P. OVIDI NASONIS
METAMORPHOSEON LIBRI XV

LACTANTI PLACIDI QVI DICITVR
NARRATIONES FABVLARVM OVIDIANARVM

RECENSVIT APPARATV CRITICO INSTRVXIT

HVGO MAGNVS

ACCEDVNT INDEX NOMINVM ET TRES TABVLAE PHOTOGRAPHICAE

BEROLINI
APVD WEIDMANNOS
MDCCCCXIV

PRAEFATIO

P. Ovidius Naso Metamorphoses suas, adhuc crescens et rude carmen, priusquam ex urbe relegaretur, nondum se edidisse ipse testatur[1]. *eundem in exsilio rem retractasse et quaedam mutasse idque eo consilio, ut gratum faceret Caesari Augusto et poena liberaretur, non sine aliqua veri similitudine nuper contendit Maximilianus Pohlenz*[2]. *quod si verum est, colligere licet nostros libros, ut qui habeant hos duo locos sane memorabiles III 141/42 et XV 822 sq, redire ad illud exemplum, quod, ut principi legendum traderetur, Romam poeta videtur misisse (cf trist II 557 sq). atque quaerendum est, utrum variae quaedam lectiones aut ad singulas voces eligendas*[3] *aut ad totos versus constituendos pertinentes ex*

1) *Cf trist I 7, 37* haec non sunt edita ab ipso, *III 14, 21 sq* illud opus potuit . . . certius a summa nomen habere manu: nunc incorrectum populi pervenit in ora.

2) *Cf MPohlenz Hermes XLVIII 1 sq . certe mirum est, poetam de Actaeone (met III 141 sq) dicere haec:* at bene si quaeras, Fortunae crimen in illo, non scelus invenies: quod enim scelus error habebat? *de se ipso (trist IV 10, 89 sq)* scite, precor, causam . . . errorem iussae, non scelus, esse fugae *vel* inscia quod crimen viderunt lumina, plector, . . . sed partem nostri criminis error habet *(trist III 5, 49 sq). quid quod exsul se conparat ipse cum Actaeone:* cur inprudenti cognita culpa mihi? inscius Actaeon vidit sine veste Dianam: praeda fuit canibus non minus ille suis *(trist II 104 sq). ac ne illud quidem neglegendum esse monuit Pohlenz, quod poeta ea, quae de laude Augusti dixerat (met XV 446 sq), aucta et ornatiora repetivit Tiberiique addidit mentionem blandam (ib 822 sq, 835 sq) et quod in carmine illo, quo ad misericordiam principis confugit (trist II), cum oraret, ut is Metamorphoses legere dignaretur,* adspicies, *ait,* quantum dederis mihi pectoris ipse, quoque favore animi teque tuosque canam *(561 sq).*

3) *Primum, ni fallor, hoc placuit Baumgarten-Crusio, qui in praef editionis anni 1834 p IV* certissime, *ait,* persuasum habeo, fontem multiplicis lectionis ipsi Ovidianae aetati deberi, poetam, ut affluebat ei venae ubertas, multos locos diversissime conscriptos et ultima manu elimandos reliquisse, tum amicorum, qui maximae partis venustatem admirati omnia servata vellent, iudicio in alia exempla alias lectiones receptas, denique per insequentes aetates doctis pariter imperitisque hominibus opportunam emendandi, mutandi et quovis modo grassandi materiam propositam fuisse. *similia protulerunt ARiese in praef ed² p VIII et RHelm Festschrift f Vahlen p 365.*

apographis ante relegationem poetae descriptis (e quibus unum, id scilicet, quod ipse lectitabat, urbe discedentem sua manu maestum in igne se posuisse dicit) illatae, an aut libidini aut neglegentiae posterorum tribuendae sint. ac de illis quidem quamquam aliquot locis utramque lectionem ad poetae manum non redire certis argumentis probari non potest, tamen multo pluribus potest. quare in eam sententiam inclino, ut uno quoque loco e duplicibus lectionibus alterutram poetae abiudicem et tribuam socordiae illi et libidini, quae vitia propria fuisse constat antiquitatis, exeuntis inprimis, in arte critica exercenda[1]*. de totis vero versibus vel singulis vel iunctis copulatisque in quibusdam libris dupliciter constitutis olim demonstravi (cf Hermes XXXX 1905, 191 sq et quae adnotavi ad met I 544 VI 280 VIII 285 VIII 595 sq VIII 651 sq VIII 693 sq XI 57 XII 192) hic quoque alteram ex binis recensionibus non poetae esse, sed certo apertoque consilio interpolatam, neque habeo quod mutem sententiam*[2]*. nec credibile est, Nasonem*

---

1) *Cic ad Qu fr III 5/6, 6*: de latinis (libris) quo me vertam nescio; ita mendose et scribuntur et veneunt *et Dziatzko Pauly-Wiss III (cf 965 sq 976 sq) 969:* Zahlreich liefen Exemplare der ersten privaten Verbreitung und des Buchhandels nebeneinander her, erstere natürlich durch die letzteren entwertet . . . Manches, was jetzt als Rest sog. doppelter Recension erscheint, ist vielleicht in dieser Weise zu erklären. *cf ThBirt Abriss d antik Buchw (Handb d Kl Altertw I 3^3 1913) p 14:*

Dagegen ist es unglaublich, daß Textvarianten oder Doppellesungen, die uns heute vorliegen, bis auf das Brouillon des Autors selbst zurückgehen könnten. . . Auch für Ovids Metamorphosen läßt sich solche Vermutung nicht genügend begründen, *cf ib p 325. cf etiam quae dixi Hermes XXXX 193 sq et dixerunt KFuhr BPhW 1908 Sp 201, FBick Lit Centralbl 1908 Sp 440). veteres autem in suis Metamorphoseon libris nonnumquam eosdem, quos nostri habent, errores legisse, hoc exemplo demonstratur: VII 390* natam *A*, filiam *Lact narr 670, 8,* natum *Ovidius.*

2) *Sed tamen falsum est, quod dixi et ibi (p 194) et ante (NJhbb 1893, 601), unum tantum exemplar carminis in medium aevum venisse (cf p IX). atque etiam erravi fortasse, quod dixi (Hermes XXXX 201) Daphnen, Penei filiam et in Thessalia mutatam, Graecis omnino non esse notam. attulit enim ACastiglioni (Studi p 118) hoc ad Nicandri Alexiph 198 scholion: ἢ ἀπὸ δάφνης] Θεσσαλικῆς διότι πρῶτον ἐκεῖ εὑρέθη τὸ φυτόν. κατέστεφε δὲ χαίτην Δελφίδα εἶπε διὰ τὸ τὴν κόρην διωκομένην ὑπ' Ἀπόλλωνος εἰς τοῦτο τὸ φυτὸν μεταβληθῆναι, ἐξ οὗ ἔχει καὶ τὸ ὄνομα. Δάφνη γὰρ ἡ κόρη ἐλέγετο. neque tamen res certa est, cf quae dixi BPhW 1907 Sp 946. denique quod scripsi olim (Hermes XXXX 211) invocationem Terrae (I 546/547^a) interpolatam esse post aetatem Lactanti qui dicitur Placidi, ut qui eam non novisset (cf p 635, 16 sq editionis huius), hoc absolute non teneo. potuit enim fieri, ut illa invocatio ante Lactantium inventa ex apographis quibusdam vulgatae formae ab illo non correctis flueret in libros classis X et inde a manibus recentioribus in margine Marciani et Neapolitani adscriberetur.*

carmen suum retractantem eo proposito, ut quam maximam gratiam apud principem iniret, addidisse quae et ab illo et a ratione totius carminis essent aliena[1]*. ac ne hoc quidem credibile est, illud exemplar ex Ponto missum bibliopolae cuidam urbano traditum et poeta vivo iustam editionem factam esse*[2]*. nam quem bibliopolam hoc ingratum munus suscepisse putas? in bibliothecis publicis nullus certe locus erat carmini*[3]*. immo illud ad mortem poetae rarius, postea saepius descriptum et lectum satis diu privatis apographis propagatum est*[4]*, in quae quin paullatim inreperent errores eorumque correcturae, variae lectiones, interpolationes, glossae fieri non potuit. eiusmodi igitur exempla legerunt sine dubio postea inde a Seneca et Lucano ad èxitum aevi antiqui plerique scriptores Romani ut non christiani, in quibus tamen non inveniri Nonium Marcellum Donatum Macrobium Martianum Capellam memorabile est*[5]*, ita christiani, in quibus Augustinum non esse mentione dignum videtur*[6]*. nam quae dixit OKorn*

1) *Cf praeter ea quae dixi l c p 207 sq 218 sq 221 sq 231 sq 238 sq nunc MPohlenz l c p 13*: Selbst wenn man annehmen wollte, daß in die vom Dichter selber besorgte Ausgabe *[?]* nachträglich Varianten aus den früher in Umlauf gesetzten Exemplaren hineingekommen wären, so bleibt es doch ganz unwahrscheinlich, daß Ovid bei den Änderungen der letzten Ausgabe der Daphnesage eine neue Fassung gegeben haben sollte.

2) *Fieri potuisse, ut poeta per amicum aliquem exemplum illud, ut ipsius sumptibus* ('im Selbstverlag') *prodiret, mercennario bibliopolae traderet (cf CDziatzko sub* 'Buchhandel' *Pauly-Wiss III 980, Birt Abr d ant Buchw p 320), hoc ut non praefracte negandum, ita parum credibile est.*

3) *Cf trist III 1, 65 sq, ubi tertius Tristium liber ad templum Apollinis Palatini ductus sic queritur:* quaerebam fratres exceptis scilicet illis, quos suus optaret non genuisse pater: quaerentem frustra custos e sedibus illis praepositus sancto iussit abire loco, *ex P I 1, 5* publica non audent *(libelli)* intra monimenta venire.

4) *Nam siquis forte bibliopola, id quod nescimus, post mortem poetae ausus est editionem parare, non tamen ea, quippe quae non niteretur codicillis auctoris aut certe bonis et auctoritate quadam insignibus exemplis, adeo videtur percrebruisse, ut exempla privata non dico tollerentur, sed postponerentur (cf Birt Abr p 325).*

5) *Cf praeter testimonia nostrae editionis REhwald Ad historiam carminum Ovidianorum recensionemque symbolae I II Progr Gotha 1889 1892 et quae congessit Schanz Gesch d röm Litt II³ 1, 351. legerunt igitur, ut nomina quaedam insignia proponam, Metamorphoses Seneca, Lucanus, Valerius Flaccus, Homerus Latinus, Statius, Martialis, Calpurnius, Ausonius, Ammianus, Maximianus, auctor historiae Apollonii.*

6) *Cf praeter testimonia nostra CPascal Letteratura Latina medievale (Catania 1909) p 167¹. MManitius Beiträge zur Geschichte des Ovidius und anderer röm Schriftsteller im Mittelalter Phil Suppl VII 1899, 723/767 (et quae add Lit CBl 1900 Sp 1129/30 CWeyman) ac multis locis eiusdem liber locupletissimus*

in praef ed crit p VII, ante Prisciani tempora a docto quodam homine factam esse novam recensionem Metamorphoseon, hoc quo iure dixerit non video. immo omnibus locis a Prisciano allatis, in quibus inveniuntur lectiones a librorum Ovidianorum consensu (*A*) *recedentes, cum aliae rationes discrepantias interpretandi praesto sunt tum communis grammaticorum in laudandis auctoribus neglegentia et indiligentia. exeunte tandem aevo antiquo fuisse hominem non plane indoctum, qui carmen male habitum et deformatum emendaret, interpretaretur, commentariis adornaret*[1]*), colligere licet ex reliquiis, quae hic illic deprehenduntur in Lactanti Placidi qui dicitur narrationibus huic editioni adiectis, apud mythographos, qui hinc pendent, Vaticanos, apud Probum (ad georg I 399, cf test nostra ad XI 736), Servium, Vibium Sequestrem*[2]*). hac igitur aetate recensio nova facta esse videtur, cuius aut unum aut pauca (cf p XII) exempla (classem* **O** *dico) coniuncta cum illis, quas modo dixi, fabularum narrationibus, in medium aevum venerunt. Item servata sunt exempla aliquot atque, ut videtur, multo plura librorum a correctore non emendatorum ideoque neglegentius habitorum, exempla dico classis vulgatae* **(***X***)**.

Optime autem accidit, quod homines, qui tum erant, ea quae acceperant multo magis pie religioseque colebant et servabant quam ipsi veteres. nam eorum opera singulari et gratissima factum est, ut medii aevi ne primis quidem et obscurissimis temporibus non modo non exstingueretur, sed ne inminueretur quidem aut neglegeretur memoria Metamorphoseon[3]*). quare quam non fieri potuit,*

Geschichte der Lat Literatur des Mittelalters I Von Justinian bis zur Mitte des X Jahrh München 1911, STafel Die Überlieferungsgesch von Ovids Carmina amatoria. Verfolgt bis zum 11 Jahrh Münch Diss 1910 p 62 sq, GPrzychocki Accessus Ovidiani (Krakau 1911) p 1 sq, KBartsch Albrecht v Halberstadt und Ovid im Mittelalter (Leipzig 1861) Einleitung p XI sq XLIII sq, ceterum Schanz Gesch d röm Lit II^3 1, 352.

1) *Cf Ehwald Progr Goth 1889, 1.*

2) *Cf testimonia nostra ad XI 751 et passim. ceterum de his testimoniis hoc monere velim, me non id egisse, ut enumerarem quam plenissime imitationes et similitudines Ovidianas; quae opera fuisset et inmensa et inutilis. satis igitur habui attulisse (quaedam me fugisse scio) primum eos locos, qui poetae nomine addito laudarentur, tum totos versus aut ad verbum aut parva mutatione descriptos, deinde eas imitationes, quae essent et certissimae et memorabiles ob id ipsum, quod lectas esse tempore aliquo Metamorphoses eis probatur. quos huius carminis locos post saec XII laudatos videbam, eos (nisi quod Vincentium Bellovacensem accedere iussi) fere omisi.*

3) *Cf et eos quos supra laudavi testes et praeter ceteros librum opti-*

ut, id quod olim putabant, omnes nostri libri ad unum medii aevi archetypum redirent! ac legerunt, ut ex multis paucos praecipue commemorem, Metamorphoses saeculo sexto Isidorus, septimo Aldhelmus Malmesburiensis (cf testimonia nostra ad XIV 55 sq), octavo vel nono auctor vitae Leudegarii Martyris (quem post annum 684 scripsisse testatur Traube III 1), Theodulfus Aurelianensis (Manitius I 540), Micon[1]*, Wandalbertus (Manitius I 558), Heiricus (cf testim nostra ad III 704 X 84 XII 54), decimo Notker (cf testim ad IX 187) et auctor carminis illius, quod inscribitur Ecbasis Captivi*[2]*. saeculo autem undecimo non est quod enumerem eos, qui Metamorphoses legerint, aut bibliothecas, in quibus exempla fuisse veteres catalogi confirmant*[3]*. easdem, cum essent in iis libris, qui in scholis legerentur*[4]*, medio quoque aevo commentariis instructas esse non mirum videtur. horum antiquissimus, ut qui sit scriptus saec XI, est is, de quo disputavit Meiser*[5]*. sed auctor eius Ovidium temporibus Domitiani floruisse et christianum fuisse fingit! neque quicquam in notis istis est, quod veterem doctrinam sapiat, nihil quod commune sit cum Lactanti Placidi narrationibus, nihil denique, quod sit alicuius pretii. illud tamen memorabile videtur, scholiastam ad IX 294, ubi lemma est* lucinam nexusque pares, *haec notare:* vel aliter secundum quod quidam libri habent ‚nexasque deas'. *nam si ille non unum sed ‚quosdam libros' in scribendo ante oculos habuit, fieri potuit, ut iam saeculo XI exempla*

mum et doctrinae plenum 'Poetae aevi Carolini ed Duemmler Berlin 1884' et inprimis tomum III, quem LTraube annis 1886/96 edidit. cf etiam STafel l c p 72 'Die Kenntnis Ovids bricht offenbar niemals ganz ab' *et quae dixit Sedlmayer Beiträge z Gesch der Ovidstudien im Mittelalter (Wiener Studien VI 1884) p 148:* 'Die Metamorphosen hießen im Mittelalter Ovidius magnus oder Ovidius maior'.

1) *Cf HKeil Ind schol Hal aest 1872, Manitius I 472.*

2) *Cf EVoigt, Ecbasis Captivi, Straßburg 1875 p 28 et test ad I 11 X 559.*

3) *Cf Przychocki Accessus Ovidiani p 6 et Tafel l c p 59 sq.*

4) *Multa, quae huc pertinent, congessit Przychocki l c p 9. hoc idem valere de carminibus Pseudoovidianis, ut quae poetae nomen prae se ferentia perinde ac genuina in scholis sint lectitata, demonstravit idem p 34 sq, cf CPascal Letterat Lat Mediev p 81 sq et Tafel l c p 57 sq.*

5) *Sitzungsber d Münch Ak 1885, 47 sq. similitudinem quandam huius commentarii habent 'scholia Amploniana', quae sunt adscripta in margine Erfurtani codicis Amploniani prioris (e), cf RGrau, De Ov. Met. cod. Ampl priore Diss. Hal. 1892, 73. idem exscribenda curavit (p 81 sq) scholia potiora ad libros II et VII pertinentia. de alio commentario, qui est saeculi XIV dixit Hauréau Sur un commentaire des Métamorphoses d'Ovide, Mémoires de l'Institut National de France, Académie des Inscr et Belles lettres XXXI 2 (1883) 45 sq. plura collegit Przychocki l c 38*[16]*.*

non ex uno sed conpluribus libris describerentur, id est contaminarentur[1]. *ceterum Metamorphoses inde a saec XII magis magisque placuisse et admirationem habuisse ex eo efficitur, quod bis in alios sermones translatae sunt. ac primum quidem vertit eas circa annum 1210 Germanice Albrecht de Halberstadt. sed is adeo non verbum e verbo expressit, ut neque quicquam ad Ovidi verba emendanda inde proficiatur nec quali usus sit codice statui possit*[2]. *iam vero in sermonem Graecum vertit carmen ante annum 1295, ut videtur (cf Müller p 97 sq), Maximus Planudes monachus Byzantinus*[3]. *qui cum tam religiose verbum pro verbo in vertendo reddidisset, ut quid latine legerit fere omnibus locis dignosci possit, exstitit vir doctus*[4], *qui demonstrare conaretur, illum codice usum esse optimo dignoque qui esset dux et interpres classis X. cui opinioni cum obstitissem*[5], *adiuvit me gravissimisque argumentis allatis rem absolvit (l c p 260 sq) ACastiglioni. nusquam enim Planudes meliora legit quam quae nobis praesto sunt. quid quod certis de causis ad eam sententiam inclino, ut censeam (cf l c Sp 1102 sq) illum Metamorphoses vertentem conplures libros inspexisse et quidquid praeplaceret hinc illinc sumere non dubitasse. eundem non nego et de suo quaedam nomina propria (Graeca scilicet) in codicibus graviter corrupta bene correxisse et locis inpeditioribus nonnumquam genuinam lectionem (eam quidem aliunde notam) elegisse. quare quamquam auctoritatem huius versionis non agnosco, tamen verba eius, ubi e re videbatur, exscripsi.*

1) *Obiter moneo, iam huic commentario antecedere praefationis loco ex illo more, qui postea medio aevo percrebruit, normam quandam additam ad scriptorem secundum scholae regulam interpretandum, quae tum* Accessus *nomine ferebatur. quaerere enim solebant tum interpretes, quae esset libri* materia, intentio, utilitas et cui parti philosophiae supponeretur. *docte de hoc more disputavit GPrzychocki in libello anno 1911 edito, qui inscribitur Accessus Ovidiani. cf Ehwald Progr Goth 1892, 1.*

2) *KBartsch Albrecht von Halberstadt und Ovid im Mittelalter Quedlinburg und Leipzig 1861. cf inprimis praef p CLXIII sq (nec tamen omnia quae is de codice Albrechti Ovidiano statuisse sibi videtur, certa sunt). ORunge, Die Metamorphosenverdeutschung Albrechts von Halberstadt, Palaestra (Untersuchungen und Texte) 73, Berlin, 1908.*

3) *Versionem Planudeam edidit (Paris 1822) ex duobus codicibus Parisinis JFBoissonade. sed eius editionis, ut malis codicibus nitentis, fidem suspectam et parum firmam esse demonstravit nuper collatis tribus codicibus Ambrosianis probabiliter in libello, qui inscribitur 'Analecta Planudea' (Studi italiani di filologia class XVIII 1910, 189/283) Aloysius Castiglioni. cf quae dixi BPhW 1911 Sp 208.*

4) *Henricus W. H. Müller, De Metamorphoseon Ovidii codice Planudeo. Diss Gryph 1906.*

5) *BPhW 1906 Sp 1099 sq.*

Sed redeo ad libros nostros. atque olim[1]) congessi errores permultos aut omnium codicum nostrorum aut paene omnium communes id agens, ut probarem eos derivandos esse ex uno eodemque archetypo, quem tribui dubitanter aetati Carolingicae, saeculo nono vel decimo[2]). in qua re minoris est momenti, quod in illis, quos dicebam, erroribus sunt multae, ut nunc ex editione nostra vides, lectiones verae genuinaeque. gravius est aliud. nullis aevi antiqui exeuntis temporibus notitia Metamorphoseon adeo evanuisse potest, ut credibile sit eam uno exemplo propagatam esse. idem (cf p VI sq et testimonia nostra) cadit in ea tempora, quibus transitus fiebat ex antiquo aevo in medium, idem in aetatem Carolingicam, idem in ea quae subsequebantur tempora. nullus hic locus archetypo, si archetypum dicis unum quendam codicem, ex quo ceteri omnes fluxerint — nisi forte eo nomine vocas codicillos poetae autographos vel illos, quos ‘ipse sua posuit maestus in igne manu‘ vel illos, quos postea, ut gratum faceret Caesari Augusto, in Ponto aliquot locis mutavit. immo errores illi communes codicum nostrorum, quatenus errores sunt, reperiebantur et in eis libris, quos legebant veteres, et in illis, qui veniebant ex antiquo aevo in medium, nec tamen in omnibus omnes, sed paullatim hinc illinc illati, ‘mensuraque ficti‘, ut est de Fama, ‘crescit et auditis aliquid novus adicit auctor‘! hos igitur libros aetati Carolingicae, pignoris depositi fidae illi sanctaeque custodi[3]), traditos cum suis erroribus, non scribae alicuius insipientis sed saeculorum culpa commissis, verius dicas archetypum codicum nostrorum, verius signes siglo A[4]). etenim si duo libri C et D ex eodem exemplari B descripti eosdem errores habeant, num recte concludes eos omnes fuisse in A, ex quo B fluxerit? mirum quantum nocuit arti criticae recentiorum vanum istud et saepe male intellectum nomen archetypi: nam illa, ut Narcissus iste, corpus putat esse, quod unda est! nec dubito, quin veteres ipsi habuerint in suis

1) *Cf NJhbb 1893, 602 sq.*

2) *Octavum praefert Müller l c p 82[260].*

3) *Cf ENorden Einl in d Altertumsw I' 556:* Das Mittelalter war ein besserer Verwalter der alten Literatur als es die letzten Jahrhunderte des Altertums selbst gewesen waren. Es rettete, was noch zu retten war.

4) *Cf quae dixit de archetypo, quem vocabant, carminum amatoriorum STafel l c p 32:* Freilich muß ja in letzter Instanz ein solcher Stammvater aller unserer Hss existiert haben, aber es ist durchaus nicht notwendig, daß alle Arme der Überlieferung, die heute für uns durch die einzelnen Hss repräsentiert sind, sich gerade von einer Urhandschrift abgezweigt haben, sondern dies kann allmählich im Laufe der Überlieferung geschehen sein.

libris varias quasdam lectiones, quae in nostros transierint velut I 70 et massa latuere sub illa *et* fuerant caligine caeca *vel V 541 et* silvis peperisse sub atris *et* furvis p. sub antris *vel XIV 8 et* vectus *et* lapsus *vel XV 92 et* terra parit *et* terra creat *alia. eius modi locis quid ipse poeta scripserit, nos, ut sumus subsidiis et rationibus artis criticae multo melius instructi quam illi, qui olim satis habebant fabulis lepidissimis legendis animos oblectare, saepe pro certo statuere possumus, rarius non possumus; ceterum cf quae dixi supra p III sq. neque quod certis quibusdam indiciis ad eam sententiam ducimur, ut putemus lacunas aliquotiens in A esse, inde colligendum est, illas cunctas et iunctas ad unum archetypum referendas esse. si quid (exempli gratia hoc dico) et post IX 651 et post IX 777 desideratur, quis cogit nos putare id utroque loco antea omissum esse in uno eodemque exemplari? quid? fieri nonne potuit, ut duo illi errores ex duobus exemplis distantibus inter se duobus vel pluribus saeculis in multa apographa ex iisque in altera multa propagarentur? eadem ratione similes loci iudicandi videntur velut III 641 V 370 VII 186 VII 509. idem valet de versibus transponendis ut VI 203 et VI 495 sq.*

Iam describam codices a me adhibitos. initium autem faciam a fragmento plane egregio, quod a ceteris libris seiunctum sua via haud scio an paene ad aetatem Ovidianam redeat.

α *Antiquissimum fragmentum Bernense. exstat in foliis 187r/188v codicis Bernensis 363. continet hos versus: I 1/199 304/309 773/779 II 1/22 III 1/56. exaratum est scriptura insulari satis neglegenti post medium fere saeculum nonum*[1]*. praesto mihi fuerunt praeter imaginem photographicam*[2]*) collationes, quas fecerunt HHagen (cf Riese² p VIII), quam postea supplevit in litteris ad me datis (cf quae dixi NJhbb 1891, 690 sq), et REllis (Anecdota Oxoniensia I 5 1885). hoc fragmentum, ut est longe antiquissimum, ita solum praebere aliquotiens lectiones veras l c*

---

1) Il codex Bernensis 363 fu certamente trascritto tra l' 856 e l' 868: probabilmente dopo l' 860 *ABernardini Appunti cronologici intorno al codex Bernensis 363 (Sinigaglia 1911) p 18. cf praeterea de toto hoc codice maxime memorabili: HHagen Catal cod Bern 1875 p 346 sq, Riese ed² Metam p VIII, AReuter Hermes XXIV 1889, 161 sq, quae dixi ipse NJhbb 1891, 689 sq, LTraube O Roma nobilis (München 1891) p 56 et passim, ABernardini Il Fragmentum Bernense. Studi italiani di Filol class (Firenze 1909) XVII 203 sq.*

2) *Cf Codices Graeci et Latini photographice depicti duce SG de Vries. Tomus II. Codex Bernensis 363. expressa sunt fragmenta Metamorphoseon p 373/376.*

demonstravi[1]*). sed pauca addenda sunt de loco quodam (I 304 sq), quem non inmerito magni momenti esse putant viri doctissimi AGercke*[2] *et REhwald*[3]*). nam ibi praebent omnes libri recentiores cum Planude et edd veteribus (desideratur autem pars antiquior libri Marciani 223 = F) hanc, quam confirmat Sen NQu III 27, 3, lectionem iure ab editoribus receptam:*

nat lupus inter oves, fulvos vehit unda leones,
unda vehit tigres, nec vires fulminis apro,
crura nec ablato prosunt velocia cervo

at omnes boni codices antiquioris notae, nec solum M + N = O, sed etiam alterius classis (X) antiquissimi codices mutilati ε τ falso ab oves *ad* tigres *transeuntes omissis duobus hemistichiis, quae sunt* fulvos vehit unda leones *et* unda vehit tigres *habent haec:*

nat lupus inter oves nec vires fulminis apro
crura nec ablato prosunt velocia cervo

sunt autem in O τ (non item in ε) duo illa omissa hemistichia aut suprascripta aut adscripta atque ea in O a manibus sine dubio recentioribus. α solum versu pleno ex eis male conglutinato et male postposito haec habet:

nat iupus *(sic)* inter oves nec vires fulminis apro
unda vehit tigris fulvos trahit *(sic)* unda leonis
crura nec ablato prosunt velocia cervo

varie haec explicari posse olim (cf NJhbb 1891, 704 et BPhW 1896 Sp 1167 sq) demonstravi, nunc haec via rei expediendae, qua cum Gerckio et Ehwaldo una me iturum esse spero, facillima et apertissima videtur. si verum est, quod supra (p VII et IX) dixi, neque antiquo aevo exeunte Metamorphoses lectitari desitas esse et satis multa exempla earum medium in aevum venisse aut correcta ab homine aliquo non indocto (cf p VI et ed nostrae p 638, 17; 639, 8; 720, 15), aut classis vulgatae, in illis (O) duo ista hemistichia omissa esse liquet, in

---

1) *Frustra oblocutus est ABernardini. ac de I 56 fulgora α* (frigora *A) cf BPhW 1911 Sp 206 sq. de I 82 hoc addo,* pluvialibus *in α pro* fluvialibus *in A (idem error III 594) confirmari hac Lactanti Placidi (p 632, 8) metaphrasi:* Prometheus Iapeti filius terram imbre mollivit et ex hac hominem ad dei similitudinem et imaginem finxit. *neque illud neglegendum est, quod cum in Lactanti narrationibus praeposita sit singulis Metamorphoseon libris series titulorum, series etsi non eadem sed tamen similis in α praecedit libros II et III. colligo inde eam seriem non factam esse a scriba fragmenti α, sed exstitisse in eo, quo ille usus est, exemplari.*

2) *Senecastudien (NJhbb Suppl XXII 1895) p 53 sq.*

3) *Krit Beitr zu Ov Epp ex Ponto (Gotha 1896) p 10.*

his (*X*) *quid fuerit, minus liquet. nam ut non habent ea* **ε** τ^1, *sic habent recentiores* (***m n*** τ^2 ***f*** ς* ς *Plan* ω). *ergo omissa sunt in aliquot libris classis X, non tamen in omnibus. vides, unde in illis (excepto* ε*) postea adscripta sint. antiquo igitur aevo ea, quae in manibus hominum erant exempla, partim habebant illa, partim non habebant. sic origo erroris inde repetenda videtur, quod in aliquo nobili exemplo*[1]), *ex quo multa apographa postea venerunt, hemistichia primo omissa, post suppleta sunt. qui exemplar illud descripserunt librarii veteres haec suppleta aut (neque enim sensus flagitabat) omiserunt aut in textum inseruerunt, atque alii (velut librarius eius exempli, quod Seneca legit) iusto, alii (velut is, qui illud exemplum, ad quod* α *redit, exaravit) falso loco.*

Bernensi aetate proximum est alterum fragmentum, quod utrum classi **O** *an (id quod malim) X attribuendum sit parum constat.*

λ *Fragmentum Lipsiense Rep I nr 74. est membranaceum, saeculo X scriptum. insunt met III 131/252 in foliis* $28^v/31$. *sequitur autem post am III 5 hic titulus:* Idem eiusdem ex libro metamorphoseon acteon in ceruum. *ac dixerunt de hoc insigni codice in Berichte d kgl sächs Ges d Wiss II 1850, 1 sq (Opusc I 286 sq) MHaupt, in Überlieferungsgesch von Ov Carmina amatoria (Diss Monac 1910) p 8 STafel et nuper in editione Aldhelmi (Mon Germ auct antiquiss XV 1) I 48 REhwald. contulit post Clementem Hellmuth (Sitzungsb d kgl Bayer Ak d Wiss 1883 II 222 sq) FVollmer collationemque suam benigne mihi permisit. totum codicem redire ad antiquissimam aetatem Carolingicam et artissime cohaerere cum Paulo Diacono, Theodulfo, Alcuino eorumque studiis docuit me olim per litteras LTraube. sane multa habet* λ *notatione digna. ad exemplar maiusculis litteris scriptum pertinere videtur III 219* aflio *pro* aello (A E L L O). *vocabula saepissime falso divisa sunt ut 195* cacumina taures, *208* gentem elampus, *233* oros itraphos, *236* Ceteratur bacoit *alia. formas Graecas in-*os *exeuntes nonnumquam solum servavit* λ *ut 210* pamphagos — oriuasos, *211* Nebrophonosque, *220* thoos. *idem veram lectionem non semel solum vel paene solum videtur servasse, cf 205* timor hoc pudor, *206* primique, *de aliis (ut 149* Fortunaeque, *152* idem meta) *adhuc dubito.*

O *Classis* **O**[2]) *perpauca exempla aetas Carolingica accepisse et*

1) *Quidni in illo, quod poeta ex Ponto ad principem misisse videtur? licet enim hariolari in re incerta.*

2) *Siglo* **O** *conplector hic, ut brevitati serviam,* ***M N*** β κ π, *cum in adnotatione*

posteris tradidisse videtur. certe post saec XII nullum iam reperitur eius vestigium.

Codex Marcianus Florentinus 225. is fuit olim in bibliotheca Dominicanorum S. Marci, nunc servatur in bibliotheca Laurentiana. est membranaceus, saeculo XI scriptus, 176—178 mm latus, 312 mm altus. constat ex quindecim quaternionibus, ex quibus ultimus est septem foliorum, cum octavum sit abscisum. sunt igitur 119 folia. habet in singulis foliis prioribus lineas 41—43, in posterioribus (a folio 17 ad finem) 53. in folio membranaceo singillatim ante primum quaternionem inserto a manu saeculi XV scripta sunt haec: Iste liber ē cōuētuſ S. Marci de floͣ ordīs p̄dic' Quē hūit de hereditate Nicolai de Nicolis florētini uiri doctissimi. *inter textum carminis scriptae sunt ab eadem manu prima Lactanti Placidi qui dicitur narrationes fabularum Ovidianarum. in fine folii^r 119 est XIV 830* Irim adhersilͥem descendere limite curuo, *fol 119^v est vacuum. desunt igitur XIV 831/851 et liber XV cum suis narrationibus fabularum totus. correctus est codex a diversis manibus. hi correctores aut rem suo arbitrio egerunt aut lectiones inculcaverunt classis X. quas correcturas (***m***) quamquam expressi, tamen, ut quae nullius pretii viderentur, non distinxi, cum praesertim vix id fieri posset, nisi quod recentissimas nominavi m 3. quantum ad rem orthographicam,* **M** *mira inconstantia et licentia bonas atque barbaras scripturas miscuit. nam ut multa vetusta servavit (cf quae congessit Merkel[1] p 7 sq), sic multa corrupit velut haec:* cœpi *pro* cepi, asta *pro* hasta, inhertes *pro* inertes, phedus *pro* foedus, menbra, exalare, ammonitu, supprema *alia. vocativo haud raro praeponitur* o. — *notus fuit liber NHeinsio. qui quamquam eum laudat ut* 'omnium optimum' *(cf ad met X 596 XIV 476 passim), tamen nescio quo pacto in textu recensendo turbam deteriorum plerumque sequi maluit. qui post Heinsium Metamorphoses ediderunt, plane neglexerunt Marcianum. multo post RMerkel usus est collatione ab Henrico Keil confecta, cum curavit primam editionem Teubnerianam anni 1861. eandem adhibuit ARiese, cum primum edidit carmen apud Tauchnitzium anno 1872. altera collatione, quam fecit GMeyncke, non bene usus est OKorn in editione Weidmanniana anni 1880. atque ego adiutus et Keilii et Meynckii autographis excussi bis Marcianum, primum anno 1900 Florentiae, iterum* M

---

critica sic signaverim exemplar illud in fine mancum ex quo fluxerunt ***M*** *et* ***N****. ceterum si quis suspicetur illud solum in medium aevum venisse, non habeam, quo haec coniectura refellatur:* $\beta\varkappa\pi$ *certe non obstant.*

anno 1912 liberalitate praefectorum Laurentianae huc transmissum in bibliotheca regia Berolinensi[1]*).*

N *Codex Neapolitanus IV F 3. hunc librum optimum, Marciano cognatum et paene parem, ab NHeinsio raro laudatum primus contulit et collationem publici iuris fecit in praefatione editionis alterius Tauchnitzianae anni 1889 ARiese. postea ipse eum excussi anno 1901 Neapoli. ac repetere hoc loco libet quibusdam inmutatis quae dixit de eo l c p XXX ARiese:* 'Codex est saeculi undecimi litteris longobardicis *[immo Beneventanis, cf LTraube D Lit Z 1902 Sp 3158]* diligenter *[si spectas sc formas litterarum, erravit tamen saepe in exarando scriba multosque versus omisit]* et distincte scriptus et a folio 3ᵛ—181ᵛ picturis permultis ad Ovidium haud *[adde* saepe, *pertinent enim aliquot ad Ovidium]* pertinentibus sed eiusdem saec XI pingendi rationem referentibus ornatus. foliis constat 201, paginae pleraeque sunt versuum tricenorum. folia 82ᵛ—90ᵛ (VII 4—488) et 103 (VIII 340—402) ab alia manu scripta sunt *[de priore loco dubito].* manus prima desinit fol 188ᵛ versu XIV 838 [paret et in terram pictos delapsa per arcus]'. *quod M desinit octo versibus ante, versu 830, id olim (N Jhbb 1894, 197) recte ita explicasse mihi videor, ut dicerem, librum O versu 838 desiisse. huius codicis facta esse duo apographa, ex quibus fluxissent et M et N. ex quibus id, ad quod rediret M, aliquanto post descriptum esse quam illud, ex quo penderet N. spatio autem aliquo interiecto postremos octo versus, ut saepe est in fine librorum, aut perisse aut evanuisse. iam post fol 188ᵛ sequitur folium singillatim insertum, in quo scripti sunt XIV 839/51 XV 1/47. proximum folium habet versus XV 48/122 exaratos ab eadem manu recenti, quae scripsit II 121/181. sequuntur XV 123/842 uno tenore ab alia manu scripti. in ultimo folio scripsit illa recens manus, cuius XV 48/122 sunt, versus XV 844 (843 excidit) ad finem carminis. conspectum bonarum lectionum expressi N Jhbb 1894, 644 sq.*

M et N sunt sola integra, nisi quod omittunt librum XV, exempla familiae O, qua inprimis textus Metamorphoseon nititur[2]*). ceterum M vera et genuina saepius servasse quam N (praesertim cum in hoc vetus lectio saepissime erasa sit) conceditur. accedunt fragmenta tria codicum mancorum, qui et propter narrationes fabula-*

---

1) *Magnum numerum bonarum lectionum, quas habet M solus aut paene solus, congessi NJhbb 1894, 760 sq.*

2) *Cf quae dixi NJhbb 1894, 191 sq. congessi ib p 198 lectiones bonas multas nec tamen omnes, quas servavit solus O.*

rum textui carminis insertas et propter naturam lectionum classi O. attribuendi sint.

Fragmentum Londinense musei Britannici 11967. est β
membranaceum, oblongum. utrum sit saeculi X exeuntis an XI ineuntis nescio. exemplum scripturae habes apud Châtelain pl XCV. contulit post Carolum Dziatzko (cf Korn ed p VIII, ipsa collatio apud me est) Theodorus Gottlieb (Wiener St XII 1890, 137 sq) et contuli ipse, atque ille, ut denuo conferret partes servatas librorum IV V VI, ego librorum II et III. insunt autem II 833/875 III 1/510 IV 298/803 V 1/389 588/678 VI 1/412. descriptum esse β ex codice litteris minusculis insularibus exarato colligas ex huiuscemodi erroribus: aſpe pro harpe, tenebrata pro terebrata, lucrantia pro luctantia. in orthographia cum M congruit β mirum quantum. consonantes praepositionum in conpositis plerumque adsimilantur. saepissime mutata vides i et y, e et ae, t et c. h falso saepe aut omittitur (exibuit) aut ponitur (cohercuit), s post x plerumque excidit, timpora michi menbra ut in M sic etiam hic saepe falso scripta sunt. quas habeat β narrationes fabularum, vide p 628. valde dolendum est hunc codicem maxima ex parte perisse. nam ut fuit Marciani simillimus, ita ei et aetate et pretio aliquanto praestitit. atque quam arte β et M coniuncti sint, exposui N Jhbb 1893, 623 sq. sed cum β aliquot locis meliora suppeditet quam ipse M (IV 340 flexaque IV 388 incesto V 163 echemmon V 199 silex V 343 sumus alia), nescio an illic p 626 paullo iniquius de eo iudicaverim.

Fragmentum Parisinum 12246. est membranaceum, sae- π
culi X. insunt (de narrationibus fabularum cf p 628) I 81/193 II 67/160. contulit in journ of ph XV 30, 244 sq REllis. π congruit fere cum O. notandum tamen est, in eo solo exstare II 69 id quod verum est, tethys. vocabula nonnumquam falso divisa sunt ut I 149 cedema dentis, I 155 pelio nossae, II 122 suis acro.

Fragmentum Hauniense Ny kgl Saml 2⁰. 56. contuli co- κ
dicem huc transmissum in bibliotheca regia Berolinensi anno 1905. κ est membranaceum, saeculi, ut videtur, XII exeuntis, binis in unaquaque pagina columnis. singulae columnae habent fere 41 lineas. insunt IX 324/797 X 1/707. multa sunt evanida. post hoc fragmentum ne vestigium quidem ullum reliquum est familiae O. ac memoria dignum est inveniri in κ manifesta indicia contaminationis ex X in O inrepentis velut haec: IX 364 querunt ubi sit driope, IX 489 Quam bene tu pot. nostro gener, IX 503 precor ipsa thoroque, IX 593 submersaque, IX 707 facti. at habet κ quasdam lectiones

suas propriasque non malas, cf IX 422 Iasonia ceres *(proxime ad verum), X 402* traxit *(cf II 753 XI 709), X 536* Fine genus.

Venio nunc ad classem X. hac dicebam contineri exempla carminis satis multa, quae curas editoris illius veteris non passa, vulgatam orationis formam exhibentia, neglegentius[1]*) et plerumque a privatis hominibus scripta, ut erant, ab antiquo aevo exeunte aetati Carolingicae tradita sunt. ea, ut quae essent certa lege soluta, licentiae et neglegentiae plena, fuisse et deteriora et inter se ipsa multo magis diversa quam ea, quae sunt familiae* **O**, *facile intellegitur. cave tamen libros huius classis X plane spernas. nam quis neget, eum, quisquis fuit, qui carmen recensuerit, ediderit, commentariis instruxerit, errori obnoxium fuisse? en lectiones aliquot veras genuinasque, quas debemus soli X: IV 143* carissime, *IV 198* temperius, *IV 792* alternis, *V 151* impugnante, *V 314* cedemus, *V 558* remis, *VIII 85* fatali, *VIII 87 habet X, VIII 340/402 habet X, IX 348* seruato, *IX 668* mutata, *IX 718* par aetas par forma, *X 169* eurotan, *X 345* sperare, *X 493* it in, *XII 108* ualuit, *XII 470* femina, *XIII 374* capi faciendo, *XIII 464* gemenda, *XIII 607* uera, *XIII 700* aere, *XIII 726* expositum, *XIII 794* pomis, *XIII 849 habet X, XIV 215* moriri, *XIV 254* stetimusque in, *XIV 286* Claudor hara, *XIV 421* haec tamen, *XIV 557* naides, *XIV 641* poterentur. *aliae, ut V 267* studiique locique, *quamquam minus certae, tamen venustae sunt, cf N Jhbb 1894, 192 sq.*

ε *Fragmentum musei Britannici, servatum in codice Harleiano 2610. contulit REllis*[2]*). insunt Metam I—III 622. scriptus est, ait vir doctissimus, codex exeunte fere saeculo X [immo XI ineunte, cf Ehwald l c p 181] in Germania; certe I 298 super* vineta *scriptum est eadem, ut videtur, manu* winstete *et I 303 super* agitataque robora ‘getribenen bǒma’. *codex est, si orthographiam spectas, inter optimos (cf Ellis l c p V), idem, si spectas historiam textus, ut longe antiquissimus omnium librorum, qui ad classem X redeunt, magni pretii. valde igitur dolendum est partem multo maiorem eius perisse. et habet aliquot lectiones genuinas in* **O** *corruptas ut I 747* linigera, *II 128* uolentes, *II 284* oculis tantum tantum super, *II 436* quem, *II 476* aduersam.

1) Verwahrloste Leseexemplare *audiunt eius modi exempla apud ENorden Einl in d Altertumsw I 555.*

2) *Anecdota Oxoniensia. Classical Series. Vol 1 Part 5, p 1—15. cf REhwald Jhb f cl Altw XLIII (1885 II), 180 sq. ipse de ε disputavi BFhW 1885, Sp 1160 sq et NJhbb 1893, 629, sed, ut nunc concedo, paullo iniquius.*

de aliis (cf l c Sp 1163) etiamnum dubito, velut de II 633 semiuir *II 691* tenuit. *utut est, hoc constat habere ε multas gravissimasque interpolationes nec solum eas, quae totius classis X communes, sed etiam suae ipsius sint ac propriae velut I 312* inopes ieiunia uictus, *I 591* altorum nemorum sed demonstrauerat umbras, *III 55* leto data corpora, *III 397 sq* et a corpore sucus Corpore somnus abit, *III 584* duris colerentur rura iuuencis. *atque haec ipsa interpolandi mira libido antiqui, non medii aevi videtur esse.*

Duo folia codicis Vaticano-Urbinatis 342 ad Iuvenalis satiras adsuta, saeculo XI a duabus manibus scripta. insunt met V 483—VI 45 VII 731—VIII 104. protulit eorum lectiones prudenterque de iis disputavit RhMus XLVI 291 sq CHosius. utrumque fragmentum classi X tribuendum esse (id quod N Jhbb 1893, 627 negare non debebam), apparet cum ex eo, quod Lactanti Placidi narrationes desiderantur, tum ex ipsis lectionibus, cf V 558 remis, *VII 731* calebat, *VII 756* manibus quod cernis, *VIII 85* fatali. *v quamquam suis interpolationibus non plane caret (ut V 566* nomen commune deorum*), tamen ille codex deperditus, cuius haec folia olim fuerunt, in optimis classis X videtur fuisse, ut qui habeat pro varia lectione solus ex vetustioribus VIII 103* impelli. *v*

Codex Marcianus Florentinus 223, qui olim fuit in bibliotheca conventus S. Marci, nunc servatur in bibliotheca Laurentiana. qui codex nobilissimus cum accurate descriptus sit ab Antonio Kunz[1]*, SGOwen*[2]*, Theodoro Gottlieb*[3]*, gravissima tantum hic repetantur additis de meo paucis, quae e re videntur. constat igitur codicem esse e duabus diversissimis partibus conflatum. nam postquam antiquorum quaternionum conpage soluta folia satis multa perierunt, ea praeter duo suppleverunt duae manus recentes. praefixa autem sunt antiquiori codicis parti tria folia partis recentioris, quorum primum vacuum est, nisi quod habet hanc inscriptionem*: Liber Conuentus sc̄ti Marci de flā *(i e Florentia)* ord^is^ p̄dicatorum hītus *(i e habitus)* a frē Georgio Ant^o^ uespuccio filio natiuo 1499. *en ea quae insunt in ceteris foliis:* *F*

fol 2 et 3: met I 1/445 (sed 442/445 adscripti i mg inferiore). manus recens 1
fol 4/9: met I 446/III 110. manus antiqua 1

1) *P. Ovidii Nasonis libellus De medicamine faciei Wien 1881 p 5 sq.*
2) *P. Ovidii Nasonis Tristium libri V (Oxford 1889) p XXI sq.*
3) *Wiener Studien 1890 p 141 sq. addidit nonnulla Progr Gotha 1892, 3 REhwald.*

fol 10/12:	met III 111/IV 39.	manus recens 1
fol 13:	met IV 40/260,	manus antiqua 1
fol 14 et 15:	met IV 261/701.	manus recens 1
fol 16/56:	met IV 702 ad finem carminis.	manus antiqua 1
fol 56v:	Nux et libellus De medicamine faciei. manus antiqua 2, eadem, quae libros Tristium scripsit	
fol 57 et 58:	trist I 1, 1/I 5, 10.	manus recens 2
fol 59/64:	trist I 5, 11/III, 7, 1.	manus antiqua 2
	(III 7, 2/IV 1, 11,	qui 398 versus occupaverunt duo folia, perierunt nec suppleti sunt).
fol 65/66:	trist IV 1, 12/IV 7, 5.	manus antiqua 2
fol 67/71:	trist IV 7, 6 ad finem libri V.	manus recens 2.

*Est autem codex membranaceus, forma maxima, binis in unaquaque pagina columnis versuum plerumque 55—57 praeter 55^v, quae pagina quattuor columnas habet. ac de aetate codicis Owen (praef Trist p XXIV) sibi aliisque persuasit Metamorphoseon partem antiquam saeculo XII, Tristium saec XI, universi codicis partes recentes saec XV scriptas esse. a quo ita dissentio, ut dicam, antiquae partes Metamorphoseon utrum saec XI exeunte an saec XII ineunte scriptae sint incertum esse, idemque sensit Aemilius Jacobs, quem saepius adii, cum anno 1906 codicem huc transmissum in bibliotheca regia Berolinensi excussi. recentes vero partes Metamorphoseon malim cum Kunzio (l c p 6) saeculo XIV dare quam XV. codicem esse et a familia **O** alienum et classi **X** addicendum, quam, cum in ea sit turba deteriorum (ς), vulgatam dicas, ex multis indiciis apparet. primum habet librum XV, qui in **O** deest, integrum, tum non habet narrationes illas, quas Lactanti Placidi esse Italus quidam voluit, deinde lectiones eius sescentis locis congruere vides cum deterioribus. quibus omnibus cum sine dubio praestet bonis lectionibus, cumque multas interpolationes, quae magnam partem deteriorum occupaverunt, non habeat, suis propriisque vero, ut videtur, plane careat, hunc potissimum idoneum esse puto, qui nobis sit auctor et dux classis **X**. quid quod aliquotiens verum vel id quod vero proximum est solus vel paene solus servavit ut V 112* mouendo, *V 484* sideraque uentique, *V 598* propiori, *VI 495 496 497 sic, VII 115* subito *om, VII 144 145 146 sic, VII 439* eleusin, *VIII 528* planguntur, *XI 610* ebeno sublimis in atra, *XIII 174* me thenedon, *XIII 698* coronos, *XIV 501* cubitusque leuis sinuatur, *XIV 671* ulixei, *XV 230* solidorum more ferorum, *XV 546* accensior.

Huic proximus videtur et aetate et pretio:

τ *Codex Tegernseensis, nunc servatus in bibliotheca publica Monacensi (Fasciculus 29007). est saeculi XII. quae supersunt*

folia sunt partes codicis alicuius olim pleni et integri, qui (nam et inest liber XV neque insunt narrationes illae fabularum) classi X tribuendus sit. dixit de τ ClHellmuth[1]*), cuius collatione uti mihi licuit. sed post eius curas novum fragmentum eius codicis invenit WMeyer*[2]*), cuius lectiones addidit, qui Hellmuthii collationem in meum usum supplevit et correxit, STafel. denique de lectionibus quibusdam, quae sunt in fragmentis libri XV benigne me certiorem fecit FrVollmer. habent autem ea codicis folia, quae supersunt, hos versus carminis: I 135/189 295/350 IV 160/189 482/543 VI 574/700 VIII 179/234 632/687 IX 754/797 X 1/384 XI 670/795 XII 68/131 325/386 XIII 1/126 191/318 383/832 897/968 XIV 1/54 183/246 375/438 567/630 696/761 XV 231/363 430/491 621/748. τ quamquam suis interpolationibus non plane caret (ut XI 774* metus celer urget amorem*), tamen est inter optimos classis X et, praeterquam quod mancum habemus, codici F conparandus. atque habet solus vel paene solus, quae sint recipienda, cf XV 340* ethne, *XV 438* helenos, *XV 479* instructum pectora, *XV 675* castos, *XV 718* antium.

Minoris pretii est:

Codex Monacensis 23612, saec XIII, is quoque mutilatus[3]*). insunt X 283/XIV 746. contulit ClHellmuth et post eum STafel. uterque mihi ut suis opibus uterer, liberalissime permisit. μ videtur fluxisse e codice quodam ita ex M descripto, ut omitterentur Lactanti Placidi narrationes, inculcarentur multa per contaminationem ex libro aliquo classis X (cf quae dixi l c 637 et supra p XV). est igitur inter codices mixtos. nec video, quid boni suppeditet, quod non aliunde petere liceat.* μ

Codex Laurentianus 36, 12, membranaceus, saec XII ineunte scriptus. is, cum folia sint 74, continet in foliis septuaginta duobus (in primo enim folio scripta sunt pauca, quae ad rem astronomicam pertinent, ultimum vacuum est) Metamorphoseon libros I—XII 298 exitus assidue successu caedis ouantem, *ita ut* l

1) *Sitzungsb d Münch Akad 1883 II 231 sq. iudicavi ipse paullo iniquius de τ NJhbb 1893, 634 sq.*

2) *Cf eius notam in folio quodam adiecto, ut testatur STafel, fasciculo illi 29007:* Dazu kommt 5 Juli 1883 das von Hellmuth noch nicht benutzte Fragment VI 574/637 638/700, das ich aus der Indersdorfer Hs 7742 abgelöst habe, ein weiterer Beweis, daß die Tegernseér Hss nach Indersdorf geschenkt oder verkauft haben.

3) *Dixit de eo ClHellmuth Sitzungsb d Münch Akad 1883 II 241 sq, cf tamen NJhbb 1893, 635 sq.*

prima pagina habeat 55 versus, ceterae 60—64. codex iniquis casibus male habitus est, multa aut evanida aut deleta, multa redintegrata sunt. in paginis prima et ultima perpauca legi possunt. exaratus est codex a conpluribus librariis deinceps munere suo functis. textui carminis additae sunt multae correcturae et glossae a diversis manibus scriptae. collationes suppetebant Henrici Keil et Gustavi Meyncke, illa olim in Rudolfi Merkel, haec in Ottonis Korn usum facta. atque hanc supplevit a me rogatus Camillus Vitelli, adulescens patri optimo studiisque antiquitatis nunc inmatura morte ereptus. huic codici **l** RMerkel (ed^1 p IV sq) olim tantum tribuit, ut eum Marciano (**M**) parem esse iudicaret. et est in antiquissimis classis X propriisque interpolationibus paene caret (nisi quod librarius aliquas lectiones e familia **O** arcessivisse videtur). qui quamquam non sine fructu adhibetur, cum quaeritur, quid sit commune classis X, tamen vix habet, quae ad textum emendandum valeant.

h Codex Hauniensis 2008, olim Hamburgensis, nunc in bibliotheca regia Hauniensi servatus. forma est quaternaria. saeculi XIV eum esse testatur catalogus. sed mihi, cum codicem huc transmissum anno 1905 excuterem, saec XIII potius scriptus esse videbatur adsensusque est Aemilius Jacobs, vir harum rerum peritissimus. forma litterarum aliquantulum in angulos exit Gothicisque est similis. habet carmen integrum. in fine est subscriptio manus recentioris haec: Fol 156 Joh Mart. Winckler Lt. Rev. Capit Hamb. Secretarius. in unaquaque pagina sunt versus 38—40. in margine et inter lineas adscriptae sunt a diversis manibus (in quibus est ipsius Winckleri) permultae notae, glossae, argumenta fabularum (quae tamen narrationibus Lactanti Placidi nusquam similia sunt). in orthographia sunt, quae antiquioris scripturae videantur velut iuncxit reppulerint obprobrium karissime oblicum alia. quamquam haud scio an haec sint fallacia, latius enim patent casus et libido librarii, quam ut hoc infirmo fundamento niti liceat. adspirationem etiam hic illic falso et omissam (inesuro) et positam (cohercebat) vides. conpendia sunt multa eaque quae huius aetatis sint communia. illud autem tenendum est in omnibus nostris libris virgulam ¯, qua consonantem omissam esse indicatur, poni et pro m et pro n. quare in terminationibus nonnumquam dubitationem moveri (eneā alia) apparet. **h** est procul dubio memorabilis lectionibus aliquot aut veris aut veri similibus, quas mera coniectura Italorum ortas esse vix credibile videtur ut I 15

utque erat et, *II 249* Termodonque, *II 567* me petiit ipsa licet, *IV 562* inmeides, *VII 260* intinctas, *VII 731* tristi, *IX 257* nolet, *XII 494* rabidi, *XIII 385* sustinet, *XV 77* suos, *XV 714* liternum, *XV 755* metridateisque, *XV 776* en *(fortasse II 47* petit, *cf 44). sed cum sit inquinatus suis interpolationibus (ut I 660* nunc de grege, *II 44 sq* et illud me tribuente feres, *III 567* retinacula, *IV 493* pars iacet ex humeris*) neque absit semper suspicio contaminationis, nimium ei tribuisse videtur OKorn.*

Codex Erfurtanus collegii Amploniani numero I (prior) e signatus. est saeculi aut XII (Merkel, Grau) aut XIII (Korn). contulit post Merkelium et Kornium descripsitque RGrau[1]*, cuius verba (p 5 sq) paullulum contracta hic proponere libet:* est membranaceus, forma maxima, constat 58 foliis ita, ut quinque quaterniones (fol 1 7 15 23 31), quorum primi duo folia (versus I 608/II 227) perierunt, subsequantur duo quiniones (fol 39 49). versus in paginis bipertitis scripti sunt centeni, sed tituli singulorum librorum binos versus explent. scriptura est minuta eademque elegantissima . . . scripserunt codicem complures librarii: primus quinque quaternionum textum scripsit usque ad XI 126 . . . alter, qui eodem fere litterarum ductu usus est, desinit XIII 437 . . . ab his duobus librariis plane diversa est scriptura tertii (*e*²), qui postremam codicis partem scripsit et hanc subscriptionem addidit:

> Expl. lib. Ovidii Publii Nasonis metamorphoseon i. e. de transmutatione
>
> Versus millenos bis sex in codice scriptos
> Sed ter quinque minus contulit ouidius

hic idem librarius in priore parte codicis multa correxit, varias lectiones, glossas, notulas, scholiorum dimidiam partem addidit. habet enim codex multa scholia partim ab hoc librario, partim a manu etiam recentiore scripta. ac sunt ea similia scholiis codicis Monacensis 4610 (cf supra p VII[5]*), non similia Lactanti Placidi narrationibus. codex ipse in libris, qui sunt classis X, insignis est elegantia orationis. rectissime enim de eo dixit in praef ed*[1] *p XII RMerkel:* dignissimus liber, quem studiose pervestiget, si quis aevi illius eruditionem et interpolandi licentiam cognoscere voluerit. *quamquam et ipse et qui post eum codicem examinavit RGrau nimium ei in textu constituendo tribuerunt. nam quas hic enumerat (p 29 sq) plurimas lectiones tamquam veras genuinasque, eae maxima ex parte interpolatae, certe falsae, ceterae paene omnes*

---

1) *De Ovidii Metamorphoseon codice Amploniano priore. Diss. Hal. 1892.*

non propriae sunt codicis l, sed totius classis X. restant aliquot, de quibus dubites. sunt autem hae: V 195 non uiribus, *VIII 206* nec te, *IX 273* steneleius, *X 363* consultaque qualem Optet, *XI 57* os petit et sparsos, *XII 255* belates, *XIII 678* antiquam matrem cognataque iussit, *XIII 684* Hyleus, *XIV 59* mediaque tenus descenderat aluo, *XIV 121* cum duce cumea, *XIV 561* nisi siqua uehebat achiuos, *XIV 582* coegerat, *XIV 646* Desectum p. gr. uersasse, *XIV 761* o mea, *XIV 779* premunt, *XIV 801* strata estque, *XV 42* culpa. *in his quamquam nonnullae eiusmodi sunt, quae scriba codicis satis doctus coniectura assequi potuerit, tamen paucae (X 363 XI 57 XIII 678 XIV 59 XIV 561 XIV 646) ut verae sunt, sic genuinae videntur. sed vel sic cave credas nimium huic testi male fido.*

s *Codex societatis Jesu Lovanensis. contulit NHeinsius in Mscr Diez Bibl Sant 148 (cf infra p XXIV) secundum editionem Elzevirianam anni 1629 et collationi hunc titulum praemisit:* Ovidii Metamorphosis *(sic)* collata cum MS° Codice Jesu Lovaniensis qui lib. IX. post v. 120 deficiebat. *ipse codex videtur perisse. fuit autem recentioris sine dubio aetatis, misere interpolatus, insignis plurimis variis lectionibus inter lineas scriptis. at ille ei tantum tribuit, ut sit in fundamentis recensionis Heinsianae*[1]*). et habet, quae haud displiceant ut I 187* circumtonat, *I 370* sequentis, *III 631* aque, *V 80* hamato. *potiores tantum lectiones exscripsi. — ei similis videtur fuisse et interpolationibus et turba variarum lectionum codex Sprotii, cuius lectiones aliquot expressi. de quo in Mscr Diez BSant 148ᵉ haec leguntur, quae non scripsit NHeinsius:* Ovidii Metamorphosis Collatus *(sic)* cum VC. Caroli Protii *(sic, sed cf Hs ad I 155)* Aquisgranii. *desinit collatio, quae non est a manu NHeinsii, in fine libri VIII. utrum ad finem non sit perducta an codex mancus, incertum est. hunc quoque Heinsius plurimi aestimavit. nec desunt plane lectiones bonae ut II 284* tantum tantum super.

In libro XV quoniam deficit **O**, *artem criticam* ἐκλεκτικῶς *exercendam esse olim (cf Progr SG 1893) demonstravi. quod quamquam verum esse etiamnum censeo, tamen ita circumscribo, ut dicam τ* **F** *ceteris aliquanto praestare. de turba deteriorum* (ς) *eis quae dixi in Conspectu siglorum p 2 pauca habeo, quae addam.*

a *Codicum Ambrosianorum collationem benigne mihi transmisit*

1) *Cf Hs ad VIII 775:* ita optime vetustus codex Lovaniensis, quo usus sum *et passim.*

Aloysius Castiglioni[1]*). hi quamquam sunt inter deteriores et graviter interpolatos, tamen, ut hic res se habet, non contemnendi. quid quod* a_8 *miro quodam casu servavit lectionem veram et genuinam, misera interpolatione ex* **A** *expulsam met XV 154* quid Styga quid manes et.

In codicibus Guelferbytanis, quorum discrepantias publici iuris **w**
*fecit ABernardini, bonam lectionem aliunde ignotam non (cf tamen ad XV 570) repperi. nec vero laborem inutilem suscepit vir doctus. in hoc enim libro XV, quae est misera condicio eius, omnia redeunt eo, ut appareat, quae lectiones consensu omnium librorum (***A***), quaeque aut paucis aut singulis exemplis traditae sint, idque nisi codicibus quam plurimis excussis fieri non potest.*

Codicis Graecensis 1415 (saec XIII) collationem, quam fecerunt **g**
MPetschenig et JRappold, permisit mihi, quem nuper e vita discessisse multi mecum dolent, HJMüller. exscripsi lectiones potiores codicis etiam in libris I—XIV. iam vero collationem codicis Leidensis Vossiani 51, saec XIII, debeo comitati viri optimi, Scatonis **v**
de Vries. dixi autem et de **g v** *et de duobus codicibus cartaceis Basileensibus* F_{V26} *et* F_{VI12}*, qui sunt saec XV, alibi fusius*[3]*). deni-* b_1 b_2
que tres codices Musei Britannici (Kings 26 saec XI—XII, Burn. 224 saec XIII, Harlei. 2742 saec XIII) contulit Housman, collatos **x y z**
publici iuris fecit JPPostgate[4]*). e quibus* **z** *semel (una cum* w_4*) verum servavit XV 570* et eodem lumina. *ceterum hi omnes, ut qui sint vulgatae, quae dicitur, orationis formae addicendi, interpolationibus redundant.*

Ad haec subsidia accedit voluminum manu scriptorum farrago quaedam, quae e bibliotheca Dieziana in bibliothecam regiam Berolinensem transiit. insunt in his copiis permulta Ovidiana, quae maxima ex parte videtur congessisse Laurentius Santen, partim codices, partim notae cum ab aliis auctoribus tum a NHeinsio scriptae. ac graviora suo quoque loco in adnotatione critica nominatim adscripta invenies. pertinent autem ad Metamorphoses fere haec:

Bibl Diez Qto. 1069 1072 1075. insunt notae criticae, partim lectiones codicum, partim coniecturae, partim loci similes. in fronte voluminis 1075 est hic

---

1) *Cf eiusdem Analecta Planudea p 262 sq.*

2) Studi intorno alla storia e alla critica del testo delle Metamorfosi d'Ovidio. II. Il libro XV nei codici Guelferbitani. Bologna. 1911.

3) *Progr Soph-Gymn 1893, 3 sq.*

4) *Journ of phil Vol XXII 154 sq.*

titulus: NHeinsii notae Mss. ad Ovidium Tom II ad tertium exemplar editionis Elzevirianae 1629.

Mscr BSanten 148^b. inest conspectus veterum editionum Metamorphoseon ab ipso Laurentio Santen scriptus. idem hoc loco refert ea, quae NHeinsius in schedis tomo secundo tertii exemplaris ed Elzevirianae 1629 praefixis de collationibus librorum a se aut factis aut adhibitis scripserat. haec tantum inde exscribo: Ante VIII aut VII cent scripti: Horum omnium optimi et veterrimi sex. Nempe Florentinus Sancti Marci, primus Mediceus, primus Palatinus, Berneggerianus [Argentoratensis], Neapolitanus Parrhasii et Urbinensis, qui duo ultimi literis scripti Longobardicis.

Mscr Diez BSant 148^c I 11. insunt 'PBurmanni patrui notae autographae ad Ovidium'. *quod additum est* Edita sunt uberiora, *id non valet de notis exegeticis, quae multae in parte II inveniuntur.*

Mscr Diez BSant 148^d. inest NHeinsii commentarius Ovidianus ipsius manu scriptus. ac foliis 152—236^v continetur commentarius in Metamorphoseon libros I—XIV 148 faciet. *cetera desunt.*

Mscr Diez BSant 148^e. insunt (p 100 sq) notae criticae hoc titulo signatae: In Metamorphoses variae lectiones *et in fine (post VI 107):* Hic desinunt Excerpta Metamorphoseon. *scripsisse ea videtur NHeinsius. sequitur p 141 sq) collatio codicis Lovanensis (cf supra p XXII) item scripta, ut videtur, a manu NHeinsii, deinde (p 151 sq) ab alia, ut videtur, manu scripta* Ovidii Metamorphosis Collatus cum VC. Caroli Protii *[immo Sprotii, cf supra p XXII], tum (p 198 sq) exstant lectiones quaedam codicis anonymi ab anonymo descriptae. has excipiunt (p 237 sq)* Notae in Ovidii Metamorphoses *ab ignota manu scriptae. eas sequuntur lectiones quaedam, quas habet* Fragmentum vetustissimum unius folii *(signavi in adnotatione critica siglo φ, insunt lectiones ad I 1/114 pertinentes). in fine libri (p 311 sq) notantur permultae coniecturae virorum doctorum ad Metamorphoses spectantes, pleraeque aliunde notae.*

Praeterea exstant in copiis Diezianis septem Metamorphoseon codices saeculo aut XII aut XIII exarati: Mscr Diez BSant 9 10 11 12 13 22 23. sunt hi omnes, ut qui exhibeant vulgatam carminis formam, e numero deteriorum. exscripsi in adnotatione aliquas eorum lectiones. ceterum contuli Mscr BSant 10, siglo d signatum a XIV 830 ad finem carminis et notavi discrepantiam lectionis.

Quibus rebus expositis si quis quaerat, quasnam rationes in Metamorphosibus recensendis et in arte critica exercenda adhibere oporteat, ei haec fere respondere velim. carmina illa mutatas hominum dicentia formas antiquis temporibus pessime et neglegentissime habita, medio aevo ineunte pie inviolateque servata, postea (inde a saec XII—XV) iterum graviter interpolata habemus nunc Italorum pigmentis fucoque, quibus referta est turba deteriorum (ς), detersis ea fere forma, qua aetas Carolingica accepit. accepit autem eius recensionis emendatae, quam ab homine satis docto factam et commentariis instructam esse supra (p VI) diximus, exempla aut perpauca aut unum. certe M N fluxerunt ex uno exemplari (O) in fine libri XIV manco. ad hoc idem quin redeant illi tres libri,

quorum partes parvas (β κ π dico) manibus tenemus, equidem non dubito. haec familia, ut videtur, post saec XII propagari desita est. alterius classis (X) sunt omnes libri pleni (i e librum XV habentes), quos antiquo aevo exeunte illius, quam modo dixi, recensionis expertes, aetate Carolingica et post eam magno numero propagatos hominumque manibus frequenter versatos pro vulgata scriptura fuisse puto[1]*. principem autem locum in classe X obtinere mihi videtur F, ut qui aetate ceteris praestet et habeat sua bona, non habeat suas interpolationes. hic quaerat quispiam, potueritne fieri, ut post aetatem Carolingicam per contaminationem lectiones quaedam aut ex* **O** *in* **X** *aut ex* **X** *in* **O** *inculcarentur. atque hoc ut fieri nullo modo potuisse probari non potest, ita certe raro accidisse videtur, siquidem post saec XII, quo mos ille contaminandi percrebruit, exempla classis* **O** *describi et versari desita sunt*[2]*. quae mihi perpendenti norma artis criticae exercendae in Metamorphosibus Ovidianis recensendis valere videbatur haec:*

1. *Ubicumque classes* **O** *et* **X** *inter se pugnabunt, maiorem auctoritatem habebit illa. quare si quando ab illius lectione discesseris, eam non veram esse certis argumentis vel a loci vi et sententia vel a sermone Ovidiano vel a re metrica petitis demonstrabis. hic tamen cautissime, quaeso, agas in locis similibus afferendis, quibus pro re et tempore saepe probare poteris scripsisse hoc illudve aut Ovidium aut imitatorem Ovidianum.*

2. *Ubicumque* **M** *et* **N** *ita inter se dissentient, ut alter eorum a classe* **X** *stet, diligenter, ut modo dixi, inquirendum erit, utra lectio culpa librarii vel per errorem vel correcturam vel glossam vel interpolationem aliunde*[3] *inrepserit.*

---

1) *Huic classi addico, ut par est, etiam illum codicem, cuius partem servatam siglo ε signavimus. de λ parum liquet. plane diversa est ratio fragmenti Bernensis (α). illud enim excerptum (cf p XI sq) e codice quodam pervetusto misso olim, ut videtur, in Angliam vel Hiberniam, et saeculorum et regionum spatio ab* **A** *longe longeque remotum longe aliam fortunam passum longe aliam faciem non habere non potest.*

2) *Cf tamen quae dixi in proxima nota 3, de κ l autem cf p XV et XX. classis vero* **X** *libros recentiores (ς) mutuis contaminationibus ultro citroque illatis et acceptis madere quis negat?*

3) *Cf VII 268* luna pernocte *ex Heinsii emendatione Ovidius,* lunae pernota **M**, lunae de nocte **N X ω**. *apparet* **N** *corruptelae, quae erat in* **O**, *ita mederi voluisse, ut lectionem interpolatam classis* **X** *reciperet. qui utrum eam pro correctura adscriptam invenerit in suo exemplari an ipse sumpserit e codice aliquo alterius, ut sit contaminatio, classis, nescimus. alia exempla, illa quidem rara, sed tamen rara collegi NJhbb 1894, 760 sq.*

3. *Ubicumque lectionem aliquam in* **O** *inventam falsam, sive corruptam sive interpolatam, esse tibi persuaseris, confugies ad* **X**. *neque tamen, nisi* **F** *ceteris praesidio sit, agnoscam classem integram. est enim periculum, ne ceteri, ab* **F** *destituti, habeant interpolationes post originem illius saec XII vel serius natas et per contaminationem in multos libros illatas.*

4. *Quoniam constat* **O** *omisisse (causae plerumque patent) versus quosdam vel versuum partes, cave abiudices poetae quicquam propterea, quod id in* **O** *deest. at ubicumque quae ibi desiderantur habebunt aliquam offensionem sive sensus sive sermonis sive rei metricae, ut insiticia delenda erunt.*

5. *In coniecturis faciendis et recipiendis viri docti, qui huic carmini operam dabunt, omni genere cautionis et modestiae utantur velim. mutare enim quod exstat in* **A** *idem est atque mutare id quod ipsi veteres legerunt et medio aevo prodiderunt.*

6. *Ut novis codicibus indagandis et adhibendis futurum esse spero, ut uno et altero loco poetae suum reddatur, ita, quoniam Metamorphoses iam nunc tales fere habemus, quales habuit aetas Carolingica, monere velim nova recensionis fundamenta iaci non posse nisi libris eius modi inventis, qui aut similes sint fragmento illi* α *seiuncto a grege ceterorum et quasi solitario aut sint familiae* **O** *membra atque ea librum XV servantia.*

Coniecturas et notas veterum interpretum ex editione Petri Burmanni (tomus II, Amsterdam 1727) sumpsi et in meam rem converti. praeterea elegi tres editiones vetustissimas has, quarum lectiones praecipuas in adnotatione exscriberem:

R 1. *Editio princeps Romana*[1]) *anni 1471. 4. 177 folia. praesto mihi fuit exemplar in bibliotheca Gottingensi sub titulo 'Auct Lat III 4930' adservatum. desunt hic frons et primum folium cum versibus I 1/53*[2]), *qui versus in folio postea inserto manu multo, ut videtur, recentiore suppleti sunt. in fine libri subscriptio est, cuius postrema disticha haec sunt:*

---

1) *Non vidi editionem Parmensem in f° eiusdem anni, de qua haec scribit LSanten in Mscr Diez BSant 148e:* Solae insunt Metamorphoses et Ovidii vita. Edidit et praefatus est Franciscus Puteolanus Parmensis. Impressit Balthasar Azoguidus, civis Bononiensis, primus in sua civitate artis impressoriae inventor. 1471. exemplar magnificum.

2) *Docet nos HStSedlmayer (Wiener Studien VI 1884, 142 sq) editionem hanc curatam ab episcopo Johanne Andrea de Aleria habere in fronte titulum 'POvidi Nasonis Magni operis Metamorphoseos liber primus'.*

Cōradus ſuueynheim: Arnoldus pānartzq; magistri
Roma impresserunt talia multa simul.
Petrus cum fratre Franciscus Maximus ambo
Huic operi aptatam contribuere domum.

textus carminis conflatus est ex conpluribus codicibus, in quibus tamen **M** *principem locum obtinet.*

2. *Editio Veneta tertia*[1]) *anni 1486. forma maxima. editorem in praefatione se profitetur Bonus Accursius Pisanus. praemissa est vita Ovidii. inter textum insertae sunt Lactanti Placidi qui dicitur narrationes fabularum Ovidianarum (cf huius ed p 629). in fine est haec subscriptio:* Impressum uenetiis per Bernardinum de Nouaria MCCCCLXXXVI die XIII Januarii. *textus est inquinatus satis multis mendis typographicis. ceterum haec editio inter vetustissimas haud scio an maxime memorabilis sit. editor enim et in textu carminis et in narrationibus adhibuit cum alios codices melioris notae tum Marcianum (M). quare eius lectiones auctoritatem quandam habere mihi videntur. usus sum exemplari Gothano, quod una cum Aldina liberalissime huc misit REhwald, praefectus bibliothecae ducalis Gothanae.* *V*

3. *Editio Aldina anni 1502. 12⁰. subscriptio haec est in fine:* Venetiis in aedib. Aldi Mense Octobri MDII. *ipsi carmini praemissus est index Graeco-Latinus nominum propriorum. textus ut est multo magis emendatus quam in Romana et Veneta, ita multo magis recedit a libris manu scriptis. ad hanc igitur tamquam ad exemplar specimenque eae, quae secutae sunt, editiones proxime accedunt.* *A*

Passim exscripsi lectiones editionis, quam suis commentariis instructam prodire iussit Raphael Regius anno 1510 Mediolani apud Leonardum Pachel. usus sum exemplari in bibliotheca regia Berolinensi adservato sub litt W 3875.

Nihil deinde vel paene nihil aut emendatio aut interpretatio carminis adiuta est iis editionibus, quae illo saeculo et priore decimi septimi parte prodierunt. exstitit tandem Nicolaus Heinsius[2]), *vir summus et de Nasone unice meritus, qui ingenium assidua poetarum Latinorum lectione excultum et ad omnem venustatem percipiendam egregie praeparatum ad restituenda in pristinum nitorem carmina Ovidi converteret quique, cum centum quinquaginta codices*

---

1) *prima prodiit anno 1474, secunda 1484. cf Panzer Ann typogr III 236 935.*

2) *POvidii Nasonis opera cum notis Nic Heinsii Amst. 1652 1658 1661. commentarium Heinsianum uberrimum habes in ed Burmanniana Amst. 1727. novam editionem curavit JFFischer Lipsiae 1758.*

aut ipse contulisset aut conferendos curasset, efficeret, ut omnis Ovidi crisis ab ipsius supellectile pendeat. modo inmensis copiis ratione et via uti voluisset! nam cum parum curaret, essentne sui codices veteres an recentes, sinceri an interpolati (nec raro eosdem meliores vel vetustiores appellasse videtur, qui alibi deteriores vel recentiores audiunt), cumque in textu constituendo libros, quos sequeretur, numeraret potius quam examinaret et recenseret, reticeret saepissime, quo quid libro scriptum vidisset, cumque fretus sagacitate sua et singulari poetarum Romanorum eorumque sermonis notitia saepe coniecturas faceret per se non necessarias aut nulla librorum auctoritate aut deteriorum et recentiorum dubia fide fultas, Nasoni quantum profuit, tantum paene obfuit ac posteris editoribus, qui eius arbitrium libidinemque sequi nollent, novam inquirendi et iudicandi necessitatem inposuit, novas difficultates explicandas reliquit.

Heinsii vestigiis ingressi sunt proximi editores carminis. ac meruit bene de eo Petrus Burmannus, cum anno 1727 instructum notis Heinsii aliorumque edidit suasque observationes haud spernendas adiecit[1]*. neque, ut alios, qui occasione data in adnotatione nostra laudabuntur, taceam, sua laude fraudandus est JChrJahn*[2]*. is enim in editione utilissima sano iudicio usus non modo commentarios priorum criticorum, quos in editione Burmanniana invenerat, excerpsit et summatim proposuit, sed etiam sedulo collegit (velut ex Heinsii epistulis, adversariis itemque ex commentariis Heinsianis Burmannianis aliorum ad varios libros conscriptis) quidquid lectionibus codicum Heinsianorum supplendis erroribusque in Burmanni editione emendandis inservire posset.*

Longo temporis spatio interiecto nova prorsus aetas Metamorphoses recensendi et emendandi initium duxit ab editione Rudolfi Merkel Teubneriana anno 1861 emissa (altera prodiit anno 1875). in hac enim, quamquam caret adnotatione critica, primum ratione adhibitus est ad textum constituendum e collatione Henrici Keil codex optimus Marcianus (M), ille, quem olim Heinsius ut noverat

1) *Publii Ovidii Nasonis Metamorphoseon libri XV. Cum integris Jacobi Constantii Fanensis, Henrici Loritii Glareani, Jacobi Micylli, Herculis Ciofani, Danielis et Nicolai Heinsiorum et excerptis aliorum notis, quibus et suas adnotationes adiecit Petrus Burmannus. Tomus II. Amsterdam 1727. 4⁰. inter textum carminis expressae sunt cum notis variorum criticorum narrationes illae fabularum, quae Lactanti Placidi esse dicuntur.*

2) *P. Ovidii Nasonis Metamorphoseon libri XV. Ad codicum Mss. et editt. fidem recognovit et cum varietate lectionis edidit Joannes Christianus Jahn. Lipsiae 1832.*

sic non cognoverat. sed in hoc studio, ut fieri solet, nonnumquam modum excessit vir doctissimus, ut meros errores Marciani pro emendationibus venditaret. idem coniecturis faciendis et interpolationibus[1]) late patentibus multis locis indagandis, falsis his et illis, saepissime a vero aberravit. denique multum profuerunt nuper carmini Alexander Riese et Rudolfus Ehwald, atque ille cum in editione Tauchnitziana altera, quae anno 1889 prodiit, in lucem protraxit et adhibuit codicem Neapolitanum, hic quod in editione, quam instructam optimo commentario exegetico apud Weidmannos post Mauricium Haupt et Ottonem Korn curavit[2]), aliquot locis lectionem veram bene restituit. ipse num quid profecerim in carmine recensendo et emendando alii viderint.

Recentioris aetatis editiones et alia subsidia critica, quae ex parte, ubi res poposcerat, iam supra proposuimus, haec fere in adnotatione nostra laudari solent; alia rarius adhibita suo quoque loco adscripta videbis.

AAlgermissen, Quaestiones Ov. criticae. Diss. Münster 1879.

ECChrBach, Ovidii Metamorphoses. Mit kritischen und erläuternden Anmerkungen. Hannover 1831/36.

GBaumgarten-Crusius, Ovidii Metamorphoses cum perpetua annotatione. Lipsiae 1834.

ABernardini, Studi intorno alla storia e alla critica del testo delle Metamorfosi di Ovidio.
I Il Fragmentum Bernense. Firenze 1909.
II Il libro XV nei codici Guelferbitani. Bologna 1911.

FHBothe, Vindiciae Ovidianae. Accedunt JHVossii lectiones et notae. Göttingen 1818.

LBraune, De Ov. Met. locis quibusdam disputatio critica. Progr Cottbus 1849.

Luigi Castiglioni, Studi intorno alle fonti e alla composizione delle Metamorfosi di Ovidio. Pisa 1906.

„ „ Analecta Planudea ad Ovidii Metam. spectantia. Firenze 1910.

REhwald, Ad historiam carminum Ov. recensionemque symbolae I II. 2 Progr Gotha 1889 et 1892.

REhwald MHaupt OKorn, Die Metam. des P. Ov. Naso erklärt. Berlin 1903. 1898.

JGilbert. Ovidianae quaestiones criticae et exegeticae. Progr Meissen 1896.

FGnesotto, Animadversiones in aliquot Ov. Met. locos. Padua 1881.

JJHartman, De Ovidio poeta. Leiden 1905.

---

1) *cf REhwald Jhb f d Altw XLIII (1885 II), 265.*

2) *Die Metamorphosen des P. Ovidius Naso. Erster Band. Erklärt von Moriz Haupt. In achter Auflage von REhwald. Berlin 1893. — Zweiter Band. Erklärt von OKorn. In dritter Auflage von REhwald. Berlin 1898.*

EHedicke, Studia Bentleiana. V Ovidius Bentleianus. Progr Freienwalde 1905.

ClHellmuth, Emendationsversuche zu Ov. Metam. Progr Kaiserslautern 1880.

RHelm, De Metam. Ovidianarum locis duplici recensione servatis. Festschrift f. JVahlen. Berlin 1900. p 337/365.

„ „ Vindiciae Ovidianae. RhMus NF LVI 340/368.

JHilberg, Serta Harteliana. Wien 1896.

AEHousman, Transactions of the Cambridge Ph Soc 1889.

OKorn, editio Metam. Berlin 1880.

CHLenz, Erklärende Anmerkungen zu Ovids Metam. Braunschweig 1792.

JNMadvig, Adversaria critica II p 66/109. Kopenh. 1873.

HMagnus, Die Metam. des P. Ov. Naso erklärt. Gotha 1886/1908.

„ „ Studien zur Überlieferung u. Kritik der Metam. Ovids. I Das Fragmentum Bernense NJhbb 1891, 689/706. II Der Archetypus NJhbb 1893, 601/638. III Die Familie **O** *NJhbb 1894, 191/207. IV Marcianus und Neapolitanus NJhbb 1894, 637/655 et 759/799. V Liber XV. Progr Soph-Gymn Berlin 1893. VI Noch einmal Marcianus und Neapolitanus. Progr Soph-Gymn Berlin 1902.*

„ „ Neue Studien zur Überlieferung u. Kritik der Metam. Ovids. Hermes XXXIX 1904, 30/62.

„ „ Ovids Metam. in doppelter Fassung? Hermes XXXX 1905, 191/239.

RMerkel, P. Ovidius Naso. Tomus II Metam. Lipsiae 1861, ed II 1875 et 1881.

CPascal, De Metam. locis quibusdam. Turin 1902.

„ „ Letteratura Latina medievale. Catania 1909.

JRappold, Beitrag zur Erklärung und Kritik der Ovidianischen Metam. Progr Leoben 1871.

ARiese, Ovidii carmina. Vol. II Metamorphoses. Lipsiae 1872. Ed. II 1889.

RSuchier, Kritisches zu Ovids Metam. nebst Proben einer Übers. Progr Hanau 1853.

WVollgraff, Nikander und Ovid. 1. Groningen 1909.

AZingerle, P. Ovidii Nas. Metam. Lipsiae 1884. praef p VII—XX.

„ „ Zu Ovids Metam. Wiener St VI 1884, 59/73.

In re orthographica secutus sum normam vulgarem grammaticorum, nolui, difficilem et lubricam hanc viam esse ratus, revocare veram, quam dicunt, et antiquam orthographiam aetatis Augusteae[1]*. nec multum curavi librorum scripturam haud raro barbaram. idem non dubitavi, ubicumque vestigia antiquioris scripturae aut in omnibus aut in optimis libris tam manifesta*

1) *Fugit me, ut alia taceam, quatenus meus Naso illi orthographiae, quae est in lapidibus, addictus consecratusque fuerit. certe ille in vocabulis Graecanicis terminationes et in-*os *et in-*us *exeuntes sine ulla dubitatione promiscue adhibuit. quamquam hoc ita circumscribo, ut dicam, optimis libris inter-*os *et -*us *fluctuantibus illud esse praeferendum.*

exstant, ut neque casui neque librariorum libidini tribuenda, sed sic ex antiquo in medium aevum transisse videantur, ea in editione servare. scio fore, ut haec ratio, quippe qua forma textus aliquotiens parum constans aequalisque fiat, non omnibus probetur. sed alia est, si me audis, ratio editionis viris doctis, alia scholae et pueris servientis. in adnotatione levissima quaeque orthographica omisi. notavi tamen, ubi e re videbatur, ut in nominibus propriis, vel e *pro* ae, i *pro* y *alia eiusmodi. conpendia vulgata, qualia in libris passim inveniuntur, plerumque solvi, eadem, cum censui alicuius esse momenti scire, utrum exstaret conpendium necne, servavi et, quantum fieri poterat, imitatus sum.*

Restat, ut vere et ex animo gratias agam viris doctis, qui me in hac editione adornanda opera et consilio iuverunt. et miserunt ad me eius specimina typographica emendatiora et egregiis observationibus aucta Rudolfus Ehwald amicus, cuius sano iudicio in his rebus permultum tribuo, Fridericus Vollmer, qui cum alia tum coniecturas aliquot ingeniose excogitatas in medium proferendas mihi permisit, Carolus Weyman, qui inprimis testimoniis augendis gratam acceptamque operam mihi praebuit. eodem animo memini et collationes suas benigne mihi suppeditasse Aloysium Castiglioni, Robinsonem Ellis, Henricum Meyer, Sigmundum Tafel, Fridericum Vollmer, Scatonem de Vries, et me, cum codices excuterem Berolini in bibliotheca regia, Florentiae in Laurentiana, dubitantem saepe confirmatum esse, illic ab Aemilio Jacobs, hic ab Henrico Rostagno. indicem nominum confecit diligenter, ut solet, Paulus Klink, discipulus olim dilectissimus.

Opere perfecto laudatus abunde ero, si aliqua dicar recte iudicasse, plura legentibus sic reliquisse, ut recte iudicarent.

Berlin-Pankow *Hugo Magnus*
Scripsi mense Novembri 1913

ADDENDA ET CORRIGENDA

p 3 IV in medio lege: a. 1861

I 15 adn lege: Quaque (*i r m*). — *sub finem lege: NJhbb 1887, 129.*

I 31 adn, ante solidum *lege*: possid^i^et *ε (quod delendum est in proxima nota).*

I 33 adn adde: secuit, sectamque in m. coegit Principio (*ut* que *sit pro* quoque *coll eleg in Maec I 8 et ut vertatur 'als er zerteilt hatte, formte er auch zu Gestalten') distinx Vollmer. an lacuna post* coegit *statuenda?*

I 117 in testimoniis adde: Mythogr Vat III 8, 15 (208, 39 Bode): unde etiam Ovidius in primo Metamorphoseon autumnos inaequales, id est morbidos vocat.

I 132 adn l: dab|||at (*ras supra* a) ***M***

I 162 adn adde: scire[s2] se ***M***

I 460 adn l: Strauimus innocuis tumidum pythona sagittis (*sine ras aut corr*) ***M***

I 462 adn l: inflamare *i r* ***F***[2]

I 504 adn l: inseq(uor h *i r m 2*)ostis ***M***

I 542 adn l: cri/nen

I 747 in test adde: *Mythogr Vat III 15, 2 (253, 43sq B)*: quae [*Io*] translata est in caelum in signum amoris Iovis, unde Ovidius in Metamorphos: Nunc dea linigera colitur celeberrima turba

II 37 adn l: clymete[n1] ***M***

II 340sq in test adde: *Mythogr Vat III 8, 14 (208, 14sq B)*: huius sorores gemmeis guttis lucentibus, ut Ovidius in secundo Metamorphoseon refert, fraterna deplorant incendia, sucinaque diruptis iaciunt inaurata corticibus

II 382 adn l: ficit *i mg m*

II 497 adn l: natalibus ///// (actis *eras*, annos *i mg m 3*) ***M***

II 514 adn l: obscurum nisi *sq*

II 555 adn l: *item i mg m l*[3]

II 582 adn l: mollibar ***M***

III 15 adn l: l(o *ex* e *m 2*)n(g *ex* t *m 2*)e ***M***

III 140 adn l: *sic β ε sq*

III 210 sub finem notae l: orbasus *β l*

III 247 adn, post signum ‖ adde: sed ad ē/// (esse *fuit*) ***M***

III 418 adn l: Ad stupet (d *partim eras,* t *bis sscr a m 1 et 2*) ***M***

III 566 adn: retent(a *ex* u) *fortasse est etiam in M^r^, sed dubito de correctura.*

IV 1 adn l: minias (ł minieias[2] *i mg*) ***M*** (supra: minēieias[3])

IV 20 adn l: abusque (adusque *i mg m 2*) ***M***
IV 371 adn l: d *partim i r*
IV 527 adn l: riget ***A*** *ω*, rigent ***n*** *ς*
IV 558 adn l: arrectum (*corr* ***m***) *β* ***M***

v2
V 88 in fine notae adde: acerbos ***M***
V 199 adn l: sile(t *ex* x *i r*) ***M***
n2
V 295 adn l: V(o *i r*)xque salutat(aī *i e* ū *ex* a) ***M***
V 539 adn, post signum ‖ *l*: orphne *ς (i mg* ***m****) Plan ω vulgo*, or(phene *i r m 3*) *[sed* ospes *in argum, cf ad p 656, 11]* ***M***. — *in proxima linea lege* orphe ***F h l***

ƚ uepres
V 628 adn l: uepre *i mg* ***m***

VI 159 adn l: hismedes (*corr m 2*) ***M***
VI 203 adn, in initio adde: Latone/ (ā *vel* ū *eras videtur*) ***M***
VI 485 adn, post signum ‖ *l*: erat ***A*** *ω Jahn*, erit *cHamb Hs vulgo* (*nam cum* erat *etiam sit, ut nunc video, in* ***M***, *id sine dubio recipiendum est*).
VI 498 adn l: perq(ue *i r m 2*) // (f *ex corr m 2*)idem ***M***
VI 516 adn l: predat̄/ obuncis (praedator aduncis *i mg*) ***M***
VI 517 adn: *praeter locos allatos cf VII 836 XIV 160*
VI 539 adn, in fine adde: ne/ quod ***M***
VI 541 adn l: criminib:
VI 675 adn adde: senect(e *i r m 2*) ***M***
VI 706 hanc notam adde: Veri/t(i *fuit*) ***M***

VII 1 adn, post ***h*** *adde*: myni/e (i *eras*) ***M***
ƚ uox2
VII 8 adn l: V isq: ***M***
VII 162 adn adde: victima vota datur *coll fast I 386 IV 634 937 coni CBrakman Miscella (Leiden 1912) p 40.*
VII 171 adn l: qđ (*i e* quod *ex* quid?) ***M***
VII 262 adn, in initio l: ualidum (*non* ualidam).
se2 talē
VII 293 adn l: nunc reminiscitur ***M***
VII 365 adn adde: rodon ***M***
VII 509 in textu carminis l: omnia quae
VII 686 adn l: q/ (s *eras videtur*) tanti (m *ex* n *m 2*)u/neris (numeris *fuit*) ***M***
s2
VII 805 adn l: silua (*sed* a *ex corr*) ***M***

VIII 121 adn: Armeniae et tigres *coll fast VI 752 coni l c Brakman.*
VIII 180 adn adde: gem(m *ex* in *m 2*)ę ***M***
VIII 218 adn l: stiuaq: (*sed* a *ex* æ *m 2*, q: *i r m 2*) ***M***
VIII 504 adn l: primo ***N***
e
VIII 528 adn, post ***M*** *adde:* ∵ oneus atq: *i mg* ***m***
VIII 551 adn adde: Cecropid(a *i r*) ***M***
VIII 701/702 adn l:

Stramina flauescunt· aurataque (que *om* ***F***) marmore tellus
Cælatæq: fores ad(o *i r* ***m n***)ptaque (que *om* ***F***) tecta uidentur ***O F***

IX 593 adn l: submersaque *ϰ* ***X*** *ω*

IX 647 sq in test adde: *Mythogr Vat III 14, 5* (*253 13 sq B*): hanc [*Chimaeram*] satis aperte, sed fabulose describit Ovidius dicens: Quoque Chimaera — serpentis habebat.

IX 797 adn, post textum libri IX haec habet a m 2 ***N***: Explicit nonus Incipit lib decim'

X 148 adn, in fine l: cedant *Hs*

XI 102 sq in test adde: *Mythogr Vat III 10, 8* (*226, 42 sq B*): idem Midas, ut Ovidius refert, a Baccho petiit et impetravit, ut quicquid tetigisset aurum fieret. *cf etiam Myth Vat I 88* (*30, 10 sq B*).

XI 523 adn l: accensos arsisse

XII 69 adn l: Huygens.

XIII 383 sq adn l: 383/832 exstant in τ

XIII 607 adn l: mox uera $\mu\tau^2$ ***X*** *ω vulgo*

XIII 751 adn adde: patris ille sui *coni JHilberg*

XIII 905 adn l: uersis an. membris ***F*** $\mu\, e^2$ ς *V A vulgo*

descendit ad aluum[2]

XIV 59 adn l: mediaque t. descenderat aluo μ [*nihil sscr in* ***N***]

XIV 320 sq in test adde: *Myth Vat III 11, 11* (*235, 13 sq B*): illum [*Picum*] namque, ut vult Servius [*in Aen VII 190*], amavit Pomona, id est pomorum dea eiusque est sortita coniugium; quod tamen Ovidius in quarto decimo Metamorphoseon de nympha nomine Canente fabulatur. nam aliam fuisse Pomonam Vertumnoque nupsisse refert.

XIV 582 adn l: coegerat e^2 g^2 ς *Hs vulgo*

XV 154 adn: praeter locos allatos cf met V 115 sq XIII 465.

XV 389 sq in test adde: *Myth Vat III 6, 19* (*185, 18 sq B*): qui [*Pythagoras*] primus de medulla, quae in spina hominis est, anguem creari deprehendit. quod et Ovidius in XV Metamorphoseon inter Pythagorae dicta commemorat.

XV 591 adn l: cornua (*non* cornu) lauro ***h*** e^2 *sq*

p 641, 12 adn l: sororis herses exacer(b *vel* v)atam ***N***

p 683, 8 in textu l: Teleste

CONSPECTVS SIGLORVM.

A = consensus librorum manu scriptorum omnium praeter eos qui nominantur, et meorum et ab aliis collatorum.

I. Codices integri vel paene integri.

1. Antiquissimi.

M = codex Marcianus Florentinus 225 saec XI. insunt I—XIV 830.
N = codex Neapolitanus IV F 3. saec XI. insunt I—XIV 838.
O = consensus librorum *M N*.
F = codex Marcianus Florentinus 223. saec XI ex.
X = consensus codicis F cum recentioribus aut omnibus aut fere omnibus et meis (ς* *g*) et aliorum opera collatis (ς).

2. Recentiores.

e = Amplonianus prior Erfurtanus I saec XII vel XIII. contulit Grau.
h = Hauniensis 2008. saec XIII exeunte scriptus.
l = Laurentianus XXXVI 12. saec XII ineunte scriptus. insunt I—XII 298. contulerunt HKeil, Meyncke et Camillo Vitelli.
m, *n* = correcturae a manibus recentioribus (*m2*) vel recentissimis (*m3*) in *M N* factae.
f = eae partes codicis *F* quae *a* manu recentiore (saec XIV) scriptae sunt I 1—445 III 111—IV 39 IV 261—701.

ς* = consensus codicum *e h l*.
ς = codices aliquot recentioris, ut videtur, aetatis, cum ab aliis viris doctis tum ab NHeinsio ita adhibiti, ut aut nominatim non significentur aut nunc deperditi sint.

g = Graecensis 1415. saec XIII. contulit Petschenig.
p = Palatinus 1661. saec XII. contulit Bothe.
s = codex Societatis Jesu Lovanensis. contulit Heinsius. insunt I—IX 120.

Ben = lemmata codicis Monacensis Benedictoburani 4610. saec XI. contulit Meiser.

II. Codices mutilati et Fragmenta.

α = antiquissimum Fragmentum Bernense 363 saec IX. insunt I 1—199 304—309 773—779. II 1—22. III 1—56. contulerunt HHagen et REllis.

β = Fragmentum Londinense Musei Britannici 11967. saec X exeunte scriptum. insunt II 833—875 III 1—510 IV 298—803 V 1—389 588—678 VI 1—412.

$\gamma_1 \gamma_2$ = Fragmenta duorum codd deperditorum, quorum lectiones publici iuris fecit in Pr 1821 gymnas Confluentini FNKlein. insunt I 192—281 III 33—126 et V 433—522.

ε = Fragmentum Harleianum Musei Britannici 2610. saec X ex vel XI in. insunt I—III 622. contulit REllis.

$\varkappa$ = Fragmentum Hauniense 2° 56. saec XII exeunte scriptum. insunt IX 324—X 707.

λ = Fragmentum Lipsiense Rep I nr 74. saec IX ex. insunt III 131—252. contulit FVollmer.

μ = Fragmentum Monacense 23612. saec XIII. insunt X 283—XIV 746. contulerunt Hellmuth et STafel.

π = Fragmentum Parisinum 12246. saec X. insunt I 81—193. II 67—160. contulit REllis.

τ = Fragmentum Tegernseense (cMonacensis 29007). saec XII. insunt I 135—189 295—350 IV 160—189 482—543 VI 574—637 638—700 VIII 179—234 632—687 IX 754—797 X 1—384 XI 670—795 XII 68—131 325—386 XIII 1—126 191—318 383—832 897—968 XIV 1—54 183—246 375—438 567—630 696—761 XV 231—363 430—491 621—748. contulerunt Hellmuth et STafel.

υ = Fragmentum Vaticano-Urbinas 342. saec XI. insunt V 483—VI 45 et (ex alio codice) VII 731—VIII 104. contulit Hosius.

φ = Fragmentum 'vetustissimum' unius folii, cuius aliquot insignes lectiones afferuntur ex I 1—114 in Mscr Diez Sant 148e p. 237.

III. Codices in libro XV (vel potius a XIV 831—XV 879) adhibiti.

De ***F g h*** cf. quae dixi supra.

A = consensus codicum aut omnium aut omnium praeter eos qui nominantur.

e^2 = manus recentior Amploniani prioris, quae scripsit textum inde a XIII 438 ad XV 879.

n = tres illae diversae manus, quae partes deperditas codicis ***N*** inde a XIV 839 suppleverunt.

X = consensus codicum ***F h*** e^2 *n*.

a = codices Ambrosiani aut omnes aut fere omnes. contulit Aloysius Castiglioni.

a_1 = Ambr. R 22 sup. saec XI vel potius XII.

a_2 = Ambr. F 102 sup. saec XII ex.

a_3 = Ambr. S 32 sup. saec XIII—XIV.

a_4 = Ambr. H 64 sup. saec XIII—XIV.

a_5 = Ambr. E 85 sup. saec XIII—XIV.

a_6 = Ambr. E 54 inf. saec XIII—XIV.

a_7 = Ambr. P 43 sup. saec XIII—XIV.

a_8 = Ambr. C 116 inf. saec XIV. (1362).

a_9 = Ambr. I 75 inf. saec XIV (1397).

a_{10} = Ambr. G 126 inf. saec XV (1456).

a_{11} = Ambr. B 18 inf. saec XV (1420).

α_{12} = Ambr. A 116 inf. saec XV in.
α_{13} = Ambr. N 254 sup. saec XIV.
w = codices Guelferbytani aut omnes aut fere omnes. contulit Antonius Bernardini.
w_1 = c4—11 Aug^{4}. saec XI—XII.
w_2 = 13—10 Aug^{4}. saec XIII—XIV.
w_3 = 13—9 Aug^{4}. saec XIII.
w_4 = 5—4^{4} Aug. saec XIII.
w_5 = 139 Gud lat^{8}. saec XIII.
w_6 = 123 Gud lat^{4}. saec XIV.
w_7 = 30—2 Aug fol. saec XV.
w_8 = 149 Gud lat^{4}. saec XIII.
b_1 = cBasileensis F V 26. a. 1465 scriptus.
b_2 = Basil F VI 12. ante 1478 scriptus.
v = cLeidensis Vossianus 51. saec XIII in. contulit de Vries.
c = Berolinensis 270. 4. saec XIII. desinit in XV 262.
d = cDiez 13 Sant 10. saec XII.
x = cKings 26 Musei Britannici. saec XI—XII.
y = cBurn. 224 Mus Brit. saec XIII.
z = cHarleianus 2742 Mus Brit. saec XIII. contulit *x y z* Postgate.
ς* = consensus codicum in hac editione adhibitorum praeter ***F***.
ς = aliquot codices deperditi aut ab NHeinsio aut ab aliis collati.

IV. Alia sigla saepius adhibita.

Plan = versio Graeca a Maximo Planude confecta (ed Boissonade 1822).
L = Lactantii Placidi qui dicitur argumenta Metamorphoseon.
R = ed princeps Romana a. 1471 inpressa. exemplar Gottingense.
V = ed (III) Veneta a. 1486.
A = ed Aldina 1502.
ω = consensus editionum *R V A*.
vulgo = editiones aut omnes aut fere omnes praeter meam vel eam quae nominatur.
vulgo olim = editiones aut omnes aut fere omnes quae ante ed primam Rudolfi Merkel a. (1851) emissam prodierunt. 1861
s Hs vel *ς Hs* = e libro Lovanensi vel ex aliquot libris suis recentioris, ut videtur, aetatis recepit vel probavit primus Nic Heinsius.
Hs = lectio praecedens, quae quod sciam, in libris manu scriptis omnino non exstat, est coniectura Nic Heinsii. haec eadem de ceteris editoribus dicta esse volo.
F^{2} = ea quae sunt ante hoc siglum non scripsit is qui exaravit librum ***F***, sed pro correctura manus recentior vel (= ***F***^{3}) manus recentissima saeculi fere XV. idem valet de ceteris libris.
sscr = supra (vocem illam sc, cuius antea mentio facta est) scriptum est vel supra scripsit.
s l vel *i l* = supra lineam, inter lineas scriptum.
ex corr = littera vel aliquot litterae modo notatae per correcturam factae sunt
i mg = in margine scriptum.

om	= omisit, omissa, non scripta sunt.
del Hs	= delevit haec ut subditicia primus Heinsius. idem valet de ceteris viris doctis.
// ///	= duae, tres litterae erasae sunt.
cett	= ceteri libri praeter eos qui nominantur.

Tenendum est fieri potuisse ut e libris antiquissimis me non notante aliquot lectiones in aliquot ς transirent.

LIBER PRIMUS.

In nova fert animus mutatas dicere formas
corpora: di, coeptis (nam vos mutastis et illas)
adspirate meis primaque ab origine mundi
ad mea perpetuum deducite tempora carmen.
Ante mare et terras et quod tegit omnia caelum *Mundi origo.*
unus erat toto naturae vultus in orbe,
quem dixere chaos: rudis indigestaque moles,
nec quicquam nisi pondus iners congestaque eodem
non bene iunctarum discordia semina rerum.
nullus adhuc mundo praebebat lumina Titan,

TESTIMONIA.

1 *Stat Silv II 7, 78*: et qui corpora prima transfigurat.

1 *sq Hugo de Trimberg (ca 1260) Registrum multorum auctorum p 19 Huemer*: 'In nova—mutastis et ipsas—tempora carmen'.

5 *sq Lactant div inst II 8, 8 Brandt*: nec audiendi sunt poetae, qui aiunt chaos in principio fuisse, id est confusionem rerum atque elementorum, postea vero deum diremisse omnem illam congeriem singulisque rebus ex confuso aceruo separatis in ordinemque discriptis instruxisse mundum et ornasse.

P' OVIDII NASONIS METAMORPHOSES LIBER. I. CVM SVIS NARRATIONIBVS INCIP' *M* INCIPIT OVIDII (NAS METAM *paene evanida*) ORPHOSEO *l* INCIPIT. I. LIBER OVIDII METAMORPHOSEOS *e* Inuocatio. metamorphoseon. I. liber p ouidii *α* incipit p. n. o. Metamorpho sis *ε* *nullus titulus in N h f.*

1/199 *exstant in α* ‖ *primae paginae (1/55) versus ita evanuerunt, ut perpauca legi possint l* 1/4 *del (cf p 27 Hedicke) Bentley* 1 En noua (*sed primum fol continens vv 1/53 deperditum manu scriptum exstat*) *R* 2 düceptis *ε M* corp. concoeptis *α* uos *i r n h*[3] nam di mutastis et illas *α ε φ ς* μεταβάλλετε (= mutatis) *Plan* illas (ł illa) *e* mut. easdem *ς* et ipsas *Hugo de Trimberg* et illac *Merkel*[2] et illa (cœpta *sc, cf De Ov poet p 83 Hartman*) *Lejay* ‖ vos *accusativum atque* et *copulativo sensu esse vult (p VI) Pascal* 4 continuum *ς* 5 et tellus *cc Viviani et Medic Burm* 6 uůltus *α* 7 rudis digestaque (*corr m2*) *ε* 8 *om α* coniestaque (*sic*) *e* eḍodem *ε* cong. in unum *ς* 9 dissortia *Hs* 10 adhuc tytan pr. l. mundo *e*

nec nova crescendo reparabat cornua Phoebe,
nec circumfuso pendebat in aëre tellus
ponderibus librata suis, nec bracchia longo
margine terrarum porrexerat Amphitrite;
utque erat et tellus illic et pontus et aër,
sic erat instabilis tellus, innabilis unda,
lucis egens aër: nulli sua forma manebat,
obstabatque aliis aliud, quia corpore in uno
frigida pugnabant calidis, umentia siccis,
mollia cum duris, sine pondere, habentia pondus.

---

11 19 25 *Ecbasis Captivi 722/24 Voigt* frigida dum pugnant calidis, humentia siccis Dum nova crescendo reparabit cornua Phoebe, Sit nobis solidum concordi federe pactum.

13 *Charisius Ars Gramm I* (*Keil I 65*): apud auctores margo masculino quoque dicitur genere, ut apud Ovidium: 'brachia longo margine'. ‖ *Schol Iuv Sat I 5 Jahn:* marginem feminino genere dicit, Ouidius masculino dicit.

15 *Porfyrionis Commentum in Hor. Flaccum ad c III 4, 29* (*ed Holder*): 'Vt' enim veteres nonnumquam pro locali particula ponebant, ut Vergilius in quinto: 'Caesis ut forte iuuencis' pro ubi caesis', ut Ouidius: 'Qua[e]*que* fugit [quae refugit *cod antiquissimus saec IX Vatic 3314 sive Ursin.* quaq; fugit *Par 7988 saec XV* quaque fuit *Fabricius*] tellus illuc ut pontus et aer'.

19 *sq Orientius Commonitorium I 603 Ellis*: Et cum flammiferis frigentia, mollia duris, Siccis cum pugnent umida, lenta citis. ‖ frigida pugnabant—habentia pontis] *citat nomine Ovidii non addito Isidor Orig I 35* (*36*), *21.*

---

11 nascendo *φ* Nec sua cr. renouabat *cBersmanni* reparabat (n̍ m̊ fac̄ *sscr*) *M* 12 arce (*incertum*, ære *sscr*) *ε* 13 libranda *ς* br(ac *ir*)hia *M* 14 amphitritę *α* amphitri/tes (d *eras videtur*) *M* amphitrites *ε f ς* amphi(y)-trides *N e Ben* 15 *sic h ς Merkel*[2] Utque erat et tellus illic et pontus et aether (*item p 222 sq Bernardini*) *φ* Utque erat tellus illic et pondus et ær *α* Vtq[a] ([a] *incertum*) erat et t. i. et p. et ether *ε* Quaque (*i r M*) erat et t. i. et p. et aether *M f ς ω* Ut qua erat et t. illic et p. ær *e l ς ὡς ἔνθα γῆ ἦν, ἐκεῖ καὶ πόντος ἦν ὁμοῦ καὶ ἀήρ· οὕτως Plan* Set qūā ērāt t. *cLeid Voss 51* Quaque erat tellus *vel* Qua erat et t. *vel* Quamquam erat et t. *vel* Atque ubi erat t. *vel* Ast ubi erat t. *ς* Atque (ub *ir*)i tellus illic et p. et ether *N* Quaque fuit tellus — ær *ς vulgo olim* Quae refugit t. illuc ut pontus et ær *cUrsin* (*saec IX*) *Porfyrionis* ‖ quoque ierat tellus *coni Hs* utque fuit t. illic, ut (*vel* ubi) *Burm* utque ær, tellus illic — aether (*cf Hauptii opusc II 195 sq et quae dixi NJhbb 1887, 199*) *Haupt* iunctaque erant tellus *Korn* utque ubi erat t. *PrLeoben 1871, 13 Rappold* qua refugit tellus, illuc et p. et ær (*ex Porf*) *RevdPh 1895, 153 Lejay* atque erat ut (= ubi) tellus, illic et p. et aër *Fr Vollmer* 16 inna bilis *ε* 17 [a]ęr *α* 18 corpora in unum *ε φ* 19 pungnabant *ε* ca/lidis *M* humentia *α ε* 20 pondere, habentia *distinx praef p VI Merkel*[2], *virgulam omittunt vulgo* // sine pondere pondera rebus *RevdPh 1884 Desrousseaux*

Hanc deus et melior litem natura diremit.
nam caelo terras et terris abscidit undas
et liquidum spisso secrevit ab aëre caelum.
quae postquam evolvit caecoque exemit acervo,
dissociata locis concordi pace ligavit.
ignea convexi vis et sine pondere caeli
emicuit summaque locum sibi fecit in arce;
proximus est aër illi levitate locoque;
densior his tellus elementaque grandia traxit
et pressa est gravitate sua; circumfluus umor
ultima possedit solidumque coërcuit orbem.
Sic ubi dispositam quisquis fuit ille deorum
congeriem secuit sectamque in membra coegit,
principio terram, ne non aequalis ab omni
parte foret, magni speciem glomeravit in orbis.
tum freta diffudit rapidisque tumescere ventis

---

21 *sq Lactant div Inst I 5, 13 Brandt*: Ovidius quoque in principio praeclari operis sine ulla nominis dissimulatione a deo quem 'fabricatorem mundi' [57], quem 'rerum opificem' [79] vocat, mundum fatetur instructum. — *idem in epitom. Div Inst 3, 5*: ne Ovidius quidem ignoravit a deo instructum esse mundum: quem interdum 'opificem rerum', interdum 'mundi fabricatorem' vocat.

22 *citatur* [abscidit in undas] *in c Vat Bibl reg Christinae 215 (saec IX), cf ad I 219.*

36 *sq Lact div Inst II 5, 1 sq*: ubi sedes, ubi habitatio est, qui terram stabili firmitate suspendit, qui caelum distinxit astris fulgentibus, qui solem rebus humanis clarissimum ac singulare lumen in argumentum suae unicae maiestatis accendit, terris autem maria circumfudit, flumina sempiterno lapsu fluere praecepit, 'iussit et extendi — lapidosos surgere montes', quae utique omnia non Iuppiter fecit, qui ante annos mille septingentos natus est, sed 'ille opifex rerum, mundi melioris origo'.

---

21 Hanc litem d. et m. natura *Ben* aut melior *ad Lucr II 119 Wakefield* litem (ł limitem *sscr*) *α* 22 celo et terras *l* abstulit *ε* 23 æthere (æth *i r*, ære *sscr m2*) cēlū *M* (a *i r*)ere *N* ethere *ε ς* 24 diremit *e* 25 concordia pace locauit (ł ligauit *sscr*, locauit *virgula del*) *α* legauit *ε* 27 fecit *α ε M ς* leget *l* legit (*ex X 43*) *cett ω* 29 Densior hic *α* /elementaque (h *eras*) *M* densior his (est *sc*), el. *distinx Burm, sed* que—et *inter se respondent cf Rappold p 19sq* 30 sua *α ε O ς* sui (*de l non liquet*) *h e f ς ω vulgo olim* circumpluus (*ut videtur*) *α* humor *α ε* 31 extima (*probante Opp II 200 Hauptio*) *ad Lucan IX 456 Bentley* solidum cohercuit *e* 34 33 (*sed signo* ˥ *addito verus ordo restitutus est*) *α* possidet (i *sscr*) *ε* 33 coegit *α Ehwald* redegit *A ω vulgo* 34/35 aequ. ab omni Ab omni parte (*sic*) *α* 36 Tunc *M f* diffundit *α* diffundi *ς Burm* tumidisque *e* rabidisque *ς Burm*

iussit et ambitae circumdare litora terrae.
addidit et fontes et stagna inmensa lacusque
fluminaque obliquis cinxit declivia ripis,
quae, diversa locis, partim sorbentur ab ipsa,
in mare perveniunt partim campoque recepta
liberioris aquae pro ripis litora pulsant.
iussit et extendi campos, subsidere valles,
fronde tegi silvas, lapidosos surgere montes.
utque duae dextra caelum totidemque sinistra
parte secant zonae, quinta est ardentior illis,
sic onus inclusum numero distinxit eodem
cura dei, totidemque plagae tellure premuntur.
quarum quae media est, non est habitabilis aestu;
nix tegit alta duas: totidem inter utrumque locavit
temperiemque dedit mixta cum frigore flamma.
    Inminet his aër, qui quanto est pondere terrae,
pondere aquae levior, tanto est onerosior igni.
illic et nebulas, illic consistere nubes
iussit et humanas motura tonitrua mentes

---

37 *Priscianus X 56 ed Hertz* (*Keil II 547*): quippe producta paenultima: ʻambītus ambīta ambītumʼ. ut Ovidius in I metamorphoseon: Iussit et ambītae circumdare [circundare *GLK*] litora terrae. — *ib XI 33*: ab ʻambio ambitusʼ correpta paenultima, quando nomen est; nam in participio producitur. Ovidius in I metamorphoseon: Iussit et ambītae circumdare [circundare *GLK*] litora terrae.

37 iussit—terrae] *citat Ovidii nomine addito* (OVID̄) *bis* (*vv 24. 98*) *Mico, qui ab anno 825 ad a 853 floruit, in opere prosodiaco. cf Traube poetae Lat aevi Carol III 272. 280. 283.*

55 *Seneca N Q II 1, 2 Gercke*: haec sunt nubila imbres nives ⟨venti terrae motus fulgura⟩ ʻet humanas motura tonitrua mentesʼ.

---

37 litera (*corr m 2*) *ε* 38 īm̄sa *α* immensaque stagna *ς Burm* fontes immensa et st. *Misc cr² 287 Dawes* 39 cincxit *M* cig^{nc}xit decli^{v}dia *ε* 41 conueniunt *vel* proueniunt *ς* partim partimque rec. *ε ς* campoque recepto *α* 43 ualles subsidere campos *α* 44 rurgere (*corr*) *α* 45 Atque duae *ε* caelum dextra *e* 46 secent *e* 49 estu *i r n* 50 inter utrumque *ς Burm* in utrumque *α* inter utramque *A* utranque *A* inter utrasque *ZÓG 1881, 805 Rappold* 52 pondere terrae *i r N* 53 *om* (*add m 2*) *N* pondere aquae leuior *recepi* (*cf NJhbb 1891, 692*) *ex A ω* pondus aquae leuius (*item Exc Calandrae*) *ex cod* ʻ*pervetusto*ʼ *Alexandri Philomeni* (*cf Coll hecatostys Fani 1508*) *Constantius Fanensis vulgo* ‖ igne *ε e f n ω* ignem *h* 54 considere *Hs* 55 motura] *omnes litt praeter* n (*priores dico virgulas litterae* m) *a m 2 M*

et cum fulminibus facientes fulgora ventos.
his quoque non passim mundi fabricator habendum
aëra permisit: vix nunc obsistitur illis,
cum sua quisque regant diverso flamina tractu,
quin lanient mundum: tanta est discordia fratrum.
Eurus ad auroram Nabataeaque regna recessit
Persidaque et radiis iuga subdita matutinis;
vesper et occiduo quae litora sole tepescunt,
proxima sunt Zephyro: Scythiam septemque triones
horrifer invasit Boreas: contraria tellus
nubibus adsiduis pluviaque madescit ab Austro.
haec super inposuit liquidum et gravitate carentem
aethera nec quicquam terrenae faecis habentem.
vix ita limitibus dissaepserat omnia certis,
cum, quae pressa diu massa latuere sub illa,

---

61 *sq Seneca N Q V 16, 1*: venti quattuor sunt, in ortum occasum meridiem septemtrionemque divisi; ceteri, quos variis nominibus appellamus, his applicantur. 'Eurus ad Auroram Nabataeaque [nabatheaque *optimi libri*] regna recessit —proxima sunt zephyris. Scythiam septemque triones—pluvioque madescit ab austro'.

64 *Diomedes Ars Gr* (*Keil I 436*): Continuatio est rerum contexta dictio ut 'Scythiam septemque triones' [trionis *BM*].

---

56 fluminibus *ε* facientis *R* fulgora *recepi* (*cf NJhbb 1891, 697 sq*, fulgura *olim e coni Jac a Cruce*) *ex α* frigora (*frustra def p 226 Bernardini, cf BPhW 1911, 206*) *A ω vulgo* uentes *ε* 57 frabricator *l* 59 rotat—fulmina *α* regant *M V Hs* regat *ε N e l ς Jahn* regat rectur' (diuerso²) *h* flamina motu *s* tactu (*corr*) *l* 60 Cum lauent *ε* 61 furus (ꝉ eurus *i mg ml*) — nabateaq̄ (q̄ = quae) *α* nabataeaque *ς V vulgo* nabateaque *ς* nabathaeaque *ς A Burm* *εἰς ἕω καὶ τὴν Ναβαταίαν Plan* nabatheaque *O ς* f ς R* 63 Vespere et *ε* Uesper et (ꝉ uesperet verbum prime coniug̃ *sscr*) *α* 64 tradita sunt *Bentley* zephiro (y) *α* zephyris *Seneca* quae lit. s. t. proxima, sunt Zephyri *inde Fr Vollmer* ‖ si(y)thiam *e l ς* scythian *cBerol R Bothe* ‖ septemque triones *α ε ς* f n ς Seneca wRiese Σκυθίαν δὲ καὶ Ἄρκτους Plan* trionis *Diomedis cc Par 7493 et Monac* septemque trionem *O ccBernegg et Urbin Hs vulgo* 66 pluviaque (*sic cGoth, item cMediol Senecae*) *Pr Meissen 1896 JGilbert καὶ ὑετοῖς Plan* pluuioque *A ω Seneca vulgo* 67 Nec super *f* et grauitate carentem *add* l^2 68 Aera (*corr m 2*) *N* 69 Atque ea lim. *α* Vix ea (e *i r M*) *M ς Hs* Vix (ꝉita) ea *l* Vix à lim. *φ* Vixque ita *ccSprotii et Ups* // dissaepserat *Merkel* dissepserat *α φ frgLeodiense Hs vulgo* disserpserat *N* discepserat *ς* dicerpserat (s) *ε* discerpserat *M n ς* ς RV* discerserat *s* discreuerat l^2 *f ς A* 70 Cumq, (= cumque) *α l* Tum quae *M* Quaeque diu pressa massa lat. *ε cRhenov* pressa diu fuerant caligine ceca (multa *N*) *α N Ehwald* massa lat. sub ipsa *ς *f ς ω*

sidera coeperunt toto effervescere caelo.
neu regio foret ulla suis animalibus orba,
astra tenent caeleste solum formaeque deorum,
cesserunt nitidis habitandae piscibus undae,
terra feras cepit, volucres agitabilis aër.
Sanctius his animal mentisque capacius altae
deerat adhuc et quod dominari in cetera posset.
natus homo est, sive hunc divino semine fecit
ille opifex rerum, mundi melioris origo,
sive recens tellus seductaque nuper ab alto
aethere cognati retinebat semina caeli;
quam satus Iapeto mixtam pluvialibus undis
finxit in effigiem moderantum cuncta deorum.
pronaque cum spectent animalia cetera terram,
os homini sublime dedit caelumque videre

---

76 *sq Lactant div inst II 8, 64 Brandt*: Ovidius perfecto iam mundo et universis animalibus figuratis hoc addidit ʻsanctius his animal mentisque capacius altae derat [derat *PV*[1] deerat *BR* dederat *H*] adhuc et quod dominari in cetera posset, natus homo estʼ.

84 *sq Lactant div inst II 1, 15*: quod optime ingeniosus poeta signavit ʻPronaque cum — tollere vultusʼ.

Baeda Hexaemeron I p 29 (*Migne 91*): iuxta quod quidam poetarum dixit: ʻPronaque cum — tollere vultusʼ ‖ *Isidor Orig XI 1, 5*: Graeci autem hominem ἄνθρωπον appellaverunt eo, quod sursum spectet sublevatus ab humo ad contemplationem sui. Quod Ovidius poeta designat, cum dicit: ʻPronaque cum spectent — tollere vultusʼ. ‖ *Joannes Saresber Policrat VIII 24* (*II 414 Webb*): cuius est, cum cetera animalia prona ferantur in terram, celum et quae celestia sunt erecta dignitate corporis et animi contemplari. ‖ *In cod Prudentii Oxon* (*Bibl Bodl Auct F III 6*) *adscriptum est i mg fol 168*[b] *ad librum contra Symm II 260 sq a manu saec XI ineuntis hoc scholion, quod mecum communicavit REllis:* Inter reliqua animalia solus homo rectus incedit et celum aspicit de quo ouidius ʻcœtera cum prona ∾ spectent animalia ternvs (*sic*) os hominis sublime — et erectus ad s. tollere uultusʼ.

---

71 feruescere *l f* ς clarescere *vel* splendescere ς 72 orba suis animalibus ulla *l* animantibus ς *Hs vulgo olim* 74 habita/te *ε* 75 coepit *M f* abitabilis (*corr m 2*) *N* habitabilis *φ cBersmanni* 76 his *i r M* 77 et qui *f* ς cetā (= cetera, ¯*i r*) *M* possit *N* ς deerat adhuc. et qui—possit, natus *Animadv in Ov* (*1814*) *Kromayer* 79 Ille (dſ = dominus *sscr*) *α* melioris imago (ł origo *sscr h*) *h* ς 80 sū recens t. eductaque *α* 81/193 *insunt in π* 81 retinebant *α* 82 sat usia peto *α* pluuialibus *recepi* (*cf NJhbb 1891, 700 et IV 282*) *ex α L* fluuialibus *A ω vulgo* 83 Fin(xit et (ab *sscr*) effigiem moderantium c. deorum *i r m 2*) *M* moderantum (i *add m 2*) *N* moderancium *l* cunc(ta deorum *i r m 2*) *N* 84 quom *f* 85 Os hominis ubi me *α* Os ominis (h *sscr*) *e* caelumque tueri (*ex Aen IV 451*) ς *Hs vulgo olim*

iussit et erectos ad sidera tollere vultus.
sic, modo quae fuerat rudis et sine imagine, tellus
induit ignotas hominum conversa figuras.
Aurea prima sata est aetas, quae vindice nullo, *Quattuor aetates. Gigantes.*
sponte sua, sine lege fidem rectumque colebat.
poena metusque aberant, nec verba minantia fixo
aere ligabantur, nec supplex turba timebat
iudicis ora sui, sed erant sine vindice tuti.
nondum caesa suis, peregrinum ut viseret orbem,
montibus in liquidas pinus descenderat undas,
nullaque mortales praeter sua litora norant.
nondum praecipites cingebant oppida fossae;
non tuba directi, non aeris cornua flexi,
non galeae, non ensis erant: sine militis usu
mollia securae peragebant otia gentes.
ipsa quoque inmunis rastroque intacta nec ullis
saucia vomeribus per se dabat omnia tellus;
contentique cibis nullo cogente creatis
arbuteos fetus montanaque fraga legebant
cornaque et in duris haerentia mora rubetis
et quae deciderant patula Iovis arbore glandes.

---

100 *Orientius Commonitorium II 339 Ellis:* Mollia securis ducentes otia rebus.

105 *Petronius Frg XXXV 3 Buechel*[4]: Vile holus et duris haerentia mora rubetis.

---

89 satest (a) ε aetas *om f* iudice *f R* 90 rectamque tenebat *cUps* 91/93 *om α ε π N h e ς add i mg l n* 91 minantia *h ς ω Jahn* minācia (= minancia) *M l n* minacia (*sed cf PrSG 1887, 11*) *ς Burm vulgo olim* uincla min. *s cUpsal ς* minantia collo *s* fisso *ς* fixta (*ut videtur*) *l* 92 ligabantur *M l n g ς cUps R Jahn ἐν χαλκαῖς κύρβεσιν ἐκολάπτετο Plan* legebantur *f ς VA Hs vulgo, sed recte dicit poeta in legum tabulis fixis verba minantia ligata sive iuncta* (*cf.* 25) *esse, i e* '*wurden verbunden zu einem zusammenhängenden* '*Texte*' ‖ simplex turba *ς* timebant *ς Burm* 93 iudice *f ς ω vulgo ante Riesium* tuti] leges *i r l* 94 ut *om f* uiserat *α* uisceret *ε* 95 d//enderat (en *i r m 2*) *e* transcederat *R* 96 mortales, praeter sua, litora *distinx Bentley* 97 cingebant moenia *cSprotii* 98 Non(dum *paene eras*) tuba — carnua *α* derecti *post Pollium Housman* 99 erant *α ς vulgo* erat (*fort recte, cf Tib I 10, 9*) *A ω Jahn* non militis usus *ε* 100 secure (*sic R*) — ocia *l* mentes *cGronov Burm* 102 Saucca (*corr*) *ε* 103 gogente (*corr*) *α* cogente (ł cultore[2]) *l* cultore *g ς* 104 Arboreos *ς R* fragra *f* 105 herencia *l* horrentia *ς* poma rubetis (. ı . rubus *sscr*) *α*

ver erat aeternum, placidique tepentibus auris
mulcebant zephyri natos sine semine flores.
mox etiam fruges tellus inarata ferebat,
nec renovatus ager gravidis canebat aristis;
flumina iam lactis, iam flumina nectaris ibant,
flavaque de viridi stillabant ilice mella.
Postquam, Saturno tenebrosa in Tartara misso,
sub Iove mundus erat, subiit argentea proles,
auro deterior, fulvo pretiosior aere.
Iuppiter antiqui contraxit tempora veris,
perque hiemes aestusque et inaequalis autumnos
et breve ver spatiis exegit quattuor annum.
tum primum siccis aër fervoribus ustus
canduit et ventis glacies adstricta pependit.
tum primum subiere domos (domus antra fuerunt
et densi frutices et vinctae cortice virgae),
semina tum primum longis Cerealia sulcis
obruta sunt, pressique iugo gemuere iuvenci.
Tertia post illam successit aënea proles,
saevior ingeniis et ad horrida promptior arma,
non scelerata tamen. de duro est ultima ferro.

---

111 *Lactant div inst V 5, 7 Brandt*: ut intellegamus tam liberales fuisse homines, ut natas sibi fruges non includerent nec soli absconditi incubarent, sed pauperes ad communionem proprii laboris admitterent, 'flumina iam lactis, iam flumina nectaris ibant.' ‖ *Hieron comm in Js IX 30 (t IV A p 416 Vallarsi)*: tunc de montibus et collibus iuxta fabulas poetarum et Saturni aureum saeculum lactis rivos fluere et de arborum foliis stillare purissima mella.

---

107 euris *α* austris (ł auris *sscr n*) *N ς* 108 Mulgebant — zephiri [y] *α* nato (s *add m 2*) *l* 109 terra inarata *R* 110 ager placidis *cUpsal* canebat [albebat²] *l* candebat *f* 113 Tartara merso *g* 114 *bis scriptus* (*corr m 2*) *h* subiit *α φ N ς R* sub/it *ε* subiitque *M n ς V Regius* subiit hinc *l* subit hic *f* 116 aeterni *ς* 117 Per qd' (*i e* quod) hyemes *f* inaequalis *α N* inaequales *ε π M f ς* ς vulgo* autumnus *α* 118 In (*corr m 2*) bre(ue uer *i r m 2*) *N* uer *om f* Et breuibus spatiis *ς* IIII [or] annū *α* quatuor *ε* diuisit *vel* perfecit *ς* 119 *om f* Tunc *N ς* ictus [ł ustus] *g* 120 et tectis *cBas* astricta *α* 121*sq* Tunc *N ς* sub. domos *α N l g e*² *ς ω Hs* sub. domus *ε M h ς Jahn vulgo* fuere *ς R Jahn* fructices *α f* iunctae *g ς V Regius* uictae *f parenth posuit Ehwald* 123 tunc *ς* 124 Obruta subque iugo *cUps* iemuere (*corr m 2*) *M* 125 illas *l ς vulgo ante HAKochium* 126 promtior *ε* 127 Nec scelerata *h ς Burm* celerata (*corr m 2*) *ε*

protinus inrupit venae peioris in aevum
omne nefas: fugere pudor verumque fidesque;
in quorum subiere locum fraudesque dolique
insidiaeque et vis et amor sceleratus habendi.
vela dabat ventis (nec adhuc bene noverat illos)
navita; quaeque diu steterant in montibus altis,
fluctibus ignotis exsultavere carinae,
communemque prius ceu lumina solis et auras
cautus humum longo signavit limite mensor.
nec tantum segetes alimentaque debita dives
poscebatur humus, sed itum est in viscera terrae:
quasque recondiderat Stygiisque admoverat umbris,
effodiuntur opes, inritamenta malorum.
iamque nocens ferrum ferroque nocentius aurum
prodierat: prodit bellum, quod pugnat utroque,
sanguineaque manu crepitantia concutit arma.
vivitur ex rapto: non hospes ab hospite tutus,
non socer a genero; fratrum quoque gratia rara est.

---

138 *sq Lactant div inst VII 3, 9*: ad eruendas opes interiora terrae viscera effodiuntur.

140 Effodiuntur — malorum] *citatur versus nomine Ovidii non addito in libello, qui inscribitur 'Exempla diversorum auctorum' quae congessit (cf Ind. schol. aest Hal 1872) HKeil Nr. 152.*

144 *sq Seneca De ira II 9, 2*: undique uelut signo dato ad fas nefasque miscendum coorti sunt: 'non hospes ab hospite tutus — patrios inquirit in annos'.

144 *sq Seneca De benef V 16, 3 Hosius*: ex medio conventu populos gentesque damnatura vox mittitur: 'non hospes ab hospite — illa mariti'.

---

128 irrumpit ς *Burm* erupit ς irrupit — p (*i e* per) oris *α* uaene pei. *π* 129 fugitque pudor *α Ehwald* 130 loco ς dolisque *α* 131 Insidiaeque tuis *α* uis (et *add m 2*) amor *l* 132 dabat (at *partim i r M*) *O h l f g* ς *VABach* dabant *α e* ς *R Hs vulgo* dab$\overset{a}{u}$nt *ε* ‖ neque *α ε π e* ς 133 quaeque prius *α* montibus alni *Gronov* 134 exultauere (*cf NJhbb 1891, 700*) *α* insultauere *A ω vulgo* 135/189 *exstant in τ* 135 auræ(e) *ε τ m* ς* ς aura *cSprotii* 136 humanum *f* mensor (n *et* r *ex corr i r*) *M* messor *f* ς *ω* fossor *cSprotii ὁ γεωργός Plan* 137 alimentaque micia (*cf II 288 V 342*) *cUps* per uiscera *N* 139 stygiis (que *add* h^2) *α h f* stigisque *ε τ* (ad *i r m 2*) mouerat *l* 140 Effoduntur (*corr m 2*) *M* inritamenta *ε π* irritamenta (īritam̄ta *sscr m*) *M cett* 142 Prodiderat *α ε* Prodi/erat (d *sscr e*) *e τ* Prodierant *cGronovii Burm vulgo olim* prodiit *α* 143 trepidantia ς 144 raptu *ε τ* ς ospes—ospite (*corr*) *ε* 145 Nec socer *ed Vincent 1555*

inminet exitio vir coniugis, illa mariti;
lurida terribiles miscent aconita novercae;
filius ante diem patrios inquirit in annos.
victa iacet pietas, et virgo caede madentis,
ultima caelestum, terras Astraea reliquit.

Neve foret terris securior arduus aether,
adfectasse ferunt regnum caeleste Gigantas
altaque congestos struxisse ad sidera montes.
tum pater omnipotens misso perfregit Olympum
fulmine et excussit subiectae Pelion Ossae.
obruta mole sua cum corpora dira iacerent,
perfusam multo natorum sanguine Terram
inmaduisse ferunt calidumque animasse cruorem,
et, ne nulla suae stirpis monimenta manerent,
in faciem vertisse hominum. sed et illa propago
contemptrix superum saevaeque avidissima caedis
et violenta fuit: scires e sanguine natos.

---

148 *sq* filius ante diem — terras Astraea reliquit] *citat Vincentius Bellovacensis Speculum historiale VI 116 Tom IV 215 ed. a. 1624* [148 filius ante patrem].

150 *citat* [caelicolum] *Otto de Freising Gesta Friderici I 8* (*Waitz p 19*). || *Joann Saresber Policrat VII 21* (*II p 200 W*): nostro tempore quo . . Astream relictis hominibus ad celos constat rediisse.

---

146 *i mg* ***h***² congis ***ε*** **147** Lurida (ł liuida²) ***l*** Pallida *cUps* terribilis ***α*** **148** incurrit ***e*** ***ς*** occurrit ***ς*** desyderat annos ***f*** **149** Pietas (*maiuscula littera*) *Burm* madentis ***α*** ***N*** cedema dentis ***π*** madentes *cett* ***ω*** *vulgo* **150** caelest/um ***τ*** caelestium ***f*** caelicolum *Otto de Freising* astra ea ***α*** **152** Affectasse ***α ε ς*** Infectasse ***ς*** gigantas ***α ε N ς*** gigant(e *i r*) s***M*** gigantes ***π n ς* ς ω*** **153** Altaque (turris nebroth *sscr*) — montes ***α*** coniectos ***e ς*** duxisse ***l*** **154** omnipudens ***N*** **155** subiectae (*cf ZGW XXXIX 96 HJMüller*) ***α*** *et pro div lect cSprotii τὸ Πήλιον ἐξετίναξε τῆς ὑποβεβλημένης Ὄσσης Plan* subiect(æ *eras*, o *sscr*) ***M*** subiecto pelion osse ***N*** subiecto pelio nossæ ***π*** subiecto pelion osse(æ) ***ε τ ς*** *vulgo olim* subiecto p. ossa ***n g ς*** *Bothe* subiectum (ł to *sscr* ***e***²) pelion ossæ ***ς* f ς ω*** subiectam Pelio Ossam *vel* subiecto Pelio Ossam (*coll Verg georg I 281*) *Hs* **156** *om* ***ε τ*** *i mg* (um corpora *abscisa*) ***τ*** quom ***f*** **158** incaluisse *cMedic Burm vulgo olim* tabidumque *ex* calidumque ***l***² **159** Et (ne *ex* e) ***M*** nulla fere — monumenta ***ε*** monumenta ***ς*** *vulgo olim* ferae st. *ccThuan et VossBurm* **160** fatiem ***ε*** et *om* ***h*** **161** saevæque *om* ***M*** seue (que *om*) ***m*** au. necis (cedis *i mg m 2*) ***l*** **162** *om* (*i mg add m 2*) ***h*** sciri/// ***ε*** de sanguine ***s*** ex sanguine *cGoth R* nata(s *fort a m 2*) ***l*** natam ***p ς***

Lycaon.

Quae pater ut summa vidit Saturnius arce,
ingemit et, facto nondum vulgata recenti,
foeda Lycaoniae referens convivia mensae,
ingentes animo et dignas Iove concipit iras,
conciliumque vocat: tenuit mora nulla vocatos.
Est via sublimis, caelo manifesta sereno:
lactea nomen habet, candore notabilis ipso.
hac iter est superis ad magni tecta Tonantis
regalemque domum. dextra laevaque deorum
atria nobilium valvis celebrantur apertis
(plebs habitat diversa locis): hac parte potentes
caelicolae clarique suos posuere penates.
hic locus est, quem, si verbis audacia detur,
haud timeam magni dixisse Palatia caeli.
Ergo ubi marmoreo superi sedere recessu,
celsior ipse loco sceptroque innixus eburno
terrificam capitis concussit terque quaterque
caesariem, cum qua terram, mare, sidera movit.
talibus inde modis ora indignantia solvit:
'Non ego pro mundi regno magis anxius illa
tempestate fui, qua centum quisque parabat

---

173 *sq Lactant div Inst I 16, 12 Brandt*: si domos habent, consequens est ut et urbes habeant, et quidem auctore Nasone, qui ait 'plebs habitat diversa locis, a [ac PRV hac SH] fronte potentes—penates'.

---

163 uidit summa *N* ς ab arce *h* 164 Ingemuit et *l f* nundum *e* 165 l^{y}icaoniæ *α* lica^{o2}nię *l* conuiuia cęnę *e* ς 166 animo et dignas *α N Hs vulgo* animos (s *virgula del ε*, ł mo *sscr e*²) *ε M τ l e n* animo // (et *eras*) dignas *h* animo dignas *f p RV* digna(s *i r*) *M* Ioue *om O* animos, dignas I. c. iras ς *Plan Jahn* animos digna Ioue conc. ira *Capoferreus* 167 Onciliumque *ε* Consiliumque *cRhenov Hs vulgo olim* βουλήν *Plan* 170 superis *i r n* 172 balbis *N* 173/74 *del De Ov poet p 87 Hartman* pleps (*corr m 2*) *N* habitant ς *Burm vulgo olim* ‖ hac parte *recepi* (*cf NJhbb 1891, 701*) *ex α* hac fronte (*sic fort Lact Firmianus*) *ε π N τ et e coni Merkel*² a (*i r*, ha *fuit*) fr. *M* a fronte *e f h* ς *ω vulgo* Plebs diuersa locis habitat a fr. *l* potentis *f cUps* a fronte potentes cæl. sibi quisque suos p. penates *Fabri* 176 Haud dubitem ς dixisse magni (*corr*) *h* caeli] regis ς *et i r m* 177 ubi in marmoreo *l* marmorio *τ* marmor(io *sscr*) *ε* 178 ille loco *N* loco (est *virgula del m 2*) *M* insignis (*ex VII 103, sed cf XIV 819*) *cBersmanni Vivianus* 180 mouet *f* 181 ora *om α* indignatia (*corr m 2*) *N* 182 ulla *ε* 183 fuit *α* fui quam (cum *sscr*) *ε* cum (qua *sscr m 2*) *τ* parabant ς *Burm vulgo olim*

inicere anguipedum captivo bracchia caelo.
nam quamquam ferus hostis erat, tamen illud ab uno
corpore et ex una pendebat origine bellum.
nunc mihi, qua totum Nereus circumsonat orbem,
perdendum est mortale genus: per flumina iuro
infera, sub terras Stygio labentia luco!
cuncta prius temptata, sed inmedicabile corpus
ense recidendum est, ne pars sincera trahatur.
sunt mihi semidei, sunt rustica numina, nymphae
faunique satyrique et monticolae silvani:
quos, quoniam caeli nondum dignamur honore,
quas dedimus certe terras habitare sinamus.
an satis, o superi, tutos fore creditis illos,
cum mihi, qui fulmen, qui vos habeoque regoque,
struxerit insidias notus feritate Lycaon?'
    Confremuere omnes studiisque ardentibus ausum

---

184 *Joann Saresber Policrat VII 1 (II 94 W):* ac si secundum fabulas essent celo captivo brachia iniecturi.

---

184 ang(v)ipedum — brachia *α* brahia *ε* 185 quaquam *α* 187 qua latum (*coll her 9, 14*) *Bauer* circumtonat *s ς Burm vulgo olim* 188*sq* Perdendus *f* est *om ς del Hs* sub terras *A VA* sub terra *f ς Riese* sub terris (*cf V 504*) *ς R* stigo *ε* l(u *ex corr,* a *fort fuit*)co *M* 190 temptata (*cf Prop III 21, 5*) *l ς Merkel* tētata *α* tentata *ς Hs vulgo olim* tem(ptanda *i r m 2*) *N* temp(ten)tanda (sunt *sscr m*) *ε π M h e f l*[2] *ς ω Bothe* ‖ corpus *recepi* (*cf NJhbb 1891, 694*) *ex α ε π M l ς* uulnus (*i r n,* s. corpus *sscr h*[2]) *h m n e f l ς ω vulgo* ‖ *distinxerunt post* (*cf Vind Ov p 3*) *Bothium Suchier* (*NJ hbb 1859, 571*) *et Ehwald, cum vulgo* (*ὄμνυμι .. πάντα μετεληλυθέναι Plan*) iuro *cum* temptata (esse *sc*) *coniunctum esset* ‖ inmedicabile cura *vel* curae *Merkel*[2] 191 inse *α* est *om* (*add n*) *α N del Burm* 192/281 *exstant in* γ_1 192*sq sic α ε π O h ς Hs* nymphæ Sunt fauni satyrique et *R* numina (nomina *Regius*) fauni Et nymphæ satyrique et *cMaffeianus VA Regius* sunt mihi r. n. nymphæ Fauni satyrique *l* nymphæ Et fauni satyrique et *e ς* Faunique et saty(i)ri et γ_1 *g* Faunique (et[2]) sat. *M* ‖ monticulæ *N* silvani] u hic soluitur in uocal ut sit dactil *sscr α* 194 nundum *e* dignantur *f* 195 terras certe *e R* 196 pueri (superi) *α* credimus γ_1 *ς* 197 cui fulmen *in Bibl Diez 1075 Hs* fulmen uiuos h. *α* (h[2])abeoque *M* 198/255 *om N in folio postea inserto add n* 198 motus *n* notus erit ate(r) *α* 199 confremuere (*cf XV 606 Aen X 96 Il Lat 62*) *g ς A Regius vulgo* Non fremuere *α* Con(t *ex* f)remuere *f* Contremuere (*sed cf* studiis ardentibus deposcunt *et 206*) *A Jahn* ausu *α* 199 304/309 *nullo spatio intermisso α*

talia deposcunt. sic, cum manus inpia saevit
sanguine Caesareo Romanum exstinguere nomen,
attonitum tanto subitae terrore ruinae
humanum genus est totusque perhorruit orbis:
nec tibi grata minus pietas, Auguste, tuorum est,
quam fuit illa Iovi. qui postquam voce manuque
murmura conpressit, tenuere silentia cuncti.
substitit ut clamor pressus gravitate regentis,
Iuppiter hoc iterum sermone silentia rupit:
'Ille quidem poenas, curam hanc dimittite, solvit.
quod tamen admissum, quae sit vindicta, docebo.
contigerat nostras infamia temporis aures;
quam cupiens falsam, summo delabor Olympo
et deus humana lustro sub imagine terras.
longa mora est, quantum noxae sit ubique repertum,
enumerare: minor fuit ipsa infamia vero.
Maenala transieram latebris horrenda ferarum
et cum Cyllene gelidi pineta Lycaei:
Arcadis hic sedes et inhospita tecta tyranni
ingredior, traherent cum sera crepuscula noctem.
signa dedi venisse deum, vulgusque precari
coeperat: inridet primo pia vota Lycaon,
mox ait „experiar, deus hic, discrimine aperto,

---

214 *sq* *Vincent Bellovac Spec hist VI 116* (*IV p 215 ed. a. 1624*): Quantum noxae sit ubique repertum Enumerare piget. Minor fuit i. inf. vero.

219 *Citatur* [Ingredior—noctem] *in Exemplis diversorum auctorum, quae edidit* (*Ind schol Hal aest 1872*) *e cod Vatic Bibl reginae Christinae 215* (*saec IX*) *H Keil. nomen* OVID̄ *additum est i mg., cf Poetae Lat aev Carol III 753 Traube.*

---

200 cum *om f* saevīt (= saeviit) *Douza* 201 cẹsar(e *ex* i)o *e* 202 tant(a)e subito *ε l ς Burm* subito tantæ γ_1 203 perorruit *ε h* 204/06 *del p 88 Hartman* 204 augustæ *M* 205 Ioui (*i mg add*) *om ε* posquam *n* 206 *om* (*i mg add m*) *ε M* ‖ *quo versu deleto* Substitit et (qui clamor *sc*) *p 4 Bothe* ‖ comprexit *f* suppressit *ς* 207/08 *del Merkel* 208 rumpit *cRhenov Hs vulgo olim* 209 hanc *om ς* demittite *ς* 210 et quae *e* 212 cupi(ens *ex corr m 3*) *h* 214 noxe quantum *l* 215 Enumera(r *ex* u *m 2*)e *h* Enumerat *f* ‖ Enumerare piget *VincBellov* ‖ hec infamia *e* 216 Menela *ε h V* 217 *om M i mg m* ‖ E cum *ε g* ‖ Cyllene *Plan vulgo* sillene γ_1 cillen (o *ex* a) *h* cilleno *l m n* cylleno *e f ω Burm* spineta (s *a* h^2) *h ς R* licei *ε l ς* 218 hic *recepi ex ε M* hinc *n cett vulgo* ‖ Arcados hic sedes et inospita *ε* Archadis hic s. et in hospita *M* Archadas *n* Archadis *h* Archados *e* Archades *l f* 221 primum γ_1 222 discrimine certo *n*

an sit mortalis. nec erit dubitabile verum."
nocte gravem somno necopina perdere morte
me parat: haec illi placet experientia veri;
nec contentus eo est: missi de gente Molossa
obsidis unius iugulum mucrone resolvit,
atque ita semineces partim ferventibus artus
mollit aquis, partim subiecto torruit igni.
quod simul inposuit mensis, ego vindice flamma
in domino dignos everti tecta penates.
territus ipse fugit, nactusque silentia ruris
exululat frustraque loqui conatur: ab ipso
conligit os rabiem, solitaeque cupidine caedis
utitur in pecudes et nunc quoque sanguine gaudet
in villos abeunt vestes, in crura lacerti:
fit lupus et veteris servat vestigia formae.
canities eadem est, eadem violentia vultus,
idem oculi lucent, eadem feritatis imago est.
occidit una domus. sed non domus una perire
digna fuit: qua terra patet, fera regnat Erinys
in facinus iurasse putes. dent ocius omnes
quas meruere pati (sic stat sententia) poenas.'
    Dicta Iovis pars voce probant stimulosque frementi

---

241 *sq* *Seneca N Q IV a praef 19 Gercke*: omnes timere a me incipe. Vergilianum illud exaudi . . aut Ovidianum 'qua terra patet, fera regnat Erinys [erinis *libri*]: in facinus iurasse putes'.

---

223 uer$\overset{v}{o}$m *ε* **224** nec opina ***M l*** non opina γ_1 **225** *i mg ε* (M *i r m 2*)e parat ***M*** Comprimere haec *ε* **226** est *om **h l** del Hs* ‖ molosa γ_1 ***e n*** **228** seminicis *ε* **229** igne γ_1 *ε **h** ς* **230** Quod ***M e f*** *ς Ehwald* Quo *ε* Quos (s *i r **n***) ***h n*** *ς vulgo* Q(°s *a m 2*) ***l*** ł quos *sscr* ***l***[2] **231** domino *e cSulmonensi post Ciofanum Hs vulgo*, dominum ***A*** *ω* ‖ dignosque ***l p*** *ς Jahn* dominum et dignos *cSprotii* ‖ et tecta ***f*** *εἰς σποδὸν μετέβαλον* (= In cinerem — converti?) *Plan* dominum indignosque everti (*cf 631 IV 138*) *in praef ed Riese* tecta ministros *Bentley* **232** ille ***e*** *ς Hs* **233** Exul(ulat frustraq; *i r*) ***n*** Exultat (uel exululat *sscr*) ***s*** ab illo (tempore *sscr **m***) ***M h*** **235** Utitur γ_1 ***M h e g n*** *VA Ehwald*, Vertitur *ε **l f s R** vulgo* **236** uuillos ***e*** ui h///los (h *per ras in* l *corr*, l *sscr*) habeunt (*corr*) ***M*** **237** *del Hartman* **238** *i mg **n*** canicies *ε* eadem est eadem est *ccBersm et Vratisl* ‖ uultu (*cf ad 239*) *ς Hs vulgo olim* ‖ eadem feritatis imago (est *om*) ***e*** **239** occuli *ε* lurent *Cambr Ph Soc III 140 Housman* ‖ est *om ς **R** del Hs* ‖ eadem uiolentia uultu ***e*** **241** fera *om* (*add m 2*) ***l*** herinis (*i r **n***) ***f n*** erinis (h *sscr **m***) *ε* ***M*** **242** dent *om* ***f*** occius omnis ***f*** **244** probat ***l*** *ccDresd et Goth* ‖ furenti *ς Hs* trementi *ς* frementes (*cf 199*) *Eranos VII 13 Risberg*

adiciunt, alii partes adsensibus inplent.
est tamen humani generis iactura dolori
omnibus, et, quae sit terrae mortalibus orbae
forma futura, rogant, quis sit laturus in aras
tura, ferisne paret populandas tradere terras.
talia quaerentes (sibi enim fore cetera curae)
rex superum trepidare vetat sobolemque priori
dissimilem populo promittit origine mira.

Diluvium. Deucalion et Pyrrha.

Iamque erat in totas sparsurus fulmina terras:
sed timuit, ne forte sacer tot ab ignibus aether
conciperet flammas longusque ardesceret axis;
esse quoque in fatis reminiscitur, adfore tempus,
quo mare, quo tellus correptaque regia caeli
ardeat et mundi moles obsessa laboret.
tela reponuntur manibus fabricata Cyclopum:
poena placet diversa, genus mortale sub undis
perdere et ex omni nimbos demittere caelo.

Protinus Aeoliis aquilonem claudit in antris
et quaecumque fugant inductas flamina nubes,
emittitque notum. madidis notus evolat alis,
terribilem picea tectus caligine vultum:
barba gravis nimbis, canis fluit unda capillis,

256/58 *Lactant De ira dei 23, 6 (Brandt)*: unde apud Nasonem de Iove ita dicitur: ‘Esse quoque in fatis — et mundi moles operosa laboret’.
265 *Hist Apoll reg Tyri XI 4 Riese*: Notus picea caligine tectus.

---

247 orbi *ε* 248 qui sit *ε ς* 249 p(are *i r m 2*)t ***M*** ‖ tradere gentes *ς Burm* 250 quaerente^{s2}sibi ***M*** enī (*ex corr,* ait *fort fuit*) ***h*** fore (·s·nt *sscr m 2*) *e* 251 Rex trepidare uetat superum ***l*** sobolemque ***A ω*** subolemque *Bach vulgo* 253 terras — totas γ_1 255 longusque ardes(ceret *i r*) ***n*** totus^{totus}que γ_1 *e* ***l*** *ς RV* 256 Ipse (*corr ex* esse) quoque γ_1 ‖ fa/tis (c *eras*) ***M*** ‖ a(f *ex* d)fore *ε* 257 co^{e2}rruptaque regio ***l*** ianua cœli *s* 258 Ardebat ***f*** prol^{e}os *ε* proles (*corr m n*, ł moles operosa *i mg m 3 m*) ***O*** *ς*, *def Boll Filcl XVII 208 Bernardini* ‖ obsessa *ε* ***O h*** *ς Ehwald*, operosa ***l*** h^2 ***f*** *ς Lactant Firmianus vulgo*, onerosa *e* oppressa *cRhenov* 259 fabricata manibus (*corr* ***h*** ciclop^{v}c *ε* 261 demittere *ε* ***M*** *ς Merkel* dimittere *cett vulgo olim* 262 claudit^{s3} ***l*** clausit *e ς* 263 fugent *Hs* nimbes (*virgula del,* nubes *sscr*) *ε* 264 Emittatque (*corr*) ***M*** Emittit nothum ***f*** euolat nothus ***h*** aduolat *e* nothum — nothus *ε* ***N l*** 265 uultus (*corr*) ***M*** 266 madidis fluit *ς* fuit (*corr*) ***N*** ruit *e* pluit *Hs*

fronte sedent nebulae, rorant pennaeque sinusque.
utque manu late pendentia nubila pressit,
fit fragor; hinc densi funduntur ab aethere nimbi.
nuntia Iunonis varios induta colores
concipit Iris aquas alimentaque nubibus adfert.
sternuntur segetes et deplorata coloni
vota iacent, longique perit labor inritus anni.
Nec caelo contenta suo est Iovis ira, sed illum
caeruleus frater iuvat auxiliaribus undis.
convocat hic amnes. qui postquam tecta tyranni
intravere sui, 'non est hortamine longo
nunc' ait 'utendum. vires effundite vestras:
sic opus est! aperite domos ac mole remota
fluminibus vestris totas inmittite habenas!'
iusserat; hi redeunt ac fontibus ora relaxant
et defrenato volvuntur in aequora cursu.
ipse tridente suo terram percussit: at illa
intremuit motuque vias patefecit aquarum.
exspatiata ruunt per apertos flumina campos

---

272 *sq Seneca NQ III 28, 2*: sed adhuc in damna profectum est: 'sternuntur segetes et deplorata colonis — labor irritus anni'.

274 *sq Scholia Bern in Lucan* (*Usener*) *V 621*: sic et Ouidius 'nec caelo — auxiliaribus undis'.

285 290 292 304 *Seneca NQ III 27,13,14 Gercke*: . . ut ait ille poetarum ingeniosissimus egregie, sicut illud pro magnitudine rei dixit 'omnia pontus erat [erant *c Berol 5 XIII*], deerant quoque litora ponto' [292], ni tantum impetum ingenii et materiae ad pueriles ineptias reduxisset: 'nat lupus inter oves, fulvos vehit unda leones' [304]. non est res satis sobria lascivire devorato orbe terrarum. dixit ingentia et tantae confusionis imaginem concepit, cum dixit: expatiata ruunt per apertos flumina campos [285] . . . [*cetera Sen non habet*] pressaeque labant [latent *F, de λ non liquet*] sub gurgite turres' [290].

---

268 lata (e *sscr* ε^2) ε *'meliores' Heinsii Burm* lente *cDresd* 269 et densi ε γ_1 *g* ς^* ς ω inclusi *Merkel* 270 indu/ta *e l* inducta ς 271 åffert ε 272 coloni (*cf VIII 291*) ε *N* ς colonis γ_1 *M n* ς^* ω *Seneca Jahn* 273 labor perit *l ccBersm et Vratisl Hs vulgo olim* 274 est *om e ccGoth Rhen, del Hs* ‖ illam *Hs* 275 auxiliantibus *N* 276 $\overset{i^2}{\text{ams}}$ (a *i r m 2*) *M* ł amnes *i mg m*, amnes *i r n* 277 non $^{\cdot\bar{e}\cdot 2}$ oms (oms *virgula deletum*) *M* 278 Hic ait *cPal* ‖ exundite *f* uestras effundite uires *h* 279 (S *i r*, H *fuit*)ic *M* ‖ $\overset{\text{ł remota}^2}{\text{retenta}}$ *e* 280 dimittite *vel* emittite ς 281 hii-hora *h* et f. γ_1 ς 282 aequore *e* 283 $\overset{\text{ł ille}}{\text{Ipse}}$ *l* 284 Infremuit (*corr m 3*) *N* motuque sinus ς *Burm vulgo olim* 285 Exspaciata (spercipennonte *sscr m 1*) ε Et spatiata *e f* ‖ campos *i r n*

cumque satis arbusta simul pecudesque virosque
tectaque cumque suis rapiunt penetralia sacris.
siqua domus mansit potuitque resistere tanto
indeiecta malo, culmen tamen altior huius
unda tegit, pressaeque latent sub gurgite turres.
    Iamque mare et tellus nullum discrimen habebant:
omnia pontus erant; deerant quoque litora ponto.
occupat hic collem, cumba sedet alter adunca
et ducit remos illic, ubi nuper ararat,
ille supra segetes aut mersae culmina villae
navigat, hic summa piscem deprendit in ulmo.
figitur in viridi, si fors tulit, ancora prato,
aut subiecta terunt curvae vineta carinae;
et, modo qua graciles gramen carpsere capellae,
nunc ibi deformes ponunt sua corpora phocae.
mirantur sub aqua lucos urbesque domosque
Nereïdes, silvasque tenent delphines et altis
incursant ramis agitataque robora pulsant.
nat lupus inter oves, fulvos vehit unda leones,

---

304 *Eutyches Ars II 9 (Keil V 479)*: In no desinentia quacumque vocali antecedente brevi vel longa primae sunt solius coniugationis, ut no nas nat monosyllabum, Ovidius in libro I metamorphoseon: 'Nat lupus inter oves'.

---

287 Tecta (que *om*) *f* 288 que *om f* 289 Indecta *ε* tamen *ex* tam *l* 290 pressaeque labant *Seneca Hs vulgo olim* gurgite terrae *f* 291 Namque *ω* 292 erant ***M*** *e ς* erat (*fort recte, cf XV 529*) *ε **N** f h l ς Seneca ω Bentley* ‖ quoque *om f* queque *l* ‖ deerant sed *Bentley* 293 colles ***M*** *l* ‖ cumba *Riese* c(i *ex* u)mba/ ***N*** kimba ***M*** cy(i)mba *cett ω vulgo olim* 294 arabat (*coll 299*) *Ehwald*, ara(r *ex* b)at ***N*** arabant *e* arauit *p* ‖ nuper aratra *ς Gronovius* 295/350 *exstant in τ* 295 super *ς* ς vulgo olim* ‖ greges (*corr*) *τ* 296 piscem sera *f* piscem summa *ς* pisces *e* ‖ piscem deprendit summa in ulmo *l* deprehendit *h* 297 uiridi/(s *eras*) ***N*** ‖ sic fors *ς Ciofanus* si (*vel* sic) sors *ς* ‖ ancora ponto *f* 298 terunt ***N*** *e* l^2 *ς vulgo*, te(gu *i r*)nt ***M***, tegunt *ε τ f h l p ς ω* ‖ uineta (winstete *sscr*) *ε* 299 modo qua *f ς Plan ω* m. quo *A* ‖ fragiles *ς* kapellae *f* 300 deformis (*corr m 3*) *h* foceͅ (pho *sscr τ*) ***N*** *h τ* 301 lepores (ł lucos *sscr m 2*) *e* 302 in (et) altis *τ* in a. *ε **N** e* 303 Incursant (anestozent) r. agitataque (getribenenbv̄oma) *ε* 304/309 *exstant in α* 304/306 *sic f ς* ς ω Plan Seneca vulgo* ‖

Nat iup' int̄ oues nécuī res fᵘlminis apro ‖ Unda uehit tigris. fuluos tʳ'hit (= trahit) unda leonis ‖ Cururaneſ ablato pſt(= prosunt) uelocia ceruo *sic* (*secuntur haec nullo spatio intermisso post 199*) *α* ‖ Nat lupus inter oues nec

unda vehit tigres, nec vires fulminis apro,
crura nec ablato prosunt velocia cervo;
quaesitisque diu terris, ubi sistere possit,
in mare lassatis volucris vaga decidit alis.
obruerat tumulos inmensa licentia ponti,
pulsabantque novi montana cacumina fluctus.
maxima pars unda rapitur; quibus unda pepercit,
illos longa domant inopi ieiunia victu.
Separat Aonios Oetaeis Phocis ab arvis,
terra ferax, dum terra fuit, sed tempore in illo
pars maris et latus subitarum campus aquarum.
mons ibi verticibus petit arduus astra duobus,
nomine Parnasus, superantque cacumina nubes.

---

316 *Scholia in Lucan III 173 Usener:* Parnasos Focidis, de quo Ouidius 'mons ibi uerticibus ferit arduus astra duobus'.

---

vires fulminis apro | Crura nec ablato prosunt uelocia ceruo (nabat *i mg*) *ε et a m 1, ut videtur, τ O* ‖
fuluos uehit unda leones
nec uires fulminis apro Crura *sq* (unda uehit tigres nec uires fulminis apro *i mg*) *τ,* ‖
||| |||| ||||||| ||||
nec uires fulminis apro (fuluos ueit unda leones *fortasse erasum*)
unda ueit tigres nec uire²
Crura nec ablato (nec uire *virgula deletum*) *M, vv. 304/305 in summo mg pleni additi et*
fuluos ueit unda leones
unda ueit tigres *i dextro mg scripta a duabus manibus recentissimis m* ‖ Nat lupus inter oues / Crura nec *sq N,* fuluos uehit unda leones *in illa ras et* unda u. tigres nec uires f. apro *i l n* ‖ *inde collegerunt ex eodem fonte 'fluxisse α ε τ O Senecastudien (1895) p 53 AGercke et (Krit Beitr z Ov Ep ex P p 10) Ehwald, sed cf quae dixi NJhbb 1891, 704 et BPhW 1896 Sp 1167sq* 306 alato *Douza*
runt
prosunt *ε* 307 c̄sitisq̄ (q̄ = quae) *α* ‖ ubi sidere *cMedic Hs vulgo olim* ‖ terris ubi sistere possit] *sic ε O τ h cUps ς RA,* terris subsistere possit *V,* posset *α e f ς,* sistere detur (ł possit *sscr l*[3]) *ex Aen III 7 l ccBonon et Pal Hs vulgo olim* 308 dicidit *ε* 309 tumolos (*corr*) *ε* cumulos *ς* 311 Pars hominum rapitur *s* 312 inopes — uictus (*corr τ*) *ε τ* inopi/ (s *eras?*) — uictu *M*
ł Soluerat²
313 Separat *l* Seperat (*corr*) *h* Aonios Oetaeis *Gierig* Ionios Octacis*ad Sen Herc fur 1164 Delrius* ‖ aonios (adonios *f* aonyos *e* Aonis *R*) acte(ae)is (actheis *e* atheis *f*) *A, def (Boll di Phcl XV 1909 fasc 9) Bernardini* ‖ phocis *M f ς ω* pho(cis *'i r m 2*) *N* ph(f)ocas *ε ς** pho/cas *τ* ‖ Sep. Haemonios *JHVoss* Aoniis Aetolos *vel* Aetolos Actaeis *NJhbb 1859, 571 Suchier* ‖ ab agris *Micyllus* 316 ferit arduus *scholia*
sv
in Lucanum stetit ard. *ε* 317 parnasos *ε* ‖ superantque cacumina *M cGoth Merkel* superantque cacumin(a *ex* e *m 2*) *N* supera/tque cacumine *h,* superatque cacumine (*cf VII 756*) *ε τ e l ς ω vulgo*

hic ubi Deucalion (nam cetera texerat aequor)
cum consorte tori parva rate vectus adhaesit,
Corycidas nymphas et numina montis adorant
fatidicamque Themin, quae tunc oracla tenebat.
non illo melior quisquam nec amantior aequi
vir fuit, aut illa metuentior ulla deorum.
Iuppiter ut liquidis stagnare paludibus orbem
et superesse virum de tot modo milibus unum,
et superesse videt de tot modo milibus unam,
innocuos ambo, cultores numinis ambo,
nubila disiecit, nimbisque aquilone remotis
et caelo terras ostendit et aethera terris.
nec maris ira manet, positoque tricuspide telo
mulcet aquas rector pelagi supraque profundum
exstantem atque umeros innato murice tectum
caeruleum Tritona vocat conchaeque sonanti
inspirare iubet fluctusque et flumina signo
iam revocare dato. cava bucina sumitur illi,
tortilis, in latum quae turbine crescit ab imo,
bucina, quae medio concepit ubi aëra ponto,
litora voce replet sub utroque iacentia Phoebo.
tunc quoque, ut ora dei madida rorantia barba

---

330 *sq Priscianus V 5,30*: 'haec tricuspis'. invenitur tamen hoc etiam neutro adiunctum, sed per obliquos casus. Ovidius in I metamorphoseon: positoque tricuspide telo [caelo G] mulcet aquas. — *ib VI 67*: 'tricuspis tricuspidis'. Ovidius in I metamorphoseon: positoque tricuspide telo mulcet aquas.

333 *Apul met IV 31*: hic (Triton) concha sonaci leniter bucinat.

---

318 (*et* 350) deucaleon *e* **319** consorte pari *f* rete *τ* **320** Orecidas (Oreadas *inde corr* ł corici *sscr τ*) *ε τ* Oreadas *g* Corri(y)cidas *h l* Contidas *f* 'Αμαδρυάδας *Plan* ‖ adorant (adhorant *M* ł rat *sscr m 2*) *ε O τ h l ς vulgo*, adorat *e ς ω* **321** te(t *ex* m *per ras*)in *ε* terin *τ* themim *l* themĩ *e h f* ‖ nunc *ς Burm* **322** quisquam melior *f s* ‖ reuerentior ulla *e h ς* dearum *e ς* **325** superasse (*corr*) *f* superesse uidet (rum *sscr n*) *N s ς Hs vulgo olim* ‖ milibus *i r M* **326** *om ε τ O, habent X et i mg ε τ m n* ‖ Ac superesse *l* **327** ambo (s *add* ε^2 *n*) *bis ε N Burm* ambos *bis cett ω vulgo* **328** Nulla disiecit *f* discussit *ς* deducit *cLeid* diducit *Burm* ‖ que *om h cGoth R* **330** telo *om* (*add m 3*) *h* **332** Extantem (atque *sscr m 2*) humeros *e* ‖ tinctum *cRhenov et e coni Bentley* **333** trimona (*corr m 2*) *e* ‖ conchaeque *ε τ h ς Plan* conchaque (aque *i r m*) *O e l ω Jahn* sonaci *excerpta Calandrae, mg ed Bas* (1551) ‖ conchaeque sonaci *Hs vulgo olim* **334** et *om* (*add m 2*) *h* ‖ in flumina *s* **335** (*et* 337) buccina *h f* **337** in medio (*corr l*) *l A* ‖ ut æra *ς Burm* ærea *τ* area *f* **338** latentia *ε τ* **339** Tum *ς* ς f vulgo olim* ‖ ut *om f*

contigit et cecinit iussos inflata receptus,
omnibus audita est telluris et aequoris undis,
et quibus est undis audita, coërcuit omnes.
iam mare litus habet, plenos capit alveus amnes,
flumina subsidunt; collesque exire videntur,
surgit humus, crescunt loca decrescentibus undis,
postque diem longam nudata cacumina silvae
ostendunt limumque tenent in fronde relictum.
  Redditus orbis erat. quem postquam vidit inanem
et desolatas agere alta silentia terras,
Deucalion lacrimis ita Pyrrham adfatur obortis:
'o soror, o coniunx, o femina sola superstes,
quam commune mihi genus et patruelis origo,
deinde torus iunxit, nunc ipsa pericula iungunt,
terrarum, quascumque vident occasus et ortus,
nos duo turba sumus; possedit cetera pontus.
haec quoque adhuc vitae non est fiducia nostrae
certa satis; terrent etiam nunc nubila mentem.
quis tibi, si sine me fatis erepta fuisses,
nunc animus, miseranda foret? quo sola timorem
ferre modo posses? quo consolante doleres?
namque ego (crede mihi) si te quoque pontus haberet,
te sequerer, coniunx, et me quoque pontus haberet.
o utinam possim populos reparare paternis

---

340 iussus *f* ‖ infata (*corr m*) *ε M* receptus *ε τ ς* recessus (ssus *i r m*) *O ς* ς g f* **342** undas *M h f* cohercuit *h* **343/344** plen(os ł nus[2]) capit *e* colles(que *om*) *e ς Hs* ‖ planos *ap Fabrum II ep 71 Schepperus* **344** *del Riese*[2] **344/343** *Merkel, ordinem codd def ZÖG 1881 Rappold* ‖ plenos c. a. amnes — collesque e. videntur *transpos Progr Kaisersl 1880 Hellmuth* **345** crescunt sola *Housman* **346** longum *e h ς* **347** fronte *ε* inf(r *i r m 2*)onde *M* ał fronde *sscr m* **348** inanem *A* apertum (ł inanem *l*[2]) *e l ς A Regius vulgo olim* **349** desolatas *i r* (*partim a m 2*) *h* **350** phirram affatur *ε τ* pirram *h* sic Pyrrham *R* Pyrrham lacrymis ita fatur *s* ‖ obortis] *sic ε τ N e* abortis *M h l s ω* **351** O soror et *ε* **352** mihi *i r l* **353** iuncxit *M l* Iunxit deinde thorus *s* **354** quoscumque *ε* **356** Nunc quoque *ς R Burm vulgo olim* **357** etiam nunc] c *i r n*, (etiam *i r m 3*, nunc *om*) nubila *l* etiamnum *ς Hs vulgo olim* **358** "erepta fuisses "fatis *h* **358** *sq* Quid tibi — nunc animi *ς Hs vulgo olim* **360** doleres *N e ς R* dol(e *ex* o *m 2*)res *M* ł le *sscr m* dolores *ε h l ς VA* dolorem *f* **361** te quandoque *ε* te modo *ς Hs vulgo olim* **362** *i l ε M* sed me (*corr m 2*) *N* **363** possim *ε O ς Hs* possem (*sed cf V 344*) *l f m ς vulgo* ‖ populos possem *h* posses *e* ‖ formare

artibus atque animas formatae infundere terrae!
nunc genus in nobis restat mortale duobus
(sic visum superis) hominumque exempla manemus.
 Dixerat, et flebant. placuit caeleste precari
numen et auxilium per sacras quaerere sortes.
nulla mora est: adeunt pariter Cephisidas undas,
ut nondum liquidas, sic iam vada nota secantes.
inde ubi libatos inroravere liquores
vestibus et capiti, flectunt vestigia sanctae
ad delubra deae, quorum fastigia turpi
pallebant musco stabantque sine ignibus arae.
ut templi tetigere gradus, procumbit uterque
pronus humi gelidoque pavens dedit oscula saxo,
atque ita 'si precibus' dixerunt 'numina iustis
victa remollescunt, si flectitur ira deorum,
dic, Themi, qua generis damnum reparabile nostri
arte sit, et mersis fer opem, mitissima, rebus'.
mota dea est sortemque dedit: 'discedite templo
et velate caput cinctasque resolvite vestes
ossaque post tergum magnae iactate parentis'.
 Obstipuere diu, rumpitque silentia voce
Pyrrha prior iussisque deae parere recusat,

---

366 *Pseudoacr Schol in Hor c I 33, 10 Keller*: Ut est 'Sic uisum superis'.

(ł reparare *sscr n*) *N* ς reuocare *Mscr Diez Sant 148e* renouare *vel* recreare ς **366** visum *A schol Hor*, ē *sscr* h^2 *m* uisum est *e l* ς **368** axilium ε **369** pariter *i mg h* ‖ cephisidas ς *VA* τὰ τοῦ Κηφισοῦ ῥεῖθρα *Plan* cephisidos ς *R* cephesidos ε caephesidis *M* cephesidis und(as *i r m 2*) *N* cęphesydos ε cefseidos *h* cefeidos *f* cephesidas *l* cepheidos *s* **370** Ut nondum ς *Hs vulgo*, (E *i r ex corr*)t nondum *M* (E *ex* U)t nond. *N*, Et nond. — sed iam ε *h e cUps* ς ω s(et *nigriore atram m 2*) iam *M* set *i r* (sic *fuit*) *n* Sed nond. — sed iam *l f* ‖ sequentis *s* sequentes *cUps* ς **371** libantes *Ben* irrorarere (v2) *M* **372** fastigia ε sacræ ς **373** turbi *h* **374** Squalebant *V Hs vulgo olim* tabebant *vir doctus in Hall Litzg 1806* ‖ stabant (que *add m 2*) *N* **375** gradus *i r n* **376** P(ro *i r m 2*)nus *N* hum(i *ex* o *m 2*) *l* **377** ita dixerunt precibus si *h f s* i. dixerunt si precibus *l* **378** remolescent *h* **379** Dicite qua ε **380** iustissima *f* **382** cinctasque] *sic* ε *N h* ς cunctasque (*altera virg litterae* u *i r M*) *M e* ς cı/nctasque *l* recingite (*cf 398*) *cSprotii* ς **384** Obstipuere ε *M f* Obstipuerunt (*corr*) *h* Obstupuere *N m e l* ‖ rupitque *e l* ς *R* ru/pitque *N* **385** Pirra *h* ς

detque sibi veniam, pavido rogat ore, pavetque
laedere iactatis maternas ossibus umbras.
interea repetunt caecis obscura latebris
verba deae, sortis, secum inter seque volutant.
inde Promethides placidis Epimethida dictis
mulcet et 'aut fallax' ait 'est sollertia nobis,
aut pia sunt nullumque nefas oracula suadent.
magna parens terra est, lapides in corpore terrae
ossa reor dici; iacere hos post terga iubemur'.
Coniugis augurio quamquam Titania mota est,
spes tamen in dubio est: adeo caelestibus ambo
diffidunt monitis. sed quid temptare nocebit?
discedunt velantque caput tunicasque recingunt
et iussos lapides sua post vestigia mittunt.
saxa (quis hoc credat, nisi sit pro teste vetustas?)

---

388 *Seneca NQ V 14,1*: non tota solido contextu terra in imum usque fundatur, sed multis partibus cava et 'caecis suspensa latebris' [*cf Aetna 88*].

390 *Priscianus II 37*: 'Πηλεὺς Πηλέως Peleïdes'; et per synaeresin e et i in ei diphthongum proferunt paenultimam, nos autem pro ea i longam ponimus . . . Ovidius in I metamorphoseon: Inde [Vnde RH] Promethides [prometides RB] placidis Epimethida [ephimetida R] dictis.

393 *sq Scholia in Pers sat VI 51 Jahn*: exossatus, lapidibus plenus, secundum eos qui diffiniunt, lapides esse ossa terrae, unde Ovidius: 'lapides in corpore terrae Ossa reor dici'.

400 *sq Respexerunt haec Iuv I 81sq et Claudius Marius Victor Alethias I 204/10 Schenkl, cf Pascal Letterat Lat Mediev p 169. non multo post a 425 obiisse Victorem putat Schenkl.*

---

386 timido rogat ore, paventi *Hs* ‖ timetque *ς Voss et Senat*, cavetque *Gronovius et* (*cf ed Burm p 1094*) *Capoferreus* 387 maternas iactatis ς 388 caecisque *ε h g* ς cetisque *l* caecis suspensa *Seneca* 389 deae sortis *recepi* (*ut* sortis *sit accus*) *ex ε*, deę sortes *M cMedic*, d(atae *i r m2*) sortis *N* datae sortis ς* *f* ς *ω vulgo* 390 Inde promethides placidis ep. dictis ς *ω Priscianus et* (ἔνθεν ὁ Προμηθείδης) *Plan*, Hinc promethides *ε O h l* ς Inde promethiades ς *Jahn* Inde promechyades *e* ‖ placidis *Prisc N* ς* *m* ς *Plan* placidamque *ε M* ‖ prometthida *ε* promotheides placidam epimetida *f* ‖ unde Promethides *ex codd RH Prisciani Merkel* 391 Mulcet // (aut[2]) /// fallax a//t (Mulcet et ait fallax aut *fort fuit*) est solertia (ol[2]) (o *i r*, sollertia *i mg adscr m 2*) *M* solercia *h l* ἢ ψευδής, εἶπεν, ἡμῖν ἐστιν ὁ φόβος *Plan* 392 A(u *inseruit m 2*)t pia — nephas *M* ‖ aut (pia sunt — suadent) magna p. *post Jacobum a Cruce distinx Ehwald* 397 nocebit *M h f* l^3 ς nocebat *ε N* ς* ς *R* 398 Descendunt (*cf 381 III 14*) *M e* ς *Hs vulgo olim* 399 iusso *ε*

ponere duritiem coepere suumque rigorem
mollirique mora mollitaque ducere formam.
mox ubi creverunt naturaque mitior illis
contigit, ut quaedam, sic non manifesta, videri
forma potest hominis, sed, uti de marmore coepta,
non exacta satis rudibusque simillima signis.
quae tamen ex illis aliquo pars umida suco
et terrena fuit, versa est in corporis usum;
quod solidum est flectique nequit, mutatur in ossa;
quae modo vena fuit, sub eodem nomine mansit;
inque brevi spatio superorum numine saxa
missa viri manibus faciem traxere virorum,
et de femineo reparata est femina iactu.
inde genus durum sumus experiensque laborum
et documenta damus, qua simus origine nati.
Cetera diversis tellus animalia formis *Python.*
sponte sua peperit, postquam vetus umor ab igne
percaluit solis, caenumque udaeque paludes
intumuere aestu, fecundaque semina rerum
vivaci nutrita solo ceu matris in alvo
creverunt faciemque aliquam cepere morando.

---

414 *sq Probi Comm in Georg I 63* (*Hagen App Serv p 356*): interpretati autem cum essent terram parentem, ossa eius lapides iecerunt post se, ex quibus hominum genus renatum est: cuius etiam Ovidius meminit, cum ait: ‘Unde genus durum — origine nati’.

---

401 duritiam *ε e ς* durutiem *M* duriciam *h* 402 moram mollitamque *f* 404 et quaedam *M* ‖ si(c *a m 2*) *N* 405 set *i r n* (d *a m 2*)e *N* ‖ de marmore ce(œ)pta (a *i r m*, ł īcepto *sscr m*) *A ω Jahn* ἐκ μαρμάρου ληφθεῖσα (λειφθεῖσα *cAmbr antiquissimus 119*) *Plan* ‖ cœpto *ε cPalat Hs vulgo* ‖ uti est de marm. cœptis *Merkel*², veluti de m. cœpta (*v 406 deleto*) *Jhb f cl Altw 1885 II 276 Ehwald* 406 similia *f* 408 E terrena *ε* 409 flecti(que *add m 2*) *N* ‖ mittatur *ε* 410 Quod modo (*ex codd?*) *Hs vulgo olim* 411 Iamque l *ς R* 412 cepere *vel* sumpsere (*cf 421*) *ς* ‖ uirilem (*cf III 403*) *cSprotii Hs* 413 reperata *N* 414 Unde genus *Probus* 416 an. glebis *cUpsal* 417 fetus (v *sscr*) humor *ε* ab igni *Bothe* 418 Incaluit — (h)udeque *h s ς* ecnumque *l* humidaeque *ε* u/deque (n *eras*) *M* ut aeque *f* 419 Intuere (*corr m 2*) *l* 420 ab aluo *l g* 421 aliam *cPar* ‖ cœpere *ε M* sumpsere *vel* traxere *ς* 421/23 *add i mg e*²

sic ubi deseruit madidos septemfluus agros
Nilus et antiquo sua flumina reddidit alveo
aetherioque recens exarsit sidere limus,
plurima cultores versis animalia glaebis
inveniunt, et in his quaedam modo coepta per ipsum
nascendi spatium, quaedam inperfecta suisque
trunca vident numeris; et eodem in corpore saepe
altera pars vivit, rudis est pars altera tellus.
quippe ubi temperiem sumpsere umorque calorque,
concipiunt, et ab his oriuntur cuncta duobus;
cumque sit ignis aquae pugnax, vapor umidus omnes
res creat, et discors concordia fetibus apta est.
ergo ubi diluvio tellus lutulenta recenti

---

422 *sq Lactant Placidi qui dicitur Comment in Stat Theb IV 704 Jahnke*: Ouidius libro primo 'Sic ubi — coepta per ipsum nascendi spatium, quaedam imperfecta [suisque Trunca uident numeris *om c Monac et cc Par 8063/64*].

430 *sq Lactant div inst II 9,20*: recte igitur Ouidius: 'quippe ubi temperiem — ignis aquae pugnax (pugnans *cod antiquissimus Bonon 701 saec VI—VII*) uapor umidus omnes (omnis *V*) Res creat (Recreat HP) et d. conc. f. apta est'.

430 *Vinc Bellov Spec hist VI 116*: 'Quippe ubi temperiem — fetibus apta est' [431 et de his].

---

422 *om f* ‖ madid(o *i r m 2*)s *M* 424 E(Ae)thereoque *e f l ς* ‖ r(e-c *i r m 2*)ens *N* ‖ lim^{v}is *M* 426/27 *sic h l f ς ω vulgo* ‖ modo cœpta per ipsum Nascendi spatium *om* (*habet enim* Inueniunt et in his quaedam inperfecta suisque) *ε*, *idem fuit in O e* ‖ modo ce(œ)pta per ipsum (inperfecta suisque *videtur eras in M N*) *h l f* (*i r n*) e^2 *ς scholia in Statium ω* ‖ m. nata per ipsum *ς et a manu recentissima i r m* ‖ m. facta per i. *cThuan Bothe* ‖ sub ipsum *ς post Naugerium Hs* ‖ modo creta *Capoferreus* modo cocta *Mnemos 1894, 58 v d Mey* sub ipsum vertendi *ep II 308 Faber*, modo cœpta *et* inperfecta *sedes mutare iussit coll Pomp Mela I 9, 52* (*cf Hermes XXXII 169*) *v Winterfeld*, quaedam perfecta sub ipsum Nascendi sp., quaedam modo cœpta suisque (*probante De Ov poet p. 90 Hartmano*) *van Leuwen* 427 *ab eadem illa* (*cf ad 426*) *manu recentissima scriptus m*, *om* (*i mg add*) *ε*, *i l* (inperfecta suisque *ab n*) *N* e^2 428 humeris (*corr m n*) *ε O h ς R*, ^{h2}numeris *l* in *om ς* ‖ numeris: in eodem corp. *ZÖG 1896, 867 J Hilberg* 429 ^{v}rodis *ε* ‖ est *om f* 430 sensere *codd Viviani* 431 et de his *Vinc Bellov* ut ab his oriantur *unus ex Heinsianis* 432 fit *f* ‖ pugnans *cBonon Lactant Firm* ‖ humidus igni *e* omnis *p* 433 acta est *f*

solibus aetheriis altoque recanduit aestu,
edidit innumeras species, partimque figuras
rettulit antiquas, partim nova monstra creavit.
illa quidem nollet, sed te quoque, maxime Python,
tum genuit, populisque novis, incognite serpens,
terror eras: tantum spatii de monte tenebas.
hunc deus arquitenens, et numquam talibus armis
ante nisi in dammis capreisque fugacibus usus,
mille gravem telis exhausta paene pharetra
perdidit effuso per vulnera nigra veneno.
neve operis famam possit delere vetustas,
instituit sacros celebri certamine ludos,
Pythia perdomitae serpentis nomine dictos.
hic iuvenum quicumque manu pedibusve rotave
vicerat, aesculeae capiebat frondis honorem:
nondum laurus erat, longoque decentia crine
tempora cingebat de qualibet arbore Phoebus.
Primus amor Phoebi Daphne Peneïa, quem non *Daphne.*
fors ignara dedit, sed saeva Cupidinis ira.
Delius hunc, nuper victa serpente superbus,
viderat adducto flectentem cornua nervo

---

435 aetheriis *ε l ς* e(ae)thereis *cett* ‖ altoque (uel almoque *sscr*) *cSprotii* almo *cSenat Burm* 437 Reddidit antiquas *ε h R* 438 p^{h}ython *ε* phyton *e RV* phiton *f h l ς* 439 Tunc *h l* Tu(m *i r m 2*) *N* ‖ incognite *ε O e h ς ω* incognita *fort recte* (*cf NJhbb 1894, 772*) *l g h*² *ς Hs vulgo olim* 440 de rure *g* 441 Hanc (*corr l*³) *l g ς Hs* ‖ arquitenens *O* architenens *h e* arcitenens *cett* (*i r m n*) *vulgo* ‖ non unquam talibus *Obss Paneg Mess 39 Heyne* sed numquam *Vind Ov p 5 Bothe* numquam letalibus *Housman* 442 dammis *N m h*² *l*³ clammis *ε* damis *h*¹ *f l* damnis *M* da//mis (*ex* damnis) *e* ‖ caprisque *h* fugatibus *ε* 443 grau(ē *i r m 2*) *N* graui *ς* ‖ exhastaque *ε* exausta (*corr l*³) *M h l* pene exhausta *f* ‖ poene faretra *M* 444 nigro (*corr m 2*) *h* ‖ vulnera crebra *Bentley* 445 possit *O h cRhenov Hs* posset *ε e l f vulgo* *I* 446/*III* 110 (*fol 4/9*) *scripsit man antiqua F* 447 Pythia *ς A* Pythi/a *F* Pythea *ε O* Phi(y)tia *h RV* Pithia *l* Phitea *s* Phytea *e* ‖ de domite(æ) *N ς Hs vulgo olim,* perdomiti *p cUps* 448 Hi(s *i r m 2*) *N* His *ς Hs*, S; (= sed) iuuenum *e*, hic *i mg e*² ‖ pedibusue *ς* ς n* pedibusque *e O F cSenat* ‖ pedibusque rotaque (*cf 693*) *malim* 449 esculeæ (uel herculeæ i. populeæ *sscr*) *cSprotii* herculeæ *ς* 451 Timpora (*sic saepe*) *N e ς* 452 dampnhe (*item 490*) *e* ‖ quem non *N e ς* quam non (*corr F l*³) *cett ς* 453 Sors *ς* ‖ ignara ferit *F ς* 454 uicta *recepi ex ε N l g ς* uict(o *ex* a *m 2*) *F* uicto *M e h ς vulgo*

'quid' que 'tibi, lascive puer, cum fortibus armis?'
dixerat, 'ista decent umeros gestamina nostros,
qui dare certa ferae, dare vulnera possumus hosti,
qui modo pestifero tot iugera ventre prementem
stravimus innumeris tumidum Pythona sagittis.
tu face nescio quos esto contentus amores
inritare tua, nec laudes adsere nostras.'
Filius huic Veneris 'figat tuus omnia, Phoebe,
te meus arcus' ait: quantoque animalia cedunt
cuncta deo, tanto minor est tua gloria nostra.'
Dixit et, eliso percussis aëre pennis,
inpiger umbrosa Parnasi constitit arce
eque sagittifera prompsit duo tela pharetra
diversorum operum: fugat hoc, facit illud amorem.
quod facit, auratum est et cuspide fulget acuta;
quod fugat, obtusum est et habet sub harundine plumbum.
hoc deus in nympha Peneïde fixit, at illo
laesit Apollineas traiecta per ossa medullas.
protinus alter amat, fugit altera nomen amantis,
silvarum latebris captivarumque ferarum
exuviis gaudens innuptaeque aemula Phoebes:
vitta coërcebat positos sine lege capillos.

---

456 tibi est *F ccBersmanni et Vrat* ‖ cum talibus *cSenat* 457 nostros gestamina (*corr*) *M* 459 pestiuero *F* 460 Strauimus //// sagittis (innumeris · phitona *i mg*) *ε* Strauimus //// tumidum innocuis (innumeris *i mg*) *M* ‖ inn(umeris *i r m 2*) *N* ‖ inn. dudum (ł tumidum *sscr e*[2]) phytona *e R* phitona *ε l* phitonia *h* 462 Irritare *N h e ς* (ł inuitare) Indignare *ε* Indagare (inuestigare *sscr m*, irritare *i mg ab alia manu*) *M e*[2] *ς* Inflammare *ς et i r F*, ἀνάπτειν *Plan*, Inuitare (ł irritare[2]) — nec nostras assere laudes *l* ‖ instigare *Riese* ‖ tu(a *ex* o *alio atram*, a *sscr m 2*) *M* assere *M h ς* 463 (hui *i r m 2*)c *N* 465 Cuncta deis *vel* Cuncta tibi *ς* 467 parna/si *M* parnassi *ς* pharnasi *ε* 468 Atque sagittifera *ε F g ς* Ätque sagitifera (eque *i mg m 2*) *l* Deque sag. *ς R* ‖ prom(i *deletum*)sit *ε* promsit *h l* 469 facit hoc fugat *ς* 472 470 471 *ε* 470 fecit *ε* acuto *M* ‖ hamatum est *Merkel*[2] 471 (el *i r*)isum est *ε* obtunsum *g* ‖ arundine *O* sub cuspide *cUps* pumblum *h* 472 inimpha (n *sscr*) *ε* penei(a *i r m 2*)*F* ‖ illo (ł illud *m 2*) *e* 474 alter nomen *ε* alter(a *add m 2*) *M* 475 latebris] *sic ε N F ς* ς RV* tenebris *M Merkel* 476 Exuuie/ris (exuieis *fuisse suspicatur Ellis*) *ε* ‖ innuptæ(que *om*) *h* 477 *om* (*add m n*) *ε O* ‖ Victa *m* lege *om* (*add m 2*) *h* ‖ positos sine lege (uel neglectos alba *sscr*, *cf II 413*) *s*

multi illam petiere, illa aversata petentes
inpatiens expersque viri nemora avia lustrat,
nec quid Hymen, quid Amor, quid sint conubia, curat.
saepe pater dixit 'generum mihi, filia, debes',
saepe pater dixit 'debes mihi, nata, nepotes':
illa, velut crimen taedas exosa iugales,
pulchra verecundo suffuderat ora rubore,
inque patris blandis haerens cervice lacertis
'da mihi perpetua, genitor karissime', dixit
'virginitate frui: dedit hoc pater ante Dianae.
ille quidem obsequitur, sed te decor iste quod optas
esse vetat, votoque tuo tua forma repugnat:
Phoebus amat visaeque cupit conubia Daphnes,
quodque cupit, sperat, suaque illum oracula fallunt.
utque leves stipulae demptis adolentur aristis,
ut facibus saepes ardent, quas forte viator
vel nimis admovit vel iam sub luce reliquit,
sic deus in flammas abiit, sic pectore toto
uritur et sterilem sperando nutrit amorem.
spectat inornatos collo pendere capillos,
et 'quid, si comantur?' ait. videt igne micantes
sideribus similes oculos, videt oscula, quae non
est vidisse satis; laudat digitosque manusque
bracchiaque et nudos media plus parte lacertos.

---

484 *Ambros Disticha 3 (18) 1, (Merkle, Ròm Quartalschr X 215)*: o r a v e r e c u n d o s o l v i t s u f f u s a r u b o r e.

---

478 illa (est *add n*) aduersata *N* ς *R*, aspernata *mg ed Gryph* ‖ petentis *R* 479 expersque uiri *i r e* ‖ nemo(rum *i r m 2*) *F* nemorum auia *e* ς *Hs vulgo olim*, nemora $^{a^2}$uia *l* 480 quid sit *l* 481 *i mg M h om N add et i l et i mg a m 2 et 3 n* 482 481 *e* 483 uelud ε iugalis *R* 484 Pulcra ε ‖ suffuderat (*cf XV 101*) *O F ccDresd Goth Senat*, subfunderat (subfundens *inde m 2*) *h*, suffundit ε, suffunditur *e* ς *Hs vulgo*, suffundens (suffuderat *i mg l*³) *l g* ς *ω*, *βάπτουσα Plan* 486 karissime *M h p* ς carissime *cett vulgo* 491 Quod(que *add m 2*) *h* Queͅ(ae)que (ł quod *sscr e*) *e* ς *Hs vulgo olim* Quamque ς illum *om* ε 492 densis a(b *ex* d *m 2*)olentur *N* 493 Et facibus *e* ‖ quas (ł quis) *M* quas saepe ς quas nocte *Hs* 494 Ut nimis *l* a(d *i r m 2*, m *fuit*)mouit *M* admo/uit (n *eras*) *h* 495 S(c)i deus *F* corpore [toto *h* 496 spectando *h* 498*sq* comerentur ε *l* comentur *cRhen* ‖ igne micante *Francius* igne micare *ap Fabrum II 71 Schepperus* 500 et vidisse sat est (*cf in Mscr Diez Sant 148*ᵉ *p 379 Hoogstraten*) *Broukhusius* 501 Brahiaque ε

siqua latent, meliora putat. fugit ocior aura
illa levi neque ad haec revocantis verba resistit:
'Nympha, precor, Peneï, mane! non insequor hostis:
nympha, mane! sic agna lupum, sic cerva leonem,
sic aquilam penna fugiunt trepidante columbae,
hostes quaeque suos: amor est mihi causa sequendi.
me miserum! ne prona cadas indignave laedi
crura notent sentes et sim tibi causa doloris!
aspera, qua properas, loca sunt. moderatius, oro,
curre fugamque inhibe; moderatius insequar ipse.
cui placeas, inquire tamen. non incola montis,
non ego sum pastor, non hic armenta gregesque
horridus observo. nescis, temeraria, nescis,
quem fugias, ideoque fugis. mihi Delphica tellus
et Claros et Tenedos Patareaque regia servit,
Iuppiter est genitor, per me quod eritque fuitque
estque patet, per me concordant carmina nervis.
certa quidem nostra est, nostra tamen una sagitta
certior, in vacuo quae vulnera pectore fecit.
inventum medicina meum est, opiferque per orbem

---

502 *Quintil Inst Or VIII 3,47 Halm*: nec scripto modo id accidit, sed etiam sensu plerique obscene intellegere, nisi caveris, cupiunt (ut apud Ouidium 'quaeque latent meliora putat').

509 *Carm lat epigr 443, 7 B*: ne tibi sim penitus quaerenti causa doloris.

521 *Pseudoacro in Hor c saec 63 Keller*: inducitur enim apud Ouidium loquens 'Inuentum medicina meum est'.

---

502 Quaeque latent *Quintilianus* **503** leuis *ε* **504** penci ***O*** *Hs vulgo*, *Πηνειάς Plan*, penei(y)a ***m n*** *cett ω* ‖ Nympha precor peneya precor ***e*** ‖ insequor hostis *i r* ***m*** **506** aquilem (*corr*) *ε* **508** ind. (led *i r m 2*)i ***h*** ł secent[2] **509** notent ***l***, nocent sentes et sum *ε*, secent (notent *corr* ***h***[2]) ***h*** ς *Hs vulgo olim* **510** Qu(o *ex* a *per ras*) ***M*** Qu(a *i r*) ***N*** Qu(e *ex* a m *2*) ***h***, moderant(c)ius ς* ***n*** *ω* **511** moderantius ***h e n*** *ω* insequor (ostis *virgula del*, ipse *sscr*; *cf 504*) *ε* ‖ ua cui placeas inquire tamen: michi delfica tellus cat (ua *et* cat *fort a m 2*) *in textu inter vv 511/12* ***M*** **513** *ἀγέλας τάσδε Plan* gregesue ***l*** **516** Et claras tenedos *ε* Et clar(o *i r m 2*)s tenedos (ł claros & *i mg*) ***M*** cla(r *i m2*) ***N*** ‖ patareaque ***O*** ς *ω* patereaque *ε* ***F e l*** ς patereiaque ***h*** **517** me quid *ε* **518** nerbis *ε* uerbis (ł neruis *sscr* ***F***) ***M F*** ł neruis (ł cordis *sscr*) *i mg* ***m*** **519** Certa tamen (quidem *sscr* ***m***, licet *a m recentissima i mg* ***m***) *ε* ***M*** Certa licet (quidem *sscr* ***N***) ***N*** ς Certa (quidem *i r m 2*) ***F*** **520** inacuo (amplo *sscr*) *ε* ‖ (pe *i r m 2*)ctore ***N*** **521** est meum ***h*** opifexque ***N*** ς

clarius

dicor, et herbarum subiecta potentia nobis:
ei mihi, quod nullis amor est sanabilis herbis,
nec prosunt domino, quae prosunt omnibus, artes!'
Plura locuturum timido Peneïa cursu
fugit cumque ipso verba inperfecta reliquit,
tum quoque visa decens. nudabant corpora venti,
obviaque adversas vibrabant flamina vestes,
et levis inpulsos retro dabat aura capillos,
auctaque forma fuga est. sed enim non sustinet ultra
perdere blanditias iuvenis deus, utque monebat
ipse Amor, admisso sequitur vestigia passu.
ut canis in vacuo leporem cum Gallicus arvo
vidit, et hic praedam pedibus petit, ille salutem
(alter inhaesuro similis iam iamque tenere
sperat et extento stringit vestigia rostro,
alter in ambiguo est, an sit conprensus, et ipsis
morsibus eripitur tangentiaque ora relinquit):
sic deus et virgo est hic spe celer, illa timore.
qui tamen insequitur, pennis adiutus Amoris
ocior est requiemque negat tergoque fugacis
inminet et crinem sparsum cervicibus adflat.
viribus absumptis expalluit illa, citaeque

---

523 *Isidorus De Rhet* (*Orig II*) *21,25 Rhet Lat Min p 520 Halm*: Dolentis [sententiae sunt *sc*], ut 'Heu mihi [ei mihi *c Benedictob*] quod nullis amor est sanabilis herbis'. *Halm male refert haec ad her 5,149* me miseram quod amor non est medicabilis herbis ‖ *Vinc Bell Spec hist VI 116*: Heu mihi, quod nullis amor est medicabilis herbis'.

---

522 herbarum est *l* ς ‖ nobis potentia (*corr*) *h* 523 (H *add m 2*)ei *M* Hei ς Eu *N* Heu ς *Vinc Bellov* ‖ null(us *ex* is *m 2*) *h* ‖ medicabilis *e* ς *Vinc Bell VA* 525 rapido ς 526 inperfecta uerba (*signo" "corr m 3*) *l* 527 Tunc ς *VA* ‖ uisa est *l* ‖ uisa $^{est^2}$ decens *e* ‖ corpora *i r N* 528 *om* (*i l m 2, i mg m 3*) *N* ‖ festes ε 529 impexos ς *Burm vulgo olim* 530 *sic O h* ς *Regius* ‖ Aucta uia (fuga *i mg l*²) forma est ε *l g* ς Aucta fuga forma est *F e p* ς ω *Jahn* A. deo flamma est *cc Bernegg et Par 8001* 531 plandicias ε ‖ monebat *scripsi ex A*, ἀνέπειθεν *Plan*, mouebat ς *R Hs vulgo* 532 amisso (d² *sscr*) *M* ammisso *F* admisso (ł extenso² *sscr*) *e* ‖ sequ. per deuia *unus Heinsii* 533 lep. quom *R* ‖ galli(c *i r m 2*)us *N* 535/38 *parenth pos Bothe* 535 inhaesuro (est *sscr m 2*) *N* 537 compressus (*corr e*²) *N e* conprehensus *h l*, deprensus ς *Burm vulgo olim* ‖ et ipse *N* et illis (ł ipsis *sscr m 2*) *e* 538 reliquit ε *cc Dresd et Goth* 541 fugaci *c Langermanni Hs* 542 cri/nem (crimen *fuit*) sparsim (*corr*) *M* 543 asumptis (*corr m 2*) expaluit *l*

victa labore fugae, spectans Peneïdas undas,
'fer pater' inquit 'opem, si flumina numen habetis! 545
qua nimium placui, mutando perde figuram!' 547
[victa laborè fugae '*Tellus*', *ait*, '*hisce, vel istam*, 546
quae facit ut laedar, mutando perde figuram'.] 547a

---

544 *sq Quae litteris cursivis expressi non legit Lactantius Placidus qui dicitur in argumentis Metamorphoseon I fab IX. cf quae dixi Hermes XXXX 197 sq :et Appendicem huius editionis.*

544/547a *quae litteris cursivis in textu dedi non habuit* ***O****, habent* ***X ε*** ‖

Victa labore fugae spectans peneidos undas
. tellu' ait iſce . uel istā
Qua nimium placui ~~mutando pde figurā~~

quae litteris minutissimis expressi scripsit i r manus non multo recentior, i mg haec a manu recentissima adscripta sunt:

Fer pater inquit opem si flumina numen habetis
Que facit ut laedar mutando perde figuram

sic ***M*** ‖

Victa labore fugae / / / / / / / / / / / / / / / / / / /
/ /
Vix prece finita *sq*

in rasura a manu recenti litteris minutissimis scripta sunt haec:

spectans peneydos undas
fer pater inquit opem si flumina numen habetis
qua nimium placui tellus ait hisce uel istam
que facit ut ledar mutando perde figuram

sic ***N*** ‖

Erasa esse videntur si flumina numen habetis ***M*** si flumina numen habetis Qua — figuram ***N****, ut fuerit in* ***O****:*

Victa labore fugae si flumina numen habetis
Qua nimium placui mutando perde figuram

cf quae disputavi Hermes XXXX 195 sq ‖

Victa labore fuge tellus ait hisce uel istam
Quae facit ut ledar mutando perde figuram
Fer pater inquit opem si flumina numen habetis
Qua nimium placui mutando perde figuram

sic ***ε*** ‖

Victa labore fugę. ſpectanſ peneidoſ undaſ
Qua nimīū placui telluſ ait hiſce uł istā
Fer pat̄ inquit opē ſi flumina num̄ habetiſ
Quę facit ut ledar mutando ꝑde figurā
Vix p̄ce finita *sq*

sic ***F*** ‖

Victa labore fugæ . spectansque peneydos undas 544
Fer pater inquit opem . si flumina numen habetis 545
Qua nimium placui . tellus aut hisce . uel istam 546
Quę facit ut ledar [placeam *alii*]! mutando perde figuram 547a

sic e s ς, item (sed spectans peneidas—ait, hisce) *ς ω vulgo olim* ‖

Victa labore fugæ spectans peneidas undas
b Qua nimiū placui tell' ait isce ł istam
c Que facit ut ledar mutando pdc fiḡam
a Fer pat̄ inqt opē si flumina nūm̄ habetiˢ
d Vix p̄ce finita torpor grauis occupat art'

literae b c a d *a m recentiore . sic h* ‖

Victa labore fugę . tellus ait . isce uel istam
Que facit ut ledar mutando perde figuram
Qua nimium placui . spectansque peneidos undas.
Fer pater inqt opem . si flumina numen habetis.

sic l ‖ *in omnibus igitur codicibus excepto uno O hae duae versiones contaminatae sunt:*

1. Victa labore fugæ spectans Peneidas undas
   Fer, pater, inquit opem, si flumina numen habetis!
   Qua nimium placui, mutando perde figuram.
   Vix prece finita *sq*
2. Victa labore fugæ Tellus, ait, hisce, uel istam
   Quae facit ut lædar, mutando perde figuram.
   Vix prece finita *sq*

duplicem recensionem ab ipso poeta profectam hic agnoverunt Philol LX 9 Zielinski, Ind lect Gryph 1886/87 c 6 EMaaß, Festschr f Vahlen p 337sq RHelm, Jhb f cl Altw 1901 II 254 et app ed exeg p 336 REhwald (qui tamen nunc aliter sentit), nuper (Nikander und Ovid I 69, cf quae dixi BPhW 1909 Sp 1239sq) WVollgraff. cf etiam Studi p 147sq Castiglioni. ego priorem versionem ab Ovidio profectam, alteram, saeculo fortasse V vel VI (certe post argumenta Metamorphoseon a Lactantio Placido, qui dicitur, confecta) interpolatam esse ab homine docto, qui fabulam Ovidianam nollet repugnare omnibus, quae et Graeci (excepto forsitan Nicandro) et Latini de Daphnes mutatione tradidissent, demonstravi Hermes XXXX 204sq.

servatis verbis quae sunt spectans — habetis *haec temptaverunt:* quae facis, ut laedar, Tellus, aut hisce, uel istam, Qua nimium pl. m. p. figuram *Hs, del tamen vv 546 547 547ᵃ assentiente Schradero idem* ‖ *vv 546/547ᵃ del (prob Haupt et p 9 Braune) Gierig* ‖ Ah (*vel* Cur) nimium placui! Tellus aut hisce vel istam Quae facit ut lauder, m. p. figuram *Burm* ‖ Cui nimium placui, vel eum tu siste vel istam, Quae facit—fig. *Withof* ‖ habetis, Quod nimium placui. Tellus aut hisce vel istam Quae facit *Bothe* ‖ *'haec inter cursum per pausam dicta sunt, quapropter dicendi vocabulum geminavit. cf VI 281' Jahn* ‖ Cui nim. plac., deus est: vel siste vel istam, Quae facit *sq Fuss* ‖ spectans P. undas 'fer — n. habetis' [inpatiensque moræ *vel* exanimisque metu *vel* spesque ubi nulla datur] 'tellus', ait, 'hisce vel istam, *glossa* quae facit ut laedar qua nimium placui mutando p. fig *Opusc III 801 Ritschl* ‖ sp. P. undas, 'fer pater', inquit, 'opem'! 'Tellus', ait, 'hisce vel istam, Quae facit, ut laedar, mutando p. fig.! *Merkel²* ‖ qua nimium placui, Tellus' ait 'hisce vel istam Quae facit, ut laedar m. p. figuram' *NJhbb 1895, 856 Bannier* ‖ opem! si flumina numen habetis, qua nimium *distinx Ehwald*

Vix prece finita torpor gravis occupat artus:
mollia cinguntur tenui praecordia libro,
in frondem crines, in ramos bracchia crescunt,
pes, modo tam velox, pigris radicibus haeret,
ora cacumen habet; remanet nitor unus in illa.
hanc quoque Phoebus amat, positaque in stipite dextra
sentit adhuc trepidare novo sub cortice pectus,
conplexusque suis ramos, ut membra, lacertis
oscula dat ligno: refugit tamen oscula lignum.
Cui deus 'at quoniam coniunx mea non potes esse,
arbor eris certe' dixit 'mea. semper habebunt
te coma, te citharae, te nostrae, laure, pharetrae;
tu ducibus Latiis aderis, cum laeta triumphum
vox canet et visent longas Capitolia pompas;
postibus Augustis eadem fidissima custos
ante fores stabis mediamque tuebere quercum,
utque meum intonsis caput est iuvenale capillis,
tu quoque perpetuos semper gere frondis honores.'
Finierat Paean: factis modo laurea ramis
adnuit utque caput visa est agitasse cacumen.
Io. Argus. Syrinx. Est nemus Haemoniae, praerupta quod undique claudit
silva: vocant Tempe. per quae Penēus ab imo
effusus Pindo spumosis volvitur undis,
deiectuque gravi tenues agitantia fumos

---

568 *sq Probi, qui dicitur, Comm in Georg IV 317* (*Hagen App Serv p 386*): dicitur quidem [Tempe *sc*] et iis locis praecipue, ubi Peneus oritur, ut in primo Metamorphoseon Ovidius refert dicens: 'est nemus Haemoniae — spumosis volvitur undis'.

---

548 alligat artus ς *Burm vulgo olim* **550** frondes *l* ς **551** felox ε **552** habet (*cf quae dixi Pr SG 1887 p 16 sq*) ς, habent *O e h l* ω, abit ε, obit *F* e^2 ς *Hs vulgo* **553** Nunc quoque (*cf Bibl Diez 1075*) *Hs* **555** suos *Bothe* **557** coniux quoniam *cGoth Hs vulgo olim* **558** mea dixit *e l* ‖ habebit *N ccGoth et Senatorius* **560** Latiis *Hs vulgo*, laetis ε *M* lętis *F e* letis *cett* ω ‖ Triumphum *Merkel* **561** caneṅt *F* longas uisent *e* ς *vulgo olim* longae uisent capitolia pompae ς *Hs* **564** intonsum *N* iuuenale (i *sscr* F^2) *F M* iuuenile *cett vulgo olim* **567** Annuit *A* utque (u *ex* a *M*) *O l* ς atque ε *F e* ς, ut// capitis *h* ‖ uisum est *e* ‖ agitare *p* **568** æmonię ε *F* ς ‖ cludit ε **569** per quae *om* (*add i mg*) *h* per quod (ł quę *sscr m 2*) peneyus *e* (ł Re^2) per quam *cSprotii* per quod ς **570** soluitur ε ς **571** Deiectuque *e* ‖ imitantia ς *Schepperus*

nubila conducit summisque adspergine silvis
inpluit et sonitu plus quam vicina fatigat.
haec domus, haec sedes, haec sunt penetralia magni
Amnis; in his, residens facto de cautibus antro,
undis iura dabat nymphisque colentibus undas.
conveniunt illuc popularia flumina primum,
nescia, gratentur consolenturne parentem,
populifer Sperchios et inrequietus Enipeus
Eridanusque senex lenisque Amphrysos et Aeas,
moxque amnes alii, qui, qua tulit impetus illos,
in mare deducunt fessas erroribus undas.
  Inachus unus abest, imoque reconditus antro
fletibus auget aquas natamque miserrimus Io
luget ut amissam: nescit, vitane fruatur,
an sit apud manes; sed quam non invenit usquam,
esse putat nusquam atque animo peiora veretur.
viderat a patrio redeuntem Iuppiter illam
flumine et ‘o virgo Iove digna tuoque beatum
nescio quem factura toro, pete’ dixerat ’umbras

---

588 *sq* *Probi Comm in Georg III 146/49* (*Hagen App Serv p 381*): meminit autem historiae hoc loco Vergilius eius, quam Ovidius in primo Metamorphoseon exposuit plene, referens Inachi filiam Io, compressam a Iove, mutatam in vaccam, actam esse per orbem terrarum oestro, donec ad flumen Nilum venit, ubi mitigata Iunone finitus sit eius labor.

---

572 sun(ii *i r*)sque ***M*** ‖ summasque a. siluas ***N m*** ς *Hs vulgo olim* 573 Impluit (f *ex* p ***m***, inrorats *sscr* ***m***) ***ε M*** ς, Impulit (ł influit *sscr m 2*) ***N*** Influit *cett* 574 hae sedes ς *ad Manil IV 180 Bentley* 575 in hoc ***N*** ς *R Hs vulgo olim* ‖ ut his ***l*** 576 colentibus illas *cUps* 577 illic ς 578 consolenturue ***s*** *ccBersm Dresd R* 579 populifer percheus ***i r h***³ sparchens ***ε*** ς sperchius ***N l*** spercheos ***e*** ς ***R*** sper(chios et *evanida*) ***F*** ‖ Enipeus *post Regium Burm*, eni(y)pheus ***A ω*** 580 Eridanusque (*cf VII 228*) ***A RV*** Eridenusque (*corr m 2*) ***ε***, Apidanusque *coni* (*cf Gruteri Lampas 1 655*) *post Iacobum a Cruce Regius A*, Erigonusque *Jahn* ‖ *receptam lect recte def Boll di Phcl XV 1909 fasc 9 Bernardini, cf ap Roscherum I 1308 vSybel* ‖ amphrysos ς *Hs vulgo*, amphrisus (o *ex* u ***M***) ***O RV***, amphrisos ς* ***g*** ς, amfrisos ***F***, *Ἀλφειός Plan* ‖ amfrisus et aetas ***ε*** 581 Mox amnes ***e*** ‖ q(ua *i r m 2*) ***h*** 583 Inacus—(re *om*)conditus ***h*** ‖ unoque (ł imo *sscr* ***e***²) ***e l*** 584 natam(que *om*) ***h*** ‖ Ion (*sic 628, 629*) *Edwards* 585 Luget et ***ε*** Luget /et ***M*** ‖ ut ***i r n*** ‖ nec scit *i mg collationis cod Sprotii Hs* 587 atque *add* ***l***² ‖ nusquam: vero leviora veretur (*coll X 8*) *de Ov poet p 93 Hartman* 588 i^u^ppitur ***ε*** ‖ iupiter io ***s*** ς *post Vivianum Hs vulgo olim*

altorum nemorum' (et nemorum monstraverat umbras),
'dum calet et medio sol est altissimus orbe.
quodsi sola times latebras intrare ferarum,
praeside tuta deo nemorum secreta subibis,
nec de plebe deo, sed qui caelestia magna
sceptra manu teneo, sed qui vaga fulmina mitto.
ne fuge me!' — fugiebat enim. iam pascua Lernae
consitaque arboribus Lyrcea reliquerat arva,
cum deus inducta latas caligine terras
occuluit tenuitque fugam rapuitque pudorem.
Interea medios Iuno despexit in agros,
et noctis faciem nebulas fecisse volucres
sub nitido mirata die, non fluminis illas
esse nec umenti sensit tellure remitti;
atque suus coniunx ubi sit circumspicit, ut quae
deprensi totiens iam nosset furta mariti.
quem postquam caelo non repperit, 'aut ego fallor,

---

595 *Seneca Epist mor XIX 110,1 Hense*: deum, non quidem ordinarium, sed hunc inferioris notae ex eorum numero, quos Ovidius ait 'de plebe deos'.

---

591 *sic e cod 'pervetusto' Viviani et cod Thuaneo et schedis Leodicensibus Hs vulgo* ‖ Altorum nemorum sed demonstraverat umbras *ε*, Altorum nemorum (et *virgula deleto* c *sscr m 3*) / / / / / / monstrauerat umbras (*supra ras* nemorum *bis a m 1 et 3*) ***M***, Aut horum aut horum nemorum et (*omnia i r n*) m. umbras ***N h*** ‖ *versum om F*, Aut horum nemorum aut horum m. u. *i l* F^3 ‖ Aut horum aut horum nemorum (et *add V*) m. ambas *e ς V*, Aut horum nemorum aut horum et m. umbras *l ς*, Aut horum nem. aut horum (et *add A*) m. ambas *c Ups A*, Aut horum aut horum nem. m. umbras *R* ‖ Eia horum [*vel* Densorum] nem (et nem. m. umbras) *Hs*, Istorum nem. (et n. m. umbras) *Bentley*, Aut horum nem. aut horum (et m. umbras) *Loers* 592 Cum calet *e* Dum (calor *i r*) ***l*** ‖ acerrimus *Burm* 594 nemorum *i r* h^2 595 *i mg* h^2 597 fugebat *ε* larnę (*corr m 3*) ***h*** 598 lyrcea ***O*** *ς vulgo*, lircea *ε h*, l^{r}īcea *l*, lyncea *e*, *Regius*, Lycea *V*, *Λύκαια Plan*, lycaea *A* ‖ lincea (*corr m 2*) reli/querat ***F*** ‖ Lyrceia (*sic c Vatic et Rhenov*) liquerat *Gierig* 599 inducta alta *ε*, inductas lata (*fort recte, cf VII 161*) ***O h g*** *corr* ***M n***, inducta lata (*corr m 2*) ***F*** 600 *i mg* h^2 601 Iuno medios *e* ‖ dispexit (*corr*) ***M*** ‖ in Argos *Rh Mus XX (1865) 259 L Müller, Merkel*^{2} 602 noctis speciem ***N*** 603 Sub *ex corr* (sed *fort fuit*) ***l*** ‖ niti(da mira *i r m 2*)ta ***h*** ‖ die est non ***F l*** 604 sentit *ς Hs* sen^{sit}serim ***M*** 605 Iamque suus *R* Atque s. $ε^1$ Utque $ε^2$ su(us *i r m 2*) ***M*** ‖ circ. utq; // ***M***, ut q; (= que) ***F***, ut(*i r m 2*) quę ***N*** 606 Deprehensi tociens ***l*** totiens bene nosset *e ς*, toti$^{n^2}$es ***N*** ‖ *versum 607 duobus foliis deperditis excipit II 228 e*

aut ego laedor' ait, delapsaque ab aethere summo
constitit in terris nebulasque recedere iussit.
coniugis adventum praesenserat inque nitentem
Inachidos vultus mutaverat ille iuvencam
(bos quoque formosa est): speciem Saturnia vaccae,
quamquam invita, probat, nec non et cuius et unde
quove sit armento, veri quasi nescia quaerit.
Iuppiter e terra genitam mentitur, ut auctor
desinat inquiri. petit hanc Saturnia munus.
quid faciat? crudele suos addicere amores,
non dare suspectum est. pudor est qui suadeat illinc,
hinc dissuadet amor. victus pudor esset amore;
sed leve si munus sociae generisque torique
vacca negaretur, poterat non vacca videri.
paelice donata non protinus exuit omnem
diva metum timuitque Iovem et fuit anxia furti,
donec Arestoridae servandam tradidit Argo.
Centum luminibus cinctum caput Argus habebat:
inde suis vicibus capiebant bina quietem,
cetera servabant atque in statione manebant.
constiterat quocumque modo, spectabat ad Io:
ante oculos Io, quamvis aversus, habebat.
luce sinit pasci; cum sol tellure sub alta est,
claudit et indigno circumdat vincula collo.
frondibus arboreis et amara pascitur herba,
proque toro terrae non semper gramen habenti

---

608 delapsa(que *om*) ***h*** 610 aduentu(s *add m 2, supra* u *ras*) ***M*** ‖ persenserat *ε* praesens erat ***M*** 611 Inachios ***h p*** 612 *parenth pos Ehwald* 613/614 *i r* ***N*** 613 Quam (*corr m 2*) ***h*** 615 et terra *ε*, e terra est ***F***, est (e *post insertum*) terra ***h***, e terra natam ***s*** ‖ mentitus (*fort recte*) *ε* ***M F*** *cRhen* 617 a(b *ex* d, *ut videtur*)dicere ***l***, abdicere ς *VA*, abducere ς 618 suspectum (est *eras, post a m 3 restitutum*) ***F***, suspectum (est *om*) ς *V vulgo olim* ‖ illı(ıd *i r m 2*) ***N*** illud ***h s*** *cUps* ς *RV* 619 Hoc dissuadet *cUps* $\overset{\text{dis}}{\text{suadet}}$ ***l*** 621 nec uacca ***h*** 622 exuit *om* ***M*** expulit ***s l m*** 623 ferto *ε* furtis ***N*** furt(o *i r m 2*) ***h*** furto ***l*** ς 624 *sic ε* ς, aristorid(a)e ***A*** *Plan ω* 628 $\overset{\text{cum}}{\text{quoque}}$ *ε*, quoc. loco ***g p*** ς ‖ at /io *ε* ***M*** 629 aduersus ς 630 Luce sint ***M*** quom ***R*** 632 arbuteis *ccBernegg Par 8001 Hs vulgo olim* ‖ uescitur *Hs* ‖ amaro p. ervo *Trans Cambr Ph Soc III 142 Housman, sed cf Calvus frg 9 M* a virgo infelix herbis pasceris amaris 633 non gramina semper ***p***, gramen non semper ς ‖ haben(t *ex* d)i ***M***

incubat infelix limosaque flumina potat.
illa etiam supplex Argo cum bracchia vellet
tendere, non habuit, quae bracchia tenderet Argo,
et conata queri mugitus edidit ore
pertimuitque sonos propriaque exterrita voce est.
    Venit et ad ripas, ubi ludere saepe solebat,
Inachidas ripas, novaque ut conspexit in unda
cornua, pertimuit seque exsternata refugit.
Naïdes ignorant, ignorat et Inachus ipse,
quae sit; at illa patrem sequitur sequiturque sorores
et patitur tangi seque admirantibus offert.
decerptas senior porrexerat Inachus herbas:
illa manus lambit patriisque dat oscula palmis
nec retinet lacrimas et, si modo verba sequantur,
oret opem nomenque suum casusque loquatur.
littera pro verbis, quam pes in pulvere duxit,
corporis indicium mutati triste peregit.
'me miserum!' exclamat pater Inachus, inque gementis
cornibus et niveae pendens cervice iuvencae
'me miserum!' ingeminat, 'tune es quaesita per omnes,
nata, mihi terras? tu non inventa reperta

---

639 *Diomedes Ars Gr I* (*Keil I 389*): iungitur perfectum tempus modi finitivi instanti imperativo . . . item inperfecto finitivo, veluti: 'Venit et ad ripas, ubi ludere saepe solebat'.

---

634 limasaque (*corr. m 2*) *ε* **635** uellet *i r n* **636** *om* (*i mg bis a m 2 et 3*) *N* ‖ tenderet ipsa *bis n* tendere(t *add m 2*) Argo *h* **637** Conataque queri *ε*, Conatoque queri (*ex her 14, 91*) *ccRhenov Pal et a m 2 cVratisl Hs vulgo olim*, Conatoque loqui *cUrbinas* ‖ Et conata loqui *cSprotii R* **639** *sq* Uenit et ad ripas — Inachidas patrias *ccCiofani*, Uenit et ad patrias — Inachidas ripas *cPar 8000 ς* ‖ venerat ut patrias, ubi l. s. s., Inachis ad ripas *Hs* venerat ad ripas, ubi l. s. s., Inachidas: vultus novaque *Bach* **640** Inachidos (ı des *sscr F*³) *F N*, Inachides *l*, Inachias — in undas *h* ‖ Inachidas . rictus novaque ut *Merkel* **641** *sic M ς VA*, seque exter(ri *ex* na, *ut videtur*)ta *F* seseque exterrita fugit *ε N ς* ς R* **642** Naiades *ς ω* ‖ ignorant miratur et *g l* **643** et illa *VA* **644** ammirantibus *M F* **645** Decertas (*corr m 2*) *h* **646** patriis dat et oscula *N* **647** et si modo *l ς vulgo*, sed si modo (*fort recte, cf II 586 VI 680 VIII 283*) *A* ‖ supersunt (uel sequantur *sscr*) *s*, supersint *ς* **648** or(et *ex corr m 2*) *F* **649** puluere fecit *cSprotii ς* pulu. fixit *ς* **650** indiuum *ε* **652** niuae *ε* n(iueę *i r m 2*) *h* **654** non tu inuenta *h* ‖ reperta *post* (*Lexici crit Mantissa Nürnberg 1646 p 178*) *Pareum et Gruterum Hs*, reperta es *A ω*

luctus eras levior. retices nec mutua nostris
dicta refers, alto tantum suspiria ducis
pectore, quodque unum potes, ad mea verba remugis.
at tibi ego ignarus thalamos taedasque parabam,
spesque fuit generi mihi prima, secunda nepotum.
de grege nunc tibi vir et de grege natus habendus.
nec finire licet tantos mihi morte dolores,
sed nocet esse deum, praeclusaque ianua leti
aeternum nostros luctus extendit in aevum.'
talia maerentem stellatus submovet Argus
ereptamque patri diversa in pascua natam
abstrahit. ipse procul montis sublime cacumen
occupat, unde sedens partes speculatur in omnes.
    Nec superum rector mala tanta Phoronidos ultra
ferre potest natumque vocat, quem lucida partu
Pleïas enixa est, letoque det imperat Argum.
parva mora est alas pedibus virgamque potenti
somniferam sumpsisse manu tegimenque capillis.
haec ubi disposuit, patria Iove natus ab arce
desilit in terras. illic tegimenque removit
et posuit pennas, tantummodo virga retenta est:
hac agit, ut pastor, per devia rura capellas,

---

655 erat *N R V* ‖ mutua nobis ς 656 alta ε ‖ tamen susp. *h R* ‖ supiria *F* ‖ prodis *cSprotii Burm* 657 rem^{v}igis *F* 659 Spes quæ *M* generi(s *add. m 2) N* ‖ secund^{a}ę ε 660 tibi uir et de gr. (*cf III 184 VII 365 X 98 alia*) *A Plan VA* ‖ De gr. uir tibi nunc et de gr. *cSenat*, nunc vir est et de gr. *R*, nunc tibi uir nunc de gr. *h* ς *vulgo* 661 *sq* dolores (sic nocet esse deum), praecl. *Bach* esse deo *Hs* ‖ praeclausaque ian. læti *F* 663 ostendit *M* 664 maerenti (*prob Adv cr II 81 Madvig*) ς *Hs vulgo olim*, miranti ς, dicenti *cSprot*, maerentes *Merkel*[2] ‖ summouet ε *l* sumouet *F* 665 pascua ducit (*corr g*[2]) *g cSprot* 666 ipse procul ε *N F* ς ω, īdse (*sed* ¯d *i r m 2*, inde *ex* ipse *fecisse videtur m 2*) procul *l*, inde procul *M h* ς *Merkel* 667 Occubat (*corr m 2*) ε ‖ inde sedens ς unde procul *cUps* ‖ speculator (v *sscr* ε) ε *V* speculetur *cMedic Hs vulgo olim* 668 phoronid(os ultra *i r m 3*) *h* 670 Peleia(s *virgula del*) ε Pelias—lœtoque *F* ‖ leto—argum *i r* (*m 3*) *m* 671 *om M i mg add m 3*) *m* ‖ potente *m* ς *R*, potent(i *i r*) *N*, potenti *ex corr* (potentem *fuit*) *F*[2] 672 (*et 674*) tegi/menque (tegumenque *fuit*) *O* ‖ sumpsitque *cRhenov* 673 *del Merkel*[2] 674 terr(as *ex corr m 2*) *l* ‖ re^{m}nouit ε 675 natūmodo (tantum $^{g^3}$ *sscr*) ε 676 ait *M*

dum venit, adductas et structis cantat avenis.
voce nova et captus custos Iunonius arte
'quisquis es, hoc poteras mecum considere saxo',
Argus ait, 'neque enim pecori fecundior ullo
herba loco est, aptamque vides pastoribus umbram.'
sedit Atlantiades, et euntem multa loquendo
detinuit sermone diem, iunctisque canendo
vincere harundinibus servantia lumina temptat.
ille tamen pugnat mollis evincere somnos
et, quamvis sopor est oculorum parte receptus,
parte tamen vigilat. quaerit quoque (namque reperta
fistula nuper erat), qua sit ratione reperta.
    Tum deus 'Arcadiae gelidis in montibus' inquit
'inter hamadryadas celeberrima Nonacrinas
naïas una fuit; nymphae Syringa vocabant.
non semel et satyros eluserat illa sequentes
et quoscumque deos umbrosaque silva feraxque

---

682 *sq* *Priscianus II 34*: 'Atlantiades', Mercurius, id est Atlantis natae filius. Ovidius in I metamorphoseon: 'Sedit Atlantiades [adlanciades R] et euntem [*gl* eundem GL] multa [multo BH] loquendo detinuit [detenuit HKg] sermone diem'. — *ib II 37*: 'Atlantiades' pro 'Atlantides' — Ovidius in I metamorphoseon: 'Sedit Atlantiades'.

---

677 uelit (*corr m 3*) *F*, ue(h *ex* n *m 2*)it *N*, uehit *l g ς RA*, ue(n *i r m 3*)it *h* ‖ adductis *ε* abductas *Hs vulgo olim* ‖ abenis (*corr m 2*) *N* 678 nova et
ꝉ ue t²
captus *Ehwald* ‖ Voce noua c. custos Iunonius arte *ε*, noua captus — arce (arte *i mg add m 3*) *M*, nou(c *ex* a *m 2*) captus — art(is *i r m 2*) *N*, Voce nouae(e) captus c. iunonius artis *F l g ς cUps ω Jahn*, noua captus c. iunonis et arce *h*, iunonis et arte *cPar 8001 ς* ‖ uoce noua captus c. iunonius 'at tu (*sed cf 709*) *ex cod Ihuaneo Hs vulgo*, avenis voce nova . captus *Fr Vollmer* 679 poteris *M*
o ꝉ i
h ς R ‖ consedere *ε* requiescere (*ex Verg ecl I 79*) *ς* 680 agit — pecuri *ε*, pecori/ *M*, peccori/(s *eras*) *F* 681 Loco est herba *R* captamque *ε* 682 at lanciades *F* athlanciades et eundem *l* 683 *i mg l* ‖ diminuit *Burm*, detinuit sermone ducem [Argum *sc*] *idem* 685 mollis *ε* molles *cett ω vulgo* 686 est *i r h*[3] 687 querit
o o
q m (= quomodo) reperta namque *h* 688 *i mg F*[2] 689 sub montibus *ς Burm* 690 Interra (a *virgula deletum*)driad(v̄ *i r m 2*) *ε* ‖ amadriad(e *ex* a *m 2*)s *F*
d²
amatriadas *h* amatriades *l* amadry(i)adas *ς* ‖ nonagrinas *h l g* 692 sequent(es *i r m 2*) *N* sequentis *fort scribendum* 693 *sic F l ς ω Jahn* ‖ umbrosa silua feraxque *ε*, umbrosa(q: *ex* u)e s. feraxque *M*, umbrosaue s. feraxque *N*, umbrosaque "feraxque "silua *h*, umbrosaue s. feraxue *ς Hs vulgo*

rus habet. Ortygiam studiis ipsaque colebat
virginitate deam. ritu quoque cincta Dianae
falleret, ut posset credi Latonia, si non
corneus huic arcus, si non foret aureus illi.
sic quoque fallebat. redeuntem colle Lycaeo
Pan videt hanc, pinuque caput praecinctus acuta
talia verba refert' — restabat verba referre
et precibus spretis fugisse per avia nympham,
donec harenosi placidum Ladonis ad amnem
venerit. hic illam cursum inpedientibus undis,
ut se mutarent, liquidas orasse sorores,
Panaque, cum prensam sibi iam Syringa putaret,
corpore pro nymphae calamos tenuisse palustres.
dumque ibi suspirat, motos in harundine ventos
effecisse sonum tenuem similemque querenti.
arte nova vocisque deum dulcedine captum
„hoc mihi conloquium tecum" dixisse „manebit!"
atque ita disparibus calamis conpagine cerae
inter se iunctis nomen tenuisse puellae.
    Talia dicturus vidit Cyllenius omnes
succubuisse oculos adopertaque lumina somno.
supprimit extemplo vocem firmatque soporem
languida permulcens medicata lumina virga.
nec mora, falcato nutantem vulnerat ense

---

694 ortiguam *ε* ‖ ipsaque *ε O ς* ipsamque *F h l g m n ς R* 696 ut posset *M ccBerol et Goth Ehwald*, ı& (*sic*) posset *l*, et p. *cett vulgo* ‖ credi posset *ς vulgo olim* 698 *om ε O i l add n* ‖ liceo *F l* 699 capud *ε* 700 et restabat *h* ‖ *erasus est versus in N, in ras a duabus manibus recentioribus*: Talia verba (uoce *R*) refert tibi nubere nimpha uolentis Votis cede dei restabat uerba refere (plura referre *alii*) *n* (*item ς RA*) ‖ tibi nubere — cede dei *i mg* l^3 701 a(uia *i r m 3*) *h* 702 placitum *ccMedic et Strozzanus*, rapidum (*cf fast V 89*) *Briosius et* (*cf ep II 71 Faber*) *Schepperus* ‖ laudonis *h* ‖ annem (*corr m 2*) *M* ‖ placidam — undam *cc Vatic Gronov et Medic, ἥσυχον — ὕδωρ Plan* 703 Uenerat (at *i r n*) *F h g ς* ‖ illi *cCantabr Hs vulgo olim* ‖ cursu(m *i r m 2*) *N* 705 Pan quoque conprensam sibi iam syringa putareṇt *ε* ‖ compressam *h l* cum pressam *F* cum pre(s *ex* n *m 2*)sam *N* putar/// (ret) *h* 706 cannas *cMedic Burm* ‖ tetigisse *ς* 710 Colloquium (*cf quae dixi Hermes XXXIX 38*) *M* l^3 *ς διατριβή Plan*, consilium *ε F N g l ς ω*, conscilium *h*, concilium *s Hs vulgo* ‖ condylium *Jac a Cruce* 711 caerę *M* 712 nomen mansisse *ς Gryphius*, nomen uenisse *Hs*, nomen tribuisse (*cf IV 89 XIV 621*) *Waddel* 713 cillennius *h* 715 714 (*corr m 3*) *h* 714 Subcubuisse *l* ‖ ad(o)apertaque *h* 715 Subprimit *l g* ‖ extimplo *F N l g ς*

qua collo est confine caput, saxoque cruentum
deicit et maculat praeruptam sanguine rupem.
Arge, iaces, quodque in tot lumina lumen habebas,
exstinctum est, centumque oculos nox occupat una.
excipit hos volucrisque suae Saturnia pennis
collocat et gemmis caudam stellantibus inplet.
Protinus exarsit nec tempora distulit irae,
horriferamque oculis animoque obiecit Erinyn
paelicis Argolicae stimulosque in pectore caecos
condidit et profugam per totum terruit orbem.
ultimus inmenso restabas, Nile, labori.
quem simul ac tetigit, positisque in margine ripae
procubuit genibus resupinoque ardua collo,
quos potuit solos, tollens ad sidera vultus
et gemitu et lacrimis et luctisono mugitu
cum Iove visa queri finemque orare malorum.
coniugis ille suae conplexus colla lacertis,
finiat ut poenas tandem, rogat, ʻinʼ que ʻfuturum
pone metusʼ inquit; ʻnumquam tibi causa doloris
haec eritʼ: et Stygias iubet hoc audire paludes.
ut lenita dea est, vultus capit illa priores
fitque quod ante fuit: fugiunt e corpore saetae,
cornua decrescunt, fit luminis artior orbis,
contrahitur rictus, redeunt umerique manusque,

---

718 est *om cBerol del Hs* 719 Dei//cit ***h*** ‖ [v] repem *ε*, s. cautem *cMoreti Hs vulgo olim*, s. molem *cJunianus* ‖ s. saepem *vel* sedem *Anecd Oxon p VI Ellis*, s. ueprem *Postgate* 720 inter /// (tot *eras ?*) lumina ***M***, inter lumina (tot *sscr ε*) *ε* ***F l g***, inter tot l. ς 721 que *om* ***h*** 722 hunc *ε* ***M*** h(os *i r m 2*) ***N***, hinc *inde Fr Vollmer* 724 (P *m 2*)rotinus ***M*** 725 orriferamque — erynin ***M*** Horrificamque ς ***R*** ‖ erinī *ε* erinim ***g*** ς erinem ***h*** Erimnin ***R*** 726 stimo[v]losque *ε* ‖ impectore ***M*** in pectora ς *Hs* 727 circuit orbem *ε* (terr *i r m 2*)uit ***N*** orbē ọ ṛ ***h*** concitat orbem ς, exercuit orbem *Postgate* 728 emenso *Hs* 729 simul [ti2] actegit ***M***, ac *i r* ***n*** ‖ positis(que *om*) ς *Merkel* 730 resupinaque ***F R*** 731 Quod *ccBersm et Junianus* ‖ tollensque ς, tendens (*cf Aen II 405*) ς ‖ (uult *i r*)us *add* ***n*** 732 multisono ς *cSprotii* ***R*** 733 queri est ***l g*** ς uisa loqui ***N*** ‖ orare laborum ς ***R*** 735/55 *permulta aut evanida aut a manu recentiore retractata* ***l*** 736 metum ***R*** num [quam2] qui ***l*** 738 linita deest *ε* 739 Fit quod — et (*corr m 2*) corpore *ε* ‖ œ corpore ***M***, de c. ***F*** ς, ex corp. ***h*** 740 artior *ex corr* (*fuitne* arbor *?*) ***M***, tior *i mg* ***m***

ungulaque in quinos dilapsa absumitur ungues:
de bove nil superest, formae nisi candor, in illa.
officioque pedum nymphe contenta duorum
erigitur metuitque loqui, ne more iuvencae
mugiat, et timide verba intermissa retemptat.
Nunc dea linigera colitur celeberrima turba, *Phaëthon.*
nunc Epaphus magni genitus de semine tandem
creditur esse Iovis, perque urbes iuncta parenti
templa tenet. fuit huic animis aequalis et annis
Sole satus Phaëthon. quem quondam magna loquentem
nec sibi cedentem Phoeboque parente superbum
non tulit Inachides, 'matri' que ait 'omnia demens
credis et es tumidus genitoris imagine falsi.'
Erubuit Phaëthon iramque pudore repressit,
et tulit ad Clymenen Epaphi convicia matrem,
'quo' que magis doleas, genetrix', ait 'ille ego liber,
ille ferox tacui. pudet haec opprobria nobis
et dici potuisse et non potuisse refelli.

---

753 *Priscianus II 34*: in eodem [Ovidio *sc*] 'Inachides', Ionis filius Epaphus, quae filia fuit Inachi: 'N o n t u l i t I n a c h i d e s [inachiades R] m a t r i q u e a i t o m n i a d e m e n s'.

---

742 *om* (*i mg m*, *i l n*) *ε O*, *del de Ov poet p 95 Hartman* ‖ delapsa *ς R* diducta *ς* ‖ assumitur ***h l g n*** *ς* 743 bo^{u}ne *ε* nisi formę candor ***l g*** 744 Officiu que *ε* nympha *ς* ‖ contorta ***h*** 745 timuitque (tim *post ras*) *ε* 746 intermissa ////////// (retemptat *om*) ***l***, intercepta ***s*** ‖ retractat *ς et i mg* l^2 747 *sq distinxi* (*Pr SG 1887 p 4*), *post* ṭurba *incidunt vulgo* ‖ linigera *ε h ς Ciofanus*, niligera (*supra* ra *ras in M*, ł lanigera *sscr n*) ***O***, linigena (i *prius ex* a *per ras*, n *alterum i r m 2*; lanigera *videtur fuisse*) ***F***, niligena ***l*** *ς cSprotii R*, lanigera *ς* ‖ creberrima *ε* ‖ *post 747 versus erasus in M*, explicit liber primus incipiunt capitula libri secundi *i mg m* ‖ *librum secundum hinc incipiunt tres Heinsiani* 748 Nunc *recepi ex ε M h g ς*, Niç̄ (*omnia a m 1, fecit fort scriba* Nunc *ex* Nic) ***F***, Hinc ***N*** F^2 *ς RV Jahn*, Hi/nc (u *fuit*) ***l***, Huic *ς Hs vulgo* ‖ epaph^{u}is — desimine *ε* de sanguine *cArgentinus* 749 parentum (*corr*) ***M*** parentis *cCantabr* 751 *sq* quem quo(ndam — superbum *recta linea a m 2*, ndam — loquentem *i r*) ***h*** 751 phaethon *ς Plan VA Regius* pheton (*semper*) *ε* ***O h l*** *ς R* phœton ***F*** ‖ Pheton sole satus *ς* 752 credentem *ε* c/edentem (r *eras*) ***O*** 754 imagine fulsi genitoris ***h*** 755 Erubuitque pheton ***F*** 756 climinen *ε* clyminen ***F*** aclimenē ***h*** ‖ conuitia *ε* 757 Quodque *ς* ‖ genitrix (*sic* ***O F***) ait illac *ε*, ille *om* ***h***, ill$^{en^2}$e ***l*** ‖ en ego *ccPar ς* 758 ferox *i l add* F^2 759 E(t *add m 2*) dici ***M*** ‖ referri *ε ς*, ref^{negari}erri *ς Burm*, repelli *ς*

at tu, si modo sum caelesti stirpe creatus,
ede notam tanti generis meque adsere caelo.'
 Dixit et inplicuit materno bracchia collo
perque suum Meropisque caput taedasque sororum,
traderet oravit veri sibi signa parentis.
ambiguum, Clymene, precibus Phaëthontis an ira
mota magis dicti sibi criminis utraque caelo
bracchia porrexit, spectansque ad lumina solis
'per iubar hoc' inquit 'radiis insigne coruscis,
nate, tibi iuro, quod nos auditque videtque,
hoc te, quem spectas, hoc te, qui temperat orbem,
Sole satum. si ficta loquor, neget ipse videndum
se mihi, sitque oculis lux ista novissima nostris.
nec longus patrios labor est tibi nosse penatis:
unde oritur, domus est terrae contermina nostrae.
si modo fert animus, gradere et scitabere ab ipso.'
 Emicat extemplo laetus post talia matris
dicta suae Phaëthon et concipit aethera mente,
Aethiopasque suos positosque sub ignibus Indos
sidereis transit patriosque adit inpiger ortus.

---

768 *sq Lact Pl Comm in Stat Theb V 297*: et Ouidius hoc genere declinauit: per iubar hoc [*media non exstant*] iuro'.

---

762 *i mg add* h^2 765 Ambiguum cl. *F N l e ς Hs*, Ambiguum^{est} cl. *ε M*, Ambiguum est cl. *h g ς ω* ‖ cl^{i}emine *ε* ‖ climinen — phętontis *F* 766 ficti sibi *V* 767 que *om h l* 768 iūbar *l* ‖ cor/^{v}scis (o *eras*) *M* 769 Nate (o *sscr m 1, sic saepe ante Vocativum*) *M* 770 Nocte quem *ε* 771 (s *ex* r)atum *M* ‖ si falsa ς si ficta neget (loquor *om*, fero *sscr*; *cf Aen II 161*) *ε* ‖ neget ille ς 773.79 *exstant in α* 773 longus labor est patrios *α h ς Hs vulgo olim*, Nec patrios labor est longus *R* ‖ long^{v}os — penatis *ε*, penates *cett vulgo* ‖ nossce *l* 774 oritur terrae domus est ς ‖ terrae *i mg add h* 776 extymplo *F* extimplo *l h ς* ‖ lœtus *ε* 777 phęton *α* 778 Ethiopasque *α* Aethiopesque ς *R* 779 que *delendum esse puto* Incip̄. lib. II *α N*, *spatium duorum versuum sine titulo in ε F*, *nullum spatium* (*sed rubra initialis h*) *M h*, EXPLICIT LIBER. I. INCIPIT SECVNDVS *l*

LIBER SECUNDUS.

Regia Solis erat sublimibus alta columnis,
clara micante auro flammasque imitante pyropo:
cuius ebur nitidum fastigia summa tegebat,
argenti bifores radiabant lumine valvae.
materiam superabat opus: nam Mulciber illic
aequora caelarat medias cingentia terras,
terrarumque orbem, caelumque quod inminet orbi.
caeruleos habet unda deos, Tritona canorum
Proteaque ambiguum, ballenarumque prementem
Aegaeona suis inmania terga lacertis,
Doridaque et natas, quarum pars nare videtur,
pars in mole sedens viridis siccare capillos,
pisce vehi quaedam; facies non omnibus una,
non diversa tamen, qualem decet esse sororum.
terra viros urbesque gerit silvasque ferasque

---

1 *sq* 107 *sq Seneca Epist mor XIX 115, 12 sq Hense:* nihil illis melius nec dare videntur di immortales posse nec habere. 'regia Solis erat — micante auro'. eiusdem currum aspice: 'aureus axis erat — argenteus ordo'.

2 *Isidorus Orig XVI 20, 6 Lind:* Pyropum igneus color vocavit. Namque in singulas uncias aeris, additis scrupulis senis, praetenui bractea ignescit flammasque imitatur, unde et pyropum dicitur. *cf Loewe Prodromus Corp Gl Lat p 272.*

8 *sq Respexit hunc totum locum Ilias Lat 871 sq.*

1/22 *exstant in α* **1** apta columnis *Bentley, sed cf Stat Silv III 1, 99* **2** *om (i l add m 1) α* ‖ micans auro *Bentley* ‖ que *om ς* **3** tegebat *α ε **O** **h** e ς* ‖ tenebat *F **l** **g** ς R vulgo olim* **4** luminạe *α* lumina[e3] ***h*** limine *ς* **5** Meteriam *M* Materiem *ς* ‖ mulci(f *i r*)er *N* mulcifer *ε **h** **l** ς* **6** Equora et accelerat *α* **7** im̄inet *α* **8** tritona unda (*corr*) canorum *M* cano(rum *i r m 2*) *N* **9** Proteaque *α F ς vulgo,* Protheaque *cett* ‖ ball(a)enarumque *A Riese,* balaenarumque *ς Hs vulgo olim* **10** egona — im̄ania *α* Aegeona *M* Egaeona *N* ‖ suis] feris *Bothe* **11** Dori[d2]aque *M* Dorcidaque ***l*** ‖ uidetur *A* uidentur *ε ς Hs vulgo olim* **12** uiridis *N Ehwald,* uiridi *α,* uirides *cett vulgo* **13** priste vehi *Obss I 17 Gronovius* **14** Nec diversa *ς Hs vulgo olim* ‖ sororem *α*

fluminaque et nymphas et cetera numina ruris.
haec super inposita est caeli fulgentis imago
signaque sex foribus dextris totidemque sinistris.
Quo simul adclivi Clymeneïa limite proles
venit et intravit dubitati tecta parentis,
protinus ad patrios sua fert vestigia vultus
consistitque procul; neque enim propiora ferebat
lumina: purpurea velatus veste sedebat
in solio Phoebus claris lucente smaragdis.
a dextra laevaque Dies et Mensis et Annus
saeculaque et positae spatiis aequalibus Horae
Verque novum stabat cinctum florente corona,
stabat nuda Aestas et spicea serta gerebat,
stabat et Autumnus, calcatis sordidus uvis,
et glacialis Hiems, canos hirsuta capillos.
ipse loco medius rerum novitate paventem
Sol oculis iuvenem, quibus adspicit omnia, vidit
'quae' que 'viae tibi causa? quid hac' ait 'arce petisti,
progenies, Phaëthon, haud infitianda parenti?'
Ille refert 'o lux inmensi publica mundi,
Phoebe pater, si das usum mihi nominis huius
nec falsa Clymene culpam sub imagine celat,

---

16 Fluminaque (que *add m 2*) *h* ‖ Fluminaque nymphas *cMedic*, Fluminaque nymphasque et *Ciofanus* 17 imposta (*corr m 1*) *α* 18 Signaque se · āforibus (*sic*) *α* 19 adclivi (*cf NJhbb 1891, 702*) *scripsi* ‖ Quos simul adcylui (*ł* adcliui *sscr*) *α* ‖ accliuo *om, s l add* *ε* ‖ simul(ac cliuo *i r m 3*) ***M***, simul ac(cliuo *i r m 2*, diuo *fuit*) ***N***, simulac cliuo ***h***, simul⁀ac (*lineam duxit m 2*) cliuo ***l***, simul accliuo ***F*** ς *vulgo* ‖ limina ***M*** limine ***N*** 20 dubita(ti *i r*) ***l***, dubita//ti *ε* 21 patrios uertit u. *ε p* ς 22 Comaitque (*corr i mg m 3*) ***h*** ‖ uidebat *α* 24 claro — smaragdo (o *bis ex ras ε*) *ε p* ς, zmaragdis ***N*** *cRhenov Hs*, maragdis *Bentley* 25 A/ dextra (t *eras*) ***M***, At dextra *ε*, A(c *ex* d) dextra ***F***, A(d *add in spatio vacuo post initialem*) dextram leuamque ***h*** ‖ Ad dextram leuamque dies stabat et mensis ***l*** 26 Sideraque *cSprotii* ‖ spatuis *ε* ‖ orę ***l*** 27 Verque illic stabat *cGoth* 28 ferebat ***l*** 29 autūnis (al. uuae *i mg*) *ε* ‖ sordi(d *ex* b)us ***M*** 30 hiems (p *sscr*) *ε* hiem/s ***M*** hiemps ***N*** glatialis hiemps ***F*** hiens ***h*** ‖ canis — capillis *p* 31 ipse loco (*cf I 178 VI 650 NJhbb 1893, 604*) *conieci*, Inde loco ***A*** *ω vulgo* 32 aspicit *ε* 33 uię *om* (*add m 2*) ***N*** ‖ Quae tibi causa uiae quid in hac *s* ς 34 *sic* ***N*** ς, inficienda (a *sscr ε F*[2]) *ε* ***F h l*** *s* ς, infic(ia *i r*)nda ***M*** 36 sidus (a *sscr*) *ε* ‖ usum — huius ***A*** *ω*, usum m. nominis (huius *i r*, usum *fuit*) *ε*, huius — usum ***N*** ς (2n1) *Hs vulgo olim* 37 climine *ε*, crimine (*corr m 2*) ***h***, clymine (*sic 43*) ***F***. clymete ***M*** ‖ uelat ς

pignora da, genitor, per quae tua vera propago
credar, et hunc animis errorem detrahe nostris.'

Dixerat, at genitor circum caput omne micantes
deposuit radios propiusque accedere iussit
amplexuque dato 'nec tu meus esse negari
dignus es, et Clymene veros' ait 'edidit ortus.
quoque minus dubites, quodvis pete munus, ut illud
me tribuente feras. promissis testis adesto,
dis iuranda palus, oculis incognita nostris!'

Vix bene desierat, currus rogat ille paternos
inque diem alipedum ius et moderamen equorum.

Paenituit iurasse patrem. qui terque quaterque
concutiens inlustre caput 'temeraria' dixit
'vox mea facta tua est. utinam promissa liceret
non dare! confiteor, solum hoc tibi, nate, negarem.
dissuadere licet: non est tua tuta voluntas!
magna petis, Phaethon, et quae nec viribus istis
munera conveniant nec tam puerilibus annis:
sors tua mortalis, non est mortale quod optas.
plus etiam, quam quod superis contingere possit,
nescius adfectas. placeat sibi quisque licebit,
non tamen ignifero quisquam consistere in axe
me valet excepto. vasti quoque rector Olympi,
qui fera terribili iaculatur fulmina dextra,

53*sq Isidorus de Rhetor* (*Orig II*) *21,26 Halm Rhet Lat min p 520*: sunt et amphidoxae, quarum pars honesta est, pars inhonesta, ut: 'non est tua tuta voluntas: magna petis, Phaethon'.

---

38 Pignera *F*, Pingnora da (generis *m 2*) per *ε*, genitor (generis ssscr.) *g*, da generis *ς Plan* 39 horrorem *eras et i mg iteratum ε* ‖ nostri (*coll 90*) *Vind p 8 Bothe* 40 et genitor *A* ‖ caput igne *ccPal et Dresd* 41 propius(que *om*) *l* 42 tu *add* h^2 43 clymine *ε* 44*sq* et illud — feres *ς Regius*, et illud — feres (*corr m 2*) promissi/ (s *eras*) *h* ‖ promisi (*corr m 2*) *N*, promissi *p ς Bach* 47 currus petit (*cf 44*) *h ς Regius* 48 Perque (*sic cThuan*) diem — equarum *cSprotii* 51 facta tibi est *ε*, facta est tua *h*, uox mea uoce tua est *ς* 52 negare *ε* nagarem (*corr m 2*) *N* 54 phœton *M* ‖ non uiribus *l g ς* 55 conueniunt (a *sscr ε*) *ε h l ς RV Jahn* 57 possit *recepi ex ε F n l*, fas sit *ς et i r* (*m 3*) *m Burm*, fas est (ł possit *sscr* h^2) *h n ς A Jahn*, par sit *vel* par est *Hs* 58 Nescius *ex* Nec scis *F* 59 Nec tamen *fort recte ε F* 60 *om ε* 61 Quin fera *h* ‖ dextera *ε*

non aget hos currus: et quid Iove maius habemus?
ardua prima via est et qua vix mane recentes
enituntur equi; media est altissima caelo,
unde mare et terras ipsi mihi saepe videre
sit timor et pavida trepidet formidine pectus;
ultima prona via est et eget moderamine certo:
tunc etiam quae me subiectis excipit undis,
ne ferar in praeceps, Tethys solet ipsa vereri.
adde, quod adsidua rapitur vertigine caelum
sideraque alta trahit celerique volumine torquet.
nitor in adversum, nec me, qui cetera, vincit
impetus, et rapido contrarius evehor orbi.
finge datos currus: quid ages? poterisne rotatis

---

63 *sq*, 74, 79 *sq Seneca De Prov* (*Dial I*) *V 10 Hermes*: vide quam alte escendere debeat virtus: scies illi non per secura vadendum. 'Ardua prima via est et quam vix mane recentes Enituntur equi medio est, — videre Sit timor et pavida trepidet formidine — in praeceps, Tethys [thetis *ex corr A*[3]] solet ima vereri'. haec cum audisset ille generosus adulescens: 'placet' inquit 'via; escendo. est tanti per ista ire casuro. non desinit acrem animum metu territare: 'Utque viam teneas — Haemoniosque arcus [Hemonios quercus *A corr*] violentique ora leonis'. post haec ait: 'iunge datos currus [da c. *A corr m 2*]!'

71 *Seneca N Q VII 10,1 Gercke*: utique motus motu contrario vincitur (habet enim suam locus ille vertiginem, quae rapit caelum 'sideraque attrahit [*sic optimi libri*, trahit *cett*, alta tr. *Ov*] celerique volumine torquet').

---

62 No(n *ex* s *i r*) *M* ‖ aget *O F h l g* ς *ω*, agit *ε*, agat ς *Hs vulgo olim*, reget ς ‖ et quod *M* et qui *R* ‖ habetur *h* ς *cUps ω* 63 et quam *Seneca* ‖ nix *ε* 64 Enituntur *A ω Seneca*, Enit(ti)ur *ε*, Enitantur ς *Hs vulgo*, Emittantur ς ‖ media est *recepi* (*cf XI 594*) *ex M l Plan R*, medio est *cett Seneca vulgo* 65 *βλέποντι Plan*, videnti *Farnabius* 66 Sit timor (unde *sc idem est quod ut inde*') — trepidet *A Seneca*, Fit — trepidat *s* ς *Hs vulgo*, S(f)it *l*, (F *ex* S *m 2*)it *h* 67 *i mg F*[2] ‖ moderamine *i r* (*m 3*) *m* 67/160 *insunt in π* 68 Tunc quoque (que currum) subiectis *ε*, eciam *i r h*[2] ‖ excipit undis *deest in π* 69 ferat *ε* fera(r *i r m 2*) *N* ‖ tethys *π*˚ς *vulgo*, t& hys *ε*, tethis *F*, thetis *O h l* ς, tethys sol. ima *Seneca*, so(let i. uereri *desunt*) *π* ‖ ipsa pauere *N* 71 alta uehit *R* ‖ celeri quo lumine (quoque lumine *m 2*) *ε*, celerique uolum(ine torquet *desunt*) *π* 72 Hit(o)ur(Itur *scribam voluisse suspicatur Ellis*) *ε* ‖ ne(c *i r*) *M*, ne/(c *eras*) *l*, uincit (ł a) *M* ‖ ne me — vincat *Burm* 74 Fingebat hos currus (Deicit hoc curru. poteris neç *i mg*) *ε* ‖ iunge datos *Seneca* ‖ qu(i *ex* o)d ag(e *ex corr*)s *M*, agis *N g cSenat*, agas *n* ς *Hs vulgo olim*

obvius ire polis, ne te citus auferat axis?
forsitan et lucos illic urbesque deorum
concipias animo delubraque ditia donis
esse? per insidias iter est formasque ferarum.
utque viam teneas nulloque errore traharis,
per tamen adversi gradieris cornua tauri
Haemoniosque arcus violentique ora leonis
saevaque circuitu curvantem bracchia longo
scorpion atque aliter curvantem bracchia cancrum.
nec tibi quadripedes animosos ignibus illis,
quos in pectore habent, quos ore et naribus efflant,
in promptu regere est: vix me patiuntur, ubi acres
incaluere animi cervixque repugnat habenis.
at tu, funesti ne sim tibi muneris auctor,
nate, cave, dum resque sinit, tua corrige vota.
scilicet ut nostro genitum te sanguine credas,
pignora certa petis? do pignora certa timendo
et patrio pater esse metu probor. adspice vultus
ecce meos: utinamque oculos in pectore posses
inserere et patrias intus deprendere curas!
denique quidquid habet dives circumspice mundus,
eque tot ac tantis caeli terraeque marisque
posce bonis aliquid: nullam patiere repulsam.
deprecor hoc unum, quod vero nomine poena,
non honor est: poenam, Phaethon, pro munere poscis.

---

75 *sic* ***M*** ***e*** ***l*** ς *vulgo*, nec — auferet ε π ***h***, nec — auferat ***l*** ne — auferet, ***N*** ***F*** 76 urbesque domosque (*cf I 301*) ς *R Hs vulgo olim* 77*sq* donis? omne per *Burm*, donis? ecce per *JHVoss* ‖ Isse per ς ‖ formasque deorum *s cUps* 80 auersi gradi(e)aris ***F*** 81 N(a *virgula del*)ec nonivs /;/ arcus ε ‖ Haemonios(que *om*) ***N*** 82 circuṁitu π, circu/itu ***M*** ‖ brachio (*item 83*) ε 84 quadripedes ε π ***O*** quadrupedes ***F*** ***h*** ***l*** ***m*** ***n*** ς *vulgo* 85 impectore ***M*** ‖ quosque ore *cGallicus* 86 Impromptu ***M*** (ł reges) regeres vix ε ‖ ut acres (*fort recte*) ***F*** ς *R Hs vulgo olim* 87 Intumuere *cPal* ‖ ceuixque (*corr m 2*) ***l*** 88 f(v)enesti — sum ε ‖ sim tibi causa doloris (*ex I 509*) *cRhenov* 89 dumque res sinit (*corr m 2*) ***l***, res quesi(i)nt ε 90 cred(a²)es ε 91 timen(d *ex* t)o ε 92 patrio probor esse metu pater *s g* 93 impectore ***M***, pectore (*cf III 23, 90 alia*) ***O*** ***F*** ***l*** ς ω, pectora *cett vulgo* ‖ occulos in pectora posse(s *ex* t) ε 94 deprehendere ε 95 quiçquid ***M*** ‖ diues *om* ε 96 Deque ε *A*, E/que ***M*** ‖ tot et *cGoth R* 98 pœnam ε 99 pheton penam ***h***

quid mea colla tenes blandis, ignare, lacertis?
ne dubita, dabitur (Stygias iuravimus undas),
quodcumque optaris; sed tu sapientius opta!'
  Finierat monitus; dictis tamen ille repugnat
propositumque premit flagratque cupidine currus.
ergo qua licuit genitor cunctatus ad altos
deducit iuvenem, Volcania munera, currus.
aureus axis erat, temo aureus, aurea summae
curvatura rotae, radiorum argenteus ordo;
per iuga chrysolithi positaeque ex ordine gemmae
clara repercusso reddebant lumina Phoebo.
  Dumque ea magnanimus Phaethon miratur opusque
perspicit, ecce vigil nitido patefecit ab ortu
purpureas Aurora fores et plena rosarum
atria. diffugiunt stellae, quarum agmina cogit
Lucifer et caeli statione novissimus exit.
quem petere ut terras mundumque rubescere vidit
cornuaque extremae velut evanescere lunae,

---

107 *sq citat Seneca, cf ad v 1* ‖ *Diomedes Ars Gr II* (*Keil I 451*): Cacozelia est per affectationem decoris corrupta sententia, cum eo ipso dedecoretur oratio, quo illam voluit auctor ornare. haec fit aut nimio cultu aut nimio tumore . . . nimio cultu, A u r e u s a x i s e r a t — c h r y s o l i t h i p o s i t a e q u e e x o r d i n e m u s a e [gemmae *edd interpolatae. an fefellit Diomedem memoria, ut scriberet* mensae? *cf XII 211* positis ex ordine mensis, *ars am I 229* positis — mensis].

---

100 blandi signare *ε* **101** dubit(a *i r*, dubites *videtur fuisse*) *N* ‖ dabimus *R* **102** moderatius *ccMedic et Basil* **103** monit / (= monitus, i *eras*) *h* ‖ illa (*corr m 2*) *N* **104** præmet *F*, tenet *g ς Hs vulgo olim* **105** *sic F N ς* ς ω vulgo*, Ergo quam l. (genitor *om*) cunctatus *ε*, Taliter ergo diu genitor *i r* (*fort a m 1*) *M* Ergo qua licuit *i mg a m 3 m* ‖ qua(m *add m 2*) *N* ‖ cantatus *R* **106** uolcania *ε*, uulcania *cett ω vulgo* **107** temo *add* h^2 **109** *sic π N ς Plan*, chri solithi *ε*, chrisoliti *M F l*, crisoliti *h* ‖ gemmæ] musæ *Diomedes* **110** radiabant *cUps ς R* **111** magnanimıs (v *sscr*) *π* **112** Prospicit *ccBersm et Berol R* ‖ rutilo patef. *l ς Hs vulgo* **114** defugiunt *N* ‖ cogit a ł cogens *ε* **115** e celi *ε* **116** quem petere ut *Merkel* ‖ Quem pater ut *ε*, Quam pater ut *π F*, Tum (Tunc *h g*) pater ut *h g l ς*, Cuẹm (C *i r ex* Q, *fecit igitur* Cum *ex* Quem *m*) p(ater *i r*, e *post* r *eras*) ut *M*, Tum (*i r*, Q *primo loco eras*) pater (*i r*, a *evanidum*, a *sscr m 2*) *N*, Quae patere *ς*, Quae petere *cLangermanni*, At pater ut *ς R Hs vulgo olim* ‖ *τότε τοίνυν ὁ πατὴρ καὶ Τιτάν Plan*, ut pariter terras *Hs* ‖ ṃụṇdum (l' caelum *sscr*)rubescere *π*, terras celumque erubescere *l* ‖ quem pallere pater — evanescere lunae : iungere *Lejay* **117** Cornua quę (*corr per ras*) *M* ‖ uelu(t *ex* d *m 2*) *ε* ‖ extr. uidet *ς*

iungere equos Titan velocibus imperat Horis.
iussa deae celeres peragunt ignemque vomentis,
ambrosiae suco saturos, praesepibus altis
quadripedes ducunt adduntque sonantia frena.
tum pater ora sui sacro medicamine nati
contigit et rapidae fecit patientia flammae
inposuitque comae radios praesagaque luctus
pectore sollicito repetens suspiria dixit:
'Si potes his saltem monitis parere parentis,
parce, puer, stimulis et fortius utere loris:
sponte sua properant, labor est inhibere volentes.
nec tibi directos placeat via quinque per arcus:
sectus in obliquum est lato curvamine limes,
zonarumque trium contentus fine polumque
effugit australem iunctamque aquilonibus arcton.
hac sit iter! manifesta rotae vestigia cernes.
utque ferant aequos et caelum et terra calores,
nec preme nec summum molire per aethera currum.
altius egressus caelestia tecta cremabis,
inferius terras: medio tutissimus ibis.
neu te dexterior tortum declinet ad anguem,

---

137 140 *Vinc Bellov Spec hist VI 116* (*IV 215 ed a 1624*): 'Inter utrumque tene, medio tutissimus ibis'.

---

119 dei *N* ‖ uomentis *recepi ex ε π N*, uomentes *cett vulgo* 120 Ambrosio *g ς R* ‖ ambrosio saturos suco *Burm* 121/181 *a m 3 in folio singillatim inserto N* 121 Quadripedes *ε π M* Quadrupedes *F n h l ς vulgo* ‖ ḍục̣ụṇṭ (l' iungunt *sscr*) *π* 122 Tunc *F ς* ‖ suis acro *π* 124 Inposuitque comes *ε* ‖ come(ł is *sscr m 2*) *M* 125 sollitito *ε* ‖ rapetens (*corr*) *h*, reprimens (ał repetens *alia manus sscr*) *n* 126 hic saltem *cBerol R et e coni Hs*, saluem (saltem *i mg*) — parạre (e *sscr*) *ε* ‖ parere *bis* (*corr*) *M* ‖ paternis *g ς Hs vulgo olim* 127 Parce precor *ccGronov et Leid* ‖ fortiter *l*, at fortiter *Mscr Diez BSanten 148* ᶜ*Burm* 128 properent *cSprotii* ‖ uolentes *ε ς R Hs*, uolentis (uel uolantes *sscr*) *s*, uolan/// *π*, uolantes (*cf 153*) *F M l g ς*, uol(a *ex* e)ntes *n*, uol(e *ex* a)ntes *h* 129 derectos — quique *ε* ‖ artus (cus *i mg m 2*) *M* 130 oblicum *h l* 131 Zanarumque *ε* 132 Effugit (e² *sscr*) *l*, Effugito *g ς Hs* ‖ australe *n* 133 Hac fit (*sed cf IV 437*) *Hs vulgo olim* 135 nec sursum *l* ‖ mulire *π*, mo/lire *F* ‖ per aera *ccBerol et Dresd R* ‖ cursum *Merkel*² 136 Altis *π* ‖ egressu (' = us *eras*) *M* ingressus *n* ‖ regna *g*, signa cr. *ς ω* 137 tutissimis *π* 138 totum (*corr m 2*) *F* ‖ in anguem *ς Hs vulgo olim*

neve sinisterior pressam rota ducat ad aram:
inter utrumque tene! fortunae cetera mando,
quae iuvet et melius quam tu tibi consulat opto.
dum loquor, Hesperio positas in litore metas
umida nox tetigit. non est mora libera nobis:
poscimur, et fulget tenebris aurora fugatis.
corripe lora manu, vel, si mutabile pectus
est tibi, consiliis, non curribus utere nostris!
dum potes et solidis etiamnunc sedibus adstas
dumque male optatos nondum premis inscius axes,
quae tutus spectes, sine me dare lumina terris!'
Occupat ille levem iuvenali corpore currum,
statque super manibusque leves contingere habenas
gaudet et invito grates agit inde parenti.
interea volucres Pyrois et Eous et Aethon,
Solis equi, quartusque Phlegon hinnitibus auras
flammiferis inplent pedibusque repagula pulsant.
quae postquam Tethys, fatorum ignara nepotis

---

153 *Hyginus fab 183 (p 36, 5 Schmidt)*: item quos Ovidius [tradit *scil*] Pyrois Eous Aethon et Phlegon.

153 *sq Lact Pl Comm in Stat Theb III 413*: Ouidius uero omnium quattuor equorum Solis nomina euidentius suis demonstrauit carminibus dicens: 'Interea uolucres — pedibusque repagula poscunt [laxant *cPar 8064*]'.

---

139 ducit adarcam *ε* ad oram *n* 141 iuuet$^{\text{it}^2}$ *l* ‖ tibimet melius *p*, et$^{\text{ł ut}^2}$ *M* ‖ consulet *n* 143 Humida *ε ς* ‖ tangit *n*, tegit (*corr*) *l* ‖ nec est *R* 144 et fulget ten. *A ω Jahn*, et tenebris fulget *s*, effulget *cGronovii Hs vulgo*, et fulgit (*corr*) *π* ‖ en fulget *coni Hs*, ecfulget *Housman* ‖ fugacis *l* 147 146 (*corr*) *π* 146*sq distinx Ehwald, post 148 interpungunt vulgo* ‖ consciliis *h*, conciliis *s* 147 *om* (*i mg add m*) *ε M, del p 96 Hartman* ‖ etiamnum *π ς Hs vulgo olim* ‖ (p *ex* s)edibus *l* ‖ ad st(as *deest*) *π* 148 optatus n. pr/emis *π* 149 spectes / sine (*gl* pro desine) *M*, spectas *s* 150 iuuenali *ε π F*, iuuen(i *ex* a)li *M*, iuuenili *h l n ς vulgo olim* 151/61 *a manu rec redingrati l* 151 man. leues (ł datas *sscr M*) *ε M F s ς*, datas *π h l* (*i r n*) *ς vulgo* ‖ contangere (*corr*) *h* 152 a^{g}it *M* ‖ ille *M* (*i mg π*) *n ς* 153 pyrois et eous *cCantabr scholia in Statium ς Riese*, pyrois et euos *π*, py(i)roëis eous *ς Hs vulgo olim*, pyrois eous *ε M F g ς R*, *πυρόης ἑῷος Plan*, pirous eous *h n Ben*, pyrh^{u}os eohus *l* 154 Quartusque phlegon solis equi *ε*, Quartusque phlegons innitibus auras (solis equi *i mg*) *π*, quartusue — initibus *l*, flegron initibus *h* 155 Flammiffer$_{\text{i}}$os inplent *ε*, Flammigeris *F h g p ς*, Fumificis *cThuan* ‖ repagula *s l add h*² ‖ rep. poscunt *Schol in Statium* 156 Quos *ex* Que *n* ‖ post(quam *i r m 2*) *h* ‖ tethys *π ς ω*, tet^{h}is *ε*, tethis *F n*, thetis *M h l*

reppulit et facta est inmensi copia caeli,
corripuere viam pedibusque per aëra motis
obstantes scindunt nebulas pennisque levati
praetereunt ortos isdem de partibus euros.
Sed leve pondus erat, nec quod cognoscere possent
Solis equi, solitaque iugum gravitate carebat;
utque labant curvae iusto sine pondere naves
perque mare instabiles nimia levitate feruntur,
sic onere adsueto vacuus dat in aëre saltus
succutiturque alte similisque est currus inani.
quod simulac sensere, ruunt tritumque relinquunt
quadriiugi spatium nec quo prius ordine currunt.
ipse pavet, nec qua commissas flectat habenas,
nec scit qua sit iter, nec, si sciat, imperet illis.
tum primum radiis gelidi caluere triones
et vetito frustra temptarunt aequore tingi,
quaeque polo posita est glaciali proxima serpens,
frigore pigra prius nec formidabilis ulli,
incaluit sumpsitque novas fervoribus iras.
te quoque turbatum memorant fugisse, Boote,
quamvis tardus eras et te tua plaustra tenebant.

---

177 *Martialis VIII 21, 3*: numquid te pigra Bootae Plaustra vehunt, *cf met X 447.*

τυθεἰς et τυθής ccPlanudis ‖ f/a/torum M 157 caeli M n ς, mundi(ꝉ celi *adscr* π) ε π F h l g ς *vulgo olim* 158 /no/tis π 159 findunt ς Hs *vulgo olim* ‖ leuati π F h l ς, leuati/(s *eras*) n, leuatis (ꝉ ti *sscr* M) ε M 160 ortus ε π ‖ istem ε, hisdem de (m de *i r* n) F M n ‖ *ultima pag codicis π in qua sunt 161/254 legi non potest* 163 labent ε, labant (*ex corr, fuitne* leues*?*) m ‖ sine iusto l ‖ pontere ε 164 instabilis ε, nimia instabiles l ‖
in ꝉ in
leuit(ate feruntur *i r*) M 165 onera ad sua eta ε ‖ assueto M, (in *ex* as)sueto n, insueto h l ς *Plan*, insolito g ‖ uacuus ς *RV vulgo*, uacuos (ꝉ us *sscr m 1*) M, uacu(o *i r m 3*, s *sscr eadem*) n, uacuos (*quod si poeta scripsit, librarii ad* saltus *male relatum servaverunt*) ε F h l ς *Plan A* ‖ dant F ‖ aere h n ς, aer(a *ex* e) M l, aera *cett* ς *vulgo* 166 inani(s *add m 2*) M 167 strictumque ς 168 Quadriiugi M ς *vulgo*, Quadriiuge ε, Quadriiuges (adri *i r* n) F h l g n ς R, Quadrupedes ς ‖ nequo (*corr m 2*) h 169 pauent (*corr*) ε ‖ nequa (*corr m 2*) — flectet abenas h ‖ nec quo l 170 Nec sic qua ε ‖ Scit nec g, Nescit qua h ς *cSprotii*, ne(c scit qua *i r*) n, ne si sciat l ‖ imperat ς 171 Tunc h 172 tempta(runt *i r m 2*) h ‖ t(i *ex* a)ngi n, tingi(mergi *sscr m 3*) l, mergi ς 174 pigra suo l ‖ formidabiles (i *sscr*) ε 175 sumsit(que *om*) ε 176 boote h ς, bootē ε, bootes M g R, boothes F, bœtes (*gl* bubulce l^3) l n 177 te *s* l l ‖ trahebant ς

Ut vero summo despexit ab aethere terras
infelix Phaethon penitus penitusque patentis,
palluit et subito genua intremuere timore,
suntque oculis tenebrae per tantum lumen obortae.
et iam mallet equos numquam tetigisse paternos,
iam cognosse genus piget et valuisse rogando,
iam Meropis dici cupiens ita fertur, ut acta
praecipiti pinus borea, cui victa remisit
frena suus rector, quam dis votisque reliquit.
quid faciat? multum caeli post terga relictum,
ante oculos plus est! animo metitur utrumque,
et modo, quos illi fatum contingere non est,
prospicit occasus, interdum respicit ortus:
quidque agat ignarus stupet et nec frena remittit
nec retinere valet nec nomina novit equorum.
sparsa quoque in vario passim miracula caelo
vastarumque videt trepidus simulacra ferarum.
est locus, in geminos ubi bracchia concavat arcus
scorpius et cauda flexisque utrimque lacertis
porrigit in spatium signorum membra duorum.

195*sq Probi comm in Georg I 32/35* (*Hagen p 354*): hoc enim spatium ab eo detineri et Ovidius testatur, cum ait: 'Est locus — cauda flexisque utrimque lacertis Porrigit in spatium signorum membra duorum'.

---

178 terras d. ab aeth. summo *h* ς ‖ ab ethera ε, ab aere *l* ‖ dispexit *ad Lucr p 236 Lachmann* 179 Phaethon ς *Plan VA vulgo*, pheton *A R* ‖ penitus(que *add m 3*) *h* ‖ patentis ε *Ehwald* patentes *M g p* ς, iacentes *m n X vulgo*, iacentis *R* 180 pauore ς 181 Sunt mundo tenebrae *cSprotii* ‖ obortae ε *F* ς, (o *ex* a)-bortae *M*, abortae *h l m n* 183 Iam genus agnoscit (agnosci *inde Anecd Oxon p 7 Ellis*) ε, Iam nouisse *R*, cognosce (*corr m 3*) *M*, cognossce *l*, Iamque agnosse ς *Hs vulgo olim* ‖ cognosce piget genus *h*, rogantem (*corr m 2*) ε, precando *cSprotii* 185 qui uicta(quo uecta *m 2*) remansit ε ‖ cui cuncta ς, cui iuncta *cBersmanni* 186 *bis scriptus* (Frena su^{v}os rector que diis uotisque reliquit *in imo mg fol 16ª, in summo fol 16ᵇ ut in textu huius ed*) ε ‖ diis *F M l* ‖ uentisque (uel uotisque *sscr s*) *s* ς *cSprotii, item ad Stat Theb X 14 Barth* 187 faciet *h* ‖ relictum est *n s* 188 animoque *M* 189 fato *ccBersm Bernegg Rhenov Hs vulgo olim*, fas tum ς 190 (Pro *i r m 2*)spicit *M* 191 Quodque agat *l* ‖ ignorat stupet *s* ‖ et non *cSprotii* 191 193 194 192 ε *M F l* 192 norit *h* 193 Sparsaque (*corr M*) in var. ε *F M* ‖ ma^{i}racula ε 196 Scorpi(u *i r*)s *n*, Scorpios ς *Hs vulgo olim* ‖ flexis(que *i r*) utrumque (*corr M*) ε *M*, flexis(que *om*) *l*

hunc puer ut nigri madidum sudore veneni
vulnera curvata minitantem cuspide vidit,
mentis inops gelida formidine lora remisit.
quae postquam summo tetigere iacentia tergo,
exspatiantur equi, nulloque inhibente per auras
ignotae regionis eunt, quaque impetus egit,
hac sine lege ruunt altoque sub aethere fixis
incursant stellis rapiuntque per avia currum.
et modo summa petunt, modo per declive viasque
praecipites spatio terrae propiore feruntur.
inferiusque suis fraternos currere Luna
admiratur equos, ambustaque nubila fumant;
corripitur flammis, ut quaeque altissima, tellus
fissaque agit rimas et sucis aret ademptis.
pabula canescunt, cum frondibus uritur arbor,
materiamque suo praebet seges arida damno.
parva queror: magnae pereunt cum moenibus urbes,
cumque suis totas populis incendia gentes
in cinerem vertunt. silvae cum montibus ardent,
ardet Athos Taurusque Cilix et Tmolus et Oete
et tum sicca, prius creberrima fontibus, Ide,
virgineusque Helicon et nondum Oeagrius Haemus;

---

198 madiam *ε* 199 ″minitantem ″curuata *h* 201 summo tetigere iacentia tergo (*equi sc, cf Catullus 62, 52*) *F M l ς VA Regius*, summo t. licentia tergo *ε*, summo sensere (en *i r h*³) iac. tergo *h ς R Hartman*, summum t. iac. tergum *n cUrbinas Hs vulgo*, summum t. cadentia tergum *Polle* 203 quoque *g* 204 Ac (*corr h*²) *ε h l* ‖ sine legerunt — fixit (s) *ε* ‖ alioque sub *Bentley* 205 ra(piu *i r m 3*)ntque *h* rapiunt(que *om*) *M* ‖ per uia *ε*, per aera *ς* 206 petunt *i r F*² ‖ perde cliua *ε*, decliue (ł a) *M*, decliua *l g ς*, per (de²) cliua *F*, decliuia uiasque *h* 208 Inferiorque (*corr m 2*) *ε* Inferisque (*corr*) *F* 209 Ammiratur (ur *i r M*) *O* 210 ut quaeque est *h* fl. qu(e *ex* o)cumque *N* 211 Fixaque *ε* ‖ ait (g²) *N* ‖ ag//(‾²) — ar/et *h*, ardet *R*, aret aristis *s* 212 arbos *h ccSenat et Rhenov Hs* 214/16 pereunt — vertunt *del Mnemos NS VI 310 Cornelissen* 214 Parua loquor *N s* 215 totas — gentes *ε F h ς VA*, totis(ł as *sscr m 2*) — gentes *M*, totas — gent(e *ex* i)s *N*, totas — terras *l n ς R vulgo olim* 217 taurosque — molus *ε*, (t *i r*)mo/lus *M*, hom(o *ex* u)lus et ote *N*, et thmolus eote *F*, et molus *l*, ⁊ (= et) ethmolus ⁊ ethe *h*, et Emolus *R* 218 Et tunc *F l ς R*, Et nunc *ς Hs vulgo olim*, Et modo si caprius *ε* ‖ celeberrima *ex* creberrima *l*³, celeberrima *h g ς ω vulgo olim* ‖ ida *N ς VA* 219 et nondum œagrius *i r n*, eeagrius hęmus *ε*, oleagrius *h* ‖ hæmos *ς*

ardet in inmensum geminatis ignibus Aetna
Parnasosque biceps et Eryx et Cynthus et Othrys
et tandem nivibus Rodope caritura Mimasque
Dindymaque et Mycale natusque ad sacra Cithaeron.
nec prosunt Scythiae sua frigora: Caucasus ardet
Ossaque cum Pindo maiorque ambobus Olympus
aëriaeque Alpes et nubifer Appenninus.
 Tum vero Phaethon cunctis e partibus orbem
adspicit accensum nec tantos sustinet aestus,
ferventisque auras velut e fornace profunda
ore trahit currusque suos candescere sentit;
et neque iam cineres eiectatamque favillam
ferre potest calidoque involvitur undique fumo,
quoque eat, aut ubi sit, picea caligine tectus
nescit et arbitrio volucrum raptatur equorum.
sanguine tum credunt in corpora summa vocato
Aethiopum populos nigrum traxisse colorem,
tum facta est Libye raptis umoribus aestu
arida, tum nymphae passis fontesque lacusque
deflevere comis: quaerit Boeotia Dircen,

---

220 et immensum *p* in inmensis *l* ‖ ætna *N*, ethna *M l*, ethne *ε*, æthne *F*, "ethne "ignibus *h* 221 Parnasosque (v *sscr F*²) *ε F* Parnasusque *cett vulgo* ‖ erix et cynthus *ε*, eris *M*, erix et cinctus et othrus *F*, et cinctus *h*, otrix *l* 222 (niui *ex* nubi)bus *N*, nubibus *g*, r(h)odope niuibus *l ς vulgo olim* ‖ rodope (h *sscr ε*) *ε h*, rhodope *cett vulgo* ‖ carituramimasque (minasque *m 2*) *M*, minasque (m *sscr m 3 n*) *N F h ς*, nimasque *ε l* 223 Dindimaque et mycalem ptusque (promtus) *ε*, dyndama *N*, *Δίδυμός τε καὶ Μυκάλη Plan* ‖ aptus *i r n* ‖ ad sacra *i r F*₃ 224 scitie *h*, scy(thię sua *i r*) *l* 225 dum (cum) *ε* 226 *sic N F R*, appennius *ε*, appeninus *M l*, apenninus *h ς vulgo olim* 227 Tunc uero *N cRhenov Hs* ‖ totis e *s* 228 Apicit (s *sscr l*³) *ε l*, Aspicit accendi *h ς R*, incensum *s* ‖ sust. ignes *cDresd* 229 *hic incipit* (*cf ad I 606*) *e* ‖ feruentisque *ε*, feruentesque *cett ω vulgo* ‖ a fornace *ς R*, profunda *eras* (uolantes *post ras*) *e* 230 trahaet (i) *ε* ‖ cursusque (ł rusque²) *M* ‖ candescere (uel ardescere *sscr*) *cSprotii* 231 cineris (e) *h* ‖ eiectatamque *i r n*, eiectãque *V* 234 in (et) arb. *l* 235 *om ε* ‖ corpore (*corr*) *N* ‖ tunc (*item 237 238 e*) *h e ς Jahn* 236 populus *ε* 237 Tunc *e h ς Jahn* ‖ libiae *ε M* 238 tunc *e ς*, cum nymphę *ε* ‖ sparsis *N e ς*, sparsisque *ex* passisque *h* 239 Defl(e *ex corr*, u *i r m 2*)ere *M* ‖ queritur *g ς* ‖ bœotia *N ς Plan*, boœtia *ε M*, bœtia *F e h ς*, bœcia dyrcen *N* ‖ cirnon (ł dircen *sscr*) *ε*, *cf journ of ph 1883 XII 67 Ellis*

Argos Amymonen, Ephyre Pirenidas undas.
nec sortita loco distantes flumina ripas
tuta manent: mediis Tanais fumavit in undis
Peneosque senex Teuthranteusque Caicus
et celer Ismenos cum Phegiaco Erymantho
arsurusque iterum Xanthus flavusque Lycormas,
quique recurvatis ludit Maeandrus in undis,
Mygdoniusque Melas et Taenarius Eurotas.
arsit et Euphrates Babylonius, arsit Orontes
Thermodonque citus Gangesque et Phasis et Hister.
aestuat Alpheos, ripae Spercheides ardent,
quodque suo Tagus amne vehit, fluit ignibus aurum,
et quae Maeonias celebrabant carmine ripas

---

246 *Isidorus Orig XIII 21, 23*: Maeander autem vocatus, quod sit flexuosus et nunquam currat rectus, de quo Ovidius: Recurvis [*sic e 4 ccGuelph Lindem,* quique recurvatus ludit *vulgo*] ludit Maeander in undis'.

---

240 Argus a//mimone[s] *M* ‖ Argo[s]// (o[s] *i r m 2,* s *cum una littera sequenti eras)* amymon̄e · nephyre pyrenidas[h2] *N* ‖ Arethusa - drimonē ephyre phirennidas *ε* ‖ A. amymonē nephire phirenidas *F* ‖ A. am̃ymonē[n2] - ephyre phyrenidos *e* ‖ A. ammimonē *h* ‖ armimonē *l* ‖ nephirȩ phirenides *h l* ‖ Amimonem - Nephire *R* ‖ Ἄργος δὲ τὴν Ἀμυμώνην καὶ Ἔφυρα τὰ Πειρήνια ῥεῖθρα *Plan* 242 243 247 *e* 242 Tuta // manent *F* manem *ε* ‖ medius *h* ‖ medus tana(s *virgula del*)is—undas[i] *ε* 243 Peneosque *ε F ς Plan,* Peneusque *cett* ‖ teuthranti/usque *M,* te[u2](th *i r m 2*)-[th2]anteusque *N,* therantheusque *e,* tetranteusque *h,* teutranseusque *l* ‖ caicas *ε* 244 Et t& // (Cessit et *sscr m 2*) ismenos *ε,* Et celeris menos *M* ‖ (y *i r m 2*)smen(o *i r m 2*)s *N,* hysthmenos *e* ‖ Phegiaco *Baumg-Crusius,* ph(f *N l*)ocaico *A ω,* phocaycoque *e,* phescaico *g,* Phegeo *Micyllus,* Psophaico *post Glareanum Jahn,* Psophaeo *ad Paus Arcad p 419 Palmerius* 245 Arsu[v]rosque *ε* ‖ licormas *F* licornas *h* 246 recur[a]tis *ε* ‖ me(ae)andros *e ς,* menandrus *h,* meander *l ς Isidorus* 247 Nigdoniusque — et atenarius *ε,* Lidoneusque *l* ‖ melax — te[r2]n(a *ex* e)rius *M,* Meles *Hs* ‖ tenareus *l ς,* thenareus *e,* tanarius *h* 248 eufrat(th *F*)es *O F ς** ‖ babillonius *M* ‖ orunthes *e* 249 Thermodonque *ς Plan Ciofanus vulgo,* Termodonque *h,* Thermodohonque *e,* T(h)ermodoonque *cett ω* ‖ gongisque (*corr*) *ε N* ‖ fasis ethister *M* 250 alpheos (v *sscr h2,* o *ex* u *ε*) *recepi ex ε N F h ς Plan cSprot,* alpheus *M l e vulgo* ‖ sperchied(os *ex* es *m 2*) *ε,* spercheid(o *ex* e *n*)s *F N* ‖ percheides *h,* sperceydos *e* 251 quodque *i r* (*m 3*) *n* ‖ fluit[af] *ε* 252 quȩ *i r n* ‖ menias (*corr m 3*) *h* ‖ celebrabant (ł celebrarunt *sscr l2*) *ε O F l ς Plan ω,* celebrarunt *h e ς,* celebrarant *ς Hs vulgo olim*

flumineae volucres, medio caluere Caystro.
Nilus in extremum fugit perterritus orbem
occuluitque caput, quod adhuc latet: ostia septem
pulverulenta vacant, septem sine flumine valles.
fors eadem Ismarios Hebrum cum Strymone siccat
Hesperiosque amnes Rhenum Rhodanumque Padumque,
cuique fuit rerum promissa potentia, Thybrim.
Dissilit omne solum, penetratque in Tartara rimis
lumen et infernum terret cum coniuge regem;
et mare contrahitur, siccaeque est campus harenae
quod modo pontus erat: quosque altum texerat aequor,
exsistunt montes et sparsas Cycladas augent.
ima petunt pisces, nec se super aequora curvi
tollere consuetas audent delphines in auras;
corpora phocarum summo resupina profundo
exanimata natant. ipsum quoque Nerea fama est
Doridaque et natas tepidis latuisse sub antris.
ter Neptunus aquis cum torvo bracchia vultu
exserere ausus erat, ter non tulit aëris ignes.
Alma tamen Tellus, ut erat circumdata ponto,
inter aquas pelagi contractosque undique fontes,
qui se condiderant in opacae viscera matris,

---

264 *Seneca NQ III 27,13*: ergo insularum modo eminent 'montes et sparsas Cycladas augent', ut ait ille poetarum ingeniosissimus egregie [*cf ad I 285*].

---

253 cystro (a *ssscr*) ε 254 extn̄um (= externum) *e* ‖ fugıt (i *ssscr*) *M* 255 capud̄ ε 256 uocant (*corr M n l*²) *O l g*, iacent ς ω *cSprotii* 257 Sors *h* ς ‖ eborum ε ‖ stimone *h* 258 Esperios(que *om*) *h* ‖ anim/s (*corr*) ε ‖ renum rodanumque ε *h* 259 permissa *e* ς ‖ thybrim *N*, tybrim *F e*, thibris ε. thybrī/ (2 *ssscr*) (n *fort eras*) *M*, tibrī *h l*, tibrim ς 260 Desilit *e* ‖ (s *i r*)penetratque *M* 261 Ignis et ε 262 conthraitur *M* ‖ siccae quoque campus arenae ε *N g* siccae quoque *cx corr* (siccaeque est *fuit*) *l*² 263 quodque (quosque *fuit in F*¹) *M F*² *cDresd* 264 Extabant m. exsparsas (et *sser*) ε, Exsiliunt *vel* Emergunt *vel* Apparent ς ‖ ci(y)clades *h l* ‖ *καὶ τὰς Σποράδας καὶ Κυκλάδας μείζους ποιοῦσι Plan* 266 in undas *cDresd R* 267 focarum *M l* 268 ex. iacent (ł natant *sscr h*²) *e h g* ς *Burm* 269 Doricaque (d *ssscr*) *M* Dorridaque *l* ‖ trepidis *e* ‖ sub undis *h* ς 270 aquis (a *ssscr*) ε ‖ to(ru *ex corr*)o — rultu (v *ssscr*) *M*, u(u *i r m 2*)ltu *N* ‖ uoltu *scribendum videtur* 271 igneis ε, aeris aestus ς *cSprotii Hs vulgo olim* 273 contractos(que *om*) *M g* ς *Hs vulgo olim*, contractos/(que *eras*) *l* 274 uisera ε ‖ uiscera terrae *s*

sustulit oppressos collo tenus arida voltus
opposuitque manum fronti magnoque tremore
omnia concutiens paulum subsedit et infra,
quam solet esse, fuit sacraque ita voce locuta est:
'Si placet hoc, meruique, quid o tua fulmina cessant,
summe deum? liceat periturae viribus ignis
igne perire tuo clademque auctore levare.
vix equidem fauces haec ipsa in verba resolvo'
(presserat ora vapor): 'tostos en adspice crines
inque oculis tantum, tantum super ora favillae!
hosne mihi fructus, hunc fertilitatis honorem
officiique refers, quod adunci vulnera aratri
rastrorumque fero totoque exerceor anno,
quod pecori frondes, alimentaque mitia, fruges,
humano generi, vobis quoque tura ministro?
sed tamen exitium fac me meruisse; quid undae,
quid meruit frater? cur illi tradita sorte

---

279 *sq Respexit haec Ilias Lat 39 sq.*
283 [*Lact*] *Carmen de pass Domini 40 Brandt*: 'en aspice crines'.

---

275 oppressos (omniferos *sscr*, feros *a m 2*) ***M*** *Merkel*, om̅ps (*i e* omnipotens · *an voluit* omniparens*? sic cThuan, cf ad Aen VI 595 Ribb*) *ε*, omni[uł igniferos³](feros *i r m 2*)—u(u *ex* o *m 2*)ltus ***N***, omniferos ***X*** *vulgo olim* ‖ horriferos *3Heinsiani Bach*, omniparos *Adv p 123 Hs* ‖ arida *i r* F^2 ‖ voltus *scripsi ex* ***N*** 276 man' (= manus) ***l*** 277 paulatim subsedit ***F*** 278 sacraque ita uoce (*cf XIV 21 fast VI 386*) ***A*** *ω Jahn* ‖ siccaque (*sic ς Hs vulgo olim*) ita fauce *ad Stat Silv IV 3, 71 Markland, quod probat i mg ed Burmannianae Bentley* ‖ raucaque i. voce *NJhb 1876, 618 GHMüller*, fuscaque i. fauce *Tournier*, fractaque i. voce *Rev Ph XXI 118 Lafaye* ‖ ita *om* (*add m 3*) ***h*** ‖ uoce profatur *ς* 279 Siç ***h*** ‖ quod o ***F*** ‖ ot/a[u²] (i *eras*) ***M*** 281 perere[i] *ε*, periture clad. (*corr*) ***F*** ‖ pœnamque auctore *cGronovii* ‖ levari *Bothe* 282 in *om* (*add m 2*) ***M*** 283 pauor (*corr m 2*) ***h*** ‖ tostos *ε* ***N h*** *ς*, tortos (*corr*) ***M***, totos (s *sscr m 2*) ***F***, ustos (ust *i r* l^2, ł tostos *sscr* e^2) ***l e*** *ς* 284 Hinque (*corr m 2*) ***h*** ‖ oculis tantum tantum super *ε ς cSprotii Hs vulgo* ‖ oc. fumum (fumum *i r* h^2 *m*) tantum super ***M h*** *ς*, oc. fumum tantum /// super ***F***, oc. fumum tantum est super ***g*** *ς Plan*, oc. fumum uolitant super *ς VA*, oc. (fumus uolitant *i r m 2*) super ***N***, oc. fumi tantum super *unus Heinsianus*, oc. tantum uolitant super ***e p***, oc. tantum uolitantque per *ς*, oc. (uolitant *i r m 2*) tantum (est *eras*) ***l***, oc. uolitant etiam super ora ***R*** ‖ oc. fumi tantum tantumque favillae *coni Hs* 285 amorem (ł honorem *sscr m 2*) ***e*** 286 quid ***e*** ‖ quod curui *ς* ‖ uulnus ar. ***s*** 287 Rastrorum(que *om*) ***h*** 288 Q(uod *i r m 2*) ***N*** 289 uobis quod *ς Hs vulgo olim* 290 fac me *add m 3*) meruisse ***F h*** ‖ quod undae ***F*** 291 credita *ς*

aequora decrescunt et ab aethere longius absunt?
quodsi nec fratris nec te mea gratia tangit,
at caeli miserere tui! circumspice utrumque,
fumat uterque polus! quos si vitiaverit ignis,
atria vestra ruent. Atlans en ipse laborat
vixque suis umeris candentem sustinet axem.
si freta, si terrae pereunt, si regia caeli,
in chaos antiquum confundimur. eripe flammis,
siquid adhuc superest, et rerum consule summae!'
Dixerat haec Tellus (neque enim tolerare vaporem
ulterius potuit nec dicere plura), suumque
rettulit os in se propioraque manibus antra.
At pater omnipotens, superos testatus et ipsum,
qui dederat currus, nisi opem ferat, omnia fato
interitura gravi, summam petit arduus arcem,
unde solet nubes latis inducere terris,
unde movet tonitrus vibrataque fulmina iactat.
sed neque quas posset terris inducere nubes
tunc habuit, nec quos caelo dimitteret imbres.
intonat et dextra libratum fulmen ab aure
misit in aurigam pariterque animaque rotisque
expulit et saevis conpescuit ignibus ignes.

Corippus Johann I 340 Petschenig (*de eadem re loquens*): 'restringens ignibus ignem'

---

292 et habet here *ε* 293 ne fratris *ε*, non fratris *g* ‖ mea nec te *Bentley* 294 *sq* utrumque *ε N h ς Plan R*, utrimque *F e p g ς*, utri/mque (u *fuit*) *M*, utrin/que *l*, utrinque *VA*, *ἑκατέρωσε Plan* ‖ utrumque (fumat uterque) polum *Burm* 295 utrumque polus quos si uitia uestit (rit *sscr*) *ε* ‖ quod (*corr m N*) *O l*, quo si (*corr m 2*) *F* ‖ uiolauerit *e h ς* ‖ axis(ł ignis *sscr m*) *ε M* ‖ quod si uiolabitur axis *cPar* 296 *om ε* ‖ ruunt *h* ‖ Atlans *Ehwald* athla/s (n *eras*) *M*, athlas *cett*, Atlas *ς Plan vulgo* 297 candentē/ (candentes *fuit*) *F* 298 pereant *s* 299 Incaos *h* ‖ etripe *ε* 300 Quidquid adhuc (*praef*) *Riese* 301 hoc tellus—uapore *ε*, nec enim *h ς*, neque iam *Vind p 13 Bothe* ‖ uapores *F e* 302 poterat *e l g p ς* 303 Retulit *O e* Retulit *cett vulgo olim* ‖ antra *i r l* 304 At (ſ· = sed *sscr*) *l* omnipudens — testatu(s *ex* r *m 2*) *N* et illum *F* 305 dederit *e* 307 latis nubes *ς Hs vulgo olim*, latis nebulas *cSprotii* ‖ '*post 307 deest versus cum mentione imbrium*' *Riese* 308 fulmina *s l add l* ‖ uibrıtaque (a *sscr*) lumina (ł fulmina *sscr m 2*) *M* 309 possit (*corr m 3*) "terris ind. ("latis *i r m 2*, ł nubes *i mg m 3*) *h* ‖ nubes *i r N* 310 dimitteret *A ω*, demitteret (*cf I 261*) *ς Hs vulgo olim* 311 libratus *e*, uibratum *ccSprotii Dresd et Goth* ‖ aure *i r N* 313 Exuit *ς* ‖ et sæuos *ς Bentley* ‖ et seuis seuos compescuit ignes *g*

consternantur equi et saltu in contraria facto
colla iugo eripiunt abruptaque lora relinquunt.
illic frena iacent, illic temone revulsus
axis, in hac radii fractarum parte rotarum,
sparsaque sunt late laceri vestigia currus.
At Phaethon rutilos flamma populante capillos
volvitur in praeceps longoque per aëra tractu
fertur, ut interdum de caelo stella sereno
etsi non cecidit, potuit cecidisse videri.
quem procul a patria diverso maximus orbe
excipit Eridanus fumantiaque abluit ora.
Naïdes Hesperiae trifida fumantia flamma
corpora dant tumulo, signant quoque carmine saxum:
HIC · SITUS · EST · PHAETHON · CURRUS · AURIGA · PATERNI
QUEM · SI · NON · TENUIT · MAGNIS · TAMEN · EXCIDIT · AUSIS.
nam pater obductos, luctu miserabilis aegro,
condiderat vultus, et, si modo credimus, unum
isse diem sine sole ferunt: incendia lumen
praebebant aliquisque malo fuit usus in illo.
At Clymene postquam dixit quaecumque fuerunt
in tantis dicenda malis, lugubris et amens

---

328 *Seneca De vita beata XX 5 Gertz*: qui haec facere proponet, uolet, temptabit, ad deos iter faciet, ne ille, etiam si non tenuerit, 'magnis tamen excidet [*sic Gertz cum duobus* ς, excidit *cAmbr*] ausis'.

331 *Joann Saresber Polior VIII 23* (*II p 407*): tunc isse d. s. s. ferunt.

---

314 Consternuntur *N h e* ς *R* ‖ contraria uerso (ł facto *sscr* h^2) *h e* ς *R* 315 iugo excutiunt *e h* ς *Hs* ‖ abrutaque (*corr m 2*) *N h* 316 reu(ulsus *i r m 2*) *N* 318 lacere (i *sscr*) u. (cursus *a m 2*) ε ‖ laceri late (*corr h*) *N h* ς, late celeris *s* 320 Vuluitur — longoque poli (per nubila *sscr*) tractu (poli *a m 2, ut videtur*) ε ‖ per *add* l^2 322 Quae si non ς *R* 324 spumantiaque ς *Hs vulgo olim*, flammantiaque *Bothe*, ferventiaque *Bach*, flagrantiaque *Riese* 325 Nai(y)ades *e l g* ς ‖ hesberiæ ε ‖ spumancia *l* 326 signantque hoc (*cf Aen III 287*) *ccBerol et duo Leid Hs vulgo olim* ‖ saxum ε (*i r m*) *F* ς, fa/tum *N*, fatum (*corr m 3*) *h*, sa(ssū *i r m 2*) *l*, saxum (ł fatum *sscr m 2*) *e*, factum *vel* fatum ς 328 qui si non ten. *Burm* ‖ rexit (ł tenuit *sscr* e^2) *e* ς ‖ etcidit (ex *sscr*) ε cecidit *h* 329 Iam p. *F* ς, At p. *e* ς, Tum *i r ex corr* (Nam *fort fuit*) *l* ‖ obductus (*corr m 2*) ε ‖ luctu *i r* h^2 ‖ ego (*corr*) *M* ‖ obductos luctu, miserabilis aegros c. vultus *ad Lucr III 918 Wakefield* 330 Abdiderat *cMedic* ‖ si *add* h^2 331 Esse diem *h ccRhenov et Senat*, γεγονέναι *Plan* 332 Omnia cum quodam ueniunt incommoda fructu *i mg adscr cDresd* 333 clim(e *ex* i *m 2*)ne *F*

et laniata sinus totum percensuit orbem
exanimesque artus primo, mox ossa requirens
repperit (ossa tamen peregrina condita ripa!),
incubuitque loco nomenque in marmore lectum
perfudit lacrimis et aperto pectore fovit.
Nec minus Heliades lugent et inania morti
munera dant lacrimas, et caesae pectora palmis
non auditurum miseras Phaethonta querellas
nocte dieque vocant adsternunturque sepulcro.
luna quater iunctis inplerat cornibus orbem:
illae more suo (nam morem fecerat usus)
plangorem dederant. e quis Phaethusa, sororum
maxima, cum vellet terra procumbere, questa est
deriguisse pedes; ad quam conata venire
candida Lampetie subita radice retenta est.
tertia cum crinem manibus laniare pararet,
avellit frondes; haec stipite crura teneri,
illa dolet fieri longos sua bracchia ramos.
dumque ea mirantur, conplectitur inguina cortex
perque gradus uterum pectusque umerosque manusque
ambit, et exstabant tantum ora vocantia matrem.
quid faciat mater, nisi, quo trahit impetus illam,
huc eat atque illuc et, dum licet, oscula iungat?

340*sq Hieron Comm in Joh c 2, 2* (*t. VI A p 406*): 'legant quindecim libros Nasonis metamorphoseon .. ibique cernent vel Daphnen in laurum vel Phaetontis sorores in populos arbores fuisse conversas'.

---

335 l. comas ς ‖ ta(n *virg deletum*)tum—percensuit (al. transcenderat *sscr*) ε 337 *parenth pos Riese* ‖ ripa ε *O F* ς, terra (ripa *sscr* l^2) ς* ς *R V* 339 pect. saeuit *cGronov*, aperto in pectore saeuit *inde Burm* 340*sq* heliades tristes et *F* ‖ fletus (*sic h e* ς) et inania morti munera dant, lacrimas, et *Ehwald* 341 Funera *e* ‖ cesis ε ‖ cae(s *ex* c)is (ł se *sscr m 2*) *M* cese *N* ceso *R* ‖ et pulsant p. palmis *s* 342 miseris (ł a *sscr* h^2) — querellis (ł as *sscr* h^2) *N h* ς *R*, quaere/las (l *eras*, s *add m 2*) *M*, querelas ε *F l* ‖ miseris — querellis *verum videtur, cf fast V 684* 343 Nonte (*corr*) ε ‖ asternanturque (a *alterum ex* u h^2) *N h* 344 inplerant ε ‖ explerat *ad Lotich p 247 Burm* 345 more suo *ex* moremio *M* 347 terra(e *add m 3*) *l*, terrae ε *e* ω 348 Deriguisse *O Merkel*, Diriguisse *cett vulgo* 349 lampetie *N*, iampetie ε, iam petiæ *M*, //iapetie *F*, iam pecie *l*, yapetie *e*. lapetice *g*, ampena *h* 351 aue//it (ll *sscr m 2*) *h* 353 miratur (*corr n*) *N ccDresd et Senat* ‖ Dumque admiratur *F* 354 utrum ε 355 Ambiet extabant ε 356 trahit *recepi ex* ε *N F h e g p*, trahat *M l* ς *vulgo* 357 cignus steleneia proles *s*

non satis est: truncis avellere corpora temptat
et teneros manibus ramos abrumpit, at inde
sanguineae manant tamquam de vulnere guttae.
'parce, precor, mater', quaecumque est saucia, clamat,
'parce, precor: nostrum laceratur in arbore corpus!
iamque vale' — cortex in verba novissima venit.
inde fluunt lacrimae, stillataque sole rigescunt
de ramis electra novis, quae lucidus amnis
excipit et nuribus mittit spectanda Latinis.
    Adfuit huic monstro proles Stheneleia Cygnus,
qui tibi materno quamvis a sanguine iunctus,
mente tamen, Phaethon, propior fuit. ille relicto
(nam Ligurum populos et magnas rexerat urbes)
imperio ripas virides amnemque querellis
Eridanum inplerat silvamque sororibus auctam,
cum vox est tenuata viro canaeque capillos
dissimulant plumae collumque a pectore longe
porrigitur digitosque ligat iunctura rubentis,
penna latus velat, tenet os sine acumine rostrum.
fit nova Cygnus avis nec se caeloque Iovique
credit, ut iniuste missi memor ignis ab illo:
stagna petit patulosque lacus ignemque perosus,
quae colat, elegit contraria flumina flammis.
    Squalidus interea genitor Phaethontis et expers

---

358 euellere ε ‖ tempta/t (n *eras*) *M* 359 abrumpere ς ‖ et inde *cDresd R* 360 emanant *F* ‖ "de uulnere "tamquam *h*, de pectore *e*, de cortice (uulnere *sscr m 2*) *l*, de corpore ς *R* 361 *om N*, *add i mg n* 362 laniatur ς *Hs vulgo olim*, lacer(a *ex* e)tur *M* 363 uale et cortex *cSprotii* ‖ no(ui *ex corr*, xu *fort fuit*)ssima *M* ‖ repit *vel* serpit *Hs* 364 Vnde *e h* ‖ tepescunt *R* 365 lucidus *add l*[2] 366 spectanda (ł gestanda *sscr m*) *recepi* (*cf Hermes XXXIX 39*) *ex O p* ς *cLeodii in Mscr Diez BSant 148*[e], gestanda *X ω vulgo* 367 cignus *F N h l* ς, cy^{n}gnus ε 368 ibi — quauis a s. iunctu (*corr omnia m 2*) *N*, quamuis insanguine *h* ‖ uinctus ε 369 phœton *M* pheton ς ‖ proprior ε *l* 371 amnesque *l*, omnemque *epist II 69 Faber* ‖ querelis ε *F* 372 Eridamnum *N* ‖ inp^{uit}les ut ε, impleuerat *F* ‖ aptam *s* ς *Gebhardus*, actam *vel* altam ς, siluasque s. auctas ς 373 Tum uox *l*, Tunc *cGoth*, Quom *R* 374 Dissimulantque ε ‖ pect. longum ς *Hs vulgo olim* 375 rubentis *N*, rubentes *n cett vulgo* 376 Pinna ε, P(enna *i r m 2*) *N* ‖ uestit ς *Hs vulgo olim* 377 cyngnus ε 378 Credit *F h e l m* ς, Tradit ε *O l*[2] ς *Ehwald* ‖ ut *i r n* ‖ iniust^{e}i ε 379 St. colit ς ‖ ignesque *l* ‖ (pe *i r*)rosus *M* 380 ille legit *Hs* 381 Squalibus (*corr i mg*) ε ‖ phœtontis *M*

ipse sui decoris, qualis, cum deficit orbem,
esse solet lucemque odit seque ipse diemque
datque animum in luctus et luctibus adicit iram
officiumque negat mundo. ‘satis’ inquit ‘ab aevi
sors mea principiis fuit inrequieta, pigetque
actorum sine fine mihi, sine honore laborum.
quilibet alter agat portantes lumina currus!
si nemo est omnesque dei non posse fatentur,
ipse agat, ut saltem, dum nostras temptat habenas,
orbatura patres aliquando fulmina ponat!
tum sciet igniferum vires expertus equorum
non meruisse necem, qui non bene rexerit illos.’
    Talia dicentem circumstant omnia Solem
numina, neve velit tenebras inducere rebus,
supplice voce rogant; missos quoque Iuppiter ignes
excusat precibusque minas regaliter addit.
conligit amentes et adhuc terrore paventes
Phoebus equos stimuloque dolens et verbere saevit
(saevit enim) natumque obiectat et inputat illis.
Callisto. At pater omnipotens ingentia moenia caeli
circuit et, ne quid labefactum viribus ignis
corruat, explorat. quae postquam firma suique
roboris esse videt, terras hominumque labores
perspicit. Arcadiae tamen est inpensior illi
cura suae: fontesque et nondum audentia labi

---

382 quali(s *i r m 2*) /// cum *h* ‖ desi/it (n *sscr,* deficit *fort fuit*) *M* fuit *i mg m* ‖ orbem *ε M h cRhen,* orbe *fort recte N F e l g p* ς, orbi *R* ‖ quali, cum deficit, orbe *Passeratius* 383 dieque *N* 384 animam *e h cGoth* ‖ addidit *ccSenat et Sulm* 385 negans *post Heinsium Capoferreus* ‖ ab *i l add F* 386 piget me *p* 387 "laborum "honore *h,* sine honore — sine fine *s* 389 diei (*corr*) *ε* 392 Tunc ς* ς ‖ igniferum (*cf 59, 84*) *O* ς, ignipedum *X VA Plan vulgo,* alipedum *s,* aeripedum (*cf VII 105*) *Hs* 393 Nomeruisse *ε* ‖ rexerat *ε F l g* ς 395 Nu(mina *i r m 2*) *N* ‖ ind. terris ς *cGoth R* 398/400 *in suspicionem voc Hs, def Baumg-Crusius* 398 attonitos *Withof,* errantes *Bothe* ‖ terr(ore *i r*) *M* ‖ tre(e²)mentis *N* 399/400 stim. domans *cReg Hs vulgo olim* ‖ uerb. caedit *cMedic Haupt,* furens et verbere caedit *duo Heinsiani Burm* ‖ saevit, Saevit erum natumque *tres Heinsiani Merkel*² 401 omp(i)s *M,* omnipudens *ex* omnipotens *N* ‖ ingentis *ε cMedic* 402 Circu/it (m *eras*) *M* ‖ Inquirens ne quid laue(b²)factum *N* 403 firmas ubique *ε* 405 Prospicit *l* ς, Respicit *ε* 406 fontes(que *om*) *cDresd Merkel* ‖ nuudum *e*

flumina restituit, dat terrae gramina, frondes
arboribus laesasque iubet revirescere silvas.
dum redit itque frequens, in virgine Nonacrina
haesit, et accepti caluere sub ossibus ignes.
non erat huius opus lanam mollire trahendo
nec positu variare comas; ubi fibula vestem,
vitta coercuerat neglectos alba capillos
et modo leve manu iaculum, modo sumpserat arcum,
miles erat Phoebes; nec Maenalon attigit ulla
gratior hac Triviae; sed nulla potentia longa est.
Ulterius medio spatium sol altus habebat,
cum subit illa nemus, quod nulla ceciderat aetas.
exuit hic umero pharetram lentosque retendit
arcus, inque solo, quod texerat herba, iacebat
et pictam posita pharetram cervice premebat.
Iuppiter ut vidit fessam et custode vacantem,

---

409 *Lact Pl Comm in Stat Theb IV 294*: Ouidius sic: 'in uirgine Nonacrina'.

415*sq Priscianus V 24:* 'milĕs' quoque 'hic' et 'haec milĕs'. Ovidius in II metamorphoseon de Callistone loquens: Miles erat Phoebes nec Maenalon attigit ulla—sed nulla potentia longa est [*gl* formae *sive* forma *add libri*]. ‖ *ib VII 35*: 'hic' et 'haec' milĕs huius militis — Ovidius in II metamorphoseon: 'Miles erat Phoebes'.

416 *Vincent Bellov Spec hist VI 116* (*IV 215*): 'Vix ulla potentia longa est'.

---

408 letasque *ε g* ‖ iuuet (*corr m 2*) ***N*** ‖ reuiuiscere ***l***, reuiuescere (ł re *sscr* e^2) *e h* 409 Dum redit & idque (t *sscr*) — Nonacrines (a *sscr*) *ε*, nonagryna *e g* 410 accensis *vel* accensi *Schepperus* 412 positu ***O*** F^1 ***h l*** ς ***R*** *Hs vulgo*, positas *ε m n g* ς, positos F^2 ‖ ubi fib. (ł cui *sscr* *ε* l^2) *ε* ***l*** ς *Hs vulgo*, ubi fistula (b *sscr m 2*) ***F***, cui (*i r*, *paucae litterae paene evanidae sscr*, cui *i mg repetitum*) fib. ***M***, cui fib. *e p cSprot* ς, sed fib. *s* (*i r n*) ς, huic fib. ς, ceu fib. *i r* h^3, cava fib. *Korn*, cum fib *ZÖG XXXII Rappold* ‖ Strinxerat. enituit (emicuit *R*) corpus iuuenile decorque (decore *R*) *post 412 R et i l n* 413 coercebat *cSprot* ς *R* ‖ negleg[c]itos *ε*, neclectos *Ehwald* ‖ positos sine lege capillos (*cf I 477*) ς 414 Ut modo *p* 415 menẹalon *ε*, melanon ***l***, phœbes menalon non a. ***h*** 416 longe est *ε*, long(a *i r*) ***O*** ‖ est (*add n*) *om* ***N*** *cSprotii* 417 spatium medio ς* ‖ sol letus *ε* 418 Quom ***R*** ‖ sub/it ***l*** ‖ c(e *i r*)ciderat ***M***, exciderat (ł ci. *sscr m 2*) *e*, cetīderat *ε* 419 (h *add m 2*)ic ***N*** ‖ huic humero *ε*, haec *vel* huc ς ‖ humeros *e* ‖ lentosque (o *incertum*) ***M***, tentosque ς 420 solum ***h*** 421 pict. pharetram solita ***l*** 422 &[ut] uidit *ε*, Iupiter ut uidet[i2] ***h*** ‖ fessam(et *om*) ***N*** ‖ carentem ***h*** ς *s cSprotii*

'hoc certe furtum coniunx mea nesciet' inquit,
'aut si rescierit, sunt, o sunt iurgia tanti!'
protinus induitur faciem cultumque Dianae
atque ait: 'o comitum, virgo, pars una mearum,
in quibus es venata iugis?' de caespite virgo
se levat et 'salve numen, me iudice', dixit
'audiat ipse licet, maius Iove!' ridet et audit
et sibi praeferri se gaudet et oscula iungit
nec moderata satis nec sic a virgine danda.
qua venata foret silva narrare parantem
inpedit amplexu nec se sine crimine prodit.
illa quidem contra, quantum modo femina posset,
(adspiceres utinam, Saturnia: mitior esses!)
illa quidem pugnat: sed quem superare puella,
quisve Iovem poterat? — superum petit aethera victor
Iuppiter, huic odio nemus est et conscia silva.
unde pedem referens paene est oblita pharetram
tollere cum telis et quem suspenderat arcum.
Ecce, suo comitata choro Dictyna per altum
Maenalon ingrediens et caede superba ferarum
adspicit hanc visamque vocat: clamata refugit,
et timuit primo, ne Iuppiter esset in illa.

---

433 *Vincent Bellov Spec hist VI 116*: 'Nemo se sine crimine prodit'.

---

423 coniux furtum ς *Hs* ‖ nesci(e *ex* a *m 2*)t ***F*** 424 si *i l add* F^2, si scierit (*corr m 2*) ***l*** ‖ re/scierit (s *eras*) sunt (h' *i r m 2*) sunt iurgia ***N***, sunt o mihi iurg. ς, sunt o tua (sua *alii*) iurg. ς, quid? sunt o iurgia t. *R*, sunt o sunt iniuria tantum ε ‖ gaudia tanti *Bentley* 425 uultumque (cultum *sscr m*) ***M*** *ccGronov et Leid*, uultusque ***l*** 427 uen(a *i r m 2*)ta ***N*** 428 silue (salue *sscr*) ε 429 A$\overset{u}{\text{n}}$diat ε ‖ ut audit *post Vossium Bothe* 430 *om* ***N***, *i mg add* ***n*** ‖ Et sibi præteris se ε, se *add* l^2 431 $\overset{ex}{\text{ea}}$ uirgine ε ‖ nec enim moderata fuere *e* ł nec sic a uirgine danda *sscr* e^2 432 Qua nata ***h*** ‖ par$\overset{a}{\text{e}}$ntem ε ***M*** 433 nec iam sine ***M*** 434 Illa quidem pugnat (contra *sscr* l^2) *e g* ***l*** *cSprotii* ‖ possit ***l*** ς *vulgo olim* ‖ femina pugnat ***s*** 436 sed quem ε *et e coni Bentley vulgo*, sed non ***l***, sed $\overset{|||}{\text{quae}}$ ***M***, sed quae *cett* ω 437 Qusue ε ‖ poterat superum? *distinx post Planudem Jahn* 438 uenus est *cAmbr et unus Heinsii* 439 / unde p. re/ferens (f *eras*) pœne ***M***, Inde *e* ***l*** ς 441 $\overset{h}{\text{c}}$oro dictina ε, thoro dictinna ***l*** 444 Extimuit ***l*** ‖ illaṣ ***h***, illis *cSprotii*

sed postquam pariter nymphas incedere vidit,
sensit abesse dolos numerumque accessit ad harum.
heu quam difficile est crimen non prodere vultu!
vix oculos attollit humo nec, ut ante solebat,
iuncta deae lateri, nec toto est agmine prima,
sed silet et laesi dat signa rubore pudoris;
et, nisi quod virgo est, poterat sentire Diana
mille notis culpam; nymphae sensisse feruntur.
orbe resurgebant lunaria cornua nono,
cum dea, venatu fraternis languida flammis,
nacta nemus gelidum, de quo cum murmure labens
ibat et attritas versabat rivus harenas.
ut loca laudavit, summas pede contigit undas;
his quoque laudatis ‘procul est’ ait ‘arbiter omnis;
nuda superfusis tingamus corpora lymphis.’
Parrhasis erubuit. cunctae velamina ponunt:
una moras quaerit: dubitanti vestis adempta est,
qua posita nudo patuit cum corpore crimen.
attonitae manibusque uterum celare volenti
‘i procul hinc’ dixit ‘nec sacros pollue fontis’
Cynthia deque suo iussit secedere coetu.
    Senserat hoc olim magni matrona Tonantis
distuleratque graves in idonea tempora poenas.
causa morae nulla est, et iam puer Arcas (id ipsum

---

465 *Hyginus fab 189* (*Schmidt p 120*): quam cum Diana conspexisset ait ei: . . ‘secede de hoc coetu’.

---

446 n(e)umerumque (numorumque *inde m 2*) — haram *ε* ‖ numerosque *M* 447 (H *add m 2*) Eu — uultum *ε* 449 toto ex *Hs* 450 po(v)doris *M* 451 At nisi *l* ‖ est *om cSprotii* 452 mille *i r N* ‖ mille modis nymphae culpam *s* 453 (resur *i r*)gebant *N*, refulgebant *e* ‖ nouo *h* 454 uenatrix *ς Regius Hs vulgo olim*, uenatu et *ex ccSprotii Berol et Senat Lindemann* 455 gelidum est *e s ccDresd Vrat R* ‖ la(be)mns *N* 456 atritas *e M* ‖ riuo(u)s *ε*, riuus uersabat arenas *N* 459 super *add h³* ‖ tingamur *Hs* 460 Parrasis (h *sscr ε*) *ε N h*, Parthasis *F*, Parasis *l* 461 dubitandi (*corr*) *F*, cunctanti *g ς* 462 cr(i *ex* e *m 2*)men *M* 463 Attonitae (illi *del m 3*) man. *h* ‖ que *om e* 464 ne sacros *ε*, nec castos *Hs* ‖ fontis *N*, fontes *n cett vulgo* 465 discedere *R* ‖ decedere cetu *N*, cetu secedere iussit *e* 467 gr(a *ex* e *m 2*)ues *M* ‖ idon(e²)ia *ε* 468 et *om N*, et iam *i r h*, nam iam *s*, iam iam *cSenat*, sic *vel* ubi *vel* cum iam *Hartman*, ut iam *Bothe* ‖ aras (*corr*) *M*

indoluit Iuno) fuerat de paelice natus.
quo simul obvertit saevam cum lumine mentem,
'scilicet hoc etiam restabat, adultera' dixit,
'ut fecunda fores, fieretque iniuria partu
nota, Iovisque mei testatum dedecus esset.
haud inpune feres: adimam tibi namque figuram,
qua tibi, quaque places nostro, inportuna, marito.'
Dixit et adversam prensis a fronte capillis
stravit humi pronam. tendebat bracchia supplex:
bracchia coeperunt nigris horrescere villis
curvarique manus et aduncos crescere in unguis
officioque pedum fungi laudataque quondam
ora Iovi lato fieri deformia rictu.
neve preces animos et verba precantia flectant,
posse loqui eripitur; vox iracunda minaxque
plenaque terroris rauco de gutture fertur.
mens antiqua manet (facta quoque mansit in ursa),
adsiduoque suos gemitu testata dolores
qualescumque manus ad caelum et sidera tollit
ingratumque Iovem, nequeat cum dicere, sentit.

---

474 *Vita Leudegaris Martyris* (*Traube III 21*): haud inpune tulit.

476 *sq Scholia in German Aratea 381, 22* (*Eyssenhardt, Martianus Capella*): Ouidius a Iunone ob pelicatum in ursam transfiguratam eam scribit.

---

469 fuerit de pellice *ε* 470 *om R* ‖ Cvi simul obuertens *ε*, aduertit (ob) *N* 471 hoc unum *ς Hs vulgo olim* ‖ restaba/t *M* 473 No/ta — testatur d. esse *ε* ‖ meique iouis *p* ‖ (te[3]) statum *h* 474 Haut *F* ‖ namque *A ω Jahn*, nempe *l ς Hs vulgo olim* 475 quaue *e cVrat* 476 aduersam *ε ς Ehwald*, auersam *M F l*, arrectam *i mg l²*, auersa *N g*, arreptam *e h n p ς*, aduersa *ς cSprot Naugerius vulgo olim*, *ἀντικρὺ κατὰ μέτωπον τῶν τριχῶν δραξαμένη Plan* ‖ arreptis adversa fronte capillis *vel* arrepta prensis a fronte c. *Hs*, aduersa prensis dea fronte c. (*coll IX 317*) *Bothe* 479 unguis *N R*, unges *ε*, un(gues *i r m 2*) *h*, ungues *cett vulgo* 480 Officiuque *ε* ‖ laudata[q; 2] *e* 481 ioui/)s *eras*) *M* 482 praecep̣s *F* praeceps *h* ‖ uerba superflua *cSprotii*, uerba potentia *Burm vulgo olim*, verba rogantia *ap Fabrum II ep 71 Schepperus* ‖ neve truces animos per verba precantia flectat *Hs* 483 Eripitur et uox *l* ‖ min(is *i r m 2*)que *N* minansque *cSenat* 484 de rauco *l* ‖ gutere *ε* 485 *sic A ω, distinx Ehwald* ‖ antiqua tamen facta q. m. in ursa *g ς Hs vulgo*, sensus quoque mansit in illa *cBersmanni* 487 tendit (tollit *sscr m 2*) *l* 488 cum dicere nequeat (*corr*) *h*

a! quotiens sola non ausa quiescere silva
ante domum quondamque suis erravit in agris!
a! quotiens per saxa canum latratibus acta est
venatrixque metu venantum territa fugit!
saepe feris latuit visis oblita, quid esset,
ursaque conspectos in montibus horruit ursos
pertimuitque lupos, quamvis pater esset in illis.
  Ecce, Lycaoniae proles ignara parentis,
Arcas adest ter quinque fere natalibus actis;
dumque feras sequitur, dum saltus eligit aptos
nexilibusque plagis silvas Erymanthidas ambit,
incidit in matrem; quae restitit Arcade viso
et cognoscenti similis fuit. ille refugit
inmotosque oculos in se sine fine tenentem
nescius extimuit propiusque accedere aventi
volnifico fuerat fixurus pectora telo.
arcuit omnipotens pariterque ipsosque nefasque
sustulit et pariter raptos per inania vento
inposuit caelo vicinaque sidera fecit.

---

494 *Auctor de dubiis nom* (*Keil V 593*): Vrsum antiqui non declinabant in masculino, ut Virgilius ‘pelle libystidis ursae’, sed V a r r o (*sic*) dixit ‘c o n s p e c t u s q u e i n m o n t e s [montesque *M*] h o r r u i t u r s u s’.

---

489 A *sic* **O**, Ah ε **e l m n**, Ha **F h** ς ‖ quoties ς (*eadem discrepantia in 491*) ‖ ausa (*ex corr*, asisa *videtur fuisse*) **M** 490 Ante "quondamque suis "domum **h** 491 (per sa *i r*)xa **N** ‖ Ha quotiesque canum per s. latr. *cSprotii* 492 (Ven *i r*, S *fuit prima litt*) atrixque **M** ‖ uenantium ε 494 conspectis (*corr m 2*) **N** conspectos **l** 495 quanquam **R** 496 licaoni(ae *i r m 2*) **N** ‖ parenti (*cf VII 404*) ς *Hs* 497 ter *om* ε ‖ fere natalibus actis
ſ
ε **e** ς **A** *Hs vulgo*, fere(n *a m 2, ut videtur*) natalibus / / / / / (annos *i mg m 3*) **M**, fer(ens *ex* e *m 2*) nat. (annos *i r m 2*) **N**, ferens n. annos **F h l g** ς *Plan RV Jahn* ‖ fere n. auctus *Merkel* 498 saltos ε 499 *sic* ς *Plan* ω *vulgo*, erimandidos ε, erimanthidos **O F h g s** ς, erimantidos ς, erymanthidos **e** ς
ł dos²
VA, erimathidas **l** ‖ ampit ε 500 Decidit **h** 501 Et agnoscenti ε 503 in-
matri ł fugit³
timuit ς ‖ acc. auenti **e** ς *Hs vulgo*, acc. auenti **l**, acc. cernens *cDresd Lindemann*, accedere fugit **e**² *cett* ω 504 Uolnifico ε, Uulnifico *cett vulgo* 505 Arcuit ς *Ciofanus vulgo*, Arguit (uel arcuit *sscr*) *cSprotii*, ἀπέκοψεν *Plan*, Arguit
o²
(*gloss* uetuit **l**³) **A** ω ‖ omnipudens **N** ‖ ipsasque **M** 506 et pariter **O** ε **F l g** ς *Ehwald*, et celeri **m e h l**³ ς ω *vulgo*, et celeri pariter per inania
uento
raptu *cDresd* ‖ et parili *Hs*, et rapido *olim temptavi* 507 uiciniaque ε

Intumuit Iuno, postquam inter sidera paelex
fulsit et ad canam descendit in aequora Tethyn
Oceanumque senem, quorum reverentia movit
saepe deos, causamque viae scitantibus infit:
'Quaeritis, aetheriis quare regina deorum
sedibus hic absim? pro me tenet altera caelum.
mentior, obscurum nisi nox cum fecerit orbem,
nuper honoratas summo, mea vulnera, caelo
videritis stellas illic, ubi circulus axem
ultimus extremum spatioque brevissimus ambit.
et vero quisquam Iunonem laedere nolit
offensamque tremat, quae prosum sola nocendo?
o ego quantum egi! quam vasta potentia nostra est!
esse hominem vetui: facta est dea! sic ego poenas
sontibus inpono, sic est mea magna potestas!
vindicet antiquam faciem voltusque ferinos
detrahat, Argolica quod in ante Phoronide fecit.
cur non et pulsa ducit Iunone meoque

---

511 *Citatur* [videritis — axem] *in cod Einsidlensi saec X vel XI p 144, cf H Keil Ind lect Hal aest 1872 p VI.* ‖ *respexit haec SenHerc in* (*cf v 3* templa summi aetheris deserui, *v 5* paelices caelum tenent).

521 *Servius in Aen XII 405:* Aesculapius praeest medicinae, quam Apollo invenit, qui in Ovidio de se ait 'inventum medicina meum est'.

---

508 Intimuit (u[2] ssscr) i. postq (inter *om*) ***h*** 509 aequore ***M*** ‖ Tethyn ς *Plan R vulgo*, tethym ***N e VA***, tethin ε, thetin ***M F***, thetī ***h l***, thetim ***g*** ς 511 uiē ***i r h***², uiam et sricitantibus ε ‖ inquit ς 512 ęthereis ***e*** ‖ dearum ς 513 hic absim (*cf her 1, 66*) *scripsi cum optimis libris* ‖ hic ***A*** ω, huc ***l*** ς *Plan* ‖ absim ***M V***, a(s ***i r*** *m 2*)sim ***N***, ad(s)sim *cett Plan RA*, huc adsim *inde Hs vulgo* 514 Ment(c)ior ***A*** *RA*, Mentiar (*sed cf III 271*) ***g s*** ς ***V*** *Hs vulgo olim* ‖ obsurum nisi cum nox ***e*** ‖ texerit *cDresd* 515 mea (scilicet *virg deletum*) ***h*** ‖ s. noua lumina cœlo *cBersm* 516 ille ubi ε 517 preuissimus ε ‖ exit ***F*** ς 518 et vero quisquam *journ of ph 1883 XII 69 Ellis,* Est vero quisquam ε ***N***, Est uero quis qu(i ***i r***, quam *videtur fuisse*) ***M***, Est uero cur quisque ***l***, Est uero cur quis (*post* uero *ras 4 litt in* ***F***) ***F h e n*** ς ω *vulgo*, *ἆρ' οὖν ἔστι τις ὃς Plan* ‖ estne ergo quis qui (*vel* cur quis) *Hs* 519 tremit (*corr m 3*) ***l***, tre(mat ***i r*** *m 2*) ***h*** ‖ prosim *ccRottendorph et Rhen Hs* 520 En ego ς *Hs*, Ecce ego ς *R* ‖ quant (v) asta ε ‖ quantum (*vel* quanti, quanta *mavult Vollmer*) ista pot. *journ of ph 1883 XII 69 Ellis* 523 Uendicet (e *prius ex corr, ut videtur,* ***M***) ***O h e g*** ω ‖ voltusque *scripsi*, u(u *ex* o *m 2*)ltusque ***N***, uultusque *cett vulgo* 524 Pertrahat (ł de ł illa *sscr m 2*) ***e*** ‖ argolicā ε ‖ phoron(ide ***i r***) ***M*** ‖ et ante ς *Plan Lindemann* ‖ demat, in A. quod et ante Ph. f. *Francius* 525*sq* non expulsa (ł et *sscr* ***l***²) ***e l*** ς ω, non hanc pulsa *Bach* ‖ ducat — collocet ***e*** ς *Hs*

conlocat in thalamo socerumque Lycaona sumit?
at vos si laesae tangit contemptus alumnae,
gurgite caeruleo septem prohibete triones
sideraque in caelo, stupri mercede, recepta
pellite, ne puro tingatur in aequore paelex!'
Di maris adnuerant: habili Saturnia curru
ingreditur liquidum pavonibus aethera pictis,
tam nuper pictis caeso pavonibus Argo,
quam tu nuper eras, cum candidus ante fuisses,
corve loquax, subito nigrantis versus in alas.
nam fuit haec quondam niveis argentea pennis
ales, ut aequaret totas sine labe columbas,
nec servaturis vigili Capitolia voce
cederet anseribus nec amanti flumina cygno.
lingua fuit damno; lingua faciente loquaci
qui color albus erat, nunc est contrarius albo.
Pulchrior in tota quam Larisaea Coronis
non fuit Haemonia: placuit tibi, Delphice, certe,
dum vel casta fuit vel inobservata, sed ales
sensit adulterium Phoebeius, utque latentem
detegeret culpam, non exorabilis index,
ad dominum tendebat iter. quem garrula motis
consequitur pennis, scitetur ut omnia, cornix,
auditaque viae causa 'non utile carpis'
inquit 'iter: ne sperne meae praesagia linguae.

Corvus. Coronis. Cornix. Ocyroë.

---

526 Conlocat—lycana *ε* ‖ socerum(que *add m 3*) *l* ‖ sumit *ε e l ς*, sum(at *i r m 2*) *M*, sumat *N F h ς Hs* 527 contemtus tangit *ς Hs* 529 in caelo *ε N ς ω Hs vulgo*, in caelum *M F g ς* s Plan Jahn* ‖ stupri (uel turpi *sscr*) *cSprotii* 530 nec puro *s* ‖ ting/atur *l* 531 agili *probante Heinsio cGraevianus*, uolucri *R*, hilaris *prob Burmanno cMedic* 532 pauonis (bu²) *M* ‖ aethera *ε O h ς*, aera *F e l m* ‖ pictis (pro iunctis *sscr m 2*) *h*, iunctis *ς* 533 Iam *ε* 534 Quantum *ε*, Quam tu (*virgulam add m 2*) *M* ‖ tu *s l add l²* ‖ quam (*corr m 2*) candidus *N* 535 nigrantis *N*, nigrantes *n cett vulgo* 538 seruaturus *ε* 539 cyncno *ε*, cigno *M* 540 ligna (*corr*) *F* 541 Cui color *s ccGoth Thysianus Rhenov Burm vulgo olim* ‖ contrarias (*corr m 2*) *ε* 542 *sic h l ς*, larissea *ε N F ς*, laris se acoronis *M*, laryssea *e* ‖ coronea *ε* 543 Aemonia *ς*, Non haec meania *ε* 544 Uel dum *ς* ς* 547 tenebat (*corr m 2*) *F*, uertebat *ς* ‖ garula ramis *ε*, g. (moti *i r m 2*)s *N* 548 Insequitur *ccSprotii Dresd et Senat* ‖ cicitetur (a) *ε* 549 Auditaeque—carpit *ε* ‖ A(u *i r m 2*)ditaque *N* 550 nec sperne *e l s ς R*

quid fuerim quid simque vide meritumque require:
invenies nocuisse fidem. nam tempore quodam
Pallas Ericthonium, prolem sine matre creatam,
clauserat Actaeo texta de vimine cista
virginibusque tribus gemino de Cecrope natis
et legem dederat, sua ne secreta viderent.
abdita fronde levi densa speculabar ab ulmo,
quid facerent: commissa duae sine fraude tuentur,
Pandrosos atque Herse; timidas vocat una sorores
Aglauros nodosque manu diducit, et intus
infantemque vident adporrectumque draconem.
acta deae refero. pro quo mihi gratia talis
redditur, ut dicar tutela pulsa Minervae
et ponar post noctis avem. mea poena volucres
admonuisse potest, ne voce pericula quaerant.
at, puto, non ultro nec quicquam tale rogantem
me petiit! ipsa licet hoc a Pallade quaeras:
quamvis irata est, non hoc irata negabit.

---

551 Quae fuerim *s* ‖ quid simue *e* ‖ Quid sim quid fuerimque *cSprotii* 553 ericthonium ***O F l***, eri(y)ctonium ***h e Ben***, erichtonium *ε*, erichthonium *cett ω vulgo* ‖ creatam *n ς* ς*, creatum (*corr **M***) *ε **O F** ς* 554 actheo ***F***, a(l *ex* c)teo texsta ***l***, cista — texta ***e***, facta (uel texta *sscr*) *cSprotii* ‖ Seruandumque dedit sic inconfessa quid esset *post 554 **i l n*** 555 nates (*corr m 2*) *ε* ‖ Seruandum (Seruandam *alii*) dederat sic inconfessa quid esset *post 555 **h e** ς ω, item **i** mg **M l**[3]*, sed non confessa *cSprotii ς*, sed enim inconfessa *ς*, *del versum Hs* 556 Hanc legem *ς vulgo olim*, ac legem *Vind p 16 Bothe* ‖ ne (reserata ***i r***) *ε* ‖ uideret ***h*** ‖ Cecr. natis Servandum dederat, sed ne secreta uiderent *p 3 Suchier* 558 (ł due[2]) dee (o[1]) ***e*** 559 *sic ς **A** vulgo*, Pandras(o)as *ε*, Pandrasos ***N F e g h**[2] **R V***, Pandrasus ***M*** Prandasos ***h l*** ‖ herse — sororum ***N*** 560 Aglauros *ε **F e** ς* Aglaurus *cett Korn* ‖ deducit *ε **O h l s** ς*, dissoluit *ccGronov et Rhenov* ‖ at intus *ς Hs* 561 Adspicit infantem *cBersm,* Infantem adspiciant ***R*** ‖ uidet *cSprotii* 562 re/fero ***M*** 564 auem et mea ***F*** ‖ pena (ł penna) ***M*** 565 Ammonuisse ***N F*** ‖ piricula *ε*, piacula *Hs* 566 At //puto ***F*** ‖ ultra (a *ex* o ***M***, ł ultro *sscr* ***F***[2]) ***M F g h*** *Ben* ‖ ne/qui(c)quam ***N***, nequiquam ***g*** ‖ ultro nequiquam (*sed cf in ed Burm Regium et trist III 9, 25*) *Ehwald* ‖ tale rogabis (*ex ras*) *ε* ‖ tale volentem *ad am III 7, 1 Marius* 567 Me petiit ipsa licet hoc a P. ***h*** *ccPar et Rhenov Hs vulgo,* Me petit ipsa licet licet hoc *ε **g** ς*, Me petit (pro petiit *sscr m 2*) ipse licet (non *virgula del*) hoc ***M***, Me pet(it ***i r*** *m 2*) ipsa licet hoc — querā/ ***N***, Me petiit . licet hoc ex ipsa p. ***e s R V*** *Lindemann*, Ipsa petit memet licet hoc ***F***, Me petit ipsa licet //// (*an* licet *eras?*) hoc ab p. ***l***, Me peciit Pallas: licet hoc a P. ***R*** ‖ At puto non ultra nequicquam tale rogantem Me petet . ex ipsa licet hoc tu p. *ad 566/67 **i** mg adscr **e**[2]*

nam me Phocaica clarus tellure Coroneus
(nota loquor) genuit fueramque ego regia virgo
divitibusque procis (ne me contemne!) petebar.
forma mihi nocuit. nam cum per litora lentis
passibus, ut soleo, summa spatiarer harena,
vidit et incaluit pelagi deus; utque precando
tempora cum blandis absumpsit inania verbis,
vim parat et sequitur. fugio densumque relinquo
litus et in molli nequiquam lassor harena.
inde deos hominesque voco; nec contigit ullum
vox mea mortalem: mota est pro virgine virgo
auxiliumque tulit. tendebam bracchia caelo:
bracchia coeperunt levibus nigrescere pennis,
reicere ex umeris vestem molibar: at illa
pluma erat inque cutem radices egerat imas.
plangere nuda meis conabar pectora palmis:
sed neque iam palmas nec pectora nuda gerebam.
currebam, nec, ut ante, pedes retinebat harena,
sed summa tollebar humo. mox alta per auras
evehor et data sum comes inculpata Minervae.
quid tamen hoc prodest, si diro facta volucris
crimine Nyctimene nostro successit honori?
an quae per totam res est notissima Lesbon,
non audita tibi est patrium temerasse cubile
Nyctimenen? avis illa quidem, sed conscia culpae

---

579 *Ekkehardus IV (c 980—1022), liber benedictionum IV 28 p 33 Egli*: 'faveas cum virgine virgo'.

---

569 phocarca—telure *e*, phocoica ***h*** ‖ coreneus (*corr m 2*) ***M***, ceroneus ***l***, phoroneus *cSprotii*, Chorone ***R*** 570 fueram quoque ***e h*** *cSenat* 571 nec ***e F*** *ccBersm et Gothanus*, ne(c *add m 2*) ***N*** 572 Nam dum ς *Hs* ‖ uentis ***e*** 573 summa— arenis ε 574 Videt (*corr m 3*) — preccando ***h*** 575 cum uanis *unus Heinsii* ‖ a(b *i r m 2*)sumpsit ***h***, assumpsit (*corr l*²) ***N l*** ς, consum(p)sit ς *Hs vulgo olim* 577 nequiquam ε ***O F e*** ς, nec quicquam ***m*** nequicquam ***n h l*** ς ‖ laxor (*corr m 2*) ***N*** 578 non contigit *cSprotii* 579 est *om* ***h*** 581 horrescere ς 582 Reiecere ε, Deicere ς ‖ mollibar ***N***, conabar (uel molibar *sscr*) *cSprotii* 583 egerat ε ***F*** ς, eserat (*i mg corr m 3*) ***N***, (fix *i r m 2*)erat ***M***, fixerat ς* ς ω ‖ egerat imam *Bothe* 584 Tangere (*corr m 2*) ***O*** 587 Et summa *cArondelianus Hs* ‖ alta *scripsi cum* ***N l g*** ς, acta *cett RV vulgo* 588 incul//pata ***N*** 589 prodest (si *om*) tetro f. uuolucris ε 590 Myctimenon ε, nictimene (*postrema virg litterae* m *et sequens* e *i r*) ***M*** nictymone ***N***, nictimine ***F*** ‖ succedit ***g*** ‖ hoɪ(ıori *i r*) ***M*** 591 totum ***e*** ‖ lesb(on *i r m 2*) ***M*** 592 parium (i. nobile *sscr*) ε 593 Nictimonen ***N***, Nictimen ***F***, Nictiminē ***h***, Nictimenē ***l***

conspectum lucemque fugit tenebrisque pudorem
celat et a cunctis expellitur aethere toto.'
 Talia dicenti 'tibi' ait 'revocamina' corvus
'sint precor ista malo: nos vanum spernimus omen.'
nec coeptum dimittit iter dominoque iacentem
cum iuvene Haemonio vidisse Coronida narrat.
laurea delapsa est audito crimine amantis,
et pariter vultusque deo plectrumque colorque
excidit, utque animus tumida fervebat ab ira,
arma adsueta capit flexumque a cornibus arcum
tendit et illa suo totiens cum pectore iuncta
indevitato traiecit pectora telo.
icta dedit gemitum tractoque a corpore ferro
candida puniceo perfudit membra cruore
et dixit: 'potui poenas tibi, Phoebe, dedisse,
sed peperisse prius: duo nunc moriemur in una.'
hactenus, et pariter vitam cum sanguine fudit;
corpus inane animae frigus letale secutum est.
 Paenitet heu sero poenae crudelis amantem,
seque, quod audierit, quod sic exarserit, odit;
odit avem, per quam crimen causamque dolendi
scire coactus erat, nec non arcumque manumque
odit cumque manu temeraria tela sagittas
conlapsamque fovet seraque ope vincere fata

---

617 *sq Lact Pl Comm Stat Theb VI 362* (*384*): noluit dare pathos mortale numini, philosophice potius quam pœtice. Ovidius item 'Collapsamque fouet — Vidit [Sensit *ed Tiliobr a. 1510*] et arsuros supremis — tingui ora licet lacrimis [lachrymas *P*] — petitos [petita *M*, petitas *Pb*, petras *Pa*] Edidit'.

---

594 Conspectumque (t *ex corr*, ū *i r m 2*, q' *insertum*) *M* ‖ fuit (*corr m 2*) *h* 595 a divis *Riese* ‖ aere *p* 599 coronea (ł ida *sscr m*) ε *M*, Choronida *R* 600 auditor ε ‖ amantis *A Plan* ω, amanti ς *Hs vulgo olim* 602 utque (|‖ sic; sic *post ras sscr*) *M* ‖ timida *F*, nimia ς *cSprotii* 603 capit *A Ehwald*, rapit ς *R Hs vulgo* 605 In(de *i r m 2*)uitato *h*, Inde—uitato *l*, non evitato (*coll VI 234*) *Hs* 606 Iacta ε ‖ a uulnere *e* ς *Hs vulgo olim*, a pectore ς, e uulnere *Francius* 607 purpureo *h* ς ‖ punce perf. ε, perfundit m. liquore *e* 608 E dixi ε 609 duo *om* (*i mg add m 2*) *h* ‖ nna (u *sscr*) ε 610 ut (et *sscr*) par. ε 611 *del p 99 Hartman* 612 Pœnit ε. ‖ sero pœne *M* 613 sic *add* h^2 614 cr(i *ex* e *m 2*)men *M* 615 erit (a *sscr*) — manuque ε, erat neruumque arcumque manumque *cCantabr Burm vulgo olim*

nititur et medicas exercet inaniter artes.
quae postquam frustra temptata rogumque parari
vidit et arsuros supremis ignibus artus,
tum vero gemitus (neque enim caelestia tingi
ora licet lacrimis) alto de corde petitos
edidit, haud aliter quam cum spectante iuvenca
lactentis vituli dextra libratus ab aure
tempora discussit claro cava malleus ictu.
ut tamen ingratos in pectora fudit odores
et dedit amplexus iniustaque iusta peregit,
non tulit in cineres labi sua Phoebus eosdem
semina, sed natum flammis uteroque parentis
eripuit geminique tulit Chironis in antrum
sperantemque sibi non falsae praemia linguae
inter aves albas vetuit consistere corvum.
    Semifer interea divinae stirpis alumno
laetus erat mixtoque oneri gaudebat honore.
ecce venit rutilis umeros protecta capillis
filia Centauri, quam quondam nympha Chariclo
fluminis in rapidi ripis enixa vocavit
Ocyroen; non haec artes contenta paternas
edidicisse fuit: fatorum arcana canebat.

---

630 633 *Joann Saresb Policr I 4* (*I p 26 W*): 'in semiviri Chironis antro'.
636*sq* *Conradus de Mure Repertorium vocab exquisitorum p. 219 ed Bas*: 'Filia Centauri — nympha Caici — uocauit Schiroe'.

---

620 Sensit et *Hs* ‖ suppremis *M F*, supremit *l*, suppostis (*cf Aen XI 119 et NJhbb 1894, 642*) *N* 621 Tunc *l* ‖ gemitusque^{ne} *ε* ‖ tin(gui *i r m 2*) *N*, tingui *M* 622 Ora decet *Hs* 623 cum *add* h^2 624 lactentis *M h l ς*, lactantis (e *sscr* e^2) *ε F e ccGoth et Par*, lact(e *i r m 2*)ntis *N* ‖ uibratus *ς* 625 Ti(y)mpora *O F* 627 ampl. inuisaque *ς* ‖ iusta$^{b^2}$ *M*, iu(st *i r*)a *N*, tura$^{busta^3}$ *i mg n*, (b *ex* i *m 2*)usta *l h e*, busta *ς* 628 laba — eostem^{d} *ε* 629 utroque *ε* 630 cyronis *ε* ‖ ad$^{in^2}$ antrum *e*, in antris *h* 632 considere *N ς Hs vulgo olim* 633 Semiuir$^{t^2}$ *ε cBersmanni* 634 mixoque *M* ‖ honeri *M h*, hon(e *ex* o *m 2*)ri *N* 636 Chariclo *cRhenov Naugerius vulgo*, caricto *ε l*, charicto *O*, caricta *g*, caristo *ς*, carict(i *i r*) *F*, *Καρύκτη Plan*, cai(y)ci *h e ς Conr de Mure ω*, caiphi (uel caistri *sscr*) *s*, cahisci *cSprotii* 638 Ocyroen *Plan ς VA vulgo*, Ocyrphe *ε* Ocyrhoe *M*, Ochyroen *N*, Ocyrhe(e *ex corr*) *F*, Ocyroe *h e*, Ochiroe *l*, Schiroe *Conr de Mure*, Occhiroe *R* ‖ conten//ta (mp *fuit*) *M* 639 fugit *ε* ‖ fa/torum (c *eras*) *M*

Ergo ubi vaticinos concepit mente furores
incaluitque deo, quem clausum pectore habebat,
adspicit infantem 'toto' que 'salutifer orbi
cresce puer' dixit: 'tibi se mortalia saepe
corpora debebunt; animas tibi reddere ademptas
fas erit; idque semel dis indignantibus ausus
posse dare hoc iterum flamma prohibebere avita
eque deo corpus fies exsangue, deusque,
qui modo corpus eras, et bis tua fata novabis.
tu quoque, care pater, nunc inmortalis et aevis
omnibus ut maneas nascendi lege creatus,
posse mori cupies, tum cum cruciabere dirae
sanguine serpentis per saucia membra recepto;
teque ex aeterno patientem numina mortis
efficient, triplicesque deae tua fila resolvent.'
restabat fatis aliquid: suspirat ab imis
pectoribus, lacrimaeque genis labuntur obortae,
atque ita 'praevertunt' inquit 'me fata, vetorque
plura loqui, vocisque meae praecluditur usus.
non fuerant artes tanti, quae numinis iram
contraxere mihi; mallem nescisse futura.
iam mihi subduci facies humana videtur,
iam cibus herba placet, iam latis currere campis
impetus est: in equam cognataque corpora vertor.
tota tamen quare? pater est mihi nempe biformis.'

---

640 fatidicos *cUrbinas Hs*, uaticanos (ł ci *sscr m 2*) *e* **641** in pectore *e cGoth et Senat* **642** totoque *recepi ex A A*, totique *l*² ς *vulgo* ‖ orbe *e* **643** cresce// (re *eras*) ***M*** **645** atque semcl *Ehwald* ‖ indig(nāti *i r*)bus ausu(s *i r*) ***M*** **646** flamma *i r* (flāma *i mg repetitum*) ***M*** ‖ prohibebere ς *RA Plan vulgo*, prohibere (be *sscr* ε, be . ris *sscr l*²) ε ***l***, prohiberis ***O F h*** ς *V*, prohibeberis *e* **647** Exque ⁝fies ⁝corpus *e* **649** nunc inmortalis ***l n*** ς *R vulgo*, nunc iam mortalis (nunc *expunx et* non *sscr* ***m***) ε ***O F***, iam non *i mg* (*m 3*) ***n***, non iam mort. ***e h*** ς *VA vulgo olim* **651** tunc ***e*** ς ‖ cum curaberae ε, cruciabile (*corr*) ***F*** **652** (ser *ex* re)-pentis ***M*** **653** et aeterno—numine ε, aetern(o *ex* a *i r*) ***M*** **654** sua fila ***g*** **655** uatis (*corr m 2*) ***F*** ‖ dictis aliquid (*coll I 700*) *Bentley* ‖ respirat (*corr m 3*) ***N*** **656** que *om* ***F*** ‖ lambuntur oborte ε, abortae ***M h g l*** ς *cSprotii* **657** peruertunt ***F e l R*** ‖ inquid ε ‖ praeu. inquit me f. ς *Hs vulgo*, pr. i. mea f. ε ***O F h l g*** ς, pr. me inquit mea f. ***e*** ς *Jahn* **658** praeuertitur ***O F q*** *cSprotii*, peruertitur ***l*** **659** tanti// q̄/ (ċ = quae) ***M*** **660** mihi male (*corr m 2*) — futura/(m *eras videtur*) ***M***, futuram ε **662** erba ***N*** ‖ lati/s ***F*** **663** *sq* equa ε ‖ pectora ***e h*** ς ‖ ue(t)ror (r *prius ex corr m 2*, uetor *i mg eadem*) ***M*** ‖ vertor tota tamen. quare? *distinx Fr Vollmer* ‖ mihi namque ***h l*** ‖ extrema (biformis *i r*) ε

Talia dicenti pars est extrema querellae
intellecta parum, confusaque verba fuerunt.
mox nec verba quidem nec equae sonus ille videtur,
sed simulantis equam, parvoque in tempore certos
edidit hinnitus et bracchia movit in herbas.
tum digiti coeunt et quinos adligat ungues
perpetuo cornu levis ungula, crescit et oris
et colli spatium, longae pars maxima pallae
cauda fit, utque vagi crines per colla iacebant,
in dextras abiere iubas, pariterque novata est
et vox et facies; nomen quoque monstra dedere.
Flebat opemque tuam frustra Philyreius heros, *Battus.*
Delphice, poscebat. nam nec rescindere magni
iussa Iovis poteras, nec, si rescindere posses,
tunc aderas: Elim Messeniaque arva colebas.
illud erat tempus, quo te pastoria pellis
texit onusque fuit baculum silvestre sinistrae,
alterius dispar septenis fistula cannis.
dumque amor est curae, dum te tua fistula mulcet,

---

665 extreme[a] querele *ε*, quere/lae (l *eras*) *M* 666 fuere *ς cSprotii* ‖ feruntur *Hs* 667 nec *s l add ε* ‖ Vox nec u. q. neque iam sonus *e*, ł Mox ł nec equę s. maturę *sscr* e^2 668 similantis *M* ‖ equam h^1 *g ς RA vulgo*, *ἐοικυίας ἵππῳ Plan*, equi (uel eam *sscr*) *cSprotii*, eque(ae) h^2 *cett* ‖ in corpore *F* 669 (hi *i r m 2*)nnitus *N* ‖ herbas (i *sscr ε*) *ε F ς* n ς* herbis *O ς R* 670 digito[i] *ε* et/// quinos *N* ‖ alliga/t (n *eras*) *M* 672 pars ultima *ς Baumg-Crusius* 673 atque (*corr m 2*) *N* 674 in densas (*coll georg III 86*) *Riese* ‖ abire *ε* ‖ novata est] novatae *Hs.* 675 de(d *ex* b)ere *M ς R*, dederunt *cett* 676 tuu[ã] *ε*, (t *ex* s)uam *M* ‖ philyreius *ccGoth et Berol et e coni Const Fanensis*, phylireius *O*, philirius *ε F*, phillirius *l g*, philereius (uel phillirius *sscr*) *cSprot*, phyllirius *e*, filirius *h*, *Φιλλύριος Plan* 677 nā[2]/ nec *M*, sed nec *s*, iam nec *vel* nec iam *ς*, nec enim *g* ‖ resindere *l* 678 ne si *ε* ‖ posses *i r n* 679 a(b[d] *i r m 2*)eras *M* ‖ Elim Messeniaque] *sic O l ς*, elimas seniaque *ε*, elim mensaniaque *h*, elin *F ς vulgo*, helin *R*, elyn *e*, messaniaque *e g Burm*, elim messanaque *s ς*, messanaque rura *ς*, Othryn Magnesiaque *Farnabius et Relandus* 681 *sic* (*cf XV 655*) *frg Leodiense et cPal Hs vulgo* ‖ baculu(s *i r*, m *fuit*) siluestre sinistre *M*, baculus siluestre sinistre *ε*, baculus siluestr(is oliue *i r m 2*) *N*, baculus siluestris oliuę *X g* (*et i mg m*) *ω*, onusque fuit dextrae siluestris oliua *ς Jahn*, onus dextrae baculus siluestris oliuae *ς*, on. fuit silvestris oliva sinistrae *Fr Vollmer* 682 septenis *ε ς* vulgo*, //e/ septē *M*, et septem *N*, e septem *F ς R* ‖ canis *ε* ‖ septena f. canna *Hs* 683 *bis scripsit* (*corr m 2*) *N*

incustoditae Pylios memorantur in agros
processisse boves: videt has Atlantide Maia
natus et arte sua silvis occultat abactas.
senserat hoc furtum nemo nisi notus in illo
rure senex: Battum vicinia tota vocabant.
divitis hic saltus herbosaque pascua Nelei
nobiliumque greges custos servabat equarum.
hunc timuit blandaque manu seduxit et illi
'quisquis es, hospes' ait, 'si forte armenta requiret
haec aliquis, vidisse nega neu gratia facto
nulla rependatur, nitidam cape praemia vaccam' —
et dedit. accepta voces has reddidit hospes:
'tutus eas! lapis iste prius tua furta loquetur',
et lapidem ostendit. simulat Iove natus abire,
mox redit et versa pariter cum voce figura
'rustice, vidisti siquas hoc limite' dixit
'ire boves, fer opem furtoque silentia deme:
iuncta suo pariter dabitur tibi femina tauro.'
at senior, postquam est merces geminata, 'sub illis
montibus' inquit 'erunt', et erant sub montibus illis.
risit Atlantiades et 'me mihi, perfide, prodis?

687*sq Conr de Mure p 99 ed Bas*: 'Senserat — nisi solus — tota uocabant'.

---

684 pilios *M* pelios *F l* ‖ me morantur *ε* 685 atlandide *ε*, atl. matre *ε* ς, athlandide *F*, athalantide *h* 686 a^{r}r(t *ex* c, *ut videtur*)e *M* ‖ occultet (*corr m 3*) *F* 687 natus *l* ς, in illo notus (*corr*) *h*, nisi solus *Conr de Mure cGoth* 688 uicinia tota] *sic F g* ς *Hs vulgo*, uicina hunc rura *ε h l* ς *Plan*, uicinia rura *N e* ς, uicina rura *cLeid Voss 51* uicinaque (tota *i r m 2*) *M*, uicinaque rura *cSprot* ‖ uicina per arua (*sed cf fast II 657*) *Riese*, uicinia cuncta *Housman*, uicinia rure *malim* ‖ canebant (Battum vicina hunc rura cavebant *inde FrVollmer*) *ε*, uocabat *F g* ς *ω* 689 N(e *i r m 2*)lei *N*, nili *F s* ς, nil(i *i r 2 litterarum*) *h*, neley *l*, nyli *e* 690 equorum *e h s*, *corr e* h^3 691 tenuit (*prob Ellis, cf I 600*) balandaque *ε*, bandaque *e* ‖ et eia *Hs*, et at tu *Burm* 692 hosbes *ε* ‖ requirit *s* 693 nec gratia *ε* ‖ facto (uel ficto *sscr*) *cSprot*, facti *cBersmanni* 694 repentatur *ε* ‖ niveam c. *R* 695 Edidit — has reddit hosbes *ε* 696 loquatur ς *Hs vulgo olim* 701 pariter (*cf 445*) *A*, dabitur pariter *s*, suo pa$^{ri^2}$ter — f(em *i r m 2*)ina *N*, suo pretium *e cThuan Hs vulgo olim*, dabitur sua ς *ad Liv V 21 Gruterus* 702 est *om* ς, *del Hs* ‖ sub illis *i r N*, sub istis *g* 703 *sic M* ς *R Hs vulgo* ‖ inquit erant (a *ex corr N*, a *i r* h^2) et *N F* ς* *g* ς, eunt et eunt ς ‖ collibus illis *F* 704 Risit (U *partim eras ante* R) *M* ‖ et meme perfide *ε*

me mihi prodis?' ait, periuraque pectora vertit
in durum silicem, qui nunc quoque dicitur 'index',
inque nihil merito vetus est infamia saxo.
Hinc se sustulerat paribus caducifer alis, *Aglauros. Invidia.*
Munychiosque volans agros gratamque Minervae
despectabat humum cultique arbusta Lycei.
illa forte die castae de more puellae
vertice supposito festas in Palladis arces
pura coronatis portabant sacra canistris.
inde revertentes deus adspicit ales iterque
non agit in rectum, sed in orbem curvat eundem.
ut volucris visis rapidissima miluus extis,
dum timet et densi circumstant sacra ministri,
flectitur in gyrum nec longius audet abire
spemque suam motis avidus circumvolat alis:
sic super Actaeas avidus Cyllenius arces
inclinat cursus et easdem circinat auras.
Quanto splendidior quam cetera sidera fulget
Lucifer et quanto quam Lucifer aurea Phoebe,
tanto virginibus praestantior omnibus Herse
ibat eratque decus pompae comitumque suarum.

---

716 [Sergii] *Explan in Donatum I* (*Keil IV 494*): sic et in milvo: legimus enim et masculino genere, legimus et feminino, 'rapidissima miluus exit [*sic* LF, *om* S]'.

721 *Joann Saresber Policr VII 12* (*II p 137*): 'et easdem circinat auras'.

---

706 scilicem *h* ‖ Index *Polle* 709 Munychiosque *ε ς Plan A*, M(u- *ex* o)-nichiosque (a monacho giganta *i mg M*) *O*, Munichiosque *V*, Moni(y)chi(y)osque *F ς* g ς R*, Menochiosque *ς*, Monochiosque *ς* 710 Despiciebat *h s ς*, Respiciebat *e* ‖ arbustaque *ε* 711 Illo *g* ‖ cast(ę *a m 2*) *M*, caste *N* ‖ more mineruae (uel puellae) *s* 712 pal(a)idis arce *ε* 713 Plura *s ς*, Thura *cSprotii ς*, Pulchra *ς*, Tecta *ς* 714 reuertentis *R* 715 a(g²)it *M* ‖ eunde (ł ō²) *ε*, eundem *e*, eundo *h g p probat Anecd Ox p 11 Ellis* 716 uidis *ε* ‖ miluus extis *O F ς*, miluus in extis *l m cSenat*, miluius extis (miluus in extis *sscr g*) *ε g n e ς ω*, milius extis *h* 717 circumdant *N* 718 adire *JHVoss* 719 motis auis *ε* 720 auidus (*cf Hor c III 4, 58*) *O*, acteas auis *ε*, agiils *cett ω vulgo* ‖ cilleneus *M*, cileneus *h* cilenius *h l*, cyllenius // *e* ‖ ap/(r)ces *ε* 721 eadem *R* ‖ aur(as *i r m 2*) *N*, horas *s* 722 splendior *e* 723 quanto quam *ε O ς* g ς VA*, quanto te *F ς R Hs vulgo olim* 725 pon(m)pae *ε*

obstipuit forma Iove natus et aethere pendens
non secus exarsit, quam cum Balearica plumbum
funda iacit: volat illud et incandescit eundo
et, quos non habuit, sub nubibus invenit ignis.
vertit iter caeloque petit terrena relicto
nec se dissimulat; tanta est fiducia formae.
quae quamquam iusta est, cura tamen adiuvat illam
permulcetque comas chlamydemque, ut pendeat apte,
conlocat, ut limbus totumque appareat aurum,
ut teres in dextra, quae somnos ducit et arcet,
virga sit, ut tersis niteant talaria plantis.
pars secreta domus ebore et testudine cultos
tris habuit thalamos: quorum tu, Pandrose, dextrum,
Aglauros laevum, medium possederat Herse.
quae tenuit laevum, venientem prima notavit
Mercurium nomenque dei scitarier ausa est
et causam adventus. cui sic respondit: 'Atlantis
Pleionesque nepos ego sum, qui iussa per auras
verba patris porto; pater est mihi Iuppiter ipse.
nec fingam causas (tu tantum fida sorori
esse velis prolisque meae matertera dici):
Herse causa viae. faveas, oramus, amanti.'
adspicit hunc oculis isdem, quibus abdita nuper
viderat Aglauros flavae secreta Minervae,

---

730 *Sedulius paschal carm I 352 sq* (*de Christo*): 'quondam terrena petisti caelitus'.

---

726 Obstipuit *O Riese*, Obstupuit *ε F ς* n ς vulgo* ‖ pennis^{den} *ε* 727 balearia *h ς R* 728 incande/scit (n *eras*) *M* 729 abuit ignis^{e} *ε*, ignes *cett vulgo* 730 Flectit *cGronov et Palat* ‖ terrena *M ς Sedulius Merkel*, diuersa (*cf III 649*) *cett vulgo olim* 731 fuducia *ε* 732 pulcra est *cVatic* ‖ illum (*corr m 2*) *F* 733 Permulcet(que *om*) *h*, Promulcet (que *om*) *e* 734 Conlocat — totum(que *om*) *ε* ‖ textumque (*praef ed*) *Riese*, latumque *HAKoch* 735 Vt/(que *eras*) *l* ‖ sommus^{o} *ε* ‖ et aufert *cCaelestinorum et Medic* 736 et tersis *e l g p ς* ‖ niteat (*corr*) *F** 737 testudine cinctos *h*, comtos *ς* 738 Tris *ε F*, Tres *cett ω vulgo* ‖ pandrose *F ς Plan vulgo*, pandros(e *i r*) *M* ł se *i mg m*, pandr(a *i r m 2*)s (o *i r m 2*) *N*, pandra *ε*, pandrase *e g ς* (*i r h*³) *R*, prandase *l* 739 Aglaurus *M* 741 Mercuriumque *F* ‖ scicitarier *ε*, citarier *i r h*³ 742 *sq distinx* (*coll 741* nomen) *Jahn*, resp. Atl. Plei. nepos: ego *vulgo* ‖ alantis *M* ‖ Pl. genus ego *ς Gierig* 744 ippiter *l* 745 Non fingam *p* 747 uiae *ε O F ς Hs*, uiae est (*cf X 23*) *m h e ω*, Herse est c. uiae — oramus oranti *l* 748 hisdem *M l*, istem *ε* 749 Aglaurus *M* ‖ ravae *Opusc III 348 Haupt*

proque ministerio magni sibi ponderis aurum
postulat; interea tectis excedere cogit.
    Vertit ad hanc torvi dea bellica luminis orbem
et tanto penitus traxit suspiria motu,
ut pariter pectus positamque in pectore forti
aegida concuteret. subit, hanc arcana profana
detexisse manu tum, cum sine matre creatum,
Lemnicolae stirpem, contra data foedera vidit,
et gratamque deo fore iam gratamque sorori
et ditem sumpto, quod avara poposcerat, auro.
    Protinus Invidiae nigro squalentia tabo
tecta petit: domus est imis in vallibus huius
abdita, sole carens, non ulli pervia vento,
tristis et ignavi plenissima frigoris et quae
igne vacet semper, caligine semper abundet.
huc ubi pervenit belli metuenda virago,
constitit ante domum (neque enim succedere tectis
fas habet) et postes extrema cuspide pulsat.
concussae patuere fores. videt intus edentem
vipereas carnes, vitiorum alimenta suorum,
Invidiam visaque oculos avertit; at illa
surgit humo pigra semesarumque relinquit

---

751 etcedere (x *sscr*) *ε* ‖ cogit (eum *sscr*) *M*, iussit *ς* 752 dea/ (e *eras*) *M* ‖ orbes *h l ς* 753 susbiria *ε* 754 impectore *M* ‖ f(orti *i r*) *l* 755 *om* *ε* ‖ "prophana "archana *h* ‖ creatum (a *ex* u *M*) *mutata interpunctione recepi ex ε M*, creatam Lemn. stirpem *cett vulgo* 757 Lemnicolę/ (s *eras videtur*) *M*, Lennycolę *e*, Lemni(acam *i r m 2*) *N*, Lemniacam *F h g p ς*, Lemnycam (a *sscr*) *l*, lemniacam prolem *p* 758 Et gratamque deo *M F h ς Hs*, Ingratamque deo *ε N F*² *g l e ς ω* ‖ fore iam gratamque (ł in *sscr e*²) *M e*, fore ingratamque (in *ex* iam *F*²) *ε F ς*, fore iam ingratamque *N h l VA*, fore non gratamque *s R*, ingr. minerue *ε* ‖ Iam gratamque deo fore, iam gratamque sorori *Hs* 759 poposcerit *cBas Hs vulgo olim* ‖ aurum *ε g* 760 squalantia *h* 761 ualibus *ε*, est huius in uallibus imis *e* ‖ uallibus antri *F ς Jahn* ‖ uallibus Orci (*cf Bothe Vind Ov p 140*) *JHVoss*, uallibus antrum *vir doctus ap Baumg-Crusium*, uallibus antro (*vel* antris) Abdita *Baumg-Crusius* 763 igna(ui *i r m n*) *O* ‖ frigoris atque *p*, fr. ut quae *Faber* 764 habundet *O l* 765 belli *ε ς vulgo*, bellis *ς*, bell(o *e corr m 2*) *M*, bell(o *i r m 2*) *N*, bello *cett R* 766 ante fores *R* ‖ enim *i l l* succere *ε* 767 etrema *ε* 768 uidit intus etedentem *ε* 769 ca/nes (r *sscr*) *M* carnes *i mg m* 770 uisamque *ε* ‖ conuertit *M* 771 pigra (*cf 762sq am III 6, 94 Hor c I 22, 17*) *ε M F Burm*, pigre *n ς* vulgo*, pigro *N* ‖ reliquit *ε l ς*

corpora serpentum passuque incedit inerti,
utque deam vidit formaque armisque decoram,
ingemuit vultumque ima ad suspiria duxit.
pallor in ore sedet, macies in corpore toto,
nusquam recta acies, livent rubigine dentes,
pectora felle virent, lingua est suffusa veneno;
risus abest, nisi quem visi movere dolores,
nec fruitur somno, vigilantibus excita curis,
sed videt ingratos intabescitque videndo
successus hominum carpitque et carpitur una
suppliciumque suum est. quamvis tamen oderat illam,
talibus adfata est breviter Tritonia dictis:
'infice tabe tua natarum Cecropis unam.

---

775 *sq Lactant Plac Comm in Stat Theb III 1*: 'Pallor in ore sedet. — Numquam [Nusquam *Tiliobrogae liber et Par 8064*] recta acies, liuent rubigine [robigine *Par 8063, Monac 194 82*] — uisi mouere [fecere *Par 8064*] — uigilantibus excita — carpitque et carpitur una' ‖ *Vinc Bellov Spec hist VI 116*: 'Pallor in ore sedet macies est in — uisi fecere — uigilantibus e. curis — Suppliciumque suum est' ‖ *respexit totum locum Joann Saresb Policrat VII 24* (*II 212*): Pallor in ore—fecere dolores *alia*.

---

773 *om* *ε* ‖ forma armisque *h* 774 *sic* (*sed* ima *i r*, *fort a m 1* *M*) *M h l g ς VA Hs* ‖ uultumque un'a ad susp. (*quid sibi velit illud ' non liquet*) *F*, uultumque (uultuque *ε*) deę ad s. (susbiria *ε*) *ε N e p ς R Jahn*, uultumque suum ad s. (*cf Bibl Diez 1069*) *cLeid*, uisaque dea s. duxit *cFrancof* ‖ cultusque deae s. movit *vel* Ingemit, ad cultumque deae s. ducit *vel* (*Mscr Diez BSant 148*[c]) cultuque deae s. duxit *Burm*, visusque decor s. duxit *epist II 310 Faber*, vultumque trahens s. duxit *Kr Anm III 81 Withof*, vultumque dea ad s. duxit *coni Jahn*, vultumque deae ad fastidia d. *Hellmuth*, vultumque inita ad s. d. *Merkel*², Ingemuit pulmone imo s. ducens *HAKoch*, vultuque minans (minax *Rev Ph XXI 129 Lafaye*) s. d. *Adv cr II 82 Madvig*, vultumque inde ad s. d. *Riese*², motuque imo s. d. *De locis quibusd p VII Pascal*, vultumque una ac s. d. *Housman*, vultumque adeo ad *Fr Vollmer* 775 matices *ε* ‖ toto est *cBerol* 776 Numquam (*corr* h^3) *h l scholia in Stat* ‖ recta *bis* *ε* ‖ libent (*corr m 2*) *N*, lurent *esse in Mscr Digb 65 p 774 testatur Anecd Ox p 11 Ellis*, sordent *cAbbatis* 777 tument *cGronovii* ‖ infusa *e* 778 fecere dol. (*cf IV 419*) *e h ς Joann Saresb Vincent Bellov VA*, mouere *sscr* h^3 779 Non fruitur *N l* ‖ uigilantibus *N l h g p ς schol in Stat Vinc Bellov*, uigilatibus *F*, uigila(n)tibus *ε*, uigilacibus *M e ς vulgo*, vivacibus *Mnemos 1890, 201 Hartman* ‖ excita ruris (c²) *M* 780 in-gratis *Bentley* 781 homineș *ε* ‖ un'a (*cf ad 774*) *F* 782 que *om* *l* ‖ est *om* *h* ‖ oderit *h e ς R Jahn* ‖ illum *ε* ‖ oderat, illam Talibus *distinx Hs* 783 breuibus *N e p ς R* ‖ uerbis *ς* 784 cycropis (*sic semper*) *e*

sic opus est. Aglauros ea est.' haud plura locuta
fugit et inpressa tellurem reppulit hasta.
  Illa deam obliquo fugientem lumine cernens
murmura parva dedit successurumque Minervae
indoluit baculumque capit, quod spinea totum
vincula cingebant, adopertaque nubibus atris,
quacumque ingreditur, florentia proterit arva
exuritque herbas et summa papavera carpit
adflatuque suo populos urbesque domosque
polluit; et tandem Tritonida conspicit arcem
ingeniis opibusque et festa pace virentem
vixque tenet lacrimas, quia nil lacrimabile cernit.
sed postquam thalamos intravit Cecrope natae,
iussa facit pectusque manu ferrugine tincta
tangit et hamatis praecordia sentibus inplet,
inspiratque nocens virus piceumque per ossa
dissipat et medio spargit pulmone venenum,
neve mali causae spatium per latius errent,

795*sq* *Lact Plac Comm in Stat Theb XII 503*: Ouidius de Athenis, ad quas uenit Inuidia: 'Ingeniis opibusque—quia nil lacrimabile cernit [uidit *MP*] || *Joann Saresb Policr V 16* (*1355*): 'vixque tenent lacr., cum nil lacr. cernunt.'

---

785 aglaros *F* 786 tellurem cuspide pulsat *s* 787 Illa quidem obliquo *cSprotii*, oblico *l*, obliq(æ *i r m 2*) *h* 788 murmura rauca *Hs* || successurumque ς *Hs vulgo*, *i e* '*indoluit, quod res a Min. coepta successum habitura videretur*' || successuramque *ε*, successorumque *F h g* ς *cLeid Voss 51 VA Jahn*, successu namque *l* ς, successus namque *R*, successibus (us *i r m 2*, at *videtur fuisse*)que *N*, successibus usque ς, successibus atque *e* ς || success(urūq: *eras*) utique *M*, successibus atque (utique *virgula del*) *inde m*, al successum utrique *et* successus namque *scripserunt i mg manus recentiores m* 789 baculussique capit *ε*, baculumque sumit *F* || quod *ε M* ς *Hs*, quem *m cett ω Jahn* || spinea comptum *R*, sp. tortum ς *A* 790 ungula cingebat ('*ut ipsas spinas vocet ungulas a similitudine*') *Hs*, uimina (lumina *Bentley*) cingebant *Burm* || adoperta// et nubibus (que *eras*) *N* 791 Quocumque *h* 792 papauera *recepi* (*cf Hermes XXXIX, 39sq*) *ex O F ε l* (*i r h*²) *g* ς *VA*, cacumina *e s* ς *R vulgo* 793 Affatuque (*corr m 2*) *F* || 'populosque *l* ς || suo pecudes *l* || domusque *h n* 794 tritonia (*corr m 2*) *h* 795 Ingeniisque ς, Ingentes *ε*, Innumeris *vel* immensis ς, Ingenuis op. et *cSprotii*, opibus et—nitentem *h R* 796 lacr. uidit *schol in Stat* 797 nata *ε* 798 Iusta facit *g* 799 amatis (*corr m n*) *O h l*, amantis *ε* 800 Insbiratque *ε* || peceumque (*corr*) *M* || perosa (*corr m*) *ε M* 801 plumone *ε* 802 mali spatium causae (causa/ *M*)—erret *ε M R*, spatium causae *inde Hs vulgo olim*

germanam ante oculos fortunatumque sororis
coniugium pulchraque deum sub imagine ponit
cunctaque magna facit; quibus inritata dolore
Cecropis occulto mordetur et anxia nocte,
anxia luce gemit lentaque miserrima tabe
liquitur, ut glacies incerto saucia sole
felicisque bonis non lenius uritur Herses,
quam cum spinosis ignis supponitur herbis,
quae neque dant flammas lenique tepore cremantur.
saepe mori voluit, ne quicquam tale videret,
saepe velut crimen rigido narrare parenti;
denique in adverso venientem limine sedit
exclusura deum; cui blandimenta precesque
verbaque iactanti mitissima 'desine' dixit:
'hinc ego me non sum nisi te motura repulso.'
'stemus' ait 'pacto' velox Cyllenius 'isto!'
caelestique fores virga patefecit, at illi
surgere conanti partes, quascumque sedendo
flectitur, ignava nequeunt gravitate moveri:
illa quidem pugnat recto se attollere trunco,
sed genuum iunctura riget frigusque per ungues
labitur et pallent amisso sanguine venae;
utque malum late solet inmedicabile cancer

---

825 *Auctor de dubiis nom* (*Keil V 575, cf P de Winterfeld Poetae Lat Med Aevi IV 295*): Cancer bubo generis neutri, ut Livius [Ovidius *d Winterfeld*] 'malum latere solet [latet solet *M*, malum latet solet *d Winterfeld*] inmedicabile cancer'.

---

803 Germanamque *ε* 804 Coniugium / (est *eras videtur*) ***M*** 805 magnificat ***g*** ‖ magno—irritata (n *sscr*) *ε* 806 *om* ***l***, *i mg add* ***l***² 807 Axia *ε* 808 inserto *Merkel*² ‖ saucia solet *ε* 809 non (lenius *i r, m 2?*) ***M*** non leniter ***F*** non let (*i e* leuiter*?*) *ε*, aliter non *ς* ‖ non secius *Hs vulgo olim* 811 *om* *ε* ‖ te/pore ***N***, tp̄e ***l***, tepore *i mg* ***l***², *βραχεῖ χρόνῳ Plan*, uapore (*cf am I 2, 46*) *ς* 812 quiquam (*corr m 2*) ***N*** 813 ueli/t ***M*** uelud ***F*** 814 li/mine ***e l*** 815 Exclusara—plandimenta *ε* 817 Hinc me ego non—moritura *ε*, mo//tura (ri *eras*) ***M*** ‖ me *add* ***h***³ 819 Caelestique ***O l g*** *ς Riese*², C(a)elatasque *ε* (*ex sil*) ***F e h l***² (*sscr* ***g***) *ω vulgo* ‖ illi ***N*** illa ***n*** 820 conati *ε* ‖ qua/cumque(s *eras*) ***M*** 821 Flectitur (*cf V 547*) ***F*** *ς** ***s*** *ς ω*, flect(itur *i r m 3*) ***M***, flec(tit et *i r m 2*) ***N***, flectimus *ε ς vulgo olim*, flectimur *c Vatic Hs* 822 recto pugnat *Hs* ‖ se tollere *ς* 823 *post* 826 *ε* 823 genuū² ***N*** ‖ frigus//que (*sed* is *i r paene evanida* ***M*** ‖ per ungues ***A*** *ς Hs*, per artus ***n*** *ς post Ciofanum Bentley*, per inguen *act lit Rheno-Traj IV 345 Erkema*, perurguet *Merkel*² 824 *del Merkel*² ‖ palpent (*corr*) ***l***, callent *Haupt* 825 carcer (*corr m 2*) ***M***

serpere et inlaesas vitiatis addere partes,
sic letalis hiems paulatim in pectora venit
vitalesque vias et respiramina clusit;
nec conata loqui est nec, si conata fuisset,
vocis habebat iter: saxum iam colla tenebat
oraque duruerant, signumque exsangue sedebat;
nec lapis albus erat: sua mens infecerat illam.

Europa.

Has ubi verborum poenas mentisque profanae
cepit Atlantiades, dictas a Pallade terras
linquit et ingreditur iactatis aethera pennis.
sevocat hunc genitor nec causam fassus amoris
'fide minister' ait 'iussorum, nate, meorum,
pelle moram solitoque celer delabere cursu,
quaeque tuam matrem tellus a parte sinistra
suspicit (indigenae Sidonida nomine dicunt),
hanc pete, quodque procul montano gramine pasci
armentum regale vides, ad litora verte.'
Dixit, et expulsi iamdudum monte iuvenci
litora iussa petunt, ubi magni filia regis
ludere virginibus Tyriis comitata solebat.
non bene conveniunt nec in una sede morantur
maiestas et amor: sceptri gravitate relicta
ille pater rectorque deum, cui dextra trisulcis

---

826 Serpere (pergere *sscr m 2*) *l* ‖ ill/esas *M*, illesas *N*, inlęsis uitiatis *F*
a ł uenit³
827 corpora *l*, pectorę ε, pectore *h* ‖ uer(sat *i r*) *N*, repit *Hs* 828 clusit ε *F N*, clausit *M n* ς* ς ω *vulgo* 829 canata ε 830 haberet *s* ς *Hs*
v
vulgo ‖ iam ///(tum *eras*) *M* 831 dıruerant *F*, diruerant *s*, diruerat *ccDresd et Senat* ‖ etsangue ε ‖ iacebat *cBersm* 832 albus *om* (*add m 2*) *M* ‖
um²
s(e *del m 2*)ua *l*, fera mens *cSprotii* ‖ illam *M*, illum *R* 833/75 *exstant in* β 833 quas ubi *Hs* ‖ prophanę *O* 834 Coepit β *M F* ‖ dictas *om* ε
d²
835 aera *e* ς *Jahn* ‖ iactantis acrea (*corr m 3*) *h* 836 Sed uocat *M*, Se uocat *N F*, Euocat *s*, Aduocat ς *cSprotii* ‖ causas *g* ‖ fassus *i r n* ‖ amo-
o
rem *Francius* 837 F//ide β ‖ uerborum nate *p* 838 subitoque *e h* ς 839 suam matrem (*Sidona sc, matrem Tyri*) *Fuß* ‖ de parte *p* 840 Suscipit (*corr e²*) ε *e* ς, Susp(i *ex corr*)cit β ‖ ındignę ε ‖ sidonia (*corr n h³*) *N h g* ‖ nominan (*corr*) β 841 montan(o *ex* e) gr. pascit ε, carmine (*corr m 2*) *M*, in gramine *ccLeid et Goth* 842 alitora (*corr m 2*) β, littore (*corr*) *M* ‖ certe ε 843 exclusi *cLeid et frg Cantabr* 844 Littora β, Li/tora *M* 846 sede morantur in una *g* 847 Magestas ε 848 Ipse pater *s ccDresd*
ł tri²
et Pal, item e coni Gebhardus ‖ bisulcis *e*

ignibus armata est, qui nutu concutit orbem,
induitur faciem tauri mixtusque iuvencis
mugit et in teneris formosus obambulat herbis.
quippe color nivis est, quam nec vestigia duri
calcavere pedis nec solvit aquaticus auster;
colla toris exstant, armis palearia pendent,
cornua parva quidem, sed quae contendere possis
facta manu, puraque magis perlucida gemma.
nullae in fronte minae, nec formidabile lumen:
pacem vultus habet. miratur Agenore nata,
quod tam formosus, quod proelia nulla minetur;
sed quamvis mitem metuit contingere primo,
mox adit et flores ad candida porrigit ora.
gaudet amans et, dum veniat sperata voluptas,
oscula dat manibus: vix iam, vix cetera differt;
et nunc adludit viridique exsultat in herba,
nunc latus in fulvis niveum deponit harenis
paulatimque metu dempto modo pectora praebet
virginea plaudenda manu, modo cornua sertis
inpedienda novis; ausa est quoque regia virgo
nescia, quem premeret, tergo considere tauri,
cum deus a terra siccoque a litore sensim
falsa pedum primo vestigia ponit in undis;
inde abit ulterius mediique per aequora ponti
fert praedam. pavet haec litusque ablata relictum

---

849 metu *β* ‖ condidit (ł concutit *sscr m 2*) *e* 851 ambulat ***l*** 854 &stant (x *sscr*) *ε*, extant *β* ‖ pelearia (*corr m 2*) ***F*** 855 vara quidem *post Heinsium Bentley*, torva quidem *Housman* ‖ si quae *ε*, sed quîs *Vossius* ‖ possis *ε* ***O*** *ς Hs vulgo*, posses ***F*** *ς** ***g*** *ς RV Jahn* 856 praelucida *ς* 857 Null(ę *i r m 2*) ***M***, Nullae fronte *c Sprotii* 858 miretur (*corr m 2*) ***M*** 860*sq* Sed, quamvis mitem m. cont. primo, Mox adit *videtur distinxisse Plan* 862 sberata *ε* 863 Oscula dat *i r e*[3] ‖ uix iam (*cf IV 350*) ***M***, uix (iam *i r m 2*) ***N***, uix ha *ε* ***h g*** *cSprotii*, uix a ***l***, uix ah ***e*** *ς ω*, uix (et *i r m 2*) ***F*** ‖ manibus (uix—differt) et nunc *distinx Riese*[2] 864 At nunc *ε*, Et *add* ***l***[2] ‖ teneraque e. *cUpsal* 865 N nunc *ε* ‖ nitidum ***l*** 866 dempta (*corr*) ***F*** ‖ nunc pectora *ς* ς* 867 *sic β* ***O F g*** *ς Hs vulgo*, plaudende *ε*, palpanda *ς** ***p*** *ς Jahn*, tangenda *cSprotii* 868 nouis (*inter* o *et* u *littera parum manifesta, fort* s, *inserta est*; u *i r m 2*) ***M*** 869 consistere *R*, consederet auri *ε* 870 Tum *ς Gierig* ‖ siccoque ad litorae *ε* 871 fissa pedum *Merkel*[2], ficta pedum *Verisim decas p 3 Lunak* ‖ primo] *sic A VA Ehwald*, primis *ς R vulgo* ‖ in imis (*corr m 2*) *ε* 872 ponti *i r ex corr β* 873 ablata *i r* ***N***

respicit et dextra cornum tenet, altera dorso
inposita est; tremulae sinuantur flamine vestes.

---

874 *Priscianus VI 20*: 'hoc cornu', 'genu', 'tonitru', quae tamen antiquissimi inveniuntur in 'um' quoque proferentes . . . Ovidius in II metamorphoseon: 'dextra cornum tenet'. idem in V: 'flexile cornum'.

---

874 cornum] *sic β l Priscianus, post Regium vulgo, sed virgula* (cornū) *pallidiore atram addita videtur in l,* cornu *cett ω* 875 tremulo *s*, tenues *ς VA* ‖ laxe sinuantur *R* Capit. lib. III *α*, Liber tertius ***M***, Incipit III ***N***, LIBER TERTIUS incipit *e*, EXPLICIT LIB̄R · II · INCIPIT TERCIVS *l*, *nullus titulus in β ε **F** **h**.*

LIBER TERTIUS.

Cadmus.

Iamque deus posita fallacis imagine tauri
se confessus erat Dictaeaque rura tenebat,
cum pater ignarus Cadmo perquirere raptam
imperat et poenam, si non invenerit, addit
exilium, facto pius et sceleratus eodem.
Orbe pererrato (quis enim deprendere possit
furta Iovis?) profugus patriamque iramque parentis
vitat Agenorides Phoebique oracula supplex
consulit et, quae sit tellus habitanda, requirit.
'bos tibi' Phoebus ait 'solis occurret in arvis,
nullum passa iugum curvique inmunis aratri.
hac duce carpe vias et, qua requieverit herba,
moenia fac condas Boeotiaque illa vocato.'
vix bene Castalio Cadmus descenderat antro:
incustoditam lente videt ire iuvencam
nullum servitii signum cervice gerentem.
subsequitur pressoque legit vestigia gressu,
auctoremque viae Phoebum taciturnus adorat.

---

11 *Cyprianus Gallus Heptateuchos Exod 376 Peiper (Corp script eccl XXIII)*: Nemo solum uertit c u r u i q u e i n m u n i s a r a t r i. *post saec V initium illum scripsisse putat praef p XXVI Peiper.*

1/56 *exstant in α*, **1/510** *exstant in β* 1 in magine *ε* 2 arua *ς R* ‖ Dicteïaque arva *Hs* ‖ regna tenebat *s ς* 3 Sed pater *l* ‖ cathmo (*sic semper*) *F e* ‖ raptam p. cadmo *ς* ς R Jahn*, cadmo p. natam *s ς cSprotii Micyllus*, natam p. cadmo *ς* 5 Exilii *cSenat* 6 dependere *α* ‖ posset *ς* g p ς* 8 *om α* ‖ ageno‿rides (‿*a m 2*) *F* ‖ phebeique or. suplex *ε* 9 re(quirit *i r*) *N* 10 phebos *ε* ‖ occurreret *h* ‖ in agris *s ς* 11 Nondum passa *cCantabr* 12 (H *add m 2*)Ac *M* ‖ due̜ *β* 13 fac ponas *cPal* ‖ boeotiaque *ς A vulgo*, boeotia(que *om*) *α*, boe/tiaque *N*, boetiaque *β ε F M h e g ς*, boeciaque *l R* 14 descenderet *α*, discesserat *ε cBernegg*, dissceserat *g* 15 lente *ex* longe *M*, longe *N* (*i mg m*) *cMedic* 16 seruicii *β* 17 lēgit *M* ‖ constringit *i mg m* ‖ passu *α p Ehwald* 18 Autoremque *α*, Actoremquem(v *sscr* e^2) *e ccDresd et Palat*

Iam vada Cephisi Panopesque evaserat arva:
bos stetit et tollens speciosam cornibus altis
ad caelum frontem mugitibus inpulit auras,
atque ita respiciens comites sua terga sequentis
procubuit teneraque latus submisit in herba.
Cadmus agit grates peregrinaeque oscula terrae
figit et ignotos montes agrosque salutat.
sacra Iovi facturus erat: iubet ire ministros
et petere e vivis libandas fontibus undas.
Silva vetus stabat nulla violata securi,
et specus in medio virgis ac vimine densus,
efficiens humilem lapidum conpagibus arcum,
uberibus fecundus aquis, ubi conditus antro
Martius anguis erat, cristis praesignis et auro;
igne micant oculi, corpus tumet omne venenis,
tres vibrant linguae, triplici stant ordine dentes.

---

29 *Priscianus VI 76*: dicebant tamen et 'hoc specum' et 'haec speca' . . sed Livius etiam singulari numero hoc ponit masculinum . . . similiter Ovidius in III metamorphoseon: 'Et specus in medio [media *libri excepto K*] virgis ac vimine [acumine *GK*] densus', idem in VII: specus est tenebroso caecus hiatu'. idem in XI: 'Et specus in medio [media *R*], natura factus an arte, Ambiguum'.

---

19 cephisi ς *Plan A vulgo*, cephesi (*fort recte, cf NJhbb 1891, 695 et ad I 369*) *α ε O* ς*, zephesi *F* ‖ penopesque *e* ς, Panopea *Hs*, Panopeaque liquerat *Burm* 20 spatiosam *s* ς *R vulgo olim* 22 sequentis *α R*, respiciens—terga respiciens (sequentis *om*) *ε*, sequentes *cett vulgo* 23 sumisit *α ε*, sūmisit *F ε*, sumisit *l* ‖ tenerasque l. s. in herbas *h* ς *cSprotii* 24 ait [g] *M*, ait *ε g* ‖ peregrinaque *ε* 25 inignotos *ε* ‖ montesque ς 26 faturus [///] (*supr* a *ras*, t *ex corr*) *l* ‖ ministris (*corr m 2*) *N* 28 uiolatu [a] *ε* ‖ secure *α* 29 Est specus *s* ς *Hs vulgo olim* ‖ in media *α plerique libri Prisciani* ‖ ac(*sed* c *i r n*)uimine *α N h e* ς, et uim. *R*, acu(i *ex* l *per ras*)mine *β*, aculmine [ł auimine²] denso *ε*, aculmine [i²] *M*, acułmine [i²] *F*, acumine *l*, a culmine *def NJhbb 1897, 498 Loewe* ‖ densis ς 31 fecundis *ε* ‖ condi/tus *M*, cditus [on²] *l* ‖ quo conditus *cum cGoth in app ed Burm p 1904 Capoferreus*, hoc (*sic* ς *vulgo olim*) cond. *vel* cui creditus *Hs* 32/33 *bis scripti in α* 32 perignis *ε* 33 timet (*corr m 2*) *F* ‖ uenenis (*bis*) *α*, ueneno *cett vulgo* 33/126 *exstant in γ*, 34 *om α* ‖ tres vibrant *cum Bothio* (*Vind p 21*) *scribendum esse docui NJhbb 1893, 605*, Tresque micant *A ω*, Tresque uibrant *ccBerol et Rhenov mg editionum Gryph Micyll et Bersm, post Heinsium vulgo* ‖ Tresque /// [micant²] sibi (sibi *i r m 3*) *β*, Trisque micant *ε*,

quem postquam Tyria lucum de gente profecti
infausto tetigere gradu demissaque in undas
urna dedit sonitum, longo caput extulit antro
caeruleus serpens horrendaque sibila misit.
effluxere urnae manibus sanguisque reliquit
corpus et attonitos subitus tremor occupat artus.
ille volubilibus squamosos nexibus orbes
torquet et inmensos saltu sinuatur in arcus,
ac media plus parte levis erectus in auras
despicit omne nemus tantoque est corpore, quanto,
si totum spectes, geminas qui separat arctos.
nec mora, Phoenicas, sive illi tela parabant
sive fugam, sive ipse timor prohibebat utrumque,
occupat: hos morsu, longis conplexibus illos,
hos necat adflatu funesti tabe veneni.
    Fecerat exiguas iam sol altissimus umbras:
quae mora sit sociis, miratur Agenore natus
vestigatque viros. tegumen derepta leoni
pellis erat, telum splendenti lancea ferro
et iaculum teloque animus praestantior omni.

---

35 lucum tyria γ_1 ‖ profeciti *α*   36 Infaustu *M* ‖ tetigere dea usaque in undas *α*   37 longum ς *Burm vulgo olim*, longe *FrVollmer*   39 Et fluxere *h* ‖ urnę *α n* ς, undę(æ) *ε A* ‖ relinquit *ε* ς *Hs vulgo olim*, reli$^{n}_{i}$quit *β*, reli/quit (n *eras*) *M*   41 squamosus *β ε M g*[1] *corr m g*[2] ‖ orbes *α*, orbis *R*   42 immenso (*corr m*) γ_1 *O e* ς *Jahn* ‖ sinuatus *l* ‖ in artus (1 $\overset{v}{\text{cos}}$ *sscr m 2*) *M*, in orbes (*cf IX 64*) *e* ς *R*, in arcum *e*[2] *Plan A*   43 At media ς, Et med. ς, hinc media *Hs* ‖ leuis *ε R*, leues *cett vulgo* ‖ leueș sē rectus *α*   44 dispicit *ed Vincent 1555 et ad Lucr p 236 Lachm* ‖ est *om h* ‖ corpore tanto (*corr m 2*) *N*, quanto $\overset{us^2}{M}$ 45 specteis *e*, spect$\overset{e^2}{a}$s *h* ‖ seperat *ε h*   46 phenices *N h l s R* ‖ si uelli *α*   47 fugam *ex corr* (fillam *videtur fuisse*) *F* ‖ ipse *om l* ‖ sñ (= sine) timor ipse *α*   48 amplexibus *e l p* ς *R Jahn*   49 afflatu funesti tabe ueneni (*cf II 454 ex P II 7,40 et quae dixi NJhbb 1891, 694*) *α*, afflatu funesta *β ε O F* ς, afflatu (″funesti *i r m 3*, ″funestaque *i mg m 2*) *h*, afflatu hos funesta *e* ς *cSprotii ω*, afflatu funesta hos (*s l* γ_1) t. γ_1 ς, afflati(u *ex* i *l*) funesta t. *l g* ς *vulgo*, afflatos funesta t. *cMedic*, afflatos funesti t. *inde Hs vulgo olim* ‖ afflata os funesti *Bach*, afflatu et funesti *Riese*, adflata funesti *ZÖG 1893, 308 Zingerle*   52 tegumen *β*, tegi/men (i *ex* u) *M*, tegimen *α F N e g* ς *vulgo*, tegmen *h l R* ‖ derepta leoni *α N* ς *Hs*, tegimendi repta leonis *ε*, direpta leonis *β F* ς *R*, der. leonis *n*, dir. leoni/ (s *eras*) *M*, direpta leoni ς* *g* ς   53 telum splendentia ferro *ε*, lancea $\overset{\text{ferro}}{\text{telo}}$ *α*, splendentis l. ferri *cLeid*   54 prestancior *l*

Ut nemus intravit letataque corpora vidit
victoremque supra spatiosi corporis hostem
tristia sanguinea lambentem vulnera lingua,
'aut ultor vestrae, fidissima corpora, mortis,
aut comes' inquit 'ero'. dixit, dextraque molarem
sustulit et magnum magno conamine misit.
illius inpulsu cum turribus ardua celsis
moenia mota forent: serpens sine vulnere mansit
loricaeque modo squamis defensus et atrae
duritia pellis validos cute reppulit ictus;
at non duritia iaculum quoque vicit eadem,
quod medio lentae spinae curvamine fixum
constitit, et totum descendit in ilia ferrum.
ille dolore ferox caput in sua terga retorsit
vulneraque adspexit fixumque hastile momordit,
idque, ubi vi multa partem labefecit in omnem,
vix tergo eripuit; ferrum tamen ossibus haesit.
Tum vero, postquam solitas accessit ad iras
causa recens, plenis tumuerunt guttura venis
spumaque pestiferos circumfluit albida rictus,
terraque rasa sonat squamis, quique halitus exit
ore niger Stygio vitiatas inficit auras.

---

55 *Eutyches Ars II 15* (*Keil V 484*): leto letas, Ovidius in Ibide [503] 'quique — arbore natum'. idem in III metamorphoseon libro 'letataque corpora vidit' ‖ *citat versum Glossarium Osberni* (*Mai class auct VIII p 299*) *sic*: 'quo simul intravit' *sq.*

---

55 intrauit leto data *ε*, letata(que *om*) *h*, laniataque *R* 56 Victorem (que *om*) γ_1 ‖ super γ_1 ς ‖ sp(a *ex* e *m 2*)ciosi *F*, spatiosa (*corr*) *ε* ‖ corporis] '*aut* tergoris *hic legendum aut paullo post* [58] fidissima pectora, *quod malim*' *Hs* ‖ *hic desinit α* 57 *om ε* ‖ Tristi//a(ti *eras*) *M* ‖ sanginea *F* ‖ corpora ς 60 magnum //// magno *e* ‖ et magno conamine misit in hostem ς *cSprotii* 62/86 *om ε* 64 Duritie *ccMedic et Moreti* ‖ c(u *i r m 2*)te *e* 65 qu(o *ex* e)que *M*, uincit ς *Hs vulgo olim* 66 medium γ_1, medio fixum lentae curu. spinae *cSulmon*, medio lentae fixum c. spinae *inde Hs vulgo olim*, lentae medio sp. c. fixum *malim* 67 toto — ferro ς *Hs vulgo olim* 68 dulore (*corr m 2*) *g* ‖ in *om h* ‖ retorque *cMedic* ‖ reflexit ς 70 Atque *R* ‖ ubi *add* h^2 ‖ ui magna *cGronov* ‖ ome(om̄em *inde m 2*) *M* 71 he)æ)ret *l* ς *R Hs vulgo olim* 72 Tunc *M F* 73 Plaga recens ς *Burm vulgo olim*, Causa (plaga *above*) γ_- 75 quoque (*corr m 2*) *M*, quoque (*corr m 3*) alitus *l* 76 uicinas *cSenat*, uiscatas *cPal Gebhardus* ‖ auras *β O* ς *Hs vulgo*, herbas *F* γ_1 *m s* ς* *ω Jahn*

ipse modo inmensum spiris facientibus orbem
cingitur, interdum longa trabe rectior adstat,
impete nunc vasto ceu concitus imbribus amnis
fertur et obstantis proturbat pectore silvas.
cedit Agenorides paulum spolioque leonis
sustinet incursus instantiaque ora retardat
cuspide praetenta: furit ille et inania duro
vulnera dat ferro figitque in acumine dentes.
iamque venenifero sanguis manare palato
coeperat et virides adspergine tinxerat herbas;
sed leve vulnus erat, quia se retrahebat ab ictu
laesaque colla dabat retro plagamque sedere
cedendo arcebat nec longius ire sinebat,
donec Agenorides coniectum in gutture ferrum
usque sequens pressit, dum retro quercus eunti
obstitit et fixa est pariter cum robore cervix.
pondere serpentis curvata est arbor et imae
parte flagellari gemuit sua robora caudae.
  Dum spatium victor victi considerat hostis,
vox subito audita est (neque erat cognoscere promptum

---

79 *Priscianus VI 55*: 'impeto, impĕs impetis' — Ovidius in III metamorphoseon: Impete nunc vasto, pro 'impetu' ‖ *Charisius Inst Gr IIII (Keil I 279)*: Antithesis est litterae pro littera inmutatio, ut 'Impete nunc vasto ceu c. i. amnis' pro impetu ‖ *Diomedes Ars Gr II (Keil I 442)*: Antithesis est litterae conmutatio, ut 'Inpete nunc—amnis'; impete dictum est pro impetu ‖ [*Probi*] *De ultimis syllabis XVIII 13 (Keil IV 264)*: Antithesis est litterae pro littera inmutatio, ut 'Impete—amnis' ‖ *Isidorus Orig I 34 (35), 6 Lindem*: Antithesis contrapositio literae pro alia litera, ut: 'impete vasto' pro impetu ‖ *Silius II 243*: contortum impete vasto robur.

---

78 recta trabe *cUps*, rectius *g* ‖ rectior exit ς *Hs vulgo olim*, extat ς* *s cUps ω Jahn* 79 Impet(o *ex* e *m 3*) *l* ‖ seu concitus amnis ab imbre *cSprotii* 80 obstantis *N*, obstantes *n cett vulgo* ‖ pertubat γ_1 *l* ς ω ‖ proturbat p. siluas *i r m* 81 *om M* 83 Cuspite *M* ‖ τὸ δέρμα προβεβλημένος (*i e* tergore praetento?) *Plan* ‖ et *om l* 84 figit(que *add m 2*) *h*, frangitque *cPal Hs vulgo olim* 85 uenifero (*corr*) β 87 uolnus *p* 88 dabat tergo *p* ‖ sedebat *N* 89 Cedebat (do *sscr*) ε ‖ caedendo *M* 90 gutture β *O* ς* ς ω *Hs vulgo*, guttura ς *Bentley*, inguine *vel* uiscere *uel* uiscera *uel* ilia ς 91 cui retro ς 92 Obstiti ε 93 curata (*corr*) β ‖ imę(ae) *A* ω *vulgo*, ima γ_1 *et e coni Phil XXXVI 362 Hartung*, τῷ τῆς οὐρᾶς ἄκρῳ *Plan* 95 uicti uictor *s* ‖ consederat (i *sscr*) ε 96 congnoscere promptu ε

unde, sed audita est): ‘quid, Agenore nate, peremptum
serpentem spectas? et tu spectabere serpens.’
Ille diu pavidus pariter cum mente colorem
perdiderat, gelidoque comae terrore rigebant:
ecce viri fautrix superas delapsa per auras
Pallas adest motaeque iubet supponere terrae
vipereos dentes, populi incrementa futuri.
paret et, ut presso sulcum patefecit aratro,
spargit humi iussos, mortalia semina, dentes.
inde (fide maius) glaebae coepere moveri,
primaque de sulcis acies apparuit hastae,
tegmina mox capitum picto nutantia cono,
mox umeri pectusque onerataque bracchia telis
exsistunt, crescitque seges clipeata virorum:
sic ubi tolluntur festis aulaea theatris,
surgere signa solent primumque ostendere vultus,
cetera paulatim, placidoque educta tenore
tota patent imoque pedes in margine ponunt.
territus hoste novo Cadmus capere arma parabat:
‘ne cape’, de populo, quem terra creaverat, unus
exclamat ‘nec te civilibus insere bellis!’
atque ita terrigenis rigido de fratribus unum
comminus ense ferit; iaculo cadit eminus ipse.
hunc quoque qui leto dederat, non longius illo
vivit et exspirat modo quas acceperat auras;

---

97 natu$^{e^{2}}$ 99 Inde diu ***h*** ‖ pa$^{r^{2}}$/iter ***F*** ‖ deûm pavidus *Vind p 23 Bothe* ‖ cum uoce γ_1 ***e l ς*** ‖ tolorem ***ε*** 102 matrique iubet (*cf I 383 393*) ***l*** ‖ su^{b}pendere ***ε*** 103 dentis *R* 104 Parcet et upressa ***ε***, et impresso ***F e l ς*** 105 Sparsit *cBersm*, Sparget ***M*** ‖ semmina ***ε*** 106 $^{quod\ est^{3}}$fide maius ***M*** 107 astę ***l*** 108/IV 39 (*fol 10*) *scr manus recentior codicis* ***F*** (= ***f***) 108 nudantia cona ***ε***, mutantia (*corr*) ***M*** 109 humuri ***ε*** ‖ pictusque (*corr m 2*) ***M*** ‖ honerataque ***M h*** ‖ ////brachia *e* 110 teges (*corr*) cli/peata ***M*** 112 Surgerere ***ε*** ‖ uult(ū *i r m 2*) ***N***, uultum ***ς*** *R Burm vulgo olim* 113 placitoque ***l*** 114 imosque *R* 115 no^{v}/o ***β*** ‖ cadmus contra arma p. *cCantabr* 116 Nec cape ***ε***, Non cape ***s*** ‖ creauerit (*corr m 2*) ***N*** 117 ins(er *i r ex corr*)e ***β*** ‖ cibilibus ***N*** 119 Eminus ille *ccSenat et Vatic* 120 Hunc quoque (*cf NJhb 1894, 199*) ***ε*** *cGallicus*, Hi//c (unc *fuit*) quoque ***M***, H(i *m 2 i r duarum litterarum*)c quoque ***N***, Hic—letum ded. ***β***, Hic—leto ded. ***h l ς*** *Hs vulgo olim*, Hic—ded. lę(œ)to γ_1 ***e f ς*** ‖ ipso ***h*** 121 exbirat ***ε***

exemploque pari furit omnis turba, suoque
Marte cadunt subiti per mutua vulnera fratres.
iamque brevis vitae spatium sortita iuventus
sanguineam tepido plangebant pectore matrem,
quinque superstitibus, quorum fuit unus Echion.
is sua iecit humo monitu Tritonidis arma
fraternaeque fidem pacis petiitque deditque.
Hos operis comites habuit Sidonius hospes,
cum posuit iussus Phoebeis sortibus urbem.
Iam stabant Thebae, poteras iam, Cadme, videri
exilio felix: soceri tibi Marsque Venusque
contigerant, huc adde genus de coniuge tanta,
tot natas natosque et, pignora cara, nepotes,
hos quoque iam iuvenes; sed scilicet ultima semper
exspectanda dies homini est, dicique beatus
ante obitum nemo supremaque funera debet.

---

135 *sq Scholia in Lucan VIII 29 Usener*: summa dies, mortis. Ouidius 'scilicet ultima semper Exspectanda dies hominis dicique—funera debet' || *Lactant de ira dei 20, 2* (*Brandt*): nec tamen ille qui peccat sperare debet perpetuam inpunitatem, quia nulla est perpetua felicitas, 'sed scilicet u. semper exp. dies homini [est *om*] — supremaque funera debet', ut ait poeta non insuauis || *Vincentius Bellovac speculum historiale VI 116* (*IV 215*): 'Vltima semper E. dies homini est—funera debet'.

---

124 spatium uitae *f* ς *Hs vulgo olim* || sortiata ε **125** tepido ε β *M* ς*, t/epido *N*, trepido ς *R vulgo olim* || plangebant *n* ς* ς *vulgo olim*, tangebant *N* ε, tangebat *g*, plangebat β γ_1 *M* ς, pulsabant *R*, tingebant *Lemaire* || sanguineo tepidam plangebat *Merkel* || corpore matrem *e ccBersm et Goth* **126** ethion *l Ben* **127** /is (H *eras*) *M* || humo ε *M h L ccBerol Dresd Par Merkel*, hum(i *i r m 2*) monitis *N*, humi *e l f g sR vulgo olim* || munitu tridonidis ε **128** Aeternaeque *cMedic R*, Frater neque β || paci(s *add m 2*) *N* || pecitque ε, petıtque *M* || Fraternaeque fide (*i e* fidei)pacem *ex cPalatino Crepund II 8 Gebhardus* **129** sido nidus hosbes ε **130** Cum pos. ε *e m n* ς *vulgo*, Con(m)posuit β *O h* ς || iussus ε β *O l g p* ς *Ehwald*, iussam *e h m n f* ς *vulgo* || Et fecit iussam *R* **131/252** *exstant in* λ **131** thaebe ε || poteras i(am *i r m 2*) *N* **132** Exilios felix λ, Ex illo felix ε, Exsilii f. ς **133** Contingerant ε *f* || huc. ad genus ε, adde gentes *l* **134** natas natosque (*cf Hermes XXXIX 57 et met VI 182*) ε λ *M h e* ς *R*, natos natasque *N f* ς *vulgo*, natas natos et *l* || nepotum (*corr n*) *N cBersm* **135** iuuenis—ultimas semper λ **136** *sic bene* (exspectanda *a nobis sc*, homini *postpositum ad totum enuntiatum pertinet*) *A* ω || hominem ε || est *om* λ ε h^1 *l* ς *Lact Firmianus, del Hs* || hominis *Scholia in Lucan Ehwald*, hominum est *cSenat* **137** supr. tempora *p*, s. munera *ad Stat Theb XII 154 Lindenbrogius* || fun. semper *f*

Actaeon.

Prima nepos inter tot res tibi, Cadme, secundas
causa fuit luctus, alienaque cornua fronti
addita vosque canes satiatae sanguine erili.
at bene si quaeras Fortunae crimen in illo,
non scelus invenies: quod enim scelus error habebat?
Mons erat infectus variarum caede ferarum:
iamque dies medius rerum contraxerat umbras
et sol ex aequo meta distabat utraque,
cum iuvenis placido per devia lustra vagantes
participes operum conpellat Hyantius ore:
'lina madent, comites, ferrumque cruore ferarum,
fortunamque dies habuit satis; altera lucem
cum croceis invecta rotis Aurora reducet,
propositum repetemus opus; nunc Phoebus utraque
distat idem terra finditque vaporibus arva.
sistite opus praesens nodosaque tollite lina!'
iussa viri faciunt intermittuntque laborem.
Vallis erat piceis et acuta densa cupressu,
nomine Gargaphie, succinctae sacra Dianae,
cuius in extremo est antrum nemorale recessu,
arte laboratum nulla: simulaverat artem

---

138 nepos *bis* ***h*** ‖ res tot ς ‖ secundus ε 140 *sic* β ***e*** λ ***O e*** ς ***A*** *vulgo*, sat(c)iati β^2 ***h l f*** e^2 ***g*** ς ***RV*** ‖ sangine ***h*** 141 Aṭ λ ‖ 142 *καὶ οὐχ εὑρήσεις* (*i e* Nec sc.) *Plan* 142 quid enim ***N***, quod & nim ε ‖ habebit *cBerol 270, 4* 144 rerum medias *cRhenov et* (*cf ad am I 5,1*) *e coni Hs vulgo olim* 145 et aequo mediastas ε 146 deuia rura ς ‖ uacantes λ, uagantis ***R*** 147 hiantius ε, iantius ***f***, cinthius *i r* ***n***, (tinti *i r m 2*)us ***l***, hiantius *inde* l^3, hiamthius ***e***, tithius ***g*** 148 L'ina ***M***, Linā addent com. ferumque λ 149 *sic A VA vulgo*, Fortuneque (*sed cf ad h l Bach et her 11, 36 trist I 3, 7 Sall Cat 21, 1*) λ ς- *Regius*, *καὶ τῆς τύχης ἅλις Plan*, Fortunaeque (uel Fortunamque *sscr*) ***s***, Fortunaque ***R*** ‖ fatis (*corr*) ***M*** 150 croceris aurora roris inuecta λ, croc. aurora rotis inuecta ***e*** ς, croceis ĩfesta ε ‖ euecta ς ***R*** *Burm* ‖ (re *a m 2*)ducet β, reducxit ***h*** 151 Prepositum ***l***, Propositum (uel Postpositum *sscr*) *cSprotii* ‖ repetamus ς *Burm vulgo olim* 152 idem *om* ***f*** ‖ item t. ***M*** β ***g*** ‖ idem meta (*sed cf ex P I 4, 30 et quae dixi NJhbb 1893, 621*) λ ς *e coni Bentley*, idem creta *Merkel*[2] ‖ distat terra idem ***N*** ‖ fitditque ***M***, scinditque *cGoth* ‖ uaporebus ε 153 Sistit eopus—tollit erina λ ‖ soluite *cMed* 155 acuta—cupressu β, acutis—cypressis *inde* β^2 ‖ cupresso ***g*** ς 156 gargaphye sua cinctus acra diane λ, gargaphies ***M***, garphae (ga *et* i *sscr*)—succinte ε ‖ sucintę ***l*** ‖ cura di. ς *VA*, cara *vel* grata *Burm* 157 extremum est antr. mortale ε 158 Aṇte ε ‖ nulla *bis* ***f*** ‖ simulauerat artem (ł sinuauerat arcum *sscr m 2*) ***M***, s. arcum (uel artem *sser*) ***s*** ‖ similauerat ς ***R***

ingenio natura suo; nam pumice vivo
et levibus tofis nativum duxerat arcum.
fons sonat a dextra, tenui perlucidus unda,
margine gramineo patulos succinctus hiatus.
hic dea silvarum venatu fessa solebat
virgineos artus liquido perfundere rore.
quo postquam subiit, nympharum tradidit uni
armigerae iaculum pharetramque arcusque retentos;
altera depositae subiecit bracchia pallae,
vincla duae pedibus demunt; nam doctior illis
Ismenis Crocale sparsos per colla capillos
conligit in nodum, quamvis erat ipsa solutis.
excipiunt laticem Nepheleque Hyaleque Ranisque
et Psecas et Phiale funduntque capacibus urnis.
dumque ibi perluitur solita Titania lympha,
ecce nepos Cadmi dilata parte laborum
per nemus ignotum non certis passibus errans
pervenit in lucum: sic illum fata ferebant.

---

170 *Ennodius CCCLXXXVIII 74 p 278 Vogel*: colligit in nodum passos . . crines.

---

159 nata (*corr m 2*) *l* ‖ punice *ε* 160 tofes[i] *ε*, tofi/s (i *ex* u) *M*, tophis *N e* ‖ ar(cū *i r m 2*) *l* 161 Fonsonat (*corr m 2*) *β*, Fons erat *cSprotii* ‖ addextrum *ε*, ad dextram *ς*, (a d *i r*)extra *M*, a *om* (*add m 3*) *h*, a dextris *s* ‖ perlucid(u *ex* i)s *λ* 162 succinctus *β M* l^2 *ς VA Korn*, succintos *λ*, incinctus *ε* β^2 *ς* ς R vulgo*, distinctus *N* ‖ incultus hyatus *f* 163 uenatu siluarum *e f ς* ‖ ueneta[v] *ε* ‖ fess(a *i r m 2*) *M* 165 Quem *c Voss* ‖ s(u *ex* o *per ras*)biit nimfarum *λ* 166 farctramque — retentis *λ* 168 Uincula *ε* ‖ tum doctior (*praef*) *Riese* 169 Hismenis *h f* ‖ crogales parsos *λ*, croc(ale *i r m 2*) *β*, crocales sparsos *h*, crocale(s *del* m 2) *l*, croceos *f* 170 quam uiserat *ε* ‖ quamuis e. i. s. *del Crispinus* ‖ quos uinxerat ipsa solutos l^3 *g* 172 171 *ε* 171 latices *p* ‖ nephœleque *M*, Nipheque *A* ‖ laticem nimphe̜ fialeque *ε* ‖ hialeque *λ β M* ‖ ranisque *β ε M*, rhanisque *cett vulgo* ‖ nimphe hiale siranisque *h*, nymphe̜ ogaleque *e*, nimphe̜que braieque ramisque *l*, *Νύμφη καὶ Ὑάλη Κεραυίς Plan*, Hyamisque *R* 172 Et specas *λ ε N*, Et pseucas *M*, Et shecas *e*, Efecas *f*, Et fecas *h*, Et pecas *s*, Psecas Phialeque *R*, et fiale *λ e* 173 solitati mania[ta] lympha *β* ‖ tytania *O* ‖ lymphis[a] *ε* 174 Ecce ne pos cad mèdilata (*omnia a m 1*) *λ* ‖ parta *β* 175 *habent ε λ ς* f ς*, *om β O cMed*, *i l add* β^2 *n i mg m* ‖ *del versum Hs* 176 locum[v] *λ*, ad lucum *p*, lucum et *f* ‖ fate *ε* ‖ fata trahebant *λ ς*

Qui simul intravit rorantia fontibus antra,
sicut erant, viso nudae sua pectora nymphae
percussere viro subitisque ululatibus omne
inplevere nemus circumfusaeque Dianam
corporibus texere suis; tamen altior illis
ipsa dea est colloque tenus supereminet omnis.
qui color infectis adversi solis ab ictu
nubibus esse solet aut purpureae aurorae,
is fuit in vultu visae sine veste Dianae.
quae, quamquam comitum turba stipata suarum,
in latus oblicum tamen adstitit oraque retro
flexit et, ut vellet promptas habuisse sagittas,
quas habuit, sic hausit aquas vultumque virilem
perfudit spargensque comas ultricibus undis
addidit haec cladis praenuntia verba futurae:
'nunc tibi me posito visam velamine narres,
si poteris narrare, licet.' nec plura minata
dat sparso capiti vivacis cornua cervi,
dat spatium collo summasque cacuminat aures,
cum pedibusque manus, cum longis bracchia mutat
cruribus et velat maculoso vellere corpus.
additus et pavor est. fugit Autonoeius heros
et se tam celerem cursu miratur in ipso.

---

195 *Eutyches Ars III 3*: cacumen cacumino, 'summasque cacuminat aures' Ovidius metamorphoseon libro I [*immo III*].

---

177 Qui (ł o *sscr m 2*) *e* ‖ Quo simul *R* 178 Sic erant *f* ‖ uiso nudæ(e) *β O ς R Hs vulgo*, nudæ(e) uiso *λ ε ς* f ς s VA Ehwald*, uiso nudate *g* ‖ sua corpora *e s ς* 179 Deplanxere (uel percussere *sscr*) *s* 182 Illa dea *e* ‖ omnis *λ*, omnes *cett vulgo* 183 aduersu *λ* 184/186 *lacuna non indicata om λ* 185 uestae *ε* 186 quaquam *ε* ‖ quamuis com. turba est *cBerol 270. 4* ‖ turba est *l ς A ante Heinsium vulgo* ‖ cœtu stip. *unus Heinsianus* 187 oblicum *λ l cBerol 270. 4 cDresd*, obliquum *cett vulgo* obliqunque tamen *ε* ‖ astitit *β ε*, abstitit *journ of phil XII 68 Ellis* 188 uellit promptas *λ*, uelle pr. abuisse *ε* 191 Addit haec claudis *ε* 192 uisam *om (add m 2) l* ‖ ualamine *β* ‖ uisam uel. narres *i r N* 193 plurima *λ* ‖ minata est *h*, locuta *ς R* 194 vivacis c. cervi] *ex Verg ecl VII 30* 195 cacumina taures *λ*, cacumina ł aures[2] ///// *β*, cacumine (a *sscr*) taures *ε*, cacumina(t *ex corr m 2*) aur(es *i r m 2*) *M*, cacumitat *l* 197 C[r]u/ribus (Curribus *fuit*) *λ* ‖ uellat *ε* ‖ maculos (o *i r m 2*) *N* 198 autono eins *λ*, atonoeius *h*, autoenius *l*, auctoneius *g*, Ἀκταιώνιος *Plan*

ut vero vultus et cornua vidit in unda,
'me miserum!' dicturus erat: vox nulla secuta est.
ingemuit: vox illa fuit, lacrimaeque per ora
non sua fluxerunt; mens tantum pristina mansit.
quid faciat? repetatne domum et regalia tecta
an lateat silvis? timor hoc, pudor inpedit illud.
dum dubitat, videre canes; primique Melampus
Ichnobatesque sagax latratu signa dedere,
Gnosius Ichnobates, Spartana gente Melampus.
inde ruunt alii rapida velocius aura,
Pamphagos et Dorceus et Oribasos, Arcades omnes,
Nebrophonosque valens et trux cum Laelape Theron
et pedibus Pterelas et naribus utilis Agre,
Hylaeusque ferox nuper percussus ab apro
deque lupo concepta Nape pecudesque secuta

---

209 *Corippus Johann IV 19*: tacita velocius aura.

---

200 Et (*corr m 2*) uero *M* ‖ undam *β*, unda(s *add m 2*) *N* ‖ Ut uero solitis sua corn. u. in undis *cLeid Hs vulgo olim, idem tamen versum delendum censet* (*def Em X 197 Schrader*) 202 Ingemitur uox nulla (ł Ingemuit uox illa *sscr m 2*) *e* ‖ fugit *ε h* ‖ lacrim(a *incertum*) *ε* 204 repetatne—tecta *i r N*, redeatne *l* ‖ domum ad (*i e* et *ex* ad) *λ* ‖ et *om ς*, *del Hs* ‖ regia tecta *h*, reguliat *ε* 205 *sic* (*cf I 469 618*) *λ e f s Plan cBerol 270. 4. Hs*, pudor hoc timor *ε β O h l ς ω Jahn* 206 uideri *ε* ‖ primique *λ Ehwald*, primumque *A A vulgo*, primusque *ς* f ς R V Hs vulgo olim* ‖ melamp/is (h *videtur fuissse*) *λ*, melamphus (= 208) *ε*, melāppus *N* 207/08 *i mg* h^2 ‖ Ichobatesque *λ*, I//nobatesque (ch *eras*) *β*, Ignobatesque *s ς cBerol 270. 4*, Innobatesque *N* h^2 *l e ς*, Oenobatesque *R* ‖ Isnouatesque saxa *ε* ‖ latratu/(s *videtur eras*) *λ* ‖ dedere *β λ M ς R*, dederunt *ε N e g* h^2 *l p ς VA* 208 Gn(e *ex* o)sius *f* ‖ Isn(o *ex* a)uates *ε*, ichobates *λ*, Oenobates *R*, hignobates *M*, ignobates *s*, innobates *l* ‖ gentem elampus *λ* 208/209 *i r N* 209 ueloti/us (oti *i r*) *l* 210 *sic ε*, *nisi quod formas in-* os *exeuntes* Pamphagos *et* Oribasos *sumpsi ex λ* ‖ Pamphagus et dorceus et oribasus *ε*, Pamphagos et dorceos et oriuasos archades *λ* ‖ Pamphacus et dorcheus *β M*, doriceus *N*, docheus *s* ‖ Paufagus et dirceus—archades *h* ‖ Panfagus—archades *e* ‖ orbasus *β λ*, oribasus *cett vulgo* ‖ Oresbios *Baumg-Crusius* 211 Nebrophonosque *λ N e ς Plan*, Nebrofonasque *h*, Nebroph(f)onesque *l f*, Nebrophonusque *cett vulgo* ‖ laela petheron (*corr*) *M* ‖ lelapa *h*, lepade *s*, lempade *f* ‖ thiron (*corr m 2*) *l*, chiron *ς*, cheron *h e ς* 212 pterelas *ς Plan A vulgo*, plerelas *ε λ N l f V*, /lerelas (p *eras*) *β*, pherelas *M e*, pelas *h* ‖ utili sagre (*corr*) *M* ‖ aple *N*, egre *h*, argre *e*, (agr *i r*)e *l*, agrē *f* 213 Hilleusque *h*, Nileusque *l* ‖ fero *λ*, *idem illud coll am III 10, 40 coni Hs, sed cf Vind Ov p 24 Bothe*

Poemenis et natis comitata Harpyia duobus,
et substricta gerens Sicyonius ilia Ladon,
et Dromas et Canache Sticteque et Tigris et Alce
et niveis Leucon et villis Asbolos atris
praevalidusque Lacon et cursu fortis Aello
et Thoos et Cyprio velox cum fratre Lycisce
et nigram medio frontem distinctus ab albo
Harpalos et Melaneus hirsutaque corpore Lachne
et patre Dictaeo, sed matre Laconide nati
Labros et Argiodus et acutae vocis Hylactor
quosque referre mora est. ea turba cupidine praedae
per rupes scopulosque adituque carentia saxa,
quaque est difficilis quaque est via nulla, secuntur.
ille fugit: per quae fuerat loca saepe secutus,
heu, famulos fugit ipse suos! clamare libebat:
'Actaeon ego sum, dominum cognoscite vestrum!'

---

215 Feminis ε Femenis *inde* $ε^2$, Pemenis *N e l ς*, Phemenis l^2 *f*, Peomenis *h* ‖ harpyia *Plan VA vulgo*, harpya ε, arpÿa λ, harpia *β O f*, arpia *h*, arpya (r *sscr m 2*) *e*, harplera *l*, arpira *s*, harpyra *R*, arpita *g* 216 *om N*, *bis add n* ‖ subiecta *N*, succincta ς ‖ sycionius *β M*, sitionius ε, sicyonus λ, scitionius *e* 217 et Dromas—Alce] *sic β* ‖ *καναχίς et καναχής, Δικτή et Δικτήνη codd Planudis* ‖ cana chesticteque (*corr*) *M*, canachesticteque *N*, canecestrictaeque λ, canasche stictaeque ε, canathes ticteque *e*, domas et catices ticteque *h*, canaces tacteque *l*, danaces ticteque *f*, canachis dicteque *g* 218 niueus *g cBerol 270. 4*, *χιονιάδης Plan*, (ni *i r*)ueis *l* ‖ asbolos λ, asrolis (ł asbolus *sscr m 2*) *e*, arbolus *cBerol 270. 4*, asbolus *cett vulgo* 219 lagon (*sic* ς)—fortis aflio λ ‖ *λείχων Plan* 220 thoos λ *Plan*, thoris *h*, thous *cett vulgo* ‖ et gryphyon—fratre licicus λ, *καὶ ταχὺς Κυπρίων Plan*, et ciprius *h* ‖ *ἅμα μητρὶ Λυκίσκῃ Plan* ‖ licysce ε, licisse *h l g*, lycipse (ł ses *sscr m 2*) *e*, lycisca *m A* 221 Et medio nigram λ *Ehwald*, Et medio et frontem—ab alto *l*, distentus *f* ‖ ab illo ε, ab al(bo *i r*) *e* 222 Harpolos et meianeus ε, Harpalus et meleus λ, Narpalus et Menaleus *R*, Harpalus et maianeus yrsutaque c. lacne *l*, meianeus—lagne *h*, meianeus—lacne *e*, Harpolos et melancus h īcorpore *f* ‖ corporlachne λ ‖ lacnæ *β M*, lacnhe *N* 223 lyconide ε, licaonide *h* 224 *i r N* ‖ Argiodus (*cf f 181 p 37 Schmidt*) *Hyginus et* (*ex Homero*) *Haupt*, agriodus *Plan cSenat vulgo*, agriodos *β λ M f*, agrihodos ε, acriodos *N*, agodos (r *sscr*) *h*, agricolos *l*, acriados *e*, Aglaodos *A* ‖ aucute *M* ‖ hilacton λ, hiiator ε, hilactor *β O h* 225 Quasque (*cf 140*) *ex uno Heinsiano Burm* ‖ mota est *f* ‖ cupidinae *M* 226 scopolosque λ ‖ aditusque ε ‖ aditu carencia *l* 227 Quasque est difficilis *R* ‖ quaque est *alterum i r n* ‖ secuntur (q *sscr* ε) *recepi ex ε λ N*, sequuntur *cett vulgo*, feruntur *ex duobus codd Hs* 228 *om f* ‖ *distinx Vollmer*, fugit per quae—heu fam. *vulgo* 229 Eu(h *ante* E *add m 2*) *M* ‖ fugit ille *l ς* 230 *del post Heinsium Bentley* ‖ Actheon ε, Atheon *f*

verba animo desunt; resonat latratibus aether.
prima Melanchaetes in tergo vulnera fecit,
proxima Therodamas, Oresitrophos haesit in armo
(tardius exierant, sed per conpendia montis
anticipata via est); dominum retinentibus illis
cetera turba coit confertque in corpore dentes.
iam loca vulneribus desunt; gemit ille sonumque,
etsi non hominis, quem non tamen edere possit
cervus, habet maestisque replet iuga nota querellis
et genibus pronis supplex similisque roganti
circumfert tacitos tamquam sua bracchia vultus.
at comites rapidum solitis hortatibus agmen
ignari instigant oculisque Actaeona quaerunt
et velut absentem certatim Actaeona clamant
(ad nomen caput ille refert) et abesse queruntur
nec capere oblatae segnem spectacula praedae.
vellet abesse quidem, sed adest; velletque videre,

234*sq* *Eutyches Ars II 10*: participo participas, anticipo, Ovidius metamorphoseon libro III 'tardius exierant, sed per compendia montis anticipata via est'.

---

231 rosonat *ε* ‖ clamoribus *R* 232 melanchae(e)tes *ς* *Plan VA vulgo*, melanchates *λ β O l*, me lanchates *ε*, melacant(h)es *h e*, melampates *f*, melechates *g* 233 proxime *f* ‖ therodamas *λ* (*item cFris Hygini f 181) Ehwald*, therimadas *l*, theridamas *cett vulgo* ‖ oresitrophos *ccBerol et Rhenov Plan Hs*, oresitrophus *β ς vulgo*, oros itraphos *λ*, orestrophus *ε*, ore sitrophus *M h*, (e *i r m 2*)re sit rophus *N*, oresitophus *e*, ore sistopus *f*, eresitropus *l*, Heresitrophus *R* ‖ hesit(*om l*)inarmi *λ* 234 exierant *λ N h e f ς vulgo*, exierat *ε β M l ς* ‖ per *om M*, *s l add m* 235 Antipat‿auia *λ*, Pre(ae)cipitata (Prae *i r* h^3) *ε N ς* ς ω* 236 Ceteratur bacoit *λ* ‖ cohit *M* ‖ confert(que *om*) *N*, conduntque in corpore *cJun* 238*sq* posset *f l* ‖ et, si non hom., quem n. t. e. p. cervus, habet: mœstisque *distinx Hs vulgo olim* ‖ maestis(que *add m 2*) *N* ‖ quaerelł (*sic*) *M* 240/42 *del Merkel* 240 gnibus *ε* ‖ supplex pronis (*ex codd?*) *Hs vulgo olim*, supplex positis *probante Hs cRhenov et pro var lect cBonon*, gen. fusis pronus *ς*, gen. fusus pronis *Baumg-Crusius* 241 tacita(s *add m 2*) *N* 242 rabidum solidis *λ*, At //// rapidum *h* ‖ còmites *i mg* h^3 ‖ hortatibus *λ β M n* l^3 *ς*, latratibus *ε* $β^2$ *N ς* g f ς Plan R*, clamoribus *ς* 243 que *om h* ‖ atheona *f* 244 certatim absentem *h* ‖ atheona *f* 245 ad nomen—refert *in parenth pos Bersmannus*, refert: at ab. *Hs vulgo olim* 246 oblata *ε*, ablatae *ς* ‖ optatę segne *l* ‖ *a v 246 ad 343 permulta partim evanida partim redintegrata in l* 247 uellet (que *add m 3*) *h* ‖ uide'(ri *a m 2*) *β*, uideri *λ O* (*corr m n*) *cBersmanni*

non etiam sentire canum fera facta suorum.
undique circumstant mersisque in corpore rostris
dilacerant falsi dominum sub imagine cervi,
nec nisi finita per plurima vulnera vita
ira pharetratae fertur satiata Dianae.
Rumor in ambiguo est: aliis violentior aequo *Semele.*
visa dea est, alii laudant dignamque severa
virginitate vocant: pars invenit utraque causas.
sola Iovis coniunx non tam, culpetne probetne,
eloquitur, quam clade domus ab Agenore ductae
gaudet et a Tyria conlectum paelice transfert
in generis socios odium. subit ecce priori
causa recens, gravidamque dolet de semine magni
esse Iovis Semelen. dum linguam ad iurgia solvit,
'profeci quid enim totiens per iurgia?' dixit,
'ipsa petenda mihi est; ipsam, si maxima Iuno
rite vocor, perdam, si me gemmantia dextra
sceptra tenere decet, si sum regina Iovisque
et soror et coniunx, certe soror. at, puto, furto est
contenta, et thalami brevis est iniuria nostri:
concipit! id deerat! manifestaque crimina pleno
fert utero et mater, quod vix mihi contigit, uno
de Iove vult fieri; tanta est fiducia formae.

---

248 fata *e* 249 Unde que *ε* ‖ circumdant *f* ‖ mersisque in uiscera *λ* 250 falsa dominum *λ ς*, *ὑπὸ ψευδεῖ τύπῳ ἐλάφου Plan*, dominum falsi *l* 251/52 *del post Heinsium Haupt, sed cf Vind Ov p 24 Bothe et RhMus LVI 352 Helm* 252 fare^{o2} / ratæ^{dirae2} *λ*, faretratę *l* ‖ *hic desinit λ* 254 dignumque (factum *sc*) *Const Fanensis* 255 Uirginite^{ta2} *M* ‖ "utraque "inuenit *h* ‖ utraque pars inuen' ca's *f* 256 culpetue probetue *h ς*, culpet ne probet ne *l* 257 ab aagenore *N* 259 genoris^{e2} s. o. subiịt *h* ‖ &cce priori *β* 261 semeles *ε*, semelen // (en eras) *β*, semelē *h* ‖ dum *Vind Ov p 24 Bothe*, tum *A ω vulgo olim* ‖ tum—soluens *cBersmanni* ‖ quid lingu.— solui *vel* solvo (*sequenti versu deleto, quem, nisi legeretur* tot io per iurgia, *latinum esse negavit*) *Hs* ‖ iuria *ε* 262 Effeci *e cFrancof Burm* 266*sq* furto (est *add m 2*) *β*, furt(o *i r m 2*) est *N* ‖ est *om ς*, *del Bothe* ‖ puto furto contentam *Hs* 267 Contepta^{n2} *M*, Contempta *f* ‖ brebis (*corr m 2*) *N*, breuis est thalami *e* ‖ est et iuria *ε* ‖ *signum interrog pos Riese* 268 idde erat *M* 269 uno *i mg a m 1 M et e coni post Micyllum Bentley*, un(i *i r, an a m 1 incertum*) *β*, uni uel uno *Ben*, uni *A ω*, unum *vel* ipsi *Capoferreus*

fallat eam faxo; nec sum Saturnia, si non
ab Iove mersa suo Stygias penetrabit in undas.'
  Surgit ab his solio fulvaque recondita nube
limen adit Semeles; nec nubes ante removit,
quam simulavit anum posuitque ad tempora canos
sulcavitque cutem rugis et curva trementi
membra tulit passu; vocem quoque fecit anilem
ipsaque erat Beroe, Semeles Epidauria nutrix.
ergo ubi captato sermone diuque loquendo
ad nomen venere Iovis, suspirat et 'opto,
Iuppiter ut sit' ait, 'metuo tamen omnia: multi
nomine divorum thalamos iniere pudicos.
nec tamen esse Iovem satis est: det pignus amoris,
si modo verus is est, quantusque et qualis ab alta
Iunone excipitur, tantus talisque, rogato,
det tibi conplexus suaque ante insignia sumat!'
  Talibus ignaram Iuno Cadmeida dictis
formarat: rogat illa Iovem sine nomine munus.
cui deus 'elige!' ait 'nullam patiere repulsam,
quoque magis credas, Stygii quoque conscia sunto
numina torrentis: timor et deus ille deorum est'.

---

272 *cf Anth Lat II 1109, 19 Buech*: non ego Tartareas p e n e t r a b o tristis a d u n d a s.

---

271 nec sim ς *Hs vulgo olim* 272 De Ioue ς, A Ioue *cDresd RV* ‖ mersas stygias *ε* ‖ suo/(s *eras*) *M β* ‖ penetrabat (*corr*) *M*, penetrauit (*corr N*) *N* ς, penetrarit ς *Hs vulgo olim* ‖ in undas (*cf quae dixi NJhbb 1893, 609sq*) *ε β O l g* ς *Hs*, ad undas *h e f* ς *ω vulgo* 273 furuaque *cFrancof*, fuscaque *cLeid* 274 Li/men *M* 275 similauit ς ‖ posuit(que *add m 2*) ad temporæ *ε* ‖ timpora *β O* 276*sq* et menbra trementi Curua *e* ‖ gressu ς* ς ‖ uocemque fecit *h* 278 Ipsā quae erat—epidaura *f* ‖ era(t *ex corr m 2*) *l* ‖ Ipsaque fit ς *R Hs vulgo olim* ‖ semel es *β* ‖ epi(y)daurea ς* 280 nom. euere *ε* ‖ optem *cMedic Burm vulgo olim*, optat *g* 281 ut sit] assit (*corr m 2*) *β*, utsn (ut *i r*, t *nigriore atram scriptum*) *M*, *i mg corr m* ‖ omnia tulit (multi *sscr*) *ε* 282 inere *ε*, inhiere (*corr M*) *β M*, subiere ς *Burm vulgo olim* 283 esse iouis *l* ς *Hs* ‖ Spe tamen esse Iouem satis est? *ex libris manuscriptis* (*ad Stat Theb VIII 161*) *Barth*, esse Iovi *Bentley* ‖ pign$\overset{v}{o}$s *ε* 284 quantusue *N* 285 Ionone *ε* 286 (D *ex* S)et *l* ‖ suaque (ante *add m 2*) i. summat *h* 287 cadmei da (*corr m 2*) *β*, cadmeia (*corr m 2*) *N*, cathmeyda *h* 288 mun'(' *a m 2*) *N* 290 credes *f* ‖ sumpto *h* 291 *sic β O e l f* ς *VA* ‖ est *om* ς, *del Hs vulgo olim* ‖ timor es deus ille deorum *ε*, timor est deus ille deorum est *h*, timor

laeta malo nimiumque potens perituraque amantis
obsequio Semele ‘qualem Saturnia’ dixit
‘te solet amplecti, Veneris cum foedus initis,
da mihi te talem!’ voluit deus ora loquentis
opprimere: exierat iam vox properata sub auras.
ingemuit; neque enim non haec optasse, neque ille
non iurasse potest. ergo maestissimus altum
aethera conscendit vultuque sequentia traxit
nubila, quis nimbos inmixtaque fulgora ventis
addidit et tonitrus et inevitabile fulmen;
qua tamen usque potest, vires sibi demere temptat
nec, quo centimanum deiecerat igne Typhoea,
nunc armatur eo: nimium feritatis in illo est.
est aliud levius fulmen, cui dextra Cyclopum
saevitiae flammaeque minus, minus addidit irae:
tela secunda vocant superi; capit illa domumque
intrat Agenoream. corpus mortale tumultus
non tulit aetherios donisque iugalibus arsit.
inperfectus adhuc infans genetricis ab alvo
eripitur, patrioque tener (si credere dignum est)
insuitur femori maternaque tempora conplet.
    Furtim illum primis Ino matertera cunis
educat: inde datum nymphae Nyseides antris
occuluere suis lactisque alimenta dedere.

305sq *Seneca NQ II 44, 1*: poeticam istud licentiam decet: ‘Est aliud levius fulmen—tela secunda vocant superi’.

---

est d. i. deorum *ccGoth et Senat R*, timor et meus i. d. est *Pr Kaisersl 1881 Hellmuth* **292** Laeta mali ς **293** Officio semele *cSprotii* ‖ semel equalem *ε* **294** quom *f* **296** uox iam *h* ‖ per auras ς **298** Non iurasse non *f* **299** (conscendit *virgula deletum*) consendit (*sic*) *ε* ‖ nutuque *ex fragm Theatinorum Romano Hs vulgo olim*, uultumque *N f p* ς, uultusque ς **300** inmixitaque *ε* ‖ fulgora (*cf I 56*) *β ε*, fulgura *cett vulgo* **301** inuitabile *f* **302** Quo tamen ς, Quam t. ς ‖ Quantumcumque potest *cBersm* **303** Non quo *cSprotii* ‖ typh(e *ex* o *m 2*)a *N*, ł eū *sscr* (*m 3*) *n*, ti(y)phea (*corr* *h*^{3}) ς*, tipheum *f*, *Τυφῶνα Plan* **304** Non armatur *h*, Nunc armat et nimium *l* ‖ minimum (ł nimium *sscr m 2*) *e* ‖ est *om cRhenov, del Hs vulgo olim* **305** cicloplum *h* **307** s(ecunda *fort i r*) *M* ‖ c. ille *l* **308** agrenorē *ε* **309** e(æ)thereos *e h f* ς **310** genitricis *β l* **311** credere fas est *R* ‖ est *om* (*sed cf georg III 391*) *cRhen Plan, del Hs vulgo olim* **314** Euocat *g* ‖ datum *om ε* ‖ niscides *M*, nes/eides *ε*, neseides *h*, nereides (*corr m 2*) *N*

Tiresias.

Dumque ea per terras fatali lege geruntur
tutaque bis geniti sunt incunabula Bacchi,
forte Iovem memorant diffusum nectare curas
seposuisse gravis vacuaque agitasse remissos
cum Iunone iocos et 'maior vestra profecto est,
quam quae contingit maribus' dixisse 'voluptas.'
illa negat. placuit quae sit sententia docti
quaerere Tiresiae: Venus huic erat utraque nota.
nam duo magnorum viridi coeuntia silva
corpora serpentum baculi violaverat ictu
deque viro factus (mirabile) femina septem
egerat autumnos; octavo rursus eosdem
vidit et 'est vestrae si tanta potentia plagae'
dixit, 'ut auctoris sortem in contraria mutet,
nunc quoque vos feriam.' percussis anguibus isdem
forma prior rediit genetivaque venit imago.
Arbiter hic igitur sumptus de lite iocosa
dicta Iovis firmat: gravius Saturnia iusto
nec pro materia fertur doluisse suique
iudicis aeterna damnavit lumina nocte.
at pater omnipotens (neque enim licet inrita cuiquam
facta dei fecisse deo) pro lumine adempto
scire futura dedit poenamque levavit honore.

318*sq* *Lact Plac Comm in Stat Theb II 95*: est et alia talis fabula: in monte Cyllenio Tiresias dracones coeuntes calcasse dicitur: ob id in mulieris figuram uersus est, ut Ouidius refert.

335 *Carm epigr 428, 10 B*: in aeternam mersit sua lumina noctem.

---

316 per thebas *cMedic* || feruntur ς *R* 317 gen$^{i^2}$ti *M* 318 memor(a *ex* e)nt *M* || causas (curas amoris *sscr*) *l*, curas *i mg bis* l^2 *et* l^3 319 Deposuisse (uel Seposuisse *sscr s*) *e s*, Se posuisse *f* || grauis *ε*, graues *cett vulgo* || vacuumque *Pr SG 1887 p 17 conieci* 320 malos uestra prophecto est *ε*, profect(o *ex* a) *M* 321 Quamque *M* || que *i r n* || contigit *h*, contigerit *s cUps* ς, contingat ς *Hs vulgo olim* 322 sit *s l add M* 323 Quaereret ///// uenus *ε* || tyresiae *O*, thyresię *e* || huic *ex* huc *M* || uenus erat huic *f* 326 (factum mirabile!) *Fr Vollmer* 327 aut tūnos *ε*, auctūnos *l* 328*sq* ct *i r l* || et 'o vestrae *Hs* || est uestrae si t. p. plagae *et* auctoris s. in c. mutet *transp f* || actoris *ε* 330 percussi/ (s *eras*) *M* || hisdem *β M* 331 redit *f* || genitiuaque *ε β O l*, genuaque *cGronov* || genuinaque reddita imago *coni Hs*, genet. rursus imago ς *Hs et e coni Bentley* 332 Arbit^{e}ur hic ig. (sumptus *om*) de l. ioc(o *ex* a)fa *ε* 333 grauis (*corr*) *M* || iusto *i r* h^2 336 omnipudens (*sub* pudens *litterae quaedam evanidae latent*) *N* 337 adempit *ε* 338 damnumque *Siebelis* || honores *ε*

Narcissus. Echo.

Ille per Aonias fama celeberrimus urbes
inreprehensa dabat populo responsa petenti.
prima fide vocisque ratae temptamina sumpsit
caerula Liriope. quam quondam flumine curvo
inplicuit clausaeque suis Cephisos in undis
vim tulit: enixa est utero pulcherrima pleno
infantem nymphe, iam tunc qui posset amari,
Narcissumque vocat. de quo consultus, an esset
tempora maturae visurus longa senectae,
fatidicus vates 'si se non noverit' inquit.
vana diu visa est vox auguris: exitus illam
resque probat letique genus novitasque furoris.
namque ter ad quinos unum Cephisius annum
addiderat poteratque puer iuvenisque videri:
multi illum iuvenes, multae cupiere puellae;
sed fuit in tenera tam dura superbia forma:
nulli illum iuvenes, nullae tetigere puellae.

---

341 *Priscianus VII 93*: Ovidius quoque in III metamorphoseon 'fide' pro 'fidei' posuit: Prima fide vocisque [uocesque *DGLK*] ratae temptamina sumpsit. idem in VI: Vtque [Vt qui *B*] fide pignus dextras [dextra *GLK*] utriusque poposcit'.

342 407 *Vibius Sequester p 11, 12 Bursian*: Liriope, ubi Narcissus se conspexit.

349 *Ad Priscianum VIII 15, 5* 'auguror' *additum est in cEinsidlensi 32 saec X—XI* (*cf HHagen Anecd Helvetica, Suppl Gramm Lat Keil p CLXXVI*) *scholion hoc*: 'augurium exerceo' Ovidius in IIII [*sic*] metamorphoseon: 'una diuisa est uox auguris exitus illam'.

---

339 urbis *R* **340** Inreprensa *p* ‖ potenti *s* **341** fide *β h* ς *Priscianus*, fide/ *M*, fidē² *N*, fidei *ε l e g* ς, fidem *e*² *f* ς *RV* ‖ ratae (*cf IV 387*) ς *Priscianus A vulgo*, datę(æ) *A Plan V* **342** Candida *s* ‖ Cerul/a lyriope—curuo (*ex* curro *vel* curto) *M* **343** cephi(y)sos *l e* ς *Hs vulgo*, cęphisos *ε*, cephissos ς, cephisus *M h f* ς *ω Riese*, cephesus *N* ς **345** nymphe *β l* ς *RA Jahn*, nymph(is *i r*) *M*, nymphæ: iam *V*, nymphis (*cf 456*) ς *Burm vulgo olim* ‖ possit *l* **346** Narcisumque *h*, Narcysumque uocat (ł cant *sscr m 2*) *e* **348** uiderit ς *Hs vulgo olim* **350** letigenus (q. *sscr*) *e* **351** Namque ter (ł qua² *sscr*) *M*, Iamque ter ς *Burm*, Nam quater *e p s*, Iam quater *f* ‖ cephesius (*cf ad v 19*) *ε N e f* ς, cephesios *l* ς ‖ annos *e l g* ς *Jahn* **352** poteratque nuper *ε* **353** *post* 355 *l* **353** petiere ς **354** tam dira *e* ς *Hs vulgo olim*, t. uasta *p* ‖ Sed (fuit—forma) nullum *sq distinx Burm* **354/55** *i mg* (illum *om*) *h*³ ‖ flexere ς

adspicit hunc trepidos agitantem in retia cervos
vocalis nymphe, quae nec reticere loquenti
nec prius ipsa loqui didicit, resonabilis Echo.
    Corpus adhuc Echo, non vox erat et tamen usum
garrula non alium, quam nunc habet, oris habebat,
reddere de multis ut verba novissima posset.
fecerat hoc Iuno, quia, cum deprendere posset
sub Iove saepe suo nymphas in monte iacentis,
illa deam longo prudens sermone tenebat,
dum fugerent nymphae. postquam hoc Saturnia sensit,
'huius' ait 'linguae, qua sum delusa, potestas
parva tibi dabitur vocisque brevissimus usus',
reque minas firmat. tamen haec in fine loquendi
ingeminat voces auditaque verba reportat.
    Ergo ubi Narcissum per devia rura vagantem
vidit et incaluit, sequitur vestigia furtim,
quoque magis sequitur, flamma propiore calescit,
non aliter, quam cum summis circumlita taedis
admotas rapiunt vivacia sulphura flammas.
o quotiens voluit blandis accedere dictis
et mollis adhibere preces! natura repugnat

---

356 in retia agitantem *h* **357** nymphae—loquenti/ *M* **358** prius *β M* ς, prior *ε N* ς* *f* ς *vulgo* ‖ orsa (uel ipsa *sscr*)loqui *cSprotii* ‖ resona-b^{i}iles *ε*, resonab(i *ex* a *per ras*)lis *M* **360** Ca^{r}rula—abebat *ε* ‖ quem (ł quam *sscr m 2*) *e* **362** quia cum *A ω*, quae cum ς ‖ deprehendere *h f l* ‖ posset (*sed cf* posset *361*) *A ω* ‖ Iuno, quae ne deprendere p. *post Heinsium Bentley*, I., quia cum d. uellet *excerpta Langermanni et e coni Housman*, quia cum d. venit *Fr Vollmer* **363** Cum Ioue ς *Merkel* ‖ iacentis *N R* iacentes *n cett vulgo* **364** prudens longo *e* ς **365** fugeret *ε* ‖ postquam hoc(h/, *ut sit etiam altera pars litterae* h *i r M*) *ε O f* ς *Ehwald*, postquam /// sat. *β* postquam $^{haec^2}$ sat. *h*, postquam haec ς, postquam sat. *l* ς *vulgo* **366** del(v *ex* o)sa *ε*, decepta *e h* ς **367** preuissimus *ε* **368** Resque *cSprotii et Bersm*, *item* (*coll IV 550 fast I 359*) *e coni* (*Studi p 216*) *Castiglioni* ‖ tantum haec in *Vind p 26 Bothe*, namque haec in *Bach*, etenim haec in *ZÖG XXXII Rappold*, iam nunc in *p 104 Hartman*, namque haec in *Fr Vollmer* **369** uoci^{e}s *ε* **370** narcysum *e* ‖ deuia lustra ς *Hs vulgo olim* **371** in^{c}galuit *ε* ‖ fur(ū *a m 2 redintegratum*) *l* **372** propriore *l* ‖ propio recalescit *β* **373** circumdata *l* ‖ circumlitat aedis *ε* **374** Ammotas *β* ‖ Admota r. uiuatia s. flammę *ε*, Admotam—flammam *h e g* ς, Ammota'—flamma' (' *bis add m 2*) rapuit (si aliquis *glossam sscr m 2*) *M* **375** A quotiens *p* ‖ accersere (ł accedere *sscr m 2*) *e* **376** mollis *N*, mol^{i}es *ε*, molles *n cett vulgo* ‖ tentare preces *cSprotii* ‖ recusat ς

nec sinit, incipiat; sed, quod sinit, illa parata est
exspectare sonos, ad quos sua verba remittat.
Forte puer comitum seductus ab agmine fido
dixerat 'ecquis adest?' et 'adest!' responderat Echo.
hic stupet, utque aciem partes dimittit in omnis,
voce 'veni!' magna clamat: vocat illa vocantem.
respicit et rursus nullo veniente 'quid' inquit
'me fugis?' et totidem, quot dixit, verba recepit.
perstat et alternae deceptus imagine vocis
'huc coeamus!' ait, nullique libentius umquam
responsura sono 'coeamus' rettulit Echo,
et verbis favet ipsa suis egressaque silva
ibat, ut iniceret sperato bracchia collo.
ille fugit fugiensque 'manus conplexibus aufer!
ante' ait 'emoriar, quam sit tibi copia nostri!'
rettulit illa nihil nisi 'sit tibi copia nostri!'
spreta latet silvis pudibundaque frondibus ora
protegit et solis ex illo vivit in antris,
sed tamen haeret amor crescitque dolore repulsae,
et tenuant vigiles corpus miserabile curae,
adducitque cutem macies et in aera sucus
corporis omnis abit. vox tantum atque ossa supersunt:

377 quo(d *i r m 2*) *N*, quos sinit ς ‖ sint illa paratae *ε* 379 seductis *ε* 380 ecquis (ł hec$^{h^2}$ *sscr* e^2) *e ccSprotii Rhenov et Vratisl R*, ecquis *ε*, etquis *β M h* ς, hec . quis *N*, he(æ)c quis *l f s*, hic quis ς *VA* ‖ resbonderat *ε* 381 utque *β M cGoth VA Hs*, atque *ε N* ς* *f* ς *R*, utque oculos *cSprotii R* ‖ de(i)misit *ε*, dimisit ς* *f* ς, diuisit *g* ‖ omnis *N*, omnes *n cett vulgo* 382 clamat magna *h s* ς *Hs vulgo olim*, ueni . clamat . magna uocat *e* 383 nullo rursus *f* ς *Hs vulgo olim* 384 quod d. *ε β*, que d. *N* 386 Hun(c) *ε* 387 Respons(v)ora *ε* ‖ reddidit *cCantabr* 388 siluis *N* ς *Hs* 389 sberat obrachia *e*, captato *cMoreti Burm* ‖ coll(o *i r, nescio an a m 2*) *M* 390 amplexibus *s ccBerol Goth et Senat* ‖ aufer *Hs vulgo*, auffert *h*, aufert *cett ω Jahn* 392 *om β N Plan, i mg add* β^1 *n* ‖ Re/tulit *M* ‖ ipsa *β* ‖ ni(si)sit *M*, ni sit *n*, nisi hoc sit *h* 393 spreta iacet *Bothe* ‖ fontibus *ε*, fondibus (r *sscr m 2*) *e*, fr(ondibus ora *i r m 2*) *β* 394 ex solis *f* 395 que *om ε h* 396 Et tenuant *A ω Ehwald*, Et tam̄ *ε*, Extenuant *cBerol Bothe vulgo*, Attenuant ς *cSprotii R Hs*, Et minuunt ς ‖ curpus *ε* 397 Addicitque *M* ‖ in *add n* ‖ et a corpore sucus *ε g* 398 Corpore somnus abit *ε g*, uox et tantum ossa *cSprotii*, vox tantumque ossa *Bothe* ‖ atque ora *s cBerol* ‖ superstes *R*

vox manet; ossa ferunt lapidis traxisse figuram.
inde latet silvis nulloque in monte videtur;
omnibus auditur: sonus est, qui vivit in illa.
  Sic hanc, sic alias undis aut montibus ortas
luserat hic nymphas, sic coetus ante viriles.
inde manus aliquis despectus ad aethera tollens
'sic amet ipse licet, sic non potiatur amato!'
dixerat. adsensit precibus Ramnusia iustis.
  Fons erat inlimis, nitidis argenteus undis,
quem neque pastores neque pastae monte capellae
contigerant aliudve pecus, quem nulla volucris
nec fera turbarat nec lapsus ab arbore ramus.
gramen erat circa, quod proximus umor alebat,
silvaque sole locum passura tepescere nullo.
hic puer, et studio venandi lassus et aestu,
procubuit faciemque loci fontemque secutus.
dumque sitim sedare cupit, sitis altera crevit,
dumque bibit, visae correptus imagine formae
spem sine corpore amat: corpus putat esse, quod unda est.
adstupet ipse sibi vultuque inmotus eodem

---

407 *Seneca NQ III 1, 1 Gercke*: Quaeramus ergo de terrestribus aquis et investigemus, qua ratione fiant (sive, ut ait Ovidius, 'Fons erat illimis nitidis argenteus undis') || *Carm epigr 250, 5 B*: gurgite non alto, nitidis argenteus undis.

415 *citat* [crescit] *Johannes Victoriensis I 10* (*Böhmer Fontes I 298*).

---

399 lapidum ***h*** || figura *ε* || **400/01** *del* (*coll 393*) *post Heinsium Haupt, sed cf RhMus NF LVI 353 Helm* || Illa latet *ccBersm Senat et Sulm* **401** vivat *Hs* || in illis [montibus *sc*] *Studi p 31 Castiglioni* **402** siluis aut *cMenardi* **403** Eluserat ***h*** || Luserat sic ***M*** || cęptus *ε* || sepe uiriles *cUps* **404** dispectus *ε* || tendens *R* **405** iste licet *ς Hs vulgo olim* **406** assentit *s* || ramnusia ***O*** *ς*, ranusia ***h l*** *cSenat*, ianusia *f*, rhamnusia *cett ω vulgo* **407** in limis *ε*, illimis ***N*** *e ς*, i(l *ex* n)limis ***M*** || niueis *ς*, nitidisque *Hs* **408** pastae nec *ς*, nec pastae in monte *ς* **409** Contigerat aliud sue pectus *ε* **410** *i mg β*[2] || Non fera *e cGoth* **411** circ(um *ex* a) ***l***, Circum gr. erat *ccGoth et Pal* **412**, lacum *ς Hs vulgo olim* **413** fessus *cSprotii R* **414** lo(ci *i r m 2*) *β* || (fon *i r m 2*)temque ***N*** **415/417** *del Merkel*[2] || *415 post 417 pos Bothe, post 424 Postgate* **415** cernit *ε*, crescit *cSprotii* **416** Dumque videt visae *post Burmannum Bentley* **417** Rem sine *ς Hs* || esse *om* ***h*** || (quod *om, add m 2*) unda (est *om, add m 2*) ***N*** || quod undę est *ε* || unda (ł umbra *sscr m 2*) est ***e l***, umbra est ***e***[2] ***l***[2] *ς R Hs vulgo olim* **418** Adstupet *β* ***h*** *ς Hs*, Acstupet *ex corr* (Adstupet *fuit*) ***M***, At stupet *ε* ***N m***, A(t *add m 2*) stupet ***l***, Ac stupet ***e f g*** *ς*

haeret, ut e Pario formatum marmore signum.
spectat humi positus geminum, sua lumina, sidus
et dignos Baccho, dignos et Apolline crines
inpubesque genas et eburnea colla decusque
oris et in niveo mixtum candore ruborem
cunctaque miratur, quibus est mirabilis ipse.
se cupit inprudens et, qui probat, ipse probatur,
dumque petit, petitur pariterque accendit et ardet.
inrita fallaci quotiens dedit oscula fonti!
in mediis quotiens visum captantia collum
bracchia mersit aquis nec se deprendit in illis!
quid videat, nescit: sed quod videt, uritur illo,
atque oculos idem, qui decipit, incitat error.
credule, quid frustra simulacra fugacia captas?
quod petis, est nusquam; quod amas, avertere, perdes.
ista repercussae, quam cernis, imaginis umbra est:
nil habet ista sui; tecum venitque manetque,
tecum discedet, si tu discedere possis.
    Non illum Cereris, non illum cura quietis
abstrahere inde potest, sed opaca fusus in herba
spectat inexpleto mendacem lumine formam,

---

419 *Claud Mar Vict Aleth III 182*: totam Pario statuens de marmore formam.

---

419 e paruo ***f*** 420 gem. ceu lumina ***h l f g p ς RV***, g. sua sidera lumen *Excerpta Langermanni*, g. duo lumina s. *Hs*, ceu sidera lumen *Zinzerling*, *ἅτε δύο ἀστέρας τοὺς ὀφθαλμούς Plan* 421 Et dignas — dignas et (*quod coll Plaut Most I 3, 69 Attae epigr ap Non 202 def Ellis*) **s**, Et dig(nos *i r m 2*) *β*, Et digitos ***h l ς R*** 422 Imp. omas(genas *sscr m 2*) ***N*** ‖ colla *bis* (*corr*) ***h*** 423 niueo impetum rubore ***f*** 424*sq* Cun(ct *ex* rt)aque ***M*** ‖ miratus, quibus e. mirabilis, ipse se cupit *Gruterus* 425 probat *om* ***h***, *i mg add* ***h***² ‖ ille probatur ***f ς*** *Hs vulgo olim* 426 accedit *β*, incendit ***h e ς*** 427 fronti ***l*** 428*sq* In medias — aquas ***h l ς*** *Hs vulgo olim* ‖ uisus ***e*** *cRhenov*, nisu(s *i r m 2*) ***N*** ‖ me(r sit *i r m 2*) ***e*** ‖ deprehendit ***h e f***, dependit ***N*** 430 uideat restat ***p*** ‖ nascitur sed (*corr m 2*) ***h*** ‖ quod uidetur in illo *ε*, quod uideatur(a *i r* ***h***³) in illo est (est *om* ***p***) ***h e p ς*** 431 *om* ***f*** ‖ Ante oculos *ccBersm et Senat* 433 usquam (*corr*) ***l*** ‖ aduertere(ł auertere *sscr* ***e***³) ***e l f*** 434 imaginis umbre *ε* 435 habet ipsa sui ***p*** *105 Hartman* ‖ tecumque uenitque ***l ς*** *Hs vulgo olim* ‖ manque ***h*** 436 discedat *cum cBerol et uno ex suis Hs vulgo olim* ‖ posses ***f g*** 437 cara (*corr*) ***h*** ‖ cura salutis *cCantabr*, cura Lyaei *Hs* 438 Extrahere ***h ς***, Extraxisse (ł Extrahere inde *sscr* ***e***²) potest ***e*** ‖ sed opacas f. in herbas ***e ς***, opaca — umbra *Hs*

perque oculos perit ipse suos paulumque levatus
ad circumstantes tendens sua bracchia silvas
'ecquis, io silvae, crudelius' inquit 'amavit?
scitis enim et multis latebra opportuna fuistis.
ecquem, cum vestrae tot agantur saecula vitae,
qui sic tabuerit, longo meministis in aevo?
et placet et video, sed quod videoque placetque,
non tamen invenio: tantus tenet error amantem.
quoque magis doleam, nec nos mare separat ingens
nec via nec montes nec clausis moenia portis;
exigua prohibemur aqua! cupit ipse teneri:
nam quotiens liquidis porreximus oscula lymphis,
hic totiens ad me resupino nititur ore.
posse putes tangi: minimum est, quod amantibus obstat.
quisquis es, huc exi! quid me, puer unice, fallis
quove petitus abis? certe nec forma nec aetas
est mea, quam fugias, et amarunt me quoque nymphae.
spem mihi nescio quam vultu promittis amico,
cumque ego porrexi tibi bracchia, porrigis ultro;
cum risi, adrides; lacrimas quoque saepe notavi
me lacrimante tuas, nutu quoque signa remittis,
et, quantum motu formosi suspicor oris,
verba refers aures non pervenientia nostras.

---

447 *Vincent Bellov Spec hist VI 116*: m u l t u s t e n e t e r r o r a m a n t e m.

---

440 Atque oculos petit *p* ‖ perit ille *e ς* ‖ que *add* h^2 ‖ leuata (ł tus *sscr m*) *β M*, leuatos *ε* 442 Ecquis *N ς ω vulgo*, Nec quis *ε*, Et quis (ł heu *sscr m*) *β M e l ς*, En quis (uel Ecquid *sscr s*) *h s*, Heu quis *f* ‖ tendit sua—Et quis *Burm* ‖ "silue "io *M* 443 et *om N* 444 Ecquem *e ς ω vulgo*, E quem *N*, Et quem *β M l f n*, Et (uel Ec *sser*) quem *cSprotii*, Haec quem *ε*, Ecce quem *h* ‖ uestrę peragantur *e* 445 Qui(s *i r m 2*) sic *β*, Quis (s *i r*)ic *M* ‖ longum—aeuum *N s* 446 En placet, en video *ex cPalat Gebhardus* 447 tantum *g* ‖ multus tenet *Vinc Bellov* 448 Quoque$^{\text{vt}^2}$ *l* ‖ nec me (*corr m 2*) *N*, non nos *e cSenat* 449 Non uia non montes non *ς Ciofanus* 451 liquidis quociens p. o. liymphis *ε* 452 supino$^{\text{re}^2}$ *h* ‖ uertitur *cThuan* 453 est *om ς* 454 me pulcherrime *cMoreti* 455 Quoue cupitus *s* ‖ nec certe *l* 456 Est mihi *cSprotii* ‖ quaem *ε*, quem *β M*, qu(am *i r m 2*) *N* ‖ sed amarunt *Bothe* 458 ego *om f* 459 arridef// (*sic*) *β* ‖ rideo arrides *f* ‖ qu(o *ex corr*)que *M* ‖ ipse notaui *l* 460 Te lacrimante *cRhenov* ‖ tu(as *ex* o *m 2*, tuo *sscr m 3*) *N* ‖ nictu *cJunianus Burm* 461 motū^2 *β*, motu/ (m *eras*) *M* 462 aures—nostris *ε* ‖ nostras non p. ad aures *e cSenat* ‖ non pertingentia *c Medic*, non peru. contra (*cf IV 80*) *cSixinus*

iste ego sum: sensi, nec me mea fallit imago!
uror amore mei, flammas moveoque feroque.
quid faciam? roger, anne rogem? quid deinde rogabo?
quod cupio, mecum est: inopem me copia fecit.
o utinam a nostro secedere corpore possem!
votum in amante novum: vellem, quod amamus, abesset!
iamque dolor vires adimit, nec tempora vitae
longa meae superant primoque exstinguor in aevo.
nec mihi mors gravis est posituro morte dolores:
hic, qui diligitur, vellem diuturnior esset.
nunc duo concordes anima moriemur in una.'
    Dixit et ad faciem rediit male sanus eandem
et lacrimis turbavit aquas, obscuraque moto
reddita forma lacu est; quam cum vidisset abire,
'quo refugis? remane, nec me, crudelis, amantem
desere!' clamavit: 'liceat, quod tangere non est,
adspicere et misero praebere alimenta furori!'
dumque dolet, summa vestem deduxit ab ora
nudaque marmoreis percussit pectora palmis.
pectora traxerunt roseum percussa ruborem,
non aliter quam poma solent, quae candida parte,

---

463 Iste ego *ε β M h e ς ω Bothe*, ille ego (*cf IV 226*) *N ς*, Ipse ego *f ς*, I(n *i r*)te ego *l*, In te ego *cMedic Hs vulgo olim* **465** anne roge *ceteris quae sequuntur omissis ε* ‖ deinde negabo *A* ‖ quid deinde? negabo *Glareanus* **467** utinam a nostro *A ω Merkel*, utinam (a *s l* l^1 h^2) nostro *e ς vulgo olim* **468** Votum est in amante *l*, Votum in amante est nouum *f* ‖ nouum est *ς* ‖ Uo/tum (l *eras*) — abesse/(t *eras*) *N* **469** admit *ε* **470** superant (uel spero *sscr*) *s*, superant (uel remanent *sscr*) *cSprotii* ‖ extingruor *M* ‖ euū (= aevum) *ε* **471** in morte *h* **473** Nos duo discordes (uel concordes *sscr*) *s* **474** ad speciem *Merkel*^{2} **475** lacrimas (i) *ε* ‖ turpauit *R* ‖ motu *cGoth* **476** Reddita uerba lacu (est *a m 2*) *h* ‖ cum *om ε* **477** Quo fugis? o remane *cVoss Burm vulgo olim* ‖ Et refugis *h* ‖ Quo fugis? oro mane *Hs* **478** Dissere (e) *ε*, Desine *h ς* **479** Asbicere *ε* **480** summa — ora *ς Regius vulgo*, summo — ore (uel summa — ora *sscr*) *cSprotii*, summo u. deduxit (*ex* dedixit *l*) ab ore *β O l g ς ω*, uestem summo reduxit ab ore *ε*, uestem summo deduxit ab ore *ς R*, summo uestemque reduxit ab ore *h e f ς*, summa vestemque reduxit ab ora *mg ed Basil 1551* ‖ diduxit *ς*, *ἀπ' ἄκρον τραχήλου — διέρρηξε* (*cf Eur Hec 558sq*) *Plan* **482** roseum *M cVat et duo Heinsiani Korn*, rostum *β*, tenuem β^2 *cett ω vulgo olim*, *ἐρύθημα λευκόν* (*λεπτόν Boissonade*) *Plan* **483** qua(m *virgula del*) candidida *ε* ‖ po(ma *i r*) *e*

parte rubent, aut ut variis solet uva racemis
ducere purpureum nondum matura colorem.
quae simul adspexit liquefacta rursus in unda,
non tulit ulterius, sed ut intabescere flavae
igne levi cerae matutinaeque pruinae
sole tepente solent, sic attenuatus amore
liquitur et tecto paulatim carpitur igni,
et neque iam color est mixto candore rubori
nec vigor et vires et quae modo visa placebant,
nec corpus remanet, quondam quod amaverat Echo.
quae tamen ut vidit, quamvis irata memorque,
indoluit, quotiensque puer miserabilis 'eheu'
dixerat, haec resonis iterabat vocibus 'eheu';
cumque suos manibus percusserat ille lacertos,
haec quoque reddebat sonitum plangoris eundem.
ultima vox solitam fuit haec spectantis in undam:
'heu frustra dilecte puer!' totidemque remisit
verba locus, dictoque vale 'vale!' inquit et Echo.
ille caput viridi fessum submisit in herba;
lumina mors clausit domini mirantia formam.
tum quoque se, postquam est inferna sede receptus,

---

484 in uariis *cRhenov*, cum u. *g* ‖ una (u *ssc*) *e* 485 matura ruborem (colorem *sscr* h^2) *h f* ς 486 asbexit liquefacta r. in undas (*corr m 2*) *ε* ‖ liquenti *vel* liquaci *Hs* ‖ ἐν καταστάντι τῷ ὕδατι *Plan*, quiefacta *inde Boissonade* 487 uti flauescere *l*, ut tabescere *f* ‖ int. fulue (ł flaue) *g* 488 cerae (*add m 2*) *om h* ‖ matutinaeve *Hs*, matui *ceteris quae sequuntur omissis ε* 489 tepes //// (tepente *fort fuit*) *l*, tepescere (calescere) *i mg* l^2, tepere *cBersm R* 490 et caeco (*cf Aen IV 2*) ς *R Hs vulgo olim* ‖ igne *f R* 491 ruboris *Bothe* 492 uires sed quae *ε* 493 remane/t (n *eras*) *M* ‖ amaueret *ε* 494 Quem *h* 495 quotie(n *ex* s)sque *M* ‖ miserauilis //// (eheu²) *β*, mis. /heu *N*, mis. heu heu (= *496*) *n* ς *Bothe*, miserabilis heu *h l f* 496 *i mg n* ‖ haec *om f* ‖ heheu ς *A* ‖ uocibus heu *h l f* 497 suis *f* ς 498 qu(o *i r m 2*)que *M* ‖ plangentis *l* 499 solita—unda (*cf 505*) *g* ‖ solitam—undam *om ε* 500*sq* Haec frustra *ε*, frusta *M* ‖ remissa verba Echus *Eranos VII Risberg* 501 lacus *ccBersmanni et Arondel* ‖ di(ctoque uale *i r m 2*) *l* ‖ uale et inquit *e* ‖ ⌞uale inquit iola (*cf ecl III 79*) *s* ‖ uale dixerat *Mscr DiezSant 148^e* ‖ uale dixit et *Riese* 502 uiridem—herbam ς 503 mox clausit *M cCantabr* ς, nox clausit *ccBas et Thuan Hs* ‖ claudit ς *Hs vulgo olim* 504 Tunc *N h f* ‖ est *om f* ‖ qu(o *i r*)que *M* ‖ infrena *ε*

in Stygia spectabat aqua. planxere sorores
naides et sectos fratri posuere capillos,
planxerunt dryades: plangentibus adsonat Echo.
iamque rogum quassasque faces feretrumque parabant:
nusquam corpus erat; croceum pro corpore florem
inveniunt foliis medium cingentibus albis.

Pentheus.

Cognita res meritam vati per Achaidas urbes
attulerat famam nomenque erat auguris ingens;
spernit Echionides tamen hunc, ex omnibus unus,
contemptor superum, Pentheus, praesagaque ridet
verba senis tenebrasque et cladem lucis ademptae
obicit. ille movens albentia tempora canis
'quam felix esses, si tu quoque luminis huius
orbus' ait 'fieres, ne Bacchica sacra videres!
namque dies aderit, quam non procul auguror esse,
qua novus huc veniat, proles Semeleia, Liber;
quem nisi templorum fueris dignatus honore,
mille lacer spargere locis et sanguine silvas
foedabis matremque tuam matrisque sorores.

---

511 sq *Respexit haec Ovidii nomine non addito Pseudo-Serv in Aen IV 469* || *Schol in Stat Theb I 230* (*Jahnke*): quae a Pentheo inlata sunt in Liberum Ouidius refert.

522 *Charisius Inst Gr I* (*Keil I 135*): Lacer an laceris? . . . Ovidius 'mille lacer spargere locis'.

---

505 plausere *f* || sonores (*corr*) *M* 506 Nay/des *e*, Nayades *h f*, Naiades *cGoth VA* || posuere *e* ς *Hs vulgo*, in(m)posuere *A* ω *Jahn* || capill^{o}is *ε* 507 Plausere *f*, Planxere *h* ς, Planxere et *Hs vulgo olim* 508 cassasque ς 510 *hic desinit β* 511 uati/(s *eras*) *M*, uatis *h l f*, uatis (*vel* uati) meritam ς || archaides *ε*, ach$^{a^2}$ıas *h*, archadas *l*, achaiadas *f*, achaeidas ς || uati meritam per achaeides *A* || urbis *R* 512 anguris *ε* || auguri(s *add m 2*) *h* 513 *distinx Vollmer*, *post* unus *intercidunt vulgo* || et^{ch} ionides *M* || aechiodes — et omnibus *ε* 515 tenebras(que *om*) ς 516 timpora *M* || temp. uittis *cZinzerlingii* 517 es(ses *i r m 2*) *N* || qu(o *ex corr*, e *fort fuit*)que *M* || ihuius *ε* 518 nec *ε h* ς *VA Gierig* || bach^{c}ia *ε*, bachia (bachica *i mg m 2*) *h*, bacchia ς *Hs vulgo olim*, brachia (ł bachica *sscr m 2*) *e*, bracchia *V*, Bacchi *Polle* 519 Iamque d. aderit ς *Hs vulgo olim* || quam non procul *M* ς *Baumg-Crusius*, quam iam haud procul *ε* ς* (*i r n*) ς, quam (iam *om*) haud pr. *f* ς, quam iam (haud *om*) pr. ς || esse *om h* || ad. iamque haud procul *Hs vulgo olim* 520 Quo Iovis huc *R* || hic uen. *e* || ueniet *e g f* ς *Jahn* || proles Semeleia, diuus *ep II 69 Faber* 521 honore'/ *M*

eveniet! neque enim dignabere numen honore,
meque sub his tenebris nimium vidisse quereris'.
talia dicentem proturbat Echione natus.
  Dicta fides sequitur, responsaque vatis aguntur:
Liber adest festisque fremunt ululatibus agri;
turba ruit mixtaeque viris matresque nurusque
vulgusque proceresque ignota ad sacra feruntur.
'quis furor, anguigenae, proles Mavortia, vestras
attonuit mentes?' Pentheus ait: 'aerane tantum
aere repulsa valent et adunco tibia cornu
et magicae fraudes, ut, quos non bellicus ensis,
non tuba terruerit, non strictis agmina telis,
femineae voces et mota insania vino
obscaenique greges et inania tympana vincant?
vosne, senes, mirer, qui longa per aequora vecti
hac Tyron, hac profugos posuistis sede penates,
nunc sinitis sine Marte capi? vosne, acrior aetas,

---

531 *sq Lact Plac Comm in Stat Theb VII 164*: nam Ouidius quodam loco uerba Penthei iniuriantis Liberum ita descripsit: 'Q u i s f u r o r, a n g u i g e n a e, p r o l e s M a u o r t i a, u e s t r a s A t t o n u i t — U o s n e s e n e s m i s e r i — s i n e M a r t e c a p i ?'

---

524 Eueniet ***O*** ς, Eueniat *ε*, Et uèniet ς* *p* ς *ω*, evenient *Hs vulgo olim* ‖ nomen^{v} *e* 525 Meque et ab his — uidis qu. *ε* 526 perturbat *e* ς *ω* ‖ ethione (*corr m 2*) ***M***, echine *ε* 527 Verba fides *s* 528 festique$^{s^2}$ ***N*** ‖ ulula/tibus *e* 529 ruunt^{uiris} *e*, ruunt ς *cSprotii vulgo olim* 530 Vulgusque proceresque *ε* ***M*** ς, Vulgus(q ; et *m 2*, et *postea eras*) proceres// ***N***, Vulgusque et proceres ign. *l e g* ς, Et uulgus proceresque$^{h^2}$ *h f* ς 532 Attonuit ***N*** ς *scholia in Stat vulgo*, Attollit *cett ω* ‖ penteus *h* ‖ ait *om* ***M*** 533 Are *f* ‖ u$^{al^2}$ident et adunaque *ε* 534 magicae frondes *cCantabr* ‖ bellicus/ensis (s *eras*) ***M*** ‖ belliger *cGronov Hs vulgo olim* 535 terruerint *e* ς *cSprotii vulgo olim* ‖ et strictis *l* ‖ non strictus *ε* 537 Obsc$^{e^2}$nique — uinc$^{a^2}$unt *e* ‖ timphana *ε* 538 s$^{e^2}$ines ***N*** ‖ mir$^{e^2}$or *e* ‖ senes miseri ς *scholia in Stat* 539 (A *i r*, Hac *fuit*) tyro/(n *eras*) ***N***, A tyrio *h*, A ti(y)ro (*def p 17 Gnesotto*) *g l f ω*, A/$^{ł\ ro^2}$ tyron *e* ‖ A tyron hac *s*, Hac tyron et *p* ς, Hac tyron ac (*cf Aen I 68*) ς ‖ posuisti *ε* ‖ (h *eras*)ac prof. p. s. pena(t *ex* d)es ***M*** 540 *om ε* ‖ (H *partim eras*)unc ***M*** ‖ sinitis *s l h*² ‖ ne acrior *i r h*³, uos · carior (*corr m 2*) *l*, uos acrior *f*, uos fortior *g*

o iuvenes, propiorque meae, quos arma tenere,
non thyrsos, galeaque tegi, non fronde decebat?
este, precor, memores, qua sitis stirpe creati,
illiusque animos, qui multos perdidit unus,
sumite serpentis! pro fontibus ille lacuque
interiit: at vos pro fama vincite vestra!
ille dedit leto fortes, vos pellite molles
et patrium retinete decus! si fata vetabant
stare diu Thebas, utinam tormenta virique
moenia diruerent ferrumque ignisque sonarent!
essemus miseri sine crimine sorsque querenda,
non celanda foret lacrimaeque pudore carerent.
at nunc a puero Thebae capientur inermi,
quem neque bella iuvant nec tela nec usus equorum,
sed madidus murra crinis mollesque coronae
purpuraque et pictis intextum vestibus aurum.
quem quidem ego actutum (modo vos absistite) cogam
adsumptumque patrem commentaque sacra fateri.
an satis Acrisio est animi contemnere vanum
numen et Argolicas venienti claudere portas,
Penthea terrebit cum totis advena Thebis?
ite citi' (famulis hoc imperat), 'ite ducemque
attrahite huc vinctum! iussis mora segnis abesto!'

Hunc avus, hunc Athamas, hunc cetera turba suorum

---

542 tirsos ***h***, tyrsum ***l*** ‖ decebit ***f*** **543** qua sistis ***ε*** **544** que *om* ***f*** **545** fontibus ***h m n ς ω***, frondibus ***ε O*** (*cf 29*) ***e f l ς*** ‖ lucuque ***ε*** **546** sed uos ***e***, seruos ***f*** ‖ fa(ma *i r*) ***M*** **547** fortis leto ***R*** ‖ uos uincite ***e ς*** ‖ mo(lles *i r m 2*) ***N*** **548***sq* patrum ***ε*** ‖ retinere ***h*** ‖ reuocate *ccGronov et Pall Hs vulgo olim*: ‖ uetabunt ***h l ς***, uetarent ***f g*** *cGoth* ‖ the(b *ex* u *m 2*)as ***M*** ‖ negabunt stare diu Thebis *Hs* **550** ignis ferrumque ***h e*** ‖ sonare ***ε***, sonaret ***g ς***, domarent *Hs* **552** que *om* ***f*** **553** a *om* ***M*** ‖ thebę *add* ***m*** ‖ capiuntur ***g*** **554** ussus ***ε*** **555** madidus—crinis ***N h l f ς*** *cSprotii R vulgo olim*, medius—crinis ***ε***, madidi—crines ***M e ς*** *Merkel* ‖ myrra ***e n***, mirra ***h l***, myrtha ***f***, m(i *ex* u)rra ***M*** **556** Purpurẹ̊aque ***ε*** ‖ aurum *? distinx Vossius* **557** attutum ***ε***, actutu (*corr m 2*) ***N*** ‖ uos tantum absistite ***g*** ‖ a(s *ex* b *m 2*)sistite ***N***, assistite ***ς***, desistite ***p***, asciscite togam ***f*** **558** Absumptumque ***N***, Assumptumque ***n e*** ł Ab. i. amissum ł sibi assumptum. i. non uerum sed inuenticium *sscr e*², Assutumque ***ς*** ‖ adscitumque *Hs* ‖ que *prius om* ***f*** **561** t(o *i r*)tis—(t *i r*)hebis ***M***, aduenit hebis ***ε*** **562** famuli ***f*** **563** hunc ***h ς*** ‖ uictum ***f*** **564** huc cetera ***ε*** ‖ turba sequentes *cCantabr*, turba frequentes *Burm*

corripiunt dictis frustraque inhibere laborant.
acrior admonitu est inritaturque retenta
et crescit rabies moderaminaque ipsa nocebant:
sic ego torrentem, qua nil obstabat eunti,
lenius et modico strepitu decurrere vidi;
at quacumque trabes obstructaque saxa tenebant,
spumeus et fervens et ab obice saevior ibat.
ecce cruentati redeunt et, Bacchus ubi esset,
quaerenti domino Bacchum vidisse negarunt;
'hunc' dixere 'tamen comitem famulumque sacrorum
cepimus et tradunt manibus post terga ligatis
sacra dei quondam Tyrrhena e gente secutum.
  Adspicit hunc Pentheus oculis, quos ira tremendos
fecerat, et quamquam poenae vix tempora differt,
'o periture tuaque aliis documenta dature
morte' ait, 'ede tuum nomen nomenque parentum
et patriam morisque novi cur sacra frequentes!'
  Ille metu vacuus 'nomen mihi' dixit 'Acoetes,
patria Maeonia est, humili de plebe parentes.
non mihi quae duri colerent pater arva iuvenci,
lanigerosve greges, non ulla armenta reliquit:

---

565 frustaque *ε*, frust(r *ex corr*, a *fort fuit*)aque ***M*** 566 a(d *add* ***h***[2]) monitu ***h*** *et* (*probante Burm*) *cBerneggeri* ‖ retent(a *ex* u *m 2*) ***N***, retentu
ł rc[2]
(*fort recte*) *ccLeid Junian Pal Riese*[2], recepta ***l*** 567 moderaminaque (mode-
a
raminaque ***M***) ***O l e f g*** ς *ω Ehwald*, moderamineque *ε*, remoraminaque ***e***[2] ς *Hs vulgo*, reuocaminaque ς, retinacula(que *om* ***h***) ***h*** ς, *νουθεσίαι Plan* ‖
a i[2] ł ubi[2]
nocebunt *ε* 568 torrentem qua obstabat nil *ε* ‖ qua ***M***, qui nil ***e*** ‖ euntem ***g*** 569 decurre *ε* 570 qu(a *i r m 2*)cunque ***N*** ‖ obstrusaque *vel*
h[2]
obiectaque ς, obstrataque *Hs* ‖ iacebant ς 571 ouice (*corr*) ***M*** 572 bacus ***h*** 574 Hunc, dixere tamen, com. *distinx ed Bas* ‖ famulum comitemque ***e*** ς 575 Cœpimus—posterga ***M*** ‖ terga reuinctis (*cf Aen II 57*) ***l*** ς ***R*** 576 *del Hs* ‖ condam ***f***, quendam *Merkel* ‖ Tyrrhena e *Fr Vollmer*, thyrrenæ ***M***, tirrena ***N***, trena ***h***, tirena ***l***, tyrrhena g. *cett ω vulgo* 577 oculis pentheus
a
l ς ‖ tremendus *ε* 578 quenquam—uix et *ε* ‖ uix poenae *cPar VA*
i
579 perature *ε* ‖ exempla *vel* monimenta ς 580 parentis ***e*** 581 moresque *ε*, mori(s *i r m 2*)que ***N*** ‖ frequentas ***h*** *ccBerol et Rhen* 582 acetes *ε* ***l***, achetes ***e***, acestes ***h*** ς *Plan RV* 583 Patria m̊ ōnia est ***f***, Patria aonia est ***M*** ‖ humili sed ***h*** ‖ de pelle *ε* 584 Quae duris colerentur rura iuuencis *ε* 585 Lanigeros greges *ε*, Lanigerosque ***e h*** ς ‖ non ille *cGronov*

pauper et ipse fuit linoque solebat et hamis
decipere et calamo salientis ducere pisces.
ars illi sua census erat; cum traderet artem,
„accipe quas habeo, studii successor et heres“,
dixit „opes“, moriensque mihi nihil ille reliquit
praeter aquas: unum hoc possum appellare paternum.
mox ego, ne scopulis haererem semper in isdem,
addidici regimen dextra moderante carinae
flectere et Oleniae sidus pluviale capellae
Taygetenque hyadasque oculis arctonque notavi
ventorumque domos et portus puppibus aptos.
forte petens Delum Chiae telluris ad oras
applicor et dextris adducor litora remis
doque levis saltus udaeque inmittor harenae.
nox ubi consumpta est (aurora rubescere primo
coeperat), exsurgo laticesque inferre recentis
admoneo monstroque viam, quae ducat ad undas.
ipse, quid aura mihi tumulo promittat ab alto
prospicio comitesque voco repetoque carinam.

586/90 *i mg* h^2 586 et ipse (est *above*) (fuit *om*) linoque s. et h. (quidem est *i mg m 2*) ***M*** ‖ (h *add m 2*)amis ***N***, hamo ς *Hs vulgo olim* 587 salamo *ε* ‖ salientis ***N***, salientes ***n*** *cett vulgo* 588 illa ***f*** ‖ ar(c *ex* t *m 2, corr m 3*)em ***M*** 589 habeas *Hs* ‖ studiis h^2 590 nihil ***N f***, nichil *ε* ***M*** h^2, nil ***e l*** ς *vulgo* ‖ moriensque aliud nil ille *cRegius* ‖ dixit ‘opes’ moriens: nullasque mihi ille rel. [*sic*] *Hs* 591 Preterea quas num hoc p. apellere (a *above*) *ε* 592 scopulos (i *above*) — istem (d *above*) *ε* ‖ hisdem ***M l*** 594 olen(ie *i r m 2*) ***N*** ‖ pluuiale *ε* ***h e f g*** ς, (p *i r m 2*)luuiale ***N***, fluuiale (*cf ad I 82*) ***M l*** (*sscr g*) 595 *sic* ς *Plan ω vulgo* ‖ Taygentēque *ε*, Taige/temque (n *eras*) ***M***, Taygenenque ***N***, Tagetēque ***l***, Taygenemque (t *above*) ***e***, Taygetemque—arthōque (c² *above*) ***h*** ‖ arcton(que *om*) ***f*** 596 altos (ł aptos *sscr m*) *ε* ***M*** 597 delum: *ε* ***M l f*** *Riese*, del(on *i r m 2*) ***N***, delon ***h e g*** l^3 ς *RV vulgo* ‖ diae *ccAbstemii et Langermanni Hs vulgo olim*, chyę ***e***, ‘*sunt qui putent legendum* Ciae *vel* Ceae’ *Micyllus*, Ceiae (*Ceia tellus* = *Cos*) *ap Bothium* (*Vind p 170*) *JHVoss* 598 adduco *ε* ***e*** ς, adduco/ ***h***, aduertor *cGronov et e coni Bentley* 599 leuis ***N***, leues ***n*** *cett vulgo* ‖ /ude (s *eras*) imit/tor (2 *above*) (a *eras*) ***M*** ‖ immittit (*corr m 2*) *ε* ‖ udeque innitor ***f*** *cZulich Hs vulgo olim* (ł i² *above*) 600 ibi ***M h***, ubi ***e*** ‖ (con *i r m 2*)sumpta ***h*** ‖ prima (*sed cf fast IV 165*) *cBersmanni et e coni Polle*, primum ς *vulgo olim* 601 et /urgo *ε* ‖ afferre ***s*** ‖ recentis *ε* ***N R***, recentes ***n*** *cett vulgo* 602 Ammoneo ***O g*** ‖ ducat ***O f g*** ς, ducit *ε* ς* *ω* 603 promitit *ε* 604 (Pros *ex* As)picio ***e***

„adsumus en!“ inquit sociorum primus Opheltes,
utque putat, praedam deserto nactus in agro
virginea puerum ducit per litora forma.
ille mero somnoque gravis titubare videtur
vixque sequi; specto cultum faciemque gradumque:
nil ibi, quod credi posset mortale, videbam.
et sensi et dixi sociis: „quod numen in isto
corpore sit, dubito; sed corpore numen in isto est.
quisquis es, o faveas nostrisque laboribus adsis.
his quoque des veniam.“ — „pro nobis mitte precari!“
Dictys ait, quo non alius conscendere summas
ocior antemnas prensoque rudente relabi.
hoc Libys, hoc flavus, prorae tutela, Melanthus,
hoc probat Alcimedon et, qui requiemque modumque
voce dabat remis, animorum hortator, Epopeus,
hoc omnes alii: praedae tam caeca cupido est.
„non tamen hanc sacro violari pondere pinum
perpetiar“ dixi; „pars hic mihi maxima iuris“;
inque aditu obsisto. furit audacissimus omni
de numero Lycabas, qui Tusca pulsus ab urbe
exsilium dira poenam pro caede luebat.

---

605 opheltes *N f ς vulgo,* ofelles *g,* ofeltes *cett* 607 Virgineam *ε* ‖ Virgineae—formae *ccArgentinus et Medic* 609 *lacunam unius versus post 609 statuit NJhbb 1885, 889 Polle* ‖ specto *om f* ‖ uultum *ς* 610 ibi *om h* ‖ posset credi *ς Hs vulgo olim* 611 Et dixi et sensi (*corr m 2*) *h,* Vt sensi dixi *cBarber* ‖ ut sensi, ut dixi *Hs* 612 *om* (*i mg add m 2*) *h* ‖ est *om ε* 613 f(a *ex* o)ueas mite (ɫ mitte pro dimitte *sscr, fort a m 1*) precari (ɫ precare²) *M* 615 Dir(v)tis *ε,* (Pro *i r m 2,* Di *eras*)ctis *M,* Di(c *i r*)tis *N* ‖ cons(c)endere sūmat *ε* 616 amtēnas *M,* antennas (ɫ pres²) *N h* ‖ prensoque *e,* pressoque *ς,* tensoque *Hs* 617 libis *ε N h,* lybis *M,* Ditis *Regius* ‖ fla(o)uas et prorę *ε,* flauus (et *eras*) p⌣rę(t) tut. (ɫ p̄tutela *i mg m 1*) *M,* flauus hoc (pre *i r m 2*)tutela *h,* flaus et prorae *f,* flauos et p̄tutela *e* ‖ melancus *e,* melampus *N ς, Μελανθεύς Plan* 618 alcim(e)odon et quere quiemque *ε* ‖ alchimedon *h* ‖ qui (*add m 2*) *om h* ‖ regimenque modumque *JHVoss* 619 ortator *N* ‖ popeus *h,* enipheus *l,* eripheus *f,* enipeus *g, ἐνιπεύς* et *ἐνιπτεύς codd Planudis* 620 cupido tam ceca est (*corr m 2*) *h* 621 sacri uiol(i)are *ε* ‖ corpore *ς* ‖ tamen hanc pinum uiolari pondere sacro *R* 622 Perpetior *ε* ‖ *desinit hic ε* 623 aud. olim *g* 624 lyca(b *ex* u)as *M,* licabas *h* ‖ (u *ex* o)rbe *f* 625 Exsilii *ς*

is mihi, dum resto, iuvenali guttura pugno
rupit et excussum misisset in aequora, si non
haesissem, quamvis amens, in fune retentus.
inpia turba probat factum tum denique Bacchus
(Bacchus enim fuerat), veluti clamore solutus
sit sopor aque mero redeant in pectora sensus,
„quid facitis? quis clamor?“ ait „qua, dicite, nautae,
huc ope perveni? quo me deferre paratis?“
„pone metum“, Proreus „et quos contingere portus
ede velis!“ dixit: „terra sistere petita.“
„Naxon“ ait Liber „cursus advertite vestros!
illa mihi domus est, vobis erit hospita tellus.“
per mare fallaces perque omnia numina iurant
sic fore meque iubent pictae dare vela carinae.
dextra Naxus erat: dextra mihi lintea danti
„quid facis, o demens? quis te furor —, inquit, „Acoete?“
pro se quisque timet: „laevam pete!“ maxima nutu

---

626 /is (H *eras*) *M* ‖ persto *ap Fabrum II ep 71 Schepperus* ‖ iuuenali *M R*, iuuenili *cett vulgo olim* 627 Fregit et *ccSixianus et Leid*, raptat et (ł mers[2]) *Hs* ‖ misisset *e* 628 (re *i r m 2*)tentus *N*, retemptus *h* 629 probant *cBas Hs vulgo olim* 631 aque mero *s ς Plan Const Fanensis vulgo*, atque (ł aque) *e*, atque a mero *l*, eque mero *ς*, atque mero (mero/ *N*) *A ω* ‖ eque mero — in pristina *Gruterus* ‖ redeunt *h* ‖ impectore *M*, in pectore *h e* 633 Deueni (ł on) *cSprotii* 635 siste(re *i r*) *M* 636 Naxo(n *add m 2*) *M*, Naxan *e*, Nasson *f* ‖ a/uertite (d *eras*) *N*, auertite (ł ad *sscr e*) *e f ς* 640 Dextra (ł dextra[1] *cf VII 386*) *N e l f ς RV*, dextera *M*, dextera (*cf VIII 222*) *h ς vulgo* ‖ naxus *O*, naxos *g ς* m ς vulgo* ‖ nassos — dare *f* 641 *sic scripsi librorum optimorum fidem secutus. ceterum videtur aut, id quod veri similius est, excidisse versus post 641 aut* ‘quis te furor’, inquit, ‘Acoete’ (*vel* Acoeta), pro se quisque ‚tenet’ *scribendum cum Heinsio et Hartmano* ‖ acete (s. licabas *i mg l*[3]) *l g ς*, *idem videtur fuisse in O*, achete *e*, acetes *h*, aceste *ς*, *Τίς σε, Ἀχέστα, φασί, ταράσσει μανία*; *Plan* ‖ inquit oph(f)eltes (*cf 605*) *f ς* (*i r m n i mg h*[2]) *ω vulgo* ‖ Sic agit, ut dextram cupias contingere partem *post 641 add cBoschianus. eadem fere* (aut d. cupies) *exstare in paucis ς testatur* (*cf Bibl Diez 1069*) *Hs* 642 *del Merkel*[2] ‖ Per se *l* ‖ quisque tenet *ccMoreti et Sixianus* ‖ Oph., persequiturve timor *ap Fabrum II epist 71 Schepperus*, Oph. praetimide, usque tenet *Hellmuth*, Oph., persequitur? retine *Riese*, Oph., pro se qu. tumet *NJhbb 1868, 47 Drosihn*, Oph. pro sociisque timet *journ of ph 1883 XII 72 Ellis*, Pro se quisque timet (642) — Increpor a cunctis (646) *mutanda censet* (*ed Paris 1894*) *Lejay*

pars mihi significat, pars quid velit aure susurrat.
obstipui „capiat“ que „aliquis moderamina!“ dixi
meque ministerio scelerisque artisque removi.
increpor a cunctis, totumque inmurmurat agmen;
e quibus Aethalion „te scilicet omnis in uno
nostra salus posita est“ ait et subit ipse meumque
explet opus Naxoque petit diversa relicta.
tum deus inludens, tamquam modo denique fraudem
senserit, e puppi pontum prospectat adunca
et flenti similis „non haec mihi litora, nautae,
promisistis“ ait, „non haec mihi terra rogata est.
quo merui poenam facto? quae gloria vestra est,
si puerum iuvenes, si multi fallitis unum?“
iamdudum flebam: lacrimas manus inpia nostras
ridet et inpellit properantibus aequora remis.
per tibi nunc ipsum (nec enim praesentior illo
est deus) adiuro, tam me tibi vera referre
quam veri maiora fide: stetit aequore puppis
haud aliter quam si siccum navale teneret.
illi admirantes remorum in verbere perstant
velaque deducunt geminaque ope currere temptant:
inpediunt hederae remos nexuque recurvo
serpunt et gravidis distingunt vela corymbis.
ipse racemiferis frontem circumdatus uvis

666*sq Lact Plac Comm in Stat Theb IV 656 Jahnke*: Ouidius 'Ipse racemiferis—agitat [agitant *PL*] uelatam fr. hastam'.

---

643 mihi *om h, add h*[2] ‖ significat et quid *h* ‖ quod uelit *e* ‖ ore susurrat *NJhbb 1870, 216 Roscher et Philol XXXIX 369 Köstlin* 644 Obstipui *M*, Obstupui *cett vulgo olim* ‖ cap. alius *ccGoth Plan Hs vulgo olim*, capias aliquis *s*, „capias“ que „aliquis *inde Vollmer* 645 sceleris(que *om*) *h* 647 A(æ *inde m 2*) quibus *M* ‖ ethilion *N*, ethalio *f*, ethalion ς 648 salus dixit posita est subit *cSprotii* 651 Senserat *h* ‖ et puppi *Haupt* ‖ prospexit *s* ‖ adu(nc *i r m 3*)a *f* 652/53 non—ait *om* (*i l l*[1]) *N l, add semel i l et bis i mg a tribus diversis manibus n* 653 petita (uel rogata *sscr*) *cSprotii*, petita *R* 654 uestra gloria est *f* 657 impulsit ς 658 neque enim *h e* ς 661 Aut (*ante* A *incerta littera, quae non* h *videtur esse*) *M* ‖ Non aliter *e* ‖ siccam navale *Transact Cambr PhS III 143 Housman* 662 Ipsi (*sic R*)—remorum uerbere *e* 663 currere certant ς *R* 664 recur(uo *i r m 2*) *N* 665 distingunt—corimbis *O*, distigunt *h*, distringunt ς, distinguunt *cett*, destringunt *Hs* ‖ corimbi *Ben*.

pampineis agitat velatam frondibus hastam.
quem circa tigres simulacraque inania lyncum
pictarumque iacent fera corpora pantherarum.
exsiluere viri, sive hoc insania fecit
sive timor, primusque Medon nigrescere coepit
corpore et expresso spinae curvamine flecti.
incipit huic Lycabas: „in quae miracula“ dixit
„verteris?“ et lati rictus et panda loquenti
naris erat, squamamque cutis durata trahebat.
at Libys obstántis dum vult obvertere remos,
in spatium resilire manus breve vidit et illas
iam non esse manus, iam pinnas posse vocari.
alter ad intortos cupiens dare bracchia funes
bracchia non habuit truncoque repandus in undas
corpore desiluit: falcata novissima cauda est,
qualia dimidiae sinuantur cornua lunae.
undique dant saltus multaque adspergine rorant
emerguntque iterum redeuntque sub aequora rursus

674*sq Priscianus VI 31*: ʻhaec naris huius naris' similem genetivo nominativum proferimus, sicut frequenter Ovidius ponit, ut in III metamorphoseon: panda — Naris erat. idem in VI [141]: Defluxere comae, cum quis et naris [nares GLK] et aures ‖ *idem Partitiones XII versuum Aeneidos principalium (Keil III 505) X 187*: pandus panda pandum . . et Ovidius in tertio metamorphoseon ʻpanda naris'.

---

667 uelatas fr. hastas ***N*** 668 lincū/ (ū *quoque i r m 2*) ***M***, cū *i mg m* ‖ sim. inania lynces *Hs* 669 Pict(a *ex* o)rumque (ta *i mg m 1*) ***M*** ‖ P. ululant fera corp. *Hs* 670 Exiliere (corr ***N***) ***N*** ς* ***f*** 671 nigrescere pinnis *cMenagianus Hs vulgo olim* 672*sq* Corp. et expresso *cUrbinas Merkel*, C. et presso (sed *ex* et ***m***) ***M l***, Corpore // depresso ***N***, C. depresso sp. ς, C. depresso et ς *VA vulgo olim*, C. sed presso et ***e f g*** ς ***R***, Corp. presso ***h***, C. dum presso sp. *cDresd* ‖ increscere pinnas corpore depresso et—flecti incipit *Hs* ‖ incipit huic *primus coniunxit Merkel* ‖ hinc ς ‖ lyca(b *ex* u)as ***M*** 674 late (ł ti *sscr* ***m***) ***M e***, lat(i *i r*) ***N***, latos ***f*** ‖ panda^{curua} ***l*** ‖ loquendi (*corr*) ***M*** ‖ sima loquenti *Burm* 675*sq* sannamque cutis—Libys abstentos *Merkel*² ‖ lybis ***O*** ‖ obstantis ***N***, obstantes ***n*** *cett vulgo* 677 resil(i *ex* e)$^{\text{re}^2}$ ***M***, residere *i mg* ***m*** 678 non posse manus *Housman* ‖ pin(n)as ***RA*** *vulgo*, pennas ***A V*** 679 Alter et ***h g*** ‖ ad intentos ***s*** 680 tr$\overset{\text{v}}{\text{o}}$ncoque ***e*** ‖ unda ***M l*** *c Vratisl* 681 Desil/iit ***l***, dissiluit ***f*** ‖ caud(a est *i r m 2*) ***N*** 682 diuiduae *Excerpta Herculan* ***R*** *Hs vulgo olim*, ὁποῖα μηνοειδοῦς τῆς σελήνης οὔσης κόλπον ποιεῖται τὰ κέρατα *Plan* 684 redeunt super ***h*** ‖ ęquore ***e*** ς ‖ rursum ***g***

inque chori ludunt speciem lascivaque iactant
corpora et acceptum patulis mare naribus efflant.
de modo viginti (tot enim ratis illa ferebat)
restabam solus: pavidum gelidumque trementi
corpore vixque meum firmat deus „excute“ dicens
„corde metum Diamque tene!“ delatus in illam
accessi sacris Baccheaque sacra frequento!'
'praebuimus longis' Pentheus 'ambagibus aures'
inquit, 'ut ira mora vires absumere posset.
praecipitem famuli rapite hunc cruciataque diris
corpora tormentis Stygiae dimittite nocti.'
protinus abstractus solidis Tyrrhenus Acoetes
clauditur in tectis; et dum crudelia iussae
instrumenta necis ferrumque ignesque parantur,
sponte sua patuisse fores lapsasque lacertis
sponte sua fama est nullo solvente catenas.
perstat Echionides, nec iam iubet ire, sed ipse

---

694 *Prudent peristeph XI 67 Dressel*: hos rape praecipites.

---

685 speciem ludunt *e* || lasciuia iactant *h* 688 restabam solus. pauidum gelidumque *sq*] *sic vulgo cum ccBernegg Dresd Medic Moreti post Hs, distinx idem Hs* || restabam solus, pavidus gelidusque trementi Corpore, vixque metum firmat deus *h ς R vulgo ante Hs* || pauidu$^{s^2}$ gelido$^{vs^2}$que *M*, dus *i mg m*, pauidu(s *i r m 2*) gelidu(sque *i r m 2*) *N*, pauidus gelidusque *ς* f g ς Plan ω* 689 uixque meum *M e ς VA*, uix me tum *l*, me(um *i r m 2*) *N*, uixque animum *ς ed Colon 1564* 690 diamque *ς Excerpta Hercul Micyllus VA vulgo*, (chion *i r m 2*)que *M*, (ch *i r m 2*)iamque *N*, chi(y)amque *ς* f g ς R* 691 *sic A* || Assensi (uel Accensis *sscr*) *cSprotii*, Accedo sacris *ς*, Accensis aris Baccheia sacra *ς Hs vulgo olim*, accensusque deo Baccheia sacra *idem Hs* || bacheica sacra *l*, bacheia sacra *e*, bacheia festa *cBersmanni* || adscitus sacris Baccheia festa *Hs*, accedo sacris Baccheaque festa *Baumg-Crusius* || accessi Baccho *Rappold*, accessi Bacchis *Polle*, accessi Satyris *KSchenkl* || saepe (*vel* sancta) frequento *Fr Vollmer* 692 penthus (*corr*) *e* 693 Inquit (et *i r*) i. mora/(s *eras*) vires a(b *ex* s *m 2*)sumere *N* || ut ira in mora uires *l* || absumere *M* ł ad(s *ex* d)umere *m*, (con *i r m 2*)sumere *h*, consumere *l ς*, assumere *ccDresd et Pal Plan* || possit *f* 694 Praecipit et famulis *M* || hunc rapite *h* || diris *f ς Plan vulgo*, duris *O ς* ς ω* 695 dimittite *A ω*, demittite (*sed cf II 310*) *s ς Hs vulgo* || nocti *N e ς vulgo*, morti (*fort recte, cf Ibis 634*) *M h l f g s ς ω* 696 abstra(ctus *i r*) s. tirenus *l* || acetes *N*, achetes *e*, acestes *ccDresd et Goth Plan R* 697 iuss/ (e *i r m 2*) *M* || ignisque *s ς R* || parabant *e* 699 *om N l, i mg N* l^2 || for(es *i r m 2*) *N* || patuere *f* || laxasque *h* 701 Spectat (ł Perstat *sscr m 2*) *e*

vadit, ubi electus facienda ad sacra Cithaeron
cantibus et clara bacchantum voce sonabat.
ut fremit acer equus, cum bellicus aere canoro
signa dedit tubicen pugnaeque adsumit amorem,
Penthea sic ictus longis ululatibus aether
movit, et audito clamore recanduit ira.
Monte fere medio est, cingentibus ultima silvis,
purus ab arboribus, spectabilis undique campus:
hic oculis illum cernentem sacra profanis
prima videt, prima est insano concita cursu,
prima suum misso violavit Penthea thyrso
mater et ‘o geminae’ clamavit ‘adeste sorores!
ille aper, in nostris errat qui maximus agris,
ille mihi feriendus aper!’ ruit omnis in unum
turba furens; cunctae coeunt trepidumque sequuntur,
iam trepidum, iam verba minus violenta loquentem,
iam se damnantem, iam se peccasse fatentem.
saucius ille tamen ‘fer opem, matertera’ dixit
‘Autonoe! moveant animos Actaeonis umbrae!’
illa, quis Actaeon, nescit dextramque precantis

704*sq Carm epigr 350 B*: barbarus aere cavo tubicen d⟨ed⟩it ⟨horrida si⟩gna ‖ *Heiricus Vita SGermani I 287* (*Traube PL aev Car III 446*): ut fremit acer equus, cum Martius [*sic*] aere canoro Signa movet [*sic*] tubicen, pugnaeque insumit [*sic*] amorem.

ł festus[2]
702 ubi electus *M*, ubi festus *h g ς Lindemann*, ubi festa *R*, ubi flexus (ł festus *sscr m 2*) *e*, ubi natus (*cf II 223*) *ς* ‖ c(h)ytheron *M e* 703 Ca(ntibus *i r m 2*) *N* ‖ bacantum *h* 704 bellicus *A ω*, Martius *Heiricus* ‖ sonoro *h*
u[2]
705 t/bicen *h* 707 clangore *ccBernegg et Palat Burm vulgo olim* ‖ fere in medio est *l g ς* 711 conc. motu (*cf VI 158*) *ς* 712 iugulauit *h* 713 Mater et o geminae *O g p ς Plan VA Ehwald*, Mater io gem. *e f l ς vulgo*, Mater et
ad[2] r[2] quondam[2]
(o *add m 2*) gem. *h*, mater et ‘Ogygiae *Hs* 714 erat (ad *virgula del*) qui m. *M* ‖ in uestris *h*, en, nostris *Hs* 715 feriendus erit ruit *s cSprotii* 716 coeunt cunctaeque sequuntur *cPatav Hs vulgo olim* ‖ rabidaeque *Hs* ‖ fremituque seq. *ap Fabrum II ep 71 Schepperus*, unumque *vel* regemque s. *Capoferreus*, thyrsisque s. *Bentley* ‖ secuntur *l g* 717 *del Riese*[2] ‖ Iam pauidum *Mscr Diez Sant 148*[e] 719 ille quidem (uel tamen *sscr*) *cSprotii* 720 Altonœ — actheonis *h*, actehonis (= *721*) *f* 721 quid actaeon *s ς* ‖ acteo *M* ‖ dexteramque *h* ‖ precanti *ς Hs vulgo olim*, precantis (uel precanti *sscr*) *cSprotii*, precantem *coni Hs*

abstulit, Inoo lacerata est altera raptu.
non habet infelix quae matri bracchia tendat,
trunca sed ostendens deiectis vulnera membris
'adspice, mater!' ait. visis ululavit Agaue
collaque iactavit movitque per aera crinem
avulsumque caput digitis conplexa cruentis
clamat 'io comites, opus hoc victoria nostra est!'
non citius frondes autumni frigore tactas
iamque male haerentes alta rapit arbore ventus,
quam sunt membra viri manibus direpta nefandis.
    Talibus exemplis monitae nova sacra frequentant
turaque dant sanctasque colunt Ismenides aras.

---

722 in(o *i r m 2*)o ***N***, inois ***g*** || Abstulit in eo ***f*** || Ille etiam matri cum brachia tendere uellet (*vel* uellet—matri) *post hunc versum ex 1 635 add* ς 723 tendit ***h*** 724 *sic A ω Merkel* || disiectis corpora ς *Hs vulgo olim* || direptis *vel* discerptis *idem Hs*, dereptis *Housman* || disiectis vulnere *Regius* || truncus et ost. disiectis vulnera *Jahn* 725 Accipe ***e l*** ς, *corr i mg* l^3, Aspice *sscr* e^2 726 crines ***g*** || crinemque p. a. mouit ***h e*** ς 728 opus hoc (h *i r m*) uictoria nostra est (*i e 'hoc opere continetur v. nostra' vel 'hoc opus idem est atque v. nostra'*) *recepi ex* **O *l g*** ς ***RV*** || h(o *i r m 3*)c uictoria nostr(a *ex corr*) est ***f***, opus haec u. nostrum (uestrum ***h***) est ***e h*** ς *A vulgo* 729 autumno ***e*** ς *cSprotii Hs vulgo olim* || captas ***R*** 730 r(a *ex* u)pit ***M*** 731 Qui sunt ***f*** || di(sc̄ *i r m 2*)pta ***N*** || direpta prophanis ***h*** 732/33 *initium libri IV esse putat Riese* 732 exemplis matres *vel* ex. mites ς || m(onite *i r m 2*) ***h*** extemplo motae *Burm* 733 T/uraque (T *ex* D, tura *i mg iteratum*)—ismedides ***M*** || sanctas(que *om*) ***h***, sacrasque ς

LIBER QUARTUS.

At non Alcithoe Minyeias orgia censet
accipienda dei, sed adhuc temeraria Bacchum *Minyeides.*
progeniem negat esse Iovis sociasque sorores
inpietatis habet. festum celebrare sacerdos
inmunesque operum famulas dominasque suorum
pectora pelle tegi, crinalis solvere vittas,
serta coma, manibus frondentis sumere thyrsos
iusserat et saevam laesi fore numinis iram
vaticinatus erat: parent matresque nurusque
telasque calathosque infectaque pensa reponunt
turaque dant Bacchumque vocant Bromiumque Lyaeumque
ignigenamque satumque iterum solumque bimatrem:
additur his Nyseus indetonsusqne Thyoneus,
et cum Lenaeo genialis consitor uvae

---

11 *sq videtur haec respexisse Anonymus Laurentianus XII deorum epitheta, cf Studemund Anecd Varia p 268.*

Liber quartus ***M*** *e*, Incipit liber IIII ***N***, EXPLICIT . LIBER . TERCIVS . QVARTVS . INCIPIT ***l*** ‖ *neque spatium neque titulus in* ***h*** *f*, *initialis viridi colore picta* ***h***, *deest initialis in* ***f***

1 al/citoe ***h***, alchythoe *e*, alcythœ ***M***, alcinœ ***g*** ‖ minyeias ***e*** *ccGoth et e coni Scaliger*, min$\overset{i}{\imath}$as ***M***, ł mineias mineieas *a diversis manibus i mg m*, miny(i *ex* e)as ***N*** mineias ***h f g*** *ς ω*, meneias *s*, minicias ***l***, ἡ Μινηιὰς Ἀρσινόη *Plan* **2** baccum ***h*** **5** Immunes operum ***e g*** *ς VA Hs vulgo olim*, I/do/nesque op. ***f*** ‖ dominas famulasque *ccBersmanni et Rhenov Hs vulgo olim* **6** crinalis ***N***, crinales ***n*** *cett vulgo* ‖ soluore (*corr m 2*) ***M*** **7** comis ***h*** *ς Gierig*, comae *Bothe* ‖ frondentis ***N***, frondentes ***n*** *cett vulgo* **8** aut saevam *Gruterus* ‖ lœsi ***M*** **10** Telasque calathosque ***M*** *ccMaffeian et Rhenov Hs vulgo*, Tela & calathos//(que *eras*) ***N***, Telas et ***p***, Telasque et calathos ***e l g f s*** *ς VA*, Telasque et calathosque ***h*** ‖ infestaque *ς R* ‖ relinquunt (*cf VI 202*) ***h***, ł reponunt *sscr* ***h***² **11** *sic e ς vulgo* ‖ καὶ Βρόμιον καὶ Λυαῖον *Plan*, bramiumque (*corr m 2*) lieum ***M***, lyeum ***N*** *VA*, lieum ***h***, li(g *ex* c)eum ***l***, liramque ***f*** **12** Indigenamqne ***l*** ‖ bi(matrem *i r m 2*) ***M***, bimatrem *i mg* ***M*** **13** niseus—ti(y)oneus ***O h f***, niseusque—troneus ***l*** ‖ nyseusque *ς* ‖ in⌒tonsusque ***h***, Ἀκειρεκόμης καὶ Θυωνεύς *Plan* **14** hyemalis cond$\overset{i}{\wedge}$tor (d *quoque i r m 2*) ***f***

Nycteliusque Eleleusque parens et Iacchus et Euhan,
et quae praeterea per Graias plurima gentes
nomina, Liber, habes; tibi enim inconsumpta iuventa est,
tu puer aeternus, tu formosissimus alto
conspiceris caelo; tibi, cum sine cornibus adstas,
virgineum caput est; oriens tibi victus, adusque
decolor extremo qua cingitur India Gange;
Penthea tu, venerande, bipenniferumque Lycurgum
sacrilegos mactas Tyrrhenaque mittis in aequor
corpora, tu biiugum pictis insignia frenis
colla premis lyncum. bacchae satyrique sequuntur,
quique senex ferula titubantis ebrius artus
sustinet et pando non fortiter haeret asello.
quacumque ingrederis, clamor iuvenalis et una
femineae voces inpulsaque tympana palmis
concavaque aera sonant longoque foramine buxus.
placatus mitisque rogant Ismenides adsis,
iussaque sacra colunt; solae Minyeides intus

15 *Priscianus VI 29*: 'Euan Euantis' notandum, quod t assumpsit in genetivo. Ovidius in IIII metamorphoseon: 'Nycteliusque [Nysteliusque *R*, aicteleusque *G alii alia*] Eleleusque [eleusque *RAHL* leneusque *G*] parens et Iacchus [iachus *HGLK*, machus *D*] et Euan [euyn LK].

26sq *Maximianus I 235* (*Baehrens PLM V p 326*): trunco titubantes sustinet artus.

15 Nycteliusque *N ccGoth Berol Rhen Hs vulgo*, *Νυκτέλιός τε Plan*, Nicteliusque—ebhan (evan *i mg*) ***M***, Ni(y)cteleusque ***l*** *R*, Nictileusque ***f***, Nyctiliusque *A*, Dicteliusque (ł Nic *sscr m 2*) elelisque—yachus ***e*** ‖ Nicte¯le/usque (l *eras*) ele/usque (l *eras*) p. et iacus (h²) ***h*** ‖ eleusque ***N f*** *R* ‖ Nyctileus: Haeleusque *V* 17 habet (ł habes *sscr m 2*) ***e*** ‖ iuuentus ***N*** ς, iuuentas ς ‖ est *om* ***N e l*** 19 tibi cum *i r* ***f***² ‖ caelo(tum *i r m 2*) cum ***h*** ‖ asta(s *i r m 2*) ***M***, atris ***l***, astas *inde* ***l***², hastas ***f*** ‖ tibi cum confinibus astris ς 20 *i mg* ***N*** ‖ abusque (acusque *i mg*) ***M*** 21 Discolor ς ‖ cingitur (*a septemtrione sc, cf ex P I 5, 80*) *A ω*, tingitur ς *Burm vulgo*, *ζώννυται Plan* 22 Penthea qui (*corr m 3*) ***l*** ‖ uerande ***h*** ‖ licurcum ***M***, lygurcum ***N***, li(y)gurgum ***m n*** ς* ***f s*** 23 mergis in *R* 24 (bi *i r m 2*)iugum ***N*** ‖ frenis i. pictis ***e*** 25 bache tyrsique ***l*** ‖ thiasique *Hs* 26 titubantis ***N***, titubantes ***n*** *cett vulgo* 27 aut pando ς *cSprotii Gierig* 28 iuuenalis ***M***, iuuenilis ***N m*** ς* ***f*** ς *ω vulgo olim* ‖ uuam ***N*** 30 long(o *ex* a *m 2*)que foramin(e *ex* a *m 2*) ***M***, uncoque for. *Hs* 31 Pacatusque ς *Hs vulgo olim* ‖ minyides (ł ismenides *i mg m 2*) ***M***, hismenides ***h*** ‖ a/sis (d²) ***h***, axis ***f*** 32 Minyeides *Hs vulgo*, minyides ***O***, mindeides *i mg* ***m***, mineides ***h f*** ς *ω*, meneydes ***e***, miniades ***g***, minioides ***l***, *Μινηϊάδες Plan*

intempestiva turbantes festa Minerva
aut ducunt lanas, aut stamina pollice versant,
aut haerent telae famulasque laboribus urgent.
e quibus una levi deducens pollice filum
'dum cessant aliae commentaque sacra frequentant,
nos quoque, quas Pallas, melior dea, detinet' inquit,
'utile opus manuum vario sermone levemus
perque vices aliquid, quod tempora longa videri
non sinat, in medium vacuas referamus ad aures!'
dicta probant primamque iubent narrare sorores.
illa, quid e multis referat (nam plurima norat),
cogitat et dubia est, de te, Babylonia, narret
Derceti, quam versa squamis velantibus artus
stagna Palaestini credunt motasse figura;
an magis, ut sumptis illius filia pennis
extremos albis in turribus egerit annos;
nais an ut cantu nimiumque potentibus herbis
verterit in tacitos iuvenalia corpora pisces,
donec idem passa est; an, quae poma alba ferebat,
ut nunc nigra ferat contactu sanguinis arbor.
hoc placet; haec quoniam vulgaris fabula non est,
talibus orsa modis lana sua fila sequente:

---

33 Intempestiua/—minerua/ (e *fort eras*) *M* 34 Adducunt (*corr n*) *O* 35 *et* 37 *om f*, *i mg add* f^3 36 pollice fusum ς *Mscr Diez Sant 148*^{e} 37 comentaque (*corr m*) *M l* ‖ ministrant (frequentant *sscr m 2*) *e*, fatentur f^3 39 *hic desinit f, sequitur fol antiquum* (*F*) *continens vv 40/260* 40 uices operum quod *cSixianus* ‖ uider(i *ex* e *per ras*) *O* 41 sinet—refferamus *M* ‖ auras (*corr n*) *O* 43 quidem multis (*corr m 2*) *M* ‖ qui(d *i r m 2*) e *N* 44 babyllonia *M*, babilon$\overset{c}{i}$a *h* 45*sq* Derceti *M* ς *A vulgo*, Decerti *F*, Dirceti ς *V*, Dyrcheti *e*, discreti (dirceti *sscr*) *g*, Dyrce *N*, Dirce *h Plan* ‖ $\overset{quam^2}{\text{Dirce}}$ uersa *l* ‖ quam *i r m n* ‖ uersa/ *M* 46 motasse *Merkel*, mutasse *M h e* ς *RV*, coluisse (*i r n*) ς e^2 *A*, mutasse *vel* inbitasse *vel* abitasse *ex corr* (*non dignosco*, motasse *fort fuit*) *l*, (colu *i r m 2*)/isse *F*, celebrasse ς *Hs vulgo olim*, habitasse ς ‖ Palaestini memorant celebrare figura *s* ‖ figur$\overset{-2}{a}$/ (s *eras*) *M* ‖ Derceti, quoi mersos—credant mutasse figuram *Bull des Humanistes Franç No 1 1894 p 11 Tournier* 48 albis *M Hs vulgo*, altis *N X ω* 49 Nays *N* ‖ aut ut *e* ‖ ut *om* (*add m 2*) *h* 50 Verteret *g* ‖ iuuenalia *M F* $Merkel^2$, iuuenilia *m cett vulgo* 53 Hoc placet haec qu. (*cf XIII 131*) *M F h g* ς *VA Ehwald*, H(a)ec plac. h(a)ec qu. ς *R*, Hoc pl. h(ec *i r m 2*) quon. *N*, Hoc pl. hoc qu. *e l*, Haec pl. hanc quoniam ς *Hs vulgo* ‖ hoc(quoniam v. f. n. est) Talibus orsa modis *in Bibl Dieziana Q*^{to} *1072 vir doctus*

Pyramus et Thisbe.

'Pyramus et Thisbe, iuvenum pulcherrimus alter,
altera, quas oriens habuit, praelata puellis,
contiguas tenuere domos, ubi dicitur altam
coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem.
notitiam primosque gradus vicinia fecit:
tempore crevit amor; taedae quoque iure coissent,
sed vetuere patres: quod non potuere vetare,
ex aequo captis ardebant mentibus ambo.
conscius omnis abest: nutu signisque locuntur,
quoque magis tegitur, tectus magis aestuat ignis.
fissus erat tenui rima, quam duxerat olim,
cum fieret paries domui communis utrique.
id vitium nulli per saecula longa notatum
(quid non sentit amor?) primi vidistis amantes,
et vocis fecistis iter; tutaeque per illud
murmure blanditiae minimo transire solebant.
saepe, ubi constiterant hinc Thisbe, Pyramus illinc,

---

55 *sq Narrat haec secundum Ovidium nec nomen eius addit Pseudo-Servius in Buc VI 22.*

57 *sq Hieron Comm in Hoseam I 2 (t. VI A p 24 Vallarsi)*: de qua (*Babylone sc*) insignis poeta testatur dicens 'quam dicitur olim coctilibus m. c. S. urbem' ‖ *Scholia (Cornuti) in Juv II 108 (WHöhler NJhbb Suppl XXIII 401)*: Semiramis. regina fuit Babyloniorum, quae condidit Babylonem, unde sunt versus: 'Senaar (*sic*) in campis Babylonis dicitur olim coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem ‖ coctilibus—urbem] *citat Baeda Hexaemeron II p 126 (cf Manitius Phil Suppl VII 729).*

64 *Servius in Aen IV 2*: unde Ovidius: 'quoque magis tegitur, tanto [*sic libri, item citat versum Albertus Stadensis Troilus ed Merzdorf I 608*] — ignis.

66 *Priscianus VI 85*: domŭs huius domi' et 'domŭs huius domus' . . . Ovidius in IIII metamorphoseon: domui communis utrique.

---

55 P/ramus ***h***, Pirramus ***l*** 56 *om (i mg m 2)* ***N*** 57 continuas (ł gu *sscr e*²) ***N e ς*** ‖ habuere ***p g ς*** ‖ qua dic. *cPar* 58 struxisse *cSprotii* ***ς*** 61 quo(d *i r m 2)* ***N*** ‖ *distinxerunt (olim post* patres *virgula, post* vetare *puncto intercidebant) JHVoss et Gierig* ‖ vetuere patres, quae non potuere vetari *Vind p 33 Bothe*, patres. quod n. p. vetari, ex a. *Stange* 62 cap/tis (i *eras*) ***M*** 63 locuntur ***M l g***, loquuntur *cett vulgo* 64 tanto magis *Servius* ***ς*** *Mscr Diez 148*ᵉ, *τοσούτῳ μᾶλλον Plan* 66 cum fieret paries *coniunxi*, cum fieret, paries *distinguunt vulgo* 67 notatum est ***h e*** 68 primi (minimo²) sensistis ***ς*** *Hs vulgo olim* 69 uotis ***s*** *cHamb*, uoci ***ς*** *Hs* 70 nimio ***e*** 71 Saepe (hic *ex* ubi *m 2)* ***F***, Saepe ibi ***ς***, Saepe ut ***ς*** *Hs vulgo olim*

inque vices fuerat captatus anhelitus oris,
„invide“ dicebant „paries, quid amantibus obstas?
quantum erat, ut sineres toto nos corpore iungi
aut, hoc si nimium est, vel ad oscula danda pateres?
nec sumus ingrati: tibi nos debere fatemur,
quod datus est verbis ad amicas transitus auris.“
talia diversa nequiquam sede locuti
sub noctem dixere 'vale', partique dedere
oscula quisque suae non pervenientia contra.
postera nocturnos aurora removerat ignes,
solque pruinosas radiis siccaverat herbas:
ad solitum coiere locum. tum murmure parvo
multa prius questi statuunt, ut nocte silenti
fallere custodes foribusque excedere temptent,
cumque domo exierint, urbis quoque tecta relinquant:
neve sit errandum lato spatiantibus arvo,
conveniant ad busta Nini lateantque sub umbra
arboris: arbor ibi niveis uberrima pomis,
ardua morus, erat, gelido contermina fonti.

---

82 *Lact Plac Comm in Stat Theb III 469*: Ouidius: 'Solque pruinosas r. s. herbas'.

88 *Scholia in Lucan III 215 Usener*: a rege Nino Assiriorum quem Semiramis ancilla eius occidit et regnauit. Ouidius 'conueniant [conueniunt *cBern 370 saec X*] ad busta Nini'.

---

72 Inque uicem ς *Hs vulgo olim* 74 nos toto *e l* ς *Hs* 75 est *om ccBersmanni et Rhenov, del Hs* ‖ ad *add* h^2 ‖ oscula sola ς, osc. blanda *cMoreti* 77 Quod tutus uerbis *g*, Quod d. est nobis (uel uotis *sscr*) *s* ‖ datus es uerbis *vel* uobis *vel* nobis ς ‖ auris *N*, aures *n cett vulgo* 78 nequicquam ς* ς ‖ nequicqu. diuersa *e* ς 79 nocte *h* ‖ uale/ *F* 80 quique (*corr m 2*) *N* ‖ suae *i l* F^2 81 Postea$^{r^2}$ *e* ‖ nocturnas—umbras *cBersmanni* ‖ aur. fugauerat *cSenat* 83 coire (*corr m 2*) *N*, uenere *ccPar et Ursin*, rediere ς *Mscr Diez 148*^{e} ‖ locum (tum murmur *i r m 2*)e *M* ‖ locum et *g* ‖ tunc *vel* cum ς 84*sq* ut *i r n*, ubi *g* ‖ in nocte *h e* ς, in (uel sub *sscr*) nocte *cSprotii*, sub nocte ς ‖ temptant *e h*, tentant ς *R* ‖ statuerunt nocte sequenti ς, statuerunt nocte silenti—foribusque exire paternis *Burm* 86 exierant ς ‖ claustra *ccBonon Berol Dresd Mscr Diez Sant 148*^{e} *Hs*, septa *coni idem* ‖ relinquunt (*corr N*) *N* ς 88 *i r N* ‖ conueniunt (*corr m 2*) *N* ‖ conveniantque *versu 87 deleto* (*NJhhb 1888, 266*) *coni Polle* 89 arbor erat *F* ‖ celeberrima ς 90 ardua morus erat *in parenth pos Ehwald*

pacta placent; et lux, tarde discedere visa,
praecipitatur aquis, et aquis nox exit ab isdem.
callida per tenebras versato cardine Thisbe
egreditur fallitque suos adopertaque vultum
pervenit ad tumulum dictaque sub arbore sedit.
audacem faciebat amor. venit ecce recenti
caede leaena boum spumantis oblita rictus
depositura sitim vicini fontis in unda.
quam procul ad lunae radios Babylonia Thisbe
vidit et obscurum timido pede fugit in antrum,
dumque fugit, tergo velamina lapsa reliquit.
ut lea saeva sitim multa conpescuit unda,
dum redit in silvas, inventos forte sine ipsa
ore cruentato tenues laniavit amictus.
serius egressus vestigia vidit in alto
pulvere certa ferae totoque expalluit ore
Pyramus; ut vero vestem quoque sanguine tinctam
repperit, „una duos“ inquit „nox perdet amantes.
e quibus illa fuit longa dignissima vita,
nostra nocens anima est: ego te, miseranda, peremi,
in loca plena metus qui iussi nocte venires
nec prior huc veni. nostrum divellite corpus
et scelerata fero consumite viscera morsu,
o quicumque sub hac habitatis rupe, leones!

---

102 *Servii* [*Sergii*] *Comment in Donatum* (*Keil IV 432*): leo leaena ... secundum Ovidium mobile est, qui dixit 'Ut lea saeva—unda'. || *Cledonius Ars* (*Keil V 41*): sed et haec lea dicitur: Ovidius libro quarto Metamorphoseos 'Ut lea saeva—unda'.

---

91 decedere *ς Burm vulgo olim* || uisa est *ccBersm Dresd Senat, quo servato versum 92 del Merkel* 92 at aquis *Bothe* || nox surgit *h e g s ς R Mscr Diez Sant 148ᵉ Hs* || hisdem *N F h* 93 Candida *cLeidens*, Callida (uel Candida *sscr*) *cSprotii* || thispe *F* 95 pactaque *cBersmanni* 97 spumantis *N R*, spumantes *n cett vulgo* 98 ad undas *vel* ad undam *vel* in undam *ς* 99 babılona$^{i^2}$ *F*, babillonia$^{c^2}$ *M* 100 trepido *ex cCantabr Burm vulgo olim* 101 fugit retro uel. *Excerpt Langermanni* || relinquit *N ς Burm* 103 sine illa *e* 104 tenuis *R* || laniauit *i r F* 105 Tardius *cCantabr* 107 Pirramus *h l* 108 nox inquit *ccRhenov et Senat Hs vulgo olim* || perdit *ς* 109 Ex quibus *l* 111 plena metu *ς* || qui *om* (*add m 2*) *h* || uenire/ (ɫ res *sscr m 2*) *N* || sola uenires *cGronov* 113 *om O*, *i mg m*, *i l n* || uiscera dente *l* 114 valle, leones *Hs*

sed timidi est optare necem“. velamina Thisbes
tollit et ad pactae secum fert arboris umbram,
utque dedit notae lacrimas, dedit oscula vesti,
„accipe nunc“ inquit „nostri quoque sanguinis haustus!“
quoque erat accinctus, demisit in ilia ferrum,
nec mora, ferventi moriens e vulnere traxit
et iacuit resupinus humo: cruor emicat alte,
non aliter, quam cum vitiato fistula plumbo
scinditur et tenui stridente foramine longas
eiaculatur aquas atque ictibus aera rumpit.
arborei fetus adspergine caedis in atram
vertuntur faciem, madefactaque sanguine radix
purpureo tingit pendentia mora colore.
ecce metu nondum posito, ne fallat amantem,
illa redit iuvenemque oculis animoque requirit,
quantaque vitarit narrare pericula gestit;
utque locum et visa cognoscit in arbore formam,
sic facit incertam pomi color: haeret, an haec sit.
dum dubitat, tremebunda videt pulsare cruentum
membra solum, retroque pedem tulit oraque buxo
pallidiora gerens exhorruit aequoris instar,
quod tremit, exigua cum summum stringitur aura.
sed postquam remorata suos cognovit amores,
percutit indignos claro plangore lacertos

---

115 *om h* ‖ thisbe(s *add m 2*) *M*, thispes *F* 116 se confert *cBas* 117 n(o *i r m 2*)tae *M* 118 haustum *cDresd R* 119 *sic O* ς, dimisit *cett*, demittit *Hs vulgo olim* 120 traxit euulnere (*corr*) *F* 121 Vt iac. *e Hs vulgo* ‖ humi ς *Hs vulgo olim* 122 qua (*corr m 2*) *l* ‖ quam si *s* 123 tenuis ς, tenues—longe ς *Hs et de Ov poet p 108 Hartman*, tenui — longe *cRhenov* 124 Etaculatur *F* 125 aram$^{t^2}$ *N* 127 Puniceo *vel* Poeniceo ς ‖ tinguet$^{git^2}$ *N*, tin(x *i r m 2*)it *h*, tinxit *l* ς ‖ c(o *i r m 2*)lore *M*, rubore *h* ς 128 posito nondum *h* ‖ ne/(c *eras*) *M* 130 129 (*corr*) *h* 131 uisa *M Merkel*, uersam ς *Hs vulgo olim*, uisam *cett* ω *Jahn* ‖ et veram *Waddel*, et rigua *Merkel*², et versa *Postgate* ‖ cognovit *l* ς *Hs* ‖ utque l. et versam cognoscit in a. formam, (sic f. i. p. color) haeret an haec sit *p 108 Hartman*, *item* (*nisi quod mavult* iussam) *Fr Vollmer* 132 in(cer *i r m 2*)tam — (he *i r m 2*)ret *F* ‖ e/ret *N*, erret$^{rat^2}$ *e*, errat *h g* ς 133 (D *i r*)um *M* ‖ pussare (*corr m 2*) *F* (c^{v} *i r m 2*)entum *h* 134 tetroque *l* ‖ ora$^{que^2}$ *e* 135 *i r m* ‖ rigens exhorruit *Hs* 136 fremit *M l g* ς *Jahn*, (tre *i r m 2*)mit *N* 137 memorata ς 138 Perculit ς ‖ claroque *l*

et laniata comas amplexaque corpus amatum
vulnera supplevit lacrimis flettumque cruori
miscuit et gelidis in vultibus oscula figens
„Pyrame“ clamavit „quis te mihi casus ademit?
Pyrame, responde! tua te, carissime, Thisbe
nominat: exaudi vultusque attolle iacentis!“
ad nomen Thisbes oculos a morte gravatos
Pyramus erexit visaque recondidit illa.
quae postquam vestemque suam cognovit et ense
vidit ebur vacuum, „tua te manus“ inquit „amorque
perdidit, infelix! est et mihi fortis in unum
hoc manus, est et amor: dabit hic in vulnera vires.
persequar extinctum letique miserrima dicar
causa comesque tui; quique a me morte revelli
heu sola poteras, poteris nec morte revelli.
hoc tamen amborum verbis estote rogati,
o multum miseri meus illiusque parentes,
ut quos certus amor, quos hora novissima iunxit,
conponi tumulo non invideatis eodem;
at tu quae ramis arbor miserabile corpus
nunc tegis unius, mox es tectura duorum,
signa tene caedis pullosque et luctibus aptos
semper habe fetus, gemini monimenta cruoris!“

---

139 complexaque ς *R* ‖ amantis *s* 140 lacrimis suppleuit *h* ‖ compleuit ς, sublevit *Adv cr I 25 Madvig* ‖ cruor(i *ex* e *m 2*) *F*, cruore *l* 141 fingens ς 142 *i mg N* 143*sq* responde *i r N m* ‖ carissime *scripsi post Heinsium cum F* ς, carissima *cett* ω *Plan vulgo* ‖ tispe *F* 144 iacentis *N* iacentes *n cett vulgo* 145 thispes *F* ‖ a morte (*cf XI 130 XIV 15*) *N Ehwald*, in morte *M F l g A*, iam morte *h e s* ς *RV vulgo* 146 Pirramus *l* 149*sq* unam *h*, un(a *i r m 2*) *F* ‖ Hoc manus *F* ς *A Plan Hs vulgo*, He(ae)c *cett RV* ‖ in unam Me manus *Hs*, in usus hos manus *Schepperus*, in usum hunc m. *Francius* ‖ est *s l m* ‖ et $^{\text{mi}^2}$ amor *N* ‖ hic *s l h*^{2} ‖ uulnere *s* 151 Prosequar *probante Burm ccSixian et Dresd* 152 rebelli (*corr m 2*) *N* 153 *om N F*, *i mg N F*^{2} 154 Hoc tamen *N F* ς *vulgo*, Haec tamen ς, His (*sed* s *i r h*) tamen *M h l* ς ω, Hec (ł hoc *sscr m 2*) tam. *e*, Uos tamen ς 155 *sic F e* ς *vulgo* ‖ miseri mei// (ł us *pallido atram sscr*, us *eras videtur*) *M*, miseri(que *add m 2*) mei/ (i *ex* us *per ras*) *N*, miserique meii lliusque *h* ς ω, miseri nostri ill. *l*, miseri nostrique illiusque *s* 156 c(ertu *i r*)s $^{\text{h}^2}$ora *M*, ccrtus *i mg m*, serus *cMoreti Gierig* 159 mox est *F* 160/189 *exstant* (*sed dimidia pars folii ita abscisa est, ut in folio recto initia versuum, in fol verso paucae litt finales supersint*) *in τ* 160 caedis et pullos luctibus *N*, caedis et pullosque et *l* 161 momenta *F*

dixit et aptato pectus mucrone sub imum
incubuit ferro, quod adhuc a caede tepebat.
vota tamen tetigere deos, tetigere parentes;
nam color in pomo est, ubi permaturuit, ater,
quodque rogis superest, una requiescit in urna.'
Desierat, mediumque fuit breve tempus, et orsa est
dicere Leuconoe; vocem tenuere sorores.
'Hunc quoque, siderea qui temperat omnia luce,
cepit amor Solem: Solis referemus amores!
primus adulterium Veneris cum Marte putatur
hic vidisse deus: videt hic deus omnia primus.
indoluit facto Iunonigenaeque marito
furta tori furtique locum monstravit. at illi
et mens et quod opus fabrilis dextra tenebat
excidit: extemplo graciles ex aere catenas
retiaque et laqueos, quae lumina fallere possent,
elimat (non illud opus tenuissima vincant
stamina, non summo quae pendet aranea tigno),
utque levis tactus momentaque parva sequantur
efficit, et lecto circumdata collocat arte.
ut venere torum coniunx et adulter in unum,
arte viri vinclisque nova ratione paratis
in mediis ambo deprensi amplexibus haerent.

Venus et Mars. Leucothoe. Clytie.

---

172 ***Fulgent Mitol II fab VII Helm***: **uirtus corrupta libidine sole teste apparet, unde et Ouidius in [quinto *Marc*] metamorfoseon ait: 'Uidit [uidet *G*] hic deus omnia primus'.**

178 **elimat—vincant]** ***citat haec Mico (Traube PL aev Car III 284) in Opere prosodiaco 133, cf ad I 37.***

---

164 suos tetigere *Hs* **166** rogis *i r m* ‖ urna r. in una ***N*** ‖ requiscit (*corr m 2*) ***l***, requieuit ς **168** leuconœ ς *L Plan Hs vulgo*, leucotœ *ex* levcon°ẹ (o *sscr m 1*, u t *a m 2*) ***F***, leucot(h)œ ***O e l*** ς *ω*, leucothœn ***m***, leuothœ (th *ex corr*)' ***h***, Leucippe *Riese* **170** Cœpit—re/feremus (f *eras*) ***M***, referamus ***F h*** ς *ω* **172** /hic (S *eras*) ***M*** **176** ext(e *i r m 2*)mplo ***N***, extimplo (*sic saepe*) ***τ F e l*** ‖ gra(ci *i r m 2*)les ***F*** **177** qui—possint ς *Hs vulgo olim* ‖ /lumina (f *eras*) ***M*** **179** nec summo ***e*** ‖ aranea (a *prius i r, alterum ex* o)—tiṇgno ***M*** ‖ aragnea ***h*** ‖ tighno ***F*** **180** Ẹ̇ Vtque (V *a m 2*)—lebes (*corr m 2*) ***M*** ‖ leuis ***N***, leues *cett vulgo* ‖ seqntur ***l*** **181** arte *scripsi* (*cf Pr SG 1887, 6*) *cum* ***M F l g h*** ς (*abscisum in* ***τ***), *τέχνῃ Plan*, arte (*sed sub* r *nescio quae litt evanida*) ***N***, apte ***e*** l^2 ***m n*** ς *ω vulgo*, alto *Hs* **182** Et uenere ***M*** ‖ thorum (ł locum *sscr m 2*) ***e*** **184** deprehensi ***l***

Lemnius extemplo valvas patefecit eburnas
inmisitque deos: illi iacuere ligati
turpiter, atque aliquis de dis non tristibus optat
sic fieri turpis: superi risere, diuque
haec fuit in toto notissima fabula caelo.
  Exigit indicii memorem Cythereia poenam
inque vices illum, tectos qui laesit amores,
laedit amore pari. quid nunc, Hyperione nate,
forma colorque tibi radiataque lumina prosunt?
nempe tuis omnes qui terras ignibus uris,
ureris igne novo; quique omnia cernere debes,
Leucothoen spectas, et virgine figis in una,
quos mundo debes oculos. modo surgis Eoo
temperius caelo, modo serius incidis undis,
spectandique mora brumalis porrigis horas.
deficis interdum, vitiumque in lumina mentis
transit et obscurus mortalia pectora terres.
nec, tibi quod lunae terris propioris imago
obstiterit, palles: facit hunc amor iste colorem.
diligis hanc unam; nec te Clymeneque Rhodosque
nec tenet Aeaeae genetrix pulcherrima Circes
quaeque tuos Clytie quamvis despecta petebat
concubitus ipsoque illo grave vulnus habebat

---

185 extimplo *F N l* 186 Immisitque$^{i^2}$ *M Ehwald*, Admisitque *m cett ω vulgo* 187 ast aliquis *Bothe* ‖ dedis *M* ‖ optet *ccMoreti et Vratisl*, *ηὔξατο ἄν Plan* ‖ atqui aliquis — optet *Hs* 188 fieri tristis ς 190 indiciis *vel* indicio *Hs* ‖ cytheria (*corr m 2*) *M*, cithareia *l*, cytherea$^{i^2}$ *e* 191 qu(i *ex* e *m 2*) lęsit *F*, quia lesit *e* 192 /Laedit (L *a m 2*, C *eras videtur*) *M*, Lęsit *F g* ‖ nunc *om F* 193 calorque *l* ς *Hs* ‖ radiataque (ł radiantia *sscr m 2*) *M*, laudataque *N*, radiantia *h* 196 Leucotœn *F*, Leuconœn *h*, Leucotheen ς *Hs vulgo olim* 198 Temperius *F* ς* ς, Temporibus (*corr m 2*) *M*, Temp(o *i r*)rius *N*, Temporius ς R *V* 199 que *om M* ‖ brumalis *N*, brumales *n cett vulgo* 201 obscur(us *ex* i *m 2*) m. corpora *e*, ł pectora *sscr e²* 203 Obsistit$^{a^2}$ *e* ‖ amor ipse *e g p* ς 204 hanc solam *e* ς ‖ climineque *F*, clime neque *M*, hanc solam . nec nec clymeneque *e* ‖ clymeneue rhodosue ς *Burm* 205 *sic* ς *ω vulgo* ‖ tenet & ceae *M*, tenet (eenc *i r m 2*) *N*, ęeę genitrix *e* ‖ eoę *i r* (*vocab ab* a *incipiens eras*) *F²*, eœ *h l* ‖ *τῆς ἑῴας Κίρκης Plan* 206 clicie quamquam *l* ‖ geitie *g* ‖ tenebat (ł petebat *sscr m 2*) *e* 207 ipsosque *e l* ς ‖ habebas *e* ς ‖ ips(a *ex* o *m 2*)que — habebas (*corr m 2*) *F* ‖ Concubitus; quaeque [ipso *supplendum videtur*] illo g.

tempore: Leucothoe multarum oblivia fecit,
gentis odoriferae quam formosissima partu
edidit Eurynome; sed postquam filia crevit,
quam mater cunctas, tam matrem filia vicit.
rexit Achaemenias urbes pater Orchamus isque
septimus a prisco numeratur origine Belo.

Axe sub Hesperio sunt pascua Solis equorum.
ambrosiam pro gramine habent: ea fessa diurnis
membra ministeriis nutrit reparatque labori.
dumque ibi quadripedes caelestia pabula carpunt
noxque vicem peragit, thalamos deus intrat amatos,
versus in Eurynomes faciem genetricis, et inter
bis sex Leucothoen famulas ad lumina cernit
levia versato ducentem stamina fuso.
ergo ubi ceu mater carae dedit oscula natae,
„res“ ait „arcana est: famulae, discedite neve
eripite arbitrium matri secreta loquendi!“
paruerant, thalamoque deus sine teste relicto
„ille ego sum“ dixit, „qui longum metior annum,
omnia qui video, per quem videt omnia tellus,
mundi oculus. mihi, crede, places!“ pavet illa metuque

---

vulnus habebat *Burm*, conc. tuque ipse illo—habebas *ap Bothium* (*Vind p 179*) *JHVoss*, conc. ipsoque animis *vel* ipsoque nimis grave v. alebat *Bothe*, conc. ipsoque animi gr. v. habebat *Bach. cf 234* 208 Leucothee (*cf ad 196*) ς *Hs* 209 adorifere ***M*** 210 eurimone ***F h l*** ς, euridome ***g***, eminone ***s***, hermione ***R***, *εὐνομίη cod Par 2849 Planudis* 211 uincit ***l*** ς *Hs*, ui/cit (n *eras*) ***e*** 212 (R *ex* T)exit ***M*** ‖ achamenias ***M l***, achi(y)menias ***h e*** ‖ urbis ***R*** ‖ isque *postea add* ***h*** ‖ Orchamus, ipse *Riese* 213 a prisca numeratur (ł tus *sscr* ***n***) o. beli (li ***i r n***, belli *videtur fuisse*) ***N s*** ς, a prisci n. o. beli ς ‖ narratur ***g*** ‖ be/lo ***e***, bolo (*corr m 3*) ***l*** 215 quae fessa *cSprotii* 217 *sic* ***M***, quadrupedes (u *alterum ex* y ***n***) *cett vulgo* ‖ gramina pascunt *cBersmanni* 218 uices ***s*** ‖ amatus (*corr*) ***l*** 219 eurimones ***F l***, erimones (u *sscr*) ***h***, erynomes ***e***, heusimenes ***s*** ‖ genitricis ***F e l*** ς 220 Leucotheen *Hs vulgo olim* ‖ limina *cSenat* 221 Le(n *ex* u)ia ***N***, Lenia ς, Mollia *cGronov* ‖ Uersato lenia ***h***, tenuia versato *Hs* ‖ ducentem pollice fila *Mscr Diez Sant 148*° 222 cære (a² *sscr*) ***F*** 224 Arripite ***F e l*** ς *Hs*, Abripite ***h*** ς ‖ m(atri ***i r*** *m 2*) ***F*** ‖ loquenti ***M h*** *ccGoth et Urb Hs* 225 Parueř (= Paruerunt) ***l***, Paruerunt *cNoricus Hs* ‖ relicto (s *sscr*; o *ex corr*) ***M***, relictus (*corr* l^2) ***l*** ς *VA* 226 emet(c)ior ***F l*** ς 227 *om* ***O***, *i mg* ***m***, *i* ***l n*** 228 ocul(u *ex* i ***i r*** *m 2*)s ***N*** ‖ pauet (*i mg m 2*) *om* ***M*** ‖ mundi oculis, mihi *Hs*, mundi oculo, mihi *Bentley*

et colus et fusi digitis cecidere remissis.
ipse timor decuit! nec longius ille moratus
in veram rediit faciem solitumque nitorem;
at virgo quamvis inopino territa visu
victa nitore dei posita vim passa querella est.
    Invidit Clytie (neque enim moderatus in illa
Solis amor fuerat) stimulataque paelicis ira
vulgat adulterium diffamatumque parenti
indicat. ille ferox inmansuetusque precantem
tendentemque manus ad lumina Solis et „ille
vim tulit invitae“ dicentem defodit alta
crudus humo tumulumque super gravis addit harenae.
dissipat hunc radiis Hyperione natus iterque
dat tibi, qua possis defossos promere vultus.
nec tu iam poteras enectum pondere terrae
tollere, nympha, caput corpusque exsangue iacebas.
nil illo fertur volucrum moderator equorum
post Phaethonteos vidisse dolentius ignes.
ille quidem gelidos radiorum viribus artus
si queat in vivum temptat revocare calorem;

---

243 *sq Priscianus IX 36* (*Keil II p 472*) sic ergo ‘necui nectum’ fecit. Ovidius in IIII metamorphoseon: ‘Nec tu iam poteras enectum pondere terrae Tollere, nympha caput.

---

229 fusi (*cf ars I 695*) ***O p g*** ς, fusus ***m*** *cett vulgo* ‖ et color et fusi (*coll II 601*) *ap Fabrum ep II 71 Schepperus* 230 d$^{e^2}$ocuit ***F*** ‖ ˘ille remotus ***l*** 231 faciem (*cf XIV 506*) ***N F e s*** ς *vulgo*, speciem ***M h l g*** ς *VA Korn* ‖ uigorem *cBersm*, decorem *cSenat*, n(i *ex* e *m 2*)torem ***M***, decorem (ł nitorem *sscr m 2*) ***e*** 233 /uicta (u *a m 2*) ***M*** ‖ dei est posita—querela ***e*** ‖ passa est quer. ***l*** 234 clitiae ***M***, clyciae ***F***, clicie (ł geitie *sscr* ***g***) ***h l g*** ‖ in illam ***e*** ς ‖ minus acer in illa *HAKoch* 236 diffamatamque *Hs* 237 pauentem (uel precantem *sscr*) *cSprotii* 239 diffodit ς 240 ***i*** *mg* ***N***, *in imo mg iterauit* ***n*** ‖ h$^{u^2}$omo ***M*** tumlū/que (s *eras*) ***F*** ‖ grauis super addit ***F*** ς ‖ grauem superaddit ς *cVoss* 241 diuidit *cPalat*, dissecat *Bach* ‖ iterque ***i r*** e^2 242 qua ***M h***, q^{o}(^{o} ***i r*** *sscr m 2*) ***F*** ‖ passis (*corr*) ***h***, defossos quo posses ***p***, quo fossos possis depromere ς, quo possis defossos (defessos *alii*) *cett* ω *Hs vulgo* 243 enectum ***N F*** ς* ς *Prisc*, en e/tum (c *eras*) ***M***, er ec tum *inde* ***m***, eiectum (ł erectum *sscr m 2*) ***e***, deiectum *vel* euectum *vel* depressum *alia* ς 244 niph^{a}ȩ ***F*** 245 Non illo ***h*** 246 Phaethonteos ς *Plan* ω *vulgo*, phet(h)onteos ***O F g*** ς, phetanteos ***h***, phetontiados ***l***, phetontheos ***e***, Phaetontiacos *Hs* 247 gelidis (*corr m 2*) ***M*** 248 niuos—calores ***s*** ‖ tentet *cGenevensis Hs vulgo olim* ‖ colorem *cBersmanni VA*

sed quoniam tantis fatum conatibus obstat,
nectare odorato sparsit corpusque locumque,
multaque praequestus „tanges tamen aethera“ dixit.
protinus inbutum caelesti nectare corpus
delicuit terramque suo madefecit odore;
virgaque per glaebas sensim radicibus actis
turea surrexit tumulumque cacumine rupit.
At Clytien, quamvis amor excusare dolorem
indiciumque dolor poterat, non amplius auctor
lucis adit Venerisque modum sibi fecit in illa.
tabuit ex illo dementer amoribus usa
nympharum inpatiens et sub Iove nocte dieque
sedit humo nuda nudis incompta capillis

---

252 *sq Priscianus IX 41* (*Keil II p 477*): ergo 'liqueo licŭi' et 'langueo langŭi' pares habent in praeterito et in praesenti syllabas, corripiunt enim paenultimas praeteriti. idque usus comprobat. Ovidius in VI [*291*] metamorphoseon: 'Inposito fratri moribunda [moribundo *GLK*] relangŭit ore'. idem in IIII: 'nectare corpus Delicuit' [*sic H² Lips 1 Erl 2,* deliguit *H,* dilicuit *cett*]. idem in VII [*381*]: 'Delicuit [*sic H,* dilicuit *cett*] stagnumque suo de nomine fecit'. ‖ *ib IX 55* (*Keil p 491*): 'liqueo licui', ex quo 'liquesco' inchoativum. Ovidius in IIII metamorphoseon: 'Protinus inbutum—Delicuit [*sic R,* Dilicuit *BDHGLK*] terramque suo madefecit [malefecit *GLK*] odore.

---

249 fatum tantis *e*, vanis fatum *Hs* ‖ cona/tibus (n *eras*) ***N*** 250 adorato (*corr*) ***M***, odorifero ς ‖ spargit ς *Hs vulgo* 251 post questus ***l***, p̉ questus (' *a m 2,* p̉ *alias* = post) ***F***, perquestus (*post* per *ras* ***h***) ***h e*** ς, conquestus *mg ed Vincent 1555* 253 Delicuit ***N e*** ς ω *vulgo*, Delituit (t *prius ex* c *m 2,* c *eadem sscr*) ***F***, Delituit (ł cuit *sscr m*) ***M h l*** ς, Dilicuit *plerique codd*
fe^2
*Prisciani Merkel*². *sed cf Thesaur LL sub voce* ‖ made/ cit (madescit *fort fuit*) ***F***
ł At^2
254 rad. auctis *cThuan* 255 (T *i r m 2,* A *eras*)urea ***M*** 256 Ad *e* ‖ clytiem *e*, clitiem ***M***, clicien ***N l***, glicien ***g*** 257 Iudiciumque (*corr m 2*) ***M*** 258 in illam *e*
ī^1
260 Ny(i)mpharum inpat(c)iens ***m n e h*** ς ω *vulgo*, Nymph. patiens ***F***, Nimpharum
ī^2
patiens ***O l*** ς, Nimpharum paciens *cLeid Voss 51*, nimborum patiens *cZulichemianus, et e coni Bentley*, Siluarum inpatiens ς ‖ lymphatum patiens *Spengel*, nympha operum inpatiens *Adv cr II 82 Madvig*, nymphaei imp. *Merkel*¹, nympha parum pat. *Merkel*², nympha larum inp. *Zingerle*, Lympharum inpat. *unus Heinsianus et e coni Leipzig St VII 271 Holland*, nympha sui inpat. *Bull des Human Franç 1894 No 1 Tournier* ‖ *Desinit in hoc versu folium antiquum codicis* ***F***, *sequuntur duo folia recentia* (*IV 261/701*) = *f* 261 ″nuda ″humo ***h*** ‖ uiridis incompta *cGronovii*, madidis inc. *ed Vincent JH Voss*

perque novem luces expers undaeque cibique
rore mero lacrimisque suis ieiunia pavit
nec se movit humo: tantum spectabat euntis
ora dei vultusque suos flectebat ad illum.
membra ferunt haesisse solo, partemque coloris
luridus exsangues pallor convertit in herbas;
est in parte rubor violaeque simillimus ora
flos tegit. illa suum, quamvis radice tenetur,
vertitur ad Solem mutataque servat amorem.'
    Dixerat, et factum mirabile ceperat auris;
pars fieri potuisse negant, pars omnia veros
posse deos memorant: sed non et Bacchus in illis.

Salmacis.

    Poscitur Alcithoe, postquam siluere sorores.
quae radio stantis percurrens stamina telae
'vulgatos taceo' dixit 'pastoris amores
Daphnidis Idaei, quem nymphe paelicis ira
contulit in saxum (tantus dolor urit amantes);
nec loquor, ut quondam naturae iure novato
ambiguus fuerit modo vir, modo femina Sithon.
te quoque, nunc adamas, quondam fidissime parvo,

---

275 *Eberhardus Bethuniensis Graecism X 65 Wrobel*: Quae stantis strigilis [strigili *lege*] perc. stamina telae.

279*sq Conr de Mure p 266 ed Bas*: Nec loquar—fuerat modo—femina Sithon.

281*sq ib p 118*: Te quoque—fidissime paruo Cerine (*sic*), Ioui.

---

262 decem menses *cBersmanni* 263 me$^{r^2}$o ***M*** ‖ pascit (ł pauit *sscr m 2*) ***e*** 264*sq* spectauit ***l*** ‖ eunt(is *i r m 2*) ***N***, eunti(s *add m 2*) ***M***, euntem ore diem *ccCantabr et Bersmanni* 265 *i mg* ***N*** ‖ d(ei *i r m 2*) ***M*** 266 hesise (*corr m 2*) ***h*** ‖ 'partesque ***s*** ‖ partemque doloris *Mnemos 1894, 60 Damsté* ‖ *versum 267 corruptum esse putat Vollmer* 268 in/parte ***M*** 269 illa sua ***N*** 271 miserabile ς *cSprotii* ‖ auris (ł omnes ł aures *duabus manibus sscr* ***n***) ***N***, omnes ***m g*** ς *cSprotii*, aures ***M*** *cett vulgo* 272 uero(s *add m 2*) ***M*** 273 non et ***O e g l*** ς *ω Hs*, non est ***h n f l***² ς *Jahn*, non es ***s*** 274 Alcathoe *citat ad Hor c I 32, 1 Bentley*, *Ἀλκοθόη Plan* 275 percurr(e *i r m 2*)n(s *i r m 2*) ***N*** 276 amoris ***f*** 277 Daphnidi sidaei (*corr m 2*) ***M***, Daphnidis dei ***f*** ‖ Dāpnidis ***h l***, Dapnydis ***e*** ‖ nymphae ***M*** ς, *ὃν ἡ κατά τινος νύμφης μοιχαλίδος ὀργὴ εἰς λίθον μετήνεγκεν Plan* ‖ Idaeae—paelicis *Hs* 278 Transtulit ς ‖ amantem ***f*** 279 (N *i mg m 2*) Ec—quandam (*corr*) ***M*** ‖ loquar ***f*** *Conr de Mure* 280 fuerat ***l*** ς *Conr de Mure*, fieret ς ‖ phiton ***g***, siton ς, scython ς *VA post Micyllum Hs* 281 adama/s (n *eras*) ***M*** ‖ parue ***N***

Celmi, Iovi largoque satos Curetas ab imbri
et Crocon in parvos versum cum Smilace flores
praetereo dulcique animos novitate tenebo.
unde sit infamis, quare male fortibus undis
Salmacis enervet tactosque remolliat artus,
discite! causa latet, vis est notissima fontis.
Mercurio puerum diva Cythereide natum
naides Idaeis enutrivere sub antris;
cuius erat facies, in qua materque paterque
cognosci possent; nomen quoque traxit ab illis.
is tria cum primum fecit quinquennia, montes
deseruit patrios Idaque altrice relicta
ignotis errare locis, ignota videre
flumina gaudebat studio minuente laborem.
ille etiam Lycias urbes Lyciaeque propinquos
Caras adit: videt hic stagnum lucentis ad imum
usque solum lymphae; non illic canna palustris
nec steriles ulvae nec acuta cuspide iunci:
perspicuus liquor est; stagni tamen ultima vivo
caespite cinguntur semperque virentibus herbis.
nympha colit, sed nec venatibus apta nec arcus
flectere quae soleat nec quae contendere cursu
solaque naiadum celeri non nota Dianae.
saepe suas illi fama est dixisse sorores:

---

285 *sq Conr de Mure ed Bas p 255*: 'Unde sit infamis, quare male sontibus—remolliat artus' ‖ *Johann Saresb Policrat V 10* (*I p 329*): fons Salmacis infamia mollitiei insignis.

---

282 Celmi *esse in ccBerol et Rhenov testatur Jahn*, 'Celmi *videtur reponendum, quomodo et Scaliger in ora codicis sui notarat*' *Hs*, Celme ***A L ω*** *Plan*, Cerine *Conr de Mure* ‖ satus ***f l*** ‖ curetes ***l***, eurethas ***f*** ‖ ab imbre ***g*** ς 283 T(e *om*) crocon ***M*** ‖ crocon *i r* ***h***², crocum ***l*** ‖ smilace ς ***A*** *Regius*, Similicace ***V***, mi(y)lace ***O l e g*** ς ***L*** *Plan*, conmilace ***p***, salmace (*i r* ***h***²) ***f h***², milase ***s***, micale *cSprotii* ‖ in patrios—flores (*i e patriae suae, Ciliciae*) *ad Sen Troad 594 Bothe* 284 praetere(o *i r m 2*) ***M*** 285*sq* male sontibus *Conr deMure* ‖ unde sit, ut famosa mares m. f. u. Salmacis enervet *ap Fabrum* (*II epist 71*) *Schepperus* ‖ quasi si male *Bentley* 286 tactuque *cThuan*, tactosque emolliat ***f s*** *cSprotii* 288 cythereid(e *ex* a *m 2*) ***M***, cithareide ***l*** 289 Nayades ***f***, Naiades ς 295 labores ς 296 propinquas (ł quos *sscr* ***e***²) ***h e*** ς ***R*** 297 Carras ς* ***f g*** ς 298/303 *exstant in* β 298 nymphae (ł l *sscr* ***m***) β ***M***, limphę (ł nim² sscr; a² sub) ***e*** ‖ palastris (*corr*) β 299 Non steriles ***e*** ς ‖ acute (*corr*) β 304 naydum ***N*** ‖ non vota *Hs*

„Salmaci, vel iaculum vel pictas sume pharetras,
et tua cum duris venatibus otia misce!“
nec iaculum sumit nec pictas illa pharetras
nec sua cum duris venatibus otia miscet,
sed modo fonte suo formosos perluit artus,
saepe Cytoriaco deducit pectine crines
et, quid se deceat, spectatas consulit undas;
nunc perlucenti circumdata corpus amictu
mollibus aut foliis aut mollibus incubat herbis;
saepe legit flores. et tunc quoque forte legebat,
cum puerum vidit visumque optavit habere.
nec tamen ante adiit, etsi properabat adire,
quam se conposuit, quam circumspexit amictus
et finxit vultum et meruit formosa videri.
tunc sic orsa loqui: „puer o dignissime credi
esse deus, seu tu deus es, potes esse Cupido,
sive es mortalis, qui te genuere, beati
et frater felix et fortunata profecto,
siqua tibi soror est, et quae dedit ubera nutrix:
sed longe cunctis longeque beatior illa,
siqua tibi sponsa est, siquam dignabere taeda!
haec tibi sive aliqua est, mea sit furtiva voluptas,
seu nulla est, ego sim, thalamumque ineamus eundem!“
nais ab his tacuit. pueri rubor ora notavit
(nescit enim, quid amor), sed et erubuisse decebat.

307/08 *om h, v 308 i mg add* h^2 307 *i r N* ‖ miscet (*corr m 3*) *β* 308 Non iaculum *e* h^2 *ς* 308/09 *om β, i l add* $β^3$ ‖ Non sua *f* 310 suos *e* ‖ proluit *l ς*, abluit *s* 311 cytoriaco *ccPar et Rhenov Regius vulgo*, cy(i)theriaco *β g ς Plan ω*, cythariaco *N f*, cyth(æ *ex corr, fort m 1*)riaco *M*, cithareaco *h*, citharaico *l*, chyteryaco *e* ‖ diducit *Scaliger* 312 Et quod *h* 316 *del Hs* ‖ optabat *N* 317*sq* etsi — conposuit *del* (*cf Opp V 310 Ritschl*) *Gruppe* ‖ Non tamen *e h* ‖ etsi(c *eras*) *N* 318 Qui se comp. *f* ‖ circumspectet *N* 319 fingit *l* 320 Tunc *M h f ς Hs*, Tum *cett Bothe* ‖ puero (*corr n*) *β N* ‖ dignissima *β* ‖ puer/ $^{o^2}$ dignissim(e *i r m 2*) *M* 322 es — beati *i r N* 323 frater *ccBas Medic et Noric Hs vulgo*, frater *i r* (mater *fuit*) l^3, mater *A ω Plan* 325 Se(d *i r m 2*) *M* ‖ beatior (*i r* h^2) illa est *h l ς ω*, potentior illa est (ł beatior *sscr* e^2) *e ς*, cunctis cunctisque potentior illis *cBoschianus*, cunctis longeque potentier illis *Hs vulgo olim* 326 Est siqua *f* 328 Sed nulla *β M*, si ea n. $β^3$, ł si ł seu *i mg m*, Si nulla *N ς* 329 ab iis *f* 330 Nescit quid sit amor *ς* f ς* ‖ ora not. Nescia quid sit amor *Excerpta Calandrae Const Fanensis* ‖ et *om h l* ‖ erubuisset (*corr m 3*) *β*

hic color aprica pendentibus arbore pomis
aut ebori tincto est aut sub candore rubenti,
cum frustra resonant aera auxiliaria, lunae.
poscenti nymphae sine fine sororia saltem
oscula iamque manus ad eburnea colla ferenti
„desinis? an fugio tecumque“ ait „ista relinquo?“
Salmacis extimuit „loca“ que „haec tibi libera trado,
hospes“ ait, simulatque gradu discedere verso,
tum quoque respiciens, fruticumque recondita silva
delituit flexuque genu submisit. at ille,
scilicet ut vacuis et inobservatus in herbis,
huc it et hinc illuc et in adludentibus undis
summa pedum taloque tenus vestigia tingit;
nec mora, temperie blandarum captus aquarum
mollia de tenero velamina corpore ponit.
tum vero placuit, nudaeque cupidine formae
Salmacis exarsit: flagrant quoque lumina nymphae,
non aliter quam cum puro nitidissimus orbe
opposita speculi referitur imagine Phoebus;
vixque moram patitur, vix iam sua gaudia differt,
iam cupit amplecti, iam se male continet amens.

---

331 arbore (po *i r m 2*)mis ***N***, arb. malis (*sed cf III 483*) ***e h p ς R*** **336** *sic* (*cf Thes II p 4, 47*) *cum optimis libris Hs, signum interr alterum pos idem* ‖ Desinis an *β* ***M ς*** *V*, Des. aufugio (t *sscr m 2*) ***N***, Des. aut fugio ***ς**** ***f ς*** *Jahn vulgo* ‖ que *om* ***f*** **337** traddo ***N***, tradum ***p*** **338** simul atque (*corr*) *β* **339** Tunc quoque ***h*** **340** Delicuit *R* ‖ flexuque *ad Lucr p 263 Lachm*, flexoque (*supra* o *rasura*, flexoque (u *sscr*) *videtur fuisse*) ***N***, flexaque *β*, flexoque ***M ς* f ς*** *VA*, flexumque ***g ς*** *R vulgo olim*, flexumque (uel flexoque *sscr*) ***s***, τὰ γόνατα κάμψασα *Plan* **341** Scilicet ut uacuis et inobs. *β cSenat R Merkel*, Scil. (Siclicet *V*) ut uacuus (is *ex* us *per ras* ***M***) et inobs. ***O e ς*** *V*, Scil. ut uacuis (et *om*) inobs. ***h***, Vt puer ut uacuus et (ut ***f***) inobs. ***l f*** *Plan*, Vt puer ut uacuis et inobs. ***ς***, Vt puer et uacuus et inobs. ***ς***, At puer ut (*vel* et) uacuis (*vel* uacuus) et inobs. ***ς***, Ut puer et uacuis et inobs. *ed Colon 1564*, et puer et vacuus et inobs. *Bersmannus*, ut puer et uacuis ut inobs. *Hs vulgo olim*, ut puer, ut vacuis non obs. *p 109 Hartman* **342** Huc it nunc illuc *cSprotii* **343** talo(que *i r m 2*)// ***M*** **344** bland(ar *i r m 2*)um ***h*** **345** corpora (*corr m 3*) ***M*** **346** placuit *β* ***M*** *R Korn*, stupuit (*i r* ***n***, placuit *sscr m 3*) ***n ς* ς*** *vulgo olim*, ostupuit ***f***, obstupuit *Hs* ‖ uisaeque ***ς*** ‖ formae] fuime (*vel* furme?) ***l*** **347** flagrat (*corr m 2*) ***l*** ‖ nymphae(e) ***N h f ς***, nymphes ***e l ς***, nymphis *β*, nymphi/(s *eras*) ***M***, flagrat—nymphe (*cf XIV 847*) *cLeidens* **349** re/feritur (f *eras*) ***M***, refertur ***l ς*** ‖ Phœbus] *sic* (*non* Phœbi) *cum cett β* **350** uix et sua ***s*** ‖ (di *i r*)ffert ***N***

ille cavis velox applauso corpore palmis
desilit in latices alternaque bracchia ducens
in liquidis translucet aquis, ut eburnea siquis
signa tegat claro vel candida lilia vitro.
„vicimus et meus est!“ exclamat nais et omni
veste procul iacta mediis inmittitur undis
pugnantemque tenet luctantiaque oscula carpit
subiectatque manus invitaque pectora tangit
et nunc hac iuveni, nunc circumfunditur illac:
denique nitentem contra elabique volentem
inplicat, ut serpens, quam regia sustinet ales
sublimemque rapit: pendens caput illa pedesque
adligat et cauda spatiantes inplicat alas;
utve solent hederae longos intexere truncos,
utque sub aequoribus deprensum polypus hostem
continet ex omni dimissis parte flagellis.
perstat Atlantiades sperataque gaudia nymphae
denegat, illa premit commissaque corpore toto
sicut inhaerebat, „pugnes licet, inprobe“ dixit,
„non tamen effugies! ita di iubeatis! et istum
nulla dies a me nec me deducat ab isto!“
vota suos habuere deos; nam mixta duorum
corpora iunguntur, faciesque inducitur illis

---

354 *sq* . 358 *cf Martialis IV 22, 4—5 et 8.*

---

352 caui(s *i r m 2)* ***M*** ‖ a plauso ***f h*** ‖ applauso pectore ς *Hs* **353** brachia iactans (uel ducens *sscr cSprotii)* ***e*** ς *cSprotii*, br. uoluens ***f*** **355** Stagna (*corr*) ***f*** ‖ tegit ***l*** ‖ puro uel ***e s*** ς *R* **356** Uincimus ς ‖ et me(us *i r m 2)* ***h*** ‖ en meus ς *Hs* ‖ meus es ς ‖ en, meus en es, clamat *in Bibl Diez 1075 Hs* **358** Pugnacemque ς *Hs vulgo olim*, Pugnantesque (*sic R*) manus inuitaque osc. c. (*cf 359*) β ***M*** ‖ tenet iuuitoque ***g*** ‖ luctantiaque (*omnia praeter* [ł ni[2]] ta *i r m 2)* ***N*** **359** inuictaque *vel* invectaque ς **360** iuuenis ***e*** ‖ circumflectitur ς **361** luctantem contra ς **362** quem *ccSenat et Goth* ‖ continet ***s***, sustulit *cSenat* **363** Sublimenque ***M***, Sublatumque *cSprotii* ‖ ille ς *cSprotii* **364** impedit alas *Hs* **366** **365** (*corr m 2*) ***e*** **365** Vtque ***e g*** ‖ intexere ramos ς **366** Vtue *VA* ‖ polibus β, pulypus *Const Fanensis* **367** dimissis ***e f*** ς *vulgo*, de missis β, demissis ***O h l*** ς ω **369** commissaque ς *Hs vulgo*, dimissaque β ***O f*** ς *R*, demissaque ς* ς **370** S(ic *i r m 2*)ut ***N*** **371** effugies o/dı [i] (o *i r m 2*, d partim *i r*, ł ita dii *i mg*) iubeatis [ut[2]] et ***M*** . ‖ ut istum ***e l*** ς **372** deducat *A RV Riese*, diducat ***f*** ς *A Jahn vulgo*, seducat ς *Hs* **373** Vota sua ***f*** ‖ tetigere ***l*** ς *R*, [ł tetigere[2]] habuere ***M***

una, velut siquis conducat cortice ramos,
crescendo iungi pariterque adolescere cernit.
sic ubi conplexu coierunt membra tenaci,
nec duo sunt sed forma duplex, nec femina dici
nec puer ut possit neutrumque et utrumque videtur.
ergo ubi se liquidas, quo vir descenderat, undas
semimarem fecisse videt mollitaque in illis
membra, manus tendens, sed iam non voce virili
Hermaphroditus ait: „nato date munera vestro
et pater et genetrix, amborum nomen habenti:
quisquis in hos fontes vir venerit, exeat inde
semivir, ut tactis subito mollescat in undis."
motus uterque parens nati rata verba biformis
fecit et incesto fontem medicamine tinxit.'
Finis erat dictis, et adhuc Minyeia proles
urget opus spernitque deum festumque profanat,
tympana cum subito non apparentia raucis
obstrepuere sonis, et adunco tibia cornu
tinnulaque aera sonant et olent murraeque crocique,

378 *sq Respexit fort Lact De ave Phoen 163*: femina ⟨seu sexu⟩ seu mas est sive neütrum [*sic Brandt*, masculus incertum seu femina siue neütrum *Birt*] ‖ *Johann Saresb Policr V 10 (I p 329)*: (*hermaphroditus sc*) sic u t r i u s q u e sexus ostentat imaginem, ut n e u t r i u s retineat veritatem.

375 *sq* conducit *l* ς, conducto cortice *cMedic* ‖ certat *g*, cernat ς ‖ si quis conducta cortice—cernat *Hs et Capoferreus* 378 *om M, i mg m* ‖ Non duo *ccSprotii et Ups* ‖ sunt sed(t) *N m f* ς, sunt et β *ccBonon et Senat Hs vulgo olim* 379 neutrumque *h e l* ς, nec utrumque β *R*, ne/(c *eras*) utrumque *O*, ne utrumque *f*, necutrumque *fort recte Vollmer* ‖ et *om l* ‖ uidetur *A* ω, uide/tur (n *eras*) *M*, uideri ς, δοκεῖν *Plan* ‖ ut possint—uidentur *Hs vulgo olim* 380 desenderat *l* 382 et iam *g* ‖ iam non *N f g* ς* ς, non iam β *M* ‖ non iam non *cBersmanni* ‖ uoce *om* (*i mg m 2*) *N* 383 *i mg N* ‖ Herma—fronditus *h* 384 O// (O *i r m 2*)—habenti (*ex* adendi, *fort m 2*) *M*, ὦ πάτερ καὶ μῆτερ καὶ θεοί *Plan* 386 385 (*corr n*) β *O* 385 exeat idem *l cMedic* 386 ut tactis (ut *explicative dictum* '= *sofern nämlich*' *cf III 361 IV 751 XII 409*) β *M*, et tactis *cett* ω *vulgo* ‖ ab undis *vel* ut undis *Hs* 387 data β, (r *i r*)ata *M* ‖ rata uota ς *Hs vulgo olim* 388 incesto β *cMedic Merkel*, ince(r *i r m 2*)to *M*, ince(rt *i r m 2*)o *N*, incerto ς* *f g* ς ω *vulgo olim*, ingesto *Riese* ‖ f/ontem *h* 389 dictis et (*cf XIII 38*) *F N h l g* ς *vulgo olim*, dicti^{s3} sed *M*, dicti sed β, dictis . sed *R Merkel vulgo* ‖ minyeia ς *Hs vulgo*, mynieya *e*, mynia β, minyia *N*, myneia *M*, mineia *f l* ς ω, meneia *h* 392 Ob(strepuere *i r m 2*) *N* ‖ sonis(cum *i r m 2*) ad. *h* 393 Tinnula(que *om*) *h* ‖ aera tonant *Bentley* ‖ et olent (*cf X 729*) β *M h l f g* ς *VA*, re-

resque fide maior, coepere virescere telae
inque hederae faciem pendens frondescere vestis.
pars abit in vites, et quae modo fila fuerunt,
palmite mutantur; de stamine pampinus exit;
purpura fulgorem pictis accommodat uvis.
iamque dies exactus erat tempusque subibat,
quod tu nec tenebras nec posses dicere lucem,
sed cum luce tamen dubiae confinia noctis:
tecta repente quati pinguesque ardere videntur
lampades et rutilis conlucere ignibus aedes
falsaque saevarum simulacra ululare ferarum.
fumida iamdudum latitant per tecta sorores,
diversaeque locis ignes ac lumina vitant,
dumque petunt tenebras, parvos membrana per artus
porrigitur, tenuique includunt bracchia penna;
nec qua perdiderint veterem ratione figuram
scire sinunt tenebrae. non illas pluma levavit,
sustinuere tamen se perlucentibus alis
conataeque loqui minimam et pro corpore vocem
emittunt peraguntque leves stridore querellas
tectaque, non silvas celebrant lucemque perosae
nocte volant seroque tenent a vespere nomen.

Athamas et Ino.

Tum vero totis Bacchi memorabile Thebis
numen erat, magnasque novi matertera vires

---

dolent *N e s* ς *R vulgo*, et halant *Hs* ‖ myrraeque *O e*, mirreque *h l* 395 Inque hederam pendens uestis frondescere cœpit *cGronovii* 396 abiit *h* ‖ in frondes (ł uites *sscr e*[2]) *e l* ς ‖ dedere (uel fuere *sscr*) *cSprotii* 397 dest/amine *M* 398 fictis (*coll 404*) *Bothe* 400 posses *A ω Riese*, possis *h e* ς *vulgo* ‖ lumen *h* 403 collucere *ccThuan et Urbinas Hs vulgo*, collucent *A ω*, lucentes *Hs* ‖ lampades (ut r. collucent i. aedes!) *conieci* 405 sub tecta ς 406 lychnos ac *Hs* 407 latebras *g* ς *Hs vulgo olim* 408 tenuesque ς* *f s g* ς *ω Jahn* ‖ includunt *A RA*, includunt[3] *β*, includent *V*, includit *cBernegg Merkel vulgo* ‖ penna *β O* ς, penne(æ) ς* *f s g* ς *ω Jahn*, pinna *Merkel vulgo* ‖ tenuique inducit br. penna *Hs vulgo olim*, tenuesque inducunt br. pennae *Bach*, tenuisque includit br. penna (*coll II 376*) *NJhbb 1859, 572 Suchier* ‖ *sic interpretor locum: sorores includunt bracchia tenui penna i e* (*cf V 189 VII 529*) *bracchia sororum tenui penna includuntur* 410 leuabat *l* ‖ non illam pluma figuram *f* 412 minimam et *M Korn*, minimam // (et *eras*) *β*, minimam pro *N* ς* *f* ς *ω vulgo* 413 leu(i *i r*, es *eras*) *N*, leui ς *Hs vulgo olim* ‖ quere/las *M* 414 Tectaque pro siluis ς ‖ celebrant *i r h*[3] 415 trahunt *cJunianus Hs vulgo olim* 416 Tum (ł cum *i mg*) *M* ‖ uenerabile *Pr Mciss 1896 JGilbert* 417 Nomen *s ccBerol et Dresd*

narrat ubique dei de totque sororibus expers
una doloris erat, nisi quem fecere sorores.
Adspicit hanc natis thalamoque Athamantis habentem
sublimes animos et alumno numine Iuno
nec tulit et secum ʽpotuit de paelice natus
vertere Maeonios pelagoque inmergere nautas
et laceranda suae nati dare viscera matri
et triplices operire novis Minyeidas alis:
nil poterit Iuno nisi inultos flere dolores?
idque mihi satis est? haec una potentia nostra est?
ipse docet, quid agam (fas est et ab hoste doceri!),
quidque furor valeat Penthea caede satisque
ac super ostendit: cur non stimuletur eatque
per cognata suis exempla furoribus Ino?'
Est via declivis funesta nubila taxo:
ducit ad infernas per muta silentia sedes;
Styx nebulas exhalat iners, umbraeque recentes
descendunt illac simulacraque functa sepulcris.
pallor hiemsque tenent late loca senta, novique,
qua sit iter, manes, Stygiam qua ducat ad urbem,

---

428 *Joh Saresb Policr VII 1* (*II 94*): licet et ab hoste doceri sapientis animus non detrectat.

---

418 tot(que *om*) *h* 420 thalamis—habente(m *i r m 2*) *N* ‖ adamantis (*corr m 3*) *l* ‖ habentem *add* h^2 421 sublimes oculos *s* ς ‖ alumno *β M ccRhen et Vatic Hs*, τῷ τροφίμῳ θεῷ *Plan*, alum(p)ni *N* ς* *f* ς *ω Jahn* 422 Non tulit *VA* ‖ poterit ς 423 inuertere (*corr m 3*) *l* 424 lacerandas
ł e^2
β ‖ matri—nati *e* 425 Minyeidas *Hs vulgo*, myniides *M*, myniides *β*, mi-
d^2
nyides *N*, mynieyas *e*, mineides *h g*, mineidas *f* ς *ω*, meneidas *l*, Μινηιάδας *Plan* 426 Nec (*corr* l^3) poterit *e l* ς ‖ et nisi *l* ‖ in ultos (ł mu *vel simile aliquid sscr m 2*) *M*, inult(os *i r m 2*) *N*, multos *g* ς ‖ ferre dol. *cRhenov* 427 Iamque (ł Id *sscr m 2*) michi *e*, idne mihi *Hs* 429 pentheia *cSenat A*, penthæa *V* 430 A(c *ex* d) super (ost *i r m 2*)endit *N* ‖ simuletur
a^2
(*corr m 3*) *β*, simi/letur (stimuletur *i mg m 2*) *M*, stimuletur *e*, stimulatur *g* 431 Per cognita *f* ‖ sororibus *N* ς *A* 432*sq* funesta (ł que *sscr m 2*) *e* ‖ quae mæsta nubila taxo Ducit *Burm* ‖ peruehit ad infernas *g* ‖ per multa ς 435 ill(u *ex* a)c *N* ł a *sscr n*, illic *ccDresd et Vrat* ‖ functaque *β* 436/38 *del*
ł net^2
(*cf VIII 790 sq*) *Polle* 436 tenet *h l* ς, tenent *e* ‖ nouique *i r n* 437 qua fit *Hs* ‖ quod (*i r m 2*) ducat ad ur(bem *i r m 2*) *N* ‖ qu(od *ex* a *m 2*) *β* ‖ quod ducit *e f* ς *Hs*, quod ducat *h g* ς *ω* ‖ ad umbram *cRhenov*

ignorant, ubi sit nigri fera regia Ditis.
mille capax aditus et apertas undique portas
urbs habet, utque fretum de tota flumina terra,
sic omnes animas locus accipit ille nec ulli
exiguus populo est turbamve accedere sentit.
errant exsangues sine corpore et ossibus umbrae,
parsque forum celebrant, pars imi tecta tyranni,
pars aliquas artes, antiquae imitamina vitae.
[exercent, aliam partem sua poena coercet]
sustinet ire illuc caelesti sede relicta
(tantum odiis iraeque dabat) Saturnia Iuno.
Quo simul intravit sacroque a corpore pressum
ingemuit limen, tria Cerberus extulit ora
et tres latratus semel edidit. illa sorores
Nocte vocat genitas, grave et inplacabile numen.
carceris ante fores clausas adamante sedebant
deque suis atros pectebant crinibus angues.
quam simul agnorunt inter caliginis umbras,
surrexere deae; sedes scelerata vocatur:
viscera praebebat Tityos lanianda novemque
iugeribus distractus erat; tibi, Tantale, nullae
deprenduntur aquae, quaeque inminet, effugit arbor;
aut petis aut urges rediturum, Sisyphe, saxum;
volvitur Ixion et se sequiturque fugitque;

---

438 *del Hs* || di/tis *β* 441 accipit ipse *N* || locus *om h* 442 tur-(ł et²)bam/ue *M*, turbamque *l* ς, nec turbam ς || accrescere *Dziatzko* 444 celebrat *g* 445 alias ς *Hs vulgo olim* || arces ς || antiqua *Gnesotto* || inritamina formae (uel uitae *sscr*) *s* 446 *om A R, habent* ς *et i mg n e² h³, del Hs* || *def Vind Ov p 38 Bothe, p 22 Gnesotto, RhMus LVI 340 Helm; sed cf Aen VI 543 . lacunam post 445 statuit Bentley* 449 a *om β M* 450 Ingemuit (tre²) *β*, Intremuit (uel Ingemuit *sscr*) *cSprotii*, Intremuit *e h* ς, Contremuit ς 451 semel *A*, simul *g l³* ς *Plan ω vulgo* 454 (p *i r m 2*)ect(e *i r m 2*)bant *N*, spectabant ς || atrox *f* || cumque suis atros *Merkel²* || pexabant *Hs* 455 simul(ac *i r m 2*)norunt *N*, agnorant *ccRhenov et Senat* 456 *voce quae est* vocatur *in suspicionem adducta* patebat *vel* videtur *temptat in schedis Korn* 457 prebeba/t (ł us²) (n *eras*) *M* || tytios *M*, titi(o *ex* u *m 2*)s *β*, ti(y)tius *N h*, tytios (v) *e*, titcius *g*, tytis (v³) *f* || ticios laniata *l* 458 distractus *A ω Jahn*, distentus *l* ς *Hs vulgo* 459 Deprehenduntur ς*, depraedantur *Crepund II 16 Gebhardus* || effugit iminet *f* || arbor *A ω*, arbos *e* ς *vulgo* 460 rediturum *β O h e* ς *Plan RV Riese*, r(edi *ex corr m 2*)turum *l*, ruiturum *m f* ς *A Hs vulgo* 461 ision *f R*

molirique suis letum patruelibus ausae
adsiduae repetunt, quas perdant, Belides undas.
Quos omnes acie postquam Saturnia torva
vidit et ante omnes Ixiona, rursus ab illo
Sisyphon adspiciens 'cur hic e fratribus' inquit
'perpetuas patitur poenas, Athamanta superbum
regia dives habet, qui me cum coniuge semper
sprevit?' et exponit causas odiique viaeque,
quidque velit: quod vellet, erat, ne regia Cadmi
staret, et in facinus traherent Athamanta furores!
imperium, promissa, preces confundit in unum
sollicitatque deas: sic haec Iunone locuta
Tisiphone, canos ut erat turbata capillos,
movit et obstantes reiecit ab ore colubras
atque ita 'non longis opus est ambagibus' inquit:
'facta puta, quaecumque iubes! inamabile regnum
desere teque refer caeli melioris ad auras!'
laeta redit Iuno, quam caelum intrare parantem
roratis lustravit aquis Thaumantias Iris.
Nec mora, Tisiphone madefactam sanguine sumit
inportuna facem fluidoque cruore rubentem
induitur pallam tortoque incingitur angue
egrediturque domo. Luctus comitatur euntem

---

463 Assidue *h* ς ‖ perdant *β O e* ς *RV vulgo*, perdunt $β^2$ *h l f g* ‖ (b *ex* u)elides *M*, be/lides (l *eras*) *N* ‖ assidue regerunt, quas perdunt *Dan Heinsius* 464 $\overset{f^2}{a}$cie *M*, facie *l g s* ς ‖ postquam facie *h f* 465 isiona *f R* 466 fratribus unus *cGoth Plan* 467 athamante (*corr m 2*) *M*, achamanta *l* 468 cum *i r n* 469 Spernit *e* ς 470 quod uellat (*sic*) $\overset{erat^2}{//}$ *β* ‖ era/t *N* 471 ut in f. *g* ‖ adamanta *g*, athamant(a *e corr*, a *i mg*) *M*, achamanta *l* ‖ furores *β M* ς* *f g* ς *Plan* ω *Ehwald*, (sor *i r*)ores *N*, sorores ς *Hs vulgo* 472 praemissa (*corr m 3*) praece/s (p *eras*) *β* 473 vix haec *JJHartman* 474 (*item* 481) Tesiphone *g h l s*, Thesyphone *e f* ‖ canos ut erat *e h f* ς *VA vulgo*, ut erat (eirat *β*) canos *β O l R* 475 deiecit ς ‖ colubræs *M*, cobras (*corr m 2*) *h*, colubros *f* ς 476 non opus est longis *l* ‖ infit *cPal Hs vulgo olim* ‖ amb. uti ς 478 teque fer *f* 480 thamantia/ (s *eras*) *β*, thaumantia/ (s *eras*) *M*, ta(um *ex corr*)antias *h* 482/543 *exstant in τ* 482 fluidoque *l τ*, fuluidoque *f* ‖ "rubentem" cruore *h* ‖ madentem *ccLeid et Medic* 483 pal$\overset{i}{l}$am *l* ‖ recingitur *l*, incignitur (*corr m 2*) *M*, accingitur ς ‖ angue *i r* (t em *i mg*) *m* ‖ tortumque accingitur *vel* incingitur anguem *Hs* 484 comitur (*corr m 2*) *M*, comitantur ς *Hs vulgo olim*

et Pavor et Terror trepidoque Insania vultu;
limine constiterat: postes tremuisse feruntur
Aeolii pallorque fores infecit acernas
solque locum fugit. monstris exterrita coniunx,
territus est Athamas, tectoque exire parabant:
obstitit infelix aditumque obsedit Erinys
nexaque vipereis distendens bracchia nodis
caesariem excussit: motae sonuere colubrae,
parsque iacent umeris, pars circum pectora lapsae
sibila dant saniemque vomunt linguisque coruscant.
inde duos mediis abrumpit crinibus angues
pestiferaque manu raptos inmisit; at illi
Inoosque sinus Athamanteosque pererrant
inspirantque graves animas nec vulnera membris
ulla ferunt: mens est, quae diros sentiat ictus.
attulerat secum liquidi quoque monstra veneni,
oris Cerberei spumas et virus Echidnae
erroresque vagos caecaeque oblivia mentis
et scelus et lacrimas rabiemque et caedis amorem,
omnia trita simul; quae sanguine mixta recenti

---

494 *Charisius Inst Gr I* (*Keil I 81*): Sibilus dici oportet . . . sed et neutro genere quidam dixerunt, ut Ovidius: ‘Sibila dant saniemque vomunt’.

---

485 atque tremor ς ‖ Terror, trep. I. vultu Limine const. *vir doctus ap Jahnium* 486 feruntur *ex corr* (refertur *vel* referunt *fuit*) *l*³, uidentur *cBerol* 487 *om β, i l et iterum i mg add β*³ ‖ acernos *β*³, eburnas *probante Burm* ς, Avernus *Merkel* 488 locum refugit *cBersmanni* ‖ exterrita coniunx "monstris ***h*** ‖ et territa *β*, est territa ***e*** ς *Bentley* 489 athemas *β*, athamans ***τ***, achamas ***l*** ‖ parabat (*corr* ***N***) ***O β τ l*** ς 490 aditusque ς 491 ostendens ***h*** ς 492 motu ***τ*** 493 Parsque iacens *cGronov V Hs vulgo olim* ‖ Pars iacet ex humeris ***h*** ‖ tempora (pectora *sscr* ***τ***) ***τ*** ς, timpora ***l*** 494 linguisque ***N h e f g*** ς, linguaque (*sed cf NJhbb 1894, 733*) ***β M l*** ς *Merkel*, linguasque ***τ l***² ***s*** *Hs vulgo olim*, linguaeque ς *cSprotii* 495 duas *cLangermanni* ‖ abrupit ***e*** ς ‖ anges (*corr m 2*) ***l*** 496 ruptos (*cf 495*) *cBersmanni* ‖ at illae ς 497 athamanteos(que *om*) ***h***, achamanteosque ***l***
ł In²
498 Aspirantque ***e*** ‖ animas ***τ l*** ς *Hs vulgo*, animos ***τ***² ***l***² *cett* ω *Ehwald*
v
499 diros (tales ul’ totos *i mg m 3*) ***M***, duros ***e l f*** ς ‖ ictos *β* 500 Attulera/t ***τ*** ‖ qu(o *ex* e)que ***M*** ‖ noua monstra ς 501 echinne ***h g*** *Ben*,
ł tincta²
echinae ***s*** 502 uagos et caecae *cSprotii* 504 mixta ***N*** ‖ tincta rec. ***τ l e*** ς *Jahn*, mis(x)ta *sscr* ***e***² ***l***³, mixta rigenti ***g***, tincta ueneni ***f***

coxerat aere cavo viridi versata cicuta;
dumque pavent illi, vertit furiale venenum
pectus in amborum praecordiaque intima movit.
tum face iactata per eundem saepius orbem
consequitur motis velociter ignibus ignes.
sic victrix iussique potens ad inania magni
regna redit Ditis sumptumque recingitur anguem.
Protinus Aeolides media furibundus in aula
clamat 'io, comites, his retia tendite silvis!
hic modo cum gemina visa est mihi prole leaena'
utque ferae sequitur vestigia coniugis amens
deque sinu matris ridentem et parva Learchum
bracchia tendentem rapit et bis terque per auras
more rotat fundae rigidoque infantia saxo
discutit ora ferox; tum denique concita mater,
seu dolor hoc fecit seu sparsi causa veneni,
exululat passisque fugit male sana capillis
teque ferens parvum nudis, Melicerta, lacertis
'euhoe Bacche' sonat: Bacchi sub nomine Iuno
risit et 'hos usus praestet tibi' dixit 'alumnus!'
Inminet aequoribus scopulus: pars ima cavatur
fluctibus et tectas defendit ab imbribus undas,
summa riget frontemque in apertum porrigit aequor.
occupat hunc (vires insania fecerat) Ino,
seque super pontum nullo tardata timore

---

505 mersata *Adv crit II 82 Madvig*, variata *Bull des Human Franç 1894, 1 Tournier* **506** uertit (*cf XIII 955*) *A Plan ω Hs*, vergit *post Graevium et* (*Obss 2, 7*) *Gronovium Bentley vulgo* **509** motos *τ ς Bentley VA cSprotii Hs vulgo olim* **511** sumptoque r. angue (*corr n*) *N ς*, tumidumque rec. anguem *KlSchr I 212 **Böttiger* **512** *partim*, **513** *totus abscisus τ* **513** pandite (tendite *sscr l*²) *l ς* **514** Hic mihi *ccGronov et Goth* ‖ modo/ c/um (c *ex* d) *M*
c
516 learum *τ*, *Κλέαρχον Plan*, leargum *h* **517** uis (*corr m β*³) terque *β M*
ł spar³
519 ossa *ς Hs* ‖ cum den. *τ cPar* ‖ denique *i mg n* **521** passisque *N*,
o
sparsisque *τ ς* ς* **523** Eu hebache *β* ‖ E uhe (H E uhe *inde m 2*) *M*, eu(œ *i r*)
// //
N ł heuhan *sscr* (*m 3*) *n*, Eu oe *l*, He hohe *e*, Heu hœ *f*, Euhohe *R*, Ehohe *VA* **524** hos fructus *ς*, hos lusus *Hs* ‖ praestat *ς post Heinsium Gierig* **525** spe-
ima²
culae pars. ima *Bothe*, una *e* **526** rectas (*corr m 2*) *l* **527** riget *N*, rigent *n ς*, viret *ad fast V 382 Hs* **529** tar(d *i r*)ata *l*, turbata (tardata *sscr e* ²) *e ς*

mittit onusque suum; percussa recanduit unda.
at Venus, inmeritae neptis miserata labores,
sic patruo blandita suo est: ‘o numen aquarum,
proxima cui caelo cessit, Neptune, potestas,
magna quidem posco, sed tu miserere meorum,
iactari quos cernis in Ionio inmenso,
et dis adde tuis! aliqua et mihi gratia ponto est,
si tamen in medio quondam concreta profundo
spuma fui Graiumque manet mihi nomen ab illa.’
adnuit oranti Neptunus et abstulit illis,
quod mortale fuit, maiestatemque verendam
inposuit nomenque simul faciemque novavit
Leucotheeque deum cum matre Palaemona dixit.
    Sidoniae comites, quantum valuere secutae
signa pedum, primo videre novissima saxo;
nec dubium de morte ratae, Cadmeida palmis
deplanxere domum scissae cum veste capillos
utque parum iustae nimiumque in paelice saevae
invidiam fecere deae. convicia Iuno
non tulit et ‘faciam vos ipsas maxima’ dixit
‘saevitiae monimenta meae’; res dicta secuta est.
nam quae praecipue fuerat pia, ‘persequar’ inquit
‘in freta reginam’ saltumque datura moveri

---

530 sui *g* **534** p(o *i r*, a *videtur fuisse*)sco ***M*** ‖ tuorum (*corr* ***h***^{2}) ***h*** ***f***, duorum *c Ups*, nepotum ς **535** in *om* ***h*** **536** et michi ***M*** (ł mea^2) ‖ aliqua est mea gr. *s*, aliqua est mihi g. ς, aliqua et mea ς **537** *om* (*i mg m 2*) ***M*** ‖ Sed tamen ***τ*** ‖ in medio (*cf II 267*) ***A*** *ω* *Jahn*, in (me *sscr m 3*) dio *m Hs vulgo*, Ionio *vel* in Cyprio *Bentley*, in Gnidio *Rappold* **538** fuit (ł ıū^2) (*corr m 3*) *β* ‖ graiumque ς *Hs vulgo*, gra(t *ec* i *m 2*)umque ***l***, gratumque ***M***, gratumque (*sed cf fast IV 61*) ***l***^{2} *cett ω* **540** magestatemque ***M*** ‖ uerādā ***h*** **541** nomen(que *om*) ς ‖ notauit ***g*** **542** *sic A Hs vulgo*, Leucothoe(que *om*) *β*, Leucothoeque ***O e l f g*** ς, Leucotoque ***τ***, Leucotoheque ***h***, *σὺν Λευκοθέᾳ Plan*, Leucotheaque *Bothe* ‖ deos cum *Hs* **543** (S *i mg*) Ƴdoniae ***M***, Sidonice ***τ*** **544** sasso ***f*** **545** (palm *i r m 2*)is ***N*** **546** domi (*corr m 2*) ***N*** ‖ sciss(i *i r m 2*)s c. ueste capill(i *i r m 2*)s ***N***, scissis c. u. capillis ς* ***f g s*** ς, caesis c. u. capillis ς **547** iustę—seuę (e^2) *e* ‖ nimium(que *om*) ***h*** **549** maxima inquit ***f*** **550** Seuiae ***l*** ‖ resque ***h*** **551** prosequar ***f g*** ς *Gierig* **552** saltemque (*corr* *β*^{2} *m*) *β* ***M*** ‖ saltuque dato remoueri (*item i mg m*) ***l***

haud usquam potuit scopuloque adfixa cohaesit.
altera, dum solito temptat plangore ferire
pectora, temptatos sensit riguisse lacertos;
illa, manus ut forte tetenderat in maris undas,
saxea facta manus in easdem porrigit undas;
huius, ut arreptum laniabat vertice crinem,
duratos subito digitos in crine videres:
quo quaeque in gestu deprensa est, haesit in illo.
pars volucres factae; quae nunc quoque gurgite in illo
aequora destringunt summis Ismenides alis.
Nescit Agenorides natam parvumque nepotem *Cadmus et Harmonia.*
aequoris esse deos: luctu serieque malorum
victus et ostentis, quae plurima viderat, exit
conditor urbe sua, tamquam fortuna locorum,
non sua se premeret; longisque erroribus actus
contigit Illyricos profuga cum coniuge fines.
iamque malis annisque graves, dum prima retractant
fata domus releguntque suos sermone labores,
'num sacer ille mea traiectus cuspide serpens'

553*sq* H(u²)adus quam *M*, Ha (*corr m 3*) usquam β ‖ potuit—cohęsit *et* solito—ferire *mutata* (*corr* β²) *in* β *M* (*utrumque suo loco i r N*) 555 temptantes *cSenat*, tentanti *Hs* ‖ sentit ς* ς *Hs vulgo olim* 556 in maris illa manus ut forte tetenderat undas *Hs*, illa ut forte manus porrexerat *JJHartman* 557 *om* (*i l* β², *i mg l²*) β *l* ‖ ״manus ״facta *h* ‖ easdem porgitur *Hs* 558 orrectum (*corr m*) β *M*, appēnsū *sscr m* ‖ laniabant (*digiti sc*) *cDresd Hs* 560 deprehensa *l f*, deprenditur *ex cGronovii Hs vulgo olim* 561 qu(o²)/que *M* ‖ in alto *coni* (*cf Bibl Diez 1075*) *Hs, item Bothe* 562 Distringunt *l f* ς, distingunt *e h* ς ‖ summis (uel sumptis *sscr*) *s*, sumtis ς *Hs vulgo olim* ‖ Ismenides *coni* ('*quam coniecturam confirmat frg chartaceum a Luca Langermanno mihi oblatum*') *Hs*, inmeides *h*, menides ς, minieide‿salis (*virgulam duxit m 3*) β, meneides ς men(y)eydes *e*, mineides *M f l* ς *R*, minyides *N*, cadmeides (ł mineiades *sscr g*) *n g* ς *VA*, μινηΐδες vel μινηϊάδες *Planudis codd* 564 serieque laborum *N l* ς *Jahn* 565 Uictus portentisque plurima *l* ‖ /exit (exit *i mg m 2*) *M* 567 longis(que *om*) *f* ‖ erroribus (*cf Aen VI 532*) *A ω Riese*, erratibus *e* ς *Hs vulgo olim* 568 ill(iri *ex corr*)cos *M*, hyliricos *f* ‖ cum *om f* ‖ coniuge portus *ccThuan et Goth* ς 569 Iamque ״graues ״annisque ״malisque *h*, Iamque graues annisque malis *l* ‖ animisque (ł annis *sscr m 2*) *e* 570 Facta (ł Fata *sscr e²*) β *N l e* ς, Fa/ta *M* ‖ releguntque (ł petunt) *M*, releguntque (ł repetunt *sscr e²*) *e*, repetuntque *f* ς, recoluntque *cMoreti* ‖ suo *l* 571 N(u *i r m 2*)m *N*, Non (ł Num *sscr m 2*) *e* ‖ transiectus *f*, tranṣiectus (*puncta alio atram scripta*) *h*

Cadmus ait ‘fuerat, tum, cum Sidone profectus
vipereos sparsi per humum, nova semina, dentes?
quem si cura deum tam certa vindicat ira,
ipse precor serpens in longam porrigar alvum!’
dixit, et ut serpens in longam tenditur alvum,
durataeque cuti squamas increscere sentit
nigraque caeruleis variari corpora guttis
in pectusque cadit pronus, commissaque in unum
paulatim tereti tenuantur acumine crura.
bracchia iam restant: quae restant bracchia tendit,
et lacrimis per adhuc humana fluentibus ora
‘accede, o coniunx, accede, miserrima’, dixit
‘dumque aliquid superest de me, me tange manumque
accipe, dum manus est, dum non totum occupat anguis!’
ille quidem vult plura loqui, sed lingua repente
in partes est fissa duas: nec verba loquenti
sufficiunt, quotiensque aliquos parat edere questus,
sibilat: hanc illi vocem natura reliquit.
nuda manu feriens exclamat pectora coniunx
‘Cadme, mane, teque, infelix, his exue monstris!
Cadme, quid hoc? ubi pes, ubi sunt umerique manusque
et color et facies et, dum loquor, omnia? cur non
me quoque, caelestes, in eandem vertitis anguem?’
dixerat, ille suae lambebat coniugis ora
inque sinus caros, veluti cognosceret, ibat
et dabat amplexus adsuetaque colla petebat.
quisquis adest (aderant comites), terrentur; at illa

---

572 fueram *e*, fuerit ς *Hs vulgo olim* ‖ tunc ***g l*** ς ‖ sidona β, sidon(æ *ex* a *m 2*) ***M***, sidon(e *i r*) ***N*** 574 dei ***f*** 575 longum (576 *recte*) ***h*** 576 in l. porrigar *cLeid*, in l. porgitur (*vel 575* tendar ut) *Hs* ‖ extenditur *Francius* 577 cutis β ***O f R*** 579 Impectusque ***M*** ‖ commissaque β ***O*** ς, commistaque ς, commixta ***h***, commixtaque ***n f l e g*** ς 580 sinuantur ς *Mscr Diez 148e Hs vulgo olim*, curuantur ς ‖ ac/umine (acumine *i mg add m 1*) ***M*** 584 de me mihi, tange (*coll VI 385*) *Gronovius* ‖ manuque β 585 Accede ***M*** ‖ totam (*manum sc*) *Hs* 586 lingua loquenti *ccBas et Berol* 587 est scissa *cGoth* ***R***, est fixa ***f*** ‖ loquenti *recepi ex* ***A*** ω, uolenti ***g m*** ς *Hs vulgo* 589 reli/quit ***e***, relinquit *cSprotii* ς *Hs vulgo olim* 591 manu (*corr*) β ‖ man(e teque *i r m 2*) ***N*** ‖ teque his inf. *ccSenat et Rhenov Hs*, t. his inf. exime ***n f*** ς 592 Cadme, ubi vox, ubi pes *Hs* 594 Meque ***f*** ‖ eundem (*sed* u *i r N*) ***N e g*** ς *vulgo olim* 595 sua elambebat (*corr m 2*) ***M*** 597 tenebat ς, premebat (*item cBas*) *vel* terebat *Hs* 598*sq* terrentur (*cf quae dixi NJhbb 1894, 645*) ς *Plan*, terre/tur ***N***, terretur *cett vulgo* ‖ at illa (ł illis *sscr m 2*) ***e*** ‖ at illi (illis *alii*) L. perlucent

lubrica permulcet cristati colla draconis,
et subito duo sunt iunctoque volumine serpunt,
donec in appositi nemoris subiere latebras.
nunc quoque nec fugiunt hominem nec vulnere laedunt,
quidque prius fuerint, placidi meminere dracones.

Perseus. Atlas. Andromeda.

Sed tamen ambobus versae solacia formae
magna nepos dederat, quem debellata colebat
India, quem positis celebrabat Achaia templis;
solus Abantiades ab origine cretus eadem
Acrisius superest, qui moenibus arceat urbis
Argolicae contraque deum ferat arma; genusque
non putat esse deum (neque enim Iovis esse putabat
Persea, quem pluvio Danae conceperat auro).
mox tamen Acrisium (tanta est praesentia veri)
tam violasse deum quam non agnosse nepotem
paenitet: inpositus iam caelo est alter, at alter
viperei referens spolium memorabile monstri
aera carpebat tenerum stridentibus alis,
cumque super Libycas victor penderet harenas,
Gorgonei capitis guttae cecidere cruentae;
quas humus exceptas varios animavit in angues,
unde frequens illa est infestaque terra colubris.

614*sq Fulgent Mitol I fab XXI Helm*: G o r g o n a s . . ., quarum quia fabulam Lucanus et O u i d i u s scripserunt poetae grammaticorum scolaribus rudimentis admodum celeberrimi, hanc fabulam referre superfluum duximus.

ς *Mscr Diez Sant 148ᵉ* ‖ permulcet (ł perlucent *sscr m 2*) *e* ‖ at illos l. permulcent c. c. dracones (*coll 602*) *vel* at illi l. perlucent c. c. dracones *Hs* 600 duos̄² iunctoque ***M*** ‖ sunt subitoque *g* 601 oppositi (ł ap *sscr g*) *g* ς, repsere lat. *Hs* 602 non fug. ς ‖ nunc fug. h. nec *f* ‖ homines *cSenat Plan* 603 Quıque (d²) *e* ‖ Quodque pr. fuerant ***N*** ς ***R*** ‖ *ὁ δὲ καὶ πρόσθεν ἦσαν, τίθασοι μεμενήκασιν* (= mansere ?) *ὄφεις Plan* 605 nepos fuerat ς *Hs vulgo olim* 606 celebrauit *l ccBerol et Medic* 607 abanciades *β*, abanciates *l*, ab antiades *f* 608 qui (a) menibus *l* 610 putat *mutata interpunctione recepi ex β* ***M h l*** ς, put(e *i r m 2*)t ***N*** ‖ arma genusque non putet *e f* ς *vulgo* ‖ esse deum (= *i e deorum*) ***A*** *ω*, esse Iouis ς *Hs vulgo*, esse suum (*corr m 2*) *g* ‖ sed nec Iovis *vel* nam nec Iovis *Hs*, neque iam *vel* neque tum Iovis *Bothe* 611 fuluo *cDresd* ‖ dane *e l*, damne *f*, dampne *s* 612 presencia *l* 613 non agnoss/e (c *eras*) ***M***, non nouisse ς 614 est *add n* ‖ et alter *e l g* ς 617 pendebat *f* 619 acceptas ς ‖ uiuos an. ς ‖ mutauit *cLeid* 620 infectaque (uel infestaque *sscr s*) *e s* ς ‖ infestaque turba *β*, inf. t(erra *i r m 3*) ***M*** ‖ *del versum (cf DHoogstraten in Mscr Diez Sant 148ᵉ p 397) Broukhusius*

Inde per inmensum ventis discordibus actus
nunc huc, nunc illuc exemplo nubis aquosae
fertur et ex alto seductas aethere longe
despectat terras totumque supervolat orbem.
ter gelidas arctos, ter cancri bracchia vidit,
saepe sub occasus, saepe est ablatus in ortus.
iamque cadente die, veritus se credere nocti,
constitit Hesperio, regnis Atlantis, in orbe
exiguamque petit requiem, dum Lucifer ignes
evocet Aurorae, currus Aurora diurnos.
Hic hominum cunctos ingenti corpore praestans
Iapetionides Atlas fuit. ultima tellus
rege sub hoc et pontus erat, qui Solis anhelis
aequora subdit equis et fessos excipit axes.
mille greges illi totidemque armenta per herbas
errabant, et humum vicinia nulla premebant;
arboreae frondes auro radiante nitentes
ex auro ramos, ex auro poma tegebant.
'hospes', ait Perseus illi, 'seu gloria tangit
te generis magni, generis mihi Iuppiter auctor;
sive es mirator rerum, mirabere nostras;
hospitium requiemque peto.' memor ille vestustae
sortis erat (Themis hanc dederat Parnasia sortem):

---

623 seductas aethere *e* l^3 ς *ω vulgo*, sed. ae(th *i r m 2*)ere ***N***, sed. ae(there *i r m 2*) ***M***, seductas aequore (*fort recte, cf I 22*) *β* ***h l f*** ς ‖ seductus ab ethere *cUps* ‖ longe$^{ł\ go^2}$ ***M***, longo ς 625 geminas *ccBernegg et Par* ‖ arthos ***f*** 626 occasuṣ *β* ‖ allatus ***g***, delatus *ccSprotii Senat et Vat* 628 regnis ***N h e*** ς, regis *β* ***M f l*** ς *A* ‖ athalantis ***g*** 629 Exiguam repetit requ. ***s*** 630 Euocat$^{e^2}$ ***e*** ‖ auro‿reçursus (*arcum duxit m 3*)—diurnae *β* ‖ currus ***h*** ς *Hs vulgo*, cursus ***O l e*** ς *ω*, cursusque ***f*** *R* ‖ diurn(os *i r m 2*) ***M*** 631 hic dominus *Polle* ‖ cunctos (*idem videtur fuisse in β* ***O***) ς *Hs*, cunct/s$^{i^3}$ *β*, cunct(i *i r m 2*)s ***O***, cunctis ς* ***f*** ς *ω Riese²*. *cf Thesaur IV 1402, 45* ‖ hom. custos ς *et e coni Mnemos 1894, 61 Damsté* ‖ corp(o *ex* e *m 2*)re ***M*** 632 Iam$^{a^1}$petionides ***M***, Iapetoniades ς *R* ‖ fuit athlas ***e*** 633 sol(i *ex* u *per ras*)s ***M***, solus ***l*** 634 et flexos ***l*** ‖ equis, devexos *Hs* ‖ accipit ς, suscipit ***s*** ς 635 ar//menta (ma *eras*) ***M*** ‖ per agros *Mscr Diez Sant 148ᵉ* 636 premebant *β* ***e*** ς *Hs vulgo*, premeba/t (n *eras*) ***M***, premebat ***N h l f*** e^2 ς *ω* 637 micantes ***f***, uirentes *cBonon Burm vulgo olim* 638 tegebant *β* ***O e*** ς, ferebant ***l g*** m e^2, (fer *ex corr*, g *dignoscitur*)ebant ***h***, ferebat ***f***, gerebant ς 643 dederat Themis hăc *A*, Th. dederat hanc Parnassia *V*

'tempus, Atlans, veniet, tua quo spoliabitur auro
arbor, et hunc praedae titulum Iove natus habebit.'
id metuens solidis pomaria clauserat Atlas
montibus et vasto dederat servanda draconi
arcebatque suis externos finibus omnes.
huic quoque 'vade procul, ne longe gloria rerum,
quam mentiris' ait, 'longe tibi Iuppiter absit!'
vimque minis addit manibusque expellere temptat
cunctantem et placidis miscentem fortia dictis.
viribus inferior (quis enim par esset Atlantis
viribus?) 'at quoniam parvi tibi gratia nostra est,
accipe munus!' ait, laevaque a parte Medusae
ipse retro versus squalentia protulit ora.
quantus erat, mons factus Atlas; nam barba comaeque,
in silvas abeunt, iuga sunt umerique manusque,
quod caput ante fuit, summo est in monte cacumen.
ossa lapis fiunt; tum partes altus in omnes
crevit in inmensum (sic di statuistis), et omne
cum tot sideribus caelum requievit in illo.
Clauserat Hippotades aeterno carcere ventos,
admonitorque operum caelo clarissimus alto
Lucifer ortus erat: pennis ligat ille resumptis
parte ab utraque pedes teloque accingitur unco

---

644 Tempus ait ueniet *N* ‖ athlans (646 athlas) *β*, at(h)las *M h R*, at(h)la *e f l ς R*, athalas *g* 645 tititulum (*corr m 2*) *M* ‖ satus (natus²) *l* 646 metuem (*corr*) *β* ‖ pomeria *N g s ccBersm et Senat* 647 Montibus *Aω*, m(o)enibus *e*¹ *f ς Plan Hs vulgo*, molibus (*cf 773*) *Schepperus* ‖ deerat (*corr*) *β* ‖ dederat seruare *FrgTheatin* 649 Huic—ne (f.²// c²) *M* ‖ Hinc *e ς R* 650 Quam *β M h l ς*, Quas *N g m e ς Hs vulgo olim*, s. (= sive) sittibi *i mg m* ‖ absit (ł assit²) *e* ‖ ait ne longe iupiter absit *l* 651 manibus(que *om*) *h*, foribusque *cBonon et schedae Theat Hs vulgo olim* 653 Atlanti *ς Plan Hs vulgo olim* 654 Viribus ait *f* ‖ gratia (ł gloria²) *e* ‖ gloria nostri est *ς* 656 prodidit *ς Hs* 657 athlans *N* ‖ iam barba *ς Hs vulgo olim* 660 altus *A ω*, auctus *ς Hs vulgo*, actus *ς* 661 dii *N* 662 requiescit *ς* 663 hyppotades *M*, ipotades *l*, ypotades *vel* ypodates *ς* ‖ aeterno *A ω*, terreno *vel* Tyrrheno (*cf Kl Ph Abh III 42 Zingerle*) *vel* alterno *Hs*, hesternos (*cf ad Appul Met II 38 p 154 Oudendorp*) *Waddel*, aerato *Bentley*, adversos *Polle*, Aetnaeo *Transact Cambr Ph S III 144 Housman* 664 Ammo nitorque *β*, Ammonitorque *M h* 665 ligat *i r m*, leuat (*virgula del*) *i mg a m 3 m*, negat (*corr m 2*) *β*

et liquidum motis talaribus aera findit.
gentibus innumeris circumque infraque relictis
Aethiopum populos Cepheaque conspicit arva.
illic inmeritam maternae pendere linguae
Andromedan poenas iniustus iusserat Ammon.
quam simul ad duras religatam bracchia cautes
vidit Abantiades (nisi quod levis aura capillos
moverat et tepido manabant lumina fletu,
marmoreum ratus esset opus), trahit inscius ignes
et stupet et visae correptus imagine formae
paene suas quatere est oblitus in aere pennas.
ut stetit, ʻoʼ dixit ʻnon istis digna catenis,
sed quibus inter se cupidi iunguntur amantes,
pande requirenti nomen terraeque tuumque,
et cur vincla geras!ʼ primo silet illa nec audet
appellare virum virgo manibusque modestos
celasset vultus, si non religata fuisset;
lumina, quod potuit, lacrimis inplevit obortis.

---

676 *Maximianus IV 19 (Baehrens PLM V 338)*: saepe velut visae laetabar imagine formae.

---

668 circaque ς ‖ citraque infraque *cOxon*, citraque ultraque *Hs* 669 cepheaque *e ς ed Vincent Jahn vulgo, καὶ τὰ τοῦ Κηφέως πεδία Plan*, ci(y)pheiaque *β O*, cepheiaque *h l f* e^2 *ς ω*, cepheia *s ς Hs vulgo olim* 670 mat. soluere *cUps* 671 Andromedan (*cf 757 XIII 174*) *β N e ς L Ben Plan Hs vulgo*, Andromeden *f ς Jahn*, Andromedā *M h l R*, Andromedam *g ς VA*, Andromedem *s cSprotii* ‖ iniustas (ł tus *sscr* e^2) *e g*, immitis *ς Hs vulgo olim* ‖ iusserit *h* ‖ amon *h l g*, hammon ς 672 religataque *f* 673*sq* a(b *i r m 2*)antiades *l f* ‖ nisi quod—opus *in parenth pos post Gierigium Jahn* 674 trepido *N ς Hs vulgo olim* 675 esset ratus *f* 676 stupet et visae] *sic* (*cf 131*) *e m ς ω Hs*, stupet exigue̜ *β O ς*, eximi(a)e *l g* (*i mg m n*) *ς Bothe*, stupet uise *h* ‖ corruptus (*corr m* e^2) *β M e*, miratus *cThuan*, remoratus *Hs* 677 Poene *M* ‖ (ł leues[3]) suas quate(re *i r m 2*) *N*, quater// est *M e*, quāt(e [2] //// *a m 2*) est *β* ‖ in aera ς 678 Et stetit *l*, Vt uestit *f* 679 placidi *e*, (ł cupidi[2]) cupide *h* ‖ iungantur *Hs vulgo olim* 680 (re *i r m 2*)quirenti *N* ‖ (terre̜ *i r m 2*)que *e* ‖ nomen patriaeque ς 681 stupet illa ς *cSprotii Ciofanus* 682 Compellare ς, adspectare *Hs* ‖ que *om h* 683 Velasset *vel* Velaret ς 684 (quo[3]) qui pot. *l* ‖ abortis *h l f g ccGoth et Senat*

saepius instanti, sua ne delicta fateri
nolle videretur, nomen terraeque suumque,
quantaque maternae fuerit fiducia formae,
indicat; et nondum memoratis omnibus unda
insonuit, veniensque inmenso belua ponto
inminet et latum sub pectore possidet aequor.
    Conclamat virgo; genitor lugubris et una
mater adest, ambo miseri, sed iustius illa,
nec secum auxilium, sed dignos tempore fletus
plangoremque ferunt vinctoque in corpore adhaerent,
cum sic hospes ait: 'lacrimarum longa manere
tempora vos poterunt: ad opem brevis hora ferendam est.
hanc ego si peterem Perseus Iove natus et illa,
quam clausam inplevit fecundo Iuppiter auro,
Gorgonis anguicomae Perseus superator et alis
aetherias ausus iactatis ire per auras,
praeferrer cunctis certe gener; addere tantis
dotibus et meritum, faveant modo numina, tempto:
ut mea sit servata mea virtute, paciscor'.
accipiunt legem (quis enim dubitaret?) et orant
promittuntque super regnum dotale parentes.
    Ecce velut navis praefixo concita rostro

---

685 delecta (*corr*) *M* 686 Velle uideretur *s* ‖ nomen patriaeque *Bothe* 687 fid. linguae *cBersmanni* 688 *om f* ‖ at (*vel* en) nondum *Hs* ‖ numeratis *l* 690 Imminet [ł Eminet²] *e*, Eminet *s* *cSprotii* ‖ lato *g* *cBas* ‖ proscidit aequor *coni* (*cf Mscr Diez 1075*) *Hs* 691 et amens (*cf II 334*) ς *Hs vulgo olim* 692 i(us *i r m 2*)tius [i²] *N*, iustus *M* ‖ illa est *g* 693 Non secum *g cBersm* ‖ nisi dignos *Hs* ‖ tempore luctus *Mscr Diez Sant 148ᵉ* 694 iunct(o *i r*)que [ui²] [ł uincto²] (ł uincto *i mg*) *M*, iunctoque *e*, iunctoque ς 695 (T *ex* C)um *N* Tum sic ς Tunc *cGoth* 696 ferendam est ς *ccRhenov et Sprotii Hs vulgo*, ferenda est *A Plan ω* ‖ at opi b. h. ferendae est *coni Hs* 697 ex illa *h*, at illa *f* 698 Quam quondam ς, quam lusam *Hs* 700 Ae(e)therias (*cf am II 14, 41 ars II 59*) *A R vulgo olim Riese*, Ęthereas *e* ς *VA*, Aerias *ex ccBernegg et Par 2 ad Lucr p 167 Lachm Merkel² vulgo*, Aetheriis *Burm* 701 cuntis *M* ‖ *desinit in hoc versu ultimum folium recens codicis F* (= *f*), *cetera a v 702 ad finem Metamorphoseon scripsit manus antiqua* (*F*) 702 merito (ł tum *sscr m 2*) *e* 703 m(ea uir *i r m 2*)tute *F* ‖ virtute mea servata *s*, *item citat ad Hor ep II 2, 87 Bentley* 705 Promittuntque (ł Per *sscr m 2*) *e* ‖ fatale *ex corr* (dotale *videtur fuisse a m 1*) *F*²

sulcat aquas iuvenum sudantibus acta lacertis,
sic fera dimotis inpulsu pectoris undis
tantum aberat scopulis, quantum Balearica torto
funda potest plumbo medii transmittere caeli,
cum subito iuvenis pedibus tellure repulsa
arduus in nubes abiit. ut in aequore summo
umbra viri visa est, visa fera saevit in umbra;
utque Iovis praepes, vacuo cum vidit in arvo
praebentem Phoebo liventia terga draconem,
occupat aversum, neu saeva retorqueat ora,
squamigeris avidos figit cervicibus ungues,
sic celeri missus praeceps per inane volatu
terga ferae pressit dextroque frementis in armo
Inachides ferrum curvo tenus abdidit hamo.
vulnere laesa gravi modo se sublimis in auras
attollit, modo subdit aquis, modo more ferocis
versat apri, quem turba canum circumsona terret.
ille avidos morsus velocibus effugit alis
quaque patet, nunc terga cavis super obsita conchis,
nunc laterum costas, nunc qua tenuissima cauda
desinit in piscem, falcato vulnerat ense.

---

708 Sic fert *β*, Sic fer/ (*macula in ras*) ***M*** 709*sq* balcaria ς ‖ tortum (*corr m 3*) — plumbum (*corr m 3*) medi(o *i r*) ***N***, tortum — plumbum ς ‖ transmittere *e* (ł transcurrere[2]) 712 abiit at in ***N***, ab. et (at *sscr g*) in ***F*** ς* *g* ς *cSprotii* *ω* 713 uisa — umbra *recepi* (*cf NJhbb 1893, 622 et XIV 770*) *ex* ***O*** *β* ***h l g R***, uisam — umbram ***F e m*** h^2 ς *vulgo* 715 libentia ***M*** (v[2]), lucentia *m* ς, li(ue *i r m 2*)ntia ***N*** ‖ terga leonem *e*, ł draconem *adscr* e^2 716 aḍuersum ***h***, auersum ***N***, aduersum *e g* ς 717 Scamiferisque auidas *s* ‖ unges (*corr m 2*) ***h*** (d[2]) 718 celeri missus praeceps ***N h l*** ς *Plan vulgo*, cel. misso (*corr m*) praec. *β* ***M*** ς *VA*, cel. praeceps misso *e*, cel. praeceps missus *cUps*, cel. praeceps missum *cThuan*, cel. miss(o *ex* u *m 2*)s praepes ***F***, cel. praepes missus ς, celeri summum praeceps *cRhenov* ‖ per *om* (*add m 2*) ***l*** ‖ celeri praepes fissum per *Hs*, celeri admissus praec. *in Bibl Diez 1075 idem*, celeri fissum praeceps *Burm vulgo*, celeri fissum praepes *Mitscherlich*, celeri immissus praeceps *Baumg-Crusius* 719 dextṛeque (o) ***M*** 720 addidit (ł ab *sscr*) *e* 722 subit ***F*** 723 Uersa (t *add m 2*) ***M***, ł satur *sscr m* 725 Quaque patent *e* (l^2) ς *R V vulgo olim*, quaeque patent *Polle* ‖ ca(u *i r*)is *e* 726 lateris (ł rum *sscr m 2*) *e* 727 in pristem *post Heinsium Bentley*, in pristim *Obss I 17 Gronovius* ‖ uulnerat ***F h l n*** e^2 *ω vulgo*, uulnerat *ex corr* (uenerat *videtur fuisse a m 1*) $β^2$ M^2, uerberat ***N e*** ς

belua puniceo mixtos cum sanguine fluctus
ore vomit: maduere graves adspergine pennae.
nec bibulis ultra Perseus talaribus ausus
credere conspexit scopulum, qui vertice summo
stantibus exstat aquis, operitur ab aequore moto.
nixus eo rupisque tenens iuga prima sinistra
ter quater exegit repetita per ilia ferrum.
litora cum plausu clamor superasque deorum
inplevere domos: gaudent generumque salutant
auxiliumque domus servatoremque fatentur
Cassiope Cepheusque pater; resoluta catenis
incedit virgo, pretiumque et causa laboris.
ipse manus hausta victrices abluit unda,
anguiferumque caput dura ne laedat harena,
mollit humum foliis natasque sub aequore virgas
sternit et inponit Phorcynidos ora Medusae.
virga recens bibulaque etiamnunc viva medulla
vim rapuit monstri tactuque induruit huius
percepitque novum ramis et fronde rigorem.
at pelagi nymphae factum mirabile temptant
pluribus in virgis et idem contingere gaudent;
seminaque ex illis ut erant iactata per undas,
nunc quoque curaliis eadem natura remansit,
duritiam tactu capiant ut ab aere quodque
vimen in aequore erat, fiat super aequora saxum.

---

728 pu(n *i r*)iceo *e* 732 exit aquis *ccBerol et Medic Burm vulgo olim* ‖ aequore rapto (ł moto *sscr g n*) ***F N g*** ς 733 Nisus ***e l*** ς ‖ (ru *i r m 2*)pisque ***e*** ‖ sinistra ***F*** ς* ς *ω vulgo,* sinistrę(ae) ***N*** ς, sinistr(a *ex* o *m 2*) *β*, sinistr/ $^{a^2}$ ***M*** 735 superas(que *add m 2*) ***N*** 737 saluatoremque ς 738 Casiaphe ***l***, Casiope ***F***, *Κασσιέπη Plan* 741 nuda ***p*** ς *Hs* 742 (M *i r m 2*)ollit ***M*** 743 ut imponat *Hs* ‖ forcinidos ***N***, ph(f)orcinodos ***F l***, phorcinidos ***h***, phorœydos (ł phorcinidos *sscr m 2*) ***e*** ‖ methuse(æ) *β* ***M*** 744 etiamnunc ***A*** *ω*, etiamnum *nullo codice, ut videtur, suffragante Hs vulgo* 745 monstra (*corr*) ***F*** 746 Concipitque (*corr m 2*) ***N***, Praecepitque ς, Assumsitque *cRhenov* 749 ut erant ***M*** *β* ***l*** ς *ω*, (ut e *i r*)rant ***N***, uterant ***F***, ut eraut (uel iterant *sscr*) ***s***, iterant ***h e m*** ς *vulgo* 750 curaliis *β* ***O*** *cRhenov Hs vulgo*, coraliis ***e l p*** ς *VA* choraliis ***h***, corallis ***s*** ς *cSprotii R* 751 Duritiem ς *Hs vulgo olim* ‖ tactu *recepi ex β* ***M***, tacto ***m*** *cett ω vulgo* ‖ captant *β*, cap(i *ex* t)ant ***M***, capt(e *ex* a)nt ***N***, captent ***g*** ‖ ad aera (*cf IV 99 et ad trist I 3, 29 Owen*) *β*, a(b *i r m 2*) aeræ ***M***, ab equore ***F*** ς*, aere *sscr* F^3 e^2 ethere *sscr* l^3 752 in ęquor(e *sscr* ***m***) ***M*** ς*

Dis tribus ille focos totidem de caespite ponit,
laevum Mercurio, dextrum tibi, bellica virgo,
ara Iovis media est: mactatur vacca Minervae,
alipedi vitulus, taurus tibi, summe deorum.
protinus Andromedan et tanti praemia facti
indotata rapit; taedas Hymenaeus Amorque
praecutiunt, largis satiantur odoribus ignes
sertaque dependent tectis et ubique lyraeque
tibiaque et cantus, animi felicia laeti
argumenta, sonant; reseratis aurea valvis
atria tota patent, pulchroque instructa paratu
Cepheni proceres ineunt convivia regis.
Postquam epulis functi generosi munere Bacchi
diffudere animos, cultusque genusque locorum
quaerit Lyncides moresque animumque virorum . . .

753*sq* *Lact Plac Comm in Stat Theb IV 448*: sic Ouidius de simili sacrificio: ‘Dis tribus ille focos—summe deorum’.

---

753 Di(ist *i r m 2*)ribus ***M*** 755 mactātur (2 *ssc*) ***M*** ‖ (b *ex* u *m 2*)acca ***N*** 757 andromedan *β* ***M h l*** ς *L VA Hs vulgo*, andromed(en *i r m 2*) ***N***, andromed(e *ex* a *m 2*)n ***F***, andromeden ***e p*** ς ***R***, andromaden ***g*** ‖ ut tanti ***Hs*** 758 In dotata *Merkel*[2] ‖ himineus ***F*** 759 Prae(e)cutiunt *β* ***M*** *ω vulgo*, Praeci(pi *i r*)unt ***N***, Praecipiunt ***F*** ς* ***m g*** ς ‖ sociantur ***l*** ς 760*sq* cithareque lireque *cUpsal*, et ubique (uel cytharaeque *sscr*) l. *cSprotii* ‖ tectis lotique lyraeque ***Hs*** 761 felicicia ***N*** 762 (b *ex corr*)aluis ***N*** 763 p(e *i r*)tent ***M*** 764 Cepheni *β* ***M*** ς* ς *VA Merkel*, Cephe(ii *i r*) ***N***, Cephen(ū *ex corr*, Cephem *vel* Cepheni *videtur fuisse*) ***F***, Cephenum (*cf V 1*) ς *cSprotii Bach*, Cephei (ł ni *sscr m 2*) ***e***, *Κήφειοι Plan*, Cephenes *coni* (*idem tamen versum del*) ***Hs***, Cephenis (*regis sc*) *Burm vulgo olim* 765 uicti *vel* uncti ς, uicti (uel functi *sscr*) ***s***, functi et ς, functos (*animos sc*) ***Hs*** ‖ generosi et ***l*** 766 cultusque habitusque locorum *Burm* ‖ *iuxta* locorum *habet haec* (*767^a*) Querit abantiades querenti protinus unus *i mg* ***F***[2] 767*sq* *quae uncinis inclusi aliena sunt ab omnibus libris bonis, recepta lectio* (*nisi quod 769* Qui *solus habet* ***M***) *videtur fuisse in β* ***O X*** ‖ Quaerit Lyncides m. a. virorum] *sic fere* (lincides *β*) ***M*** *β*, Quaerit (abanciades[3]) ////////////////////////// ***N***, abanchyades mores animumque uirorum narāt lincides quaerenti protinus unus *in illa ras una rectaque linea scripsit* (*m 3*) ***n*** ‖ (Narrat *i r m 2*, lin *ex corr alio atram*)cydes moresque a. u. ***F*** ‖ Quaerit (lynicides ∧ *i r m 3*) moresque habitumque uir. ***l***, ∧ querenti protinus unus Narat lincydes *i mg a manu saec XV* (Cepheus *glossam i mg add eadem*) ***l***[3] ‖ Narrat lincides moresque habitusque uir. ***h***, Querit abanciades querenti protinus illi (*signo*" *indicatur hunc v ante 767 inserendum esse*) *iuxta 767 i mg* ***h***[2] ‖ Quaerit abanthyades (ł lincides[2]) moresque (ł habitum[2]) animosque uir. ***e*** ‖ Quaerit abantiades moresque animosque uirorum (*767^a*

[quaerit Abantiades: quaerenti protinus unus
narrat Lyncides moresque animumque virorum]
qui simul edocuit, ‘nunc, o fortissime’, dixit
‘fare precor, Perseu, quanta virtute, quibusque
artibus abstuleris crinita draconibus ora.’

---

768 om) Quae simul ed. ***g*** ‖ Querit abant. m. habitusque (habitumque *s*) uir. Que simul ed. ***s*** *R* ‖ *τό τε γένος καὶ τὴν ἐργασίαν τῶν τόπων ὁ Ἀβαντιάδης ζητεῖ τά τε ἔθνη καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνδρῶν, ἅπερ ὁμοῦ τε ἐδίδαξεν ὁ Κηφεὺς καὶ Νῦν, εἶπεν, ὦ γενναιότατε Περσεῦ, εἰπέ, δέομαι τίνι δυνάμει Plan* **767ª 768** *om β* ***O F*** *ς* ς* ***s*** *R, alterum del* (*ut inter se excipiant 766 767ª 769*) *Heinsium secutus Burm* **768** moresque habitusque ς ‖ locorum (uel uirorum *sscr*) *cSprot* **769** Qu(i *partim eras*, e *add m 2*) ***M***, Quem simul ς, Que(ae) simul *cett ω vulgo* ‖ nunc te fort. *R* ‖ qui simul (*id quod in textu expressimus*) *scripserunt* (*cf Hauptii ed exeg ab Ehwaldo curatam app cr p 347*) *Merkel et Ehwald . sed cum neque* qui *habeat quo referatur et* simul *vix ac ne vix quidem sit id quod illi volunt ‘auf alle Fragen zugleich’* (*ut* qui *sit idem quod ‘is qui’*), *haud scio an post 767 versus exciderit, quo quis interrogetur dictum sit . quod si verum est, fieri potuit, ut codicum deteriorum aliquot* (ς) *librarii et lacunam explere cupientes neque lectionem in* ***A*** *fortasse* (*cf β*) *traditam* Quaerit abantiades
lyncides *intellegentes primo scriberent* Quaerit abantiades m. a. uirorum, *post adderent* Narrat lyncides m. a. uirorum, *postremo conflarent lectionem, quae exstat in* ς *VA, vulgatam hanc* (*vv 766 767ª 768/770*):

cultusque genusque locorum,
Quaerit Abantiades, quaerenti protinus unus
Narrat Lyncides moresque (que *om alii*) habitumque (habitusque *vel* animosque *alii*) virorum.
Quae simul edocuit: nunc, o fortissime, dixit,
Fare, precor, Perseu *sq*

quam lectionem frustra def (*ut sit* Lyncides = *Cepheus*) *Rh Mus NF LVI 341 sq Helm*

totum locum (765 *sq*) *alii aliter constituerunt velut sic*: Postquam epulis functos—animos, quaerenti prot. unus Narrat Abantiadae cultusque habitumque locorum *vel* Postquam—locorum Quaerit Ab., quaerenti prodidit unus, Quae simul edocuit *sq vel* Postquam—locorum Quaerit Ab., quaerentem prot. unus quae simul edocuit *Hs* ‖ diff. animos, cultusque habitusque locorum Narrat Ab., moresque animosque virorum. Quae simul ed. *Baumg-Crusius* ‖ diff. animos, cultusque genusque loc. Narrat Lyncides moresque animosque virorum *Lemaire* ‖ Quaerit Ab., quaerenti prot. unus Narrat Lyncidae *Suchier* ‖ diff. an., cultusque genusque l. Quaerit Lyncides: quaerenti prot. unus Narrat Lyncidae moresque animumque vir. Qui simul *NJhbb 1895, 833 Bannier* **770** ‘fare precor’ Cepheus *coni Haupt . Planudem* (*cf quae dixi ad 767*) *sic legisse haud putaverim. nam cum sit ὦ γενναιότατε Περσεῦ* = o fortissime Perseu, *suo arbitrio, ut sententiae succurreret, pro* edocuit *videtur scripsisse ἐδίδαξεν ὁ Κηφεύς* ‖ quan/ta (a *eras*) ***M*** ‖ qua tu virtute *Hs* **771** Actibus ***l*** ‖ crinita (uel cristata *sscr*) ***s***

Narrat Agenorides gelido sub Atlante iacentem
esse locum solidae tutum munimine molis;
cuius in introitu geminas habitasse sorores
Phorcidas, unius partitas luminis usum;
id se sollerti furtim, dum traditur, astu
supposita cepisse manu perque abdita longe
deviaque et silvis horrentia saxa fragosis
Gorgoneas tetigisse domos, passimque per agros
perque vias vidisse hominum simulacra ferarumque
in silicem ex ipsis visa conversa Medusa.
se tamen horrendae clipei, quem laeva gerebat,
aere repercusso formam adspexisse Medusae,
dumque gravis somnus colubrasque ipsamque tenebat,
eripuisse caput collo, pennisque fugacem
Pegason et fratrem matris de sanguine natos.
addidit et longi non falsa pericula cursus,
quae freta, quas terras sub se vidisset ab alto
et quae iactatis tetigisset sidera pennis.
ante exspectatum tacuit tamen; excipit unus
ex numero procerum, quaerens, cur sola sororum

---

772 agenorydes (ł abantiades²) *e*, abantiades (uel agenorides *sscr*) *cSprotii*, abantiades ς 773 solidae septum *cHamb* 773 munimine mot (*sic*) ***M*** 775 Phorcydas ς *vulgo olim* ‖ (sor *i r m 2*)titas ***N***, (sor *ex* par *m 2*)titas ***F***, (sor *ex corr*)titas ***h***, sortitas (ł partitas²) ***e***, partitas (ł sortitas) ***g***, sortitas ς 776 Id (*i r*) se furt(im dum *i r m 2*) ***N*** ‖ sollerti, furtim d. tr., astu *distinguunt Plan VA* 778 arentia saxa ***s*** ς, herentia s. ***g*** 779 Gorgonas (*corr*) ***F*** 780 Perque uiços (a²) ***M*** ‖ ferarumque ς ω *vulgo*, *καὶ θηρῶν Plan*, ferarum// ***N***, ferarum(que *om*) ***A*** 781 scilicem ***l*** 782 Se tamen ***h e*** ς ***A*** *Plan*, Se/ (d *eras*) ***M***, Sed t. *cett* ‖ horrendo ***β***, horrendo (e) ***M***, horrendam ***g*** ‖ quem *recepi ex* ***N*** ς, q(q̄ *inde m 2*) ***l***, quod *cett vulgo* ‖ tenebat *cDresd* 783 Aere percusso ***N***, Ore reperc. ς, orbe reperc. ***Hs***, aere repercussam *Riese* 784 cumque *Zeitpart p 171 EHoffmann* ‖ colubras(que *om*) ***e g p s*** ς, colubrosque *vel* colubros ς 785 execuisse *vel* praesecuisse ***Hs*** ‖ pennisque *ex* pennamque *per ras* ***M*** 786 fratrem ς *cRhenov* ***A*** *Regius* ***Hs*** *vulgo*, fontem ς *et i r* ***N***, fratres ***A RV*** ‖ fontem (uel fratrem *sscr*)—natum *cSprotii*, fonte(s *i r*) ***e*** ł tem ł fratres *sscr* ***e***², et matris fontem ***s*** ‖ *post* natos *punctum del Jahn, restituit Ehwald* 789 uidisset ***g*** 790 Ante exspectatum (ū *i r* ***N***) ***N h e m*** ς ***RV***, Antea spectatum ***F***, Ante espectatum *inde* ***F***², Ante spectatum ***β M l*** 791 E numero ς *vulgo olim*, De num. ***s*** ‖ cur una ***e p*** ς *cUps*

gesserit alternis inmixtos crinibus angues.
hospes ait: ‘quoniam scitaris digna relatu,
accipe quaesiti causam. clarissima forma
multorumque fuit spes invidiosa procorum
illa, neque in tota conspectior ulla capillis
pars fuit. inveni, qui se vidisse referret.
hanc pelagi rector templo vitiasse Minervae
dicitur. aversa est et castos aegide vultus
nata Iovis texit, neve hoc inpune fuisset,
Gorgoneum crinem turpes mutavit in hydros.
nunc quoque, ut attonitos formidine terreat hostes,
pectore in adverso, quos fecit, sustinet angues.’

---

792 Gesserat *g* ‖ alternis *F* ς* *m* ς, alternos *β O* ς, alternum *cRhenov* ‖ inmixtos (ł inmissos *i r sscr m 3*) *N*, immixtas *p* ‖ alternis in "crinibus" mixtos *h* 793 sc(i *i r*)taris *N*, scrutaris *s ccGronov et Voss* 794 quaesiti/ (s *eras*) *β M* 795 insidiosa ς 796 nec in *N e R* ‖ tota *N F e m* ς, totis *β M l*, toto *h cBersm* 797 referrent *F e l g ω Jahn* 798 uiolasse *F* ς 799 aduersa *l ccDresd et Goth* 800 ioui stetit (*corr*) *M* ‖ impune tulisset *Hs* 801 crimem (*corr*) *M* ‖ turpes crinem (*ex codd?*) *Hs* ‖ mutauis (*corr m 3*) *β* ‖ ydros *i r e*, idros *l*, hydras *cMedic* ‖ in angues ς 802 (ut attoni *i r m 3*)tos *h* ‖ admonitos *Bentley* ‖ hospes (*corr*) *F* 802/03 *del Haupt, sed cf Rh Mus LVI, 353 Helm et in app cr ed p 349 Ehwald* ‖ Liber quintus *M e*, Incip lib V *N*, EXPLICIT QVARTVS LIBER QINTVS INCIPIT *l*, *nullus titulus in β F h e*

LIBER QUINTUS.

Dumque ea Cephenum medio Danaeius heros
agmine commemorat, fremida regalia turba
atria conplentur, nec coniugialia festa
qui canat est clamor, sed qui fera nuntiet arma,
inque repentinos convivia versa tumultus
adsimilare freto possis, quod saeva quietum
ventorum rabies motis exasperat undis.
Primus in his Phineus, belli temerarius auctor,
fraxineam quatiens aeratae cuspidis hastam,
'en' ait, 'en adsum praereptae coniugis ultor,
nec mihi te pennae nec falsum versus in aurum
Iuppiter eripiet.' conanti mittere Cepheus
'quid facis?' exclamat, 'quae te, germane, furentem
mens agit in facinus? meritisne haec gratia tantis
redditur? hac vitam servatae dote rependis?
quam tibi non Perseus, verum si quaeris, ademit,
sed grave Nereidum numen, sed corniger Ammon,

---

17 *sq* *Quintil Inst Or IX 3, 48 Halm*: Congeruntur et diuersa . . et apud Ouidium: 'Sed graue Nereidum n. s. c. Ammon [amon *G*], Sed quae [Et quae *AGM*] — belua ponti Exsaturanda meis'.

1/389 *exstant in β* 1 Cumque ***F*** || danaeius ***N*** ς, τοῦ Δαναείου *Plan*, d/anæius (i *eras*) ***M***, daneius β, dan(eius *i r m 3*) ***h***, daneius *cett* ***RV*** 2 Agmina(e *add m 2*) β || fremida r. turba ς *Merkel*, fremida r. turba (*cf Stat Theb II 214*) ***M*** ł be^{2} ł be ł fremitu ł fremitu *i mg m 2 et 3 m*, frem(itu *i r m 2*) reg. turba ***N***, turbae^{2} fremi(tu *ex* da *m 2*) reg. turba(e *add m 2*) β, fremitu reg. turbae (*probat p 110 Hartman*) *cett* (*i r* ***h***^{3}) ω *vulgo olim*, trepida reg. turba *Adv cr II 82 Madvig* 3 coniugialia β^{3} ***l*** ς *VA vulgo*, coniugalia ***e***, coniugalia$^{i^2}$ ***O*** β ***F e h*** ς ***R***, connubialia ς 4 nontiet (*corr*) ***e*** 6 Assimilare ***M*** ***e***^{2} ς *Merkel*, Assimi/lare ***F***, Assimulare ***e*** *cett* ω *vulgo olim* || posses ***l g*** 10 praerapt(a)e ***h p*** 11 falsum$^{s^2}$ ***M*** 12 eripient *cGronovii Hs vulgo olim* 13 quod facis [*facinus sc*] *vel* quo facis *Hs* || germane^{o} ***M*** 14 ait (*corr*) ***M*** || meritisue (*corr m 2*) ***F*** 15 seruat(am *i r m 2*) ***N***, seruat(am *ex* ę *m 3*) ***F***, seruatam ς, seruata ***s*** 17 amon ***h l***, hammon ***M F e n*** *VA*

sed quae visceribus veniebat belua ponti
exsaturanda meis. illo tibi tempore rapta est,
quo peritura fuit; nisi si crudelis id ipsum
exigis, ut pereat, luctuque levabere nostro.
scilicet haud satis est, quod te spectante revincta est
et nullam quod opem patruus sponsusve tulisti:
insuper, a quoquam quod sit servata, dolebis
praemiaque eripies? quae si tibi magna videntur,
ex illis scopulis, ubi erant adfixa, petisses!
nunc sine, qui petiit, per quem haec non orba senectus,
ferre, quod et meritis et voce est pactus, eumque
non tibi, sed certae praelatum intellege morti!'
    Ille nihil contra, sed et hunc et Persea vultu
alterno spectans petat hunc ignorat an illum,
cunctatusque brevi contortam viribus hastam,
quantas ira dabat, nequiquam in Persea misit.
ut stetit illa toro, stratis tum denique Perseus
exsiluit teloque ferox inimica remisso
pectora rupisset, nisi post altaria Phineus
isset: et (indignum!) scelerato profuit ara!
fronte tamen Rhoeti non inrita cuspis adhaesit;
qui postquam cecidit ferrumque ex osse revulsum est,

---

39 *Priscianus VI 69*: 'hoc ŏs' correptum 'ossis'—Ovidius in V metamorphoseon: 'Qui posquam [*sic R*, postquam R^2 *cett*] cecidit ferrumque ex osse revulsum est'.

---

18 ponto ς *Hs vulgo olim*, ponto (uel ponti *sscr*) *cSprotii* 19 exatu-(s² *sscr*)randa ***N***, Exsatianda ***p*** ‖ adempta est ς 20 nisi tu cr. ***N g p*** ς, nisi (si *add* ***i l*** *m 2*) cr. ***h*** ‖ ad ipsum (*corr m 2*) β 21 luctu// le(t *ex* u)abere ***N***, leuauere (*corr m 2*) β ***M***, lauabere ***l*** 22 aut β, haud *inde* β² ‖ 23 opem paruus (*corr*) sponsu suæ tulisti ***M*** ‖ sponsus patruusque *cSenat*, patr. sponsusque *p 111 Hartman* 24 a quoquam ***i r e*** ‖ quodam *ex* quoquam ***F***² ‖ a quodam quo ***g*** 25 Pręmiaue ***e*** ς 26 Ex ipsis—erant (ł rat *sscr* ***e***²) ***e s*** ‖ erat (*corr* ***n***) ***N*** ς ‖ affissa ***M***, religata *cThuan* 27 Hunc sine *cSprotii JHVoss* ‖ haec *om* ***g*** ς, *del Hs* 29 intellege// (re *eras*) ***M*** 32 que *add* ***h***² 33 nequicquam β ***h l g*** ς *vulgo olim* 34 Ut stetit β ***M l*** ς *Hs vulgo*, Et stetit ***N h e*** ς *Jahn*, At stetit ***F*** ς, Ast stetit ***g***, A(d)stitit (ł iit²) ς, Constitit ***R***, Restitit *Hs* ‖ (str *i r*)atis ***M*** ‖ tunc ***e*** ς 35 Exiluit ***M***, Exiliit ***e l g*** ς 36 ni post *cBersmanni* 38 rhœ-chi (*virgula a m 2*) ***M***, rhethi ***N***, rethi ***F*** ς* ς ‖ rhœi chinei non β 39 Qu(i *ex* ae) ***N***, Quae (*corr m 2*) β ‖ posquam *cod RPrisciani* ‖ telumque *cGronov* ‖ ex osse ***F*** ς* ς *Priscianus*, ex hoste β ***N*** ς, ex /osse (h *eras*, s *alterum a m 2*) ***M***

calcitrat et positas adspergit sanguine mensas.
tum vero indomitas ardescit vulgus in iras,
telaque coniciunt, et sunt, qui Cephea dicunt
cum genero debere mori; sed limine tecti
exierat Cepheus testatus iusque fidemque
hospitiique deos, ea se prohibente moveri.
   Bellica Pallas adest et protegit aegide fratrem
datque animos. erat Indus Athis, quem flumine Gange
edita Limnaee vitreis peperisse sub undis
creditur, egregius forma, quam divite cultu
augebat, bis adhuc octonis integer annis,
indutus chlamydem Tyriam, quam limbus obibat
aureus; ornabant aurata monilia collum
et madidos murra curvum crinale capillos.
ille quidem iaculo quamvis distantia misso
figere doctus erat, sed tendere doctior arcus.
tum quoque lenta manu flectentem cornua Perseus
stipite, qui media positus fumabat in ara,
perculit et fractis confudit in ossibus ora.
   Hunc ubi laudatos iactantem in sanguine vultus

46 *Ilias Lat 384*: Bellica Pallas adest.

47 *Marius Plotius Sacerdos Ars gr II 60* (*Keil VI 481*): thes graecum inveni, sed productum, apud Ovidium, Ianthes Ianthis vel Ianthidis . this tertiae declinationis this vel dis facit genetivo, haec [hic *B v*] Atthis huius Atthis vel Atthidis: sic Ovidius. *sed haec pertinere videntur ad epist Sapph 18, cf de Vries Epist Sapph* (*Lugd Bat 1885*) *p 120 et ad IX 715.*

40 Palpitat ς *Hs vulgo olim* ‖ asparsit ***N*** 41 ardescit (uel crudescit *sscr*) ***s*** 42 concutiunt ς ‖ dicant ***h e g*** ς *R vulgo olim, cf Schmalz L Gr 534*[4] 45 haec se *cSprotii* 47 animis (*corr*) ***F*** ‖ intus ***h*** ‖ athis ***X*** *L vulgo*, athi/s(u *fuit*) *β* ***O***, Atys ς *Plan*, Attis *R* ‖ fulmine ***l*** ‖ gan(ge *ex* ti) *β*, gang(e *ex* i) ***M*** 48 Edit(a *a m 2*)/ ***M*** ‖ Limnaee (*cf PrSG 1887, 21*) *scripsi*, limnatæ *β* ***M***, limna(te *i r*) ***N***, lim̃ate ***g***, limate ς *Plan*, limniate ***F l***, limniace ***h*** ς *A*, lennee *i r* ***e***, ł linnate *sscr* ***e***², licitace *cSprotii*, lurinace ***s***, Lemniaco *Regius*, Limnatis *Hs*, Clematie *Unger* ‖ sub antris ς *Hs vulgo olim* 49 Creditur (uel dicitur *sscr*) ***s*** ‖ quam *i r* ***n***, qua (*corr m 2*) ***l*** 51 clamidem ***M F*** ‖ lyriam clamidem ***e p*** ς 53 madi(dos *i r m 2*) ***N*** ‖ mi/rra (u *fuit*) ***M*** ‖ curu(ũ *i r m 2*) ***N*** ‖ et m. myrrha cohibebat mithra capillos ς 55 arcum ***F h l*** 57 in aula *ccGronov et Junianus Burm vulgo olim* 58 Percutit ς ‖ effractis ς ‖ conf(u)idit ***F***, conf(undit *i r m 2*) ***N***, confundit ***s*** ς, contundit ς ‖ Perc. infractis confudit et ossibus ora *Raph Regius*, confudit in oribus ossa *NJhbb 1892, 632 PhLöwe* 59 laudatos (ł fedatos *sscr* ***m***) ***O*** ς, f(o)edatos ***X*** ‖ fœdatos iactantem (in *om*) sang. *VA Bothe* ‖ Hunc illaudatos *Bach*

Assyrius vidit Lycabas, iunctissimus illi
et comes et veri non dissimulator amoris,
postquam exhalantem sub acerbo vulnere vitam
deploravit Athin, quos ille tetenderat arcus
arripit et 'mecum tibi sint certamina' dixit;
'nec longum pueri fato laetabere, quo plus
invidiae quam laudis habes.' haec omnia nondum
dixerat, emicuit nervo penetrabile telum
vitatumque tamen sinuosa veste pependit.
vertit in hunc harpen spectatam caede Medusae
Acrisioniades adigitque in pectus, at ille
iam moriens oculis sub nocte natantibus atra
circumspexit Athin seque adclinavit ad illum
et tulit ad manes iunctae solacia mortis.
  Ecce Syenites, genitus Metione, Phorbas
et Libys Amphimedon, avidi committere pugnam,
sanguine, quo late tellus madefacta tepebat,
conciderant lapsi: surgentibus obstitit ensis,
alterius costis, iugulo Phorbantis adactus.
at non Actoriden Erytum, cui lata bipennis
telum erat, hamato Perseus petit ense, sed altis
exstantem signis multaeque in pondere massae
ingentem manibus tollit cratera duabus

---

64 *Ilias Lat 284*: 'Tecum mihi sint certamina' dixit.

---

60 licabas *M* ‖ licabas uidet innectissimus *g* 62 exalantem *F l* ‖ aceruo *β M* 63 athin *β O F*, athim *h l*, athym *e*, atyn *ς Plan*, Attin *R* 64 Arrip/it et *M*, Arripuit et *l* ‖ sunt *N* 65 longum(e *sscr m 2*) *M*, longo *ς* ‖ pu. efato *N* ‖ facto *l* 69 arpen (h *sscr*) e^2) *N e l* ‖ spectatā (- *eras*) *M*, spectatum (*corr m 2*) *F* 70 Acrisionides *h ς* ‖ adiitque inspectus *β*, adiitque (g *sscr m 2*) impectus *M* 72 athin *β O F h*, athī *l*, athym *e*, atyn *Plan A*, athim *g*, Attin *R* ‖ inclinauit *h ς* ‖ in illum *ς Hs* 73 mortis (uel morti *sscr*) *s* 74 syenites *Plan A vulgo*, sueni(y)tes *A RV* ‖ mentione *g*, methione *F ς vulgo olim* 75 lybis *F* ‖ amphimeon *β M* 76 tellus late *Hs vulgo olim* 78 phorbantis adactus *i r* h^2 79 auctoriden *l s*, astoriden *p*, actoridem *e* ‖ erytum *M Merkel*, *Ἐρυτον Plan*, Erythum *R*, ericum *s*, h$\overset{i}{\text{e}}$rtum *F*, (eri *i r m 2*)tum *N*, cyrrum *e*, Erithon *Hs vulgo olim*, Erinon *Bothe* 80 hamato (uel amato *sscr*) *s vulgo*, amato *R*, /ammoto *M*, ammoto *β*, admoto *F N h l ς RV Loers*, admotam *e* 81 impondere *M* ‖ murraeque in pondera massa *Merkel*[2], multaeque in pondera massae *post Pollium* (*coll IX 629*) *p VIII Pascal*

infligitque viro; rutilum vomit ille cruorem
et resupinus humum moribundo vertice pulsat.
inde Semiramio Polydegmona sanguine cretum
Caucasiumque Abarim Sperchionidenque Lycetum
intonsumque comas Helicen Phlegyanque Clytumque
sternit et exstructos morientum calcat acervos.
Nec Phineus ausus concurrere comminus hosti
intorquet iaculum: quod detulit error in Idan,
expertem frustra belli et neutra arma secutum.
ille tuens oculis inmitem Phinea torvis
'quandoquidem in partes' ait 'abstrahor, accipe, Phineu,
quem fecisti hostem pensaque hoc vulnere vulnus!'
iamque remissurus tractum de vulnere telum
sanguine defectos cecidit conlapsus in artus.
Hic quoque Cephenum post regem primus Hodites
ense iacet Clymeni, Prothoenora percutit Hypseus,

84 *Ilias Lat 376*: terram moribundo vertice pulsat.
88 *ib 402*: et exstructos morientum calcat acervos.

83 Inf/igitque (ł fl *sscr m 2*) *e*, Inf(li *i r m 2*)gitque *N*, Infregitque ς *Hs vulgo olim*, Infringitque *vel* Infigitque *vel* Immisitque ς ‖ rutulum *g* 85 sameramio *M l*, sam(i *ex* e *m 3*)ramio β, samiramio *F*, semyramio *e* ‖ Polydegmona *post Bothium Riese*, polydecmona *e*, polidecmona *N*, polidegmona *F*, poly‿de/mona β, polide/mona *M h*, polidemona *l* ς, Polydemona *R*, *Πολυδαίμονα Plan*, Poly(i)daemona ς *VA vulgo olim* ‖ cretus (*corr m 2*) *M* 86 *om h*, *i mg* h^2 ‖ Caucasiumque ς *Plan vulgo*, Caucaseumque *A* ‖ abarī *F l*, abarym *e* ‖ *Ἄβαριν καὶ Σπερχειάδην Plan* ‖ sperchion idemque licetum *M*, sperc(hya *i r m 2*)demque thigetum *N*, spercheiadēque licetum *F* ς*, ł sperchionidemque *i mg* e^2 ‖ Lyceum *Bothe* 87 Intonsumque *i r* h^2 ‖ (h)elicen β *F N l*, el(ic *i r m 2*)en *h*, hilicen *M*, helicem ς, elycem *e*, elycen ς *Burm vulgo olim*, Erycem *Boissonade*, Helicon *Bothe* ‖ phalegiamque *M*, phạlegiamque β, phlegiam//(que *eras*) *N*, phlegiāque *F h e* ς, phleigāque *l*, phlegiamque ς *Burm* ‖ clicium-que β, clit/umque *M* 88 instructos β *M*, exst(ruc *e corr m 2*)tos *F*, adstructos ς *Burm vulgo olim*, extinctos ς 89 Nec *om* (*add i mg m*) β *M* ‖ Phineus ausus erat β *M*, Ph. ausus //// *N* ‖ concurre *h* 90 idā *F l* ς, ydam *e*, idam *g* ς ω 91 et *om h* 92 inmittem *e* ‖ phynea *M e* 93 ad partes *l* ‖ attrahor *F g* ς *Burm vulgo olim*, abstraor (*corr M*) *M l* ‖ phyneu *M* 94 hoc *om* (*add m 2*) *N* 95 de uulnere β *O h g*, de corpore *F e l g* ς *vulgo*, de pectore ς ‖ telum *i r* (ferrum *sscr m 3*) *n*, ferrum ς 96 de(i *ex* f)ectos *M*, detectos (*corr*) β, defecto *cVoss* 97*sq* Hic quoque *N F* ς* *g* ς, Tum (ł hic *sscr m*) q. *M* ς *R*, Tunc q. β h^2, Hinc q. *s* ‖ cephenū/ *M* ‖ Hodites ς *Plan*, odi(y)tes *A* ω *vulgo olim* ‖ Tu quoque — ense iaces *Haupt*, Dux quoque — iacet *Riese*[2]. *cf quae dixi NJhbb 1894, 773* 98 Prothoenora *Emend praef p 23 Schrader*, prot(h)enora *A* ω, *Πρωτήνορα Plan* ‖ perculit ς *Hs vulgo olim* ‖ ipseus *N l*, hipseus β *M n*, ypseus *F e*

Hypsea Lyncides. fuit et grandaevus in illis
Emathion, aequi cultor timidusque deorum,
qui, quoniam prohibent anni bellare, loquendo
pugnat et incessit scelerataque devovet arma.
huic Chromis amplexo tremulis altaria palmis
decutit ense caput, quod protinus incidit arae
atque ibi semanimi verba exsecrantia lingua
edidit et medios animam exspiravit in ignes.
hinc gemini fratres Broteasque et caestibus Ammon
invicti, vinci si possent caestibus enses,
Phinea cecidere manu Cererisque sacerdos
Ampycus albenti velatus tempora vitta;
tu quoque, Lampetide, non hos adhibendus ad usus,
sed qui, pacis opus, citharam cum voce movendo
iussus eras celebrare dapes festumque canendo.
quem procul adstantem plectrumque inbelle tenentem
Pedasus inridens 'Stygiis cane cetera' dixit

---

99 Hipsea/ ***M***, Ipsea ***N l***, Ypsea ***F e*** ‖ /lincides ***F***, clicides ***h l***, lygnides ***e*** ‖ ill(is *i r*) ***N*** 101 Quem quoniam ***h*** ς *vulgo olim* 102 deuouet ς ω *vulgo*, *om* (*add i mg m 2*) ***h***, d$\overset{i^2}{\text{e}}$mouet (ł deuocat ł deuouet *sscr m 2*) ***e***, deuo(uet *i r m 2*) ***N***, deuocat (ł ue *sscr* ***m***) β ***M F l***, *τὰ ἀνόσια ἔργα προκαλεῖται Plan* ‖ incessens sceleratis deuocat armis *Hs* 103 Hunc c. amplexo ***h*** ‖ cromi(y)s ***N F h e*** ς ‖ amplex(o *ex* u) ***M*** 104 Demetit ***s*** ς *Hs vulgo olim* 105 semianimi ***e s*** ς *Hs vulgo*, semianimis *A* ω, *τὴν κεφαλὴν ἀπαράσσει, ἡ δ' εὐθὺς ἐνέπεσε τῷ βωμῷ, κἀκεῖ δ', ἡμιθνὴς οὖσα λόγους βλασφήμους ἀνεδίδου τῇ γλώσσῃ Plan* ‖ execratia (*corr m 2*) ***M*** 106 in ungues ***h*** 107 broteasque et caestibus ammon β *cRhenov Plan VA vulgo*, boreas et cestibus ammon *i r* ***n*** ‖ brote$\overset{s^2}{\text{a}}$que ***M***, bor$\overset{a}{\text{e}}$sque ***l***, proteasque ***F*** ς, Proteusque *R*, prote(as *i r m 2*) et ***h*** ‖ pretheus et c. hamon ***e*** ‖ (h *add m 2*) amon ***h*** 108 Inuicti// (us *eras*) ***M***, Inuict(i *ex* us) β 109 Phyneia ***e***, Phineia ς *V* 110 Ampycus *Hs vulgo*, Amphitus ς Amphycus ***e***, Amphicus *cett R*, Alphitus *VA*, Alphytus *Naugerius* ‖ timpora (i *ex* e ***M***) ***O l*** 111 Tu/ (m *eras*) quoque ***N*** ‖ lampetide ***N L*** *Plan Riese*, iam petide ***M***, iam peti(d *ex* t *m 2*)e β, iampetide ***l n p***, iapetide ***F h*** ς ω *vulgo olim*, yapetide ***e***, Lampetade *Bothe* ‖ non hoc (*corr m 3*) ***h*** ‖ non hos /// /// adh. ***N*** ‖ in usus ***g*** ς *vulgo olim* 112 sed quo *Hs* ‖ movendo (*cf I 682 VIII 633*) *recepi ex* ***F l n*** *cBerol*, *τὴν κιθάραν σὺν τῇ φωνῇ κινῶν Plan*, moue(re *fort a m 2*, s *i r m 2*) ***M***, moueres β ***N F***^{2} *cett* ω *vulgo* ‖ moueres: iussus *sq distinx Jahn* 113 *del p 112 Hartman* ‖ erat ***s*** *cSenat* ‖ cane(bas *i r m 2*) ***N*** 114 Cui pr. astanti — tenenti (*corr* ***F***^{2}) ***F l*** ς *Hs vulgo olim* ‖ mouentem ς ‖ Pedasus *Ehwald*, Pactalus ***N***, *Πάτταλος Plan*, pepalus *in Lactantii argum* ***O***, Pettalus ς *VA vulgo*, Petarus *cBersm*, Pentalus *cSenat*, Petalus *cett R*, Paetalos *Housman* ‖ tenenti, Pettalus, i, ridens *Hs*

'manibus' et laevo mucronem tempore fixit.
concidit et digitis morientibus ille retemptat
fila lyrae, casuque fuit miserabile carmen.
Nec sinit hunc inpune ferox cecidisse Lycormas,
raptaque de dextro robusta repagula posti
ossibus inlisit mediae cervicis; at ille
procubuit terrae mactati more iuvenci.
demere temptabat laevi quoque robora postis
Cinyphius Pelates: temptanti dextera fixa est
cuspide Marmaridae Corythi lignoque cohaesit.
haerenti latus hausit Abas, nec corruit ille,
sed retinente manum moriens e poste pependit.
sternitur et Melaneus, Perseia castra secutus,
et Nasamoniaci Dorylas ditissimus agri,
dives agri Dorylas, quo non possederat alter
latius aut totidem tollebat turis acervos.

120*sq Priscianus VII 70*: 'postis' etiam 'a poste' vel 'posti' invenio . . . Ovidius in V metamorphoseon: 'Raptaque—repagula [repacula *BDGLK*] posti Ossibus inlisit [illaesit *GL*, ill/esit *K*] || Raptaque—posti *sic citatur* (OVD *additur i mg*) *apud Henricum Keil 'Exempla diversorum auctorum' v 214* (*Index Schol aest Hal 1872, cf Traube PL aevi Carol III 753*) *ex cVat Bibl reg Christinae 215, cf ad I 219.*

---

116 et seuum (ł leuo *sscr m*) m. tempore (e *prius i r M*) *β M cSenat Plan*, seuum m. in pectore *g* || figit *ς Hs vulgo olim*, condit *cGoth* 117 Occidit *g cBersm* || retētat *h*, retentat *M ς R vulgo olim*, retentat (*i e retinet*) *inde Merkel*^{2} 118 casuque canit *s ς Hs vulgo olim*, cas. (canit *i r m 2*) mirabile (*corr m 2*) *N*, casuque fugit (*vel* cadit, *i e desinit*) *Burm*, casuque ferit *Housman* 119 Non sinit *e ς Hs* || ferus (ox *sscr F*^{2}) *F h l VA* 120 de duro *Constantius Fanensis* || posti *ς cVat reg Christinae 215 Priscianus A vulgo*, pos(t *ex* s)e *M*, poste *A RV* 121 illisit *F β*^{2} *ς Priscianus*, elisit *O β l ς R*, inmisit *e F*^{2} *p ς*, (a *i r m 2*)lisit *h*, illidit *Hs vulgo olim* 122 Procumbit *g* || terra *ς* 123 leui(s *i r m 2*) *l* || '*malim scribere* laevo quoque robora posti' *in Bibl Diez 1075 Hs* 124 *sic ς Hs vulgo*, Cyniphius *N*, Cynipheus (us *i r F*^{2}) *β M F e cBerol*, Cinipheus *h ς RV*, Cinipheos *l*, *Κινυφεὺς Plan* || palates *h*, peltes$^{a^2}$ *e* 125 marmori(de *i r m 2*) *F*, marmoride$_{c}$ *e s*, Marmacidae *Regius* || corythi *cRhenov Plan Hs vulgo*, corhiti *e*, corinthi *l*, corit(h)i *cett VA* 126 a(b *ex* l *m 2*)bas *h* 127 (reni *i r m 2*)tente^{n} *M* || manu *F ς* ς* || de poste *e p s* 128 Melaneus *Plan Glareanus Hs vulgo*, meneleus *h*, menal/us *N*, menalus *s*, menaleus *cett ω Gierig* || perseia(que *add m 2*) *F* 129/30 nas(o *ex* a *m 2*)moniaci *F* || dorylas *ccRhenov et Goth R Hs vulgo*, dorias *l*, dorilas *cett ω* 130/31 *del Postgate* 131 Lacius hau(d *ex* t *m 2*) *F* || totidem cogebat *JacGronov* || t(h)uris (t *i r N*) *N F e s*

huius in obliquo missum stetit inguine ferrum:
letifer ille locus. quem postquam vulneris auctor
singultantem animam et versantem lumina vidit
Bactrius Halcyoneus, 'hoc, quod premis' inquit, 'habeto
de tot agris terrae' corpusque exsangue reliquit.
Torquet in hunc hastam calido de vulnere raptam
ultor Abantiades, media quae nare recepta
cervice exacta est in partesque eminet ambas.
dumque manum Fortuna iuvat Clytiumque Claninque,
matre satos una, diverso vulnere fudit:
nam Clytii per utrumque gravis librata lacerto
fraxinus acta femur, iaculum Clanis ore momordit.
occidit et Celadon Mendesius, occidit Astreus,
matre Palaestina, dubio genitore creatus,
Aethionque sagax quondam ventura videre,
tunc ave deceptus falsa, regisque Thoactes
armiger et caeso genitore infamis Agyrtes.
Plus tamen exhausto superest; namque omnibus unum
opprimere est animus coniurata undique pugnant
agmina pro causa meritum inpugnante fidemque:
hac pro parte socer frustra pius et nova coniunx

---

g ς, farris (far *i r β m*) *β M h l n e*^{2} ς *ω vulgo*, turis *verum esse demonstravi NJhbb 1894, 774sq* ‖ frugis acervos *Siebelis* **132** ferrum—missum *F* **133** actor (*corr e*) *e* ς **135** Bactrius ς *Hs*, Bactreus *β N R*, Batcreus *M*, Batreus *F*, Batheus *l*, Bactre$^{u^2}$s *h*, Baltreus *e*, Bracteus *s VA*, Breteus *g* ‖ Halcyoneus ς *Hs*, alcioneus *β O l V*, alcione$\overset{v}{n}$s *F*, alcione' (*' a m 3*) *h*, alchytoneus *e*, althyones *s*, Alconeus *A* **137** de sanguine ς ‖ tractam ς **138** Vltor (uel Victor *sscr*) *s* ‖ ab anciades *F*, atlantiades (*corr*) *h* **139** exa/cta *N*, exata(c *sscr m 3*) *β* **140** *sic* (clitiumque) *β O* ‖ cliciūque clanīque *F l*, clictūque clanīque *i r h*^{2}, dictumque domumque (donumque *sscr*) *s* ‖ danumque *e* ς ł clamimque *sscr e*^{2}, Damīque *R* **141** sternit (ł fudit *sscr*) *g*, fedit (*corr*) *h* **142** Nā/ *M* ‖ clicii *F h l* ‖ grauis (ł ui *sscr m*) *β M*, graui est *N*, graui *X vulgo, sed cf NJhbb 1894, 646* ‖ uibrata *s* ς ‖ lac. est *e* ς **143** clan(i *ex* a *per ras*)s *M* ‖ danus *e s*, ł clamis *sscr e*^{2}, Danis *R* **144** Occ. et celedon *F h l*, Occ. enchеladon *e* ‖ Mendesius *Plan* ς *ConstFanensis A vulgo*, mundesis *l*, mi(y)ndesius *A RV* **145** dubio quoque patre cr. *p* **146** Anthionque *F*, Ethionque *O h ConstFanensis*, Echionque ς ‖ sa/gax *M* **147** Nunc (uel Tunc *sscr*) *s*, Nunc ς *Hs vulgo olim* ‖ thoactes *F e* ς *Hs*, thoantes *l*, troactes *h*, coactes *g*, *Κορυστῆς Plan*, thoastes *β O* **148** "genitore "ceso *h* ‖ agirtes *M F*, acyrtes *N* **150** coniurataque ς ‖ undique certant *N R* **151** *sic X m n ω*, impugnare (*corr β*^{1}) *β O* **152** (h *add m 2*) Ac *M*

cum genetrice favent ululatuque atria conplent.
sed sonus armorum superat gemitusque cadentum,
pollutosque simul multo Bellona penates
sanguine perfundit renovataque proelia miscet.
circueunt unum Phineus et mille secuti
Phinea: tela volant hiberna grandine plura
praeter utrumque latus praeterque et lumen et aures.
applicat hic umeros ad magnae saxa columnae,
tutaque terga gerens adversaque in agmina versus
sustinet instantes: instabat parte sinistra
Chaonius Molpeus, dextra Nabataeus Echemmon.
tigris ut auditis diversa valle duorum
exstimulata fame mugitibus armentorum
nescit, utro potius ruat, et ruere ardet utroque,
sic dubius Perseus, dextra laevane feratur,
Molpea traiecti submovit vulnere cruris
contentusque fuga est: neque enim dat tempus Echemmon,
sed furit et cupiens alto dare vulnera collo
non circumspectis exactum viribus ensem
fregit, et extrema percussae parte columnae

---

153 genitrice *e* 155 *sic A ω Ehwald*, semel ς *Hs vulgo* 156 perfu(n *i r m 2*)dit *M*, Perfudit *F g s* ς ‖ renauatque (*corr*) *M*, renouata(que ł illum² *om*) *F* 157 Circumeant (m *eras M*) *O e*, Circumstant illum *cBersm* ‖ unum *e* ‖ secuti (ł sequentes *sscr m 2*) *M* 159 Prater (*corr m 2*) *β* ‖ praeter(que et *i r m 2*) *N* 160 hinc *F l* ς *Hs vulgo olim* 162 instabant ς *Hs vulgo olim* 163 Chaonis *l*, Choanius (*'sunt enim Choani populi contermini Arabibus et Nabathaeis, ut Plinius auctor est lib VI cap 28'*) *Micyllus*, Chanonius *NJhbb 1859, 572 Suchier* ‖ Molpeus ς *Plan vulgo*, molpheus *A ω* ‖ nabatheus *h l* ς ‖ echemmon *β et ex coni* (*cf Hermes XXV 89*) *Knaack*, et(c)hemmon *M*, ethemon (t *ex* c *n*) *N F e* ς *Plan ω*, et hemon *l*, etheon *h*, ethimon *s* 164 /ut (aut *fuit*) *M* 166 ultro *h* 168 Molpea ς *Plan vulgo*, Mol(b *ex* l)ia *M*, Mollia *β*, Molfea *inde β*², Molfia *N*, Molf(i *ex* e *m 2*)a *F*, Molph(f)ea ς* ς *ω* ‖ transiecti *h* ‖ Molphea submouit traiecti *g* ‖ uulnera *β M s* 169 Contē(p *a m 2*)tusque *N* ‖ fuge est (*corr β*² *m*) *β M* ‖ echemmon *β et e coni Knaack*, ethemmon *M*, e(t *ex* c *m 2*)himon *N s*, & hemon *l*, ethemon *cett Plan ω vulgo* 170 sed ferit *ap Fabrum II ep 71 Schepperus* ‖ c(u *i r m 2*)piens *N* ‖ saltu dare *Polle* 172 Fregit et extrema percussae *N F* ς *V vulgo*, Fregit (in²) extrema percussae *M*, Fregit in e. p. *post Douzam Bersmannus*, Fr. et extrema percussa (ł sę *sscr e*²) *β e* ς *A*, Fr. et extremae percussa *prob Burmanno h* ς *R*, Fr. et extrema percuss(ę *i r*, us *fort fuit*) *l* ‖ columbę (n) *F*

lamina dissiluit dominique in gutture fixa est.
non tamen ad letum causas satis illa valentes
plaga dedit: trepidum Perseus et inertia frustra
bracchia tendentem Cyllenide confodit harpe.
Verum ubi virtutem turbae succumbere vidit,
'auxilium' Perseus 'quoniam sic cogitis ipsi,'
dixit 'ab hoste petam. vultus avertite vestros,
siquis amicus adest!' et Gorgonis extulit ora.
'quaere alium, tua quem moveant oracula' dixit
Thescelus; utque manu iaculum fatale parabat
mittere, in hoc haesit signum de marmore gestu.
proximus huic Ampyx animi plenissima magni
pectora Lyncidae gladio petit; inque petendo
dextera deriguit nec citra mota nec ultra est.
at Nileus, qui se genitum septemplice Nilo
ementitus erat, clipeo quoque flumina septem
argento partim, partim caelaverat auro,
'adspice' ait, 'Perseu, nostrae primordia gentis:
magna feres tacitas solacia mortis ad umbras,
a tanto cecidisse viro'; pars ultima vocis
in medio suppressa sono est, adapertaque velle
ora loqui credas, nec sunt ea pervia verbis.
Increpat hos 'vitio' que 'animi, non viribus' inquit

---

173 dissiliit *l* 174 uolentes (*corr m* β^2) *M β*, ualentes *i r* (ual *sub ras dignoscitur*) *n* 175 in(h)ertia *A ω*, inermia (ł tia *sscr* e^2) *e ς Hs vulgo olim*, inania *ς* 176 cillemnide *h* ‖ arpe *O h l*, aspe (*corr m 2*) *β* 177 uirtutem numero *g* ‖ succedere *ς* 178 per(seus *i r m 2*) *h* ‖ sicogitis (*corr*) *β* ‖ ipse *cCantabr* 179 conuertite *M* 180 Quisquis amicus *l* 181 alium *om β* ‖ oracula (*cf XV 145*) *scripsi ex β N*, (mi *i r*)racula *M*, miracula *F* β^2 *ς* ς ω vulgo* 182 Thescelus *M F ς A vulgo*, Thes(a *ex* ce *i r m2*)lus *N*, Thesalus *g*, The(l *ex* s *m 3*)eus *l*, Thesselus *h R*, Tes(salus *i r*) *e*, Thessalus *ς V*, *ὁ Θετταλός Plan* ‖ letale *vel* ferale *ς* ‖ paraba/t (n *eras*) *M* 183 signum hęsit (*corr*)— gestum (*corr*) *F* 184 hunc (*corr*) *M* ‖ Ampyx *ς Plan ω vulgo*, ampix *M h ς*, apix *β*, amphyx *e*, amphix *F N l ς* ‖ plenissi(ma *add m 2*) *l* 185 lincide *F* 186 deriguit (*cf II 348*) *Riese*, diriguit *A ω* ‖ ci(tra *i r*) *e* ‖ est *om ς*, *del Hs* 187 septemp/lice (o *eras*) *M* 188 Et mentitus *β* ‖ clyppeo *M* 190 Accipe *g*, A(s *inseruit m 2*)pice *F*, suspice *Hs* ‖ perseus *ς* 191 s(o *ex* a *m 2*)latia *F* 192 tu tanto *vel* te tanto *Hs* 193 adopertaque *F* 194 sunt *om F* 195 animi / non *β*, an. /non/ (non *i r*) *F* ‖ non (ł cur *sscr m 2*) *e*, non *om* (ł r^2) (*i l add m 2*) *h* ‖ an. tum uiribus *l*, an. cu(r *ex* m *per ras*) uir. *N*, an. cum (non *i mg m 2*) uir. *M*, an. cur uiribus *ς*, an. non crinibus *cBonon Hs vulgo olim*

'Gorgoneis torpetis' Eryx: 'incurrite mecum
et prosternite humi iuvenem magica arma moventem!'
incursurus erat: tenuit vestigia tellus,
inmotusque silex armataque mansit imago.
Hi tamen ex merito poenas subiere, sed unus
miles erat Persei, pro quo dum pugnat, Aconteus
Gorgone conspecta saxo concrevit oborto.
quem ratus Astyages etiamnum vivere, longo
ense ferit: sonuit tinnitibus ensis acutis.
dum stupet Astyages, naturam traxit eandem,
marmoreoque manet vultus mirantis in ore.
Nomina longa mora est media de plebe virorum
dicere: bis centum restabant corpora pugnae,
Gorgone bis centum riguerunt corpora visa.
Paenitet iniusti tunc denique Phinea belli.
sed quid agat? simulacra videt diversa figuris
agnoscitque suos et nomine quemque vocatum
poscit opem credensque parum sibi proxima tangit
corpora: marmor erant; avertitur atque ita supplex
confessasque manus obliquaque bracchia tendens,
'vincis' ait, 'Perseu! remove tua monstra tuaeque
saxificos vultus, quaecumque ea, tolle Medusae,
tolle, precor! non nos odium regnique cupido
conpulit ad bellum: pro coniuge movimus arma.
causa fuit meritis melior tua, tempore nostra.

---

196 concurrite *s* 199 silex *β h n ς Hs vulgo*, silet (*cf VII 187*) *O F s g l e* h^3 *ω* 200 Hii *l* ‖ p(o)enam *N ς* 201 ac^{2}te'us *F*, aconthes *vel* achates *ς* 202 aborto *l g ς* 203 astiages *O*, astrages *h* ‖ etiamnum *β M h ς R*, et(c)iam nunc *F l ς VA*, etiam tum *e g ς* ‖ etiam nunc uiuere longo *i r n* 204 feri(t *i r m 2*) *N* ‖ acutus *ς* 205 astige(s *ex* a) *M* 207 ui(ror *i r m 2*)um *e* 210 Pœnitet *O F ς* ‖ nunc den. *ς*, tum den. *e ς* 211 sed q (= qui) *β* 212 uoca (uit *i r m 2*) *N*, uocando *vel* uocato *ς*, uocatos *Hs vulgo olim* 213 *sq* ope(m *i r m 2*) *N* ‖ sibi corpora t. proxima *e* 214 (ma^r *i r m 2*)mor erat (*corr m 2*) *N* ‖ erat *Bersmannus* ‖ auertitur *ex corr* (*partim a m 2*) *β*, aduertitur *g* 215 Conuersasque (*corr n*) *N ς*, Confessasque (uel Conuersasque *sscr*) *s* ‖ obliqua (que *add m*) br. *β M* ‖ obliqua et *g*, oblitaque *vel* abductaque *alia ς* 216 perseu/ (s *eras*) *M* ‖ fera monstra *ς Hs vulgo olim* 217 quaecumque est *ς*, qu. ē (ł ea^2) *e*, quaeque est ea *s* 218 regniue *ς Hs* 220 melior meritis *e ς* ‖ nostro (*corr m 2*) *β M*

non cessisse piget. nihil, o fortissime, praeter
hanc animam concede mihi: tua cetera sunto!'
    Talia dicenti neque eum, quem voce rogabat,
respicere audenti 'quod' ait, 'timidissime Phineu,
et possum tribuisse et magnum est munus inerti,
(pone metum!) tribuam: nullo violabere ferro.
quin etiam mansura dabo monimenta per aevum,
inque domo soceri semper spectabere nostri,
ut mea se sponsi soletur imagine coniunx.'
    Dixit et in partem Phorcynida transtulit illam,
ad quam se trepido Phineus obverterat ore.
tum quoque conanti sua vertere lumina cervix
deriguit saxoque oculorum induruit umor,
sed tamen os timidum vultusque in marmore supplex
submissaeque manus faciesque obnoxia mansit.
    Victor Abantiades patrios cum coniuge muros
intrat et inmeriti vindex ultorque parentis
adgreditur Proetum; nam fratre per arma fugato
Acrisioneas Proetus possederat arces.
sed nec ope armorum nec, quam male ceperat, arce
torva colubriferi superavit lumina monstri.

---

221 Nec cessisse ς, Nunc cœpisse *cMoreti* ‖ cessisset ***M*** ‖ nil o ***e l*** ς
222 concede precor *cMedic R*   223 neque enim *cSenat*, nec ad hunc *Hs*
224 Aspicere ***F*** ‖ qu(i *ex* o *m 2*)d ***M*** ‖ a(it *i r m 2*) ***N*** ‖ quod ais ς, quod
ł fidissime^2
uis ς ‖ q(uod ais timid *i r*)issime ***e*** ‖ 'timidissime', Perseus *Bothe*   225 est
*om **h** cDresd* ‖ magnum munus inerti es *Hs vulgo olim* ‖ et magnum est
munus, inerti . . tribuam *distinx ed Vincent*   226 uiola(b *i r m 2*)ere ***N***,
uiolabore (*corr*) ***M***   227 Quin et mans. ***h*** ‖ monumenta ς *vulgo olim* ‖
mon. dabo mans. *citat ad Hor c s 26 Bentley*   228 Inque domum ***s***   229 lae-
tetur ς   230 phorcy(i)nida ***h l***, phorchinida ***e***, ph(f)orcinida *i r* F^2 ***m***, (for-
phorcinida^2
cini *i r m 2*)da ***N***, cepheida *β*, phornicida sustulit ***g***   231 trepido // ***M***, te-
pido// *β* ‖ conuerterat ***e p*** ς   232 Tunc ς *VA* ‖ conanti/ (s *eras* ***N*** ‖
ł flectere^2
uertere ***M***, flectere ***e*** ς *vulgo olim*   233 Deriguit ***O F R***, Diriguit *β* ς* ς
VA vulgo   235 summisse(ę ***M***)que ***O h*** ‖ obn(o *i r m 2*)xia ***M***   236 ab
portus
anciades ***F*** ‖ fines (*utrumque prob Burm*) *cLeidens*   237 immeritae ς *Hs*
vulgo olim   238 Prœtum ς *Plan VA*, pretum ***g***, protheum ***A***, proteum ***R*** ‖
ar(u *i r m 2*, m *sscr m 3*)a ***F***   239 Prœtus ς *VA*, *καὶ γὰρ οὗτος Plan*, pre-
thus ***g***, *om voc **h***, proteus ***R***, protheus ***A***   240 amorum (*corr m 2*) ***h*** ‖ coe-
perat ***M***, sumpserat ***s*** ‖ qua/(m *eras*) m. c. ar(te *i r*) ***e***   241 colubriferi/
(s *eras*) ***M***, colobriferi (*corr m 2*) ***N***, culubriferi (*corr m 2*) ***F***

Te tamen, o parvae rector, Polydecta, Seriphi,
nec iuvenis virtus per tot spectata labores
nec mala mollierant, sed inexorabile durus
exerces odium, nec iniqua finis in ira est;
detrectas etiam laudem fictamque Medusae
arguis esse necem. 'dabimus tibi pignora veri.
parcite luminibus!' Perseus ait oraque regis
ore Medusaeo silicem sine sanguine fecit.

Hippocrene. Pierides.

Hactenus aurigenae comitem Tritonia fratri
se dedit; inde cava circumdata nube Seriphon
deserit, a dextra Cythno Gyaroque relictis,
quaque super pontum via visa brevissima, Thebas
virgineumque Helicona petit. quo monte potita
constitit et doctas sic est adfata sorores:
'fama novi fontis nostras pervenit ad aures,
dura Medusaei quem praepetis ungula rupit.
is mihi causa viae: volui mirabile factum
cernere; vidi ipsum materno sanguine nasci.'
Excipit Uranie: 'quaecumque est causa videndi
has tibi, diva, domos, animo gratissima nostro es.
vera tamen fama est: est Pegasus huius origo
fontis', et ad latices deduxit Pallada sacros.
quae mirata diu factas pedis ictibus undas,
silvarum lucos circumspicit antiquarum

---

242 Polydecta ς *Hs vulgo*, Polydecte ω, polidecte β *N m* ς* *g*, *Πολύδευκες Plan* ‖ polidete ser(i *ex* e)phi *M*, polidetes eriphi *F* 244 mala //// moll. (mella *vel* molla *eras*) *M* 245 nec enim tibi finis *N* 246 Detractes *N*, Detractas *h l s* ς ‖ laudes *F e l s* ς *vulgo olim* ‖ medus(e *i r m 2*) *N* 247 pignera β *M R* 248 regi(s *add m 2*) *l* 251 (s *i r m 2*)eriphon *M* 252 a(t *eras*) *O*, at β *e cRhenov* ‖ ciro *cDresd* ‖ Cythno Gyaroque *cCaelestinorum Plan A vulgo*, cy(i)pro gy(i)aroque *A RV*, Siphno Gyaroque *Const Fanensis* 254 petito (ł potita[2]) *M* 255 effata (*corr*) *F* 257 ung. fecit ς 258 (H *partim eras*)is *M*, His *p*, Hic mihi *h* ‖ uiae est ς, est *add s l h*[2] ‖ factum (ł monstrum[2]) *e*, mir. monstrum ς *Hs vulgo olim* 260 uranie *i r n* ‖ quaecumque ea (*coll 217*) *Hs* 261 an. grat. nostro es (*coll Aen XII 142*) *Hs*, animo est grat. nostro ς, a. gr. nostro est (*def p 24 Gnesotti*) *N F h l g* ς *R*, animo (est) gratissima nostro β ‖ nostro (est *om*) *M e* ‖ an. gr. nostro: Vera tamen *sq inde distinguunt VA* 262 fama (est *i r m 2*) *F* ‖ est Pegasus *N et e coni Bothe*, et peg. h. origo est *M s g*, et peg. h. origo β *F* ς* ω *Hs vulgo* 263 deducit ς *Hs vulgo olim* 264 factas pede praepetis *unus Heinsianus*

antraque et innumeris distinctas floribus herbas
felicesque vocat pariter studioque locoque
Mnemonidas; quam sic adfata est una sororum:
'O, nisi te virtus opera ad maiora tulisset,
in partem ventura chori Tritonia nostri,
vera refers meritoque probas artesque locumque,
et gratam sortem, tutae modo simus, habemus.
sed (vetitum est adeo sceleri nihil) omnia terrent
virgineas mentes dirusque ante ora Pyreneus
vertitur, et nondum tota me mente recepi.
Daulida Threicio Phoceaque milite rura
ceperat ille ferox iniustaque regna tenebat;
templa petebamus Parnasia: vidit euntes
nostraque fallaci veneratus numina vultu
„Mnemonides“ (cognorat enim), „consistite“ dixit,
„nec dubitate, precor, tecto grave sidus et imbrem“
(imber erat) „vitare meo: subiere minores
saepe casas superi.“ dictis et tempore motae
adnuimusque viro primasque intravimus aedes.
desierant imbres, victoque aquilonibus austro

---

266 et *om* ***l*** ‖ distrinctas ***F*** 267 studiique locique *fort recte* (*cf Hor sat I 9, 11*) ***F h e*** ς *VA vulgo olim* 268 Mnemonidas β *et* ***e*** *coni Hs*,
m
M/e/onidas β^2, /emonidas (M *eras*) ***M***, Meonidas ***N g*** *VA*, Memnonidas ***m*** ς, Memnonid(e *ex* a *m 2*) ***F***, Menonidas ***h***, Mennonidas ***l s*** *R*, Me/onydas (m *eras*, o *et ipsum i r*) ***e***, *Μαιονίδας Plan* ‖ resecuta est *Bothe* 269 uocasset ς
ł artes²
271 arcemque ***e***, artemque ***g p*** ς *Jahn* 272 tu/te β ***M*** 274 durusque ***g*** ς ‖ o(ra *i r m 2*) ***e*** ‖ pir(e *virgula del*, o *sscr*)neus ***M***, (pyro *i r m 2*)neus ***N***,
v
Πυρωνεύς Plan, pironeus ***g*** ς, pyrineus β ***e***, pirinens ***F***, pirineus ***l***, pyr(e *ex corr*)neus ***h*** ‖ invitatae a pironeo (*sic* ***O***) *L* 275 me tota ***e l*** ς *vulgo olim* 276 Daulia ***F h l*** ς ω *vulgo olim*, Aulida ς ‖ foceaque limite (t *ex* n ***N***) ***O*** β, ł milite *sscr* ***m n*** 277 ille *s l* h^2 279 uenerat'// ('*i e* us *a m 2*) ***M*** ‖
u²
nomina ***M***, nomina (v *sscr* ***e***) ***e l*** ‖ nomina uultu/ β, nomina cultu (*corr* ***F***) ***F*** ς *Hs vulgo olim* 280 Mnemonides ***M***, M/e/onides *ex* Mnemonides β, Meonides ***N g*** ς *VA Μαιονίδες Plan*, Memnonides ***F*** ς *R*, Menonides ***h***, Mennonides ***l s***, Me/onydes ***e*** ‖ cognouit ***l g***, agnorat *ed Vincent a 1555*, cogno(rat enim *i r m 2*) ***F*** ‖ consist(ite *i r m 2*) ***F***, subsistite *vel* considite *coni* (*cf Mscr*
d
Diez BSant 148[c]) *Hs* 281 Ne dub. *VA*, dubita(t *ex* r *m 3*)e ***l*** ‖ gr. si/us (t *eras*) ***M***, gr. frigus ς 283 superi et dictis et ***F l*** 284 intrabimus (*corr m 2*) ***N***
285 Desi/erant ***M***

fusca repurgato fugiebant nubila caelo.
impetus ire fuit; claudit sua tecta Pyreneus
vimque parat, quam nos sumptis effugimus alis.
ipse secuturo similis stetit arduus arce
„qua“ que „via est vobis, erit et mihi“ dixit „eadem“
seque iacit vecors e summae culmine turris
et cadit in vultus discussisque ossibus oris
tundit humum moriens scelerato sanguine tinctam.'
   Musa loquebatur: pennae sonuere per auras,
voxque salutantum ramis veniebat ab altis.
suspicit et linguae quaerit tam certa loquentes
unde sonent hominemque putat Iove nata locutum:
ales erat! numeroque novem sua fata querentes
institerant ramis imitantes omnia picae.
miranti sic orsa deae dea: 'nuper et istae
auxerunt volucrum victae certamine turbam.
Pieros has genuit Pellaeis dives in arvis,
Paeonis Euippe mater fuit. illa potentem
Lucinam noviens, noviens paritura, vocavit.
intumuit numero stolidarum turba sororum

---

286 fuscare purgato (*corr m 2*) *β*, Pulsa rep. *mg ed Bas* ‖ repercusso *g p ς* 287 clausit *s* ‖ Pyreneus *ς VA*, pir(e *ex corr*, o *videtur fuisse*)neus *h*, pyroneus *O β ς Plan*, pironeus *g ς*, pyrineus *F e*, pirineus *l* 290 Quaque iter est *ς* ‖ et erit mihi *ς* ‖ vobis via et est mihi *vel* via erit mihi *vel* patet et mihi *Hs* ‖ ł eodem² eadem *e*, eodem *g ς* 291 iac(it *i r m 2*) *F* ‖ e summo (*fort recte, cf IX 389*) *F ς* ς* ‖ summo culmine terris *l*, summi c. tecti *cThuan Bothe* 292 discussisque *N F β² m e l ς*, discussique *β*, discu^s^sique *M*, dis^cu²^sisque *h* 295 salutatum (*corr m 2*) *M*, saluta(ndum *i r*) *β* 296 querit lingue̜ *e* ‖ loquentis (*corr m*) *β M* 297 son(ent *i r m 2*) *h* ‖ ioueque (hominem) putat ioue *F*, ἀνθρώπους—τοὺς λαλοῦντας *Plan*, hominumque—loquentum *Hs* 298 erant *ς Hs* ‖ gementes *Hs* 300 Miranti/ (s *eras*) *M* ‖ dee̜ deum (*corr*) n. et ist(e *ex* i *m 2*) *F* 301 Hau(s *ex* x *m 2*)erunt *N* ‖ uolucrem *ς Hs vulgo olim* ‖ certamine (turbas³) pœnam *β*, cert. pœen(a *ex* ā *per ras*) *M*, turbam *ex corr* (uirbam *fuit*) *sscr m*, turbam (*ex corr*) *h* ‖ cert. prolem *Ph Anz VIII 493 GNick* ‖ volucrum poenam (*cf 668 II 564*) *verum videtur, ut sit 'turbam eorum, qui pro poena in aves mutati sunt'* 302 Pieros *N ς Plan vulgo*, Pyeros *e*, Py(i)erus *F l ς RV*, Pyre²us *M*, Pyreus *β*, Pireus *h* ‖ in armis (*corr m 1*, aruis *item a m 1 i mg*) *M*, in agris *ccSenat et Goth* 303 Pœnis *l*, Peonys *e* ‖ euippe *ς Plan*, enippe *β O h R* enyppe *e*, anippe *F l ς VA* 304 *sic Merkel*, nouies nouies *N X ω vulgo*, nouies *semel* (nouies *sscr m 3*) *β*, nouies ////// (nouies²) *M* ‖ paritura *i r e²*

perque tot Haemonias et per tot Achaidas urbes
huc venit et tali committit proelia voce:
„desinite indoctum vana dulcedine vulgus
fallere: nobiscum, siqua est fiducia vobis,
Thespiades, certate, deae! nec voce nec arte
vincemur, totidemque sumus: vel cedite victae
fonte Medusaeo et Hyantea Aganippe,
vel nos Emathiis ad Paeonas usque nivosos
cedemus campis! dirimant certamina nymphae!“
turpe quidem contendere erat, sed cedere visum
turpius; electae iurant per flumina nymphae
factaque de vivo pressere sedilia saxo.
tum sine sorte prior quae se certare professa est,
bella canit superum falsoque in honore Gigantas
ponit et extenuat magnorum facta deorum;
emissumque ima de sede Typhoea terrae
caelitibus fecisse metum cunctosque dedisse
terga fugae, donec fessos Aegyptia tellus
ceperit et septem discretus in ostia Nilus.
huc quoque terrigenam venisse Typhoea narrat
et se mentitis superos celasse figuris;
„duxque gregis“ dixit „fit Iuppiter; unde recurvis

ł e^2

306 hemonię et per tot achaid(a *ex* o *m 2*)s ***F*** ‖ hemonias *e* ‖ achaidos *β*, achaidos (a^2) ***M*** *e* **307** committunt ς *Hs vulgo olim* **309** uobis *i r* e^2 ‖ fid. uocis *Burm vulgo olim* **310** Aonides ς **311** uel cedite uictae *i r* ***N*** **312** et thiantea ***l***, et hiantea *i r* e^2 **313** emathios (*corr*) ***F*** ‖ paeonas ***N*** ς *Plan*, pę(onas *i r m 2*) *e*, p(o)enas ***M*** *β* ***F l***, penos ***h*** ‖ niuosas ***l***, niuos(a *ex* o *m 2*)s *β* **314** Cedemus ***F h l s*** ω *Bach*, Cedamus (ł de *sscr* e^2) *β* ***O e*** ς *Hs* ‖ siluis (t campis *sscr* e^2) ***e p*** ω **315** uisum est ***g s*** ς **316** per numina *cThuan et unus Heinsianus*, flumina (uel numina *sscr*) *cSprotii* **317** (Facta *i r m 2*)que ***N***, Sanctaque ***F***, Sanctaque (facta[3]) *ccMedic et Gronovii*, structaque *Hs* ‖ ui(n *ex* u)o *β* ‖ cubilia ***s*** ς **318** Tunc ***M F h l*** ς *vulgo olim* ‖ forte (*corr*) *β* ***M*** ‖ sine sorte *i r* ***n*** ‖ ł Tunc certare prior // (q̄ = quae *eras*) forte professa est *paene evauida i mg* ***m*** **319** gigantas *β* ***N***, gigantas (e^2) ***M***, gigantes ***F*** ς* ***g*** ς ω **320** tollit et *in Bibl Diez 1075 Hs* ‖ extenuit (*corr*) ***h***, attenuat *cBersmanni* **321** tiphea (*corr m 2*) ***l*** *item 325 348*, thiphœa ***F*** **322** uictosque *cBas* **323** Terra (*corr*) ***M*** ‖ egipcia ***l*** **324** Cęperat ***N h***, Ceper(i *ex* a)t ***F*** ‖ et septi (*corr m 2*) ***l*** ‖ dissertus ***s***, discerptus *vel* diuisus ς, distentus *cMoreti*, dissaeptus (*cf I 69*) *Hs* **325** Hic—uicisse ***g*** ‖ uidisse ***l*** ‖ thiphœa ***F*** **327** inde ***l*** ‖ recoruis (*corr*) ***M***

nunc quoque formatus Libys est cum cornibus Ammon;
Delius in corvo est; proles Semeleia capro,
fele soror Phoebi, nivea Saturnia vacca,
pisce Venus latuit, Cyllenius ibidis alis."
hactenus ad citharam vocalia moverat ora:
poscimur Aonides, — sed forsitan otia non sint,
nec nostris praebere vacet tibi cantibus aures.'
'ne dubita, vestrumque mihi refer ordine carmen!'
Pallas ait nemorisque levi consedit in umbra.
musa refert: 'dedimus summam certaminis uni;
surgit et inmissos hedera conlecta capillos
Calliope querulas praetemptat pollice chordas
atque haec percussis subiungit carmina nervis:

Ceres et Proserpina.

„Prima Ceres unco glaebam dimovit aratro,
prima dedit fruges alimentaque mitia terris,
prima dedit leges; Cereris sumus omnia munus;
illa canenda mihi est: utinam modo dicere possim
carmine digna dea! certe dea carmine digna est.

---

341 *sq Isidorus Orig XVII 3,1*: Prima Ceres coepit uti frugibus in Graecia et habere segetes translatis aliunde seminibus. Huius meminit Ovidius dicens: 'Prima Ceres unco glebam dimovit [demovit *ccGuelph 1 et 2, sed* dimouit *cTolet*] — mitia terris'.

---

328 Nunc *i r n* ‖ forma(tus *i r m 2*) *N*, *μεμόρφωσαι i e* formatus es *Plan* ‖ in cornibus ς ‖ hammon *e* ς *VA* **329** coruo est *recepi* (*cf Hermes XXXIX 34*) *ex N F* ς* *g* ς, c(o *ex* e *m 2*)ruo est *M*, ceruo est β *R*, tauro est *p* ‖ est *om* ς *VA vulgo* **329** semelia β *O* **330** Felle (*corr*, e *prius inseruit m*) *O*, Phele *e*, *ἐν δορκάδι Plan* **331** isidis β, /i/idis (i i *i r m 2*) *N* [b above each i], ybidis *i r e* ‖ ibis in alis *F*, **332** Actenus (h *i mg add M*) *M l* **333** sint β *M* F^3 ς, sunt *F cett* ω *Gierig* **334** Neo [c above] *M* ‖ uacet β *F l* ς ω, uac(a *ex* e *m 2*)t *M*, uac(et *i r m 2*) *N*, uaccat *h*, uacat *e g* ς ω *Gierig* ‖ aurem *cLangermanni Hs vulgo olim* **335** uestrum(que *sscr*) michi *e* ‖ Nec dubita — ordine cantum *h* ‖ ordine bellum *g ccMedic et Urbin*, *τὸν ὑμέτερον ἀγῶνα Plan* **338** inm(æ *i r m 2*)sos *F*, inmissos *e*, [ł inmensos² above] inmensos *g* ς, immistos ς ‖ '*fort* inpexos hedera' (*cf Bibl Diez 1075*) *Hs* **341** Alma ceres *cGronovii* ‖ curuo (uel unco *sscr*) *s* ‖ terram *vel* glebas ς ‖ unco dim. glebam *l* **342** *om* β *N h*, *add i l N i mg* β^2 h^2 ‖ mittia (*corr m 2*) *F* **342/43** *om M*, *i mg additi* (*fort a m 1*) *postquam evanuerunt redintegrati a m 3 m* **343** sumū s̄t (*i e* sumus *deletum*, s̄t = sunt *a m 3 insertum*) β, sumus (*cf X 32 ex P I 1, 77 I V 1, 36*) *ccBerneggeri et Par Mscr Diez Sant 148e Hs*, sunt// (t *ipsum quoque i r m 2*) *N*, sunt *cett* ς *Plan* ω *vulgo* **344** possim β *O cBersmanni R Ehwald*, possem *F m* ς* ς *vulgo* **345** Carmine *recepi ex* β, Carmin(a *i r*, e *fuit*) *M*, Carmina *cett* ω *vulgo* ‖ Carmina digna deae ς *Hs vulgo olim* ‖ certa *M* ‖ certe est d. c. digna *e* ς

Vasta giganteis ingesta est insula membris
Trinacris et magnis subiectum molibus urget
aetherias ausum sperare Typhoea sedes.
nititur ille quidem pugnatque resurgere saepe,
dextra sed Ausonio manus est subiecta Peloro,
laeva, Pachyne, tibi, Lilybaeo crura premuntur,
degravat Aetna caput, sub qua resupinus harenas
eiactat flammamque ferox vomit ore Typhoeus.
saepe remoliri luctatur pondera terrae
oppidaque et magnos devolvere corpore montes.
inde tremit tellus, et rex pavet ipse silentum,
ne pateat latoque solum retegatur hiatu
inmissusque dies trepidantes terreat umbras.
Hanc metuens cladem tenebrosa sede tyrannus
exierat curruque atrorum vectus equorum
ambibat Siculae cautus fundamina terrae.
postquam exploratum satis est loca nulla labare,
depositoque metu, videt hunc Erycina vagantem
monte suo residens natumque amplexa volucrem
„arma manusque meae, mea, nate, potentia“, dixit,
„illa, quibus superas omnes, cape tela, Cupido,
inque dei pectus celeres molire sagittas,

---

346 Va(sta *i r m 2*) ***l*** ‖ coniecta ***l***, iniecta ***N e g*** ς *Jahn*, ineecta ***F***, inuecta *cBas et Medic* **347** Trinacis (*corr*) ***M***, Trinacri(a *ex* s *m 2*) ***F***, Ty(i)nacris (r *sscr e*[2]) ***e l*** ‖ mo/libus ***N*** **348** Sydereas ***e***, Sidereas ς *Bothe*, Aetheri/as (c *eras*) β ‖ spectare *vel* superare ς, spirare *Hs* ‖ thiphœa (*item*
ł pugnat[2]
353) ***F*** **349** temptatque ***e***, tentatque ς ‖ resurge ***h*** **350** Dextra sub ***l*** ς ‖ subi(ec *i r m 2*)tat ***F*** ‖ Sed manus aus. dextra est *cVratisl* **351** pachīne ***h***, pachime ***l*** ‖ (lili *i r m 2*)beo ***N***, lilibeo ***M l***, lylybeo ***F*** ‖ c(ru *i r*)ra ***M***, crura *i mg*
en
m ‖ tenentur ς **352** (ọṇ *i r m 3*)na ***F***, ethna ***h l*** ς ‖ sub /qua (a *eras*) β ***M***,
o *i r*[2]
sub q ***F***, sub quo ς **353** Eiactat β, E/iactat (e *eras*) ***M***, Eiectat *cett vulgo*, eructat *Hs* ‖ ferox β ***O*** ς *R Korn*, fero (*cf ad III 213*) ***F*** ς* ***g*** ς *vulgo* ‖ ty(i)pheus ***e l*** **354** remo/liri ***N***, remolliri β ***M F l*** ‖ luctatur se ponder(a *ex* e *m 2*) ***F*** ‖ pondere (*corr* ***m n***) β ***O*** **355** desoluere ***F***, diuoluere ς, euoluere ς *Hs vulgo olim* **356** premit β, (t *i r ex corr*)remit ***M***, fremit *cAmbr* ‖ pauet *s l l*[2] **357** pareat ***M*** ‖ lateque ς **358** trepidantis ***R*** **360** euectus ς **363** depositoque metu β ***O F l p*** ς *Korn*, depositique metus ***m n h*** ς *vulgo*,
ł sitoque metu[2]
Deposuitque metus ***e***, Deposuitque metum ***g***, Depositusque metus ς ‖ uidit hunc β ***M*** ‖ hericina ***M*** **367** sa(git *i r m 2*)tas ***F***

cui triplicis cessit fortuna novissima regni.
tu superos ipsumque Iovem, tu numina ponti
victa domas ipsumque, regit qui numina ponti.
Tartara quid cessant? cur non matrisque tuumque
imperium profers? agitur pars tertia mundi.
et tamen in caelo, quae iam patientia nostra est,
spernimur, ac mecum vires minuuntur Amoris.
Pallada nonne vides iaculatricemque Dianam
abscessisse mihi? Cereris quoque filia virgo,
si patiemur, erit; nam spes adfectat easdem.
at tu pro socio, siqua est ea gratia, regno
iunge deam patruo!" dixit Venus. ille pharetram
solvit et arbitrio matris de mille sagittis
unam seposuit, sed qua nec acutior ulla
nec minus incerta est nec quae magis audiat arcum,

---

374 spernimur—Amoris] *citat* [ac metu] *Vinc Bellov Spec Histor VI 116.*

---

368 nouissima mundi *e p s* ς, regni f. n. cessit *cBersmanni* 369 superas *R* 370*sq* Cuncta domas ς || regit qui numina ponti '*excerpta Calandrae et ex suis Naugerius*' *Hs vulgo* || ipsumque regit qui numina (lumina *alii*) terrae (r *alterum i r* e^{2}) *F* ς* *g* ς *ω*, Uicta domas (ipsumque regit—quid *om*) cessas cur non matrisque tuumque Imperium profers *β* || Uicta domas (ipsumque regit qui numina terrę *i r m 2*) Imperium profers *M*, *versum 371 in M omissum add i mg bis m 2* (*paene evanidum*) *et m 3 m* || Uicta domas (ipsumque regit qui n. terre Tartara quid cessant *i l fort a m 1*) cur non matrisque tuumque Imperium profers *N* || ipsumque regit—cessant *om ergo O* 372 agitur (ñ) *l* 373 en tamen *Bothe* || Et tamen in caelo quae iam ς *Burm, item e coni Bentley vulgo* || Et t. in c. quoque iam pat. *A VA*, Et t. in c. quo iam pat. nostra est? *ex c Vatic et duobus Heinsianis signo interrog posito Jahn*, Et t. in c. quoque parua potentia nostra est *unus Ciofani ccBriantii et Sulm*, Et tantum in c. quoque iam pat. *R*, Et t. in c. quoque iam patientia nostra Spernitur *excerpta Calandrae* || potentia (patientia²) (*cf II 520*) *M* || et (*vel* sed) tamen in caelo quoque tanta potentia nostro Spernitur *inde Hs* 374 et mecum *N g* || me(c *i r m 2*)um *M* || minuantur (*corr m 2*) *N*, tenuantur *s* ς *Hs vulgo olim* 375 Palla(da *add m 2*) 376 absces scisse *β* || regia uirgo *cSprotii* 377 patiamur ς *Hs vulgo olim* || e(asd *i r m 2*)em *e* 378 Ac tu *Ben*, a tu *Jahn* || est ea gr. *A ω Merkel*, est tibi gr. (t. gr. *i r N*) *N g* ς *Jahn*, est mea gr ς *Hs vulgo olim*, est mihi gr. ς, est ea gloria *c Vratisl* 379 pheratram (*corr*) *M* 380 aruitrio (*corr m 3*) *β* 382 *sic N F h g* ς *ω Hs* || que nec magis audiat arcum *l* || nec qua (ł quam³) magis *e* || auolat arcu (audiat³ d² e² s²) *β*, auolat arcu *M* || audiat arcus ς *Merkel vulgo*

oppositoque genu curvavit flexile cornum
inque cor hamata percussit harundine Ditem.
Haud procul Hennaeis lacus est a moenibus altae,
nomine Pergus, aquae: non illo plura Caystros
carmina cygnorum labentibus edit in undis.
silva coronat aquas cingens latus omne suisque
frondibus ut velo Phoebeos submovet ictus.
frigora dant rami, tyrios humus umida flores:
perpetuum ver est. quo dum Proserpina luco
ludit et aut violas aut candida lilia carpit,
dumque puellari studio calathosque sinumque
inplet et aequales certat superare legendo,
paene simul visa est dilectaque raptaque Diti:
usque adeo est properatus amor. dea territa maesto
et matrem et comites, sed matrem saepius, ore
clamat, et ut summa vestem laniarat ab ora,

---

383 flexile cornum] *citat Priscianus VI 20, cf ad II 874.*

---

383 flectile *l* ‖ cornum *Priscianus Jahn*, cornu (*supra* u *ras*) *β M*, cornu *cett ω* 384 inde cor—Ditis *Burm* ‖ amata (h *add l²*) *F l*, (ham *i r m 2*)ata *h* ‖ ditis *cGronov* 385*sq* Aut (*corr*) *β* ‖ hennaeis—altae *β M ς Hs vulgo*, hennaeis—altus *F ς*, et(h)neis (th *alio atram h*)—altus *ς* g ς ω*, henn.—altis *p*, ethneis—ab (a *alii*) montibus altus *N ς* 386 *sic ς Hs vulgo* ‖ percus aquae *β M*, circa Percum lacum *L* ‖ pergusa (*i r e²*) non illo (*add h²*) *F ς* p ς Plan ω* ‖ pergusa. non illo plura caister *F h l* (*i r n*) *ω*, purgussa. non i. p. caister *g* ‖ non i. p. caistros *i r m* ‖ cayst(ros *i r m 2*) *e* ‖ † nomine percus aque cingen latus omne suisque *β*, † *signum add m 3 . ab eadem verba quae sunt* cingen—suisque *erasa et i mg addita sunt haec*: Nomine pergusaq/ illo non plura cahist' 387/388 *om M*, *i mg* (*m 3*) *m* 387 cygnorum *N e*, cignorum *cett* ‖ pauentibus (*corr m 3*) *β*, (labe *i r m 2*)ntibus *N*, ludentibus *ς*, plaudentibus *cThuan* ‖ edit *recepi ex β N l g ς*, ᾠδὰς κύκνων φέρει *Plan*, (aud *i r m 2*)it *F*, audit *h m* (*i r e²*) *ς ω vulgo* ‖ *apparet* (*cf NJhbb 1893, 624*) *scribam eius exemplaris, ex quo β O fluxerunt, ab* aquae (*386*) *ad* aquas (*388*) *aberrantem verba* non illo—aquas *omisisse*; *quod vitium postea aliunde correctum est* 389 ammouet *N* ‖ ictus *recepi post Heinsium* (*cf ad Hor c II 15, 9 Bentley et quae dixi NJhbb 1891, 650*) *ex N ccMed et Pal*, ignes *n cett vulgo* 390/587 *non exstant in β* 390 tyrios *O F cMedic Hs*, uarios *m n p ς* ς ω Jahn* ‖ humida (ł arida *sscr m 2*) *e*, uvida *Hs* 391 uer est *i mg add h* 392 lilia candida *l* 393 sinusque *ς*, τοὺς κόλπους *Plan* 394 superare puellas *p ς* 396 adeo properatus est amor *F* ‖ est *om ς*, *del Jahn* ‖ adeo properatur am. *ς cSprotii Hs* ‖ dea *i r e²* 398 et *om h* ‖ summo—ab ore *s ς*, ἐξ ἄκρου—τραχήλου *Plan* ‖ laniauit *l s*, laniabat *cSprotii ς*

conlecti flores tunicis cecidere remissis;
tantaque simplicitas puerilibus adfuit annis:
haec quoque virgineum movit iactura dolorem.
raptor agit currus et nomine quemque vocando
exhortatur equos, quorum per colla iubasque
excutit obscura tinctas ferrugine habenas
perque lacus altos et olentia sulphure fertur
stagna Palicorum rupta ferventia terra
et qua Bacchiadae, bimari gens orta Corintho,
inter inaequales posuerunt moenia portus.
　Est medium Cyanes et Pisaeae Arethusae,
quod coit angustis inclusum cornibus aequor:
hic fuit, a cuius stagnum quoque nomine dictum est,
inter Sicelidas Cyane celeberrima nymphas.
gurgite quae medio summa tenus exstitit alvo
agnovitque deam „nec longius ibitis!" inquit,
„non potes invitae Cereris gener esse: roganda,
non rapienda fuit! quodsi conponere magnis

---

400 *Priscianus VI 41*: 'puer pueri', cuius femininum 'puera' dicebant antiquissimi ... Ovidius etiam hoc approbat, qui in V metamorphoseon de puella Proserpina narrans dicit: 'Tantaque simplicitas [semplicitas *G*] puerilibus adfuit annis'.

405 *Diomedes Ars Gr I (Keil I 319)*: oleo unguentum ... Ovidius autem vitiose hac re oleo 'Perque lacus [locus *M*, locos *A*] sacros et olentia sulphure [sulpore *M*] fertur Stagna Palicorum [pelicorum *M*].'

---

401 **400** (*litteris* b a *appositis*) ***h*** **402** quemque uocatos (*cf 212*) ς *Hs vulgo olim*, uocatum ς **403** Exortatus ***M l*** **404** obscuras tinctas[2] ***M***, obscuras tincta ***h***, obscura/ tincta(s *add m 2*) ***e*** ‖ ferugine ***l***, rubigine (uel ferrugine *sscr s cSprotii*, rubigine ***p*** ***s*** ς **405** lacus sacros *Diomedes* ‖ sulphure ***e l*** ς ω *Diomedes*, sulphura (a *i r m*) ***M F*** *cDresd*, sulphur(e *ex* a ***h***, *i r n*) ***N h*** **406** paliscorum ***h*** *cSprotii* ***R***, palichorum ***l***, palicorum *i r* ***e***², *τῶν Παυλίκων Plan* **407** Et q[a3] ***F*** ‖ Et qua bachiadę *i r* ***e***² **408** Inter *i r* ***n*** ‖ Inter [in2] equales ***F*** **409** Et medium ς, it medium *Hs* ‖ canes (*corr m 2*) ***h*** ‖ pisce (pisceae *inde corr, cum gl* a pisa ***l***²) ***l*** **410** co/it (g *eras*) ***M***, (o[c] *i r m 2*)it ***h*** **411** Hec(*sed* e *ex corr* ***h***) fuit ***h*** ς ***R***, Hic fluit ς *cSprotii* ‖ fuit *i r* ***n*** ‖ acu/ius (l *eras*) ***M*** ‖ a *om* ***F l*** ‖ st. qu. (nomine *om*) dictum (est *add m 2*) ***l*** ‖ est *om* (*add* ***n***) ***N*** *cDresd* ‖ modo nomine *Hs* **412** sici(y)lidas (i alterum *i r n*) ***N*** ς* ς, *Σικελικαῖς Plan* ‖ cianes ***l*** **413** qui (*corr m 2*) ***l*** ‖ extulit ς **414** Agnouit(que *i r m 2*) ***l***, Cognouitque *cSprotii* ‖ deum ς *Hs vulgo olim* **415** Nec potes ***e*** ς ‖ inui/te (c *eras*) ***M***

parva mihi fas est, et me dilexit Anapis:
exorata tamen, nec, ut haec, exterrita nupsi."
dixit et in partes diversas bracchia tendens
obstitit, haud ultra tenuit Saturnius iram,
terribilisque hortatus equos in gurgitis ima
contortum valido sceptrum regale lacerto
condidit; icta viam tellus in Tartara fecit
et pronos currus medio cratere recepit.
At Cyane raptamque deam contemptaque fontis
iura sui maerens inconsolabile vulnus
mente gerit tacita lacrimisque absumitur omnis,
et quarum fuerat magnum modo numen, in illas
extenuatur aquas: molliri membra videres,
ossa pati flexus, ungues posuisse rigorem;
primaque de tota tenuissima quaeque liquescunt,
caerulei crines digitique et crura pedesque;
nam brevis in gelidas membris exilibus undas
transitus est; post haec umeri tergusque latusque
pectoraque in tenues abeunt evanida rivos;
denique pro vivo vitiatas sanguine venas
lympha subit, restatque nihil, quod prendere posses.
Interea pavidae nequiquam filia matri
omnibus est terris, omni quaesita profundo.
illam non udis veniens Aurora capillis
cessantem vidit, non Hesperus; illa duabus
flammiferas pinus manibus succendit ab Aetna

---

418 417 (*corr m 2*) ***e*** 417 anapys ***N***, anaphis ***F h l s*** ς, *Ἀνάπης Plan* 418 Exor/ata (t *eras*) ***M***, Exorata ***i r e*** ‖ non hec ut territa ***g*** 421 Terribilisque ***M R***, Terribilesque *cett vulgo* ‖ que *om* ***F*** ‖ hortatus ***F h*** ς *vulgo*, hortatur ***O e l g s*** 424 medio (cri ***i r*** *inseruit m 2, scd* i *ex* a) crate rec. ***M***, medio caractere cepit (*corr m 2*) ***N*** 426 Sacra (ł Iura *sscr m 2*) ***e*** ‖ incons(a *ex* o ***i r*** *m 2*)nabile ***M*** 427 (ad *ex corr m 2*)sumitur ***h*** 430 fl(u *ex corr*)xus ***N***, fluxus ***h*** ς ***R*** 433/522 *exstant in* γ_2 433 in liquidas γ_2 *cPal* 434 postec ***g*** ‖ tergumque γ_2 ***N e g*** ς ω ‖ post haec tergumque humerique latusque *cRhenov* ***R*** *Hs* 435 pectora que intenues habeunt ***M*** ‖ evan. limphas *cGoth* 436 ***i*** *mg* ***e*** 437 (L ***i r*** *m 2*)ympha ***N*** ‖ quod deprendere ***l***, quod prehendere ***h*** ‖ posses γ_2 ***l g*** ς ***R*** *Ehwald*, posse/ (s *sscr*) ***N***, poss(is ***i r*** *m 2*, es *eras*) ***M***, possis ***F h e*** ς *vulgo*, possit (uel possis *sscr*) *cSprotii* 438 nequicquam ***l*** 440 non nitidis ***e*** ς, non rutilis e^2 ***s*** ς *Hs vulgo olim*, non nudis ***R*** 442 Flammifera *ex uno suorum Hs vulgo olim*, Flam(m)igeras ***l*** ς ‖ succedit abena (*corr m 2*) ***h*** ‖ ab ethna ***O l*** ς, ad aetnam *cMedic.*

perque pruinosas tulit inrequieta tenebras.
rursus ubi alma dies hebetarat sidera, natam
solis ab occasu solis quaerebat ad ortus.
   Fessa labore sitim conceperat, oraque nulli
conluerant fontes, cum tectam stramine vidit
forte casam parvasque fores pulsavit, at inde
prodit anus divamque videt lymphamque roganti
dulce dedit, tosta quod texerat ante polenta.
dum bibit illa datum, duri puer oris et audax
constitit ante deam risitque avidamque vocavit;
offensa est neque adhuc epota parte loquentem
cum liquido mixta perfudit diva polenta.
conbibit os maculas, et, quae modo bracchia gessit,
crura gerit; cauda est mutatis addita membris;
inque brevem formam, ne sit vis magna loquendi,
contrahitur, parvaque minor mensura lacerta est.

---

445 *Florus Lugdunensis* († *860*) c. *II Duemmler II 516*: 'Solis ad occasum dulcis sonat ymnus ab ortu'.

---

443 in$^{r^2}$requieta ***M*** 444 Rursus ut ς *Hs vulgo olim* ‖ orta dies hebetauit γ_2 445 ab occasu—ad ortus γ_2 ***F e*** ς *VA Merkel*, ab$^{ad^2}$ occasu—ad ortus$^{uel\ abortu^2}$ ***M***, ab occasu—ad ortum ***l***, ad occasus—ad ortus ***N p*** ς ***R***, ad occasum—ad ortus ***h***, ad occasum—ab ortu ς *cSprotii Hs vulgo olim*, ad occasus—ab ortu ς *Jahn*, *ἀπὸ δυσμῶν ἡλίου μέχρις ἀνατολῶν Plan* 446 Lesa lab ***R*** ‖ conceperat *scripsi cum* ***O F h l*** ς, collegerat (*ex VI 341*) ς (*i r e²*) ***R*** *Hs vulgo* 447 Coluerant (*corr*) ***M***, ł lauerant *sscr* ***m***, Colluerant (ł Attigerant *sscr m 2*) ***e***, Polluerant ς, Contigerant *vel* Mollierant ς, proluerant (*coll Persius prol 1*) *Hs* ‖ (t *ex* c *m 2*)um ***F*** ‖ contectam ***e*** ς, et tectam γ_2 448 parusque (*corr m 3*) ***h*** 449 Pro$^{exit^2}$dit ***M*** 450 tosta quod texerat a. p. ***M*** *Merkel*, texerat—polentam *Ben*, t(e *ex* o *m 2*)sta quod coxerat ante polenta ***N***, tosta quod (tē *i r m 2*, *virgulam del eadem*)xerat ante polentā^2 ***F***, tosta quod coxerat a. polenta ***m*** ς ω *et e coni Adv. X 8 Barth Hs vulgo olim*, cocta quod coxerat a. p. ***l***, testa quod coxerat ante polentam (m *expunxit* γ_2) γ_2 ***h***, testa$^{ł\ tosta^2}$ $^{ł\ quod^2}$ quam coxerat$^{ł\ texerat^2}$ ante polentam$^{ł\ ta^2}$ ***e***, t. q. tinxerat (ł coxerat *sscr*) a. p. ***g***, testa quod coxerat a. polenta ς *VA*, *ὃ πρόσθεν ἐν ὀστράκῳ σὺν ἀλφίτοις ἑψήσασα εἶχε Plan* 451 (T *ex* D)um ***h*** ‖ diri γ_2 ***e*** ς ‖ or(i' *i r*) ***M*** 455 Co/m bibit (o *a m 2*, u *eras*) ***M***, C$^{o^2}$umbibit ***e*** ‖ qua modo ς *cSprotii vulgo olim* 456 est conuersis add. ***h*** 457 loquendi *recepi* (*cf 451sq*) *ex* ***O F g*** ς *Plan*, nocendi ς* ***m n F³*** ς ω *vulgo* 458 Contraitur ***M***

mirantem flentemque et tangere monstra parantem
fugit anum latebramque petit, aptumque pudori
nomen habet variis stellatus corpora guttis.
  Quas dea per terras et quas erraverit undas,
dicere longa mora est: quaerenti defuit orbis;
Sicaniam repetit, dumque omnia lustrat eundo,
venit et ad Cyanen. ea ni mutata fuisset,
omnia narrasset: sed et os et lingua volenti
dicere non aderant, nec, qua loqueretur, habebat.
signa tamen manifesta dedit notamque parenti
illo forte loco delapsam in gurgite sacro
Persephones zonam summis ostendit in undis.
quam simul agnovit, tamquam tunc denique raptam
scisset, inornatos laniavit diva capillos
et repetita suis percussit pectora palmis.
nescit adhuc, ubi sit; terras tamen increpat omnes
ingratasque vocat nec frugum munere dignas,
Trinacriam ante alias, in qua vestigia damni
repperit. ergo illic saeva vertentia glaebas

460*sq Isidorus Orig XII 4,38*: Stellio de colore inditum nomen habet. Est enim tergore pictus lucentibus guttis in modum stellarum. De quo Ovidius: 'aptum colori Nomen habet, variis stellatus corpore guttis' ‖ *Auson Mos 88*: Purpureisque salar stellatus tergora guttis ‖ *Conr de Mure ed Bas p 85*: 'Fugit anum—aptumque colori—corpora gratis [*sic*]'.

---

459 pauentem γ_2 ***e l g n*** ς ω 460 anum ***i r m*** ‖ latebramque ***M*** ς ω *Hs vulgo*, latebrasque γ_2 ***N F h l*** ς, latebramque (uel latebrasque *sscr*) ***s*** ‖ petiit latebras ***e*** ‖ pudori ***M*** *Merkel*[2], (col ***i r m*** *2*)ori ***N***, colori *cett Isidorus* ω *vulgo, def p 174 Hartman* 461 uariis ***i l F*** ‖ st(e *ex corr*)llatus ***M***, stillatus γ_2 *et e eoni ad Lucr p 33 Lachm* ‖ corpore ***M h*** *Isidorus* 462 errauerat ***F h*** ‖ errauit in undas ***e*** 463 Longa referre mora est *ccSenat et Voss* deffuit ***h*** 464 Sicaniam petiit ***M*** 465 ciamen (*corr*) ***M***, chianem γ_2, cianē (ł ea²) ***h*** ‖ et ni ***N***, quae ni ς 467 qua *recepi* (*cf 668 II 169*) *ex* ***M F*** γ_2 ***e g*** ς ω, qu(o ***i r m*** *2*) ***N*** qu(o *ex corr*) ***h***, qu(a *ex* e ***m*** *2*) ***l***, quo ς *Hs vulgo* ‖ habeba/t (n *eras*) ***M*** 468 n/tamque (o) ***M*** ‖ (pa ***i r***)renti ***N*** 469 Illo forte die *cBerol ex Langerm*, illic forte loci *Hs* ‖ dilapsam ***e g*** ς ‖ delapsam gurg. ***h*** ς *Hs vulgo olim* 470 Persyphones ***e*** 471 tum den. ς *vulgo olim*, nunc den. *cThuan*, modo den. *cMedic* 473 om (***i*** *mg* ***m*** *2*) ***l*** 474 Nec scit ς *Hs vulgo olim* ‖ omnis *RV* 475 ne ***l*** ‖ duingnas γ_2 476 Trinacri/am ***N*** ‖ ante omnes *cSprotii* ‖ uestigia nate ***p*** 477 seuas ***l*** ‖ uertantia γ_2. versantia *inde* (*Pr Cobl 1821, 26*) *Klein*

fregit aratra manu parilique irata colonos
ruricolasque boves leto dedit arvaque iussit
fallere depositum vitiataque semina fecit.
fertilitas terrae latum vulgata per orbem
falsa iacet: primis segetes moriuntur in herbis,
et modo sol nimius, nimius modo corripit imber
sideraque ventique nocent, avidaeque volucres
semina iacta legunt; lolium tribulique fatigant
triticeas messes et inexpugnabile gramen.
Tum caput Eleis Alpheias extulit undis
rorantesque comas a fronte removit ad aures
atque ait: „o toto quaesitae virginis orbe
et frugum genetrix, inmensos siste labores,
neve tibi fidae violenta irascere terrae!
terra nihil meruit patuitque invita rapinae,
nec sum pro patria supplex, huc hospita veni:
Pisa mihi patria est et ab Elide ducimus ortus,
Sicaniam peregrina colo, sed gratior omni
haec mihi terra solo est, hos nunc Arethusa penates,
hanc habeo sedem: quam tu, mitissima, serva!

---

o
478 Vertit aratra γ_2 ‖ parilique aetate colonis (*cf VIII 631 X 115*) ***M***, pari(terque irata *i r m 2*) ***N*** ‖ pariterque ς, *καὶ ἴσως Plan* ‖ irata *i r* F^2 ‖ colonum γ_2 479 Ruriculasque bo(ues *i r m 2*) ***N*** 480 legit (*corr m 2*)
ledit[2]
M, fecit ***e***, laedit *cThuan* 481 late *cBersmanni* ‖ totum vulgata ς 482 Falsa
ł sparsa |||||
M e ς *Merkel*, Sparsa γ_2 ***N l*** e^2 ***p*** ς *ω*, Falsa ***g***, Sparsa (Falsa *eras videtur*) ***F***, (Spars *e corr m 2*)a ***h***, cassa *Hs*, spreta *Obss II 8 Schott*, lassa (*coll ex P I 4, 14*) *Bach*, fessa *ap Sedlmayer Ov carm sel 1883 KSchenkl* ‖ pulsa fugit *Riese* ‖ in aruis γ_2 **483/VI 45** *exstant in* ***v*** 483 Sol nocuit nimius modo ***F*** *cSenat* ‖ Et m. sol nimium nocuit modo (corripit *ex* corruit) ***l*** 484 *sic* ***F*** ς *VA Hs vulgo*, Sydera q(ue *i r m 2*) ***M***, Sidera (quis *i r m 2*) ***N***, Sy(i)dera cui ***v e l*** ς *R*, Sid. quis e^2 ***g*** ς, Sy(deraque *i r m 2*) ***h***, Sideraque et ς, Sideraque et (uel Sidera quis *sscr*) *cSprotii*, Sidera nunc γ_2 ς *Vivianus* ‖ uoluc(res *i r*) ***N*** 485 trobalique (*corr*) ***M*** 486 Tricietis ***v***, Tritices (*corr m 2*) ***h*** ‖
uel Cum
et exorabile γ_2 487 Cum ***N e l*** ς *Burm*, Tunc *cSprotii*, Tunc γ_2 ‖ (a *i r m 2*)lpheias ***M F***, alphe(ias *i r m 2*) ***N***, alpheis (*corr* h^3) ***h l*** 488 Rorantique — ad oras *expuncta omnia* ***v*** ‖ ad *add* h^2 489 ait in toto ***F l*** *cBersmanni* ‖ quaesitae uirginis *i r* ***N*** 490 (fru *i r m 2*)gum ***F*** ‖ iniustos ς 491 uiolent(a *i r*) ***M*** 492 pat. iniusta γ_2 494 Pÿsa ***F***, Nysa (ł Py *sscr m 2*) ***e*** ‖ et *om* ***l*** ‖ duximus ς ‖ ortum ς *Hs vulgo olim* 496 sola (*corr m 2*) ***v*** 497 Has h. sedes quos ***F*** ‖ habito *cStrozzanus*

mota loco cur sim tantique per aequoris undas
advehar Ortygiam, veniet narratibus hora
tempestiva meis, cum tu curaque levata
et vultus melioris eris. mihi pervia tellus
praebet iter, subterque imas ablata cavernas
hic caput attollo desuetaque sidera cerno.
ergo dum Stygio sub terris gurgite labor,
visa tua est oculis illic Proserpina nostris:
illa quidem tristis neque adhuc interrita vultu,
sed regina tamen, sed opaci maxima mundi,
sed tamen inferni pollens matrona tyranni!"
    Mater ad auditas stupuit ceu saxea voces
attonitaeque diu similis fuit, utque dolore
pulsa gravi gravis est amentia, curribus auras
exit in aetherias. ibi toto nubila vultu
ánte Iovem passis stetit invidiosa capillis
„pro" que „meo veni supplex tibi, Iuppiter" inquit,
„sanguine proque tuo. si nulla est gratia matris,
nata patrem moveat, neu sit tibi cura, precamur,
vilior illius, quod nostro est edita partu.
en quaesita diu tandem mihi nata reperta est,
si reperire vocas amittere certius, aut si
scire, ubi sit, reperire vocas. quod rapta, feremus,

---

498 lo(co *i r m 2)* *N*, solo *cSprotii* (uel loco) ‖ cu(r sim *i r m 2)* *e* ‖ s(u *ex* i *m 2)*m *F* ‖ sim uitantique *v* ‖ tantique *ex* antiq/ *M* 499 Aduehar ς *A vulgo*, Aducor *v N h*, Aduehor *cett RV* ‖ narra/tibus (n *eras*) *M* 500 Tempest/iua *M* ‖ tu *i l* l^2 ‖ curisque ς *vulgo olim*, curasque *cBerol et Bas* 501 uultu (*corr m 2*) *M* 502 imas *om* (*i l m 2*) *M* ‖ allata (*corr N F*) *N F e h*, sublata *g* 503 extollo *ccRhen et Vratisl* ‖ dissuetaque γ_2 504 terris sub gurgite *F*, sub terras (*cf I 189*) ς *Plan* 505 illic oculis γ_2 506 nec adhuc ς *Hs vulgo olim* ‖ uultu/ (s *eras videtur*) *M* 507 maxima regni *ccSprotii et Leid* 508 tyrann(i *ex* us *per ras*) *M* 509 ut audita—uoce (*fort recte, ut sit exclamantis*) *M* ‖ ut auditas *v*, ut audiuit (ł auditas *sscr m 2*) *N* ‖ seu saucia γ_2 511 auras (*cf XIV 848 et ad IV 700*) *A ω vulgo olim*, oras *ad Lucr p 167 Lachm vulgo* 512 Scandit ς ‖ ęthereas *e l ccDresd et Senat* ‖ moto squalida uultu *Hs* 513 passis *O* ς *R vulgo*, sparsis γ_2 *F* ς* ς 514 supplex ueni ς ‖ uenio (*cf XIII 589*) *F g* ς ‖ supplex uenio *Hs vulgo olim* 515 nullē (ē = est) gratia *v* 516 parem (*corr m 2*) *h* ‖ ne sit γ_2 *l* 517 quod *N* que *n* 518 Est quaes.—rep. est γ_2 519/20 re/perire—re/perire (p *bis eras*) *M* ‖ *versum 519 spurium censet Riese* ‖ reperta est—: scire, ubi sit, rep. uocas? *coni Riese* ‖ turpus (uel certius *sscr*) aut si *v* ‖ amittere, certius (*vel* verius *e coni*) aut si *distinx Hs*

dummodo reddat eam! neque enim praedone marito
filia digna tua est, si iam mea filia non est."
Iuppiter excepit: „commune est pignus onusque
nata mihi tecum; sed si modo nomina rebus
addere vera placet, non hoc iniuria factum,
verum amor est; neque erit nobis gener ille pudori,
tu modo, diva, velis. ut desint cetera, quantum est
esse Iovis fratrem! quid, quod non cetera desunt
nec cedit nisi sorte mihi? sed tanta cupido
si tibi discidii est, repetet Proserpina caelum,
lege tamen certa, si nullos contigit illic
ore cibos; nam sic Parcarum foedere cautum est."
Dixerat, at Cereri certum est educere natam.
non ita fata sinunt, quoniam ieiunia virgo
solverat et, cultis dum simplex errat in hortis,
puniceum curva decerpserat arbore pomum
sumptaque pallenti septem de cortice grana
presserat ore suo, solusque ex omnibus illud
Ascalaphus vidit, quem quondam dicitur Orphne,
inter Avernales haud ignotissima nymphas,
ex Acheronte suo silvis peperisse sub atris;
vidit et indicio reditum crudelis ademit.

---

540 *Claudian Rapt Pros III 172*: Oceani priscas inter notissima nymphas.

---

521 reddatur *cBerol Bothe* 522 digna *i l* l^2 ‖ sed iam *e* ‖ non est] digna est (*prob p 115 Hartman*) *cMedic et i r n Hs vulgo olim* 523 honosque (ł onusque *i mg m 2*) *M* 524 si *om v* ‖ n(o *a m 2 i r et ipsum eras vel evanidum*)mina *M* 525 uera licet *cSprotii* ‖ factum est *N* 526 verum honor *ap Fabrum* (*II 71*) *Schepperus* ‖ neque enim nobis g. i. pudori est *N* ‖ neque hic nobis *R* 527 desin(t *add m n*) *O* 528 nec cetera ς *Hs* 529 cedet *F l* ‖ nisi forte (*corr* v^2) *F v* 530 disidii *l* ‖ repetit (*corr m 2*) *F*, repetat *cPar 8000 Hs vulgo olim* 532 federa tantum // (*corr m 2*) *v* ‖ uisum est ς, cretum est *cLangermanni* ‖ est *om* ς, *del Bothe* 533 *om* (*i mg m 2*) *e* ‖ at ceteri (*corr m 2*) certum (est *sscr*) *v* ‖ deducere *g* ς 534 fata ferunt *cBerol Bothe* ‖ quo ieiunia (*corr m 2*) *F* 535 Solu. irriguis ς ‖ et, riguis *Hs* ‖ hostis (*corr m 2*) *v* 536 Puẹniceum (u *prius e corr m 2*) *M*, pœniceum *Burm* ‖ discerpserat *cSprotii* 537 gluptaque callenti *Merkel*[2] 539 Viderat ascalaphus (*sed cf 542*) ς *Burm vulgo olim* ‖ orphne ς *Plan* ω *vulgo*, or(phene *i r m 3*) [*sed* ospes *in arg*] *M*, ophne *ex* ophe (*corr v*) *v g*, ortnhe (orpnhes *in argum*) *N*, orphe *F h* (*i mg m*) *l*, horne *e*, orne *cSprotii* 540 haud *i r n*, haut *F* 541 siluis p. sub atris *O F v* ς *Merkel*, silvis — antris *l*, fuluis — undis *h* ς *cSprotii*, furuis — undis ς, furuis — antris *e* ς *V Regius vulgo olim*, fuluis — antris *R*, stygiis — antris *ccAbbatis et Vatic*

ingemuit regina Erebi testemque profanam
fecit avem sparsumque caput Phlegethontide lympha
in rostrum et plumas et grandia lumina vertit.
ille sibi ablatus fulvis amicitur in alis
inque caput crescit longosque reflectitur ungues
vixque movet natas per inertia bracchia pennas
foedaque fit volucris, venturi nuntia luctus,
ignavus bubo, dirum mortalibus omen.
Hic tamen indicio poenam linguaque videri
conmeruisse potest: vobis, Acheloides, unde
pluma pedesque avium, cum virginis ora geratis?
an quia, cum legeret vernos Proserpina flores,
in comitum numero, doctae Sirenes, eratis?
quam postquam toto frustra quaesistis in orbe,
protinus, ut vestram sentirent aequora curam,
posse super fluctus alarum insistere remis,

549*sq* *Priscianus V 2*: dubia autem sunt genera, quae nulla ratione cogente auctoritas veterum diverso genere protulit, ut 'hic finis' et 'haec finis' . . . similiter grus', 'bubo', *post* 'bubo' *i mg codicis H a m 2 scripta sunt haec*: Ouidius, fedaque fit—mort. omen ‖ *Servius in Aen IV 462*: sane 'sola' contra genus posuit. Lucanus 'et laetae iurantur aves bubone sinistro', item Ovidius 'Infandus [*sic libri omnes*] bubo'. ‖ *Isidor Orig XII 7,39*: Bubo . . in sepulcris diu noctemque versatur, et semper commoratur in cavernis, de qua Ovidius: 'Foedaque fit—mort. omen' ‖ Foedaque fit vol. durum [*sic*] m. omen *citat Speculum hist VI 116 Vincent Bellovacensis.*

---

543 regina/ herebi (t *ex* p *i r m 2*)estemque ***M***, amica erebi (regina *i mg m 2*) ***l*** ‖ prof(ph)anum ***F*** ς* ***g*** ς ‖ pestemque profanam (uel testemque profanam *sscr*) ***v*** 544 flegeontide ***F***, f(ph)legetontide ***h*** ς ‖ nympha (*corr*) ***M*** 545 lumina mittit (*corr m 2*) ***v*** 546 Ipse sibi ***g*** ‖ furuis ς ‖ fuluis am. in alis ***F*** ς* ***g p*** ς *VA*, f. amicitur (hoperitur ab[2]) alis ***M***, amicitur ab alis *e*[2] ς *R vulgo*, fuluis (ł amicitur in[2]) qui nascitur alis ***N***, *γλαυκὰς ἀμπίσχεται πτέρυγας Plan* ‖ Ille subit habitus fuluis am. et alis ***v*** ‖ rauis amicitur ab alis *Hs* 547 Iamque cap. *cGronov* ‖ unguis *R* 548 inhercia ***l*** 549 uent. conscia *vel* praescia ς 550 Infandus bubo *Servius* ‖ durum *Vinc Bellov* 551 Sic tamen ***g*** ‖ lingua/que ***M***, linguäque (linguāque *fuit*) ***F***, linguamque *R* ‖ mereri ***v*** 552 (Cōmerui *i r m 2*)sse ***F***, Comeruisse ***h***, Promeruisse (uel Commeruisse *sscr*) *cSprotii* 554 flores — uernos ***h*** ς 555 mixtę(ae) sy(i)renes ***F e l g s*** ς *vulgo olim* ‖ immixtae comitum numero Sirenes eratis *Hs* ‖ erratis (*corr*) ***N*** 556 frustra toto ς 557 non minus ut vestram *Hs* 558 insistere pennis ***O*** ς *R*, alarum(que *del m 2*) ins. remis ***v*** ‖ existere ς

optastis facilesque deos habuistis et artus
vidistis vestros subitis flavescere pennis.
ne tamen ille canor mulcendas natus ad aures
tantaque dos oris linguae deperderet usum,
virginei vultus et vox humana remansit.
At medius fratrisque sui maestaeque sororis
Iuppiter ex aequo volventem dividit annum:
nunc dea, regnorum numen commune duorum,
cum matre est totidem, totidem cum coniuge menses.
vertitur extemplo facies et mentis et oris;
nam modo quae poterat Diti quoque maesta videri,
laeta deae frons est, ut sol, qui tectus aquosis
nubibus ante fuit, victis e nubibus exit.
Arethusa. Exigit alma Ceres, nata secura recepta,
quae tibi causa fugae, cur sis, Arethusa, sacer fons.
conticuere undae; quarum dea sustulit alto
fonte caput viridesque manu siccata capillos
fluminis Elei veteres narravit amores.
„Pars ego nympharum, quae sunt in Achaide“ dixit,
„una fui, nec me studiosius altera saltus

564*sq Lact Plac Comm in Stat Theb VIII 63*: ita Ouidius: ʻAt (Ad *MPa*) medius fr. s. m. sororis [sorori *MP*] — regnorum numen [nomen *MP*] commune — cum coniuge menses [*v 567 mutilatus et corruptus in libris*]ʼ.

---

559 Optatis (*corr m 2*)—deo ***v*** 560 nigrescere plumis *cBerol* ‖ subita—penna *in Mscr Diez 1075 Hs* 561 Nec tamen (*corr* ***v***[2]) ***v F*** ‖ calor (*corr m 2*) ***v***, c(an *i r m 2*)or ***F*** 562 ne perderet (*corr* ***l***[2]) ***l*** ς, disperderet ς 564 su(i *i r m 2*)/ ***N*** ‖ mediusque sororis ***h*** 566/567 *post 571 transp Pr Meiss 1896 JGilbert* 566 Nunc est regnorum ***N***, dea regnorum est *cVratisl* ‖ dea (regnórum *add m 2*) nomen c. deorum ***v*** ‖ d/orum (e *eras*) ***M***, d(uo *i r*)rum ***l*** (u² above d/orum; i above d(uo, t above exemplo) 568 extemplo ***M***, extimplo ***l*** ς, exemplo (uel ex illo *sscr*) ***v*** 569 Iam modo *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ pot. di(ci *i r m 2*) ***N***, pot. dici ***e*** *cGoth et Senat*, poteras (*corr m 2*) diti ***v*** ‖ dicique et maesta uideri ***s***, *καὶ δοκεῖν καὶ λέγεσθαι σκυθρωπὴ δυναμένη Plan* 570 ut qui sol *fort recte* ***F*** ‖ tectus et quo sis ***v*** 571 nigris e *ccAmbr et Leid*, uictis modo ς ‖ ex nubibus ***e*** ς, ubi nub. ***l g*** ς *R Hs vulgo olim*, cum nub. *cAmbr et e coni Hartman* 572 reperta ς ‖ natae s. repertae *JacGronovius* 573 causa uiae (*cf II 33 her 14, 103*) ς *cSprotii Hs vulgo olim* ‖ arethus(a *i r m 2*) ***F*** 574 d⁊a (⁊ *add m 2*) ***l*** 575 udosque *cSenat Plan* 576 eley ***N*** (ł alphei² above), elei ***e l*** ς *Plan* ω, (alph *i r m 2*)ei ***F***, alphei ***M h*** ς 577 achia (*primum in* achiade, *deinde in* achaide *corr*) ***v***, achiade (*corr* ***M***) ***M h***, achide (*corr* ***n***) ***N l***, ach(a *i r m 2*)de ***F***, achaeide ς 578 qua nec st.ς

legit nec posuit studiosius altera casses.
sed quamvis formae numquam mihi fama petita est,
quamvis fortis eram, formosae nomen habebam,
nec mea me facies nimium laudata iuvabat,
quaque aliae gaudere solent, ego rustica dote
corporis erubui crimenque placere putavi.
lassa revertebar (memini) Stymphalide silva:
aestus erat magnumque labor geminaverat aestum.
invenio sine vertice aquas, sine murmure euntes,
perspicuas ad humum, per quas numerabilis alte
calculus omnis erat, quas tu vix ire putares.
cana salicta dabant nutritaque populus unda
sponte sua natas ripis declivibus umbras.
accessi primumque pedis vestigia tinxi,
poplite deinde tenus neque eo contenta recingor
molliaque inpono salici velamina curvae
nudaque mergor aquis; quas dum ferioque trahoque
mille modis labens excussaque bracchia iacto,
nescio quod medio sensi sub gurgite murmur
territaque insisto propiori margine fontis.
„quo properas, Arethusa?“ suis Alpheus ab undis,
„quo properas?“ iterum rauco mihi dixerat ore.

---

579 *i mg n* 580 quanquam ς ‖ forma numquam *v* 581 *sic sine ras* ***M*** ‖ Queuis (*corr m 2*) ***v*** ‖ famosae (ł formosae[2]) ***e*** 585 symphalide ***M*** ‖ stymph. lympha ***p*** ς, st. ripa ***s*** 586 magnusque ***N*** ς, magnusque (uel magnumque *sscr*) *cSprotii* 587 uertice (origine *sscr*) ***v***, uortice *cSprotii* ς *Hs vulgo olim* ‖ sine munere (*corr*) ***F*** ‖ (eu *i r m 2*)ntes ***N*** 588*sq versus inde ad finem libri exstant in β* 588 Perspicuas usque ad humum ***v***, Perspicuas ad imum ***p*** ς ***R***, perspicuas imo *inde Hs vulgo olim* ‖ numerabil(i *i r m 2*)s ***N*** 589 erat omnis (*corr m 2*) ***v*** ‖ ui(x *i r m 2*) ***F*** 591 nata /ripis (e *eras*) *β* ‖ natas/ (s *i r m 2*) ***M***, nat(a *i r m 2*)s ***N***, nata/ (s[2]) ***F***, latas ***s***, gratas' *unus Heinsianus et cOxon* ‖ riuis ***g*** ‖ decliuibus umbras *i r* ***n*** ‖ um(bras *i r m 2*) ***e*** ‖ fronde sua gratas *Pr Kaisersl 1881 Hellmuth* 592 *om* (*i mg m 2*) ***N*** 593 Poblite ***F*** ‖ nec eo ς 597 quid *β* ***R***, quid *ex corr* (quod *fuit*) ***m*** ‖ sensimedio ***g*** 598 propiori (*cf VIII 443*) *recepi ex* ***F*** *ccRhenov et Par*, propioriș *β*, propiori/ (s *eras*) ***N***, propiori in ***e*** *cSenat*, propriori in ***p***, propioris ***M h l*** ς *ω vulgo* ‖ fontis (n *ex* r ***M***) *recepi* (*cf III 162*) *ex* ***A*** *ω*, ripae (*cf I 729*) ***l e***[2] ς *vulgo* 599 *om* (*i mg m 2*) ***h*** ‖ artchvsa ***l*** ‖ alpheos (v) ***F***, alpheus *cett vulgo* ‖ alpheus in u. ***s*** ς 600 properasque ***e*** ‖ mihi rauco *cGoth* ‖ dixerat ore (uel murmure dixit *sscr*) ***s***

sicut eram fugio sine vestibus (altera vestes
ripa meas habuit): tanto magis instat et ardet,
et quia nuda fui, sum visa paratior illi.
Sic ego currebam, sic me ferus ille premebat,
ut fugere accipitrem penna trepidante columbae,
ut solet accipiter trepidas urgere columbas.
usque sub Orchomenon Psophidaque Cyllenenque
Maenaliosque sinus gelidumque Erymanthon et Elim
currere sustinui, nec me velocior ille.
sed tolerare diu cursus ego viribus inpar
non poteram, longi patiens erat ille laboris.
per tamen et campos, per opertos arbore montes,
saxa quoque et rupes et, qua via nulla, cucurri.
sol erat a tergo: vidi praecedere longam
ante pedes umbram, nisi si timor ille videbat;
sed certe sonitusque pedum terrebat et ingens
crinalis vittas adflabat anhelitus oris.
fessa labore fugae „fer opem, deprendimur“ inquam,
„armigerae, Diana, tuae, cui saepe dedisti
ferre tuos arcus inclusaque tela pharetra!“
mota dea est spissisque ferens e nubibus unam

---

603 peraptior *cStrozzanus* **606 605** ς **605** *om* (*inseruit m 2*) *v* **606** trepido surgere (*corr m 3*) *β*, molles urgere *h* ‖ agitare col. ς *Hs vulgo olim* **607** U(s *i r ex* t *m 2*)que *O*, Utque *β* ‖ psophidaque *O β Plan vulgo*, sophidaque *g R*, sophida/ (que *eras*) *F* ‖ orcomenon sophidaque cilenēque *h*, orchomenen sophadaque cill. *l* ‖ sophydaque cyllinque *e* ‖ cyl(l)enen(que *om*) *β M* **608** erimantha ($^{on^2}$) *M*, erimantha *β*, erimanton ($^{t^2}$) *F*, elymanon *e* ‖ (et *i r*, nec *fort eras*) elim *M*, et elym *e*, et helim *g*, et elim *N* ς *R vulgo*, meelin *β*, et erin *F l*, et herin *h* **609** uelocior ibat *cSulm Bothe* **611** paties (*corr m 3*) *β* ‖ fuit ille *g* **612** campos et opertos *s* ς *Jahn*, apertos *F* ‖ montis *R* **613** saxaque per rupes et ς, saxaque per rupesque et *Hs*, saxa per et rupes (*cf Verg georg III 276*) *cBarber Bentley* ‖ et qua est uia *cVratisl* **615** ni (sisi *i r*) *e* ‖ si *add* h^3 ‖ sit timor ς *R* ‖ ille *scripsi* (*ille timor sc, quem poeta inde a v 605 descripsit*) *cum β l cGoth R*, ill(a *i r*, e *fuit*) *M*, illa *cett vulgo* ‖ // timor illa uideba(t *i r m 2*) *F* **616** sonituque — terreba(r *i r m 2*) *F*, sonituque — terrebar ς *Hs vulgo olim*, sonituque — terrebat ς, sonitusque — tegebat (terrebar *sscr*) *v* ‖ et urgens *Hs* **617** crinalis *v*, crinales v^2 *cett vulgo* ‖ afflauit *e ccBersmanni et Senat* **618** deprehndimur *e*, deprehendimur *h cSenat* **619** Armigene *β* ‖ dictynna tuae ς *Hs* ‖ dea casta tuae *cPal* **621** Mотaque *l* ‖ sp(ar *i r m 2*)sisque *F*, sparsisque *l* ς, spisisque *h* ‖ undam (.i. nubem) *v*

me super iniecit. lustrat caligine tectam
Amnis et ignarus circum cava nubila quaerit
bisque locum, quo me dea texerat, inscius ambit
et bis „io Arethusa, io Arethusa!“ vocavit.
quid mihi tunc animi miserae fuit? anne quod agnae est,
siqua lupos audit circum stabula alta frementes,
aut lepori, qui vepre latens hostilia cernit
ora canum nullosque audet dare corpore motus?
non tamen abscedit; neque enim vestigia cernit
longius ulla pedum: servat nubemque locumque.
occupat obsessos sudor mihi frigidus artus
caeruleaeque cadunt toto de corpore guttae,
quaque pedem movi, manat locus, eque capillis
ros cadit, et citius, quam nunc tibi facta renarro,
in latices mutor. sed enim cognoscit amatas
amnis aquas positoque viri, quod sumpserat, ore
vertitur in proprias, ut se mihi misceat, undas.
Delia rupit humum, caecisque ego mersa cavernis
advehor Ortygiam, quae me cognomine divae
grata meae superas eduxit prima sub auras.“
    Hac Arethusa tenus. geminos dea fertilis anguis
curribus admovit frenisque coercuit ora
et medium caeli terraeque per aera vecta est

---

623 *del Merkel*^{2} ‖ circaua (*corr m 2*) ***F***   625 io arethusa uocauit io arethusa ***l*** *Haupt*   626 misere/ ***M***, miserere *β* ‖ agn(a)e est *β* ***M l n R*** *Hs*, agnae (est *om*) ***v N F h e*** ς *VA Jahn*   627 lupus ***v*** ‖ adit (*corr m 2*) ***N***,
                                        ł uepres   li^{2}
uidit *cBersmanni*   628 uep̄ (= uepre) ***i r m***, uepre ***i*** *mg* ***M*** ‖ hostia ***M***
629/30 ***i*** *mg* ***F***^{2} ‖ corpore m (*cetera decisa*) ***F***^{2} ‖ nollosque ***l*** ‖ aude/t (a *eras*) ***M*** ‖ corpore saltus ***s*** ς   631 Longius ire ς *Hs vulgo olim*   632 ob-
                                        uel niueo
sessas (*corr m 2*) ***F***   633 que *om* ***F*** ‖ toto *cSprotii*   634 moueo *ccJun et Medic* ‖ pedē (‾ ***i r*** *m 2*) ***F*** ‖ locus (*cf Sen Herc fur 391 Plin NH XXII 63*) ***A*** ω *Plan*, loco (*corr*) ***F***, lacus ***e*** ς *Hs vulgo* ‖ eque ***s*** *l add* ***h***, aeque ***M*** ‖ capillo ***g***   635 fata (ł fac *sscr* ***e***^{2}) ***e*** ς *Hs* ‖ renarno (*corr*) ***F***
636 laticem ***g*** ς *Hs vulgo olim* ‖ laticem uertor ***s*** ‖ amatque *cBerol*   639 rumpit ς *Hs vulgo olim* ‖ caecisque immersa ***s*** ς ‖ mersa ***i r e***   641 Grata meae
                                        i   Grata
ς ***R*** *Hs vulgo*, Ortamiae(ę) *β* ***M***, Grtamıae *inde* *β*^{2}, Orta mihi ***v***, Grata mee
i   a^{2} i^{2}
(m ***i*** *mg fort a m 1*) ***m***, Grta m/ ***N***, (Grata ***i r*** *m 2*) meę ***F***, Grata mihi ***s*** ς* ς *VA* ‖ educit *coni Hs* ‖ sub undas *cSprotii*   642 anguis ***N***, angues ***n***
                    d   aethera
cett vulgo   643 ammouit ***M***   644 aera ***v***

atque levem currum Tritonida misit in urbem
Triptolemo partimque rudi data semina iussit
spargere humo, partim post tempora longa recultae.
iam super Europen sublimis et Asida terram
vectus erat iuvenis: Scythicas advertitur oras.
rex ibi Lyncus erat; regis subit ille penates.
qua veniat, causamque viae nomenque rogatus
et patriam, „patria est clarae mihi“ dixit „Athenae,
Triptolemus nomen. veni nec puppe per undas,
nec pede per terras: patuit mihi pervius aether.
dona fero Cereris, latos quae sparsa per agros
frugiferas messes alimentaque mitia reddant.“
barbarus invidit tantique ut muneris auctor
ipse sit, hospitio recipit somnoque gravatum
adgreditur ferro; conantem figere pectus

649*sq Conr de Mure p 197*: ‘Scythicis adv. oris—ille penates’.

650*sq Lact Plac Comm in Stat Theb IV 658:* **Triptolemus beneficio Cereris cum fruges per omnes spargeret gentes, ad Lycum, Scythiae regem, uenit ibique paene deceptus** (*i e interfectus; cf Löfstedt Spätl St, Upsala 1908, 72 sq*) **est,** *sed cf Servius ad Aen I 323.*

---

645 Atque ***A*** *ω*, Atque (uel inde) ***v***, Inde *cSenat* ‖ cursum (*corr*) *β* ‖ Tritonia ***g*** ‖ in arcem ς *Hs vulgo olim* **646** Tr(i *ex* e *m 2*)ptolemo ***N***, Triptolom(ō *i r m 2*) ***F***, Triptolomo ***l*** ‖ partim(que *om*) ***N l*** ‖ sua semina ***g*** **647** hunc (*corr*) partim p. tempore l. reculta ***v*** ‖ tempora *s l add* ***h***³ **648** euro peti *β* euro‿pēti *β*³, europā (a *ex* e *m 2*) ***F***, e‿ropā (v² above; a *ex corr m 2*) ***h***, europem ***e***, europam ς ***R*** ‖ apida ***l*** ‖ terras *cThuan Hs vulgo olim* **649** sci(y)thicasque ***l*** ς, sithicas *β* ***h***, Scythiasque *ω* ‖ auertitur (*corr* ***n***) ***v N h*** ‖ sc. aduertit in horas ***s***, Scythicis a. oris *Conr de Mure*, Scythias ad. oras *Mitscherlich* **650** Rex ubi *ccDresd et Senat R* ‖ regı’/ (’ *a m 2,* i *vel* t *eras*) ***M***, regit (*corr m 2*) *β* **651** Q(uid *i r m 2,* ł qua *i mg fort m 1*) ***M*** ‖ Quid ueniat ***v*** ς *R* **652** est dare michi (*corr m 2*) ***v***, „clarę“ mihi ***M***, mihi clarae ς **653** Treptolemus ***N***, Triptolomus ***F h***, Trytholemus (p² above) ***e*** ‖ pupe (*corr m 2*) ***N*** **654** perḥuius ***M*** ‖ peru. aer ***p*** **655** Cer(er *i r*)is latosque sp. (*corr m 2*) ***M*** ‖ latos(que *i r m 2*) ***N***, latosque ***l***, latosq̄; ***h*** **656** //messes ***N***, messas (*corr m 2*) ***h*** ‖ que*om* ***F*** ‖ mitia porto *cSprotii* **657** tanti qui mun. *β*, tantiq(ue *i r m 2*) ut² muneris ***M***, tanti quo(d *eras,* q *et* ꝙ *conpendiorum similitudo fefellit scribam*) muneris ***N***, tantique (ut *add m 2*) muneris ***h*** ‖ tanti qui *fuit igitur in β* **O**, *quod haud scio an Ov scripserit* ‖ actor (*corr m 2*) ***v*** **659 658** ***l***. **658** recepit ***v l*** ‖ sumnoque (o² above) ***e*** **659** Agg(reditur *i r m 2*) ***F***

lynca Ceres fecit rursusque per aera iussit
Mopsopium iuvenem sacros agitare iugales."
Finierat doctos e nobis maxima cantus;
at nymphae vicisse deas Helicona colentes
concordi dixere sono. convicia victae
cum iacerent, „quoniam" dixi „certamine vobis
supplicium meruisse parum est maledictaque culpae
additis et non est patientia libera nobis,
ibimus in poenas et, qua vocat ira, sequemur."
Rident Emathides spernuntque minantia verba,
conantesque loqui et magno clamore protervas
intentare manus, pennas exire per ungues
adspexere suos, operiri bracchia plumis,
alteraque alterius rigido concrescere rostro
ora videt volucresque novas accedere silvis.

---

660 aera misit *ς Hs vulgo olim* 661 Mosopi(y)um ***F e l g*** *cSenat*, Mesopium *cSprotii* 662 inierat (*deest initialis*) ***F*** ‖ doctos — cantus ***F h l*** *ς V A*, doct(o *i r*)s — cantu(s *i r m 2*, m *fuit*) ***M***, d(o *i r m 2*)ct(o *i r m 2*)s ***N***, dictis — cantus ***e***, dictis (uel doctos *sscr*) — cantus ***s***, dictos — cantus (*cf IV 95 ep Sapph 125*) ***l g*** *ς Hs vulgo*, doct(ū *nigriore atram*) — cantum *β*, doctum de — cantum *inde praef p XI Korn* 663 nimphę *i r* ***e*** 664 conco(r *i r*)di — conuitia (c *sscr*) ***M*** 665 Dum ***v e*** ‖ iacerent (*cf NJhbb 1894, 651*) *β* ***v N*** *ς Hs vulgo*, (fa *i r m 2*)cerent ***M***, facerent ***F h l*** v^2 e^2 *ς ω Korn* ‖ dixi *β* ***N v h*** *ς Bothe*, dixi(t *del*) ***e***, dixit ***M F l n*** $β^3$ *ς vulgo* ‖ certamina (*corr* $β^3$ *m*) *β* ***M*** ‖ uobis (*corr*) ***F*** 666 culpam (*corr m 3*) *β*, culp(æ *ex* ā *m 2*) ***M*** 667 uobis ***s*** 668 in/poenas (im *fuit*) ***M*** ‖ quo uocat *Hs vulgo olim* ‖ sequ(i *ex* a)mur ***v***, sequamur *cGoth* 669 rident Emathides *Hs vulgo* ‖ Ridentemque athides (em *virgula del* ***M***) *β* ***M***, enipedes . i . fiḷie enipe *i mg m 3 m*, Rident enipides (filię enippes *sscr* ***v***) ***v g*** *ς*, Rident (empe *i r m 2*)des ***N***, Ridentque enipides ***s***, Rident athides ***F*** *ς*, Rident (enīpedes *i r m 2*; ł acchiades[2] *sscr*) ***h***, Rident athipedes ***l***, Rident enypedes ***e***, Rid. Enipedes *R V*, Rident antipedes (uel athides uel pierides *sscr*) *cSprotii*, Rid. pierides *ς*, *Πατονίδες Plan*, thespiades *vel* achiades *vel* agnipedes *vel* anguipedes *ς* ‖ minantia (*cf Pr S G 1887, 11 sq*) ***F h e g*** *ς ω*, minancia ***l***, minacia *β* ***O*** *cBernegg vulgo* 670 *sic, ut videtur, β* ***O*** *item R* ‖ Conantesque loqui // magno clam. ***N***, Conante/que //!// (oculi *eras*, loqui *sscr m 3*) magno clamore *β*, Conataeque ọc̣ụḷịṣ (loqui *sscr*) magno cl. ***v***, Cona/tęq'(n *eras*, q' *i r ex corr*) oqui/ (l *sscr*; *per ras ex* oculis) magno cl. ***M***, Conataeque loqui et magno ***F*** *ς Hs vulgo*, Conataeque loqui magno et ***l g*** *ς*, Conataeque loqui magno (et *om*) ***h e*** *cSprotii* 672 operiri (et *s l add m 1*) ***l***, operiri et *ς* ‖ brachia pennis ***e*** *ς* 673 concrescere (uel indurescere uel occallescere *sscr*) ***s*** 674 uident *ccErfurt et Goth Hs*

dumque volunt plangi, per bracchia mota levatae
aëre pendebant, nemorum convicia, picae.
Nunc quoque in alitibus facundia prisca remansit
raucaque garrulitas studiumque inmane loquendi.'

---

675 Plangere (Plaudere *cSulm*) dumque uolunt ***l g*** *cSulm* ς ‖ nota ***v F e***, ł mota *sscr* ***v***[1] ***e***[2] 676 nemor(ū *i r m 2*) ***F***, nemoris ***l*** ‖ conuitia ***M*** 677 Nunc qu$\overset{o^2}{/}$que (e *eras*) ***M***, Tunc quoque *ep crit ad Har p 137 Markland*, Sic quoque *ad Anth Lat I 68 Burm* ‖ fac. prima ς 678 studium est ***e*** ‖ inane ς ‖ *vv 677/78 non musae, sed poetae dat Jahn* ‖ Semper et humanas imitantur in omnia uoces *post 678 add Ciofani cVatic*, ἀεὶ καὶ τὰς ἀνθρωπείους ἐν πᾶσι φωνὰς μιμοῦνται *Plan* PERSONAE LIBER V EXPLICAT Incipit VI ***v***, EXPLIC̄ INCIPIT LIB̄ SEXTVS (*rubro, sic fere*) ***M***, EXPLIC. V. INCIP VI ***N***, EXPLICIT LIBER QVINTVS . INCIPIT SEXTVS ***l***, LIBER SEXTVS ***e***, *nec subscriptio nec titulus in cett.*

LIBER SEXTUS.

Pallas et Arachne.

Praebuerat dictis Tritonia talibus aures
carminaque Aonidum iustamque probaverat iram;
tum secum 'laudare parum est; laudemur et ipsae
numina nec sperni sine poena nostra sinamus!'
Maeoniaeque animum fatis intendit Arachnes,
quam sibi lanificae non cedere laudibus artis
audierat. non illa loco neque origine gentis
clara, sed arte fuit: pater huic Colophonius Idmon
Phocaico bibulas tingebat murice lanas;
occiderat mater, sed et haec de plebe suoque
aequa viro fuerat. Lydas tamen illa per urbes
quaesierat studio nomen memorabile, quamvis
orta domo parva parvis habitabat Hypaepis.
huius ut adspicerent opus admirabile, saepe
deseruere sui nymphae vineta Timoli,
deseruere suas nymphae Pactolides undas.

---

3 **laudare parum est, laudemur et ipsi** *citat Vinc Bellov Spec hist VI 116 (IV 216 ed a 1624).*

1/412 *exstant in β*, **1/45** *exstant in* ***v*** 1 tritiona ***v*** ‖ aurem *cBerneggeri Hs vulgo olim* 2 iustam(que *om*) ***l*** 3 Tunc ς, Cum *cJunianus* ‖ laudaremur et ipsa ***v*** 4 nec specni *β* 5 factis ***e*** ‖ aracnes ***M h***, aragnes
araches
F e ς*V*, *sic semper* ***e***, arano ***v*** 6 lanibus (*corr m 2*) artis ***v*** 7 nec ***e***, neque ς *R* 8 huic *om* (*i l m 2*) ***M*** ‖ colophinius ***l*** ‖ edmon ***v***, ismon *cSprotii*, ethmon *vel* ithmon *vel* imon ς 9 phocacio (*corr m 2*) ***N*** 10 et *add* h^2
i
11 *sic β* ***v h*** ς *vulgo*, lidas ***M***, lydias ***N F e*** ω, lidias ***l g*** ς 12 merobile (*corr m 3*) *β* 13 *sic* ς *A vulgo*, hipepis *cVratisl V*, hipelis *β* ***M***, iphelis
b² ł ypepis²
cBersmanni, hypaedis ***v***, hype(phis *i r m 2*) ***N***, hýpeıs ***F***, hipeis ***l***, ypheis ***e***, ipeplis ***h***, Hypeplis *R*, *ἐν μικροῖς τοῖς ὑπαίθροις Plan* 14 ammirabile ***M***, amirabile ***h*** 16 15 *cSprotii* 15*sq* Deseruere sui n. pactolides undas ***M***, uineta timoli Deseruere suas nimphe *i l* ***m***, *πολλάκις αἱ Πακτωλίδες νύμφαι τὰ ἑαυτῶν κατελίμπανον ῥεῖθρα καὶ αἱ Τμωλίδες νύμφαι τὰ ἐν τῷ Τμώλῳ κατελίμπανον ἀλωάς Plan* ‖ uineta (ł dumeta *sscr m 2*) ***F***, dumeta (*corr* $β^3$) *β* ς, spineta *vel* pineta ς ‖ tymoli (*cf Buresch, Klaros, Leipzig 1889 p 12sq*) ***N***

nec factas solum vestes, spectare iuvabat
tum quoque, cum fierent (tantus decor adfuit arti),
sive rudem primos lanam glomerabat in orbes,
seu digitis subigebat opus repetitaque longo
vellera mollibat nebulas aequantia tractu,
sive levi teretem versabat pollice fusum,
seu pingebat acu; scires a Pallade doctam.
quod tamen ipsa negat tantaque offensa magistra
'certet' ait 'mecum: nihil est, quod victa recusem!'
Pallas anum simulat falsosque in tempora canos
addit et infirmos baculo quoque sustinet artus.
tum sic orsa loqui: 'non omnia grandior aetas,
quae fugiamus, habet: seris venit usus ab annis.
consilium ne sperne meum! tibi fama petatur
inter mortales faciendae maxima lanae:
cede deae veniamque tuis, temeraria, dictis
supplice voce roga! veniam dabit illa roganti.'
Adspicit hanc torvis inceptaque fila relinquit,
vixque manum retinens confessaque vultibus iram
talibus obscuram resecuta est Pallada dictis:

17*sq distinx Ehwald,* f. solum vestes spectare *vulgo,* f. solum, v. sp. *Vollmer* ‖ Non factas (*quod recepit versu 17 post 18 posito Hs*) ς *cSprotii* ‖ facta(s *add m 2*) ***v***, 18 Tum *β* ***M F h l***, Tunc ***N e*** ς ‖ tantum (*corr*) *β* ‖ affuit ***N*** 18/23 *distinxi cum Capoferreo; post* arti (*v 18*) *punctum, post* acu (*v 23*) *virgulam ponunt vulgo* ‖ iuvabat. tunc quoque, cum f., tantus d. a. arti: sive—acu; scires *sq* (*i e tantus d. a. arti, ut scires*) *Jahn* 19 glomerauit ***F l*** *cSenat,* glomerarat ***e*** 20 subiebat ***h*** 21 mollebat (*corr m 2*) ***v*** ‖ eq(a³)ntia ***F***, equancia ***l*** 22*sq excidisse post 22 versum, quo texendi mentio fieret, statuit Haupt* ‖ ducebat pollice ***s*** pollice (uel pectine *sscr*) *cSprotii* 26 Pallas aịṭnum ***v*** ‖ intimpora ***O***, in tempore (*corr m 2*) ***l***, ad tempora *cSprotii* ς 27 baculo quoque (q̊ ***h***, q̊q̄ ***F***, q̊. ***e***, q̊q. ***e***²) ***A ω*** ‖ baculo quos sustinet *Riese,* baculum quod sust. *Merkel*², baculo quod s. *Progr Kaisersl 1880 Hellmuth,* adicit, infirmos baculo quoque s. *ZÖG XXXII Rappold* ‖ quoque *sine dubio verum,* infirmos (baculo quoque sustinet) artus *olim distinguendum putabam. sed haec videtur dixisse poeta: 'addit canos et addit non solum infirmos artus, sed etiam sustinet baculo', cf IX 442 XIV 715* 28 27 (*corr m 2*) ***v*** ‖ Tunc ***e l*** ς, Cum ς ‖ loqui est ***s*** 30 nec (ƚ ti²) sperne ***e*** ‖ tibi *om* ***v*** ‖ potatur *β* 31 In mortales (*corr* ***n***) ***v N*** ‖ faciendae ***M*** ‖ lane (ƚ tele *sscr*) ***g*** ‖ max. telae(ę) ***h e*** ς *Jahn* 32 que *om* ***F*** 33 dabit illa roganti ***i r n***, d. ipsa rog. ***e*** 34/36 *om* ***N***, *i mg* ***n*** 34 incepta(que *add m 2*) ***v***, inceptaque (uel infectaque *sscr*) *cSprotii* ‖ reliquit ***F e l p*** ς, reliquit (uel remisit *sscr*) ***s*** 35 manu *β* ***v***, manus ***F v***² ς 36 resecuta /// /// est ***v***

'mentis inops longaque venis confecta senecta,
et nimium vixisse diu nocet. audiat istas,
siqua tibi nurus est, siqua est tibi filia, voces:
consilii satis est in me mihi; neve monendo
profecisse putes, eadem est sententia nobis.
cur non ipsa venit? cur haec certamina vitat?'
tum dea 'venit!' ait formamque removit anilem
Palladaque exhibuit. venerantur numina nymphae
Mygdonidesque nurus; sola est non territa virgo.
sed tamen erubuit: subitusque invita notavit
ora rubor rursusque evanuit, ut solet aer
purpureus fieri, cum primum aurora movetur,
et breve post tempus candescere solis ab ortu.
perstat in incepto stolidaeque cupidine palmae
in sua fata ruit; neque enim Iove nata recusat
nec monet ulterius nec iam certamina differt.
  Haud mora, constituunt diversis partibus ambae
et gracili geminas intendunt stamine telas:
tela iugo vincta est, stamen secernit harundo;
inseritur medium radiis subtemen acutis,
quod digiti expediunt, atque inter stamina ductum

---

55 *sq Seneca Epist mor XIV 90 20 Hense*: textrini quoque artem a sapientibus dixit inventam, oblitus postea repertum hoc subtilius genus, in quo 'tela iugo vincta [iuncta *BA*] est — acutis, Quod lato paviunt [*sic Gruter*, pariunt *BA*] insecti pectine dentes'.

---

37 tardaque uenis ***N*** ‖ defessa *ccBerol et Moreti*, defecta *Hs* 38 'Ως (= ut?) *βλαβερὸν Plan* 39 si qua tibi filia ***e*** 40 Consiliu (*corr m 2*) uoces (satis est *sscr*) ***v*** 41 est *om* ς, *del Hs vulgo olim* 42 cert. differt (*cf 52*) *cBersmanni* 43 Tunc ***F h l*** ς *VA* 44 Pallada se ***l*** 45 Migdonesque nu(r *ex corr*, c *fort fuit*)us ***M*** ‖ est interrita ς *VA* 46/170 *multa evanida et redintegrata in* ***l*** 46 exsiluit *Merkel*^{2} 47 ora pudor *post Heinsium* (*Transact Oxf Ph S 1883*) *Ellis* ‖ subitusque evanuit *Capoferreus* 49 can-
ł ictu^2
descit ς ‖ ortu ***e***, ictu ς *Hs vulgo olim* 50 et incepto *β* ***M***, in inceptum ***g*** ‖
ruit^2
solidaeque *cCantabr*, stolidaque *Postgate* 51 fa/ta *β* ‖ redit ***F***, redit ***g*** ‖ enim ***i l h*** ‖ nec iam ς 52 (u *i r*)lterius ***M*** ‖ nec tunc *β* ***M*** 53 Hau(t *i r m 2*) ***F*** ‖ constituunt (*cf quae dixi NJhbb 1887, 137 sq*) *β* ***O F e l*** ς *Plan R Merkel*^{2}, consistunt ***h*** F^2 e^2 ς *VA vulgo olim* 55 uincta (*cf I 122*) ***N e*** ς *Hs vulgo*, iuncta *an* uincta *incertum* (*hoc tamen veri similius*) *β* ***M***, iuncta ***F h l g*** ς (*Senecae cdd*) *ω*, *προσεδέθη Plan* ‖ secreuit ς 56 "medium "radiis ***h*** ς *VA*, radiis medium ***g*** 57 *om Seneca*

percusso paviunt insecti pectine dentes.
utraque festinant cinctaeque ad pectora vestes
bracchia docta movent studio fallente laborem.
illic et Tyrium quae purpura sensit aenum
texitur et tenues parvi discriminis umbrae,
qualis ab imbre solet percussis solibus arcus
inficere ingenti longum curvamine caelum;
in quo diversi niteant cum mille colores,
transitus ipse tamen spectantia lumina fallit:
usque adeo quod tangit idem est; tamen ultima distant.
illic et lentum filis inmittitur aurum
et vetus in tela deducitur argumentum.
Cecropia Pallas scopulum Mavortis in arce
pingit et antiquam de terrae nomine litem.
bis sex caelestes medio Iove sedibus altis
augusta gravitate sedent. sua quemque deorum
inscribit facies: Iovis est regalis imago.
stare deum pelagi longoque ferire tridente
aspera saxa facit, medioque e vulnere saxi
exsiluisse fretum, quo pignore vindicet urbem;

65*sq Seneca NQ I 3, 4 Gercke*: sed nunc ⟨, ut ait pœta,⟩ ʻdiversi niteant — tamen ultima distantʼ.

77 *(Lactantii) Argum VI fab I*: itaque telae suae intexuit contentionem Athenarum inter se Neptunumque habitam; qui lacu salso in arce edito suam possessionem vindicabat. *cf Appendicem.*

---

58 percusso] quod lato *Seneca*, percussum (*corr m 2*) ***N*** || paviunt *scripsi post Kornium ex Gruteri coni ad l l Senecae, ubi* pariunt *est in codd Bamb et Argent* || pauent (*paene eras,* feriunt *sscr m 3*) *β*, (feriu *i r m 2*)nt ***M***, feriunt ***N*** ς* ς *ω vulgo,* quatiunt ***e***² ς, feruēt *i r* (feriunt *fort fuit*) ***F***² || ʻ*putabam aliquando* paverant [?] *vel* paviunt, *nunc nil muto*ʼ *Hs* || inserti ς *Blümner* 59 festinant *β* ***N s*** ς ***R*** *vulgo,* festina/t (n *eras*) ***M***, festinat *cett ω* || cinct(e *ex* i)que ***M***, cunctaeque (*corr*) ***N*** || a pectore ς || cinctaque ad p. veste *post Burm Bentley*
n²
60 Brachia iacta *cSprotii* || mouet ***M*** || st. minuente ***l*** *cBerol* 61 sentit ***e l*** ς 62 Texetur (*corr*) et tenuis (*corr*) paru(i *i r*) ***M*** 63 percussus ς *Burm vulgo olim,* percusso *Postgate* || percussis nubibus ς || qualis sole solet percussis imbribus *Housman* 64 longo (*corr*) *cDresd* || curuamine caelum *i r* ***h***² 66 ipse
ē
tamen *i r* ***n***, ille tamen ***e*** ς 67 idest ***M*** || est *om* (*add* ***n***) *β* ***N*** *ccBersm*
ł ca²
et Senat 68 innectitur ***g*** ς, intexitur ς 70 Cycropia p. scopulum ***e*** || arci (*corr*
ł Au
m 2) ***M*** || τὸν Ἄρειον ἐπήξατο Πάγον *Plan* 71 nomene (*corr*) ***M*** 73 Angusta ***e*** 75 tridenti *Bothe* 77 Exiliisse ***e g*** *ccPal et Senat* || fretum ***L*** ς ***R*** *Nau-*

at sibi dat clipeum, dat acutae cuspidis hastam,
dat galeam capiti, defenditur aegide pectus,
percussamque sua simulat de cuspide terram
edere cum bacis fetum canentis olivae
mirarique deos: operis Victoria finis.
ut tamen exemplis intellegat aemula laudis,
quod pretium speret pro tam furialibus ausis,
quattuor in partes certamina quattuor addit,
clara colore suo, brevibus distincta sigillis.

Threiciam Rodopen habet angulus unus et Haemum
(nunc gelidi montes, mortalia corpora quondam!),
nomina summorum sibi qui tribuere deorum.
altera Pygmaeae fatum miserabile matris
pars habet: hanc Iuno victam certamine iussit
esse gruem populisque suis indicere bella.
pinxit et Antigonen ausam contendere quondam
cum magni consorte Iovis, quam regia Iuno
in volucrem vertit; nec profuit Ilion illi
Laomedonve pater, sumptis quin candida pennis
ipsa sibi plaudat crepitante ciconia rostro.
qui superest solus, Cinyran habet angulus orbum;

---

98 *Conr de Mure p 122 (edBas)*: Q u i s o l u s s u p e r e s t — a n g. o r b e m [*sic*]'.

---

gerius vulgo, equum *i r* β^2, f/erum (r *eras*, erū *i r*, *ut videtur*) ***M*** .l. monstrum *sscr* ***m***, ferum *i r* ***n***, f(er *i r m 2*)um ***F***, ferum *cett* *ω* ‖ pignere *β*, pingnore ***M***, pign(o²)ere ***F*** ‖ u(e *ex* i)ndicet ***M***, u(i *ex* e *m 2*)ndicet ***F***, u(e²)indicet ***e***, uendicet ***h g*** ς 78 sibi (dat²) cly/peum dat /a(c)ute ***M*** 80 sua/ (m *eras*) ***N*** 81 Prodere ***l*** ς *Hs vulgo olim* ‖ candentis ***s*** 82 Miraque (*corr m 2*) ***F*** ‖ operi ς *Hs vulgo olim* ‖ Victoria (*maiuscula litt*) *Leipz Stud I 384 Lange*, uictorii ***l*** 83 intell(i *i r m 2*)gat ***N*** 85 addit *om* (*i mg m 2*) ***F*** 86 sua de brevibus ***l*** 87 Traiciam ***l*** ‖ rodopen ***M F h l*** ς, rodopē ς, rhodopen *cett ω vulgo* ‖ haemon ς *Hs vulgo olim* 88 gelidi *recepi ex β* ***N h***, gelidos ***M F e l*** ς *ω vulgo* 89 Numina s. ς *VA*, Omnia s. ***s*** 90 pigmeae ***M*** ‖ mirabile *cRhen* factum ***l*** ς 91 iussit cert. uictam *VA* ‖ certam. dixit ***e*** 92 Esse grauem ***g*** ‖ bella ***N***, bellum *cett ω vulgo* 93 Pingit ς *Hs vulgo olim* ‖ antigonē ***l***, antigonem ς 94 magna ***g*** *cSprotii* ‖ iuno *i r* ***e*** 96 Laodomedonue ***M***, Laumedonue ***l*** ς, Laodonue (*corr m 3*) *β* ‖ laom. suus *cGronov* ‖ subitis quin *cSprotii* 98 'soliis *vel* solio . *solio orbatum et eiectum*' *in Mscr Diez 1069 Hs* ‖ cinyran ***h*** ς *R Hs vulgo*, cyniran(i *i r* ***e***) ***N F e***, cynirā *β*, cyniram ***M***, cirinan ***l***, *Κινάραν Plan*, cinaran ***g*** ς *cSprotii*, cynaran ς *RA*, Cynaram *V*

isque gradus templi, natarum membra suarum,
amplectens saxoque iacens lacrimare videtur.
circuit extremas oleis pacalibus oras
(is modus est) operisque sua facit arbore finem.
  Maeonis elusam designat imagine tauri
Europam: verum taurum, freta vera putares.
ipsa videbatur terras spectare relictas
et comites clamare suas tactumque vereri
adsilientis aquae timidasque reducere plantas.
fecit et Asterien aquila luctante teneri,
fecit olorinis Ledam recubare sub alis;
addidit, ut satyri celatus imagine pulchram
Iuppiter inplerit gemino Nycteida fetu,
Amphitryon fuerit, cum te, Tirynthia, cepit,
aureus ut Danaen, Asopida luserit ignis,
Mnemosynen pastor, varius Deoida serpens.
te quoque mutatum torvo, Neptune, iuvenco
virgine in Aeolia posuit; tu visus Enipeus
gignis Aloidas, aries Bisaltida fallis;

---

99 gradu *β* 100 saxoque grauis ***s*** 101 Circūit *β*, Circu/it ***M*** ‖ extr(e *i r*) mas ***N*** ‖ bacalibus horas *i r* ***e***[2] 102 *parenth statuit Ehwald* ‖ operique ς *Hs vulgo olim* ‖ sui (*corr* ***n***) ***N*** *ccBersmanni et Dresd* 104 Europā ***F***, Europen ς ‖ "uera "freta ***h*** 107 At [assilientis[2]] salientis ***N***, Insilientis ***h*** ‖ que *om* ***h l*** ‖ madidasque ***s*** ‖ reducere ς *ω Hs vulgo*, recondere ***e s***, retundere *mg Gryph*, *εἰς τοὐπίσω διδόναι Plan*, recludere *A* ‖ palmas ***g*** 108 hasterien ***M*** ‖ tenerē [ri] ***F*** 109 holorinis ***M*** ‖ ledā ***F***, ledan *cCantabr Hs*, Leden *Bothe* 110 pulchra(m *a m 3*) ***F***, pulchra ***N*** ς *ω* 111 inplerit ***N*** ς *A vulgo*, impleuit *V*, impleret *cett R* ‖ nicteida ***N***, nicteıa [d[2]] ***F***, necteida ***M***, nyteida [c[2]] ***e*** 112 Amphitrion (u [s] *add m 2*) ***M***, Anphitrion ***h*** ‖ fuerat (*corr* ***F***[2] ***n***) ***F N*** ‖ Amphitruo ut fuerit *Bothe* ‖ tirrinthia ***F***, tirrincia ***l***, tyrintia ***M*** 113 danaen *β* ***M*** ς, danen ***X*** *R* ‖ dan(en as *i r m 2*)opida ***N*** ‖ l. igneus ***N*** ς *Hs vulgo olim* 114 *sic* ς *Plan vulgo* ‖ Aunesinē (*item in L*) *β* ***M***, Am[v]/mosynen ([v] *a m 2*) ***N***, memnosinen ***F*** *R*, Memnosynem ***e***, Memnosynen *A*, Mennosinen ***h l*** *V*, Memnonidem ***g***, Menosidem ***s***, Menosinen *cSprotii* ‖ uarius *s l* (*m 3*) ***n***, variusque *VA* ‖ cleoida ***l***, deolia *V*, deolida *A*, Deionida *Camerarius* 115 Neptūne *R* 116 eoliḍa ***F*** ‖ enipeus ς *A*, *'Ενιπηεύς Plan*, enipheus *A RV* 117 Gignis aloidas ς *vulgo*, *τοὺς 'Αλωάδας γεννᾷς Plan*, Gignis et al. ς *VA*, Gignis aolidas (a *prius ex corr*, d *ex* o ***M***) *β* ***M*** *R*, Amnis in aolidan ***N***, Gignis ocliadas ***F***, Gignis (aolidas *ex corr m 2*) ***h***, Gignis eolidas ***l***, Cignus [ł Gignis[2]] et aloydas ***e*** ‖ bisaltida ς *Plan*, bis

et te flava comas frugum mitissima mater
sensit equum, sensit volucrem crinita colubris
mater equi volucris, sensit delphina Melantho:
omnibus his faciemque suam faciemque locorum
reddidit. est illic agrestis imagine Phoebus,
utque modo accipitris pennas, modo terga leonis
gesserit, ut pastor Macareida luserit Issen,
Liber ut Erigonen falsa deceperit uva,
ut Saturnus equo geminum Chirona crearit.
ultima pars telae, tenui circumdata limbo,
nexilibus flores hederis habet intertextos.
Non illud Pallas, non illud carpere Livor
possit opus: doluit successu flava virago
et rupit pictas, caelestia crimina, vestes,
utque Cytoriaco radium de monte tenebat,
ter quater Idmoniae frontem percussit Arachnes.
Non tulit infelix laqueoque animosa ligavit
guttura: pendentem Pallas miserata levavit

119*sq* (*Lactant*) *argum met VI fab I*: Eundem in equum [*mutatum esse sc*], ut Cererem [*stupraret sc*]; in volucrem, ut Gorgonam Medusam [medusae *βM*]. *cf Appendicem.*

---

alpida *β O F*, bisalpida *h e ς VA*, bisalipida *l*, Bisalphida *R* ‖ fallas (*corr*) *M*, (f *i r m 2*)alli/s *N* 118 At te *e ς* ‖ fulua *cSprotii* 119 *sic β M ccGoth et Hamb L Merkel* ‖ uolucrem (*in loco vacuo sine ras*) *F*² ‖ equum te sensit auem *N ς Hs vulgo olim*, equum te sensit equum *e l ς ω*, equum (te *om*) sensit (equm *i r m 2*, olucrē *eras videtur*) *h* ‖ mutata (uel crinata *sscr*) *s* 120 melantho(s *add m 2*) *N*, melanto *h*, melante *s*, melanthon *cBersmanni* 121 locorum *om* (*ad m 2*) *F* 122 Addidit est *ccJunian et Medic*, Reddit et est *g cDresd* ‖ agresti(s *add m 2*) // *N* 124 marcareida (i *i r e*) *F ς* ς*, machareida (uel Prochareida *sscr*) *s* 125 eri(y)gonem *N e cDresd* 126 Aut sat. *g* ‖ gemin(ū *ex* o *m 2*) *N* ‖ chyrona *M* ‖ creauit *l g*, crearat (i *sscr*) *e* 127 libo *β M*, libo (ł ter² *sscr*) *m β*² 128 inter textos *h*, intratextos *e*, intermixtos *F l g cPar* 129 libor (*corr m 3*) *β*, 130 Posset *h g cSenat* ‖ successus *e* ‖ rava (ł su² *sscr*) virago *Bentley* 131 rupit — telas (ł rum *sscr*) (uestes *adscr m 2*) *e* 132 *sic ς A vulgo*, cytoriaco *M*, cy(i)thariaco *N l* (*ex corr h*²) *V*, c(h)ytheriaco *F e ς R* 133 ismoniae *cSprotii*, ęmonyę (he² *sscr*) (h ł hydmonię *sscr m 2*) *e*, hemoniae *ς* ‖ aragnes (n *i r F*²) *F h e ς* 134 licauit (*corr m 2*) *l*, ligatur *Hs* 136 135 (*signo" "corr β*) *β O* 135 guttu(ra *i r m 2*) pendent(i *i r*) *N* ‖ pendentem et *h*

atque ita 'vive quidem, pende tamen, inproba' dixit:
'lexque eadem poenae, ne sis secura futuri,
dicta tuo generi serisque nepotibus esto!'
post ea discedens sucis Hecateidos herbae
sparsit; et extemplo tristi medicamine tactae
defluxere comae, cum quis et naris et aures,
fitque caput minimum; toto quoque corpore parva est;
in latere exiles digiti pro cruribus haerent,
cetera venter habet, de quo tamen illa remittit
stamen et antiquas exercet aranea telas.

Niobe.

Lydia tota fremit, Phrygiaeque per oppida facti
rumor it et magnum sermonibus occupat orbem.
ante suos Niobe thalamos cognoverat illam,
tum cum Maeoniam virgo Sipylumque colebat;
nec tamen admonita est poena popularis Arachnes
cedere caelitibus verbisque minoribus uti.
multa dabant animos; sed enim nec coniugis artes
nec genus amborum magnique potentia regni
sic placuere illi, quamvis ea cuncta placerent,
ut sua progenies; et felicissima matrum
dicta foret Niobe, si non sibi visa fuisset.
nam sata Tiresia, venturi praescia Manto,

---

141 Defluxere comae — aures] *citat haec Priscianus VI 31. cf ad III 674.*

---

136 uiue precor *cSprotii* ‖ pende(s *add m 2) F*, pendens *s* ς 137 pone (*corr m 2) M* ‖ futurę *β ccBas et Medic* ‖ eadem ne sis poenae s. futurae *Hs* 139 *del Merkel*² ‖ Postea *O l* ς *VA* ‖ Oraque disc. *Schepperus*, ipsam disc. *Bach* ‖ sucos (*corr m 2*) hecat(e *i r m 2*)idos *N* 140 Spar-git (i *superscr.*) ς *Hs vulgo olim* ‖ extemplo *M*, extimplo *F l* ‖ tincte *p* ‖ sparsit et e. tr. medicamine . tactae *distinx Merkel*² 141 cumque his ς *Hs vulgo olim* ‖ nares (ł res² *superscr.*) (*corr M*) *β M*, auris *e*, auris *N* ς 142 totoque in ς *Burm vulgo olim* ‖ totoque est c. parua *cGoth VA* ‖ est *om F* ς* ς ‖ minimum toto quoque c. parvae *Hs* 145 antiqs (o³ *superscr.*) *F* ‖ arachnea *l* 145 382/414 146*sq N* 146 phrigeque *F* 147 Rumoris magn. *R* ‖ it (*ex* iit, *ut videtur*) *i r M* ‖ Rumor iit magnum *N* ‖ rumoribus ς ‖ occupat *i mg h*² 149 Tunc ς* ς *Jahn* ‖ meneiam *g* ‖ sipilumque *M l*, sypulumque *N*, syphilumque *F*, siphylumque ς, siphilumque ς *R*, siphulumque *h*, syphylumque *e* ‖ colebat (ł tenebat *sscr m 2) e*, tenebat *p ccBersmanni et Rhenov* 150 aragnes *F h* ς *V* 152 arces *e* ς 154 quamuis hęc *e* ς ‖ placebant ς *Burm* 157 tyresia *O*, thy(resia *i r m 2) e* ‖ manbo (*corr*) *N*

per medias fuerat, divino concita motu,
vaticinata vias: 'Ismenides, ite frequentes
et date Latonae Latonigenisque duobus
cum prece tura pia lauroque innectite crinem!
ore meo Latona iubet.' Paretur, et omnes
Thebaides iussis sua tempora frondibus ornant
turaque dant sanctis et verba precantia flammis.
Ecce venit comitum Niobe creberrima turba,
vestibus intexto Phrygiis spectabilis auro,
et, quantum ira sinit, formosa movensque decoro
cum capite inmissos umerum per utrumque capillos
constitit; utque oculos circumtulit alta superbos,
'quis furor, auditos' inquit 'praeponere visis
caelestes? aut cur colitur Latona per aras,
numen adhuc sine ture meum est? mihi Tantalus auctor,
cui licuit soli superorum tangere mensas,
Pleiadum soror est genetrix mea, maximus Atlas
est avus, aetherium qui fert cervicibus axem;
Iuppiter alter avus: socero quoque glorior illo.
me gentes metuunt Phrygiae, me regia Cadmi
sub domina est, fidibusque mei commissa mariti
moenia cum populis a meque viroque reguntur.
in quamcumque domus adverti lumina partem,
inmensae spectantur opes; accedit eodem

165*sq* *Lact Plac Comm in Stat Theb III 191*: ut Ouidius ait, Niobe Latonam coli uetabat in se cupiens transferre honorem numinis, quod illam in utroque sexu liberorum se iactabat fetibus anteire.

---

158 concit(a *ex* o *i r*) ***M***, conci(ta *ex* to *m 3*, docta *sscr eadem*) *β* 159 hismedes (*corr*) ***N*** 161 cum prece uota p. ς ‖ crines ***N*** 163 ti(y)mpora ***O l*** 164 scis (= sanctis) et ***M***, sacris et ***s*** 165 creberrima (celeberrima *corr* ***F***) *recepi ex β* ***O F e*** ς, celeberrima ***h l e²*** ***m*** ς *ω vulgo, sed cf II 218 XI 190 am III 5, 3* 167 m(oue *i r m 2*)nsque ***F*** 168*sq* immer(r *i r*)sos ***N*** ‖ capillos. constitit *distinx Mitscherlich* ‖ atque $^{i^2}$ oculos *ccPal et Bersmanni* 170 auditis (*corr*) ***F*** ‖ u(isis *i r*) ***e*** 171 Caelestes ***N*** 172 sine honore *cBas* ‖ est *om* ***h*** 173 soli/ ***N*** 174 Pliadum ***l***, Poliadum ***g*** ‖ Pleiadumque soror g. *cSprotii* ‖ genetrix (michi *i r m 2*) m. ***N***, genitrix mihi m. ς *Burm vulgo olim* 175 ethe$^{e^2}$n/um ***N***, ethereum ***e l*** ς 176 ipso ***s*** 178 que *om* 180 qua cumque *β* ‖ auerti ***N e***, adverto ς *R Hs vulgo olim*, advertor *coni idem*, advertis *Vollmer* 181 accedit etopem (*corr*) ***M***, eodem *i mg* ***m***

digna dea facies; huc natas adice septem
et totidem iuvenes et mox generosque nurusque!
quaerite nunc, habeat quam nostra superbia laudem,
nescio quoque audete satam Titanida Coeo
Latonam praeferre mihi, cui maxima quondam
exiguam sedem pariturae terra negavit.
nec caelo nec humo nec aquis dea vestra recepta est,
exsul erat mundi, donec miserata vagantem
„hospita tu terris erras, ego“ dixit „in undis“
instabilemque locum Delos dedit. illa duorum
facta parens: uteri pars haec est septima nostri.
sum felix (quis enim neget hoc?) felixque manebo
(hoc quoque quis dubitet?): tutam me copia fecit.
maior sum, quam cui possit Fortuna nocere,
multaque ut eripiat, multo mihi plura relinquet.
excessere metum mea iam bona. fingite demi
huic aliquid populo natorum posse meorum:
non tamen ad numerum redigar spoliata duorum,
Latonae turbae: quae quantum distat ab orba?

---

182 deo *l* ς, deae ς *R Hs vulgo olim* 184 laudem (*i e quam laudem habeat sive contineat, cur laudetur*; *cf 170 sq*) *recepi ex β M R*, causam *cett vulgo* 185 *sq* nescio — Titanida] *sic l Hs vulgo* ‖ Nescio quoq/ [o¹] audete satam tytanida ceo (quoq [o mō] audetis *inde m 2*) ***F***, Nescio quoque auditi/ (audetis *inde m 2*) s. tytania coeo ***M***, Nescio quoque audite (audetis *inde m 2*) s. t. c. *β*, Nescio quo(mo [o] *i r m 2*) aude/// [tis²] s. titanid(e *i r m 2*) cęo ***N***, Quoque modo (aude *i r*)tis genitam tytanida c. ***e***, Quoque modo audetis gen. (satam *R*) titanida c. ς *ω Jahn*, Nescio quo audetis gen. tit. c. *ccGoth et Bersmanni Bach* ‖ *ἐγὼ δ' ἀγνοῶ τίνα τρόπον εἰς τοσοῦτον ἥκετε τόλμης ὥστε τὴν τῷ Κοίῳ γεγενημένην Τιτανίδα Λητὼ ἐμοῦ πρόσθεν ἄγειν Plan* ‖ praef. mihi? *distinxerunt VA* ‖ et nunc nescio quo genitam Tit. Coeo Latonam praeferte mihi *ep II 69 Faber* ‖ ceo *l* ς, caeo ς *RV Hs vulgo olim* 187 ter(ra *i r m 2*) ***e*** ‖ negavit? *distinxerunt A Jahn* 188 est *om* ***F*** 189 mundo ς 190 terris *om* (*add i l m 2*) ***F*** ‖ erras [ego³] edixit *β*, erras [ego²] /dixit ***M***, erras e(g *ex* r)o dixit ***N*** 191 duobus [ł septima²] *cGronov Hs vulgo olim* 192 haec est *i l l²*, est haec ς *Hs* ‖ ultima ***e*** 193 negat ***e*** 194 Dubitat *l* ς *V* 195 cui/ ***M*** ‖ posset (t sit *sscr* ***e***²) ***F N*** ς* ς 196 multo/ m. p. relinquit (*corr m 2*) ***N*** 197 Excussere *ccMed et Leid* ‖ stringite (*corr m 2*) ***M*** 203 *huc transpos Obss IV 15 Gronovius Hs vulgo, del Jahn*; *librorum ordine servato* numen Latonae; quantum turba, quae distat ab orba, Indignata dea est *coni Ciofanus* ‖ Lat. turbae: quae (*Latona sc*) quantum d. ab orba?] *sic scripsi cum optimis libris*, Latonae *esse dativum* (*ut sit sensus* '*duo, quae Latonae turba est*') *recte monet Vollmer* ‖ turbam,

ite satis propere sacris laurumque capillis 200
ponite'. deponunt et sacra infecta relinquunt, 201
quodque licet, tacito venerantur murmure numen. 202
    Indignata dea est summoque in vertice Cynthi 204
talibus est dictis gemina cum prole locuta: 205
'en ego vestra parens, vobis animosa creatis
et nisi Iunoni nulli cessura dearum,
an dea sim dubitor perque omnia saecula cultis

---

qua quantum d. ab o. *Bentley vulgo* ‖ turbae *β* ς, turba/ (a *pall atram* ***M***, turbam ***n***) ***O***, turb(e *ex* a *m 2*) ***F***, turb(e *i r m 2*) ***l***, turba ς ***R***, turbam ς ‖ turbe (a) quan(tum (ł turbam[2] ł que quantum distat[2]) distat *i r m 2*) ***h***, turba (quantum distabat *i r*) ***e***, turba quae quam distabat ***V***, turba quantum distabat *A Regius* ‖ Latonae: turba qua qu. d. ab orba *Gronov*, Latonae . turba quo (*numero sc*) quantum d. ab o. *Hs et Burm*, duorum, Latoae turbae, quo (*numero sc*) qu. distat a. o. *vel* Latonae, turbae quo (*ut per despectum dictum sit 'hoc turbae'*) qu. d. ab orba *Bothe*, Latonae turba, quae qu. d. ab orba (*i e 'non tamen, spoliata hac mea turba, redigar ad numerum duorum Latonae, quae'*)*Baumg-Crusius* **200** *sic scripsi* (*cf I 196 trist I 3, 7*, sacris = *a sacris*) *cum A R* ‖ Ites (Ite satis[3] |||) aıΔes (*sic m 1, sed* aıΔ *a m 2 redintegratum*, Ites *et* es *a m 2 virgula del*) propere sacris (l *a m 2*)aurumque *β*, Ites‿ati/s (s *prius et virg*‿*a m 2*) propere sacris aurumque ***M***, It(e s *i r m 2*)acris propere/ sacris laurumque ***N***, It(e *ex* a *m 2*) satis propere sacris l. ***F***, Ite sacris propere sacris l. ς *VA*, *ἴτε δὴ τάχος ὅσον, καὶ τὴν δάφνην τῆς κόμης ἀπόθεσθε Plan*, Ite sacris procul a sacris *mg ed Gryph* ‖ ite sacris, properate sacris *vel* ite procul (*vel* sacris), procul ite sacris *vel* ite, satis procul ite sacris *Hs*, Ite, sat est operae, sacris *vel* ite satis pro re (*item Polle*) sacri *vel* ite satis properae sacris *Gronov*, ite, manus prohibete (*vel* cohibete) sacris *Burm*, ite aris propere ab sacris *JacGronov*, ite aris orbae sacris (*coll 274*) *Capoferreus*, ite, sitis (*sino!*) propere sacris *Fuss*, ite sacris, propere ite sacris *post* (*cf Mscr Diez 1075*) *Heinsium Jahn*, ite sacris, properae ite sacris *coll VII 647 Pr Blankenb 1847 HMüller*, ite (sat est) propere (a *add Madvig*) sacris *Ehwald*, ite, satis, properate sacris *p 31 Gnesotti et Bull des Human franç 1894 No 1 Tournier*, infectis properate sacris *post Withofium Birt*, infectis procul ite sacris (*item Rev d Ph 1894 Lafaye*) *vel* linquite iam properata sacris *vir doctus ap Bachium*, infectis propere ite sacris *Korn*, ite, sat est, propere ite, sacri *Bothe*, ite, satis, propere ite, sacri est *Haupt*, ite, sat est, properate (*vel* pro parte), sacri *ZÖG XXXII 414 Rappold*, ite, satisque superque sacri *Merkel*[1], *item fere* (sacrist) *journ of ph 1883 XII 73 Ellis*, ite, satis pro prole sacrist *Merkel*[2] **201** infectaque sacra rel. ***s*** *Hs vulgo olim* **202** quo/que (d *eras*) *β* ‖ *hunc versum in libris* (*vide supra ad 203*) *sequitur versus 203* ‖ *in quibusdam* ς *et edd vett sic constitutus est locus*: venerantur murmure numen Latonae . turba quantum distabat ab orba, Tantum animosa sui furiis agitata doloris (*cf 595*) Indignata dea est *sq* **206** creatis (creatrix[2]) *β*, creatrix ***M*** **207** nulli/ (ł tis[2]) ***N***, **208** dubito (ł tor[2]) ***e*** ‖ cunctis *ccBersmanni et Pal*

14*

arceor, o nati, nisi vos succurritis, aris.
nec dolor hic solus: diro convicia facto
Tantalis adiecit vosque est postponere natis
ausa suis et me, quod in ipsam reccidat, orbam,
dixit et exhibuit linguam scelerata paternam,'
adiectura preces erat his Latona relatis:
desine!' Phoebus ait: 'poenae mora longa querella est.'
dixit idem Phoebe; celerique per aera lapsu
contigerant tecti Cadmeida nubibus arcem.
Planus erat lateque patens prope moenia campus,
adsiduis pulsatus equis, ubi turba rotarum
duraque mollierat subiectas ungula glaebas.
pars ibi de septem genitis Amphione fortes
conscendunt in equos Tyrioque rubentia suco
terga premunt, auro gravidis moderantur habenis.
e quibus Ismenus, qui matri sarcina quondam
prima suae fuerat, dum certum flectit in orbem
quadripedis cursus spumantiaque ora coercet,
'ei mihi!' conclamat medioque in pectore fixa

---

210 conuitia ***M*** 211 uo(s *i r m 2*)que ***N*** [ł rec²] 212 reccidat *c Vratisl Merkel*², recidat ς *vulgo olim*, dæcidat *β*, decidat ***e***, decidat ***M h l*** ς ***R***, (deci *i r m 2*)dat ***N***, (d *ex* r *m 2*)ecidat ***F***, reincidat *Glareanus* 214 Adiectura (admixtura *sscr*) ***s***, admotura ***Hs*** 215 lingua (*corr*) quære/lae st ***M*** ‖ est *om* (*add n*) ***N*** ς ‖ desine, Phoebus ait, (poenae mora longa) querelas (*coll ars II 725*) ***Hs*** *vulgo olim*, poenae m. l. querelae (*cf Bothe Vind p 171*) *JHVoss* 216 lapsu/ ***M***, laps(v *i r*, i *fuisse videtur*) ***F*** 217 Constiterant tecti cadmeide [d²] nub. arce *cMenardi* ‖ uecti cadm. *cBas* ‖ cadmeia ***F*** 219 Assidu(i *i r m 2*)s ***F*** ‖ turbo *Mnemos III 80 Cornelissen* 220 duraque/—ungula/ glebas (g *alterum ex* c *i r*) ***M*** ‖ mollierant ***e*** ς ***Hs*** 221 /ibi (i *per ras ex* u) ***N*** ‖ geniti(s *add m 3*) ***h*** 222 tirio rubencia ***l*** ‖ fuco ς ***Hs*** *vulgo olim* 223 *sic* (*equos sc, cf VIII 795*) ***A*** *ω Vollmer*, auroque graves mod. habenas ς ***Hs*** *vulgo*, [ł i²] [ł i²] auroque graues mod. habenis ς, auro grauidas mod. habenas ***e***, auro grauidas m. habenas ς, gravidasque auro m. habenas *coni* ***Hs*** 224 (i *ex* e *m 3*)zmenus *β*, izmenus ***M***, ezamen(o *ex* u *m 2*)s ***N***, hismenus ***F***, hismen(o *ex* u)s ***h***, hismenos ***g***, ysmenos ***e***, Ismenos *ω*, Ismenon ***s*** ‖ qui quondam sarcina matri ***s*** 225 rectum *cVratisl* 226 Quadripedis *β* ***N***, Quadr[u]ipedis ***M***, Quadrupedis (i *ex* e ***F***² ***e***²) [ł sus²] *cett vulgo* ‖ currus ***e*** ‖ Quadrupedi currus *cVratisl V*, Quadrupedis cursum *A*, Quadrupedes cursus (currus *alii*) ς ***Hs*** *vulgo olim* ‖ retorquet (uel cohercet *sscr* ***s***) ***s*** *cArgent* 227 impectore (fix(us *i r*, a *eras*) ***M*** ‖ in corpore (ł pectore *sscr m 2*) fixa (ł sus *sscr m 2*) ***e*** ‖ fixus ς, fix(a *i r m 2*) ***F***

tela gerit frenisque manu moriente remissis
in latus a dextro paulatim defluit armo.
proximus audito sonitu per inane pharetrae
frena dabat Sipylus, veluti cum praescius imbris
nube fugit visa pendentiaque undique rector
carbasa deducit, ne qua levis effluat aura;
frena tamen dantem non evitabile telum
consequitur, summaque tremens cervice sagitta
haesit, et exstabat nudum de gutture ferrum.
ille, ut erat pronus, per crura admissa iubasque
volvitur et calido tellurem sanguine foedat.
Phaedimus infelix et aviti nominis heres
Tantalus, ut solito finem inposuere labori,
transierant ad opus nitidae iuvenale palaestrae;
et iam contulerant arto luctantia nexu
pectora pectoribus: contento concita nervo,
sicut erant iuncti, traiecit utrumque sagitta.
ingemuere simul, simul incurvata dolore
membra solo posuere, simul suprema iacentes
lumina versarunt, animam simul exhalarunt.
adspicit Alphenor laniataque pectora plangens
evolat, ut gelidos conplexibus adlevet artus,

---

228 moderante (uel moriente *sscr*) *cSprotii* 229 decidit ς 230 sonitū *F* ‖ sagittae ς 231 Terga dabat ***h g*** ‖ sipilus ***M l***, sypilus ***N***, sy(i)philus (*cf NJhbb XXV 168 FBoll*) ***F h*** ς ‖ imbris ς *Hs vulgo*, imbres ***A*** (*i r **n***) *ω* 232 que *prius om **h*** 233 diducit ***p*** ς *Ben et e coni* (*Adv cr II 83*) *Madvig* ‖ effluit (*corr **h***) ***M h***, affluat ***s*** ‖ ne quid levis e. aurae *Hs* 234 *sic* β^2 ***e p s*** *RV Jahn* ‖ tamen / tandem—telum ***M***, tamen tandem (dantem *sscr m 2*, tandem *virgula del m 3*)—telum *β*, Frena (dabat tamen hunc non e. telum *i r m 2*) ***N***, Frena dabat tamen hunc—telum ***F h l g*** ς, Frena tamen dantem hunc—telum ς ***R***, frena dabat: dantem—telum *Hs vulgo olim* 235 summo[a]-que ***h*** 236 nudo (*corr m 2*) ***N*** ‖ gurgite (*corr m 2*) ***l***, gutture (ł pectore *sscr m 2*) ***e*** ς, pectore ***p*** ς ‖ nudo de g. ferro *Hs*, crudum de g. ferrum *Polle* 237 Ille *om* (*i mg add*) ***M*** ‖ ammissa *β* ***M***, amissa ***h*** ‖ colla admissa ς *Hs vulgo olim*, crura adnisa *Merkel*[2] 239 (P *ex* M *i r m 2*)hedimus ***N*** 240 finem posuere ς *Bothe* 241 iuuenale (i *sscr **M***) ***M F***, iuuenile (i *ex* a β^2) *cett vulgo olim* 242 lucrantia *β* 243 contento (*cf 286*) *β* ***M F h e*** ς *V Ehwald*, contorto (or *i r **n***) ***N*** e^2 ς, cum torto ς, cum tento ***l*** F^2 ς *vulgo*, cum lento *ed Bas* ‖ concita cornu ς *Burm* 244 transiecit ***F h*** 245 inclinata *cMenardi* 246 pusuere ***l*** ‖ gementes *ccPal et Moreti* 247 uersarunt (uel clauserunt *sscr*) ***s*** ‖ ani(mam *i r m 2*) ***N*** ‖ exhalarunt ***e*** ς *vulgo*, exalarunt *β* ***O F h l*** 248 alphehor ***l*** 249 Euolat *recepi* (*cf I 776*) *ex **A** ω*, Aduolat ***e*** ς *vulgo*, prouolat *Hs*

inque pio cadit officio; nam Delius illi
intima fatifero rupit praecordia ferro.
quod simul eductum est, pars et pulmonis in hamis
eruta cumque anima cruor est effusus in auras.
at non intonsum simplex Damasicthona vulnus
adficit: ictus erat, qua crus esse incipit et qua
mollia nervosus facit internodia poples.
dumque manu temptat trahere exitiabile telum,
altera per iugulum pennis tenus acta sagitta est.
expulit hanc sanguis seque eiaculatus in altum
emicat et longe terebrata prosilit aura.
ultimus Ilioneus non profectura precando
bracchia sustulerat 'di' que 'o communiter omnes',
dixerat ignarus non omnes esse rogandos
'parcite!' motus erat, cum iam revocabile telum
non fuit, arquitenens. minimo tamen occidit ille
vulnere non alte percusso corde sagitta.
Fama mali populique dolor lacrimaeque suorum
tam subitae matrem certam fecere ruinae,
mirantem potuisse irascentemque, quod ausi
hoc essent superi, quod tantum iuris haberent.
nam pater Amphion ferro per pectus adacto

---

271 *sq Conr de Mure p 64 edBas*: '**Hic eciam Amphion ferro — luce dolorem**'.

---

251 letifero ς ‖ rumpit (*sed cf XIII 476*) ς *Hs vulgo olim* **252/253** *del Hermes XXIV 468 Nauck* **252** eductum (est *om*) ς *Hs* ‖ Quo simul educto *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ euulsum ς ‖ pars et *Pr Meiss 1887, 26 JGilbert*, pars est (*i r e*) ***A*** *ω* **254** infossum *β*, intonsum (t *et* n *alterum i r*) ***M*** ‖ damasicthona ς, damasictona ***h***, damasicthona *β*, damasi/thona (c *eras*) ***M***, amasitona ***F***, damasitona ς *VA*, damasy(i)thona ***e l***, damasichthona ***N*** ς *Plan vulgo* **255** crus/ (*sed* s *add m 2*) ***M*** **256** neruosus (nordosus *inde m 3*) *β*, nodosus ***g p*** ς *VA Jahn* ‖ pobles ***F***, poplex ***e*** ς **257** Dumque manus ς ‖ exciciabile ***h*** **259** *sic* (*sed* q' *i r m*) ***M e s*** ς *ω Hs*, seque iaculatus *β* ***l***, se qui iac. ***N F g***, seq; (*sed*; *add m 2, i e* seque *ex* sequi *m 2*) iaculatus ***h*** **260** tenebrata *β* **261** glioneus ***N***, ilineus ***l***, iliones ***h*** ‖ inprofectura ***N*** **265** arquitenens] *sic fere β* ***O***, arqui(c *ex* t)enens *β*, ar(c/i/ *per ras ex* qui)tenens ***M***, ci^{2} arquitenens ***N***, architenens ***e***, arcitenens *cett ω vulgo* **266** non alta *cOxon Hs* **267** mali/ (malum *fuit*) *β* ***M*** ‖ populi(que *i r m 2*) ***F*** ‖ sororum *cMoreti* **269/270** *del Hermes XXIV 469 Nauck* **269** indignantemque ς **271** anphion ***h*** ‖ ferro percussus adacto ***g***

finierat moriens pariter cum luce dolorem.
heu quantum haec Niobe Niobe distabat ab illa,
quae modo Latois populum submoverat aris
et mediam tulerat gressus resupina per urbem
invidiosa suis, at nunc miseranda vel hosti!
corporibus gelidis incumbit et ordine nullo
oscula dispensat natos suprema per omnes.
a quibus ad caelum liventia bracchia tollens
'pascere, crudelis, nostro, Latona, dolore,
pascere' ait 'satiaque meo tua pectora luctu:
[*corque ferum satia' dixit,*] 'per funera septem
efferor. exsulta victrixque inimica triumpha!
cur autem victrix? miserae mihi plura supersunt,
quam tibi felici: post tot quoque funera vinco!'
  Dixerat, et sonuit contento nervus ab arcu,
qui praeter Nioben unam conterruit omnes:
illa malo est audax. stabant cum vestibus atris

---

280 *sq Apul met IX 38 Helm*: sanguine . . insatiabilem tuam crudelitatem pasoe et . . gloriose triumpha.

---

272 patrium cum *Burm* ‖ cum uoce ***N*** ς **273** haec *om* ***l*** ς **274** latonis — ari/ (s *supra*) ***N*** **276** *sq* suis! at nunc — incumbit *distinx Jahn* ‖ incubuit (*corr m 2*) ***l*** **279** tendens ς *Hs vulgo olim* **281 280** (*litteris tamen* b a *additis transponi iubentur*) ***h*** **280/283** *sic fere* (latona cruore *ccLeid et Med*) ***A*** ω ‖ corque ferum satia dixit (*282*) ***i r n***, Corque ferum satura dixit per funera septem Dum pars nostra (*vel* una) iacet et dum per funera (uulnera ***p***) septem (*versu 280 omisso*) *post 281* ***e g p*** ς ***R*** ‖ *dell versum 281 post Bentleium Jahn Merkel et* (*Pr Cottbus 1849, 10*) *Braune, versum 282 del* (*'nisi mavis praecedentem tolli'*) *Hs, item* (*Emend XI 207*) *Schrader Haupt Riese et* (*De locis quib p IX*) *Pascal* ‖ *utrumque versum def* (*Vind Ov p 51*) *Bothe, cum scribit* . . pascere! ait. — satiaque meo tua pignora (*sic e coni*) luctu Corque f. s. dixit *i e et dixit* (*post intervallum*): 'satia tua pignora', *item Capoferreus cum scribit* pascere, ait, satiaque meo tua lumina (*sic e coni*) luctu, Corque f. satia, vixi (*e coni*): per f. septem Efferor *sq* ‖ *duplicem recensionem ab ipso poeta profectam utroque versu servato statuit* (*festschrift f Vahlen p 341sq*) *Helm . ego verba, quae sunt* corque ferum satia (*282*) *huc invasisse ex IX 178 et Ovidiana quaedam loco movisse, cetera genuina esse exposui Hermes XXXX 212sq. assentitur, ita tamen ut omnia Ovidiana esse putet* (*Nikander und Ov I 74*) *Vollgraff. eadem et praeterea versum* Dum pars nostra — septem *def NJhbb 1895, 834 Bannier* **281** (Pascere ait ***i r*** *m 3*) saciaque ***h*** **282** ***i l*** β **283** Exferor (*corr*) ***F*** ‖ uictrix(que *eras* ***N***, *om* ***l***) ***N l*** **284** *om* (*i mg m 2*) ***N*** **285** vulnera vinco *Bothe* **286** Dixerat insonuit ς *Hs vulgo olim* **287** Qui/ (e *eras*, i *a m 3*) β **288** Illa malis audax *cJunianus et Excerpta Hercul*, Audax illa malo est ς

ante toros fratrum demisso crine sorores.
e quibus una trahens haerentia viscere tela
inposito fratri moribunda relanguit ore;
altera solari miseram conata parentem
conticuit subito duplicataque vulnere tota est.
[oraque compressit, nisi postquam spiritus ibat]
haec frustra fugiens collabitur, illa sorori
inmoritur, latet haec, illam trepidare videres.
sexque datis leto diversaque vulnera passis
ultima restabat. quam toto corpore mater,
tota veste tegens 'unam minimamque relinque!
de multis minimam posco' clamavit 'et unam'.
dumque rogat, pro qua rogat, occidit. orba resedit
exanimes inter natos natasque virumque
deriguitque malis: nullos movet aura capillos,
in vultu color est sine sanguine, lumina maestis
stant inmota genis, nihil est in imagine vivum.
ipsa quoque interius cum duro lingua palato

---

290 *Priscianus VI 90*: 'viscus visceris viscero', ex quo compositum 'eviscero'. Ovidius in VI metamorphoseon: 'E quibus una trahens haerentia viscere [uiscera *RGLK*] tela || *Num huc pertineant ea quae exstant in Excerptis e Charisii Arte Gramm apud Henricum Keil I 550, parum liquet:* 'Ovidius singulariter 'viscere diviso'. *cf Beda de Orthogr Keil VII 294:* vepres et verbera et viscera non habent singularem declinationem nisi tantum verbere et viscere .. et Ovidius 'viscere diviso'. *cf quae dixit ad hist c Ov symb I 2 (Pr Goth 1889) Ehwald.*

291 Inposito f. m. relanguit ore] *citat Priscianus IX 41, cf ad IV 252.*

---

289 Ante rogos ***e l*** ς *Plan*, choros ***F*** || dimisso ***l g*** ς, demesso *Hartung*
ł ra²
290 uiscere ***e*** || telum ς || uiscera telo (ferro *alii*) *cSprotii* ς 291 mori(b *ex* p)unda ***M*** 293 tota est (*cf V 461 alia*) ***N*** ς, *evanida haec* (tota est *add m 2*) ***F***, toto est β ***M***, caeco est (*sed cf NJhbb 1893, 625sq*) ***n l*** ς ω *Hs vulgo*, ceco est *i r* ***h***², caeco (est *om*) ***e*** 294 *sic A* ω || Oraque non pressit nisi postquam sp. ib. ***l g*** ς *Hs*, Oraque compressit postquam sibi sp. erat ***F***, Oraque non pressit sibi postquam sp. exit ς *Jahn*, Oraque non pressit sua, p. sp. exit *Bothe* || *'hic versus est adulterinus' Hs*; *deff p 85 Gnesotti, Rh Mus LVI 354sq Helm, qui versum excidisse putat, et Pascal*; *sed cf App ed exeg p 353 Ehwald . versum e glossa orationis solutae confictum esse docet ipsa lectio codicis* ***F*** 295 sororis β 297 diūsaque ***F*** 298 toto pectore ς || mater corpore toto ***F*** 299*sq* relinqu(e *ex* i) ***M*** || relinque de multis: minimam posco *distinguunt VA* || clamauerat unam ***e*** *ccSenat et Bersmanni* 302 Exanim(i *ex corr m 2*)s ***h*** || natosque (*corr m 2*) ***N***, natas. natosque ***l g*** 303 Deriguitque β ***O***, Diriguitque ***F*** ς* ς *RV vulgo olim* || mouit (*corr* β) β ***l*** 304 uulto (v *suprascr.*) ***F*** 305 uiui ς *Hs vulgo olim*

congelat, et venae desistunt posse moveri;
nec flecti cervix nec bracchia reddere motus
nec pes ire potest; intra quoque viscera saxum est.
flet tamen et validi circumdata turbine venti
in patriam rapta est: ibi fixa cacumine montis
liquitur, et lacrimas etiam nunc marmora manant.
Tunc vero cuncti manifestam numinis iram
femina virque timent cultuque inpensius omnes
magna gemelliparae venerantur numina divae,
utque fit, a facto propiore priora renarrant.

Agrestes Lycii.

E quibus unus ait: 'Lyciae quoque fertilis agris
non inpune deam veteres sprevere coloni.
res obscura quidem est ignobilitate virorum,
mira tamen: vidi praesens stagnumque locumque
prodigio notum. nam me iam grandior aevo
inpatiensque viae genitor deducere lectos
iusserat inde boves gentisque illius eunti
ipse ducem dederat. cum quo dum pascua lustro,
ecce lacu medio sacrorum nigra favilla
ara vetus stabat tremulis circumdata cannis.

---

307 congelat — moveri] *citat* (*propter* congelat) *Ovidii nomine addito Mico in opere prosodiaco 101* (*cf ad I 37*).

---

307 desinunt (*corr m 2*) *l*, dediscunt *Excerpta Langermanni* 308 ceruix flecti ***h*** ‖ motis (*corr*) ***M*** ‖ reddere gestus ς 309 Necṣpes β 310 ualido *cBersmanni* ‖ circundata ω 311 ubi ***N l g*** ς 312 Li/quitur (n *eras*) ***F e***, linquitur *Hellmuth* ‖ lacrimas ς *Hs vulgo*, lacrim(i *ex* a)s β ***M***, lacrimis ***N F e h g p*** ς ω ‖ in *i mg add* (*voluitne scriba* in lacrimas?) ***M*** ‖ etiam ł ra² ł nāt² *i r n* ‖ marmore manat ***N*** 313 Tum *e* ς *Hs vulgo olim* ‖ uero tanti *cLeid Burm vulgo olim* ‖ manifesti *R* 314 timet (n) β ‖ uirque pauent *cLangermanni* ‖ cultu/que (m *eras*) β ***M*** ‖ cultu propensius ***N*** *cMed*, multoque inpensius *Hartman* 315 gemelli‿pare (2) (i *ex* a *m 2*) ***F*** 316 propriora priore β, prop/iorae (r *eras*) prior(a *i r*) ***M***, propriore pr. *l* ‖ renarrent (a) ***M***, retractant *ccBarberin et Gronovii Burm* 317 ly(bi *i r m 2*)ę *e* ‖ queq (o): ***M*** 318 Haud imp. *ccBerol et Rhenov Hs vulgo olim* ‖ speuere β 319 est (ig³) //nobilitate β, (ig *i r*)nobilitate ***M***, est et(g²)inobilitate ***F*** ‖ Res equidem obscura est et (ł igno²) nobilitate *e* 320 lacumque ***F*** ς *Hs* 321 gradior (*corr*) β ‖ grand. aevi *Hs* 322 ded. fessos ***N*** *cMed*, ded. lentos *unus Heinsii* 323 gen/tisque ***M*** 324 quo cum ***h*** ‖ lustr(o *ex* a *m 2*) ***F*** 325 lacus medio *cBarberin Hs vulgo olim* 326 uentus β

restitit et pavido „faveas mihi!“ murmure dixit
dux meus, et simili „faveas!“ ego murmure dixi.
naiadum Faunine foret tamen ara rogabam
indigenaene dei, cum talia rettulit hospes:
„Non hac, o iuvenis, montanum numen in ara est:
illa suam vocat hanc, cui quondam regia coniunx
orbem interdixit, quam vix erratica Delos
orantem accepit, tum cum levis insula nabat.
illic incumbens cum Palladis arbore palmae
edidit invita geminos Latona noverca.
hinc quoque Iunonem fugisse puerpera fertur
inque suo portasse sinu, duo numina, natos.
iamque Chimaeriferae, cum sol gravis ureret arva,
finibus in Lyciae longo dea fessa labore
sidereo siccata sitim conlegit ab aestu,
uberaque ebiberant avidi lactantia nati.

340*sq Servius in georg I 378*: fabula duplex est: nam ut Ovidius dicit, Ceres cum Proserpinam quaereret, ad relevandam sitim accessit ad quendam fontem *sq* || *idem in georg III 431*: et ‘loquacibus’ ideo quia ex hominibus factae sunt, ut dicit Ovidius. *cf Hagen Schol Bernensia in Verg Buc atque Georg Jhbb fcl Ph Suppl IV 948.*

Anonymi brevis expositio in Georg I 378 (Hagen Appendix Serviana p 260 sq. cf Hagen Schol Bern ad Verg Buc atque Georg Jhbb f cl Ph Suppl IV 874): Ovidius dicit: Ceres cum Proserpinam quaesisset, ad bibendum accessit ad quendam fontem *sq.*

342 *Priscianus X 14*: alia vero o in i mutant in praeterito, ut ‘bibo bibi’.. Ovidius in VI metamorphoseon: ‘Vberaque ebiberant avidi lactantia [luctantia *G*] nati’.

---

327 et pauido ***F h l*** ς ***R***, et paulo *β* ***O e*** ς, et paruo (*cf IV 83 fast V 458*) ς *VA Riese* || ‘faveamus *Ms et sic mox Scaliger’ p 311 Mscr Diez BSant 148e Hs* **328** *om* ***g*** || i/t (ut *fuit*) simili ***M***, e/t (*sic ex* ut *m 2*) ***N***, ị (*expunxit m 2*) et simili *β* || faueas mihi ***e p*** ς **330** Indigenaene (*cf Mnemos 1890, 194 Hartman*) ***p*** ς *Ehwald*, Indigenęque ***e***, Indigene(ae)ue ***A*** *ω vulgo* || dei/c. t. (t^2) retulit ***M*** || tum ***F l*** *ccGoth*, cui ς || reddidit ***s*** *cSprotii* ς *Hs vulgo olim* **332** regia iuno (ł coniunx *sscr* ***g***) ***g*** ς *Hs vulgo olim, cf Aen X 62* **333** Orbe ς *Burm* || quamuis err. ***p*** ς **334** Errantem (ł Oran *sscr* e^2) ***e*** ς *ω* || tunc cum ***h*** ς *VA*, te (*ex* tc = tunc *ortum*) cum ***R*** **337** fugisse per auia fertur *cLeid* **338** suo/ p. sinu/ ***M***, suos p. sinus (sinu ***n***) *β* ***N*** ς *cSprotii*, sinu p. suos ***p*** *Hs* **339** chẏmerifereę ***F***, *χιμαιροφόνον Plan* **340** lybię ***e*** ς **341** *sic β* ***O*** ς *ω*, concepit (ł collegit *sscr* e^2) *ex V 446* ***F*** ς* ***g*** ς **342** Ubera combiberant *cSprotii* || audi (*corr m 2*) ***M*** *β*, auidi/ ***N*** || lact(a *i r m 2*)ntia ***N***

forte lacum mediocris aquae prospexit in imis
vallibus; agrestes illic fruticosa legebant
vimina cum iuncis gratamque paludibus ulvam.
accessit positoque genu Titania terram
pressit, ut hauriret gelidos potura liquores.
rustica turba vetat; dea sic adfata vetantis:
„quid prohibetis aquis? usus communis aquarum est.
nec solem proprium natura nec aera fecit
nec tenues undas: ad publica munera veni;
quae tamen ut detis, supplex peto. non ego nostros
abluere hic artus lassataque membra parabam,
sed relevare sitim. caret os umore loquentis
et fauces arent, vixque est via vocis in illis.
haustus aquae mihi nectar erit, vitamque fatebor
accepisse simul: vitam dederitis in unda!
hi quoque vos moveant, qui nostro bracchia tendunt
parva sinu'", et casu tendebant bracchia nati.
quem non blanda deae potuissent verba movere?
hi tamen orantem perstant prohibere minasque,
ni procul abscedat, conviciaque insuper addunt.
nec satis est, ipsos etiam pedibusque manuque
turbavere lacus imoque e gurgite mollem
huc illuc limum saltu movere maligno.
distulit ira sitim; neque enim iam filia Coei

ł la
343 locum *e*, locum *ccRhen et Vratisl* ‖ melioris aquae ς *Hs vulgo olim*, Melitensis aquae (*cf Antonin Lib p 289 Koch*) *Verheykius*, ‖ conspexit ***g*** ς
v
344 Ballibus — fru/ticosa ***N*** **347** auriret ***M h l*** ‖ p(o *ex* u)tara ***M*** **348** ue-
e i²
tant *Hs vulgo olim* ‖ uetantis ***N***, uetantes *cett vulgo* **349** aquas ***e***, aquas ***F l g p*** ς ‖ est *om* ***N*** ς, *del Hs* **350** necare (*corr m 3*) ***β***, nec area (*corr m 2*) ***M*** **351** *i mg* ***m*** **352** poto (*corr*) ***M*** **354** *sq* caret — in illis *ut parenthesin poetae dat Vollmer* ‖ reuelare ***N***, relebare ***n*** ‖ /os (h *eras*) u. loquent(i *ex* e *m 2*)s ***M*** ‖ sitim (arescunt ora *i r m 3*) loquentis ***h*** ‖ humore loquenti/s ***β*** ‖ in ılla ***g*** **356** modo nectar ***h*** **357** unda ***β M*** ς *Hs vulgo*, undis (is *ex* a ***n*** ***F***²) ***N F e p*** ς *Jahn* **358** Hi(i *add m 2*) ***N***, Hii ***h l*** ‖ moueant ***g*** **359** et gemini *cDresd* ‖ casu ////// (et casu *fuit repetitum*) ***M*** ‖ nati t. b. casu ***g*** **360** Quǣ (*virgula a m 2, ut videtur*) non ***M*** ‖ Quos non ***N*** *cMedic* ‖ mo(uere *i r*) ***M*** **362** absceda(t *i r m 2*) ***N*** ‖ conuitiaque ***M F*** **363** Nec satis hoc ς *Hs vulgo olim* ‖ (eti *i r m 2*)am ***N*** ‖ manu(s *postea insertum*)que ***M*** **365** saltu limum ***l g*** **366** Distulit (uel Sustulit *sscr*) *cSprotii*, Sustulit ς ‖ cei ***N l***, cehi ***h***

supplicat indignis nec dicere sustinet ultra
verba minora dea tollensque ad sidera palmas
„„aeternum stagno‟‟ dixit „„vivatis in isto‟‟.
eveniunt optata deae: iuvat esse sub undis
et modo tota cava submergere membra palude,
nunc proferre caput, summo modo gurgite nare,
saepe super ripam stagni consistere, saepe
in gelidos resilire lacus. sed nunc quoque turpes
litibus exercent linguas pulsoque pudore,
quamvis sint sub aqua, sub aqua maledicere temptant.
vox quoque iam rauca est, inflataque colla tumescunt,
ipsaque dilatant patulos convicia rictus.
terga caput tangunt, colla intercepta videntur,
spina viret, venter, pars maxima corporis, albet,
limosoque novae saliunt in gurgite ranae.‟

Marsyas. Pelops

Sic ubi nescio quis Lycia de gente virorum
rettulit exitium, satyri reminiscitur alter,
quem Tritoniaca Latous harundine victum
adfecit poena. ‘quid me mihi detrahis?’ inquit:
‘a! piget, a! non est’ clamabat ‘tibia tanti’.
clamanti cutis est summos direpta per artus,
nec quicquam nisi vulnus erat; cruor undique manat,
detectique patent nervi, trepidaeque sine ulla

---

367 indignis (uel indigenis *sscr*) *s* 369 aeternum (e *sscr*) ***M*** ‖ uiuatis dixit *g* 370 E tueniunt ***M***, Et ueniunt *l Plan* ‖ esse sub undas *ccBas et Dresd*, ire sub undas *cMedic*, issc sub undas *Hs vulgo olim* 371 submergine (*corr*) ***F*** ‖ cauae—paludi *cDresd* 372 summoque in gurg. *s* 373 considere *ς Hs vulgo olim* 374 sed tunc quoque (ł et *sscr*) ***N***, sed tunc qu. *cHamb*, et nunc quoque *inde fort recte Hs vulgo olim* 375 positoque *ccLeid et Dresd* 376 // Quamu(is *add m* 2) ***e*** ‖ sint sub aqua linguis maled. ***F l g*** *Plan*, s. s. aquis sub aquis m. *ς cSprotii* 377 rauc(a c̄ *i r*) ***M*** ‖ rauce (*m 3*) inflataque (est *om*) ***β*** 378 conuitia (*corr m*) ***M h*** 379 *sic* ***β M X ω*** *vulgo* ‖ tangit *ς* ‖ turpe caput tendunt (*cf 372*, ł tangunt *sscr m 2*) ***N*** ‖ interrupta *cMedic* 380 riget *cVratisl*, albet *i r* ***h***² 382/414 *post* 145 ***N***, *cf ad* 145 382 ubi ***i l F*** 383 Rectulit exitum (*corr*) satyri/ ***M*** ‖ Retulit ***h*** ‖ Rettulit . exitium satyri *distinx Plan cSenat* 384 tritonia calatous (a *post* l *ex* e ***β***², *idem i r* ***M***) ***β M*** ‖ latoius ***g*** 385 adficit ut poena, quid *Hs* 386 Ah piget ah (h *bis add m*) ***M l***, Ha p. ha (h *bis add n*) ***N h*** *ς* ‖ clamab(at *i r m 2*) ***F*** ‖ non es *Hs* ‖ tibi(a *add m 2*) ***M*** ‖ a non est, non est mihi tibia tanti (*cf Mscr Diez BSant 148*ᶜ *1*) *Burm* 387 summis (*corr*) ***M*** ‖ est *om* ***l*** ‖ derepta *Hs* 388 Neo (c *sscr*) ***M*** ‖ uultus (*corr*) ***h*** 389 tepidaeque (*corr m 3*) ***h*** ‖ patent humeri ***g***

pelle micant venae; salientia viscera posses
et perlucentes numerare in pectore fibras.
illum ruricolae, silvarum numina, fauni
et satyri fratres et tunc quoque carus Olympus
et nymphae flerunt, et quisquis montibus illis
lanigerosque greges armentaque bucera pavit.
fertilis inmaduit madefactaque terra caducas
concepit lacrimas ac venis perbibit imis;
quas ubi fecit aquam, vacuas emisit in auras.
inde petens rapidum ripis declivibus aequor
Marsya nomen habet, Phrygiae liquidissimus amnis'.
    Talibus extemplo redit ad praesentia dictis
vulgus et exstinctum cum stirpe Amphiona luget.
mater in invidia est: hanc tunc quoque dicitur unus
flesse Pelops umeroque, suas a pectore postquam
deduxit vestis, ebur ostendisse sinistro.
concolor hic umerus nascendi tempore dextro
corporeusque fuit; manibus mox caesa paternis
membra ferunt iunxisse deos, aliisque repertis,
qui locus est iuguli medius summique lacerti,
defuit: inpositum est non conparentis in usum
partis ebur, factoque Pelops fuit integer illo.
    Finitimi proceres coeunt, urbesque propinquae
oravere suos ire ad solacia reges,

Progne et Philomela.

---

390 posses *N l* ς, posses (i[2] sscr) *e*, posc̣is *β*, possis *cett R* 391 pellucentes *A* ‖ inpec/// (tore[3]) *β* 393 carus (ł cla *sscr m 2*) *β M Merkel*, c(larus *i r m 2*) *N*, celsus (ł clarus *sscr e*[2]) *e* ς, clarus *cett ω vulgo olim* ‖ olimpus *O h l* 395 Lanigeros(que *add m 2*) *l*, que *alterum om F* 397 conbibit imis *g* 398 aquam (s *sscr m 2*)—emsit *M* ‖ aquas *h* ς 399 potens (*corr*) *M* ‖ ri//pis *e* ‖ rabidum *Bersmannus*, *ὀξὺς τὴν θάλασσαν ζητῶν Plan*, rapidus *Hellmuth* 400 Marsia *O F h l RV* ‖ phrigyae *M*, frigię *l* 401 extemplo *M Hs vulgo*, *ἐκ τοῦ νεώ Plan*, exemplis *cett ω* 402 lugent ς, *ἀπολοφυρόμενοι Plan* 403 tamen hanc quoque ς *Hs vulgo olim* 404 ad pectora *cMenagianus et frg Moreti Hs vulgo olim* 405 diduxit *Const Fanensi* ‖ uestis *N*, uestes *n cett vulgo* 406 hic (ł huic *sscr m 2*) *M*, hi(c *i r m 2*) *N*, huic *h l* ς ‖ nascentis *F ccBerol et Vratisl* 407 caesa parentis *l g* 408 uixisse (*corr m 3*) *h*, iuncxisse *l* ‖ receptis *cLeid* 410 [cōparantis *β*, cōparaentis *M*, non (con *add m 3*)parantis (e *sscr*) *h* 412 *hic desinit β* ‖ propinq(uae *add m 3*) *M* 413 sol(atia *i r pall atram*) *M*

Argosque et Sparte Pelopeiadesque Mycenae
et nondum torvae Calydon invisa Dianae
Orchomenosque ferax et nobilis aere Corinthus
Messeneque ferox Patraeque humilesque Cleonae
et Nelea Pylos neque adhuc Pittheia Troezen,
quaeque urbes aliae bimari clauduntur ab Isthmo
exteriusque sitae bimari spectantur ab Isthmo.
credere quis posset? solae cessastis Athenae.
obstitit officio bellum, subvectaque ponto
barbara Mopsopios terrebant agmina muros.
Threicius Tereus haec auxiliaribus armis
fuderat et clarum vincendo nomen habebat;
quem sibi Pandion opibusque virisque potentem
et genus a magno ducentem forte Gradivo
conubio Prognes iunxit. non pronuba Iuno,
non Hymenaeus, adest non illi Gratia lecto;
Eumenides tenuere faces de funere raptas,

---

414 Argos et ***h***, Argusque et ***M***, Ar(g *ex corr m 2*)osque et ***N*** ‖ pelopeidesque ***F s***, pelopheyadesque ***e*** ‖ micene ***M*** 416*sq* $\overset{A}{\text{O}}$rchomen$\overset{o}{\text{u}}$sque ***M***, Archomenesque ***F***, Archomenosque ***h l*** ς ‖ corinthos ***F N***, corintos ***h*** ‖ Orchomenosque Pheraeque et *Hs* ‖ et nobilis a. corinthus *et* patereque humilesque cliones *mutata in* ***s*** 417 Messeneque ς *A vulgo*, *Μεσήνη τε δεινή Plan*, Missenaque ***M F h l*** ς, Miss(e *i r m 2*)neque ***N***, Misseneque ***e*** *V*, Misenaque *R* ‖ ferax ***e*** ς *R*, fer(a *ex* o)x ***F***, fer(a *ex* o *m 2*)x ***h*** ‖ patraeque ς *Plan A. item* (*1493*) *Regius*, Pataraeque *varia lect ap Regium*, patereque ***O*** ς*, patereque ***F***, Pathereque *R* ‖ clæ(e)ones ***M F h l*** ς *R*, Cleone *V* 418 Et nelea pylos ***N*** *Plan A vulgo*, Et n(i *ex* e *i r*)leapilus ***M***, Et nileia pilos ***F h l g***, Et melea (ł nilea *sscr*) pyros ***e*** ‖ nec adhuc ς ‖ Pittheia *Ciofanus*, p(ytheia *i r*) ***M***, (phy *i r m 2*)tea ***e***, pẏ(i)theia ***F l***, phiteia ***h*** ‖ tr$\overset{o}{\text{e}}$zen ***M***, tezen ***h***, troheen ***l*** ‖ piteia trezen *i r* ***n*** 419 (h *a m 2*)i/tmo (s eras) ***M***, ismo ***h*** ς, istmo ***l*** 420 *i* ***l e***² ‖ exteriusve *Bothe* ‖ que *add* ***h***² ‖ hismo ***N***, (h *a m 2*)i/t/mo ***M***, ismo ***h*** ς 421 possit ς *Hs vulgo olim* ‖ cessistis ***F***, cessatis ς *Hs* 422 ostitio ***F*** ‖ subuectaque ς ***e***² *Hs vulgo*, $\overset{\text{subuectaque}}{\text{subiectaque}}$ ***s*** *cSprotii*, *ὑφορμοῦσαι Plan*, subiectaque *A ω* 423 m$\overset{b}{\text{o}}$sopios ***h***, mesopios ***s***, cecropios ***F l g*** ς *Plan* 424 Trahicius ***M***, Treicius ***h***, Træicius ***l*** ‖ thereus ***F*** *ccSenat et Vratisl* 425 Vicerat ***p*** 428 prognes (*cf ad 468*) *A ω*, procnes ***N*** ς (*Plan semper*) *Mariangel Accursius Hs vulgo olim*, pro$\overset{g^2}{\text{n}}$e(s *i r m 2*) ***F***, progne *in L* ***N*** ‖ iuncxit ***h l*** 429 hẏmineus ***F*** ‖ non illis gratia lecti ***N***, illi non gr. lecto ***F h*** ς *Gierig* ‖ adest illi, non Gratia, lecto *inde Bothe* 430 *i mg* ***h***² ‖ E. strauere thorum (de funere raptas *i r m 2*) ***e*** ‖ tetulere faces *Crepund III 12 Gebhardus*

Eumenides stravere torum, tectoque profanus
incubuit bubo thalamique in culmine sedit.
hac ave coniuncti Progne Tereusque, parentes
hac ave sunt facti. gratata est scilicet illis
Thracia, disque ipsis grates egere diemque,
quaque data est claro Pandione nata tyranno,
quaque erat ortus Itys, festum iussere vocari:
usque adeo latet utilitas! iam tempora Titan
quinque per autumnos repetiti duxerat anni,
cum blandita viro Progne 'si gratia' dixit
'ulla mea est, vel me visendam mitte sorori,
vel soror huc veniat! redituram tempore parvo
promittes socero; magni mihi muneris instar
germanam vidisse dabis'. iubet ille carinas
in freta deduci veloque et remige portus
Cecropios intrat Piraeaque litora tangit.
Ut primum soceri data copia, dextera dextrae
iungitur, et fausto committitur omine sermo.
coeperat adventus causam, mandata referre
coniugis et celeres missae spondere recursus:
ecce venit magno dives Philomela paratu,

---

431 *om* (*i mg* e^2 *et a m 3 m*) ***M e*** ‖ E. tenuere faces tectoque profanus e^2 ‖ tectisque *cMedic* **432** insonuit *Burm* **433/434** progne—facti *om* (*i l m 2*) ***N*** **433** sunt iuncti ς ‖ prognes ***g***, Procne *Hs vulgo olim* **434** gratataque ς ‖ est *i l* ***M***, *om* ***h*** **435** Tracia d(i *i r*)sque ***M*** ‖ Thrace *ad Lucr p 278 Lachm* ‖ dis(que *om, add* h^3) ***F h l*** ‖ ipsis ***A*** *ω*, *τοῖς θεοῖς αὐτοῖς Plan*, ipsi ***s*** *ccGronov et Leid Regius vulgo, sed cf 428 sq* **437** ytis ***F l*** ‖ fessum (*corr*) ***F***, festam ς *Hs vulgo olim* **438** usque—utilitas *in parenth pos Bothe* ‖ Utque (*corr m 2*) ***F*** **439** repetitis d. annis ***e*** (*corr* e^2) ***l g*** ς **440** Procne *Hs vulgo olim* **441** ulla mei est ς ‖ uisendam m. sorori ***A*** *ω Jahn*, uisendam (uel uisuram *sscr, cf 476*) m. s. ***s***, *τὴν ἀδελφὴν ἐπισκεψομένην Plan*, uisenda m. sorore *cBerol*, uisendae m. sorori *Hs vulgo* ‖ *sed hoc dicit poeta: aut me mitte, ut illa me visat, aut illa veniat, ut eam visam* **442** re/dituram (d *eras*) ***M*** **443** Promitte ***M R***, Promittes (a[3] above e) ***h***, Promittit (*corr m 2*) ***e*** ‖ numinis ς *cSprotii Hs vulgo olim* ‖ nominis instar *Boissonade* **446** Cycropios ***e*** ‖ Intrat cecropios ***h*** ‖ intrant—tangunt ***g*** *εἰσίασι—ἅπτονται Plan* ‖ piraeaque ***e*** ς ***RV***, pireaquae ***F h***, Pyreaeaque ***A***, pirriaque ***l***, phyreaque ***O*** **447** dextraque dextrae ***h*** ς **448** et fausto ***F h*** ς ***R*** *vulgo*, (in *i r m 2*)fausto ***N***, infausto ***M e l g p*** ς ***VA*** ‖ ordine ς ***R*** ‖ sermo (s above o) ***F*** **449** causas/ (s *alterum i r*) ***M***, causas ***e s*** ς **450** celeris (uel celeres *sscr*) ***s*** ‖ recurrus ***F*** **451** diues magno ς ‖ phi(y)lomena (en *i r n*) ***N h e g*** ς ***RV***

divitior forma, quales audire solemus
naidas et dryadas mediis incedere silvis,
si modo des illis cultus similisque paratus.
non secus exarsit conspecta virgine Tereus,
quam siquis canis ignem supponat aristis,
aut frondem positasque cremet faenilibus herbas.
digna quidem facies, sed et hunc innata libido
exstimulat, pronumque genus regionibus illis
in venerem est: flagrat vitio gentisque suoque.
impetus est illi comitum corrumpere curam
nutricisque fidem nec non ingentibus ipsam
sollicitare datis totumque inpendere regnum,
aut rapere et saevo raptam defendere bello;
et nihil est quod non effreno captus amore
ausit, nec capiunt inclusas pectora flammas.
iamque moras male fert cupidoque revertitur ore
ad mandata Prognes et agit sua vota sub illa.
facundum faciebat amor, quotiensque rogabat
ulterius iusto, Prognen ita velle ferebat.

---

465 *sq Priscianus IX 47:* 'ausim ausis ausit' pro subiunctivo 'audeam audeas audeat' invenimus... Ovidius in VI metamorphoseon: 'Et nihil est quod non inopino captus a. Ausit—flammas' ‖ *verba quae sunt* 'Et nihil—Ausit' *sic ut apud Priscianum* (inopino) *citantur in scholiis ined Bibl Bodl Oxon ad Iuv III 118 et ad Persii prologum* (*v Heinsium ad nostrum locum*). *item* (inopino) *in Scriptoris incerti Gloss Verg ex Barthii Advers XXXVII 5 apud HHagen App Serv p 529.*

---

452 Ditior at *cSprotii et Excerpta Langermanni* 453 Nai(y)adas ***F e*** *ς ω* ‖ Naides et driades ***h***, Naiades et dryades ***s*** ‖ triadas ***F*** 454 desil(li *ex* ia *vel* u)s ***M***, de(t̄ ei *i r m 2*)s *i e* detur eis ***N***, des illi *ς Burm* ‖ cultus illis *ς* ‖ similisque ***O***, similesque ***n*** *cett ω vulgo* ‖ si modo des cultus similes similesque paratus *Hs*, des similis c. sim. (ł i²) p. *malim* 456 supponat ***e*** 457 fronde(s *ex* m *m 3*) ***h***, frondes ***s*** ‖ cremat (e²) ***F*** ‖ phoenilibus ***M*** 458 facies *om* (*add m 2*) ***F*** ‖ sed adhuc ***s***, sed et illum *ς*, sed ad hoc (*i e praeterea*) *Burm* 460 uenere ***l*** ‖ est *om* ***h*** *ς* ‖ In uenerem: et flagrat *VA* 461 turbam (curam *sscr* ***F***) ***F*** *ς* 464 raptam seuo ***l*** ‖ def. Marte *cMoreti*, def. ferro *ς* 465 non inopino *Priscianus* 466 Ausit *ex corr* (Ac sic *fort fuit*) ***M***, ausit *sscr* ***m*** ‖ pect. curas *cSprotii* 467 Iam(que *i r m 2*) moras (*s l m 2*) malefert ***N*** 468 A(d *i r*) ***M***, Ad mandata Prognes (*de positione gn cf Comm Cat p 193sq Friedrich*) ***A R*** *Jahn*, Ad m. Procnes *Mariangelus Accursius Hs vulgo olim*, Ad prognes mandata *ς*, Mandata ad prognes ***e*** *ς VA* ‖ ait (*corr* ***M F***²) ***M F*** ‖ (s *a m 3*, u *i r ab eadem*)b illa ***M***, sub illis *ς Hs vulgo olim* 470 prognem ***M***, Procnen *Mariang Acc Hs vulgo olim*

addidit et lacrimas, tamquam mandasset et illas.
pro superi, quantum mortalia pectora caecae
noctis habent! ipso sceleris molimine Tereus
creditur esse pius laudemque a crimine sumit.
quid, quod idem Philomela cupit patriosque lacertis
blanda tenens umeros, ut eat visura sororem,
perque suam contraque suam petit ipsa salutem.
spectat eam Tereus praecontrectatque videndo
osculaque et collo circumdata bracchia cernens
omnia pro stimulis facibusque ciboque furoris
accipit, et quotiens amplectitur illa parentem,
esse parens vellet; neque enim minus inpius esset.
vincitur ambarum genitor prece: gaudet agitque
illa patri grates et successisse duabus
id putat infelix, quod erit lugubre duabus.
    Iam labor exiguus Phoebo restabat, equique
pulsabant pedibus spatium declivis Olympi:
regales epulae mensis et Bacchus in auro
ponitur; hinc placido dantur sua corpora somno.
at rex Odrysius, quamvis secessit, in illa
aestuat et repetens faciem motusque manusque,
qualia vult fingit quae nondum vidit, et ignes
ipse suos nutrit cura removente soporem.

---

471 tanquam *M* ‖ mandauit (uel mandasset *sscr*) *s*, mandarit *Hs* 472 Pro/(h *i mg*) *M* ‖ Pro(h *add m 2*) *N*, Proh *e* ς ‖ corpora *N* 475 *om* (*add i mg m 2*) *e* ‖ Q(d *i r m 2*) quod *N* ‖ phi(y)lomena (n *i r n*) *N h g* e^2 476 e/at *N*, (e *i r m 2*)at *F* ‖ laborem (*corr*, sororem *i mg m 1*) *M* 477 Proque sua—salute(m *i r m 2*) *N* ‖ i(pa *i r m 2*) *h*, ista *e*, illa *l g* ς ‖ petit usque *m* e^2 ς 478 thereus *F* ‖ praecontractatque *N F* 479 brachi(a cern *i r m 2*)ens *N* ‖
ł cernens[2]
(cerne *i r m 2*)ns *F*, tendens *M* 482 neque sic *vel* neque tunc *Riese* 483 amborum (*sed cf 497*) *h l* 484 et *i r m* 485 Et (*corr m 2*) putat
v
M ‖ erit *M cHamb Hs*, erat *cett* ω *Jahn* ‖ lıgubre *h* 486 phœb(o *i r*) *N*
ł uis[2]
487 declyuis *M*, declinis *e* 489 tradunt sua ς ‖ pectora ς ‖ dant turgida corp. *Adv cr II 83 Madvig*, dant uvida c. *Vollmer*, dantur pia c. *Hellmuth* ‖ sua tempora *Housman* 490/493 *del Merkel*[2] 490 odri(st *ex* si *m 2*)us *F*,
ł serat illa[2]
odrisis *l*, otrisius *g*, Othrysius *R*, Adrysius *Raph Regius* ‖ secessit in illa *e*, secesserit illa *R*, secessit ab illa *p* ς *A* 491 motumque *cMedic*, motus faciemque ς, faciem cultusque *Hs* ‖ uultusque manusque ς 492 n(on *i r*)dum *e* 493 remorante ς

lux erat, et generi dextram conplexus euntis
Pandion comitem lacrimis commendat obortis:
'Hanc ego, care gener, quoniam pia causa coegit,
ut voluere ambae (voluisti tu quoque, Tereu),
do tibi perque fidem cognataque pectora supplex
per superos oro, patrio ut tuearis amore
et mihi sollicito lenimen dulce senectae
quam primum (omnis erit nobis mora longa) remittas;
tu quoque quam primum (satis est procul esse sororem)
si pietas ulla est, ad me, Philomela, redito!'
Mandabat pariterque suae dabat oscula natae,
et lacrimae mites inter mandata cadebant;
utque fide pignus dextras utriusque poposcit
inter seque datas iunxit natamque nepotemque
absentes pro se memori rogat ore salutent
supremumque vale pleno singultibus ore
vix dixit timuitque suae praesagia mentis.
Ut semel inposita est pictae Philomela carinae,
admotumque fretum remis tellusque repulsa est,

---

506 utque—poposcit] *sic citat Priscianus VII 93, cf ad III 341.*

508 *Priscianus VII 63*: memor 'a memore' vel 'memori . . Ovidius in VI metamorphoseon: Absentes pro se memori rogat ore salutent.

---

494 Luxerat (*gl* dies) *l* 495 committit *vel* commisit ς ‖ abortis (o[2]) *M*, abortis *n* ς *VA* 495 496 497 (*sed litteris* b a *vv 496 497 transponi iubentur* *F*) *F* ς, 495 497 496 *l VA*, 497 498 496 499 (*litteris* b c a d *appositis* *h*) *O h e p R*, 495 498 496 497 499 *g* 496 gene(r *i r m 2*) *e* 497 *dell Hs et Capoferreus* ‖ Vt uoluere *A ω Jahn*, Et uoluere ς *Hs vulgo olim* ‖ thereu *F* 498 perq/e //fidem (fidem *i mg iterat m 2*) *M* ‖ que *prius om F* ‖ cognataque fœdera: *ap Fabrum ep II 71 Schepperus* 499 per superosque ς, Perque deos *cMenardi* ‖ ut *om* ς ‖ patrio intuearis *F* 500 sollicito *A ω Ehwald*, sollicitae ς *Hs vulgo* 501 "nobis longa "mora *h* 502 est uidisse *ccPatav et Strozzanus* 503 ad *i r m* ‖ phi(y)lomena (*sed* n *i r n*) *N e g* 504 dedit ς *Gierig* 505 lacrimae dites *Merkel*[2] 506 utque fide] *sic Priscianus cSenat A vulgo* ‖ Vt/ (que *eras*) fide (i *postea add*) *N*, Utque fidei *g Ben*, (V *i r m 2*)t fidei *h*, Et fidei *cRhenov*, Ut fidei *M cett RV* ‖ utriusque *Prisciani codd, item ccDresd et Goth Plan vulgo*, utrasque *A ω* 507 nepotemque] que *i r ex corr M*, que *eras N*, que *om h l g* ς 508 Absent(es *i r m 2*) *N* ‖ memori pro se iubet ς *Hs* ‖ rogit (*corr m 3*) *h* ‖ salutet (en[2]) (*fort recte*) *M A*, salutat *F* 509 ual(e *i r m 2*)/ *M* 511 Vt semel *O* ς *Hs vulgo*, Vt simul *F e* ς *ω*, At simul *h l g* ς ‖ phi(y)lomena *e g* 512 I(a[2])mmotumque *M*, Amotumque *e cLeid*, Admouitque *g*, Admotumque (uel percussumque *sscr*) *s*, Emotumque *Burm* ‖ est *om* ς

'vicimus' exclamat, 'mecum mea vota feruntur'
exsultatque et vix animo sua gaudia differt
barbarus et nusquam lumen detorquet ab illa,
non aliter, quam cum pedibus praedator obuncis
deposuit nido leporem Iovis ales ab alto:
nulla fuga est capto, spectat sua praemia raptor.
iamque iter effectum, iamque in sua litora fessis
puppibus exierant, cum rex Pandione natam
in stabula alta trahit, silvis obscura vetustis,
atque ibi pallentem trepidamque et cuncta timentem
et iam cum lacrimis, ubi sit germana, rogantem
includit; fassusque nefas et virginem et unam
vi superat, frustra clamato saepe parente,
saepe sorore sua, magnis super omnia divis.
illa tremit velut agna pavens, quae saucia cani
ore excussa lupi nondum sibi tuta videtur,
utque columba suo madefactis sanguine plumis
horret adhuc avidosque timet, quibus haeserat, ungues.
mox ubi mens rediit, passos laniata capillos,
lugenti similis caesis plangore lacertis
intendens palmas 'o diris barbare factis,

---

514 513 (*corr*) ***h*** **514** Exultatque (animo et *i r m 2*) uix ***h***, E. animo uix et *cBas Burm vulgo olim*, exultansque a. uix iam s. g. *coni Burm* ‖ *del versum ut e IV 350 et II 863 confictum Hs* **515** nunquam ς ‖ distorquet *vel* deflectit *vel* declinat *vel* sua lumina flectit ς **516** obuncis (praedator aduncis *i mg* ***M***) ***O*** *ccMed*, abuncis ς, aduncis ***F*** ς* ς ω **517** nido *add* ***h***[3] ‖ ales ab (ł in *sscr* ***M***) alto (*veniens sc, cf IX 136 ad VIII 410 Ehwald et Archiv f Lex III (1886) 250*) *recepi ex* ***M h l g p*** ς, ales //// (in alto *et ipsum i r m 2*) ***e***, ales. ab alto Nulla *distinx Gruter*, ales in alto *cett vulgo*, a. abactum *Vollmer* **518** est rapto ς ‖ pr. uictor *ccBas et Goth* **519** affectum
erat²
(est *add m 2*) ***N***, effectum ***F***, effectum est ***l*** *cDresd*, est factum *vel* expletum ς ‖ fessi ς **522** Atque ita (*fort recte*) *ccCantabr Dresd Sprotii* ς ‖ trementem ς **524** Inclusit (*corr* ***n***) ***N*** ς ‖ fas(s *i r m 2*)susque nefas est ***F*** ‖ nefas // uirginem et una ***l*** ‖ u. (et *i r*) unam ***N*** ‖ unā² ***M***, un(ā *i r m 2*) ***h*** **525** Vi stuprat *cGronov* **527** fremit ***l*** ς ‖ pa(uens *i r m 2*) ***h***, pauet ***s*** **528** Dente
s²
exc. ς ‖ excusa ***M***, expulsa ς **529** Utue *cMed Bothe* ‖ madefac(tis *i r m 2*) ***h***, madefactas (*corr*) ***l*** ‖ sanguine pennis ***F l*** ς **531** sparsos ***e l*** ς, sparsos *ex corr* (passos *fuit*) ***h***² ‖ capillis (*corr*) ***N*** **532** '*Versus adulterinus*' *Hs*, scissis plangore *coni idem* ‖ *versum post 526 transp Bothe* **533** *sq* Intendensque manus (*cf VIII 107*) *cBerol*, palmasque intendens *Bothe* ‖ proh ς ***R*** ‖ pro diri barbare facti, pro crudelis *Hs*

o crudelis' ait, 'nec te mandata parentis
cum lacrimis movere piis nec cura sororis
nec mea virginitas nec coniugialia iura!
omnia turbasti: paelex ego facta sororis,
tu geminus coniunx (hostis mihi debita poena!).
quin animam hanc, ne quod facinus tibi, perfide, restet,
eripis? atque utinam fecisses ante nefandos
concubitus: vacuas habuissem criminis umbras!
si tamen haec superi cernunt, si numina divum
sunt aliquid, si non perierunt omnia mecum,
quandocumque mihi poenas dabis! ipsa pudore
proiecto tua facta loquar: si copia detur,
in populos veniam; si silvis clausa tenebor,
inplebo silvas et conscia saxa movebo:
audiet haec aether et si deus ullus in illo est!'
    Talibus ira feri postquam commota tyranni
nec minor hac metus est, causa stimulatus utraque
quo fuit accinctus, vagina liberat ensem
arreptamque coma flexis post terga lacertis
vincla pati cogit. iugulum Philomela parabat

---

534 parentis *i r N* **535** Nec lacrimae mouere piae *cDresd* ‖ uel cura *cBersm* ‖ causa sor. *cJunianus* **536/537** *i mg N l*[2] **536** Nec te mea uir-
ł uinda[2]
ginitas ***l*** ‖ coniugialia ***e***[2] ***l***[2] ς *vulgo*, coniugalia ***O F h e*** ς *ω* ‖ iura *e*, uincla *ccRhen et Vratisl* **537** sorori (*corr* ***n***) ***N*** *et e coni* (*cf Mscr Diez 1075*) *Hs* **537** *sq versum 538 obelo notat Merkel*[1] ‖ geminis *cGronov* ‖ paelex—poena *del Merkel*[2] ‖ hostis mi(c)hi debita pœ(e̜)na (*i e qualis poena in hostem statuenda est, ut* hostis *sit genetivus*) *recepi ex* ***A*** *ω*, non h(a)ec mihi debita pœna ***l g*** ς *Hs vulgo olim*, hostis mihi debita Progne (Procne *Edwards*) *Withof vulgo*, g. c. hostis mihi: debita pœna *distinx Regius*, non haec mihi credita pœna *Burm*, tu geminis coniux, hostis mihi, debita pœna *post* (*cf Mscr Diez 1075*) *Heinsium Bach*, poscit sibi debita Progne *Riese*, hostis mihi dedita Procne *Halieut p 31 Birt*, hostis m. reddita Progne *Hellmuth* ‖ pœna est ς **539** hanc
i[2]
om ς ‖ nequid ***F***, ne quod ***e*** **540** Eripias utinam ***p*** ‖ '*forte* rapuisses *vel* eripuisses' *Mscr Diez 1075 Hs* **541** habuissem uacuas (b a *sscr m 2*) ***F*** ‖ criminib, (v *sscr, sed eras*) ***M*** **542** hoc superi ς **545** Proiecto tua *partim*
u[2]
erasa ***F*** **546** siluis si ***l g*** ‖ clusa ***l***, clasa ***F*** **547** concaua ς ‖ saxa querelis *Excerpta Langermanni Hs vulgo olim* **548** Audiet ***M h l n*** ς ***R*** *Ehwald*, Audiat ***N F e*** ς *vulgo* ‖ haec aether *i r* ***h***[2] ‖ hoc ς **549** tyranni est *ed Vincent* **550** huic (*corr m 2*) ***N*** **551** liberat ***O*** ς *Hs vulgo*, deripit (liberat *sscr* ***g***[2]) ***F l g*** ς, diripit ς, traxerat ***h*** **552** Arreptaque ς **553** Uinc(l *i r m 2*)a ***M*** ‖ philome(n *i r m 2*)a ***N***, phylomena ***e g***

spemque suae mortis viso conceperat ense:
ille indignantem et nomen patris usque vocantem
luctantemque loqui conprensam forcipe linguam
abstulit ense fero. radix micat ultima linguae,
ipsa iacet terraeque tremens inmurmurat atrae;
utque salire solet mutilatae cauda colubrae,
palpitat et moriens dominae vestigia quaerit.
hoc quoque post facinus (vix ausim credere) fertur
saepe sua lacerum repetisse libidine corpus.
    Sustinet ad Prognen post talia facta reverti.
coniuge quae viso germanam quaerit; at ille
dat gemitus fictos commentaque funera narrat,
et lacrimae fecere fidem. velamina Progne
deripit ex umeris auro fulgentia lato
induiturque atras vestes et inane sepulcrum
constituit falsisque piacula manibus infert
et luget non sic lugendae fata sororis.
    Signa deus bis sex acto lustraverat anno.
quid faciat Philomela? fugam custodia claudit,
structa rigent solido stabulorum moenia saxo,
os mutum facti caret indice. grande doloris
ingenium est, miserisque venit sollertia rebus.

---

556 *cf Angilbertus, Karolus Magnus et Leo papa 510 (PL aevi Carol ed Duemmler p 379)*: **Truncatamque loqui miratur forcipe linguam.**

562 lacerum] *cf Priscinanus Partit. XII versuum Aen principalium IIII 91 (Keil III 479)*: **a lassatus lassus et a laceratus lacerus vel lacer: sic enim Ovidius in sexto metamorphoseon.**

---

555 indignanti—uocanti Luctantique *ccArondel et Rhen Hs vulgo olim* **556** cōpressam *F h*, compressam *e g* ς, cōprehensam *l* ‖ forcipe *N F* ς *Angilbertus ω*, forfice *M*, forpice *h l g* ς, fo(rpi *i r*)ce *e* ł cipe *sscr e*[2] (ł ense) **557** ensi *e* ‖ ense ferox ς **558** Ip(sa *i r m 2*) *F* ‖ iacens *cSenat*, fremens *Hs* ‖ udae (uel atrae *sscr*) *s* **560** dominae moriens *l g* ‖ mouens *h* **561** cre(d *ex* b *m 2*)ere *M* **563** prognem *M*, procnen *N Hs vulgo olim* **564/570** *i mg N* **565** dat (casus[1]) fictos cōmentaque (ł gemitus *i mg m 2*) *M* **566** procne *N Hs*, progne *l* (nes[1]) ‖ ut lacrimae *Hs* **567** Diripit ς *V*, Eripit ς Dirimit *h* ‖ ex(hu *i r*, m *ex corr*)eris *M* **568** uest/es *F* ‖ mane (*corr*) *M* **569** Instituit ς ‖ offert *s cRhenov* ς **570** luge(t *m 2*) *M* ‖ facta (?) *N* **572** faceret *h* ‖ phi(y)lomena (*sed* n *i r n*) *N e g* **574 573** *N* **573** *om* (*i mg m 2*) *F* **574/700** *insunt* (*multa tamen legi non possunt*) *in τ* **574** caret indice facti *h* ‖ dolori ς *Hs vulgo olim*, dolentis *ccGoth et Oxon* ‖ os mutum est: facti caret indice *Riese*[2]

stamina barbarica suspendit callida tela
purpureasque notas filis intexuit albis,
indicium sceleris, perfectaque tradidit uni,
utque ferat dominae gestu rogat; illa rogata
pertulit ad Prognen (nescit, quid tradat in illis!).
evolvit vestes saevi matrona tyranni
fortunaeque suae carmen miserabile legit
et (mirum potuisse) silet. dolor ora repressit,
verbaque quaerenti satis indignantia linguae
defuerunt; nec flere vacat, sed fasque nefasque
confusura ruit poenaeque in imagine tota est.
Tempus erat, quo sacra solent trieterica Bacchi
Sithoniae celebrare nurus: nox conscia sacris.
nocte sonat Rodope tinnitibus aeris acuti,
nocte sua est egressa domo regina deique
ritibus instruitur furialiaque accipit arma.
vite caput tegitur, lateri cervina sinistro
vellera dependent, umero levis incubat hasta.

585 *sq Joann Saresb Policrat VIII 22* (*II p 397*): fas nefasque confundunt.

576 callida *cCantabr* ς *Hs vulgo*, pallia ***τ***, pallida ***O F h*** ς, candida ***e l p m n*** ς *VA*, pendula *unus Heinsianus*, pallada *cDresd* ‖ Pallade telae *Merkel*[2] 577 que *om* ***l*** 578 *post hunc versum excidisse putat versum Korn* 578 *sq* traditur ***g*** ‖ tradidit, uni — dominae *distinx Bentley* ‖ dominae famulam rog. *cDresd* ‖ gestu *add* ***n***, nutu ***s*** ‖ illa ***O e h***[3] ***s*** ς *VA*, ille ***F h τ l g n*** ς *vulgo olim* ‖ rogat illa. rogata *distinxerunt alii. sed cf quae dixi NJhbb 1894, 202* 580 Protulit ***τ l*** ‖ prognem ***e***, Procnen *Mariang Accurs Hs vulgo olim* ‖ nescit *interpunctione mutata recepi ex* ***A ω***, ἀγνοῶν *Plan*, nec scit ς *VA vulgo* ‖ quid
ł in illis[2]
(*vel* quod) tradat nescia (*vel* nescit) in illis ς ‖ tradat. at illa ***e***, in istis ***h*** ‖ quid tradat nescius illi *Hs* 581 (U *i r*)t uoluit ***M*** 582 Fortunae(ę)que ***A ω***, Germanaeque (*item fort L, cf append*) ς *Hs vulgo, sed cf quae dixi Hermes XXXIX 42sq* ‖ Fort. (suę *s l m 2*) carmen ***l***, Germ. s. crimen *vel* fatum (*sic Housman*) *vel* casum ς, τὴν ἐκείνης τύχην, ἐλεεινὸν ἔπος ἀνέγνω (*i e* fortunam—legit) *Plan* ‖ legit mis. carmen ***g*** 583 mirum est *VA* ‖ ore recrescit ***τ***, orsa repressit
v
Merkel[2] 584 lingnę ***F*** 585 Defuerunt ς *A Hs vulgo*, Defuerant *A RV*, Defuerant(ur *del*)—uocat (*corr m 2*) ***τ*** ‖ fas(que *om*) ***h*** 586 in *om* ***M*** 587 s(i *i r m 2*)lent ***F*** ‖ triaterica ***h l g s***, tryatherica ***e*** 588 *sq* sacri ***h*** ς ‖ mox conscia sacris nocte s. Rhod. *Burm* 589 rodope ***O F h τ***, rhodope *cett vulgo* ‖ tinnibus (*corr m 2*) ***F*** ‖ aer(i *ex* e)s ***M*** ‖ aeris actus *cSprotii* ‖
ł ti bachi
acutis ***g*** 590 regena (*corr m 2*) ***F***, regina ///// (deique *i mg m 2*) ***τ*** 591 fu-
e[2]
riataque corripit arma *Hs* 592 Vitte ***h***, Vitta ς *R* 593 dependunt ***e*** ‖ tergora dependent *Bentley*

concita per silvas turba comitante suarum
terribilis Progne furiisque agitata doloris,
Bacche, tuas simulat. venit ad stabula avia tandem
exululatque euhoeque sonat portasque refringit
germanamque rapit raptaeque insignia Bacchi
induit et vultus hederarum frondibus abdit
attonitamque trahens intra sua moenia ducit.
ut sensit tetigisse domum Philomela nefandam,
horruit infelix totoque expalluit ore;
nacta locum Progne sacrorum pignora demit
oraque develat miserae pudibunda sororis
amplexumque petit. sed non attollere contra
sustinet haec oculos paelex sibi visa sororis
deiectoque in humum vultu iurare volenti
testarique deos, per vim sibi dedecus illud
illatum, pro voce manus fuit. ardet et iram
non capit ipsa suam Progne fletumque sororis
corripiens ‘non est lacrimis hoc’ inquit ‘agendum,
sed ferro, sed si quid habes, quod vincere ferrum
possit. in omne nefas ego me, germana, paravi;
aut ego, cum facibus regalia tecta cremabo,
artificem mediis inmittam Terea flammis,

---

595 procne *N Hs vulgo olim*, agita (*corr m 2*) ***N*** || sororis (uel doloris *sscr*) ***s***, sororis *cGronov* 596 tua(s *add* ***F***^{2}) assimulat ***r F*** || auia ***i r F***^{2} ***h***^{2} || stabularia tandem ς, ueniens ad stabula tandem ***g*** 597 $^{h^2\ v^2}$e(o *ex* u *m 2*)hæque ***M***, heu $^{o^2}$heque ***N***, ehoheque—refregit ***e***, heu . hœque ***h***, euoheque ***l***, eoeque ***s***, heuobeque *R*, ehoeque *V*, euoeque *A* 598 bacchae *cMedic* 599 hedera cum$^{ł\ rum^2}$ ***e*** || obdit ς 600 moenia (ūel limina *sscr*) ***s***, limina ς *R* 601 philomela$^{n^2}$ ***N***, phy(i)lomena ***e g*** 602 Corruit ***M*** *cOxon*, Orruit ***h*** 603 N(acta *i r m 2*) ***F*** || Procne *Mariang Acc Hs* || pignera ***M F l*** 604 denudat ***s*** || sorori ς *Hs vulgo olim* 605 Amplexamque$^{ł\ xum^2}$ ***e***, Auxiliumque *cSprotii*, Amplexuque ς *Hs vulgo olim*, Amplexusque ς *Plan Riese* 606 pelcx (quia *a m 2 insertum*) uisa ***F*** || sorori *cLeid* ς 607 humo *cMedic* || deiectaeque in humo vul^{t}um iurare volenti *Hs* || iura//re ***e***, narrare ς *Bothe* 610 procne *N Hs* || fletusque ***e*** ς 611 hic inquit ς *Hs vulgo olim* 612 seu si quid *ed Vincent 1555* || fe$^{r^2}$ro ***M*** 613 Posset ***l g*** || paraui$^{ł\ iuuabo^2}$ ***e*** 614 tecta ***s l h*** || cremando *cMedic*, cremaro *Hs* 615 Artificem et ***s*** ς || mediisque ς || te/rea (r *eras*) ***M***

aut linguam aut oculos et quae tibi membra pudorem
abstulerunt, ferro rapiam aut per vulnera mille
sontem animam expellam. magnum quodcumque paravi:
quid sit, adhuc dubito'. peragit dum talia Progne,
ad matrem veniebat Itys. quid possit, ab illo
admonita est oculisque tuens inmitibus 'a! quam
es similis patri!' dixit nec plura locuta
triste parat facinus tacitaque exaestuat ira.
ut tamen accessit natus matrique salutem
attulit et parvis adduxit colla lacertis
mixtaque blanditiis puerilibus oscula iunxit,
mota quidem est genetrix infractaque constitit ira
invitique oculi lacrimis maduere coactis;
sed simul ex nimia mortem pietate labare
sensit, ab hoc iterum est ad vultus versa sororis
inque vicem spectans ambos 'cur admovet' inquit
'alter blanditias, rapta silet altera lingua?
quam vocat hic matrem, cur non vocat illa sororem?
cui sis nupta, vide, Pandione nata, marito!
degeneras! scelus est pietas in coniuge Tereo'.

---

616 aut oculos *A ω vulgo,* atque oculos *mg ed Bersm et e coni Rappold; sed diversum hoc genus poenae a praecedenti, quo par pari se relaturam (cf 556 sq) minata erat. de oculis sontibus cf 455, 478 sq* ‖ aut quae tibi ς, et que tibi menbra (ł caput et que membra²) *e* 617 Abstulerunt *N ς A Hs vulgo,* Abstulerunt (a²) *M,* Abstulerant *F h l g ς RV,* Abstulerint (ł ca²) *e s* ‖ rapiam ferro *l g,* ferro rapiam *e* ‖ ferro rap. et *Riese* 618 magnum est *e ς,* magnum (est *sscr m 2*) qu. *l* 619 Procne *Mar Acc Hs vulgo olim* 620 itis *M h,* ytis *N F,* hytis *g* ‖ posset *l,* prosit (*corr m 2*) *N* 621 que *om h* ‖ a(h *i r m 2*) *M,* ha *i r n,* ah *e ς* 622 Est sim. patri *cSenat,* Quam similis patri es *ccBas et Medic* 625 et matris *ς,* et varis *Hs* ‖ adiunxit *F* 627 est *om F h* ‖ concidit ira *Hs* 629 Et (ł Sed *sscr m 2*) simul *e* ‖ ex nimia *N τ h ς ω,* eximia *M F e l g ς,* sed simulac nimia *ad Lucan II 244 Bentley* ‖ mortem (*quam decreverat sc*) *recepi ex O F e l g ς R,* mentem *F³ s ς VA vulgo,* m(en *i r m 2*)tem *h,* matrem *ς Hs vulgo olim* ‖ la(b *ex* u)are *M* 630 uultum *N,* uulnus *F,* uultus (ł uulnus²) *e* 631 /uicem (m *eras videtur*) *M* ‖ (ā *i r m 2*)mouet *F,* ammouet (*corr m*) *M h,* curat mouet *τ,* admonet *e* 632 Altera bland. rapta *e* ‖ tacita sil. *e² ς,* muta sil. *s,* mutila sil. *Hs* 633 Cur uocat *ccAbbat et Sulmon* 635 *sic N h ς Hs vulgo,* De(gener *i r ex corr m 2, neger fort fuit*) (s. es¹) (h)ascelus (ł degeneras *i mg*) *M,* Degenera (ł ra²) . scelus est pietas/ *F,* Degeneras *e,* Degener ha (ł Degener es) *l ς,* Degeneras *g,* De-

Nec mora, traxit Ityn, veluti Gangetica cervae
lactentem fetum per silvas tigris opacas,
utque domus altae partem tenuere remotam,
tendentemque manus et iam sua fata videntem
et 'mater! mater!' clamantem et colla petentem
ense ferit Progne, lateri qua pectus adhaeret,
nec vultum vertit. satis illi ad fata vel unum
vulnus erat: iugulum ferro Philomela resolvit,
vivaque adhuc animaeque aliquid retinentia membra
dilaniant. pars inde cavis exsultat aenis,
pars veribus stridunt; manant penetralia tabo.
His adhibet coniunx ignarum Terea mensis
et patrii moris sacrum mentita, quod uni
fas sit adire viro, comites famulosque removit.
ipse sedens solio Tereus sublimis avito
vescitur inque suam sua viscera congerit alvum,
tantaque nox animi est, 'Ityn huc accersite!' dixit.
dissimulare nequit crudelia gaudia Progne,
iamque suae cupiens exsistere nuntia cladis
'intus habes, quem poscis' ait. circumspicit ille
atque, ubi sit, quaerit; quaerenti iterumque vocanti,

---

generas (uel degener es uel degener est *sscr*) ***s***, Degener es ς ‖ degener ad scelus est pietas *Gruter*, degenera: scelus est *Bothe* **636** itin ***O F***, itim ***h***, ithim ***s*** ‖ gangetia ***F***, gangietica ***τ***, gangetida ***s*** ς **637** Lactantem (e *sscr* e^{2}) ***F e l***, Luctantem *cMedic* **639** timentem (uel uidentem) *cSprotii* **640** Et (cla *virgula del*, mater *sscr m 2*) mater clamantem ***N***, eia, et iam mater clam. *Hs*, et 'mea' ter, 'mater' clamantem (*coll her 8, 91*) *Praemon p 181 Withof* ‖ (co *i r m 2*)lla
ł nus²
F ‖ tenentem ς **641** Procne *Mariang Accurs Hs* **642** uultum ***N*** ‖ auertit *cVoss Hs vulgo olim* ‖ Nec uulnus repetit *ccGoth et Strozzan* ‖ illi ***s l*** h^{2} ‖
n²
a(d *i r*) ***M*** **643** philomela ***N***, phy(i)lomena ***e g***, filomela ***h*** **644** (uiu)aque ***N*** **645** Dilaniat ς **646** *i mg* h^{2} ‖ uerubus h^{2} ς *Hs vulgo olim* ‖ stri-
r meditata²
dunt ***M***, strident ***N***, stridet ***X*** *Hs vulgo olim* **648** sacum ***e*** ‖ mentita ***l***
i² ł in alto²
649 Fallit adire—famulasque ***g*** **650** Inde sedens *Burm* ‖ auto ***M***, auito ***e*** **651** condidit (uel congerit *sscr*) *cSprotii*, condidit ς ‖ suam condit sua uisc. uentrem ς **652** uox (*corr*) ***M***, (n *i r m 2*)ox ***F*** ‖ est et ytin huc ***l*** ‖ ẏtin ***N F***, itin ***M***, itī *i r* h^{3}, hytī ***g*** ‖ accersite (rs *ex* n) ***M***, arcessite ***N l*** **653** Disimulare ***l*** ‖ Procne *Mariang Accurs Hs* **654** *del Merkel* **655** quod (ł quem *sscr* e^{2}) ***e*** ς *VA* ‖ possis ***h***, poscis (uel quaeris *sscr*) ***s*** **656** itymque uocanti ς, Itylumque voc. *Hs*, Itynque voc. *Opp I 96 Haupt*

sicut erat sparsis furiali caede capillis,
prosiluit Ityosque caput Philomela cruentum
misit in ora patris nec tempore maluit ullo
posse loqui et meritis testari gaudia dictis.
Thracius ingenti mensas clamore repellit
vipereasque ciet Stygia de valle sorores
et modo, si posset, reserato pectore diras
egerere inde dapes inmersaque viscera gestit,
flet modo seque vocat bustum miserabile nati,
nunc sequitur nudo genitas Pandione ferro.
corpora Cecropidum pennis pendere putares:
pendebant pennis. quarum petit altera silvas,
altera tecta subit, neque adhuc de pectore caedis
excessere notae, signataque sanguine pluma est.
ille dolore suo poenaeque cupidine velox
vertitur in volucrem, cui stant in vertice cristae;
prominet inmodicum pro longa cuspide rostrum:
nomen epops volucri, facies armata videtur.

Boreas. Zetes et Calais.

Hic dolor ante diem longaeque extrema senectae
tempora Tartareas Pandiona misit ad umbras.
sceptra loci rerumque capit moderamen Erectheus,
iustitia dubium validisne potentior armis.

---

657 furiali e sede *Gruterus* ‖ papillis (*coll 669*) *RhMus XX 260 LMüller* **658** Prosiliit (ł u *sscr* ***e***²) ***e l*** ς *Hs* ‖ Ityosque ς *Plan A vulgo*, itisque ***M h***, ity(s²)q; *i r* ***N***, yt(h)isque ***F l e***, itysque ς *RV*, Itylique (*coll Cat 65, 14*) *post Mariangelum Accursium Hs*, Ityisque *Riese* ‖ philomela ***N***, phy(i)lomena ***e g*** **659** ora uiri ***s*** ‖ patri *cFrancof Burm* **660** mentis ***s*** ς *cGoth mg edd Gryph et Bersm Zingerle*, mentis (uel meritis *sscr*) *cSprotii* **661** repleuit ς **662** uocat ς **663** possit ς *Hs vulgo olim* ‖ resecato (ł ra) ***e*** ‖ corpore ***s*** **664** Euomere *ccBersm et Goth* ‖ immersaque (*cf fast IV 200*) ***N*** ς, emersaque ***M F*** ς* ***p*** ω *vulgo*, semesaque ***g*** ς *Hs*, demersaque ς *Regius vulgo olim*, emensaque (*a mandendi vocabulo i e aufgegessen*) *Jahn* **665** It (*corr m 2*) modo ***N***, mirabile (*corr m 2*) ***l*** **666** Tunc *R* ‖ genit(a *a m 2*)s ***M*** ‖ natas ***s*** **667** c(y *ex* e *m 2*)cropidum ***e*** **669** nec adhuc ***e l*** ς **670** Excussere ***F***, Effluxere (uel Excessere *sscr*) ***s*** *Burm* **671** dolore furens poen. *Hs* **673** praelonga *post Hs Merkel*² **674** *del Riese* ‖ epoọs ***F***, epos ς* ***g*** ‖ uolucri (s²) ***N***, uolucris (uel uolucri *sscr* ***s***) ***g*** ς, uol. est *R* **675** dolor et luctus long. ***e g l*** ς **676** pandion(a *i r pall atram*) /misit ***M*** ‖ pandiana ***l*** **677** Septra ***l*** ‖ regnique ς ‖ moderamina ***g*** ‖ er(e *ex* i)ctheus ***M***, eritheus ***N***, ericteus ***F h l τ*** ς, eryctheus ***e***, erichtheus ς *RV*, Erechtheus *Plan A vulgo* **678** Iusticia/ (que *eras*) ***M*** ‖ dubium est ***s*** *ccBersm et Vratisl*

quattuor ille quidem iuvenes totidemque crearat
femineae sortis, sed erat par forma duarum.
e quibus Aeolides Cephalus te coniuge felix,
Procri, fuit; Boreae Tereus Thracesque nocebant,
dilectaque diu caruit deus Orithyia,
dum rogat et precibus mavult quam viribus uti;
ast ubi blanditiis agitur nihil, horridus ira,
quae solita est illi nimiumque domestica vento,
'et merito!' dixit; 'quid enim mea tela reliqui,
saevitiam et vires iramque animosque minaces,
admovique preces, quarum me dedecet usus?
apta mihi vis est: vi tristia nubila pello,
vi freta concutio nodosaque robora verto
induroque nives et terras grandine pulso.
idem ego cum fratres caelo sum nactus aperto
(nam mihi campus is est), tanto molimine luctor,
ut medius nostris concursibus insonet aether
exsiliantque cavis elisi nubibus ignes;
idem ego, cum subii convexa foramina terrae
supposuique ferox imis mea terga cavernis,
sollicito manes totumque tremoribus orbem.
hac ope debueram thalamos petiisse, socerque
non orandus erat mihi sed faciendus Erectheus'.

---

679 tot(i *ex* o)denque ***M*** ‖ creauit ***h*** 680 Fem(i *ex* e)neae ***M*** ‖ duabus *cVoss* 681 aolides ***M*** 682 Procri ***h g F***² ς *vulgo*, *Πρόκρις Plan*, Pro(cre *i r m 2*) ***M***, Procre ***N F l***, Pro(cre *i r m 2*) ***e*** 683 Diletaque (*corr m 2*) ***M***, Dilecteque (*corr*) ***F***, Dilecta(que *s l*) ***h*** ‖ orithyia ***e*** ς *Plan A vulgo*, orith(i)a ***F***, Orithya ***V***, orithia *cett* 685 agitur nil ***h*** ς 686 socia est ***g*** ‖ illa (*corr*) ***M*** ‖ uento *i r* ***F***² 687 reli/quit (n *eras*) ***N*** 689 Ammo/uique (n *eras*) ***O*** 690 vi tristia *cGraevianus Hs vulgo*, ut (ł hac *sscr m*) tristia ***M F*** ς*, et tristia ***N***, hac tristia ς ω ‖ pellam (*corr* ***F***³ ***e***²) ***F τ*** ς* ς ***g*** 691 Vi freta ς *Hs vulgo*, Ut freta ***M F*** ς* ***g***, Et freta ***N***, Hac fr. ς ω, concuciam (*abscisum in* τ) ***F l g*** ς ‖ uertam (*corr* ***F***³) ***τ F h l g***, uello ς *Bothe* 692 Induroque *abscisum* τ, Induremque (*corr* ***F***³) ***F l g*** ς, Indur(ē *i r*, *non* o *eras*, ¯ *alio atram add*)que ***h*** ‖ (ni *ex* m *m 2*)ues ***M*** ‖ pulsem (*corr* ***F***³) ***F h l g***, pulsa τ ‖ 693 I(dem *i r m 2*) ***e*** 694 I/am (Nam *fuit*) — mo(mi)line ***M*** 695 Et (ut²) medius ***N*** ‖ cum cursibus ***l***, concussibus (ł ii²) ***p*** ‖ intonet ς *Hs vulgo olim*, insonet (tonet²) ***l*** ‖ resonet conc. aether *cSulm* 697 subeo ***N*** 698 supponoque ***N*** 701 erat sed ui *ccLangerm et Twisdenian Hs*, erat vi sed ***p*** *60 Bothe* ‖ ericteus ***N h***, ericthens ***M F l***, eryctheus ***e***, Erichtheus ω, erechtheus ς *Plan vulgo*

Haec Boreas aut his non inferiora locutus
excussit pennas, quarum iactatibus omnis
adflata est tellus latumque perhorruit aequor;
pulvereamque trahens per summa cacumina pallam
verrit humum pavidamque metu caligine tectus
Orithyian amans fulvis amplectitur alis.
dum volat, arserunt agitati fortius ignes,
nec prius aerii cursus suppressit habenas,
quam Ciconum tenuit populos et moenia raptor.
illic et gelidi coniunx Actaea tyranni
et genetrix facta est, partus enixa gemellos,
cetera qui matris, pennas genitoris haberent.
non tamen has una memorant cum corpore natas,
barbaque dum rutilis aberat subnixa capillis,
inplumes Calaisque puer Zetesque fuerunt.
mox pariter pennae ritu coepere volucrum
cingere utrumque latus, pariter flavescere malae.
ergo ubi concessit tempus puerile iuventae,
vellera cum Minyis nitido radiantia villo
per mare non notum prima petiere carina.

---

707 Orithyian ς *Plan vulgo*, Orithian *l*, Orithyiam am. ς *R*, Orithiam a. *O* ς ‖ Orithiamque am. fuluisque *F*, Orithiā (ut *i r m 2*) am. *h*, Orythyan
ł ad[2]
amans *e*, Orythyan adamans *V*, Orithiam clamans *g*, Orithyiam adamans *A*, Orithyiamque adamans *vel* Orithyiamque rapit fuluisque *alia* ς ‖ am(a *i r m 2*)ns *N*, cl ł adamans (*m 2 et 3*) *sscr* *n*, Oritiam rapuit (uel amans *sscr*) fuluisque *cSprotii* ς ‖ furuis *Broukh* ‖ complectitur *g p* ς *VA Regius* ‖ ampl. ulnis *Sprengel* **709** aerei *M* ‖ cursu(s *add m 2*) *l*, currus *unus Heinsii* **710** *τῶν Σιϑόνων Plan*, cy̆conum *i r F*, "populos "tenuit *l* ‖ populos, sua mœnia *cBas Hs vulgo olim* **711** Illic egelidi *cMariangeli Accursii et e coni* (*cf Mscr Diez 1069*) *Hs* ‖ acthea *l* **712** ge//nitrix *M* ‖ partuque *ex corr p*, partuque
ba[2]
enixa *A* **713** habent *h*, habebant *VA*, *ἔσχον Plan* **714** mem. una ς *lemma ed Burm*, pariter mem. ς ‖ has plumas mem. *ccBersm* **715** rutulis *g* ‖ sub-
e[2]
missa ς *Burm vulgo olim*, subpexa *Hs* **716** Inplumıs *N*, In plumis *cGoth* ‖ Implumes (uel Inpubes *sscr*) *s* ‖ Calais pueri ς ‖ zethesque *N* ς *Hs*, zetusque (tu *i r h*[2]) *F h g* ς, zethusque *l* ς *R*, zet(os *i r m 2*)que *e*, *Ζῆτις Plan* **717** ritu pennae *cRhenov Hs vulgo olim*, pennas *s* **719** successit *cThuan* ‖
ł miniis
iuuenile *p* **720** min(ii *i r m 2*)s *M*, sociis *g*, myniis *l*, miniis *N* ς ‖ fluauentia *cMenardi* **721** non tutum *F l* ς, non motum ς *Hs vulgo olim*, non tactum *vel* non totum ς

LIBER SEPTIMUS.

Iason et Medea.

Iamque fretum Minyae Pagasaea puppe secabant,
perpetuaque trahens inopem sub nocte senectam
Phineus visus erat, iuvenesque Aquilone creati
virgineas volucres miseri senis ore fugarant,
multaque perpessi claro sub Iasone tandem
contigerant rapidas limosi Phasidos undas.
dumque adeunt regem Phrixeaque vellera poscunt
† uisque datur numeris magnorum horrenda laborum,
concipit interea validos Aeetias ignes
et luctata diu, postquam ratione furorem
vincere non poterat, 'frustra Medea, repugnas:
nescio quis deus obstat' ait; 'mirumque, nisi hoc est,
aut aliquid certe simile huic, quod amare vocatur.
nam cur iussa patris nimium mihi dura videntur?

Incipit lib VII ***M***, Incip. VII lib. ***N***, OVIDII NASONIS LIBER METAMORPHOSEON SEXTVS EPLICIT INCIPIT SEPTIMVS EIVSDĒ ***l***, LIBER SEPTIMVS ***e***, *nullus titulus, rubra init* ***F h***

1 minyae ς *Plan* ω, minio ***h***, myniae(ę) ***A*** ‖ pagasaea ***n*** *Plan VA*,
puppe²
pagasea ***M*** ς, pegas(a)ea ***N F g*** ς* ς ***R***, pegasia ***s*** ‖ rate ***F*** 3 Phineus tunc uisus erat ***F l*** ‖ //// uisus ***N*** ‖ Visus erat Phineus *A*, ultus erat *ccMedic R*
u² a²
4 figurant ***M*** 6 limosae ***M*** ‖ ph(f)asidos ***N F*** ς* ς *VA vulgo*, phasidis ***M*** *cSenat R Korn* 7 phrixea(que *om*) ***F***, frixeaque ***l*** ς, phryxeaque ς *Hs vulg o olim* 8 Uisque (Uis *eras* ***N***, ł uoxque *sscr* ***M***) datur numeris ***O F l***, Uoxque (*cf Val Flacc I 209*) datur numeris (minyis *VA*) ***n e g*** ς ω, Uoxque datur (miniis *ex corr*, numeris *fort fuit*) ***h***, *καὶ χαλεπῆς ἀποφάσεως μεγάλων ἄθλων τοῖς Μινύαις δοθείσης* (*i e* voxque—Minyis) *Plan* ‖ Lexque d. *ccBerol et Gronov VA Hs vulgo* ‖ m(y)ny(i)is ς *VA vulgo* ‖ lexque d. miseris *HAKoch*, usque d. numeris (*versu tamen in susp vocato*) *Merkel*², visque d. munus *Ph Anz VIII 493 Nick* 9 aeetias ς *A Regius*
e
vulgo, *ἡ αἰτιᾶς Plan*, œtias (*sed* œ *i r n* ***F***²) ***O F*** *V*, ętetias ***l***, othias ***h*** athias
b
h², hethetyas ***e***, œthias ς ***R***, œchias ς 10 (ratio *i r*)ne ***F*** 12 (ost *i r m 2*)at
ł obstat
F, optat ***l*** ‖ mirorque ς ‖ mirumque nisi hoc est *Hs vulgo*, mirum qđ (= quod) hoc est ***F***, mirumque quid hoc est (mirorque quid hoc sit *sscr* ***s***) *ex* ***A*** ω *Jahn*, *post* est *signum interr pos idem* ‖ *eandem lect ita def, ut sit* mirum quid *idem quod* '*miri aliquid*', *Vollmer* 13 Aut aliquid ***A R*** *Hs vulgo*, An aliquid, *VA*, Anne aliquid
ł uidetur²
edd Micylli et Bersmanni Jahn 14 tibi *ccLangerm et Senat* ‖ dura uocare ***l***

sunt quoque dura nimis! cur, quem modo denique vidi,
ne pereat, timeo? quae tanti causa timoris?
excute virgineo conceptas pectore flammas,
si potes, infelix! — si possem, sanior essem;
sed trahit invitam nova vis, aliudque cupido,
mens aliud suadet. video meliora proboque,
deteriora sequor. quid in hospite, regia virgo,
ureris et thalamos alieni concipis orbis?
haec quoque terra potest, quod ames, dare. vivat an ille
occidat, in dis est. vivat tamen! idque precari
vel sine amore licet; quid enim commisit Iason?
quem, nisi crudelem, non tangat Iasonis aetas
et genus et virtus? quem non, ut cetera desint,
ore movere potest? certe mea pectora movit.
at nisi opem tulero, taurorum adflabitur ore
concurretque suae segetis tellure creatis
hostibus aut avido dabitur fera praeda draconi.
hoc ego si patiar, tum me de tigride natam,
tum ferrum et scopulos gestare in corde fatebor.
cur non et specto pereuntem oculosque videndo
conscelero? cur non tauros exhortor in illum
terrigenasque feros insopitumque draconem?

---

27. 44 *Maximianus I 17* (*Baehrens PLM V 317*): gratia formae (quae, vel si desint cetera, muta placet).

---

16 doloris ς, furoris *cSulm R* (*i mg m*), *τῆς ἀγωνίας αἰτία Plan* 18 posses s. esses *duo ccMedicei* 19 trahit (*cf am III 10 28 et Hermes XXXIX 43*) *recepi ex* ***N X*** *ω*, *ἕλκει Plan*, grauat ***M*** ς *vulgo post Merkelium* ‖ uisa liu(d *ex* t)que ***M*** ‖ Cupido (*maiuscula littera*) *Hs vulgo olim* 22 thalamos (uel taedas *sscr*) ***s*** ‖ concupis *cSprotii* ς, *ἀναπεμπάζεις Plan* 23 am(e *ex corr*)s dare (uiuat an ille *om, add m 2*) ***N*** ‖ amas ***e*** 24 precari *i r* ***N*** 25 ẏason (*sic saepe*) ***F h*** 26/28 *del Merkel*[2] 26 Quam non ς *Hs vulgo olim*, Quam nisi ς ‖ nisi *i r* ***N*** ‖ tangit (ł gat *sscr m 2*) ***e*** ‖ iosonis (*corr*) ***M*** 28 Forma mouere (*cf 29 44*) ς *Hs vulgo olim*, Forma (*sed* F m *ex corr*, hora *fort fuit*) ***h*** 29 Et nisi *cDresd Plan R* ‖ taurorum *i r* ***h*** ‖ afflabitur igne ***s*** ς 30 Occurretque ς, Occumbetque *Pr Hildbh 1846, 21 Henneberger* ‖ segetis (*i e hostibus suae segetis, cf X 537*) *recepi ex* ***A*** *ω*, segeti/ (s *eras*) ***N***, segeti ς *Burm vulgo* ‖ *τοῖς τοῦ ἰδίου ληίου ἐχθροῖς Plan* ‖ tellere (v *sscr*) ***e*** ‖ creati(s *i r m 2*) ***N*** 33 Tunc *cBersm VA* ‖ ferro (*corr*) ***h*** ‖ et *om* ***N*** ‖ (fate *i r*)bor ***l*** 34 non et specto ***l*** ς *vulgo*, no(n et s *i r m 2*)pecto ***e***, Cur et non specto ***F***, Cur non expecto ***O h*** ς ***R***, c. n. conspecto ς, c. n. aspecto *cBarberin* 35 non *i r* ***e*** 36 Terrigenosque (*corr*) ***N***

di meliora velint! quamquam non ista precanda,
sed facienda mihi. — prodamne ego regna parentis,
atque ope nescio quis servabitur advena nostra,
ut per me sospes sine me det lintea ventis
virque sit alterius, poenae Medea relinquar?
si facere hoc aliamve potest praeponere nobis,
occidat ingratus! sed non is vultus in illo,
non ea nobilitas animo est, ea gratia formae,
ut timeam fraudem meritique oblivia nostri.
et dabit ante fidem, cogamque in foedera testes
esse deos. quid tuta times? accingere et omnem
pelle moram: tibi se semper debebit Iason,
te face sollemni iunget sibi, perque Pelasgas
servatrix urbes matrum celebrabere turba. —
ergo ego germanam fratremque patremque deosque
et natale solum, ventis ablata, relinquam?
nempe pater saevus, nempe est mea barbara tellus,
frater adhuc infans: stant mecum vota sororis,
maximus intra me deus est. non magna relinquam,
magna sequar: titulum servatae pubis Achivae
notitiamque loci melioris et oppida, quorum
hic quoque fama viget, cultusque artesque locorum,
quemque ego cum rebus, quas totus possidet orbis,
Aesoniden mutasse velim; quo coniuge felix
et dis cara ferar et vertice sidera tangam.

---

37 di meliora, velim *Hs* 38 predam (prodam *sscr m 1,* tradam *m 2)* ego ***l***, prodam nego (*corr m 2*) ***N***, perdamne ego ς ‖ regna paterna *cMedic* ***R*** 40 sosp/es (o *eras*) ***M*** 42 S(i *i r m 2*) ***N*** ‖ hoc *inseruit* ***h***² ‖ aliamque *Plan Riese* 43 O(cc *i r*)idat—in illo (est *add m 2*) ***N*** ‖ illo est ***e p s*** 44 mobilitas ς ‖ non gratia ***g*** ‖ formę est ***e*** *cGoth* ‖ gratia morum *Hs* 46 fide(m *i r m 2*) coegamque ***N*** 47 quin (*corr m*) ***M l*** ‖ stulta *cBas* 48 semper se ***F l*** 49 iungit ***F*** ‖ pelasgos (o *ex* a *m 2,* a *sscr m 3*) ***M*** 50 celebra(b *ex* u *m 2*)ere ***M***, celebrare (*corr m 2*) ***F*** ‖ turma ***F l*** ς, tibia (*ut videtur*) *inde* ***F*** 53 est *om* ς, est mihi ς 54 soro(ris *i r m 2*) ***N*** 55 Maximus // intra med(s̄/ē *i r m 2*) ***M***, Maximus est intra me deus (*corr m 2*) ***N***
p³
56 pu(p *i r m 2*)is ***M***, pupis (*corr*) ***F***, puppis ***h e*** ς 57 soli melioris *Hs* 58 locorum (*cf IV 766*) ***O h F***² ***e***² ς *Jahn*, uirorum ***n e*** ς ω *Hs vulgo olim,* colonum ***F l*** ς 59 Non ego pro rebus *cBas*, Quemque ego pro rebus (*vel* non rebus) ς 60 *sic* ***N*** ς *Plan A vulgo,* Ae(E)sonidem ***M l R***, Esonidē ***F***
i³
h ς, Esonydem ***e*** ‖ mutare ***e*** ς 61 diis ***h R***, dis ***M*** ‖ ferar (hinc *i r*) uertice ***N***

quid, quod nescio qui mediis incurrere in undis
dicuntur montes ratibusque inimica Charybdis
nunc sorbere fretum, nunc reddere, cinctaque saevis
Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo!
nempe tenens, quod amo, gremioque in Iasonis haerens
per freta longa ferar: nihil illum amplexa timebo,
aut, siquid metuam, metuam de coniuge solo. —
coniugiumne vocas speciosaque nomina culpae
inponis, Medea, tuae? quin adspice, quantum
adgrediare nefas, et, dum licet, effuge crimen!'
  Dixit, et ante oculos rectum pietasque pudorque
constiterant, et victa dabat iam terga Cupido.
  Ibat ad antiquas Hecates Perseidos aras,
quas nemus umbrosum secretaque silva tegebat.
et iam fortis erat pulsusque resederat ardor,
cum videt Aesoniden exstinctaque flamma reluxit:
erubuere genae, totoque recanduit ore,
utque solet ventis alimenta adsumere quaeque
parva sub inducta latuit scintilla favilla
crescere et in veteres agitata resurgere vires,
sic iam lenis amor, iam quem languere putares,

---

73 *Prudent Psychomach 436*: dat tergum fugitivus Amor.

---

62 necio qui/ (d *eras*) O ‖ qui in undis (*corr*) h ‖ incurrere O F l g ς VA *Merkel*, concurrere ς *Plan Hs vulgo*, occu(rrere *i r m 2*) e, occurrere s R 63 mont(es *i r m 2*) N ‖ ratibus(que *om*) l ‖ carip(d *ex* t *m 2*)is F 64 fretrum l ‖ cunctaque senis R 65 capax l 67 trahar (*cf VIII 142*) ς *Hs vulgo olim* ‖ nil h ‖ nihil hunc ς ‖ timebo N F ς* ς, uerebar$^{o^2}$ M, uerebor ς R *vulgo*, tenebo V 69 Coniugium(ne *i r m 2*) M ‖ uocas (*cf Aen IV 172 et quae dixi NJhbb 1894, 646*) N ς, putas M l e n ς ω *vulgo*, putas *i r* F^3 h^2 ‖ sp(ec *i r*)iosaque M, uitiosaque *cLangermanni* 70 praeponis (uel praetendis *sscr*) *cFrancof* 73 terra (*corr*) F 74 hæc/ates M ‖ (pe *i r m 2*)rseidos N, perseidos *i r* F^2, perseias *i r* h^3, ętecias l, oetheias *cGoth* 75 sacrataque *Burm* ‖ tegebant ς *Hs vulgo olim*, tenebat (uel tegebat *sscr* s) s ς 76 fractus erat p s ς ω, fractus *i r* (ł fortis *sscr m 3*) n, f(ractus *i r m 2*) e ‖ re(s *ex* c)ederat M, residerat ς *Hs* ‖ fortis erat fractusque r. *Hs*, positusque resed. *vel* (*sic postea Merkel, sed cf VI 627*) pulsusque recesserat *Bach* 77 Esonidē F l, Esonidem R ‖ reuixit s ς *Hs vulgo olim* 78/83 *del Merkel* 78 Et rubuere N e l ς ‖ excanduit p ς, expalluit ς 79 Ut solet a ς VA *Hs vulgo olim* ‖ resumere ς 80 *i mg* l^2 ‖ patuit$^{l^2}$ M, pat/mur/$^{latuit^2}$ N ‖ sintilla h l^2 82/83 *del Em c XI 208 Schrader* ‖ lenis (*cf II 811*) O F l ς VA, le(n *i r*)is e, leuis R, πραϋνθεὶς *Plan*, lentus h ς *Hs vulgo* ‖ quem iam g *cSenat*

ut vidit iuvenem, specie praesentis inarsit.
et casu solito formosior Aesone natus
illa luce fuit; posses ignoscere amanti.
spectat et in vultu veluti tum denique viso
lumina fixa tenet nec se mortalia demens
ora videre putat nec se declinat ab illo.
　Ut vero coepitque loqui dextramque prehendit
hospes et auxilium submissa voce rogavit
promisitque torum, lacrimis ait illa profusis:
'quid faciam, video: non ignorantia veri
decipiet, sed amor. servabere munere nostro,
servatus promissa dato!' per sacra triformis
ille deae lucoque foret quod numen in illo,
perque patrem soceri cernentem cuncta futuri
eventusque suos et tanta pericula iurat.
creditus accepit cantatas protinus herbas
edidicitque usum laetusque in tecta recessit.
　Postera depulerat stellas aurora micantes:
conveniunt populi sacrum Mavortis in arvum
consistuntque iugis; medio rex ipse resedit
agmine purpureus sceptroque insignis eburno.
ecce adamanteis Vulcanum naribus efflant
aeripedes tauri, tactaeque vaporibus herbae
ardent, utque solent pleni resonare camini,
aut ubi terrena silices fornace soluti

---

107 *Priscianus V 36*: 'haec ilex, silex'—auctores tamen et 'hic silex' inveniuntur proferentes ... Ovidius in VII metamorphoseon: 'Aut ubi terrena silices fornace soluti'.

---

83 *dell Hs et Burm versum genuinum intercidisse rati* 84 casu subito *e l* ς ‖ fomorsior *F* 85 possis ς ‖ ignosci possit e^2 (*i mg m 3 m*) ς ‖ ut am. ign. posses *unus Heinsii* 86 uultu tanquam tum *p s* ς ‖ tunc den. d. ς, nunc den. *cBarberin Hs* 88 detorquet ς 89 Ut/ (que *eras*) *N* ‖ Ut uidit cœpitque ς ‖ uero *i r* F^2 ‖ cœpit(que *add m 3*) *M* ‖ Vtque uiro — dextramque deprehendit *l* 91 Deprom/sitque (i *eras*) *M* 92 faceam *F* ‖ en uideo *g cMedic* ‖ non ignorantia *recepi ex N*, nec me ign. ueri (*omnia i r F*) *cett ω vulgo* 95 locuque (*corr m 2*) *M* 96 seruantem *ccBas et Pal* ‖ futura *N* 97 per tanta ς *Hs* 98 Creditus (ł tur *sscr m* e^2) *M e*, Creditur *l* ς ‖ (can *i r m 2*)tatas *F* 99 Edidicit(que *om*) *M* ‖ in castra *s Hs vulgo olim*, in tesca *Merkel*² ‖ recedit ς 101 antrum (*idem sscr* e^2) *vel* a$^{v^2}$urum *vel* agrum ς 102 iugo (*corr*) *N* ‖ ipse sedebat *F l g* ς 103 purpureo(s *add m 2*) *M* ‖ innixus eb. (*cf I 178*) ς 104 adamantinis *s cSprotii* 105 Eripides *l* 106 arent *Hs* ‖ (u *ex* a *m 2*)tque *N* 107 Tyrrhena *Hs* ‖ soluti/ (s *eras*) *N*

concipiunt ignem liquidarum adspergine aquarum,
pectora sic intus clausas volventia flammas
gutturaque usta sonant; tamen illis Aesone natus
obvius it. vertere truces venientis ad ora
terribiles vultus praefixaque cornua ferro,
pulvereumque solum pede pulsavere bisulco
fumificisque locum mugitibus inpleverunt.
deriguere metu Minyae; subit ille (nec ignes
sensit anhelatos: tantum medicamina possunt),
pendulaque audaci mulcet palearia dextra
suppositosque iugo pondus grave cogit aratri
ducere et insuetum ferro proscindere campum.
   Mirantur Colchi, Minyae clamoribus augent
adiciuntque animos. galea tum sumit aena
vipereos dentes et aratos spargit in agros.
semina mollit humus valido praetincta veneno,
et crescunt fiuntque sati nova corpora dentes.
utque hominis speciem materna sumit in alvo
perque suos intus numeros conponitur infans
nec nisi maturus communes exit in auras,
sic ubi visceribus gravidae telluris imago
effecta est hominis, feto consurgit in arvo,
quodque magis mirum est, simul edita concutit arma.

---

110 illi sesone (*corr m 2*) *N* **111** (o *postea insertum*) B/uius *M* **114** Horriferisque *cSprotii* ‖ impleuere ς *Hs vulgo olim* **115***sq* Deriguere *O R Merkel,* Diriguere *cett vulgo olim* ‖ metu minyae subit ille nec ignes ς *Naugerius vulgo,* metu subito (subito *om F, add s l m 3*) miniae (minyę *N*, mynię *F e l* ς, minii *g*) ille nec illos (*ex* ullos *N*, ullos ς *VA*) *A*, *οἱ δὲ Μινύαι τῷ ἐξαπιναίῳ ἔφριξαν φόβῳ· ὁ δ' οὔτε τοῦ τῶν ταύρων ἄσθματος ᾔσθετο Plan* ‖ Sentit ς *Hs vulgo* ‖ anhelatos (u *sscr M n*) *O F l* ς, an(helitus *i r m 3*) *h*, anhelantes (ł latus *sscr* e^2) *e* ς *R*, anhelatus ς *VA* ‖ prosunt *g* ‖ nec ignes— possunt *in parenth pos Ehwald,* subit ille, nec ignes sentit a. (tantum m. possunt) *distinguunt vulgo* **118** Suppositosque *e h* F^2 *m* ς *vulgo,* Suppositoque (*supra* o *ras*) *N*, sup(b)positoque *M F l cSenat* **119** ferr(o *ex* um) *F* ‖ prosc(i *ex* e)ndere *M*, praescindere *s* ς **120** cholchi *N l*, cholci *e* ‖ colchi et miniae *M l* ‖ mynie *N* ‖ clam. implent ς *Hs vulgo olim,* cl. urgent *Pr Meiss 1896 JGilbert,* cl. adsunt *Vollmer* **121** ^{c}ṭum *N*, tum *i l add* l^2 ‖ su(m *i r*)it *M*, sumpsit *F* **122** sparsit *F* **123** calido *vel* gelido *vel* madido ς ‖ precincta *l* ς **125** humanam ut sp. *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ sumit $^{\mathrm{in^2}}$ a(lbo *i r m 2*) *N* **127** aures *F* **129** Perfecta est ς ‖ a(r *ex* l)uo *M* **130** est *om F cRhenov del Hs* ‖ simul *i l add* F^3 ‖ simul concutit $^{\mathrm{edita^3}}$ arma *h*

quos ubi viderunt praeacutae cuspidis hastas
in caput Haemonii iuvenis torquere parantis,
demisere metu vultumque animumque Pelasgi.
ipsa quoque extimuit, quae tutum fecerat illum;
utque peti vidit iuvenem tot ab hostibus unum,
palluit et subito sine sanguine frigida sedit;
neve parum valeant a se data gramina, carmen
auxiliare canit secretasque advocat artes.
ille gravem medios silicem iaculatus in hostes
a se depulsum Martem convertit in ipsos:
terrigenae pereunt per mutua vulnera fratres
civilique cadunt acie. gratantur Achivi
victoremque tenent avidisque amplexibus haerent.
tu quoque victorem conplecti, barbara, velles:
obstitit incepto pudor. at conplexa fuisses,
sed te, ne faceres, tenuit reverentia famae.
quod licet, adfectu tacito laetaris agisque
carminibus grates et dis auctoribus horum.
    Pervigilem superest herbis sopire draconem,
qui crista linguisque tribus praesignis et uncis
dentibus horrendus custos erat arboris aureae.

---

131 praecautae (*corr m 2*) ***M***, peracutae (ł pre *sscr e*²) ***e*** ς   **132** parantis (e² sscr) ***N***, parentes *e*, paratos ς *Hs vulgo olim*, parantes *cett vulgo*   **133** Dimisere ***e*** ς, Submisere *cAmbr* ‖ uultum(que *s l add m 2*) ***M*** ‖ uultus animumque ***N***, uultusque animosque ς   **135** peti iuuenem tot uidit *ccBerol et Rhen Hs vulgo olim*   **138** adjicit *vel* admovet ς   **139** iactatus (*corr m 2*) ***F***   **140** depuls(um *i r m 2*) ***M***, depulsos (i sscr) ***R*** ‖ depuls(um *ex* os *i r m 2*) (m *i r m 2*)artem ***N*** ‖ in illos *cSprotii*   **142** Ciuileque ***e*** ‖ acie/ (s *eras videtur*) ***M***   **144***sq sic* ***F l*** ς *VA vulgo*   **144 146 145** (*litteris* b a *appositis* ***h***) ***O e h g s*** ς ***R***   **144***sq* tenent; avidisque ampl. haeret. Te quoque victorem complecti, barbara, vellet (obstitit i. pudor); aut c. fuisses, Sed te *sq p 63 Bothe*   **145** *del Hs* ‖ ince(p *i r m 2,* r *eras videtur*)to pudor (en *i r m 2*) complexa ***N*** ‖ ince(pto *i r m 2*) ***F***, incerto (*corr m 2*) ***l*** ‖ et complexa ***l*** ς *Jahn, quo servato et verbis* complexa—tenuit *deletis ex 145/46 hunc versum* obstitit incepto pudor et reverentia famae *post Lenzium* (*cf eius Anmerkg 1792 p 19*) *effecerunt Riese et Hartman*   **145/146** *in suspicionem vocaverunt Haupt et Merkel, librorum* ***O e h g s*** ς *ordine* (*146 145*) *servato duplicem recensionem ab ipso poeta profectam statuit* (*App ed exeg p 355*) *Ehwald*   **147** affectu toto ***s***, aspectu tacito *Merkel*²   **148** actoribus ***N***, *ccBersm Dresd Pal*   **150/51** *del Merkel*²   **150** linguis(que *i r m 2*) ***N*** ‖ presinguis ***M***   **151** arieti auri *cHamb*, arietis aurei *inde Hs vulgo olim*, uelleris aurei *cNoricus*, arboris auri (*i e auri quod arbore est*) *Bothe*

hunc postquam sparsit Lethaei gramine suci
verbaque ter dixit placidos facientia somnos,
quae mare turbatum, quae concita flumina sistunt,
somnus in ignotos oculos sibi venit, et auro
heros Aesonius potitur spolioque superbus
muneris auctorem secum, spolia altera, portans
victor Iolciacos tetigit cum coniuge portus.

Aeson. Haemoniae matres pro gnatis dona receptis
grandaevique ferunt patres congestaque flamma
tura liquefaciunt, inductaque cornibus aurum
victima vota facit. sed abest gratantibus Aeson,
iam propior leto fessusque senilibus annis,
cum sic Aesonides: ʻo cui debere salutem
confiteor, coniunx, quamquam mihi cuncta dedisti
excessitque fidem meritorum summa tuorum,
si tamen hoc possunt (quid enim non carmina possunt?),
deme meis annis et demptos adde parenti!'

---

152 gramine *e h*^{2} *g*^{2} *cGoth* ς (*i mg m*) *ω vulgo*, gr^{a2}mine *F*, carmine *O l h g* ς *Plan* 152 154 153 (*litteris* b a *appositis h*) *M h R* 154 flamina *cSprotii* ‖ sistant ς *Hs vulgo olim* 155 /ignot^{o}us *M* ‖ in^{i}gnotos *e*, in immotos *s* ‖ oc. sibi venit *coni* (*nam de cod Vossiano erravisse Heinsium testatur de Vries*) *Merkel*, oc. ubi uenit (*id quod verum esse censet, ut* et . . spolioque *inter se respondeant, Ehwald*) *A ω*, oc. aduenit *ed Gryph et mg ed Bersm Hs vulgo olim*, oc.deuenit *cFrancof*, oc. subrepit *Hs*, oc. subvenit *Jahn* ‖ in immotos o. peruenit *Capoferreus* ‖ adv., at auro *in Mscr Diez 1075 Hs* 157 actorem secum spolia arte (ł alta^2) rep(o *i r m 2*)rtans *N* 158 Iolciacos *vetustum exemplar Raph Regii A vulgo*, c(h)olchiacos *O h* ς *R*, cecropios *F l g* ς *V*, τοὺς Κεκρoπίους πύργους *Plan*, cecropius (ł cholcoicos^2) *e* ‖ Victor ad Haemonios intrat *cSulm*, Victor ademonios uenit *cLeid Voss 51*, Victor thessalicos ς, Haemonios uictor tet. *cVatic* ‖ tenuit ς ‖ coniuge muros *g* ‖ Attigit Haemonios victor cum coniuge portus *Ciofanus* 159 pro/natis (g *eras*) *M*, natis *h l* ς *Jahn* 160 coniestaque *h* 161 *i mg e* ‖ liquifatiunt *e*, liquefiunt ς *Hs vulgo olim* ‖ inductaque (c *eras M*) *O* ς, indu^{c2}taque *e*, indutaque *F h l* ς *ω* ‖ corni(bus *i r m 2*) aur(um *ex* i *m 2*) *N* 162 facit *A ω*, τὰς εὐχὰς πληροῖ *bene Plan*, cadit ς *Hs vulgo olim*, litat *Merkel*^{2} ‖ aurum ⟨est⟩ victima . vota facit, sed *Vollmer* ‖ gratantibus (letantibus) *l* 164 Tum sic *F* ς *Jahn* ‖ o (cui *i r m 2*) *N* 165 mihi quamquam *h* 167 tamen hęc *N* ς ‖ hoc possis ς ‖ quid non tua c. p. *R* ‖ carm. possint ς *vulgo olim*, carm. possis ς, carmine possis *inde Baumg-Crusius* 168 meos annos (*corr n*) *N* ς ‖ meis annos — paternis *Hs*

nec tenuit lacrimas: mota est pietate rogantis,
dissimilemque animum subiit Aeeta relictus.
nec tamen adfectus talis confessa 'quod' inquit
'excidit ore tuo, coniunx, scelus? ergo ego cuiquam
posse tuae videor spatium transcribere vitae?
nec sinat hoc Hecate, nec tu petis aequa. sed isto,
quod petis, experiar maius dare munus, Iason.
arte mea soceri longum temptabimus aevum,
non annis renovare tuis, modo diva triformis
adiuvet et praesens ingentibus adnuat ausis.'
Tres aberant noctes, ut cornua tota coirent
efficerentque orbem; postquam plenissima fulsit
et solida terras spectavit imagine luna,
egreditur tectis vestes induta recinctas,
nuda pedem, nudos umeris infusa capillos,
fertque vagos mediae per muta silentia noctis
incomitata gradus: homines volucresque ferasque

169sq est *s l* h^3 ‖ motum p. rogantis dissimilemque *in Mscr Diez 1075 Hs* 170 *om* (*i mg* h^2 e^2) *F* (*sed cf ad 172*) *h e Plan, dell post Heinsium Bentley et* (*cf Opp V 610 Ritschl*) *Gruppe* ‖ Dissimilem(que *om*) h^2, difficilemque *Burm* ‖ subiit Aeeta relictus] *sic* (*idem fort fuit in M*) *Pierius ad Aen X 67 Hs vulgo,* subiit /// eta (*sub ras* a *dignoscitur,* pater *i r scr et i mg repetivit m 2*) relictus *M*, subiit oeta rel. *l* ς, subiit etate (oethe) rel. e^2, subit pater oeta rel. h^2, subiit pater oeta r. *i r n*, subiit pater aeta rel. ς, s. pater oet(h)a rel. *cLeid Voss 51 RV*, s. pater Aeeta r. *A Regius* ‖ *cf ad 293* 171 Non tamen ς *Hs vulgo olim* ‖ talis *N*, tales *n celt vulgo* ‖ (affectus *s l m 2*) tales con(f *ex* c *m 2*)essa *F* ‖ quid *M h ccBersm et Dresd* 172 *post hunc versum i mg inferiore* dissimilemque an. s. pater oeta rel. (*signo* ~ *addito cui respondere videtur idem signum versui 148 appositum*) F^3 ‖ ore pio ς *Hs vulgo* ‖ anne ego *in Mscr Diez 1075 Hs* 173 uidear ς *Hs vulgo olim* 174 Nec sinit *N h g* ς, Non sinat ς *Gierig* ‖ hoc *s l add* h^3 ‖ hoc ate (ec^2) *M*, echate (*semper*) *e* 175 munus // *F* 177 reuocare (e^2) *e* ς 178 Adiuuat *M*, annuat *F*, a(n *i r*)nuat *e* 179 Tris (e^2) *F* 181 In (et^2) solida *M*, Ac solita *p* ‖ Ac solida terras spectauit (ł aspexit *sscr* e^2) *e Hs vulgo olim* ‖ lun(a *ex* e *m 2*) *F* 182 induta *O* e^2 ς *VA vulgo*, exuta *F* ς* ς, inducta ς' ‖ recinctas (ł recentes *adscr* e^2) e^2 ς *Plan VA vulgo*, relictis (a^3) *i r n*, relictas *e* (*i r* F^2) *A R*, reductas ς ‖ adducta recinctas *vel* incincta reductas *Hs* 183 pedes ς ‖ nud(o *ex* i)s *F* ‖ himeris (ł is^2) (m *in macula scr*) *M*, humeros *N* ‖ nudis humeris *h* ς ‖ incompta capillos (*cf IV 261*) *cMenardi* ‖ nudis umeros infusa capillis *Merkel*[2]

solverat alta quies: nullo cum murmure serpit . . . 186
sopitae similis † nullo cum murmure serpens, 186^a
inmotaeque silent frondes, silet umidus aer;
sidera sola micant. ad quae sua bracchia tendens
ter se convertit, ter sumptis flumine crinem
inroravit aquis ternisque ululatibus ora
solvit et in dura submisso poplite terra
'Nox' ait 'arcanis fidissima quaeque diurnis
aurea cum luna succeditis ignibus astra
tuque triceps Hecate, quae coeptis conscia nostris
adiutrixque venis cantusque artisque magorum,

---

186 alta *om* (*i l m 2*) ***M*** ‖ serpit ***M*** ς ***R***, stertunt ***N***, serpens (serpit *sscr* h^3) ***F*** *h* ***l*** ς *VA*, *item* (*Adv cr II 83*) *Madvig*, serpunt *e* ς ‖ c. murmure fertur *Mscr Diez BSant 12*, c. murm. se(ae)pes ς *Hs vulgo olim*, c. murm. saltus (*coll Eur Bach 1084*) *Polle* ‖ nullo stat (*vel* stant) m. saepes (*v* 186^a *deleto*) *symb ph Bonn p 340 HAKoch*, nullo stant m. silvae (*v* 186^a *deleto*) *praef* ed^2 *Riese* 186^a *sic fere A* ω, *om* ς, *dell Hs et Capoferreus vulgo* (*cf p 8 Braune*) ‖ *lacunam unius versus statuerunt versu* 186^a *servato Helm* (*Rh Mus LVI 544*) *et* (*app ed exeg p 356*) *Ehwald . scribae quidam aberrantes a* serpit (186) *ad* serpens (186^a) *versum vel potius duos videntur omisisse . quod si ita est, illud* nullo cum murmure *aut priore aut posteriore loco verum esse non potest* . serpit *autem in v 186 poetam scripsisse et ad* quies *rettulisse ex Aen II 268 colligi posse puto*

Sopite$^{\text{is}^2}$ simil(i *ex* e)s ***M***, Sopit(is *ex* e) similis ***N***, Sopite similis ς ***R***, Sopit(e *ex* i *m 2*) similis ***F***, Sopitis similis ***l*** *s* ς *V*, Sopitis similes (ł sopiti scytale *sscr* e^2) *e* ***h***, Sopito similis *cSprotii A* ‖ nullo cum murmure serpens (s. sonat *sscr* e^2, ***M F*** *e* ς ***R***, nullo c. murm. serpit ς *cSprotii V*, nullo c. m. (sepes *i r m 2*) ł serpunt *sscr m 3*) ***N***, n. cum m. sepes ***h l*** ς, *sed* sepes *i r* h^2 ‖ Sopiti scitalae n. c. m. serpunt *cVratisl* ‖ alta quies n. cum m. sepes Immotaeque (*cf fast II 501*) ς *Hs vulgo*, a. quies nullo c. m. serpens Sopito similis nullo c. m. serpit Immotaeque ς *VA*, nullo it cum m. serpens, Sopitae similis; nullo c. m. sepes, Immotaeque *Bothe*, nullo c. m. serpens Sopiti similis ⟨per gramina labitur amnis⟩ *Opp ph 1 655 Bergk*, serpit sopitae similis ⟨iam proxima fluminis unda⟩ *coll Stat silv V 4, 3 sq et* (*de genere corruptelae*) *Culex 27 Vollmer* 187 Immotae(que *m 2*) ***N***, Inmixtęque ***l*** ‖ ether *g* 188 sole^{a} micant a(d *ex* t *m 2*)q$^{\text{ue}^2}$/sua ***M*** ‖ atque ***l*** ‖ et iam sua ***N*** 190 ternisque ululatibus ς *Merkel vulgo*, ternis ul. ς *cSprotii Hs*, ternis(que et *i r m 2*) latibus ***N***, ternisque /iacibus (minacibus *videtur fuisse*, hiatibus *inde m 2*, s. uerbis *sscr eadem*) ***M***, ternis et hiatibus ***F*** ς* ς *VA*, ternisque et hiat. ς, ternisque hiatibus ***R*** 191 summ(i *ex* o)sso ***M***, sumisso ***l*** ‖ et immunda *cGronov* 193 succedi(tis *i r m 2*, mus *fort fuit*) ***N***, succenditis ***F*** 194 Tuque triplex *cGoth* 195 *sq* artisque *post* (*Adv cr II 84*) *Madvigium* $Merkel^2$, artesque *A* ω ‖ cantus artesque *cDresd* ‖ artisque magistra *Polle* ‖ magarum — magas ς *Hs vulgo olim* ‖ Accipis acceptisque potentia iura rependis *post 195 cGoth*

quaeque magos, Tellus, pollentibus instruis herbis,
auraeque et venti montesque amnesque lacusque
dique omnes nemorum, dique omnes noctis adeste!
quorum ope, cum volui, ripis mirantibus amnes
in fontes rediere suos, concussaque sisto,
stantia concutio cantu freta, nubila pello
nubilaque induco, ventos abigoque vocoque,
vipereas rumpo verbis et carmine fauces
vivaque saxa sua convulsaque robora terra
et silvas moveo iubeoque tremescere montis
et mugire solum manesque exire sepulcris.
te quoque, Luna, traho, quamvis Temesaea labores
aera tuos minuant; currus quoque carmine nostro
pallet avi, pallet nostris Aurora venenis.
vos mihi taurorum flammas hebetastis et unco
inpatiens oneris collum pressistis aratro,
vos serpentigenis in se fera bella dedistis
custodemque rudem somno sopistis et aurum

---

196 pallentibus *R* 197 Aurae(que *om*, et *i r add m 2*) ***M***, Auraeque uentique *cSprotii*, Aurae cum uentis *cGoth* 198 Dique omnesque nemorum *l* ‖ dique (omnes *i r m 2*) noctis ***N*** 199 cum valui *Haupt* ‖ mi(r *i r m 2*)antibus *e* 201 nutu freta *cVoss* 202 uentosque *s* ς ‖ a(big *minus certum i r m 2*)oque ***M***, abigo *i mg m* 203 rumpoque herbis *cBonon* ‖ vipereasque herbis et rumpo carmine fauces *Hs* 204 saxa traho conu. *cLeid* ‖ rubora *l* 205 s(i *ex* o *m 2*)luas ***M*** ‖ trem(i *ex* e *m 2*)scere ***M***, tre-
e²
mescere ***N*** *l* ***F***² ***e***² *R Merkel*, tremiscere ***F*** ***e*** *h VA vulgo olim* ‖ montis ***N***, montes *cett vulgo* 207 Temesaea '*in bonis codicibus*' *se invenisse testatur*
sea²
Const Fanensis, item cPar 8002 a m 2, mg ed Vinc a. 1555 Hs vulgo; temerata
tremesea¹
cUrbin 341, temesea *i mg cGoth*, temerata ***F***, teme(r *ex* s *i r*)/a (ta *i r sscr m 2*, temesea *fuit*) ***M***, temerata (ł percussa *sscr m 2*) *i r n*, temerata ς* ς *ω*, concussa ς, *κροτούμενα Plan* ‖ colores *s* 208 minu(a *ex* u *m 2*)nt ***F***, minuunt ς ‖ currusque a carm. *Bothe* 209 pallet avi, pallet *Hs vulgo*, Pallent at pallet ***M***, Pallent aut p. ***N*** ***e***² ς *V*, Pallent et p. ***F*** ς* *g* ς *R*, Pallent ac p. ς *A Regius*, pallet expallet *in suo cod esse dicit ad Stat Theb IV 505 Barth* ‖ nostri (s *add m 2*) *l* 211 Hau(d *ex* t *m a 2*) pat. ***F***, Haut p. *e ccDresd et Senat*,
s² i. fera²
Haud pat. *l* ς *Hs vulgo olim* ‖ presistis ***M*** 212 se noua b. ς, noua *e* 213 rudem *i r* ***F***², rudem (rubrum *i mg a m 2, ut videtur*) ***M***, rubrum *l* (*i mg* ***e***²) *g ccBersm Sprot et Par* ‖ somno *recepi* (*cf trist II 424 ex P III 3, 38*) *ex* *A* *ω*, somni ς *Regius vulgo* ‖ graui sompno *cDresd* ‖ sopitis *V*

vindice decepto Graias misistis in urbes:
nunc opus est sucis, per quos renovata senectus
in florem redeat primosque reconligat annos:
et dabitis! neque enim micuerunt sidera frustra,
nec frustra volucrum tractus cervice draconum
currus adest': aderat demissus ab aethere currus.
    Quo simul adscendit frenataque colla draconum
permulsit manibusque levis agitavit habenas,
sublimis rapitur subiectaque Thessala Tempe
despicit et † Cretes regionibus applicat angues;
et quasque Ossa tulit quasque altus Pelion herbas
Othrysque Pindusque et Pindo maior Olympus
perspicit et placitas partim radice revellit,
partim succidit curvamine falcis aenae.
multa quoque Eridani placuerunt gramina ripis,

---

214 graiam — urbem *cRhenov* 215*sq* Nuc$^{n^2}$ ***M*** ‖ reuocata *cSprotii* ‖ In/(m *fuit*) fl. ***M*** ‖ pronosque ***g*** 218/219 *i mg* ***F*** 220 Quem simul ς 221 leuis ***N***, leuas$^{e^2}$ ***F***, leucs ***n*** *cett vulgo* 222 sublataque *cGronovii Burm* 223 [ł Des^2] Aspicit ***e***, dispicit *ad Lucr p 236 Lachm* ‖ et cret(i *ex* e *m 2*)s ***M***, et certis ς *Mscr Diez BSant 12 item e coni post* (*cf App ed Burm*) *Capoferreum Madvig*, et circes *cArgentinus*, et graecis *cMedic*, et cretēis (*i e cretosis*) *ex cVatic Hs*, et cretis (*i e discretis*) *cett* ω *Jahn*, et visis (*sscr m 3* ***m***) *mg edd Gryph et Bersm*, et Threces *coni Hs*, Oetaeis *Burm*, et iunctos *Bentley*, et Crethei *Lenz*, et Crethēis (*coll trist I 10, 9*) *Bach*, aeriis *Riese*^{2}, atque Oetes *Jhb f cl Alt I 147 idem*, exsertis• (*i e altis*) *Suchier*, et Tricces (*coll Strab 437 647*) *Merkel*^{2}, electis *Korn*, et fetis *Zingerle*, aetheriis *Stange* 224 Et *om* (*add s l* ***n***, *i mg ante initialem* ***m***) ***O F l*** ‖ quasque ossa *recepi, ut servarem polysyndeton vere Ovidianum, ex* ***N F***, Quasque ut ossa ***l***, quas ossa ***n*** *cett vulgo* ‖ tulit quasque altus *recepi post Jahnium* (*cf NJhbb 1894, 776*) *ex* ***e g h*** ς *Mscr Diez BSant 11 12* ω, tulit quas altus ***N*** *cBerol Hs vulgo olim*, tulit et quas altu(s *i r*, altū *fort fuit*) ***M***, tulit et quas altum ***F l***, tulit quasque altum *cDresd*, tulit quas altum *Merkel* ‖ pelion$^{s^2}$ ***F*** 225 Othrysque pindusque et ς *post Heinsium suasit* (*Halieut p 193*) *Birt* ‖ Ot(h)ri(y)sque et pindus(que *om*) et ***N F l e*** ς ω *Ehwald*, Otrix et pindusque et *cLeid Voss 51*, Otris quas pindus (et *om*) ***M***, Quasque otrix pindusque et *cDresd*, Othus pindusque et ***h***, quas Othrys Pindusque et *Riese*^{2} ‖ et pindus et pindo ***F h l*** ς *VA*, et pindus (et *a m 2*) pindo ***N***, quas pindus quas pindo ***M R*** *Ehwald* ‖ et [ł pindo maior olimpus^2] pyndus maiorque ambobus olympus (*cf II 225*) ***e*** 226 plac(ita *i r m 2*)s ***M*** ‖ plantas *i r* ***p***^{2} ‖ tellure (ł radice *sscr* ***e***^{2}) ***e g*** 228 *s l* ***e***^{2} ‖ Eridani (*reconditam doctrinam latere puto, cf ad I 580*) ***A*** *RV*, epidani *cBas*, Apidani, *Plan A vulgo* ‖ (ri *i r m 1*)pis ***M***

multa quoque Amphrysi, neque eras inmunis, Enipeu;
nec non Peneos nec non Spercheides undae
contribuere aliquid iuncosaque litora Boebes.
carpsit et Euboica vivax Anthedone gramen,
nondum mutato vulgatum corpore Glauci.
et iam nona dies curru pennisque draconum
nonaque nox omnes lustrantem viderat agros,
cum rediit; neque erant tacti nisi odore dracones,
et tamen annosae pellem posuere senectae.
　Constitit adveniens citra limenque foresque
et tantum caelo tegitur refugitque viriles
contactus statuitque aras e caespite binas,
dexteriore Hecates, ast laeva parte Iuventae.
has ubi verbenis silvaque incinxit agresti,
haud procul egesta scrobibus tellure duabus
sacra facit cultrosque in guttura velleris atri

---

231 *Adnot super Lucanum VII 176 Endt*: Boebeis palus in Thessalia iuxta montem Ossam, ut ait Ovidius in Metamorphoseon septimo 'iuncosaque litora Boebes' [*sic ccWallersteinensis et Voss*, phebes *cBruxell*, phębes *cPragens*].

243 *Priscianus V 41*: alia vero, si sint monosyllaba, feminina sunt . . . 'sors', 'scrobs'—Ovidius in VII metamorphoseon: 'Haud procul egesta scrobibus tellure duabus' ‖ *idem versus citatur in exemplis diversorum auctorum ab Henrico Keil e cod Vat 215* (*saec IX*) *in Ind Schol aest Hal 1872 editis* (*cf ad IV 120*) *sic*: 'Hau procul egestis scrobibus tellure duabus'.

---

229 amphisi/ (s *eras*) ***M***, Ἀφρισοῦ *Plan* ‖ nec eras ς ‖ Enipeu *Plan VA vulgo*, eni(y)pheu ***A R*** 230 peneos ***N***, pemus (iu *i r*; e[3]) ***M***, penelius ***l n***, peneus ***e*** ς ***R****V*, peneidos (*sed omnia alio atram super litt evanidas redintegrata* ***F***) ***F h***, Peneae (*sed cf II 250*) *Hs* ‖ spercheidos ***N***, sperchiades ***h*** *VA* 231 Boebes] *sic Adn super Lucanum Plan A vulgo*, ph(o)ebes ***A R****V* 232 Carpit ***F l*** ς *Hs vulgo olim* ‖ añdone ***h*** 233 uulgatum mutato ***e*** ‖ uulgato (um) ***F*** ‖ clauci ***N l*** 234 Et iam nona dies ***n*** ς *Hs vulgo*, Nona d. illam ***p*** ς *VA*, Nona dies etiam ***A R*** 236/237 *del Bentley* 236 Cum rediit *i r* ***n*** ‖ redit (i[2]) /neque /nt (era[2]) ***M*** ‖ nec erant ***e*** ς *Gierig* ‖ pasti (*cf Juv V 150*) ς *Hs* ‖ sine (ł nisi[2]) odore ***e*** 238 citra (extra ł inxta (ł citra[2]) *sscr m 3*) ***l***, circa ***e*** 240 Contantus ***F*** ‖ æcespite ***M***, e c(a)espite ***e l R****V*, ex cespite ***F***, de cesp. ***N h g*** ς *A* 241 Dexteriorem ec(h)ates ***e p*** *cSprotii* ς, haec‿ate(s *add m 2*) ***M*** ‖ at leua ***F e*** *VA Burm* ‖ iuu(ente *i r m 2*) ***h*** 242 Quas ubi *Hs vulgo olim* ‖ intexit ς 243 eiecta ***h*** ς ‖ Hau procul egestis *citatur in cVatic 215* ‖ scropibus ***l*** 244 u(elleris *i r*) ***N***

conicit et patulas perfundit sanguine fossas.
tum super invergens liquidi carchesia vini
alteraque invergens tepidi carchesia lactis
verba simul fudit terrenaque numina civit
umbrarumque rogat rapta cum coniuge regem,
ne properent artus anima fraudare senili.
quos ubi placavit precibusque et murmure longo,
Aesonis effetum proferri corpus ad auras
iussit et in plenos resolutum carmine somnos
exanimi similem stratis porrexit in herbis.
hinc procul Aesoniden, procul hinc iubet ire ministros
et monet arcanis oculos removere profanos.
diffugiunt iussi; passis Medea capillis
bacchantum ritu flagrantis circuit aras
multifidasque faces in fossa sanguinis atra
tingit et infectas geminis accendit in aris
terque senem flamma, ter aqua, ter sulphure lustrat.
interea validum posito medicamen aeno

---

245 Coicit ***O*** ‖ perfudit ***F h l*** 246 tum — vini] *sic* (*cf NJhbb 1894, 763*) ***M h R*** ‖ infundens (uel inuergens *sscr*) ***s*** ‖ liqui(di *i r m 2*) carthesia ***N*** ‖ uini *i r* ***F***² ‖ c. mellis ***N l*** ς *Plan* ‖ *qua lectione servata versum excidisse quo vinum fusum esse commemoraretur coni Riese* ‖ tepidi carch. lactis ***s*** ς *VA*, tepedi c. lactis *i r* ***e***² ‖ carch. Bacchi (*ex Aen V 77*) *i l cHamb Hs vulgo* 247 *i mg* ***e***² ‖ Alteraque ***F l*** ς *Plan*, A(ltera *i r m 2*)que ***M***, Altera(que *add m 3*) ***h***, ł Altera Hereaque — carthesia ***N***, Ereaque ***e***² *cVratisl Jahn*, Aeneaque ς *Hs vulgo* ‖ lactis *virg del* ***F***, mellis *adscr* ***F***³ ‖ liquidi c. mellis ***e***² ***s*** ς 248 fudit ***M*** *Merkel*, fondit (v) ***e***, fundit *cett ω vulgo olim* ‖ sim. terr. fundit ***h*** ‖ civit *Hs vulgo*, l(i *per ras ex* e *vel* o *m 2*)uit ***M***, poscit *sscr **m** adscr* ***F***², lenit *i mg* (*m 3*) ***m***, lenit ***N F g l***² ς *R*, leuit ***l*** ‖ lumina (*corr m 3*) lenit ***h***, numina poscit ***e*** ς *VA*, num. pascit *coni* (*coll trist IV 4, 64*) *Hs* 249 uocat *cGoth* ‖ cum rapta ***F*** ‖ "cum coniuge "rapta ***h*** 250 senili (uel seniles *sscr*) ***s***, seniles ς *Plan Hs*, senilis *malim* 251 placuit (*corr*) ***M h*** ‖ carmine ς 252 effe/tum ***M*** ‖ proferri (prae²) ***N***, produci ***e*** ς ‖ ad aras ***e*** ς *VA Hs vulgo olim*, ad a/ras ***N***, in auras ***l*** 253 implenos ***M*** 255 *sic* ***N*** ς *Plan vulgo*, aesonidem ***M e***, esonidē ***F h l*** *R* 256 mo(net *i r m 3*) ***M***, iubet *ccMedic et Gronov* 257 passis ***O*** ς *R*, sparsis ***F*** ς* ***n*** *vulgo olim* 258 flagrantis ***N***, flagrantes ***n*** *cett vulgo* 259 atri ς 260 Tinguit et intinctas (*fort recte*) ***h*** ς *Hs vulgo olim* ‖ accedit (*corr*) ***M*** 261 sulpure *Merkel*² 262 ualidam (ł calido *i mg m 2*) posito (um²) ***M***, (c *ex* u *m 2*)alido positum ***N***, cal(ido *nigriore atram super evanida quaedam redintegratum*) positum ***F***, ualidum positum ***l*** ς, calido positum ***h e*** ς, ualido positum ς

fervet et exsultat spumisque tumentibus albet.
illic Haemonia radices valle resectas
seminaque floresque et sucos incoquit atros.
adicit extremo lapides oriente petitos
et quas Oceani refluum mare lavit harenas;
addit et exceptas luna pernocte pruinas
et strigis infamis ipsis cum carnibus alas
inque virum soliti vultus mutare ferinos
ambigui prosecta lupi; nec defuit illis
squamea Cinyphii tenuis membrana chelydri
vivacisque iecur cervi; quibus insuper addit
ora caputque novem cornicis saecula passae.
his et mille aliis postquam sine nomine rebus
propositum instruxit mortali barbara maius,
arenti ramo iampridem mitis olivae
omnia confudit summisque inmiscuit ima.
ecce vetus calido versatus stipes aeno
fit viridis primo nec longo tempore frondes
induit et subito gravidis oneratur olivis;
at quacumque cavis spumas eiecit aenis

---

263 fervit *Bothe* 264 Aemonia (*semper*) *ω* ‖ receptas (*corr m 2*) *N* 265 Seminaque et flores et *N e ς* ‖ su(co *i r*)s *M* ‖ inquoquit *l* ‖ atros *O e h F*² *ς VA Ehwald*, acres *F l ς R vulgo* 266 Addidit *ς cSprotii*, Addit et *ς* 267 Et quos o. reflui maris unda relauit *N* 268 Addit et *N e ς Plan*, Addidit exc. *M F h ς R*, Adidit exc. *l* ‖ luna pernocte (*quod postea in Hugenii Zulichemii cod*, pernox pernoctis *gl addita, se invenisse testatur*) *coni Hs vulgo*, lunae pnota (de noce²) (*i e* pernota) *M*, luna sub nocte *vel* luna de n. *vel* lunares nocte *ς*, lunę de nocte *cett ω* 269 infam(e *ex* i *m 2*)s *N*, infamis *cGoth*, infames *cett ω vulgo*, 'informes *Leidensis eleganter . et est implumes*' [*coll Stat VII 226*] *in Mscr Diez B 148 1 Burm* 270 u(i *i r m 2*)rum *N* 271 ambiguum *cLeid Bothe* ‖ illis *A*, illi(s *add F*³) *F h e ς*, illic *ς Hs vulgo olim* 272 ciniph(e *ex* i *m 2*)i *M*, cyniphii *N l*, ciniphei *h g RV*, cinyphei *ς V*, scyniphei *e*, *Κινυφίου Plan* ‖ chedri (*corr m 2*) *h* 274 ova *Hs* 276 mortalis *ς* ‖ mortal(i *add m 2*, ł lis *sscr eadem*) ba(r *a m 2*)bara *l* ‖ maius *N Riese*, m//us (un²) (ai *eras videtur*) *M*, munus *cett ω vulgo olim* ‖ mortari barbara munus *Adv XXXI 3 Barth*, mortari marmore (*i e in mortario marmoreo*) *Daumius*, remorari Tartara munus (*sed cf Adv cr I 79 Madvig*) *Merkel* 277 putris olivae *Gierig* 278 confundit *ς Hs* 279 sti/pes *N* 280 frondem *ς Hs vulgo olim* 281 grauid/is (h *eras*)oneratur *M* ‖ one(ra *i r m 2*)tur *e* 282 Et quacumque *N* ‖ subiecit *ς* ‖ cauis — aenis *recepi* (*coll VI 645 rem 707*) *ex N*, caui — aeni *M*, cauo — aeno *n X ω vulgo*

ignis et in terram guttae cecidere calentes,
vernat humus, floresque et mollia pabula surgunt.
Quae simul ac vidit, stricto Medea recludit
ense senis iugulum veteremque exire cruorem
passa replet sucis; quos postquam conbibit Aeson
aut ore acceptos aut vulnere, barba comaeque
canitie posita nigrum rapuere colorem,
pulsa fugit macies, abeunt pallorque situsque,
adiectoque cavae supplentur corpore rugae,
membraque luxuriant: Aeson miratur et olim
ante quater denos hunc se reminiscitur annos.
Viderat ex alto tanti miracula monstri
Liber et admonitus iuvenes nutricibus annos
posse suis reddi capit hoc a Colchide munus.
Pelias. Neve doli cessent, odium cum coniuge falsum
Phasias adsimulat Peliaeque ad limina supplex
confugit, atque illam, quoniam gravis ipse senecta est,
excipiunt natae; quas tempore callida parvo
Colchis amicitiae mendacis imagine cepit,
dumque refert inter meritorum maxima demptos
Aesonis esse situs atque hac in parte moratur,

---

283 spumae cec. *cLeid* ‖ calent(es *i r m 2*) ***N*** 284 flores et ***N*** *cBersmanni* ‖ crescunt ς 285 Quod simul ς *Hs* ‖ simulac temptat ***h*** ‖ strictoque ***F*** ‖ rec(i *i r m 2*)dit ***N*** clu *sscr* (*m 3*) ***n*** ‖ reclusit *vel* resoluit *vel* recidit ς 287 P(a *i r*)ssa ***M*** 288 exceptos ς 289 sumpsere colorem ***s*** ‖ c(ol *i r* ***m n***)orem ***O*** 291 Aduectoque *cGronov*, Adductoque ς ‖ sanguine uenae ς *Hs vulgo olim*, corpore rugae (uel sanguine uenae *sscr*) *cSprotii* 293 hunc se ς *Naugerius vulgo, τοσοῦτον ἀναμιμνήσκεται ἑαυτόν Plan*, nunc (se *om*) rem. ***M***, nunc se r. *cett ω* ‖ Dissimilemque animum subiit ętate relictus (subit etata ***h***, actate relicta ***s*** ς) *post 293 i mg* ***m n***, *in textu* ***F l h s*** ς *ω*, *cf 170* 295 attonitus *ccCantabr et Goth* ‖ iuuen(e *ex* i *m 2*)s ***N*** 296 reddi/(t *eras*) ***M*** ‖ a *add* ***n*** ‖ a colchide ***O h*** ς, ab colchide *i r* ***F***[2], abetheide ***l***, (a colchi *i r m 2*)de ***e***, hoc oetheide ***g*** ‖ cap. hoc ab aetide ς, cap. hoc ab aeetide m. *cMenardi Gronovius*, cap. ex Aeetide m. *Bothe*, petit hoc Aeetida m. (*idem suasit ad Lucan I 554 Bentley*) *Hs*, capit hos (*coll II 694*) a C. munus *in Mscr Diez 1075 idem* 298 Phasidas a. peli(ę *i r*)que ad li/mina ***l*** ‖ assimilat (v *sscr*) ***N e*** ‖ a limine (*corr m 2*) ***M*** 299 Effugit ***s*** ‖ ips(e *ex corr*) ***M***, (i *i r m 2*)ps (e *i r m 2*) ***N*** ‖ est *om* ***F l*** ς, *del Hs* 301 mendacis (ł fallacis[2]) ***e***, fallacis ς ‖ coepit (de[2]) ***M*** 303 e(ss *i r m 2*)e ***M*** ‖ hac *i l* ***F***[2]

spes est virginibus Pelia subiecta creatis
arte suum parili revirescere posse parentem,
idque petunt pretiumque iubent sine fine pacisci.
illa brevi spatio silet et dubitare videtur
suspenditque animos ficta gravitate rogantes.
mox ubi pollicita est, 'quo sit fiducia maior
muneris huius' ait, 'qui vestri maximus aevo est
dux gregis inter oves, agnus medicamine fiet.'
  Protinus innumeris effetus laniger annis
attrahitur flexo circum cava tempora cornu;
cuius ut Haemonio marcentia guttura cultro
fodit et exiguo maculavit sanguine ferrum,
membra simul pecudis validosque venefica sucos
mergit in aere cavo: minuunt ea corporis artus
cornuaque exurunt nec non cum cornibus annos,
et tener auditur medio balatus aeno.
nec mora, balatum mirantibus exsilit agnus
lascivitque fuga lactantiaque ubera quaerit.

---

305 *Priscianus IV 25*: a pare etiam derivativum . . 'parilis'. Ovidius in VII metamorphoseon: Arte suum parili revirescere [reuiuiscere *R*] posse parentem' || *item citatur versus in cVatic bibliothecae reginae Christinae 215* (*cf ad I 219*) *sic*: 'Arte suum par. reuiuiscere p. parentem'.

---

304 pelia(e *i r m 3*) sub tecta (*corr m 2*) ***M***, pelię sub tecta ***l*** || peli(a *i r m 2*, ę *fort fuit*) ***N*** || subnata *Hs* 305 reuirescere (uel iuuenescere *sscr* ***s***) ***N F h s*** ς *plerique ccPrisciani* ω, reui'rescere (r *medium per ras*, reuiuescere *fuit*) ***M***, reuiuiscere ***l*** ς *cRPrisciani cVatic 215*, reuiue(s *i r*)cere ***e*** ł res *sscr* ***e***², iuuenescere ς 306 *del Hs* || I(dque *i r m 2*) ***F***, Atque petunt ***l g*** ς, Iamque pet. *unus Heinsii Burm* || pretiumque iubent ***N h*** ς ***R***, pret. iu(b *ex* u)ent ***M*** iuuenis *sscr* ***m***, pret. (iuuenis *i r m 2*) ***F***, precium iuueni ***g***, pr. iuuenis ***e l*** ς, iuuenes *vel* iuuenem ς || petunt iuuenes precium s. f. pacisci *VA* 308 (f *i r*)icta ***M*** ||
ł tum
rogantes (*cf Tac ann I 16*) ς *Hs vulgo*, rogant(um *i r m 2*) ***M***, rogantes ***N***, rogantum ***F*** ς* ς ω *Jahn* 310 uestri *scripsi cum* ***O e*** ς, uestras ***F h l m e***² ς *VA vulgo* 311 regis (*corr m 2*) ***M*** 312 effe/tus (c *eras*) ***M***, effectus ς || lanier ***F*** 313 sua temp. ς || timpora ***O F l*** 314 Cuius (uel Huius *sscr*) ***s***, Huius *cSprotii* || guttura ferro ***p*** 315 maculauit (uel rubefecit *sscr*) *cSprotii* || sang. terram *cGoth* 317*sq* minuunt ea (medicamina *glossam sscr m 3* ***m***) ***A*** ω, minuuntur *cAmbr et unus Heinsii Hs*, minuunt en *cCantabr Haupt*, minuunt se *Burm*, minuunt iam *vel* hi *Riese*, medicamina *Korn* 317/320 minuunt— balatum *del Merkel* 318 exuitur ς *Hs vulgo olim*, exuerunt ς 319 Ut tener ***N*** 320 balatus (*corr*) ***N*** 321 fugam ***M***, fuga/ ***N***, fugax *Hs* || lact(a *ex* e *m 2*)ntiaque ***N***, lactentiaque *VA*

Obstipuere satae Pelia; promissaque postquam
exhibuere fidem, tum vero inpensius instant.
ter iuga Phoebus equis in Hibero flumine mersis
dempserat et quarta radiantia nocte micabant
sidera, cum rapido fallax Aeetias igni
inponit purum laticem et sine viribus herbas.
iamque neci similis resoluto corpore regem
et cum rege suo custodes somnus habebat,
quem dederant cantus magicaeque potentia linguae:
intrarant iussae cum Colchide limina natae
ambierantque torum. 'quid nunc dubitatis inertes?
stringite' ait 'gladios veteremque haurite cruorem,
ut repleam vacuas iuvenali sanguine venas!
in manibus vestris vita est aetasque parentis:
si pietas ulla est nec spes agitatis inanis,
officium praestate patri telisque senectam
exigite et saniem coniecto emittite ferro!'
His, ut quaeque pia est, hortatibus inpia prima est
et, ne sit scelerata, facit scelus. haud tamen ictus
ulla suos spectare potest oculosque reflectunt
caecaque dant saevis aversae vulnera dextris.

---

339 *Ambros expos in Luc IV 10 p 144, 23 Schenkl*: nimia pietate impium esse compellit.

340 *sq Hegesippus (Ambrosius) de bello Jud V 40 p 355, 23 Weber-Caesar*: averso vultu gladium demersit.

---

322 Obstupuere ***F*** ς* ς *ω* ‖ pelię *i r l* 324 ibero ς ‖ hyberno fl. (ł bero[2]) m(ersis *i r m 2*) ***e***, Hib. gurgite mersis ***s*** *Excerpta Calandrae vulgo olim* 325 Presserat ς 326 ualido (*cf 9*) *Gebhardus* ‖ aeetias ς *Plan VA*, oetias (h *sscr* ***n***) ***O***, (oeci *i r m 2*)as ***F***, oecias *i r* ***h***[2], ęthеidas ***l***, anthetias (ł ęthe i. medea *sscr m 2*) ***e***, Aetias *ed Vincent* 327 s(i *ex* e *m 2*)ne ***M*** 328 /neci ***M*** ‖ simili(s *i r m 2*) ***N***, similem ς 329 suos ς* ***g*** ς 330 Quae dederant ***M*** ‖ dederat ***l*** ς 331*sq* Intrarunt *cBersm* ‖ intrarunt—ambieruntque *Bothe* 332 qu(o *ex* i *m 2*)d ***M*** ‖ quid io dubitatis *Hs* 333 que *om* ***h l*** ‖ uet. auferte *cBonon* 334 uacuas repleam ***e*** *ccGoth et Senat* ‖ iuuenali ***M F*** *Merkel*[2], iuuenili ***m*** *cett vulgo* 335 *del Hs* 336 *del Merkel* ‖ nec—agitat(is *ex* a *m 3*) ***M***, nec—agitatis ς *VA vulgo*, ne—agitetis ***N F*** ς* ς ***R*** ‖ inanis ***N***, inanes *cett vulgo* 339 Hi(s /ut *per ras*, Hii sua *videtur fuisse*) quae q: (ue[2]) p. est hortantibus ***M*** ‖ primo est *cBerol Bothe* ‖ imp. facta est *ccDresd et Goth* 340/341 *del Merkel* 340 nes/it (c *eras*)—(h)aud t. /ictus (h *eras*) ***M*** ‖ at/ tamen ***N***, Haut t. ***F*** 341 Nulla *ex* Ulla ***N*** ‖ que ***s l h***[3] 342 Laeuaque *cDresd*

ille cruore fluens cubito tamen adlevat artus
semilacerque toro temptat consurgere et inter
tot medius gladios pallentia bracchia tendens
'quid facitis, gnatae? quis vos in fata parentis
armat?' ait. cecidere illis animique manusque;
plura locuturo cum verbis guttura Colchis
abstulit et calidis laniatum mersit in undis.

Quod nisi pennatis serpentibus isset in auras, *Medeae fuga.*
non exempta foret poenae: fugit alta superque
Pelion umbrosum, Philyreia tecta, superque
Othryn et eventu veteris loca nota Cerambi.
hic ope nympharum sublatus in aera pennis,
cum gravis infuso tellus foret obruta ponto,
Deucalioneas effugit inobrutus undas.

Aeoliam Pitanen a laeva parte relinquit
factaque de saxo longi simulacra draconis,
Idaeumque nemus, quo nati furta, iuvencum,
occuluit Liber falsi sub imagine cervi,
quaque pater Corythi parva tumulatus harena est,
et quos Maera novo latratu terruit agros,

---

343 cubito ς *Ciofanus vulgo*, subitos *e* ς, subito *A Plan* ω ‖ art(us *a m 2*) *N* 344 consurgere tentat et ς *cRhenov Burm* ‖ et *om h* 345 gladi(o *ex* u)s *M* ‖ squalentia *Vind p 196 Bothe* 346 nateͅ(ae) ς* ς ‖ quis uos *recepi* (*cf Hermes XXXIX 44*) *post Jahnium ex A* ω, quid uos ς *Hs vulgo* ‖ in funera patris *ccGronov et Patav* 347 Arma(t *a m 2*)—illi(s *i r m 2*) *N* ‖ ex^{ce}cidere *F* ‖ animeͅque *l*, animusque ς 349 misit ς ‖ mersit ahenis (*cf 317*) ς *Hs vulgo olim* 350 Queͅ(ae) nisi *F* ς* *p* ς ω, Quae^{At} nisi *s* ‖ iuit ς 351 ex/ēpta *e*, expecta (*corr m 2*) *h*, erepta ς ‖ peͅ/neͅ (n *eras*) *F* 352 *i mg n* ‖ philyreia ς *et e coni Const Fanensis*, phylire‿ia-que (*virgula a m 2*) *M*, phi(y)l(y)reiaque *F e l* ς, phile^{e2}rıa *h*, filireaque *n*, philyreaque ς, philireaque *V*, philyraeaque *A* ‖ τὴν Φιλύρειον ἑστιάν *Plan*, 353 Otrin *M F*, Othin *h*, Othrim ς ‖ ab eventu *Pr Meiss 1896 JGilbert* ‖ cherambi *vel* carambi *alia* ς 354 penn(i *ex* a)s *M* 355 Dum grauis *e* ‖ effuso *ccDresd et Junianus* 356 Deucalyonias *e* ‖ effu(g *ex* s)it *M* 357 pitanen ς *Plan VA vulgo*, phi(y)tanen *M e*, pithanen *N*, phitham *F*, phithanen *l*, phitanen ς, phithalen *h* ‖ relinquit *h* ς *R Hs vulgo*, reli/quit *M*, reliquit *N F e l* ς 359 quo prati *l* ς, quo raptum furta *e* ς 360 O(*virgula del*)oc^{chri}culuit *M* 361 *om M* ‖ aque pater coridi parua tumulatus harena est *paene evanida i mg m* ‖ qua quoque coridus parua *l* ‖ corythi *e* ς *vulgo*, cori(y)ti *VA*, coridi (*item in L M*) *N F h*, τοῦ Κορύβδου *Plan* ‖ tumulatur ς *Hs* ‖ est *om F h* ς *VA*, *del Hs* 362 Et qua *s* ‖ maera *N L Plan* ς *VA vulgo*,

Eurypylique urbem, qua Coae cornua matres
gesserunt tum, cum discederet Herculis agmen,
Phoebeamque Rhodon et Ialysios Telchinas,
quorum oculos ipso vitiantes omnia visu
Iuppiter exosus fraternis subdidit undis.
  Transit et antiquae Cartheia moenia Ceae,
qua pater Alcidamas placidam de corpore natae
miraturus erat nasci potuisse columbam.
  Inde lacus Hyries videt et Cygneia tempe,
quae subitus celebravit olor: nam Phylius illic
imperio pueri volucrisque ferumque leonem
tradiderat domitos; taurum quoque vincere iussus
vicerat et stricto totiens iratus amore
praemia poscenti taurum suprema negabat.
ille indignatus 'cupies dare' dixit et alto
desiluit saxo; cuncti cecidisse putabant:
factus olor niveis pendebat in aere pennis.
at genetrix Hyrie, servatum nescia, flendo
delicuit stagnumque suo de nomine fecit.

---

381 *citat Priscianus IX 41, cf ad IV 252.*

/ne era (m *fuit*) ***M*** ł mera *i mg m*, macra ***F***, mere ***R*** ‖ mera(*sed* m *e corr* h^2) ς* ł Quosque megera nouo *i mg* e^2 ‖ Quosque chymera (*cf IX 647*) ς **363** co(a)e ***L*** ς *A vulgo*, coeę(ae) ***M l V***, cęe ***F***, ceę ***N h***, cheę ***e***, cee ***R*** **364** tunc ***h e*** ς *Jahn* ‖ hercul(i *ex* e)s ***M*** **365** phiton ***F l***, phodon (*corr*) ***e*** ‖ yasylios tel — chynas ***e*** **366** quos oculorum *Bentley* ‖ uitiantes ***N*** ς *Naugerius vulgo*, uitantes ***M F l***, mutantes ***h e*** ς ω, mutantis ***s*** **367** exos(u *ex* o)s ***M*** ‖ mersit in u. *cDresd* **368** Cartheia *post Regium A vulgo*, carthaeia ς, carcheia ***M*** ς* ς *Plan*, carchesia (ł dam²) ***F s RV*** ‖ car(cheia menia cee *i r m 2*) ***N*** ‖ cheę ***F e*** **369** placido ***e***, placidae ς **371** hiries ***M F***, *'Υρίας Plan*, heryes ***N***, *Θυρίης Ant Lib c 12* ‖ cycneia ***N*** ς, cigne/ia ***l***, cyneia (g²) ***e*** ‖ Hyries vidit (*vel* adiit), Cygneia *in Mscr Diez 1075 Hs* **372** (ol *i r m 2*)or ***F*** ‖ phylius ***N*** *et* e *coni Hs*, phillius ***F h l*** ω, (cign *virgula del m 2*, filli *sscr eadem*)us ***M***, cign' // *in L* ***M***, *Φύλλιος Plan*, phyllyrus (e²) ***e*** ‖ illi (est *add m 2*) ***N*** **373** uolucrisque ***N***, uolucresque *cett vulgo* ‖ leon(e *ex* u *m 2*)m ***F***, draconem ***h*** ς **375** stricto (*i e laeso, cf XI 776 trist V 6, 21*) ***A*** ω, spreto ς *Naugerius vulgo*, tracto *post* (*cf Mscr Diez 1075*) *Heinsium coni in praef* ed² *Riese* ‖ delusus *ccAmbr et Med* ‖ et pacto toties delusus amore *Burm* ‖ amori ***A*** **376** taurum (tantum *i mg m 2*) ***M*** ‖ negauit ς, negarat *cBas Hs vulgo olim* **377** cupie/s (n *eras*) ***M*** **378** Desiliit ***e*** **379** in aera ς *Hs vulgo olim* **380** hiriæ ***M***, irie ***h*** ‖ seruari ***M*** *ccBernegg et Hamb*, seruat(um *ex* i *m 2*) ***h***, seruati *cMed Hs vulgo olim, cf Arch f Lex XV (1908) 560 sq Heraeus* **381** Delicuit (*cf ad IV 253*) ***A*** ω, Dilicuit *Prisciani cc plerique Merkel*², Delituit ***e*** ς

adiacet his Pleuron, in qua trepidantibus alis
Ophias effugit natorum vulnera Combe.
Inde Calaureae Letoidos adspicit arva
in volucrem versi cum coniuge conscia regis.
dextra Cyllene est, in qua cum matre Menephron
concubiturus erat saevarum more ferarum.
Cephison procul hinc deflentem fata nepotis
respicit in tumidam phocen ab Apolline versi
Eumelique domum lugentis in aere natum.
Tandem vipereis Ephyren Pirenida pennis
contigit: hic aevo veteres mortalia primo
corpora vulgarunt pluvialibus edita fungis.
sed postquam Colchis arsit nova nupta venenis,
flagrantemque domum regis mare vidit utrumque,
sanguine natorum perfunditur inpius ensis,
ultaque se male mater Iasonis effugit arma.
Hinc Titaniacis ablata draconibus intrat
Palladias arces, quae te, iustissima Phene,
teque, senex Penipha, pariter videre volantes

---

390 (*Lactantii*) *Argum VII fab XIX:* item domum Eumeli adisse, lugentis filiam in volucrem cessisse.

---

382 Brauron *Micyllus* ‖ strepitantibus *in Mscr Diez 1075 Hs* 383 Offias ***M***, *Ὀφφιάς Plan*, Orphias ***N*** ‖ natarum *Const Fanensis* ‖ *Ἰάμβη Plan*
u^2
384 calaree ***e*** ‖ latoidos ς ‖ aspicit *i r* ***m***, astitit (*corr* ***n***) ***N F***, attigit ς ‖ astat in arua ***l*** 386 Dextra (*cf III 640*) *recepi ex* ***O F e l*** *R*, Dextera ***h e***^{2} ς *VA vulgo* ‖ cyllenie est ***l***, cyllena est ς ‖ est *om* ς ‖ Dextra Cylleneen *cSenat R* ‖ in quam (*corr m 3*) ***h*** ‖ menephon ***F l*** 388 cephyison ***l*** ‖ fata sororum ς
ł ti^2
389 Conspicit ς, despicit *Hs* ‖ tumidam ***e***, timidam *vel* nitidam ς ‖ phocē ***N*** ‖ uer(s *ex* t *m 2*)i ***M*** 390 inare ***l***, in aera ς *Plan* ‖ natum *NJhbb 1859, 573 Suchier*, nat(a *ex corr*, u *videtur fuisse*)m ***M l***, natam *A ω L* 391 ephiren/
e^2
(m *fuit*) ***M***, ephyiren pyrenida ***l*** 392 ueteri (*corr m 2*) ***N***, ueteris ***e*** 394 Et postquam ***h*** 395 regis *om* ***l*** ‖ mare vidit utrumque *ad Sen Med 148 Gronovius vulgo*, male uidit utrumque ***M h l g*** ς *R*, *gl* pro utrorumque *sscr* (*m 3*) ***m***, male u. utr(o *ex* um *m 2*)que ***F***, male u. utroque ***N e*** ς *RV* 397 *del Hs* ‖ mala mater *Capoferreus* ‖ *post 397* arma *leviter incidit et apodosin a v 398* (Hinc *sq*) *orditur post Boissonadium Jahn* 398 Ac Titan. *Bothe* 399 iustissima Phene *vel* Phini *ad Anton Lib 6 Schrader* ‖ iustissime *A ω* ‖ phœne(u *add m 2*) ***M***, phœneu ***e***, pheneu ***N***, phy(i)neu ***F h l*** ς *Plan*, phene *L*

innixamque novis neptem Polypemonis alis.
excipit hanc Aegeus, facto damnandus in uno;
nec satis hospitium est: thalami quoque foedere iungit.
Theseus. Iamque aderat Theseus, proles ignara parenti,
et virtute sua bimarem pacaverat Isthmon.
huius in exitium miscet Medea, quod olim
attulerat secum Scythicis aconiton ab oris.
illud Echidneae memorant e dentibus ortum
esse canis: specus est tenebroso caecus hiatu,
est via declivis, per quam Tirynthius heros
restantem contraque diem radiosque micantes
obliquantem oculos nexis adamante catenis
Cerberon attraxit; rabida qui concitus ira
inplevit pariter ternis latratibus auras
et sparsit virides spumis albentibus agros;
has concresse putant nactasque alimenta feracis
fecundique soli vires cepisse nocendi;
quae quia nascuntur dura vivacia caute,
agrestes aconita vocant. ea coniugis astu

---

409 s p e c u s e s t t e n e b r o s o c a e c u s h i a t u] *citat Priscianus VI 76, cf ad III 29.*

---

401 Annixamque (*corr m 2*) ***F***, Innexamque ς, Adnixamque ς, Annexamque ***e g s*** ς *cSprotii* ***R*** ‖ Polypemonis *Plan Micyllus*, poliphemonis ***O F l***, polyphemonis ***e***, polifemenis ***h*** 402 dampnatus ***p*** ‖ damn. (in *ex* m *m 2*)uno ***M*** 403 hospic(t)io est ***l*** ς, hospitii est ς ‖ thalamos (*corr m 2*) ***N*** ‖ foeder(æ *i r*) ***M***, foedera ς ***R*** *Jahn* 405 Et uirtute (*cf VIII 145sq*) ***M h e n*** ς, Qui uirt. ***F N l g*** ς ω *vulgo*, Ut uirt. ς ‖ p(a *i r*)cauerat i/tmon (s *eras*) ***M*** ‖ is-
ł huius[2] d[2]
mon ***h*** 406 Cuius ***e*** 407 sithicis ***h*** 408 echyneę ***e***, Echidnaeae *VA* ‖ Illud lethei (*sic* ς) memorabạnt (e *inseruit* ***n***) dentibus ***N*** ‖ Echidnaei m. e faucibus ortum *Bentley* 409 specus *i r* ***n*** ‖ ceco tenebrosus ***h*** ς 410 Et via *Bothe* ‖ In Maryandinis *vel* Peryandinis, per quem *Hs* ‖ tyrintius ***M***, tirynthilus ***N***, thirinthius olim ***g*** ‖ heros *i r* ***F***[2] 412 Oblicantemque *cDresd* 413 attraxit (*ad has superas auras sc, cf XIII 345*) ***F h l*** ς *Merkel*[2], adtraxit
d[2]
N e g, atraxit ***M***, ἐξανήγαγεν *Plan*, abstraxit ς *Hs vulgo* ‖ rapida ***e*** 414 trinis *Bothe* 415 albentibus herbas *ccDresd et Thuan Bothe* 416 H(as *i r m 2*)
nactasque[2]
creuisse putant tellure alimenta fera(cis *i r m 2*) ***N*** ‖ concresse *per ras ex* concrescere ***M*** ‖ concres‿se (*virgula a m 2*) p. natasque ***l*** ‖ al. furoris *cPal* 417 Fecundique ***h e***, Fecund(i *ex* a *per ras*, s *eras*, as *fuit*)que ***M***, Fecun-
v[2]
d(i *i r m 2*)que sol(i *i r m 2*) ***N***, Foc(e)cundasque s. ***F l*** 418 nascentur ***F***

ipse parens Aegeus nato porrexit ut hosti.
sumpserat ignara Theseus data pocula dextra,
cum pater in capulo gladii cognovit eburno
signa sui generis facinusque excussit ab ore:
effugit illa necem nebulis per carmina motis.
At genitor, quamquam laetatur sospite nato,
attonitus tamen est ingens discrimine parvo
committi potuisse nefas. fovet ignibus aras
muneribusque deos inplet, feriuntque secures
colla torosa boum vinctorum corpora vittis.
nullus Erecthidis fertur celebratior illo
inluxisse dies: agitant convivia patres
et medium vulgus nec non et carmina vino
ingenium faciente canunt: ‘te, maxime Theseu,
mirata est Marathon Cretaei sanguine tauri,
quodque suis securus arat Cromyona colonus,
munus opusque tuum est; tellus Epidauria per te
clavigeram vidit Vulcani occumbere prolem,
vidit et inmitem Cephisias ora Procrusten,
Cercyonis letum vidit Cerealis Eleusin.

439*sq* *Conr de Mure p 153*: ‘Cercyonis letum—Occiditur Schinis—moenia limes’.

(ille[3] above Ipse) 420 Ipse *e* 421 ignarus ***N*** 422 eburni (*corr* ***m***) ***O***, eburneo *cMedic* 423 facinus(que *add* ***e***[2]) ***F e*** ‖ exclusit ***h*** 424 Affugit (*corr*) ***M*** ‖ tenebris *ccPal* ‖ motis (uel natis *sscr*) ***s*** 425 quaquam (*corr*) ***N*** ‖ l(æ *ex a m 2*)tatur ***M*** 426 Attonitusque tamen geniti d. ***l*** ‖ est geniti d. (uel generi *sscr s*) ***e g s*** ς ‖ ingens *i r* ***F***[3] ‖ tamen //genti (ingeniti *m 2*) ***N*** ‖ est leti ς ‖ attonitus tantum leti discr. (*coll Aen III 685*) *Hs vulgo olim*, att. tamen est tantum d. *Jahn* 427 Admitti *cMoreti* ‖ aram (*corr m 2*) ***h*** 429 toro(sa *i r m 2*)// ***M*** ‖ uictorum (*corr* ***h***[3]) ***h l*** ‖ corpora (nua *sscr* ***m***) ***M F h l***, (ti *i r m 2*)mpora ***N***, timpora ***g***, cornua ***e n*** ς *VA vulgo*, tempora *Housman* ‖ uictis (*corr F*[2]) ***F l***, peplis *cDresd* 430 (r[2] above) arecthidis ***M***, er(e *ex* i *m 2*)cthidis ***N***, erechidis ***F l***, erichidis ***h***, erychydis ***e***, erictidis ***g***, ericteis ***s***, Erichthidis *V*, erechtaëis ς, erechthidis ς *Plan A vulgo* 431 celebrant *cMedic* 432 m/diu (medius *et* modicus *inde m 2 et 3*) uulgus—carmin(a *ex* e *m 2*) ***M*** ‖ non haec carmina *Bothe* 434 (c *ex* t)retei ***F*** 435 suis *e et e coni ad Ibin 409 Dionysius Salvagnius Boëssius vulgo*, suā/ (sed ā *ex* i *m 2*) ***F***, sua *V*, suam *cett RA* ‖ cremyona *cBersm A* 436 epidaria (u above) ***M***, epidaurea ς 437 occubere ***N*** 438 cephisias ς *Plan VA*, cephasias ***g***, cepheias ς, cephesias (*fort recte, cf ad III 19*) *A R Hs* ‖ ore ***M e***, hora ***l***, or(a *ex* e *m 2*) ***F*** ‖ procrustem ***e*** 439 Gerionis (uel cercionis *sscr*) ***s***, cercionis ς ‖ eleusin ***F l*** ς, eleusym ***e***, eleusis (*sed cf fast IV 507*) ***O h*** ς ω

occidit ille Sinis, magnis male viribus usus,
qui poterat curvare trabes et agebat ab alto
ad terram late sparsuras corpora pinus.
tutus ad Alcathoen, Lelegeia moenia, limes
conposito Scirone patet, sparsisque latronis
terra negat sedem, sedem negat ossibus unda;
quae iactata diu fertur durasse vetustas
in scopulos: scopulis nomen Scironis inhaeret.
si titulos annosque tuos numerare velimus,
facta premant annos. pro te, fortissime, vota
publica suscipimus, Bacchi tibi sumimus haustus.'

Consonat adsensu populi precibusque faventum
regia, nec tota tristis locus ullus in urbe est.

Aeacus. Pestilentia. Myrmidones.

Nec tamen (usque adeo nulla est sincera voluptas,
sollicitumque aliquid laetis intervenit) Aegeus
gaudia percepit nato secura recepto:
bella parat Minos; qui quamquam milite, quamquam
classe valet, patria tamen est firmissimus ira
Androgeique necem iustis ulciscitur armis.
ante tamen bello vires adquirit amicas,
quaque potens habitus, volucri freta classe pererrat.

---

440 Sinis *e codd, ut videtur, post Regium et Micyllum Hs vulgo*, scinis ς *A*, senis ***M*** *s* ς *V*, suis (s *alterum i r* h^2) ***F h l*** ς, senex ***N e m*** ς, ferox *R* **442** sparsuras$^{u^2}$ ***F***, sparsurus ***g*** ς **443** ad alcathoen ς *A Regius vulgo*, *ἀπ' Ἀλκαθόης Plan*, ad alcithoen (*sed* l *i r n*) ***O***, ad alcitoen ***F***, ab alcitoen ***l***, ab alchitoe ***g***, et alcithoen ***h***, ad alchytoen *e*, ad Alcathoi *Obss II 8 Schott* ‖ lelegia (e *sscr* ***M***) ***M*** *s* ς, leleia ***F l*** *cSprotii* **444** Composit(o *ex* us) schyrone p(a *ex corr*)tet ***M*** ‖ (s *add* ***n*** e^2)chi(y)rone ***N*** *e* ‖ sparsi/que (s *eras*) ***N***, sparsis/que (is *ex* u *m 2*) ***l***, sparsique ς *Hs vulgo olim* **446** Et iactata *cBersm* **447** In copulos ***h***, In scopulis$^{o^3}$ ***M*** ‖ (s *add* ***n*** e^2)chi(y)ronis ***O*** *e*, sironis ***g*** **448** animosque ***N h*** ς ‖ suos ***l*** **449** premant ***N e l*** ς *Hs vulgo*, prem(e *ex* a *m 2*)nt ***F***, prement ***M h*** ς *ω*, premunt ***g*** ς **450** bach/i (bachu *vel* bachii *fuit*) ***M*** ‖ summus ***h*** **451** a(s *ex* d *m 2*)sensu ***N***, assensus ς, affectu ***l*** ς ‖ fauentem$^{u^3}$ ***M*** **452** tri(stis *i r m 2*) locu(s *i r m 2*) ***N*** **453** Nec tamen ***M e*** ς *ω vulgo*, Et tamen ***N*** ς, (Se *i r m 2*)t tamen ***h***, Sed t. ***F l***, at t. ς ‖ Sed non usque ad. ***g*** ‖ ad. nulli (*vel* nulli est ς) sincera (secura *sscr cSprotii*) ς *cSprotii Hs vulgo olim*, adeo sinc. est nulla *cBernegg* **454** Sollicitique *cMedic R Hs* **456** B//ella (B *i r m 2*) ***F*** ‖ qui(*ex* que, *ut videtur*) *i r* ***m*** ‖ qui (*i r m 2*) quaquam ***h*** **457** ualet et ***h*** ‖ fortissimus ς **459** bellum ς *Hs* **460** potens habitus ***N*** *Hs*, potens /abitus (h *eras*) ***M***, paten(t *ex* s *m 2*) aditus ***F***, patens aditus ***h l m*** ς, patent aditus ***n e*** ς *ω Jahn* ‖ classe pererrat *i r* ***n***

hinc Anaphen sibi iungit et Astypaleia regna
(promissis Anaphen, regna Astypaleia bello),
hinc humilem Myconum cretosaque rura Cimoli
florentemque thymo Cythnum planamque Seriphon
marmoreamque Paron, quaque inpia prodidit Arnen

465*sq* (*Lact*) *Argum VII fab XXV*: Arne cum insulam Sithona [Sithon *O*], in qua genita esset, hosti Athenas oppugnanti, capta pulchritudine auri vendidisset [prouendidisset patriam *O*], ne pro meritis supplicia penderet, in volucrem monedulam est transfigurata. *cf Append* ‖ *Conr de Mure ed Bas p 267*: ‘quamque impia pr. Arnem Sitonis—nigra pedis—monedula pennis’.

461/462 *hic om, 461 post 463 add* ***F*** **461** Anaphen *Plan A vulgo*, anapen ***O F h l*** ς, hanapen ***e***, anapem ς ‖ iunxit ς ‖ iungit et Astypaleia r. *Raph Regius A* & (*? m 2 ?*) *vulgo*, *καὶ τὴν Ἀστυπαλαίαν πολέμῳ συνάπτει Plan*, iungit seu (seu *virgula del*, hinc *i mg m 2*) stimphalia r. ***M***, iungit hinc stiphaleia r. ***N***, iungit (seu *i r m 2*) stimphaleia (regna *i r m 2*) ***F***, i. et stimphaleia bello ***l***, iungit (et hinc *i r m 2*) stimphalia regna ***h***, i. et hinc styphalegia bella ***e***, i. et hinc stipheleia bello ***s*** ς, i. et hinc Stymphaleia ***R***, i. et hinc Stimphalea ***V*** **462** *om* ***F e l s*** ς *Plan* ‖ Anaphen ***RA*** *vulgo*, anapen ***O h*** ς ***V*** ‖ regna Astypaleia *RaphRegius A*, regna ac stīphalia ***M***, regna acstiphaleia ***N***, regna stinphalia ***h***, regna at stymphalia ***R***, regna ac Stymphalea ***V*** **463** Hinc humilem myconum cretos aquae rurati moli ***M*** ‖ miconon ***s***, myconon ς *Plan Hs vulgo olim*, My(i)conen ω ‖ cretosa(que *om*) ***h*** ‖ cimoli *cRhenov Regius A vulgo*, timoli ***M F h l*** ς ***V***, tymoli ***N e***, *Τμῶλον Plan*, thimoli ς ***R*** **464** *sic* (thymo Cythnon *vel* Syron *iam Hs coniecerat, hoc recepit Bothe*) *scripsi* (*cf ad V 252*) *post Riesium*[2] ‖ florentemque tyron (tyro ς) cy(i)prum (cypron ***h*** ς, s *ante* c *eras* ***N***) planamque seriphon (eriphon *fuit in* ***M***, s *add m*, zeriphon ***N F*** ς*) ***A*** ‖ Fl. tyrum cyprum ***s***, Fl. cython *vel* ciron (tilon *cDresd*) ς, florentemque Thyren Cyprum ***R***, ·Fl. Tyron: Cyprum ***V*** ‖ *Τύρον καὶ Κύπρον Plan* ‖ fl. Gyron, Siphnon parvamque (*cf V 242*, parvamque *etiam lib II ep 69 Faber*) Seriphon *Const Fanensis*, fl. Cythnon, Scyron (Syron ς *Bach*) *RaphRegius A Burm vulgo olim*, fl. viro (*Achille sc*) Scyron *vel* fl. auro (*vel* viris) Siphnon *Micyllus* ‖ fl. . . Cythnon plan. Ser. (*de voce* tyron *emendanda desperans*) *Naugerius*, fl. Syron, Cythnon (Cythnum *ed*[2]) plan. Ser. *Merkel*, fl. tyro Cythnon plantaque Ser. *Halieut p 46 Birt*, fl. thymo Syron plan. Ser. *Ehwald* **465***sq* marmoream(que *om*) ***M*** ‖ pharon ***F h l*** ‖ quaque *recepi* (*cf 361 et quae dixi NJhbb 1894, 776*) *ex* ς *cBersmanni*, ///quamque (qua *eras videtur*, que *a m 2*) ***N***, quamque *cett* ω *vulgo* ‖ arnen ***N h*** ς ***V***, arne ***M F l L*** ς ***RA*** *Hs vulgo*, arcnen ***e***, arcnem ς, arce *cBersmanni* ‖ Sithonis accepto ***N*** ς *Burm*, Scythonis acc. ***e*** ς ‖ *ἣν ἡ δεινὴ Σιθονὶς προὔδωκεν Ἄρνιν Plan* ‖ Sithon acc. (*item, ut videtur, L*) ***M F h l*** ς, Sithon et acc. *ccBersm et Sulm*, Scythonis acc. ***RV*** ‖ quam quae imp. pr. Arne Sithonis acc. *post Capoferreum Ellis*, quamquam i. p. Arne Cythnon et *Micyllus*, quamque impia pr. Arne Siphnon et acc. *Hs vulgo*, qua quae imp. p. arcem Sithonis *Francius*, quaque i. p. arcem Sithonis *Burm*

Sithonis (accepto, quod avara poposcerat, auro
mutata est in avem, quae nunc quoque diligit aurum,
nigra pedes, nigris velata monedula pennis).
at non Oliaros Didymeque et Tenos et Andros
et Gyaros nitidaeque ferax Peparethos olivae
Gnosiacas iuvere rates; latere inde sinistro
Oenopiam Minos petit, Aeacideia regna:
Oenopiam veteres appellavere, sed ipse
Aeacus Aeginam genetricis nomine dixit.
    Turba ruit tantaeque virum cognoscere famae
expetit; occurrunt illi Telamonque minorque
quam Telamon Peleus et proles tertia Phocus;
ipse quoque egreditur tardus gravitate senili
Aeacus et, quae sit veniendi causa, requirit.
admonitus patrii luctus suspirat et illi
dicta refert rector populorum talia centum:
'arma iuves oro pro gnato sumpta piaeque
pars sis militiae; tumulo solacia posco.'
huic Asopiades 'petis inrita' dixit 'et urbi
non facienda meae; neque enim coniunctior ulla
Cecropidis est hac tellus: ea foedera nobis'.

---

467 nunc queque (o[3]) *M* 468 rubra pedes *Regius* ‖ pedes (o) *M*, pedem *Hs vulgo olim* ‖ m(o *ex* um *m 2*)nedula *F* 469 U(t non *i r m 2*) *N*, Nec non (*fort recte*) *cDresd* ‖ At nono lyar(o *ex* u *m 2*)s *M* ‖ olearos ς *Plan R V* ‖ didymeque ς *Plan A Ehwald*, didime(ę)que *A*, Didymaeque *Micyllus vulgo* ‖ tenos ς *Plan A vulgo*, senos(o *ex* u *m*) *A V*, Xenos *R* ‖ andr(o *ex* u *m 2*)s *M* 470 giar(o *ex* u *m 2*)s *M* ‖ peparethos *h n* ς *Plan ω vulgo*, peparet(o *ex* u)s *M*, peparethon *N*, paparethos *F e s*, peparechos *l*, Prepesinthos (*coll Strabo X 485*) *praef ed*² *Riese* ‖ oliuae *i r n* 472 *om R* 472*sq* Cenopiam (*bis*) *F l*, Enopiam (*bis*) *N*, Oenonen *Exc Calandrae*, Oenonem *RaphRegius* ‖ peti/t *M* ‖ eacidaia *F*, eachydeia (ł que) *e* 473 Oonopiam (e) *M* ‖ ipse *add n* 475 ruunt *cSixianus* ‖ agnoscere (*corr m 2*) *M* ‖ tantaque—fama *A* ‖ famae *i r n* 476 Expetit *F l* ς, Excipit// (ur *eras*) *M*, Excipit (uel Expetit *sscr s*) *N e s* ς, Et cupit *h*, Exigit *vel* plebs cupit *Hs* ‖ occurrit *cSprot* 477 telamo(n *m 2*) *N* 478 ingreditur *cLangermanni* 480 patri(o *ex* i *m 2*) luctu/ (s *eras*) *M* 482 iuues *i r n* ‖ nato *h l* ς 484 (e *ex* a *m 2*)sopiades *N* 485 Haud fac. *ccBerol et Rhenov Hs* ‖ coniuncior *h*, coniunccior *l* 486 Cecr. est hac tellus ς *Ehwald*, Cecr. (est hęc *i r m 2*, hac *videtur fuisse*) tellus *N*, Cecr. quam est haec tellus (*fort recte*) *M*, Cecr. hac est t. *h e* ς *ω vulgo*, Cecr. quam haec est t. *praef ed Riese* ‖ Cecr. hac tellus sunt ea *F l*

tristis abit 'stabunt' que 'tibi tua foedera magno'
dixit et utilius bellum putat esse minari
quam gerere atque suas ibi praeconsumere vires.
Classis ab Oenopiis etiamnum Lyctia muris
spectari poterat, cum pleno concita velo
Attica puppis adest in portusque intrat amicos,
quae Cephalum patriaeque simul mandata ferebat.
Aeacidae longo iuvenes post tempore visum
agnovere tamen Cephalum dextrasque dedere
inque patris duxere domum: spectabilis heros
et veteris retinens etiamnum pignora formae
ingreditur ramumque tenens popularis olivae
a dextra laevaque duos aetate minores
maior habet, Clyton et Buten, Pallante creatos.
Postquam congressus primi sua verba tulerunt,
Cecropidae Cephalus peragit mandata rogatque
auxilium foedusque refert et iura parentum
imperiumque peti totius Achaidos addit.
sic ubi mandatam iuvit facundia causam,

---

487 habit *M*, abit (b²) *F*, abiit *h* ‖ magno *deleto* damno *adscr* *F*³, damno ς 489 suas sibi *e cVratisl* 490 (c *add m 2*)e—nopiis *l* ‖ etiamnum (nc *ex* m *m*) *M* ς *R vulgo*, etiam nunc (iam nunc *inde n*) *N cett VA* ‖ lic(ia *i r m 2*) *N*, litia *F h*, lythia *e*, lictia *l*, Lycia *R* 491 uento ς *Burm* 492 classis *cSprot* ‖ in portusque ς *Hs vulgo*, in portus (que *eras*) *N*, in portus intrat *M* ς, in po////////// micos *F*, et portus intrat ς* *g* ς *VA* 493 Que (ze¹) phalum patrięque sim/////// ferebat *F* ‖ cephal(on *i r*) *e* 494 longo *i r n* ‖ iuuenes //////// (*omnia ad finem versus erasa*) *F* ‖ iuuenes longo *cVratisl VA* 495 zephalum *F* ‖ dederunt *e* ς 496 Imque *M*, Iamque *h* ‖ domum d. patris *F* 497 etiamnum (nc *ex* m *m*) *M* ς ω *vulgo*, etiamtum *N*, etiamnunc *F h l* ς *VA* ‖ pignera *F* ‖ et ueteris etiam retinens nunc fędera *e* ł pignora *i mg e*² 498 ramum(que *add m 2*) t. p(o *ex* u *m 2*)pularis *M* ‖ tenes (n²) *F* ‖ candentis *cGronov*, canentis ol. *Hs* 499 A dextra *h F*³ ς *RA vulgo*, Et dextra *F cett V* 500 Maior abest cliton et buten palla/ıte (a *alterum i r m 2*, lan *i mg eadem*) *M* ‖ habet *i r F*³ ‖ bruten ς, *Βούψην Plan*, Bryton *De regno Att II 6 Meursius* 501 *sic* ς *Hs vulgo*, congress(us *i r m 2*) *N*, congressu (s²) *h*, congressi//(us *fuit*) *M*, congressi *e* ς *Plan VA* ‖ congressi primo (uel congressu primi *sscr s*) *s* ς, congressi primi ς *Plan*, congressi primum *F l* ς, congressu primo ς ‖ congressu primo s. v. t. Cecropidae, Ceph. *distinx Jahn* ‖ tulere *g* 502 Cecropidum *Hs vulgo olim* ‖ zephalus—rogat(que *om*) *F* ‖ peregit *l* 503 paren(tum *i r m 2*) *N* 504 pati *l* ‖ tocius (c *i r F*²) *F h* ‖ Achaeidos *A* 505 iuuit *i r n*

Aeacus, in capulo sceptri nitente sinistra,
'ne petite auxilium, sed sumite', dixit 'Athenae!
nec dubie vires, quas haec habet insula, vestras
dicite et omnia quas (rerum status iste mearum) . . .
robora non desunt, superat mihi miles et hostis;
gratia dis, felix et inexcusabile tempus!'
'immo ita sit', Cephalus, 'crescat tua civibus opto
urbs!' ait, 'adveniens equidem modo gaudia cepi,
cum tam pulchra mihi, tam par aetate iuventus
obvia processit. multos tamen inde requiro,
quos quondam vidi vestra prius urbe receptus.'

---

506 in$^{l^2}$capuo ***F*** || cap. sceptri ***e***^{2} ***l***^{2} ς *Plan Hs vulgo*, cap. regni(*sed* i *i r m*) ***A***, in sceptro regni ***s*** ς || *capulum regni esse sceptrum putat Vollmer* || sinistr(a *i r* ***m n***, o *fort fuit*) ***O*** 507 sed dixit sumite ***e*** 508 dubiae *VA* 509*sq* Dicite ***A*** *RV Plan*, Ducite ***e***^{2} ς *A Hs vulgo* || et omnia quae (rerum status iste mearum) . . . *librum* ***M*** *secutus scripsi . atque ut lacunam unius versus post Riesium et Ehwaldum indicavi, sic ipse parenth* (*cf 486 trist I 9, 37 ex P I 10, 17*) *posui* || et omni(s *m 2 ex* a) qu$^{ait^2}$ae rerum status iste mearum (*supra* mearum *ras quinque fere litt*) ***M***, et om(nis e *i r m 2*)at rerum status iste mearum ***N***, et omnis ait(eat *sscr* ***F***^{2}) rerum s. i. mearum ***F l*** ς *R*, et omnis eat rerum s. i. m. ***h e g*** ς *VA* 511 510 ***F*** ς *Plan* 510*sq* robora — hostis] *sic fidem optimorum librorum secutus scripsi.* hostis (*i e numerum hostium*) *esse accusativum apparet. de* et *praeter consuetudinem poetae posito cf VIII 770* || superest ***s*** || et hostis ***N e g*** ς, et hostis/ (s. abē *sscr m 2*) ***M***, et hosti ***F h l e***^{2} ***s*** ω, et hoc est *Exc Calandrae* || Ducite: communis rerum status iste mearum est — Robora non desunt: superat sat militis, hospes *Hs*, Ducite, et, ut rerum nunc est status i. mearum, Robora non desunt; superat mihi miles in hostem *Burm*, Ducite et (o maneat rerum status i. mearum!) Robora non desunt; superat mihi miles, et hoc est (Gratia dis!) felix et i. tempus (*cf Adv cr II 85 Madvig*) *Gronovius*, Ducite! ut omnis eat (rerum status i. mearum!), Robora non desunt, superat mihi miles, ut hosti [*i e ut omnis — sc haec insula, h. e. omnes eius incolae — vobiscum eat*: *tamen — qui rerum mearum status est — robora mihi non desunt, ut cui milites eodem modo superent quo hosti, Minoi*] *Vind p 70 Bothe*, Ducite: et omnia habet . rerum status iste mearum, Robora non desunt; superat mihi miles et hosti *Merkel*^{2}, Ducite; et omnia quae (= ***M***) rerum status iste mearum . . . . Robora non desunt: superat mihi miles et hostes *Riese*, *versum excidisse huius fere argumenti* suppeditat votis sint convenientia vestris *censet idem*, Ducite et omnia quae rerum subit esse mearum *Stange*, Ducite. non desunt (rerum status iste mearum) Robora. Minoi superat mihi miles et hosti *Korn*, Ducite et omina sint (rerum st. i. m., gr. dis; felix et i. t.!), robora — mihi miles'. et hospes 'immo' *sq Vollmer* 511 gratia$^{sit^1}$ diis ***l*** || felix sum et ***g*** 512*sq* sit// (ut *sscr m 2*) ***M*** || zephalus ***F*** || immo ita: sic, Cephalus, crescat — ait: ut veniens — cepi *Hs* || immo ita! sed *Bothe* 513 (Urbs ait ad *i r m 2*)veniens ***N*** || Res ait ς *Hs vulgo olim*

Aeacus ingemuit tristique ita voce locutus:
'flebile principium melior fortuna secuta est.
hanc utinam possem vobis memorare sine illo!
ordine nunc repetam; neu longa ambage morer vos:
ossa cinisque iacent, memori quos mente requiris.
et quota pars illi rerum periere mearum!
　Dira lues ira populis Iunonis iniquae
incidit exosae dictas a paelice terras.
dum visum mortale malum tantaeque latebat
causa nocens cladis, pugnatum est arte medendi:
exitium superabat opem, quae victa iacebat.
　Principio caelum spissa caligine terras
pressit et ignavos inclusit nubibus aestus;
dumque quater iunctis explevit cornibus orbem
Luna, quater plenum tenuata retexuit orbem,
letiferis calidi spirarunt aestibus austri.

---

531 *Priscianus X 48*: in 'xo' duo inveniuntur o in 'ui' convertentia in praeterito: 'texo texui' . . Ovidius in VII metamorphoseon: 'Luna quater plenum tenuata retexuit orbem'.

---

517 voce profatus *cMoreti*, v. profatur *Bothe* 518 meli(or *i r m 2)* f. s(e *i r m 2*)cuta est ***N*** ‖ $^{se^2}$//cuta (lo *eras*) est ***M***, sequetur ς *Hs* 519 ut̄ (utinam?) ***h*** ‖ uobis possem ***e*** ς ‖ sine illo *cParis 8001 R et ex Schepperi coni Gierig vulgo*, sine /illo ***N***, sine (u *ex* i)llo ***h***, sine ullo *cett* ω ‖ memorare! sine ullo Ordine *distinxerunt VA Hs*, memorare sine ullo Ordine. ne repetam neu *coni idem*, Omnia ne repetam neu *Bentley* 520 referam *Schepperus* ‖ morer uos ***e*** ς *RV vulgo*, morer te ς, (m *i r m 2*)orer (uos *add m 2*) ***N***, morer /// (uos *i r m 3*) ***F***, moreris /|/ (s *dignoscitur*) ***M***, moreris (*fort recte, cf her 13, 3*) ***h l*** ς *R* 522 Heu (*ex corr*) quota ***h***, Hei quota *Bothe* ‖ illi ***e*** ς *VA vulgo*, illic (c *eras* ***N***) ***O F h l e***[2] ς *R* 523 populis ira ς *VA* 524 Excidit ς ‖ terras a p. dictas ***h p s*** ‖ pel(ic *ex* u)e ***M*** ‖ dictas appaneide ***p*** 525/527 *post 551 ita ut scriberet* quae ut uicta iacebat, pervenit *transp Bothe* 525 Dum uisum (est *s l m 2*) ***N***, uisum est ***e*** *ccDresd et Senat* ω, Dum malum est ***s*** 526 causa recens ς, causa potens *Bothe* ‖ pugna/tum ***N*** ‖ medenti *in Mscr Diez 1075 Hs* 527 opem (*ras unius litterae supra* m) quae uicta iacebat ***M*** *Hs vulgo*, opem uicteque iacebant ***l***, opes (s *ex* m ***F***[2] ***n***) uicteque iacebant ***N F h e*** ς, opes uictaque iacebant *R*, opem, spes victa iacebat *vel* victa' arsque iacebant *in Mscr Diez 1075 Hs*, opes, artesque iacebant *Bach* ‖ exitium superabat, opes victaeque *Jahn* 528 spiss(a *i r m 2*) ***e***, spissa(s *add m 2*) ***F*** 529 noctibus *Merkel*[2] 530 D/ū/q: (D *ex* C *m 2*) ***M*** ‖ quater iunctis (*cf II 344*) ς *Hs vulgo*, quater (pl *i r m 2*)enis ***e***, quater plenis ***A*** ω ‖ quater plenum compleuit *cSulmon* ‖ plenis impleuit ς ‖ orbem *i r* ***F***[2] 532 Letiferi calidis *cVratisl* ‖ spirabant ς ‖ flatibus ς *Hs vulgo olim*

constat et in fontis vitium venisse lacusque,
miliaque incultos serpentum multa per agros
errasse atque suis fluvios temerasse venenis.
strage canum primo volucrumque, oviumque boumque,
inque feris subiti deprensa potentia morbi.
concidere infelix validos miratur arator
inter opus tauros medioque recumbere sulco;
lanigeris gregibus balatus dantibus aegros
sponte sua lanaeque cadunt et corpora tabent.
acer equus quondam magnaeque in pulvere famae
degenerat palmas veterumque oblitus honorum
ad praesepe gemit leto moriturus inerti.
non aper irasci meminit, non fidere cursu
cerva nec armentis incurrere fortibus ursi.
omnia languor habet: silvisque agrisque viisque
corpora foeda iacent, vitiantur odoribus aurae.
mira loquar: non illa canes avidaeque volucres,
non cani tetigere lupi; dilapsa liquescunt
adflatuque nocent et agunt contagia late.
  Pervenit ad miseros damno graviore colonos
pestis et in magnae dominatur moenibus urbis.

---

545 *sq Seneca De ira I 3, 5*: non est quod credas illi, qui dicit: 'Non aper irasci—fortibus ursi'.

---

533 fontis (*e² superscr.*) *N*, fontes *cett vulgo* 534 Milliaque ς *VA*, mille per *e cSenat* 535 uitiasse *cGronov*, uiolasse (uel temerasse *sscr s*) *s* ς 536 prima ς *R Hs vulgo olim* ‖ ouiumque *N* ς *cSprotii R*, auiumque *M X VA* 537 Inde (*ł ti² superscr.*) feris *praef ed Riese* ‖ subito morbi est *e* ‖ deprehensa *h* 538 Concid(ere *i r m 2) N* ‖ ualidis (*corr*) *h* ‖ corpor(a *ex* e) ta(bent *i r m 2) F* 543 *del Merkel²* ‖ Degene(rat *i r m 3) F*, Deg. palm(as *i r m 2) h*, Deg. palmae ς *R*, Degener ad palmas (*'ut sit palma pro studio ipso cf Catullus 62, 11' in Mscr Diez 1069 Hs*) ς, degener et palmae *Capoferreus* ‖ oblitus avorum *Faber* 544 leto mor. (*cf VIII 518*) ς *R vulgo*, longo mor. *O F h l e²* ς, morbo mor. *e* ς *ω* ‖ morbo periturus *cSprotii*, languore *vel* torpore obiturus *Hs*, tabo perit. *Burm* 545 nec fidere *e* ς *Hs vulgo olim* 547 langor *M F*, plangor *N l* ‖ siluis(que *om*) agrisque ς, agrisque iugisque ς 548 corp. f/da *F* ‖ ui/uantur (*corr m 2) M* ‖ od. herbae ς 549 loquar (*o² superscr.*) *M*, loquor *s* ς *Hs vulgo olim* 550 Nec caui *s* 551 Afflatu(que *add m 2) M* 553 in magnis *ccMenardi et Voss* ‖ dominantur *F*

viscera torrentur primo, flammaeque latentis
indicium rubor est et ductus anhelitus; igni
aspera lingua tumet, tepidisque arentia ventis
ora patent, auraeque graves captantur hiatu.
non stratum, non ulla pati velamina possunt,
dura sed in terra ponunt praecordia, nec fit
corpus humo gelidum, sed humus de corpore fervet.
nec moderator adest, inque ipsos saeva medentes
erumpit clades, obsuntque auctoribus artes;
quo propior quisque est servitque fidelius aegro,
in partem leti citius venit, utque salutis
spes abiit finemque vident in funere morbi,
indulgent animis et nulla, quid utile, cura est:
utile enim nihil est. passim positoque pudore
fontibus et fluviis puteisque capacibus haerent,
nec sitis est exstincta prius quam vita bibendo.

---

561 *sq* inque ipsos saeva—in crimine parvus] *citat Vincent Bellovac Spec hist VI 117.*

---

554 torquentur ***h*** ‖ flammaeque latentis ***M l R Hs vulgo***, flammaque faceque ***N***, flammisque fatiscunt ***F h e g m*** ς *VA Jahn* 555 *i mg* ***N*** ‖ (e² ab ł igne²) I(n *ex* u)dicium ***N*** ‖ igni ***M***, igni ***l***, igne ***h*** ς, igni (uel oris uel ore *sscr*) ***s***, oris *vel* ore ς ‖ et adustus anh. igni *cDresd Lindemann* ‖ *post* anhelitus *inciderunt Barth* (*ad Stat Theb IV 756*) *et Ehwald* ‖ durus anhelitus *Barth* ‖ ductus anh. aegre *Hs vulgo olim*, ductus a. ingens (*coll V 616*) *Zingerle*, ductus anh. igneus *Loers*, anhelitus aridus igni *Housman* 556 lingua manet ***R*** ‖ trepidisque ***N h*** ς ‖ arentia flammis ***F***, trep. ar. auris ***h***, tep. ar. uenis (uentis) ***l*** ς *Jahn*, trep. a. uenis (*coll VI 389*) *inde Hs* 557 greues (*corr*) ***F***, graui *cBas* 559 dura sed in t. *recepi ex A Plan* ω, nuda sed in t. *post Schepperum Bentley*, dura sed terra *post Ochsnerum* (*cf ed Bachii II p 540*) *Madvig*, sed dura terra (*sed cf IX 508 trist I 2, 109*) *Ehwald* ‖ dura *est 'unempfindlich'*; *non curant aegri terrae duritiem aut frigus, cf Hermes XXXIX 44*) ‖ ponunt *i mg* ***l***² ‖ ponuntur corpora *praef ed*² *Riese* ‖ nec sit ***M*** 561 Ne(c *postea insertum*) moderat(o *ex* u *m2*)r ***M*** ‖ inqı// ipsos ***l*** 562 Prorumpit *cGoth* ‖ absuntque *Vincent Bell* ‖ au/toribus ***F*** 563 Quo (pro²) prior quisquam est ***N***, quis(que *om*) ***l*** ‖ egro ***i r n*** 564 utque ς *Hs vulgo*, inque (ut *sscr m 2*) ***M***, (at *i r m 2*)que ***F***, (ł atque²) atque ***N m h g e*** ς ω, hincque ***l***, huicque *cSenat R* 566 et nulla ***i l F***², et nulla qu. u. c. est (ł nulla quibus utile cura *sscr m 2*) ***e*** 568 Montibus (*corr m 2*) ***M*** ‖ fluuiis *eras in* ***F*** 569 *del Merkel*², *post 571 transp p 76 Bothe* ‖ Nec sitis est extincta prius ***N*** ς *VA*, Nec prius est extincta sitis ς *Hs*, Nec sitis extincta prius est *cett R*

inde graves multi nequeunt consurgere et ipsis
inmoriuntur aquis: aliquis tamen haurit et illas.
tantaque sunt miseris invisi taedia lecti:
prosiliunt, aut, si prohibent consistere vires,
corpora devolvunt in humum fugiuntque penates
quisque suos, sua cuique domus funesta videtur,
et quia causa latet, locus est in crimine parvus.
semanimes errare viis, dum stare valebant,
adspiceres, flentes alios terraque iacentis
lassaque versantis supremo lumina motu;
membraque pendentis tendunt ad sidera caeli,
hic illic, ubi mors deprenderat, exhalantes.
quid mihi tunc animi fuit? an quod debuit esse,
ut vitam odissem et cuperem pars esse meorum?

570/571 *del Hs* ‖ Iamque gr. multi *cCantabr*, gr. morbo (multi *sscr* e^2) *e* *cSprot* ς *VincBellov VA* ‖ alius tamen *cJunian Burm*, aliquis tunc *Hs* ‖ hauriet
ł lecti²
illas ***N*** ‖ ill(i *ex* a *m 2*)s ***M*** 572 lęti *e*, leti *ccSenat et Vratisl Vinc Bellov* 573 conf(ug *i r*)ere ***h***, consurgere ***g*** ς 574 que *om* ***F*** 575 Quique ***N***,
quia
Qui/(que *i r*) ***l*** 576 *dell post Hs Merkel*² *et Polle* ‖ Et que ***F*** ‖ crim. paruus (s *i r* ***n***) ***O l*** ς, crimine ///// (*ultimum vocab non exstat*) ***F***, crimine prauo ***g*** ς, cr. paruo ς, cr. solus ς *Bach*, cr. notus ***h e m n*** ς ω *vulgo olim*, cr. totus ς *Vinc Bellov*, cr. magno ς, cr. morbi (uel mortis *sscr* ***s***) ***s*** ς ‖ crimine. votis Sem. orare piis *Waddel* ‖ latet, l. est in cr., morbi . Semianimes *Baumg-Crusius* ‖ in crimine . notis (*vel* totis) *Hs* ‖ crimine, mortis *praef ed*² *Riese*, crimine . partim (*'videtur latere voc, quod respondet voci* alios') *Korn*, crimine . multos *Sedlmayer* 577 semianimes errare alios *ed 1894 Lejay* ‖ stare nequibant ***s*** 578 terraeque ς *Hs vulgo olim* ‖ iacentis (*cf 579*) *scripsi*, iacentes ***A*** ω *vulgo* 579 uersantis ***N***, uersantes ***n*** *cett* ω *vulgo* 580 *del* (*coll VI 246sq*) *Hs* 580/581 *del* (*Emend p 219*) *Schrader* ‖ pendentis (ł es *sscr* e^2) tendunt ad s. cęli (ł lęti ł cęli i. aeris *sscr* e^2) ***h e*** ς *VA vulgo* ‖ pendentis tendentia sidere laeti ***M***,
ad
p. tendentes sidera laeti *inde* ***m***, pendentis (tendunt ad sidera caeli *i r m 2 et 3*) ***N***, p. tend(unt *i r m 3*) ad (*i r m 2*) sÿdera (celi *i r m 2*) ***F***, p. tendencia sidere leti ***l*** ‖ perdentis *Riese* ‖ *lectio vulgata vix tolerabilis* 581 "Illic "hic ***h*** ‖ deprehenderat ***h***, dependerat ***l*** ‖ exalantes ***F h l*** ‖ Hic ubi mors animam d. exhalantes *coni* (*dubius an versum deleret*) *Hs*, Atque animam hic ubi *in Mscr Diez 1075 idem* 582/583 *post 613 transp Lenz* 582 an quod (*cf V 626*) *ccBerol et Urbinas Hs vulgo*, an (ut *sscr* ***m***) quid ***O***, aut quod ***h***, aut quid ***F e l*** ς ω 583 Ut (*i r* F^2 h^2) uitam odissem (odisse ***R***) ***F h e*** ς *cLeid Voss Hs* ω *vulgo*,
ł odissem
Ut uitam obissem (*corr*) ***N***, Uita ut mouissem ***M***, Ut Uitam ụṭ mouissem *inde* ***m***, Ni uitam od. ***l g*** ς ‖ et *om* (*fort recte*) *cBersmanni* ‖ par ***O***, pars *om* (*add m 3*) ***h***

quo se cumque acies oculorum flexerat, illic
vulgus erat stratum, veluti cum putria motis
poma cadunt ramis agitataque ilice glandes.
Templa vides contra gradibus sublimia longis:
Iuppiter illa tenet. quis non altaribus illis
inrita tura dedit? quotiens pro coniuge coniunx,
pro gnato genitor, dum verba precantia dicit,
non exoratis animam finivit in aris,
inque manu turis pars inconsumpta reperta est!
admoti quotiens templis, dum vota sacerdos
concipit et fundit purum inter cornua vinum,
haud exspectato ceciderunt vulnere tauri!
ipse ego sacra Iovi pro me patriaque tribusque
cum facerem natis, mugitus victima diros
edidit et subito conlapsa sine ictibus ullis
exiguo tinxit subiectos sanguine cultros.
exta quoque aegra notas veri monitusque deorum
perdiderant: tristes penetrant ad viscera morbi.
ante sacros vidi proiecta cadavera postes;
ante ipsas, quo mors foret invidiosior, aras
pars animam laqueo claudunt mortisque timorem

---

604 *sq Scholia in Lucan II 154 Us*: Ouidius 'pars animas l. claudunt— uenientia fata'.

---

584 //flexerat (re *eras*) ***M*** ‖ illi/c ***F*** 585 putrea (*corr m n*) ***O*** ς, patria (*corr m 2*) ***l***, putrida ***g*** ς *cSprotii*, mitia *Hs* 586 agitataeque ς *VA* 587 uide(s *i r m 2*, nt *eras*) ***M*** ‖ celsis *cMoreti* 589 dedit ***A*** ω *vulgo*, dedit (ł tulit[2]) ***M***, tulit *cGronovii Hs vulgo olim* 590 ġnato ***M***, nato ς* ς ‖ dicit (xit[2]) ***M***, dixit ***N l*** ς, fundit *vel* fudit ς 591 exor/atis (t *eras*) ***M*** ‖ uitam fin. *cBersm R* ‖ profudit in *cRegius Bothe* 592 Inqui// — inconcussa (incremata[2]) ***l***, in(consum *i r m 2*)pta ***F*** 593 Ammoniti ***M***, Admo//ti *inde m*, Admoti/ (s *eras*) ***N*** 595 Hau(d *ex* t *m 2*) ***F*** ‖ inspectato (x) ***N*** 596 Ip(s *ex corr m 2*)e ***M*** 597 duros ***e*** 599 tinguit ***F h l*** ς, Tingit (ł exiguo tinxit[2]) (Exiguo *om*) ***M*** ‖ subiectos effuso (exiguo[2]) s. cultros ***M*** ‖ Latos ha(ud *i r m 2*) tangit (i) subiecto(s *add m 2*) s. c. ***N*** 600 Exta quoque egra notas (*cf quae dixi NJhbb 1894, 647*) ***N***, Quoque egri notas ***M***, Fibra quoque (a)egra notas ***m X*** ω *vulgo* 601 Perdiderant (n *virgula del m*) ***O***, Perdiderat ***F*** ς* ς, Prodiderat ς *Hs vulgo olim* ‖ (uisce *i r m 2*)ra ***N*** 603/604 *sic* (*cf IV 561*) *distinx post Regium Gierig*, *post* aras *incidunt vulgo* 604 animas *Scholia in Lucan*

morte fugant ultroque vocant venientia fata.
corpora missa neci nullis de more feruntur
funeribus (neque enim capiebant funera portae):
aut inhumata premunt terras aut dantur in altos
indotata rogos. et iam reverentia nulla est,
deque rogis pugnant alienisque ignibus ardent.
qui lacriment, desunt; indefletaeque vagantur
natorumque virumque animae iuvenumque senumque,
nec locus in tumulos, nec sufficit arbor in ignes.
Attonitus tanto miserarum turbine rerum
„Iuppiter o!“ dixi, „si te non falsa locuntur
dicta sub amplexus Aeginae Asopidos isse,
nec te, magne pater, nostri pudet esse parentem,
aut mihi redde meos aut me quoque conde sepulcro!“
ille notam fulgore dedit tonitruque secundo.
„accipio, sintque ista, precor, felicia mentis
signa tuae!“ dixi: „quod das mihi, pigneror omen.“

---

607 nullae capiebant *ccBerol et Medic* 609 Inditata *l*, indistincta *Bentley* ‖ etiam *i r e*² 610 pugna est *Polle* ‖ alienis(que *om*) ς* 611 Quin lacrimet (*corr m 2*) *h*, lacrime(nt *i r m 2*) *F*, Quid lacrime *g* ‖ ua/gantur (n *eras*) *M*, feruntur *N* 612 Natorumque uirumque an. *recepi ex A Plan* ‖ Natorum matrumque anime *duo Heinsiani R*, Natorumque utrumque *cMedic* ‖ Natorumque matrumque *VA*, Natarum matrumque *Hs vulgo olim*, Natorumque patrumque (*cf Sen Oed 53sq*) *coni Hs*, Natorum patrumque *p 39 Rappold*, Natorum nuruumque *Burm*, Natorum queribundae an. *Merkel*², matrumque nuruumque an. (*coll XII 210*) *Polle* ‖ *deesse dicit poeta, qui defleant natos maritosque* (*mulieres sc, cf VIII 527 georg IV 475 Aen II 797 Silius II 490*) 613 in tumulos ς *A Raph Regius vulgo*, *οὔτε τόπος πρὸς τύμβους ἀποχρῶν Plan*, in tumulo est *A R V* ‖ ign$^{\text{es}^2}$ *N*, ignem *e* ‖ *cf Sen Oed 68 Ilias Lat 47* 615 locuntur *M F h l*, loquuntur *cett vulgo* 616 dicta sub ampl. aeg. as. isse *M* ς *Hs vulgo*, Isse sub amplexu/ sopidos (quondam *i r m 2*) eginę *N*, Isse sub ampl. quondam asop. aeginae *g* ς *RV*, Isse s. a. qu. (a *add m 2*)sopidos egin(e *ex* i *m 2*) *F*, I. s. a. qu. asopydos egynę *e*, I. s. a. qu. assopidos egenis *l*, I. s. a. qu. asopidos egine *h R V*, Isse sub amplexus aeginae asopidos olim *p* ς *cSprotii Plan Regius*, Isse sub a. aeginae as. ignem (*cf VI 113*) ς, Aeginae amplexus quondam sub As. isse *A mg ed Gryph*, Isse sub a. quondam As. ignem (*coll IV 535*) *Bach*, dicta sub amplexus quondam isse As. ignem *Lindemann* 618 redde sepulchro *cSprotii* 619 tonitrumque *l* ς, tonitru/que *N* ‖ tonitrusque secundos *cSprotii*, tonitrusque secundum (*corr F*³) *F l* ς ‖ notam fulgurque dedit tonitrumque secundum *Hs* 620 que *om h ccSprotii Berol Dresd* 621 *sic fere M* ς *vulgo* ‖ di/xi/—pigner(o *ex corr*)r *M*, qu(i *i r m 2*, e *vel* o *fuit*) das mihi pigne(ra numen *i r m 2*) *N*, quod des mihi pignore$^{\text{ris}^1}$ n(u *ex* o *m 2*)men$^{\text{omen}^1}$ *F*, quod das mihi pignoris omen ς *R*, quod

Forte fuit iuxta patulis rarissima ramis
sacra Iovi quercus de semine Dodonaeo:
hic nos frugilegas adspeximus agmine longo
grande onus exiguo formicas ore gerentis
rugosoque suum servantes cortice callem.
dum numerum miror, „totidem, pater optime“ dixi,
„tu mihi da cives et inania moenia supple!“
intremuit ramisque sonum sine flamine motis
alta dedit quercus: pavido mihi membra timore
horruerant, stabantque comae; tamen oscula terrae
roboribusque dedi, nec me sperare fatebar;
sperabam tamen atque animo mea vota fovebam.
Nox subit, et curis exercita corpora somnus
occupat: ante oculos eadem mihi quercus adesse
et rami totidem, totidemque animalia ramis
ferre suis visa est pariterque tremescere motu
graniferumque agmen subiectis spargere in arvis;
crescere † desubito maius maiusque videri

ł quod[2]
des m. pignoris o *l*, quod das m. pign(oris omen *i r m 2*) *h*, quę das m.
ł ris[2] omen[2]
pignora numen *e*, quae das mihi pignoris omen ς *VA*, quae (quod *alii*) das m. pignora numen ς, qui das mihi p. certa *cGoth* 622 (i *i r m 2*)uxta *F* ‖ latissima ramis *Hs*, clarissima *vel* altissima *Burm*, sparsissima *ad Lucr II 319 Wakefield*, celeberrima *Bothe*, gratissima *Misc cr VI 29 Klotz, sed cf XIV 337* 623 iouis *p* ‖ !dadonẹ eo *N* 624 (H *ex* S)ic nos *M*, huc nos *Bothe* ‖ frugiferas *s* ς ‖ ordine longo *e* ς, agmine denso *ccAmbr et Med* 625 gerent(e *ex* i *m 2*)s *N*, gerentes *cett vulgo* 628 suplc *h*, reple ς *Hs*, comple ς 630 pauore *g*, tremore ς 632 sp(e *ex* a *m 2*)rare *M* ‖ fateb(a *ex* o *m 2*)r *F* 633 ferebam *F cBersmanni* 634 et (somnu *i r*)s exercita c. curis *e* ‖ exterrita *cDresd* 636 Et rami totidem *e* ς *ω*, *καὶ τοσοίδε κλάδοι Plan*, Et totidem rami *h g cBersmanni*, Et ramos totidem ς *Hs vulgo*, Et totidem
rami[2]
ramos *cDresd* ‖ Et totidem pro formicis animalia ramis *l*, Et promitt(ere *i r m 2*, promitti/ *videtur fuisse*) idem totidemque a. r. *M*, Et (rami totidem *i r m 2*,
totidem rami[3]
pro *sub ras dignosci potest*) totidemque a. r. *N* ‖ Et promittiidem totidemque *i r F*[2], Et promittit idem *cViviani* ‖ Et promittere idem (*'significatu proprio, quo arbor ramos promittit apud Columellam, se promittit apud Plinium'*) *praef p XXIII Merkel*[2], Et ramis totidem *cBerol R Ehwald*, Et frondere itidem *Polle* 637 tremescere *F* ς, trem(i *ex* e *m n*, *i r n*)scere *O*, tremiscere *cett ω vulgo* ‖ parilique tremiscere *Hs vulgo olim* 638 granigerumque *e* ‖ in agris *s* 639 *sic M R* ‖ Cresc. desubito maius m. uidetur *e*, Cr. dehinc subito m. m. ui(detur *ex corr, fort a m 2*) *h*, Cr. dehinc (dein *unus Ciofani*)— uidetur *g* ς, Crescere (quod *i r m 2*) subito maius m. uideri *N*, Crescere quod

ac se tollere humo rectoque adsistere trunco
et maciem numerumque pedum nigrumque colorem
ponere et humanam membris inducere formam.
somnus abit, damno vigilans mea visa querorque
in superis opis esse nihil. at in aedibus ingens
murmur erat, vocesque hominum exaudire videbar
iam mihi desuetas. dum suspicor has quoque somni
esse, venit Telamon properus foribusque reclusis
„speque fideque, pater“ dixit, „maiora videbis:
egredere!“ egredior, qualisque in imagine somni
visus eram vidisse viros, ex ordine talis
adspicio noscoque. adeunt regemque salutant.
vota Iovi solvo populisque recentibus urbem
partior et vacuos priscis cultoribus agros
Myrmidonasque voco nec origine nomina fraudo.
corpora vidisti; mores quos ante gerebant,
nunc quoque habent: parcum genus est patiensque laborum
quaesitique tenax et quod quaesita reservet.
hi te ad bella pares annis animisque sequentur,

---

651 *Dracont Romul VIII 379*: regemque salutant.
656*sq Vinc Bellov Spec hist VI 117*: ‘Formicae paruum genus est patiensque laborum: Quesitique tenax’.

---

subito maius m. uidetur (uideri *alii*) ***F l*** ς, *κἀντεῦθεν ἐξαίφνης αὐξάνειν τοῦτο δοκεῖ καὶ μεῖζον ἑαυτοῦ γίνεσθαι Plan*, Cr. dum subito *cSprot*, Cr. quod subito et ς *Hs vulgo* ‖ C. dehinc subito et maius m. videri *coni Hs* ‖ Crescere desubito in maius maiusque (*cf IV 661*) videres *conieci*; *certe vulgatam* Crescere quod subito et maius maiusque videri *librorum bonorum auctoritate carentem ferri non posse apparet propter illud* visa est—videri **640** asistere ***h***, insurgere *cDresd* **642** et *om* (*add m 2*) ***M*** ‖ ponere/ (ĩ *i r m 2*) hum. ***N*** ‖ in-[c2]duere ***F*** **644** sed in ***e*** ς ‖ at moenibus ς **645** uoces(que *add m 2*) ***N*** **646***sq* somni Ecce uenit ς *Hs*, Esse uenit (Ecce meus *sscr*) ***s***, somnum Esse u. *cAmbros* ‖ properans ***s*** *cSprot* ς ‖ reclausis ***N*** **649** qualisque ***F***, qualesque ***n*** *cett vulgo* ‖ imagine noctis *Burm* **650** talis *scripsi*, tales ***A*** *ω vulgo* **651** Aspicio nos hi(i)que adeunt ***F l*** ς, Asp. nos (moxque *i r m 2*) adeunt ***h***, Asp. nos mox ad. ς, A. agnoscoque . adeunt *Hs* **653** [r2]Patior ***M*** **654** Mirmidonesque ***h*** ‖ nom. fallo *ccSprotii et Voss* **655** uidistis ***p*** ς ‖ regebant ***M***, gerebant *i mg* ***m*** **656** paruum g. est *Vinc Bellov* ‖ habent parcumque genus pat. ς *R Hs* ‖ laboris ***h*** **657** et qu(o *ex corr m 1*)d ***M*** ł qui *sscr* ***m*** ‖ reseru(æ *ex* a *m 2*)nt ***M***, reseruat ***h*** ‖ et qui qu. reseruet *cRhenov*, et qui qu. reservent *inde Hs vulgo olim* **658** Isti ad ***M h***, I (*corr m 2*) te ad ***l*** ‖ Hii te—animis annisque ***N*** ‖ [u2]sequentur ***M***, secuntur ***F l***, sequuntur ***e***

cum primum qui te feliciter attulit, eurus'
(eurus enim attulerat) 'fuerit mutatus in austros'.

Cephalus et Procris.

Talibus atque aliis longum sermonibus illi
inplevere diem; lucis pars optima mensae
est data, nox somnis. iubar aureus extulerat Sol
(flabat adhuc eurus redituraque vela tenebat):
ad Cephalum Pallante sati, cui grandior aetas,
ad regem Cephalus simul et Pallante creati
conveniunt; sed adhuc regem sopor altus habebat.
excipit Aeacides illos in limine Phocus
(nam Telamon fraterque viros ad bella legebant),
Phocus in interius spatium pulchrosque recessus
Cecropidas ducit, cum quis simul ipse resedit.
Adspicit Aeoliden ignota ex arbore factum
ferre manu iaculum, cuius fuit aurea cuspis.
pauca prius mediis sermonibus ille locutus
'sum nemorum studiosus' ait 'caedisque ferinae;
qua tamen e silva teneas hastile recisum,
iamdudum dubito: certe si fraxinus esset,
fulva colore foret; si cornus, nodus inesset.
unde sit, ignoro, sed non formosius isto
viderunt oculi telum iaculabile nostri.'

---

660 e/m$^{\text{ni}^2}$ (u *eras*) attulerat f. mutatos$^{\text{v}^2}$ ***M*** ‖ austrum (t os *sscr **n***) ***N*** ς *et e coni (sed cf VIII 3) Polle*, austro *ccCantabr et Voss* 661 magnum ***g*** 662 lucis pars optima *recepi ex **A** ω*, l. pars ultima ς *cSprotii Hs vulgo*; *sed rectissime vesper, cum sol iuga demit bobus fatigatis amicum tempus quietis agens mortalibus aegris, lucis pars optima dicitur* ‖ p. maxima ς, *τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας Plan*, p. cetera *ap Fabrum II ep 71 Schepperus*, p. extima *Suspic III c 4 Gruter* ‖ mensis *cDresd* 663 niueum iubar ext. ς 664 *parenth posui* ‖ redituraque la//$^{\text{ue}^2}$ ***M*** ‖ uela ***i r n*** 665 ***i*** *mg* ***N*** ‖ cephalon ς ‖ pallent(e *ex* i) ***M*** ‖ grandio(r *m 2*) ***l*** 666 pallant(ae *ex* a *m 2*) ***M***, pali/ante (i *ex* y) ***l*** 668 focus ***M*** 669 (l ***i r*** *m 2*)egebant ***F***, gerebant$^{\text{ł ne}^2}$ ***N***, regebant ***l***, mouebant ***e***, uocabant ς, parabant *cSprotii* ς 670 in ***i r e*** ‖ imerius ***M*** ‖ purosque *cBersm* · 671 *sq* Duxit *VA* ‖ simul (*i e simulatque*) ipse resedit, Adspicit *distinx (fort recte) post Hs Capoferreus* 672 eolidē ***F R***, Eioniden ***A*** ‖ ignara ς 673 cui fuit ***h*** ‖ aerea *Burm* 674 ille ***F l m*** ς *cLeid Voss 51 VA*, ante (*fort recte, ut sint sermones medii idem atque leves, neglegentius collati, cf ad VIII 621*) ***O e*** ς ***R***, ipse ***h*** 676 a silua *cDresd VA* ‖ h(astile recisum ***i r*** *m 2*) ***F*** 678 corn/us (e *eras*) ***h*** 679 ignor(o *ex* a) ***M*** 680 ***i*** *mg* ***F*** ‖ iaculabile$^{\text{ł iacta}^2}$ ***e***, iactabile ς

excipit Actaeis e fratribus alter, et 'usum
maiorem specie mirabere' dixit 'in isto:
consequitur, quodcumque petis, fortunaque missum
non regit, et revolat nullo referente cruentum.'
tum vero iuvenis Nereius omnia quaerit,
cur sit et unde datum, quis tanti muneris auctor.
quae petit, ille refert, sed enim narrare pudori,
qua tulerit mercede: silet tactusque dolore
coniugis amissae lacrimis ita fatur obortis:
'Hoc me, nate dea, (quis possit credere?) telum
flere facit facietque diu, si vivere nobis
fata diu dederint. hoc me cum coniuge cara
perdidit: hoc utinam caruissem munere semper!
Procris erat, (si forte magis pervenit ad aures
Orithyia tuas) raptae soror Orithyiae,
si faciem moresque velis conferre duarum,

---

684 *Lact Plac Comm in Stat Theb VI 916 (941)*: ut Ouidius de telo: 'reuolat nullo referente cruentum'.

---

681 Actaeis *om* ***h***, acteiis ***F*** 682 (m *i r m 2*)irabere ***M*** 684 (re *a m 2*)ferente ***h*** 685 Tunc *ccDresd et Goth* ‖ nereus (*corr m 2*) ***M***, nerius (*corr m 2*) ***h*** 686 qui/ (s *eras*) mu/neris ***M*** 687*sq* quae petit, ille refert, sed enim narrare pudori, qua t. mercede: silet tactusque] *sic scripsi* (*nisi quod* sed [set *Housman*] enim *coni Merkel*) *proxime ad vestigia librorum* ***M l*** ‖ Quae petit ille refert [&2] cæter(a *ex* ũ *m 2*) [nota2] narrare (*virgula del m 2*) pudor(i *i r* ***M***, Quae petit ille r. et cetera pudore *Ben*, Quaę petit ille r. & cętera nota (ł tecta *i mg* ***e***) pudore (pudori ***l*** ς) ***F*** ς* ς *ω*, Quę patitur pudor ille r. (s *add* ***n***)et cętera narrat (differt *alii*) ***N*** ***e***[2] ς ‖ pudori est *post Heinsium Merkel vulgo* ‖ quae petit ille, refert, sed (nec *Anim cr p 111 Waddel*), quae narrare pudori est, qua tulerit m., silet *Hs vulgo olim*, Quae petit ille refert et cetera nota: pudore, qua t. m., silet *distinx Bersmannus*, quae (qua *Burm*) patitur pudor, ille refert, et cetera narrans—silet *post Burm Bothe*, quod petit ille, refert Cephalus; tactusque dolore (sed—silet *del*) *Bentley*, quae petit ille refert; et cetera iuncta pudori, qua (*coll fast VI 357*) *Bach*, quae petit ille refert. cedrum n. (*coll 672*)—silet *Adv cr II 85 Madvig*, nec enim n. pudori (qua t. m., silet), tactusque *Vollmer* 688 tactusque pudore ***l*** 689 abortis ***M h l R*** 690 posset ***g*** ς 691 *i r* ***N*** ‖ (facit *i r m 2*) faci//que [et2] (*sed* ac *solum a m 1, ut videtur*) diu / (uiue *sub ras dignoscitur*) si ***M*** ‖ facietque *s l* ***n*** ‖ diu facit facietque si ***h*** 694 Prochis ***h***, Prochris ς ‖ (si *i r m 2*) for(te *i r m 2*) mag// [is2] ***M*** ‖ ad *s l* ***e***[2] 695 Orithyia ***N*** ς *A*, [o2] Erithia ***M***, Orithia ***F h l*** ς, Orythia ***e*** ‖ (rap *i r m 2*)tae ***F***, spartę(ae) ***l*** ς, magnę (ł parvę *sscr* ***e***[2]) ***e*** ς ‖ Orithyiae ς *Plan RA*, orythię ***e***, orithię *A*

dignior ipsa rapi. pater hanc mihi iunxit Erectheus,
hanc mihi iunxit amor: felix dicebar eramque.
non ita dis visum est, aut nunc quoque forsitan essem.
alter agebatur post sacra iugalia mensis,
cum me cornigeris tendentem retia cervis
vertice de summo semper florentis Hymetti
lutea mane videt pulsis Aurora tenebris
invitumque rapit. liceat mihi vera referre
pace deae: quod sit roseo spectabilis ore,
quod teneat lucis, teneat confinia noctis,
nectareis quod alatur aquis, ego Procrin amabam,
pectore Procris erat, Procris mihi semper in ore.
sacra tori coitusque novos thalamosque recentis
primaque deserti referebam foedera lecti.
mota dea est et „siste tuas, ingrate, querellas:
Procrin habe!“ dixit, „quodsi mea provida mens est,
non habuisse voles“ meque illi irata remisit.
Dum redeo mecumque deae memorata retracto,
esse metus coepit, ne iura iugalia coniunx

697 ista ς ‖ erectheus *O*, erictheus *g h m*, ericteus *F l*, eritheus ς, erycteus *e*, Erichtheus *RV*, erechtheus ς *Plan A vulgo* 698 iunxit Hymen *Hs* 699 *del Bentley* ‖ Monita (*corr*) *l* ‖ dı [is²] *F*, diis *M h l* ‖ aut *M Merkel*, haut ς *cThuan*, ac ς *Hs vulgo olim*, et ς *Jahn*, at *cett ω*, quin *coni Hs* ‖ essem [ł sacra²] *i r n* 700 acta *i r n*, acta *ccMed et Urbin*, pacta *Hs* 701 tend(ent *i r m 2*)em *F* 702 hymeti *n Plan vulgo*, hymetę *N*, hymeti *e* ς *VA*, himeti (i *alt ex corr M*) *M h l*, hieti [m] *F* 703 Aurea mane *s* ‖ uidit (*corr m 3*) *h* ‖ pulsu/ (*corr*) *M* ‖ tenebris a. fugatis (*cf II 144*) *cSprotii* 704 uer/(a *i r*) *M*, verba *R* ‖ proferre *cMedic*, profari *inde* (*cf Mscr Diez 1075*) *Hs* 705 roseo quod sit *cBerol* ‖ auro *cVoss Bothe* 707 quid (*corr m 2*) a(l *i r m 2*)atur *N* ‖ equis ς ‖ alis (*corr m 3*) ego prochin [r³] *h* ‖ procrim *ccDresd et Goth* ‖ amabo [am²] *M* 708 prochis [r³] *bis h* 709 c(oi *i r m 2*)tusque *N*, (oi [c²] *i r m 2*)tusque *M*, cetusque *cMedic R* ‖ recentis *N*, recentes *n cett vulgo* 710 *sic h e* ς (*i mg m*) *cLeid Voss 51*, re/feram [eb²] (f *eras*) quoque *M*, refer(ebam *i r m 2*, quoque *virgula del m 2*) *N*, referam quoque (ł referebam *sscr F²*) *F* ς̇, refero quoque *g*, referam quo? *Hs* ‖ refero quom f. lecti, mota *Vollmer* 711 Leta [ł Mota²] dea *e* ‖ est nunc *N* ‖ ignare *ccBonon et Goth* ‖ quaere/las *M*, querelas *F* 712 Proc(h)rim ς ‖ quam, si mihi *Hs* 714 *i mg N* ‖ Cum red. *M*, Ut red. ς 715 Ecce ς ‖ iura quod iug. *h*, ne [ł quod²] iura *e*, quod iura ς

non bene servasset: facies aetasque iubebat
credere adulterium, prohibebant credere mores.
sed tamen afueram, sed et haec erat, unde redibam,
criminis exemplum, sed cuncta timemus amantes.
quaerere, quod doleam, statuo donisque pudicam
sollicitare fidem. favet huic Aurora timori
inmutatque meam (videor sensisse) figuram.
  Palladias ineo non cognoscendus Athenas
ingrediorque domum. culpa domus ipsa carebat
castaque signa dabat dominoque erat anxia rapto:
vix aditus per mille dolos ad Erecthida factus.
ut vidi, obstipui meditataque paene reliqui
temptamenta fide. male me, quin vera faterer,
continui, male, quin, ut oportuit, oscula ferrem.
tristis erat (sed nulla tamen formosior illa
esse potest tristi) desiderioque dolebat
coniugis abrepti: tu conlige, qualis in illa,
Phoce, decor fuerit, quam sic dolor ipse decebat.
quid referam, quotiens temptamina nostra pudici
reppulerint mores, quotiens „ego“ dixerit „uni
servor; ubicumque est, uni mea gaudia servo!“

716*sq* facies aetasque — credere mores] *citat Vinc Bellov Spec hist VI 117.*

---

716 seruaret *p* ‖ iubebat *A R Gierig*, iubebant ς *VA VincBellov Hs vulgo olim*, iubebant (uel mouebant *sscr*) *s* ‖ faciesque aetasque ς *Plan Hs*
718 afueram *Merkel*, ^{ab2}fueram *M*, (abf *i r m 2*)ueram *N*, abfueram *X ω vulgo olim* 720 quo doleam ς *Hs vulgo olim*, quid dol. ς ‖ studeo *e n* ς *Hs vulgo olim* 721 huc (i *sscr*) *M* ‖ (ti *i r m 2*)mori *N* 722 Mutatam(que *add m 3*) meam *h* 723 Pall^{a2}idias *M* ‖ Palladiasque ineo ς *VA*, Palladiasque intro *cAmbr* ‖ agnoscendus *p cMedic* 726 aditus — factus (*cf NJhbb 1894, 777*) *N m X ω distinx Jahn*, aditu — facto *M ccBernegg Med et Par Hs vulgo* ‖ ad *om* (*add m h*³) *M h* ‖ er(i *ex* e *m 2*)cthida *M*, erictida *F h l s*, erethida *N*, eryct(i *a m 2*)da *e*, erechthida ς *Plan A vulgo* 727 Obstipui *O*, Obstupui *X ω vulgo olim* ‖ uidi stupui *cDresd*, vidi, ut stupui *Hs* ‖ que *add F*² ‖ reli/qui *M* 728 *sic A ω*, fidei *e n g cGoth* 729 ut *i r h*³ ‖ et oportuit *N F* 731/VIII 104 *exstant in v* 731 tristi *h* ς *ω vulgo*, tristi/ (s *eras*) *M*, tristis *cett* ‖ dolebat *recepi ex M* ς, //lebat *l*, calebat *i r* (d *sub ras dignoscitur*) *n*, calebat *cett ω vulgo* 732 arrepti *N e* ς, crepti ς 735 Reppulerint *M e h Bach*, Reppulerant *s*, Re(pp *i r m 2*)ulerint *N*, Re(pulerint *i r m 2*) *F*, ^{repulerint2}Retulerint *l* ‖ Rettulerint — dixerim *v* 736 Seruo(r *sscr m n*) *O* ‖ /// (sic *eras*) ^{cum2}ubique *M* ‖ ubicumque ^{sit2} *l* ‖ est om (*add n*) *v N F l*

cui non ista fide satis experientia sano
magna foret? non sum contentus et in mea pugno
vulnera, dum census dare me pro nocte loquendo
muneraque augendo tandem dubitare coegi.
exclamo: „male (fictor adest!), male fictus adulter
verus eram coniunx! me, perfida, teste teneris!“
illa nihil; tacito tantummodo victa pudore
insidiosa malo cum coniuge limina fugit
offensaque mei genus omne perosa virorum
montibus errabat, studiis operata Dianae.
tum mihi deserto violentior ignis ad ossa
pervenit: orabam veniam et peccasse fatebar
et potuisse datis simili succumbere culpae
me quoque muneribus, si munera tanta darentur.
Hoc mihi confesso laesum prius ulta pudorem

---

737 fide (*cf 728 et ad III 341*) ***h*** ς ω *vulgo*, fidei ***e***, fides *cett* **738** contemptus ***M*** ł tum[2]
739 *sq* dum ***e*** ‖ pro nocte loquendo ***e g l*** ς *vulgo*, pro nocte loquen(do *om*) ***v*** ‖ promitto *i r* ***F***[2] ***n*** ‖ promitto l. ***M h*** ω, pro nocte paciscor ς *Hs vulgo olim*, pro n. locando *cMoreti, unde* pr. n. locanda (*coll am I 10, 30*) *coni Hs* ‖ vulnera! cum census — dubitare coegi, exclamo *Ehwald* **740** tandem *om* ***v*** **741** *parenth posui, secutus ceterum dubitanter librorum fidem* ‖ Exclamo male (e *ex corr* ***M***) fictor adest male fictus adulter ***M h***, E. male (fictor adest *i r m 2,* p *primo loco dignoscitur*) ego (fictus *i r m 2,* s *postremo loco fuit*) adulter ***N***, Exclamo. mal(e fictor adest male fictor adulter *i r m 2*) ***F***, E. m. (fictor — adulter *om*) ***v***, E. mala pectora detego tectus (pectus ***g***) adulter ***g l*** ω, E. male pacta ego sum male pactus a. *cSprot* ‖ Exclamo. male (mala *cDresd*) pacta nego. male pactus adulter (= ***s***) Exclamo. mala pectora. detego (mala det. pect. *cDresd*) pectus adulter *iterato versu e cDresd* ‖ E. male pacta nego, male pactus a. *Ciofanus*, E. male tectus: ego en, male pactus a. *vel* E. me fassus: ego en male pactus (*vel* tectus) a. *Hs*, E. male tectus ego, male fictus a. *Burm*, male fictus ego, male pactus a. *JH Voss*, E. male pacta, sat est! ego fictus a. *Bothe*, E. manifesta rea est, ego tectus *Merkel*[1], E. male victor: Ah en ego *Adv cr II 86 Madvig*, E. male victa rea est, ego tectus *Merkel*[2], E. male fictus adest, male fictus *Korn*, E. mala pacta nego, ego fictus *p 43 Rappold*, E. nunc ultor adest, male fictus *Riese*[2], E. iamne ultor adest male fictus a. ? *Zingerle*, E. mala, fictor adest; ego fictus a. Verus eram *journ of ph 1883 XII 75 Ellis*, Exclamo: male victor adest male fictus a. *praef ed Trist p. LXXVI Owen*, E. simulator adest: male f. a. *Housman*, E. male victor: adest, mala, fictus adulter *fort recte Ehwald* **743** Nil illa tacito t. victa pure ***v*** ‖ tanto (*corr m 2*) ***h*** **744** inuidiosa ***s*** ‖ li/mina ***l*** **745** offensa/que (m *eras*) — per ł us[2] o/sa (s *eras*) ***N*** **747** deserto *i r* (p . . . quam *videtur eras*) ***n*** ‖ uiolentior ***e*** **748** Ter(*corr m 2*)uenit ***M*** ‖ et me ***l*** **749** (potui *i r m 2*)sse ***h*** ‖ succurrere (*corr m 2*) ***N*** **751** Hoc (mihi — pudorem *om*) ***v*** ‖ Hoc mihi ***N F*** ς *Hs*, Haec mihi *cett Merkel* ‖ laes(um *i r m 2*) ***M***, le/ (s *i r m 2,* u *eras videtur*)um ***N***,

redditur et dulcis concorditer exigit annos.
dat mihi praeterea, tamquam se parva dedisset
dona, canem munus, quem cum sua traderet illi
Cynthia, „currendo superabit“ dixerat „omnes“.
dat simul et iaculum, manibus quod (cernis) habemus.
muneris alterius quae sit fortuna, requiris?
accipe mirandum: novitate movebere facti.
    Carmina Laiades non intellecta priorum
solverat ingeniis, et praecipitata iacebat
inmemor ambagum vates obscura suarum.
[scilicet alma Themis nec talia linquit inulta.]

ł pudorem[2]
lesum *i r* ***F***[2] ‖ illa (*corr m 2*, ulta *iteravit i mg m 3*) ***M*** ‖ dolorem ***F***, (pud *i r m 2*)orem ***N*** ‖ Hoc me confesso leto michi uicta pudore *sscr* ***e***[2] 752 Reddit(ur *i r m 2*) ***M*** ‖ dulcis ***v***, dulces *cett vulgo* ‖ egimus annos ***s*** ς *cSprot* 753 tamquam se ***F l*** ς *Hs vulgo*, se *om* ***v***, t. s(i *per ras m 2*, e *videtur fuisse*) ***M***, t. si *cett* ω ‖ dedisse ***v*** 754 quod (*virgula del*, quem *sscr m 2*) ***N***, quam *cDresd* 755 superabat ***v***, superauit ***M*** 756 iaculum quod nos (manibus[2]) ut cernis habemus ***M R*** *Naugerius*, iaculum m. quod cernis ha(bemus *deest*) ***v***, iaculum (manibus *i r m 2*) quod cernis habe(re *i r m 2*) ***N***, quod cernis habere ***h l*** ς *VA*, quod c. haberi *Hs* 758 mirand(um *ex* i *m 2*) ***e*** ‖ Accipe: mirandi *e coni Hs vulgo* ‖ morabere (*corr m 2*) ***F***, mirabere *cDresd*, mouebere *i r* ***e***[2] ‖ mou. monstri *cArondel* ‖ fati ***v*** 759/762 Carmina — nec talia linquit inulta *om* ***l***, *i mg add* ***l***[3] 759 Laiades *Jac Taurellum coniecisse testatur Ciofanus, sic vulgo*, naiades ***A*** ω, *at* Νηΐδες *Plan* ‖ Carmine naiades (a[3] ū[3]) (*sed* es *super litteris quibusdam evanidis m 2*) ***M*** ‖ naiades (*m 3*) *i mg* ***m***, nayad(es *i r m 2*, e *ex* i) ***N***, naiadum ς, Labdacides *Transact Oxf Ph S 1882/1883 p 29 Ellis* ‖ *totum versum* (Carmina naiadum) *i mg laevo iuxta 764 iterat* ***m*** 760 Soluerat ς *Hs vulgo*, Sol(uerat ingeniis *i r m 2*) ***F***, Soluitur inge(nii *i r*)s (/ / / / /) ***M***, Soluitur ingentis ***v***, Soluunt ingeniis (ł gentes *sscr* ***e***[2]) ς* ***g*** ς ω ‖ Soluunt ingenii et pr. iac. ***R***, Solu(unt *i r m 2*) ingen(n[1] *i r m 2*)is et pr. (iac *i r m 2*)ebat ***N*** ‖ *hic locus iam exeuntis antiquitatis temporibus graviter corruptus fuisse videtur* (*cf Hermes VII 190 Haupt*) *in hunc fere modum*: Carmine naiadum non intellecta priorum ingeniis (*vates obscura sc*). *cetera ut merae interpolationes videntur, ita vulgatam lectionem* carmina Laiades *quandam similitudinem veri habere concedo* 761 ambagum — suarum *desunt in* ***v*** ‖ ambag/um (t *vel* r *eras*) ***M***, amb(agum *i r m 2*) ***F*** ‖ uates *i r* ***h***[2], uates (s. themis *sscr m 2*) ***M*** 762 *om* ***O F l R***, *add i mg* (*m 3*) ***m i l n l***[3] ‖ *dell versum e glossa* (*cf ad 761*) *inepte confictum, ab omnibus bonis libris alienum, Merkel et* (*cf eius editionem exeg et Hermes VII 190*) *Haupt, frustra* (*cf B Ph W 1904, 621*) *deff Helm* (*Rh Mus LVI, 340*) *et in app ed exeg a 1903 Ehwald, atque hic ita, ut eum post 763 in parenth poneret* ‖ the(mi *ex corr*, tu *fort fuit*)s ne/ (c (?)) talia (linquit *om*) inulta ***m*** ‖ nec talia ς* ***n*** *VA*, non tal. *cSprot* ς *Hs vulgo olim* ‖ liquid ς *VA*, εἴασε *Plan*

protinus Aoniis inmittitur altera Thebis
pestis, et exitio multi pecorumque suoque
rurigenae pavere feram. vicina iuventus
venimus et latos indagine cinximus agros.
illa levi velox superabat retia saltu
summaque transibat positarum lina plagarum.
copula detrahitur canibus; quos illa sequentis
effugit et coetum non segnior alite ludit.
poscor et ipse meum consensu Laelapa magno
(muneris hoc nomen): iamdudum vincula pugnat
exuere ipse sibi colloque morantia tendit.
vix bene missus erat, nec iam poteramus, ubi esset,
scire. pedum calidus vestigia pulvis habebat,
ipse oculis ereptus erat: non ocior illo

---

763 *sic fere* ***M F*** *cSpir* ***A*** *Hs vulgo* ‖ aonis immittitur altera thebis (ł bestia ł uates *i mg m 2*) ***M***, aon. inmittitur (ł immissa est bestia *sscr m 2*) ***F***, a. immittitur (altera thebis *deest*) ***v***, a. immissa est (b *ex* u *m 3*)elua thebis (*omnia praeter* imm *i r a m 2*) ***n***, a. inmittitur bel(l)ua ***h*** ς, a. inmissa est bestia ***e l*** ς, a. inmissa est bel(l)ua ς ω, a. immitis bestia *cVratisl Jahn*, θηρίον ἐπεπέμφθη *Plan* 764 pestis et *Gronovius et post Heinsium vulgo*, Cessit (uenit *sscr* ***l***[3]) et ***A*** ω ‖ C/essit et (themis *sscr m 2*) ***M***, Uenit et *ccPar Vrat Berol Zulichem Jahn* ‖ *lectionem* immitis belua (*in libris haec non reperi*) Thebis Cessit (= *ward zuteil, suchte heim*) *def NJhbb 1859, 574 Suchier* ‖ multi *ccBerol et Zulichem Gronovius vulgo*, multis ***A*** ω ‖ pecorumque (que *add* ***F***[2]) ***v O F l*** ς, pecorique (ł rum *sscr* ***e***[2]) ***e*** ς, pecori/que ***h***, pecorisque ς ‖ suoque ***v N F e*** *VA vulgo*, suumque (porcorum *sscr m*) ***M l***, καὶ χοίρων *Plan*, sibique ***h n*** ς, suorum *cSprotii* ‖ pestis et exitium, vulpes, pecorumque virumque *Bothe*, immissa est bestia Thebis, esset ut exitio multis pecorumque suoque. Rurigenae *sq coni Jahn* 765 Rurigenae (ł cole *sscr* ***e***[2]) ***N e*** ω *vulgo*, Ruri(genae—iuuentus *desunt*) ***v***, Rurigenam ***M l***, Rurigeram (ł horriferam *sscr m 2*, Ruricole *i mg m 3*) ***F***, Ruricolae ***h*** ς, Ruri(cole *i r m 2*) ***N*** ‖ p/auere (p *et ipsum i r m 2*, favere *fuit*) ***M*** 769 quos ***A*** ω, quas (*sed cf NJhbb 1893, 627*) ***l*** *cAmbr Hs vulgo* ‖ sequent(e *ex* i *m 2*)s ***N***, frequentes ***A***, sequentes (*om* ***v***) *cett vulgo* 770/773 *i r* ***n*** 770 effugit et coetum *sic fere* ***A*** *VA et edd quae sunt ante Burmannianam* ‖ et ce(tū *i r m 2, post* ę *vestigia litterae* n *apparent*, cętū *fort fuit*) ***M***, et cętum (*gl* canum ***g***) ***F e g l*** ς, et ceterum ***v***, et cetum ***n h*** ς, et petum ***R***, et caetum ***V***, et coetum ***A***, καὶ τὴν ἐκείνων ἀγέλην *Plan*, et uolucri ς, *item* (*ad II 809*) *Hs vulgo olim*, et celeri *post Hauptium Merkel*, et cursu *praef ed*[2] *Riese*, et centum *ZÖG 1881, 807 Rappold* ‖ non sequius ς, non secius *inde Hs*, non segnius ς *Burm vulgo olim* 771 lelepa ***e*** 772 nomen est ***h*** ‖ pugnae ***v*** 773 Excutere ς ‖ ipsa sibi conlloque memorantia ***v***

hasta nec exutae contorto verbere glandes
nec Gortyniaco calamus levis exit ab arcu.
collis apex medii subiectis inminet arvis:
tollor eo capioque novi spectacula cursus,
quo modo deprendi, modo se subducere ab ipso
vulnere visa fera est; nec limite callida recto
in spatiumque fugit, sed decipit ora sequentis
et redit in gyrum, ne sit suus impetus hosti.
inminet hic sequiturque parem similisque tenenti
non tenet et vanos exercet in aera motus.
ad iaculi vertebar opem; quod dextera librat
dum mea, dum digitos amentis addere tempto,
lumina deflexi revocataque rursus eodem
rettuleram: et medio (mirum) duo marmora campo
adspicio; fugere hoc, illud captare putares.
scilicet invictos ambo certamine cursus
esse deus voluit, siquis deus adfuit illis.'
 Hactenus, et tacuit. 'iaculo quod crimen in ipso est?'
Phocus ait; iaculi sic crimina reddidit ille:

---

777 A(s *ex* p *m 2*)ta ***M*** ‖ exutae (*cf IV 591*) ***v l***, exut(e *i r m n*) ***O***, exuta(e *a m 2*) ***e***, exuu(te *a m 2*) ***h***, ex(c *ex corr m 2*)u(sso *ex corr m 2*) ***F***, excussae ς *Hs vulgo olim*, expulsae *vel* exustae *vel* excitae *vel* haesurae ς, extrusae *Vollmer* ‖ (con *i r m 2*)torto ***e***, contorcor ***v*** ‖ gland(e *ex* i *m 2*)s ***N***, glandis (e²) ***M*** 778 Gortyniaco ς *Plan A Regius vulgo*, cortiniaco ***O*** ς* ς *RV*, corniaco (cortiniaco) ***v***, cortiniano (c) ***F*** ‖ exiit ***v*** 779 medius ς, mediis *cDresd Plan* ‖ sub(i *ex* t)ectis ***M***, sub(t *ex* i *m 2*)ectis ***N***, sublatis ς ‖ eminet *Vollmer* 780 Tollor eo ***M e*** ς *Hs*, T. in hunc ***N X*** ω *Jahn* ‖ Tollor cum capioque nouis ***v***, T. ad hunc cupioque n. ***g*** 781 Quae modo *vel* Et modo ς, quom modo *Hs* ‖ deprehendi ***h*** ‖ subdere (vc²) ***l*** 782 limine (*corr m 2*) ***N*** ‖ Uulnera—calli derecto ***v*** 783 spatium(que *add m 2*) ***N***, spatiumue *cUrbinas Hs vulgo olim* ‖ sic dec. ς 784 reddit ***v*** ‖ sit *i mg* ***n*** ‖ s(it suus impetus hosti *a m 2*) ***l*** 786 et uacuos (ł uanos *sscr e²*)—aere ***e*** ς ‖ cohercet ***l***, exer/et (c *eras*) ***v*** ‖ motus (*cf illud* non tenet) ***O F v l e² s*** ς *R*, morsus ***h e n*** ς *VA vulgo* 787 dextra librabat *cGoth* ‖ uibrat ***s*** 788 amento/ (o *ex* i *m 2*, ·l· corde *sscr m 2*) ***l*** ‖ (ad *m 2*) de(re *m 2*) ***e***, indere ς *cod 'pervetustus' Mariangeli Accursii Hs vulgo olim*, ἐνθεῖναι *Plan* 790 Rettuleram ***N e g*** ς, R(e *om, add m 2*)ttuleram ***M***, Retuleram ***F h l*** ς *vulgo olim* ‖ et medio ***v N F e g l*** ς *VA*, et *om* ***M h*** ς *R del Merkel*, en medio *Hs*, in med. *NJhbb 1893, 628 conieci* 791 captare *Polle*, latrare ***A*** ω *vulgo* ‖ latrare uideres ***g*** 792 Silicet ***l*** ‖ ambo ***v O*** *ccBernegg et Med A vulgo*, ambos ***X*** *RV* 794 crimen in ipso est] *desunt haec in* ***v*** ‖ in illo est ***F s*** ς ‖ est *om* ***h*** *cRhenov, del Hs* 795 si crimina ***v*** ‖ rettulit *ccSprotii et Bonon*

'Gaudia principium nostri sunt, Phoce, doloris:
illa prius referam. iuvat o meminisse beati
temporis, Aeacida, quo primos rite per annos
coniuge eram felix, felix erat illa marito.
mutua cura duos et amor socialis habebat,
nec Iovis illa meo thalamos praeferret amori,
nec, me quae caperet, non si Venus ipsa veniret,
ulla erat: aequales urebant pectora flammae.
Sole fere radiis feriente cacumina primis
venatum in silvas iuvenaliter ire solebam,
nec mecum famuli nec equi nec naribus acres
ire canes nec lina sequi nodosa solebant:
tutus eram iaculo; sed cum satiata ferinae
dextera caedis erat, repetebam frigus et umbras
et quae de gelidis exibat vallibus aura.
aura petebatur medio mihi lenis in aestu,
auram exspectabam, requies erat illa labori.
„aura" (recordor enim) „venias" cantare solebam,
„meque iuves intresque sinus, gratissima, nostros,
utque facis, relevare velis, quibus urimur, aestus!"

---

796 sint ς *Hs* ‖ dolo(ris *deest*) *v* 797 Illa quidem ref. *g* ‖ refferā/ iuuat/ (o *i r m 2*) ***M*** ‖ iuuat—beati *desunt in v* ‖ referat iu. me⁀minisse (*virgula a m 2*) ***l*** 798 Tempora *v* ‖ aecidae *v*, Eacida ***M h*** ς *R*, Eacide ***N F e l*** ς *VA* ‖ prim(o *ex* u *m 2*)s ***M***, primus *R* 799 felix fuit illa ***F l g*** ς 800 duos ***i r e***^{2} 801 meo/ (s *eras videtur*) ***O*** ‖ thalamos pr. amori *desunt in v*, meo thalamo pr. amorem *cLeid* 802 Nec quae me ***e*** *ccGoth et Senat* ‖ qu(e *i r m 2*, a *fort fuit*) ***M*** ‖ ca(peret—ueniret *desunt*) *v* ‖ nec si uenus ς ‖ quamuis (uel si *alius Heinsii*) uenus *cGronovii* 803 aequales—flammae *desunt in v* 804 ferae ***M*** ‖ Sole^{f}ue (re—primis *desunt*) *v* 805 silua(s *add m 2*) ***M*** ‖ iuuenaliter$^{i^2}$ ***M***, iuuen(i *i r m 2*)liter ***N***, iuuen(i *ex* a *m 2*)liter ***l***, iuueniliter ***e h*** ς ω *vulgo olim* 806/807 metum *v* ‖ famuli—equi—solebant *recepi* (*cf NJhbb 1893, 612*) *ex* ***O h l e***^{2} ς *Plan*, famulis—equis—solebant *v*, famul(os *i r m 2*)—eq$^{os^2}$—li/na s. nod. (sinebam *i r m 2*) ***F***, famulos—equos—sinebam ***e*** ς ***R*** *vulgo*, famulos—equos—iubebam *praef ed*^{2} *Riese* ‖ a^{c}gres ***M*** ‖ sequi/ ***M*** 808 sauciata *v* 809 repet$^{e^2}$bam ***N*** ‖ umbram ς 810 Equae (*cetera desunt*) *v* ‖ exibat uallibus aura *recepi* (*cf Hermes XXXIX 44sq*) *ex* ***O*** ς ***R***, exibat u. auram ***m n h*** ς *VA*, exalat u. aurā^{2} ***F***, ex(h)alat u. auram ***e l s*** *vulgo*, halabat u. auram *Hs vulgo olim* 813 811 812 ***h*** 811 leuis ς 812 laboris *vel* laborum ς 813 nenias (*sic*) ***N*** 814 Neque (*corr m 2*) ***M*** 815 Utque soles *cVat* ‖ reuelare *v* ‖ (uri *ex corr m* 2)mur ***F***

forsitan addiderim (sic me mea fata trahebant)
blanditias plures et „tu mihi magna voluptas“,
dicere sim solitus, „tu me reficisque fovesque,
tu facis, ut silvas, ut amem loca sola; meoque
spiritus iste tuus semper capiatur ab ore!“
Vocibus ambiguis deceptam praebuit aurem
nescio quis nomenque aurae tam saepe vocatum
esse putat nymphae, nympham mihi credit amari.
criminis extemplo ficti temerarius index
Procrin adit linguaque refert audita susurra.
credula res amor est: subito conlapsa dolore,
ut mihi narratur, cecidit longoque refecta
tempore se miseram, se fati dixit iniqui
deque fide questa est; et crimina concita vano
quod nihil est, metuit, metuit sine corpore nomen
et dolet infelix veluti de paelice vera.
saepe tamen dubitat speransque miserrima falli
indicioque fidem negat et, nisi viderit ipsa,
damnatura sui non est delicta mariti.

---

816 addideram ***e*** ς ‖ addider(am mea *a m 2)* ***F*** ‖ fa/ta (c *eras)* ***M*** 817 Plures blandicias ***l*** ‖ blanda uoluptas ***M s*** *cSprot* ς 818 sim ***N v*** ς *Hs vulgo,* s(u *ex* i *m 2)*m ***F,*** sum *cett* ω 819 loca *om* ***v*** 820 capiatur *scripsi ex* ***A*** ω, captetur ***n*** ς, captatur ς *Hs vulgo* 822 nomen aurē usepe uocatus (uocatum *m 2)* ***v*** ‖ tum (ł tam *sscr)* sepe ***e*** ‖ u$^{o^2}$acatum ***M*** 823 E(s *ex* n *m 2)*se ***M*** ‖ putat ***A*** ω *Jahn,* putans ***v*** ***e***² ς *Hs vulgo* ‖ mi(c)hi credit amari (*cf III 345)* ***e h g*** ς *VA Hs vulgo olim,* m. cr. am(a *ex* o)ri ***F,*** m. cr. am(a *ex* o *m 2)*ri ***N,*** m. cr. amori ***v l,*** me cr. amare ***M*** ς *R Korn* 824 exemplo (extimplo *sscr* ***e***² ***l***²) ***M F v l e R,*** ex(ti *i r)*plo ***N*** ‖ ficti ***F h*** ς *VA vulgo,* facti (ficti *sscr* ***e***²) ***v M e l R,*** f(i *ex* a)cti ***N*** ‖ teme$^{ra^2}$rius ***M*** ‖ tem. (ł ra²) auctor (*cf XI 666) cGronovii Burm* 825 Prochin ***M,*** Prochrin ***h*** ‖ susurro ***e*** ‖ lenique r. a. susurro *Hs* 827 ut mihi narratur (*cf quae dixi NJhbb 1893, 312)* ***A*** *RA,* ut mihi (ł sibi) narr. ***F,*** ut sibi narratur ***s*** ς *Hs vulgo,* ut mihi narrauit *V,* ut mihi narratum *Baumg-Crusius* 828 Tempore // miseram ***F*** ‖ se *alterum om* ***h*** 829 fide squesta ***v*** 830 m(e *ex* i *bis)*tuit ***M*** 831 *del NJhbb 1885, 889 Polle* 832 speransque ***N,*** sperasse ***v,*** metuitque (ł sperat *sscr* ***e***²) ***e*** ς *VA,* creditque ς, speratque *cett vulgo*; *sed* speransque *verum est, siquidem* indicioque — et damnatura non est *aperte inter se respondent* 833 Indicioque ***g*** ς ω *vulgo,* Indit$^{i^2}$ioque ***e,*** Indici(i *i r m 2)*/$^{o^2}$que ***M,*** Indic(io *i r m 2)*que ***N,*** Indi(cii *ex* cti *m 2)*que ***F,*** Indictique (indicii²) ***l,*** Indiciique (*fort recte)* ***v h*** ς *R*

Postera depulerant Aurorae lumina noctem;
egredior silvamque peto victorque per herbas
„aura, veni“ dixi, „nostroque medere labori!“
et subito gemitus inter mea verba videbar
nescio quos audisse: „veni“ tamen „optima!“ dicens
fronde levem rursus strepitum faciente caduca
sum ratus esse feram telumque volatile misi.
Procris erat, medioque tenens in pectore vulnus
„ei mihi!“ conclamat. vox est ubi cognita fidae
coniugis, ad vocem praeceps amensque cucurri:
semanimem et sparsas foedantem sanguine vestes
et sua (me miserum!) de vulnere dona trahentem
invenio corpusque meo mihi carius ulnis
mollibus attollo scissaque a pectore veste
vulnera saeva ligo conorque inhibere cruorem
neu me morte sua sceleratum deserat, oro.
viribus illa carens et iam moribunda coegit
haec se pauca loqui: „per nostri foedera lecti
perque deos supplex oro superosque meosque,
per siquid merui de te bene perque manentem

---

835 Postquam depulerant *cSenat* ‖ depulerant—noctem] *sic* ***e h*** ς *Plan vulgo* ‖ detulerant ***v N F l***, de(p *ex* t *m 2*)ulerant ***M*** ‖ auroram l. nocte ***M F l***, auroram l. noctem ***v F***[2] 836 siluasque ***v*** ς* ***m*** ς ***R V*** u(i *ex* e *m 2*)ctorque ***N*** ‖ victorque pererrans *Merkel*[2], v. revertens (*cf V 585*) *Ph Anz VIII 490 Nick*, remeansque per herbas *praef ed*[1] *Zingerle*, victorque per auras *Stange*, lucosque pererrans *Riese*[2], *sed cf ad VI 517* 837 dixit ***v*** 838 ut subito *vel* (*item cMedic*) en subito *Hs* ‖ uidetur ***v*** 839 ueni ***i l F*** ‖ dicens ***v O F e l*** ς *VA*, dixi ***h n*** ς ***R*** *vulgo olim* 840 sonitum *cThuan* ‖ facientem ***v*** 841 uolabile ***s*** 842 Prochis ***h*** ‖ tuens *cMedic R* ‖ impectore ***M*** ‖ in gutture ferrum *cVoss*, in pectore munus (*cf 846*) *in Mscr Diez 1075 Hs* 843 Hei mihi ς *vulgo olim*, Heu mihi ς ‖ est (ubi *s l m 2*) congnita ***M***, est mihi cogn. *ccDresd et Goth* ‖ fide (ł fideus[2]) ***l*** 845 Semanimem ς, Semiamimam ς, Semianimen (*corr n*) ***v N***, semianimem *cett* ‖ phoedantem ***M*** ‖ sparsas f. sang. uultus *cLangerm*, sparso f. s. vultus (*cf Mscr Diez 148*[c] *I*) *Burm* 846 de pectore *cSenat* 847 mihi me carius ς 848 Sontibus attollo *cPal Hs vulgo olim* 849 cogorque ***e*** 850 Heu me (*corr m*) ***M F*** ‖ deserit (a[2]) hostem (oro[2]) ***M*** ‖ desinat ς 851 iam *om* ***h*** 852 Haec si (*corr m 2*) p. loqui (per *ex* o *m 2*) nostri ***N*** ‖ Haec se (ł sic[2]) ***e*** 853 oro tuosque meosque ***p***, oro uestrosque meosque *cBerol Bothe* 854 Per s(i *ex* e *m 2*) ***N*** ‖ Per.si(q (id) *ex* c *m 2, quae fort* quid *corrigere volebat*) ***l***

nunc quoque, cum pereo, causam mihi mortis, amorem,
ne thalamis Auram patiare innubere nostris!“
Dixit, et errorem tum denique nominis esse
et sensi et docui. sed quid docuisse iuvabat?
labitur, et parvae fugiunt cum sanguine vires,
dumque aliquid spectare potest, me spectat et in me
infelicem animam nostroque exhalat in ore,
sed vultu meliore mori secura videtur'.
Flentibus haec lacrimans heros memorabat, et ecce
Aeacus ingreditur duplici cum prole novoque
milite, quem Cephalus cum fortibus accipit armis.

---

855 cum (qua *superscr.*) *ccGronov et Leid* ‖ causa/ (m *eras*) *M* 856 Ni (*corr m 2*) *N* ‖ p. enubere (in[2] *superscr.*) *M*, p. enubere *F l* ς, p. (in *i r m 2*)nubere *N*, patiare nubere *h*, patiaris nubere ς, patiare incumbere ς *A* 857 at errorem *Hs* 858 qu(i *ex* o *i r*)d *M* ‖ iubabat (*corr m 2*) *N* 859 et pariter *cDresd* ‖ de corpore ς 861 exalat *F h l* ς 864 gemina cum *c Voss* 865 zephalus *F* ‖ consortibus *Housman* ‖ excipit *g* ς ‖ Incip̄ exp̄ lib̄ VIII (*sic rubro*) *M*, Explicit lib VII Incipit VIII *N*, EXPLICIT LIBER · VII · INCIPIT · VIII · *l*, *nullus titulus in F e h*, Lib VIII *i mg F*[2]

LIBER OCTAVUS.

Nisus et Scylla.

Iam nitidum retegente diem noctisque fugante
tempora Lucifero cadit eurus, et umida surgunt
nubila: dant placidi cursum redeuntibus austri
Aeacidis Cephaloque, quibus feliciter acti
ante exspectatum portus tenuere petitos.
Interea Minos Lelegeia litora vastat
praetemptatque sui vires Mavortis in urbe
Alcathoe, quam Nisus habet, cui splendidus ostro
inter honoratos medioque in vertice canos
crinis inhaerebat, magni fiducia regni.
Sexta resurgebant orientis cornua lunae,
et pendebat adhuc belli fortuna, diuque
inter utrumque volat dubiis Victoria pennis.
regia turris erat vocalibus addita muris,
in quibus auratam proles Letoia fertur

---

8 *Conr de Mure ed Bas p 38*: Alcathoi quam Nisus habet.

1/104 *exstant in* ***v*** **1** revehente *Misc cr VI 29 Klotz* **4** actis ***M***, acti/ (s *eras*) ***N***, actis ***s*** *cRhenov* ***R***, usi *cSprotii* ς **5** *sic* ***e h*** ς ω *vulgo*, Ant(e ex *i r m 2*)pect(a *ex* u *m 2*)tum ***F***, Ante spectatum ***l***, Ante ~~con~~spec- (e² *supra*) tatum ***M***, Ante spectatos ***N*** (ł tum² *supra*) **6** lelegia ***F*** ς, leleia ***s g*** ‖ moenia ς **7** pre-tereaque ***M*** (ntat² *supra*), prete(nt *i r m 2*)aque ***N*** (t² *supra*), Protentatque ***e*** (ł Pre² *supra*) ‖ urbem ***l*** ς *Bothe* **8** *sic* (alcatoe ***F***, alcothoe ***l***) *scripsi cum* ***A*** *Plan* ***RA***, alcithoe ***g V***, alcathoi (*sed cf VII 443 XV 707*) *Conr de Mure, idem illud 'in vetusto codice' inventum suasit ad aa II 421 Hs vulgo* ‖ arce alcathoe *in 2 codd esse ibidem testatur idem* **9** *sq* medioque in uert. ***v M*** ς ***RA*** *Merkel*, medio de uert. ***X V*** *vulgo olim*, medio sub u. ***N*** (ł de² *supra*) ‖ medio de v. canos pendebat crinis *p 125 Hartman* **11** re-fulgebant *cSprotii* ‖ tempora ***F*** (cornua *supra*) ‖ phoebes *ccAmbr et Med* **13** uagat ***M*** (uolat² *supra*), uagat (*fort recte, cf interpr ad Catullum 4, 20*) *ccBonon et Med* ***R***, vaga est *Hs* **14** regalibus ***N*** (ł uocalibus² *supra*) **15** *sic cRhen* ω *vulgo* ‖ ὁ τῆς Λητοῦς παῖς *Plan*, pr. le/toia (a² *supra*) (loetoia *fort fuit*, laetoia *inde m 2*) ***M***, pr. latoia ***N e*** ς, pr. latonia ***F h l n*** ς ‖ fertur latonia proles *cSprotii*

deposuisse lyram: saxo sonus eius inhaesit.
saepe illuc solita est ascendere filia Nisi
et petere exiguo resonantia saxa lapillo,
tum cum pax esset; bello quoque saepe solebat
spectare ex illa rigidi certamina Martis,
iamque mora belli procerum quoque nomina norat
armaque equosque habitusque Cydonaeasque pharetras.
noverat ante alios faciem ducis Europaei,
plus etiam, quam nosse sat est. hac iudice Minos,
seu caput abdiderat cristata casside pennis,
in galea formosus erat; seu sumpserat aere
fulgentem clipeum, clipeum sumpsisse decebat.
torserat adductis hastilia lenta lacertis:
laudabat virgo iunctam cum viribus artem.
inposito calamo patulos sinuaverat arcus:
sic Phoebum sumptis iurabat stare sagittis.
cum vero faciem dempto nudaverat aere
purpureusque albi stratis insignia pictis
terga premebat equi spumantiaque ora regebat,
vix sua, vix sanae virgo Niseia compos
mentis erat. felix iaculum, quod tangeret ille,
quaeque manu premeret, felicia frena vocabat.
impetus est illi, liceat modo, ferre per agmen
virgineos hostile gradus, est impetus illi
turribus e summis in Gnosia mittere corpus
castra vel aeratas hosti recludere portas,

---

16 adhaesit ς ‖ sonus haesit in illo ς 17 illuc (ł ic^2) *e*, illic ς ‖ (s *i r*)o(l *i r*)ita ***M*** 19*sq* Tunc ***h*** ς ‖ Cum pax tuta foret *cLeid Bothe* ‖ bellum (*corr m 2*) ***N*** ‖ quoque turre s. ***N*** ς *Bothe* ‖ bellum quoque turre solebat spectare eque illa rigidi c. Martis *Hs* 21 mora/ ***M***, mora(s *a m 2*) ***N***, moras (ł ra^2) ***e*** ‖ nouit *cSprot* 22 Cydonaeasque *post Berkelium* (*ad Steph s v Κυδωνία*) *Ehwald*, *τὰς Κυδωνείας Plan*, cidonyasque ***e***, cy(i)doneasque (*sed* que *add* ***n***) *cett ω vulgo* 23 Norat et ante *cDresd* 24 etiam *om* ***h*** 25 pinnis ***F l***, pennis (ł filis^2) ***e*** 26 sumpserat auro ς *Hs vulgo olim*, s. ore ς 28 abductis ς ‖ læcertis (a^2) ***M*** 29 uiribus hastam ***s*** 30 Impositus calam(us *ex* i) ***l***, Impositis calamis ***e s*** ς ‖ Imposito patulos calamo *cMedic Hs* 33 alti *Burm* 34 Ora premebat (regebat *sscr*) ***v*** 35 nisegia ***l*** ‖ vixque suae *in Bibl Diez 1075 Hs* 36 tenderet ille *cDresd* 40 (e *ex corr m 2*) summis ad gnosia ***N*** ‖ Cnosia ς ‖ *εἰς τὴν Κνωσσίαν φάλαγγα Plan* 41 e/ratas (r *videtur eras*) ***N*** ‖ hostique ***s***

vel siquid Minos aliud velit; utque sedebat
candida Dictaei spectans tentoria regis,
'laeter', ait 'doleamne geri lacrimabile bellum,
in dubio est: doleo, quod Minos hostis amanti est;
sed nisi bella forent, numquam mihi cognitus esset.
me tamen accepta poterat deponere bellum
obside, me comitem, me pacis pignus haberet.
si quae te peperit, talis, pulcherrime regum,
qualis es, ipsa fuit, merito deus arsit in illa.
o ego ter felix, si pennis lapsa per auras
Gnosiaci possem castris insistere regis
fassaque me flammasque meas, qua dote, rogarem,
vellet emi, tantum patrias ne posceret arces!
nam pereant potius sperata cubilia, quam sim
proditione potens! — quamvis saepe utile vinci
victoris placidi fecit clementia multis.
iusta gerit certe pro nato bella perempto
et causaque valet causamque tenentibus armis,
et, puto, vincemur. quis enim manet exitus urbem:

---

42 solebat (*corr*) ***g*** ς 43 dictei/ (s *eras*) ***l*** 46 numquid mihi ς *Hs vulgo olim* 47 poterit dimittere (*cf XIII 217*) ***s*** ς 48 comitem et pacis me ***g*** ς ‖ habere *cFrancof Hs* 49 S(i q̄ *i r m 2*) ***N*** ‖ peperit// ***M***, genuit ***e s*** *cSprot* ς *Hs vulgo ante Kornium* ‖ pulcherrmie (*sic*) ***e*** ‖ regum *recepi ex A Plan* ω, rerum (*cf ars I 213*) ***g*** ς *Hs vulgo* 50 ipsa *recepi* (*cf NJhbb 1894, 200*) *ex A RV*, ipse ς *Plan A Hs vulgo* ‖ merito ***i r F*** 51 quam felix ς 52 possim *cRhenov Hs* ‖ consistere ***l*** ς 53 F(a *i r m 2*)ssa(que *s l m 2*) me/ ***M*** ‖ que *alterum add* ***F***[2] ‖ me mentemque meam *cSprot* 54 artes (uel arces *sscr*) ***v*** 55 Ah(*vel* Ha) pereant ς *Gebhardus* ‖ scelerata ***l*** 57 m̄tis (uel multis *sscr*) ***v*** ‖ clementia victis *praef ed*[2] *Riese* 58 Iusta facit ***s*** *Burm* ‖ gerit (placidus *virg del m 2*, certe *sscr eadem*) *fort recte* ***M*** ‖ pernoto (*corr m 2*) ***v***, prognato ***F*** 59 ***i r a m 3 n*** ‖ Et causaque (ł Per causasque *sscr* ***e***[2]) ***e*** ς *VA Merkel*, E/ causa/q:(⁊ *i e* et *add m 2*) / ualet ***M***, Et causasque ***v***, (In *ex corr*, Et *videtur fuisse*) causaque ***h***, In causamque ς, In causaque ***F l n*** ς *ConstFanensis vulgo olim* ‖ Et quia causvalet (*sic*) ***p***, Et sua c. ualet *cSprot*, Atque ualet causa ς, aque valet causa *Bach* ‖ tenentibus ***M F*** ς* ς *R Jahn*, tuentibus ***m n e***[2] ς *VA Hs vulgo olim* 60*sq* Et puto ***N l*** ς *R Riese*, Ẹ Vt (*i e* Vt *ex* Et *m 2*) puto ***M***, (V *i r m 2*)t puto ***F***, vel et puto uincemur q̄ (*verba textus evanuerunt*) *sscr* ***v***, Set (*ex corr*) puto ***h***, Ut puto ***e*** ς *A vulgo olim*, at puto *Markland* ‖ urb(em *ex* i *m 2*) ***N*** ‖ quis enim manet (*quo recepto distinxi*) *A R* ‖ quis enim m. e. urbem, Cum *sq Korn*, qui si manet exitus urbem, Cur *sq* ς *VA Ciofanus vulgo*

cur suus haec illi reseret mea moenia Mavors
et non noster amor? melius sine caede moraque
inpensaque sui poterit superare cruoris.
non metuam certe, ne quis tua pectora, Minos,
vulneret inprudens. quis enim tam durus, ut in te
dirigere inmitem non inscius audeat hastam?
coepta placent, et stat sententia tradere mecum
dotalem patriam finemque inponere bello.
verum velle parum est! aditus custodia servat
claustraque portarum genitor tenet: hunc ego solum
infelix timeo, solus mea vota moratur.
di facerent, sine patre forem! — sibi quisque profecto
est deus; ignavis precibus Fortuna repugnat.
altera iamdudum succensa cupidine tanto
perdere gauderet, quodcumque obstaret amori.
et cur ulla foret me fortior? ire per ignes
et gladios ausim; nec in hoc tamen ignibus ullis
aut gladiis opus est, opus est mihi crine paterno!

---

seret²
61 hic *illi* ***R*** || re//// ***M***, reser(a *ex* e *m 2*)t ***N***, reserat (uel reseret *sscr*) ***v***,
a² ł me nia²
resert ***h*** || referet mea uulnera ***e*** || Cur—reserabit moenia *cGronovii Hs vulgo olim* ||
inpensa² sui² cruoris²
reserarit *coni Hs* **63** Incessaque suum p. supe(rare *i r*) cruorem ***M***, Incessaque su(i *i r*)—cruorem (uel cruoris *sscr*) ***v*** || poterat *cSprotii* || supera'/re ***e***, superasse ς 64 *sic* ***M F l*** ς ω *vulgo* || Non (nam *m 2*) metuo // ***N***, Nam (*ex corr*) metuam ***h***, N(o *i r*)n (ł Nam *sscr m 2*) metuo (ł am *sscr m 2*) ***e***, Nam metuo ***g*** ς, Iam metuo ς, Ha metuo *cVatic*, quam metuo *Hs vulgo olim* 65 tam *i r* ***M***, tum ***l*** || en. modo ***N*** || durus ***O F l h*** ς *A*, dirus ***e n*** ς *RV Hs vulgo olim* 66 n(on inscius audeat *i r m 2*) ***e*** || nisi nescius ς *Hs vulgo olim*, nisi inscius ς 67 en stat *Hs* || perdere ***s*** || mecum ***A*** ω *vulgo olim*, secum (mecum *sscr m 2*) ***M*** *cVatic Merkel*² || *quod qui probant*, coepta placent—parum est *poetae interloquentis esse volunt, sed cf quae dixi NJhbb 1894, 778* 69 seruat (uel claudit *sscr*) ***s***, claudit ς 72 Dii ***M*** || si facerent
ł bi²
(*vota sc*), sine patre f. *Phil XXXIX 178 Köstlin* || si quisque ***e*** 73 Fit deus *cGronov Hs vulgo olim* || natura *cVatic* || ignavis—repugnat] *cf Soph frg 374 Nauck* 74 *sq* Cupidine (*litt mai*) *Hs* || tanto *cum* amori *coniunx Plan* || tanta
e²
g ς 75 Pendere ***l***, Prodere ς || obstarit ***N*** || amanti ***R*** 76 cur illa (*corr e*) ***h e*** ς 77 Per gladios ς *Hs vulgo olim* || neque *ex* nec (in *sscr*) ***v***, neque ς *Hs vulgo olim* || nec in hoc ***e*** ς ω *vulgo*, nec ad hoc ***e***² ς *cSprotii Plan*, nec hoc (in *sscr m*) ***M l***, nec (h *m 2*)uc ***N***, ad ł o *sscr* ***n***, nec (nunc *i r m 2*) ***F***, nec (ad haec *ex corr m 3*) ***h*** 78 opus est *alterum om* ***M***, *add m* || gladiis (opus est *i r m 3*) opus est ***F***

ille mihi est auro pretiosior, illa beatam
purpura me votique mei factura potentem.'
Talia dicenti curarum maxima nutrix
nox intervenit, tenebrisque audacia crevit.
prima quies aderat, qua curis fessa diurnis
pectora somnus habet: thalamos taciturna paternos
intrat et (heu facinus!) fatali nata parentem
crine suum spoliat praedaque potita nefanda
fert secum spolium celeris progressaque porta
per medios hostis (meriti fiducia tanta est!)
pervenit ad regem; quem sic adfata paventem est:
'Suasit amor facinus: proles ego regia Nisi
Scylla tibi trado patriaeque meosque penates.
praemia nulla peto nisi te: cape pignus amoris
purpureum crinem nec me nunc tradere crinem,

---

85 *Hyginus fab 198 Schmidt*: quem ut victorem faceret, patri dormienti fatalem crinem praecidit || *(Lactantii) Argum VIII fab 1*: ut victorem hostem faceret gloriosiorem [gloriosum *O*], crinem purpureum patri dormienti abscidit [cr. p. abscidit genitori dorm. *O*], quo fata patris continebantur.

86*sq Priscianus V 16*: ut 'celer' masculinum 'celeris' facit femininum, cuius neutrum in e invenitur. Ovidius metamorphoseon VIII: 'praedaque potita nefanda Fert secum spolium celeris progressaque porta'.

90*sq In Orthographia Bernensi II quam edidit HHagen in Anecdotis Helveticis (Gramm Latini Suppl) p 297, 4 post* inuenitur *addita sunt haec in cod Bern A 92 sched 28*: Exemplum de suadeo. Ouidius metamorphoseos in libro VIII^{uo}: 'Suasit amor facinus, proles ego regia Nisi Scilla'.

92 *Brambach inscr Rhen 2031 = Carm epigr 360 (2)*: cape pignus amoris.

---

79 Ille mihi *recepi ex* ***N X***, Ille (uel illa *sscr*) ***v***, Illa mihi ***M g*** *Burm vulgo* || beata ***R*** 80 potentem est ***g*** ***ς*** 81 furtorum maxima *Hellmuth* 82 que *om* ***ς*** 83 $\overset{a^2}{\text{q}}$ curis ***F*** 84 Corpora *cGoth* 85*sq* fatali (*item Hyginus et L*) ***F n h l g ς*** *VA vulgo*, uitali ***v O e ς R*** *Merkel* || uitali crine parentem Nata ***e ς*** *cSprotii* 87 *habent Priscianus* ***X*** *Plan VA, non habent (add i mg* ***m***, *i l* ***v***^{2} ***n***) ***v O R***, *del post Heinsium (cf praef ed*^{2} *p XXV) Merkel* || sceleris (*sed cf VII 647*) ***F h m n ς*** *Plan A Hs vulgo olim* || pretium sceleris (*coll 105*) *Bentley*, pignus sceleris *Vollmer* || pr. ponte ***m*** 88 hostis ***N***, hostes ***n*** *cett vulgo* || meritis ***ς*** *Hs vulgo olim* 89 trementem (uel pauentem *sscr*) est ***ς***, pauentum est ***R*** || est *om ccGoth et Rhenov, del Hs* 90 Spasit ***v*** || gloria (uel regia *sscr* ***v***) ***M v***, regia ***m*** *et i r* ***n*** 91 Silla ***h*** || *sic* ***v F l ς R*** *Merkel*, patriamque ***N ς***, ***h*** patri(ā, ę *corr* ***m*** *2*, e *sscr* ***m*** *3*)que ***M***, $\overset{\text{ł e}^2}{\text{patrios}}$que ***e***, patriosque ***ς*** *Hs vulgo olim* || *παραδίδωμι τὴν ἐνεγκαμένην καὶ τὸν ἐμὸν θάλαμον Plan* 92 nisi (te *i r* ***m*** *2*) ***F*** 93 Purp. $\overset{r^2}{\text{c}}$inem ***M*** || nec *i r* ***N***

sed patrium tibi crede caput!' scelerataque dextra
munera porrexit. Minos porrecta refugit
turbatusque novi respondit imagine facti:
'di te summoveant, o nostri infamia saecli,
orbe suo, tellusque tibi pontusque negetur!
certe ego non patiar Iovis incunabula, Creten,
qui meus est orbis, tantum contingere monstrum.'
Dixit, et ut leges captis iustissimus auctor
hostibus inposuit, classis retinacula solvi
iussit et aeratas inpelli remige puppes.
Scylla freto postquam deductas nare carinas
nec praestare ducem sceleris sibi praemia vidit,
consumptis precibus violentam transit in iram,
intendensque manus passis furibunda capillis
'quo fugis' exclamat, 'meritorum auctore relicta,
o patriae praelate meae, praelate parenti?
quo fugis, inmitis, cuius victoria nostrum
et scelus et meritum est? nec te data munera, nec te
noster amor movit, nec quod spes omnis in unum
te mea congesta est? nam quo deserta revertar?
in patriam? superata iacet. sed finge manere:
proditione mea clausa est mihi. patris ad ora?
quem tibi donavi! cives odere merentem,

---

94 que *add* **h**² ‖ dextra *i r m* 96 imagine monstri *g* 98 Orbe (ł suo²) tuo **M**, Orbe (ł suo²) polus **N**, orbe pio *Hs* ‖ tibi celumque (ł pontus²) **e**, tibi coelumque ς ‖ negentur *cMedic Hs vulgo olim* 100 Quae (uel Qui *sscr* **s**) **s** ς *Hs vulgo olim* 101 cap/tis (i *eras*) **N** **F** 102 (re *s l m 2*)tinacula **h** 103 impelli ς *ccSprotii et Dresd Hs vulgo olim*, impleri (uel impelli *sscr*) **v**, impleri (*sed cf her 3, 153 et NJhbb 1893, 629*) *cett* ω *vulgo* ‖ puppes *i r* **F**², puppem **h** 104 Postquam silla freto d: carinas nare **h** ‖ Silla **l** ‖ mare (uel nare *sscr*) **v** ‖ *desinit hic* **v** 105 sceleri sua *Hs* 106 uiolen(t *a m 2*)ā² **N** ‖ (ł trādit (trāsit *inde m 2*)) uadit **F** ‖ ad iram *cSprotii* 107 passis **F h l m** ς ω, sparsis **e h**² ς, (spar *i r m 2*)sis **N**, fossis **M**, scissis *c1huan* ‖ furiosa (uel furibunda *sscr*) *cSprotii* 108 auc(tri *i r m 2*)ce **N** 110 nostrum (est *add m 2*) **N** 112 Noster mouit amor ς *Hs*, N. amor tenuit ς *Bothe* ‖ in uno ς 113 cogesta **h**, conie(s *i r*)ta **e**, coniecta **p** ς 114 Impatriam **M** 115 *sq* (ob *ex* ad *m 2*, ad *sscr m 3*) ora **N**, ad ora (ab *i mg m 3*) **e**, ab ore ς, ob ora (ł ab ore²) ς *cSprot Hs* ‖ *sunt qui signum interrog ponant aut semel post* donavi (*Korn*) *aut bis post* ora *et post* donavi (*Merkel*) 116 Quem tibi **M F h** ς *R Riese*, Que/ (m *eras*) tibi **N l**, Quae (ł Quem *sscr* **e**²) tibi **e** ς *VA vulgo olim* ‖ /odere **M** ‖ merentem (ł manentem *sscr m 2*) **e** ‖ ciues o. merentem *i r n*

finitimi exemplum metuunt: exponimur orbae,
terrarum nobis ut Crete sola pateret.
hac quoque si prohibes et nos, ingrate, relinquis,
non genetrix Europa tibi est, sed inhospita Syrtis,
Armeniae tigres austroque agitata Charybdis.
nec Iove tu natus, nec mater imagine tauri
capta tua est (generis falsa est ea fabula!): verus
et ferus et captus nullius amore iuvencae,
qui te progenuit, taurus fuit! exige poenas,
Nise pater! gaudete malis, modo prodita, nostris
moenia! nam fateor, merui et sum digna perire.
sed tamen ex illis aliquis, quos inpia laesi,
me perimat! cur, qui vicisti crimine nostro,
insequeris crimen? scelus hoc patriaeque patrique est,

117 *sq* exponimur orbae, terrarum — pateret] *sic, ubi post Bentleium P de Winterfeld* (*cf Jhb cl Alt 1901 II 294 Ehwald*) orbe *idem quod* orbae *esse vidit, scripsi* (*cf Hermes XXXIX 58*) *cum* ***M*** ‖ exponimur orbe *probante Hs* ***M*** *cMedic R* ł obstruximus orbem *sscr* ***m***, exponimur orbem *cBas*, exponimus orbem ***N***, obstrinximus (ł expellimus ł remouimus *sscr m 2*) orbem ***e***, obstruximus orbem ***n s*** *cett VA Burm vulgo* ‖ *versum obelo not Merkel*^{2} ‖ obstruximus o. t. nobis, ut *in ed Bachii distinx Ochsner* ‖ expungimur orbae *Bentley*, expendimus orbem *Adv cr II 86 Madvig*, exposcere, in orbe *Korn*, seponimur orbe *Rev d Ph 1895, 140 Tournier* ‖ exponimur orbae, ut — patescat *P de Winterfeld* 118 Terr. Crete nobis ut *ad Ter Maurum p 262 Santen* ‖ pateret *i r* F^2, maneret ***g*** ‖ et Cr. s. pateret? *Ehwald*, vel Cr. s. pateret *Vollmer* 119 Hac quoque ***N e l*** ς ***R*** *Hs vulgo olim*, Hanc quoque (*sed cf NJhbb 1894, 780*) ***M F n h*** ς *VA vulgo* ‖ prohibes, si nos *Burm* 120 Nec genitrix ***h*** ‖ tua est ***p*** ‖ est *om* ***e*** ς *del Hs* 121 Armeni(y)ęque tigres ***N h*** ς, Armenięue tigr. ***s*** ς ***A*** *Hs vulgo olim*, Armeniae aut t. *Hs*, Armeniae tigresque *Ehwald* ‖ Austrove *Hs* ‖ caribdis ***M h***, caripdis ***l***, caripus ***F***, *inde* caripd^{i}s F^2 122 *sq* natus, falsa nec imagine tauri Lusa tua est genitrix (falsa est ea fabula), uerum ς *Ciofanus*, natus, falsi nec imagine tauri Ducta tua est genitrix (falsa est ea fabula), verus *p 127 Hartman* 123 *sq* Capta (*cf 124*) ***N***, Ducta ***M*** *Hs vulgo*, Lusa ***X m ω*** ‖ est *om cSprotii* ‖ generis ***N l*** e^2 (*sscr m 3* ***m***) h^3, gen(itrix *i r m 2*) ***M***, genitrix ***F e h*** *cSprot* ‖ falsa est et fabula ***e p*** ς ‖ uerus e^2 ς ***R*** *Jahn vulgo*, uerū (*i e* uerum, s *post* ū *eras*, ū *ex corr* ***F***, ¯ *add* ***m n***) ***A RV***, ἀλλὰ τῷ ὄντι *Plan* ‖ est *add* ***e*** ‖ generis falsa est ea fabula vestri *'unus Heinsii' Capoferreus vulgo olim* ‖ generis — vestri. Verus is et *vel* At ferus et *Baumg-Crusius* 124 *del Merkel*^{2} ‖ Sed ferus *Burm*, Et merus *Lemaire* ‖ Et ferus et captus n. a. puellae *Advers III c 21 Barth* 128 Me tamen *cGronov Hs vulgo olim* 129 *sq* cur quo vicisti crimine nostrum Insequeris crimen? — est, officium tibi fit *Rev Phil 1895, 141 Tournier* ‖ nostro (ł duro^2) ***e*** 130 patrique ***F h*** ς ***RA*** *vulgo*, patrique ***M***, patrisque ***N*** F^2 ***e l g V*** ‖ est *addidi ex* ***M R***, *om cett VA vulgo*

officium tibi sit! te vero coniuge digna est,
quae torvum ligno decepit adultera taurum
discordemque utero fetum tulit! ecquid ad aures
perveniunt mea dicta tuas? an inania venti
verba ferunt idemque tuas, ingrate, carinas?
iamiam Pasiphaen non est mirabile taurum
praeposuisse tibi: tu plus feritatis habebas!
me miseram! properare iubet, divolsaque remis
unda sonat; mecumque simul mea terra recedit.
nil agis, o frustra meritorum oblite meorum:
insequar invitum puppemque amplexa recurvam
per freta longa trahar!' vix dixerat, insilit undis
consequiturque rates faciente cupidine vires
Gnosiacaeque haeret comes invidiosa carinae.
  Quam pater ut vidit (nam iam pendebat in aura
et modo factus erat fulvis haliaeetus alis),
ibat, ut haerentem rostro laceraret adunco.

---

131 tibi fit (ł sit *sscr e²*) *e cCantabr* ‖ uero *scripsi cum A ω*, uere (*corr e²*) *e s ς Hs vulgo*, σοῦ δ' ἄρα σύνευνος ἐπαξία ἧ—ἠπάτησε *Plan* ‖ *sensus est*: '*Pasiphae digna est, cuius verus coniunx* (*qui nunc, quamquam diceris, non es*) *sis tu, non ille taurus, qui nunc est*' (*cf 136*) 133 διφυῆ *Plan*, dissortemque *Hs* ‖ et (hec *inde n*) quid *O*, (et *i r m 2*) quid *h* 134*sq* peru. maledicta (mea² *sscr*) *e*, p. me(a *add m 2*) dicta *F* ‖ mea dicta (tuas *om*, an i. uenti *i r m 2*, *eadem sscr m 3*) *M* ‖ an—idemque *om N*, *i l add n* 135 *om* (*i mg add m 2*) *M* ‖ carina (s *add m 2*) *N* 136 Iam (iam *alterum add m 2*) *h* ‖ pasiphaen *ς Plan VA*, phasiphen *M*, pasyphen *e R*, pasiphen *cett* 138 preparare *R* ‖ iubet (*litteras nunc evanidas*, — ł iuuat *fort fuit — sscr in M, super quas glossam* minos *sscr m*) *O ς Ehwald*, iuuat *X ω vulgo* ‖ diuolsaque *N*, diuulsaque *M n e ς vulgo*, diuisaque *F h l e² m g*, diffisaque *Hs* 139 mecumque simul mea *recepi ex N e h p ς*, mecum simul et m. *F*, mecum simul (ha *i r*) mea *M*, mecum simul ah m. *l ς R vulgo*, mecum simul et m. *ς*, mecum sine me mea *Hs* ‖ diuolsaque—mecumque] que—que *inter se respondere censet Ehwald* ‖ recedi(s *ex* t *m 2*) *F* 141 puppemque (que *om h*) *O F h l ccBerol et Vrat*, pupemque *R*, puppimque (*cf 148*) *e ς VA vulgo* 142 trah(o *ex* a *m 2*)r *F*, ferar *ς* ‖ undas *ς Hs vulgo olim* 143 *del Hs* 144 que *om h* 145*sq* in aura *cSenat alter et e coni HAKoch*, μετέωρος ἦν ἐν ἀέρι *Plan*, in auris *ς cSenat prior*, in auras *A ω* ‖ in auris, Ut modo *Capoferreus* 146 factus auis *e g s ς ω* ‖ haliaeetus alis *ς Loers*, haliaeetos alis *ς Hs*, ξανθαῖς πτέρυξιν ἁλιαίετος *Plan*, haliaetus in alis *ς*, alietus in a. *M h*, (h)aliethus in a. *ω*, alictus in a. *l*, halietus in a. *g*, halietos (u² *sscr*) in a. *N* (ł aliotus *sscr*), alietos in a. *F*, alyethos in a. *e* 147 laniaret *ς cSprotii* ‖ acuto (uel adunco *sscr*) *cSprotii*

illa metu puppim dimisit, et aura cadentem
sustinuisse levis, ne tangeret aequora, visa est.
pluma fuit: plumis in avem mutata vocatur
ciris et a tonso est hoc nomen adepta capillo.
Vota Iovi Minos taurorum corpora centum
solvit, ut egressus ratibus Curetida terram
contigit; et spoliis decorata est regia fixis.
Creverat opprobrium generis, foedumque patebat
matris adulterium monstri novitate biformis.
destinat hunc Minos thalamo removere pudorem
multiplicique domo caecisque includere tectis.
Daedalus ingenio fabrae celeberrimus artis
ponit opus turbatque notas et lumina flexu
ducit in errorem variarum ambage viarum.
non secus ac liquidis Phrygius Maeandrus in undis
ludit et ambiguo lapsu refluitque fluitque
occurrensque sibi venturas adspicit undas
et nunc ad fontes, nunc ad mare versus apertum

Labyrinthus. Ariadnes corona.

162*sq Sen Herc fur 683*: qualis incertis vagus Meander undis ludit et cedit sibi *sq* ‖ *Vibius Sequester p 7, 10 Burs*: Maeandros Cariae gentis Asiae; hic tam flexuosus est, ut in sese recurrat.

---

148 dimittit at aura ς *vulgo olim* ‖ dimisit: pluma cadentem (*cf 150 VI 667 IX 782*) *malim* 149 *sq* aequora fertur ς ‖ sustinuisse, levis ne tangeret—Scylla fuit: plumis *Rev Ph 1895, 141 Tournier* ‖ spuma ruit plumis *Rev Ph XXVIII 1 Havet* 151 Cy(i)rris *e h*, C(y *ex* u *m 2*)ris ***M*** ‖ a rapto *cMedic* ‖ adempta ***F***, ade/pta (m *eras*) ***N*** 152 taurorum sanguine (t corpora *sscr e*²) ***F e l*** ς, taurorum munere *s* 153 ut egr. ς *RA Hs vulgo*, et egr. *A V* (ł is² *sscr*) ‖ curetida ***O e*** ς *VA*, creteida *n cett* 157 thalamo ***N***, thalam(i *i r*) ***M***, t(h)alami ***F e h*** ς *ω*, thalamis ***l*** ς *Hs vulgo olim* ‖ retinere (mouere *sscr*) *h* 160 /// ponit (Ini *sub ras dignoscitur* ***N***) ***O*** ‖ turbatque uias ς ‖ lumina ***F h*** ς, limina ***O e l h***² ς *ω Jahn* ‖ flexu(ł sus *sscr e*²) ***O F*** ς* *g* ς *ω*, flexum (*sed cf NJhbb 1894, 780*) *m n* ς *Hs vulgo olim*, flexus ς ‖ limina tecti (uel flexu *sscr*) *cSprotii*, lumina flexim *coni Hs* 162 *sic* (phrigus (i² *sscr*) ***M***) ***M h*** ς *Korn*, liquidus phri(y)giis ***l*** ς *Hs vulgo olim*, liquid(us *i r m 1*, ł dis *sscr m 2*) frygiis (ł us²) ***e*** ‖ m(a)eandros ***e l*** ς *ω Hs vulgo olim*, menandros ***F*** *cZwicc*, meander ς ‖ in aruis ***F l*** ς *Plan Hs vulgo olim* ‖ liquid(i *ex* u)s phrigius (*prior virgula litterae* u *et totum* s *i r m 2*) meandrus in undis ***N***, liquidos phrygius maeandros in arcus *cTwisdenius prior* 163 ludit; in ambiguo lapsu *Ciofanus* 164 165 *om* ***O***, *i mg m*, *i l n* ‖ prospicit *cArondel* 165 in mare ς *Hs vulgo olim*

incertas exercet aquas: ita Daedalus inplet
innumeras errore vias; vixque ipse reverti
ad limen potuit: tanta est fallacia tecti.
Quo postquam geminam tauri iuvenisque figuram
clausit et Actaeo bis pastum sanguine monstrum
tertia sors annis domuit repetita novenis,
utque ope virginea nullis iterata priorum
ianua difficilis filo est inventa relecto,
protinus Aegides rapta Minoide Diam
vela dedit comitemque suam crudelis in illo
litore destituit. desertae et multa querenti
amplexus et opem Liber tulit, utque perenni
sidere clara foret, sumptam de fronte coronam
inmisit caelo. tenues volat illa per auras,
dumque volat, gemmae nitidos vertuntur in ignes
consistuntque loco specie remanente coronae,
qui medius Nixique genu est Anguemque tenentis.

Daedalus et Icarus. Perdix.

Daedalus interea Creten longumque perosus
exsilium tactusque loci natalis amore
clausus erat pelago. 'terras licet' inquit 'et undas
obstruat, at caelum certe patet; ibimus illac:
omnia possideat, non possidet aera Minos.'

---

166 (Incert *i r m 2*)as *M*, Et dubias (ł incertas *i mg n*) *N p* ς, Incertas (ł et dubias *sscr m 2*) *e*, Diuersas *cMedic* ‖ ut dubias e. aquas, ita *temptavi* 168 texti *Gronovius* 169 tauri geminam (*ex codd?*) *Hs* 170 actheo *e* ‖ pastum semine *cBerol* 172 Atque ope *cVratisl* ‖ superata *N ccMedic et Spir*, iterata (uel intacta *sscr*) *s* 173 filio *R* ‖ relecto *cPal DanHeinsius vulgo*, relicto *A ω* ‖ *τὴν πύλην εὗρε ταύτης ἐξάψας τὸ νῆμα Plan* 174 minoi(de dia *i r m 2*) *N*, minoida (*corr F²*) diam *F l* ‖ (chi *i r m 2*)am *F*, (chi *m 2*)a(m *m 2*) *h*, chiam *cSprot* ς *R*, dian ς *Hs vulgo olim*, chian ς, dya *e*, dian ς 175 que *om h* ‖ ipso *e* 176 destituit (uel deseruit *sscr*) *s*, deseruit ς *Hs vulgo olim* ‖ desert(e et *i r m 2*) — multa perhenni (querenti *sscr m 2*) *N* ‖ multo (a² sscr) (querenti *i r m 2*) *M* 177 *om O*, *i mg m* ‖ querenti — utque *i l n* ‖ Amplexusque et ς 179/234 *exstant in τ* 179 Iam misit *N*, Imposuit (uel Immisit *sscr*) *cSprotii* ‖ ille *h* 180*sq* uolant gemmae *VA* ‖ subitos ς *vulgo olim*, subitos (uel nitidos *sscr*) *cSprot* ‖ Dumque volat, g. nitidum v. in ignem, qui medius — tenentis, Consistuntque — Coronae *Möbius* 182 *del Bentley* ‖ nix(ique *i r m 2*) *N*, nisique ς ‖ est *om* (*add m 2*) *N* ‖ anguenque *h* 184 tractusque (*sed cf 224*) *cMed Hs vulgo olim* ‖ soli nat. ς *Hs vulgo olim* 185 Clasus (*corr m 2*) *h* ‖ pelag(u *i r m 2*) *M* ‖ licet inquit et *i r n* 186 late patet *cSprot* ‖ patet et licet armis (t ibimus illac *sscr τ*, *i mg F²*) *τ F h l g* ‖ ill(ac *i r m 2*, ł o *sscr m 3*) *N*, illo *e*

Dixit, et ignotas animum dimittit in artes
naturamque novat. nam ponit in ordine pennas,
a minima coeptas, longam breviore sequenti,
ut clivo crevisse putes. sic rustica quondam
fistula disparibus paulatim surgit avenis.
tum lino medias et ceris adligat imas
atque ita conpositas parvo curvamine flectit,
ut veras imitetur aves. puer Icarus una
stabat et ignarus sua se tractare pericla
ore renidenti modo, quas vaga moverat aura,
captabat plumas, flavam modo pollice ceram
mollibat lusuque suo mirabile patris
inpediebat opus. postquam manus ultima coepto
inposita est, geminas opifex libravit in alas
ipse suum corpus motaque pependit in aura.
Instruit et natum 'medio' que 'ut limite curras,
Icare', ait 'moneo, ne, si demissior ibis,
unda gravet pennas, si celsior, ignis adurat.
inter utrumque vola! nec te spectare Booten
aut Helicen iubeo strictumque Orionis ensem:
me duce carpe viam!' pariter praecepta volandi
tradit et ignotas umeris accommodat alas.

188*sq* animum—longam (190) *i l n* ‖ demittit ***F n g*** ς, demisit ***p***, dimisit *cSprot*, diuertit ς ‖ et ignotas longam breuiore sequenti (animum dimittit in artes *sscr m 2*) ***M*** 189 nouit (*corr*) *e*, nouam *cBonon* 190 *del Merkel* ‖ sequenti ***O*** *Hs vulgo*, sequente ***τ X*** *ω Jahn* 191 (cli *i r m 2*)uo ***F*** ‖ creuisse (ł caruisse *sscr m 2*) ***M*** 192 paulat(i *ex* a)m s. a/$^{\text{u}^2}$enis ***M*** 193 Tunc ς ‖ imas *i r* F^2 194 dispositas *s* ς ‖ flectit *i r* F^2 194/197 *om* ***τ*** 195 imitentur ς *Hs vulgo olim* 197 renidenti ς *VA vulgo*, reni/$^{\text{t}^2}$enti ***M***, renitenti (i. ridenti ł renidenti *sscr* e^2) *cett* ***R*** ‖ mouerit *Hs* 198 afflabat *vel* tractabat *Hs* ‖ et flauam ***M R***, flaua ***τ***, flāu/ (u *partim i r*) ***F*** 199 uisuque ***N*** *cMedic* ‖ plausuque ς, lusu et ***τ*** 200 coepto *recepi ex* ***A*** *VA*, c(o)eptis ***e m*** ς ***R*** *vulgo* 201 gemin(a *ex* i *m 2*)s—alas ***M***, geminis—alis *cArgent Plan HVoss* ‖ uibrauit ς 203 natam (*corr*) ***τ*** ‖ medio quo lim. ***N*** ‖ medioque in lim. ***τ*** ς, medio tu lim. *cGronov* ‖ limine ς 204 demissior ***M l*** ς, dimissior ***τ N F h e m*** ς 205 pinnas (*corr m 2*) ***N*** ‖ aduret ***F*** 206*sq* Inter/^{at} (que *eras*) ***M*** ‖ nec te ***e*** ς *ω vulgo*, ne(u *i r m 2*) te ***F***, neu te *cett* ‖ neu te—iubeam *Hs* ‖ boote ***h e***, bootem ς, boeten ***l*** 207 elicem ***M*** *Ben*, elycē ***e***, elicen ***F h*** ‖ strictumue ς *Burm vulgo olim* 208 uolando (i *sscr m n*) ***O*** 209 Tradidit ign. ***τ***

inter opus monitusque genae maduere seniles,
et patriae tremuere manus. dedit oscula nato
non iterum repetenda suo pennisque levatus
ante volat comitique timet, velut ales, ab alto
quae teneram prolem produxit in aera nido,
hortaturque sequi damnosasque erudit artes
et movet ipse suas et nati respicit alas.
hos aliquis tremula dum captat harundine pisces,
aut pastor baculo stivave innixus arator
vidit et obstipuit, quique aethera carpere possent,
credidit esse deos. et iam Iunonia laeva
parte Samos (fuerant Delosque Parosque relictae),
dextra Lebinthos erat fecundaque melle Calymne,
cum puer audaci coepit gaudere volatu
deseruitque ducem caelique cupidine tactus
altius egit iter. rapidi vicinia solis
mollit odoratas, pennarum vincula, ceras;
tabuerant cerae: nudos quatit ille lacertos
remigioque carens non ullas percipit auras,
oraque caerulea patrium clamantia nomen
excipiuntur aqua, quae nomen traxit ab illo.

---

218 *citatur* [stivaeve] *in Glossario Osberni* (*Mai class auct VIII*) *511.*

---

210 op'[2] ~[2] (monitusque) maduere gene maduere *F* 211 cecidere *cHamb* 212 le(v[2])uatis *M*, leuatis *τ* 213 Ante euolat *h* ‖ uelit aues *τ*, aues (*corr m 2*) ab alti (*corr m 2*) *l* 214 Qui ten. (prolem *i mg m 2*) prod. *e* ‖ producit ς, deduxit ς ‖ in aere ς 217 *cf ars II 77* 218 baculo/ (s *eras*) *N* ‖ stiuaue *N e cRhenov Hs vulgo*, stiua(que *i r m 2*) *M*, stiuaeque ς *VA*, stiuaque *cett R* ‖ enixus *R* 219 obstipuit *O Riese*, obstupuit *m X vulgo olim* ‖ aera ς 221 fuerant ς *Hs vulgo*, fuerat *A ω* ‖ delos(que *om*) *τ l* ‖ relicta *cRhenov* ‖ *parenthes pos Jahn* ‖ Samos, fuerant D. P. relictae: Dextra *vulgo olim* 222 lebinthus *M e Korn*, Labynctos *R*, *Λέβεδος Plan* ‖ erat *om h*, erant ς *Hs vulgo olim* ‖ caline *τ l*, calīne *h*, caligne (uel colone *sscr*) *cSprotii*, calone *s*, carimne *g*, *Κάλυμνος Plan*, calyndne *V*, Calydna *A* 223·226 *om τ* 223 p(v[2])er *F* 224 t/actus (r *eras*) *M*, tractus ς *R Hs vulgo olim*, captus ς, *βαλλόμενος Plan* 225 rapidi// (& *eras M*) uicinia *M e*, rapidi ad uicinia *N p* ς, rapidi at u. *fort cum g* ς *R scribendum* ‖ rabidi *Vollmer* 226 (o *ex* a *i r m 2*)doratas *M*, od(o *i r m 2*)ratas *N*, odorat(as *i r m 2*) *F*, adornatas *vel* adaptatas *Hs* ‖ p(e *ex* i *m 2*)nnarum *N* 227 Tabuerunt *cMedic* 228 non *i r n* ‖ concipit ς

At pater infelix, nec iam pater, 'Icare', dixit,
'Icare', dixit 'ubi es? qua te regione requiram?'
'Icare' dicebat: pennas adspexit in undis
devovitque suas artes corpusque sepulcro
condidit, et tellus a nomine dicta sepulti.
Hunc miseri tumulo ponentem corpora nati
garrula limoso prospexit ab elice perdix
et plausit pennis testataque gaudia cantu est:
unica tunc volucris nec visa prioribus annis,
factaque nuper avis, longum tibi, Daedale, crimen.
namque huic tradiderat, fatorum ignara, docendam
progeniem germana suam, natalibus actis
bis puerum senis animi ad praecepta capacis.
ille etiam medio spinas in pisce notatas
traxit in exemplum ferroque incidit acuto
perpetuos dentes et serrae repperit usum.
primus et ex uno duo ferrea bracchia nodo
vinxit, ut aequali spatio distantibus illis
altera pars staret, pars altera duceret orbem.
Daedalus invidit sacraque ex arce Minervae
praecipitem misit, lapsum mentitus; at illum
quae favet ingeniis excepit Pallas avemque
reddidit et medio velavit in aere pennis,
sed vigor ingenii quondam velocis in alas

---

237 *Auctor de dubiis nom* (*Keil V 587*): Perdix generis feminini, ut Varro (*sic, cf Testim ad II 494 825*) 'garrula limoso prospicit elice perdix'.

244 *sq Conr de Mure p. 135*: 'Ille etiam medio pinnas in—in exemplum'.

---

231 (A *i r m 2*, E *fort fuit*)t ***M*** ‖ sed nec pater (*fort recte, cf IV 153*) ***N*** ‖ icace (*corr*) ***F*** 232 *om* (*lacuna indicata*) ***τ*** ‖ ubi es dixit ***e*** ‖ qu(a *ex* o *m 2*) ***M*** 233 conspexit ***F*** ς *vulgo olim* ‖ undas (*corr* ***h***) ***τ h*** 235 est tellus ς *Polle* ‖ de nomine *cSprot* ‖ sepulti est ***e h p*** ς 237 *sic Merkel*, limoso prospicit elice *Auctor de dubiis nom*, ramosa prospexit ab ilice (elice ***h***) ***A*** *ω vulgo olim* ‖ respexit ς 238 plausa est ***p*** ς ‖ p(e *ex* i *m 2*)nnis ***N*** ‖ uoce est ***s*** *cSprot* ς 239 ***i l h***[2] ‖ tum *ed Vinc Bothe* ‖ Unica nun *cSprot* 240 magnum tibi *cGronov* 242 natalibus auctum *ccBas et Strozz Bothe* 243 rapacis (*corr* ***n e***[2]) ***O e R*** 244 spi/na(s *ex corr m 2*) ***F*** .‖ notatas (uel natantes *sscr*) ***s*** 245 incidit *i r* ***F***[2], inducit ***l*** ς 246 e(t *i r m 2*) ***N*** ‖ usu/ (m *i r m 2*) ***M*** 247 ex imo ς ‖ nudo (*corr*) ***h*** 248 Iunxit ς 249 (st *i r m 2*)aret ***M*** 251 mittit ς *Hs vulgo olim* 252 accepit ς ‖ pallas excepit ***e*** 253 Redidit ***l*** ‖ uelatur ς ‖ plumis ς

inque pedes abiit; nomen, quod et ante, remansit.
non tamen haec alte volucris sua corpora tollit
nec facit in ramis altoque cacumine nidos:
propter humum volitat ponitque in saepibus ova
antiquique memor metuit sublimia casus.

Aper Calydonius. Meleager.

Iamque fatigatum tellus Aetnaea tenebat
Daedalon, et sumptis pro supplice Cocalus armis
mitis habebatur, iam lamentabile Athenae
pendere desierant Thesea laude tributum:
templa coronantur, bellatricemque Minervam
cum Iove disque vocant aliis, quos sanguine voto
muneribusque datis et acervis turis honorant.

Sparserat Argolicas nomen vaga fama per urbes
Theseos, et populi, quos dives Achaia cepit,
huius opem magnis inploravere periclis.
huius opem Calydon, quamvis Meleagron haberet,
sollicita supplex petiit prece: causa petendi
sus erat, infestae famulus vindexque Dianae.

Oenea namque ferunt pleni successibus anni
primitias frugum Cereri, sua vina Lyaeo,
Palladios flavae latices libasse Minervae.
coeptus ab agricolis superos pervenit ad omnes

---

266 *citatur* [acerra] *in Gloss Osberni p 46* (*cf ad 218*),

---

255 quod *om* ***l*** ‖ nomenque quod ante ***s*** ς 256 Nec tamen *cSprot* 257 ***i l n*** 258 Praeter humum ***s*** ς *cSprot* 259 metuit s. casus ***i r N*** ‖ uitat subl. *unus ex Heinsianis* 260 ethnea ***O l***, hetnea ***h*** 262 mactus hab. *Merkel* 263 Reddere d. *cSprot*, Soluere d. ς ‖ des(i *per ras ex* u)erant ***M***, desierant (desuerant *sscr m 2*) ***l***, debuerant *cMoreti*, desuerant ***e*** *coni Hs* 264 iaculatricemque ***s*** 265 diis (que *add m 2*) ***h*** 266 aceruis *recepi* (*cf V 131 Tibull IV 6, 1*) *ex* ***M F h e g*** ς, acerus (acerris ***n***, ł aceruis *sscr m 3*) ***N***, *σωροῖς ἀρωμάτων Plan*, acerris ***l n*** ς ***R*** *vulgo* ‖ adorant ***e*** ς, ł adornant ł honorant *sscr* ***e***[2] 267 f(a *ex* or)ma ***M***, Fama *Hs vulgo olim* 268 The(ł ger[2])se(o *ex* u)s—cœpit ***M*** ‖ achayca ***e*** 270 *om* ***M***, *i mg* ***m*** ‖ meleagron ***e*** 271 supplexque petit ***M R*** ‖ petenti (ł d *sscr m 2*) ***N*** 272 incultae *cLangermanni* ‖ uulnus uindexque ς 273 pleni s. anni ***e*** *vulgo*, pleni/(s *eras*) s. anni (*ras supr* i *alterum*) ***M***, pleni(s *add m 2*) s. anni/ (s *eras*) ***N***, plenis s. annis ***F l*** ς ‖ ferunt homines pleni s. anni ***h*** 274 Primitias, frugem ς *Hs vulgo olim* ‖ lieo ***M h*** 275 Palladias ***F*** 276 Cętus (*corr m 2*) ab ***N*** ‖ argolicis (al' agricolis *sscr* ***F***[2] ***l***[2]) ***F l***

ambitiosus honor; solas sine ture relictas
praeteritas cessasse ferunt Latoidos aras.
tangit et ira deos. 'at non inpune feremus,
quaeque inhonoratae, non et dicemur inultae'
inquit, et Oenios ultorem spreta per agros
misit aprum, quanto maiores herbida tauros
non habet Epiros, sed habent Sicula arva minores.
sanguine et igne micant oculi, riget horrida cervix,
et saetae similes rigidis hastilibus horrent.
[stantque velut vallum, velut alta hastilia saetae]
fervida cum rauco latos stridore per armos
spuma fluit, dentes aequantur dentibus Indis,
fulmen ab ore venit, frondes adflatibus ardent.
is modo crescentes segetes proculcat in herba,
nunc matura metit fleturi vota coloni

---

277 Inuidiosus (*cf fast VI 36*) ***N*** ς *vulgo olim* ‖ honos ς *vulgo olim* ‖ solas *i r **n***, sol(a *ex* o)s ***M*** 278 Pr(a)eteritas (praet. cessasse *artissime coniungenda, cf ceterum V 547 trist IV 10, 59 alia*) *recepi ex **A** ω*, Praeteritae ***e*** ς *Hs vulgo* ‖ f(e *i r m 2*)r(unt *i r m 2*) ***N*** ‖ latoidos ς *ed Juvencii* (*Paris 1770*), l(a *ex* e *m 2*)toidos ***N***, latoides (o *sscr m 2*) ***M***, lat(h)oidas ***F l*** *ω*, latonidos ***g***, letoidos *cRhenov Hs vulgo olim* 279 at non dicemur inultae ***O R*** ‖ at non inpune feretis *coll XI 207 post Bentleium Hartman* 280 Qu//qu(e *ex* a *m 2*)n [e², i²] honoratae (*supra* que *ras*, Quamquam *fuit*) ***M***, Aut inhonoratae ***N***, Quamquam inhonoratae ***R*** ‖ nec nos impune feremus ***O R*** ‖ dice(mur *i r m 2*) ***l*** ‖ *fort verum servavit **M*** 281 Dixit et ***g*** ‖ et œnios ***F l h*** *Korn*, (et œnios *i r m 2*) plenos (*virgula deletum*) ***N***, et (implenos *virgula del m 2*, œnios *sscr m 2*, oenios *ab alia m rec i mg*) ***M***, et œneos ς *vulgo*, et ęneos (ł olenyos *sscr m 2*) ***e***, et aonios ς, et in pelnos (*sic*) ***R***, et Oeneios *VA*, et Olenios *e coni Hs* ‖ uictorem (ł ultorem *sscr m*) ***M R***, (ul *ex* uic *m 2*)torem ***N*** ‖ *post* ultorem *ras sex fere litterarum in **e*** 282 campos (*virgula del*, tauros *sscr m 2*) ***N*** 283 epirus ***M l*** ς ‖ sed habet ***l***, et habent ***s*** *Bothe* ‖ arva. minaces Sanguine *Ehwald* 284 ardua cervix *cFrancof Burm vulgo olim* 285 *del post Capoferreum et Bentleium Riese* ‖ rigidis [ł densis²] ***e*** ‖ rigidis similes ς, densis similes (*cf XIII 846 Aen III 23*) ς *VA Hs vulgo olim* 286 *om **O*** ς, *i mg **m**, i l ante 285 **n**, del Hs, quem secutus sum* ‖ *utrumque versum* (*285 286*) *del p 6 Braune, item Korn et Ehwald, utrumque poetae dederunt duplicem recensionem sumentes Helm* (*Festschr f Vahlen p 346*) *et* (*Nikander u Ov I 78*) *Vollgraff, sed cf quae dixi Hermes XXXX 213sq* ‖ uelud (*bis*) ***n h*** ς ‖ uelut alta astilia sęte *i r **F**²* ‖ alta astili (*cetera desunt*) ***m*** ‖ velut vallus *vel* valli *Gronovius* ‖ vel ut *Burm* 287 cum *i r **n*** ‖ rauc(a *vel* u *ex* o *m 2*) ***M*** ‖ /lato(s *a m 2*) ***M***, lotos [ł la] ***e*** 289 arent *Hs* 290 Uix modo nascentes *cBas*, Vix modo crescenti *cRhen et e coni Hs vulgo olim* ‖ calcabat *cSprotii* ‖ in herbas ς 291 Nec (*i e et nondum*) matura ς *Hs*, Non mat. ***s*** ς ‖ fletur(i *i r m 2*)/ ***N***

et Cererem in spicis intercipit. area frustra
et frustra exspectant promissas horrea messes.
sternuntur gravidi longo cum palmite fetus
bacaque cum ramis semper frondentis olivae.
saevit et in pecudes: non has pastorve canisve,
non armenta truces possunt defendere tauri.
  Diffugiunt populi nec se nisi moenibus urbis
esse putant tutos, donec Meleagros et una
lecta manus iuvenum coiere cupidine laudis:
Tyndaridae gemini, spectandus caestibus alter,
alter equo, primaeque ratis molitor Iason
et cum Pirithoo, felix concordia, Theseus
et duo Thestiadae prolesque Aphareia, Lynceus
et velox Idas, et iam non femina Caeneus
Leucippusque ferox iaculoque insignis Acastus
Hippothousque Dryasque et cretus Amyntore Phoenix
Actoridaeque pares et missus ab Elide Phyleus.

300*sq* *Lact Plac Comm in Stat Theb II 471*: Pelopea phalanx] id est Argiua, quae auxilio uenerat . ut O v i d i u s refert.

---

293 horrea fruges *p* 294 lento cum p. *cBersm*, cum longo p. *e* 295 Ba/caque (c *eras*) ***M***, Bachaque *e* ‖ florentis (*cf VII 702*) ***N*** ς 296 canesue ς *Hs vulgo olim* 298 nec se nisi m. ***M*** *e* ς *et pro var lect cSprotii Hs vulgo*, nec magnis m. ***N*** nec sese in m. ***F h l m n*** ς *ω*, nec magnae mœn. *coni Hs* 299 meleagros ***F h l*** ς *cSprotii*, meleagr(o *ex* u)s ***M***, meleagrus *R*, meleager ***N*** *e* ς 300 Leta manus ***h*** ‖ coiere ***M*** *e*² ς, caluere *e* (*i r n*) *cett* 301 Tindaride ***l*** ‖ spectandus (*cf II 366 Hor c IV 14, 17*) ***N*** ς, spectatus ***e h*** ς *R vulgo*, spectatus (a laudatus) (*omnia i r m 2*) ***F***, περίβλεπτος *Plan*, spectandi *g*, spectantes ***M***, pr(a)estantes ***l m n*** *e*² ς *VA Riese* 303 pirithoo ***N l*** ς, Πειρίνϑῳ *Plan*, perithoo ***F*** *ccSenat et Zwicc*, perythoo *e*, cum pithoo ***h*** ‖ peritho ofelix ***M*** 304 Tespiades proles apireia *cSprotii* ‖ prolesque *s* ς *vulgo*, proles(que *om*) *A R*, et proles ς *A* ‖ καὶ Ἀφαρήιος γόνος *Plan* ‖ aphareia ***N*** *Bersm Regius A vulgo*, aph(i ex a)reia ***M***, aphireia ***F***, ephyreia ς, philereia *R*, Ephireia *V*, apyreia (h²) *e*, epyrea *s* ‖ amphireta liceus ***l***, amphireia linceu ***h***, 305 306 ***F*** ς *Hs vulgo*, 306 305 ***O*** ς* ς *VA* 306 Leucippusque *cConstantini Fanens A vulgo*, Talesipusque (Plesippusque *inde m 2*) ***M***, Pelippusque *R*, Phexippusque *s*, Plexi(y)ppusque *cett Plan* ‖ fero (*i e leone, seu pelle leonina, coll 302*) *Bothe* ‖ acast(u *i r*)s ***M***, acasta(us *add m 2*) ***N***, acestus ***h*** 307 Hypotousque dria//sque ***M***, hip. driasque ς ‖ hipoteusque ***h***, hippothoosque ς ‖ amintone (r *sscr* ***F***) ***F*** *cSprotii* 308 Arthorydęque *e* ‖ pares ***h*** *e* ς *ω*, pare/s (n *eras*, duo *sscr m 2*) ***O***, parens ***F l*** ς *cSprotii* ‖ phyleus *e* ς *A vulgo*, phileus ***l*** ς, pileus ***O F h*** ς *RV*, Πήλας *Plan*

nec Telamon aberat magnique creator Achillis
cumque Pheretiade et Hyanteo Iolao
inpiger Eurytion et cursu invictus Echion
Naryciusque Lelex Panopeusque Hyleusque feroxque
Hippasus et primis etiamnum Nestor in annis,
et quos Hippocoon antiquis misit Amyclis,
Penelopaeque socer cum Parrhasio Ancaeo
Ampycidesque sagax et adhuc a coniuge tutus
Oeclides nemorisque decus Tegeaea Lycaei:
rasilis huic summam mordebat fibula vestem,
crinis erat simplex, nodum conlectus in unum;
ex umero pendens resonabat eburnea laevo
telorum custos, arcum quoque laeva tenebat;

---

310 *Priscianus VII 8*: **Ablativus huius declinationis in a productam desinit . . . est autem quando hunc quoque e producta terminant in Graecis nominibus, quae dativum Graecum in η finiunt . . . Ovidius in VIII metamorphoseon: 'Cumque Pheretiade [pheregiade *B*, feretiade *K*, pheritiade *L*, feritiade *G*] et Hyanteo Iolao' [hyanthe oio lao *B*, etyante o ioleo (h²) *R*].**

---

309 deerat *cMedic* ‖ magnive *Hs* **310** que *del Jac a Cruce* ‖ *sic* ***M h*** ς *Plan vulgo*, phereciade ***N F***, fereciade ***l***, pherytyade ***e*** ‖ hianteio ***M***, (h)iantheo ***h l*** *V*, Hyantaeo *A* **311** Impier ***F***, Impi(ger *i r*) ***e*** ‖ euricion ***N F l***, euriaon ***h*** ‖ eur. et cursu ***O e*** ς *vulgo*, eur. cursuque ***F h l*** ς ‖ ethion ***M h*** *ccGoth*, ethemon *cSprotii* **312** Nary(i)ciusque ***O F h l*** ς *RV Regius*, Nericiusque ς *A*, neritiusque ς *Plan* ‖ panopeusque ***l*** ς *R Hs vulgo*, panopeus (que *om*) ***O F h e*** ς *VA*, pelopeus ***s***, papaneus *cSprotii* ‖ (e² s¹) ilu/que ***M***, silusque ***N***, (h)ileusque ***F h e***, illeusque ***l*** **313** Hipasus ***M***, Ipasus ***h***, Ypaphus *cSprotii* ‖ etiamnunc ***F*** ς* ς, etiam tunc ς ‖ in armis ***g*** ς *Hs vulgo olim* **314** ypocoon ***F*** ς, ipocoon ***l***, hypochoon ***e*** ‖ amicis (t) (l *i mg*) ***M*** **315** Penelopeque (s²) ***F***, Penelopesque ***N*** ς ω *vulgo olim* ‖ parrhasio ς ω *vulgo*, parrasio ***F***, pharrasio ***O*** ς* ς, τῷ Παῤῥασίῳ *Plan* ‖ ancaeo ς ω, Ἀγκαίῳ *Plan*, anaceo ***F***, anacleo ***e***, ancaceo ***l***, anceo *cett* **316** Ampycidesque ς *Plan A vulgo*, Aniphytidesque ***e***, Anphicidesque ***h***, Amphitidesque ς *V*, Amphicid(e *ex* i *m 2*)s ***M***, Amphicidesque *cett R* **317** *sq* E(o²)lydes ***e***, Oechides *R* ‖ de(cus *s l m 2*) ***M***, dec'² ***N***, decus *i r* ***F***² ‖ tegeaea ς *R A*, Tegaea *V*, Τεγεᾶτις *Plan*, tegea ***A*** ‖ lycei *VA Burm*, licei ***M h*** ‖ Uenit athalantis c(o)enei pulcherrima uirgo *post 317 in textu* ***M h s*** *cSprot* ς *V*, Venit & Adlantis Cenei pulcherrima uirgo *post 319* ***R***, Venit atalante schoenei p. uirgo ς *Plan A* ‖ nemorique decus Teg. Lyceo, Iasii, Atalanta, venit p. virgo *Bothe* **318** huic (prim *i r m 2*)am ***N***, primam *ccMedic et Urbin* **320** iburnea (*corr m 2*) ***N*** **321** cus(tos *i r m 2*) ***M***

talis erat cultu, facies, quam dicere vere
virgineam in puero, puerilem in virgine possis.
hanc pariter vidit, pariter Calydonius heros
optavit renuente deo flammasque latentes
hausit et 'o felix, siquem dignabitur' inquit
'ista virum!' nec plura sinit tempusque pudorque
dicere: maius opus magni certaminis urget.
Silva frequens trabibus, quam nulla ceciderat aetas,
incipit a plano devexaque prospicit arva:
quo postquam venere viri, pars retia tendunt,
vincula pars adimunt canibus, pars pressa sequuntur
signa pedum cupiuntque suum reperire periclum.
concava vallis erat, quo se demittere rivi
adsuerant pluvialis aquae: tenet ima lacunae
lenta salix ulvaeque leves iuncique palustres
viminaque et longa parvae sub harundine cannae.
hinc aper excitus medios violentus in hostes
fertur ut excussis elisi nubibus ignes.
sternitur incursu nemus et propulsa fragorem

---

322 cu(l *i r m 2*)tu *F* ‖ talis erat cultus (*cf IX 712*) *s ς Mscr Diez BSant 10 Hs* ‖ cultu facies: quam *distinguunt RV* 323 posses ***h l*** *ς Bothe* 325 re/nuente ***M*** 327 sinunt *ς R vulgo olim* ‖ tempusque locusque *cSprotii ς* 329 exciderat *N cMed*, ceciderit ***l*** ‖ atas (*corr m 2*) *F* 330 pl(a *ex corr m 2*)no *N* 332 secuntur ***h l g*** 333 repetire (r *sscr m 2*) ***M*** 334 qu(a *ex* o *m 3*) ***h***, qua *s ς vulgo olim* ‖ demittere *ς ω vulgo*, dimittere ***A*** 335 Assueuerant ***M l*** ‖ ima *i r* e^2 336 iuncique leues uluaeque pal. *Hs* 337 Vi(m *i r m 2*)inaque *F* ‖ longa paruae *ς Hs vulgo*, long(æ *ex* o *i r*) paru(a *ex* e *i r*) ***M***, long(a)e parua *cett ω* ‖ aurundine ***h*** 338 uiolentes [u] ***M*** 339 ut *i r* ***n*** ‖ excussis (excusis [s²] *N*) elisi n. ignes ***O*** *ς Hs vulgo*, excussis (excussis [n²] *F*) elisus n. ignis *F ς* **g** ς ω* ‖ elisis excussi *in Bibl Diez* Q^{to} *1072 Hs* 340/402 *om* ***O***; *additi sunt hi versus i mg codicis* ***M*** *a tribus manibus* (*340/356, 357/370, 371/402*), *quarum postrema fort* (*quamquam parvitate litterarum dubitare cogimur*) *eadem est atque illa quae codicem scripsit . quod si verum est, etiam duae priores recentiores esse non possunt quam ipse* ***M*** *. in* ***N*** *illi versus in folio singillatim inserto scripti sunt . in media pag recta folii, quod est ante illud, sequitur post 339* fertur ut *sq sine ullo spatio* (*lacuna tamen signis, quae a duabus manibus recentioribus apposita sunt, notata*) — *sequitur dico 403* ibat *sq . litterae ut maiores sunt quam eius manus quae codicem scripsit, ita tam similes ut haud negaverim fieri potuisse, ut ipse ille scriba alio tempore et alio atramento haec exararet . notavi tamen ut in re incerta omnes discrepantias, quae insunt in vv 340/402, siglis* ***m n***

silva dat. exclamant iuvenes praetentaque forti
tela tenent dextra lato vibrantia ferro.
ille ruit spargitque canes, ut quisque furenti
obstat, et obliquo latrantes dissipat ictu.
Cuspis Echionio primum contorta lacerto
vana fuit truncoque dedit leve vulnus acerno;
proxima, si nimiis mittentis viribus usa
non foret, in tergo visa est haesura petito:
longius it; auctor teli Pagasaeus Iason.
'Phoebe', ait Ampycides, 'si te coluique coloque,
da mihi quod petitur certo contingere telo!'
qua potuit, precibus deus adnuit: ictus ab illo est,
sed sine vulnere, aper; ferrum Diana volanti
abstulerat iaculo: lignum sine acumine venit.
Ira feri mota est, nec fulmine lenius arsit:
emicat ex oculis, spirat quoque pectore flamma,
utque volat moles adducto concita nervo,
cum petit aut muros aut plenas milite turres,
in iuvenes certo sic impete vulnificus sus
fertur et Hippalmon Pelagonaque, dextra tuentes
cornua, prosternit; socii rapuere iacentes.

---

341 dedit clamant *cSprot*, praetentaque *n* ς *ω vulgo*, pertentaque *m*, protemptaque *h*, protentaque *cett* 342 lato u. ferro (uel lati ferri *sscr*) *s* ‖ splendentia ς ‖ l. uenabula ferro *cSprot* 343 sternitque *cGoth Bach* ‖ canes *s l add* h^2 ‖ ruenti *cBonon Hs vulgo olim* 344 latantes (*corr m 2*) *h* ‖ disicit *Gebhardus* 345 ethionio *m n*, ethmio (o *sscr*) *h* 348 esura *h* 349 itque auctor teli *g* ς, it telique auctor ς, it nam auctor t. *e* ‖ (i *add m 3*)actor *n*, actor *vel* iactor ς ‖ pagasaeus ς *Plan vulgo*, Pagaseius *A*, pegaseus *A RV* 350 phepe (*corr m 3*) *m* ‖ Ampycides ς *Plan A vulgo*, anphicides *h*, amphycides ς, amphitides ς, amph(ici *i r m 3*)des *n*, amiclides *m*, amychydes (ł cly i. amphiaraus *sscr m 3*) *e*, amicides *F*, oeclides *s* ς, amiclides (uel oeclides *sscr*) *cSprot* 351 ferro (ł telo *sscr*) *m* 352 Quam potuit ς, Quod p. *cBersm* ‖ est *om cRhen*, *del Hs* 353 ferrumque *n* ς 354 telo (uel iaculo *sscr*) *s* 355 fulmine secius *Hs* 356 *del Capoferreus et* (*Emend XI 210*) *Schrader* ‖ flamma *m* ς, flammas *cett ω* ‖ spiratque e pectore flamma ς *Jahn* ‖ Lux micat—flamma ς *Hs vulgo olim*, fax—micat—flamma *Schepperus* 357 abducto *m e* 359 uasto sic ς *Burm* 360 Hippalmon *Riese*, hypalemon *m*, h/palemon (i *sscr*) *n*, hypalamon *g*, ipalemon ς, ippalamon *F l*, ippallamum *h*, ypalemon *e s* ‖ et hic palemon *R* ‖ *τόν τε Πάλαμον cod BPlanudis*, *Εὐπάλαμον cod APlanudis A vulgo* ‖ tenentes *cDresd*

at non letiferos effugit Enaesimus ictus,
Hippocoonte satus: trepidantem et terga parantem
vertere succiso liquerunt poplite nervi.
Forsitan et Pylius citra Troiana perisset
tempora, sed sumpto posita conamine ab hasta
arboris insiluit, quae stabat proxima, ramis
despexitque loco tutus, quem fugerat hostem.
Dentibus ille ferox in querno stipite tritis
inminet exitio fidensque recentibus armis
Eurytidae magni rostro femur hausit adunco.
At gemini, nondum caelestia sidera, fratres,
ambo conspicui, nive candidioribus ambo
vectabantur equis, ambo vibrata per auras
hastarum tremulo quatiebant spicula motu.
vulnera fecissent, nisi saetiger inter opacas
nec iaculis isset nec equo loca pervia silvas.
persequitur Telamon studioque incautus eundi
pronus ab arborea cecidit radice retentus.
Dum levat hunc Peleus, celerem Tegeaea sagittam
inposuit nervo sinuatoque expulit arcu:
fixa sub aure feri summum destrinxit harundo
corpus et exiguo rubefecit sanguine saetas;
nec tamen illa sui successu laetior ictus

---

362 At nec *cBersmanni Hs* ‖ enisimus ***l***, henesimus ***h***, *Ἐναίσιος Plan*, Enarsimus *Hermes XXXI 343 Diels* 363 Ypochoonte ***m*** ‖ pauentem ς 364 poblite ***F l*** ‖ succiduo *ccSixianus et Gronovii* 366 Mœnia sed *cJunianus* ‖ opposita *Rappold* 369 in acerno *cGronov* ‖ tristis ***l e***, *quo de-leto* strictis *adscr* ***e***, fixis *vel* strictis ς 370 *del Merkel*[2] ‖ frendensque /idensque *cSprotii*, frendensque *inde Hs vulgo olim* 371 Eurytidae *Merkel*[2], Orithię ***F m n l g*** ς, Orythyę ***e***, O(tiade *ex corr nigriore atram*) ***h***, *Ὠρυτίου Plan*, orithidae ς, Orthiae *V*, oriciae ***s*** ς, orichiae ς, othriadae *cPal Hs*, Othryadae *Mitscherlich*; Actoridae (*cf NJbb 1859, 574 Suchier*) ς *cSprotii Gierig*, Ornytidae *Merkel*[1] ‖ a(d *i r m 2*)unco ***n*** 372 geniti ***l*** ‖ caelestia corpora (*corr* ***g***) ***n g***, cael. numina ς 373 candid. alba ***m*** 374 Vectebantur ***F*** 375 quatientes *ccMedic et Twisden* 377 Isset nec iaculo nec equis *cSprotii* ‖ iaculis essent ***F m l*** 378 Persequitus ***m h l g*** ς *ω vulgo*, Prosequitur ***F e n*** ς 379 Protinus ab ***m***, Protinus arborea ς 380 Tegeaea ς *RA*, Tegaeea *V*, *Τεγεᾶτις Plan*, tegea (*cf 317*) ***A*** 381 uerno (*corr*) ***F*** 382 auriferi (*corr*) ***h*** ‖ feri est ***m*** ‖ distrinxit ***m*** ς, destringit *cRhenov Hs vulgo olim*, distringit ς 383 madefecit ς ‖ rubuerunt s. setae ς 384 ipsa *cSprotii* ‖ su(i *ex* o) ***F***

quam Meleagros erat: primus vidisse putatur
et primus sociis visum ostendisse cruorem
et 'meritum' dixisse 'feres virtutis honorem'.
erubuere viri seque exhortantur et addunt
cum clamore animos iaciuntque sine ordine tela:
turba nocet iactis et, quos petit, inpedit ictus.
Ecce furens contra sua fata bipennifer Arcas
'discite, femineis quid tela virilia praestent,
o iuvenes, operique meo concedite!' dixit:
'ipsa suis licet hunc Latonia protegat armis,
invita tamen hunc perimet mea dextra Diana.'
talia magniloquo tumidus memoraverat ore
ancipitemque manu tollens utraque securim
institerat digitis primos suspensus in artus.
occupat audentem quaque est via proxima leto,
summa ferus geminos direxit ad inguina dentes.
concidit Ancaeus, glomerataque sanguine multo
viscera lapsa fluunt; madefacta est terra cruore.
Ibat in adversum proles Ixionis hostem
Pirithous valida quatiens venabula dextra;
cui 'procul' Aegides 'o me mihi carior' inquit
'pars animae consiste meae! licet eminus esse
fortibus: Ancaeo nocuit temeraria virtus.'
dixit et aerata torsit grave cuspide cornum;

394*sq* *Ilias Lat 821*: nam licet ipse suis Mavors te protegat armis, invito tamen haec perimet te dextera Marte.

---

385 meleagros ς *Plan vulgo*, meleagrus ***m e h*** ς *R*, meleager ***F l n*** ς 386 primis *R* ‖ uisus ***n*** ‖ monstrasse cruorem ***p*** 387 Et mecum*cLeid* ‖ fer̄ ***m***, ł tus[2] ł pures[2] feris ***e*** 389 iactantque ς *vulgo ante Heinsium* 390 iactas (*corr m 3*) ***h***, iactis ***e*** 391 arthas ***m***, anceus ς *R*, antheus ***i r h***[3] 392 quam tela ς ‖ praestant ς 393 (conce ***i r m*** *2*)dite ***F*** 394 suis quamuis lat. *ccAmbr et Moreti*, suisque licet litonia ***h*** ‖ latoia *cMed*, Letoia *Baumg-Crusius* 395 Hunc tamen inuita *cRhenov Hs*, perimet |rapiet| (*virgulae a m 3*) ***n*** 396 magnilo(quo ***i r*** *m 3*) ***h*** ‖ magn. iuuenis m. ***n*** *cMedic* 398 Insliterat primis digitis, suspensus in a. *Hs* ‖ dig. pronos susp. in artus *Merkel*[2], dig. pronus susp. in ictus *Ehwald* 399 audacem ς *Hs vulgo olim* 400 in ingu. ς *Hs vulgo olim* 401 ancheus ***e*** 402 ruunt (ł flu *sscr*) ***e***, lapsa cadunt ς ‖ madefactaque t. cruore (est *om* ***h n***) ***e h n*** ς *Hs vulgo olim*, madefactaque sanguine t. est ***g l*** ς 403 (l *add m 2*)ixionis ***N*** 404 Pir(i *ex* o)thous***M***, Pirotheus ***N***, Perythous ***e*** 405*sq* procul consiste *primus coniunxit Burm*, cui procul *coniungunt multi* 407 antheo ***M*** 408 cornu ***F h e*** ς ‖ aerata contorsit cuspide cornum *Burm*

cui bene librato, votoque potente futuro,
obstitit abscisa frondosus ab arbore ramus.
Misit et Aesonides iaculum: quod casus ab illo
vertit in inmeriti fatum latrantis et inter
ilia coniectum tellure per ilia fixum est.
At manus Oenidae variat, missisque duabus
hasta prior terra, medio stetit altera tergo.
nec mora, dum saevit, dum corpora versat in orbem
stridentemque novo spûmam cum sanguine fundit,
vulneris auctor adest hostemque inritat ad iram
splendidaque adversos venabula condit in armos.
Gaudia testantur socii clamore secundo
victricemque petunt dextrae coniungere dextram
inmanemque ferum multa tellure iacentem
mirantes spectant neque adhuc contingere tutum
esse putant, sed tela tamen sua quisque cruentat.
ipse pede inposito caput exitiabile pressit
atque ita 'sume mei spolium, Nonacria, iuris',

---

422 *sq Apul met IV 21*: nemo quisquam fuerit ausus quamvis iacentem bestiam vel digito contingere.

---

409 *sic* (*cf 745 V 363*) *distinxi et cum optimis libris scripsi* ‖ Cui ***A*** *VA*, Quo *i r* ***F***^{2}, Quo ***e***^{2} ς ***R*** *vulgo* ‖ libato (*corr m 3*) ***h***, uibrato *Mscr Diez BSant 10* ‖ uotoque ***h*** *cZwicc Mscr Diez 13 Sant 12* ***R***, uot(i *ex* o *m 2*)que ***M***, uot(o *ex corr*, i *fort fuit*)que ***F***, uotique ***N e l*** ς *vulgo*, notique *V* ‖ futuri ***l*** ‖ *καί οἱ τοῦτο καλῶς ἐκσείσαντι καὶ τῆς εὐχῆς ἤδη κρατήσειν μέλλοντι εὐθαλὴς ἀντέστη κλάδος Plan*, qua bene librata v. p. futura *Burm* ‖ aeratam t. grave (*coll XV 743*) cuspide cornum, Qua b. librata—futura *Vind p 52 Bothe* 410 abscisa (*cf Hor c IV 4, 57*) ***M*** *duo Heinsiani Polle*, (escule *i r m 2*)a ***N***, esculea (uel herculea *sscr*) ***s***, erculea *cSprotii*, esculea ***X*** *ω vulgo*, obstipa *Merkel*^{2} 412 *sic cCantabr Hs vulgo* ‖ Uertit in immeritum fatum latrantis *cRottendorphianus*, Uertit et immeriti fatum latr. ς, Uertit et inmeritum figit latrantis ***F h***, Uertit et in mentum figit (fixit ***s***) latrantis ***e l s*** ς *ω*, Uertit (et immeritum figit latr *omnia praeter primum* m *i r*, *post* immeritum *dignoscitur sub ras* f g)antis ***M***, Uertit et in me(n *i r m 2*)tum fi/gi(t *add m 2*) geladanten/ et int(er *i r m 2*) ***N***, Uertit et in mentum figit geladantem *cMedic*, v. in inmeriti fatum Celadontis *post Heinsium Ehwald*, v. in immeritam figi Geladantin *coni Hs* 414 oenide̩(s *add m 2*) ***N***, e̩nyde(ly ł tidi ł meleagri filii œni *sscr m 2*) ***e***, eonide ***h*** 416 pectora *cSprotii* 419 aduersis uen. condidit armis (*fort recte*, *cf XII 453*) ***N*** 420 soci(i *add m 2*) ***M*** ‖ contingere ς ‖ dextram coniungere dextrae ***s*** *ccSenat et Vratisl*, dextra c. dextra *Ben* 422 ferum (*cf 400*) ***M*** *Hs vulgo*, feram *cett ω* 424 cruentat ***A*** *ω Merkel*, cruentant ς *Hs vulgo olim* 426 ita *i mg add* ***n*** ‖ atque (i) sume *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ nonacria ς *ω vulgo*, nonacrea (atalantis *sscr m*) ***O F l***, nonagria ***e***, nonacrina ***h*** ‖ iuri (*per ras ex* tauri, s *add m 2*) ***M***

dixit 'et in partem veniat mea gloria tecum!'
protinus exuvias rigidis horrentia saetis
terga dat et magnis insignia dentibus ora.
illi laetitiae est cum munere muneris auctor;
invidere alii, totoque erat agmine murmur.
e quibus ingenti tendentes bracchia voce
'pone age nec titulos intercipe, femina, nostros',
Thestiadae clamant, 'nec te fiducia formae
decipiat, ne sit longe tibi captus amore
auctor!' et huic adimunt munus, ius muneris illi.
Non tulit et tumida frendens Mavortius ira
'discite, raptores alieni' dixit 'honoris,
facta minis quantum distent!' hausitque nefando
pectora Plexippi nil tale timentia ferro.
Toxea, quid faciat dubium pariterque volentem
ulcisci fratrem fraternaque fata timentem,
haud patitur dubitare diu calidumque priori
caede recalfecit consorti sanguine telum.
Dona deum templis nato victore ferebat,
cum videt exstinctos fratres Althaea referri.
quae plangore dato maestis clamoribus urbem
inplet et auratis mutavit vestibus atras;
at simul est auctor necis editus, excidit omnis
luctus et a lacrimis in poenae versus amorem est.

---

427 ueniat mihi *ccRhenov Vat et Voss Hs vulgo olim* 428 se/tis ***F*** 429 dat/ (t *i r trium litt*) ***l*** 430 *sic* ***h e*** *ς ω vulgo*, lætitiā[2] est ***M***, letit(c)ia est ***N F l*** ‖ mu//n(e *ex corr i r*)re ***F*** 432 tendens sua br. ***M***, tendunt sua br. (*corr m 2*) ***N*** 433 pone ale ***N*** 434 The(st *ex* sa)ides[a] (Thesaides *fuit*, s *expunxit m 2*) ***M***, Testiades ***R*** ‖ clamat ***M*** ‖ neu te *Mitscherlich*, ne te ***p*** 435 neu ***l*** ‖ long(o *ex* e) ***M***, longo, ***F l*** ‖ tibi longo *ς* ‖ ne sit tibi longe (longo *cSprot*) *e cSprot* ‖ longeque tuo sit captus amore *frg Moreti et cPalat Hs vulgo olim*, *cf IV, 649* 436 huc[i2] ***M*** ‖ munus *s* ***l*** ***l***² ‖ illi *s l add* ***m*** 437 Contulit (n *sscr m 2*) ***M*** ‖ feruens *s ς* 439 distant *ς* 440 phexippi ***M h***, flexippi ***e*** *ς* 441 Toxia ***N h***, Texea (*corr m 2*) ***e*** 443 dubitauere ***M*** ‖ priori(s *add* ***m***, *m 3 ut videtur*) ***M*** *ς cSprot* ***R*** *Hs*, prioris *cett VA*, *sed cf* consorti *444 et V 598* 444 recalescit (*corr i mg m 2*) ***N***, (re *om*)calfecit ***h*** ‖ consortis ***R*** 446 fratres *om* (*i mg m 2*) ***N*** ‖ althae(a *i r m 2*) ***N***, altea ***h*** *ς*, alcmena (i. mater meleagri ł almeta *sscr m 2*) ***e*** 447 ululatibus *ς Hs vulgo olim* 448 auratas m. uestibus atris ***g s*** *ς VA Hs vulgo olim*, auratas immutat u. atris *cSprot* 450 pone[e2] ***M***

Stipes erat, quem, cum partus enixa iaceret
Thestias, in flammam triplices posuere sorores;
staminaque inpresso fatalia pollice nentes
'tempora' dixerunt 'eadem lignoque tibique,
o modo nate, damus'. quo postquam carmine dicto
excessere deae, flagrantem mater ab igne
eripuit ramum sparsitque liquentibus undis.
ille diu fuerat penetralibus abditus imis
servatusque tuos, iuvenis, servaverat annos.
protulit hunc genetrix taedasque et fragmina poni
imperat et positis inimicos admovet ignes.
tum conata quater flammis inponere ramum,
coepta quater tenuit. pugnat materque sororque,
et diversa trahunt unum duo nomina pectus.
saepe metu sceleris pallebant ora futuri,
saepe suum fervens oculis dabat ira ruborem.
et modo nescio quid similis crudele minanti
vultus erat, modo quem misereri credere posses;
cumque ferus lacrimas animi siccaverat ardor,
inveniebantur lacrimae tamen, utque carina,
quam ventus ventoque rapit contrarius aestus,
vim geminam sentit paretque incerta duobus,
Thestias haud aliter dubiis adfectibus errat
inque vices ponit positamque resuscitat iram.
Incipit esse tamen melior germana parente,

---

466 saepe suum—ruborem] *citat* [fert i. furorem] *Vinc Bellov Spec hist VI 117.*
475 *Drac Orest 12*: melior germana sacerdos.

---

451 par/tu // (s² above; paritura *fort fuit*) ***F*** **452** flamma *vel* flammas ς **453** fatali(a *add* ***m n***) ***O*** **455** qu(o *ex* e) ***M*** **456** Exc. domo *frg Moreti* **457** ramum ***A*** *ω Riese*, torrem ς *Hs vulgo* ‖ spargitque ς **460** taedas(que *a m 2*) ***N*** ‖ taedasque in fr. ς *Hs vulgo olim* ‖ et taedae fr. *coni Hs* **462** Tunc ς ‖ Ter con. quater (*cf Aen VI 700*) ς **463** pugnat ***M X*** *ω Polle*, pugnatque ***h***, pugnant ***N*** ς *Hs vulgo* **464** In diuersa *cMoreti Hs* **465** *om* ***N***, *i l et i mg duabus diuersis man add* ***n*** **466** fert ira *VincBellov* ‖ calorem (ł ruborem *adscr* ***e***²) ***e*** ς, colorem ***g*** ς ***R***, ruborem (uel colorem *sscr*) *cSprotii*, furorem ***p*** ς *VincBellov* **467** nescio quis ***N*** **468** modo qui mis. posset (s *eras*; // above t) amato ***M***, credere *i mg* ***m*** ‖ misereri uelle uideres ***s***, m. posse uideres *cBersm* **472** duabus ***l*** *cBas* **473** errans *cSprotii*, ardet ς **474** Inque uices ***O F*** ς, Perque uices ς* *cSprot*, Inque uicem ς *Hs vulgo olim*

et, consanguineas ut sanguine leniat umbras,
inpietate pia est. nam postquam pestifer ignis
convaluit, 'rogus iste cremet mea viscera!' dixit.
utque manu dira lignum fatale tenebat,
ante sepulcrales infelix adstitit aras
'poenarum' que 'deae triplices, furialibus', inquit,
'Eumenides, sacris vultus advertite vestros!
ulciscor facioque nefas: mors morte pianda est,
in scelus addendum scelus est, in funera funus:
per coacervatos pereat domus inpia luctus!
an felix Oeneus nato victore fruetur,
Thestius orbus erit? melius lugebitis ambo!
vos modo, fraterni manes animaeque recentes,
officium sentite meum magnoque paratas
accipite inferias, uteri mala pignora nostri! —
ei mihi! quo rapior? fratres, ignoscite matri!
deficiunt ad coepta manus: meruisse fatemur
illum, cur pereat; mortis mihi displicet auctor. —
ergo inpune feret vivusque et victor et ipso
successu tumidus regnum Calydonis habebit,
vos cinis exiguus gelidaeque iacebitis umbrae?
haud equidem patiar: pereat sceleratus et ille
spemque patris regnumque trahat patriaeque ruinam!

476*sq* et consanguineas—pia est] *Priscianus IV 19*: quae in genetivo duplicant i, extremam earum mutant in e euphoniae causa, ut 'pius pii pietas'. *adduntur in LK haec* (*Keil II 128 Adn crit*): ab eo autem quod est pietas compositum dixit ouidius et (ad *K*) consanguineas compositum 'ut sanguine leni adumbras impietate pia'.

477 *Drac Rom 5, 257 et Orest 8*: inpietate pius (-um).

483 *Prosper Aquit Carm de ingratis 883* (*Migne Patr L LI 141 A*): Christus mortem moriendo piaret.

476/480 *del Merkel*[2] 477 postquam nam ***l*** ‖ letifer *cSprotii* 478 con-
ł ca² e²
ualuit—cremat ***e*** ‖ concaluit ς 479 manu lignum dextra *cSprot* 482 uestros—uultus ***h*** 486 fruatur ς *Hs*, feretur (*fort recte, cf VII 60*) *ccBersmanni et*
ł sentite² o a
Moreti 487 orbus erat ς, o. eat *Hs* 489 praestate meum magnaque parat/s ***F*** ‖ magnasque ***M*** 490 Excipite *cSprot* 491 Heu mihi ς ‖ rapimur *cCantabr* 492 accepta—me(o *vel* a *sscr m 2*)ruisse ***M*** 494 et ipse (*corr* ***F***[2]) ***N F l*** ς 497 periat (*corr m 2*) ***N*** ‖ et ipse *cSprot* ‖ sceleratus et una *Hs* ‖ scel. et ille; Spemque *distinx Gierig* 498 regnumque ***A*** *ω Jahn*, regnique ς *Hs vulgo olim*

mens ubi materna est? ubi sunt pia iura parentum
et quos sustinui bis mensum quinque labores?
o utinam primis arsisses ignibus infans,
idque ego passa forem! vixisti munere nostro;
nunc merito moriere tuo. cape praemia facti
bisque datam, primum partu, mox stipite rapto,
redde animam — vel me fraternis adde sepulcris!
et cupio et nequeo. quid agam? modo vulnera fratrum
ante oculos mihi sunt et tantae caedis imago,
nunc animum pietas maternaque nomina frangunt. —
me miseram! male vincetis, sed vincite, fratres,
dummodo, quae dedero vobis solacia vosque
ipsa sequar!' dixit dextraque aversa trementi
funereum torrem medios coniecit in ignes.
aut dedit aut visus gemitus est ille dedisse
stipes et invitis correptus ab ignibus arsit.
Inscius atque absens flamma Meleagros ab illa
uritur et caecis torreri viscera sentit
ignibus ac magnos superat virtute dolores.
quod tamen ignavo cadat et sine sanguine leto,
maeret et Ancaei felicia vulnera dicit
grandaevumque patrem fratresque piasque sorores
cum gemitu sociamque tori vocat ore supremo,
forsitan et matrem. crescunt ignisque dolorque,
languescuntque iterum: simul est extinctus uterque,

---

500 *Priscianus VII 77*: 'mensum' quoque pro 'mensium'. Ovidius in VIII metamorphoseon: Et quos [*om GLK*] sustinui bis mensum quinque labores'.

---

499 ubi nunc ς *Burm* ‖ pia uota *h e* ς (*i mg m*) *R V Burm vulgo olim* 500 mensum (u² *superscr.*) (t enses *sscr m 2*) *N* ‖ mensum bis *e*, bis menses ς *R V*, menses bis *p s* ς *cSprot* 501 a(r *ex* s)sisses *F* 503 moriare *Hs* ‖ factis *M* 504 primo *M* 505 uel tu *g* ‖ vel — sepulcris *del Merkel*[2] 506 Heu cupio *Bothe* ‖ nunc uulnera *cSprot* 507 mihi stant *cDresd et* (*coll her 7, 69*) *Hs* ‖ tantae cladis ς *Burm* 508 tangunt ς 510 *del Merkel*[2] 510*sq* vosque funus et ipsa sequar, dextraque *Hs* 511 aduersa *N h e* ς *R* 513 est ille (ille (// *superscr.*) *M*) *A ω*, est ipse *Bentley* 514 stipes, ut inv. *e Merkel* ‖ inuitus *cSprot* ‖ correptis (u² *superscr.*) (correptus *iteratum sed virg deletum*) *M* 515 meleagros *N* ς, meleagrus *M h R*, meleag(rus *i r m 2*) *e*, meleager *F l* ς ‖ in illa ς *Hs vulgo olim* 517 at magnos ς *Hs vulgo olim*, et m. ς 518 sine uulnere *p* ς *cSprot* 519 anthei *M*, a(nc *i r m 2*)ei *N*, an(c *ex corr m 2*)ei *h* ‖ funera *cSenat* ‖ dixit ς 520 fratremque *Hs vulgo olim* 522 ignesque *N h* ς

inque leves abiit paulatim spiritus auras
paulatim cana prunam velante favilla.
Alta iacet Calydon: lugent iuvenesque senesque,
vulgusque proceresque gemunt, scissaeque capillos
planguntur matres Calydonides Eueninae.
pulvere canitiem genitor vultusque seniles
foedat humi fusus spatiosumque increpat aevum.
nam de matre manus diri sibi conscia facti
exegit poenas acto per viscera ferro.
non mihi si centum deus ora sonantia linguis
ingeniumque capax totumque Helicona dedisset,
tristia persequerer miserarum dicta sororum.
inmemores decoris liventia pectora tundunt,
dumque manet corpus, corpus refoventque foventque,
oscula dant ipsi, posito dant oscula lecto.
post cinerem cineres haustos ad pectora pressant

---

524 *sq Ilias Lat 1062*: inque leves abiit . . favillas.
533 *sq Stat silv II 2, 36*: non mihi si cunctos Helicon indulgeat amnes.

---

525 *om* ς, *del Hs* ‖ pruna(m *add m 2, supra* a *ras*) ***M***, prunas ***h*** ‖ prunam cana ς ‖ celante ***p*** 528 527 (*signis i mg appositis correctum*) ***N*** 527 *i mg* ***h***[3] ‖ Et uulgus proceresque ***F e g l s*** *cSprot*, Uulgusque et pr. ς ‖ scissosque ***N*** 528 planguntur m. C. Eueninae *Hs vulgo*, Plangunt hunc m. c. euueni/(ę *add m 2*) ***M***, Plangunt (ora *i r m 2*) matres calidon(is oeneu *i r m 2*) ***N***, Planguntur m. calidonides (œneus atq, *i r m 2*) ***F***, Plangunt matres calidonides eu‿uenię (*lineam duxit m 2*) ***l***, (Ora simul[2] plangunt matres *i r m 2*) calidonides heu (heu *alterum add m 2*) ***h***, Plangunt se m. calydonydes eunenynę ***e***, Plangunt hunc m. Calydonides œneus atque ς, Plangunt ora simul m. cal. eheu (heu heu *alii*) ***e***[2] ***g p*** ς, Planxeruntque simul m. c. eheu ***s***, Plangebant m. cal. euveninae *cSpir*, Plangebant m. c. aoniaeque *frg Moreti et cPal*, Plangunt se m. c. Eneus heheu ***R*** 529/530 que *bis om* ***h*** 531 Nam mater manibus diri (ł Nam de matre manus *sscr m 2*) ***e***, Nam (materna *ex corr m 3*, de matre *fuit*) m. d. ***F*** ‖ N. materna ς ‖ duri ***N*** 533 linguae (*corr m* ***h***[2]) ***M h l***, lingu(as *i r m 2*) ***F*** ‖ *στόματα πολύφωνα ἑκατὸν καὶ γλώσσας τοσαύτας . . δεδώκει Plan, cf Ilias II 489* ‖ o. sonantia, linguae Ingeniumque cap. *Hs* 535 Tristi//a ***M*** ‖ Tri(sti *i r m 2*)a prosequerer (*sed* p *i e* pro *ex* p *m 2*) ***N*** ‖ dicta (*cf NJhbb 1894, 781*) ***N e h*** ς *vulgo olim*, uota *cf Dirae 3*) ***M F l n e***[2] ς ***R*** *Riese*, fata ς, voce *Merkel*[2] 536 plangentia ***N***, li(u *ex* b)entia ***M*** (ł liuentia[2]) ‖ tendunt (v[2]) ***F***, plangunt ς 537 corpus *alterum om* (*add m*) ***O*** ‖ manet corpus tangunt refouentque fou. ***N*** ‖ man. corpus fratris ref. ***s*** ‖ refouentque tenentque ς 538 l(e *i r m 2*)cto ***M*** 539 Post cineres (*corr* ***h***[2]) cineres (*cf Arch f Lex XII 1902, 618 PMaas*) ***N h*** ς ‖ pressant ***F h l*** ς ***m***, uersant (pressant *i mg* ***N***) ***O e*** ς

adfusaeque iacent tumulo signataque saxo
nomina conplexae lacrimas in nomina fundunt.
Quas Parthaoniae tandem Latonia clade
exsatiata domus praeter Gorgenque nurumque
nobilis Alcmenae natis in corpore pennis
adlevat et longas per bracchia porrigit alas
corneaque ora facit versasque per aera mittit.

Theseus apud Acheloum. Perimele.

Interea Theseus sociati parte laboris
functus Erectheas Tritonidos ibat ad arces.
clausit iter fecitque moras Achelous eunti
imbre tumens. ʻsuccede meisʼ, ait ʻinclite, tectis,
Cecropida, nec te committe rapacibus undis:
ferre trabes solidas obliquaque volvere magno
murmure saxa solent. vidi contermina ripae
cum gregibus stabula alta trahi; nec fortibus illic
profuit armentis nec equis velocibus esse.
multa quoque hic torrens nivibus de monte solutis
corpora turbineo iuvenalia flumine mersit.

---

540 Effusaeque *uel* Infusaeque ς ‖ signataque saxa Nomine ς *Hs vulgo olim* **541** lacrimasque ***p*** ‖ in nomine ς *Hs vulgo olim* **542** Parthaoniae ς (*item i mg* ***e***[2], *glossa* quia parthaon pater fuit œnei *addita* ***e***[2]) *Hs vulgo, idem videtur fuisse in* ***O*** ‖ p(ost *i r m 2*) aoniæ ***M***, (post *i r m 2*) //aoniae ***N***, post (*i r* ***h***) œnię(ae) ***F h l m*** ς *V*, post œneae *cSprotii* ς *A*, post œnyę (ł post ea *sscr m 2*) ***e***, post aoniae (*alii aliter*) ς, postquam Enaeie *R* ‖ Letoia *Hs* ‖ cladem ***l*** ‖ *ἐπείπερ ἡ Λητωῒς τῷ ὀλέθρῳ τῆς Οἰνέως οἰκίας ἐκορέσθη Plan* **543/544** praeter—Alcmenae *del Merkel*[2] ‖ Exsatiata *i r* ***m***, Exsaturata *cBerol*, Exaciata ***F h l*** ‖ gorgemque ***O***, gorgēque ***h*** **544** *om* (*i mg m 3*) ***h*** ‖ al(g *ex* c *m 2*)mene ***M***, algmenae ***N***, altnēę ***F***, altheę ***l*** **546** ł misit[2] mittit ***e*** **548** er//(i)ctheas ***M***, ericthoias ***N***, ericte(as *i r m 2*) ***F***, erictheas ***l***, eryctheas ***e***, hericteias ***h***, erichthonias ς, erechtheas ς *Hs vulgo*, *πρὸς τὴν Ἐρεχθέως γῆν Plan*, Erechtheias *A*, Erichtheas *RV* ‖ titonidos ***M***, trito(r[2])nid(a *ex* o)s ***F***, tritonidas ***l*** ‖ ad aras ***s*** **549** *om* ***N***, *i l* ***n*** **550** meis dux (ait[2]) inclite ***N*** ‖ incl. regnis ***h*** **551** cecropide ***N e h*** ς *ω*, cicropide ς ‖ committe *i r* ***F***[2] ‖ capacibus ς **552***sq* obstructaque *vel* obstrataque *Hs* ‖ murmure magno Uoluere saxa solent ***p*** **553** Impete saxa *cSprot* ‖ solet ***O*** ς ‖ contr/// (e mina *sscr m 2*, contraria *fuit*) ***M***, con(termina *i r m 2*) ***N*** **554** rapi ς **557** iuuenalia flumine (*cf III 55 et Pr SG 1887, 28*) *scripsi*, iuuenalia culmine ***O h l***, iuuenilia culm. ***F g*** ς *RV*, iuuenilia flumine *Riese*[1], iuuenilia uertice ***e p*** ς, iuuenilia uortice ς *A Hs vulgo olim* ‖ Culmine turbineo iuuenilia corp. ***s*** ‖ turbinea iuuenum vertigine *Korn*, turbineo iuvenalia gurgite *Zingerle*

tutior est requies, solito dum flumina currant
limite, dum tenues capiat suus alveus undas'.
  Adnuit Aegides, 'utor' que 'Acheloe, domoque
consilioque tuo' respondit; et usus utroque est.
pumice multicavo nec levibus atria tophis
structa subit; molli tellus erat umida musco,
summa lacunabant alterno murice conchae.
iamque duas lucis partes Hyperione menso
discubuere toris Theseus comitesque laborum:
hac Ixionides, illa Troezenius heros
parte Lelex, raris iam sparsus tempora canis,
quosque alios parili fuerat dignatus honore
amnis Acarnanum, laetissimus hospite tanto.
protinus adpositas nudae vestigia nymphae
instruxere epulis mensas dapibusque remotis
in gemma posuere merum. tum maximus heros,
aequora prospiciens oculis subiecta, 'quis' inquit
'ille locus?' (digitoque ostendit) 'et insula nomen
quod gerit illa, doce, quamquam non una videtur!'
  Amnis ad haec 'non est' inquit 'quod cernitis, unum:
quinque iacent terrae; spatium discrimina fallit.

---

567 *sq Conr de Mure p 193* (*ed Bas*): 'Hac Ixionides—parvis tam sp. t. canis'.

---

558 Tucior es [///] requie solito *F* ‖ curruut *F l* 559 capiat ς *Hs vulgo*, capiet *e*, capt(e *ex corr*)t *h*, captet ω, captat [ł tofis²] *A* 560 utorque *A*, utarque ς *Plan* ω *vulgo* 562 tofis *F h l*, tectis *N* 563 Tecta subit ς, texta subit *Gronovius* 564 lacunabant *N e*² *s* ς (*sscr cSprot*) *A vulgo*, lacu(s *ex corr m 2*)nabant *M*, lacis nabant (*corr*) *h*, lacusnabant *cett R V* 565 hiperion emenso [ł thoris²] (*corr*) *M*, (hy *a m 2*)perione *l*, iparione *h* 566 toti *N* 567 illac ς ‖ Troezenius ς ω *vulgo*, Τροιζήνιος *Plan*, trocenius *h*, trozenius *A* 568 paruis (*item h* ς) sparsus iam temp. *F*, raris sparsus sua temp. *s*, paucis iam (uel pariis *sscr*, *cum gl* id est albis) temp. *cSprotii* ‖ pariis *e*, paucis *vel* albis *vel* niueis ς ‖ timpora *N l* 569 quosque alii *O* 570 acarna(nium *i r*) *N*, acarnonum *i r h*² 571 appositis ς 572 epul(i *ex* a *m 2*)s mensis (i *virgula del m 2*, a *sscr eadem*) *M*, epulas mensis ς *R* 573 Ingenuum pos. *cCantabr* ‖ gemmam *e* ς, gemmas ς ‖ gemmā [²] pos. meum [r] *h* ‖ hinc maximus *s*, cum max. ς *Bentley* 574 aequor(a *ex* e) prospici(ens *ex* es *m 2*) *M* 575 *distinxit Ehwald*, ostendit, et 'insula *vulgo* 576 gerat *e* ς *R vulgo olim* ‖ gerit illa? doce! *distinx Quaest Ov cr Münster 79 p 10 Algermissen* 577 cernitis *M p* ς *cSprotii Riese*, cernimus (*sed cf 589 IX 250*) *cett RV vulgo* 578 spatii d. fallunt *e* ς, spatium d. tollit *Burm*

quoque minus spretae factum mirere Dianae,
naides hae fuerant. quae cum bis quinque iuvencos
mactassent rurisque deos ad sacra vocassent,
inmemores nostri festas duxere choreas.
intumui, quantusque, feror cum plurimus umquam,
tantus eram pariterque animis inmanis et undis
a silvis silvas et ab arvis arva revelli
cumque loco nymphas memores tum denique nostri
in freta provolvi. fluctus nosterque marisque
continuam diduxit humum pariterque revellit
in totidem, mediis quot cernis Echinadas undis
ut tamen ipse vides, procul, en procul una recessit
insula, grata mihi (Perimelen navita dicit):
huic ego virgineum dilectae nomen ademi;
quod pater Hippodamas aegre tulit inque profundum
propulit e scopulo periturae corpora natae.
excepi nantemque ferens „o proxima mundi

---

589 *Lact Plac Comm in Stat Theb II 728*: in Acheloo enim, Aetoliae fluuio, tres insulas his nominibus natura constituit: Artemita, Agalia, Megale — Ouidii quoque celebratas carminibus (*sed cf Metam VIII 578* quinque iacent terrae, *ib 591* Perimelen navita dicit).

---

580 Nay(i)ades ***e h*** ς ***RV*** ‖ hęc f. ***l p*** 583 plurimis (*corr* ***n***) ***N h*** ‖ un/quam ***M***, unquam ***l*** 584 que *om* ***h*** ‖ animus i. et undas *cMedic*, animos i. et undas *post Hs Bothe* 585 reuelli ***F l*** ς ***R***, l' reuulxi *i mg* ***l***³, reu(ulsi *i r* ***m n***) ***O***, reuulsi ***e h p*** ς *VA Riese vulgo, sed cf Hermes XXXIX 54* 586 tunc ***e*** ς *cSprotii* 587 In mare *cSprotii* ‖ deuolui *cMenardi* ‖ fluctus/ (que *eras videtur*) ***M*** 588 diduxit ***F h l m*** ς ***RA*** *vulgo*, deduxit (*cf XV 267*) ***O e g*** ς ***V*** ‖ pariterque reuellit *scripsi post Jahnium cum optimis libris. hoc enim dicit poeta: Fluctus continuam humum diduxit et pariter* (*i e* '*und so zugleich*'; *item coniungendum esse 584sq* pariterque reuelli, *quod poeta consulto repetit, vides*) *revellit* (*i e revellendo divisit in*) *in totidem Echinadas quot cernis mediis undis. vulgata lectio interpolata videtur* ‖ pariterque reuellit ***A*** ω, pariterque reuulsit ς, partesque resoluit ς *Hs vulgo* ‖ *τὴν συνεχῆ διέστησε γῆν καὶ ἐπ' ἴσης διέσπασεν εἰς τόσας Ἐχινάδας Plan* 589 medii(s *add m 2*) quot (*i r m 2*) c. ethinadas unda (is *superscr*) ***N*** ‖ ethina/das (i *eras*) ***M***, echina(das *i r m 2*) ***F*** 590 (U *i r*)t tamen ***M***, At tamen ***l*** 591 perimelē ***F***, perymelem ***e***, perimenem ***l***, Perimeden (*cf Apollod I 7, 3*) *malim* ‖ dixit (*corr* ***F***) ***F*** ς 592 e/go ***M*** 593 Quam pater ***V*** 594 Protulit ***N*** *ccDresd Sprotii et Bersmanni* ‖ ex sopulo ***p*** ‖ peritura ***h***, pariturae *ccLeidens Rhenov Twisden Hs vulgo olim* 595 proxima mundi (terrę *adscr* ***m***) ***O F l*** ς ***R***, pr. terrae ***e h p*** ς *Jahn*, prox. coelo (*cf IV 533*) *ccMariang Accursii et Medic Hs vulgo olim*, prox. mundo ς

regna vagae“ dixi „sortite, tridentifer, undae, 596
[in quo desinimus, quo sacri currimus amnes 597
huc ades atque audi placidus, Neptune, precantem. 598
huic ego, quam porto, nocui. si mitis et aequus, 599
si pater Hippodamas, aut si minus inpius esset, 600
debuit illius misereri, ignoscere nobis.] 600ª
adfer opem mersaeque, precor, feritate paterna 601
da, Neptune, locum; vel sit locus ipsa, licebit“. 602

---

596 uag(e *ex* i *m 2*)—tridenti fer/ndae (u² *supra*; e *eras*) ***M*** 597/610 *ea quae dedi in textu litteris rectis suppeditantur ab optimis libris, quae litteris cursivis et uncinis inclusa excudenda curavi desunt in illis, exstant in deterioribus. Ovidiana haec non esse (fort tamen, ut nunc videtur, ante medium aevum conficta sunt) exposui Hermes XXXX 215sq* 597/600ª *om* ***O*** (*item* ***F***, *v infra*) ***l***, *habent* ***F***² ***h e g*** (*i mg* ***n*** *cLeid Voss 51, in* ***n*** *a m 3, hic a m 2*) ς *Plan* ω, *del* (*cf praef ed p XI*) *Merkel* 601/602 *om* ***N*** 603/608 *om* ***O F l*** *cDresd, habent* ***F***² ***h e g*** (*i mg* ***n*** *cLeid Voss, illic a m 3, hic a m 2*) ς *Plan* ω; *aut versus 605/08 aut 609/10 deleri iusserat Hs* ‖ *notandum est in* ***F*** *erasam esse post 596 fere dimidiam partem alterius columnae folii 29 r.*; *sunt autem, si metiris spatia, erasi versus qui sunt in* ***O l*** *inter 596 et 634, versus dico 601* (adfer *sq*) — *633* (consenuere *sq*). *in ras scripti sunt a manu multo recentiore* (*fort saec XIII exeunte* = ***F***²), *quae tamen antiquior est quam partes recentiores et Metamorphoseon* (*f*) *et Tristium in eodem codice suppletae, versus illi undequadraginta* (*597/633*), *quales sunt in* ***h e n*** ς ω, *ita tamen ut postremi decem* (*624* Haut procul— *633* Consenuere) *non iam in ras, sed i mg inferiore paginae scripti sint. fol 29 v incipit iusto loco a v 634* (Effecere leuem *sq*) ‖ *versus illos, quos om* ***O F l***, *a Merkelio damnatos deff Vind p 84 Bothe, Animadvers p 41 Gnesotto, Neue Kritik d Klass Röm Dichter p 39 Sprengel, Festschr f Vahlen p 349sq Helm, Nikander u Ovid I 80sq Vollgraff. sed cf quae dixi l c* 597 601 602 598 ***e*** 597 In quem decidimus *cMoreti*, In quo dificimus *Mscr Diez BSant 22*, in quem deferimur *Hs* ‖ quot sacri *post Burm Bentley* 598 *del Hs* ‖ placitus ***R*** ‖ neptūne ***F***² ‖ uocantem *ccGronovii et Junian Bothe*, rogantem *cFrancof* 599 sis mitis ***F***² ***e s*** ς 600 *cf VI 482* ‖ ypodamas ***F***² ***n*** ‖ minus (ł nimis² *supra*) ***e*** 600ª misereri et parcere nobis ***n*** *ccArgent et Barberin*, misereri et ign. n. ς ‖ *post 600ª inter lin litteris minutioribus* Cui quondam tellus clausa est feritate paterna ***F***² ω ‖ sis mitis et aequus, cui quondam—paterna Da Nept. locum *sq vv 600/600ª deletis p 8 Suchier* 601/602 Cui quondam t. cl. est f. paterna Da neptune — licebit (*versu 601* adfer opem—paterna *omisso, item p 11 Braune*) ***e***, Cui quondam t. cl. est fer. paterna Affer opem mersaeque pr. f. paterna ***h s*** *Mscr Diez BSant 12*, Cui quondam t. cl. fer. paterna Hanc quoque complector (603) *sq versibus 601/602* (Adfer — licebit) *omissis* ***n***, *πάρεχε ταύτῃ βοήθειαν, ᾗ πᾶσα γῆ ἀποκέκλειϭται τῇ τοῦ πατρὸς θηριωδίᾳ* (*καὶ τῇ καταποντισθείσῃ, δέομαι, τῇ τοῦ πατρὸς θηριωδίᾳ, sed om haec cod Par 2848*) *δὸς, ὦ Πόσειδον, τόπον Plan*, Cui quoniam [*sic e coni*] t. cl. est f. paterna, adfer opem mersaeque (precor) pietate [*sic cBersm*] paterna Da, Neptune, locum *sq Bothe, item* (*servato tamen* quondam) *Bach* 602 *i mg cSprotii* ‖ neptūne ***F***² ***R***

[hunc quoque conplectar. movit caput aequoreus rex
concussitque suis omnes adsensibus undas.
extimuit nymphe, nabat tamen. ipse natantis
pectora tangebam trepido salientia motu.
dumque ea contrecto, totum durescere sensi
corpus et inducta condi praecordia terra.]
dum loquor, amplexa est artus nova terra natantis,
et gravis increvit mutatis insula membris.'

Philemon et Baucis.

Amnis ab his tacuit. Factum mirabile cunctos
moverat: inridet credentes, utque deorum
spretor erat mentisque ferox, Ixione natus
'ficta refers nimiumque putas, Acheloe, potentes
esse deos' dixit, 'si dant adimuntque figuras'.
Obstipuere omnes nec talia dicta probarunt,
ante omnesque Lelex animo maturus et aevo
sic ait: 'inmensa est finemque potentia caeli
non habet, et quidquid superi voluere, peractum est,
quoque minus dubites, tiliae contermina quercus
collibus est Phrygiis, medio circumdata muro.
ipse locum vidi; nam me Pelopeia Pittheus
misit in arva, suo quondam regnata parenti.

---

603 Hunc quoque *e h* ς, Hanc quoque F^2 *n* ς *Hs*, Hunc ego *cDresd*, tunc quoque *coni Hs*, sic qu. *coni Burm* ‖ ecoreus F^2 605 nympha *n* ‖ tamen ipsa (ipse *R*) tenebam *h R*, tamen ipsa tenebat *g* 606 tangebat *g*, mulcebam *ccAmbr et Medic* ‖ tepido (ł tre²) *e* ‖ saltantia (ł salientia) F^2, silentia *cSprotii* 607 contracto *e*, complector ς ‖ tactum dur. *cSixianus Bothe* ‖ direscere (*corr*) *h*, concrescere *cMedic R* 608 inducta—terra *n* ς *vulgo*, inductis—terris F^2 *h p e* ς *cSprotii Bothe*, inductis—petris *coni Bothe* 609 natantis *N ccBersmanni et Zwicc*, natantes *n cett vulgo* 609/610 *damnat post Heinsium, qui aut hos duos aut quattuor priores (605/608) delendos censuerat, Schraderus* 611 ab his (ł ad hec *sscr m 2*) *e* ‖ fatum *Hs* 613 mentis(que *add m 3*) *h* 615 qui dent adimantque *in Bibl Diez 1075 Hs* 616 Obstupuere *X VA vulgo olim*, Obstrepuere *cMedic R* 617 omnes (que *om*, *sscr* e^2) *e h* ‖ animi—aevi *Hs* 618 Dis, ait, inm. *Hs*, Vis, ait, inm. *Burm* 620 Quo/que (d eras) *N* ‖ dubites de me *R* ‖ tilię *i r m n*, //(tili *i r*)e *l*, tilyę (ł tingę *i mg m 2*) *e*, *om vocem Plan* 621 phigiis *l* ‖ medio *recepi ex O h l g* ς *Plan*, modico *e* F^2 ς *R vulgo* ‖ *siquidem* modicus *vel* mediocris (*cf VI 343*) *idem est atque* medius (*cf VII 779 Hor c III 3, 46, quo loco non bene coniecerunt* modicus), *apparet hoc esse genuinum, illud glossam* 622 m(e *i r m 2*) pelopei(a *i r m 2*)/ *N* ‖ pitheus *M l*, phiteus *h* F^2 ς ‖ Pelopia pytheus *R* 623 parente *h* F^2

haud procul hinc stagnum est, tellus habitabilis olim,
nunc celebres mergis fulicisque palustribus undae.
  Iuppiter huc specie mortali cumque parente
venit Atlantiades positis caducifer alis.
mille domos adiere locum requiemque petentes,
mille domos clausere serae. tamen una recepit,
parva quidem, stipulis et canna tecta palustri,
sed pia Baucis anus parilique aetate Philemon
illa sunt annis iuncti iuvenalibus, illa
consenuere casa paupertatemque fatendo
effecere levem nec iniqua mente ferendo.
nec refert, dominos illic famulosne requiras:
tota domus duo sunt, idem parentque iubentque.
  Ergo ubi caelicolae parvos tetigere penates
submissoque humiles intrarunt vertice postes,
membra senex posito iussit relevare sedili,
quo superiniecit textum rude sedula Baucis
inque foco tepidum cinerem dimovit et ignes

---

630 *Scholia in Lucan V 517 Us*: cum omnes harundinem dicant, hic 'cannam' dixit secutus Varronem sicut et Ouidium.

---

624 Aut (*corr m 2*) procul huic(inc *i mg m 2*) ***M*** ‖ est *om* ς, *del Hs*

ł lis^2

626 mortali ***e***, mortalis ς 627 athalantiades ***F***^{2}, athlanciades ***l*** ‖ positisque ς 628 *om* ***N***, *i l n* 628*sq* Mille locos adiere ***g*** ‖ domus ***e F***^{2} ***h*** ‖ tandem una *Bothe* 630 stipulisque et *Capoferreus* ‖ texta *post Priceum Hs* 631 philemon ***N h l*** *Plan A*, pilemon ***M*** *cGoth*, pylemon (*semper*, h *fere add* ***e***^{2}) ***e F***^{2} ***R***

i^2 ł illa^2

632/687 *exstant in* ***τ*** 632 illa sunt ***M***, Ambo sunt ***e*** ‖ iuuenalibus ***M h*** *Riese*, iuuen(i *i r*)libus ***N***, puerilibus ς, iuuenilibus *cett vulgo olim* 633 fauendo

ł ferendo

N, fatendo ***τ***, ferendo ***h l*** ς ***ω*** 634 ferendo (am *sscr et* ferendo *i mg iteravit*

m^2 u^2

m) ***M*** *cSenat R Bothe*, ferenda ***N***, ferendam *cett VA vulgo olim* 635 famulosne ***M***, famulos(ne *ex corr m 2*) ***h***, famulosue ς *Korn* 636 iu(b *ex* u)entque ***M*** 637 paruos ***N l h*** ς *VA vulgo*, paucos ***M e*** ς ***R***, parcos ς *ed Trist p LXXVI Owen et ZÖG 1881 Rappold*, '*lege* paulos . *Varro* pauper *a* paulo lare' *in Bibl Diez 1075 Hs*, placitos *Merkel*^{2} ‖ tenuere (ł tetigere *sscr* ***e***^{2}) ***e*** *cBersmanni*, subiere *cGronovii* 638 Summissoque ***O***, Summisso/que (s *eras*) ***F*** ‖ uertice portas *cMenardi* 639 cubili ς 640 Quod superini. ***e*** ς ***ω***, quoi sup. *Burm*, cui sup. *Adv cr I 68 Madvig* 641 Inque *recepi* (*cf NJhbb 1893, 613*) *ex* ***M F h l*** ς ***R***, In(de *i r m 2*) ***N***, Eque *in Bibl Diez 1075 Hs*, Inde ***e*** ς *VA vulgo* ‖ foc(o *i r m 2*) ***N*** ‖ demouit *cVoss*

suscitat hesternos foliisque et cortice sicco
nutrit et ad flammas anima producit anili
multifidasque faces ramaliaque arida tecto
detulit et minuit parvoque admovit aeno
quodque suus coniunx riguo conlegerat horto,
truncat holus foliis; furca levat illa bicorni
sordida terga suis nigro pendentia tigno
servatoque diu resecat de tergore partem
exiguam sectamque domat ferventibus undis.
Interea medias fallunt sermonibus horas 651
[sentirique moram prohibent. erat alveus illic 652
fagineus, dura clavo suspensus ab ansa. 653
is tepidis inpletur aquis artusque fovendos 654
accipit. in medio torus est de mollibus ulvis, 655[a]
inpositus lecto sponda pedibusque salignis.] 656[a]
concutiuntque torum de molli fluminis ulva 655
inpositum lecto sponda pedibusque salignis.

---

642 foliis et *l* ς ‖ uimine sicco *cBonon* **643** flammae (*corr*) ***F*** ‖ perducit ***τ M e l*** ς, perduxit ***h R***, produxit ς ‖ flammas flatu perducit *cSprotii* **645** a(d *ex* m *m 2)*mouit ***N*** **647** olus ***N*** ‖ illa ς ***R*** *et, ut videtur* (*cf quae dixi NJhbb 1894, 201*) ***O***, ill(e *ex* a *m 2*) ***M***, ill(e *i r m 2*) ***N***, ille *cett vulgo* **648/650** *om* ***τ*** **648** Horrida *cPal*, Torrida *Gebhardus* **649** summo pend. ***s*** **650** eximiam *Bothe* ‖ donat ***h*** **651** mediis fallunt serm. *Burm* **651** *sq quinque illi versus, quos post 651 uncinis inclusos litteris cursivis excudendos curavi exstant in* ***X*** *Plan* ω, *i mg adscripti sunt quattuor priores* (sentirique—uluis) *ab* ***m n***, *desunt omnes in* ***O***, *del Merkel, deff Animadv p 45 Gnesotto et* (*Festschr f Vahlen p 354 sq*) *Helm. satis inepte eos* (*saec V vel VI, ut nunc videtur*), *ne balnei mentio deesset, conglutinatos esse demonstravi Hermes XXXX 221 sq. frustra obloquitur* (*Nikander u. Ovid p 84 sq*) *Vollgraff* **652** *sic* ***m n h e*** ς ω, Sentirique moras *Mscr Diez BSant 10*, Et sentire moram (mora ***τ***) ***τ F l g*** ς, Et sentire famem ς ‖ fuit alueus ***s*** ‖ aueus (l *sscr*) ***m*** **653** curua clauo *var lect in cBarberin Hs vulgo olim*, dura ^{in}clauo ***n*** ‖ clau(o *ex* a) ***F*** **654** trepidis ***τ*** ‖ fouendus ***τ l*** **655[a]** *sq inter 655[a] et 656[a] habent hunc versum* (*cf 655*) Constituuntque (Consteruuntque *vel* Conficiuntque *alii*) thorum de molli fluminis ulua (herba ***h***[3]) ***s*** *cSprotii* (*i mg* ***h***[3]) ς, Concutiuntque thorum—ulua ***e*** *cBerol 270. 4 Mscr Diez BSant 12* **655[a]** Accipit. inde torum sternunt de mollibus ulvis Impositum lecto *Hs* ‖ Acc. in medioque thorus de *Mscr Diez BSant 22* **656[a]** Impositus ***F l*** ς *Hs vulgo olim*, Impositis ***e h*** ς *Mscr Diez BSant 9 11 12 RV Jahn*, Imposito ς ‖ Impositus tecto (in medio tecto *sc*) *Regius A* ‖ sponda *bis* ***h*** **655** *exstat* (*cf ad 655[a]*) *in* ***O***, *virgula del* ***m*** ‖ Conficiuntque ***N*** **656** Impositum (*item e coni post Heinsium Merkel*) *videtur fuisse in* ***O*** ‖ Impositu^{s2} ***M***, Imposit(is *i r m 2*) ***N***

vestibus hunc velant, quas non nisi tempore festo
sternere consuerant: sed et haec vilisque vetusque
vestis erat lecto non indignanda saligno.
accubuere dei. mensam succincta tremensque
ponit anus, mensae sed erat pes tertius inpar:
testa parem fecit; quae postquam subdita clivum
sustulit, aequatam mentae tersere virentes.
ponitur hic bicolor sincerae baca Minervae
conditaque in liquida corna autumnalia faece
intibaque et radix et lactis massa coacti
ovaque non acri leviter versata favilla,
omnia fictilibus. post haec caelatus eodem
sistitur argento crater fabricataque fago
pocula, qua cava sunt, flaventibus inlita ceris.
parva mora est, epulasque foci misere calentes,
nec longae rursus referuntur vina senectae
dantque locum mensis paulum seducta secundis.
hic nux, hic mixta est rugosis carica palmis
prunaque et in patulis redolentia mala canistris
et de purpureis conlectae vitibus uvae.

---

667 *Martialis XI 52, 9*: (ova) t e n u i v e r s a t a f a v i l l a.

---

a
657 quis non ***F*** 658 consueuerant ***N***, consue//rant ***e*** ‖ et *om* ***M*** 659/660 *i l n* 659 lecto sed non indigna ***p*** ς, lecto tamen haud indigna *cGronov* 660 succincta ***l*** 662 qua (*corr*) ***F*** 663 equatum (*corr*
ł ta² ł ti²
F²) ***F e h*** ς, equat(u *ex* a)m ***N*** ‖ menteꞓ extersere uirentes ***e***, mente et tersere uir. ***τ F l***, menta tersere (extersere ς *A*) uirenti *cBersmanni* 664 biculor ***τ*** 665 liquido—melle ς 666 In(tu *ex corr m 2*)baque et ***F***, Intubaque et ς *R* ‖ intubaque radixque *Hs* ‖ et massa lactis (*corr m 2*) ***N***, lactis et massa ***τ F l***
ł li²
667 leviter durata *Rev d Ph 1895, 43 Tournier* 668*sq* fictibus ***e*** ‖ argento (argilla s. terra *sscr m 2*) ***l*** ‖ eadem—argilla *Dan Heinsius vulgo olim*, eodem (*in mensa sc*)—argilla *Baumg-Crusius* 669 argento erat ***τ*** ‖ cr/at(er *i r m 2*, e *ex* i *corr eadem*) ***N*** 670 qua ***e*** ς *R vulgo*, qu(a *ex* æ *m 2*) ***M***, qu(a *i r m 2*) ***N***, q̄ (*i e* quae, ¯*a m 2*) ***h***, qu(a)e *cett* ‖ illata ***τ*** 671 epulisque ***τ*** ‖ focis *cBersmanni* 672 *post* 673 *transp Hs* ‖ Non longae ***h*** 673 subducta
sis²
cSprotii ‖ secundis *i r* ***h***² 674 rugo ***l*** 675 pat. redolentia ***e n h***³ ς *VA*
n²
vulgo, pat. uolentia (redolentia *i mg m 2*) ***M***, pat. (red *add* ***n h***³)olentia ***N h***, pat. olent(c)ia ***τ F h l R*** ‖ pat. halantia *vel* ridentia *vel* halantia *Hs* 676 Et purpuratis (*corr m 2*) ***N*** ‖ uicibus (*corr m 2*) ***l***

candidus in medio favus est; super omnia vultus
accessere boni nec iners pauperque voluntas.
Interea totiens haustum cratera repleri
sponte sua per seque vident succrescere vina:
attoniti novitate pavent manibusque supinis
concipiunt Baucisque preces timidusque Philemon
et veniam dapibus nullisque paratibus orant.
unicus anser erat, minimae custodia villae;
quem dis hospitibus domini mactare parabant.
ille celer penna tardos aetate fatigat
eluditque diu tandemque est visus ad ipsos
confugisse deos. superi vetuere necari
„di“ que „sumus, meritasque luet vicinia poenas
inpia“ dixerunt; „vobis inmunibus huius
esse mali dabitur. modo vestra relinquite tecta
ac nostros comitate gradus et in ardua montis
ite simul!“ parent ambo baculisque levati
[ite simul. parent et dis praeeuntibus ambo 693[a]

---

677 *sq* super omnia—voluntas] *citant Joh Saresb Policr VIII 8 (II p 274) et Vinc Bellov Spec hist VI 117.*

---

677 (u *i r m 2*)ultus ***F*** **678** nec inops ς ‖ uoluptas ***F*** ‖ nec iners aut parca v. *Rev d Ph 1895, 43 Tournier* **679** *sq* hastum (u[2]) ***N*** ‖ exhaustum toties ***e*** ς ‖ quotie(n)s ς *A Hs vulgo olim, quod qui probant a v 681 apodosin incipiunt* ‖ exhaustu quoties ς ‖ quoties haustum (*est sc*), cratera—vina. Attoniti *distinx Bothe,* interea, quotiens haustus, cratera r. *Rev d Ph 1895 Tournier* **680** succresscere ***M***, succressere ***l***, sua crescere ***p*** ς **681** attonit(i *ex* o *m 2*)—pauen(t *ex* s *m 2*) ***M*** ‖ timent ***g*** **682** timidus (que *om*) ***h***, tumidusque ***l*** ‖ pilemon (*corr* ***m***) ***O F*** **683** *om* ***O***, *i mg* ***m***, *i l* ***n*** **685** diis ***M*** **686** pennae *cMed* **687** Illuditque ς **689** Diique ***M h*** ‖ mer. dabit *cAmbr*, mer. luant (*coll II 688*) *in Bibl Diez 1075 Hs* **690** immunibus unis *Hs* **693** *habet solus* ***M*** *cum cSpirensi, recepit Hs* ‖ leuati *cSpir Hs,* leuatis ***M*** ‖ et dii' p̄euntib' ambo. Mēbra leuant baculi' tardiq, senilib' annis *sscr m 2, priori similis et prope aequalis* (*adscripsit eadem versus 683 697[a] 698[a]*), *ut hic textus exstet in* ***M***:

et dii' p̄euntibus ambo . Mēbra leuant baculi' tardiq, senilib' annis[2]
Ite simul . parent ambo . baculiſque leuatiſ

‖ et dis p̄untibus ambo (693[a]) *i r* ***n*** ‖ Membra—sen . annis (693[b]) *i l ab eadem manu* ***n*** **693[a]** *et* **693[b]** *non habet* ***O***, *habent* ***X m n*** *ω, del Hs, deff eos duplicem recensionem ab ipso poeta profectam sumentes* (*Festschr f Vahlen p 357*) *Helm et* (*Nikander u Ov p 87*) *Vollgraff, spurios esse* (*fort e glossa* dis praeeuntibus *versui 693 adscripta confictos*) *exposui Hermes XXXX 228 sq* **693[a]** sim. parentque deis pr. ambo *cSprotii*

membra levant baculis tardique senilibus annis] 693^{b}
nituntur longo vestigia ponere clivo.
Tantum aberant summo, quantum semel ire sagitta
missa potest: flexere oculos et mersa palude
cetera prospiciunt, tantum sua tecta manere.
dumque ea mirantur, dum deflent fata suorum,
[mersa vident quaeruntque suae pia culmina villae: 697^{a}
sola loco stabant. dum deflent fata suorum] 698^{a}
illa vetus dominis etiam casa parva duobus
vertitur in templum (furcas subiere columnae,
stramina flavescunt), adopertaque marmore tellus

693^{b} tardisque *l* 694 nit(summo *i r m 3*) *h* 696 Visa potest *R* ‖ oc. inmersa palude *p* 698 fa̤cta (*expunx m 2*) *M* 698 *sq ea quae in textu litteris rectis, uncinis non inclusa, dedi habent A Plan ω Hs vulgo . quae litteris cursivis et uncinis inclusa* (*versus dico,* 697^{a} *et* 698^{a}) *scripsi inveniuntur primo, ni fallor, versui 699 i mg ab eadem, quae add* 693^{a} *et* 693^{b}, *manu adscripta in M, fluxerunt inde in F et multos ς, ita ut aut quomodocunque in textum varie mutatum inculcarentur aut i mg adscriberentur . mira hinc varietas velut haec*:

696 Missa potest flexere oculos et mersa palude
697 Cetera prospiciunt tantum sua tecta manere
698 Dumque ea mirantur dum deflent fata suorum
697^{a} Mersa uident quaeruntque suae pia culmina uillae
698^{a} Sola loco stabant [stabat *cBersm*] dum [cum *F*] deflent fata suorum (locorum *ς*)
699 Illa uetus *sq sic F ς Regius* ‖

versum 698^{a}, *ne offendat ingrata illa repetitio* dum deflent fata suorum, *om ς, eundem sic corrigit* Sola loco stabat quae dis fuit hospita magnis *cBerol*, Missa potest. flexere oculos et inhospita tecta Mersa uident quaeruntque ubi sint pia culmina uillę *ad v 696 i mg adscr* e^{2}, Mersa uident quaeruntque sue sua (*sic*) culmina uille *ad v 697 i mg adscr* h^{3} ‖ *versus* 697^{a} *et* 698^{a} *def* (*Festschr f Vahlen p 659sq, cf Nik u Ov I 88 Vollgraff*) *Helm, et is ut* (*omissis sine ullius, quod sciam, codicis fide versibus 697/98*) *scriberet haec:*

696 flexere oculos et mersa palude,
697^{a} mersa vident, quaeruntque suae pia culmina villae:
698^{a} sola loco stabant . dum deflent fata suorum,
699 illa vetus*sq* ‖

mihi versus 697^{a} *et* 698^{a} *conflati videntur ex aliquot glossis marginalibus et loco I 295* mersae culmina villae *adscripto . cf quae dixi Hermes XXXX 229sq* 696/697^{a} mersa, palude versa (*coll X 157*) *JZiehen* ‖ cuncta vident *Vollgraff* 698 deflent quoque *p* 699 et iam *ς VA* ‖ parva casa *h*, casa plena *Burm* 701 fulvescunt (*sed cf IX 36 et Vind p 87 Bothe*) *post Capoferreum Ehwald* ‖ flav. ad. marm. tellus *O h ς* (*cf I 343sq*) *Hs* ‖ *parenth posui* ‖ aurata(que *add R*) marm. tellus *F R*, ornataque m. t. *l* ‖ flav. aurataque tecta videntur *e ς Plan VA Jahn vulgo*

caelataeque fores aurataque tecta videntur.
talia tum placido Saturnius edidit ore:
„dicite, iuste senex et femina coniuge iusto
digna, quid optetis!“ cum Baucide pauca locutus
iudicium superis aperit commune Philemon:
„esse sacerdotes delubraque vestra tueri
poscimus, et quoniam concordes egimus annos,
auferat hora duos eadem, ne coniugis umquam
busta meae videam neu sim tumulandus ab illa!“
    Vota fides sequitur: templi tutela fuere,
donec vita data est; annis aevoque soluti
ante gradus sacros cum starent forte locique
narrarent casus, frondere Philemona Baucis,
Baucida conspexit senior frondere Philemon.
iamque super geminos crescente cacumine vultus
mutua, dum licuit, reddebant dicta „vale“ que
„o coniunx!“ dixere simul, simul abdita texit
ora frutex. ostendit adhuc Thyneius illic
incola de gemino vicinos corpore truncos.
    Haec mihi non vani (neque erat cur fallere vellent)
narravere senes; equidem pendentia vidi

---

702 aurataque tecta videntur *O h* ς *Hs*, adoperta(que *add l R*) tecta uid. *F l R*, adopertaque marmore tellus *e* ς *Plan VA Jahn vulgo* ‖ *post 702 repetitus est versus 682* (pylemon *e*) *in e* (*i l n*) ς *VA* 703 Talia cum *e g* ς ω *Hs*, T. dum *N* ‖ placito (*corr m 2*) *F* 704 coni. digno ς 705 Dicite digna quid opt. *M*, Digna do qui petitis *N* ‖ quid optatis *h*, quod optetis *l* 706 Indicium *h* ς, Consilium ς ‖ pilemon *O* 709 hora duos sedes *N* ‖ nec *O* ‖ un/quam *M* 710 nec sim tumulatus *e* ς *cSprotii* ‖ tumulandus (ł latus²) *N* 712 annis senioque *Hs* ‖ s(o *ex* a *m 2*)luti (s) *N* 713 gradu(s *a m 2*) *l* ‖ dum starent ς 714 Narrarent casus *M h e* ς ω *Hs*, Inciperent casus *N* ς *Burm*, loquique inciperent c. *inde Kraffert*, Narrassent casus *F l n* ς, navarent curas *Merkel*² ‖ pilemon (*corr m*) *O* 715 pilemon (*corr m*) *O* 716 gelidos *cJunianus Burm* 717 dum poterant *s* 718 dixere simul (ł simul²) tunc abdita *N* ‖ simul *alterum om h* ‖ addita *l* 719 Thyneius *Ehwald*, thincius *O F l p* ς, tyneyus *e*, thuneius *h*, thineus fineius cineius tirinthius *alia* ς, thioneius *g cSprotii*, Phyneius *R*, Tyaneius ς *A vulgo olim*, Sigeius (*i e Phrygius*) *Bothe*, Dinieius *Suchier*, Pelopeius (*coll 622*) *HAKoch*, Thymbreius *vel* Limyreius *Korn*, Cibyreius *Merkel*², Tyrieius *Polle*, Thimneius (*a Thymni fluvio*) *Riese*² 720 accola *Riese* ‖ gemina (ł no *sscr e*²) uicinos arbore (ł corpore *sscr e*²) *e* ς *cSprotii Burm* 721 nec erat *e* ς ‖ nec erant qui *cMedic*

serta super ramos ponensque recentia dixi
„cura deum di sint, et qui coluere colantur."
    Desierat, cunctosque et res et moverat auctor, *Erysicthon. Fames.*
Thesea praecipue; quem facta audire volentem
mira deum innixus cubito Calydonius amnis
talibus adloquitur: 'sunt, o fortissime, quorum
forma semel mota est et in hoc renovamine mansit,
sunt, quibus in plures ius est transire figuras,
ut tibi, conplexi terram maris incola, Proteu.
nam modo te iuvenem, modo te videre leonem,
nunc violentus aper, nunc, quem tetigisse timerent,
anguis eras, modo te faciebant cornua taurum;
saepe lapis poteras, arbor quoque saepe videri,
interdum, faciem liquidarum imitatus aquarum,
flumen eras, interdum undis contrarius ignis.
    Nec minus Autolyci coniunx, Erysicthone nata,
iuris habet. pater huius erat, qui numina divum
sperneret et nullos aris adoleret odores.
ille etiam Cereale nemus violasse securi
dicitur et lucos ferro temerasse vetustos.
stabat in his ingens annoso robore quercus,
una nemus; vittae mediam memoresque tabellae
sertaque cingebant, voti argumenta potentis.
saepe sub hac dryades festas duxere choreas,
saepe etiam manibus nexis ex ordine trunci

ł pendens[2]
723 ponensque ***e*** **724** cura deum di(*vel* dii)sint ***A*** *ω, recepit hanc lectionem a Lachmanno (ad Lucr p 253) probatam post Heinsium Riese* ‖ dii ***M***
u[2] ł sunt[2]
F *ς* ***RV*** ‖ sınt ***M***, si/nt (sunt *fuit*) ***N***, sint ***e***, sunt ***F l*** *ς* · ‖ colantur ***O h e*** *ς ω Riese*, coluntur ***F l*** *ς* ‖ cura deum pii sunt *cRhenov Jahn* ‖ cura pii dis sunt—coluntur *Hs vulgo olim*, cura deum qui sunt, et quos coluere (*dei sc*), colantur *Fuss*, curae dum di sunt—colantur *Polle* **725** Desiera/t ***M*** ‖ cunctos/ (que *eras*) ***N*** **727** deum nixus (*corr* h^3) ***F h l g*** ‖ cubito innixus ***e***, cubito nixus *cSprot*, nisus (*vel* innisus) cub. *ς* ‖ cal. heros *ς* **729** nota (*corr m*) ***O*** ‖ et in hoc *i r* h^3 ‖ in *om* ***O*** *add n* **730** plur(e *i r m 2*)s ***N***, pluris *fort scribendum* ‖ uis est *ς* ‖ transisse ***F*** *ccBas et Medic* **731** terras ***h*** ‖ improbe protheu ***M*** *ς*, incola *i mg m* **733** quam ***l*** *cSpirens*, qu(e *ex* a *m 2*)m ***F*** **734** Auguis ***F*** **738** autolica ***l***, anthiloci ***s*** ‖ erisicthone ***h*** *ς*, eresicthone ***M F l*** *ς*, erisictone *vel* eresictone *ς*, ere sic thone***N***, eresyctone (*ubique*) ***e***, Erysichthone *Plan A vulgo* **741** ceriale ***N*** **740** odores *recepi ex* ***O***, honores ***n X*** *ω vulgo* **742** ferro lucos uiolasse nefando ***p*** **745** poṛtentis ***h***, potentum *Hs*

circuiere modum, mensuraque roboris ulnas
quinque ter inplebat. nec non et cetera tantum
silva sub hac omnis, quantum fuit herba sub omni.
Non tamen idcirco ferrum Triopeius illa
abstinuit famulosque iubet succidere sacrum
robur, et ut iussos cunctari vidit, ab uno
edidit haec rapta sceleratus verba securi:
„non dilecta deae solum, sed et ipsa licebit
sit dea, iam tanget frondente cacumine terram."
Dixit, et obliquos dum telum librat in ictus,
contremuit gemitumque dedit Deoia quercus:
et pariter frondes, pariter pallescere glandes
coepere ac longi pallorem ducere rami.
cuius ut in trunco fecit manus inpia vulnus,
haud aliter fluxit discusso cortice sanguis,

762*sq* 770*sq* *Servius in Bucol X 62*: qualis fuit illa, quam Erysicthon occidit: qui cum arborem incideret, et vox inde erupit et sanguis, sicut docet Ovidius || *idem in Aen III 34*: nam (ut) Ovidius ait, cum Erysicthon arborem incideret, primo sanguis effluxit, post ululatus secutus est || *Iunii Philargyrii Explan in Bucol X 62*: qualis illa, quae Erysicthonem occidit arborem caedentem, et vox inde erupit et sanguis, ut docet Ovidius.

---

748 Circūiere ***M***, Circumiere ***h*** ς, Circuire$^{e^2}$ ***N***, Circuere ς 749 implerat *cSprot* || per(ter *sscr m 2)* ***M*** || tant(v̄ *ex* o) ***M***, tanto ***F h*** ς *Hs* 750 sub hac omnis ***A*** *ω*, sub hac, silva *Hs vulgo* || quant(v̄ *ex* o) fuit ***M***, quant(um *i r m 2)* fuit ***N***, quantum iacet ***e***, quanto fuit ***F h l*** || sub illa ***h g*** ς, sub (illa *i r n* ***F***^{2}) ***N F*** || herba sub arbore (*sic*) ***l*** || quanto iacet herba sub omni ς *Hs* (uiret herba *in Bibl Diez 1075 idem*) *vulgo olim* 752 751 ***M*** 751 Nec tamen ***e s*** ς || ferrum *i r n* || Triopeius *cRhenov A vulgo*, dri(y)opeius ***A*** *Plan* ***RV*** || dr. illa ***F h l*** ς *ω*, dr. ab illa ***O e s*** ς 752 Abstinuit ut eos cunctari uidit ab ore *add cRhenov* || iu(b *ex* u *m 2)*et ***N*** 753 $^{ut^2}$et iussos retrahi se uidit ***N*** || (cunct *i r m 2)*ari ***e*** || ab ore ς, ad unum *Hs* 754 haec *i l add* ***h***^{2} || uerb(a *ex* o) ***M*** || rapta uiolentus *cSprot* 755 sed ipsa ***h*** 757 oblicos ***l*** || telum dum ***e*** ς || uibrat *cSprot* 758 Deoïa *post Vivianum 'in suis castigationibus' Hs* || deo‿ida (*virgulam‿add et* l. diuina *sscr m 2)* ***M***, deo(id *i r*)a ***N***, deoida ***F l g*** ς ***R***, dodonida *ex* deoida ***h***^{2}, dodonia *cSprot*, theodoyca ***s***, θεοειχελος *Plan* || de uulnere quercus ***l*** ς, iam (*vel* mox) decida q. ς, decidua q. *VA* 759 p(alle *i r m 2)*scere ***F*** 760 Coepere hinc (*corr m 2)* ***F*** || pall. deducere ***h***, sudore madescere ς 761 Hufus ut ***p*** || improba ***l*** 762 discusso cortice sanguis ***e***^{2} ς (*cSprot ex sil*) *VA vulgo*, discussa cortice sanguis *cStrozzanus Hs vulgo olim*, discusso sanguine cortex ***A R***, discussus sanguine cortex (*cf IX 57*) *conieci*, *idem suasisse nunc video in Bibl Diez 1075 Heinsium*

quam solet, ante aras ingens ubi victima taurus
concidit, abrupta cruor e cervice profundi.
Obstipuere omnes, aliquisque ex omnibus audet
deterrere nefas saevamque inhibere bipennem.
adspicit hunc „mentis“ que „piae cape praemia!“ dixit
Thessalus inque virum convertit ab arbore ferrum
detruncatque caput repetitaque robora caedit,
redditus et medio sonus est de robore talis:
„nympha sub hoc ego sum Cereri gratissima ligno,
quae tibi factorum poenas instare tuorum
vaticinor moriens, nostri solacia leti.“
Persequitur scelus ille suum, labefactaque tandem
ictibus innumeris adductaque funibus arbor
corruit et multam prostravit pondere silvam.
attonitae dryades damno nemorumque suoque,
omnes germanae, Cererem cum vestibus atris
maerentes adeunt poenamque Erysicthonis orant.
adnuit his capitisque sui pulcherrima motu
concussit gravidis oneratos messibus agros,
moliturque genus poenae miserabile, si non
ille suis esset nulli miserabilis actis,
pestifera lacerare Fame. quae quatenus ipsi

764 arupta *l*, abruta *h*, obrupta *ad Lucr V 505 Wakefield* ‖ profusus ς *Hs vulgo olim* 765 Obstipuere *O Riese*, Obstupuere *X ω vulgo olim* ‖ obstupuere animis *Hs* 766 Dum terrere *s* ‖ bipennim *cSprot* ς 768 Thesalus *M* ‖ detorsit *cCantabr* 769 Dum truncatque *s* 770 Redditus et m. s. est de rob. *M Korn*, Editus (Edidit' et *h*) etme d. s. est de r. *e h* ς *A*, Editus e m. s. est de r. *N F l cSprotii*, Editus e m. s. est cum r. *n g s* ς *R Hs vulgo*, Editus e m. s. est e rob. *cGoth*, Cum sonus auditur medio de r. ς, Edita de m. uox est at r. *pro div lect cGronov*, Redditus en medio s. est de r. *cArgentinus* 771 hoc ego(que *sscr m 2)* sum *M* 772 fatorum *l* 774 Pro-
eleuata[2] funi[2]
sequitur ς ‖ ipse suam *e* 775 adductaque nubibus (funibus *i mg m 3*) *M* ‖ abductaque *e* ς 776 multas p. p. siluas *g* ‖ prosternit ς ‖ prostrauit cor-
siluam[2]
pore ς ‖ pondere multo *N* 777*sq* nemorisque ς *cSprotii* ‖ suo(que *i r*) *M*, suo(que *i r m 2*) *N* ‖ nemorumque suorum *F l cSenat* ‖ suoque [*sunt sc*]: Omnes [*igitur sc*] *distinx Jahn* ‖ Omnesque *R* ‖ Et nece germanae *ccBarberin et Senat*, *item e coni Phil NF IV 160 Zielinski* 779 erisicthonis *h* ς, eresicthonis *F*, ere. sicthonis *l*, eresyctonis *e*, eres ictonis *M*, ere sic thonis *N*, Erysichthonis *Plan* ς *RA* 781 Conclusit *F* ‖ Concussit/ (que *eras*) graui(dis *i r m 2*) honeratos me(s *i r*, n *videtur fuisse*)sibus *M* ‖ grauibus *N* 782 pæne *M* 783 /ulli (n *eras*) *N*, nullis ς *R* ‖ a(c *i r m 2*)tis *M* 784 (lacerare *i r m 2*) fame/ *M* ‖ quatenus *F l* ς, quatinus *O h e* ς

non adeunda deae est (neque enim Cereremque Famemque
fata coire sinunt), montani numinis unam
talibus agrestem conpellat oreada dictis:
„Est locus extremis Scythiae glacialis in oris,
triste solum, sterilis, sine fruge, sine arbore tellus;
Frigus iners illic habitant Pallorque Tremorque
et ieiuna Fames. ea se in praecordia condat
sacrilegi scelerata iube! nec copia rerum
vincat eam, superetque meas certamine vires!
neve viae spatium te terreat, accipe currus,
accipe quos frenis alte moderere dracones!“
Et dedit. illa dato subvecta per aera curru
devenit in Scythiam rigidique cacumine montis
(Caucason appellant) serpentum colla levavit
quaesitamque Famem lapidoso vidit in agro
unguibus et raras vellentem dentibus herbas.
hirtus erat crinis, cava lumina, pallor in ore,
labra incana situ, scabrae rubigine fauces,
dura cutis, per quam spectari viscera possent;
ossa sub incurvis exstabant arida lumbis,
ventris erat pro ventre locus, pendere putares
pectus et a spinae tantummodo crate teneri.
auxerat articulos macies genuumque tumebat
orbis, et inmodico prodibant tubere tali.

---

785 est *om* ***F l g*** ς, *del Hs vulgo olim* 786 moturam numinis iram *cMenardi* 787 agrestis (*Ceres sc*) *Bothe* ‖ or(e *ex* i *m 2*)ada ***M***, horrida (*corr m 2*) ***N*** 788 sithię ***h l***, scytiçe ***F*** 789 sterelis ***M l*** ‖ sine fronde *ccSprotii et Gronovii* 790 habitat ς ***R*** 792 iuba (*corr*) necopia ***F*** ‖ ne/ (c *eras*) ***M*** ‖ ne copia ς 793 que *add* ***h***² 795 Aspice ***l*** ‖ altos *ccCantabr et Jun*, apte *Vivianus* ‖ moderare ***F*** ς 796 subiecta (v *sscr* ***M***) ***O*** ς ‖ sublimis in aera *cSprotii* 797 sithiam ***h l*** ‖ rigidiue (*corr m*) ***O*** ‖ cacumine ***F h l*** ς, cacumina (*devenit sc*, *fort recte*) ***O e*** ς ω 799 Quaesiuitque *c Vratisl* 800 et raras ***m*** *cBonon Hs vulgo*, et talis ***F***, et duris ς ***R***, et raris (‘*quos raro exercet*’ *Jahn*) ***A VA*** 802 Labra huic (in² *sscr*) cana ***M***, Labraque cana (uel Labra hinc cana uel Labra huic *sscr s*) ***s*** ς ‖ sit(u *ex corr m 2*) ***N***, siti ς ‖ rubine (*corr m 2*) ***F*** ‖ scabri r. dentes ς *Jahn*, liuent r. fauces *cGenevens*, *cf II 776* 803 quam numerari (*cf VI 391*) ***s*** *Bothe* 805/807 pendere — macies (*corr m n*) *om* ***O***, *del Merkel* 805 locus (pendere putares *i r m 2*) ***M***, locus genumque tumebat (pendere putares² *sscr*) ***N*** 806/807 *i mg* ***m***, *i l n* ‖ crate (ordine *sscr*) tener(i *ex* e) Auserat (x *sscr*) ***m*** ‖ genuumque rigebat ς *Hs vulgo olim* 808 Orbis non modico ***h*** ‖ tal(i *ex* o *m 2*) ***M***

hanc procul ut vidit (neque enim est accedere iuxta
ausa), refert mandata deae paulumque morata,
quamquam aberat longe, quamquam modo venerat illuc,
visa tamen sensisse famem est retroque dracones
egit in Haemoniam versis sublimis habenis.
  Dicta Fames Cereris, quamvis contraria semper
illius est operi, peragit perque aera vecta
ad iussam delata domum est et protinus intrat
sacrilegi thalamos altoque sopore solutum
(noctis enim tempus) geminis amplectitur ulnis
seque viro inspirat faucesque et pectus et ora
adflat et in vacuis peragit ieiunia venis;
functaque mandato fecundum deserit orbem
inque domos inopes, adsueta revertitur arva.
  Lenis adhuc somnus placidis Erysicthona pennis
mulcebat: petit ille dapes sub imagine somni
oraque vana movet dentemque in dente fatigat
exercetque cibo delusum guttur inani
proque epulis tenues nequiquam devorat auras.
ut vero est expulsa quies, furit ardor edendi

---

810 pa/ulumque (t *eras*) morata (est *add m 2*) ***M*** ‖ morata est *cGoth* 811 longe quam(quam *ex* qui *m 2*)modo ***F*** 812 seuisse famē/ est retro(que *add m 2*) ***M***, sentire (ł sensisse *sscr m 2*) fam. mestosque (ł retro *sscr m 2*) ***N*** ‖ Famem (*maiuscula litt*) *Burm* ‖ est ***M***, est *om cett vulgo* 813 (h *add m 2*)abenis ***M*** 814 quamquam ***p*** 815 uecta ***N h*** ς, uento (ł vecta *sscr* ***m***) ***F M e l*** ς ω *vulgo* 816 *sq* et protinus — thalamos *om* ***O***, *corr* ***m n*** 816 *om* (*i mg m 2*) ***h*** ‖ (iu *i r m 2*)ssam ***N*** ‖ delapsa ***p*** ‖ et prot. intrat *i r* ***m***, *i l* ***n*** 817 *om* ***M***, *i mg ante 816* ***m*** ‖ sacrilegi thalamos *i l* ***n*** ‖ a(lt *ex corr m 2*)oque ***F*** ‖ solutum *om* ***N***, *add* ***n*** 818 Noctis e(um *i r m 2*) tempus ***N***, Noctis erat t. ***h*** ł ulnis[2] ***e g*** ς *Hs vulgo olim*, In noctis tempus ***l*** ‖ ulnis (ł alis *sscr m 2*) ***N***, alis ***e***, alis ***s*** ς *Hs vulgo olim* 819 et pectora *cBerol Bothe* ‖ pectus et alvum *Zielinski*, pectora ventremque (*ut sit hypermeter*) *NJhbb 1895, 56 Dittrich* 820 peragit (*cf IV 413 X 727*) *recepi ex A VA*, spargit ς *Plan R vulgo* ‖ ut in v. peragat ***e s*** ς 821/822 *del Merkel*[2] 821 usa[2] Functaque ***M*** 822 inop(e *ex* i)s ***M*** ‖ inopes sueta ***h*** ‖ assueta(que *sscr m 2*) ṙeuertitur ***M***, assuetaque uertitur ς ‖ r. arua (*cf 789 799*) ***F h l m g*** ς *A*, r. antra (*ex XIII 777*) ***O e*** ς *cSprotii RV Merkel vulgo* ‖ ἀγροὺς τοὺς συνήθεις *Plan* 823 erisicthona ***h*** ς, eresicthona ***N l***, erecsicthon/a ***M***, eresithona ***F***, eresyctona ***e***, Erisitona *V*, Erysichthona ς *Plan RA* 825 dente refringit *cBerol* 826 Exercet(que *add m 2*)— delu/sum (*sed* s *i r m 2*) ***N***, desuetum (ł delusum *sscr* ***m***) ***M*** *cBonon R*, *fort recte* 827 nequicquam ***F h l*** ς

perque avidas fauces incensaque viscera regnat.
nec mora, quod pontus, quod terra, quod educat aer,
poscit et adpositis queritur ieiunia mensis
inque epulis epulas quaerit, quodque urbibus esse
quodque satis poterat populo, non sufficit uni,
plusque cupit, quo plura suam demittit in alvum.
utque fretum recipit de tota flumina terra
nec satiatur aquis peregrinosque ebibit amnes,
utque rapax ignis non umquam alimenta recusat
innumerasque faces cremat et, quo copia maior
est data, plura petit turbaque voracior ipsa est:
sic epulas omnes Erysicthonis ora profani
accipiunt poscuntque simul; cibus omnis in ipso
causa cibi est, semperque locus fit inanis edendo.
  Iamque fame patrias altique voragine ventris
attenuarat opes, sed inattenuata manebat
tum quoque dira fames, inplacataeque vigebat
flamma gulae. tandem, demisso in viscera censu,
filia restabat, non illo digna parente.

---

829 ar(i *i r*)d(a *i r m 2*)s ***M***, auidas *sscr* ***m*** ‖ incensaque *post Heinsium Ehwald*, inmensaque ***A*** *ω*, immensaque *vel* emersaque ς ‖ inmensaque viscere (*sed cf Pr Gotha 1889, 3 Ehwald*) *Merkel* ‖ guttura regnat *cSprotii* 830 ether ***h*** 833 (sa *i r m 2*)tis populo (poterat *hic i l m 2*) ***F*** ‖ populis *cSenat Plan* ‖ populo pot. ς *Hs vulgo olim* ‖ uni (uel illi *sscr*) ***s*** 834 Plusque petit *cSprotii*, Pl. capit ς *Hs* ‖ quod plura ***e*** *cSenat* ‖ dimittit ***N F l***, dimersit *cSenat* ***R*** 835/836 *del Zielinski* 835 terra cōR (*sic*) ***F*** 836 peregrinos(que *om*) ***F***, peregrinos/ (que *eras*) ***N*** 837 utve *Bothe* 838 *sic* (faces *i r* ***N***) ***N e*** ς *ω Jahn*, trabes ς *Hs vulgo olim* ‖ (t *ex* c *m 2*)r(abe *i r m 2*, cremās *fuit*, cremas [n] *i mg m 2*)s cremat ***M***, Innumerasque cremans (c *ex* t ***F***) cremat ***F h g p*** ‖ Inn. trabes cremans quo ς, Innumerisqne cremans (al cremis²) cremaret quo ***l***, *ἀλλ' ἄπειρα φρύγανα πιμπρῆσι, καὶ ὅσῳ μείζων Plan* 839 pl. capit *vel* cupit ς 840 erisict(h)onis ς, eresicthonis ***O l*** ς, eresithonis ***F*** ς, eresyctonis ***e***, eresictonis ***h***, erisithonis *V*, Erisichthonis *A*, Erysichthonis *Plan* ***R*** *vulgo* ‖ prohani ***h*** 841*sq* Accipiunt (quicumque *virg del*, ł poscunt *sscr* ***m***) ***M*** ‖ in ipso ***M R***, in illo *cett vulgo* ‖ in illo est causa cibi semperque *cSprot* 843 famc/ ***M*** ‖ altique ***N X*** *ω vulgo olim*, altaque (ti *sscr* ***m***) ***M*** ς *Merkel* ‖ uor. uestras (ł uentris *sscr m 2*) ***M*** 844 Attenu(a *i r m 2*)rat ***M*** ‖ maneba/[s] (t *eras?*) ***N***, manebas ***g*** ς *Hs vulgo olim*, furebat *in Bibl Diez 1075 Hs* 845 Tu quoque ***N*** ς, Tunc q. ***s*** *cSprot* ‖ vigebas *Burm* 846 *sic* ς *VA vulgo*, et tandem ***A R*** *Korn* ‖ in guttura *cSprot* ‖ demerso in *in Bibl Diez 1075 Hs*

hanc quoque vendit inops: dominum generosa recusat
et vicina suas tendens super aequora palmas
„eripe me domino, qui raptae praemia nobis
virginitatis habes“ ait: haec Neptunus habebat;
qui prece non spreta, quamvis modo visa sequenti
esset ero, formamque novat vultumque virilem
induit et cultus piscem capientibus aptos.
hanc dominus spectans „o qui pendentia parvo
aera cibo celas, moderator harundinis“, inquit
„sic mare conpositum, sic sit tibi piscis in unda
credulus et nullus, nisi fixus, sentiat hamos:
quae modo cum vili turbatis veste capillis
litore in hoc steterat (nam stantem in litore vidi),
dic ubi sit; neque enim vestigia longius exstant.“
illa dei munus bene cedere sensit et a se
se quaeri gaudens, his est resecuta rogantem:
„quisquis es, ignoscas; in nullam lumina partem
gurgite ab hoc flexi studioque operatus inhaesi,
quoque minus dubites, sic has deus aequoris artes
adiuvet, ut nemo iamdudum litore in isto,
me tamen excepto, nec femina constitit ulla.“
    Credidit et verso dominus pede pressit harenam
elususque abiit: illi sua reddita forma est.
    Ast ubi habere suam transformia corpora sensit,

---

848 generosa dominum (*corr*) ***h*** 850 raptae qui ***p*** 851 hæc *i r* (hanc *fort fuit*) ***M n*** ‖ ait et *cSenat*, ait. hic *R*, ait hanc (uel hoc *sscr*) ***s*** 852 speta (*corr*]*m 2*) ***F*** ‖ quamuis modo ***m*** *VA vulgo*, quamuis non ***M***, quamuis (ea *i r m 2*) ***h***, quamuis // (ea *i r m 2*) ***N***, qu. ea ***F e l s g*** ς *cSprotii*, qu. iam *Riese* ‖ ea iuṣsa ***F*** 853 Esset hero *i r* ***N*** ‖ formamque nouam (*prob Hs*) ς 854 et cultus ς *DanHeinsius vulgo*, et uultus ***A*** *ω* ‖ piscem (*cf 857*) ***A*** *R*, pisces ***e g p*** ς *VA vulgo post Merkelium* ‖ captantibus ***p*** ς 855 pendendentia (*corr*) ***F*** ‖ parco *Hs*, pravo (*sed cf fast VI 240*) *Waddel* 856 Fila cibo *cCantabr* 858 et nullus *scripsi ex* ***A*** *R*, et nullos ***e*** ς *VA vulgo*, et nullus (v²) ***M*** ‖ fixos *R* 860 stantem litore *cBerṣmanni* ‖ littora uidi ***e*** 861 exstant *i r* ***F***² 862 sentit ς *Hs vulgo olim* 865 operatus *ccMedic et Thuan Hs vulgo*, oneratus ***N F h e*** ς, honeratus ***M l h***² ς, *ἐϱγαζόμενος Plan* ‖ oneratus adhaesi ***s***, intentus adhaesi ς *cSprotii* 866 arces ***F*** 868 nec tantum constitit ***g*** 869 pressus arenam *cArgentin* 870 /abiit (h *eras*) ***O*** ‖ abit si(c *ex* t *m 2*) illi ***F*** ‖ illi reddita sua f. ***l*** 871 habere satam *Bothe* ‖ tranformia ***l*** ‖ corpora uidit *cSprotii*, corp. sentit ς *Hs vulgo olim*

saepe pater dominis Triopeida tradit, at illa
nunc equa, nunc ales, modo bos, modo cervus abibat
praebebatque avido non iusta alimenta parenti.
vis tamen illa mali postquam consumpserat omnem
materiam dederatque gravi nova pabula morbo,
ipse suos artus lacero divellere morsu
coepit et infelix minuendo corpus alebat.
  Quid moror externis? etiam mihi nempe novandi est
corporis, o iuvenis, numero finita potestas.
nam modo, qui nunc sum, videor, modo flector in anguem,
armenti modo dux vires in cornua sumo, —
cornua, dum potui! nunc pars caret altera telo
frontis, ut ipse vides.' gemitus sunt verba secuti.

---

872 *sq Conr de Mure p 151*: Saepe pater dom. Driopea vendit — cervus abibat'.

877 *sq Seneca exc Controv III 7 Müller*: iste sensus eius est, qui hoc saeculum amatoriis non artibus tantum sed sententiis implevit. Ovidius enim in libris metamorphoseon dicit: 'Ipse suos artus — minuendo corpus alebat'.

---

872 pat(er *add m 2*) *M* ‖ domino *cCantabr*, domin(is *i r*) *M* ‖ Triopeida *A vulgo* (*idem esse in cMenardi testatur in Bibl Diez 1072 Hs*), Triopacam *unus Heinsii*, driope^{a}ida *M*, driope^{d2}ia *F*, Dryiopeida *R*, dri(y)opeida *cett V*, *Δρυόπειον σῶμα Plan* ‖ uendit at illa *ς Conradus de Mure Hs*, tradidit illa *N*, trad^{di2}it illa *h* 873 habibat *N* ‖ cerva redibat *Zielinski* 876 dederantque *s*, dēērantque *post Burm Bentley* ‖ noba (*corr m 2*) *N* ‖ noua po^{pabu2}cula *M*, mala pab. *ς* 877 *σπαράττων διασπᾶν Plan*, lacerans divellere *inde Postgate*, *an* laceros div.? ‖ *hic desinit cSprotii* 879 exemplis *ς* ‖ externos *Gronov* ‖ mihi nempe *Polle*, mihi s(a)epe (*sed cf 881 IX 80*) *A ω* ‖ nouand(i *i r m 2*) *M* ‖ est (*add n*) *om N ς*, *del Hs vulgo olim* 880 corpori(s o *i r m 2*) *N* iuu. ‖ iuuenis (*gl* theseu *i mg, cf 728*) *M Korn*, iuuenes *cett ω vulgo olim* ‖ numero infinita *e ς* 881 qui nunc *e*, quod ($^{ł\ quod2}$) nunc *ς Hs vulgo olim* ‖ uideo(r *add m 2*) *N* ‖ uertor in *s* 883 dum potui (ł supsi *sscr m*) *M ς Hs vulgo*, dum sumpsi *N X ω*, dum gessi *g ccMed et Vat* 884 sua uerba *cZulichem Hs* ‖ Incip̄ lib̄ VIIII *M*, Incipit nonus *N*, l' IX *F*, LIBER NONVS *e*, PLVBII (*sic*) OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON VIII · EXPLICIT LIBER · INCIPIT VIIII *l*

LIBER NONUS.

Achelous et Hercules.

Quae gemitus truncaeque deo Neptunius heros
causa rogat frontis, cum sic Calydonius amnis
coepit inornatos redimitus harundine crines:
'Triste petis munus. quis enim sua proelia victus
commemorare velit? referam tamen ordine, nec tam
turpe fuit vinci, quam contendisse decorum est,
magnaque dat nobis tantus solacia victor.
nomine siqua suo tandem pervenit ad aures
Deianira tuas — quondam pulcherrima virgo
multorumque fuit spes invidiosa procorum.
cum quibus ut soceri domus est intrata petiti,
„accipe me generum", dixi „Parthaone nate!"
dixit et Alcides. alii cessere duobus.
ille Iovem socerum dare se famamque laborum
et superata suae referebat iussa novercae.
contra ego „turpe deum mortali cedere" dixi
(nondum erat ille deus), „regem me cernis aquarum

4*sq* *Vinc Bellov Spec hist VI 117*: 'quis enim sua proelia victus commemorasse velit?'

---

1 genitus (*corr* ***n*** ***l***[2]) ***N l*** 2 cu(i sic *i r m 2*) calidonis ***F*** 3 harundin[e]/ ***F*** 4 *i mg* ***N*** ‖ munus *i l add* ***F*** ‖ uictu(s *add m 2*, uictū *videtur fuisse*) ***l*** 5 Commorare (*corr m 2*) ***h***, commemorasse *VincBellov* 6 contendisse (uel pugnauisse *sscr*) ***s*** ‖ est *om* ς, *del Jahn* 7 uict(or *ex* a *m 2*) ***M*** 8 suo forsan *Hs*, suo fando *Burm* 10 proc(o *ex* e)rum ***N*** ‖ sp. ambitiosa *Bentley* 12 p(a *ex* o *m 2*)rthaona ***M***, parthone[a2] ***N***, parthcone ***e*** 14 fanamque (*corr*) ***M*** 16/17 cedere duxi *cStrozzanus* ‖ Contra ego (turpe deum m. cedere duxi: nondum erat ille deus): regem me *sq inde distinx Hs*, Contra ego turpe ratus m. c. dixi (n. i. d.): regem *coni idem* 17 deus regem me ***N e l*** ς *vulgo* ‖ deus me cernis [numen2] aquarum (numen *virgula del*) ***M*** ‖ deus [dominum3] me cernis a. ***F***, Nondum ille deus erat (*signis appositis corr*) numen me ***h*** ‖ deus dominum me ***n*** (*i mg* ***m***) ς ω, deus numen me ς

cursibus obliquis inter tua regna fluentem.
nec gener externis hospes tibi missus ab oris,
sed popularis ero et rerum pars una tuarum.
tantum ne noceat, quod me nec regia Iuno
odit et omnis abest iussorum poena laborum!
nam, quo te iactas, Alcmena nate, creatum,
Iuppiter aut falsus pater est aut crimine verus:
matris adulterio patrem petis. elige, fictum
esse Iovem malis, an te per dedecus ortum!"
    Talia dicentem iamdudum lumine torvo
spectat et accensae non fortiter imperat irae
verbaque tot reddit: „melior mihi dextera lingua.
dummodo pugnando superem, tu vince loquendo!"
congrediturque ferox. puduit modo magna locutum
cedere: reieci viridem de corpore vestem
bracchiaque opposui tenuique a pectore varas
in statione manus et pugnae membra paravi.
ille cavis hausto spargit me pulvere palmis
inque vicem fulvae tactu flavescit harenae.
et modo cervicem, modo crura micantia captat,

---

32 *sq Lact Plac Comm in Stat Theb IV 106*: palaestrae arte superatus, ut Ouidius ait.

---

18 inter tua ***O e*** ς, in(ter tua *i r m 3)* ***h*** intra tua ς *Hs*, in terc(t)ia ***F l m g***, inter sua (uel tua *sscr*) ***s*** ‖ fluentem ***A*** *ω Korn*, fluentum *cThuan Hs vulgo olim* 20 *sic **X** ω vulgo*, populari(s *add m 2)* $^{\text{s. ero}}$ // et ***M***, popul(aris ero *i r m 2)* ***N***, pop. ego et *cZwicc HAKoch*, *ὁ αὐτόχθων ἐγώ Plan* ‖ et *om ccBerol et Senat* ‖ pars una (uel priua *sscr*) ***s*** ‖ *'lego* prima *vel* haud pars parva' *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ sed, popularis, ero rerum p. priva *Bothe* 21 I(u *i r m 2)*no ***N*** 23 quo te ***M*** *e Pal RV*, quod te *cett A Hs vulgo olim* ‖ aclmena ***M***, algmena ***N***, alcumena ***h***, alchmena ***l***, $^{\text{c}^2}$almena ***e*** ‖ nate (*idem coniecerat Krit Anm z Hor III 88 Withof*) ***O*** *Merkel*, matre ***m n X*** *ω vulgo olim* ‖ quo te iactas, Alcm. matre creati *Bentley*, quod—Alcm. matre create *vel* creatus *Obss c 6 Bergen* 25 patrem petis? *distinx post Capoferreum Bothe* 26 malles *i r* ***M***, malis *i mg* ***m*** ‖ ante (*corr m 2)* ***l*** 28 a(c *i r m 2)*c(ense *i r m 2)* ***N*** 29 red(di *i r m 2)*t ***N*** ‖ lingua est ς *VA* 31 loquutum ***N*** 32 de corpore uiridem ***h*** ‖ corp. pallam *cBerol Bothe* 33 tenu(i *i r m 2)*que a corpore (*sic*) $^{\text{u}^2}$bar//as ***N*** $^{\text{ł uaras}^2}$ ‖ uersas ***M***, uaras. l. curuas. inde auarus d(icitur *fuit i mg desecto*)qui omnia uult rapere *i mg* ***m*** ‖ uaras *ex corr* ***h***, uersas *vel* uanas *vel* curuas ς 35 (h *add m 2)*austo ***M*** ‖ sparsit ***e p*** ς 36 flauae ς ‖ iactu ς *Hs vulgo olim* ‖ *cf Martialis VII 67, 5* 37 cr. trementia ς

aut captare putes, omnique a parte lacessit.
me mea defendit gravitas frustraque petebar,
haud secus ac moles, quam magno murmure fluctus
oppugnant: manet illa suoque est pondere tuta.
digredimur paulum rursusque ad bella coimus,
inque gradu stetimus, certi non cedere, eratque
cum pede pes iunctus, totoque ego pectore pronus
et digitos digitis et frontem fronte premebam.
non aliter vidi fortes concurrere tauros,
cum pretium pugnae toto nitidissima saltu
expetitur coniunx: spectant armenta paventque
nescia, quem maneat tanti victoria regni.
ter sine profectu voluit nitentia contra
reicere Alcides a se mea pectora, quarto
excutit amplexus adductaque bracchia solvit
inpulsumque manu (certum est mihi vera fateri)
protinus avertit tergoque onerosus inhaesit.
siqua fides neque ficta mihi nunc gloria voce
quaeritur, inposito pressus mihi monte videbar.
vix tamen inserui sudore fluentia multo
bracchia, vix solvi duros a corpore nexus:
instat anhelanti prohibetque resumere vires

---

42 *Ilias Lat 615*: iam rursus ad bella coibant, *cf ib 956*.

---

38 putat *ap Fabrum II ep 71 Schepperus* ‖ a(p *ex* p *per ras*)te ***M***, ab parte *inde* ***m*** 39 petebar ***F e n*** ς, petebat (*"est ras*) ***M***, petebat ***N h l*** ς 40 secus ut ***l*** ‖ magno quam ***e s*** ς, magno qua ***h*** ‖ munere (*corr m 2*) ***M*** ‖ murmure uenti (fluctus *i mg m 2*) ***N*** 41 Oppugnat ς ‖ est *om* ***l*** ‖ tut(a *ex* o *m 2*) ***M*** 42 rursumque ***e g s*** *Hs* 43 Iamque gradu ς ‖ iamque gradum stitimus *Hs* 44 Compede (v² *superscr*) ***M*** ‖ toto quoque ego ***g*** ‖ pectore pectus *NJhbb 1883, 420 Grunauer, cf Pr Kempten 1909 p 16sq Kellermann* 45 premebā/ ***N***, premebat ς, premebar *Hs* 46 fortes uidi ς *Hs vulgo olim* ‖ concurre (‾² *superscr*)// ***N*** 49 tanti man. ς ‖ uictoria belli ς 52 Exuit ***F*** *cMedic Hs vulgo olim* ‖ a(b *ex* d *m 2*)ductaque bachia ***F*** ‖ abductaque ς 53 est *del Hs* 54 aduertit ***s*** ς ‖ pronus humum aduertit *Hs* ‖ adhesit ***F s*** ς 55 neque ficta mihi nunc gl. voce (*sic cMenardi, cf in Mscr Diez 1072 Heinsium*) *scripsi, cf quae dixi Hermes XXXIX 45sq, idem videtur fuisse in* ***O*** ‖ neque (erā² *superscr*) ficta michi ///// gloria ***M***, (neque enim *i r s l m 2*) michi (nunc *virgula del m 2*) gloria ***N***, neque enim ficta mihi gl. ***e*** ς ω *vulgo*, neque enim mihi ficta gl. ***F h l g***, neque enim ficta nunc gl. *Bothe* 57 Vix tandem exserui ς *Hs vulgo olim* ‖ asserui *coni idem* ‖ *μόλις δμως πολλῷ καταρρεομένας τὰς χεῖρας ἱδρῶτι μέσον ἀμφοῖν τῶν σωμάτων ἐνῆκα Plan* 58 a pectore ***e*** ς ***R***

et cervice mea potitur: tum denique tellus
pressa genu nostro est, et harenas ore momordi.
Inferior virtute meas devertor ad artes
elaborque viro longum formatus in anguem.
qui postquam flexos sinuavi corpus in orbes
cumque fero movi linguam stridore bisulcam,
risit et inludens nostras Tirynthius artes
„cunarum labor est angues superare mearum“,
dixit „et ut vincas alios, Acheloe, dracones,
pars quota Lernaeae serpens eris unus echidnae?
vulneribus fecunda suis erat illa, nec ullum
de comitum numero caput est inpune recisum,
quin gemino cervix herede valentior esset.
hanc ego ramosam natis e caede colubris
crescentemque malo domui domitamque reclusi.
quid fore te credis, falsum qui versus in anguem
arma aliena moves, quem forma precaria celat?“
Dixerat, et summo digitorum vincula collo
inicit: angebar ceu guttura forcipe pressus
pollicibusque meas pugnabam evellere fauces.
sic quoque devicto restabat tertia tauri

---

60 tunc den. ς 61 nostro *s l add* ***M*** 62 deuertor ***N e*** ς *Hs*, diuertor ***F M h l*** ς ω *Merkel* 64 Squamosum flexos sin. *cMedic* ‖ flexus ***F h*** ‖ sinu(aui *i r m 2*) ***M*** ‖ corpusque ***l*** ‖ orbem ***h*** 65 Dumque fero — bisulcam (uel trisulcam *sscr*) ***s*** ‖ trisulcam ς ‖ lingue — bisulce (ā *bis sscr m 2*) ***M*** 66 thirrintius ***F***, tyrinthius ***M*** 67 Curarum ***e*** 68 drachone(s *add m 2*) ***F*** 69 P(ars quota *i r m 2*) ***N*** ‖ echi(n *ex corr m 2*)ne̦ ***F***, echi(y)nn(a)e ***h e g*** 70 ıllum (v *sscr*) ***M*** 71 De comitum ***A*** *R Jahn*, ł de centum *sscr* ***F***, De centum ***e***² ***m p*** ς *VA vulgo*, De capitum ***g h***³ ς *Plan*, De numero capitum (uel numero centum *sscr*) ***s*** ‖ *capita sc mortalia hydrae tamquam comites* (*'Nebenköpfe'*) *appendicis vel additamenti loco opponuntur inmortali illi capiti, quod quidam muliebre esse dicebant* 72 hedere ***N*** 74 reclusi (*cf VII 285*) *Merkel*², reduxi ***A*** ω, peremi ς *Hs vulgo olim*, perussi *vel* praeussi *coni idem*, resolui *pro varia lect cGoth Bach*, repressi *vel* reuinxi *vel* reliqui *vel* subegi ς, reuulsi *Fuß*, refregi *Suchier*, redussi *Adv cr II 86 Madvig* ‖ domui vetuique renasci (*lacuna unius versus post 74 statuta*) *Korn* 75 fore *i r* ***n*** ‖ credas ***M*** ς *Hs*, credes ***e*** ς ‖ solum qui *ccLangermanni et Med Burm* 76 aliena cupis (uel moues *sscr*) ***s*** ‖ qu(ē *ex corr m 2*) ***N*** 78 Inueıt (h² *sscr*) ***h*** ‖ angeba(r *i r m 2*) ceu g. for(c *i r m 2*)ipe pres-s(us *i r m 2*) ***M*** ‖ for(cip *i r m 2*)e ***N***, forpice ς ‖ forcipe guttura *Capoferreus* ‖ prensus ς *et* (*cf Mscr Diez 1072*) *cMenardi* 79 pollicibusque (suis *i r m 2*, os *sub ras dignoscitur*) pugn. ***N*** ‖ uellere *cJunian* 80 deuic(it *i r m 2*) ***N***

forma trucis: tauro mutatus membra rebello.
induit ille toris a laeva parte lacertos,
admissumque trahens sequitur depressaque dura
cornua figit humo meque alta sternit harena.
nec satis hoc fuerat: rigidum fera dextera cornu
dum tenet, infregit truncaque a fronte revellit.
naides hoc pomis et odoro flore repletum
sacrarunt, divesque meo Bona Copia cornu est'.
Dixerat, et nymphe ritu succincta Dianae,
una ministrarum, fusis utrimque capillis,
incessit totumque tulit praedivite cornu
autumnum et mensas, felicia poma, secundas.
lux subit, et primo feriente cacumina sole
discedunt iuvenes; neque enim dum flumina pacem
et placidos habeant lapsus totaeque residant,
opperiuntur, aquae. vultus Achelous agrestis
et lacerum cornu mediis caput abdidit undis.
Hunc tamen ablati domuit iactura decoris,
cetera sospes habet; capitis quoque fronde saligna
aut super inposita celatur harundine damnum.
at te, Nesse ferox, eiusdem virginis ardor
perdiderat volucri traiectum terga sagitta.
namque nova repetens patrios cum coniuge muros
venerat Eueni rapidas Iove natus ad undas.

Nessus Herculis mors.

---

81 reuello ς ‖ membra revellor *Hs* 82 *lacunam post 82 statuit Vollmer* 83 depresaque ***h***, deprensaque ς *Hs vulgo olim* 84 fingit ***s*** ‖ alta figit (ł sternit ***l***²) har. ***l*** ς, a. fixit har. ***g*** 85 id fuerat ς *Hs vulgo olim* 86 truncumque *cBersmanni* 87 Naiades ***F h s*** ς ***V*** ‖ hoc (ł pomis) fuerant (*cf VIII 580*) ***F*** ‖ et odore et flore ***F h l*** ς 88 meo est—cornu *Turnebus* 89 at nymphe ς *Burm vulgo olim* 90 fusus utrumque (*corr per ras*) ***M*** ‖ fusis per colla *cVat* 93 fugit (ł subit²) ***M***, fugit ***p*** ς, fuit ***g***, su(b *i r m 2*)it ***N*** ‖ Nox fugit ς 95 cursus *cBas* ‖ motaeque *cBas Hs vulgo olim*, totoque ***p***, tutaeque ς ‖ resident (*corr m 2*) ***N*** 96 agrestis ***M***, agrestes *cett ω vulgo* 97 abi(d *ex corr m 2*)it ***N***, abdidit *inde* ***n*** 98 Haud tamen *ccDresd et Moreti*, Hunc tantum ς *R Faber*, Hunc tañ/ (tam̄ *fuit* ***F*** ‖ haud tamen abl. nocuit i. dec., Cetera sospes enim *Burm* ‖ huic tantum a. doluit *ad Stat Silv p 108 Markland*, huic tamen a. doluit *vel* hunc tamen a. movit *Bentley* 99 sospes erat ς *Hs vulgo olim*, sospes abit *probante Jahnio unus Heinsianus* ‖ (sa *i r m 2*)ligna ***M*** 102 (u *i r*)olucri ***M*** ‖ perdidit a volucri *Capoferreus* 104 eueni ς *Plan VA*, eucheni (ł hebei *sscr* ***M***) ***M R***, /(e *i r m 2*)beni ***N***, hebeni ***F*** ς* ***s*** ς

uberior solito, nimbis hiemalibus auctus
verticibusque frequens erat atque inpervius amnis.
intrepidum pro se, curam de coniuge agentem
Nessus adit, membrisque valens scitusque vadorum,
'officio' que 'meo ripa sistetur in illa
haec', ait 'Alcide. tu viribus utere nando!'
pallentemque metu fluviumque ipsumque timentem
tradidit Aonius pavidam Calydonida Nesso.
mox, ut erat pharetraque gravis spolioque leonis
(nam clavam et curvos trans ripam miserat arcus),
'quandoquidem coepi, superentur flumina!' dixit,
nec dubitat nec, qua sit clementissimus amnis,
quaerit et obsequio deferri spernit aquarum.
  Iamque tenens ripam, missos cum tolleret arcus,
coniugis agnovit vocem Nessoque paranti
fallere depositum 'quo te fiducia' clamat
'vana pedum, violente, rapit? tibi, Nesse biformis,
dicimus: exaudi nec res intercipe nostras!
si te nulla mei reverentia movit, at orbes
concubitus vetitos poterant inhibere paterni.
haud tamen effugies, quamvis ope fidis equina:
vulnere, non pedibus te consequar'. ultima dicta

---

105 Uberius *F l ς Hs vulgo olim,* Uberior (b *et* or *ex corr*) *h* ‖ nimbisque *s ς* ‖ nimbis pluuialibus *cHamb* ‖ actus *e l ς* 107 Intrepidumque pro se *M*, Intrepidumque sibi *inde temptavi* ‖ pro coniuge *ς* ‖ habentem (*i r n*) *ς* 110 alchydes *e* ‖ mando (uel nando *sscr*) *s* 111 *del Hs* 112 111 *F l s ς Jahn* 112 *om h* ‖ ipsumque bimembrem Tradidit A. avido C. Nesso
ł enius[2]
(*coll Hor c III 27, 26*) *p 91 Bothe* ‖ aonius *M* ‖ calidon(a *i r m 2*) *F*, calidonia (*corr n*) *N l*
iaculum[2]
114 clauam *M* ‖ iecerat arcus *e ς* 115/118 *om O, i mg* (*115 a m antiquiore quam ceteri tres*) *m n* 115 cocpi *ς ω vulgo,* ce(ę)pi *A* 116 qu(a *i r m 2*) *F*, quam *m l* ‖ s(it cl *ex corr m 2*)ementissimus *h* ‖ de-
ł audiuit[2]
mentissimus *F e l* 118 missos *om l* 119 agnouit *M* ‖ nessoque par(a *ex* e *m 2*)nt(i *ex* ē) *M*, nessumque (*corr m 2*) par(a *ex* e)ntem (*corr m 2*) *N*, nessoque parentem (paranti *inde m 3*) *F*, nessoque parantem *cMed*, n. parante
pro[2]
l g ς ‖ *desinit hic s* 120 depositum *M* 121 Una (*corr n*) ped. *N l* ‖ ubi nesse *l* 122 ne res *Hs* 123 Si/te n. mei reuerentia mouit at o(rbes *i r m 2*) *N* ‖ mouit reuerentia (at orbes *i r m 2*) *M Korn* ‖ reu. tangit *cBerol Bothe*
a
124 Concubitos — poterent *M* 125 ope fidus *ς*, ope tutus *cLeid* 126 te (con *add m 2*)sequar *h*

res probat, et missa fugientia terga sagitta
traicit: exstabat ferrum de pectore aduncum.
quod simul evolsum est, sanguis per utrumque foramen
emicuit mixtus Lernaei tabe veneni.
excipit hunc Nessus 'neque enim moriemur inulti'
secum ait et calido velamina tincta cruore
dat munus raptae velut inritamen amoris.

Longa fuit medii mora temporis, actaque magni
Herculis inplerant terras odiumque novercae.
victor ab Oechalia Cenaeo sacra parabat
vota Iovi, cum fama loquax praecessit ad aures,
Deianira, tuas, quae veris addere falsa
gaudet et e minimo sua per mendacia crescit,
Amphitryoniaden Ioles ardore teneri.
credit amans Venerisque novae perterrita fama
indulsit primo lacrimis flendoque dolorem
diffudit miseranda suum; mox deinde 'quid autem
flemus?' ait 'paelex lacrimis laetabitur istis.
quae quoniam adveniet, properandum aliquidque novandum est,
dum licet et nondum thalamos tenet altera nostros.
conquerar an sileam? repetam Calydona morerne?
excedam tectis an, si nihil amplius, obstem?
quid si me, Meleagre, tuam memor esse sororem

---

127 Res probat (*cf Pr SG 1887, 7*) ***M h l e***^{2} ***F***^{2} ***p*** ς ***R***, Re pr. ***NF e*** ς *vulgo* 129 Quo(d *add m 2*) ***N*** ‖ euolsum^{u2} est ***N***, auulsum est ***g***, euulsum est *cett ω vulgo* ‖ quo simul evulso *ad fast I 567 Hs* 132 ualido ς ‖ uel(a *a m 2*)mina ***M*** 133 irri//tamen ***N*** ‖ uel irritamen^{ut2} ***F*** ‖ raptae, lenti *vel* vetiti *vel* tepidi am. *Hs* 136 ochalia (*corr m*) ***O***, echali^{o}(a *ex* ę *m 2*) ***F***, (h)ethalia ***h g*** ς, hecalya ***e***, echalia ***l*** ‖ ceneo (ł tyneio *sscr m 2*) ***e*** ‖ petebat$^{ł\ parabat}$ ***l*** 137 peruenit ad ς 139*sq* e *i r* ***n*** ‖ per *add* ***l***^{2} ‖ e minima ς *A prob Hs*, a minima *Bothe*, a minimo *Gierig* ‖ crescit. Amphitryoniaden—teneri, Credit *distinx edd vett Bothe* 140 Amphitrioniade(m *ex* n *m 2*) ***F*** ‖ (yo *i r m 2*)les ***N*** 141 conterrita ς ‖ flamma *p 92 Bothe* 143 Diffundit ***l***, Effudit ς ‖ miranda (*corr m 2*) ***M*** ‖ mox inde ***N*** ‖ autem *i r* ***h***^{3} ‖ Defudit mis. suum . mox 'deinde quid autem' *distinx Hs* 145 quae quando ***l*** ‖ quae quoniam haud ueniet—aliquid(que *add m 3*) ***h*** ‖ adueniat ***F*** ς (at *i r m 2*, ad *videtur eras*)ueniat ***N***, aduentat ς *Hs vulgo olim* 146 thalamos nondum ***g*** *cDresd* 147 morerue^{c1} ς 148 An cedam *cBersmanni* ‖ a(c *ex* n *m 2*) si ***N*** ‖ ac si nichil ***h***, ac si nil ***F***, ac sic nichil ***e*** ‖ abstem ***R*** 149 Qu(o *ex* i *m 2*)d si ***N***, Quod si ***e*** ‖ me *om* ***M*** ‖ memorem esse ***N*** ς* ς ω ‖ *in qua scriptura aut* memorem *a* memoro *derivant et post* sororem *interrogandi signum ponunt editores aut* memorem *pro*

forte paro facinus, quantumque iniuria possit
femineusque dolor, iugulata paelice testor?'
  In cursus animus varios abit: omnibus illis
praetulit inbutam Nesseo sanguine vestem
mittere, quae vires defecto reddat amori,
ignaroque Lichae, quid tradat, nescia luctus
ipsa suos tradit blandisque (miserrima!) verbis,
dona det illa viro, mandat: capit inscius heros
induiturque umeris Lernaeae virus echidnae.
  Tura dabat primis et verba precantia flammis
vinaque marmoreas patera fundebat in aras:
incaluit vis illa mali resolutaque flammis
Herculeos abiit late dilapsa per artus.
dum potuit, solita gemitum virtute repressit;
victa malis postquam est patientia, reppulit aras
inplevitque suis nemorosam vocibus Oeten.
nec mora, letiferam conatur scindere vestem:
qua trahitur, trahit ille cutem, foedumque relatu,
aut haeret membris frustra temptata revelli,
aut laceros artus et grandia detegit ossa.
ipse cruor, gelido ceu quondam lamina candens
tincta lacu, stridit coquiturque ardente veneno.

---

adiectivo accipientes verbis quae sunt forte paro facinus *in parenth positis reliqua ad* testor *referunt* **150** Grande paro ς, forte patro *Capoferreus* ‖ possit (ł poscit *sscr* ***m n***) ***O***, possint *Hs* **151** iugula(nd *i r m 2*)a pel/ice ***N*** ‖ iugulanda ς, uulgata *ex* iugulata ***F***², uulgata ς ‖ tester *ccRaphRegii et cSulm* **152** Incursus (*item* ***h***) animos uarios ab/it (i *a m 2*, abēt *videtur fuisse*) ***F***, Incursus uarios animus habet ***g*** ς ‖ Incursus (Incursusque *alii*) animus uarios habet omnibus illi ς *Hs vulgo olim* **153** Nessaeo *VA* **155** lychas lycas licas ς **156** Ipse (*corr m 2*) ***F*** ‖ *parenth statuit Korn* ‖ dictis ς **157** ille uiro ***N R*** **158** humeros ς *Bothe* ‖ echinę ***M***, echy(d *i r m 2*)nę ***e*** **159** dab. pronis ***l*** **160** pateris *cFrancof* ***R*** ‖ fund(e *ex* a *m 2*)bat ***F*** **161** Invaluit *Hs* ‖ inde mali *Burm* ‖ resolutaque fumis (*i e in fumos*) *Bothe* **162** abit (*corr*) ***N*** ‖ late dilapsa ***A R*** *Korn*, l. dilata ***h***, l. diffusa (*ex Ib 605*) ς *VA vulgo olim*, *διαχυθεῖσα Plan* **163** //solita ***M*** ‖ gemitum solita ***e*** ς ‖ *μόνῃ τῇ γενναιότητι Plan* **164** est *om cRhenov, del Hs* ‖ repulit (*corr* ***F***²) ***F h*** ς **165** nemorosam (*cf ZGW XXXIX 96sq HJMüller*) ***N X*** *ω Plan Jahn*, nemorosum (ū *i r* ***M***, a *fuit*) ***M*** ς *vulgo olim* ‖ oetē ***M***, etem ***e***, oetem ς, Oetham ***R*** **167** ille ***O***, illa ***m n X*** *vulgo* ‖ relatu est ***e***, relatu (est *add m 2*) ***M***, relatu // ***N*** **168** frustra aut temptata reuelli(t *ir m 2*) ***N*** ‖ refelli (*corr m 2*) ***F*** **169** grauida ***F*** **170** (gel *i r*)ido — lamina ***e*** ‖ candens// ***M*** **171** la(c *ex* t)u ***M***, lacu *i mg* ***m*** ‖ strid(e *ex* i *m 2*)t coquitur(que *add m 2*) ***N*** ‖ stridet ***F*** ς* ς

Nec modus est, sorbent avidae praecordia flammae,
caeruleusque fluit toto de corpore sudor,
ambustique sonant nervi, caecaque medullis
tabe liquefactis tollens ad sidera palmas
'cladibus', exclamat 'Saturnia, pascere nostris,
pascere et hanc pestem specta, crudelis, ab alto
corque ferum satia! vel si miserandus et hosti,
hoc est, si tibi sum, diris cruciatibus aegram
invisamque animam natamque laboribus aufer:
hoc mihi munus erit; decet haec dare dona novercam!
ergo ego foedantem peregrino templa cruore
Busirin domui saevoque alimenta parentis
Antaeo eripui? nec me pastoris Hiberi
forma triplex, nec forma triplex tua, Cerbere, movit?
vosne, manus, validi pressistis cornua tauri?
vestrum opus Elis habet, vestrum Stymphalides undae
Partheniumque nemus? vestra virtute relatus
Thermodontiaco caelatus balteus auro

178*sq* *Octavia 212*: cuius gener est qui fuit hostis.

181 *Walahfrid Strabus III 94* (*Duemmler II 307*): Quod tibi munus erit.

184 *Sen Herc Oet 1203*: non . . Hibera vicit turba pastoris feri.

187 Stymphalides undae] *huc* (*non ad fast II 273*) *pertinent quae dixit Notker* (*Boëthius de Cons philos, cf PPiper, Schriften Notkers und s Schule I 299*): a rapiendo geheizene [dîe arpię *sc*] . uuánda arpo grece . rapio chît latine . Áber ouidius héizet sie stiphalidas . a stiphalo fluuio . pi démo hercules ín fáht . souuîo chede . dáz argonautę sie fertríbên [*cf met VII 3*].

---

172 modus . exsorbent *Hs* 174 Combustique ς ‖ caeca/que (s *eras*) ***N*** 175 tendens ς *Hs* 176 exclama/t (n *eras*) ***M*** 177 hanc cladem ς 178*sq* et osti ***N*** ‖ Hoc est si tibi ***O l g*** *Merkel*², Ho(stis *i r m 3*) si tibi ***F***, Hostis si tibi ***e*** ς, Hostis enim tibi ***h*** ς *ω vulgo olim* ‖ duris ***N*** ς ‖ vel si miserandus et hostis [*i e vel si miserandus et hostis est*]—hostis enim tibi sum —: diris *sq p 94 Bothe*, vel si m. et hosti hoc aestu tibi sum *Merkel*¹, vel si m. et h., hosti si tibi sum *Zingerle*, vel—hostis ego tibi sum *HAKoch* ‖ *versum 179 del Korn* 179 aeg(ram *i r m 2*) ***M*** 180 notamque ***p*** 181 Hoc mihi *recepi ex* ***N*** *cSenat* ‖ Mors mihi (*ex trist I 2, 52*) ***n*** *cett ω vulgo* ‖ novercī ***l*** 182 peregr. sanguine templa ς 183 Busirim ***N*** ς, Busyridem ***e***, Busirī ***h*** ‖ domui busirim *Ben* ‖ indomui ***N*** ‖ seuoque *i r* ***F***² 184 Antheo (h *i r* ***n***) ***N h l*** ‖ Hyberi ***M***, Iberi ς *vulgo olim* 186 presistis (s *sscr m 2*) ***M*** 187 Ue(strum *i r m 2*) ***F*** ‖ Helis ***M*** ς ‖ stifalides (*corr m 2*) ***N***, stinphalides ***h***, stiphalides *Ben* ‖ Elis et est vestrum *ad Lucr V 32 Wakefield*, vestrum est E. opus *vel* vestrum opus E. erat *Hs* 189 Thermodoonciado ***F***, termoconciaco ***h***, Termodoontyaco ***e***, Thermodoontiaco ***g*** ς V, Termontiaco *Ben*

pomaque ab insomni concustodita dracone?
nec mihi Centauri potuere resistere, nec mi
Arcadiae vastator aper? nec profuit hydrae
crescere per damnum geminasque resumere vires?
quid tum? Thracis equos humano sanguine pingues
plenaque corporibus laceris praesepia vidi
visaque deieci dominumque ipsosque peremi.
his elisa iacet moles Nemeaea lacertis,
hac caelum cervice tuli! defessa iubendo est
saeva Iovis coniunx: ego sum indefessus agendo!
sed nova pestis adest, cui nec virtute resisti
nec telis armisque potest: pulmonibus errat
ignis edax imis perque omnes pascitur artus.
at valet Eurystheus! — et sunt, qui credere possint
esse deos!' dixit, perque altam saucius Oeten
haud aliter graditur, quam si venabula taurus
corpore fixa gerat factique refugerit auctor.

---

192 *sq Cassianus contra Nestorium I 1, 1 (I p 237 Petschenig)*: tradunt fabulae poetarum desectis quondam hydram capitibus numerosius renascentem per sua damna crevisse.

201 *Apul met X 28*: pulmones eius pererrat tempestas detestabilis potionis.

---

190 concustodita ***M F l*** ς *Merkel*, (cum *i r m 2*)custodita ***N***, cum custodita ***h***, non cust. ***e p*** ς *Ben* ω *vulgo olim*, *πεφυλαγμένα Plan*, male cust. (*ex codd?*) *Hs* **191** res. nec tu *vel* nec non ς, res. nec trux *cErfurt* **192** Ar(chadie *i r m 2*) ***N*** **193** (u *ex corr m 2*)ires ***F*** **194** Quid tum (*cf quae dixi Hermes XXXIX 46*) ***M***, Quid cum ***N F l*** ς *VA Hs*, Quid quod ***e p m*** ς *R vulgo* ‖ Quid tracis ***h*** ‖ trac(i *i r m 2*)s ***N***, thracas (*cf Ilias Lat 734*) *cNoricus Hs vulgo olim*, thraces ς **195** Pleraque (*corr*) ***F*** **196** disieci *Hs* ‖ ipsasque *cBas* **197** moles nemeaea ς *A vulgo*, m. Nemæa *V*, pestis menea ***g***, m. nemea *cett R*, *Νεμαῖον ἄχθος Plan* ‖ n(e *ex* o)me‿alacertis ***M*** ‖ His cacus horrendum tiberino litore (tyberino gurgite *VA*) monstrum *post 197 in textu* ***h g*** ς *VA*, *eadem habet post 196 i mg* ***F***, his cacus orrendum (*cetera desunt*) *Ben* ‖ '*Quidam* His iacet [*item* ***p***] horrendum . *Quidam* Cacus et horrendum' *Naugerius* ‖ his monstrum horrendum Tib. littore, Cacus *Bothe* ‖ *del versum post Naugerium Hs* **198** iubendo es ł animis^2 *Bentley* **199** Saeu(a *ex* i) ***M*** ‖ inde fessus ***l***, inde(fe *i r*)ssus ***e*** **201** armisque ***e***, armisue ς *Hs*, herbisque *cBonon*, herbisue *Bothe* ‖ plumonibus (*corr m 2*) ***F*** **202** edax intus *Mscr Diez BSant 148*^{e} ‖ omnis *cSenat V*, omneis *A* **203** At ualet ***N F e***^{2} ς, Aduolet (*corr* ***m***) ***M e l***, At u(a *ex corr m 3*)let ***h***, Id ualet ł v ***g***, Id uolet *vel* Hoc uelit *vel* At uolet *alia* ς ‖ euristeus ***F h l*** ‖ et sint ***e*** ‖ possunt ***N h*** ς **204** altum ***M g*** ς *Hs*, *cf ad 165* **205** Hau(d *ex* t *m 2*) ***F*** ‖ tigris *ex corr* (taurus *fuit*, ł taurus *sscr m 3*) ***m***, tigris ς *Hs vulgo olim*
i
206 Corpor(e *ex* a)—refugerat ***M***

saepe illum gemitus edentem, saepe trementem,
saepe retemptantem totas infringere vestes
sternentemque trabes irascentemque videres
montibus aut patrio tendentem bracchia caelo.
Ecce Lichan trepidum latitantem rupe cavata
adspicit, utque dolor rabiem conlegerat omnem,
'tune, Licha', dixit 'feralia dona dedisti?
tune meae necis auctor eris?' tremit ille pavetque
pallidus et timide verba excusantia dicit:
dicentem genibusque manus adhibere parantem
corripit Alcides et terque quaterque rotatum
mittit in Euboicas tormento fortius undas.
ille per aerias pendens induruit auras,
utque ferunt imbres gelidis concrescere ventis,
inde nives fieri, nivibus quoque molle rotatis
adstringi et spissa glomerari grandine corpus:
sic illum validis iactum per inane lacertis
exsanguemque metu nec quicquam umoris habentem
in rigidos versum silices prior edidit aetas.
nunc quoque in Euboico scopulus brevis eminet alto
gurgite et humanae servat vestigia formae;

---

220 *Lact Plac Comm in Stat Theb I 352*: inde Ouidius: 'Utque ferunt imbres gelidis concrescere uentis' id est gelari.

---

207 gemitum (*corr m 2*) ***N*** ‖ trementem (*quod de ardentissima febre et tremore membra percurrente recte interpretatur Boissonade*) ***A*** *Plan* *ω*, frementem *cSprotii Hs vulgo*, gementem *cCantabr et Gronov* **208** ***i l n*** ‖ totasque infrigere ***R***, totas refringere ς *Gierig*, totas rescindere *Riese* ‖ infringere silvas *Capoferreus* **209** irascentem(que *add m 2*) ***M***, incursantemque (*coll XIV 190*) *Hs* **210** pario (*corr m 2*) ***N*** ‖ montibus tendentem *coniunx Burm* **211** licham ***N*** ς, lican (*item 213 229*) ***F h***, lycan (*item 213 229*) ***e***, Lycam ***R*** ‖ trepidum et ***e g l*** ς *Hs vulgo olim* **212** Aspici//t// (*etiam* t *i r*) ***M*** ‖ collegerat ***F p*** ς, coll. ingeus ***p*** ς **213** furialia *cSulm Bothe*, fatalia *cBerol*, letalia *cBersmanni* ‖ tulisti ς *Hs vulgo olim* **214** temit (r²) ***e***, tremet (*corr m 2*) ***N*** **215** tumido *Bothe* ‖ excusanda (*corr m 2*) ***N*** ‖ dixit ***F g h*** ς **217** ter quaterque ***F*** **218** eboycas ***M*** **220** fremunt (ł ferunt²) ***F*** ‖ gelidis imbres ς **221** ni(ui *i r m 2*)bus ***M*** ‖ quo(que *e corr m 2*) ***N*** ‖ molle *RaphRegius Hs vulgo*, mole ***A*** *ω*, *τῷ οἰκείῳ βάρει Plan* **223** iactum ***O e l h*** ς, iactatum ***F***, actum ς *Hs vulgo olim* ‖ lacert(is *i r m 3*) ***l*** **225** In rigidas ς *Hs vulgo olim* ‖ scilices ***h*** ‖ rigidum u. silicem ς **226** euboica (o) ***F*** ‖ emicat ***g*** *cPal Hs vulgo olim* ‖ alt(e *ex* o *m 2*) ***N***, alte ***h*** ς *cPal vulgo ante Merkelium* ‖ in Euboici sc. br. emicat alto Gurgite (*sed* alto *est 'aus der Tiefe'*) *Hs* ‖ eminet ille *Capoferreus*

quem, quasi sensurum, nautae calcare verentur
appellantque Lichan. — at tu, Iovis inclita proles,
arboribus caesis, quas ardua gesserat Oete,
inque pyram structis arcum pharetramque capacem
regnaque visuras iterum Troiana sagittas
ferre iubes Poeante satum, quo flamma ministro est
subdita, dumque avidis conprenditur ignibus agger,
congeriem silvae Nemeaeo vellere summam
sternis et inposita clavae cervice recumbis,
haud alio voltu, quam si conviva iaceres
inter plena meri redimitus pocula sertis.
Iamque valens et in omne latus diffusa sonabat
securosque artus contemptoremque petebat
flamma suum: timuere dei pro vindice terrae.
quos ita (sensit enim) laeto Saturnius ore
Iuppiter adloquitur: ‘nostra est timor iste voluptas,
o superi, totoque libens mihi pectore grator,
quod memoris populi dicor rectorque paterque,
et mea progenies vestro quoque tuta favore est.
nam quamquam ipsius datis hoc inmanibus actis,
obligor ipse tamen. sed enim ne pectora vano
fida metu paveant: Oetaeas spernite flammas!
omnia qui vicit, vincet, quos cernitis, ignes

---

228 sensur(i *i r*, ū *fuit, idem sscr m 2*) ***M*** 229 Appella(nt *ex* m *m 2*)que ***M*** ‖ a/t tu ***N*** 230 œt(e *ex corr m 2*) ***N*** 231 Imque ***M*** ‖ arcus *Hs vulgo olim* ‖ capacem *i r n* 232 Bellaque uis. *cLeid* ‖ versuras *Hs* ‖ sagittas *i r F* 233 peante (*corr n*) ***O***, phœante ***l*** ‖ iubes philoctheten quo ***g*** ‖ ministro (ministante [*sic*] *sscr m 2*) ***M*** ‖ est (*cf Hermes XXXIX 33*) *recepi ex **M F** ς **R**, om **N X** vulgo* 234 comprehenditur ***M h*** ς 235 silu(ae *i r m 2*) ***M*** ‖ nemeae(e)o ς *A vulgo*, ne me(o *ex* æo) ***M***, neme(o *ex corr m 2*) ***F***, nemeę ***l***, *Νεμαίῳ Plan*, nemeo *cett **R V*** 236 clauæ // ***M***, clauc *i r n* 237 H *add m 2*(Au(d *ex* t *m 2*) ***M*** ‖ uoltu ***N***, uultu *n cett vulgo* ‖ conuia (*corr m 2*) sederes ***N*** 239 (I *i r ex corr*, Qu *fort fuit*)amque ***M*** 240 conceptoremque (*corr m 2*) ***M*** ‖ p(e *ex* a *m 2*)tebat ***F*** 241 tremuere ς ‖ dii ***l s*** ς *Gierig* ‖ uindice^{e} mundi ς 243 alloquitur (*nigriore atram redintegratum*)—ista ***M*** ‖ timor ille ***l*** ‖ uoluptas ***F e l m*** h^2 ς *vulgo*, uoluntas ***O h*** ς 246 tua (*corr m 2*) prog. ***M*** 247 datis ***N X*** *Jahn*, datur ***M*** ς ***R*** *Hs vulgo* ‖ insignibus *ccLeid et Med* 248*sq* ne pectora—Oetaeas sp. flammas] *sic **N X** Plan ω vulgo*, nec pectora (*item* ς *Ben*)—istas ne/ spernite ***M*** ‖ Fida *i r n* ‖ œ(t *ex* a)eas ***N***, oetheas ***e g***, œtas ***h*** ‖ nec pect.—istas nec sp. *Ehwald*, nec pect.—istas et sp. *ZÖG XXXII Rappold* ‖ istas iam *vel* istas nunc sp. *Riese*, istas, ne, spernite *Merkel*^{2}, istas despernite *Korn*, mecum istas sp. *Polle* 250 qui uincit ***F*** ς

nec nisi materna Vulcanum parte potentem
sentiet: aeternum est a me quod traxit et expers
atque inmune necis nullaque domabile flamma.
idque ego defunctum terra caelestibus oris
accipiam cunctisque meum laetabile factum
dis fore confido. siquis tamen Hercule, siquis
forte deo doliturus erit, data praemia nolet,
sed meruisse dari sciet invitusque probabit'.
Adsensere dei; coniunx quoque regia visa est
cetera non duro, duro tamen ultima vultu
dicta tulisse Iovis seque indoluisse notatam.
Interea quodcumque fuit populabile flammae
Mulciber abstulerat, nec cognoscenda remansit
Herculis effigies; nec quicquam ab imagine ductum
matris habet tantumque Iovis vestigia servat.
utque novus serpens posita cum pelle senecta
luxuriare solet squamaque nitere recenti,
sic, ubi mortales Tirynthius exuit artus,
parte sui meliore viget maiorque videri
coepit et augusta fieri gravitate verendus.
quem pater omnipotens inter cava nubila raptum
quadriiugo curru radiantibus intulit astris.
Sensit Atlans pondus. — neque adhuc Stheneleius iras
solverat Eurystheus odiumque in prole paternum
exercebat atrox. at longis anxia curis

Alcmene et Galanthis.

251 Nec si (nisi *i mg adscr m 2*) uulcanum matris de parte potentem ***N*** 252 ex me ***F*** ς* ‖ expes (r² *sscr*) ***F*** 253 inmune (simul *virg del*, necis *sscr m 2*) nu(l *ex* b)laque (i/ *sscr*) dom. flamm(æ *ex* a *m 2*) ***M*** ‖ nullique *unus Heinsii* ‖ immune situs nullique dom. flammae *Hs* 257 *sq* de(o *ex corr m 3*) ***l*** ‖ nolet ***h*** ς ***R*** *vulgo*, nollet ***A*** *VA* ‖ Et mer. *cMoreti*, Quod mer. ***p*** ‖ doliturus, et haec data pr. nolet: at mer. dari *Burm* 261 notata (est *add alii*) ς 262 flamma ***e*** ς 263 Mulcifer ***h g*** *cSenat* 264 nequiquam (*corr m 2*) ***F***, ne quicquam ***h*** ‖ ab origine *ccGronov et Medic Hs* 266 *i mg* ***h***² 267 /nitere (c *eras*) ***M***, uirere *ccAmbr Dresd Pal Hs vulgo olim* 268 tyrinthius ***M l*** 269 maiorque ς (*i r e*²) *Hs*, meliorque ς 270 angusta (ł au² *sscr*) ***e*** 271 Hunc pater *cBerol* 272 Quadr(i *ex* a)iugo ***M*** 273 Atlans (*cf ad IV 644*) *scripsi*, athlans ***N***, athlas ***F l*** ς, atlas *cett ω vulgo* ‖ nec adh. *ccBersm et Dresd* ‖ St(h)eneleius ***e h*** ς *Plan vulgo*, stheleneius ***N***, steleneius ***M F l*** ‖ iras ***e l*** ς *vulgo*, i/(ras *a m 2*) ***N***, iram ***g*** *cBersmanni*, heros (uł iras *sscr* ***m***, ł iras *i mg* ***F***¹) ***M F h*** *cZwicc* 274 euristeus ***M F l g*** 275 at *ex corr* ***n***

Argolis Alcmene, questus ubi ponat aniles,
cui referat nati testatos orbe labores,
cuive suos casus, Iolen habet. Herculis illam
imperiis thalamoque animoque receperat Hyllus
inpleratque uterum generoso semine, cum sic
incipit Alcmene: ʽfaveant tibi numina saltem
corripiantque moras, tum cum matura vocabis
praepositam timidis parientibus Ilithyiam,
quam mihi difficilem Iunonis gratia fecit.
namque laboriferi cum iam natalis adesset
Herculis et decimum premeretur sidere signum,
tendebat gravitas uterum mihi, quodque ferebam,
tantum erat, ut possis auctorem dicere tecti
ponderis esse Iovem, nec iam tolerare labores
ulterius poteram: quin nunc quoque frigidus artus,
dum loquor, horror habet, parsque est meminisse doloris.
septem ego per noctes, totidem cruciata diebus,
fessa malis tendensque ad caelum bracchia magno
Lucinam Nixosque pares clamore vocabam.

---

294 *sq* (*Lactantii*) *Argumenta IX fab V*: Lucina, quam quidam Ilithyiam interpretantur [elythyiam *M*, elithiam uocant *N*], ad fores reginae uenit, *cf Append.*

---

276 281 algmene *F*, alchimene *l* 278 hercules (*corr m 2*) ***h*** ‖ τὴν Ἡρακλέους Ἰόλην *Plan* 279 Imperio ς, Imperio (o *i r m 2*)—h//// ***M*** (ilus^{2} *supra*) ‖ Hyllus ς *A vulgo*, ὁ Ὕλλος *Plan*, hillillus ***N***, huius (hı *a m 1*, ıius *i r m 2*) ***F***, (ylu *i r m 3*)s ***l***, ylus ***e*** hilus ***h n***, Hyleus *R* ‖ imperio thalamisque *Hs* 280 gen. germine ς *Hs*, gen. sanguine ς ‖ cum sic *recepi* (*cf VII 164*) *ex A ω*, cui sic ς *Hs vulgo* 281 alcimene ***h*** ‖ numin(a *i r m 2*) ***M*** ‖ saltim ***F*** 282 tunc cum ***F*** ς* *ccGoth VA* ‖ paritura uoc. *cSulmon* 283 tumidis ***h*** ‖ patientibus (*corr m 2*) ***M***, parentibus ***h*** ‖ ilithiam ***M***, ilithiā ***F***, olithiam ***l***, ilithyian *cMed V*, (e *i r m 2*)liti(nam *i r m 2*) ***h*** 286 decimo ***M*** ς *R*, decim(o *ex* u *m 2*) ***F***, decim(um *i r m 2*) ***N*** 288 possis ***A*** *RA*, posses ***h*** ς *V vulgo* ‖ tecti ***e*** (ł tanti^{2}), tanti ς 289 iam non ς ‖ labores ***X*** *vulgo*, laborem (ł s^{2}) ***N***, dolores ***M*** ς *R* 290 quinunc (n^{2}) ***F***, quinnunc (cui^{2}) ***M*** 291 horror adit ***N*** *ccMed et Urb* ‖ dolori(s *add m 2*) ***M*** 292 Sex ego ***p*** *cBersm* 294 Nixosque pares] *sic* (*cf VIII 308*) ς *Hs*, n(i *ex* e *per ras*)xosque pares ***F***, (ni *ex corr m 2*)x(o *ex corr m 2*)sque p. ***h***, nexosque pares (ł ad nexos partus *sscr m 2*) ***l***, nex//sque (u^{2}) pares (*sub ras* a *dignoscitur*, nexas *fuit*) ***M*** ł nixus ł nexas *i mg a diversis manibus* ***m***, n(i *i r m 2*)x(u *i r m 2*)sque pares ***N***, nexusque pares ***g e***^{2} *Ben*, nexusque partus ***p***, ad nexos partus (*i e ad partus impeditos et implicitos*) ***e*** ς *VA*, nixusque pares ς *R Jahn*, *eadem ex codd Turnebum legisse testatur in Mscr Diez 1072 Hs*: ʽ*pari enim nixuum numero*

illa quidem venit, sed praecorrupta meumque
quae donare caput Iunoni vellet iniquae,
utque meos audit gemitus, subsedit in illa
ante fores ara dextroque a poplite laevum
pressa genu digitis inter se pectine iunctis
sustinuit partus; tacita quoque carmina voce
dixit, et inceptos tenuerunt carmina partus.
nitor et ingrato facio convicia demens
vana Iovi cupioque mori moturaque duros
verba queror silicis. matres Cadmeides adsunt
votaque suscipiunt exhortanturque dolentem.
una ministrarum, media de plebe, Galanthis,
flava comas, aderat, faciendis strenua iussis,
officiis dilecta suis. ea sensit iniqua
nescio quid Iunone geri, dumque exit et intrat
saepe fores, divam residentem vidit in ara
bracchiaque in genibus digitis conexa tenentem
et „quaecumque es", ait „dominae gratare: levata est

298*sq* *Priscianus VII 87*: omnis enim in quacumque parte terminatio in u desinens producitur . . Ovidius in VIIII metamorphoseon: 'dextroque a poplite [a po[p2]llite *R*, apo plite *K*, a[p]polite *H*, apolite *B*, ap/polite *G*] laevum Pressa genu dig. inter se pectine iunctis [uinctis *H*]'.

---

felicem partum effici obstetrices opinantur' Jahn, nexusque deas ς, *καὶ τὸν τῆς ὠδῖνος πατέρα Plan*, Nixosque pari *vel* ad nixus partes *coni Hs*, nisura pares (*cf Mscr Diez 1075*) *idem*, Nixosque lares *Burm*, ac Nixos pariter *Scaliger*, nixus properam *KSchenkl*, Nixosque patres (*cf Festus 174/177*) *Merkel*, nixu facilem *Korn*, Nixasque pares *Rh Mus LX 619 Basiner*, enixasque pares (*e Nonio 57, 14*) *Vollmer* ‖ nexasque pares, *id quod sine dubio fuit in* **O**, *fort verum est*; *cf Kl Schr I 79sq Böttiger, Rel u Cult*² *p 249*¹ *Wissowa* 296 mallet *cMedic* 298 dextroque a *Prisc* ς *Ben R*, dextroque est (*sed* st *i r n*) ***O F h l*** ς *ω*, dextroque e *e* ς, dextroque in *g* ‖ poblite *F g* 299 genu digitis *X Priscianus R*, genu et dig. ***O*** ς *R Merkel*, genu digitisque ς *VA* ‖ pec(tine *i r m 2) e* ‖ nexis ς 300 Sustinuit nixus ς *Hs vulgo olim* ‖ uoce *i r n* 301 *i mg N* 303 mo(ri *virg del*)turaque *F* ‖ morituraque du(ros *i r m 2*) *N* ‖ duras ς *Hs vulgo olim* 304 queror (ł loquor *sscr e*) ***M e*** ς, loquor *i r n*, loquor ***F h l*** ς *Plan* ‖ silicis *N*, scilices *h*, silices *n cett vulgo* ‖ chatmeydes *e*, Ismenides *vel* Minyeides *vel* Euenides *in Mscr Diez 1075 Hs* 305 concipiunt *cGenevensis* ‖ exora[t2]nturque ***M***, consolanturque *g* 306 galenthis *N*, galantis *g cDresd A*, *Γελανθὶς Plan* 308 delicta (e *et* i *ex corr m 2*, dilecta *fuit*) ***F*** ‖ e(a *ex corr m 2*, o *fort fuit*) ***M*** 311 genibus// (que *eras*) digitis con(e *ex* i *m 2*)xa *N* ‖ connexa *l*, connixa *VA* 312 quaecumque ait es ς* *cBersm et Vratisl* ‖ damno (*corr m 2*) *N* ‖ grata releuata est ***M***

Argolis Alcmene potiturque puerpera voto".
exsiluit iunctasque manus pavefacta remisit
diva potens uteri: vinclis levor ipsa remissis.
numine decepto risisse Galanthida fama est:
ridentem prensamque ipsis dea saeva capillis
traxit et e terra corpus relevare volentem
arcuit inque pedes mutavit bracchia primos.
strenuitas antiqua manet, nec terga colorem
amisere suum: forma est diversa priori.
quae quia mendaci parientem iuverat ore,
ore parit nostrasque domos, ut et ante, frequentat'.

Dryope. Iolaus.

Dixit et admonitu veteris commota ministrae
ingemuit; quam sic nurus est adfata dolentem:
'Te tamen, o genetrix, alienae sanguine vestro
rapta movet facies. quid si tibi mira sororis
fata meae referam? quamquam lacrimaeque dolorque
impediunt prohibentque loqui. fuit unica matri
(me pater ex alia genuit) notissima forma
Oechalidum Dryope, quam virginitate carentem

---

328 *sq Pseudo-Damasus 53, 1* (*Ihm*): quid loquar aut sileam? (*cf met IX 147*) prohibet dolor ipse fateri.

---

313 almene (c² *sscr*) *e* 314 Ex(s)iliit *e* ς, Exilit *h* ‖ uinctasque *g* ‖ patefacta *l* ς *Hs vulgo olim*, stupefacta *ccMedic Gierig*, pudefacta *Waddel* ‖ resoluit *cBonon* 315 ipsa solutis ς 316 galantinda *h*, galantida *g A*, Γελαιθίδα *Plan* 317 *sq* pre/samque (s *eras*) *M*, p̄/ssamque (n *eras*, s *prius i r m 2*) *N*, p̄samque (n *sscr F*²) *F h*, pressamque *l g* ‖ suis dea ς ‖ prensamque solo dea s. c. stravit et *Hs* ‖ imis dea *Hellmuth* 318 et *om l* ‖ æterra corpos (v *sscr*) *M*, in(ł a *sscr m 2*) terra *g* ‖ corpus leuare *N* ‖ rel. parantem ς 319 Arguit *e h ccDresd et Senat* ‖ Strennuitas *F l g*, sedulitas *Baumg-Crusius* 321 priore *M* 323 Or(e *i r m 2*) *F* ‖ notasque domos (*cf Mscr Diez 1075*) *Hs* ‖ uelut ante *h* ς *R* 324/X 707 *exstant in* ϰ 324 ammonitu *M R*, admonitu/ *N* 325 dolentem *M e n* ς *vulgo*, loquentem ϰ *N h l g*, pauentem ς, gementem *cMedic Hs vulgo olim* 326 alienae(e) sanguine ϰ *h* ς *Hs vulgo*, al(i *i r m 2*)/ene s. *N*, alien(a *ex* e *m 2*) s. *F*, alienae (a *sscr m 2*) s. *e*, aliena a s. *M l g* ς ω ‖ uestro *A* ω *vulgo*, nostro (u *sscr m 2*) *M Korn* 327 qu(id *i r m 2*)si/ *N* 328 Facta ς ‖ re/feram (f *eras*) *M* 330 exilia (ł ex alia *sscr*) *l* 331 Oechalidum ϰ *M Plan vulgo*, Ethalidum *N*, Oet(h)alidum *l g*, Ethalium *h*, Oechalyum (d² *sscr*) *e*, O.thalium (e² *sscr*) *F* ‖ q̄ (= quae, *corr m 2*) uirg. *F*

vimque dei passam Delphos Delumque tenentis
excipit Andraemon et habetur coniuge felix.
est lacus adclivis devexo margine formam
litoris efficiens, summum myrteta coronant.
venerat huc Dryope fatorum nescia, quoque
indignere magis, nymphis latura coronas,
inque sinu puerum, qui nondum inpleverat annum,
dulce ferebat onus tepidique ope lactis alebat.
haud procul a stagno Tyrios imitata colores
in spem bacarum florebat aquatica lotos.
carpserat hinc Dryope, quos oblectamina nato
porrigeret, flores, et idem factura videbar
(namque aderam): vidi guttas e flore cruentas
decidere et tremulo ramos horrore moveri.
scilicet, ut referunt tardi nunc denique agrestes,
Lotis in hanc nymphe, fugiens obscaena Priapi,
contulerat versos servato nomine vultus.
    Nescierat soror hoc; quae cum perterrita retro
ire et adoratis vellet discedere nymphis,
haeserunt radice pedes. convellere pugnat,

---

332 del(os delfum *i r m 2*)que ten(entis *i r m 2*) ***M***, delfum *i mg iteravit m* ‖ delos delfumque ***l*** ‖ delphon ς, delonque ***e h***, telumque ***F*** ‖ tenentis (ł tem) ***ϰ*** **334** locus *cBerol*, l(a *ex* o *m 2*)cus a . deuoxo (e) ***M*** ‖ accliuis *i r* e^2, accliui (*ut sit genetivus, sed cf II 19*) ς *Hs vulgo olim*, acliuis *vel* accliuus ς **336** hic ς ‖ quaeque (*corr m 2*) ***M***, quodque ***p*** **337** Indignare ***ϰ*** **338** annom (v) ***M*** **339** tectique (ł tepidi²) ***l*** **340** Aut (*corr*) ***M***, Haut ***F*** **341** In spe bacc. *ccBersm et Berol* ‖ ba/carum ***M***, baccharum ***e*** ‖ Baccarum in specie ς ‖ aqutica (*corr m 2*) ***N*** ‖ lutos ***l*** **342** driope(s *add m 2*) ***N*** ‖ hinc paucos quos *cMedic* **343** *sq* flores: iterum factura (videbam, namque aderam) vidit *Philol XXXIX 176 Köstlin*, vidi (namque aderam) guttas *ex uno suorum suasit Hs* ‖ de flore ς **345** tremulos *ccLeid et Zwicc* **346** re/ferunt (f *eras*) nu(nc *ex* m *m 2*) den. agrestis (e²) ***N*** ‖ nū (nc) ***M*** **347** Lotis ***M h ϰ*** *ccGronovii et Spirens* ***L***, Lo(thos *i r m 2*) ***N***, Lothos ***e g*** ς, Lotos (*cf 348* servato nomine, *sed cf fast I 416*) ***F*** ς *Plan* ω, Lutos ς **348** seruato ***X*** ω, s(eru *i r m 2*)ato n(o *ex corr m 2*)mine ***N***, sublato (seruato *i mg* ***M***) ***M ϰ***, sublato (retento ł seruato *sscr m 2*) ***l***, seruato uel sublato *Ben* **349** haec *ccBersm et Zwicc* **350** Ire et adoratis ς *Hs vulgo*, Iret adoratis ***M ϰ*** ς, Iret (et *i r m 2*, ad *fuit*)oratis ***N***, Iret et oratis (v²) ***X*** ω **351** conpellere ***F***, cum uellere ***e g***

nec quicquam nisi summa movet; subcrescit ab imo
totaque paulatim lentus premit inguina cortex.
ut vidit, conata manu laniare capillos,
fronde manum inplevit: frondes caput omne tenebant.
at puer Amphissos (namque hoc avus Eurytus illi
addiderat nomen) materna rigescere sentit
ubera, nec sequitur ducentem lacteus umor.
Spectatrix aderam facti crudelis opemque
non poteram tibi ferre, soror, quantumque valebam,
crescentem truncum ramosque amplexa morabar
et, fateor, volui sub eodem cortice condi.
ecce vir Andraemon genitorque miserrimus adsunt
et quaerunt Dryopen: Dryopen quaerentibus illis
ostendi loton. tepido dant oscula ligno
adfusique suae radicibus arboris haerent.
nil nisi iam faciem, quod non foret arbor, habebat
cara soror: lacrimae misero de corpore factis
inrorant foliis, et, dum licet oraque praestant
vocis iter, tales effundit in aera questus:
„Siqua fides miseris, hoc me per numina iuro
non meruisse nefas: patior sine crimine poenam.
viximus innocuae: si mentior, arida perdam,
quas habeo, frondes et caesa securibus urar.
hunc tamen infantem maternis demite ramis

---

352 Nec (Nam *fuit*) *i r* ***m*** ‖ suberescit (ł sed *sscr* *e*[2]) ***O*** *e* ***R***, successit *cBersmanni*, succrescit *cett vulgo* **354** uidi(t *add m 3*) ***F*** **355** impleui ***F*** ‖ tenebant ***O F*** ς, tegebant ϰ ς* ***g*** ς **356** amphissos ϰ *cGoth et Rhenov Hs vulgo*, amphisos (r *sscr.*) ***N***, amphi(y *e*)sos ***F*** ς* ς *L Plan*, amphisus ***M*** ς ω, amphrisos ς, Amphrysus *ConstFanensis* ‖ au/us (s *eras*) ***l*** **357** Indiderat *Hs* ‖ regescere (*corr m 2*) ***M*** ‖ sentit ***M*** ς *vulgo*, sensit (ł tit *sscr m 2*) ***N X*** **358** sugentem *ccGronov et Vat*, *ἐκμυζῶντι Plan* **359** facti ***N h*** *cGoth*, fati *cett* ω *vulgo* **360** u(a *ex* o *m 2*)lebam ***h*** **361** morabor (a[2] *sscr.*) ***F*** **362** Et pariter uolui *Em XI 210 Schrader*, et fateor, uoui *Hs* ‖ eadem e. *Bothe* **364** querunt ubi sit driope querentibus ϰ ***F l g*** ς ‖ driopen driopē ***h***, dryopem . dryopen *e* **365** *i mg* ***n*** ‖ Ostendi/ (i *et ipsum i r m 2*)—l(i *ex* a)gno ***M*** ‖ loton *add* ***h***[3] ‖ trepido ***g*** ς **367** habebas (*fort recte*) ***F l*** *ccBerol et Goth Plan Hs vulgo olim* **368** Loti soror—verso de *Hs* ‖ mixto de *Burm* **369** foliis quod adhuc licet ***N***, foliis ac dum l. ***F e n*** ς **370** tales fundit in ***l***, t. effudit in ***h*** *ccSenat et Zwicc*, effund(it *i r m 2*) in *e* **371** fides superis *frg Caesenas* **372** pęnas *e* **373** arrida ***h*** **375** N(h *inseruit m 2*)unc ***M***

et date nutrici, nostraque sub arbore saepe
lac facitote bibat nostraque sub arbore ludat!
cumque loqui poterit, matrem facitote salutet,
et tristis dicat „,latet hoc in stipite mater!'"
stagna tamen timeat nec carpat ab arbore flores
et frutices omnis corpus putet esse deorum!
care vale coniunx, et tu, germana, paterque!
qui, siqua est pietas, ab acutae vulnere falcis,
a pecoris morsu frondes defendite nostras!
et, quoniam mihi fas ad vos incumbere non est,
erigite huc artus et ad oscula nostra venite,
dum tangi possunt, parvumque attollite natum.
plura loqui nequeo. nam iam per candida mollis
colla liber serpit, summoque cacumine condor.
ex oculis removete manus! sine munere vestro
contegat inductus morientia lumina cortex!"
desierant simul ora loqui, simul esse, diuque
corpore mutato rami caluere recentes.
    Dumque refert Iole factum mirabile, dumque
Eurytidos lacrimas admoto police siccat
Alcmene (flet et ipsa tamen), conpescuit omnem
res nova tristitiam: nam limine constitit alto
paene puer dubiaque tegens lanugine malas

376*sq* nostraque—bibat *del Riese*[2] ‖ saepe *i r n* 377 *i mg add n* 378 matrem *ex corr h*[3], (*om* (*s l m 2*) ***M*** 379 Pertristis dicat *cArgentinus* ‖ Et dicat tristis ***e*** ς ‖ h(o *i r m 2*)c ***N*** ‖ sub stipite ς *Hs vulgo olim* 380 Signa (ł Stagna *i mg e*[2]) ***e*** ς, Ligna *Hs* ‖ cerpat ***N*** ‖ arbore frondes ς 381 omn(e *ex* i *m 2*)s ***M***, omnes *cett vulgo* ‖ deorum ϰ ***O*** ς ***R***, dearum ***X*** ***m*** *vulgo* 383 Q(ui *virgula deleto* uod *sscr m 2*) siqua ***M*** ‖ Quis siqua ς *Hs*, Et siqua ***A***, quin siqua *Ehwald*, o (*e compendio*), siqua *Vollmer* 384 mo(r *ex n*)su ***M*** 385 mihi fas non est incumbere uobis ς ‖ quon. non est ad vos inc. nobis *vel* quon. fato non est inc. nobis *Hs* 386 ostia (*corr*) ***g*** 387 possunt *recepi ex* ***A R***, possum ς *Plan vulgo* ‖ tantum (natum *inde m 2*) ***M*** 388 iam iam *cRhenov Hs*, mihi iam *cStrozz Bothe* 389 seruit (*corr m 2*) ***M*** 390 munere (*virgula del m 2*, crimine *sscr eadem*) ***M***, crimine *vel* murmure ς 391 Contegit ς, Conteget *ccBersmanni et Goth* ‖ inductus (ł dutus[2]) ***e*** 392 Desi/erant (u *eras*) ***M***, Desierat sim. ore ***A*** 394/398 *paene evanidi in* ϰ 394 fatum (*cf 328*) *cMed Hs vulgo olim* ‖ miserabile ς *Hs* 395 Eurytidos ***h e n***, Euritidos ***N***, Eur(itidos (c[2]) *i r m 2*) ***F***, Eurictidos ***l***, Euritid(a *ex* u *m 2*)s ***M*** ‖ amoto (d[2]) ***M*** 396 Almene ***e*** ‖ fletque ipsa ***g*** ‖ A. flet et ipsa; tamen *distinx Bach* 397 tritiam (*corr m 2*) ***N*** ‖ numine (li[2]) (nu *virgula del*) ***M*** 398 Poene ***M***

ora reformatus primos Iolaus in annos.
hoc illi dederat Iunonia muneris Hebe
victa viri precibus; quae cum iurare pararet
dona tributuram post hunc se talia nulli,
non est passa Themis: ‘nam iam discordia Thebae
bella movent’ dixit, ‘Capaneusque nisi a Iove vinci
haud poterit, fientque pares in vulnere fratres,
subductaque suos manes tellure videbit
vivus adhuc vates, ultusque parente parentem
natus erit facto pius et sceleratus eodem
attonitusque malis exsul mentisque domusque
vultibus Eumenidum matrisque agitabitur umbris,
donec eum coniunx fatale poposcerit aurum,
cognatumque latus Phegeius hauserit ensis.
tum demum magno petet hos Acheloia supplex
ab Iove Callirhoe natis infantibus annos;
neve necem sinat esse diu victoris inultam,

---

402 posthac ς *Hs vulgo olim*, post haec ς **403** (N *er corr m 2*, I *fort fuit*, *cf XII 588*)am ***N*** ‖ tebe *ϰ* **404** mouen(t *ex* s) ***M*** ‖ Capaneusque—vinci] *sic* (que *om* ***h***) *ϰ* ***F h*** ς, capaneus(que nisi ab ioue uinci *i r m 2*) ***M***, capaneusque quini i. u. ***N***, capaneus . qui ni ab i. u. ***e***, capaneus qui ni a i. u. ***l*** ‖ ab ioue ***m e*** ς *ω vulgo* **405** poter(i *ex* un *m 2*)t ***M*** ‖ fientque pares ***p*** ς *VA vulgo*, flebantque pares ***M*** *R Bothe*, //flent atque ***N***, deflentque p. ***F*** ς* *ϰ* ***g*** ‖ uulnera ς *A* ‖ *καὶ ἀδελφοὶ δύο γενήσονται καὶ ταῖς πληγαῖς ἀδελφοί Plan*, ibuntque pares in vulnera *Hs* **406** diductaque *vel* seductaque *Hs* ‖ subductaque sitos *Merkel*[2] ‖ uidebi(t *ex corr m 2*) ***F*** **407** Viuuus ***e***, /ultusque (u *eras*) ***M*** **411** Donec (eum *i r m 2*)—poposcerat ***F*** ‖ fatale *i r* ***N m*** ‖ fatali poscerat auro *ϰ* ‖ poposcit (*corr m 3*) ***h*** ‖ aur(um *i r m 2*) ***N*** **412** pheieius auserit hensis ***M*** ‖ flegeius ***F***, phegeus *ϰ*, phlegeius ***e g*** ς, flegereius ***h*** **413** pet(e *ex* i *m 2*)t ***M***, pet(i *ex* a *m 2*)t ***N***, petit *ϰ* ***h l g*** ‖ hos ***M F*** ς *Merkel*, *om* ***N***, hoc *ϰ* ***l*** ς *ω vulgo olim*, haec ***h e*** **414** A ioue ***N p*** ‖ calliroe *ϰ* ***M l***, calliore ***m h***, *item in L M* **414** *sq* (*cf NJhbb 1887, 141 sq*) *distinxi*, annos, neve—inultam . Iuppiter *vulgo* **415** *om cVatic*, *del Hs* ‖ Neue necem s. esse diu uictoris inultam ***M*** ς *Merkel*[1], N. n. s. e. diu ultoris ς *R*, Neue (*i r m 2*) //ṇẹụẹ necem sinat esse diu[2] ultoris inultam ***F***, Neu genitorque necem s. esse parentis inultam ***N***, Addat neue necem s. esse uictoris inultam *ϰ*, Addat. neue necem s. esse ultoris inultam (sui *in fine versus add* ***h***) ς* ***g*** ς *Plan VA Jahn vulgo olim*, Neue n. sinat esse sui ultoris (*vel* genitoris) ς ‖ petet hoc—Callirhoe, natis infantibus annos Addat, neve n. s. esse ultoris inultam . Iuppiter *sq vulgo ante Merkelium*, diu cultoris inultam . Iuppiter his, motus, privignae *Merkel*[2], Neve n. s. esse diu deus ultor inultam . Iuppiter *sq Korn*, Neve n. s. e. diu ultoris i. (‘*hiatus tolerabilis in arsi*’) *Adv cr II 87 Madvig*, Neue n. s. e.

Iuppiter his motus privignae dona nurusque
praecipiet facietque viros inpubibus annis.'
Haec ubi faticano venturi praescia dixit *Byblis.*
ore Themis, vario superi sermone fremebant
et cur non aliis eadem dare dona liceret,
murmur erat: queritur veteres Pallantias annos
coniugis esse sui, queritur canescere mitis
Iasiona Ceres, repetitum Mulciber aevum
poscit Ericthonio; Venerem quoque cura futuri
tangit et Anchisae renovare paciscitur annos;
cui studeat, deus omnis habet, crescitque favore
turbida seditio, donec sua Iuppiter ora
solvit et 'o nostri siqua est reverentia', dixit
'quo ruitis? tantumne aliquis sibi posse videtur,
fata quoque ut superet? fatis Iolaus in annos,
quos egit, rediit, fatis iuvenescere debent
Callirhoe geniti, non ambitione nec armis.
vos etiam, quoque hoc animo meliore feratis,
me quoque fata regunt. quae si mutare valerem,

---

diu pius ultor inultam *Opp ph I 656 Bergk*, neve necem s. esse sui cultoris inultam *HAKoch*, neve n. s. esse deum cultoris *Postgate* ‖ *sed verum est* victoris, *siquidem victor recte Alcmaeon dicitur, ut qui voti compos (cf II 437 IV 510 VII 836) patrem ultus sit* **416** auctūs (*praef p XXIX, sed cf p XLVI*) *Merkel*[2] ‖ priuingnę (ł dona) ***M*** ‖ uota ***N*** **417** P(r²)e/cipit ***M***, Per *ex* Prae *m 2*)cipiet ***N*** ‖ effecitque annos (*corr m 3*) ***F*** **418** uaticano ***l***, uaticino *vel* fatidico ς ‖ presscia ***N***, praescia *i r* ***e***[2] **419** (t *i r m 2*)emis ***M*** ‖ vano *VA* ‖ tremebant ς **420** eadem dona dare ***h***, eadem donare ς **421** queritur (pallancias ueteres annos *ex corr m 2*) ***h*** ‖ pallentias (*corr m 2*) ***M*** **422** *i mg add* ***h***[2] ‖ mitem ***M*** ς *Plan* **423** Iasiona ceres *ccBerol et Rhenov* ς *A Regius vulgo*, Iasyona ceres ***e***, Iasona ceres ***F h g l R***, Iasonia ceres ϰ, Iasiona flaua ceres *V*, Iasona flaua ceres ς, Iasonaque ceres ς, Iason. a/ceres ***N***, Aesona flaua ceres ***M*** ς ‖ *νεμεσᾶ δ' ἡ ξανθὴ Δήμητρα πολιωθέντος τοῦ ἐπιεικοῦς Αἴσονος Plan* ‖ mulcifer ***F l g h*** **424** ericthonio ***O*** ϰ, erictonio ***F h l g*** ς, erichthonio ς *Plan vulgo* ‖ ueterem (uenerem *sscr m 2*) ***F*** **425** an(chi *i r m 2*)isę ***N*** ‖ renouar(i *ex* e *m 2*) pa(ci²)scitur ***M*** **426** Cui faueat *Mscr Diez BSant 148*[e], Cui studeant *cLeid Hs* **427** Tur(b *ex* v *m 2*)ida ***N*** **429** tantumne sibi quis posse *cMoreti Hs vulgo olim* **431** Quos egitque redit ϰ ‖ redi/it (g *eras*) ***M***, red(i²)it/ ***N*** ‖ reuirescere *ccHamb et Med Hs* **432** Calliroe ***M h l*** ‖ non armis ***N*** **433** '*versus spurius*' (*cf Mscr BSant 148*[e]) *Gronov* ‖ quoque ut hoc ϰ ***M e*** ς, quoque ut haec ***F l***, utque hoc ς ‖ quoque (ut *inseruit m 3*) animo ***h*** **434** tegunt (*corr*) ***F***, trahunt *cBersm*

nec nostrum seri curvarent Aeacon anni,
perpetuumque aevi florem Radamantus haberet
cum Minoe meo, qui propter amara senectae
pondera despicitur nec quo prius ordine regnat.'
Dicta Iovis movere deos, nec sustinet ullus,
cum videat fessos Radamanton et Aeacon annis
et Minoa, queri qui, dum fuit integer aevi,
terruerat magnas ipso quoque nomine gentis,
tunc erat invalidus Deionidenque iuventae
robore Miletum Phoeboque parente superbum
pertimuit credensque suis insurgere regnis
haud tamen est patriis arcere penatibus ausus.
Sponte fugis, Milete, tua celerique carina
Aegaeas metiris aquas et in Aside terra
moenia constituis positoris habentia nomen.
hic tibi, dum sequitur patriae curvamina ripae;
filia Maeandri totiens redeuntis eodem
cognita Cyanee praestantia corpora forma,
Byblida cum Cauno, prolem est enixa gemellam.

---

435 Non nostrum *cBersmanni* ‖ nostrum miseri *ϰ* 436 radamantus *ϰ* ***F h l*** ς, redamantus ***M***, rvado/mantus ***N***, rhadamanthus ***e*** *vulgo* 437 Cum mynece$^{\text{o}2}$ (mynoe *i mg m 1*) ***M*** ‖ propter seua senecte ***h***, propter multa *vel* dura sen. ς 438 omine *Hs* 439 nec se tenet ς 440 uideant ς *Hs vulgo olim* ‖ radamanton *ϰ* ***F h l***, radamantum ***M***, rhadamanton ***N R***, rhadamanthon ***e*** *VA vulgo* ‖ et *i r* ***n*** ‖ annos ς 442 magn(a *ex* o)s ***F*** ‖ audito nomine ς ‖ gentis(e *sscr m 2*) ***N***, gentes *cett vulgo* ‖ *post* gentis *punctum ponunt, quod correxi* 443 deionidenque ς *Plan A vulgo*, deyonidemque ***e***, deionidēque ***h***, deionideque ***O F l RV***, deionidaeque *vel* deionideque ς ‖ iu(u *i r m 2*)entae ***M***, iuuence *ϰ* 444 Miletu(m *ex* s *i r m 2*) — superbu(m *ex* s *i r m 2*) ***M*** 445 certusque suis *Faber* 446 Hau(d *ex* t *m 3*) ***F*** 447 tua m. fugis ς ‖ mil(e *ex* i)te ***M*** ‖ celerisque *ϰ* 448 Aegeas *VA* ‖ a(si *i r m 2*)de ***e*** 449 meonia ***l*** 450 Hic tibi$^{\text{ł ubi}^2}$ ***e***, Hic ubi (*corr* ***n***) ***N l*** 451 menandri *ϰ* ‖ $^{\text{to}^2}$paciens ***F*** ‖ in orbem ς 452 *del Gronov* ‖ praestantia corpora forma] *sic fere optimi libri* ‖ cogn. c(ia *i r m 2*)ne/ praestanti/ (a *eras*) corpor(æ *ex* a *m 2*) ***M***, cogn. creneis praestancia corpora *ϰ*, (cyane *i r m 2*) praestan(ti *i r m 2*) corpor(e *ex* a *m 2*) ***N*** ‖ cyane ***e g*** ς, prociane ***p*** ‖ praestanti corpore *X RA vulgo* ‖ forma *A* ‖ corpore^{et} forma (ł fama *sscr m 2*) ***e***, corpore ni(y)mpha (*cf Aen I 71*) ***m n*** ς *VA et ex corr* ***h***^{2} *vulgo olim* ‖ *Κυανῇ κάλλους προέχοντος νύμφη Plan* 452*sq* Cognita C. prolem est enixa gemellam, Byblida cum Cauno, praestanti corpora forma *Möbius* 453 Biblida (*sic fere semper*) ***M F l*** ‖ gemell(a *ex* u)m ***F***

Byblis in exemplo est, ut ament concessa puellae,
Byblis Apollinei correpta cupidine fratris:
non soror ut fratrem, nec qua debebat, amabat.
illa quidem primo nullos intellegit ignes
nec peccare putat, quod saepius oscula iungat,
quod sua fraterno circumdet bracchia collo,
mendacique diu pietatis fallitur umbra.
paulatim declinat amor, visuraque fratrem
culta venit nimiumque cupit formosa videri,
et siqua est illic formosior, invidet illi.
sed nondum manifesta sibi est nullumque sub illo
igne facit votum, verumtamen aestuat intus;
iam dominum appellat, iam nomina sanguinis odit:
Byblida iam mavolt, quam se vocet ille sororem.
spes tamen obscaenas animo demittere non est
ausa suo vigilans: placida resoluta quiete
saepe videt, quod amat; visa est quoque iungere fratri
corpus et erubuit, quamvis sopita iacebat.
somnus abit; silet illa diu repetitque quietis
ipsa suae speciem dubiaque ita mente profatur:
'Me miseram! tacitae quid vult sibi noctis imago?
quam nolim rata sit! cur haec ego somnia vidi?
ille quidem est oculis quamvis formosus iniquis
et placet, et possim, si non sit frater, amare,
et me dignus erat. verum nocet esse sororem. —
dummodo tale nihil vigilans committere temptem,
saepe licet simili redeat sub imagine somnus!

---

454 *i mg* (Bilis) ***h***² ‖ in exemplum est *Misc Obss Novae X 213 Wopkens* 455*sq* fratris: non *distinx Ehwald, non intercidunt vulgo* ‖ neo (c² s l) qua ***F*** ‖ qua/ ***N***, qu(a *ex* o *i r m 2*) ***M*** ‖ amabat ***M h l*** ς *R Ehwald*, ama(bat *i r m 2*) ***N***, amauit ***F e*** ς *vulgo*, amari ϰ 458 iungit ***F*** ς 459 circumdat ς 460 Mendaci/que (s *eras*) ***N*** 463 illic ϰ ***N h*** ς ω, illi(c *add* ***F***²) ***F e***, ill(a *i r m 2*) ***M***, ipsa (*cf Pr S G 1887, 22*) *conieci* 465 ueruntamen ***F*** 467 mau(u *ex* o *m 2*)lt ***N***, mallet *ccDresd et Gronov*, mauult *cett vulgo* 468 demittere ***F n*** ς *vulgo*, dimittere ϰ ***O*** ς* 469 Au(s *i r m 2*)a/ ***N*** 470 iuṣsa ***F*** 471 iaceret ***h*** ς *R* 473 dibiaque (*corr*) ***M*** ‖ in mente ς, ita uoce ς 474*sq* quamque ratam nolim *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ imago, quam nolim rata sit? *distinx Jahn* 475 nollem (nolim *i mg m 2*) rata (sit *s l m 2*) cur (haec *s l m 2*) ego ***M*** ‖ nolim rapta (ni *i r m 2*) cur ***N*** 476 est *s l* ***M*** 477 ut possim *coni Hs* ‖ et possi(m *ex* t *m 2*) si non si(t *i r ex* m *m 2*) ***M*** ‖ possum ***h*** ς *vulgo olim* ‖ et possit non sicut frater amare *R*, et possit si non sit f. amari *VA* 478 sorori *post Heinsium Bentley*

testis abest somno, nec obest imitata voluptas.
pro! Venus et tenera volucer cum matre Cupido,
gaudia quanta tuli! quam me manifesta libido
contigit! ut iacui totis resoluta medullis!
ut meminisse iuvat! quamvis brevis illa voluptas
noxque fuit praeceps et coeptis invida nostris.
o ego, si liceat mutato nomine iungi,
quam bene, Caune, tuo poteram nurus esse parenti!
quam bene, Caune, meo poteras gener esse parenti!
omnia, di facerent, essent communia nobis,
praeter avos: tu me vellem generosior esses!
nescio quam facies igitur, pulcherrime, matrem:
at mihi, quae male sum quos tu sortita parentes,
nil nisi frater eris! quod obest, id habebimus unum.
quid mihi significant ergo mea visa? — quod autem
somnia pondus habent? — an habent et somnia pondus?
di melius! — di nempe suas habuere sorores:
sic Saturnus Opem iunctam sibi sanguine duxit,
Oceanus Tethyn, Iunonem rector Olympi.

---

481 Testis adest *ϰ* ***F*** ‖ obest *ex coni (cf NJhbb 1893, 607) scripsi*, abest *A ω vulgo* ‖ imata *(corr m 2)* ***N***, temerata *cMedic R* ‖ uoluntas *h ς* 482/485 *om* ***N***, *i mg n* 482 Proh ***e*** *n ς* ‖ uenus et ueneris uol. cum matre *ϰ* ‖ et uol. tenera *ς* ‖ et niuea *cMoreti*, et Gnidia *Hs* 483 man. cupido ***e*** *cSenat* 484 tot(a *i r*, is *videtur fuisse)* ***M***, tactis *cMedic* 485 Et (V *sscr* ***M***) mem. ***M*** ***p***, Quam mem. *mg ed Colon* ‖ quis(*corr m 3*)uis *n* 486 Noxque fugit ***h*** *ς* 487*sq.* iungi! Quam bene *distinx Jahn* 488/489 *i l n* 488 Caun(e *i r m 2)* ***M*** 489 *om* ***M*** ***h***, *i mg* (*i r m*) ***h***² ‖ Quam bene Caune meo p. gener ***e*** ***m*** *ς A*, Quam bene tu poteras (poteris *ϰ*) nostro gener *ϰ* ***F*** *ς** ***g*** ***n*** *ς R*, Quam b. tu nostro poteras gen. *ς* ‖ meo—parenti ***e*** ‖ par(enti *abscisum)* ***m*** [ł i² above poteras; s² above nostro] 490*sq* Omnia //// ***N*** ‖ di(i *add m 2*) ***F***, dii ***M*** ***h*** ***l*** ‖ tu/(m *eras)* me ***N*** ‖ Somnia si facerent, essent c. nobis Omnia praeter avos, tu me generosior esses *Philol XXXIX 177 Köstlin* ‖ saltem facerent alienior esses *Faber*, tu me vellem furiosior esses *vel* vellem tu gente remotior esses *Anim cr p 114 Waddel*, tu me—esses *del Merkel* 493 At mihi *ϰ ς Gruterus*, Ạt mihi ***M***, Ei mihi ***h*** ***g*** *ς*, Hei (*i r n*, *i mg m*) mihi ***N*** ***l*** *ς*, Et mihi ***F*** *ς*, Ah mihi ***e*** ‖ sum tecum sortita (*corr i mg m 2*) ***N*** 494 *'haec aut mendosa sunt aut adulterina, potest tamen reponi* id habebimus una' *Hs* ‖ abest *cRhenov* 495 quid autem ***F*** ***l*** *ς*, (quid au *i r m 2*)tem ***N*** 496 haec somnia *ς*, heu s. *frg Caesenas* [ł iis² above haec] 497 Dii melius dii ***M*** ***l***, Dii melius di ***e*** ‖ namque suas ***l*** [i² above dii and namque] 498 opem ***N***, opī ***F*** Opin *R*, opim *ς VA*, *τὴν Ῥέαν Plan* ‖ duxit ***N***, duxit ***e***, iunxit *ς* [ł iunxit² above duxit] 499 tethyn *ϰ Plan RA vulgo*, tethin ***N***, thetin ***M*** ***F*** ***l*** *ς*, thetī ***h***, thetim ***e***

sunt superis sua iura! quid ad caelestia ritus
exigere humanos diversaque foedera tempto?
aut nostro vetitus de corde fugabitur ardor,
aut hoc si nequeo, peream, precor, ante toroque
mortua conponar, positaeque det oscula frater. —
et tamen arbitrium quaerit res ista duorum.
finge placere mihi: scelus esse videbitur illi!
at non Aeolidae thalamos timuere sororum!
unde sed hos novi? cur haec exempla paravi?
quo feror? obscaenae procul hinc discedite flammae,
nec, nisi qua fas est germanae, frater ametur! —
si tamen ipse mei captus prior esset amore,
forsitan illius possem indulgere furori.
ergo ego, quae fueram non reiectura petentem,
ipsa petam! poterisne loqui? poterisne fateri?
coget amor: potero! vel, si pudor ora tenebit,
littera celatos arcana fatebitur ignis;
hoc placet, haec dubiam vicit sententia mentem.'
    In latus erigitur cubitoque innixa sinistro
'viderit: insanos' inquit 'fateamur amores.
ei mihi! quo labor? quem mens mea concipit ignem?'
et meditata manu conponit verba trementi:
dextra tenet ferrum, vacuam tenet altera ceram.

---

500 Sint superis *Hs* ‖ ratus (*per ras corr*) *M* 503 sine queo (*sed* q eo *i r m 2*) *N* ‖ ante toroque *O* ς *R Hs vulgo*, ipsa t(h)oroque ϰ *F* ς* *g* ς *Jahn* 504 positę det et *e* 505 At tamen *h l g* ς, sed tamen *Hs* 506 plac(e *ex* a)re *F* 507 non colide ϰ ‖ tenuere ς, renuere (*cf Stat silv II 1, 222 Markland*) *Hs* ‖ At nonne Aeol. th. tenuere *g Burm* 510 qu(a *ex* o *m 2*) *N* ‖ germa(ne *i r m 2*) *N*, germana *F e l g* ‖ fas est, germanae *distinx Bothe* 511 mei ϰ *N X*, meo *M R Merkel*, me(o *ex* i *m 2*) *F* ‖ prius *ccBerol et Zwicc* 512 dolori (ł furori[2]) *F* 513 quem fueram *e* ς *Hs vulgo olim* ‖ non neglectura *e* ς ‖ fueram te non habitura precantem *cMenardi* 514 Ips(a *ex* e *m 2*) *F* ‖ pet(am *ex* o *m 2*) *M* ‖ *distinx Bentley*, petam? *vulgo* 515 Cogit ς ‖ teneb(i *ex* a *m 3*)t *F* 516 ignis *F*, ignes *cett vulgo* 517 *hunc versum dedi* (*cf Hermes XXXIX 62*) *Byblidi, poetae dant vulgo* ‖ haec placet ς *Hs vulgo olim* ‖ uincit ς *R Hs* 518 cobitoque *l* 519 Sedit et (ł uiderit *sscr n*) *N*ς 520 Hei mihi ς *vulgo olim* ‖ labor (aut *virgula del m 2*) qu(em *i r m 2*) mens mea c. (ignem *add m 2*) *N*, labor et quem m. c. ignem *F* ‖ igne(m *ex* s) *l* 522 521 ς 521 m(anu *i r m 2*) *F* 522 ferrom (v *sscr*) *M* ‖ tenet calamum *probante* (*in Mscr Diez 1069*) *Heinsio cLeid, cf her 11, 2*

incipit et dubitat, scribit damnatque tabellas
et notat et delet, mutat culpatque probatque
inque vicem sumptas ponit positasque resumit.
quid velit, ignorat; quidquid factura videtur,
displicet. in vultu est audacia mixta pudorque.
scripta 'soror' fuerat, visum est delere sororem
verbaque correctis incidere talia ceris:
'Quam, nisi tu dederis, non est habitura salutem,
hanc tibi mittit amans: pudet, a! pudet edere nomen.
et si, quid cupiam, quaeris, sine nomine vellem
posset agi mea causa meo, nec cognita Byblis
ante forem, quam spes votorum certa fuisset.
esse quidem laesi poterat tibi pectoris index
et color et macies et vultus et umida saepe
lumina nec causa suspiria mota patenti
et crebri amplexus, et quae, si forte notasti,
oscula sentiri non esse sororia possent:
ipsa tamen, quamvis animo grave vulnus habebam,

---

524 et notat — probatque] *citat Mico in opere prosodiaco 152* (*cf Traube PL aevi Car III 285 et supra ad I 219*). *additum est non* OVID *sed* PRISC, *apud quem versus non exstat,*

523*sq* mandatque tabellis *Hs* ‖ damnatque . tabellas et n. *distinx Burm* 524 *post 525 transp Bothe* 526*sq* quid velit, ignorat, quicquid factura: videtur (*i e placet*), displicet *Philol XXXIX 176 Köstlin* ‖ quicquid ***F*** ς *Jahn* 527 pudorque ***M*** *cMedic R*, pudor(i *i r m 2*) ***N***, pudor *ϰ*, pudori ***m X*** *vulgo* 529 correctis ***N h e***² ς *vulgo*, correptis ***e*** *cett ω* ‖ inscribere ς 530 de(s *ex* r)eris ***F*** ‖ est *s l add* ***m*** 531 Hoc tibi — edere (nomen *aut om aut evanidum*) *ϰ*, Han(c *i r m 2*) — pudet adte credere nomen ***N*** ‖ ha ***M h*** ς, ah ***l*** ς 532 cupia(m *i r m 2*) ***N*** ‖ que̜ ri (with ,² s² above) (*i e* quereris *ex* queri *m 2*) ***F*** 533 Possit *ϰ* ***M*** ‖ Posset — meo *i r* ***n*** ‖ causa me(o *i r m 2*) ***F*** ‖ P. (agi sua *i r ex corr*) causa agi (*sic*) meo ***h*** ‖ biblis ***O F*** 534 foret ς 535 poterit ***M***, poterant ς 536 uvida *in Mscr Diez 1075 Hs* 537 causa(m *add m 2*) mota (ł nota² above) ***N*** ‖ (n *ex* m *m* 2)ota ***M***, nota *vel* longa ς ‖ p(a *ex* e *m 2*)tenti/ (s *eras*) ***M***, petenti (*corr* ***N***) *ϰ* ***N***, potenti ***l***, latenti *cGronov probante in Mscr Diez 1072 Heinsio* 538 c(r *i r m 2*)ebri ***M*** ‖ si// (nt *fort eras*) forte ***M F*** 539 esse *ex* et ***l*** ‖ possunt (*corr* ***n***) ***O*** *ccBerol et Senat* 540 animo — habebam] *sic* ***h*** ς *Hs vulgo*, animi — habebam ***F e l g*** ς *VA Jahn*, animo tum iam gr. u. habebam *cZwicc*, animum graue (*cetera evanida*) *ϰ*, (ani/mi *i r m 2*, e *ante* mi *eras videtur*) gra(ue *i r m 2*) u. habeba// (m² above) ***N*** ‖ quamuis me iam gr. uulnus habebat ***M*** *cBonon B*, qu. animo — alebam *Burm*, qu. animum — habebat (*cf ϰ et 290*) *malim*

quamvis intus erat furor igneus, omnia feci
(sunt mihi di testes), ut tandem sanior essem,
pugnavique diu violenta Cupidinis arma
effugere infelix et plus, quam ferre puellam
posse putes, ego dura tuli. superata fateri
cogor opemque tuam timidis exposcere votis.
tu servare potes, tu perdere solus amantem:
elige, utrum facias! non hoc inimica precatur,
sed quae, cum tibi sit iunctissima, iunctior esse
expetit et vinclo tecum propiore ligari.
iura senes norint et, quid liceatque nefasque
fasque sit, inquirant legumque examina servent:
conveniens Venus est annis temeraria nostris!
quid liceat, nescimus adhuc et cuncta licere
credimus et sequimur magnorum exempla deorum.
nec nos aut durus pater aut reverentia famae
aut timor inpediet: tantum sit causa timendi!
dulcia fraterno sub nomine furta tegemus.
est mihi libertas tecum secreta loquendi,
et damus amplexus et iungimus oscula coram:
quantum est, quod desit? miserere fatentis amoris
et non fassurae, nisi cogeret ultimus ardor,
neve merere meo subscribi causa sepulcro!'

---

548 *sq Cledonius Ars* (*Keil V 38*): stultior plus significat quam stultissimus. Ovidius in nono metamorphoseos 'non hoc inimica pr., sed quaecumque tibi iunctissima — Expetit'.

551 *sq* iura senes—examina servent] *citat Vinc Bellov Spec hist VI 117.*

541/544 *paene evanida* ϰ 541 *i l n* ‖ illud (intus *infra scr m 2*) ***M*** 542 Sint mihi ς ‖ dii ***M h***, di(i *add m 2*) ***N*** 548 non haec *vel* hoc non ς 549 quaecumque tibi iunct. *cGoth Cledonius* ‖ iuncior ***F*** 550 prop(i *i r m 2*)ore ***N***, propriore ***l*** 551 norunt ς ‖ quod lic. *cZwicc Vinc Bellov* 552 Fas sit ut inquirant—seru(e *ex* a *m 2*)nt ***N*** ‖ examina *i r* ***h***² ‖ versent *Burm* 553 est rebus ***N***, annis *i mg* ***n*** ‖ annis uenus est *cMenardi* 555 sequitur ***l*** 557 impedient *ccGronov et Rhenov Hs vulgo olim* ‖ tantum sit ***A*** ω, tantum (sit *virg del*, absit *i mg m 3*) ***h***, tantum absit ***e*** ς *Hs vulgo olim*, tantum ad(s)sit ς ‖ nam quae sit *coni Hs*, tandem ut sit *Korn* ‖ tamen ut sit c. timendi, dulcia *olim post Bachium conieci* 558 tegamus ***e*** 559 secura loqu. *cLeid Burm* ł coram²
560 osc. cara (*cf Glotta III 1911, 191sq* ***M***, osc. contra ϰ, ἡδέα φιλήματα *Plan* 561 amoris (*ut sit accus plur*) *scripsi*, amori/ (s *eras*) ***M***, amori ***F l***, amor(em *ex* i *m 2*) ϰ, amorem ***N h e g*** ς *Plan* ω, amores *Riese*² 562 intimus ard. *cBas* 563 *del versum Hs* ‖ Ne mereare *cZwicc*

Talia nequiquam perarantem plena reliquit
cera manum, summusque in margine versus adhaesit.
protinus inpressa signat sua crimina gemma,
quam tinxit lacrimis (linguam defecerat umor),
deque suis unum famulis pudibunda vocavit
et pavidum blandita 'fer has, fidissime, nostro' —
dixit, et adiecit longo post tempore 'fratri!'
cum daret, elapsae manibus cecidere tabellae;
omine turbata est, misit tamen. apta minister
tempora nactus adit traditque latentia verba.
Attonitus subita iuvenis Maeandrius ira
proicit acceptas lecta sibi parte tabellas
vixque manus retinens trepidantis ab ore ministri
'dum licet, o vetitae scelerate libidinis auctor,
effuge!' ait: 'qui, si nostrum tua fata pudorem
non traherent secum, poenas mihi morte dedisses'.
ille fugit pavidus dominaeque ferocia Cauni
dicta refert. palles audita, Bybli, repulsa,
et pavet obsessum glaciali frigore corpus,
mens tamen ut rediit, pariter rediere furores,
linguaque vix tales icto dedit aere voces:
'Et merito! quid enim temeraria vulneris huius
indicium feci? quid, quae celanda fuerunt,
tam cito commisi properatis verba tabellis?

---

564 nequicquam (*item* ***h***) parantem ***l*** ς ‖ nequi/quam ***M*** ‖ properantem *ccGoth et Med* ‖ relinquit ς **565** manu ϰ ‖ summusque (ł summo *i mg m 2*) ***M***, summoque (ł summus *sscr m 3*) ***F***, summoque ϰ ***e g l*** ς *Jahn* **566** in‿pressa ***h*** ‖ carmina ς **567** lacrimis tinxit ***F e*** ‖ lingue (ł am *sscr* ***n***) ***N F l h*** ς **568** eque suis (*cf Mscr Diez 1075*) *Hs* ‖ famulis unum '***e***, imum fam. *cDresd* **569** Et paul(l)um ***g*** ς *Bothe* ‖ feras (h *sscr* ***h***²) ϰ ***M h l g*** ς ***R***, fer as ***l***² ‖ nostro *i r* ***F***² **570** post longo t. ς **572** Homine (*corr*) ***M*** **573** na/ctus (n *eras*) ***N*** ‖ fatentia (*coll 514sq*) *HAKoch* **575** sibi lecta ***e***, lecta vix *Hs* **576** manum ***e*** ‖ trepidant(i *ex* e)s ***M*** **577** actor ς **578** qui *add s l* ϰ ‖ ł nisi³ quisi ***F***, quod si ***N*** ς ***R*** *Naugerius* ‖ fa/ta ***M***, facta ***R*** **579** secum ***h*** ς *vulgo*, tecum (*corr* ***m***) *cett* ω **580** que *add* ***h***² **581** pallens ϰ, palle/s (n *eras*) ***M*** ‖ biblis ϰ **582** Et *i r* (Ex *fuit*) *a m 2*, Ex *i mg a m 2* ***M*** ‖ Ex-pauet *cVatic* ‖ Et (*ex corr*, At *videtur fuisse*) pauet obs. (glatiali *i r m 2*) fr. ***e*** ‖ pectus ϰ ς *Hs vulgo olim* **583** partim (ł pariter *sscr m 2*) ***e*** **584** Vix″ l″(ingua *i r*, q; *et ipsum i r add m 2*) t(a *ex* e *m 2*)les ***M*** ‖ secto (ł icto *sscr* ***n***) ***N*** ς ‖ tunc tales ***R*** **586** quid(qu *ex* s)e celanda ***M*** **587** prope(ra³)tis ***F***

ante erat ambiguis animi sententia dictis
praetemptanda mihi. ne non sequeretur euntem,
parte aliqua veli, qualis foret aura, notare
debueram tutoque mari decurrere, quae nunc
non exploratis inplevi lintea ventis.
auferor in scopulos igitur subversaque toto
obruor oceano, neque habent mea vela recursus.
quid, quod et ominibus certis prohibebar amori
indulgere meo, tum cum mihi ferre iubenti
excidit et fecit spes nostras cera caducas?
nonne vel illa dies fuerat vel tota voluntas,
sed potius mutanda dies? deus ipse monebat
signaque certa dabat, si non male sana fuissem.
et tamen ipsa loqui nec me committere cerae
debueram praesensque meos aperire furores
(vidisset lacrimas, vultum vidisset amantis!),
plura loqui poteram, quam quae cepere tabellae,
invito potui circumdare bracchia collo
et, si reicerer, potui moritura videri
amplectique pedes adfusaque poscere vitam.
omnia fecissem, quorum si singula duram

---

588 uerbis ς, ceris *cMoreti* 589 Prete//da (tan² *ssscr*) ***M***, praetemptata (cognoscenda propaganda *sscr m 3*) ***F*** ‖ ne (c²) ***h*** (a) ‖ sequerentur ***A*** ‖ eun(t *ex* d)em ***M*** 591 Dubueram t. mar(i *ex* e) ***M*** ‖ tutoque ϰ ***n*** ς *Plan* ***A*** *vulgo*, t(u *ex* o)toque ***h***, totoque (v *sscr* ***F***²) ***O F e l*** ς ***V*** 593 Auferor (*i mg* Nunc) ***M***, Nunc feror ς ‖ scopulis (*corr m 2*) ***N*** ‖ subuersaque ***O*** ς *Merkel*², submersaque ***X*** ω *vulgo olim* ‖ moto *Hs* 594 nec habent *cGoth* ***VA*** ‖ tela (v) ***F*** ‖ recursum (*corr* ***n***) ***N*** *cCantabr* 595 omibus (*expunxit m 2, ut videtur*) ***M*** ‖ quod ab ominibus ***p*** *cRhenov* 596 tunc ***N e*** *cGoth* ‖ iube(nt *ex corr m 2*)i ***F*** 597 nostras certe ϰ ‖ et nostras spes fecit ς 598 uel *prius add* ***h***² ‖ fuerit (ł a²) ***e*** ‖ uoluntas ***n*** *ccZwicc et Goth* ***A*** *vulgo*, uolu(p *ex* n *m 2*)tas ***F***, uoluptas ***O*** *cett Plan* ω 599 ips(e *ex* a ***i r*** *m 2*) ***N*** 600 Certaque signa ς 601 Et tantum ***h*** ‖ loqui ***i r m*** ‖ non me ***p*** 602 praesensque—furores ***i r h***² 603 ***i*** *mg* ***h***² ‖ uultus ς *Hs vulgo olim* ‖ uultus vid. amantes *vel* vultum v. amantem *coni Hs* 604 quam nostrae cera tabellae ***N*** 605 b(rachia ***i r*** *m 2*) ***F*** 606 *post 607 transp Hs, sic vulgo olim* 606 reicior (er) ***M***, reiceret *cRegius Riese*¹, respuerer *cJunianus* ‖ morrtura (ł bunda) ***l***, moritura ***e*** 608 durum (*corr* ***F***²) ***N F l***

flectere non poterant, potuissent omnia, mentem.
forsitan et missi sit quaedam culpa ministri:
non adiit apte nec legit idonea, credo,
tempora nec petiit horamque animumque vacantem.
haec nocuere mihi; neque enim est de tigride natus
nec rigidas silices solidumve in pectore ferrum
aut adamanta gerit nec lac bibit ille leaenae.
vincetur! repetendus erit, nec taedia coepti
ulla mei capiam, dum spiritus iste manebit.
nam primum, si facta mihi revocare liceret,
non coepisse fuit; coepta expugnare secundum est.
quippe nec ille potest, ut iam mea vota relinquam,
non tamen ausorum semper memor esse meorum,
et, quia desierim, leviter voluisse videbor
aut etiam temptasse illum insidiisque petisse;
vel certe non hoc, qui plurimus urget et urit
pectora nostra, deo, sed victa libidine credar.
denique iam nequeo nil commisisse nefandum,
et scripsi et petii: temerata est nostra voluntas;
ut nihil adiciam, non possum innoxia dici.
quod superest, multum est in vota, in crimina parvum.

---

609 non possent *F* ‖ poterant poterant tamen omnia ς **610** Forsita (n^2) *N* ‖ misi (*corr m 3*) *F* **611** *sic* ϰ *M* ς *vulgo*, Non ad. caute ς, Apte non adiit (adiuit *F*) *cett* ‖ non legit ς *Hs vulgo olim* **612** vacantes *Hs* **613** neque enim est *A RV*, neque est *l* ‖ est *om* ς *A vulgo olim* ‖ detigride *e corr* (deturgide *m 1*) *m* **614** *i l n* ‖ rigida silice ϰ ‖ rigidos *h e* ς *Jahn* ‖ solidum(u *e corr*)e *F* ‖ in corpore *p* **616** cepit (ł cepti *sscr F*) ϰ *F l* (ł fata^3) **617** me/i (r *fort eras*) *M* ‖ cupiam (*corr F*^{3}) *F l*, faciam ς **618** fa(ct *i r m 2*)a *M*, fata *l* ς **619** cœpisse foret ς ‖ ceptum *F* (*i r n*) *l e* ς, cœpto *Waddel* **621** semper *i r n* ‖ semper *contrarium est praecedenti* iam *'jetzt'* ‖ esse memor *h* ‖ meorum *i r m n F*^{2} ‖ esse uidebor *l*, esse uideb/r (o) ϰ **622** *om* ϰ *O F l, i mg post 618 m, post 623 g n, i mg superiore F*^{2} ‖ Et quia (Aut si^2) *e* ‖ desieram (*corr per ras h*) *F*^{2} *h* **623** *del Em XI 211 Schrader* ‖ tempta *i r m 2*)sse *N* ‖ que *om h* **624** q_2/ (*i e* qui *m 2*) *M* ‖ urget et urit ϰ *O* ς *VA Merkel*^{2}, urit (urget *i mg l*^{2}) et ussit *F* ς**g* ς *cDresd Hs*, ussit et urit ς *Jahn*, urit et urat *coni Hs* **625** d(eo si *i r m 2*) uicta *N* ‖ d (eo^2) ϰ, deus *R* ‖ credar *i r m n* **626** *om O* ϰ, *i mg m* ϰ^2, *i l n* ‖ commississe *h*, admisisse *cVoss Bothe* ‖ nefandi *cSpir Hs* **627** temerataque nostra *vel* temeraria nostra ς ‖ uoluntas ϰ *N e* ς ω *vulgo*, uolu(p *ex* n)tas *M*, uoluptas *F h l e*^{2} *g* ς **629** (in uoto in crimina *i r m 2*) paruum (est *om*) *N* ‖ in uoto — in crimine *cGoth* ‖ multum est, tamen est in cr. *cMenardi*

Dixit, et (incertae tanta est discordia mentis!)
cum pigeat temptasse, libet temptare: modumque
exit et infelix committit saepe repelli.
mox ubi finis abest, patriam fugit ille nefasque
inque peregrina ponit nova moenia terra.
Tum vero maestam tota Miletida mente
defecisse ferunt, tum vero a pectore vestem
diripuit planxitque suos furibunda lacertos.
iamque palam est demens inconcessamque fatetur
spem Veneris, siquidem patriam invisosque penates
deserit et profugi sequitur vestigia fratris,
utque tuo motae, proles Semeleia, thyrso
Ismariae celebrant repetita triennia bacchae,
Byblida non aliter latos ululasse per agros
Bubasides videre nurus. quibus illa relictis
Caras et armiferos Lelegas Lyciamque pererrat.
iam Cragon et Limyren Xanthique reliquerat undas,
quoque Chimaera iugo mediis in partibus ignem,
pectus et ora leae, caudam serpentis habebat;
deficiunt silvae, cum tu lassata sequendo
concidis et dura positis tellure capillis,

---

630 *i mg* ***N*** ‖ incestae ς *Bothe* ‖ menti *Hs* **633** adest ***F*** **635** maestam cum tota byblida (ł miletida^2) mente ***N*** ‖ meletida ***F*** **636** ferunt tenero de p. ***N*** ‖ tunc ***e*** **637** Deripuit ς *cRhenov Hs*, Dirupit ς ‖ suis—lacertis *Riese*[2] **638** inconcessaeque *Hs* **639** siquidem *revocavi* (*cf NJhbb 1894, 201*) *post Naugerium ex* ***O*** ***ϰ*** ‖ si quidem (ne qua^2) ***M***, si(ne qua *i r m 2*) ***N***, // q (sine^2 –^{2}) (*i e* qua) ***ϰ***, pro qua *ccMedic et e coni Bentley*, sine qua ***X*** *ω vulgo* ‖ patriamque ***h*** ‖ Veneris, linquit patriam *Schepperus*, Ven., in qua patriam *Sprengel* **642** Izmariae (celebrant *i r m 2*) ***N*** ‖ triaterica *vel* triatica *vel* triterica ς ‖ bache ***ϰ l*** **643** biblia (d *sscr m 2*) ***M*** **645** Carras (r^2) ***ϰ***, Charras ***e***, Cara(s *i r m 2*) ***F*** ‖ armiferas (o^2) ***e*** ‖ luciamque ***F*** **646** Cragon ς *Plan A vulgo*, grachon ***ϰ O h l R***, gracon ***F e*** ‖ Limyren *ex Plan* (*cf Philol X 231 Stiehle*) *recepit Jahn*, lymiren ***ϰ*** *A vulgo olim*, limiren ***l***, limirē (ł li^2) ***F***, lumyren ***e***, limenen ***h***, limirē$^{n\,2}$ ***M***, limeren (i^2) ***N***, limirem ***R***, lymitem ***V***, Limyrum *Glareanus* ‖ xantique ς ‖ undam ***N*** **647** *i mg* ***N*** ‖ iugum (*corr n*) ***N*** *ccBerol et Senat VA* ‖ partibus ircum ***p***, part. hircum ς, partibus ingens *Naugerius*, partibus ipsa *Sprengel*, p. ipsam (*coll XII 346*) *Bentley* **648** habe(bit (a) *i r m 2*) ***F*** **649** difficiunt s. (cum *ex corr m 2*, tu *fuit*) tu ***F***, Defficiunt s. tum tu ***l*** ‖ Desistunt *cBersm*, Destituunt *inde Bersmannus* **650** *sq* Procidis *cOxon Hs vulgo olim* ‖ procidis et dura p. t. lapillis, Bybli, iaces *vel*

Bybli, iaces frondesque tuo premis ore caducas . . .
saepe etiam nymphae teneris Lelegeides ulnis
tollere conantur, saepe, ut moderetur amori,
praecipiunt surdaeque adhibent solacia menti:
muta iacet viridesque suis tenet unguibus herbas
Byblis, et umectat lacrimarum gramina rivus.
naidas his venam, quae numquam arescere posset,
supposuisse ferunt: quid enim dare maius habebant?
protinus, ut secto piceae de cortice guttae,
utve tenax gravida manat tellure bitumen,
utve sub adventu spirantis lene favoni
sole remollescit, quae frigore constitit, unda:
sic lacrimis consumpta suis Phoebeia Byblis
vertitur in fontem, qui nunc quoque vallibus illis
nomen habet dominae nigraque sub ilice manat.

Iphis. Fama novi centum Cretaeas forsitan urbes
inplesset monstri, si non miracula nuper
Iphide mutata Crete propiora tulisset.

---

661 *Gloss Osberni* (*Mai class auct VIII*) *224*: 'Utque sub adventu— favoni'.

---

procidis et positis dura t. papillis, Bybli, taces *ad Lucr V 985 Wakefield* ‖ dura passis *Fuß* ‖ mamillis *Lindemann*, **651** Bibli ***M*** ‖ taces ***F*** ς *Hs vulgo olim* ‖ bibliaces (*corr m 3*) ϰ ‖ *post 652 aut lacuna statuenda aut in v 652* saepe illam *ex X recipiendum videtur* **652** Saepe etiam ***O*** ϰ ς ***R*** *Hs vulgo*, S(a)epe illam ***X*** *VA Jahn* ‖ inteneris leleides ***M***, in ten. lele/eides (g *eras*) ***N***, in tener(i *ex* a *m 3*)s leleides ***F***, in t. lelegides (ala) ***l***, in t. lelegyedes ***e***, in t. lelegides ***h*** **653** moderetur (*cf IV 234 258 am II 17, 3*) *scripsi post Heinsium cum* ς, m(o *ex* e)deretur ***h***, *τὸν ἔρωτα πραΰνειν Plan*, mederetur ***F e l*** ς, medantur ***N***, medea/tur ϰ, medeantur ***R***, medeatur ***M n*** ς *VA Merkel*[2] *vulgo* ‖ amori/ (s *eras*) ***N*** **654** *sq* Precipiunt/ (surdaeque — uirides *i l m 2*)que suis ***N*** ‖ surd. dabant *c Gronov* ‖ Muta tacet *ccBonon et Med* ***R*** ‖ uiridisque ϰ ‖ su(i *ex* a *m 3*)s ***F*** ‖ suis terit ς *Hs vulgo olim* **656** Biblis ***M*** ϰ ‖ humecta(t *i r m 2*) ***N*** ‖ riuus ***M*** ϰ ***R*** *Ehwald*, riu(o *ex* i *i r m 2*) ***N***, riu(us *partim eras*) ϰ, riu(us *ex* o *m 3*) ***F***, riuis ς, riuo *cett vulgo* **657** Naidas ς *vulgo*, Naides ϰ ***M l g*** ς, Naydes ***N***, Naiades ***F h R***, Nayades ***e***, Naiadas *VA*, *τὰς Νύμφας Plan* ‖ (a *ex* c)rescere ***M*** ‖ poss(et *i r m 2*) ***N*** **659** pyceę secto ***e*** **660** Utque *ccDresd et Goth Bothe* **661** Utque ***N*** ϰ ς* ***g*** ς ‖ aduentum ***N*** ς *Hs vulgo olim* ‖ (len *i r m 2*)e ***F*** ‖ fauoni(i *add m 2*) ***M***, fauonii ***h*** ς **662** Solere molescit (*corr m 2*) q̄ (*inseruit m 2*) frigore ***M*** **663** phebeida ***N F h l***, pho(ebei *i r m 2*)a ***M*** ‖ biblis ***O F h l*** **664** fṛontem ***h*** ‖ uallibus imis ς, finibus illis ς **665** sub *i r m* **667** mir. (ł nuper[2]) monstri ***e*** **668** Yphide ***M***, Hiphide ***h*** ‖ mutata ***X*** ω *vulgo*, mutato ***M*** ϰ ς *Korn*, mutat(a *ex* o *m 2*) ***N*** ‖ propriora ϰ ***l***, prop(i *i r m 2*)ora ***N***

Proxima Gnosiaco nam quondam Phaestia regno
progenuit tellus ignotum nomine Ligdum,
ingenua de plebe virum, nec census in illo
nobilitate sua maior, sed vita fidesque
inculpata fuit; gravidae qui coniugis aures
vocibus his monuit, cum iam prope partus adesset:
'quae voveam, duo sunt; minimo ut relevere dolore,
utque marem parias; onerosior altera sors est,
et vires fortuna negat. quod abominor, ergo
edita forte tuo fuerit si femina partu, ·
(invitus mando: pietas, ignosce!) necetur!'
Dixerat, et lacrimis voltus lavere profusis,
tam qui mandabat, quam cui mandata dabantur.
sed tamen usque suum vanis Telethusa maritum
sollicitat precibus, ne spem sibi ponat in arto.
certa sua est Ligdo sententia; iamque ferendo
vix erat illa gravem maturo pondere ventrem,
cum medio noctis spatio sub imagine somni
Inachis ante torum pompa comitata sacrorum
aut stetit aut visa est: inerant lunaria fronti
cornua cum spicis nitido flaventibus auro
et regale decus; cum qua latrator Anubis
sanctaque Bubastis variusque coloribus Apis,

---

669 quendam *Housman* 670 ignoto ς *Hs vulgo olim*, signatum *frg Boxh et cSenat* ‖ l/igdum (i *ex* u *per ras*) ϰ, *Λύκτον* (*item 684*) *Plan*, Lyctum (*item 684*) *A*, ligdon *cGoth* 671 census inis |/ ϰ 672 se(d *ex* u) *M* ‖ (uit *i r m 2*)a *O* 674 Vocibus emonuit *F* ‖ mouit ς *Hs vulgo olim* 675 uoueo *e* ‖ nimio ut *M* ‖ *R* (re *a m 2*)leuere ϰ ‖ labore *e* ς *Hs vulgo olim* 676 honerosior *M* 677 natura *l* ς ‖ abominor esse *l* ‖ qu(o *ex corr m 2*)d *N* ‖ ego (r²) *M* 679 ignosce (indulge²) *M* 680 uol/tus (u²) *N*, uultum *M X ω vulgo* ‖ profusůs *F*, profusis (ł profusi *i mg m 2*) *M* 681 *del Gronov* ‖ mandauit *N* ‖ dabatur ϰ 682 variis *Bothe* ‖ thelethusa (*item 696*) *M*, telathusa *N*, theletusa *h* 683 sib(i *ex* o *m 2*) *M* ‖ inhertem (ł in arto²) *N*, in ar/to *l*, in arcto ς *vulgo olim* 684 Cert(a *ex* e *m 2*) *M* ‖ suo est *O cVratisl* ‖ queque (ł iamque²) *N* ‖ ferend(o *ex* a *m 2*) *F*, ferenda *l* 685 Uix erat *cGoth et e coni Hs*, Ui(d *ex* x *m 2*)erat *F*, Vi/xerat (n *eras*) *M*, Uixerat ϰ ς, D/u/xerat (D *i r m 2*) *N*, Duxerat ς, Uexerat *h e g* ς ω, Uiderat *l*, Fessa erat *Capoferreus* 686 spatio *om* (*i mg add*) *N* 687 com. suorum ς *Hs vulgo olim*, com. suarum ς, com. sororum ς, com. sonora *Burm* 690 Anuber *R* 691 bubastis *i r h*² ‖ uariisque *l g* ς

quique premit vocem digitoque silentia suadet,
sistraque erant numquamque satis quaesitus Osiris
plenaque somniferis serpens peregrina venenis.
tum velut excussam somno et manifesta videntem
sic adfata dea est: 'pars o Telethusa mearum,
pone graves curas mandataque falle mariti,
nec dubita, cum te partu Lucina levarit,
tollere quidquid erit! dea sum auxiliaris opemque
exorata fero, nec te coluisse quereris
ingratum numen'. monuit thalamoque recessit.
    Laeta toro surgit purasque ad sidera supplex
Cressa manus tollens, rata sint sua visa, precatur.
ut dolor increvit seque ipsum pondus in auras
expulit et nata est ignaro femina patre,
iussit ali mater puerum mentita; fidemque
res habuit, neque erat ficti nisi conscia nutrix.
vota pater solvit nomenque inponit avitum:
Iphis avus fuerat. gavisa est nomine mater,
quod commune foret nec quemquam falleret illo.
inde incepta pia mendacia fraude latebant:
cultus erat pueri, facies, quam sive puellae,
sive dares puero, fuerat formosus uterque.

---

693 *Lact Div Inst I 21, 20 Brandt*: ideo Lucanus (*sic*) 'numquamque satis quaesitus Osiris'.

711 *Ambros de Joseph 11 62 (II p 112, 6 Schenkl), Hegesippus de bello Jud V 15*: pia fraude.

---

693 692 ***F*** **692** quique premit vocem] *ὅ τε πιέζων τὴν φωνὴν Ἐφιάλτης βαρυχνᾶς Plan* ‖ *fuit enim Ephialtes incubo quidam, a quo homines dormientes vexari putabantur, cf Roscher Myth Lex I 1281* **693** numquam satis *l* **694** somniferi s. p. ueneni *ccJun et Rhenov Hs vulgo olim* **695** Cum uelut *ccBerol et Rhenov Hs vulgo olim*, Tunc uelut ***p*** **696** effata *R* **698** Ne dubites ***g*** ς, Nec dubites ***M*** ς *Merkel*, Nec dubito *ϰ*, Ne dubita ς **699** quicquid ***F*** *ϰ* **700** nec — queraris ***F*** *ϰ* ***g*** *ccArgent et Medic* **702** puras(que *om*) ***N***, durasque ς **703** Cre(ss *i r m 2*)a ***N*** ‖ tendens ς ‖ sua *i mg* ***h***² **705** filia ς ‖ patre ***M*** ***l*** ς, patri *ϰ* ***N*** ***F*** ***e*** ***h*** ς *Hs vulgo olim* **706** puerum mater *e cZwicc Merkel* **707** ficti (ł fac *sscr m*) ***O*** ς, facti *ϰ* ***F*** ς *Plan vulgo olim*, facta ***l***, facto *cGenev probante ad Lucr III 1031 Wakefield*, furti *Hs* **710** ne quemquam ***M*** ***F*** *cBersm Merkel* **711** *del Capoferreus* ‖ inde incepta *Zingerle*, Indecepta *A V*, Inde cepta ***l***, Indeprensa ς *R*, Imperfecta *cGronovii*, Impercepta ς *A vulgo olim*, inde adoperta *Korn* ‖ Indec. diu ***g*** **712** V/ultus (V *i r m 2*, ł C *sscr m 2*) ***M*** ‖ pueri *s l add* ***h***² ‖ pueri (hic *virgula del m 2*) ***N*** ‖ faciesque *ϰ* ‖ facies qua *Bach* **713** fuerat ***N*** *Merkel*, fu *ex corr*, i *ex* u *m 2*)er(e *ex* a *m 2*)t ***M***, fieret *ϰ* ***X*** *ω vulgo olim* ‖ famosus ***F***

Tertius interea decimo successerat annus,
cum pater, Iphi, tibi flavam despondet Ianthen,
inter Phaestiadas quae laudatissima formae
dote fuit virgo, Dictaeo nata Teleste.
par aetas, par forma fuit, primasque magistris
accepere artes, elementa aetatis, ab isdem.
hinc amor ambarum tetigit rude pectus et aequum
vulnus utrique dedit, sed erat fiducia dispar:
coniugium pactaeque exspectat tempora taedae
quemque virum putat esse, virum fore credit Ianthe;
Iphis amat, qua posse frui desperat, et auget
hoc ipsum flammas ardetque in virgine virgo,
vixque tenens lacrimas 'quis me manet exitus' inquit,
'cognita quam nulli, quam prodigiosa novaeque
cura tenet Veneris? si di mihi parcere vellent,
parcere debuerant; si non, et perdere vellent,
naturale malum saltem et de more dedissent!

---

715 *Probus Catholica I 54 (Keil IV 30)*: thes productum Graecum inveni apud Ovidium, Ianthes huius Ianthes vel Ianthidis . this: et hoc tertiae est declinationis, this vel dis facit genetivo, Atthis Atthidis: sic Ovidius (*cf Test ad V 47* ‖ *Marii Plotii Sacerdotis Ars gr II 60 (Keil VII 481)*: thes graecum inveni, sed productum, apud Ovidium, Ianthes, Ianthis vel Ianthidis ['*grammatici errori tribuendum est, quod genetivum* Ianthes *pro nominativo posuit*' *Keil*].

---

714 suscesserat *F* ‖ anno ς *h* 715 iphi *h* ς ω *vulgo*, iphe *x O F l* ς, yphe (i[2]) *e* ‖ despond(e *ex* i *m 2*)t *M F*, despondit *l* ‖ ianten *F h e*, hyante(m *ex* n) *e*, Hyanten *R* 716 phestiades *N F*, phetiad(as *ex* es) *h*, festiadas *M e l* ‖ form(e *i r*) *l*, form(ę *i r m 2*) *N*, forma *cRhenov* 717 Nate (*corr m 2*) fuit *F* ‖ teleste̜ *M*, taleste *h*, Thyeste ς *R*, thelete ς, 718 *sic X VA*, aetas formaque fuit *O R* 719 alimenta *post* (*Misc crit VI 30*) *Klotzium Gierig* ‖ elementaque prima sub isdem *Faber* ‖ hisdem *l* 720 ambarum *N* ς *Hs vulgo*, amborum *M X* ω 721 utrique tulit *cGronov Hs vulgo olim*, utr. dabat *p* ς ‖ erit *R* 722 Coniugii *F* ς *Hs vulgo olim* ‖ ex(s)pectat *ccRhenov Vratisl Thuan Hs vulgo*, ex(s)pectant *A* ω 723 Quemque (*cf VII 611*) *A* ω, Quamque *cDresd*, *item ex uno suorum Hs vulgo* ‖ patat (v) — ianthe/ (n *eras*) *M* ‖ Quemque uirum (ł suum[2]) *e* ‖ suum putat esse ς ‖ suum fore ς ω *Hs vulgo olim* ‖ fore *om l* 724 Yphis am. quaṣ posse *M*, q̄(¯*a m 2*) posse *F*, quo p. *e* ς, (quo *i r m 2*) p. *N* 726 tenet *VA* 728 dii *M*, di(i *add m 2*) *N* 728 parcere nollent *Adv cr II 87 Madvig* 729 *om* (*add i mg m 2*) *M*, *del Hs vulgo, defendi NJhbb 1894, 783 sq* ‖ Perdere debuerant *e* ς *VA vulgo olim* ‖ sin(ō *i r m 2*) *h* ‖ si non et (parcere *i r m 2*) uellent *N*, si non et parcere uellent *g*, si non me perdere uellent *Capoferreus* 730 Naturare (*corr m 2*) m. saltim *F* ‖ ma/lum (l *ex* n) *M* ‖ et *om g* ς

nec vaccam vaccae, neque equas amor urit equarum:
urit oves aries, sequitur sua femina cervum.
sic et aves coeunt, interque animalia cuncta
femina femineo correpta cupidine nulla est.
vellem nulla forem! ne non tamen omnia Crete
monstra ferat, taurum dilexit filia Solis,
femina nempe marem: meus est furiosior illo,
si verum profitemur, amor! tamen illa secuta est
spem Veneris, tamen illa dolis et imagine vaccae
passa bovem est, et erat, qui deciperetur adulter!
huc licet e toto sollertia confluat orbe,
ipse licet revolet ceratis Daedalus alis,
quid faciet? num me puerum de virgine doctis
artibus efficiet? num te mutabit, Ianthe?
quin animum firmas, teque ipsa reconligis, Iphi,
consiliique inopes et stultos excutis ignes?
quid sis nata, vide, nisi te quoque decipis ipsa,
et pete, quod fas est, et ama, quod femina debes!
spes est, quae capiat, spes est, quae pascit amorem:
hanc tibi res adimit. non te custodia caro
arcet ab amplexu nec cauti cura mariti,
non patris asperitas, non se negat ipsa roganti:

---

731 *sq* **nec vaccam vaccae—cupidine nulla est**] *citat Vinc Bellov Spec hist VI 117.*

732 *Dracont laud dei I 274*: **sequitur sua bucula taurum.**

---

731 Non uaccam *Vinc Bellov* ‖ nec equas ς *Vinc Bellov ω vulgo* 733 Sicque et *Vinc Bell* 734 corrupta ς *Vinc Bell* ‖ feminea c. libidine ς 735 ne non ***l*** ‖ certe ***l***, certe (ł crete[2]) ***M***, crete *i r n* 736 fer(a *ex* en *m 2*)t ***M***, fer(at *i r m 2*) ***N***, feram (dicam) ***l***, ferant ς ‖ detexit (*corr m 2*) ***M*** 737 namque marem ***e l*** ‖ fu(r *ex* s)iosior ***F***, furio(s *ex* r *m 2*)ior ***M*** 738 uerum fateamur ***g*** 739 dolis in im. *ccMed et Par* 740 bobem (*corr m 2*) ***N*** 741 aetoto ***M***, et toto ***ϰ***, ex toto ***g*** *cSenat* ‖ solercia ***l*** 743 non (*e corr m 2*, num *fuit*) me ***h***, non me ***p*** ς ‖ doctus ***l***, dictis ς 744 num me ***F***, non te ***e*** ς ‖ mutauit (*corr m 2*) ***N*** 745 obfirmas ***Hs*** ‖ recolligis ***ϰ F*** 747 uide ***O ϰ*** ς ***R***, uideṣ ***h***, uides ***F g m*** ς ***VA*** ‖ ipsa *recepi ex* ***N***, ipsam *cett vulgo* 748 Id pete ς, i pete ***Hs*** ‖ debet ***N h*** ς 749 *sic* (*cf Hermes XXXIX 37*) ***M ϰ X*** ς, *del versum* ***Hs*** ‖ quae faciat (*coll I 469*) *probante Burm Faber* ‖ que // (e *et ipsum i r m 2*, q: *eras*) pascit ***N*** ‖ quae pascat amorem ς ***VA*** *vulgo* ‖ captat—pascit *Korn* ‖ capiat; spes est, quae pascat *distinx Riese*[2] ‖ amantem ***N*** ς 750 spes adimit ***Hs*** 751 cara (u[2]) ***F*** ‖ cura magistri ς *cMenardi, post Heinsium Bentley, vulgo olim* 752 nec se ς ***VA*** ‖ illa ς ***R***

nec tamen est potienda tibi, nec, ut omnia fiant,
esse potes felix, ut dique hominesque laborent.
nunc quoque votorum nulla est pars vana meorum,
dique mihi faciles, quidquid valuere, dederunt;
quodque ego, vult genitor, vult ipsa socerque futurus,
at non vult natura, potentior omnibus istis,
quae mihi sola nocet. venit ecce optabile tempus,
luxque iugalis adest, et iam mea fiet Ianthe —
nec mihi continget: mediis sitiemus in undis!
pronuba quid Iuno, quid ad haec, Hymenaee, venitis
sacra, quibus qui ducat abest, ubi nubimus ambae?'
  Pressit ab his vocem; nec lenius altera virgo
aestuat, utque celer venias, Hymenaee, precatur.
quod petit haec, Telethusa timens modo tempora differt,
nunc ficto languore moram trahit, omina saepe

---

753 Non tamen *l p* ς ‖ potienda (utenda *sscr m*) ***A*** *ω*, potiunda ς *Hs vulgo*
ł fiant²
olim ‖ omnia fallas ***N*** 754/797 *exstant in* ***τ*** 754 potest ***τ*** ‖ diique ***M*** ‖ et dique *Capoferreus* 754 *sq* Nunc *eras* ϰ ‖ nulla est pars uana *cRhenov Jahn vulgo*, pars nulla est uana *ccMicylli et ed Bas 1551*, nulla est pars una *A R*, pars ulla est una ς *V*, nulla est pars uera *vel* n. est spes una *vel* n. est spes tuta *vel* n. est spes ulla ς, pars una est uana (*i e 'Dii omnia dederunt; sed una pars, coitus sc, abest meis votis'*) *cRegii Burm*, pars nulla est una *A*, *τῶν ἐμῶν εὐχῶν μία μερίς τις οὐθέν ἐστιν Plan* ‖ *'legebam aliquando* uot. est pars irrita nulla . *nunc persuasum habeo hunc cum sequenti versu esse tollendos' Hs* ‖ felix . ut dique h. laborent (dique mihi faciles — potentior omnibus istis!), Nunc quoque v. nulla est pars una meorum, quae mihi sola uocet *versu 755 post 758 collocato Bothe* ‖ *fort librorum et ordine et lectione servatis scribendum est*: votorum nulla est pars una meorum *i e omnia mea vota sunt rata, una tantum pars eorum* (*concubitus sc*) *nulla* (*cf 735 XI 579*) *est'* 756 Diique ***M*** ‖ u(a *ex* o *m 2*)luere ***M***, uoluere ***h g*** ς 757 756 ***h*** 757 Quod uolo ***h*** ς ‖ vult genitor—futurus] *sic* ς *R vulgo*, uult g. uult ipsæ / soc. fut. ***M***, (uult *i r m 2*)genitor uult/ (que *eras?*) ips(e *i r m 2*) ***N***, uult genitor socer et uult ipse futurus ϰ ***F e l g*** *VA*, uult gen. socer uult ipse f. ***h*** ‖ quodque ego, quod genitor, vult ipsa socerque socrusque (*vel* socerque futurus) *Hs* 758 *om* ***N***, *i mg add* ***n*** ‖ Natura (*maiusc littera*) *Hs* 760 ut iam mea fiat ς *Hs vulgo olim* ‖ fleuit (*corr m 2*) ***N*** ‖ yanthe ***N***, /ianthe ***F*** 761 conting(e *ex* i *m 3*)t ***F***, contingit ***τ*** 762 *et* 765 himeneæ ***M*** 763 *i l* ***n***, *i mg iteravit* (*m 3*) ***n*** ‖ qui (nubit *i r m 3*) ***n***, qui ducit
ł nubit² ł utque²
τ, qui ducat ***e*** 764 nec secius *Hs* 765 atque ***e***, atque *e coni Eranos VII Riesberg* 766 theletusa ***F*** ‖ Quid — differ ***τ*** 767 ficta ***e*** ‖ languore
moram dat² somnia
trahit se (s *eras*)om(in *ex* m)a ***M***, moram *i mg m 2* ‖ langore ***h l*** ‖ omina ***l***, omina *i mg* ***h***², omnia ***τ*** ς *RV*, somnia ϰ

visaque causatur. sed iam consumpserat omnem
materiam ficti, dilataque tempora taedae
institerant, unusque dies restabat: at illa
crinalem capiti vittam nataeque sibique
detrahit et passis aram conplexa capillis
'Isi, Paraetonium Mareoticaque arva Pharonque
quae colis et septem digestum in cornua Nilum:
fer, precor', inquit 'opem nostroque medere timori!
te, dea, te quondam tuaque haec insignia vidi
cunctaque cognovi, sonitum comitesque facesque . . .
sistrorum memorique animo tua iussa notavi.
quod videt haec lucem, quod non ego punior, ecce
consilium munusque tuum est. miserere duarum

768 causator (*corr m 2*) ***N*** 769 ficti ***ϰ τ F h l ς***, tecti (*virgula del*, secreti *sscr m 2*, ficti *i mg m 1*) ***M***, ficti (*e corr m 2*, effecti *fuit*) ***N***, facti ***e ς***, tecti ***ς***, furti *Hs* ‖ que *om* ***h*** 770 restabaṇt ***M*** 771 capiti/ ***M h***, capitis *cGoth Riese*, capitis — sibique *vel* capiti — suoque *suasit Hs* 772 et sparsis ***p ς*** 773 parethonium ***τ F h g l***, pharethonium ***ϰ*** ‖ I°si [o2, 2] // parethonium mareotidique ar(u *i r*)a faronque ***M***, Isis arethonium (n *ex* m)areothicaque a. faronque ***N*** ‖ pharōque ***h*** 774 degestum ***l***, diuisum *cMed* ‖ flumina *i mg a*ᵈ*d* ***n*** 777 *del Merkel*[2] ‖ *lacunam unius versus post 777 statuit Ehwald* ‖ visaque cognovi *Hs* ‖ sonitum comitesque facesque ***τ N e l ω*** *Ehwald*, sonitumque comitesque (f *ex* u)a(c *ex* t *m 2*)esque ***F***, sonitum comitesque facetas (antia era[2]) (comitantiaque era *i mg m 3*) ***M***, sonitum comitantiaque aera ***ϰ h m n ς*** *Jahn*, cogn. comitesque facesque sonumque ***ς*** *Hs vulgo olim*, sonitum crepitantiaque aera ***g***, cogn. comites sonitumque facesque *cDresd Mscr Diez BSant 10*, cogn. comitesque sonumque tuorum Sistrorum *cod nondum signatus, quem in bibl Reg Berol vidi*, *καὶ τὸν τῶν ϰροτουμένων σίστρων χαλκὸν Plan* 778 Et sistrum ***e*** *ccSenat et Vratisl* ‖ tua uisa *cZwicc R* 779 *sic* ***O ς*** *Merkel* ‖ he/c lucem quod non ego p(un *i r m 2*)ior (hocque *i r m 2*) ***N*** ‖ ecce ***i r*** (*sed erasit id quoque et* ipsa *sscr m 3*) ***m*** ‖ quod non ego punior ecce *i r* ***h***[3], quod non ego punior ipsa ***ς ω*** *Hs vulgo olim*, q. nunc ego p. ipsa [*ut sit* ipsa *Ablativus*: '*nunc ipsā Ianthe puniri se ait, i e nunc sibi pro poena esse filiam, quae adhuc voluptati fuerit'*] *cCaelest Bothe*, *item* (*sed ut sit* ipsa *Nominativus*) *Gronovius* ‖ lucem (thalamo *virgula del m 2*) quod non ego (punior ecce *add m 2*, punior *i r*) ***F***, lucem thalamo quod non ego ponor ***τ l g***, lucem quod non ego ponor in igne (ignem ***e ϰ***[2] ***ς***) ***ϰ***[1] ***ς***, *ὅτι τε τὸ φῶς ἥδε βλέπει καὶ οὐκ ἀνεῖλον ταύτην ἐγώ, ὑμετέρα βουλή τε καὶ δῶρόν ἐστιν Plan*, lucem, quod non exponitur infans *Schepperus*, lucem thalamo quod non ego pellor *Adv cr II 88 Madvig* 780 *om* ***h***, *i mg add* ***h***[2] ‖ Consilium munusque tuum est ***M ς*** *R Merkel*. Consilium monitusque tui (ł tuum est[2]) miserere ***N***, Consilium ṇạṭịque (*expunxit et* matris *sscr m 2*) tuum est ***ϰ***, Consilium (matris *virgula del et* munus *sscr m 2*) que tu(um *ex* e *m 2*) est ***F***, Cons. matrisque tuum est ***τ l g***, C. iussumque t. est ***e ς***, C. moni-

auxilioque iuva!' lacrimae sunt verba secutae.
visa dea est movisse suas (et moverat) aras,
et templi tremuere fores, imitataque lunam
cornua fulserunt, crepuitque sonabile sistrum.
  Non secura quidem, fausto tamen omine laeta
mater abit templo: sequitur comes Iphis euntem,
quam solita est, maiore gradu, nec candor in ore
permanet, et vires augentur, et acrior ipse est
vultus, et incomptis brevior mensura capillis,
plusque vigoris adest, habuit quam femina. nam quae
femina nuper eras, puer es. date munera templis
nec timida gaudete fide! dant munera templis,
addunt et titulum; titulus breve carmen habebat:
DONA · PVER · SOLVIT · QVAE · FEMINA · VOVERAT · IPHIS
  Postera lux radiis latum patefecerat orbem,
cum Venus et Iuno sociusque Hymenaeus ad ignis
conveniunt, potiturque sua puer Iphis Ianthe.

---

795 *Ilias Lat 650*: ut nitidum Titan radiis patefecerat orbem ‖ *Cyprianus Gallus Heptateuchos Iesu Naue 149 Peiper*: septima iamque dies laetum patefecerat orbem.

---

tumque (munus *sscr* ***h***^{3}) t. est ***h***^{2} ς *VA vulgo olim*, C. meritumque t. est *ccBerol et Langerm*, C. monitusque tui est ς, Consilii monitusque tui est *Hs* ‖ tuarum ***p*** ς **781** leua ς ‖ lacrimae sua (*coll ep Helenae 252*) *Hs* **782** mouisse/// (e *i r m 2*, etne *videtur erasum*) ***M*** **783** luna ***τ*** **784** solubile ***ϰ*** ‖ crepuit resonabile ***N***, crepuitque sonatile *Hs* **785** homine ***M***, ome (*corr*) ***h*** **786** sequitur puer iphis ς ***R*** **789** incultis ς **790** uig. habet habuit ς ‖ hab(u)it ***M***, habuitque ***τ*** ‖ namq: ***τ M h*** ς, iam quae *Hs vulgo olim* **791** era(t *i r m 2*) ***N*** **792** *i mg* ***h***^{2} ‖ nec dubia *cMenardi Bothe* **793** Addunt et tilulum *i r* ***N*** **794** Uota (ł dona *sscr* ***e***^{2}) ***e*** ς ‖ nouerat *ex* nouit ***h*** ‖ ẏphis ***F*** **795** laetum *Cyprianus*, totum *VA* **796** sociusque (*cf IV 759 XII 215 ex P I 2, 133*) ***A*** ω *Jahn*, sociosque ***g*** ς *Hs vulgo* ‖ himeneus ***M*** ‖ ignis ***N***, ignes ***n*** *cett vulgo* **797** ″iphis ″puer ***h*** ‖ yphis yanthe ***N*** LIB̄ X ***M***, Explicit nonus incipit bib decim. ***N***, l' X *in spatio 6 linearum litteris minutissimis* ***F***^{2}, INCIPIT LIBER DECIMVS ***e***, EXPLICIT LIBER VIIII · INCIPIT X ***h***, OVIDII LIB̄ VIIII EXPLICIT INCIP̄ X ***ϰ***, EXPLICIT LIBER VIIII INCIPIT L X ***τ***, *nullus titulus in* ***h***

LIBER DECIMUS.

Orpheus et Eurydice.

Inde per inmensum croceo velatus amictu
aethera digreditur Ciconumque Hymenaeus ad oras
tendit et Orphea nequiquam voce vocatur.
adfuit ille quidem, sed nec sollemnia verba
nec laetos voltus nec felix attulit omen.
fax quoque, quam tenuit, lacrimoso stridula fumo
usque fuit nullosque invenit motibus ignes.
exitus auspicio gravior; nam nupta per herbas
dum nova naiadum turba comitata vagatur,
occidit in talum serpentis dente recepto.
Quam satis ad superas postquam Rodopeius auras
deflevit vates, ne non temptaret et umbras,
ad Styga Taenaria est ausus descendere porta
perque leves populos simulacraque functa sepulcro
Persephonen adiit inamoenaque regna tenentem
umbrarum dominum pulsisque ad carmina nervis
sic ait: ʻo positi sub terra numina mundi,
in quem reccidimus, quidquid mortale creamur,

18 *CIL VI 26003 Anth Lat II 1495, 2*: ʻIn nihil ab nichilo quam cito recidimus'.

1/707 *exstant in* ϰ, **1/384** *exstant in* τ **1** Vnde per *Ben* **2** Aera ς *Hs vulgo olim* ‖ himeus [ne] ad horas ***F***, imineus ad horas ***l*** **3** orpheya ***e***, orpheia *A* ‖ nequicquam ***l*** ‖ rogatur *ex corr*(uocatur *fuit*) ***n***, rogatur ***e*** ς *Hs vulgo olim* **4** A(b *i r m 2*)fuit ***N*** ‖ sed non ***l*** **5** u(u *ex* o *m 2*)lt(us *i r m 2*) ***N***, uultus *cett vulgo* **6** *sq* stridola ***l*** ‖ lacrimosi str. fumi nube suis nullos i. *in Bibl Diez 1075 Hs* ‖ Utque fuit, nullos i. *probante Heinsio ccLeidens et Voss* **9** dum naidum [noua[2]] ***M*** ‖ (noua *i r m 2*) naiadum turbam ***N*** ‖ maenalidum ς ‖ comitante ***F e*** **10** Decidit ς *Burm* ‖ inlato ϰ ‖ tālo *i r* ***m***, talo ς **11** rodopeius ***M F***, rodopeus τ, rhodopeius *cett ω vulgo* ‖ aras ς **13** A(d *add m 2*) stiga ***M*** ‖ tenar(e *ex* i *m 3*)a [inferna[2]] ***M***, tenarea ***l***, taenari(a *add m 2*) ***N***, tṛenaria ***h*** **14/15** simula//q: [cra[2]] (functa sepulchro *supra ras m 2*) ***M*** ‖ functa—inamenaque *i l* ***n*** ‖ simula(ta *virgula del*, cra *sscr m 2*)que [functa sepulchra[2]] regna tenentem ϰ ‖ sepulc(h)ris ς *Hs vulgo olim* **15** *om* ***M***, *i mg* ***m*** ‖ Persefonē adit ***m*** **17** posita ***h*** **18** In que ***l*** ‖ reccidimus *Riese*, decidimus ***e*** ς *VA*, recidimus *cett R vulgo olim* ‖ crea(t *i r m 2*)ur ***N***, creatur ς

si licet et falsi positis ambagibus oris
vera loqui sinitis, non huc, ut opaca viderem
Tartara, descendi, nec uti villosa colubris
terna Medusaei vincirem guttura monstri:
causa viae est coniunx, in quam calcata venenum
vipera diffudit crescentesque abstulit annos.
posse pati volui nec me temptasse negabo:
vicit Amor. supera deus hic bene notus in ora est;
an sit et hic, dubito. sed et hic tamen auguror esse,
famaque si veteris non est mentita rapinae,
vos quoque iunxit Amor. per ego haec loca plena timoris,
per chaos hoc ingens vastique silentia regni,
Eurydices, oro, properata retexite fata!
omnia debemur vobis paulumque morati
serius aut citius sedem properamus ad unam.
tendimus huc omnes, haec est domus ultima, vosque
humani generis longissima regna tenetis.
haec quoque, cum iustos matura peregerit annos,
iuris erit vestri: pro munere poscimus usum.
quod si fata negant veniam pro coniuge, certum est
nolle redire mihi: leto gaudete duorum!'

---

24 *Carm epigr 1055, 7*: cum mors festinans crescentes ⟨abstulit annos⟩.
32*sq Lact Plac Comm in Stat Theb VIII 91*: Ouidius: 'Omnia debemus [*sic MPa,* debentur *LPb*] uobis—haec est domus ultima cunctis' ‖ *Vinc Bellov Spec hist VI 117*: 'Omnia debentur morti p. morari—properamus ad imam—Tendimus hac omnes h. est domus ultima'.

---

19 S/ilicet ***M h***, Scilicet ***F τ*** ς, si liquet *Hs* ‖ ambagi(bus *ex corr m 2)* ***F*** 20 Non hic (*corr m 2*) ***N***, non (huc *s l add* ϰ, *om h*) ϰ *h* 21 desendi *l* ‖ ueluti (*corr* ***N***) ϰ ***O*** 22 Tetra *vel* Torua *vel* Trina ς ‖ uincerem *τ* 23*sq* est *om e* ς, *del Hs vulgo olim* ‖ Vippera ϰ *g* ‖ ueneno *cOxon* ‖ que *om* ς ‖ in quam calcata, veneno, vipera, diffuso crescentes abst. *Hs* 25 uolui/ (t *eras*) ***M***, uoluit *Ben*, vovi *Hs* ‖ negarim *in Bibl Diez 1075 idem* 26 Uincit *e cSenat* ‖ hora ***M*** 27 Sed (et *om*) hic ***M*** ‖ augu(ror *i r m 2*) ***N*** 28 ueterem—rapinam *c Vat Burm* 29 Vos q̄ q (quae qui ?) ***F*** ‖ iunxit ***F***, uicit *vel* uinxit ς ‖ amor *s l m n* ‖ per ego (per *i r*, hęc *eras*) loca ***N*** 30 sil. mundi *ccBonon et Moreti* 31 Eurydicis ϰ, Euricides *τ l* ‖ ret. fila ς *Hs* 32 debemur (*cf Hor ars poet 63 et ad V 343*) *τ l ccBersm Berol Medic Hs vulgo*, debemus ***M*** ϰ *e n Schol in Statium R*, debe(ntur *ex corr*) ***N***, debentur ***F*** *h g* ς *VA* ‖ pa/ulumque (t *eras*) ***M***, pau/lumque ***N*** ‖ morata *coni Hs* 33 proper(a *ex* e *m 2*)mus ***M*** ‖ ad imam ς *Vincent Bellov* 34 est hęc ***N*** ‖ uo(s *i r*)que ***M***, quosque *R* ‖ ultima cunctis *Schol in Stat* 36 natura ϰ 38 veniam *a verbo veniendi esse derivandum censet Glareanus* ‖ est *om VA* 39 gaudere (*corr m 2*) ***M***

Talia dicentem nervosque ad verba moventem
exsangues flebant animae; nec Tantalus undam
captavit refugam, stupuitque Ixionis orbis,
nec carpsere iecur volucres, urnisque vacarunt
Belides, inque tuo sedisti, Sisyphe, saxo.
tunc primum lacrimis victarum carmine fama est
Eumenidum maduisse genas, nec regia coniunx
sustinet oranti nec, qui regit ima, negare,
Eurydicenque vocant: umbras erat illa recentes
inter et incessit passu de vulnere tardo.
hanc simul et legem Rodopeius accipit Orpheus,
ne flectat retro sua lumina, donec Avernas
exierit valles; aut inrita dona futura.
Carpitur adclivis per muta silentia trames,
arduus, obscurus, caligine densus opaca.
nec procul afuerunt telluris margine summae:
hic, ne deficeret, metuens avidusque videndi
flexit amans oculos, et protinus illa relapsa est;
bracchiaque intendens prendique et prendere certans
nil nisi cedentis infelix arripit auras!
iamque iterum moriens non est de coniuge quicquam
questa suo (quid enim nisi se quereretur amatam?)

---

41 Examgues *M* ‖ non Tantalus *Bothe* 42 refluam *p* ‖ steteruntque Ixionis orbes *Bentley* 43 uolucres carpsere iecur *e* ‖ cerpsere *N* 45 Tum *ϰ e Hs vulgo olim* ‖ uict(a *ex* o *m 2*)rum *F* ‖ carmin(e *ex* a *m 2*) *M* 46 Eume$^{\text{ni}^2}$dum *M* 47 orantis *N* 48 Euridicēque *M h*, Erudicenque *N*, Euricidenque *l* 49 tardo de u. passu *p* 50 rodopeius *F l*, rodopeus *M*, rhodopeius *cett vulgo* ‖ a. Orpheus *A ω Merkel*^{2}, a. heros *ς vulgo olim* 53 Carpit *l* ‖ accliuis *M F ϰ τ h l*, aclinis *e p*, a(c *ex* d *per ras*)cliuis *N*, accliuus *cZulichem Hs vulgo olim* ‖ scilencia *l* 54 absconsus *p 104 Bothe* 55 afuerunt *M Merkel*, abfuerunt *Hs vulgo olim*, afuerant *ϰ*, a(b *i r m 2*)fuerant *N*, abfuerat *τ*, abfuerant *cett ω Jahn* 56 *i mg n* 57 repulsa est *ς*, revulsa est *Hs* 58 intentans *h* ‖ prendi/que et prend(ere *i r m 2*) *N* ‖ prehendere *h* ‖ certans *M ς R Korn*, tentans *cDresd*, captans *cett ς VA vulgo*, certus *Merkel*^{2} 58/59 *del NJhbb 1885, 889 Polle* 59 cedentis *F τ l*, cedentes *cett vulgo* ‖ accipit *h* ‖ umbras *p* 61 enim nisi se quereretur] *sic N e ς vulgo*, enim nisi se sequeretur *ϰ τ l*, enim nisi si sequeretur (*corr*) *h*, enim (si sub *i r m 2*)sequeretur *M*, enim nisi (sub *ex corr*, se *fort fuit*)sequeretur (ł tum^2) *F* ‖ amantem (*corr m 2*) *F*, amatum *ϰ*, amatam *e* ‖ si subsequeretur amatam *i mg e*^{2} ‖ quid enim sese quereretur amatam? *Hs*

supremumque 'vale', quod iam vix auribus ille
acciperet, dixit revolutaque rursus eodem est.
    Non aliter stupuit gemina nece coniugis Orpheus,
quam tria qui timidus medio portante catenas
colla canis vidit, quem non pavor ante reliquit,
quam natura prior saxo per corpus oborto;
quique in se crimen traxit voluitque videri
Olenos esse nocens, tuque, o confisa figurae,
infelix Lethaea, tuae, iunctissima quondam
pectora, nunc lapides, quos umida sustinet Ide.
    Orantem frustraque iterum transire volentem
portitor arcuerat: septem tamen ille diebus
squalidus in ripa Cereris sine munere sedit;
cura dolorque animi lacrimaeque alimenta fuere.
esse deos Erebi crudeles questus in altam
se recipit Rodopen pulsumque aquilonibus Haemum.
    Tertius aequoreis inclusum piscibus annum
finierat Titan, omnemque refugerat Orpheus
femineam Venerem, seu quod male cesserat illi,
sive fidem dederat; multas tamen ardor habebat
iungere se vati, multae doluere repulsae.
ille etiam Thracum populis fuit auctor amorem

68*sq Conr de Mure p 195 ed Bas*: 'Quique in se traxit crimen—esse nocens'.

---

63 reuocataque ς **65** triquie *τ* ‖ qui timidi *vel* tumidi ς, qui Stygii *Hs* ‖ portare *N* **67** aͦborto ***M***, aborto *e* ς **68** Quam qui in se (*fort recte, cf 65*) ***M*** *R*, Qui(s *del m 2*)que in se ***F*** ‖ traxit crimen *VA Conr de Mure* **69** Oleno(s *sscr m 2*) ***M***, Olenus ***N*** ς *VA* ‖ confise (*sed* e *ex corr*, a *fort fuit* ***M***) *ϰ* ***M***, confis(a *i r m 2*) ***N***, confixa (*i e indurata in lapidem*) *Adv I 23 Turnebus* ‖ figurę ***M*** ***e*** ς, figur(a *ex corr m 2*) ***N***, figura *τ* ***F h l g p*** *VA* **70** letheæ ***M***, Lethei *Hs* ‖ tuae ***e*** ς, tu(æ *ex* a *m 2*) ***M***, tu(a *add m 2*) ***N***, tua *ϰ τ* ***F h p l*** *A* **71** Corpora ς ‖ idæ ***M***, idę ***l*** **72** transire parantem ς *Bothe* **73** arcuerat ς *item e coni Const Fanensis vulgo*, *ἀπεῖρξεν Plan*, arguerat (*i r* ***F***[2]) *A ω* **75** anim(i *i r m 2*) ***N*** ‖ dedere *cMoreti*, dederunt *cPal et e coni* (*Crepund III 20*) *Gebhardus* **76** herebi ***M*** ς ‖ questus crudeles ***h*** ‖ alt(a *ex* u *m 2*)m ***F*** **77** recinit *τ* ‖ rodopen ***O F l***, rhodopen *cett vulgo* ‖ emum (h[2]) ***M***, haemon ς, emum *R* **78** aethereis *Hs* **81** agebat *Hs* **83** populo ***N*** ‖ amor(is *i r m 2*) ***M***

in teneros transferre mares citraque iuventam
aetatis breve ver et primos carpere flores.

Arbores motae. Cyparissus.

Collis erat collemque super planissima campi
area, quam viridem faciebant graminis herbae.
umbra loco deerat; qua postquam parte resedit
dis genitus vates et fila sonantia movit,
umbra loco venit: non Chaonis abfuit arbor,
non nemus Heliadum, non frondibus aesculus altis,
nec tiliae molles, nec fagus et innuba laurus
et coryli fragiles et fraxinus utilis hastis
enodisque abies curvataque glandibus ilex
et platanus genialis acerque coloribus inpar

---

84 *sq Heiricus* (*natus a. 841, cf Traube III 439*) *Vita S. Germani 41 sq*: nam paene puer citraque iuuentam omnia combiberat . furit intimus ossibus ardor (*cf met IX 398* nam paene puer, *VIII 827* furit ardor edendi) || *ib* 21 aetatis breve ver et primi gratia floris.

90 sq *Lact Plac Comm in Stat Theb VI 92*: Ouidius hanc enumerationen arborum epithetis suis decimo libro monstrauit: 'Umbra loco uenit — laurus Nec [*sic Par 8064*, Et *L M Par 8063*] coryli — Perpetuoque uirens buxus — bacis caerula tinus [pinus *M P*] — amicae uitibus ulmi pomoque ouerata [generata *M*, genera *Par 8063*, grana *Par 8064*] rubenti — et lentae [lenta *M P*] uictoris [uictores *M Par 8063*] palmae — truncoque induruit illo'.

91 non nemus — altis] *citat in Opere prosodiaco Mico* (*cf Traube P L aevi Car III 286 et quae dixi ad met I 37*) *addito nomine* OVID.

93 *Isidorus Orig XVII 7, 39:* Fraxinus vocari fertur, quod magis inter aspera loca montanaque fraga [*sic Guelph 1 et 2 ap Lindem*, in asperis locis montanisque fragis *Arevalo vulgo; cf Ov met I 104*] nascatur. Hinc per derivationem fraxinus, sicut a monte montanus. De quo Ovidius: 'Et fraxinus utilis hastis'.

95 *Priscianus V 15*: 'haec acer', quod 'huius aceris' facit genetivum. Ovidius: 'Et platanus genialis [geni/alis *K*, genitalis *L*] acerque coloribus inpar [impar *A D G L K*]' || *ib VI 44*: Ovidius nominativum protulit: 'Et platanus genialis acerque coloribus impar [inpar *RDH*]' || *citatur versus* Et platanus — impar *in cod Vat bibl reginae Chr 215 saec IX* (*cf H Keil Ind schol Hal aest 1872 p III*). *additur nomen* OVID || *Isid Orig XVII 7, 41*: Acer coloribus impar'.

---

84 t(e *i r m 2*)//ros (ne[2] supra) *N* || circaque (*coll Hor c II 5, 5*) *Slichtenhorst* || iuuenta *F* 85 primos et (*ob rationes metricas*) *ALit Anz No 190 Santen* 88 *sq* qua postquam — loco uenit *om h*, *tres diversae manus correxerunt* 89 et *om F* 89/90 *om ϰ O*, *i mg add ϰ³ m*, *i l n* 90 venerat umbra loco *Bothe* || cahonis *n* || abfuit *A ω*, affuit *n*, afuit (*cf 55*) *nescio unde scr Merkel* || arbos ς *Hs vulgo olim* 91 Hoc nemus *Ben* || e(li *i r m 2*)adum *N* || frontibus *τ* ς *Burm* || altus (*corr*) *τ* 92 tiliae leues *g* 93 nec coryli *e Merkel*, corili ς 94 onerataque ς *Gierig*, copertaque *NJhbb 1872, 492 Angermann*, cirrataque *Merkel²* 95 genitalis ς

amnicolaeque simul salices et aquatica lotos
perpetuoque virens buxum tenuesque myricae
et bicolor myrtus et bacis caerula tinus.
vos quoque, flexipedes hederae, venistis et una
pampineae vites et amictae vitibus ulmi
ornique et piceae pomoque onerata rubenti
arbutus et lentae, victoris praemia, palmae
et succincta comas hirsutaque vertice pinus,
grata deum matri, siquidem Cybeleius Attis
exuit hac hominem truncoque induruit illo.
Adfuit huic turbae metas imitata cupressus,
nunc arbor, puer ante deo dilectus ab illo,
qui citharam nervis et nervis temperat arcum:
namque sacer nymphis Carthaea tenentibus arva
ingens cervus erat lateque patentibus altas
ipse suo capiti praebebat cornibus umbras.
cornua fulgebant auro, demissaque in armos
pendebant tereti gemmata monilia collo.
bulla super frontem parvis argentea loris
vincta movebatur parilique aetate: nitebant

96 que *add* **h**^{2} ‖ Annicolęque—aquatiqua lothos *e* 97 Perpetuæque **M**, Perpetueque *R* ‖ buxum **M** *R Merkel*, buxu(s *i r m 2*) **N**, buxus *cett Schol in Statium VA vulgo olim* ‖ tenu(e *ex* i *m 2*)sque **N** 98 myrtus bicolor (*sed cf III 184 alia*) *Vollmer* ‖ tinus *Hs vulgo*, pinus (*sed cf 103*) ϰ τ **M** **F** **l** *Schol in Stat*, (fic *i r m 2*)us **N**, ficus (*i r* **h**^{2}) **e** **g** ς ω, cinus (*i e species lauri*) *cLangerm et e coni Const Fanensis*, ἐλαία γλαυκή *Plan* 99 flexibiles *A* 100 amicae *Schol in Stat cBerol, sed cf ad fast I 153 Heinsium et Ovid III 26 Zingerle* 101 honorata **M** ‖ rubenti *i r* **F**^{2} 102 Arb^{v}atus **N** ‖ *an* laetae*?* 103 comas et acuta cuspide *cDresd* 104*sq* attis **O** ϰ **e** ς, atis τ **F** **l**, a/tis **h**, Athys **g** *R*, Atys *A* ‖ Exuit hec (*corr* **F**^{2}) ϰ **F** ‖ Cybeleius olim—induruit Atys *Faber* ‖ exiit hac *Adv XI 22 Turnebus* ‖ induruit alto *Bothe* 106 A(f *ex* t)fuit—cipressus **M** ‖ luctus imitata *cLeidens* 108 cithara̅ neruis τ ‖ cithara neruos *Hellmuth* ‖ arcus *cRhen R Hs* 109 carthaea τ ς *V Const Fanensis*, carthea **l** *A*, carchaea **F**, *Καρχαῖα Plan*, charchea ϰ **O**, crethea **h**, cyrchea **e**, cretea carchia *alia* ς 110 (pat *i r m 2*)entibus (altas *i r m 2*) **N** 111 *i l n* 112 gemmataque in armo **l**, d(e *ex* i)missaque **e** 113 gemmata ς (*i mg* **h**^{2}) ω *vulgo*, (g *i r m 2*)em(ma *i r m 2*)$^{ta^2}$ **N** ł demissa *sscr* (*m 3*) **n**, geminata ς, demissa (uel gemmata *sscr* τ) **M** **F** ϰ τ **h** **l** ς, diffusa (ł discussa *sscr* **e**^{2}) **e** ς *R* ‖ *εἰς ἀρμοὺς συμβεβλημένα καὶ περικείμενα τῷ ἁπαλῷ τραχήλῳ Plan* 114 Bella—lo(ris *i r m 2*) **M** 115 Uincla ϰ **M**, Uin$^{c^2}$(t *i r m 2*)/a **N** ‖ moueba$^{es^2}$/tur (n *eras*) τ **O**, mouebantur ϰ *cDresd* ‖ parilique **N**, parilesque τ

auribus e geminis circum cava tempora bacae.
isque metu vacuus naturalique pavore
deposito celebrare domos mulcendaque colla
quamlibet ignotis manibus praebere solebat.
sed tamen ante alios, Ceae pulcherrime gentis,
gratus erat, Cyparisse, tibi: tu pabula cervum
ad nova, tu liquidi ducebas fontis ad undam,
tu modo texebas varios per cornua flores,
nunc eques in tergo residens huc laetus et illuc
mollia purpureis frenabas ora capistris.
Aestus erat mediusque dies, solisque vapore
concava litorei fervebant bracchia cancri:
fessus in herbosa posuit sua corpora terra
cervus et arborea frigus ducebat ab umbra.
hunc puer inprudens iaculo Cyparissus acuto
fixit et, ut saevo morientem vulnere vidit,
velle mori statuit. quae non solacia Phoebus
dixit et ut leviter pro materiaque doleret,
admonuit! gemit ille tamen munusque supremum
hoc petit a superis, ut tempore lugeat omni.
iamque per inmensos egesto sanguine fletus
in viridem verti coeperunt membra colorem,
et modo qui nivea pendebant fronte capilli,

F h l ς ‖ *ἴσοι τε τὸ μέγεθος Plan*, parilique ex aere ς *Hs vulgo olim*, parili levitate *Postgate*, par. decore *Madvig* ‖ parili levore nit. Auribus in g. *Opp ph I 657 Bergk* ‖ *cf VIII 631 et ad V 478* 116 in geminis ***h*** ς *R Hs vulgo olim*, et geminis *Raph Regius* ‖ circum *om* (*i mg add*) ***τ*** ‖ timpora ***ϰ τ N F*** ‖ E geminis auribus—(b *ex* u *m 2*)acae ***N*** 117 metu/ (s *eras*) ***M l*** ‖ pudore *cJunianus* 118 domus ***F*** 119 Quamlicet (*corr n*) ***N ϰ***, Quamuis *e cSenat* 120 ceee ***M***, cee ***ϰ***, caeae *VA* ‖ *τῶν Κῴων ἔθνους Plan* 121 cyparasse ***τ*** ‖ tibi qui ad pab. ***M*** 122 At nutu liquidi ***M***, Ad nutu liqu. ***ϰ*** 123 Tu/ modo ***N*** ‖ texebas ***e*** ς *VA* (*i mg* ***h***^{2}) *vulgo*, *ἔπλεκες Plan*, sternebas ***M*** ς *R*, spargebas *cLeid*, tendebas (t texe *sscr n*) ***N*** *cett*, nectebas *Korn* ‖ uanos per ***l*** 124 eques (in t *a m 2*, t *i r*)ergo ***N*** ‖ r(e *ex* i)sidens hu/c (n *fort eras*) ***M*** ‖ latus *ccGoth et Medic Hs vulgo olim* 126 nitore ***M*** *R*, (uap *i r m 2*)ore ***N*** (ua^2) 128 brachia *vel* pectora ς 129 ducebat frigus ς *Hs* 131 (F *ex* D *m 2*)ixit ***M*** 133 Dixit et ut l. ***e h*** *ω*, Dixit (et *i r m 3*, ut *i r m 2*) ***N***, Dixit ac ut ***F τ l***, Dixit at ut ***ϰ***, Dixit ad hunc ***M***, dixit ut, hunc *Riese*, dixit, et utiliter *Merkel*^{2} ‖ dixit, ut hunc leviter—admonuit! *Ehwald* ‖ ut admonuit *exclamantis esse et ipse puto* 134 Ammonuit *R* 136 egesto/ (s *eras*) ***F***, eiecto ς, exhausto *cRegii Bothe* 137 colorem *i r* ***F***^{2} 138 *del Merkel*^{2} ‖ niue (i/ *ex* a *i r*) ***M*** ‖ fronde ***F***

horrida caesaries fieri sumptoque rigore
sidereum gracili spectare cacumine caelum.
ingemuit tristisque deus 'lugebere nobis
lugebisque alios aderisque dolentibus' inquit.
Tale nemus vates attraxerat inque ferarum
concilio medius turba volucrumque sedebat.
ut satis inpulsas temptavit pollice chordas
et sensit varios, quamvis diversa sonarent,
concordare modos, hoc vocem carmine movit:
'Ab Iove, Musa parens, (cedunt Iovis omnia regno!)
carmina nostra move! Iovis est mihi saepe potestas
dicta prius: cecini plectro graviore Gigantas
sparsaque Phlegraeis victricia fulmina campis.
nunc opus est leviore lyra, puerosque canamus
dilectos superis inconcessisque puellas
ignibus attonitas meruisse libidine poenam.
Rex superum Phrygii quondam Ganymedis amore
arsit, et inventum est aliquid, quod Iuppiter esse,
quam quod erat, mallet. nulla tamen alite verti
dignatur, nisi quae posset sua fulmina ferre.
nec mora, percusso mendacibus aere pennis

Ganymedes, Hyacinthus.

---

139 Orrida ***M*** 140 spectare (ceper̄^{2} *i r*) ***M*** 142 dolentibus inque ferarum (*i mg corr*) ***τ*** 143 contraxerat *ccMedic et Par Hs vulgo olim* 144 turba/ ***N***, turbae ς ‖ cum cithara medius *H A Koch* ‖ concilio, medius turbae vol. *distinx* (*cf Mscr Diez BSant 148ᵉ p 374*) *Dav Hoogstraten*, concilio, medius turbae, v. *distinx ad Lucr I 14 Wakefield, item Bentley* ‖ m. turbae volucrisque *Hs* 145 cordas ***O*** 146 sonaret (*corr* ***n***) ***O*** *R*, sonabant *cGronov* 147 modos hoc (modo *virg del*) uocem ***M*** ‖ hanc uocem ***F*** ‖ c. rupit *cVoss Burm* 148 A ioue ς ‖ potens ς ‖ cedent *ccMedic*, cetant *Hs* 150 *post* prius *incidunt e Plan, post* dicta ***h l*** *V Korn* ‖ cecini *i r* ***n*** ‖ pl. leuiore (grauiore^2) ***F*** ‖ gigantes ***N*** ς *RA*, gygantes ***h*** 151 phlegraeis ***ϰ e*** ς *Plan vulgo*, palėgeis ***M***, phlegreis *i mg* ***m***, ple(r^2)geis ***N***, phegheis (r) ***h***, flegreis ***F*** ‖ fulmina ς *Plan vulgo*, (car *virg del*, ful *sscr m 2*)mina ***F***, carmina (fulmina^2) ***l*** ‖ fulgura *cBas*, carmina ***ϰ τ O h*** ς *R* ‖ fulm. castris *Hs* 152 Hic opus *cArond* 153 puell(a *ex* i *m 2*)s ***M*** 154 penas ***h e*** ς 155 frigii ***l*** ‖ quondam phrygii (*vel* frigii) ς 156 est *om* ***l*** 157 tamen *om* ***h*** 158 nisi quae posset sua fulmina ferre ***M*** ς *R Merkel*, nisi quae possit s. f. ferre *cArondel Hs vulgo olim*, nisi quae po(rt *i r m 2*)et sua f. terre ***N***, n. quae portet (portat ***h*** ς) s. fulmina (flumina ***l***) terrę (terra/ ***h***, terris ς) ***ϰ τ X*** *VA Jahn* ‖ nisi qua *Capoferreus* ‖ quae possit s. f. ferre *vel* cui possent s. f. ferri *coni Hs*

abripit Iliaden; qui nunc quoque pocula miscet
invitaque Iovi nectar Iunone ministrat.
Te quoque, Amyclide, posuisset in aethere Phoebus,
tristia si spatium ponendi fata dedissent.
qua licet, aeternus tamen es; quotiensque repellit
ver hiemem piscique aries succedit aquoso,
tu totiens oreris viridique in caespite flores.
te meus ante omnes genitor dilexit, et orbe
in medio positi caruerunt praeside Delphi,
dum deus Eurotan inmunitamque frequentat
Sparten, nec citharae nec sunt in honore sagittae:
inmemor ipse sui non retia ferre recusat,
non tenuisse canes, non per iuga montis iniqui
ire comes, longaque alit adsuetudine flammas.
iamque fere medius Titan venientis et actae
noctis erat spatioque pari distabat utrimque:
corpora veste levant et suco pinguis olivi
splendescunt latique ineunt certamina disci;
quem prius aerias libratum Phoebus in auras
misit et oppositas disiecit pondere nubes.
reccidit in solidam longo post tempore terram
pondus et exhibuit iunctam cum viribus artem.
protinus inprudens actusque cupidine lusus

---

160 Arripit ***N F*** ς* ς ‖ aliadē (*gl* cammedē *sscr m 2*) ***M***, yliadem ***e***, illiadem ***h*** ς ***R*** ‖ po/cula (s *eras*) ***F*** 162 amiclides ***F***, Amyclaide *Unger* ‖ (ł aethere[2]) in aere ***e***, in aere *ccBersm et Goth* 163 si/ (s *eras*) sp. ***M*** 164 que *i mg add* ***h***[3] ‖ quċiensque rep/llet ***τ*** 165 hiemen ***M*** ‖ successit ***g*** 166 totiens honeras ***M*** ‖ caespite uernas *cLeid Burm* 167 Te deus ***ϰ*** ‖ ante alios ς *Hs* 169 Tum ***M*** ‖ europā ***ϰ O l*** *ccDresd et Vratisl* ‖ immu(ta)tamque ***M***, immutatamque (ł immunitam *i mg* ***e***[2]) ***e g***, immoenitamque *Ciofanus* 170 sprathen ***τ***, spartam ***e*** *ccDresd et Senat* 172/187 *om* ***M***, *i mg* ***m*** 172 Nec tenuisse—nec per *cDresd* ‖ iu///ga ***m*** 173 Isse comes ***e*** ς *Hs vulgo olim* ‖ longa/que ***N*** ‖ trahit ass. ***e*** *cSenat* ‖ asuetudine ***F***, ad(s *inseruit m 2*)suetudine ***N*** 175 Lucis erat. ***e*** ς ‖ utrique ***m*** *Riese*[1], (l[2]) utrinque ***h***, utrumque ***τ*** 176 l(e *ex* a *i r m 2*)uant ***N*** ‖ oliuae ς 177 Spendescunt ***e*** ‖ laetique ς *KSchenkl* 178 aetherias *Riese* 179 verbere *Burm*, robore *Bothe* 180 Reccidit ***l e***[2] ***τ***, Decidit ς *A*, Reicit ***ϰ***, Recidit ***e*** *cett RV* ‖ solitam *cRhen* ‖ post longo tempore ς 182 *i mg* ***e***[2] ‖ impu(r)dens a. c. iussus ***m*** ‖ a(c *i r m 2*)t(us *i r m 2*)que ***N***, ar(tis *ex* us)que ***F***, artisque ***h ϰ g p*** ς, artusque ***l***, tactusque *vel* tractusque *vel* captusque *vel* uictusque *vel* auidusque ς ‖ Pr. incumbens artisque (ł imprudens ł actusque *sscr*) ***e***[2] ‖ cup. ludi ς ***R***, cup. laudis *i mg* ***p*** *et* ***e*** *coni Burm*

tollere Taenarides orbem properabat, at illum
dura repercusso subiecit verbere tellus
in vultus, Hyacinthe, tuos. expalluit aeque
quam puer ipse deus conlapsosque excipit artus,
et modo te refovet, modo tristia vulnera siccat,
nunc animam admotis fugientem sustinet herbis.
nil prosunt artes: erat inmedicabile vulnus.
ut, siquis violas rigidumve papaver in horto
liliaque infringat fulvis horrentia linguis,
marcida demittant subito caput illa vietum
nec se sustineant spectentque cacumine terram:
sic vultus moriens iacet, et defecta vigore
ipsa sibi est oneri cervix umeroque recumbit.
„laberis, Oebalide, prima fraudate iuventa“,
Phoebus ait „videoque tuum, mea crimina, vulnus.

---

189 *sq Vinc Bellov Spec hist VI 117:* **nil prosunt artes — riguoque papavera — herentia linguis — caput illa grauatum — spectentue — iacet defecta uigore.**

---

183 thenorydes [ł na²] *e* ‖ ad illum *m* 184 repercusso s. verbere *Merkel*², rep. s. inher(e [a] *i r*) *m*, r. s. inaere *N F*, r. s. in aere *τ e h ς RV*, r. s. ab aere *ς Hs vulgo olim*, r. s. marmore *Withof*, r. s. pondere *HAKoch* ‖ repercussum s. in aera (*i e 'at tellus dura illum, repercussum in aera, subiecit in vultus'*) *ϰ l ς Bach*, repercussum s. ab aere *Jahn*, repercussum s. in aera tellus Et vultus *coni Hs*, repercussum — in vultusque *NJhbb 1893, 333 Stange*, repercussum s. circine *Rappold* 185 iacinthe *ϰ m l*, iacincte *F*, iaccincte *h*, yacincte *e* 186 Ac puer *cBonon Hs vulgo* ‖ collapsos(que *om*) *l* ‖ accipit *vel* exigit *ς*, eripit *Hs* 187 se (*i e suo calore*) refovet *Bothe* 188 ammotis *M* 189 uul(n *i r m 2*)u(s *i r m 2*) *M* 190 rigidumve *NJhbb 1885, 890 Polle*, rigidoue *ϰ M*, rig(uo *i r m 2*)ue *N*, riguoque *F ς cLeid Voss 51 VA Bothe*, riguoue *cett R vulgo* ‖ papauer *N ς Hs vulgo*, papauera *cett ω Jahn* 191 *sq* liliave *Bothe* ‖ horrentia *Riese*, herencia *τ l*, (h *sscr m 2*)erentia *h*, haerentia *cett vulgo* ‖ linguis *N F τ h l ς R*, lingnis *ς*, lignis *ϰ M F*² *e ς*, uirgis *n ς VA* ‖ herencia truncis *Mscr Diez BSant 12* ‖ fuluis — moriens (*191/194*) *del Merkel*² 192 dimittant *ϰ N ς*, dimittunt *e* ‖ illa vietum *Riese*, i. quietum *M*, i. gra(uato *i r m 3*) *F*, i. grauatum (grauatum *i r n, evanida vox — g tamen apparere videtur — in ϰ*) *cett Plan ω vulgo* 193 sustentant *N* ‖ spectantque *e h R*, spectentue *Vinc Bell* ‖ terras *i r F*³ 194 uultu *unus Heinsianus* ‖ *τὸ πρόσωπον ἐκείνου ἐκπνέοντος Plan* ‖ et *om Vinc Bell* ‖ vultu moriente iacet, defecta *vel* vultus moriens flaccet (= *marcet*) def. *Hs* ‖ uig(ore *i r m 3*) *F* 196 ebalide *F*, oethalyde [ł ba²] *e* ‖ fraudata *M*, fraudante [ł date²] *e* 197 Fhebus (*sic*) *l* ‖ mea carmina *ϰ*, mea uulnera *cBersm*

tu dolor es facinusque meum: mea dextera leto
inscribenda tuo est! ego sum tibi funeris auctor.
quae mea culpa tamen? nisi si lusisse vocari
culpa potest, nisi culpa potest et amasse vocari.
atque utinam merito vitam tecumque liceret
reddere! quod quoniam fatali lege tenemur,
semper eris mecum memorique haerebis in ore.
te lyra pulsa manu, te carmina nostra sonabunt,
flosque novus scripto gemitus imitabere nostros.
tempus et illud erit, quo se fortissimus heros
addat in hunc florem folioque legatur eodem.'
talia dum vero memorantur Apollinis ore,
ecce cruor, qui fusus humo signaverat herbas,
desinit esse cruor, Tyrioque nitentior ostro
flos oritur formamque capit, quam lilia, si non
purpureus color his, argenteus esset in illis.
Non satis hoc Phoebo est (is enim fuit auctor honoris):
ipse suos gemitus foliis inscribit et AI AI
flos habet inscriptum, funestaque littera dicta est.

215*sq* (*cf XIII 394sq*) *Servius in Bucol III 106*: qui natus primo est de Hyacinthi sanguine, postea de Aiacis, sicut etiam O v i d i u s docet ‖ *Lact epitome div Inst 8, 2*: Apollo . . dilectum puerum cum peremisset inprudens, g e m i t u s s u o s i n s c r i p s i t i n f l o r e.

---

198 faximisque (*corr*) *τ* 199 Inscridenda *M* 200/209 *del Merkel*^{2} 200 nisi si lusisse *ϰ h ς ω vulgo*, nisi lusisse *M*, nisi silu(s *ex* i *m 2*)ise *N*, nis// (si *fort eras*) silu^{s}isse *F*, nisi silu^{s}isse *l*, nisi luisse *τ*, (nisisil *i r m 2*)usisse *e* 201 *i mg h*^{2} ‖ nisi — vocari *om l in spatio vacuo add l*^{2} ‖ potest et adamasse *p*, potest adamasse *inde p 202 Bothe* 202 ut. merito *ϰ M Riese*, ut. pro te *X ω vulgo olim* ‖ tecumque *X ω*, tecumue *ϰ M ς Hs* ‖ utinam (pro te *i r m 2*) tecum/ (que *eras*) uitam (que *add m 2*) liceret *N* ‖ utinam tecumque mori vitamque l. *Transact Cambr Ph Soc III 148 Housman* 203 quod quando *l*, sed quoniam *ς R Hs vulgo olim* ‖ tenetur *τ h ς*, uetamur *ς et i mg h*^{2} 207 fort. Aiax (*cf Dracont Orest trag 848*) *ς* 208 Addet *cGoth*, Abdat *cVoss* ‖ f(o *ex corr m 2*)l(i *ex corr m 2*)oque *F* 210 humo *ϰ M ς R Merkel*, hom/ (humi *inde m 2*) *N*, humi *X VA vulgo olim* ‖ (h)erbam *ς* τ ς* 212 or(itur *i r m 2*) *F* ‖ qua lilia *N* 213 color huic *g ς Hs vulgo olim* 214 *del Merkel* ‖ est *om M* ‖ auctor *i mg add l*^{2} 215 inscribitur *τ*, incidit *Gronovius* ‖ aiai (*cf XIII 398*) *Plan ς Naugerius vulgo*, et // (ai *a m 2*) *g*, et iam *τ*, et ecce *M l*^{2}, et e/ (e *alterum add m 2*) *N*, ł ya ł ay *sscr* (*m 3*) *n*, et (ẏa *ex corr F*^{2} *h*^{2}) *F h*, et ee *ϰ*, et ia *l*, et YA *e*, et ae *vel* et ay *vel* et $_{u^2}$ aia *vel* et ae ae (*sic Ben*) *alia ς* 216 dicta est (*cf NJhbb 1894, 652*) *scripsi*, d/cta (i *eras videtur*, est *add m 2*) *N*, ducta est *cett ω vulgo*, dictu est *Bothe*

nec genuisse pudet Sparten Hyacinthon: honorque
durat in hoc aevi, celebrandaque more priorum
annua praelata redeunt Hyacinthia pompa.
At si forte roges fecundam Amathunta metallis, *Cerastae et Propoetides.*
an genuisse velit Propoetidas, abnuat aeque
atque illos, gemino quondam quibus aspera cornu
frons erat; unde etiam nomen traxere Cerastae.
ante fores horum stabat Iovis Hospitis ara;
† Inlugubris celeri quam siquis sanguine tinctam
advena vidisset, mactatos crederet illic
lactantes vitulos Amathusiacasque bidentes:
hospes erat caesus! sacris offensa nefandis

---

224 *sq* (*Lactant*) *Argum X fab VI*: cuius incolae, obtrita consuetudine humani generis, soliti in ara Iovis, quae proxima erat deae, advenas immolare. *cf Append.*

---

217 gemuisse ς ‖ spartē *M* ‖ iacinthon *Mϰ*, iacincton *l*, iaccinton *h* 218 eu(o *ex* i *m 2*) *F*, euo (ł i *sscr m 2*) *e*, aeuum ς 219 iacinthia *ϰ M l*, iacinctia *F*, yacintina *τ* ‖ praelatam red. iaccinthia *h* 220 At fortasse roges *h* ‖ fœcunda *F* ‖ amathita (*corr m 2*) *N* ‖ metalli ς *Hs* 221 Haud genuisse *ϰ*, A(n *inseruit m 2*) /genuisse *M* ‖ propoetidas *ϰ h* ς *Plan*, propoeides *M*, propedi/des (e *eras*) *N*, propeidas *F τ l Ben*, proptides (e²) *e*, propœtides ς *R* ‖ abnuat *Hs vulgo*, adnuat *ϰ*, annuat ς *VA*, annuet (*incertum*) *τ*, abnuet *vel* abnuit ς, a(n *ex* b)nuit *N*, annuit *M F* ς*, ἀνανεύσει *Plan* 222 gemino/ (s *eras*) *O* 223 cæraste *M* 225 *locus nondum sanatus* ‖ Inlugubris (luctuosa²) celeri *M*, Inlugubri (s²) sceleris *N*, Inlugubrissceleris *ϰ*, Inlugubris sceleris *F l*, Illugubris sceleris (celeris *alii*) *e* ς, //lugubris celebris (sceleris *corr*) *τ*, Lugubris o sceleris *h*, Inlugubris scele// (sceleri²) *g*, βωμὸς . . πολυστόνου τολμήματος *Plan*, Illugubris (Inlugubris *alii*) sceleri ς *RV* ‖ aras (*sic*) Lugubris sceleris *Mscr Diez BSant 12* ‖ Lugubris sceleris ς *A vulgo olim*, Lugubris scelerum *Vollmer*, Ilicibus celebris *vel* In luco obscuro *vel* In luco celebri *vel* Ilice sub veteri *Hs*, Lugubris Veneri *Burm*, Caedibus illustris *Schepperus* ‖ Lugubris sceletis '*ex em I Vossii . Latini autem* sceletus sceleti *solent dicere* . sceletis *ergo est* ossibus . *Heinsius hanc em. sane Vossianam mala fide reticuit*' *Mscr Diez Sant 148ᵉ p 374 Dav Hoogstraten* ‖ ara Lugubris, calido quam *Boissonade* ‖ Illecebra (*vel* Illecebrae) sceleris *p 106 Bothe*, Ignarus sceleris *Adv cr II 88 Madvig*, Ingluvie sceleris *Merkel*², Indicium sceleris *HAKoch*, Heu! cumulus sceleris *Korn*, Lugubris incesto *Postgate*, Veneris (*pro* celeri) *scribendum esse censet, ceterum de emendatione desperans*, *Hermes XXV 82 Knaack* 227 Lactentis *R*, Lact(e *ex* a *m 2*)ntes *N* ‖ amathusiasque *M*, amaturiacasque *l*, amutusiacasque (a²) *e*, amathusiacasue ς *Hs vulgo olim*, Amathusiadasve *coni Hs* ‖ bibentes *τ*, (b *ex* v *m 2*)identes *N*, bi(d *i r m 2*)entes *M*

ipsa suas urbes Ophiusiaque arva parabat
deserere alma Venus. „sed quid loca grata, quid urbes
peccavere meae? quod“ dixit „crimen in illis?
exsilio poenam potius gens inpia pendat,
vel nece vel siquid medium est mortisque fugaeque.
idque quid esse potest, nisi versae poena figurae?“
dum dubitat, quo mutet eos, ad cornua vultum
flexit et admonita est haec illis posse relinqui
grandiaque in torvos transformat membra iuvencos.
Sunt tamen obscaenae Venerem Propoetides ausae
esse negare deam; pro quo sua numinis ira
corpora cum forma primae vulgasse feruntur,
utque pudor cessit sanguisque induruit oris,
in rigidum parvo silicem discrimine versae.

Pygmalion. Quas quia Pygmalion aevum per crimen agentis
viderat, offensus vitiis, quae plurima menti
femineae natura dedit, sine coniuge caelebs
vivebat thalamique diu consorte carebat.
interea niveum mira feliciter arte
sculpsit ebur formamque dedit, qua femina nasci
nulla potest, operisque sui concepit amorem.
virginis est verae facies, quam vivere credas,
et, si non obstet reverentia, velle moveri:

---

229 suas sedes *cLeid*, s. aedes *Burm* ‖ ophiustaque ***O***, ophitusiaque ***e*** 230 quid *alterum i r m* 231 quid dixit ***ϰ***, qu(o *ex corr m 2*)d dixit ***N*** ‖ crimen dixit ***F e ς Hs*** 232 E xillo ***M*** ‖ impia soluat ***g*** 233 est *om* ς, *del Hs* 235 mutat (*corr m 2*) ***h*** 237 to(ruos *i r m 2*) t. m. iuuen(cos *i r m 2*) ***N*** 238 prope/ides ***M***, propeides ***F τ l***, prop(et *i r m 2*)ides ***N*** 239 quo ***ϰ N g ς R***, qua ***F τ ς* ς***, qu/ (a *eras*; o² *sscr*) ***M*** ‖ sua *s l add* ***F***[3] 240 cum fama *a m 2 cSenat Burm* ‖ primo ***e ς*** ‖ multasse (ł uulgasse[2]) ***e***, mutasse ***h l*** 241 sanguis(que *om*) ***M ς*** 242 s(i *ex* e *m 2*)licem ***M***, scilicem ***h*** ‖ uersę *i r* ***F***[2] 243 aevum] aequus (iustus *sscr m 2*) ***M***, uersas *i r* ***n***, neuu(maculam *sscr*) ***τ***, ṇeuum ***F***, neuum ***e l*** ‖ per crimen agentis *Ehwald*, p. crimina agentes ***e***[2] ***ς ω*** *vulgo*, per crimin(e a *i r m 2*)gentes ***h***, per crim̅// (a *i r m 2*)gent(e *ex* i *m 2*)s ***F***, per crimina gentis (gentes ***n***) ***O τ ϰ ς* ς*** 244 offensas (*corr*) ***h*** ‖ plur. sorti *cMedic* 245 celeps ***M l*** 246 thalamoque *cBas Bothe* 247 ịṇ niueum ***h*** 248 Scalpsit (u² *sscr*) ***M***, Sculpit ***ς*** *Hs*, Scupsit ***F*** ‖ ebor (v *sscr*)—qu(a *i r m 2*) ***N*** 249 que *om* ***h*** 250 uerae ***N τ X***, uere ***ϰ M ς A***, *ὄντως Plan* 251 (ue *ex corr m 3*)lle ***F*** ‖ posse moueri ***ς*** ‖ moneri ***h***

ars adeo latet arte sua. miratur et haurit
pectore Pygmalion simulati corporis ignes.
saepe manus operi temptantes admovet, an sit
corpus an illud ebur: nec adhuc ebur esse fatetur.
oscula dat reddique putat loquiturque tenetque
et credit tactis digitos insidere membris
et metuit, pressos veniat ne livor in artus;
et modo blanditias adhibet, modo grata puellis
munera fert illi conchas teretesque lapillos
et parvas volucres et flores mille colorum
liliaque pictasque pilas et ab arbore lapsas
Heliadum lacrimas; ornat quoque vestibus artus,
dat digitis gemmas, dat longa monilia collo,
aure leves bacae, redimicula pectore pendent.
cuncta decent: nec nuda minus formosa videtur.
conlocat hanc stratis concha Sidonide tinctis
appellatque tori sociam adclinataque colla
mollibus in plumis, tamquam sensura, reponit.
Festa dies Veneris tota celeberrima Cypro
venerat, et pandis inductae cornibus aurum
conciderant icta nivea cervice iuvencae,
turaque fumabant, cum munere functus ad aras
constitit et timide, „si di dare cuncta potestis,
sit coniunx, opto“ (non ausus „eburnea virgo“
dicere) Pygmalion „similis mea“ dixit „eburnae!“
sensit, ut ipsa suis aderat, Venus, aurea festis,

---

252 (h *add m 2*)aurit ***M***, (a *add m 2*)urit ***N*** 254 amouet ***M*** 255 nec ebur tamen esse *cGronov Hs vulgo olim* 257 in(si *i r m 2*)dere ***F*** 258 uen(i *ex* e)at ***l*** ‖ arcus *ϰ* 260 choncas ***l*** 262 *sic ϰ τ e l ς R Hs vulgo*, Lilia per pictasque ***M*** *ς VA*, Liliaque et pictasque (que *om **h***) ***N F h*** *ς* ‖ liciaque *Bothe* ‖ lilia fert *coni Hs* 263 Iliadum *ϰ* ‖ artes *ϰ*, ar(ti *i r*)s ***M*** 264 gemmas longoque mon. ***N*** *ς Burm*, g. et longa mon. *cDresd* ‖ dat longo *vel* grata *ς* ‖ mu(nilia *i r*) ***M*** ‖ collo *i mg add m* 265 ba/cę (c *eras*) ***M***, bache ***F*** 267 conchas *τ* ‖ sidoni(de *i r m 2*) ***N*** 268 Apellaque ***h*** ‖ inclinataque *ς* 269 implumis ***M*** 270 dies ḍịẹṣ ***F*** ‖ Veneri *cStrozzanus Hs vulgo olim* 271 et pandis *cRhenov et e coni Gronov vulgo*, et blandis ***A*** *ω*, *κἀν τοις ἡμετέροις* (*ἡμέροις Boissonade*) *κέρασι Plan* ‖ inductae *ϰ* ***M*** *ς **R** vulgo*, indu(c *del*)te ***N***, indu^{c}tę ***F***, indutae *τ* ***h l*** *ς* ‖ Uenerat auratis ornatę cornua uittis (t et blandis inductę cornibus aurum *sscr e*^{2}) *e ς* 272 u^{2}itae ***h*** 273 aram *ς* 274 Constituit *τ* ‖ timidę ***l*** ‖ sidi^{i} *i r **h*** ‖ dii ***F h*** 276 eburneę *e ς* 277 at ipsa ***M***, ut ips(a *i r m 2*) ***N*** ‖ fe(s *i r m 2*)tis ***N***

vota quid illa velint, et, amici numinis omen,
flamma ter accensa est apicemque per aera duxit.
Ut rediit, simulacra suae petit ille puellae
incumbensque toro dedit oscula: visa tepere est.
admovet os iterum, manibus quoque pectora temptat:
temptatum mollescit ebur positoque rigore
subsidit digitis ceditque, ut Hymettia sole
cera remollescit tractataque pollice multas
flectitur in facies ipsoque fit utilis usu.
dum stupet et dubie gaudet fallique veretur,
rursus amans rursusque manu sua vota retractat:
corpus erat! saliunt temptatae pollice venae.
tum vero Paphius plenissima concipit heros
verba, quibus Veneri grates agat, oraque tandem
ore suo non falsa premit, dataque oscula virgo
sensit et erubuit timidumque ad lumina lumen
attollens pariter cum caelo vidit amantem.
Coniugio, quod fecit, adest dea, iamque coactis
cornibus in plenum noviens lunaribus orbem
illa Paphon genuit, de qua tenet insula nomen.
Myrrha. Editus hac ille est, qui, si sine prole fuisset,
inter felices Cinyras potuisset haberi.

---

278 *del Merkel*^{2} ‖ muneris ***p*** ς 279 acensa ***h*** ‖ accense[uel est] apicemque ***τ*** ‖ dixit ***ϰ*** 280 reddit ***ϰ*** ‖ illa (*corr* ***l***) ***τ l h*** ‖ ille figurae ς 282/288 *del Merkel*^{2} 282 Amouet ***M*** 283/XIV 746 *exstant in* ***μ*** 283 mollesscit ***l*** 284 Subsidit *ccMed et Rhenov Hs vulgo, ὑφιζάνει Plan*, Subsedit ***A*** ω ‖ himetia ***O ϰ μ h*** ς, himecia ***τ l***, humecia ***F*** 285 tractataque p. multas ***m*** ς *VA vulgo*, multasque pollice tractata ***μ*** ‖ tractaque ***ϰ O*** ‖ (a *inseruit m 2*) pollice multa(s *add m 2*) ***N*** ‖ remollescit multasque (multas quę ***F h e*** ς) pollice tracta ***X***, r. multumque a pollice tracta ***R*** 286 Vertitur ς 287 Dum stupor ***μ*** ‖ et dubie ***M*** h^2 ς ω *vulgo, σὺν ἀμφιβολίᾳ Plan*, et timide ς *Hs vulgo olim*, et pariter ***μ***, et modice *cCaelestinorum Bothe*, et medio (ł dubio *i mg* e^2) ***N X*** ‖ (uid *i r m 2*)etur ***N***, ueretur (*m 3*) ***n*** 288 amans rursus(que *add m 2*) ***e*** ‖ manus ***l*** ‖ retrectat ***τ***, retentat ς 290 Tunc ***μ*** ‖ paphus[i2] ***M*** ‖ planissima *Bothe* 291 Uota *unus Heinsianus probante Burm* ‖ agat ***F*** ς* ***τ n*** *Plan vulgo*, agit ***O μ ϰ*** ς ω *Merkel* 293 ad limina *cBonon et Moreti* 295 Coniugi(ū *ex corr m 2*) quod fecit ei dea ***M*** ‖ Coniugi(o *i r m 2*) ***N*** ‖ Coniugium — amat dea *Transact Oxf Ph S 1882/1883 p 29 Ellis* 296 implenum ***M***, impleuit ***l p*** ‖ nouies ***F μ τ h l*** ω 297 *del NJhbb 1859, 639 Suchier* ‖ paphum ***μ*** ς ‖ de qua ***M e τ*** *Merkel*^{2}, de quo (*sed* o *scr* ***n***, *ut videtur*) ***μ N F h l*** ς ω *vulgo* 298 hac ***A RV*** hac[&2] (e *i mg*) ***M*** ‖ ex illo est *vel* hinc ille est *Micyllus*, et ille est *A*, hoc ille est *coni Hs*, atque ille est *Glareanus* 299 cyniras ***O τ***, cynras[y2] ***e***, ciniras ***ϰ F***, cinaras (*sic semper* ***h***) ***μ h***, *ὁ Κινάρας* (*semper*) *Plan*

Dira canam: procul hinc natae, procul este parentes!
aut, mea si vestras mulcebunt carmina mentes,
desit in hac mihi parte fides, nec credite factum,
vel, si credetis, facti quoque credite poenam!
si tamen admissum sinit hoc natura videri,
gentibus Ismariis et nostro gratulor orbi,
gratulor huic terrae, quod abest regionibus illis,
quae tantum genuere nefas. sit dives amomo
cinnamaque costumque suum sudataque ligno
tura ferat floresque alios Panchaia tellus,
dum ferat et murram; tanti nova non fuit arbor!
ipse negat nocuisse tibi sua tela Cupido,
Myrrha, facesque suas a crimine vindicat isto:
stipite te Stygio tumidisque adflavit echidnis
e tribus una soror. scelus est odisse parentem:
hic amor est odio maius scelus. undique lecti
te cupiunt proceres, totoque oriente iuventus
ad thalami certamen adest: ex omnibus unum
elige, Myrrha, virum — dum ne sit in omnibus unus!

---

300 natae procul hinc ς *Hs vulgo olim* **301** Aut ϰ *n h* ς *A vulgo*, At *N cett V* ‖ mulcebant ϰ **302** nec credite *M n* h^2 ς *VA Merkel*^{2}, ne cr. (*cf Aen II 48*) *N* h^1 *cett vulgo olim* ‖ factis *cCantabr*, facto *Hs* **303** cred(a *ex* e *m 2*)tis *N* **304** amissum (*corr m 2*) *M* ‖ sin(a *ex corr i r*)t *h* **305** *habet X ω*, *om O* ϰ, *i l add* (*fort m 1*) *N et* ϰ^3, *dell versum Merkel et Korn, def* (*Append ed exeg p 398*) *Ehwald* ‖ hismariis *F*, ismauriis *N* **308** Cinnamaque et *h* ‖ Cynnama · que costum(que *add m 2*) *e* ‖ suam ς *Hs vulgo olim* ‖ suda$^{ta^2}$que *N* **309/310** Tura ferat et mirrham tanti noua non fuit arbor Tura ferat floresque alios panchaia tellus Dum ferat—fuit arbor ϰ **309** flores(que *add m 3*) *F* ‖ flores uarios ς ‖ panchaica *N τ h l* ς, panphaica *μ* ‖ tura ferat (floresque alios) Panchaica, tellus, Dum ferat *Comm in leg Att p 248 Petit* ‖ roresque alios (*coll Lygd 4, 28*) *Fuß*, floresque aloës *Qu Ov cr Münster 1879, 10 Algermissen* **310** murram *M Merkel*^{2}, mirram (*semper*) *μ τ h l* ς, myrram *cett* ς *vulgo*, Myrrham *ω* ‖ noua (non *add m 3*) fuit *N* ‖ arbo(r *ex* s *m 2*) *F*, arbos ς *Hs* **311** Ipsa—sibi (*corr m 2*) *N*, Ipsa$^{e^1}$—sibi ϰ **312** Murra *M*, Mirra (*semper*) *F h l* ‖ uendicat *μ e* **313** t^{v}midisque *M* ‖ ech$^{d^2}$ynis *e* **314** Ex tr. *μ* **315** Hic mos ϰ *M* ‖ est odioque *M* ‖ minus scelus *M*, mius scelus *τ* **316** proceres *s l add* h^2 ‖ iuuenta (*cf Hor c III 2, 15 et NJhbb Suppl XVIII 1890, 186 OHey*) *M Korn* **317** At thalami ϰ, A(d *add m 2*) thalami *e* ‖ thalami/ (us *fuit*) *M* ‖ unū^2/ (s *eras*) *N* **318** murra *M* ‖ myrra tibi dum *N* ς ‖ n(e *ex* o, non *videtur fuisse*) sit *N*, nescit *M F*, non sit *μ* ς *VA* ‖ unū^2/ (s *eras*) *M*

Illa quidem sentit foedoque repugnat amori
et secum 'quo mente feror? quid molior?' inquit,
'di, precor, et pietas sacrataque iura parentum,
hoc prohibete nefas scelerique resistite nostro, —
si tamen hoc scelus est. sed enim damnare negatur
hanc Venerem pietas, coeuntque animalia nullo
cetera delicto. nec habetur turpe iuvencae
ferre patrem tergo, fit equo sua filia coniunx,
quasque creavit, init pecudes caper ipsaque, cuius
semine concepta est, ex illo concipit ales.
felices, quibus ista licent! humana malignas
cura dedit leges, et quod natura remittit,
invida iura negant. gentes tamen esse feruntur,
in quibus et nato genetrix et nata parenti
iungitur, ut pietas geminato crescat amore.
me miseram, quod non nasci mihi contigit illic,
fortunaque loci laedor! — quid in ista revolvor?
spes interdictae discedite! dignus amari
ille, sed ut pater, est. — ergo si filia magni
non essem Cinyrae, Cinyrae concumbere possem;
nunc quia iam meus est, non est meus, ipsaque damno
est mihi proximitas: aliena potentior essem.
ire libet procul hinc patriaeque relinquere fines,
dum scelus effugiam. retinet malus ardor amantem,
ut praesens spectem Cinyram tangamque loquarque

---

319 sensit *F* *cRhen* 320 qu(a *ex* o *m 2*) *F* ‖ melior (*corr* *μ*) *τ* *μ* 321 Dii *M* *μ* *h* 322 resistite tanto *cGoth Hs vulgo olim* 323/324 sed enim — pietas *i l n* 323 nega/t̄[2] (*i e* negatur *m 2*, negaret *fuit*) *M*, negaret *Merkel*[2] ‖ etenim (*cf Bibl Diez 1075*) *Hs* 324 que *om* *e* *ς* ‖ coeuntne *Bentley* 325 delicto *A* *ω*, delectu *frg Caesenas cRhenov Hs vulgo olim*, dilectu *M* *Merkel* ‖ iuuen(cę *i r m 2*) *e* 327 iniit *N* 328 Sanguine *μ*, semina *ϰ* ‖ ill(o *ex* a *m 2*) *F*, illa *τ* *l* *ς* 331 iura uetant *cRhenov* 332 genitrix *F* *μ* *τ* 333 ut — crescat *O* *ς* *R* *Riese*, et — crescit *X* *ϰ* *τ* *μ* *n* *g* *Plan vulgo* 335 quod inista *F* 336 intercedite (*corr m 2*) disc. *F* ‖ dicedite (s[2]) *ϰ* 337 est *s l n* ‖ est ita g (o) si *F* 338 cinire cinire *M*, cinere cinere *N*, cynirę cynirę *F*, cinerę cynerę *l*, cinare cinare (secum) *p* 339 tam meus *ccLangerm Goth Rhenov Hs vulgo olim* 341 patriae(que *om*) *μ*, patriosque *ccNaugerii et Bonon Hs vulgo olim* 342 malus error *ς* *Hs vulgo olim* ‖ ardor euntem *Bentley* 343 spect(e *i r m 2*)m ‖ cyniram *N*, cynarā *M*, cynarā (i) *F*, ci(y)neram *h l*

osculaque admoveam, si nil conceditur ultra.
ultra autem sperare aliquid potes, inpia virgo?
et quot confundas et iura et nomina, sentis!
tune eris et matris paelex et adultera patris?
tune soror nati genetrixque vocabere fratris?
nec metues atro crinitas angue sorores,
quas facibus saevis oculos atque ora petentes
noxia corda vident? at tu, dum corpore non es
passa nefas, animo ne concipe neve potentis
concubitu vetito naturae pollue foedus.
velle puta: res ipsa vetat; pius ille memorque est
moris — et o vellem similis furor esset in illo!“
    Dixerat, at Cinyras, quem copia digna procorum,
quid faciat, dubitare facit, scitatur ab ipsa
nominibus dictis, cuius velit esse mariti.
illa silet primo patriisque in vultibus haerens
aestuat et tepido suffundit lumina rore.
virginei Cinyras haec credens esse timoris
flere vetat siccatque genas atque oscula iungit.

---

344 amoueam *M* ‖ nil *i l F* 345 Ultra autem sperare (*cf 336 et ad Cat p 356 Friedrich*) *F e l τ μ g ς ω vulgo olim*, U. aut respectare *M Merkel*[2], Ultra (haū *s l m 2*) spectare *N*, Ultra aut spectare *ϰ*, U. autem spectare *h ς ω Ehwald*, U. autem peccare *ς*, *Ἐπέκεινα δὲ τί τούτων προσδοκᾶν δύνῃ Plan*, u. aut expectare *Merkel*[1] 346 Et quot *ϰ ς Merkel*, Et quo *M R*, Nec quot *ς ConstFanensis vulgo olim*, Et (ł nec *i mg n*) quod *cett ς VA*, at *vel* an quot *Vollmer* ‖ num quae confundas *Bach*, ecquid confundens et *Bothe* ‖ numina *μ τ* 347 *om* (*i mg m*) *M Plan* ‖ Tunc (ł Tune *sscr e*[2]) eris *e μ*, Tunc/ eris (i *eras*) *l* ‖ matri *cMedic* 348 Tunc *l*, Tunc (ł Tune *sscr m 2*) *e* ‖ soror et n. *e* ‖ gnati *τ N F ς Hs* ‖ genitrixque *τ F e*, genetrix(que *add m 2*) *N* ‖ genitrix quoque (quo *del*) *M* ‖ uoca(b *ex* u *m 2*)ere *N* 349 *om* (*i mg add m 2*) *N* ‖ metuis *μ n*, metuas *ς* ‖ acro *ϰ*, sac// (atro[3]) *F*, sacro *τ l n ς A* 350 Quos *l*, Que *ϰ* ‖ patentes (e[2]) *e* 352 *sq* nec concipe *h* ‖ neue petendo Concubitus uetitos *μ cPar* ‖ Passa, nefas animo ne *distinx Hs* ‖ parentis *ς*, patentis *Burm* 353 Concubito (v *sscr F*[3]) *τ M F* 354 est *om* (*s l add n*) *N ς del Hs* 355 /moris (A *eras*) *ϰ M* ‖ E(moris et o *i r m 2*) *N*, Iuris et o *ς Hs vulgo olim* 356 Dixerat et *μ τ F l g* ‖ cinaras *M μ l*, ciniras *N* 357 Qui(d *ex* a) *M* 359 primo patriisque in *ς V Hs vulgo*, primo patrisque in *e g ς A*, primo patris(que *add m 3*) in *F*, primoque patriis in *M*, primoque patri in *ϰ*, primoque patris in *τ N h l ς* 360 suffudit *g* 361 cyniras *M F*, ciranas *l* ‖ hoc credens *e* ‖ credens signa tim. *μ*, cr. esse pudoris *ς*

Myrrha datis nimium gaudet consultaque, qualem
optet habere virum, „similem tibi“ dixit; at ille
non intellectam vocem conlaudat et „esto
tam pia semper!“ ait. pietatis nomine dicto
demisit vultus sceleris sibi conscia virgo.
  Noctis erat medium, curasque et corpora somnus
solverat; at virgo Cinyreia pervigil igni
carpitur indomito furiosaque vota retractat
et modo desperat, modo vult temptare, pudetque
et cupit, et, quid agat, non invenit, utque securi
saucia trabs ingens, ubi plaga novissima restat,
quo cadat, in dubio est omnique a parte timetur,
sic animus vario labefactus vulnere nutat
huc levis atque illuc momentaque sumit utroque,
nec modus et requies, nisi mors, reperitur amoris.
mors placet. erigitur laqueoque innectere fauces
destinat et zona summo de poste revincta
„care vale Cinyra causamque intellege mortis!“
dixit et aptabat pallenti vincula collo.
  Murmura verborum fidas nutricis ad aures
pervenisse ferunt limen servantis alumnae.
surgit anus reseratque fores mortisque paratae
instrumenta videns spatio conclamat eodem

---

378 *Hist Apollon 2 p 4, 3sq Riese*[2]: mortis remedium mihi placet.

---

363 *sq* My$^{r^2}$ra ***M***, Myrra ***F*** ‖ consultaque qualem Optet habere ***e h*** ς *Plan vulgo*, consulta paternis Quem op/tet (or *eras*) habere ***M***, consultaque (quid optet *i r m 2*, ł qualem *sscr m 3*) habere ***N***, consulta quid optet Optet habere ***τ F l*** ‖ *evanida haec* (*pro* qualem *videtur fuisse* mirrha) *in* ***ϰ*** ‖ Uellet habere ***μ*** ‖ Optat ς 365 non (in *add m 2*)tellectam ***μ*** 367 D(e *ex* i)misit ***M***, Dimisit ***l R*** 368 curas(que *om*) ***p*** ς 369 cinireia ***M***, cynireia ***F***, cynereia ***τ***, cinareia ***h*** ‖ igne ***τ F h l*** ς 371 captare *cMedic* 372 quod agat ***l*** *ccBerol JunRhenov Hs vulgo olim* 374 in dub$^{o^2}$ı est ***F*** ‖ aperte (*corr m 2*) ***M*** ‖ et ab omni parte *cMedic* ‖ parte minatur *cMoreti* 375 Sic auis uario ***μ*** ‖ animus dubio ***e*** ς ‖ mutat (uel *sscr* ***μ***^{2}) ***μ R*** 376 atque (illuc *i l m 3*) momenta(que *om*) ***F*** ‖ monītaque ***ϰ*** ‖ utrimque ***e*** ς 377 Non (*corr*) modus ***μ*** ‖ et requies ***N F ϰ τ*** ς* *ω Jahn*, aut requies ***n*** ς *Hs vulgo olim*, nec requies ***M*** ‖ repetitur ***l*** ‖ amori *Hs* 380 Kare ***ϰ*** ‖ cinara ***M g***, cynira ***F l***, cyn$^{i^2}$ara ***e*** ‖ causam te intellige ς *Gierig* 381 ut aptabat *Hs* ‖ squalenti vincula *Bothe*, patienti vincula *Merkel*[2] 383 fert̄/ (t̄ *ex corr m 2*) ***N*** ‖ alumnum (*coll IV 421*) *Hs* 384 *hic desinit* ***τ*** ‖ par(an *i r m 2*)tē/ ***N***, parantem ς

seque ferit scinditque sinus ereptaque collo
vincula dilaniat; tum denique flere vacavit,
tum dare conplexus laqueique requirere causam.
muta silet virgo terramque inmota tuetur
et deprensa dolet tardae conamina mortis.
instat anus canosque suos et inania nudans
ubera per cunas alimentaque prima precatur,
ut sibi committat, quidquid dolet. illa rogantem
aversata gemit; certa est exquirere nutrix
nec solam spondere fidem: „dic“ inquit „opemque
me sine ferre tibi: non est mea pigra senectus.
seu furor est, habeo, quae carmine sanet et herbis;
sive aliquis nocuit, magico lustrabere ritu;
ira deum sive est, sacris placabilis ira.
quid rear ulterius? certe fortuna domusque
sospes et in cursu est, vivit genetrixque paterque.“
    Myrrha patre audito suspiria duxit ab imo
pectore; nec nutrix etiamnum concipit ullum
mente nefas aliquemque tamen praesentit amorem
propositique tenax, quodcumque est, orat, ut ipsi
indicet, et gremio lacrimantem tollit anili
atque ita conplectens infirmis membra lacertis

---

386 sciditque *N* ‖ scind. comas *cJunianus* 387 tunc denique *ccBerol et Dresd* ‖ uacauit *ϰ e ς ω vulgo*, u(ac *ex* et *m 2*)auit *M*, uaçauit (e t²) *N*, parabat *g*, parauit ς, uetauit *e*² *cett ς Plan* 388 Tunc dare *ccDresd et Senat* 389 Multa *F* 390 dolet atrę (ł tarde³) con. *ϰ*, dolet ti(m *i r m 2*)et c. *N* 393 roganti (ł tem *sscr n*) *N* ς, precantem ς 394 Aduersata *μ ς* 395 solum *μ* 396 Me tibi ferre sine *F* ‖ mea non est *N* 397 quod carm. *M μ h e p ω* 398 *om* (*i mg m 3*) *ϰ* ‖ nocuit magico, lustrabere, ritu *distinx Vollmer* 399 dei *l* ‖ sive est ira deum *Hs vulgo olim* ‖ ira deum sive est, aris pl. *Capoferreus* ‖ placabilis ira *M Hs vulgo*, placabimus iram *cett ω Plan* 401 Sospes et in cursu est *ex ccBernegg Par et Spirens rec Hs vulgo*, S. et incursu est *ϰ*, Sospes it (&²) · incursu est *M*, Sospes // (∧ ab²) incursu est (i *i r dignoscitur*) *N*, ab incursu est (hostium *m 2*) genitrix paterque (uiuit *m 2*) *μ*, S. ab incursu est *X Plan ω Jahn* ‖ uiuunt ς* ς *VA Hs vulgo olim* ‖ genitrisque *M* 402 Mẏrra *M F* ‖ traxit ab *ϰ* ς 403 etiamnum *M h* ς *vulgo*, etiamnunc (*corr n*) *N F μ e l ς* ‖ concipit illud *g* 404 que *et* prae *om μ* ‖ aliquem tamen et *cZwiccav* ‖ praesensit *F h g ccGoth et Senat*, persensit *l*, praesenti(t *i r ex* s *m 2*) *N* 405 propositi quoque *μ* ‖ tena(x *ex corr m 2*) *F* ‖ quodcunque sit ς *Hs vulgo olim* 406 tollet (*corr m 2*) *N* 407 colla lacertis *p Hs*, nata (*ut sit vocativus*) lac. *cMedic Bothe*

„sensimus“, inquit „amas! sed et hic mea (pone timorem!)
sedulitas erit apta tibi, nec sentiet umquam
hoc pater.“ exsiluit gremio furibunda torumque
ore premens „discede, precor, miseroque pudori
parce!“ ait; instanti „discede, aut desine“ dixit
„quaerere, quid doleam! scelus est, quod scire laboras.“
horret anus tremulasque manus annisque metuque
tendit et ante pedes supplex procumbit alumnae
et modo blanditur, modo, si non conscia fiat,
terret et indicium laquei coeptaeque minatur
mortis et officium commisso spondet amori.
extulit illa caput lacrimisque inplevit obortis
pectora nutricis conataque saepe fateri
saepe tenet vocem pudibundaque vestibus ora
texit et „o“ dixit „felicem coniuge matrem!“
hactenus, et gemuit. gelidus nutricis in artus
ossaque (sensit enim) penetrat tremor, albaque toto
vertice canities rigidis stetit hirta capillis,
multaque, ut excuteret diros, si posset amores,
addidit, at virgo scit se non falsa moneri,
certa mori tamen est, si non potiatur amore.

419*sq* *Apul met X 3*: adlacrimans laciniaque contegens faciem voce trepida sic eum breviter adfatur.

422 *Quintil Inst Or IX, 2, 64*: Est emphasis etiam inter figuras, cum ex aliquo dicto latens aliquid eruitur . . aliud apud Ouidium genus, apud quem Zmyrna [myrra *A*] nutrici amorem patris sic confitetur: ‘o, dixit, felicem coniuge matrem’.

---

408 amas sed et hic mea] *sic* (*cf Hermes XXXIX 47*) *scripsi* ‖ amas sed ẹṭ i(n hoc *i r m 2*) mea ***N***, amas et hunc mea ***M***, amas: et nunc mea *R*, amas et ad hoc mea *ϰ* ς, amas et in hoc mea ***X*** *μ* *VA vulgo* ‖ si mẹa *i mg* *μ* ‖ sed in hoc *ccMedic et* Senat, an in hoc ς ‖ *ἐρᾷς. Ἀλλ' εἰς τοῦτο σοι ἡ ἐμὴ ἐπιμελεια (μόνον ἀπόθου τὸ δέος) ἐπιδέξιος ἔσται Plan* 409 erat (*corr*)—inquam (*corr*) *μ* ‖ sentiat *ϰ* 410 exil(i *ex* u *i r m 2*)it ***N***, exiliit *μ* ς ‖ f(u *i r m 2*)ribunda ***N*** ‖ que *add* ***F***[3] 411 premens et disce[de²] precor ***F*** 413 cur *vel* quod dol. ς 414 Orret ***M*** 415 su[p²]plex ***M*** ‖ alumnos (*cf ad 383*) *Hs* 416 "si non "modo ***h*** 417 captaeque ***F*** ***l*** ***g*** ς 418 at officium ς *Bothe* ‖ officium recelato (*sic*, commisso *i mg*) *μ* ‖ confesso ς 419 (o *ex* a *i r*)bortis ***M***, abortis ς* *μ* *cZwicc*, ab ortis *R* 421 pudibundis questibus *ϰ* ***M*** 423 Hact. ingemuit *cBersmanni* ‖ gelidus ***N*** *ϰ* ***e*** ς, gelidos ***n*** *cett* *ω* *Hs vulgo* ‖ at (*corr m 2*) artus *μ* 424 sentit ς ‖ pen. timor ς ‖ al(b *ex* u)aque ***M*** 425 rigidis *s l* *ϰ* ‖ hẏrta ***F*** 426 possit *ϰ* *cVratisl* 427 et virgo *Capoferreus* 428 c. tamen mori est *R* ‖ amato ς *R* *Hs vulgo olim*

„vive", ait haec „potiere tuo" — et, non ausa „parente"
dicere, conticuit promissaque numine firmat.
Festa piae Cereris celebrabant annua matres
illa, quibus nivea velatae corpora veste
primitias frugum dant spicea serta suarum
perque novem noctes Venerem tactusque viriles
in vetitis numerant. turba Cenchreis in illa
regis adest coniunx arcanaque sacra frequentat.
ergo legitima vacuus dum coniuge lectus,
nacta gravem vino Cinyram male sedula nutrix
nomine mentito veros exponit amores
et faciem laudat; quaesitis virginis annis
„par" ait „est Myrrhae". quam postquam adducere iussa est
utque domum rediit, „gaude, mea" dixit „alumna:
vicimus!" infelix non toto pectore sentit
laetitiam virgo, praesagaque pectora maerent,
sed tamen et gaudet: tanta est discordia mentis.
Tempus erat, quo cuncta silent, interque triones
flexerat obliquo plaustrum temone Bootes:
ad facinus venit illa suum. fugit aurea caelo
luna, tegunt nigrae latitantia sidera nubes:
nox caret igne suo: primus tegis, Icare, vultus

---

429 ait hoc p. *e ccSenat et Zwicc,* ait (et *eras,* haec *sscr*) p. *μ* ‖ tuo et non *A Merkel,* tuo non *μ ς VA vulgo olim* ‖ parentem *l et e coni Capoferreus* **430** numin(e *ex* i *m 2*) *N*, numina *ϰ M* ‖ firmans *M* ‖ dicere, iurato promissaque numine f. *probante Burmanno* (*coll her 2, 23*) *cGronovii* **431** celebrant ait *M*, cebebrarant *F*, celebrarant *V* **432** Illa cui *μ* ‖ uelatae per corpora *l* ‖ tempora uitta *cGenev* **433** Primitię *ϰ* **434** que *prius om μ* ‖ viriles *om ϰ,* uirorum *M ς R* **435** *sq* uetit/s (o *eras*) *M* ‖ cencreis (scinareis *i mg h*[3]) *h μ ς*, cenereis *F g ς*, cinereis *ς*, concreis *l*, Cinyreis *ς ω*, turbam cenchreis in illam—abit *p ς* ‖ in illa r. abest *ccPal et Rottendorph Hs vulgo olim* ‖ frequentant *h* **437** legitima est *e p ς* **438** cinirā *M*, cy̆nirā *F*, cyniram *l* ‖ sedula uirgo *R* **439** mutato *cBas* **441** ait esse (*corr m 2*) *F* ‖ qnam *om h* ‖ p. ducere *unus Heinsianus* **443** Uincimus *p ς* ‖ toto corpore *ς Hs vulgo olim* ‖ sensit *h Plan VA* ‖ pectore mere(n *i r m 2*)t *N*, ł sentit *sscr n* **444** Leticiam *l* ‖ pectora sentit *N* **445** Nec non et *e*, sic tamen et *vel* flens tamen et *Hs* ‖ menti *idem* **446** trionem *M* ‖ septemque triones *cDresd*, infraque triones *Fuß* **447** plaustrum temone] *sic A ω vulgo,* temone plaustra (*cf II 177 VIII 41 XV 526 Leo Senec I 203 n. 4*) *M*, "temone "plaustr(umque *et virgulae " a m 2,* umque *i r*, plaustra *videtur fuisse*) *N* ‖ boetes *M h* **450** prim(o *ex corr*)s *N*, primos *e l g ς*, ἐν τοῖς πρώτοις *Plan* ‖ ikare *ϰ*

Erigoneque pio sacrata parentis amore.
ter pedis offensi signo est revocata, ter omen
funereus bubo letali carmine fecit:
it tamen, et tenebrae minuunt noxque atra pudorem;
nutricisque manum laeva tenet, altera motu
caecum iter explorat. thalami iam limina tangit
iamque fores aperit, iam ducitur intus: at illi
poplite succiduo genua intremuere, fugitque
et color et sanguis animusque relinquit euntem.
quoque suo propior sceleri est, magis horret, et ausi
paenitet, et vellet non cognita posse reverti.
cunctantem longaeva manu deducit et alto
admotam lecto cum traderet „accipe“ dixit
„ista tua est, Cinyra!“ devotaque corpora iunxit.
accipit obscaeno genitor sua viscera lecto
virgineosque metus levat hortaturque timentem.
forsitan aetatis quoque nomine „filia“ dixit,
dixit et illa „pater“, sceleri ne nomina desint.
plena patris thalamis excedit et inpia diro
semina fert utero conceptaque crimina portat.
Postera nox facinus geminat, nec finis in illa est:
cum tandem Cinyras, avidus cognoscere amantem
post tot concubitus, inlato lumine vidit
et scelus et natam verbisque dolore retentis

---

451 Erigoneque tuos *ϰ*, E. tuoṣ (ł pio *sscr m 2*) *μ* **452** offen(s *ex* d *m 2*)i ***F*** **453** infandus bubo (*cf test ad V 550*) *Servius?* ‖ ferali *cGoth* ‖ dixit *cThuan* **454** tenebris minuit nox *cMenard* ‖ ut tenebrae *Hs* **455** tenet laeua *μ* ‖ altera tactu *ς* **456** Certum *ex* Cecum ***F***³ ‖ l(i *ex* u *per ras*)mina ***M*** **457** illic *Vollmer* **459** animumque ***M*** *ϰ* ‖ reliquit *ς** ***p*** *ς* **460** propior *ex corr* (prior *fuit*) ***m***, prop(i *i r m 2*)or ***N*** ‖ suo sceleri est propior ***l*** *ς*, suo sceleri propior est ***e*** ‖ est *om ccBerol et Rhenov*, *del Hs* ‖ aus(i *i r m 2*, a *fuit*) ***O F***, ausa ***l***, ausam *ϰ* **461** uel(l *add m 2*)et ***M*** ‖ uellet incognita *μ* **462** Contantem ***RA*** ‖ longae(ua *i r m 2*) ***N*** ‖ deduxit *ς* **463** Amotam ***M*** **464** est *add* ***l***² ‖ cynira ***M F***, cinara ***g*** ‖ pectora *ς* ‖ iungit *ς* **467** aetatatis (*sic*) ***F*** ‖ dixit *i r* ***n***, dixıt (a² *sscr*) ***M***, dicat ***F*** *ϰ* ***l*** *ς* **468** *i mg add* ***n*** ‖ dicat ***F*** *ϰ* ***l*** *ς*, dicat *utroque loco Hs vulgo olim*, dicit *cBerol Baumg*- (ł i² *sscr*) *Crusius* **469** heccedit *ex corr* (excedit *fuit*) ***n***, excedet *ϰ*, discedit *ς* ‖ duro ***e*** **470** crimina fert—semina (*item ς*) portat *Burm* **471** Postera lux *cDresd* ‖ gemitat ***l*** ‖ illo est ***e*** *et i mg* *μ* **472** cyniras ***F M l***, cinaras *ς Plan* ‖ auidıs (v *sscr*) ***M*** **473** (il *i r m 2*)lato ***N***, allato *ς*

pendenti nitidum vagina deripit ensem.
Myrrha fugit tenebrisque et caecae munere noctis
intercepta neci est latosque vagata per agros
palmiferos Arabas Panchaeaque rura reliquit
perque novem erravit redeuntis cornua lunae,
cum tandem terra requievit fessa Sabaea;
vixque uteri portabat onus. tum nescia voti
atque inter mortisque metus et taedia vitae
est talis conplexa preces: „o siqua patetis
numina confessis, merui nec triste recuso
supplicium, sed ne violem vivosque superstes
mortuaque exstinctos, ambobus pellite regnis
mutataeque mihi vitamque necemque negáte!“
numen confessis aliquod patet: ultima certe
vota suos habuere deos. nam crura loquentis
terra supervenit, ruptosque obliqua per ungues
porrigitur radix, longi firmamina trunci,
ossaque robur agunt, mediaque manente medulla
sanguis it in sucos, in magnos bracchia ramos,
in parvos digiti, duratur cortice pellis.
iamque gravem crescens uterum perstrinxerat arbor
pectoraque obruerat collumque operire parabat:
non tulit illa moram, venientique obvia ligno
subsedit mersitque suos in cortice vultus.

---

475 deripit **O F** ς *RV Hs*, diripit ϰ μ *g* ς* *A Jahn* 476 Myrra (*sic plerumque*) **M** ϰ, Mirra **F** ‖ que (*add* μ²) *om* μ ς, *del Hs vulgo olim* ‖ ceee *l* 477 est *om ccMoreti et Rhenov, del Hs vulgo olim* ‖ que *om l* 478 pantheaque *l* ‖ relinquit **M** ς *R Hs vulgo* 479 radiantis *p* ς 480 fessas abea **M** 481 bonus **M** 482 *i mg* **N** ‖ inter motisque (r² *supra*) motumque et **M** 483 talis ϰ, tales *cett vulgo* ‖ exorsa preces ς *Hs vulgo olim* ‖ patent/ (i *eras*) his **M**, favetis (*488* favet) *in Bibl Diez 1075 Hs* 486 *om* **N**, *i l n* ‖ Mortuaue *cMedic* 487 negate necemque μ 488 Nomen **F** 489 nam plura loquenti ς, non plura loquenti *probante Burm p* 491 longe (*corr* μ) **M** μ ‖ firmamin(a *ex* e *m 2*) **F**, firmamine *l g cVratisl* ‖ trun(ci *i r*) *e* 492 *i mg* **N** ‖ robor ϰ, rubor (*corr m 2*) **F** ‖ media remanente ς 493 it in (*sed ex corr h*) **X** ω *vulgo*, init **O**, // it sucos (in *eras*) ϰ 494 durant (r *supra*) **F**, rugatur *Hs* 495 perstrinxerat ϰ ς *R Hs vulgo*, perstringerat (x *supra*) **M**, constrinxerat (*corr m 2*) **N**, praecinxerat **X** *Riese*², praestrinxerat (*fort recte*) ς *Jahn* ‖ arbos *Bothe* 496 pectora quae **M** ‖ obsuerat *Hs*, induerat *Burm* 497 uenienti//que **N** ‖ ouia *h*

quae quamquam amisit veteres cum corpore sensus,
flet tamen, et tepidae manant ex arbore guttae.
est honor et lacrimis, stillataque robore murra
nomen erile tenet nulloque tacebitur aevo.
At male conceptus sub robore creverat infans
quaerebatque viam, qua se genetrice relicta
exsereret; media gravidus tumet arbore venter.
tendit onus matrem; neque habent sua verba dolores,
nec Lucina potest parientis voce vocari.
nitenti tamen est similis curvataque crebros
dat gemitus arbor lacrimisque cadentibus umet.
constitit ad ramos mitis Lucina dolentis
admovitque manus et verba puerpera dixit:
arbor agit rimas et fissa cortice vivum
reddit onus, vagitque puer; quem mollibus herbis
naides inpositum lacrimis unxere parentis.
laudaret faciem Livor quoque; qualia namque
corpora nudorum tabula pinguntur Amorum,
talis erat, sed, ne faciat discrimina cultus,
aut huic adde levis, aut illi deme pharetras.

Venus et Adonis, Atalanta.

Labitur occulte fallitque volatilis aetas
et nihil est annis velocius: ille sorore
natus avoque suo, qui conditus arbore nuper,

519*sq* *Scholia in Pers sat II 2*: labentes dicit natura lubricos, ut Ovidius: Labitur occulte—et nihil est annis velocius'.

---

499 quanquam *ϰ* ‖ ueter(e *ex* i)s *M F*, ueteris *ϰ* ‖ in corpore *ς*, cum cortice *R* 500 et (te *i r m 2*)pidae—arb. (guttae *i r m 2*) *N* ‖ ex corpore *vel* ex cortice *vel* de corpore *ς* 501 *i l N* ‖ e lacrimis *Merkel*[2] ‖ st. robore *ϰ M p ς R*, st. corpore *n ς*, st. cortice *cett vulgo* ‖ murra *Merkel*[2], myrra *M h e*, mirra *ϰ F n l*, Myrrha *R* 502 herile *F* ‖ nullique *ccStrozzanus et Berol Hs vulgo olim* 503 Et male *F*, ut male *Waddel* ‖ sub cortice *ς* 505 Eximeret *vel* exueret *vel* extraheret *ς* 506 onus uentrem *ς* ‖ nec habent *ς* 507 *del post Capoferreum Bothe* ‖ rogari *ς* 508 nitenti/ (a *eras*) *M* ‖ cre-b(r *ex* o, os *postea add*) *M* 509 hum(et *i r m 2*) *N* 510 dolentis *N ς R Riese*[1], dolentes *cett vulgo* 511 A(d *add m 2*)mouitque *M* 512 fiss(o *ex* a) *N*, fissạ^{o}[2] *e*, fisso *g ς R*, fixo *p*, sisso *l*, scisso *ς VA* 514 Naï(y)ades *F h e μ ccDresd et Zwicc R* ‖ aluere (ł unxere *sscr m 2*) *e*, (u *ex* ti *m 2*)nxere *N* 515 qq̄ (= quoque, q̄ *i r m 2*) *N* 516 nud(o *ex* a)rum t. p. amo(rum *i r m 2*) *N* ‖ ponuntur *cFrancofurt Bach* 518 Haud huic *ϰ* ‖ leuis *ϰ N*, leues *n cett vulgo* ‖ illi *A RV Merkel*, illi(s *add m 3*) *F*, illis *ς A Hs vulgo* ‖ pheretras *μ* 519 uolubilis *ς* 520 estque nihil annis *ad Lucr p 28 Lachmann* ‖ ipse sorore *g*

nuper erat genitus, modo formosissimus infans,
iam iuvenis, iam vir, iam se formosior ipso est,
iam placet et Veneri matrisque ulciscitur ignes.
namque pharetratus dum dat puer oscula matri,
inscius exstanti destrinxit harundine pectus;
laesa manu natum dea reppulit: altius actum
vulnus erat specie primoque fefellerat ipsam.
capta viri forma non iam Cythereia curat
litora, non alto repetit Paphon aequore cinctam
piscosamque Gnidon gravidamque Amathunta metallis;
abstinet et caelo: caelo praefertur Adonis.
hunc tenet, huic comes est adsuetaque semper in umbra
indulgere sibi formamque augere colendo
per iuga, per silvas dumosaque saxa vagatur
fine genu vestem ritu succincta Dianae
hortaturque canes tutaeque animalia praedae,
aut pronos lepores aut celsum in cornua cervum,

---

531 *Priscianus I 11*: his quidam addunt non irrationabiliter m et n, quia ipsae quoque communes faciunt syllabas post mutas positae . . . Ovidius in X metamorphoseon: Piscosamque Cnidon [Gnidon *libri fere omnes*] gravidamque Amathunta [amathunda *R*] metallis'. ‖ *ib II 12*: non solum ante l vel r, sed etiam ante m, ut supra docuimus, et n positae mutae faciunt communes . . . Ovidius: 'Piscosamque Gnidon [gnidum *R*, cnidon *D G L K*] gravidamque Amathunta metallis' ‖ *Mico De primis syll ed Manitius* (*Münchener Mus f Ph d Mittelalt I 1911, 174, 11sq*: Ovidius in decimo metamorfoseon 'Piscosamque cnidon grauidamque a. metallis'.

---

523 ipse est *e*, ipse ς **525** pharetatus ***F*** **526** ex tautis ***l***, ex tanti ϰ, instanti ***e*** ‖ distrinxit μ ***g*** ς, defixit *ccDresd et Thuan*, obstrinxit *R* **528** er// (at *eras*) ***M*** ‖ specie/ primo(que *add m 2*) ***N*** **529** cytheria (a[2] e[2] *superscr.*) ***N***, cẏthareida ***F***, citareia ***h***, cytheria ϰ, citharea μ, cythareia ***g*** **530** non alio ***M*** ‖ Littora nec repetit alto ***h*** **531** piscosamve *Bentley* ‖ cnidon (*sed cf ad Catullum 36, 13 Friedrich*) ϰ *aliquot cc Prisciani A Ehwald* ‖ grauidamque (*cf Servius ad Aen II 37, ad Hor c II 12, 5 LMüller*) ϰ ***h e*** ς *Priscianus Jahn*, grauidam(que *add m 3*) ***F***, grauidam(que *i r m 2*) ***N***, grauidam ue ***M l*** *ccVratisl et Rhenov Hs vulgo* ‖ amatunta ϰ, amathınta (u[2] *superscr.*) ***M***, ama(tun *i r m 2*)ta ***N*** ‖ metalli *ccGenev et Par Hs vulgo olim* **533** hıc (u[2] *superscr.*) comes ***F*** **535** dum(o *ex* u)saque ***M***, cliuosaque ς ‖ dumos et saxa ς *VA* **536** Fine genu (ł usque gŧs curus sscr ***l***) ***M F l p*** ς *Korn*, Fine genus (*fort recte*) ϰ *frg Spir et e coni Hs*, Vsque genu ***h*** ς, Nuda genu (ł Vsque *sscr e*[2]) *ex Aen I 320* μ ***e*** ς *RA vulgo olim*, Inde uenus (ł usque genus *sscr m 2*) ***N***, crure tenus *coni Hs*, Nysigenum *ad Cat p 221 IsVossius* **538** paruos lep. ς, pavidos lep. *Hs*

aut agitat dammas; a fortibus abstinet apris,
raptoresque lupos armatasque unguibus ursos
vitat et armenti saturatos caede leones.
te quoque, ut hos timeas, siquid prodesse monendo
posset, Adoni, monet, „fortis“ que „fugacibus esto“
inquit, „in audaces non est audacia tuta.
parce meo, iuvenis, temerarius esse periclo,
neve feras, quibus arma dedit natura, lacesse,
stet mihi ne magno tua gloria! non movet aetas
nec facies nec quae Venerem movere, leones
saetigerosque sues oculosque animosque ferarum.
fulmen habent acres in aduncis dentibus apri,
impetus est fulvis et vasta leonibus ira,
invisumque mihi genus est.“ quae causa, roganti
„dicam“, ait „et veteris monstrum mirabile culpae.
sed labor insolitus iam me lassavit, et ecce,
opportuna sua blanditur populus umbra,
datque torum caespes; libet hac requiescere tecum“
(et requievit) „humo“ pressitque et gramen et ipsum
inque sinu iuvenis posita cervice reclinis
sic ait ac mediis interserit oscula verbis:

---

544 *Vinc Bellov Spec hist VI 117*: ‘inter audaces non est audacia tuta’.
559 *Ecbasis Capt 725 Voigt*: ‘Sic ait, et mediis interserit oscula labris’.

---

539 damas ***F*** ‖ a *i r* ***n*** ‖ at fort. ς *A Hs*, aut f. ς *V*, sed f. ς 541 armen(ti *i r m 2*) ***F*** ‖ saturos e c. *ccLangerm et Med* 542 sed quid prode(s *i r*)se ***e*** 543 possit ς *Hs vulgo olim* ‖ *εἴ τι ἀνύσειν οἷα τέ ἐστι Plan* ‖ adona ***M***, adon ***ϰ p*** ‖ moneo ***ϰ***, monuit ***p*** 544 tutum *Hs* 547 Sed mihi ***e*** *Zwicc*, Stet tibi ***g*** *VA* ‖ ne damno ς 548 qu(i *i r m 2*, e *videtur fuisse*) uenerem ***N*** 549 saetiger(o *i r m 2*)sque ***N*** ‖ oculis animoque feroces *cBersm* 550 aces (r[2]) ***e*** ‖ acres et ad. ***ϰ O F l*** ς, ad. praeaduncis *Hs* 551 (f *ex* u *m 2*)uluis ***F*** 553 Disce, ait *Hs* ‖ et ueteris multum (monstrum *i mg m 1*) m. ***F*** ‖ mirabile ***ϰ M F h e*** *ω*, mirab(il *i r m 2*)e ***N***, mirabere ***l*** ς *Hs vulgo* ‖ *illud verum est; dicit enim poeta haec: ‘dicam causam et, id quod idem est,* (*ut sit* et *explicativum*) *monstrum mirabile culpae’* 554 en solitus ***M*** 555 Oportuna ***O ϰ l*** 556*sq sic distinguendum esse docui NJhbb 1893, 607*, ‘hac requiescere tecum’. et requievit humo pressitque *vulgo* ‖ libet (h *add m 2*)ac ***M***, hic ***e*** 557 Et quieuit ***F*** ‖ pressitque (et *om*) ***N*** ‖ ipsam (*cf fast VI 332*) *l c conieci* 558 re(nidens, *ut videtur, paene evanidum i r m 2*) ***M*** (c[2]), reclinis (*fort m 1*) *i mg* ***M*** (ł ridens . splendens[2]), reclin(a *i r m 2*)ns ***N***, recumbens *vel* reclinans ς, recliuis ς *ω*, renidens (= ***m***) *Hs vulgo olim* 559 et mediis ***e*** *Ecb Captivi* ‖ osc. uerbis (*cf ars I 663*) ***n F***[2] ***h e*** ς *ω vulgo*, oscula labris (*recte? cf am III 14, 23*) ***O F ϰ l*** ς *Ecb Capt*, osc. umbris *cLeid Voss 51*

„Forsitan audieris aliquam certamine cursus
veloces superasse viros. non fabula rumor
ille fuit (superabat enim), nec dicere posses,
laude pedum formaene bono praestantior esset.
scitanti deus huic de coniuge „‚coniuge‘“ dixit
„‚nil opus est, Atalanta, tibi: fuge coniugis usum!
nec tamen effugies teque ipsa viva carebis‘“.
territa sorte dei per opacas innuba silvas
vivit et instantem turbam violenta procorum
condicione fugat, „‚nec sum potienda, nisi‘“ inquit
„‚victa prius cursu. pedibus contendite mecum!
praemia veloci coniunx thalamique dabuntur,
mors pretium tardis: ea lex certaminis esto!‘“
illa quidem inmitis, sed (tanta potentia formae est)
venit ad hanc legem temeraria turba procorum.
Sederat Hippomenes cursus spectator iniqui
et „‚petitur cuiquam per tanta pericula coniunx?‘“
dixerat ac nimios iuvenum damnarat amores;
ut faciem et posito corpus velamine vidit,
quale meum, vel quale tuum, si femina fias,
obstipuit, tollensque manus „‚ignoscite‘“, dixit
„‚quos modo culpavi! nondum mihi praemia nota,
quae peteretis, erant.‘“ laudando concipit ignes
et, ne quis iuvenum currat velocius, optat
Invidiamque timet. „‚sed cur certaminis huius

---

560 Fo(r *ex* n *m 2*)sitan — cursu/ (s *eras*) ***M*** ‖ audieras *ϰ ς* 561 superare (ł asse *sscr* ***e***^{2}) ***e μ p ς*** ‖ rubor (*corr* ***μ F***^{2}) ***μ F*** 562 superauit ***g*** ‖ posses ***N l ς*** *Hs vulgo*, possis ***ϰ M F e h ς*** *ω* 563 forma/ne bona ***e***, formane bona ς ‖ formaeue ***h*** 564 Quaerenti *cMenardi* ‖ coniuge *alterum i mg add* ***μ***^{2} 565 Non opus ς ‖ athlanta ***F l***, athalante ***e μ***, athalata ***h***, Atlanta *R* 566 Non tamen ς 568 Ibat et *cMedic Bothe*, Iuit et ***g*** ‖ instantum *Hs* ‖ uiolente (condicione *sc*) *Faber* 569 potiunda ***n h e ς*** *vulgo* 573 est *om* ***μ*** ς *VA* ł Hic erat^2 574 in hanc *cBerol* 575 Sed erat *ϰ* ***N F l***, Sederat ***e***, Uenerat ς ‖ hyppomenes *ϰ*, yppomenes ***M***, ypomenes ***h***, hipomemes ***μ***, ipomene ***l***, hypomanes (e^2 *sscr*) ***e*** 577 at nimios ***e*** ‖ condem(p)nat *vel* damnauit ς, damnabat *R* 578 corpus posito ***e*** 580 Obstipuit ***M*** *Merkel*, Obst(u *ex* i *m 2*)puit ***N***, Obstupuit *cett vulgo olim* 581 culpauit ***M*** ‖ praemia mihi nota ***μ*** 582 peter(e *ex* i)tis ***l*** ‖ ignes ***O ϰ p ς*** *R Merkel*, ignem ***X*** *VA vulgo olim* 584 Sed cur — hospes (*597*) *del Merkel*^{2} ‖ Inuidiamque ***A*** *Plan ω*, Inuidiaque *‘margo ed Gryphianae ex vetere libro’ et e coni Micyllus, vulgo* ‖ Inuidiamque *verum est, nam ‘qui laudabant aut se aut alios, Nemesim, Adrasteam, Invidiam aut sibi aut aliis*

intemptata mihi fortuna relinquitur?'" inquit
„audentes deus ipse iuvat!'" dum talia secum
exigit Hippomenes, passu volat alite virgo.
quae quamquam Scythica non setius ire sagitta
Aonio visa est iuveni, tamen ille decorem
miratur magis: et cursus facit ille decorem.
aura refert ablata citis talaria plantis,
tergaque iactantur crines per eburnea, quaeque
poplitibus suberant picto genualia limbo;
inque puellari corpus candore ruborem
traxerat, haud aliter, quam cum super atria velum
candida purpureum simulatas inficit umbras.
dum notat haec hospes, decursa novissima meta est,
et tegitur festa victrix Atalanta corona.
dant gemitum victi penduntque ex foedere poenas.
Non tamen eventu iuvenis deterritus horum
constitit in medio vultuque in virgine fixo

---

metuebant et eius pacem invocabant' Boissonade, cf Catullum 66, 71 || Inuidiamque tenet ς, invidiaque timens *Hs*, invidiaque tumet *Burm* || cur *i l add* ***F***³ 586 Audaces *vel* Audacem ς || deus *i r* ***F*** 587 ipomenes ***F***, hypomenes ***μ***, ypomenes ***l***, hypom$\overset{e^2}{a}$nes ***e*** 588 scitica ***M***, sithia ***l***, sithica ***μ h***, sithya ***l*** || non segnius ς* ***μ g*** ς *R V vulgo olim* || nec segnius ire *i r* ***F***² 589 Xoni/'co (æ *vel* & *eras*) ***M***, Axonio ***ϰ*** || decorem ***M ϰ*** ς *R vulgo*, decor(is *i r m 2)* ***N***, em *adscr (m 3)* ***n***, decoris ***X*** *VA Dan Heinsius* 590 *om (i mg add m 2)* ***M*** || Miratur magis et ***N ϰ m*** ς *R vulgo*, τὸ κάλλος ἐθαύμαζε καὶ γὰρ οὖν *Plan*, Mirator magis est ***X*** *DanHeinsius* || Mirator magis est et cursus *VA* || ille decorem ***A*** *R Merkel*, ille decoram ***μ***, ipse decorem ς *VA vulgo olim*, αὐτὸς ὁ δρόμος *Plan* 591 ablata ***ϰ*** ς *VA Merkel* || (a *ex* o *m 2)*blata ***M*** o *ex corr m 2)*blata ***N***, allata ***p***, oblata ***X*** *R vulgo olim* || planctis ***N*** || aura replet vibrata (*coll I 528*) *Korn* 592 Collaque ς *R* 593 Poblitibus ***F g*** || suberant *i mg add* ***h***, su(b *ex* p *m 3)*erant ***F***, superant ***ϰ l*** || (l *i r)*imbo gen. picto ***e*** 594 corpus *bis* ***F*** 595 hau(d *ex* t *m 2)* ***F*** 596 simulatas inficit umbras] *sic (nisi quod* similatas *est in* ***M****)* ***M μ*** *Hs vulgo*, similem dat *i mg* ***μ***² || similis dat inficit umbras ***ϰ***, sim(u *altera pars huius litt i r m 2)*l edat et inficit umbram ***F***, simul edit (edat ***l***) et inficit umbram ***l*** *cBernegg* ς, simil(em *ex* i *m 2)* dat (et *i r m 2)* i. umbram ***N***, similem dat et inficit umbram ***h e*** ς ∾ *Jahn*, simul et dat et inficit umbram ς || simil dat *Ben* || similem dat et efficit *cDresd* || simulacra infecit et umbras *in Allg Litzg 1810 Suppl No 84 vir doctus* || quam olim super a. v. Candida p. simul additur, inicit umbras *p 111 Bothe* 597 nou. nota est ***ϰ*** 598 $\overset{f^3}{u}$esta ***F*** || athlant$\overset{a}{e}$ ***l***, athlanta ***h***, athlante ***e*** 599 pendentque ***l*** || que *om* ***μ*** || ex (f *i r m 2)*edere ***N*** || pon$\overset{e^2}{a}$s ***F*** 600 Nec tam. *ccBersm et Goth* || iuuenum (ł nis *sscr* ***e***²) ***F*** ς* *VA vulgo olim* || perterritus ς

„„quid facilem titulum superando quaeris inertis?
mecum confer!‟‟ ait. „„seu me fortuna potentem
fecerit, a tanto non indignabere vinci:
namque mihi genitor Megareus Onchestius, illi
est Neptunus avus, pronepos ego regis aquarum,
nec virtus citra genus est; seu vincar, habebis
Hippomene victo magnum et memorabile nomen.‟
Talia dicentem molli Schoeneia vultu
adspicit et dubitat, superari an vincere malit,
atque ita „„quis deus hunc formosis‟‟ inquit „„iniquus
perdere vult caraeque iubet discrimine vitae
coniugium petere hoc? non sum, me iudice, tanti!
nec forma tangor (poteram tamen hac quoque tangi),
sed quod adhuc puer est: non me movet ipse, sed aetas.
quid, quod inest virtus et mens interrita leti?
quid, quod ab aequorea numeratur origine quartus?
quid, quod amat tantique putat conubia nostra,
ut pereat, si me fors illi dura negarit? —
dum licet, hospes, abi thalamosque relinque cruentos!
coniugium crudele meum est. tibi nubere nulla
nollet, et optari potes a sapiente puella. —

---

602 *Carm epigr 342, 2*: dumque tibi titulum quaeris.

---

602 inert(e *ex* i *m 2*)s ***M***, inertes *cett vulgo* **603** *Ἐμοὶ συνενέχθητι Plan*, mecum confertor *inde Boissonade*, te mihi confer *Hs* **605** megares (u² *supra*) ***F***, mecareus ***ϰ***, metarei filius *in L N* ‖ anchestius ***h***, ochetius ***μ***, achestius ***g***, orestius ς ‖ *post* Onchestius *primus incidit Micyllus*, *post* Megareus *alii* ‖ *Μακαρεὺς, ἐκείνῳ δ' Ἀχέστιος, πάππος δὲ Ποσειδῶν Plan*, Macareus: Acestius illi *inde Regius*, Megareus, Onchestus, at illi *A* **606** Neptunnus *R V* **608** Hẏppomene ***M F*** ‖ uict(i *ex* o *m 2*) magn/ (‾² *supra*) (= magnum, i *eras*) ***M***, uict(o *ex* u) ***l*** **609** Schoeneia ς *A vulgo*, Scaeneia *V*, *ἡ Σχοινέως κόρη Plan*, coeneia ***M*** ς, ceneia ***N F h l μ g*** *R*, cęneya ***e p*** ‖ mollis coeneia virgo ***ϰ*** **610** mallit ***M*** **611** quis (deus *add m 2*) hunc (iuuenem *i r m 2*) male dixit i. ***N*** ‖ formosum ς ‖ dixit iniquus ς ‖ hunc formis tam, dixit, iniquus *Hs* **612** discrimina ***M*** **613** perdere hoc ***N*** **614** Non forma ***e*** ‖ tamen *i r* ***n*** ‖ h(a *ex corr*)c quoque ***h***, hoc quoque ***ϰ F e l*** ‖ quoque tanti ***ϰ*** ‖ Spectat eum virgo uincique an uincere mallet *post 614 in textu* ***F h l*** **615** Quid? quod adhuc *ccArgent et Moreti Hs vulgo olim* ‖ ipse sed (et his *i r m 2*, etas *videtur fuisse*) ***M*** **616** uirtus (et *om*, mens *i r m 2*) ***μ*** ‖ non territa lethi *cMenardi* (**617** Quiqdue (*sic*, Quidque *scriba videtur voluisse*) quod equorea n. orrigine ***l*** ‖ ab *om* ***F*** ‖ aequoreo n. ordine ***h*** **618** tantique pugnat ***l*** **619** sors ***F*** ς ‖ dira ς ‖ negabit ***μ*** **621** crudele *i r* ***μ***² **622** Nollet ***ϰ M F e l*** *Plan ω*, Nolet ***N h*** ς *Hs vulgo* ‖ potes/ (t *eras*) ***M***

cur tamen est mihi cura tui tot iam ante peremptis?
viderit! intereat, quoniam tot caede procorum
admonitus non est agiturque in taedia vitae! —
occidet hic igitur, voluit quia vivere mecum,
indignamque necem pretium patietur amoris?
non erit invidiae victoria nostra ferendae.
sed non culpa mea est! utinam desistere velles,
aut, quoniam es demens, utinam velocior esses!
a! quam virgineus puerili vultus in ore est!
a! miser Hippomene, nollem tibi visa fuissem!
vivere dignus eras. quodsi felicior essem,
nec mihi coniugium fata inportuna negarent,
unus eras, cum quo sociare cubilia vellem.'"
    Dixerat, utque rudis primoque cupidine tacta,
quid facit, ignorans, amat et non sentit amorem.
    Iam solitos poscunt cursus populusque paterque,
cum me sollicita proles Neptunia voce
invocat Hippomenes „Cytherea'" que „conprecor, ausis
adsit'" ait „nostris et quos dedit, adiuvet ignes!'"
detulit aura preces ad me non invida blandas:

---

623 cura sui tot (iam *i r m 2*) ante perempt(i *i r m 2, a videtur fuisse*)s ***N*** ‖ peremptos *R* **624** Uiderat(i *sscr* ***F***) ***M F*** ‖ Uiderit an pereat ***g***, Uiderit interea *ed Bas et marg Gryph Glareanus* **625** Ammonitus ***M*** *RV*, Attonitus *ccBas et Dresd* **626** uetuit (uoluit[2]) ***M***, uouit ς ‖ qui uiuere ***M ϰ p*** **628** ferenda ***N*** ς **629** '*lege* num *vel* nec' (*cf Bibl Diez 1076*) *Hs* **630** A/t quoniam ***M***, At qu. ***μ*** ‖ quoniam et demens ***F l***, quoniam est ea mens *Waddel* **631. 632** A! quam *et* A miser *scribendum esse cum* ***N*** *demonstravi NJhbb 1894, 785* ‖ Ah quam — Ah miser ***X n*** *ω Jahn*, Hā quam — Hā miser ***μ***, At quam — A! miser ***ϰ M*** ς *Hs vulgo* ‖ hypomene ***l***, hẏppomene ***M***, hypomane ***e***, ypomene ***h*** ‖ fuisse ς *R* ‖ *inde ab v 632 multa, ut evanida, in pagina extrema legi non possunt* ***ϰ*** **634** negassent ***p*** **635** conubia ***μ*** ‖ cubilia possem ς *Hs vulgo olim* **636** rudi ***e*** **637** Quid facit (*cf Glotta III 1, 5 Kroll et ad h l et in ed exeg Ehwald*) ***O X*** *R Merkel*, Quid //cti ***ϰ***, Quod facit ς *VA Burm vulgo olim*, quidque agat *Hs*, quid factum *Merkel*, quid velit (*coll IX 526*) *GNick*, quid facti *Rappold*, dissidet ign. *Korn*, quid sciat *Class Rev XXIII 249 Slater* ‖ ignorat ***μ***, ignora (orem[2]) (t *i r m 2*) ***N*** ‖ sentit amores ***N***, sentit amantem ***F*** **638** cursus materque paterque ***μ*** ‖ populique ***p*** **639** Neptunnia *RV* **640** hẏpomenes ***M***, hipomenes ***h***, hypomanes ***e*** ‖ Cythereaque conprecor] *sic* ***e*** ς *Loers*, cẏtheriaque ***M***, Cythereiaque *R*, citherea(qne *om*) *V*, citereia ***h***, cith(e *ex* a)ria ***μ*** ‖ ci(y)thereia comprecor ***N l*** ς *vulgo olim* ‖ cum precor ***ϰ***, cōprecor ***M F h*** ‖ cythaream comprecor ς *A*, cythereia nunc pr. *ccGronov et Voss*, cythereia te pr *cLeid* **641** Assit ***M h*** ς, Adsis *ex* Adii ***μ***

motaque sum, fateor. nec opis mora longa dabatur.
est ager, indigenae Tamasenum nomine dicunt,
telluris Cypriae pars optima, quam mihi prisci
sacravere senes templisque accedere dotem
hanc iussere meis. medio nitet arbor in arvo,
fulva comas, fulvo ramis crepitantibus auro:
hinc tria forte mea veniens decerpta ferebam
aurea poma manu nullique videnda nisi ipsi
Hippomenen adii docuique, quis usus in illis.
Signa tubae dederant, cum carcere pronus uterque
emicat et summam celeri pede libat harenam.
posse putes illos sicco freta radere passu
et segetis canae stantes percurrere aristas.
adiciunt animos iuveni clamorque favorque
verbaque dicentum: „nunc, nunc incumbere tempus!
Hippomene, propera! nunc viribus utere totis!
pelle moram, vinces!‘“ dubium, Megareius heros
gaudeat an virgo magis his Schoeneia dictis.

---

644 (*Lact Plac*) *Argum X fab XI*: ex Amaseno [ex damaseno *ϰ*, ex demaseno *N*, e tamaseno (*? vix legi possunt*) *M*] agro, qui est in insula Cypro [qui—Cypro *om O ϰ*], ei tria mala aurea donavit.

---

643 opi *Hs* **644** indig(e *ex* i *m 2*)ne ***F*** ‖ Tamasenum *post Heinsium* (*'lege* Tamasenum *cum Isaaco Vossio' in Bibl Diez 1075 Hs*) *et Boissonadium Merkel*², damasenum ***ϰ M F h e g μ*** ς *V*, dama/senum ***N***, damascenum ***l*** *Plan* ***R***, amasenum ς, Damaseum *A*, Tamaseum *post Farnabium Hs vulgo olim* ‖ Tamaseno agro *in L* ***M***, demaseno a. *in L* ***N*** **645** cipreae ***h*** ‖ quem mihi ς *Hs vulgo olim* ‖ mihi primi ***F*** **647** uiret arbor ς ‖ in auro ***ϰ*** **648** comas (*cf XI 47*) ***ϰ***² ***n*** ς *A* ‖ coma ***O ϰ h R***, comam ***F e l V*** *vulgo*, coma/ (m *eras*) ***μ*** ‖ fuluor amis ***M*** ‖ comas ramis nitido *cDresd* ‖ radiantibus ς **649** meo iuveni *Const Fanensis*, mea iuveni *Hs*, forte mea *coniungit* (*coll Aen I 377*) *Bothe* ‖ decepta ***F*** *Bothe* **651** Ypomenen ***h***, hypomanen ***e*** **653** summa celeris (uelox *sscr* ***m***) pendebat (h *add* ***m***)arena ***M*** *ccBonon et Medic*, summa sceleris pendebat harena ***R*** ‖ libet (*corr m 2*) arenam ***N***, hareram (n¹) ***F***, ar(e *ex* a)nam (h) ***μ*** **654** illo(s *add m 2*) ***e*** ‖ celeri freta ς ‖ laedere ***M***, r(a *i r m 2*)dere ***N*** **655** stantis ***R*** ‖ percutere ***h*** ‖ haristas ***μ*** **657** nunc *prius s l add* ***m*** ‖ nunc nunc (intemp *virgula deletum*, incumbere tempus *adscr m 3*) ***F*** **658** hypomene ***h*** hypomane ***e*** **659** dubium est ***e*** ς ‖ megareus ***h***, *ὁ Μακάρειος Plan* **660** (Ga *i r m 2*)udiat (e²) ***N***, Audiat ***M*** ‖ magis hos ***M*** ‖ magis *i mg* ***h*** ‖ Schoeneia ς *A*, *ἡ Σχοινεία Plan*, coeneia ***N***, concheia ***M***, ceneÿa ***F***, cheneia ***ϰ h***, cen/eya ***e***, ceneia ***l RV***, ceneida ***μ*** ‖ dicti/s (u *fuit*) ***M*** ‖ hoc—dicto *praef ed Riese*

o quotiens, cum iam posset transire, morata est
spectatosque diu vultus invita reliquit!
aridus e lasso veniebat anhelitus ore,
metaque erat longe: tum denique de tribus unum
fetibus arboreis proles Neptunia misit.
obstipuit virgo nitidique cupidine pomi
declinat cursus aurumque volubile tollit.
praeterit Hippomenes! resonant spectacula plausu.
illa moram celeri cessataque tempora cursu
corrigit atque iterum iuvenem post terga relinquit,
et rursus pomi iactu remorata secundi
consequitur transitque virum. pars ultima cursus
restabat, „nunc“ inquit „ades, dea muneris auctor!“
inque latus campi, quo tardius illa rediret,
iecit ab obliquo nitidum iuvenaliter aurum.
an peteret, virgo visa est dubitare: coegi
tollere et adieci sublato pondera malo
inpediique oneris pariter gravitate moraque;
neve meus sermo cursu sit tardior ipso,
praeterita est virgo: duxit sua praemia victor.
  Dignane, cui grates ageret, cui turis honorem
ferret, Adoni, fui? — nec grates inmemor egit
nec mihi tura dedit! subitam convertor in iram;

---

662 Spectandosque *μ* 663 e lasso *O ϰ m ς*, a lasso *F ς* g ς ω* ‖ hanelitus *μ* 664 cum denique *ϰ* 666 Obstipuit *M Riese*, Obst(u *i r m 2*)puit *N*, Obstupuit *ϰ X ω vulgo* 667 uolabile (u^2) *F* 668 hẏppomenes *F*, hypomanes *e* 669 que om *μ* 670 corripit *g* ‖ terra (terga *sscr m 2*) *M* ‖ reliquit *h l p μ ς* 671 Et ru(s *ex* r *m 1*)rus *F* ‖ raptu *ς* ‖ iacturae morata *μ* ‖ remota (*corr m 2*) *N*, reuocata *cAmbros* 673 dea numinis *ϰ M*, dea L(i *ex* u *m 2*)minis *N* 675 iuuenaliter *M F l Merkel*, iuueniliter *F* ^{2} *cett ω vulgo* 676 coegi/ (t *eras*) *M* 677 adieci/ (t *eras*) *M* 678 Impeditique (a) honeris quaeritur grauitate *M* 679 sit longior *ς* ‖ illo *ς Hs* 681 Dignane cui g. *ς Plan VA vulgo*, Digna ne/ cui g. *ex* Digna nec ut g. *per ras N*, Digna ne/ (cui^2) (c *eras*) ut g. *F*, Digna · nec ut g. *M l*, Digna ne (i) (c *i r m 2*) grates *h*, Dignaque cui g. *ς*, Digna nec ut g. *cett R* ‖ turis odores (*cf Bibl Diez 1072*) *Hs* 682 Ferret adon su/p/ē/· (p ē *i r ex corr*) *M*, Ferret adon monuit *ϰ*, F. adon(i fui *i r m 2*) *N* ‖ /egit *N* 683 tura tulit (*coll 682* ferret) *Burm* ‖ subitam (ł to^2) conuertor (ł tit^2) *e* ‖ subita c. in ira *ϰ*

contemptuque dolens, ne sim spernenda futuris,
exemplo caveo meque ipsa exhortor in ambos.
  Templa, deum Matri quae quondam clarus Echion
fecerat ex voto, nemorosis abdita silvis,
transibant, et iter longum requiescere suasit.
illic concubitus intempestiva cupido
occupat Hippomenen, a numine concita nostro.
luminis exigui fuerat prope templa recessus,
speluncae similis, nativo pumice tectus,
religione sacer prisca, quo multa sacerdos
lignea contulerat veterum simulacra deorum.
hunc init et vetito temerat sacraria probro.
sacra retorserunt oculos, turritaque Mater
an Stygia sontes dubitavit mergeret unda:
poena levis visa est; ergo modo levia fulvae
colla iubae velant, digiti curvantur in ungues,
ex umeris armi fiunt, in pectora totum
pondus abit, summae cauda verruntur harenae.
iram vultus habet, pro verbis murmura reddunt,
pro thalamis celebrant silvas aliisque timendi
dente premunt domito Cybeleia frena leones.
hos tu, care mihi, cumque his genus omne ferarum,
quod non terga fugae, sed pugnae pectora praebent,
effuge, ne virtus tua sit damnosa duobus!“

---

684 Contemnique *ccHamb et 2 Medicei Hs vulgo olim* 685 ipsam *ϰ N e g ς* 686 matris *e* ‖ magnus ech. *ς* ‖ ethion *h* 687 addita *M* 688 long$\overset{v}{o}$m *M* 689 Illinc *R* ‖ libido *μ ς* 690 hypomanen *e ς*, yppomenen *h* ‖ iam numine *l ς*, et a numine *VA*, et numine *ConstFanensis* 691 Numinis *M*, L(i *ex* u *m 2*)minis *N*, Liminis *ex* Numinis *μ*, Liminis (ł u *sscr* e^{2}) *e l ς* ‖ suberat *olim conieci* 693 Relligione *ϰ RA* ‖ sacra (*corr*) *l* ‖ uota sacerdos (*cf VII 593*) *N cMedic*, uitta sac. *ϰ* 695 Huc (ad *ex corr*)iit et *h* ‖ stupro *ς* 696 oculos (et *add m 2*) territa/ (que *eras*) m. *N* 697 *sic* (sontis *R*) *X ω*, Ad stigias undas d. mergere sontes *M*, Ad (an *N*) stigias sontes d. mergere in undas (unda *ϰ*) *ϰ N*, An stigiis (Ad stigias *s l*) s. d. mergeret und$\overset{as}{is}$ *μ* ‖ stigiis — undis *p* 698 uisa leuis est *N* ‖ visa est. tergum et modo *Hs* 699 uolant (*corr m 2*)—ungue (s *add m 2*) *N* 700 fiant impectore *M* 701 uertuntur (runtur *sscr* F^{2}) *F h l*, ueruntur (r *sscr m 2*) *N μ* 702 reddit *h* 703 timendi/ (s *eras*) *l* 704 cibelegia *l* 705 care puer *cArgent* 706 quod—praebent *scripsi* (*cf fast IV 215*) *cum N ϰ h*, quod—praebet *M F l g ω Merkel*, quae—praebent *n e ς Hs vulgo olim* ‖ qu(e *i r m 2*, d *sub ras dignoscitur*) non *N* ‖ Quae non t. fugae, sed dant sua p. pugnae *unus Heinsianus* 707 dampnosa (*sic saepe*) *F l* ‖ *hic desinit ϰ*

Illa quidem monuit iunctisque per aera cygnis
carpit iter, sed stat monitis contraria virtus.
Forte suem latebris vestigia certa secuti
excivere canes, silvisque exire parantem
fixerat obliquo iuvenis Cinyreius ictu.
protinus excussit pando venabula rostro
sanguine tincta suo trepidumque et tuta petentem
trux aper insequitur totosque sub inguine dentes
abdidit et fulva moribundum stravit harena.
Vecta levi curru medias Cytherea per auras
Cypron olorinis nondum pervenerat alis:
agnovit longe gemitum morientis et albas
flexit aves illuc, utque aethere vidit ab alto
exanimem inque suo iactantem sanguine corpus,
desiluit pariterque sinum pariterque capillos
rupit et indignis percussit pectora palmis
questaque cum fatis „et non tamen omnia vestri
iuris erunt“ dixit, „luctus monimenta manebunt
semper, Adoni, mei, repetitaque mortis imago
annua plangoris peraget simulamina nostri;
at cruor in florem mutabitur. an tibi quondam
femineos artus in olentes vertere mentas,

---

708 ^{c2}signis *M*, c(y *i r m 2*)gnis *N*, cignis *F* 709 sed *om M* 710 suem *h e* ς *ω*, suis (*corr* F^2) *M F l μ*, su(em *i r m 2*) *N* 711 par(a *i r m 2*)ntem *N* 712 oblico *l* ‖ Cinyreius ς *R A vulgo*, cinereius *M h l*, cynireius *i r e*, cyreneius *F*, cin(a *i r m 2*)reius *N*, cynareius *g*, *Κινάρειος Plan* 713 curuo *vel* patulo ς 714 et tecta ς 715 tortosque ς 716 Addidit *M l* 717 cythereia *M*, cyth^{e1}ana *F*, cithereia *l* 718 Cyprō /olorinis (h *eras*) *M*, C. olori(nis *i r m 2*) *N* ‖ Chytron *Philol XXX 682 Bergk* ‖ penetrauerat *cBas et mg Gryph*, pervaserat *Polle* 719 Cognouit ς ‖ gemitus ς *R* ‖ linguae gemitum *Hs* 720 Flectit *cDresd* ‖ que *om μ* 721 Exanimē// (nque *eras videtur*) *M*, semanimem *Hs*, semianimem *Bentley* 722 D(is *i r m 2*, ł de *sscr m 3*)siluit *N*, Desiliit ς ‖ partimque$^{\text{ł pariterque}^2}$ *bis e* ‖ sinus ς 724 fatis (est *inser m 2*) *F* ‖ et non tamen *N F* ς* *μ* ς *ω*, est non t. *M*, at non t. ς *Plan vulgo*, sed non t. *Korn* 725 erunt inquit ς *Hs*, er̄ dix̄ *h* ‖ monumenta ς *RV vulgo olim* ‖ manebant *h* 726 adoni meo *M l Mscr BSant* 148^e, me(i *i r m 2*) *N* ‖ repetitaque *M X n ω vulgo*, rediuiuaque (*fort recte, cf quae dixi Hermes XXXIX 48sq*) *N cMedic*, recidivaque *Hs* 727 referet *ccArgent et Par* 728 Et cruor *F e l* 729 Femine^{o}us *M* ‖ mentas (*cf VIII 663*) *N l* (*item in L M*) *Ehwald*, menthas *cett vulgo*, minthas *Const Fanensis*

Persephone, licuit: nobis Cinyreius heros
invidiae mutatus erit?“ — sic fata cruorem
nectare odorato sparsit; qui tactus ab illo
intumuit sic, ut fulvo perlucida caeno
surgere bulla solet, nec plena longior hora
facta mora est, cum flos de sanguine concolor ortus,
qualem, quae lento celant sub cortice granum,
punica ferre solent; brevis est tamen usus in illo;
namque male haerentem et nimia levitate caducum
excutiunt idem, qui praestant nomina, venti.’

---

730 Cinyreius *ς ω vulgo*, cinereus ***M***, cynereius ***N***, cyn$^{\mathrm{i}^2}$ẹreius ***e***, cyreneius ***F***, cireneius ***l***, ci(y)nareius ***h g***, cithareius *μ*, *τὸν Κινάρειον ἥρωα Plan* 731 Inuidia ***M*** 732 sparsit ***O*** *ς ω Jahn*, spargit ***F*** *ς* ς Hs vulgo olim* ‖ tractus ***M***, tinctus *Housman* 733 sic ut fuluo perlucida ***O X*** *Plan ω Ehwald*,
ł fluuio
fuluo sicut perl. ***R***, sic̄ (pluuio *i r m 2*) p. ***F***, s. ut pluuio p. ***g***, sic ut pluuio p. *ς Hs vulgo olim* ‖ caeno *apud Pollium Merkel*, caelo ***A*** *ω vulgo*, aheno *Vollmer* 734 Spargere ***M l***, S(u *i r m 2*)rgere ***F*** ‖ so(l *i r*, n *videtur fuisse*)et—ora ***M*** 735 concolor exit *unus Heinsianus* 736 Qualem (que *i r m 2*) ***N*** ‖ cortice *i r* ***F***², uertice *ς* ‖ grana *ς* ‖ quae lento celantur cortice, grana Punica f. s. *Hs*
v²
737 brebis ***N*** ‖ unus (uirtus *sscr m 2*) ***M*** 738 minua *μ* ‖ grauitate *cSulm*
ł omnia²
739 omiā (= omina?) ***M e***, om̄a (= omnia) ***N***, nomina ***l***, oīā (= omnia) *μ*, omnia ***g*** *ς ω* ‖ praebent omnia *ς*, perflant omnia *ς*, *οἱ τὰ πάντα ἀποῤῥίπτοντες Plan* ‖ Lib̄. XI ***M***, Explicit liber X Incipit XI ***N l***, l' XI (*litt minutissimis in spatio 4 litterarum*) ***F***, LIBER VNDECIMVS ***e***, *nullus titulus in* ***h***

LIBER UNDECIMUS.

Orphei mors.

Carmine dum tali silvas animosque ferarum
Threicius vates et saxa sequentia ducit,
ecce nurus Ciconum, tectae lymphata ferinis
pectora velleribus, tumuli de vertice cernunt
Orphea percussis sociantem carmina nervis.
e quibus una, leves iactato crine per auras,
'en', ait 'en, hic est nostri contemptor!' et hastam
vatis Apollinei vocalia misit in ora,
quae foliis praesuta notam sine vulnere fecit;
alterius telum lapis est, qui missus in ipso
aere concentu victus vocisque lyraeque est
ac veluti supplex pro tam furialibus ausis
ante pedes iacuit. sed enim temeraria crescunt
bella modusque abiit, insanaque regnat Erinys.
cunctaque tela forent cantu mollita, sed ingens
clamor et infracto Berecyntia tibia cornu
tympanaque et plausus et Bacchei ululatus
obstrepuere sono citharae: tum denique saxa
non exauditi rubuerunt sanguine vatis.
Ac primum attonitas etiamnum voce canentis

---

1 siluasque *excerpt Langerm R* 2 Threcius (*corr m 2*) ***N***, Traicius ***g*** ‖ ducit] traxit (ł ducit *i mg* ***h***²) ***F*** ς* ς, duxit ς 4 tumul(i *ex* o *per ras*) ***M*** 6 De quibus *cLeid Bothe* ‖ *sic* ***O*** ς, leuem—auram ***X*** *Plan Hs vulgo olim* 7 En ait hic hic est ς *Bothe*, En ait hic est ***μ*** ‖ astam ***O*** 8 uocali m. in ore (*corr* ***N m***) ***O*** *Ms Diez BSant 148ᵉ* 9 praecincta *vel* praefixa *alia* ς ‖ sine sanguine ***μ*** 11 //concentu/ ***M***, con(c *i r m 2*)entu ***N*** ‖ c. uocisque lyraeque (est *s l*) retentus ***μ*** 12 Aut ueluti ***μ*** 12/14 *del Postgate* 14 uesanaque *ccGronov et Thuan* ‖ herinis ***M μ***, erinis ***N l*** ς 16 infracto ***O*** *Ms Diez BSant 148ᵉ* ς *R Merkel*, inflato ***X μ m n*** *RV vulgo olim*, inflexo (*coll fast IV 181*) *Polle* ‖ Berecyntia *V Jahn*, *βερεκυντής* (*βερεκυντίς coni Boissonade*) *Plan*, berecy(i)nthia ***A*** 17 Tympanaque plausus *ccOxon et Medic*, Tympanaque plaususque (*cf 36*) *Crepund I 17 Gebhardus vulgo olim* ‖ bachicus ***M***, bachei ***F l*** ς, bacheus ***p*** 18 Obstupuere sonum ***μ g*** ς, Obstruxere sonum ς ‖ sonos *ccMed et Voss* ‖ tunc ***e*** 19 ruerunt (bu³ *supra*) ***F*** 20 At pr. *Burm* ‖ atonitas (*i r*) ***μ*** ‖ etiam num(c *add* ***n***) ***O A*** *Hs vulgo*, eciam nunc ***l***, etiam nunc ***X*** *RV*

innumeras volucres anguesque agmenque ferarum
Maenades Orphei titulum rapuere theatri.
inde cruentatis vertuntur in Orphea dextris
et coeunt ut aves, si quando luce vagantem
noctis avem cernunt, structoque utrimque theatro
ceu matutina cervus periturus harena
praeda canum est, vatemque petunt et fronde virentes
coniciunt thyrsos non haec in munera factos.
hae glaebas, illae direptos arbore ramos,
pars torquent silices; neu desint tela furori,
forte boves presso subigebant vomere terram,
nec procul hinc multo fructum sudore parantes
dura lacertosi fodiebant arva coloni.
agmine qui viso fugiunt operisque relinquunt
arma sui, vacuosque iacent dispersa per agros,
sarculaque rastrique graves longique ligones.
  Quae postquam rapuere ferae cornuque minaci
divulsere boves, ad vatis fata recurrunt
tendentemque manus et in illo tempore primum

---

22 *Martialis epigr liber 21, 1*: Quidquid in Orpheo Rhodope spectasse theatro dicitur.

---

22 theatri ***A*** *ω vulgo olim*, triumphi *mg Gryph et Bersm Merkel* ‖ *διήρπασαν εἰς ἐπίγραμμα τοῦ Ὀρφείου θριάμβου Plan* 23 cruentis (ta[2] *ssscr*) ***F*** 24 uolantem *cMedic*, carentem *cDresd* 25 strictoque ***e*** ***ς*** 26 Ceu mat. *Excerpta Calandrae et cVat Hs vulgo*, Cum mat. ***M F ς R***, Ut (*i r*) mat. ***N***, Ut (ł cum *sscr* ***l***) mat. ***μ ς**** ***F***[3] ***g ς*** *Jahn* ‖ Cum mat. *verum videtur i e 'et ut canes coeunt, cum cervus' sq, similiter Vollmer, qui, ut distinguit* et, coeunt ut aves, *ita illud* et *a* que *in v 27 excipi putat* ‖ Iam morsu petitur cum circumquaque petentum (*cf I 533sq III 249sq*) *post 26 cBerol et i mg cLeid, recepit Bothe* ‖ pet. circum turbaque prementum *Hs*, pet. iam circumquaque prementum *coni Bothe* 27 pe(t *ex* d)unt ***M*** ‖ est *om ccBersmanni et Goth* ‖ uatem repetunt *Korn* ‖ uirenti ***ς*** 28 Iniciunt ***h*** ‖ tirsos ***l***, ramos *ccGoth et Senat* ‖ non hoc ***e*** ‖ numera pactos (f[2] *sscr*) ***M***, (f *i r m 2*)actos ***N*** 29 d(i *i r m 2*)reptos ***N***, decerptos *cGronov*, dereptos *Hs vulgo olim* 30 torquet ***l*** ‖ ne desint *ccBersm et Goth* 31 subiebant ***F μ*** 32 fructum multo ***μ*** 33 findebant *cMedic* 34 quo (*ex corr*) ***h*** 36 Sarcula(que *om*) r. ***l***, Sarculaque et r. ***e g ς***, Sarcula q̄ (*corr*) r. ***h*** ‖ r(a *ex* o *m 2*)strique ***F*** ‖ (ligo *i r m 2*)nes ***F***, ligones *i r* ***n*** ‖ longique min(u *ex* a)ci ***M***, taurique minaces *Ms Diez BSant 148*[e] 37 *om* ***N***, *inter 35/36 inseruit* ***n*** ‖ minaci *scripsi cum* ***M F h g ς R*** *Hs*, minaces *cett Jahn vulgo* 38 Diuulsere ***O l ς*** *ω* (*ex corr* ***h***[2]) *Riese*, Diuellere ***F e g ς*** *Hs vulgo olim*, Diuisere *cGronov*, Disiunxere ***ς*** 39 Tendentem(que *add m 2*) ***N*** ‖ manum ***h*** ‖ et in illo (*cf NJhbb 1894, 652*) ***N ς*** *Burm*, atque illo *cett ω vulgo* ‖ primom (v *sscr*) ***M***

inrita dicentem nec quicquam voce moventem
sacrilegae perimunt, perque os, pro Iuppiter! illud
auditum saxis intellectumque ferarum
sensibus in ventos anima exhalata recessit.
  Te maestae volucres, Orpheu, te turba ferarum,
te rigidi silices, tua carmina saepe secutae
fleverunt silvae; positis te frondibus arbor
tonsa comas luxit. lacrimis quoque flumina dicunt
increvisse suis, obstrusaque carbasa pullo
naides et dryades passosque habuere capillos.
membra iacent diversa locis, caput, Hebre, lyramque
excipis, et (mirum!) medio dum labitur amne,
flebile nescio quid queritur lyra, flebile lingua
murmurat exanimis, respondent flebile ripae.
  Iamque mare invectae flumen populare relinquunt
et Methymnaeae potiuntur litore Lesbi:
hic ferus expositum peregrinis anguis harenis
os petit et sparsos stillanti rore capillos.

50*sq* (*Lact Plac*) *Argum XI fab. I*: cum hic haesisset in littore serpensque morsu sanguinem lamberet, priusquam vultus eius appeteret, ab Apolline Iouis et Latonae filio duratus in lapidem est.

56*sq* *Servius in Georg IV 522*: sane alludit ad id quod dicit Ovidius, quia cum caput eius delatum ad ripam serpens mordere voluisset, est conversus in lapidem.

---

40 nequiquam ***M μ R***, nec quemquam ***g*** ‖ monentem ***M*** 41 proh ***e μ ς*** 42 (fe *i r m 2*)rarum ***N*** 43 exalata (*corr m*) ***M F l V Riese*** 45 rigidae ς *Hs vulgo olim* ‖ tua carm. ***A ω***, te carm. *Bentley vulgo post Merkelium* 46 siluae dimissis fr. ***N*** ‖ fron(d *ex* t)ibus ***l*** ‖ arbor ***M h ς R***, arbos ***N F e l ς*** *VA vulgo olim* 47/49 lacrimis—capillos *del Merkel*^{2} 47 Tonsa comas (*cf NJhbb 1894, 785 et X 648*) ***N h l ς*** *VA*, coma ***M F e ς R***, comam ***μ ς*** *vulgo* ‖ fluxit *Ms Diez BSant 148*^{e} 48 obstrusaque ***O F e l*** *Merkel*, obtrusaque *Ms Diez BSant 148*^{e}, i. fuscata ł obscura *sscr* ***e***^{2}, obs(cur *i r m 2*)aque ***h***, obscuraque(uel obstrusa *subscr*) ***μ***, obscuraque ***n e***^{2} ***ς*** *Ben ω vulgo olim*, obsutaque *Polle* ‖ pullos ***M*** 49 Nai(y)ades ***F h e g ς R V*** ‖ et draides ***l*** ‖ passos(que *om*) ***μ ς**** ***ς***, sparsos ***ς*** ‖ habuisse *cMoreti* ‖ naidas et dryadas—habuisse *Hs* 50 cap(u *ex* i)t ***l*** 53 *om* ***M*** ‖ r. cordaque lingua *Ms Diez BSant 148*^{e} 54 mariς ‖ inue(c *ex corr m 2*)tę ***F*** 55 methymnaeae *Plan A vulgo*, methimnei ***M h l***, mathimnaei ***N***, meth(um *i r*)nei ***e***, metymnei ***F***, metinei ***μ***, methymnaei ***ς*** ‖ Ex methymnei p. littora *Ms Diez BSant 148*^{e} 56*sq* *dixi de hoc loco Hermes XXXX 231 sq* 56 expositum ***e ς*** *vetus exemplar Mar Accursii Hs vulgo*, expositus ***M ς***, exposito(*i r m 2*) ***N***, exposito (situs *i mg* ***μ***) *cett Plan ω* ‖ peregrinis harenis (anguis *adscr m 2*) ***N*** 57 Os petit ***e*** (*i mg* ***μ***, *i r* ***h***^{2}) ***ς*** *vetus exemplar Mar Accursii Hs vulgo*, Obstitit ***A*** *Plan ω* ‖ et sparsos ***e***

tandem Phoebus adest morsusque inferre parantem
arcet et in lapidem rictus serpentis apertos
congelat et patulos, ut erant, indurat hiatus.
Umbra subit terras et quae loca viderat ante,
cuncta recognoscit quaerensque per arva piorum
invenit Eurydicen cupidisque amplectitur ulnis.
hic modo coniunctis spatiantur passibus ambo,
nunc praecedentem sequitur, nunc praevius anteit
Eurydicenque suam iam tutus respicit Orpheus.
Non inpune tamen scelus hoc sinit esse Lyaeus,
amissoque dolens sacrorum vate suorum
protinus in silvis matres Edonidas omnes,
quae videre nefas, torta radice ligavit;
quippe pedum digitos, in quantum est quaeque secuta,
traxit et in solidam detrusit acumina terram.
utque suum laqueis, quos callidus abdidit auceps,

---

62 *Claud Marius Victor Aleth II 284*: **arva piorum.**

(*i mg* ***h***²) ς *VA Hs vulgo*, et sparso ***N F h*** ς *R*, et sparsus ***M l*** (*i mg* ***μ***), et spars(i *ex* a)s ***μ***, *ἔτι τῶν πλοκάμων ὑγρῷ στάζοντι διαβεβρεγμένων Plan* ‖ stillanti (es *sscr* ***n***) ***O e l*** (i *mg* ***h***²) *VA Hs vulgo*, stillantes ***F h*** ς *R* ‖ ex sparsos stillintior ore *Ms Diez BSant 148*ᵉ ‖ 'ac sparso stillnatis *lego' in Bibl Diez 1075 Hs* ‖ capillis (uel los *s l*) ***μ*** ‖ Lambit et (h)ymniferos in(h)iat diuellere uultus *post 57 in textu* ***N*** *cZwiccav ω, versum del Hs, deff (Festschr f Vahlen p 362) Helm et (Jhb cl Altw 190 III 254) Ehwald, spurium esse ego l c demonstravi* ‖ extemplo morsu (cedit *i e* cœpit *add m 2*) laniare ferino *post 57 in textu cLeid Voss Lat Q 61, def hunc quoque, duplicem recensionem a poeta profectam statuens, l c Helm, spurium esse l c demonstravi* ‖ os petit et sacros inhiat divellere vultus *male conglutinat Capoferreus* **59** *del Riese* **60** Congerit ***M***, Coll(i *ex* e *m 2*)gat ***F*** **61** terrae ***g*** **63** euridicē ***M***, Euryciden (*item 66*) *R* ‖ auidisque *ccBersm et Med* **64** coniuncti ***M*** **65** ante it ***F*** ς **66** tutus ***N*** *cSulmon*, tut (u' *i r m 2*, a *fort eras*) ***M***, tuto ***n X*** *ω vulgo* ‖ *cf georg IV 490* **67** lieus ***h g***, ligeus ***F*** **68** sacrarum (*corr*) ***F*** **69** matres] *sic* ***X*** *Plan ω*, merens ***M***, m(atres *i r m 2*) ***N***, mœrens *frg Boxhornii*, maerens (*cf v 3 VIII 779*) *fort verum* ‖ edonid(a *ex* e *m 2*)s ***N***, eonidas ***F h l***, *τὰς Αἱμονίας Plan*, Ebdonidas *R*, Aedonidas *V* **70** fecere ***l*** ς *Hs vulgo olim*, iuvere *Capoferreus* ‖ quae] *silvae sc, ut monet Vollmer* ‖ tota *Ms Diez BSant 148*ᵉ **71/72** *del Merkel*¹ **71/84** *del Merkel*² **71** quippe dum ***M*** ‖ in quantum est cūque (q̄que = quaeque *corr m 3*) secuta ***F***, in quantum quaeque secuta est ς *Hs*, in qu. quaeque secutae *cBerol Bothe*, in quantum est quisque secutus *Bentley* ‖ digitos via, quam tum est *Housman* **72** strinxit et *HAKoch* ‖ acumina ***M e l*** *Riese*, acumine ***N h μ g*** *ω vulgo olim*, acumin(a *ex* e *m2*) ***F*** ‖ detr(us *i r*)it ***e***, demisit *vel* defixit *alia* ς

crus ubi commisit volucris sensitque teneri,
plangitur ac trepidans adstringit vincula motu:
sic, ut quaeque solo defixa cohaeserat harum,
exsternata fugam frustra temptabat; at illam
lenta tenet radix exsultantemque coercet,
dumque ubi sint digiti, dum pes ubi, quaerit, et unguis,
adspicit in teretis lignum succedere suras
et conata femur maerenti plangere dextra
robora percussit: pectus quoque robora fiunt,
robora sunt umeri, longos quoque bracchia veros
esse putes ramos, et non fallere putando.

Midas aureus.

Nec satis hoc Baccho est: ipsos quoque deserit agros
cumque choro meliore sui vineta Timoli
Pactolonque petit, quamvis non aureus illo
tempore nec caris erat invidiosus harenis.
hunc adsueta cohors, satyri bacchaeque, frequentant,
at Silenus abest: titubantem annisque meroque
ruricolae cepere Phryges vinctumque coronis

---

86 *Vibius Sequester p 17, 25 Burs*: Tmolus Lydiae uino insignis

---

74 Crus i(b *ex* s)i ***M*** 75 adstringens ***F*** ‖ uimina (*corr* μ^2) *μ ccCantabr et Jun* ‖ trepido substringit vincula motu *vel* trepidans astringit vincula motus *Hs* 76 Sic ut quaeque ***M*** ς *Hs vulgo*, Sic (quecu[m] *i r m 2*)que ***N***, Sic qu(a)ecumque ***X*** *ω* ‖ cohereat ***M*** 77 *aut* frustra *in parenth ponendum aut* et illam *scribendum videtur* 78 Longa tenet *ccBas et Med* 79 ubi si/nt (u *fuit*) ***N***, sunt ***l*** *VA* ‖ unguis ***N*** *R*, inguis (i *prius ex* u *per ras*) ***M***, inguen ***h n***, ungues *cett vulgo* 80 Prospicit ***e*** ς ‖ teret(i *ex* e)s ***M***, teretes *cett vulgo* ‖ signum ***l*** ‖ succrescere ς 81 tangere (ł pangere[2]) ***M*** 82 *om* (*i l m 2*) ***N*** ‖ quoque robora fiunt *i r* (os *in fine sub ras dignoscitur*) ***F***[2] 83 *i r* ***F***[2] ‖ (h)umeri longos quoque br. ueros ***O*** ς* ς *R Merkel*[2], u. porrectaque (longos quoque *i mg μ*) brachia ueros ***F*** *μ* ς *Plan Hs vulgo*, u. longos quoque br. uera ς *VA*, hum. l. qu. brachia fortes *vel* tandem (*sic* ***g***) ς, u., longos q. br. vara *vel* u., porrectaque br. varos *coni Hs*, u., ueros porr. br. longa *Capoferreus*, u., longos q. br. versa *Ehwald* ‖ lignosaque *Riese*[1], frondosaque *Korn*, digitosaque *Polle*, nodosaque *Postgate* ‖ *cf NJhbb 1893, 613*; *concedo tamen lectioni* porrectaque *per se bonae codicem* ***F*** *nunc magno praesidio esse* 84 putas ***h l*** ‖ fallere (pro falleris *sscr* ***m***) *scripsi* (*cf am III 8, 64*) *cum* ***A*** *ω*, fallare ς *Plan Hs vulgo* 86 85 ***O F h*** *R V*, *litteris* bac *additis corr* ***h***[2] 86 pineta ***F h*** ς, peneta (i[2]) ***N***, spineta ***p*** ς ‖ tymoli ***M*** *Hs* 87 Pactalonque ***e*** ‖ petit *ex corr* (dedit *fort fuit*, petit *i mg iteravit* ***m***) ***M*** 88 fuluis erat ς ‖ (h *add m 2*)arenis ***M*** 89 cohors sauri ***l*** ‖ bacceque ***e*** ‖ b. sequuntur ς 90 tibantem (*corr m 2*) ***M*** 91 friges ***M F h l*** ‖ iunctumque ***l*** ‖ catenis (*i r μ*) *μ* ς

ad regem duxere Midan, cui Thracius Orpheus
orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.
quem simul agnovit socium comitemque sacrorum,
hospitis adventu festum genialiter egit
per bis quinque dies et iunctas ordine noctes.
et iam stellarum sublime coegerat agmen
Lucifer undecimus, Lydos cum laetus in agros
rex venit et iuveni Silenum reddit alumno.
Huic deus optandi gratum, sed inutile, fecit
muneris arbitrium gaudens altore recepto.
ille male usurus donis ait 'effice, quidquid
corpore contigero fulvum vertatur in aurum!'
adnuit optatis nocituraque munera solvit
Liber et indoluit, quod non meliora petisset.
Laetus abit gaudetque malo Berecyntius heros
pollicitique fidem tangendo singula temptat
vixque sibi credens non alta fronde virentem
ilice detraxit virgam: virga aurea facta est;
tollit humo saxum: saxum quoque palluit auro;
contigit et glaebam: contactu glaeba potenti
massa fit; arentis Cereris decerpsit aristas:

---

102 *sq* 121 *sq Ambros Expos Ev Lucae VI 88 (Schenkl IV 270)*: ferunt certe eorum fabulae fuisse regem quendam, qui q u i d q u i d t a n g e b a t aurum fiebat. sed etiam conuiuia ipsa feralia; nam et ipsa mantelia digitis adprehensa r i g u e r u n t et cibus in ore crepitabat ferens non alimenta sed uulnera, et in gutture potus haerebat.

104 *Maximian el V 47 (Baehrens PLM V 342)*: sua s o l v i t M u n e r a (nox).

---

92 traxere *cArondelian Hs vulgo olim* ‖ m(y *ex* e)dan ***M***, mydam ***e***, midā ***F h***, midam ***l VA*** ‖ traceus ***h***, tratyus ***e***, traicus ***g*** 93 cętropyo (c *sscr m 2*) ***e*** ‖ eumulpo ***N***, eumolpho ***μ e g*** 94 Quem simul *scripsi cum* ***M*** ς, Qui/ (i *et ipsum i r m 2*) simul ***N***, Qui s. ***μ X*** *ω vulgo* ‖ comitem socium-que (tum[2]) ***F e l*** 95 aduentum ***M***, aduentu/ ***N***, aduentu ***μ*** 98 undecimis (*corr*) ***h***, 'undenus *cMenardi, non male' in Bibl Diez 1072 Hs* ‖ lidos tum ***h l***, lidios tum ***F*** ‖ *Λυδὸς βασιλεύς Plan* 99 tradit ***μ*** 100 optanti ***F h l g*** ς ‖ fecit *ex corr* (ferrum *fuit*) ***F***[2] 101 ultore ***M*** 103 contingam ***g*** 104 optat(is *i r m 2*) ***N***, optanti ς 105 at indoluit *cRegius Hs vulgo olim* 106 gaud. datis *vel* dato ς ‖ berecintinus ***h***, berecinthius ***M l***, berecynthius ς *Hs vulgo olim* ‖ horos ***F*** 107 Pollicitamque *ccTwisden et Berol Hs vulgo olim*, Pollicitisque ς 108 *om R, del Merkel*[2] ‖ fronte ς ‖ uirenti *Merkel*[1] 109 Illice ***μ*** ‖ decerpit ς ‖ uirg/am (i *eras videtur*) ***M*** 110 '*fort* aureum' *in Bibl Diez 1075 Hs* 111 ut glaebam *Hs* ‖ glaebas ***μ*** 112 Missa fit ***M*** ‖ Massa fuit stantes ***g*** ‖ arentis ***M*** *cVratisl et* (ξηρᾶς *Δήμητρος*) *Plan Korn*,

aurea messis erat; demptum tenet arbore pomum:
Hesperidas donasse putes; si postibus altis
admovit digitos, postes radiare videntur;
ille etiam liquidis palmas ubi laverat undis,
unda fluens palmis Danaen eludere possit;
vix spes ipse suas animo capit aurea fingens
omnia. gaudenti mensas posuere ministri
exstructas dapibus nec tostae frugis egentes:
tum vero, sive ille sua Cerealia dextra
munera contigerat, Cerealia dona rigebant,
sive dapes avido convellere dente parabat,
lamina fulva dapes admoto dente premebat;
miscuerat puris auctorem muneris undis:
fusile per rictus aurum fluitare videres.
    Attonitus novitate mali divesque miserque
effugere optat opes et, quae modo voverat, odit.
copia nulla famem relevat; sitis arida guttur
urit, et inviso meritus torquetur ab auro
ad caelumque manus et splendida bracchia tollens
'da veniam, Lenaee pater! peccavimus', inquit,
'sed miserere, precor, speciosoque eripe damno!'
mite deum numen: Bacchus peccasse fatentem

---

arentes *cett ω vulgo* ‖ cereis (r[2]) *e*, cererem *cSprotii* ‖ decerpit ***l***, decersit ***μ*** ‖ ar(i *ex* a)stas ***F*** ‖ arentis (arenti *Burm*) Cererem d. aristae *Hs* **113** erant *Hs* ‖ deptum (*corr*) ***N*** **114** Hesperid(as *i r m 2*) ***N***, Hesperides *cBerol VA* ‖ putas ***F l*** ‖ sibi postibus ***h l***, si(bi *add m 2*) p. ***F***, ubi postibus ***g*** **115** Amouit (d[2]) — potes (s[2]) ***M*** **116** Illi etiam *Hs* ‖ palmam ***F*** **117** unda rubens (*cf Bothe Vind p 174*) *7 HVoss* ‖ fluens manibus ***μ*** ‖ danen ***F e g***, dan/en (t *eras*) ***l***, Daphnen *R*, deludere ς ‖ possit (*i e 'heute noch'*) ***M F e l*** *VA*, posset ***N h μ*** ς *R vulgo* ‖ Corporis et (e *cThuan*) membris resplenduit aurea vestis *post 117 add cThuan* ς **120** *i mg add* ***n*** ‖ coctae ς ‖ fugis ***F*** **121** ill(a *ex* e *m 2*) ***F*** ‖ cerialia ***N*** **122** nitebant *cGoth* **123** contingere ς **124** Lammina ***M*** ‖ amoto ***M*** ‖ (nit *i r m 2*)ebat ***N***, *corr* (*m 3*) ***n***, nitebant *ex corr* ***h***[2], premebant *vel* nitebant *vel* rigebant ς, crepabant *Hs*, virebant *Burm* **125** Mi(s *ex* e *m 2*)cuerat—m(un *ex corr*)eris ***F*** **126** rictus *i r* ***h***[2] **128** "opes "optat ***F*** ‖ quas modo *cPar Hs* ‖ nouerat ς, mouerit ***l*** **130** meritus *i r* ***μ***, merito ***g*** ς ‖ pectus torquetur *ad Prop III 3, 25 Burm* **131** *del Merkel*[2] ‖ brachia splendida (splendida *i r* ***μ***) ***μ*** ς* ‖ spendida b. (tollens *i r m 2*) ***F*** **133** misere(re *add m 2*) ***F*** ‖ sp(ati *i r m 2*)osoque ***N***, pretiosoque ς **134** dm̄ (//[2]) numen (//[2]) ***M*** ‖ *distinxi post Bothium*, mite deum numen, Bacchus, peccasse *vulgo* ‖ mite reum numen *Hs*, m. deus numen *Burm*

restituit factique fide data munera solvit.
'neve male optato maneas circumlitus auro,
vade' ait 'ad magnis vicinum Sardibus amnem
perque iugum ripae labentibus obvius undis
carpe viam, donec venias ad fluminis ortus,
spumigeroque tuum fonti, qua plurimus exit,
subde caput corpusque simul, simul elue crimen.'
Rex iussae succedit aquae: vis aurea tinxit
flumen et humano de corpore cessit in amnem.
nunc quoque iam veteris percepto semine venae
arva rigent auro madidis pallentia glaebis.
Ille perosus opes silvas et rura colebat
Panaque montanis habitantem semper in antris. *Midae aures.*
pingue sed ingenium mansit, nocituraque, ut ante,
rursus erant domino stultae praecordia mentis.
nam freta prospiciens late riget arduus alto
Tmolus in adscensu clivoque extensus utroque

---

135 factique (*restitutionis sc*) fide (fide/ ***N***) *recepi post Merkelium ex **O** e l μ p ς VA*, καὶ πίστιν δοὺς τὴν προβᾶσαν ἔλυσε χάριν *Plan*, factaque fide ***F h*** *ς R*, factique fidem *ς Jahn*, pactique fidem *Riese*[1], pactique fide *ς Riese*[2], pactamque fidem *Hs vulgo olim*, facti inque fidem *Bach* ‖ 'pactamque fidem, data munera, solvi; neve' (*ut sint verba Bacchi*) *Burm* ‖ mun. tollit *Lindemann* 136 maneas ***M*** *ς R vulgo*, manea(s *ex* t *m 2*) ***N***, maneat ***N*** *μ **X** VA* ‖ circumfluus ***g***, circunlitus *R* 137 magnum *μ* ‖ sardi//bus (ni *eras*) ***M*** 138 iugum ripae *ex vestigiis optimorum librorum Jahn* ‖ iug. ripę ***F h e*** *μ* (*i r n*) *Plan ω*, iug. uitę ***M*** *Mscr Diez BSant 148*[e], iug. rapę ***l***, iug. montis *ς Hs vulgo olim*, iugum Tmoli *vel* rupis *Hs*, iug. Phrygiae *Korn*, i. nitens *KSchenkl*, i. Lydum *Ehwald* ‖ ripae *verum videtur, cf IX 334 fast III 13* 140 Spumiferoque ***h*** *ς vulgo olim* ‖ que *om* ***F*** ‖ tuum *om* ***l*** 141 simul *alterum i mg add* ***n*** ‖ ellue *μ*, ablue *ς* 142 ui/ ^{s2} ***N*** ‖ flumen Tinxit *cBerol* 143 Flu(m̄ *e corr m 2*, flumine *fort fuit*) et ***F***, Flumina et ***p*** 144/145 *del Merkel*[2] 144 Num quoque ***M*** ‖ iam ueteres (*corr* ***F***[2]) ***F l***, de ueteris *var lect cDresd*, tam ueteris *Burm* ‖ nuncque etiam vet. *Bothe* 145 rigant (*corr* ***F***[2]) ***F l*** ‖ ualidis (humidis *sscr*) *μ*, rigidis *unus Heinsianus*, gravidis (*cf VI 223 X 531*) *conieci* ‖ rig. aurigineis p. *Polle* ‖ madidis pollentia *in Bibl Diez 1069 Hs* ‖ parentia *vel* arentia *ς* ‖ pallentia (glebis *i r m 2*) ***F*** 146 inde *Burm* ‖ silvasque et *A* 147 in aruis ***M*** *ς*, a(n *i r m 2*, tri *ex* ui *m 2*, arui *videtur fuisse*, s *add m 2*) ***N*** 149 erat *R* ‖ domino] damno ***M*** *Ms Diez BSant 148*[e] *R* ‖ stultae ***O X*** *μ RV Ehwald*, stolidae (*cf 175*) *e ς A vulgo* 150 perspiciens ***N*** ‖ magno riget *frg Theat*, late ruit ***g*** ‖ ard. altę ***M***, ard. alte *ς frg Theat et Ms Diez BSant 148*[e] 151 Th(m *ex corr*, in *fort fuit*)olus ***M***, Tholus (m *sscr m 2*) ***F***, Thimolus ***h*** ‖ in accessu *ς* ‖ extentus *ς vulgo olim*

Sardibus hinc, illinc parvis finitur Hypaepis.
Pan ibi dum teneris iactat sua carmina nymphis
et leve cerata modulatur harundine carmen
ausus Apollineos prae se contemnere cantus,
iudice sub Tmolo certamen venit ad inpar.
    Monte suo senior iudex consedit et aures
liberat arboribus: quercu coma caerula tantum
cingitur, et pendent circum cava tempora glandes.
isque deum pecoris spectans 'in iudice' dixit
'nulla mora est.' calamis agrestibus insonat ille
barbaricoque Midan (aderat nam forte canenti)
carmine delenit. post hunc sacer ora retorsit
Tmolus ad os Phoebi: vultum sua silva secuta est.
ille caput flavum lauro Parnaside vinctus
verrit humum Tyrio saturata murice palla
instrictamque fidem gemmis et dentibus Indis
sustinet a laeva, tenuit manus altera plectrum:
artificis status ipse fuit. tum stamina docto
pollice sollicitat, quorum dulcedine captus
Pana iubet Tmolus citharae submittere cannas.
iudicium sanctique placet sententia montis

---

165 *sq Hist Apoll 16 p 31, 3 Riese²*: induit statum et corona caput coronavit et accipiens lyram introivit triclinium et ita fecit, ut discumbentes non Apollonium sed Apollinem existimarent.

---

152 hypaepis ***N e*** ς ***A*** *vulgo*, hipepis ς *V*, hyppepis ***M***, ha^{y}pe^{y}is ***F***, hipeis ***l***, hipeplis ***h***, ipeplis ***μ***, Hypeplis *R* ‖ εἰς τὰ μικρὰ Ὑπαίπια λήγει *Plan* 153 c$^{ar^2}$mina ***e*** ‖ sua munera *vel* numina *Bentley*, s. flamina *KSchenkl* 154 moderatur ***μ*** ς 155 apollineos—uoces (cantus *sscr m 1*) ***F*** 156 Indice$^{ł\ iudice^2}$ ***N*** ‖ th///mo(lo *i r m 2*, ala *eras videtur*) ***M***, thmolo ***F***, thọmolo ***g*** 157 consendit ***l*** 159 et densi circum *Ms Diez BSant 148ᵉ* ‖ timpora ***F l*** ‖ tempora baccae *cMoreti* 160 Inque ***p***, inde *Hs* ‖ deus ***M*** *Ms Diez BSant 148ᵉ* ‖ me iudice ς 161 intonat ***l*** *Bothe* 162 Barboricoque ***h*** ‖ myda$^{n^2}$ ***e*** 163 delen^{i}t ***M***, del(i *i r m 2*)nit ***N***, delinit ***μ h e*** ς *R*, delini it ***F***, delineit ***l*** ‖ phebus sacer ***l*** ‖ post hunc] p(ost h *i r m 2*) ***F*** ‖ retorsit ***M h*** ς *vulgo*, resoluit ***N F*** ς* ***μ*** ς 164 Thmolus et ad os ***M***, Thọmolus ad (os *i r m 2*) ***F*** ‖ dominum sua ς ‖ est *add* ***n*** 165 *om* (*i mg m 2*) ***N*** 166 Uertit ***μ*** ‖ saturatur ***M*** 167 Instrictamque (u *sscr m 2*) ***M*** *Merkel*, Instructamque ***μ N l*** ς *R Hs vulgo olim*, Distinctamque ***F h g*** ς *Jahn*, πεποικιλμένην *Plan* ‖ fidem] liram ***m h e g*** ς, lyram ς *Plan et i r n* 169 status ille ς *R*, st. iste ς *Jahn* ‖ tunc ***e*** ς, dum ***g*** ‖ doto (*corr m 2*) ***F*** 171 thmolus ***M***, (th *a m 2*)molus ***h*** 172 Iudicium/ (que *eras*) ***M***

omnibus, arguitur tamen atque iniusta vocatur
unius sermone Midae; nec Delius aures
humanam stolidas patitur retinere figuram,
sed trahit in spatium villisque albentibus inplet
instabilesque imas facit et dat posse moveri,
cetera sunt hominis: partem damnatur in unam
induiturque aures lente gradientis aselli.
Ille quidem celare cupit turpisque pudore
tempora purpureis temptat velare tiaris;
sed solitus longos ferro resecare capillos
viderat hoc famulus. qui cum nec prodere visum
dedecus auderet, cupiens efferre sub auras,
nec posset reticere tamen, secedit humumque
effodit et, domini quales adspexerit aures,
voce refert parva terraeque inmurmurat haustae
indiciumque suae vocis tellure regesta
obruit et scrobibus tacitus discedit opertis.
creber harundinibus tremulis ibi surgere lucus
coepit et, ut primum pleno maturuit anno,
prodidit agricolam: leni nam motus ab austro
obruta verba refert dominique coarguit aures.
Ultus abit Tmolo liquidumque per aera vectus *Laomedon. Hesione.*

---

173 u^{o}ạcatur ***M*** 175 humana//(s *add m 2,* humanā *fuit*) stolidam (stultam *sscr m 2*) ***M*** ‖ stolid(a *ex corr m 2*)s ***F*** 176 uuillisque ***l*** ‖ ardentibus ***M*** *cSpir Mscr Diez BSant 148ᵉ*, horrentibus *Hs* 177 illas ***F h e*** ς ω, illos ***l***, imo (illa *s l μ*) *μ* ς *Hs vulgo olim*, uno *Mscr Diez BSant 148ᵉ* 180 *i mg μ* ‖ turpisque ('*entstellt*', *cf XIII 847*) *scripsi*, turpique ***A*** ω ‖ turpique pudori ***l***, turpemque pudorem ς *et e coni* (*coll VIII 157*) *Zingerle*, turpisque pudoris *μ* ‖ celat turpique onerata pudore ς *Hs vulgo olim*, celat, turpique ornata p. *Silv crit V 120 Wakefield*, celare caput turpique p. *Schepperus*, turpique—temptat *del Merkel²*, torpensque pudore *KSchenkl*, stuprique pudore *Rappold* 181 T(em- *i r m 2*)pora—uelare (thi *i r m 2*)aris ***N***, Timpora—vel. tyaris ***l*** ‖ coronis ς ‖ temptat relevare *Housman* 182 solitos ς ‖ longos/ (que *eras*) ***M*** 183 Viderat haec *Bothe* 185 posset (sit *s l μ*) ***N*** *μ* ς ω *vulgo*, possit ***M F*** ς* 186 Confodit *ccBersm et Bonon* ‖ aspexerat *μ* ***h*** ς, conspexerat ς 187 parua/ (que *eras*) ***M*** 188 ^{uo2}ucis (uocis *i mg m 2*) ***M*** ‖ retesta *μ*, reiecta ς 189 sc^{r2}obibus ***M*** ‖ discessit *vel* descendit ς 190 Creb⁹ (⁹ *a m 2*) *μ* ‖ ubi ς ‖ crescere ς 192 agricola ***M***, auricolam ***h***, agrilam (agricolam *i mg m 2*) *μ*, agricolis *vel* arcanum *Burm* ‖ nam leni *vel* leni iam ***g*** ‖ leui—haustro *μ* 193 coarcuit ***M l***, redarguit ς 194 Vụltus (V *rubro atram scriptum*) abit thmo(lo *add m 2*) ***M***, Vultus ς *Ms Diez BSant 148ᵉ*, Uictor *ccPar et Reg Schepperus* ‖ (t *i r m 2*)molo ***N*** ‖ liquidum(que *om*) ***M h l***

angustum citra pontum Nepheleidos Helles
Laumedontiis Latoius adstitit arvis.
dextera Sigei, Roetei laeva profundi
ara Panomphaeo vetus est sacrata Tonanti:
inde novae primum moliri moenia Troiae
Laumedonta videt susceptaque magna labore
crescere difficili nec opes exposcere parvas
cumque tridentigero tumidi genitore profundi
mortalem induitur formam Phrygiaeque tyranno
aedificat muros pactus pro moenibus aurum.
Stabat opus: pretium rex infitiatur et addit,
perfidiae cumulum, falsis periuria verbis.
'non inpune feres' rector maris inquit et omnes
inclinavit aquas ad avarae litora Troiae
inque freti formam terras conplevit opesque
abstulit agricolis et fluctibus obruit agros.
poena neque haec satis est: regis quoque filia monstro
poscitur aequoreo; quam dura ad saxa revinctam
vindicat Alcides promissaque munera dictos
poscit equos tantique operis mercede negata

---

202 *Claud Marius Vict Alethias II 393*: tumidi convolvat labe profundi.

---

195 nepheleios (*corr i mg m 2*) μ 196 Laumedontiis (*cf quae dixi NJhbb 1894, 639 et de* u *correpta interpretes ad Cat 68, 74*) *scripsi*, Laoṭụmedontɪs^{e2} ***N***, Laumedonteis *ccGoth*, Laudomedonteis μ, Laodomedonteis ***M***, Laomedonteis ***X*** ω *vulgo* ‖ latoius ***F*** *A*, lotoius *V*, lato(i *i r m 2*)us ***N***, lato(l *vel* i *longum*)us ***M***, latous (tonius *i mg* μ^2) μ ***h*** ***l***, latonis ***e***, latonius ς *R*, *Δητωΐδης Plan* ‖ astitit ***M F h e*** 197 Dextra *R* ‖ rœtei ***F***, rœthei ***M***, rethei ***h***, rhœtei *cett vulgo* ‖ Sygaei Rhœtei *V*, Sigaei Rhœtaei *edd vett* 198 Panomphaeo *Raph Regius A vulgo*, *ἱερὸς τῷ Πανομφαίῳ Διΐ Plan*, panopeo ***O F e*** ς *R*, Panapeo *V*, panapeo μ ***l***, pan(o *ex* a *m 2*)peo ***h***, panopheo ς, ara iouis panopei *L* 199 Unde ς 200 Laumedonta (*cf ad 196*) ***N h*** *ccBerol et Zwiccav*, Laudomedonta μ, Laodome/ta^{don2} (n *eras*) ***M***, Laomedonta *cett vulgo* 201 tridentifero ***l*** ς ‖ rectore *vel* domitore ς 203 phrigieque ***N***, phrygioque ***e*** ς, frigioque μ ***h***, phrigiique ***l*** 204 Aedificat ***O*** ς *Merkel*^{2}, Aedificant ς* ς ω *vulgo olim*, Ẹdifficant ***F*** ‖ pactus ***M*** *Ms Diez BSant 148*^{e} *Merkel*, pacti/ ***N***, pacti (*corr* μ^2) ***X*** μ ς *R Jahn*, pacto—auro ς *A vulgo olim* 205 opus *s l* ***h*** 207 infit *cTwisden Bothe* 208 ad curuẹ^{auare2} ***N*** ‖ m(o)enia troiae (*cf 215*) ***g*** ς 209 cōpleuit ***O*** *Ms Diez BSant 148*^{e} *Merkel*^{2}, conuertit ***X*** μ ω *vulgo olim* 210 fructibus ***l*** ‖ obr. arua ς *Hs vulgo olim* 211 monstro (*omnia praeter* n *i r m 2*) ***F*** 213 V/ndicat (e *eras*) ***M***, U(e *ex* i)ndicat ***N***, Uendicat μ ***h*** ***e***^{2} ‖ pactos *vel* doctos ς, *θείους Plan*, divos (*coll Apoll II 5, 9, 12*) *post Lenzium Riese*, dios *Postgate*

bis periura capit superatae moenia Troiae.
nec, pars militiae, Telamon sine honore recessit
Hesioneque data potitur. nam coniuge Peleus
clarus erat diva: nec avi magis ille superbus
nomine quam soceri, siquidem Iovis esse nepoti
contigit haud uni, coniunx dea contigit uni.

Peleus et Thetis.

Namque senex Thetidi Proteus 'dea' dixerat 'undae,
concipe: mater eris iuvenis, qui fortibus actis
acta patris vincet maiorque vocabitur illo.'
ergo, ne quicquam mundus Iove maius haberet,
quamvis haud tepidos sub pectore senserat ignes,
Iuppiter aequoreae Thetidis conubia fugit
in suaque Aeaciden succedere vota nepotem
iussit et amplexus in virginis ire marinae.
Est sinus Haemoniae curvos falcatus in arcus:
bracchia procurrunt, ubi, si foret altior unda,
portus erat (summis inductum est aequor harenis).
litus habet solidum, quod nec vestigia servet
nec remoretur iter nec opertum pendeat alga,
myrtea silva subest bicoloribus obsita bacis
et specus in medio (natura factus an arte,
ambiguum, magis arte tamen), quo saepe venire

---

235 *sq* Et specus — ambiguum] *citat Priscianus VI 76, cf ad III 29.*

---

215 per⁀iura *l*, peritura ς 217 hisioneque ***N*** ‖ nam *i mg add* ***h***[2] ‖ iam coniuge *Bothe* 218 neque enim magis ***O*** ‖ ipse ***e*** ‖ superbus ***M***, super(bit *i r m 2)* ***N***, superbit ***X*** ***μ*** *ω vulgo* 219 numine *Hs* ‖ nepoti ***M*** *ccDresd Goth Medic R Hs vulgo*, nepotem ***N X μ*** *VA Jahn* 220 haud *i r* ***m***, hau(t *i r m 2)* ***F*** ‖ haud //uni coniūx (2) ***N*** 221 senes ***M*** ‖ de(a *i r m 2)* ***F*** ‖ proteus dux dixerat ***e***, proteus praedixerat ς ‖ sen. protheus thetidi d. d. ***μ*** ‖ ud(a)e ***μ*** ς *Bentley* ‖ *προεῖπε τῇ Θέτιδι ἐν τοῖς ὕδασι Plan* 222 iuueni *Excerpta Langermanni cStrozzan Hs vulgo olim* ‖ actis ***l*** ς *Plan Hs vulgo*, annis ***O F μ***, armis ***h m n p*** ς *ω*, athlis *Vollmer* 224 haberer ***μ*** 225 aut (*corr* ***m n***) ***O***, haut ***F e*** 226 con. uitat ς *Hs vulgo olim* 227 Inque sua ς *Gierig* ‖ eaci(y)dē ***h e***, eacidem ***l*** ‖ suc. iura ς 229 emoniae ***l*** ‖ modicos falc. ς *Bothe* ‖ sulcatus *cMenardi* 230 proc. qui si foret *Hs* 231 indictum (*corr* ***n***) ***O*** 232 solitum (*corr*) ***F*** 233 iter *s* ***l m*** ‖ iter // aquis (*praeter* a *omnia i r m 2)* ***N*** ‖ rem. aquis ς ‖ opertum ***n h*** ς *ω vulgo*, opt'ạ (*i e* opertus *ex* operta) ***M***, operta ***N F e l μ*** ς ‖ *οὔτε μὴν κεκαλυμμένα φύκια φέροι Plan* ‖ operta *fort verum, potuit enim poeta dicere algam opertam fuisse* (*cf ars I 620*) *litore super inpendenti* 234 Myrtica ***M*** ‖ (ed *i r m 2*)ita (ł obsita *sscr m 3*) ***N***, edita ς 235 et specus (*cf Pr S G 1887, 9* et am III 1, 3*) *Priscianus cBas*, Est specus ***A*** *ω vulgo* 236 *om* (*i mg m 2*) ***N*** ‖ Ambiguum est ***n*** ς ***R***

frenato delphine sedens, Theti, nuda solebas.
illic te Peleus, ut somno vincta iacebas,
occupat et, quoniam precibus temptata repugnas,
vim parat innectens ambobus colla lacertis;
quodnisi venisses variatis saepe figuris
ad solitas artes, auso foret ille potitus.
sed modo tu volucris (volucrem tamen ille tenebat),
nunc gravis arbor eras (haerebat in arbore Peleus).
tertia forma fuit maculosae tigridis: illa
territus Aeacides a corpore bracchia solvit.
isque deos pelagi vino super aequora fuso
et pecoris fibris et fumo turis adorat,
donec Carpathius medio de gurgite vates
'Aeacide', dixit, 'thalamis potiere petitis:
tu modo, cum rigido sopita quiescit in antro,
ignaram laqueis vincloque innecte tenaci.
nec te decipiat centum mentita figuras,
sed preme, quidquid erit, dum, quod fuit ante, reformet!'
Dixerat haec Proteus et condidit aequore vultum
admisitque suos in verba novissima fluctus.
pronus erat Titan inclinatoque tenebat
Hesperium temone fretum, cum pulchra relecto
Nereis ingreditur consueta cubilia saxo.
vix bene virgineos Peleus invaserat artus:

---

237 f(r *ex* l)enato **M** ‖ theti/ **N** ‖ thetis uda *cCantabr* 238 uincta **M** **e** **l** ς **R** *vulgo*, uicta (ł n *sscr* **n**) **N** μ **h** **g** *VA*, ui(cta *i r m 2*) **F** 239 precibus quoniam μ 240 amb. uincla *ccOxon et Pal* 241 uenisset (es *sscr m 2*) **M**, ueniss(es *i r m 2*) **F** ‖ mutatis saepe μ 242 ausu **e**, ausa ς, uoto *cGronov* 243 *sq parenth bis posui* ‖ Nam modo *ccHamb et Sulmon* ‖ seu modo tu — seu grauis *Hs* 244 arbore(as *i r m 2*) herebat **M** ‖ era(s *i r ex* t) **e** 245 tegridis μ 247 Isque **A** ω, Iamque ς, Inque **p**, Inde *ccBas et Senat Hs vulgo olim*, usque (*sed cf 160 IV 212*) *Merkel*^{2} ‖ deum ς 248 odorat **M**, (o *ex* a *m 2*)dorat **N** 250 Aeacida *ccTwisden et Voss Hs vulgo olim* 251 Tu/ modo **N** ‖ cum rigido **M** *ccBonon et Medic* **R** *Merkel*^{2}, cum (g *i r m 2*)e(l *i r m 2*)ido **N**, cum gelido *cett Plan VA vulgo olim* ‖ quiescit (*cf Comm in Cat p 84 Friedrich*) **A** *VA Korn*, quiescet **g** ς **R** *vulgo*, quieuerit ς 253 *sq* mutata figuras *cMed.*, mutata figuris (*s l ras*) μ, ment. figuris ς ‖ Neu te decipiat — perprime *Hs* 255 hoc **e** 256 Ammisitque **M** ‖ uultus **h** 257 petebat (*corr* μ^2) μ ς ‖ inclinatoque tepebat *cGoth et ad Stat silv p 311 Markland* 258 pulcha (*corr m 2*) **M** ‖ relecto *Merkel*^{2}, relicto **A** ω *vulgo olim* 259 *i l* **F**^{2} ‖ cub. saxo **O** ς *Merkel*^{2}, cub. ponto μ **F**^{2} ς* **R** *vulgo olim*, c. fluctu ς *VA* 260 euinxerat *vel* deuinxerat *vel* innexerat ς

illa novat formas, donec sua membra teneri
sentit et in partes diversas bracchia tendi;
tum demum ingemuit, 'neque' ait 'sine numine vincis'
exhibita estque Thetis. confessam amplectitur heros
et potitur votis ingentique inplet Achille.
Felix et nato, felix et coniuge Peleus
et cui, si demas iugulati crimina Phoci,
omnia contigerant. fraterno sanguine sontem
expulsumque domo patria Trachinia tellus
accipit. hic regnum sine vi, sine caede regebat
Lucifero genitore satus patriumque nitorem
ore ferens Ceyx, illo qui tempore maestus
dissimilisque sui fratrem lugebat ademptum.
quo postquam Aeacides fessus curaque viaque
venit et intravit paucis comitantibus urbem,
quosque greges pecorum, quae secum armenta trahebat,
haud procul a muris sub opaca valle reliquit,
copia cum facta est adeundi tecta tyranni,
velamenta manu praetendens supplice, qui sit
quoque satus, memorat, tantum sua crimina celat
mentiturque fugae causam: petit, urbe vel agro
se iuvet. hunc contra placido Trachinius ore

Peleus apud Ceycem.

---

261 nobat (*corr m 2*) ***N*** ‖ sua forma ***M*** 262 Sensit ς* ς *Plan* ‖ tendi ***M*** ς *mg ed Gryph Hs vulgo*, tendit ***N F*** ς* ***g*** *RV*, tendens ***μ*** ς *Jahn* 263 Tunc *ccBersm et Dresd VA* 264 que *om* ***μ e*** ‖ exhibuitque Thetin (*coll VI 44*) *Capoferreus* 265 ***i l F***² ‖ ingentemque (*corr* ***n***) ***O*** ‖ achillem (ł ingenti achille *i mg m 2*) ***M***, achille/ ***N*** 266 felix est *NJhbb 1888, 267 Polle* 267 crim. fratris ς 269 domu ***l*** ‖ patri(a *ex* ę *m 2*) ***F***, patrię ***l***, patriaque ***h e*** ς ‖ trachinia ***μ e*** ς *VA*, tracinia ***M F h l*** ς, thrac(h)inia ***N R*** 270 sine ui *i mg* ***h*** ‖ tenebat ***μ*** ς *Hs vulgo olim*, rege parabat ***F***, gerebat (*sed cf am III 10, 46*) *Housman* 272 ceix ***M μ*** ‖ et illo ***μ*** 273 Dissimilemque ***M*** ς ‖ Dissimilisque sibi ***g*** 275 pauci(s *i r ex corr*) ***M*** 276 *om* (*i l* ***n***) ***O*** ‖ greges secum quae *unus Heinsii Bothe* ‖ pecorum et quae sec. *cBerol Plan*, pec. secumque arm. *cSenat* 277 276 ***F h l R*** 277 (H *add m 2*) Au(d *ex* t *m 2*) pr. am(u *ex* o *i r m 2*)ris ***M*** ‖ hau(t *i r m 2*) ***F*** 277*sq distinx* (*ut a v 278 apodosis incipiat*) *Jahn, olim puncto post* reliquit (*277*) *posito apodosin aut ab* et intravit (*275*) *aut a v 276 exordiebantur* 278 adendi ***μ*** ‖ ad. tecta ty(i)ranni ***A*** *Plan VA Jahn*, ad. prima t. ς (*i mg* ***n***) *R vulgo* 279 qui(s *add m 2*) ***N*** ‖ quis sit *Jahn* 280 Quo/que (s *eras*) ***F*** ‖ tamen sua ***μ*** 281 Mentitusque (*fort recte*) ς *Hs vulgo olim* ‖ "causam "fuge ***l*** ‖ causam // petit ***e*** ‖ petit *i r* ***F***² ‖ et petit *probante Jahn cZwicc* 282 Setuat (secubat *vel* seiubat *i mg m 2*) h. c. placi(d *ex* t)o ***M*** ‖ Se recipi *cBas* ‖ '*videtur* tuet *legi*' *adscriptum*

talibus adloquitur: 'mediae quoque commoda plebi
nostra patent, Peleu, nec inhospita regna tenemus.
adicis huic animo momenta potentia, clarum
nomen avumque Iovem. ne tempora perde precando!
quod petis, omne feres tuaque haec pro parte vocato,
qualiacumque vides! utinam meliora videres!'
et flebat: moveat tantos quae causa dolores,
Peleusque comitesque rogant. quibus ille profatur:
'Forsitan hanc volucrem, rapto quae vivit et omnes
terret aves, semper pennas habuisse putetis:
vir fuit et (tanta est animi constantia!) iam tum
acer erat belloque ferox ad vimque paratus,
nomine Daedalion. illo genitore creatis,
qui vocat Auroram caeloque novissimus exit,
(cura mihi pax est) pacis mihi cura tenendae
coniugiique fuit, fratri fera bella placebant:

ł hunc ł trachinius²
est in Mscr Diez BSant 148ᵉ ‖ hic contra pl. tyrintius ***e*** ‖ tracinius *vel* thracinius (*ut 269*) *cett* 283 mœnia pl. ς ‖ p(h *i r m 2*)ebi ***F*** 284 petent (*corr m 2*) ***M*** ‖ tecta ς 285 Adicit (*corr m 3*) ***F***, Addicit ***l*** ‖ hoc animo ***M***, huic (huc²) an. ***l*** ‖ momenta *cVoss et pro div lect cGronov Hs vulgo*, monimenta ***A*** *VA*, monumenta ***m*** ς *R* ‖ *ἰσχυρὰς ὑπομνήσεις Plan* 286 O omen ***M*** ‖ nec ***F e μ*** ς *Hs vulgo olim* ‖ perde// ***N*** 287 tua(que *s l m 2*) ***e*** ‖ uocato ***i r n***, notato *mg ed Colon*, uideto ς *Hs* 288 Quali(a *i r m 2*)cūque ***F*** 289 moneat ***M*** ‖ quae tantos *ccBersm et Zwicc Hs vulgo olim* ‖ doloris ***F*** 290 *sic* ***M F μ*** ς *V vulgo* ‖ Peleus// comitesque ***N***, Peleus (que *om*) com. ***e l g*** ς, Peleusque et c. ***h***, Peleus et c. *R*, Et peleus comitesque ς *A* 291 rapt//q: uiuit (raptor *fuit*) ***M***, p̄to que ***F***, quae rapto *ccBersm et Zwicc* 292 pennis (*corr*) ***F*** ‖ putatis ***μ*** ς* ***g*** ς 293*sq versum 293 del Hs, quo deleto* putetis: frater erat (*294*) *coni Bentley, receperunt Merkel et Korn, deff versum* (*append ed exeg*) *Ehwald et* (*Rh Mus N F L VI 356*) *Helm . quae dedi in textu, leguntur in optimis libris, nisi quod recepi* iam tum; *quam coniecturam proposuit Fuß, idem suasit Adv cr II 89 Madvig* ‖ tanta est a. constantia tantum ***O***, tanta est a. c. quantum ***F*** ς* ς ω, quanta est a. c. tantum ***μ p*** ς *Jahn* ‖ quam tunc acer erat *Gronovius*, quondam acer erat *Siebelis* ‖ vir fuit (et—tanta est a. constantin—tantum acer erat b. f. ad v. paratus) nomine *sq distinx Ehwald* 294 Acer e. armisque potens belloque paratus *cGronov* 295*sq* creatis *Mnemos XXII 64 Damsté*, creatus ***A*** ω *vulgo* ‖ *distinx Damsté*, *punctum post* exit (*296*) *ponunt vulgo* ‖ nostro genitore creatus *praef p XXIII Riese²* 297 *om* ***l*** ‖ Cura mihi *sumpsi ex* ***M F g e*** ς *R et parenth posui*, Cu(lt *i r m 2*)a mihi ***N***, Culta mihi ***h μ*** ς *VA vulgo* ‖ tuendae (uel tenendae *sscr* ***μ***) ***μ*** ς *Plan A Gierig* ‖ *sensus est*: '*mihi cura pacis tenendae tum fuit* (*et est revera mihi cura pacis!*), *at fratri f. b. placebant*' ‖ cura mihi pax est (patriae mihi cura—fuit) *Vollmer* 298 *om* ***O***, *i l add* ***n***, *signum appinxit* ***m***, *habent* ***X*** ω ‖ Coniugi(umque *i r m 2*) ***h***

illius virtus reges gentesque subegit,
quae nunc Thisbaeas agitat mutata columbas.
nata erat huic Chione, quae dotatissima forma
mille procos habuit, bis septem nubilis annis.
forte revertentes Phoebus Maiaque creatus,
ille suis Delphis, hic vertice Cylleneo,
videre hanc pariter, pariter traxere calorem.
spem Veneris differt in tempora noctis Apollo,
non fert ille moras virgaque movente soporem
virginis os tangit: tactu iacet illa potenti
vimque dei patitur; nox caelum sparserat astris:
Phoebus anum simulat praereptaque gaudia sumit.
ut sua maturus conplevit tempora venter,
alipedis de stirpe dei, versuta propago,
nascitur Autolycus furtum ingeniosus ad omne,
candida de nigris et de candentibus atra
qui facere adsuerat, patriae non degener artis;
nascitur e Phoebo (namque est enixa gemellos)
carmine vocali clarus citharaque Philammon.
quid peperisse duos et dis placuisse duobus
et forti genitore et progenitore Tonanti
esse satam prodest? an obest quoque gloria multis?

---

320 *Vinc Bellov Spec hist VI 117*: ‘et obest quoque gloria multis’.

---

299 illa eius virtus *Capoferreus* ‖ gentes regesque *e* ς **300** thebæs **M**, tisbeas ***h***, thebeas ς *R* **301** N(a *ex* o)ta **M** ‖ quaedam notissima **M** ‖ laudatissima ς **302** mille procis placuit (*ex her 7, 123*) ς *Hs vulgo olim* ‖ n(u *i r m 2*)bilis ***N*** **303** phebusque ***l*** **304** cillen(e *ex* i)o ***μ***, cyllenaeo *Plan V* **305** pariter *semel* **M** ‖ c(a *ex* o *m 2*)lorem ***O μ***, colorem *Mscr Diez BSant 148*[e] **307** Non tulit *ccAmbr Berol Dresd Hs vulgo olim* **308** tetigit ***l*** ς *R* **310** praereptaque *A ω Jahn*, praeceptaque ς *Hs vulgo olim* **311** matur(us *i r m 2*) ***h*** **312** *om* (*i l m 2*) ***N*** **313** autolicus ***O F***, auctolicus ***h***, autylocus ***e*** **312 314 313 315** (*cum A facit μ*) μ^2 **315 314** ***F h*** *Bothe* **315/316** *om* ***O***, *i l add* ***n*** **315** adsueuit ***e***, assuerat ***h***, assueuit ***n*** **317** philammon *ccPar et Vratisl A vulgo*, phylammon **M**, philamon ***N F l g***, philemon ***h*** ς *Plan*, pilemon ***μ*** ς, pylemon ***e***, palemon ς **318** duos quid dis *unus Heinsianus Bothe* ‖ et displicuisse (a[2]) **M**, et displ(a *i r m 2*)cuisse ***N*** **319** Tonanti *Hs vulgo*, tonanti ***M μ e*** ς, tonante ***N F h l*** ς *ω*, τῷ Ὑψιβρεμέτῃ *Plan*, nitenti ς *Bentley*, comanti *prolus fast p 222 Merkel* **320** *sq* esse satae *post Heinsium Bentley* ‖ prod. gloria an (*corr*) ***N*** ‖ an obest q. gloria? multis obfuit, huic certe! quae *distinx Ehwald*

offuit huic certe! quae se praeferre Dianae
sustinuit faciemque deae culpavit; at illi
ira ferox mota est, „factis“ que „placebimus“ inquit.
Nec mora, curvavit cornu nervoque sagittam
inpulit et meritam traiecit harundine linguam.
lingua tacet, nec vox temptataque verba sequuntur,
conantemque loqui cum sanguine vita reliquit.
quam miser amplexans ego tum patriumque dolorem
corde tuli fratrique pio solacia misi!
quae pater haud aliter quam cautes murmura ponti
accipit et natam delamentatur ademptam;
ut vero ardentem vidit, quater impetus illi
in medios fuit ire rogos, quater inde repulsus
concita membra fugae mandat similisque iuvenco
spicula crabronum pressa cervice gerenti,
qua via nulla, ruit. iam tum mihi currere visus

---

321 proferre *l* ‖ danae (i *ssc*) ***M*** **322** *et* **323** que *om* ***μ*** **324** *i mg* h^{2} **325** Impulit *i r* h^{2}, Expulit *cBas R Schepperus* ‖ trauiecit ***μ*** ‖ transiecit uulnere ***h*** **326** tacet ***N*** ς *Hs vulgo,* iacet *cett Plan ω Jahn* ‖ temptaque ***μ*** ‖ secuntur ***l*** **328** *sq* quam miser amplexans ego tum patriumque d. corde tuli f. pio] *scripsi post Ehwaldum ea quae exstant in* ***M****, praeterquam quod* patriumque *sumpsi ex* ***N***. *haec enim dicit Ceyx*: ‘*quam (Chionen sc) amplexans ego miser pio corde et patrium dolorem (i e dolorem patris Chiones, qui idem erat frater Daedalion) tuli et fratri s. misi*’ ‖ Quam miseram‿plexans (^{2}) (*i e* miser amplexus *m 2*) ego tum patrisque d. ***M***, Quam miser (o pietas *i r m 2*) ego tum patriumque d. ***N***, Quam miser o pietas (ł amplexans *sscr* F^{3}) ego tum patruique (ł patrioque *sscr* F^{2}) d. ***F l*** ς, Quam miser o pietas ego tum patruique (trio *et sscr et i mg*) d. ***μ***, Quam misero . pietas . ego tum . patruoque d. ***e***, Quam miser o pietas ego sum patrisque d. ***h***, Quam miser amplexans ego tum patrioque ς ***R***, Quam miser o pietas ego tunc (tum ***g***, nunc *alii*) patrioque d. ***g*** ς *VA* ‖ patruoque *vel* patriumque ς ‖ quem (misera o pietas) ego tum patruoque dolorem Corde tuli *Hs vulgo olim,* quam miser amplexans e. t. patruoque d. *Merkel*^{2}, quo miser amplexus e. t. patrisque d. *Korn,* quam miser amplexans patris patruique d. *Hartman* ‖ quam miseram amplexans *Siebelis* **329** solacia *i r* ***n***, solamina ς ‖ s. misi (*cf 387 782 XIII 702*) ***M*** *cBonon Merkel*^{2}, s. misi dixi *Mscr Diez BSant 148*^{e}, dixi ***N X*** *VA vulgo* ‖ *καὶ τῷ οἰκτρῷ συγγόνῳ παραμυθίαν προσήνεγκα Plan* **330** Quod pater ***l*** ‖ (h *add m 2*)aud ***M***, haut ***F*** ‖ murmur(a *i r m 2*) ***e*** **331** Accepit (*corr*) ***h*** **332/339** quater—potitur *del Merkel*^{3} **332** impetus illi *i r* ***n*** **333** in (medios—repulsus *i r m 2*) ***N*** **335** scrabonum ***O***, scrabronum (*gl* hornuz *sscr* ***g***) ***g l*** *et in mg* ***μ***, scraboum ***μ*** ‖ lesa ***μ*** ς, impressa *Bothe* **336** ruit ***N μ h l*** ς *VA*, fuit (ł ruit *sscr* F^{3}) ***M F R***, ruit (ł fugit^{2}) ***e***, fugit ***p*** ς

plus homine est, alasque pedes sumpsisse putares.
effugit ergo omnes veloxque cupidine leti
vertice Parnasi potitur. miseratus Apollo,
cum se Daedalion saxo misisset ab alto,
fecit avem et subitis pendentem sustulit alis
oraque adunca dedit, curvos dedit unguibus hamos,
virtutem antiquam, maiores corpore vires,
et nunc accipiter, nullis satus aequus, in omnes
saevit aves aliisque dolens fit causa dolendi.'
Quae dum Lucifero genitus miracula narrat
de consorte suo, cursu festinus anhelo
advolat armenti custos Phoceus Onetor
et 'Peleu, Peleu! magnae tibi nuntius adsum
cladis' ait. quodcumque ferat, iubet edere Peleus,
pendet et ipse metu trepidi Trachinius oris.
Ille refert: 'Fessos ad litora curva iuvencos
appuleram, medio cum Sol altissimus orbe
tantum respiceret, quantum superesse videret,
parsque boum fulvis genua inclinarat harenis
latarumque iacens campos spectabat aquarum,
pars gradibus tardis illuc errabat et illuc,
nant alii celsoque exstant super aequora collo.

---

338 *del Hs* ‖ ergo homines *R* **339** parnassi *M aliquot edd vett* **340** se *s l add* ***m*** ‖ dadalion ***l*** **341** sustinet *μ* ***h*** ς **342** (h *add m 2*)amos *M* **343** uirtute antiqua *M* **344** Ut (*corr n*) ***O*** *Mscr Diez BSant 148*[e] ‖ nullis satus aequus] *scripsi quae videntur fuisse in* ***O F e l***, *hoc enim dicit poeta*: *'accipiter nullis aliis avibus similis natus, in omnes saevit'* ‖ a. nulli/ (s *eras*) sati/s (i *ex* u *per ras*) æquus *M*, nulli/ (s *eras*) satis equus ***N***, nullis satis (a)equus ***F e l*** *R Hs*, nulli s. aequus ***h*** *μ* ς *VA vulgo*, *καὶ νῦν ὀξύπτερος, οὐδενὸς ἀποχρῶντος αὐτῷ, στρουθίοις ἐπίσης ἅπασιν ἐπιτίθεται Plan*, nullo satus ales *Hellmuth*, nulli saturatus *Rappold*, multae insatiatus *Postgate* **348** aduocat ***l*** ‖ *Φωκαῖος Plan* ‖ foce(ius anetor *i r m 2*) ***N***, Onetor *JJHartman*, Anector *R*, Anetor ***A*** *VA* **349** Et pele peleu ***l***, Heu peleu peleu *cArondelian* ς *Hs vulgo olim*, O peleu peleu ς, En peleu peleu *cVoss*, et Peleu, heu Peleu *coni Hs* **351** *del Hs* ‖ et *s l add* ***m*** ‖ trepidi — oris *M μ* ***p*** ς ω *Merkel*, trepid(at *i r m 2*) t. (heros *i r m 2*, oris *i mg m 3*) ***N***, trepidat — heros ***F*** ς* ς *Plan vulgo olim*, trepidus — heros *probante Burm* ς ‖ tracinius *M* ***F h l***, thracinius ***N*** *R*, trahinius (tracinius *i mg*) *μ* ‖ trepido T. hospes *Polle* **353** a(p *ex* b *m 2*)puleram ***N*** ‖ //orbe ***F*** **354** Quantum — tantum *cGronov* ‖ uidetur ς **355** genua fuluis ***l*** ‖ incuruarat *cMed* ‖ haren(is *i r m 2*) ***F*** **356** L(a *i r m 2*)tarumque ***N*** ‖ campum ς *Hs vulgo olim* **357** et istuc ς **358** Nātalii (Natali *m 1*) ***m***, Nan(t *i r m 2*) alii ***N*** ‖ extant ***N e*** ς *VA Hs vulgo olim*, instant *M* ***F*** *μ* ***h l p*** ς *R Merkel*

templa mari subsunt nec marmore clara neque auro,
sed trabibus densis lucoque umbrosa vetusto:
Nereides Nereusque tenent (hos navita ponti
edidit esse deos, dum retia litore siccat).
iuncta palus huic est, densis obsessa salictis,
quam restagnantis fecit maris unda paludem.
inde fragore gravi strepitus loca proxima terret:
belua vasta, lupus! † niveisque paludibus exit
oblitus et spumis et sparsus sanguine rictus,
fulmineus, rubra suffusus lumina flamma.
qui quamquam saevit pariter rabieque fameque,
acrior est rabie: neque enim ieiunia curat
caede boum diramque famem finire, sed omne
vulnerat armentum sternitque hostiliter omne.
pars quoque de nobis funesto saucia morsu,
dum defensamus, leto est data. sanguine litus

---

359 mari/ (s *eras*) ***O*** ‖ marmore tecta *cGronov* ‖ neque auro ***O*** *μ ω Korn*, nec a. ***X*** *vulgo* **360** l^{v}ocoque umbr(osa *i r m 2*) ***h*** **361** tenet (n *sscr*) ***M*** ‖ ponti] templi *ς et i mg* ***n***, *item A Hs vulgo olim* **362** littor(e *ex* a) ***h*** ‖ sicco$^{at^2}$ ***M***, sicca(t *i r m 2*) ***N*** **363** Iucta/ (*corr m 2*) ***N*** ‖ huc (*corr m 2*) ***h*** ‖ raris obsessa *ς*, canis o. *Hs* ‖ operta *μ* **365*sq*** Inde fragore—lupus!] *sic distinxi*, terret lupus exitque *coniungunt vulgo* ‖ frag(ore *i r*) ***e*** ‖ grauis (s *add* ***n***) strepitus ***N*** *ς Plan VA*, grauis strepitus ***h*** *ς*, graui strepitu ***M F l g*** *ς R*, strepitus grauis (*corr*) ***e***, grau^{uis}ı strepitu^{tus} (grauis strepitus *i mg*) *μ* ‖ fr. graui strepitans *ccConstantii Fanens et Langermanni Hs vulgo olim*, fr. graui strepit et *Riese* **366** Bel^{v}la ***M*** ‖ lupus niueisque paludibus ***M*** *ς*, lupus (sil *i r m 2*)uisque palu(stri *ex* di *m 2*)bus ***N***, l. siluisque paludibus ***p***, l. siluisque palustribus *μ* ***X*** *ω Hs vulgo*, l. fuluisque palustribus *duo Heinsiani*, μέγα γάρ τι θηρίον λύκος τῆς λόχμης ἔξεισι καὶ τοῦ ἕλους *Plan*, lupus . ulvisque palustribus *Burm*, lupus, iuncisque palustribus (*cf VIII 336*) *Korn*, lupus mucisque palustribus *Merkel*², lupus mucisque paludibus *Polle*, lupus fulvusque paludibus *Trans-act Oxf Ph Soc 1882/1883, 30 Ellis* ‖ *cum* ***O*** (niueisque paludibus) *hoc loco corruptus sit*, ***X*** (siluisque palustribus) *interpolatus, possis temptare* fulvisque (*cf X 733*) *vel* luteisque (*cf I 434 fast I 158*) paludibus **367*sq*** Oblitus est *ς*, Obsitus et *ccCaelest et Sulm* ‖ spumas ***M*** ‖ et sparsus *recepi ex* ***M*** *cSenat*, et (crasso *i r m 2*) ***N***, et crasso *μ* ***X*** *Plan ω Jahn*, et spisso *ς Hs vulgo olim*, et sparso *cGoth* ‖ spumis, exspersus *Merkel*² ‖ rictu fulmineus *Const Fanensis* **368** Fulmineus ***A*** *ω Plan Jahn*, Fulmineos (*sed cf VIII 355 alia*) *ς Hs vulgo* ‖ raua suff. *Scaliger* ‖ suffussus ***N*** ‖ Rubraque fulminea suffusus l. f. *μ* **371** famen ***M*** ‖ famem satiare *ς Hs vulgo olim*, fam. sedare *ς*, fam. lenire *ς* **372** host. omne ***N*** *unus Heinsianus V Hs vulgo*, omn(e *ex* i *i r*) ***M***, omnes *μ* ***X*** *Plan RA Jahn*

undaque prima rubet demugitaeque paludes. —
sed mora damnosa est, nec res dubitare remittit:
dum superest aliquid, cuncti coeamus et arma,
arma capessamus coniunctaque tela feramus!'
 Dixerat agrestis; nec Pelea damna movebant,
sed memor admissi Nereida conligit orbam
damna sua inferias exstincto mittere Phoco.
induere arma viros violentaque sumere tela
rex iubet Oetaeus; cum quis simul ipse parabat
ire, sed Alcyone coniunx excita tumultu
prosilit et nondum totos ornata capillos
disicit hos ipsos colloque infusa mariti,
mittat ut auxilium sine se, verbisque precatur
et lacrimis, animasque duas ut servet in una.
 Aeacides illi: 'pulchros, regina, piosque
pone metus! plena est promissi gratia vestri.
non placet arma mihi contra nova monstra moveri:
numen adorandum pelagi est!' erat ardua turris,
arce focus summa, fessis loca grata carinis:

---

375 rubent *cRottendorphianus Hs* ‖ permugitaeque *malit Riese* 377 (ad *i r m 2*) arma ***N***, ad arma ς 378 capesamus ***h*** 379 et Pelea *Faber* ‖ dicta movebant *Bothe* 380 orbẹ̄ (am *adscr m 2*)***M***, orb(a^m *i r m 2*, e *eras videtur*) ***N*** 381 Damna sua ***μ h*** *cPar et e coni Bentley*, Damna sua (s *partim eras*) ***F***, D. suo ***M l*** ς *ω Hs vulgo olim*, Damna (ł sui[2]) hęc ***e***, D. su(i *i r m 2*) ***N***, D. sui ς *Jahn* 383 Oetaeus ς *A*, oetheus ***l***, /etheus ***N***, etheus (re *sscr m 2*) ***M μ***, otheus ***F***, ẹthereus (i. ceix ł ęthеus ab ethe monte *sscr* ***e***[2]) ***h e n***, *αἰθέριος Plan* ‖ cum queis simul ire *Mscr Diez BSant 148ᵉ* 384 alcione ***M F l***, alcinoe ***h*** 385 tortos ς 386 Dissicit ***F e h***, Dissidit (deicit *i mg*) ***l***, Dissecat (*i mg corr* ***μ***) ***μ*** ς, Discutit *vel* Dissipat *vel* discidit ς 387 Ẹ uetat (v̇ mittat *sscr m 2*) auxilium — uerb(i *ex* a *per ras*)sque ***M*** ‖ Praestet ut aux. *Merkel*[2], Euocet aux. *Riese*[1] ‖ mittere auxilium *latinum esse negat Ciofanus* 388 duas conseruet *ccThuan et Voss* 389 Aeacides inquit pulchros ***N***, A. dixit pulch. ***p*** *cSenat R* 390 prom. gloria ς ‖ ûri (= vestri, u *ex corr m 2*) ***N***, nostri ς ‖ pr. gratia voti *Hs* 391 mouere ς *RV* 392 t̄rris (terris, turris?) ***N*** 393 Arce focus summa ***n*** *cVat Hs Ehwald*, Arce locuṣ (*i e* loci *ex* locus) summa ***M***, A. (f *ex* l *m 2*)ocus s. ***N***, A. locus summus (ł summa *sscr m 2*) ***F***, Arte locus s. *Mscr Diez BSant 148ᵉ*, A. loci summa ***p*** *Baumg-Crusius*, A. patens summa *probante Burm cBas Merkel*, A. locus summa ***μ*** ς* ς *ω Jahn*, a. faces *vel* pharus summa *Hs*, a. iugi summa *Korn* ‖ ardua tectis Arce pharus summa *Bothe* ‖ fessis loca grata c. ***A*** *ω*, *πύργος τῆς χώρας ἀκρόπολις, ταῖς ἀπειρηκυΐαις τῶν νεῶν πρόσφορος χῶρος Plan*, fessis nota grata (*item Adv crit II 90 Madvig*) *vel* fessisque notata *vel* fessisque petita *Baumg-Crusius*, fessis lux grata *Merkel*[2] ‖ turre focus — lux grata *Siebelis*

adscendunt illuc stratosque in litore tauros
cum gemitu adspiciunt vastatoremque cruento
ore ferum, longos infectum sanguine villos.
Inde manus tendens in aperti litora ponti
caeruleam Peleus Psamathen, ut finiat iram,
orat, opemque ferat; nec vocibus illa rogantis
flectitur Aeacidae: Thetis hanc pro coniuge supplex
accepit veniam; sed enim revocatus ab acri
caede lupus perstat, dulcedine sanguinis asper,
donec inhaerentem lacerae cervice iuvencae
marmore mutavit. corpus praeterque colorem
omnia servavit: lapidis color indicat illum
iam non esse lupum, iam non debere timeri.
nec tamen hac profugum consistere Pelea terra
fata sinunt: Magnetas adit vagus exul et illic
sumit ab Haemonio purgamina caedis Acasto.

Ceyx et Alcyone. Somnus.

Interea fratrisque sui fratremque secutis
anxia prodigiis turbatus pectora Ceyx,
consulat ut sacras, hominum oblectamina, sortes,

---

405 *Eutyches Ars I 3* (*Keil V 469*): et indico tam indicis longa i antecedente . . . quam indicas ut . . . apud Ovidium in XI libro metamorphoseon: Omnia—indicat illud [illum *ex* illud *B*], apud eundem in XV [596]: 'Cornua fronte gerit, quem vobis indicat auctor'.

---

394 Descendunt ς ‖ illic ***l*** ‖ stratos in littora ***e*** **396** longosque ς ‖ infectos (*corr i mg m 2*) ***μ*** **397** manum ***h*** **398** psamathen ς *Plan A vulgo*, psamaten ***N F h***, psamatem ***μ***, ịp̣sa ṃ̇ mathen (*puncta pallidiore atram addita videntur*) ***M***, psamantem ***l***, ph(s *a m 2*)almacem ***e***, samathen ***g*** **399** precantis ***e*** **400** eacid(is *i r m 2*) ***N***, aeacidis ***l*** *Mscr Diez BSant 148*[e] **401** sed enim irrevocatus ς *A* ‖ ab acri ***A*** (*i r* ***n***) *RA*, ab arci *V*, inagris ***M*** *Mscr BSant 348*[e], in acri (*sed cf NJhbb 1894, 194*) *Merkel* **403***sq* inhaerenti *vel* inhaerentis (*sic Bentley*) ς ‖ inhaerentis mut. corpus, praeterque *coniunx Burm* **404** Mutauit psamate (uel corpus *sscr* ***μ***) ***μ p*** ς ‖ praeterque ***μ*** ς *Hs vulgo*, pariterque (*sic i mg* ***μ***²) ***A*** *ω* **405** Omnia mutauit *i r m 2*) ***h***, nomina servavit *Micyllus* ‖ illud *Eutyches* **407** considere *Hs* **408** magetas ***M h***, magnetes ***e*** ‖ adiit ***M*** ‖ et *om* ***h*** ‖ illuc ***O*** **409** Aemonio *cDresd* ‖ acastro ***h***, achasto ***μ*** **410** fratrique (s² above) — secuti(s *i r m 2*) ***N***, secuti *Ben* **411** anxi'ṭ (*i e* anxius ex anxit) ***M*** ‖ ceix ***M*** **412** Consul(a *ex* i *m 2*)t ***N*** ‖ obiectamina (ał oblectamina *sscr* ***l***) ***F l*** ‖ hominum solamina *ep VI 317 Fabri*, animi oblectamina *vel* omni luctamine *vel* remi luctamine *Bentley*, hom. oblenimina *Korn*, h. temptamina *vel* observamina *praef p XXIII Riese*

ad Clarium parat ire deum; nam templa profanus
invia cum Phlegyis faciebat Delphica Phorbas.
consilii tamen ante sui, fidissima, certam
te facit, Alcyone; cui protinus intima frigus
ossa receperunt, buxoque simillimus ora
pallor obit, lacrimisque genae maduere profusis.
ter conata loqui ter fletibus ora rigavit,
singultuque pias interrumpente querellas
'quae mea culpa tuam', dixit 'carissime, mentem
vertit? ubi est, quae cura mei prior esse solebat?
iam potes Alcyone securus abesse relicta?
iam via longa placet? iam sum tibi carior absens?
at, puto, per terras iter est, tantumque dolebo,
non etiam metuam, curaeque timore carebunt!
aequora me terrent et ponti tristis imago:
et laceras nuper tabulas in litore vidi
et saepe in tumulis sine corpore nomina legi.
neve tuum fallax animum fiducia tangat,
quod socer Hippotades tibi sit, qui carcere fortes
contineat ventos et, cum velit, aequora placet!
cum semel emissi tenuerunt aequora venti,
nil illis vetitum est, incommendataque tellus
omnis et omne fretum est. caeli quoque nubila vexant

---

413 clariū *ex corr m 2* (claru *fuit*) ***M***, clari(u^m^ *i r m 2*) ***N***, c(l *ex* r)arium ***F***, cla^i2^rum ***e*** ‖ clarium rogat *Ben* ‖ profanis ς **414** phlegiis ***l*** ς, phlegyis *VA*, *τοῖς Φλεγύαις Plan*, p^h2^legiis ***M***, Plegiis *R*, fl(e *i r m 2*)giis ***N***, flegÿis ***F***, phegiis ***h g***, phlegris ***μ*** ‖ faciebant *ccBas et Voss Hs vulgo olim* **415** certum *Ms Diez BSant 148^e^* **416** alconoe ***l***, alcione ***M*** ς, halcyone ς **417** /ora (h *eras*) ***M*** **418** abit *vel* adit *vel* habet ς **419** ligavit *apud Bothium p 174 JHVoss* **420** interrupere ***p*** ‖ querelas (*sic plerumque*) ***F h l*** **421** *sq* tuam uertit ***M*** ‖ karissime ***M F e*** ‖ tuam uertit, c., mentem? eia ubi iam, quae cura mei prius *Hs* **422** Est ubi namque cura mei ***M*** ‖ Uertit ubi est *et* solebat *i r* ***n*** ‖ est *om* ***e*** ‖ prius ***l*** ς *Hs vulgo olim* **423** *om* ***N***, *i mg* ***n*** ‖ alcione (*sic saepe*) ***M F*** ‖ abire ***μ*** *ccBersm et Patav*, adesse ***e*** **424** abscens ***l*** ‖ *puncto post* absens *incidebant ante Jahnium* **426** *del Gronovius* ‖ Non etiamque₂ metu ***M***, metuamque *i mg* ***m*** ‖ tremore *Bothe* ‖ carebunt*? A* **427** terrent ac *Bothe* ‖ pontis ***l*** **428** En lac. ***e***, Elaceras ***l***, Nam laceras *cSenat* **429** titulis (ł tumulis *sscr* ***l***) ***F l***, in tumulis *i mg* ***h***² **431** hypotates ***F***, hypotades ***l***, ipodates ***h*** ‖ carcere *ex corr* (corpore *fuit*) ***F*** ‖ carc. uentos ***l μ*** **432** fortes et ***l μ*** ‖ placat ***M***, mulcet *cGronov* **433** tenuerunt caerula (*vel* aera) fratres *Hs* **434** est *om* ***h*** **435** est *om* ***l*** ς *R*, *del Hs vulgo* ‖ uerrunt *cBas Bothe*

excutiuntque feri rutilos concursibus ignes.
quo magis hos novi (nam novi et saepe paterna
parva domo vidi), magis hos reor esse timendos.
quod tua si flecti precibus sententia nullis,
care, potest, coniunx, nimiumque es certus eundi,
me quoque tolle simul! certe iactabimur una,
nec nisi quae patiar, metuam, pariterque feremus,
quidquid erit, pariter super aequora lata feremur.'
    Talibus Aeolidis dictis lacrimisque movetur
sidereus coniunx; neque enim minor ignis in ipso est.
sed neque propositos pelagi dimittere cursus,
nec vult Alcyonen in partem adhibere pericli,
multaque respondit timidum solantia pectus.
non tamen idcirco causam probat; addidit illi
hoc quoque lenimen, quo solo flexit amantem:
'longa quidem est nobis omnis mora: sed tibi iuro
per patrios ignes (si me modo fata remittant!),
ante reversurum, quam luna bis inpleat orbem.'
    His ubi promissis spes est admota recursus,
protinus eductam navalibus aequore tingi

---

440 *sq Hist Apoll 24 p 44, 9sq Riese*[2]: coniunx vero ... profusis lacrimis (*cf ap Ov 418*) ait 'care coniunx ... pariter navigemus'.

456 *Quint Inst Or IX 4, 65*: cum uersus cluditur Appennino et armamentis et Oreione (*illud* Appennino *referunt ad Pers sat 1, 95, sed cf met II 226* nubifer Appenninus *et Aen III 517* circumspicit Oriona).

---

436 feri *scripsi*, feri (s² *sscr*) ***N***, fere ***M*** *Mscr Diez BSant 148*[e], feris *cett ω vulgo* ‖ incursibus ***μ***, occursibus *cBas*, concussibus *ccAmbr et Barberin* 437/438 *om* ***O***, *i l n* 437 magis hos ***μ h l*** ς *ω*, mag. hoc ***F n*** ς *Hs*, m. hoc (ł hos *sscr m 2*) ***e*** 439 Quo tua siç ***M*** ‖ precibus flecti ***h*** 440 care potens ***l*** ‖ potes (ł le² *sscr*) c. nim. (es *add m 2*) certus ***h*** 441 iactabimur ***e***, iactabimus (*corr*) ***μ*** ‖ unus *Mscr Diez BSant 148*[e], undis ***μ*** ς, unda *vel* alto ς 442 Nec si qua (*corr*) ***μ*** 443 Quicquid ***F*** ‖ pariter *om* ***l*** ‖ feremus ***h***, vehemur *vel* trahemur *Hs* 444 aeolidos ς *Hs vulgo olim* 445 Sydereus ***O*** ‖ coniux ***N*** ‖ neque iam minor ***e*** ‖ in illo (*corr*) est ***μ*** 446 praepositos ***l*** 447 Nec tulit *cMedic Bothe* ‖ altionē (*sic*) ***F***, alcionem ***l***, alchyonē ***e***, alcinoen ***h*** 448 solatia (‾² *sscr*) ***O*** 449 Nec tamen ς *Hs vulgo olim* ‖ illi (*Alcyonae sc, cf IX 356*) ***M F l*** *cGoth*, illis *cett ω vulgo* 450 flectit ***l*** 451 est *om ccBersm et Senat del Hs vulgo olim* 452 Per apatrios ***h*** ‖ me, si modo *p 145 Hartman* ‖ fa/ta (c *eras*) ***M***, uota (*cf Hellmuth p 230*) *cNicolav* ‖ remittant ***O h*** ς *ω Jahn*, remittent ***F e l*** ς *Hs vulgo*, remittunt ***μ*** 453 quam bis luna ***F h l*** ς 454 p//missis (*i e* promissis, er *eras*, p *ex* p *m 2*) ***M*** 455 et ductam ***h*** ‖ tingui ***F***, tangi (ł tingui *adscr m 2*) ***e***

aptarique suis pinum iubet armamentis.
qua rursus visa, veluti praesaga futuri,
horruit Alcyone lacrimasque emisit obortas
amplexusque dedit tristique miserrima tandem
ore 'vale' dixit conlapsaque corpore toto est.
Ast iuvenes, quaerente moras Ceyce, reducunt
ordinibus geminis ad fortia pectora remos
aequalique ictu scindunt freta. sustulit illa
umentes oculos stantemque in puppe relicta
concussaque manu dantem sibi signa maritum
prima videt redditque notas; ubi terra recessit
longius, atque oculi nequeunt cognoscere vultus,
dum licet, insequitur fugientem lumine pinum.
haec quoque ut haud poterat spatio submota videri,
vela tamen spectat summo fluitantia malo;
ut nec vela videt, vacuum petit anxia lectum
seque toro ponit: renovat lectusque locusque
Alcyonae lacrimas et quae pars admonet absit.

---

473 *Priscianus VIII 36*: 'resto restiti', 'consto constiti', 'prosto prostiti'. Ovidius tamen 'abstit' pro 'abstitit' protulit in XI metamorphoseon: 'Alcyonae [alcyone *RGLK*, altione *DH*. alcione *B*] lacrimas et quae pars admonet [ammonet *L*] abstit'. et 'absisto' enim et 'absto' 'abstiti' facit.

---

456 Aptarique *X ω vulgo*, Armarique *fort recte* (*cf XIII 581 et Hermes XXXIX 56*) ***O*** ***μ*** ***ς*** *Mscr Diez BSant 148*[e], ornarique *Burm* ‖ iubet armaque mentis (*corr*) ***g*** 457 Qu(a *ex* o *i r m 2*) r. uis(a *ex* o *i r m 2*) ***N*** 458 altione ***F***, alcinoe ***h*** ‖ lacrimas emisit ***F***, lacrimas et misit ***μ*** ‖ abortas ***O h l μ*** 459 tristisque (*corr* ***μ***) ***μ l*** 460 tota est (*ex VI 293*) *ccBerol Dresd Goth Hs vulgo olim* 461 Ast ***M*** *Hs vulgo*, At (*cf Leo Sen I 214sq*) ***N X ω*** ‖ iuuuenes ***F*** ‖ (m *add m 2*)oras ***M*** 463 findunt ***ς*** ‖ sustinet ***ς*** 464 Humentes ***M F*** ‖ relicta (*Alcyone sc, cf her 3, 66*) *recepi ex* ***M F l ς***, re(curua *i r m 2*) ***N***, recurua ***e h F***[3] ***μ ς ω*** *vulgo*, reducta *vel* redunca *Hs* 465 d(a *i r m 2*)ntem ***M*** 466 prona videt *Hellmuth* 467 utque oculi *Hs* ‖ nequiunt ***μ*** 469 haut ***F*** ‖ ut (haut *sscr*) p. ***e***, haud (poterat *i mg m 2*) ***h*** ut potabit (haud poterat *ex* aut pot. *i mg*) ***μ*** ‖ semota ***ς*** ‖ uidere ***M*** 470 Vela *ex corr* (Vale *fuit*) ***F*** ‖ uolitantia *cCantabr* 472 luctusque loc. *cSenat*, lectusque torusque *cBas et post Gronovium Housman Journ of ph XVI 35, sed cf trist IV 3, 23* 473 Alcyonae *ccMedic et Voss Merkel*, Alcione ***M***, Alcyone *Priscianus*, Alęciones ***F***, Alciones ***μ h l***, Alcyonis ***e***, Alcyones ***g ς***, Halcyonae *Hs vulgo olim* ‖ ammonet ***M*** ‖ abstit (ut psian' dicit abstit pro abstitit *i mg* ***l***) *Priscianus et ex eo* ***l ς***, obstat *i r* ***e***[2], abst(at *alio atram add*) ***F***, abs(ta *i r*)t ***μ***, abstet ***ς***

Portibus exierant, et moverat aura rudentes:
obvertit lateri pendentes navita remos
cornuaque in summa locat arbore totaque malo
carbasa deducit venientesque accipit auras.
Aut minus, aut certe medium non amplius aequor
puppe secabatur, longeque erat utraque tellus,
cum mare sub noctem tumidis albescere coepit
fluctibus et praeceps spirare valentius eurus.
'ardua iamdudum demittite cornua' rector
clamat 'et antemnis totum subnectite velum.'
hic iubet: inpediunt adversae iussa procellae,
nec sinit audiri vocem fragor aequoris ullam.
sponte tamen properant alii subducere remos,
pars munire latus, pars ventis vela negare.
egerit hic fluctus aequorque refundit in aequor,
hic rapit antemnas. quae dum sine lege geruntur,
aspera crescit hiems, omnique e parte feroces
bella gerunt venti fretaque indignantia miscent.
ipse pavet nec se, qui sit status, ipse fatetur
scire ratis rector, nec, quid iubeatve velitve:
tanta mali moles tantoque potentior arte est.

---

488 *Lact Plac Comm in Stat Theb V 382*: Ouidius 'Egerit hic—in aequor'.

---

474 Portibus (v[2]) ***M***, Portubus ς *Hs vulgo olim* **475** pendentis *cVratisl* **476** Cornua(que *add m 2*) ***N*** ‖ totaque *ex* tantaque ***F***, tortaque ς **477** d(i *i r m 2*)ducit ***N*** ‖ que *om* ***e*** ‖ uenientisque ***R*** ‖ excipit ς *Burm* **478** Haud minus ***M*** ‖ non eminus (e *et* in *i r m 2*) ***N***, ł amplius *sscr* (*m 3*) ***n*** **479** se(ca *i r m 2*)batur ***e***, sequebatur ***p*** ‖ ultraque ***g*** ‖ longe aeque erat *Bach* **481** ualenti(us *ex corr m 2,* ualentior *fort fuit*) ***F*** **482** iamdudum demittite *coniunxit JHVoss*, iamdudum rector clamat *coniungebant vulgo olim* ‖ demittite *cGoth* ***A*** *Hs vulgo*, καθέλκετε *Plan*, demittere ***F*** *cZwicc*, dim(ittere *i r m 2*) ***h***, dimittere *ccSenatorii* ***R***, dimittite ***A V*** **483** amptēpnis ***M***, antennis (*sic saepe*) ***N h e*** ‖ tortum *Hs* ‖ subnect(ero *i r m 2*) ***h***, subnectere ς ***R***, subducite *vel* submittite *vel* submittere *similia* ς **484** Hinc ***l***, H(ec *i r m 2*) ***N***, **485** fragor aetheris *cMedic* **486** alii/ (s *eras*) ***M*** ‖ succedere (ł subducere[2]) ***e*** **488** que *om* ***M μ*** **489** antempnis ***μ***, amtēpnas ***M*** ‖ geruntur (na) ***N*** ς* ς. reguntur ***M F μ g*** ς **490** yems ***h*** ‖ a parte ***F e l*** ς, ex p. ***g*** **492** Ecce pavet *in Bibl Diez 1075 Hs* ‖ nec (se *i r m 2*)qui (sit *i mg m 2*) ***h*** ‖ qui(s *add m 2*) ***N***, quis ***g*** ς **493** uelitue (*cf Hermes XXXIX 52*) *recepi ex* ***O F μ l*** ς *Plan ω Jahn*, uelitque ***h***, uetetue (*cf trist I 2, 31*) ***e*** ς *Hs vulgo* **494** ma(li *i r m 2*) ***N*** ‖ tant(a *ex* o ***m n***)que ***O***, tantumque ***l***, tantaque ***g*** ς, totaque ς *Hs vulgo olim*, cautaque *coni Hs*, doctaque *Burm*

quippe sonant clamore viri, stridore rudentes,
undarum incursu gravis unda, tonitribus aether.
fluctibus erigitur caelumque aequare videtur
pontus et inductas adspergine tangere nubes;
et modo, cum fulvas ex imo vertit harenas,
concolor est illis, Stygia modo nigrior unda,
sternitur interdum spumisque sonantibus albet.
Ipsa quoque his agitur vicibus Trachinia puppis,
et nunc sublimis veluti de vertice montis
despicere in valles imumque Acheronta videtur,
nunc, ubi demissam curvum circumstetit aequor,
suspicere inferno summum de gurgite caelum.
saepe dat ingentem fluctu gravis icta fragorem
nec levius pulsata sonat, quam ferreus olim
cum laceras aries ballistave concutit arces,
utque solent sumptis incursu viribus ire
pectore in arma feri protentaque tela leones,
sic ubi se ventis admiserat unda coortis,
ibat in arma ratis multoque erat altior illis.
Iamque labant cunei, spoliataque tegmine cerae
rima patet praebetque viam letalibus undis.

---

495 stridere *cSenat* ‖ (ru *i r m 2*)dent$^{e^2}$is ***N*** **495/496** *del Merkel*[2] **496** ventorum incursu *Bothe vulgo olim,* ‖ (to *i r*)ni$^{r^2}$tibus ***e*** **497** celumque *i r* ***n*** **498** induct(u *ex* a)s asper(g *ex* n *m 2*)ine ***M*** ‖ tingere *cMoreti Burm vulgo olim* **499/500** *del Merkel*[2] **499** uertit ***A*** *ω Ehwald,* uerrit ***μ g ς*** *Hs vulgo* **501** que *om* ***μ*** ‖ sp. tumentibus *ccPal et Senat Bothe* **502** trachinia ***e μ ς*** *Plan vulgo,* thracinia ***R***, tracinia *cett* **503** Et modo *ccGoth et Gronov Hs vulgo olim* **504** acherunta *cSenat* **505** dimissę ***F l***, demissae *ccAmbr et Senat,* demissa ***p*** ‖ dem. pinum *cMenardi* ‖ circumst(e *ex* i *m 2*)tit ***F***, circumstitit ***e*** **506** suscipere ***l*** **507** fluctus ***l***, fluctum ***h*** ‖ fluctu grauis (*cf 496 VII 355 XII 118*) *recepi ex* ***M***, fluctus grauis *Mscr Diez BSant 148*[e], fluctu lat; (*i e* latus, l *et*; *i r m 2*) ***N***, fluctu latus ***X*** *ω vulgo* ‖ icta *i r* ***h***[2] **508** tonat *cDresd* **509** balistaue ***N F*** *Ehwald* ‖ contudit *cPal* **510/513** *del Merkel*[2] **510** que *om* ***l*** ‖ incursus ***M***, in cursus ***ς***, in cursu/ (s *eras*) ***N***, in cursu ***l ς*** *Hs vulgo olim* **511** a(rm *ex* nn)a ***M*** ‖ praetentaque ***ς*** *Hs vulgo olim* ‖ te(la *i r m 2*) ***N*** ‖ leonis (*corr* ***μ***) ***M μ*** **512** admiserat *Mscr Diez BSant 148*[e] ***ς*** *Hs vulgo,* amiserat ***M***, (co *i r m 2*)miserat ***N***, commiserat ***F e l ς*** *ω*, commi(scuit *i r m 2*) ***h*** ‖ cohortis ***O l RV***, choortis ***h***, coactis *ccFrancof et Pal Bothe* **513** multo tamen altior ***ς*** **514** ca^{r}edae ***M*** **515** que *om* ***h***

ecce cadunt largi resolutis nubibus imbres,
inque fretum credas totum descendere caelum,
inque plagas caeli tumefactum adscendere pontum.
vela madent nimbis, et cum caelestibus undis
aequoreae miscentur aquae; caret ignibus aether,
caecaque nox premitur tenebris hiemisque suisque.
discutiunt tamen has praebentque micantia lumen
fulmina: fulmineis ardescunt ignibus ignes.
  Dat quoque iam saltus intra cava texta carinae
fluctus; et ut miles, numero praestantior omni,
cum saepe adsiluit defensae moenibus urbis,
spe potitur tandem laudisque accensus amore
inter mille viros murum tamen occupat unus,
sic, ubi pulsarunt noviens latera ardua fluctus,
vastius insurgens decimae ruit impetus undae;
nec prius absistit fessam oppugnare carinam,

---

517 *sq Scholia in Lucan V 642 Us*: Ouidius 'Inque fretum credas— ascendere pontum'.

526 *Priscianus X 51*: 'salio salivi' vel 'salii' et 'salui', . . . Ovidius in XI metamorphoseon: 'Cum saepe adsiluit [assiluit *GL*, in(ad)siluit *K*] defensae moenibus urbis'.

516/519 *i mg* ***N*** 516 cadunt late ***p*** ‖ imbribus imbres ***e*** ‖ (i *ex* u *per ras m 2*)mbres ***M*** 517/519 *del Merkel*[2] 517 descende(re[2]) ***M***, discedere ς, desidere *Hs* 518 *om* ***M*** ‖ scandere ***F h l g*** ς *VA*, surgere ς, escendere *Crepund III 23 p 165 Gebhardus* 519 nimbis madent (*corr*) ***h*** 521 tenebrisque *frg Caesen et cLeid* ‖ suique ***R*** 522 micantia ***n g*** *VA Hs vulgo*, minantia ***N h e μ*** ς ***R*** *Jahn*, minācia[2] ***M***, minacia *Mscr Diez BSant 148*[e], mina(n[2])tia ***F***, minancia ***l g***, micacia *Hs, cf ad I 91* 523 Flumina fulminibus *Mscr Diez BSant 148*[e] ‖ fulmin(eis *i r m n*) ***M N***, fulminis ***μ*** ‖ candescunt ***e*** ‖ ignibus ignes *sumpsi ex* ***M*** *Mscr Diez BSant 148*[e], ignibus (un *i r m 2*)de/ ***N***, ignibus und(a)e ***μ X*** *Plan ω vulgo*, ignibus imbres *Cambr Ph Soc III 151 Housman* ‖ *magnifice et exquisite dicit poeta illos ignes nocturnos* (*sidera sc*), *qui modo* (*520*) *exstincti esse videbantur, tum fulminibus accensa arsisse et apparuisse* (*cf I 254 II 313 fast VI 439*) 524 Da(t *i r m 2*) ***N***, Dant ***l*** ς ‖ salt'[2] is (*i e* saltus *m 2*) ***M*** ‖ inter caua ς ‖ transtra car. *ccArond et Leid* 526 assiliit ***N*** ς, adsiliit ***e*** 528 m(u *ex* i *m 2*)rum ***F*** 529 noviens latera *Merkel*, noueni (*i r m 3*) latera ***n***, celsi (*i r a m 3 m*) latera ***M N h g*** ς *Plan ω Jahn*, celi latera ***F l*** ς, acres (ł celsi *sscr* ***e***[2]) latera ***μ e*** ς *Hs vulgo olim*, nauis (*vel* puppis) latera ς, caeci lat. *coni Hs*, caelum et lat. *Bothe* ‖ fluctu(s *add m 2*) ***M*** 530 decume ***l*** *cMedic* 531 es(is *ex* u)tit ***F***, esistit ***l*** ‖ obpugnare ***O***

quam velut in captae descendat moenia navis.
pars igitur temptabat adhuc invadere pinum,
pars maris intus erat. trepidant haud segnius omnes,
quam solet urbs aliis murum fodientibus extra
atque aliis murum trepidare tenentibus intus.
   Deficit ars animique cadunt, totidemque videntur,
quot veniunt fluctus, ruere atque inrumpere mortes.
non tenet hic lacrimas, stupet hic, vocat ille beatos,
funera quos maneant: hic votis numen adorat
bracchiaque ad caelum, quod non videt, inrita tollens
poscit opem, subeunt illi fraterque parensque,
huic cum pignoribus domus et quodcumque relictum est.
Alcyone Ceyca movet, Ceycis in ore
nulla nisi Alcyone est; et cum desideret unam,
gaudet abesse tamen. patriae quoque vellet ad oras
respicere inque domum supremos vertere vultus,
verum ubi sit, nescit; tanta vertigine pontus
fervet, et inducta piceis e nubibus umbra
omne latet caelum, duplicataque noctis imago est.
   Frangitur incursu nimbosi turbinis arbor
frangitur et regimen, spoliisque animosa superstes
unda, velut victrix, sinuataque despicit undas

533 *del Merkel*^{2} ‖ tendebat *duo Heinsiani et ad Stat Silv II 6, 70 Markland* 534 *om* **O**, *i l n*, *habent* **X** *ω* ‖ erant **F** ‖ haud(t) segnius (*cf VII 770*) **A** *Plan R V Jahn*, non segnius *R*, haud(t) secius (*vel* setius) *ad II 809 Hs vulgo*, h. sequius *Scaliger* ‖ omnis **F** 535 murum *om* **h** 536 *i mg* **N** ‖ mirum (v *sscr*) **M** ‖ tentibus (en *sscr m 2*) *e*, tuentibus ς 538 ueniunt **X** *μ* *VA Jahn*, ueni(u *i r ex corr*)nt **N**, ueniant **M** ς *R Hs vulgo olim* ‖ montes **p** ς 539 tenet hic (ac *sscr m 2*) **M** 540 numina ad. *in Bibl Diez 1075 Hs* 542 illi fratresque parensque ς *Hs vulgo olim*, fraterque paterque *e* ς, materque parensque (paterque ς *cDresd A*) ς 543 quodcumque **N** **F** *g* ς *Ehwald*, quodcū^{2}que (i *eras*, quodcuique *fuit*) **M**, quodcuicumque *e*, quodcuique *μ* **h** **l** ς *ω vulgo* 544/545 alcinoe **h** 544 Alcyne (o^2) **F**, Alcione **M** ‖ ceica **M** ‖ hore **M** 545 alcione **M** **F** ‖ desiderat *μ* ς 546 patrias q. *Hs* ‖ horas *i r* h^2 547 domo *e* ‖ flectere ς 548 Uertere ubi **l** 549 inducta species *Ms Diez BSant 148*^{e} 550 mortis **p** ς 551 *i mg* **N** ‖ in cursu **l** ‖ nymbis (i *ex* o) **F** ‖ arbos *Hs vulgo olim* 552*sq* animata **p** ‖ superstes (ł superbit^3) *e*, superstans *g* ς, superstat ς, superbit **p** ς ‖ superstans — sinuatas d. undas *Hs* 553 sinuatas *e* ς ‖ dispicit **M** ‖ undam **h** ‖ sin. d. alas (*i e antemnas*) *Burm*, sinuatas d. alnos (*i e navem ex alnis compactam*) *cCantabr Bothe*, sin. d. alveum *Bach*

nec levius, quam siquis Athon Pindumve revolsos
sede sua totos in apertum everterit aequor,
praecipitata cadit pariterque et pondere et ictu
mergit in ima ratem; cum qua pars magna virorum,
gurgite pressa gravi neque in aera reddita fato
functa suo est, alii partes et membra carinae
trunca tenent: tenet ipse manu, qua sceptra solebat,
fragmina navigii Ceyx socerumque patremque
invocat heu! frustra. sed plurima nantis in ore est
Alcyone coniunx: illam meminitque refertque,
illius ante oculos ut agant sua corpora fluctus,
optat, et exanimis manibus tumuletur amicis.
dum natat, absentem, quotiens sinit hiscere fluctus,
nominat Alcyonen ipsisque inmurmurat undis.
ecce super medios fluctus niger arcus aquarum
frangitur et rupta mersum caput obruit unda.
    Lucifer obscurus nec quem cognoscere posses
illa luce fuit, quoniamque excedere caelo
non licuit, densis texit sua nubibus ora.
    Aeolis interea tantorum ignara malorum
dinumerat noctes, et iam, quas induat ille
festinat vestes, iam quas, ubi venerit ille,

---

v2
554 pindumque ***F h l g*** ‖ reuolsos ***N***, reuolsos *cGronov*, reuulsos *cett vulgo* 555 ap. euerterit ***M*** ς *R Hs vulgo*, ap. euerteret ***μ X*** *VA Jahn*, apertum uerterit *probante* (*ZOG 1896, 868*) *Hilbergio* ***N*** ς, ap. uerteret ***g*** ς, ap. mitteret ς ‖ Pindumve vel Ossam Sede sua motos *Hs* 556 Pr. ruit ς *Hs vulgo olim* 558 aere ***μ N e*** ς *R*, aer(a *ex* e *m 2*) ***M*** 560 qui sc. ***e*** ‖ sceptra tenebat ς 561 remigii *ccGronov et Berol* 562 sed plur. ***X*** *ω vulgo*, (sed *i r m 2*)plur. ***N***, nam plur. *fort recte* ***M μ*** ‖ *potuit enim dicere poeta, Ceycem propterea frustra invocasse socerumque patremque, quia tum quoque nomen uxoris plurimum in eius ore esset* ‖ hora ***M*** ‖ ore est *sumpsi ex* ***N*** ς *R*, est *om* ***M X***, *del Hs vulgo* 563 Alcinoe ***h***, Alcione/ (m *eras*) ***M*** ‖ Alcyone est coniunx ***e*** ς 565/566 *om* ***M***, *i mg* ***m*** 566 iscere ***μ*** 567 alcinoen ***h***, alcionē ***M F***, alcyonē ***e*** ‖ ipsamque *Schepperus* 569 unde *i r* h^2 571 Illa luce fuit *recepi ex* ***M l*** F^3 *cVratisl*, I. fugit fuco ***F***, I. fugit lucem F^2, I. (nocte *i r m 2*) fuit ***N***, Illa in nocte f. *R*, Illa nocte f. l^2 ***μ*** ς* ς *Plan*
ł que2
VA vulgo ‖ quoniam cui ***e***, cui quamquam *ccArgent et Thysian* ‖ exc. Olympo *cReg Hs vulgo olim*, *εἰς τὸν οὐρανὸν ἐξελθεῖν Plan* 572 contexit nubibus
ra2
o. ***e*** ‖ sua texit ς 573 Aeol(ii *ex* u)s—igna ***M*** ‖ magnorum *R* 574 noctes (et *i r m 2*) ***N*** ‖ noctes // induat ille et iam quas (*corr*) ***F*** 575 ipse *A*

ipsa gerat, reditusque sibi promittit inanes.
omnibus illa quidem superis pia tura ferebat,
ante tamen cunctos Iunonis templa colebat
proque viro, qui nullus erat, veniebat ad aras
utque foret sospes coniunx suus utque rediret,
optabat, nullamque sibi praeferret; at illi
hoc de tot votis poterat contingere solum!
At dea non ultra pro functo morte rogari
sustinet, utque manus funestas arceat aris,
'Iri, meae' dixit 'fidissima nuntia vocis,
vise soporiferam Somni velociter aulam
exstinctique iube Ceycis imagine mittat
somnia ad Alcyonen veros narrantia casus.'
Dixerat, induitur velamina mille colorum
Iris et arcuato caelum curvamine signans
tecta petit iussi sub nube latentia regis.
Est prope Cimmerios longo spelunca recessu,
mons cavus, ignavi domus et penetralia Somni,
quo numquam radiis oriens mediusve cadensve
Phoebus adire potest; nebulae caligine mixtae
exhalantur humo dubiaeque crepuscula lucis.
non vigil ales ibi cristati cantibus oris
evocat Auroram, nec voce silentia rumpunt
sollicitive canes canibusve sagacior anser;
non fera, non pecudes, non moti flamine rami
humanaeve sonum reddunt convicia linguae:

---

578 Iunonia *Hs* 580 atque rediret ***h*** 581 et illi *Bothe* 583 profuncti (de *sscr m*) ***M F h e***, pro functi ς ‖ ro$\overset{ri}{\text{g}}$ata ***F*** 588 (Somnia *i r m 2*) ad ***h*** ‖ alcionen ***M***, alcinoen ***h***, alci(y)onē ***F e*** ‖ imitantia casus (*cf 626 et ex P I 2, 45*) ς *Gierig* 590 arcato ***N*** ς, arc/ato (c *et ipsum i r m 2*)to ***h***, arquato ς *ω Hs vulgo olim*, arguto *vel* aequato *alia* ς 591 sub rupe ς *Hs vulgo olim*, sub nocte ς ‖ spissa sub nube *Bentley* 592 chymerios ***N***, c(y *ex* i)merios ***μ***, cimerios ***M e l*** ‖ longi sp. recessus *cGronovii* 594 mediusque cadensque *cBerol* 596 Exalantur ***O F*** ‖ crep. noctis ς 597 ubi ***h*** ‖ uigi$\overset{l^2}{\text{la}}$ṛes ibi cristanṭiṣ (t *prius, item* s *alterum et puncta a m 2*: crisanti *fuit*) ***M***, cristanti (n *partim eras*) ***F*** 598 n$\overset{c^2}{\text{e}}$ uoce ***e***, non uoce ς *A* 599 Sollicitique ***h***, Sollicitaeue ς ‖ canibusque ***h e*** *Ben* ‖ garula nec progne stertentia pecṭora mulcet *i mg add* ***F***², *eundem versum i mg inferiore add et signo ad 599 revocavit* ***μ***, *eundem in textu post 599 habent* ***g*** ς *R* 600 Nec fera *ccBerol et Bersm* 601 *del Faber* ‖ somnum ***M***, sono ς ‖ conitia ***M***

muta quies habitat; saxo tamen exit ab imo
rivus aquae Lethes, per quem cum murmure labens
invitat somnos crepitantibus unda lapillis.
ante fores antri fecunda papavera florent
innumeraeque herbae, quarum de lacte soporem
Nox legit et spargit per opacas umida terras.
ianua nec verso stridores cardine reddit:
nulla domo tota est, custos in limine nullus.
in medio torus est ebeno sublimis in atra,
plumeus, unicolor, pullo velamine tectus,
quo cubat ipse deus membris languore solutis.
hunc circa passim varias imitantia formas
somnia vana iacent totidem, quot messis aristas,
silva gerit frondes, eiectas litus harenas.
Quo simul intravit manibusque obstantia virgo
somnia dimovit, vestis fulgore reluxit
sacra domus, tardaque deus gravitate iacentes
vix oculos tollens iterumque iterumque relabens
summaque percutiens nutanti pectora mento
excussit tandem sibi se cubitoque levatus,
quid veniat (cognovit enim), scitatur, at illa:

---

602 Multa (ł Muta *sscr* ***e***^{2}) ***e l*** ς, Tuta *Micyllus* 603 letheus ***l*** ‖ per quam ***h*** ‖ lambens ς ‖ querulo quae murmure labens *vel* leni quae m. labens *Burm*, querulo cum m. l. *ad Stat Theb X 96 Barth* 605 papapera ***F*** 607 Nox *Ehwald*, nox *vulgo* 608*sq* Ianua nec—reddit ***h e n*** ς *Korn*, Ian. ne—reddit ***O***, Ian. ne—redd(i *ex* a *m 3*)t ***F***, Ian. ne—reddat ***μ l g*** ς *Plan* ω *Jahn vulgo*, Ian. quae—reddat, nulla ς *Hs vulgo olim* ‖ uero str. ***M***, (uer *i r m 2*)so ***N*** ‖ stridorem ***N e l g*** ς *VA Hs vulgo olim* ‖ carmine ***l*** *cGoth* 609 tota est ***N*** ς *cBerol R*, est *om cett VA*, *del Hs vulgo* ‖ per limina ***g*** 610 In medio torus est (h)ebeno s. in atra (ł antro *i mg* ***F***^{2}) *sumpsi ex* ***F l*** *cMed*, In medio t. est hebeno s. in antro ***M μ*** ς *V*, In m. thorus (est *om*) ebe(no *i r m 2*) s. in antro ***h***, Et (*ex corr*, In *videtur fuisse*) medio—in antro ***N***, At medio—in antro ***e*** ς *A Jahn vulgo*, At medio—in atra *cMed Hs vulgo olim*, *ἐν δὲ μέσῳ τῷ ἄντρῳ στρωμνὴ πτερωτὴ κεῖται ἐβένῳ μετέωρος Plan*, At medio t. e. ebeni s. in antro *coni Hs* ‖ *cf 235 VIII 677 X 601* 611 *obelo not Merkel*[3] ‖ Pl. unicolor (*cf fast IV 489*) ***X*** ω *vulgo*, *ἑνὸς ἅπασα χρώματος Plan*, Pl. /u(ni *i r m 2*)color ***N***, Plumeus atque color ***M F***^{2}, Pl. utue color *cSpirens*, Pl. aequicolor *cBerol Hs*, Pl. atricolor *coni Hs*, *prob Ehwald* 612 solutus *JHVoss* 613 Hunc circa regem ***h*** 614 vana volant *Bentley* ‖ me/sis ***M*** 615 eiectat ***e*** ς 616 manibus(que *add* ***n e***, *om* ***h***) ***N e h*** 617 refulsit ***h*** ς 618 atra (*vel* caeca) domus *Hs* 619 tollens iterum(que *a m 2*) ***N*** ‖ iterumque *semel* (*corr* ***μ***^{2}) ***h μ*** ‖ relābens ***M*** 620 pector(a *i r ex* e *m 2*) ***M*** 622 cognorat ς *Hs vulgo olim*

'Somne, quies rerum, placidissime, Somne, deorum,
pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris
fessa ministeriis mulces reparasque labori,
somnia, quae veras aequant imitantia formas,
Herculea Trachine iube sub imagine regis
Alcyonen adeant simulacraque naufraga fingant.
imperat hoc Iuno.' postquam mandata peregit,
Iris abit (neque enim ulterius tolerare soporis
vim poterat), labique ut somnum sensit in artus,
effugit et remeat per quos modo venerat arcus.
At pater e populo natorum mille suorum
excitat artificem simulatoremque figurae
Morphea: non illic quisquam sollertius alter
exprimit incessus vultumque sonumque loquendi.
adicit et vestes et consuetissima cuique
verba; sed hic solos homines imitatur, at alter

---

623 *sq Lact Plac Comm in Stat Theb I 560:* ut Ouidius de Somno libro XI: Somne, quies rerum—pax animi, quem [quam *cPar 8064*] cura fugit—reparasque labori'.

---

623 Summa quies ς ‖ quies iterum placidissima *cSenat* **624** corda diurnis (*cf IV 215 VIII 83*) *cBas Hs vulgo olim*, membra diurnis ς **625** nutris ς ‖ raparasque (e² above) ***M*** **626** aequent ***g*** ς *Hs vulgo olim*, equ(a above)ent ***μ*** ‖ imitantia *scripsi cum cVratisl R, idem videtur fuisse in* ***O***, *cf 613 et ex P I 2, 45 II 1, 37* (*ubi* veros, *non* versos *scribendum videtur*) ‖ imitam(ine *i r m 2*) ***N***, *ὄνειρον ὃς ἀληθινῇ μορφῇ μιμούμενος ὁμοιοῦται Plan*, imitamine ***μ X*** (*i r* ***m***) *VA vulgo* **627** Herculea ***O*** ς *Hs vulgo*, Herculeum ***h***, Herculeā ***m n X μ ω*** ‖ trachine ς *Ben V Hs vulgo*, tracin(e *i r*) ***F***, tracine ***l*** ς, tracinne ***e***, thracena ***M***, tracina ***h***, thrachinna (*ex* thracena) ***μ***, trachina ς, thracen(que *i r m 2*) ***N*** ‖ *πρὸς τὴν Ἡρακλέους Τραχῖνα .. ἐς τὴν Ἀλκυόνην Plan* ‖ iube/ ***N*** **628** Alcyonē ***e***, alcionen ***M*** ‖ naufragia ***M*** ‖ fringant (ł fingant above) ***F***, signant ***e*** **629** hoc *om* ***h***, hec *s l* ***h***³ **630** *sq* soporis Vim (*cf quae dixi NJhbb 1894, 786*) ***N X ω*** *Jahn*, uaporem Vi (*ex II 301*) ***M***, saporis Vim ***l***, sapor(i *ex* e)s Vim ***μ***, vaporis vim *cBonon Hs vulgo*, vaporam vim *coni Hs* **631** sentit ***N*** ς **632** *om* (*i l m 2*) ***N*** ‖ remeat *i r* ***h***² ‖ et rediit ς ‖ modo per quos ***h*** ‖ quas modo u. auras ***e*** ς, modo fecerat arcus ς ‖ arcus *i r* ***n***, arquus *R* **634** simulatorem(que *i r m 2*) ***N*** **635** Morthea ***O*** ‖ non illic quisquam *sumpsi ex* ***M***, non illo quisquam (quisq; *R*) ς *R Riese*, non illo sollertior alter quisquam ***h***, non ill(o iussos *i r m 2*, ł quisquam *sscr m 3*) ***N***, non illo non illo (uisos *ex* quisquis, iussos *i mg m 2*) ***μ***, non illo iussos ***X*** *VA vulgo*, non illi quisquam *Korn* **636** exprimat *Hs* ‖ somnumque ***l*** **637** Addicit ***F l***, addicit ***e*** ‖ adjicit his vocem *ad a a I 467 citat Hs* ‖ consuetissima (queque *i r m 2*) ***N***, cons. quaeque ς *VA* **638** solus ***l g*** ς

fit fera, fit volucris, fit longo corpore serpens:
hunc Icelon superi, mortale Phobetora vulgus
nominat. est etiam diversae tertius artis
Phantasos: ille in humum saxumque undamque trabemque,
quaeque vacant anima, fallaciter omnia transit.
regibus hic ducibusque suos ostendere vultus
nocte solet, populos alii plebemque pererrant.
praeterit hos senior cunctisque e fratribus unum
Morphea, qui peragat Thaumantidos edita, Somnus
eligit et rursus molli languore solutus
deposuitque caput stratoque recondidit alto.
    Ille volat nullos strepitus facientibus alis
per tenebras intraque morae breve tempus in urbem
pervenit Haemoniam positisque e corpore pennis
in faciem Ceycis abit sumptaque figura
luridus, exanimi similis, sine vestibus ullis
coniugis ante torum miserae stetit: uda videtur
barba viri, madidisque gravis fluere unda capillis.
    Tum lecto incumbens fletu super ora profuso

---

646 *Damasus 1, 7 Ihm*: multis de fratribus unum.
648 *Carm epigr 1241, 1*: subito languore so[lut]um.

---

639 longo tergore *Hs* ‖ *γίνεται μακρὸν ἑλίττων δλκὸν ὄφις Plan* **640** Hunc icelon ς *A vulgo,* Hunciuecon ***F*** ‖ *Ἴκελον Plan*, icecon ***M μ l***, ycecon ***N***, iceon ***h*** *V*, ytecon ***e***, Itacon *R*, ithacon itelon itecon *alia* ς ‖ phobetora (a *ex*
ł co²
*corr **M***) ***M l*** *RaphRegius*, phabetora *cZwicc R*, ph(e *ex* o)betora ***N***, phebetora ***h g*** ς, phobeto(na *ex corr m 2*) ***F***, phlebeto(r *a m 2*)a ***e***, phobetona ς, *φόβητρα codd Planudis* **642** Phantasos ς *Plan A*, Panthosus ***M μ***, Panthasos ***N e l g*** ς, Panthas(us *i r m 3*) ***F***, Panthasus ***h***, Pantasos *R* ‖ ille inumum s. undam(que *add m 2*) ***N*** **643** Queque uacant anima (ł quae carent anima *sscr m 2*) ***e***, quaeque carent an. ς ‖ animo ***M*** ‖ feliciter (*sic Hs*) *vel* velociter ς ‖ transfert *Capoferreus* **644** hic (*Morpheus sc, cf 634*) *recepi ex **M μ l e g***, hi(i *add m 2*) ***N***, hi(c *add m 2*) ***F***, hi ***h*** ς *Plan ω vulgo* **645** solet ***M μ e l g***,
n
solet ***N***, soleṇt ***F***, solent ***h n*** ς *Plan ω vulgo* ‖ populis alii plebique per herbam ***M*** **646** hos genitor *Mnemos 1878, 408 Mehler* **647** *del ad Stat Theb X 131 Barth* ‖ thaumantid(os *i r m 2*) ***N***, thamantidos ***e***, theumantidos ***h*** ‖ edit(a *ex* i *m 2*) ***M*** **648** El(e *ex* i *m 2*)git ***M*** ‖ solutum *duo Heinsiani* **649** a(lto *i r m 2*) ***e*** **651** citraque *e corr* ***p*** **652** p. Oetaeam *Scaliger*, Aemoniam *A* ‖ ex corpore ***h*** ‖ p(e *ex* i *m 2*)nnis ***N*** **653** habit ***M*** ‖ abit—figura *i r **h**²* ‖ abit formaque sub illa ς *Hs vulgo olim* **654** exangui sim. ς **655** misere st. uṇda ***M*** **656** mad. uiri fl. (*corr i mg **n***) ***N μ*** *cBonon* ‖ fluit unda ***F e*** ς **657** Tunc ***h e R*** ‖ ore (*corr μ*) ***M μ*** ‖ refuso (pro *sscr **e**²*) ***F e*** ς

haec ait: ‘agnoscis Ceyca, miserrima coniunx?
an mea mutata est facies? nunc respice: nosces
inveniesque tuo pro coniuge coniugis umbram.
nil opis, Alcyone, nobis tua vota tulerunt:
occidimus! falso tibi me promittere noli!
nubilus Aegaeo deprendit in aequore navem
auster et ingenti iactatam flamine solvit,
oraque nostra tuum frustra clamantia nomen
inplerunt fluctus. non haec tibi nuntiat auctor
ambiguus, non ista vagis rumoribus audis:
ipse ego fata tibi praesens mea naufragus edo.
surge, age, da lacrimas lugubriaque indue nec me
indeploratum sub inania Tartara mitte!’
adicit his vocem Morpheus, quam coniugis illa
crederet esse sui: fletus quoque fundere veros
visus erat gestumque manus Ceycis habebat.
    Ingemit Alcyone, lacrimas movet atque lacertos
per somnum corpusque petens amplectitur auras
exclamatque ‘mane! quo te rapis? ibimus una!’
voce sua specieque viri turbata soporem
excutit et primo, si sit, circumspicit, illic,
qui modo visus erat; nam moti voce ministri
intulerant lumen. postquam non invenit usquam,
percutit ora manu laniatque a pectore vestes

---

658 Huncne, ait *vel* Dic, ait *Hs* 659 facies nē (= nunc) ***M*** μ, facies (nece *i r m 2*) ***N***, f. nece ***X*** *ω vulgo* 660 tui *cSenat* ‖ Inueniesque toto pro corp. corporis u. *cArondel*, invenies toto pro corpore c. umbram *inde Burm*, invenies noto pro corpore c. u. *Hs* 661 Ni(l *i r m 2*) opis ***F*** ‖ alcione ***M*** ‖ (ded *ex corr*)erunt ***N*** 662 false *cGronov*, falsae *Hs vulgo olim* 663 deprehendit ***h***, depressit *cMedic* ‖ nauim ς ς 664 iactaṇtam ***M*** 665 Oraque frustra t. frustra damnantia (cla *i mg*) ***M*** 669 Surge ale (*vel* aie, *corr m 2*) ***N*** ‖ ne me μ 670 *ad finem* (*795*) *exstant in* τ 670 sub /nia(n (ina[2]) *vel prima virg litterae* m *eras*) ***M***, immania *cDresd* 671 Aḍdicit ***e***, Addidit ***p*** ς 672 ueros *i r n* 673 gestumque *om* (*add i mg m 2*) μ, sceptrumque ς ‖ manus ***X*** μ^2 ***n*** *ω vulgo*, manu ***O*** μ ‖ habebant ς *Burm* 674/676 *del Hs* 674 et lacrimas ***N*** ‖ lacrimans m. atque ***e*** ς *Naugerius*, lacrimans mouitque *in Bibl Diez 1075 Hs*, lacrimans motatque *in Burmanni syll epist III 551 Gronov*, lacrimatque movetque *Bach* 675 somnos ***e*** 677 uoce sui ς *et post Heinsium Bentley* ‖ saporem τ 678 illic ***O*** μ ***e*** ς *vulgo*, ille τ ***F m l g*** ς, ill(ic *i r m 2*) ***h***, illuc ς 679 qua modo *Burm* 680 (At *i r m 2*, Nu *videtur fuisse*)tulerant ***M*** ‖ non conspicit ***p*** 681 scinditque *cSenat*

pectoraque ipsa ferit, nec crines solvere curat:
scindit et altrici, quae luctus causa, roganti
'nulla est Alcyone, nulla est!' ait. 'occidit una
cum Ceyce suo! solantia tollite verba!
naufragus interiit! vidi agnovique manusque
ad discedentem cupiens retinere tetendi.
umbra fuit, — sed et umbra tamen manifesta virique
vera mei! non ille quidem, si quaeris, habebat
adsuetos vultus nec, quo prius, ore nitebat:
pallentem nudumque et adhuc umente capillo
infelix vidi! stetit hoc miserabilis ipse
ecce loco!' (et quaerit, vestigia siqua supersint)
'hoc erat, hoc, animo quod divinante timebam,
et ne me fugeres, ventos sequerere, rogabam.
at certe vellem, quoniam periturus abibas,
me quoque duxisses! multum fuit utile tecum
ire mihi! neque enim de vitae tempore quicquam
non simul egissem, nec mors discreta fuisset.
nunc absens perii, iactor quoque fluctibus absens,

---

682 crinis (e *sscr*) ***h***, crinem ς *Hs* ‖ curet *V*, curans ς *A* 683 Saeuit et ς, caedit et *Hs* ‖ (a *ex* u *m 2*)ltrici ***M***, nutrici *ex* ultrici (altrici *i mg*) ***μ*** 684 alcione ***M***, alcinoe ***h*** 685 solamina t. vestra *Schepperus* 686 manuque ***μ*** ‖ agn. loquentem ***g*** 687 *sic* (ł At ł tenente *sscr* ***e***²) ***e*** ς *Hs vulgo,* Ac discedentem—tenenti ***O τ l g*** ς *R*, Ad disc.—tenenti ***F***, Atdiscedentem—tenenti ***h***, Ac (*i mg corr*) disc.—tetendi ***μ***, Et disc.—tenenti *cBerol VA*, retinere: tenenti *distinx ω* ‖ *καὶ ἀποχωροῦντα ταῖς χερσὶ κατέχειν ἐφιεμένῃ σκιά μοι γέγονε κατεχούσῃ Plan* 688 Umbra fugit (ł fuit *sscr* ***e***²) ***μ e g*** ς ‖ manifest(a *ex* o *m 2*) ***N*** ‖ sed et umbra fuit *R*, umbra fuit, fuit umbra tamen *Rappold* 690 cultus *Hs* ‖ nec quo prius *i r* ***h***² 691 Pallentemque et adhuc nudumque humente c. ***e*** 692 ipse *sumpsi* (*cf 668*) *ex* ***M***, ipso *cett ω vulgo* 693 supersunt ***τ*** *cGoth* 695 fugeres (*cf quae dixi NJhbb 1893, 614*) ***M F l*** ς, fug(iens *i r m 2*) ***N***, fugiens ***h e μ g*** ς *ω vulgo* 696 ha certe *Gebhardus*, Aut certe *p 147 Hartman* ‖ quado (*sic*) per. ***l*** ‖ quon. moriturus ς, quon. fugitivus *ad rem 793 citat Hs* 697 duxisses multum fuit u. ***M μ*** *duo Heinsiani Merkel*², dux. tecum fuit u. ***τ N l*** ς *Hs vulgo olim*, duxisses . fuit u. (tecum *sscr*) ***F***, dux. (tecum fuit *i r m 2*) utile ***h***, d. fuit hoc fuit u. ***e***, d. quoniam fuit u. ***g*** *cBernegg*, d. fuit ah (ha ***p*** *cBerol*, o *alii*) fuit u. ς *ω Jahn*, d. quantum fuit ut. *Bach*, d. tum tum fuit u. *Riese* 698 nec enim ς ‖ enim (debite *i r m 2*, uite *sscr m 3*) ***N*** ‖ uitae de ***h*** 700 Quin absens ***p*** ‖ absens ponti ***M*** ‖ perii ***F τ h l*** *ω vulgo*, peri(i *i r m 2*) ***N***, pereo (*i r* ***μ***) ***μ e*** ς *Hs vulgo olim* ‖ iactor nunc *ex uno suorum Hs vulgo olim*, iactorque a fl. *in Bibl Diez 1085 Hs*, iactorque fulgentibus *R*

et sine me me pontus habet! crudelior ipso
sit mihi mens pelago, si vitam ducere nitar
longius et tanto pugnem superesse dolori.
sed neque pugnabo nec te, miserande, relinquam
et tibi nunc saltem veniam comes, inque sepulcro
si non urna, tamen iunget nos littera: si non
ossibus ossa meis, at nomen nomine tangam.'
    Plura dolor prohibet, verboque intervenit omni
plangor, et attonito gemitus a corde trahuntur.
    Mane erat, egreditur tectis ad litus et illum
maesta locum repetit, de quo spectarat euntem,
dumque moratur ibi dumque 'hic retinacula solvit,
hoc mihi discedens dedit oscula litore' dicit,
dumque notata locis reminiscitur acta fretumque
prospicit, in liquida, spatio distante, tuetur
nescio quid quasi corpus aqua, primoque, quid illud
esset, erat dubium; postquam paulum appulit unda,
et, quamvis aberat, corpus tamen esse liquebat,
qui foret, ignorans, quia naufragus, omine mota est
et, tamquam ignoto lacrimam daret, 'heu! miser' inquit,

---

701 sine me me p. (*cf 621*) *ccBarberin et Medic Hs vulgo,* sine te me *F n p Merkel*^{2}, sine me te *O μ τ ς* g ω Jahn* ‖ nec sine me te *coni Hs* ‖
ł illo^2 ł dolori
isto *N* 702 *i mg h*^{2} ‖ mens ponto—nitor *g* 703 marito *e*, dolorem *τ* 704 miseranda *τ l*, miserand(e *i r m 2*) *F*, miserante (*corr*) *μ* 705 *om N*,
ł ossa^2
i l n ‖ saltim *e n g* 707 Ossibus una meis *F* ‖ nomen *om τ* ‖ nomen nomen
ł illum
nomine (*sic*) *M* 709 e corde *cBernegg Hs vulgo olim*, de c. *ς* 710 et ipsum *F*, ad illum *τ* 711 rep. (de *add m 3*) quo spectabat *h* 712/714 *ut varia supplementa del Merkel*^{2} 712 dumque 'moratus ibi est' (*ut sint Alcyonae*) *Hs* ‖ dumque hinc *F ς* g p ς R* 713 dedit *add μ*^{2} ‖ dixit *M ς*, di(c *ex* x)it *N* 714 *del Hs, def Adv cr II 90 Madvig* ‖ dumque notata locis *ς Ehwald,* Quæ dum tota locis *M μ R,* Dumque not(a *ex corr m 2*)ta o(cul *i r m 2*)is r. *N*, Dumque notata oculis rem. *X τ* (*i mg μ*) *VA*, Dum^{que} notata oc. *cLeid Voss 51* ‖ quaeque notata locis *ZÖG 1881 Rappold*, dumque locis notis *Lejay* ‖ reminiscitur ante *Burm* ‖ oculis meminit actenque fretumque *Lenz* 715 prospicit, en! liqu. *Hs* ‖ /spatio *N* 716 quasi corpus erat *M μ* (*corr μ*^{2}) ‖ primo quid in illud *e*, primoque quod illud *M μ h* 717 postquam (maris appulit *i r m 2*) *N* ‖ paulo *ς Hs vulgo olim* 719 Qui foret *O μ e ς Hs*, Quis f. *F l m ς ω Jahn*, Quid f. *τ h n ς* ‖ ignorat *cMenardi* ‖ homine *M* ‖ mot(a est *i r m 2*) *N* 720 tamque (*corr m 2*) *N* ‖ lacrimas *e h g ς*

'quisquis es, et siqua est coniunx tibi!' fluctibus actum
fit propius corpus: quod quo magis illa tuetur,
hoc minus et minus est mentis sua, iamque propinquae
admotum terrae, iam quod cognoscere posset,
cernit: erat coniunx. 'ille est!' exclamat et una
ora, comas, vestem lacerat tendensque trementes
ad Ceyca manus 'sic, o carissime coniunx,
sic ad me, miserande, redis?' ait. adiacet undis
facta manu moles, quae primas aequoris undas
frangit et incursus quae praedelassat aquarum.
insilit huc, mirumque fuit potuisse: volabat
percutiensque levem modo natis aera pennis
stringebat summas ales miserabilis undas,
dumque volat, maesto similem plenumque querellae
ora dedere sonum tenui crepitantia rostro.
 Ut vero tetigit mutum et sine sanguine corpus,
dilectos artus amplexa recentibus alis
frigida nequiquam duro dedit oscula rostro.
senserit hoc Ceyx, an vultum motibus undae
tollere sit visus, populus dubitabat: at ille

---

736 *sq Probus Comm in Georg I 399* (*Hagen App Serviana p 365sq*): varia est opinio harum volucrum originis . itaque in altera sequitur Ovidius Nicandrum, in altera Theodorum [*VII 401*].

---

721 siqua coniunx est *τ*, siqua est tibi coniux *h* ‖ coni^{n}ux *F* ‖ actum *i r h*² 723 minus est mentis sua, iamque prop. (*cf VI 37 VIII 35*) *scripsi cum p ς cMenardi, idem videtur fuisse in O* ‖ mentis suæ iamque *M μ R*, mentis su(a *ex* e *i r m 2*) iamque *N*, mentis sibi iamque *cLeid*, iam mens sua iamque *cOxon*, mentis iam iamque *τ X VA Jahn*, minus est amens sua *Hs vulgo olim*, mentis vae! iamque *Ehwald* 724 Ammotum *M* ‖ possit *F* 726 (H *add m 2*) Ora *M* ‖ uestes *N ς* 727 karissime *ς* 729 prim. aequoris undas *A VA Ehwald*, pinas (*sic*) equoris unda *R*, primas aeq. iras *ς Hs vulgo* 730 moles (que praede *i r m 2*)lassat *N* ‖ praedelasset *F* 731 Insilit huic (*vel* hunc) *ς*, insilit hanc *Hs* 734 mest(æ *ex* o *m 2*) s. plenumque dedere (*corr m 2*) *F* ‖ maestae *ccDresd et Zwicc* ‖ similemque *τ* 735 crepit(a *ex corr m 2*)ntia *F*, trepidantia (ł crepitantia *sscr m 2*) *e* 736/738 *del Hs* 736 mutum (et *add n*) sine *O μ* ‖ sine *i l add F*³ 737 trementibus *cMedic R* 738 Rigida *N* ‖ nequicquam *μ l*, necquicquam *h* 739/740 Senserit—populus *i r N* 739 Senserat (*corr e*²) *M F τ μ e l R* ‖ haec *ς* ‖ ad *ex corr* (an *fuit*) *F*², at (an *s l*) *μ*, at$^{an^2}$ *M* 740 Tollere sit *ς VA*, Tollere sed *M τ l*, Tolleret sed *F*, Tolleret et (ad *sscr n*) *N e ς*, Toll(er *ex corr m 2*)et ad *h*, Tolleret ad (et *sscr*) *μ* ‖ uisus *i r N* ‖ Tollere sint uise *g* ‖ Tolleret et cernens populus *R*

senserat, et, tandem superis miserantibus, ambo
alite mutantur. fatis obnoxius isdem
tunc quoque mansit amor, nec coniugiale solutum est
foedus in alitibus: coeunt fiuntque parentes,
perque dies placidos hiberno tempore septem
incubat Alcyone pendentibus aequore nidis.
tunc iacet unda maris: ventos custodit et arcet
Aeolus egressu praestatque nepotibus aequor.

Aesacos.

Hos aliquis senior iunctim freta lata volantes
spectat et ad finem servatos laudat amores;
proximus, aut idem, si fors tulit, ‘hic quoque’, dixit
quem mare carpentem substrictaque crura gerentem
adspicis’ (ostendens spatiosum in guttura mergum),
‘regia progenies: sunt, si descendere ad ipsum
ordine perpetuo quaeris, sunt huius origo
Ilus et Assaracus raptusque Iovi Ganymedes
Laumedonque senex Priamusque novissima Troiae
tempora sortitus. frater fuit Hectoris iste:

751*sq* *fabulam quae est de mergo narrat secundum Ovidium, nomine eius non addito, Servius, qui dicitur, in Aen IV 254.*

---

741 *distinxi*, et tandem, superis (*sed cf 58*) *vulgo* ‖ supernis ***l*** 742 fati o. idem (*corr m 2*) ***h*** 743 coniugale ***e h g*** ς ***R*** ‖ solutum est ***N F***[3] *cBerol* ς *V*, sol. (est *om*) ***F*** *cett R Hs vulgo* 746 alcione ***M***, alcinoe ***h*** ‖ n(id *i r m 2*)is ***e*** 747*sq* Tum (Tunc ς) iacet unda ***M μ*** ς, Tum (Tunc ***h e***) uia tuta maris ***X τ*** *ω Hs vulgo*, Tum uia tuta maris uentos *i r* ***n*** ‖ tuta mari est *Hs* ‖ uentus (*corr m 2*) ***l*** ‖ custodet (*corr m 3*) ***F*** 748 Adodus (*sic*) egr. ***τ*** ‖ egre(ssu *i r*) ***N***, ingressu *cBerol* 749 iunctim *Merkel*[2], iuncti/ (u *vel* a *fuit*; 2 *superscr*) ***M***, cir(cum *i r m 2*) ***N***, circum ***X*** *Plan ω vulgo olim* 751 (i *i r m 2*)dem ***N***, isdem ***e*** ‖ sic fors *ccArgentin et Zwicc*, si sors ς ‖ huc ***l***, hunc (*corr*) ***τ*** (ł hic[2] *superscr*) 752 subnixaque *vel* succinctaque *vel* subtractaque *vel* constrataque ς 753 sp. gutture ς ‖ in gu(t)ture ***e l g*** ς, in gurgite ς, in gurtura ***μ*** ‖ spatiosum guttura *Hs* ‖ *cf Manil II 246* 754 progenies: sunt, si *Merkel*[2], prog. fuit (*ex corr m 2*, sunt *fuit*) si ***M***, prog. et si (ł fuit *sscr* ***τ***) ***N X τ*** *ω vulgo*, progen. (sunt *om*) si ***μ*** 754/761 *deletis versibus 756 759/760 sic haec restituit Polle*: Regia progenies: h u i c, si descendere ad ipsum Ordine perpetuo quaeris, sunt I l u s origo Laomedonque senex Priamusque novissima Troiae Tempora sortitus . frater fuit Hectoris iste, quamvis est illum *sq* 755 fuit huius ς 756 assariacus ***M***, assaricus ***g*** ‖ raptus(que *om*) ***τ l*** 757 Laumedonque (*cf ad 196 200*) *cZwicc Ehwald*, Laumedonue ***N h*** *ccGoth et Senat R*, Laomedon ue ***M***, Laomedonue ***F μ τ e*** ς *V*, Lęmedonue ***l***, Laomedonque ς *Plan A vulgo*

qui nisi sensisset prima nova fata iuventa,
forsitan inferius non Hectore nomen haberet,
quamvis est illum proles enixa Dymantis,
Aesacon umbrosa furtim peperisse sub Ida
fertur Alexirhoe, Granico nata bicorni.
Oderat hic urbes nitidaque remotus ab aula
secretos montes et inambitiosa colebat
rura nec Iliacos coetus nisi rarus adibat.
non agreste tamen nec inexpugnabile amori
pectus habens silvas captatam saepe per omnes
adspicit Hesperien patria Cebrenida ripa
iniectos umeris siccantem sole capillos.
visa fugit nymphe, veluti perterrita fulvum
cerva lupum longeque lacu deprensa relicto

---

762 *sq* (*Lact Plac*) *Argum XI fab XI*: Aesacus natus Priami, ex Alexirhoe Cebreni amnis [alix(i *ex* o)roe Crebreni *M*, alixthoes Crebraeneique amnis *N*, *cf met XI 769*] filia sub monte Ida furtim editus . . . incidit in conspectum Hesperies nymphae [pieries n. *M*, peperies nympha *N*] . . . e monte in subiectum pelagus se praecipitavit: qui priusquam mergeretur, in avem cessit [hec ęquora amat nomenque mergi tenet qui amne mergitur ab illo *add N*] . *v Appendicem.*

---

759 Cui nisi cessisset primo$^{a^2}$ ***M***, Qui nisi (s *i r m 2*)e(n *i r m 2*)sisset ***N***, cui nisi cessissent (*forte recte*) *Hs*, quod nisi sensisset *Gronov* 761 760 ***N*** 761 Corpore (*virgula del m 2*) quamuis est i. p. eni(x *i r m 2*)a ***N*** ‖ dimantis ***O***, dimantys ***F***, dumantis ***l*** 762 umbrasa$^{o^2}$ f. perperisse (*corr m 2*) ***e*** ‖ undosa *Hs* 763 Fert/$^{-2}$ ***N*** ‖ Alexirhoë *Hs*, alyxyrhoe ***N***, alixirhoe ***M μ τ***, alix(i *ex* o)roe *in L* ***M***, alixirohe ***F***, aly(i)xiroe ***e*** ς, alixhirchoe ***l***, ilixiroe ***h***, alyxothoe *Plan A*, Halixiore *R*, Alisiroe *V*, Alixothoe *ConstFanensis*, Alexithoë *Scaliger* ‖ Granico nata bicorni *Hieroglyph III 9 Pierius Valerianus vulgo*, gracili conata (conata$^{n^2}$ ***M***) bic. ***μ τ O F e h*** *ω*, gracili cognata bic ***l*** ς, *λέγεται Ἀλυξοθόη γεγεννηκέναι, πειραθεῖσα τῆς Εἰλειθυίας Plan* ‖ bicorn(u *ex* i *m 2*) ***F*** ‖ Sagari cognata bicorni *Burm*, generi *vel* genti *vel* Fauno *vel* Pani cognata b. *Fuß* 764 aulea (*corr m 2*) ***N*** 766 abibat ***l*** 767 amore ***τ*** 769 Asp. Hesperien *cBersmanni RA vulgo*, A. hesperiē *cBerol*, A. eperien ***g*** ς *V*, A. eperien$^{h^2}$ ***N***, A. eperiē ***τ F***, A. eperiem ***l***, A. epireen ***h***, A. eperyen ***e***, *Ἡπερίαν Plan*, Aspexit perien ***M μ***, pieries *in L* ***M*** ‖ īpatria ***F*** ‖ cebrenida ***e*** ς *A vulgo*, *Κεβρηνίδα Plan*, cre^{r}boenida (*sed* o *incertum*) ***M***, crebrenida ***N μ τ l***, crebenida (r *sscr* ***F***^{2}) ***F h*** *RV* 770 In(l *vel* i *longum*)ectos humeris siccante (*corr m 2*) sola ***M*** ‖ Innexos *vel* Incomptos ς ‖ humer(i *ex* o *m 2*)s ***F*** 771 fuit—pert. uultum ***τ*** ‖ nymphæ ***M*** 772 Agna ς ‖ longeve *Bentley* ‖ de(pren *i r*)sa ***e***

accipitrem fluvialis anas; quam Troius heros
insequitur celeremque metu celer urget amore;
ecce latens herba coluber fugientis adunco
dente pedem strinxit virusque in corpore liquit;
cum vita suppressa fuga est: amplectitur amens
exanimem clamatque „piget, piget esse secutum!
sed non hoc timui, neque erat mihi vincere tanti.
perdidimus miseram nos te duo: vulnus ab angue,
a me causa data est! ego sum sceleratior illo,
qui tibi morte mea mortis solacia mittam.“
Dixit et e scopulo, quem rauca subederat unda,
decidit in pontum. Tethys miserata cadentem
molliter excepit nantemque per aequora pennis
texit, et optatae non est data copia mortis.
indignatur amans invitum vivere cogi
obstarique animae misera de sede volenti
exire, utque novas umeris adsumpserat alas,
subvolat atque iterum corpus super aequora mittit.
pluma levat casus: furit Aesacos inque profundum
pronus abit letique viam sine fine retemptat.

---

773 Ancipitrem (c²) *e* ‖ troicus ς *Plan* 774 met(um *i r m 2)* ***F***, metus ***τ*** ‖ auget ***M***, anget ***N*** ‖ amore (////) (amorē *in utroque fuit*) ***M F***, amorem ***τ R*** 776 stringit ς ‖ uirus(que *om*) ***l*** ‖ linquit (*corr μ*) *μ* ς 777 suprema *e*, suspensa *ccMedic R* ‖ fuga *om* ***τ*** ‖ amens (ł amans²) ***M*** 778 clam. piget sese esse sec. ***M***, clamat quoque (certe) piget esse sec. ***p***, cl. piget me te esse sec. ς, cl. piget sic esse sec. *cMenardi* 779 neque enim *cZwicc*, nec erat ς *Hs vulgo olim* 780 duo *i r n* ‖ nos tedio ***l***, te nos duo ***h*** 781 *sq* sim — Ni tibi ς *Hs vulgo olim*, sum — sed tibi *JJHartman* ‖ sum *om* ***h*** 783 a scop ***N***, ex scop. ***l*** ‖ quo rauca insederat ***M***, qua r. subederat *Merkel*² 784 Decidit (*cf NJhbb 1893, 614*) *scripsi cum* ***A*** *ω*, *ἔπεσε Plan*, Se dedit (ł Decidit *sscr m 3* ***n***) *cUrbin* (*i r* ***n***) *Hs vulgo olim, evanida haec in* ***τ***, Desilit ς ***V*** ‖ Tethys (*in codicibus non vidi*) ***A***, Thethys ***R***, Thetys ***V***, thetis ***A*** *Plan* ‖ thetis hunc ***g*** 785 Mollit et (Mollit *inde m 2)* ***M*** ‖ que *om* ***h*** ‖ per aera ***F*** 786 vestit, ut optatae *Hs* ‖ morti ***M*** *μ ccBonon et Spirens* 787 (se) indignum ***p***, se invitum ς ***R***, invitus *Hs* ‖ cogit ***M*** 788/791 *del Merkel*² 788 anim(e *ex* a *m 2)* ***F*** 789 umeris] superis (*corr* ***n***) ***O*** ‖ assumeret ***M***, adsum(pserat *i r m 2)* ***N***, asumpserat ***l*** 790 Euolat *cCantabr* ‖ sub aequ. *ccGoth et Vratisl* 791 *om* ***O***, *i* ***l n*** ‖ fugit *i r* ***p***, fuit (r²) ***e*** ‖ aesacon ***n*** ς, esacus ***g*** ς 792 leti (que *a m 2)* ***N*** ‖ fine *s* ***l h***² ‖ receptat (ł retemptat²) ***e***, retentat ***M***

fecit amor maciem: longa internodia crurum,
longa manet cervix, caput est a corpore longe;
aequora amat, nomenque manet, quia mergitur, illi.'

793/795 *del Merkel*[2] 794 a pectore ς ‖ caput exstat pectore longum *Hs* 795 Aequora amat ***M*** *μ* *R*, Aequor am. ***N X*** *vulgo* ‖ am(a *i r m 2*)t ***F*** ‖ nomenque manet (*cf quae dixi Hermes XXXIX 58sq*) ***A*** *ω*, nom. tenet (*corr* ***e***[2]) ***e g*** ς *vulgo* ‖ mergitur, illi *scripsi cum* ***X*** *et distinxi,* mergitur illi *vel* merg. illo *coniungunt vulgo* ‖ illi ***τ F e l*** ς, ill(i *ex* o) ***μ***, m. illo (mari *sscr* ***m***) ***O*** ς *VA*, m. illic ***p*** ς *R*, m. undis ***h*** ‖ Lib̄ · XII (*rubro colore*) ***M***, Explicit lib XI, Incip. XII. ***N***, l' XII (*in spatio 6 linearum litteris minutissimis*) ***F***, EXPLICIT LIBER XI INCIPIT XII ***h l***, *nullus titulus in* ***e***

LIBER DUODECIMUS.

Graeci Aulide. Fama.

Nescius adsumptis Priamus pater Aesacon alis
vivere lugebat, tumulo quoque nomen habenti
inferias dederat cum fratribus Hector inani.
Defuit officio Paridis praesentia tristi,
postmodo qui rapta longum cum coniuge bellum
attulit in patriam: coniurataeque sequuntur
mille rates gentisque simul commune Pelasgae.
nec dilata foret vindicta, nisi aequora saevi
invia fecissent venti Boeotaque tellus
Aulide piscosa puppes tenuisset ituras.
hic patrio de more Iovi cum sacra parassent,
ut vetus accensis incanduit ignibus ara,
serpere caeruleum Danai videre draconem
in platanum, coeptis quae stabat proxima sacris.
nidus erat volucrum bis quattuor arbore summa:
quas simul et matrem circum sua damna volantem
corripuit serpens avidoque recondidit ore.

---

1 N(es *i r m 2*)cius—esocon ***F*** ‖ //asumptis ***h***, asumptis ***M*** ***μ***, at sumptis *Hs* ‖ ads. puerum pater ς 2 numen (*corr*) ***l*** 3 fratibus ***l*** ‖ inani ***M*** *cMedic Ehwald*, inanis *R*, (in *i r m 2*)anes ***N***, inanes ***X*** *VA*, inane [*nomen sc*] *Hs* 4 obficio ***h*** ‖ tristri ***F***, tristri/ (s *eras*) ***N***, *τοῦ δειλαίου Plan* 5 dirum cum *Hs* ‖ c̄ c̄ iuge (= con coniuge) ***h*** ‖ bellum—longum ***p*** 6 impatriam ***M*** ‖ secuntur ***F h l***, sequntur ***g*** 7 gentisque ***M h e*** ς ***ω*** *vulgo*, gentis(que *add m 2*) ***N***, gentesque ***F l***, $\overset{es}{\text{gentısque}}$ ***μ*** ‖ $\overset{s^3}{\text{pelagae}}$ ***i r n***, pela(s *ex* r *m 2*)gę ***F***, pelasgum ς 8 Ne(c *sscr m 2*) ***e*** 9 uenti et ***N*** ‖ Boeotaque ς *A Regius vulgo*, *καὶ ἡ Βοιωτία γῆ Plan*, Boetaque *V*, boetiaque ***M h***, boeciaque ***F l***, Boetia(que *om*) ***N μ e g*** *R* 10 (pup *i r m 2*)pes ***N*** 11 perasent ***h*** 12 Et (*corr m 2*) uetus ***N*** 14 proxima castris *cPalat et mg ed Gryph*, prox. templis *cMedic* 15 bis IIII ***h***, bis quator ***F l*** 17 auidoque r. ore ***F μ e l g***, auid(a *ex* o *m 2*)que (recondidit aluo *i r m 2*) ***h***, udo quas condidit ore ***M***, (a *i r m 2*)uid(a *a m 2, post* a *ras 2 litterarum*)que recondidit (ore *i r m 2*) ***N***, auidaqua rec. aluo ***e***[2] ς ***ω*** *vulgo*, auidaque abscondidit alvo *Merkel*[1], au. abscondidit ore *Merkel*[2] ‖ quas simul (*i e* simulatque)—rec. ore, obstipuere *distinx Ehwald*

obstipuere omnes, at veri prodigus auctor
Thestorides 'vincemus' ait, 'gaudete, Pelasgi!
Troia cadet, sed erit nostri mora longa laboris',
atque novem volucres in belli digerit annos.
ille, ut erat virides amplexus in arbore ramos,
fit lapis et servat serpentis imagine saxum.
Permanet Aoniis Nereus violentus in undis
bellaque non transfert, et sunt qui parcere Troiae
Neptunum credant, quia moenia fecerat urbi.
at non Thestorides: nec enim nescitve tacetve
sanguine virgineo placandam virginis iram
esse deae. postquam pietatem publica causa
rexque patrem vicit castumque datura cruorem
flentibus ante aram stetit Iphigenia ministris,
victa dea est nubemque oculis obiecit et inter
officium turbamque sacri vocesque precantum
supposita fertur mutasse Mycenida cerva.
ergo ubi, qua decuit, lenita est caede Diana
et pariter Phoebes, pariter maris ira recessit,
accipiunt ventos a tergo mille carinae
multaque perpessae Phrygia potiuntur harena.

---

18 Obstipuere ***O*** *Riese*, Obstupuere ***n X*** *vulgo* ‖ a$^{t^2}$ ***h*** ‖ ueri prodigus auctor (*cf am III 9, 64 Hor c I 18, 16*) *recepi ex* ***M μ ς***, ueri pro(uid *i r m 2*)us au(gur *i r m 2*) ***N***, ueri prodigus augur ***ς*** *VA*, ueri prouidus inter *R*, ueri prouidus (prouidum ***l*** *sed corr*) augur ***μ***^{2} ***F ς* ς*** *Plan vulgo* 20 Troia iacet *ccDresd et Leid* ‖ nostro m. l. labori *Hs* 21 Ante nouem ***g*** ‖ digeret ***M l***, diuidit *ccBonon et Leid* ‖ anno(s *add m 2*) ***N*** 22 erat—arbore *i r* ***h*** ‖ ut erat uirides *distinx Ehwald*, ut erat, virides *vulgo* 23 et seruat ***A ω***, et signat *cLeid et e coni* (*Adv cr II 91*) *Madvig*, *καὶ μέντοι καὶ ὁ λιθος τὸ τοῦ δράκοντος εἶδος τηρει* *Plan*, et servant *Bothe*, et superat *Merkel* ‖ et versum servat s. imagine saxum (*coll XIII 714*) *Opp ph I 657 Bergk*, et servat serp. im nixum *Ehwald* ‖ *cf Pr SG 1887, 10* 24 Boreas violentus *Trans Cambr PhSIII 151 Housman* 25 Uelaque *cVoss Hs* ‖ transfer/ (t *eras*) ***μ*** 26 fecerit ***g*** *ccAmbr et Med Bothe* ‖ urbi ***O μ ς*** *R Hs vulgo*, urbis ***X μ***^{2} ***m n*** *Jahn* 27 At num ***M*** ‖ nec enim ***M ς*** *R Hs vulgo*, nec(que *add m 2*) enim ***N***, neque enim ***X*** *VA Jahn* 30 Rexque ***ς*** *VA vulgo*, R(es *i r m 2*)que ***N***, Resque ***A*** *R* ‖ patris ***h*** ‖ uincit ***F e l ς*** 31 ante aras ***ς*** ‖ iphigenia ***g ς*** *Plan* ***ω*** *vulgo*, efigena ***M***, (e *i r m 2*)phigenia ***h***, efigenia ***μ***, ęphigenia ***e***, ẏphienia ***F***, yphineia ***l***, (e *a m 2*)ph(i *m 2*)g(e *m 2*)n a$^{i^2}$ ***N*** ‖ ministri(s *add m 2*) ***N*** 33 coetumque sacri *Hs* ‖ sacri/ (s *eras*) ***N*** ‖ uocemque ***h*** 35 *sq* qua licuit ***ς*** ‖ ergo, qua decuit, lenita caede Diana, ut pariter *Hs* 36 phoebi ***M***, phoe(bes *i r m 2*) ***N***, fębes ***l*** 38 p$^{h^2}$rigia ***h***, frigia ***l***

Orbe locus medio est inter terrasque fretumque
caelestesque plagas, triplicis confinia mundi,
unde quod est usquam, quamvis regionibus absit,
inspicitur, penetratque cavas vox omnis ad aures.
Fama tenet summaque domum sibi legit in arce,
innumerosque aditus ac mille foramina tectis
addidit et nullis inclusit limina portis:
nocte dieque patet. tota est ex aere sonanti,
tota fremit vocesque refert iteratque, quod audit.
nulla quies intus nullaque silentia parte,
nec tamen est clamor, sed parvae murmura vocis,
qualia de pelagi, siquis procul audiat, undis
esse solent, qualemve sonum, cum Iuppiter atras
increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt.
atria turba tenet: veniunt, leve vulgus, euntque
mixtaque cum veris passim commenta vagantur
milia rumorum confusaque verba volutant.
e quibus hi vacuas inplent sermonibus auras,
hi narrata ferunt alio, mensuraque ficti
crescit, et auditis aliquid novus adicit auctor.
illic Credulitas, illic temerarius Error
vanaque Laetitia est consternatique Timores

---

39 *Carm Pseudo-Cyprian de Pascha 1* (*Hartel Cypriani Opera, Corp scr eccl III*): Est locus ex omni medius quem credimus orbe ‖ *cf Riv di Fil XXXVII* (*1909*), *3 Pascal.*

54. 56 *Heiricus Vita S Germani I 275* (*cf ad X 84*): mixtaque cum veris pariter quoque falsa feruntur, *ib* 276 cumque novis vacuas implet sermonibus auras ‖ *totus hic de Fama locus ab Heirico excerptus est, cf Traube PL aev Car III 446.*

---

40 triplici(s *add m 2*) ***l*** 41 quod (est *s l m 2*) usquam ***e*** ‖ quantis reg. *ad Stat Theb I 200 Barth* 42 penetrantque ***l*** ‖ ca(u *ex corr m 2*)as ***F*** ‖ ad auras *ccDresd et Senat* 43 summaque locum (*cf 1 27*) ***N*** ς ‖ legit ***A*** ω *vulgo*, fecit ς *et i mg* ***N*** 45 lumina ***M*** 46 patent ς *Plan* ***R*** ‖ ex aere ***h e*** ς ω *vulgo*, ex aure ***M l g*** ς, ex ere g^2, ex (ae *i r m 2*, au *fuit*)re ***F***, exe/re ***N***, ex ore (*cf Aen IV 183*) ς *Hs vulgo olim* ‖ sonaci (*ut I 333, cf Bibl Diez 1075*) *Hs* 49 munera uocis ***F*** 50 und(i *i r m 2*)s ***N*** 51 altas μ ς 53 t(o *ex* u *m 2*)rua ***M*** ‖ tenent ς *Hs vulgo olim* 54 ueris pariter *cStrozzanus* ‖ commota (*corr* F^2) ***F l*** 56 auras *scripsi* (*cf 47, 57* alio *et quae dixit in Bibl Diez 1075 Hs*) *cum* ***M*** μ ς *Heirico*, aures ***N X*** ω *vulgo* 57 ali(o *i r m 2*) ***N***, ali(is *ex* o *m 2*) ***F***, aliis ς *Plan*, alibi *in Bibl Diez 1075 Hs* ‖ alio ferunt ***e*** 58 addicit ***e***, ad(icit auetor *i r m 2*) ***h*** 60 leticia ***l*** ‖ consumatique ***M***

Seditioque recens dubioque auctore Susurri.
ipsa, quid in caelo rerum pelagoque geratur
et tellure, videt totumque inquirit in orbem.
Achilles et Cygnus. Fecerat haec notum Graias cum milite forti
adventare rates, neque inexspectatus in armis
hostis adest: prohibent aditus litusque tuentur
Troes, et Hectorea primus fataliter hasta,
Protesilae, cadis, commissaque proelia magno
stant Danais, fortisque animae nece cognitus Hector.
nec Phryges exiguo, quid Achaica dextera possit,
sanguine senserunt, et iam Sigea rubebant
litora, iam leto proles Neptunia Cygnus
mille viros dederat, iam curru instabat Achilles
totaque Peliacae sternebat cuspidis ictu
agmina, perque acies aut Cygnum aut Hectora quaerens
congreditur Cygno (decimum dilatus in annum
Hector erat): tum colla iugo canentia pressos
exhortatus equos currum direxit in hostem
concutiensque suis vibrantia tela lacertis

---

61 recens *recepi ex* ***A*** *ω*, Sed. nocens *ccBersm et Leid*, Sed. repens (*sed cf NJhbb 1893, 614 et Tac Agr 36*) *Hs vulgo*, Additioque recens *Polle*, Relligioque recens *Zingerle* 63 requirit ς 64 hoc notum ***M*** ‖ limite ***l*** 66 *i mg* ***e***[2] ‖ prohibentque *VA* ‖ aditu *Hs vulgo olim* 67 Troẹes ***F*** ‖ hæctorea (a[2]) ***M***, hectora ***l***, hectorea *i r* ***h***[2] 68/131 *exstant in* ***τ*** 68 Pro te silee ***N***, Protesile ***τ*** ‖ proel. damno ς 69 danai ***M*** ‖ fortisque an. nece *in Burmanni syll ep III 447 Huggens et post eum in notis editioni Burm adscriptis Bentley, vulgo post Heinsium* ‖ fortesque ***A*** *ω* ‖ anim/ (ae *fort eras*) ***M*** ‖ nec cogn. ***l g*** *VA*, ne cogn. ***μ***, neque cogn. ***A R*** ‖ *καὶ ἀρετῇ ψυχῶν ἐκεῖ διαδείκνυται. Καὶ μέντοι οὐδ' ὁ ἐπίσημος Ἕκτωρ οὐδὲ οἱ Φρύγες ὀλίγῳ αἵματι τί ποτ' ἂν ἡ Ἀχαϊκὴ χεὶρ δύναιτο ᾔσθοντο Plan* ‖ fortesque an. cecidere sub umbras *vel* f. an. sub Tartara missae *Lindemann* 70 Nec paris ***M***, Nec (friges *i r m 2*) ***N*** ‖ phiges ***F***, friges ***l*** ς ‖ exiguo *i r* ***h***[2] ‖ achaia ***e h*** ς ‖ possit (*cf Hermes XXXIX 57 sq*) ***M F e*** *ω*, posset ***h l n*** ς *Hs vulgo*, posse ***N*** 71 sigea ς *ed Juntina 1522*, sigaea (ł sigeia[2]) ς, signata ***e***, signata ***A*** *ω* 72 cy(i)gnus (*semper*) ***A***, Cycnus *edd vett* 73 iam curru instabat *Farnabius vulgo*, iam curru stabat achilles ***M μ g*** ς ***R***, iam currus stabat achillis ***τ N X*** *VA* 74 Troaque *cMedic Hs vulgo olim* 75 perque *i r* ***n*** ‖ hæctore ***M*** ‖ quaerit ***h*** 76 dilatis ***h***, delatus ς 77 candentia ς *Hs vulgo olim* 78 Exortatus ***M h l*** *RV*, Exortatu(r *ex* s) ***N***, Exhortatur ***g*** ς ‖ equo(s *i r m 2*) ***N*** 79 uulcania *cVoss* ‖ feris Vulcania tela *inde Bothe*

'quisquis es, o iuvenis' dixit, 'solamen habeto
mortis, ab Haemonio quod sis iugulatus Achille.'
Hactenus Aeacides; vocem gravis hasta secuta est:
sed quamquam certa nullus fuit error in hasta,
nil tamen emissi profecit acumine ferri
utque hebeti pectus tantummodo contudit ictu.
'Nate dea, nam te fama praenovimus', inquit
ille 'quid a nobis vulnus miraris abesse?'
(mirabatur enim) 'non haec, quam cernis, equinis
fulva iubis cassis neque onus cava parma sinistrae
auxilio mihi sunt: decor est quaesitus ab istis.
Mars quoque ob hoc capere arma solet! removebitur omne
tegminis officium, tamen indestrictus abibo.
est aliquid non esse satum Nereide, sed qui
Nereaque et natas et totum temperat aequor.'
Dixit et haesurum clipei curvamine telum
misit in Aeaciden, quod et aes et proxima rupit
terga novena boum, decimo tamen orbe moratum est.
excutit hoc heros rursusque trementia forti
tela manu torsit: rursus sine vulnere corpus
sincerumque fuit! nec tertia cuspis apertum
et se praebentem valuit destringere Cygnum.

80*sq* iuuenis (ait *virg deletum*) dixit *F* ‖ iu. solatia mortis habeto Dixit *ex tribus suis Hs vulgo olim* 81 Mortis achemonio *F μ*, Mortis aemonio *cDresd* ‖ qui sis *probante Heinsio ς* ‖ iugatus *τ* 82 Actenus—asta *l* 83/84 *del Merkel*[2] 83 quamquam missa *cBersm* ‖ nullus *i mg h*[2] ‖ herror *M μ* 84*sq* admissi *vel* amissi *ς* ‖ (pro *i r m 2*)fecit *N* ‖ ferri. utque—ictu, 'nate *sq fort recte distinx p 150 Hartman* 85 *om N*, *i l n* ‖ contulit *l g ς* 86 nante fama *l* ‖ dea fama iam te pr. *p cVat* 87 miraris uulnus *N* 88 equinas *h* 89 iuuis *M* ‖ honus *M*, onus *om τ* ‖ nec onus *ς Gierig* 91 Mars quod *M* ‖ ob hunc *duo ccPar Francius*, ab hoc *ς*, (o *ex corr*)b hoc *N* ‖ rem. omne *N F e l g ς VA vulgo olim*, rem. huius *M μ R Merkel*, rem. istud *h*, rem. ecce *p ς*, *om vocem postremam τ* 92 indestrictus *ς Hs vulgo*, in distinctus *V*, indistrictus *A RA* 93 nerei(di *ex* de *m 2*) *μ* 94 natos[a] *F* ‖ temperet[a2] *N*, temperet *ς Hs vulgo olim* 96 ae(e)aciden *N l μ τ ς ω*, ęacidē *M F h e*, aeacidem *ς* ‖ quod (a)es et *h l*, quod (& *ex* ex *per ras*) hesit proxima *M* ‖ rumpit *VA* 97 tamen aere *ς* ‖ est *om τ*, *del Hs vulgo olim* ‖ moratur *cDresd et e coni Bentley* 98 Excutit *h e ς ω vulgo*, Excipit *A*, ἀνέσπασε *Plan* ‖ rursumque *F* 99 sine *om* (*i mg m 2*) *h* 100/139 *multa hic nigriore atram redintegrata in F* 100 sinc. (fuit nec tertia cuspis apert *i r m 2*)um *F* 101 Et qui se *τ* ‖ ualuit destringere *i r F*[2] ‖ distringere *h l ς ω*, constringere *e*

haud secus exarsit, quam circo taurus aperto,
cum sua terribili petit inritamina cornu,
poeniceas vestes, elusaque vulnera sentit;
num tamen exciderit ferrum, considerat, hastae:
haerebat ligno. ʻmanus est mea debilis ergo,
quasqueʼ ait ʻante habuit vires, effudit in uno?
nam certe valuit, vel cum Lyrnesia primus
moenia deieci, vel cum Tenedonque suoque
Eetioneas inplevi sanguine Thebas,
vel cum purpureus populari caede Caicus
fluxit opusque meae bis sensit Telephus hastae.
hic quoque tot caesis, quorum per litus acervos
et feci et video, valuit mea dextra valetque.ʼ
  Dixit et, ante actis veluti male crederet, hastam
misit in adversum Lycia de plebe Menoeten
loricamque simul subiectaque pectora rupit.
quo plangente gravem moribundo pectore terram

---

102 *i r* ***F***² ‖ Haud (*ex corr m 2,* aut *fuit*) ***M*** ‖ t. aprico *Bothe* 103 terribili/ (s *eras*) ***N*** ‖ irritam(ina cornu *i r m 2*) ***N***, irritamenta malorum (*cf I 140*) ***M*** ‖ terribili petit irritamina *i r* ***F***² 104 Pœniceas *Hs*, Phoenicen ***M***, Pheni(ceas *i r m 2*) ***N*** ‖ Pheni(y)ceas *μ τ ς* g p R*, Phœniceas *ς VA*, Phenicias *Ben*, Puniceas *ς Jahn* ‖ P(henicias uestes elusaque uulnera *i r m 2*) s. ***F*** ‖ eiusque uulnera ***M***, (elu *i r m 2*)saque uulnera ***N*** ‖ sen(t *a m 2*)it ***N***, sensit *τ ς* ccDresd et Par* 105 An tamen *cGoth* ‖ N̄//(um *eras*) t. ex(ciderit *i r m 2*) ***N*** ‖ (Num—conside *i r m 2*)rat ***F*** ‖ excederit *ς* 106 herebat *i r* ***F***² ‖ lignum ***M*** ‖ est *om h* 107 Quasque // (ł aut²) ante ***h*** ‖ ait *e* ‖ effundit ***l*** ‖ in unum ***F*** *ς* 108 ualuit (*cf NJhbb 1894, 788*) *τ X n Plan ω vulgo olim*, ualui ***O*** *m e*² *g Merkel* ‖ uel cum l. primum *i r h*² ‖ lernesia *μ* ***F*** *h*² *R*, hernesia *l*, lernesya *e* ‖ primus ***M*** *Hs vulgo*, primum ***N*** *X Plan ω Jahn* 109 *om* (*i mg m 2*) ***h*** ‖ Meonia *μ* ‖ disieci *ς Hs vulgo olim* ‖ suemque (*sic*) *i r n* 110 Eetioneas *Hs vulgo*, τὰς Ἠετιωνείας *Plan*, Aeetionias *RaphRegius*, Aetioneas *ed Bas*, Sic et echinias ***M***, Sic et echionias *μ*, Solus echmeas (o²) ***N***, Sicioneas *τ l*, (Solus e *i r m 2*)chioneas ***F***, Solus (ec *i r m 2*)hioneas ***h***, Solus echy(i)onias *e ς RV*, Echioneas *g* 111 purpureas *τ* 112 Flexit ***M*** ‖ delephus *τ*, telaphus ***h*** 113 Haec quoque *cBersmanni* ‖ perilitus ***l*** 114 et vidi et video *Bothe* ‖ dextera ***F*** *g* ‖ dextera multum *g* 115 hastę ***M*** *g* ‖ ante actae v. m. cr. hastae *Hs* 116 li(y)tia ***h*** *e ς* ‖ de gente *ς* ‖ menœten *ς R vulgo*, mene/ten (n *eras*) ***M***, meneten ***F*** *μ l*, menetē ***h***, menetem ***N***, monetem *e*, Νεμήτην *Plan* 118 *del NJhbb 1885, 890 Polle* ‖ graue (///) (grauē *fuit*)—ferrom (v) ***M***, grauem moribudo (ue) (*sic*) p. ferrum (terram) *μ* ‖ mor. pectore (*cf quae dixi Hermes XXXIX 52*) ***A*** *ω Jahn*, mor. uertice (*ex V 84*) *cBerol et tres Heinsiani Hs vulgo olim*, mor. corpore *Riese*²

extrahit illud idem calido de vulnere telum
atque ait: 'haec manus est, haec, qua modo vicimus hasta:
utar in hoc isdem; sit in hoc, precor, exitus idem!'
Sic fatus Cygnum repetit, nec fraxinus errat
inque umero sonuit non evitata sinistro,
inde velut muro solidaque a caute repulsa est;
qua tamen ictus erat, signatum sanguine Cygnum
viderat et frustra fuerat gavisus Achilles:
volnus erat nullum, sanguis fuit ille Menoetae!
tum vero praeceps curru fremebundus ab alto
desilit et nitido securum comminus hostem
ense petens parmam gladio galeamque cavari
cernit et in duro laedi quoque corpore ferrum!
Haud tulit ulterius clipeoque adversa reducto
ter quater ora viri, capulo cava tempora pulsat
cedentique sequens instat turbatque ruitque
attonitoque negat requiem: pavor occupat illum,

---

120 hac quando uicimus ***M***, hoc qua modo u. ***N***, hic qua m. u. ***F*** ς ‖ est hac qua m. ***l***, est ac qua m. ***τ*** ‖ uincimus ***F*** ς 121 in hoc isdem ***μ e*** ς ω *Jahn vulgo*, in hoc idem (/idem ***M***) ***O F τ l*** ς, in hunc isdem ***h*** ς *Hs vulgo olim* ‖ in hoc sit pr. ***M*** ‖ in hoc *om* ***h***, *add i mg* h^2 ‖ ex. isdem (*corr*) ***μ*** ‖ idem *verum videtur, modo distinguas*: utar in hoc: idem, sit in hoc, precor, exitus idem! 122 fatus Cygnum repetit (*frustra oblocutus est in Bachii ed p 558 Ochsnerus*) *Burm* ‖ fatus ***M μ R*** *Hs*, fatu(r *i r m 2*) ***N***, fatur ***X VA*** *vulgo* ‖ cy(i)gnumque petit ***A*** ω *Hs* ‖ ne frassinus errat ***M*** ‖ fr. exstat *i r* ***μ*** 124 Unde *in Bibl Diez 1075 Hs* ‖ uelud (*item* ***τ***) m. solida(que *om*) a ***F*** ‖ solida quoque caute (*corr* ***μ***) ***M μ***, solidaue a c. *cBerol et e coni Hs* ‖ reuulsa ***τ M e l***, re(pu *i r m 2*)lsa ***N*** ‖ est *om* ***τ*** 126 fuerat grauis achilles ***τ*** 127 Uolnus [v²] ***N***, Uulnus *cett vulgo* ‖ sanguis erat *cCantabr Hs* ‖ menete ***M h R***, monęte ***e***, *Νευήτου Plan* 128 praeces [p²] ***M*** ‖ frem(e *ex* i)bundus ***N***, furibundus ς 129 Disilit (*corr*) ***N*** ‖ et nudo *cBas et unus Heinsianus* ‖ sec. (cominus *i r m 2*) h(ostem *i r m 2*) ***F*** 130 petit ***p*** ‖ gl. (galeamque *i r m 2*) ***F*** ‖ ca(uari *i r m 2*) ***F***, c(a *ex* ur)uari ***e*** 131 et in ***A*** ω *Hs*, at in (*sed cf Hermes XXXIX 54*) *Lenz vulgo* ‖ in nudo *Faber* ‖ ferrum *i r* F^2 132 Hau(d *ex* t) ***F***, Aut (*corr m 2*) ***h*** ‖ clyppeoque ***M***, gladioque ς *et i r* ***n*** ‖ a(duersa *i r m 2*) ***F*** ‖ reducto (*cf quae dixi NJhbb 1894, 788*) ***N*** e^2 ς ω *Hs*, rece(p *ex* c *m 2*)to ***M***, relicto *i r* F^2, reiecto ***μ*** ς* ***g***, reuerso ***n***, retecto *vel* relicto *vel* remoto ς, *ὑπερείδων Plan* ‖ capuloque adv. reducto *Bentley*, clip. adv. retecti (*coll Aen XII 374*) *post Heinsium Ehwald* 133 uiri et cap. ***e*** *Merkel*, u. capulo et ***N*** ς ‖ timpora ***h l*** ‖ tempora pulsat *i r* F^2 ‖ gladiique adv. retecti ter— capulo et *Hs* 134 Cedentique ***M μ e*** ς *vulgo*, cedent(e[m] *ex corr m 2*)que ***N***, Cedentemque ***X*** ω ‖ ruitque F^2 135 occupat illum *i r* F^2

ante oculosque natant tenebrae, retroque ferenti
aversos passus medio lapis obstitit arvo.
quem super inpulsum resupino corpore Cygnum
vi multa vertit terraeque adflixit Achilles.
tum clipeo genibusque premens praecordia duris
vincla trahit galeae; quae presso subdita mento
elidunt fauces et respiramen utrumque
eripiunt animae. victum spoliare parabat:
arma relicta videt; corpus deus aequoris albam
contulit in volucrem, cuius modo nomen habebat.

Caeneus. Hic labor, haec requiem multorum pugna dierum
attulit, et positis pars utraque substitit armis.
dumque vigil Phrygios servat custodia muros
et vigil Argolicas servat custodia fossas,
festa dies aderat, qua Cygni victor Achilles
Pallada mactatae placabat sanguine vaccae;
cuius ut inposuit prosecta calentibus aris
et dis acceptus penetravit in aethera nidor,
sacra tulere suam, pars est data cetera mensis.
discubuere toris proceres et corpora tosta
carne replent vinoque levant curasque sitimque.
non illos citharae, non illos carmina vocum
longave multifori delectat tibia buxi,
sed noctem sermone trahunt, virtusque loquendi

---

136 re(troque ferenti *i r m 2*) ***F*** 137 Ob(stitit aruo *i r m 2*) ***F*** ‖ armo *unus Heinsianus probante ad Lycophr 233 Meursio* 138 *om* (*i mg m 2*) ***h*** ‖ cor(po *i r m 2*)re (cygnum *i r m 2*) ***F*** ‖ pectore *ccBersmanni et Goth et e coni Hs vulgo olim* ‖ $\overset{\text{v}}{\text{cignom}}$ ***M*** 139 afflexit ***M***, adf(ix *i r m 2*)it ***N***, adfixit ***h e***, affixit ***μ p*** ς, afflixit ς, auertit *cLeid*, aduertit *Hs* ‖ achil(les *i r m 2*) ***F*** 140 que *add* ***F***[2] 142*sq* E/lidunt (E *ex* C, o *sub ras fuit*) ***N*** ‖ resp. utrumque ***M*** *Ehwald*, respiramen (iterque *i r m 2*) ***N*** ‖ iterque ***X ω*** *vulgo* ‖ elidant—eripiant *Hs* ‖ para(ba *ex corr m 2*)t ***F*** 144/145 *i mg* ***l*** 144 uideṇt ***M*** 147 subsistit ***M***, sustitit ***e*** 148 (D *ex* N)umque ***N*** 149 flammas ***F*** ς *et i r* ***l***, ualles *unus Heinsianus* ‖ Argolicos—uallos *Hs* 150 cigni ***O*** ‖ ach(i *ex* e *m 2*)lles ***M*** 151 uittatae *cBarberin et frg Theat Hs vulgo olim* 153 diis ***M μ*** ‖ in aera ***R*** 154 $\overset{///}{\text{sua}}$ (suā *fuit*) ***M***, sua(m *rubro atram add m 2*) ***N***, est dat(a *ex corr m 2, post* a *rasura*) ***F*** 155 proc. sed ***M*** 156 curasque leuant uinoque iocisque *cLeid* 158 Longaue ***O μ h*** ς ***R***, Longaque ***F e l g*** ς *VA Plan* ‖ multifori ***M X ω***, multif(idi *i r m 2*) ***N***, multifidi ς, multiferi ***l***, multiforo ***p***, multiforis (*coll II 4*) *Hs* ‖ delectant ς ‖ tibia cornu (*cf XI 16*) ***M*** 159 sermonem ***l***

materia est: pugnas referunt hostisque suasque,
inque vices adita atque exhausta pericula saepe
commemorare iuvat, — quid enim loqueretur Achilles,
aut quid apud magnum potius loquerentur Achillem?
proxima praecipue domito victoria Cygno
in sermone fuit: visum mirabile cunctis,
quod iuvenis corpus nullo penetrabile telo
invictumque a vulnere erat ferrumque terebat.
   Hoc ipse Aeacides, hoc mirabantur Achivi,
cum sic Nestor ait: ‘vestro fuit unicus aevo
contemptor ferri nulloque forabilis ictu
Cygnus. at ipse olim patientem vulnera mille
corpore non laeso Perrhaebum Caenea vidi,
Caenea Perrhaebum, qui factis inclitus Othryn
incoluit; quoque id mirum magis esset in illo,
femina natus erat.’ monstri novitate feruntur
quisquis adest, narretque rogant, quos inter Achilles:
‘dic age! nam cunctis eadem est audire voluntas,
o facunde senex, aevi prudentia nostri,
quis fuerit Caeneus, cur in contraria versus,

---

160 Materia *i r* F^2 ‖ pugnas r. h. suasque (*cf NJhbb 1894, 789*) *N* ς *RA*, pugnam—suamque *M X V vulgo* 161 addita (*corr m 2*) *h* ‖ exausta *l*, exacta ς 162 Com. libet *l* ‖ achille(s *i r m 2*, n *eras*) *M* 163 *i mg* μ h^2 ‖ loqueretur (*corr n*) *N* h^2, lequeretur (o² *superscr*) *e* ‖ achyllem *e*, achille(n *i r m 2*, s *eras*) *M*, achilles h^2, achillē *F* 164 domiti u. cygni ς 165 uisum (est *add m 2*) *N* ‖ uisum mi//rabile *e* 166 Quod (corp'² *superscr*) iuuenis nullo *F* ‖ iuuenis *N F* ς* ς *g* ω, iuueni *M* μ ς *Hs vulgo* ‖ nulli *ccMedic et Senat* 167 *sq* ad uulnera *F l g* ς *Hs vulgo olim*, ad uulnus ς ‖ uerumque *l g*, (iter *ex corr m 2*)umque *F*, murumque (i² *superscr*) *e* ‖ ferrumque terebat *i mg adscr* e^3 ‖ terebat ς *VA vulgo*, feribat *M R*, fe(re *i r m 2*)bat *N*, ferebat μ *X*, tenebat ς ‖ mirumque tenebat hoc ipsum Aeaciden, hoc m. A. *Hs* 168 ipsum ς *Hs vulgo olim* ‖ aeacides *M* 169 Tum *N g* ‖ nostro quoque (fuit² *superscr*) *F*, uestro (ł nostro *sscr m 2*) qu. *e* 170 null(o *ex corr m 2*)que f. i(c *ex corr m 2*)tu *F* ‖ nullique *l* ς 171 at ego ipse *h* 172 *sq* pereubum *bis N*, perhibeum *bis h*, perrebum *bis e*, perrethum *bis* μ ‖ inc(l *add m 2*)itus *h* ‖ othrim *h*, otrhim *e*, otrin *N* 174 quodque *M* 175 feruntur (*cf IX 509*) *sumpsi ex M*, (moue *i r m 2*)ntur *N*, mouetur *e* ς, mouentur μ *X* ω *vulgo*, συγκινεῖται *Plan*, tenentur *Korn* 176 narret quoque *l* ‖ rogat *M*, rogat (/// *superscr*) (rogāt *fuit*) *N* 177 uoluptas *g* ς 179 fuit *F*, fuerat *e*

qua tibi militia, cuius certamine pugnae
cognitus, a quo sit victus, si victus ab ullo est.'
Tum senior: 'quamvis obstet mihi tarda vetustas
multaque me fugiant primis spectata sub annis,
plura tamen memini. nec, quae magis haereat, ulla
pectore res nostro est inter bellique domique
acta tot, ac siquem potuit spatiosa senectus
spectatorem operum multorum reddere: vixi
annos bis centum; nunc tertia vivitur aetas.
Clara decore fuit proles Elateia Caenis,
Thessalidum virgo pulcherrima, perque propinquas
perque tuas urbes (tibi enim popularis, Achille),
multorum frustra votis optata procorum.
temptasset Peleus thalamos quoque forsitan illos,
sed iam aut contigerant illi conubia matris,
aut fuerant promissa, tuae; nec Caenis in ullos
denupsit thalamos secretaque litora carpens
aequorei vim passa dei est (ita fama ferebat),
utque novae Veneris Neptunus gaudia cepit,
„sint tua vota licet“ dixit „secura repulsae:

---

189 *sq Respexit et haec et III 323 sq IV 285 Ausonius Epigr LXXVI 8 sq Peiper* (*cf* 8 an uos Nasonis carmina non legitis?).

---

180 malicia ***l*** 181 illo (*corr m 2*) ***h*** 182 Tunc ***h*** ‖ tarda uetustas ***M*** ***μ*** ς* ς *VA Hs*, tarda senectus (ł uetustas[2]) (*cf Aen IX 610*) ***F***, (long *i r m 2*)a senectus ***N***, longa senectus ς, tarda sen. ς, longa uetustas ς *R Jahn* 184 Pluramen (ta[2]) ***M*** ‖ ne (ł c[2]) ***N*** ‖ haereat illa ς *Hs vulgo olim* 185 domique ς *ConstFanensis vulgo*, domusque ***A*** *ω* 186 a(c *ex* t) ***N***, at ***p*** ς ***R***, et ***h***, aut ***e*** ‖ quē// (e *fuit altera litt erasa*) ***M*** 188 ducitur aetas *ccGronov et Sixian et ad Lot p 286 Burm*, iungitur aet. ς 189 decorae ***μ*** ‖ elate lacenis ***M***, eleteia cenis ***N***, alatheia cenix ***h*** 190 Thesalidum ***h e*** 191 /popularis ***N*** ‖ achilles ***N h***, achille/ (s *eras*) ***l***, Achille, est *Baumg-Crusius* 192 Multorum frustra uotis opt. procorum ***X*** *A vulgo*, Frustra multorum u. o. pro quorum *cLeid Voss 51*, Multorumque fuit spes inuidiosa procorum (*cf IV 795 IX 10*) ***O*** ς (*i mg **F**[2]*) *Ehwald* ‖ *eadem habet sed virg delevit et* Multorum fr. uotis o. pr. *sscr* ***μ*** ‖ *utrumque versum habent* (Multorum fr. uotis *sq* Multorumque fuit sp. *sq*, *inverso ordine V*) *R V* ‖ *cf quae dixi Hermes XXXX 235 sq* 194 aut *om* ***h*** ς ‖ conti/gerant (n *eras*) ***M*** 195 fuerat (n *sscr **e**[2]*) ***F' h e*** ‖ illos (u *sscr **n***) ***N R***, /llos (u[2]) ***M*** 196 carpen(s *ex* t) ***M*** 197 fata ferebant *cPal* 198/200 *i mg* ***l*** 198 cœpit ***M***, sensit ς 199 Sint/ (que *eras*) ***M***, Sintque ***μ*** ‖ secuta (*corr m 2*) rep. ***F***

elige, quod voveas!“ (eadem hoc quoque fama ferebat)
„magnum“ Caenis ait „facit haec iniuria votum,
tale pati iam posse nihil, da, femina ne sim:
omnia praestiteris.“ graviore novissima dixit
verba sono, poteratque viri vox illa videri,
sicut erat; nam iam voto deus aequoris alti
adnuerat dederatque super, ne saucius ullis
volneribus fieri ferrove occumbere posset.
munere laetus abit studiisque virilibus aevum
exigit Atracides Peneiaque arva pererrat.
Duxerat Hippodamen audaci Ixione natus, *Centaurorum et Lapitharum pugna.*
nubigenasque feros positis ex ordine mensis
arboribus tecto discumbere iusserat antro.
Haemonii proceres aderant, aderamus et ipsi,
festaque confusa resonabat regia turba.
ecce canunt Hymenaeon, et ignibus atria fumant,
cinctaque adest virgo matrum nuruumque caterva,
praesignis facie; felicem diximus illa
coniuge Pirithoum: quod paene fefellimus omen.
Nam tibi, saevorum saevissime Centaurorum,
Euryte, quam vino pectus, tam virgine visa
ardet, et ebrietas geminata libidine regnat.

---

200 quod uoueas (*cf II 380*) *recepi ex* ***M*** ς, quid uou. ***N*** *μ* ***X*** *ω vulgo* ‖ eadem quoque ***h***, eadem haec qu. ***g p*** ς 201 ceneis ***h*** 202 Tale pati (peti ***F*** *corr m 2*) iam (i *i r* ***n***, nam *μ*) posse ni(c)hil *μ* ***N X*** *ω*, Tale pati nil posse nichil ***M***, Tale p. nil posse mihi ς, *Hs vulgo olim* ‖ Tale p. da posse nihil, da femina *probante Burm ccRegius et Urbinas*, Tale p. nil posse; mihi da *post Lenzium Ehwald* 203 duxit ***F*** 205 iam iam *ccMedic et Vat* ‖ uot/i^{,2} (i *per ras ex* a, *ut videtur*) ***M***, uot(o *ex corr m 2*) ***F*** 206 an-n(uerat *i r m 2*) ***h*** ‖ sacius *μ* 207 ^{v2}Uolneribus ***N***, Uulneribus *cett vulgo* ‖ fieret (*corr* ***n***) ***N*** ς ***R***, fieri *om* ***l*** ‖ ferroque ***e*** ς 209 Atr(a *ex* o *m 2*)cides ***N***, atrides ***h*** ‖ peneleaque ***N***, teneiaque ***M***, pœneyaque ***e*** ‖ arua tenebat *frg Theatin* ς 210 ipodam̄ ***h***, ypodam̄ *Ben*, (h)ypodamen ς, ipodomen ***l*** 211 nubigerasque ferox ***l*** 213 Hemonei ***O***, Aemonii ***A*** 214 confusa sonabant ***h*** ‖ resonabant atria *cMedic* 215 himeneon ***M***, hymeon ***N***, hi(y)mineon ***F l***, hymene(on *add m 2*) ***e*** ‖ sonant *e corr* (fumant *fuit*) *μ* ‖ ignibus aula refulget *cVratisl* 216 Comptaque ς ‖ matrum nuruumque ς *ed Vincent 1555 Hs vulgo*, matrum nur^{v2}umque ***g***, matrum nurumque ***h***, matrumque uirumque ***p*** ς, matrumque nurumque ***A*** *ω* 217 faciem *cMedic* 218 perithoum ***F g*** ς, perytoum ***e*** ‖ quod pœnę ***M***, quam paene *Burm* 219 semiuirum *cMedic*, semihominum *vel* semiferum *Hs* 220 Eurile (ł eurine *i mg m 2*) ***M***, Eurite (uel eurine *sscr μ*) *μ* ***N F*** ς ‖ tam uino p. quam ***N p*** ς 221 gem. cupidine ς

protinus eversae turbant convivia mensae,
raptaturque comis per vim nova nupta prehensis.
Eurytus Hippodamen, alii, quam quisque probabant
aut poterant, rapiunt, captaeque erat urbis imago.
femineo clamore sonat domus: ocius omnes
surgimus, et primus „quae te vecordia“, Theseus
„Euryte, pulsat“ ait, „qui me vivente lacessas
Pirithoum violesque duos ignarus in uno?
[neve ea magnanimus frustra memoraverit heros,
submovet instantes raptamque furentibus aufert]
ille nihil contra (neque enim defendere verbis
talia facta potest), sed vindicis ora protervis
insequitur manibus generosaque pectora pulsat.
    Forte fuit iuxta signis exstantibus asper
antiquus crater; quem surgens vastior ipso
sustulit Aegides adversaque misit in ora:
sanguinis ille globos pariter cerebrumque merumque
vulnere et ore vomens madida resupinus harena
calcitrat. ardescunt germani caede bimembres
certatimque omnes uno ore „arma, arma“ loquuntur.
vina dabant animos, et prima pocula pugna

---

223 Raptatur(que *add m 2*) nomis (c *above* o) ***F*** 224 Eurilus hypodamen ***M***, Euritus ypodamen ***l***, E⸌ipodadam̄ ***h*** ‖ probabat ***h l g*** *ω*, probarant *Hs* 225 /ut (A *eras*) ***M***, Ut *ex corr* (Aut *fuit*) ***N***, (A *i r m 2*)ut ***h***, ut *scripsit fort Ovidius* ‖ poterat (‾2 *above* a) ***F***, poterat ***h*** *A* ‖ captae(que *om*) ***F*** 226 omnis ***F l*** 228 Eurile ***M*** ‖ quid ς, quod *ex corr* (qui *fuit*) ***N*** 229 P(e *ex* i *m 2*)rithoum ***N***, Perythoum ***e***, Perithoum ***g*** ‖ uiolesque ***N h*** ς *R*, uiolasque ***M μ e l*** ς *VA*, uiol(a *ex* e *m 2*)sque ***F*** 230/231 *non habet* ***O***, *habet* ***X*** *ω*, *lacunam notavit* ***m***, *i l add* ***n***, *del Merkel, deff (sed cf quae dixi Hermes XXXX 216*[3]*) Animadv p 59 Gnesotto et Rh Mus N F LVI 348 Helm* 230 Neu ea ***h***, Neue ca (uix ea *i mg m 2*) ***g*** ‖ mem (h)eros ***X μ n*** *ω*, mem. ore (*cf VIII 396*) ς 231 (furen *i r m 2*)tibus ***h***, ferentibus *ap Fabrum II ep 71 Schepperus* 232 contr(a *ex* e *m 2*) ***F*** 233 proteruus ***M*** 234 ins. pedibus (*cf 374*) *malim* 236 quem surgens vastior ***M μ*** *Merkel*, *ἀναστὰς ὁ τοῦ Εὐρύτου εὐρύτερος Αἰγείδης Plan*, uastum quem uastior ***N***, quem uastum uastior ***μ***² ***X*** *ω vulgo* ‖ ipso (*Euryto sc*) *scripsi cum* ***M μ*** ς *Plan R*, ipse ***μ***² ***N X*** *vulgo* 237 auersaque ***M***, (ad *i r m 2*)uersaque ***N*** 238 globos statim pariter cer. (merumque *om*) ***M*** 239 madida r. harena ***M μ h l*** ς *ω*, madidam (ł a² *above*) r. harena (m *above*) ***N***, madidam r. harenam ***F e g*** ς 240 germana caede *ex uno suorum Hs*, germani a c. *Burm* 241 omnes simul uno ore ***M μ*** ς *R*, arma *alterum om* ***M h*** ς *R*, *idem illud virg dell* ***F μ*** ‖ locuntur ***F h***, loquntur ***g*** 242 sed prima ***M μ*** *R*, en prima *Hs*

missa volant fragilesque cadi curvique lebetes,
res epulis quondam, tum bello et caedibus aptae.
Primus Ophionides Amycus penetralia donis
haud timuit spoliare suis et primus ab aede
lampadibus densum rapuit funale coruscis,
elatumque alte, veluti qui candida tauri
rumpere sacrifica molitur colla securi,
inlisit fronti Lapithae Celadontis et ossa
non cognoscendo confusa relinquit in ore.
exsiluere oculi, disiectisque ossibus oris
acta retro naris medioque est fixa palato.
hunc pede convolso mensae Pellaeus acernae
stravit humi Pelates deiecto in pectora mento,
cumque atro mixtos sputantem sanguine dentes
vulnere Tartareas geminato mittit ad umbras.
Proximus ut steterat spectans altaria vultu
fumida terribili „cur non“ ait „utimur istis?“
cumque suis Gryneus inmanem sustulit aram
ignibus et medium Lapitharum iecit in agmen
depressitque duos, Brotean et Orion: Orio

---

243 fragipesque *M* ‖ curbiqne^{v2} *N*, curui(que *om*) *h* ‖ '*fort* curtique lebetes' *in Bibl Diez 1072 Hs* 244 nunc *ex corr* (num *fuit*) *n*, nunc *e g* ς 245 ophinio(d *ex* n)des *M*, ephionides *g*, ophiöñides amïchus *μ* 246 Hau(d *ex* t *m 2*) *F* 247 Iam pedibus dens. *O* 250 laphytę (*sic ubique*) fronti *e* ‖ laphitę *F g* ‖ celadantis *O μ e* 251 cognoscendo (*cf NJhbb 1894, 789*) *N X ω*, agnoscendo *M μ* ς *vulgo* ‖ relinquit *M h R Merkel*, relinquid *N*, reliquit *μ*, reliquit *μ F e l* 252 Exili/ere (i *ex* u *per ras*) *M*, Exiliere *h* ς, Elicuere (*corr m 2*) *g* ‖ disiectique *Hs*, dissectisque *Bothe* 253 Acta est retro *e* ‖ nauis (*corr*) *F* ‖ medioque infixa p. *g*, medioque infixa p. est ς *Hs vulgo olim* 254 conuolso^{v2} *N*, conuulso *cett vulgo* ‖ palleus *M*, pelleus *μ*, (l) peleus *e*, peleius *F*, pelleius *l* ‖ luceruae *l* 255 Pelates *Plan* ς *A vulgo*, budates *M*, bidaten *N*, bellates *ex* boates *μ*, belates *e g* ς *R Hs vulgo olim*, (b *ex* v)elates *F*, (ba *ex corr*)lates *h*, belites *l*, Belathes *V* ‖ disiecto ς ‖ in pectore ς 256 atro *i r* e^2 ‖ mixto(s *i r m 2*) *N* ‖ sputantem (ἐκπτύοντα) *Plan*, *item* (*vel* ructantem *in Bibl Diez 1075*) *e coni Hs vulgo*, spumant(ē *i r m 2*) *N*, spumantem *A ω* 257 misit ς* ς *Jahn* ‖ ad undas ς, in umbras ς 259 non cur *h* 260 in martem ς ‖ subsulit alam^{r} *h* 261 laphita(rum *a m 3*) *F*, laphitarum *g* ς ‖ iniecit *h* ‖ misit ς 262 Depres/(i *eras*)sitque (*corr m 2*) d. brot. et oriona grione *M* ‖ Oppressitque *μ* ς* *g p* ς *ω* ‖ bretean *l* ‖ br. // orion orio(nis *a m 2*) *N* ‖ Oreon. Oreo *Bothe*

mater erat Mycale, quam deduxisse canendo
saepe reluctantis constabat cornua lunae.
„non inpune feres, teli modo copia detur!“
dixerat Exadius telique habet instar, in alta
quae fuerant pinu votivi cornua cervi.
figitur hinc duplici Gryneus in lumina ramo
eruiturque oculos, quorum pars cornibus haeret,
pars fluit in barbam concretaque sanguine pendet.
    Ecce rapit mediis flagrantem Rhoetus ab aris
pruniceum torrem dextraque a parte Charaxi
tempora perstringit fulvo protecta capillo:
correpti rapida, veluti seges arida, flamma
arserunt crines, et vulnere sanguis inustus
terribilem stridore sonum dedit, ut dare ferrum
igne rubens plerumque solet, quod forcipe curva
cum faber eduxit, lacubus demittit: at illud
stridet et in tepida submersum sibilat unda.
saucius hirsutis avidum de crinibus ignem
excutit inque umeros limen tellure revulsum
tollit, onus plaustri, quod ne permittat in hostem,
ipsa facit gravitas: socium quoque saxea moles

---

263 dedixisse ***l*** 264 reluctantis ***N h*** ς *R Mitscherlich*, reluctanti ***M*** *μ ccStrozzani Hs*, reluctatę ***F e l g*** ς *V Jahn* 265 non inpune — modo] *supra haec aliquot verba erasa* ***M*** ‖ (t *i r m 2*)eli modo ***N***, illi modo ***M*** 266 267 *om* ***N***, *i l* ***n*** ‖ Dixerat adius ***M*** ‖ exa//dyus ***e*** 268 huic ς *Hs vulgo olim* ‖ hic ς ‖ grineus ***M l*** ς *ω* ‖ in *virgula del* ***F***, in *om* ***N h e p*** ς ‖ gryneus sua lum. ς, gry(i)neus per lum. ς, Gryneus duo lumina *Hs* ‖ lum. ramo *μ* ς* ς *ω vulgo*, lum. uultu ***M***, lum. uoltu (ł ramo *sscr m 2*) ***N***, lum. malo (ramo *sscr m 2*, cornu *m 3*) ***F***, lum. vallo *Merkel*[2], *item vel* (*cf praef p XXIV*) palo *Riese*[2] 271 ręthus (*semper*) ***e g*** ς, rhetus *vel* rhœthus *alii* 272 Pruniceum ***l*** *cMed chartaceus Merkel*, Prunicium ***h g*** ς *Baumg-Crusius*, Prunitium ς *Hs vulgo olim*, Primitium *μ* ς *A*, Primiteum ***M***, Primi(ciu *i r m 2*)m ***N***, Primicium ***F e*** *V*, '*fort* primitias *per appositionem' in Bibl Diez 1075 Hs* ‖ caraxi ***F h g*** ς, Carasi *R*, *Ταράξου ccAmbr Planudis et e coni Boissonade* 273 T(i *ex* e)mpora ***F*** ‖ perstringit *scripsi* (*cf 280 et quae dixi NJhbb 1894, 653*) *cum* ***N h*** *ccVratisl et Zwicc excPolitiani*, perstrinxit *ccSenat et Leid*, perfringit ***M F*** *μ* ***e l*** ς *R vulgo*, perfregit *VA* ‖ pertecta ***l*** 274 Correcti ***N*** ‖ rapid(a *ex* i *m 2*) ***F***, ualida *cPal* 275 Asserunt ***M*** 277 forfice ***M***, for(cip *i r m 2*)e ***N***, forpice ***g*** ‖ forc. adunca *ccGoth et Med* 278 la(cubus *i r m 2*) ***N***, lacibus (v *sscr*) ***F***, lacibus ***l*** ‖ demitit ***M***, dimittit ς ‖ ac illud ***l***, et illud ***R*** 279 intrepida ***F*** *V*, in trepida ***h*** ‖ (u *i r m 2*)nda ***M*** 280 crinibus ignem *i r* ***h***[2] 281 saxum *vel* lignum ς 282 tollit (honus *i r m 2*) — hostes ***h***

oppressit spatio stantem propiore Cometen.
gaudia nec retinet Rhoetus: „sic, conprecor“, inquit
„cetera sit fortis castrorum turba tuorum!“
semicremoque novat repetitum stipite volnus,
terque quaterque gravi iuncturas verticis ictu
rupit, et in liquido sederunt ossa cerebro.
Victor ad Euagrum Corythumque Dryantaque transit;
e quibus ut prima tectus lanugine malas
procubuit Corythus, „puero quae gloria fuso
parta tibi est?“ Euagrus ait, nec dicere Rhoetus
plura sinit rutilasque ferox in aperta loquentis
condidit ora viri perque os in pectora flammas.
te quoque, saeve Drya, circum caput igne rotato
insequitur; sed non in te quoque constitit idem
exitus: adsiduae successu caedis ovantem,
qua iuncta est umero cervix, sude figis obusta.
ingemuit duroque sudem vix osse revellit
Rhoetus et ipse suo madefactus sanguine fugit.
Fugit et Orneus Lycabasque et saucius armo
dexteriore Medon et cum Pisenore Thaumas,
quique pedum nuper certamine vicerat omnes
Mermeros (accepto tum volnere tardius ibat!),

---

284 (stantem pro *i r*)piore ***F*** ‖ prop//iore (or *eras*) ***M*** ‖ cometen ***F e*** ς *ω*, comentē ***M***, com(en *ex corr m 2*)ten ***N***, cometc̄ ***h***, comtem (*i mg corr m 3*) ***μ***, comecen ***l***, cometem ς 285 retheus ***N*** ‖ sit comprecor i. Cet. sic fortis ***p*** *cSenat* ‖ si(e *ex corr m 2*) ***F*** ‖ sic sic precor ς ‖ retinens — conprecor *vel* retinet Rh. Sicque o precor *Hs* 286 sit sospes ς ‖ tur(b *ex* u *m 2*)a ***M*** 287 $\overset{v^2}{\text{uolnus}}$ ***N***, uulnus *cett vulgo* 288 graui/ (s *eras*) ***N*** ‖ i(c *ex corr m 2*)tu ***F*** 289 siderunt *Hs* 290 euandrum ***M*** ς, eua/grum ***N*** ‖ coritumque ***h*** ς *VA*, corythum(que *om*) ***N*** ‖ drimantaque ***O*** ς, drimantaque *vel* drunantaque ***μ***, dyrantaque ***e***, drymantaque ***R*** 292 coritus ς *VA* ‖ pueroque (*corr* ***μ***) glor. ***M μ***, puero q̄ / (q̄ = quae) ***N*** 293 he/uagrus (u *eras videtur*) ***M***, heuuagrus ***μ***, euandru(o)s ς *Plan* 294 (ruti *i r m 2*)lasque ***M*** 295 per quas in p. flamma ***M*** ‖ seu(e *ex* i *m 2*)dria ***N*** 296 dryas *cBerol Plan* ***R*** 298 *om* ***O***, *i l add* ***n***, *lacunam punctis i mg notavit* ***m*** ‖ *desinit in hoc versu* ***l*** 299 Uincta ***h*** ‖ est *om* ***μ*** ‖ ceruix hum. ***p*** ‖ ceruix se figit ob. ***M***, c. (sude figis ad *i r m 2*)usta ***N*** ‖ figis (acuta *i r m 2*) *cBerol* ‖ abusta *vel* adusta *vel* acuta ς 300 duroque suo ***M*** ‖ reuulsit ***e*** ς *Merkel*² 301 Rethus ***N F***, Rhœicus ***μ*** 302 horneus ***M μ*** ς, Ornaeus *V*, Ἀρναῖος *Plan*, Arnæus *A* ‖ Lycabasque (*certe aut hic aut 310 lectio librorum mutanda est*) *Naugerius vulgo*, li(y)cidasque ***A ω*** 303 pisemone ***h*** ‖ taumas ***h***, caumas ***F e*** *VA*, chaumas ***g***, Καύμας *Plan* 305 *parenth posui* ‖ Mermerus ***h*** ‖ cum ***e***, nunc *ccMed et Sprotii Hs vulgo olim*, tunc ς ‖ $\overset{v^2}{\text{uolnere}}$ ***N***, uulnere *cett vulgo* ‖ tard(ior *i r m 2*) ***F***, tardior ς

et Pholus et Melaneus et Abas praedator aprorum,
quique suis frustra bellum dissuaserat augur,
Astylos: ille etiam metuenti volnera Nesso
„ne fuge! ad Herculeos“ inquit „servaberis arcus“.
at non Eurynomus Lycidasque et Areos et Imbreus
effugere necem; quos omnes dextra Dryantis
perculit adversos. adversum tu quoque, quamvis
terga fugae dederas, volnus, Crenaee, tulisti;
nam grave respiciens inter duo lumina ferrum,
qua naris fronti committitur, accipis, imae.
In tanto fremitu cunctis sine fine iacebat
sopitus venis et inexperrectus Aphidas
languentique manu carchesia mixta tenebat,
fusus in Ossaeae villosis pellibus ursae.
quem procul ut vidit frustra nulla arma moventem,
inserit amento digitos „miscenda“ que dixit
„cum Styge vina bibes!“ Phorbas; nec plura moratus

---

316 *sq Conr de Mure p 73:* ‘In tanto strepitu—et inexpertus Aphidas’.

---

306 Et phoheius ***M***, E th(e *ex* o *m 2*)lus ***N***, Et phelus *e*, Et p[h]olus ***h***, Et Phodus ***R*** ‖ melaneus *e* ς *Hs vulgo*, menelaus ***O F μ g*** ς *ω*, *Μενέλαος Plan*, Meneleus *RaphRegius* ‖ menalus abas ***h*** ‖ a/bas ***N*** ‖ uenator ς ‖ aprum (*i mg corr*) ***μ*** **307** diis suaserat ***M***, discusserat ***N*** **308** Astylos ς *VA Plan*, Astylus ***R***, Astilos ***N F h***, Hasty/los *e*, astilus ***M μ***, astolos ***g***, Asbolos (Asbolus *Roscher*) *Baumg-Crusius*, *sed cf NJhbb Suppl XXVI 56 Wendel* ‖ fugienti ς u(u *ex* o *m 2*)lnera ***N***, uulnera *cett vulgo* **309** Ne fugiat herculeos ***M*** ‖ seruab. ictus ς **310** eurimonus ***h***, Eurymanus *V*, Eurynomos *A* ‖ lucidasque ***F*** ‖ areos ς *Hs vulgo*, are[o]as ***F***, harenos ***h***, aruos ***N***, arus ***M***, arc[e]us ***μ***, areus *e* ς *ω* *Ἀραῖος Plan* **312** auersum tu ***M***, a(d *a m 2*)uersum tu/ ***N***, aduersus tu ***F*** *e ccBersm et Zwicc*, auersus tu ***g*** **313** dederis *Hs* ‖ u(u *ex* o *m 2*)lnus ***N***, uulnus *cett vulgo* ‖ crenaee ς *Hs vulgo*, (cre *i r m 2*)nee *e*, ce[r3]nee ***F***, ceneę ***μ M h g R***, cernee ς, cornee ***N*** ς, Caenaee *V*, Caenee *A*, *Καινεῦ Plan* **314** ferum (*corr m 3*) ***F*** **315** coniungitur ***p*** *cZwicc* **316** *sq* strepitu (*fort recte*) ***F*** *Conr de Mure* ‖ inexpers rectus ***M***, inexpertus ***h*** *Conr de Mure* ‖ aphypdas ***e*** ‖ ductis sine f. iac. sopitus vinis (*prob p 151 Hartman*) *Hs*, iunctis sine — sopitus vinis *obs II 3 Gronovius*, cunctis — vinis *Burm* **317** aphibas *vel* abibas ς, Aphypnas *A* **318** c[r]hachesia ***F***, charcesia ***e*** ‖ carch. iuxta *cArgent* **319** osseę uillosis (pellibus *ex corr*, pedibus *fuit*) ***M*** ‖ o(bscene *i r m 2*) ***N***, ł ossee (*m 3*) *sscr* ***n*** ‖ obscaenae ς **320** sequentem ς ‖ neutra arma sequentem *Bersmannus* **321** *sic* ***X*** *VA*, Insertis digitis telo misc. ***M R*** ‖ Inseruit digitos miscend(a *ex* o *m 2*)que(dixit amento *i r m 2*) ***N*** **322** bibas *ccMedic et Moreti Hs vulgo olim* ‖ moratus ***M*** ς *Hs vulgo*, moratus [locutus²] ***μ***, locutus ***e h g*** ς (*i r n*) *VA*, loquutus ***R***, minatus ς

in iuvenem torsit iaculum, ferrataque collo
fraxinus, ut casu iacuit resupinus, adacta est.
mors caruit sensu, plenoque e gutture fluxit
inque toros inque ipsa niger carchesia sanguis.
  Vidi ego Petraeum conantem tollere terra
glandiferam quercum; quam dum conplexibus ambit
et quatit huc illuc labefactaque robora iactat,
lancea Pirithoi costis inmissa Petraei
pectora cum duro luctantia robore fixit.
Pirithoi cecidisse Lycum virtute ferebant,
Pirithoi virtute Chromim. sed uterque minorem
victori titulum quam Dictys Helopsque dederunt:
fixus Helops iaculo, quod pervia tempora fecit
et missum a dextra laevam penetravit ad aurem;
Dictys ab ancipiti delapsus acumine montis,
dum fugit instantem trepidans Ixione natum,
decidit in praeceps et pondere corporis ornum
ingentem fregit suaque induit ilia fractae.
  Victor adest Aphareus saxumque e monte revulsum

---

324 casu *s l e* 325/386 *exstant in τ* 325 Mox car. *τ ς* ‖ e gurgite (*e ventre sc*) *ς RaphRegius* 326 Inque sinus *cBas* ‖ ipse *M* 327 petreium *h*, Phereum *R*, latraum *M*, (pe *i r m 2*)tr(ei *i r m 2*)um *N* ‖ canentem *M* ‖ tollere *M F h e μ τ ς VA Korn* ‖ con. (eue *i r m 2*)llere *N*, *ἐξαιρειν τῆς γῆς Plan*, c. euellere *ς A Hs vulgo olim*, c. uellere *ccDresd et Med R Merkel*[2] ‖ tollere dextra *duo Heinsiani* 328 Grandifferam *h* 329 corpora *VA* ‖ (puls *i r m 2*)at *N*, pulsat *ς VA*, uersat *ς* 330 Pirithoi *M μ τ ς*, perithoi *N h*, perytoi (*semper*) *e*, pýrithoi (*semper*) *F τ* ‖ pirithoico stis (*corr μ*²) *M μ* ‖ c. iam missa *O* ‖ pherei *M R*, petrei *i r n*, Petraeis *Hs* 331 cum duro fixit luctantia ligno *probante Burm cFrancof* ‖ robore iactat *τ* 332 *om* (*i l m 2*) *N* 332*sq* Pirithoi *bis M μ τ ς* (*item 333 N*), Perithoi *bis h g*, Perytoi *bis e*, P(e *ex* i *m 3*)rithoi *n* ‖ uirt. uicum *μ* ‖ P. uirtute lycum cecidisse *ς Hs vulgo olim* ‖ ferebas (bant *sscr*) *τ* 333 Chromim *scripsi*, chromin *ς ω vulgo*, chronim *M μ*, chronī *N*, cromī *F*, chromem *τ*, cromin *p*, cronym *e*, chronū *h ς*, chromum *ς*, *Χρόμιον Plan* ‖ P. cecidisse chromin *ς Hs vulgo olim* ‖ uterque dederunt $^{c^2}$ *O μ ccZwicc et Bersmanni* 334 qu(a *ex* e *m n*)m ‖ dectis *O*, dictis *ς*, dıtis *h*, dycthys *e* ‖ elopsque (*item 335*) *p ς Bothe*, *ἔλωψ* (= *335*) *Plan* ‖ helopsque minorem *O μ ccZwicc et Bersm* 335 elops (*sed 334* helopsque) *F g* ‖ iaculo est *ς Bothe* ‖ iac. qui *R* ‖ timpora *M* 336 a *om M μ ς* ‖ in aurem *g ς Hs vulgo olim* 337 Dectis *M*, Dycthys *e*, Dictis *ς V* ‖ ancipiti/ *N h*, ancipitis *τ F g ς Jahn* ‖ mentis *M* 339 Dece(d *ex corr m 2*, decepit *fort fuit*)it *F* ‖ ornus (*corr m 2*) *M* 340 fracta *ad Senec Herc fur 312 Gronov* ‖ Ingemuit duroque sudem vix osse revellit *post 340 in textu ccGoth et Vratisl* 341 Uictor (*cf ad IX 415*) *O e ccOxon et duo Heinsiani*, Ultor *e*² *X ω vulgo* ‖ abest *τ* ‖ aphareus *N ς vulgo*, afareus *M*,

mittere conatur: mittentem stipite querno
occupat Aegides cubitique ingentia frangit
ossa; nec ulterius dare corpus inutile leto
aut vacat aut curat tergoque Bienoris alti
insilit haud solito quemquam portare nisi ipsum
opposuitque genu costis prensamque sinistra
caesariem retinens vultum minitantiaque ora
robore nodoso praeduraque tempora fregit:
robore Nedymnum iaculatoremque Lycopen
sternit et inmissa protectum pectora barba
Hippason et summis exstantem Riphea silvis
Thereaque, Haemoniis qui prensos montibus ursos
ferre domum vivos indignantesque solebat.
    Haud tulit utentem pugnae successibus ultra
Thesea Demoleon: solido divellere dumo

---

aphereus ***e***, fareus ***μ***, phareus ***τ F h g ς ω***, phereus ς *Plan RaphRegius* ‖ (in *i r m 2*) monte ***N***, a monte ***g*** ς ***R*** ‖ saxum qui monte *cMenardi* **342** conantem ς *Hs vulgo olim*, nitentem ς **343** cubitoque (*corr* ***n***) ***O*** *cMed* ‖ fregit ς **344** inutile leto corpus ***h*** **345** uacat *ex corr* (uusa *vel simile aliquid fuit a m 1*) ***n***, cura est (curat *enim, num VI 585 X 387 habeant quo defendatur, parum constat*) *conieci* ‖ bienoris ***O μ*** *Merkel*², bi(y)anoris ***F e g*** ς ***ω*** *Plan vulgo olim*, bitanoris ***h*** ‖ alto ς **346** hau(d *ex* t *m 2*) ***F*** ‖ soliti ς ‖ quemque ***τ*** **347** pressamque ***M*** *ccDresd et Goth* **348** uultum minantiaque ***h***, uultumque minantiaque ς, uultum comitantiaque *cGenevens*, uultumque comantiaque *Hs* ‖
re
timpora ***τ M F h*** **350** Robo// ***F*** ‖ ne(d *ex* t)inum ***h***, *Νήδυμον Plan*, Nerlinum *R*, Nedimnum *VA*, Nedymium *Bothe* ‖ Lycopen *p 210* Götternamen Usener*, ly(i)chepen ***O μ e***, lycepen ***F g*** *V*, licepen ***τ***, liceum ***h*** li(y)cetum ς *R*, lycotan *Exc Calandrae Hs vulgo*, *Λυκώτην Plan*, Lycespen *A*, Lycoden *Bothe* **351** et
ł i̅msa²
iam missa ***M μ***, et ammissa ***N***, immensa *vel* admissa ς ‖ tempora ς **352** Hypason ***h***, hipason ***τ*** ‖ Hyppasonem summisque ***e*** ‖ ripea (*corr* ***n***) ***O*** *Plan*, typhea ***g*** ‖ sumptis instantem Riph. signis *Schepperus* **353** Thereaque (*cf NJhbb 1872, 428 Roscher*) ***N h*** *cDresd RV et e coni ConstFanensis*, Therreaque ***τ F e***, Therseaque ***μ***, Theseaque ***M***, Tereaque ς *Plan A* ‖ hemohis ***τ***, Aemoniis *VA* ‖ pransos ***τ*** **354** uisos ***μ*** **355** Hau(d *ex* t *m 2*) ***F*** **356** solido diuellere ***O*** *Merkel*² ‖ solida diuellere terra *cBersmanni*, solidaque reuel-
d
lere terra ***p*** ς *Jahn*, *ἐκ γῆς στερεᾶς ἀνασπᾶν Plan* ‖ solitoque reuellere ***h***, solidoque reuellere ***X ω*** *vulgo* ‖ dumo (*i r* ***μ***) ***A ω***, (d *ex corr m 2*)u(m *ex corr m 2*, cn *fort fuit*)o ***N***, trunco (*cf XI V 115*) *unus Heinsianus Bach* ‖ solidoque euellere cliuo *unus Heinsianus*, fundoque euellere ab imo *alius*, solidoque revellere fundo *ad Lucr I 890 Wakefield*, solidoque rev. ab imo *Lenz*, solidoque rev. cliuo *Bothe*, solido divellere dudum *Merkel*²

annosam pinum magno molimine temptat;
quod quia non potuit, praefractam misit in hostem.
sed procul a telo Theseus veniente recessit
Pallados admonitu (credi sic ipse volebat).
non tamen arbor iners cecidit; nam Crantoris alti
abscidit iaculo pectusque umerumque sinistrum.
armiger ille tui fuerat genitoris, Achille,
quem Dolopum rector, bello superatus, Amyntor
Aeacidae dederat pacis pignusque fidemque.
  Hunc procul ut foedo disiectum vulnere Peleus
vidit, „at inferias, iuvenum gratissime Crantor,
accipe“ ait validoque in Demoleonta lacerto
fraxineam misit, mentis quoque viribus, hastam.
quae laterum cratem praerupit et ossibus haerens

---

363 *Priscianus VII 6—7*: similiter invenis vocativum in e productam proferri, ut 'Chremē', 'Lachē', 'Achillē'... Ovidius in XIII [*130*] metamorphoseon: 'Tuque tuis armis, nos te poteremur [*sic LH cHeidelb et Caroliruh alter*, potiremur *cett*] achille'.. idem in XII: 'Armiger ille tui fuerat genitoris, Achille'.

---

357 Annosum *τ* ‖ conamine *ς* 358 Quam quia *ς* ‖ perfractam *ς* 360 Palladis *ς* ‖ amonitu *M*. admonitis *cMenardi* 361 Crantoris (*in libris manu scriptis non vidi*) *A vulgo*, *Κράντορος Plan*, grantonis *h*, grantoris *A RV*
n
362 Abscidit *F*, Ascidit *N*, Abscindit *ς* ‖ iaculo *recepi ex A RV*, i(ac *i r m 2*)ulo *e*, iugulo *ς A vulgo* ‖ *dicit poeta haec*: '*abscidit iaculo pectusque umerumque*', *is sc, qui paullo ante* (*358*) *arborem praefractam tamquam iaculum miserat* 363 achilles *ς A* 364 amantor *τ*, amictor *vel* anetor *alia ς* 365 Facile dederat *M* ‖ fideique *cGoth*, fideque (*i e fideique*) *ς Hs* 366 deiectum (*fort*
v̄
recte, *cf III 724*) *h Micyllus*, disiecto *M*, disiecta *τ* ‖ puluere *p* 367 Uidit ad (*corr*) *μ* ‖ Vidit et inferias *cDresd*, Vidit // inferias *h*, Viderat inf. *ς* ‖ a(t *ex* d *i r m 2*) *M μ*, at *i r* (in *sscr m 3*) *n*, a(d *i r m 2*) *e* ‖ Crantor *A vulgo*, *Κράντορ Plan*, grantor *A RV* 368 ait et ualido in *h* ‖ in demoleonta *h n ς Plan ω vulgo*, inde moenta *M*, in demo(leonta *i r m 2*) *N*, indemolenta *F τ*, in demoloenta *μ*, in demolounta *e* 369 mentis quoque uiribus (*cf Hor epist I 2, 60*)
mentis[2]
M μ X ω Bach, ma//is (gn *eras*) cum uiribus *N*, mentis cum uir. (*cf Bibl Diez 1072*) *cMenardi*, iunctis quoque *vel* totis q. *vel* magnis q. *vel* tantis q. *vel* meritis q. *vel* cunctis q. uir. *ς* ‖ *obelo versum not Merkel*[2] ‖ contentis (*vel* praemensis) vir. *Hs*, gentis quoque (*Aeacidarum sc*) uir. *vel* gentis cum u. *Burm*, iunctis quoque vocibus *Bothe*, tormenti viribus *Polle* 370 Quæ lacerum pectus *M μ* ‖ lat. crates *ς* ‖ pre rupit *M*, praerupit *μ e Korn*, praerumpit *h*, perrumpit *F N ς Hs vulgo olim*, perrupit *ς ω*, prorumpit *g*

intremuit: trahit ille manu sine cuspide lignum
(id quoque vix sequitur), cuspis pulmone retenta est;
ipse dolor vires animo dabat: aeger in hostem
erigitur pedibusque virum proculcat equinis.
excipit ille ictus galea clipeoque sonanti
defensatque umeros praetentaque sustinet arma
perque armos uno duo pectora perforat ictu.
Ante tamen leto dederat Phlegraeon et Hylen
eminus, Iphinoum conlato Marte Claninque;
additur his Dorylas, qui tempora tecta gerebat
pelle lupi saevique vicem praestantia teli
cornua vara boum multo rubefacta cruore.
huic ego (nam vires animus dabat) „adspice", dixi,
„quantum concedant nostro tua cornua ferro!"
et iaculum torsi; quod cum vitare nequiret,
opposuit dextram passurae volnera fronti:
adfixa est cum fronte manus. fit clamor, at illum
haerentem Peleus et acerbo vulnere victum
(stabat enim propior) mediam ferit ense sub alvum.
prosiluit terraque ferox sua viscera traxit
tractaque calcavit calcataque rupit et illis
crura quoque inpediit et inani concidit alvo.

---

371 lign$\overset{v}{\text{o}}$m *M* 372 $\overset{\text{retenta}}{\text{sequta est}}$ *e* 373 viresque animus *Bothe* 374 procalcat *p*, conculcat *vel* calcabat ς 375 sonanti (*cf Hor c III 4, 57*) *recepi ex M* ς, sonante ς, sonantis *R*, sonantes *N X vulgo* 376 Defensat(que *om*) *h* ‖ praetenta et *N* 377 perfodit ς 378 phlegraeon et ς *Plan ω vulgo*, phlagreona et *M μ*, phlagraeon/ et *N*, phegeon et *F*, phegon et *h*, phegraeon et *τ*, plegreona et *p*, plhagreon et *e* ‖ hylen ς *VA vulgo*, hilen *M h*, thilen *N*, εἴλην *Plan*, Hylē *R*, hylem *p*, ylen ς, Hylēā *Bothe* 379 Iphinoum *Plan R vulgo*, ephinoum *M μ*, lephinoum *N*, ẏphionum *τ F*, hionium *h*, yphyonum *e*, hiphinoum ς *VA Hs vulgo olim* ‖ claninque *M μ* ς *Hs vulgo*, claminque *N*, canimque *F*, clanique *h*, clanymque *e*, clanimque *τ* ς, danimque ς *R*, glanimque ς, daninque *VA*, *καὶ Δάμην Plan* 380*sq* dorylas *N* ς *Plan ω*, dorilas *F* ς *V*, torilas *g*, dorcas *h*, *δόλλας Plan*, d(o *ex* a *m 2*)rilas *M* ‖ timpora *M*, t(i *ex* e *m 3*)mpora *F* ‖ tincta (*voluitne* cincta?) *p* ‖ t. pelle g. tecta *Bothe* 382 cornua uara *M Hs vulgo*, *ἀντίτυπα κέρα Plan*, c. curua ς, c. dura *N μ τ X ω* ‖ rebe facta (*sic*) *τ* 383 anim(u *ex corr m 2*)s *F* ‖ accipe *cZwicc* 384 tuo *τ* 385 quod *i l F*[2] 386 passur(e *i r m 2*) ‖ u$\overset{v}{\text{o}}$lnera *N*, uulnera *cett vulgo* ‖ uulnera uictum (*cf 388*) *τ* 387 affixa c. f. manu fit clamor *Hs* 388 et toruo *ccCantabr et Senat* ‖ uinctum *apud Bothium* (*Vind p 174*) *JH Voss* 390 Prosiliit *e g* ς *VA* 392 impediuit (*corr m 3*) *F*, inpedit *h*, imped$\overset{\text{i2}}{\text{i}}$t *e*

Nec te pugnantem tua, Cyllare, forma redemit,
si modo naturae formam concedimus illi:
barba erat incipiens, barbae color aureus, aurea
ex umeris medios coma dependebat in armos.
gratus in ore vigor; cervix umerique manusque
pectoraque artificum laudatis proxima signis,
et quacumque vir est; nec equi mendosa sub illo
deteriorque viro facies: da colla caputque,
Castore dignus erit: sic tergum sessile, sic sunt
pectora celsa toris. totus pice nigrior atra,
candida cauda tamen, color est quoque cruribus albus.
multae illum petiere sua de gente, sed una
abstulit Hylonome, qua nulla decentior inter
semiferos altis habitavit femina silvis.
haec et blanditiis et amando et amare fatendo
Cyllaron una tenet; cultus quoque, quantus in illis
esse potest membris, ut sit coma pectine levis,
ut modo rore maris, modo se violave rosave
inplicet, interdum candentia lilia gestet,
bisque die lapsis Pagasaeae vertice silvae

393 culare ***g*** **394** illis *Hs* **395** barba color ***M*** ‖ aureaque ***F e g*** ς *ω Hs vulgo olim* **396** Descendebat *ccMoreti et Strozzanus Hs vulgo olim* **397** nitor *vel* decor *vel* color *vel* rubor ς **399** Et quacumque uir est ***M μ*** ς *post Naugerium Bach*, Et qua parte uir est ς *R Jahn*, E(x *ex* t *m 2*) quacumque uir est ***F***, Ex qua parte (*i r* ***h***²) uir est ***e h*** ς *VA*, Et qua parte uiri est *frg Boxhornii cStrozzanus Hs vulgo olim*, In qua (c²) parte (*cf Bibl Diez 1072*) *cMenardi*, Et qua (parte *i r m 2*) uir est ***N*** ‖ neq: ẹṇī (ꝗ *ex* q *m 2, eadem add puncta et virgula vocem perfodit, i e* nec equi *ex* neque enim *m 2*) ***M***, neque equi ***N*** ς ‖ sub illa ς *Hs vulgo olim*, sub illo (est *add m 2*) ***N***, sub illa est *R* **400** Deẋteriorque ***M***, Dexteriorque ***e*** ‖ d(a *ex* e *m 2*)co(lla *i r m 2*) *ex* decora ***M*** **401** er(at *ex* it *rubro atram m 2*) ***N***, erit (ł a *sscr m 2*) ***e***, crat ***g*** ς *Ben*, eat *in Bibl Diez 1075 Hs* ‖ sessille ***h*** ‖ sic stant *ccDresd Goth Vatic Hs vulgo olim* **402** cessa ***M*** **403** crinibus *tres Heinsiani R Bothe* **404** cupiere ς **405** hylonome ***F e*** ς *Plan VA*, illonome ***M μ***, hillonome ***N***, ylimonẹ (*ex corr*) ***h***, Hyllinome *R* ‖ nitentior ς *Burm* **406** Semiferas ***M μ*** ς, Semifer(a *ex* o *m 2*)s ***h*** **407** haec et blanditias adhibendo et am. *Hs* ‖ et amans et ς *R*, *μειλίγμασι τε καὶ ἔρωτι* (*i e* et amore, *item Pr Meiss 1887, 10 JGilbert*) *Plan*, ut amans et *Bothe* ‖ amare vetando *Rautenberg* **408** tenet; cultu quoque *Merkel* **409** lenis ***N*** ς **410** modo (se *add m 2*) ***h***, modo si ***M*** ‖ mariss(e *ex corr m 2*, modo *om*) uiolaue ***F*** **411** Ilicet (*corr m n*) ***O***, Implicet *i mg* ***m*** ‖ candentia ***N*** ς *Hs*, *λευκὰ κρίνα Plan*, canentia ***μ M F h e*** ς *ω vulgo* ‖ can. (lilia) littora ***F*** **412** pagasaeae ***N*** ς *Plan vulgo*, pagaseẹ(ae) ***M*** ς *VA*, pegas(ae)eẹ ***F h e g*** ς *R*

fontibus ora lavet, bis flumine corpora tingat,
nec nisi quae deceant electarumque ferarum
aut umero aut lateri praetendat vellera laevo.
par amor est illis: errant in montibus una,
antra simul subeunt; et tum Lapitheia tecta
intrarant pariter, pariter fera bella gerebant.
auctor in incerto est: iaculum de parte sinistra
venit et inferius, qua collo pectora subsunt,
Cyllare, te fixit; parvo cor volnere laesum
corpore cum toto post tela educta refrixit.
  Protinus Hylonome morientes excipit artus
inpositaque manu vulnus fovet oraque ad ora
admovet atque animae fugienti obsistere temptat.
ut videt exstinctum, dictis, quae clamor ad aures
arcuit ire meas, telo, quod inhaeserat illi,
incubuit moriensque suum conplexa maritum est.
  Ante oculos stat et ille meos, qui sena leonum
vinxerat inter se conexis vellera nodis,
Phaeocomes, hominemque simul protectus equumque;
codice qui misso, quem vix iuga bina moverent,

---

413 tangat (*corr m 2*) ***F*** 415 at lateri ***h*** ‖ pendebant (ł pretendat *sscr* ***e***^{2}) ***e*** ς, p̄ndebāt (*omnia praeter* at *a m 2, partim i r*) ***F***, pendebant ς, dependent *unus Heinsianus*, praetendit ς, pretentat ς ***R***, praetentet *in Bibl Diez 1075 Hs* 417 et cum ***M*** ς, et t(unc *i r m 2*) ***e*** ‖ laphiteia ***F g R***, lapitheia ***h*** 418 Intrabant (r *sscr m*) ***M*** ς, Intrarunt ***g*** 420 inferius qua (*cf 302 570 VI 420*) ***A*** ω *Jahn*, inferius quam *ccArondel Jan Thuan Vratisl Zulichem Dresd Plan Hs vulgo* ‖ coll(o *ex* e *m 2*) pectorā ẹṭọṛạ (subsunt *add m 2*) /// /// /// (*aut ras aut aspera membrana*) ***M*** 421 u(u *i r m 2*)lnere ***N***, uulnere *cett vulgo* 422 *om* (*signo* ·.·∧ *tamen apposito, cf ad 420*) ***M***, *i mg* ***μ*** ‖ ref(r *add m 2*)ixit ***N F***, refixit ***h*** 423 hylonome ***e*** ς *VA*, illonome ***M μ***, hillonome ***N***, hilonome ***F***, illinome ***h***, hylomone (*corr*) ***g***, Hylinome ***R*** ‖ morientis ***e*** *ccGoth et Zwicc* ‖ accipit (*corr* ***F***^{2}) ***F h***, suscipit ς 424 Suppos itaque (ł que^{2}) *unus Heinsianus* 425 Ammouet ***M*** 426 ductusq: clamor ***M*** ‖ dictis quoque (ł dicti *i mg m 2*) ***e***^{1} ‖ dixit ***g*** *cBerol* ‖ aur(es *i r m 2*) ***N*** 427 Arguit ***O h e*** ς ‖ Arg. (i *ex* o *m 2*)r(e *ex* a, mea *i r m 2*)s ***M*** ‖ Arg. (ire mea *i r m 2*)s telo (quod in *i r m 2*)haeserat ***N*** 429 seua ***h g*** ς *Plan* 430 Inxerat ***F g***, Iuncxerat *cZwicc* ‖ collectis ***M μ*** ς, con/ex/is ***N***, cone(x *ex* ct *m 2*)is ***F***, coniectis (ł conexis *sscr* ***e***^{2}) ***e*** ς ‖ loris (ł nodis *sscr* ***e***^{2}) ***e h g*** ς *et i r* ***n*** ‖ consutis v. codis (= *caudis*) *Hs* 431 Pelecomes ***M μ***, (Ph *i r m 2*)eocom(e *ex corr m 2*)s ***N***, Phebocomes ***R*** ‖ hominemque similis prot. ***h*** ‖ equumque *i r* ***m*** 432 Codice ***M μ F e***^{2} *Ben Hs*, Cortice *i r* ***n***, Caudice ***e m h*** ς ω *vulgo*, Stipite *vel* Robore *vel* Cortice ς ‖ bima ***A***

Tectaphon Oleniden a summo vertice fregit.
[fracta volubilitas capitis latissima, perquē os
perque cavas nares oculosque auresque cerebrum
molle fluit veluti concretum vimine querno
lac solet, utve liquor rari sub pondere cribri
manat et exprimitur per densa foramina spissus]
ast ego dum parat hic armis nudare iacentem,
(scit tuus hoc genitor) gladium spoliantis in ima
ilia demisi. Cthonius quoque Teleboasque
ense iacent nostro: ramum prior ille bifurcum
gesserat, hic iaculum; iaculo mihi vulnera fecit:
signa vides! apparet adhuc vetus inde cicatrix.
tunc ego debueram capienda ad Pergama mitti,
tum poteram magni, si non superare, morari
Hectoris arma meis! illo sed tempore nullus,
aut puer Hector erat, nunc me mea deficit aetas.

---

433 Tectaphon Oleniden *Merkel*, Tecta phonolen idemque ***M***, Tecta pho/lo l(e *a m 2*)nide(n *a m 2*) ***N***, Te phonoleniden ***μ***, Te phonolenides ***g***, Tephonodenide(n *ex* s *m 2*) ***F***, Thephonolenyden ***e***, *σὲ τὸν Φονολειδην Plan*, Iuncta pholonidē (*omnia ex corr alio atram*) ***h***, Iuncta phonoleniden (phonolenidem *R*) ς *ω vulgo olim* ‖ Tentamon Aeniden *Gronovius*, Tectamon Oleniden *Vind p 125 Bothe*, Te, Phonolenide, summo de *Jahn.* moverent (*432*) iuncta loco, Oleniden *Sprengel*, mov. iuncta boum, Oleniden *Baumg-Crusius* ‖ asum(et *ex* o) ***μ*** ‖ vert. frendit *Merkel*[2] **434/438** *non habet* ***A***, *exstant in ccBerol et Leid Voss 51* (*i mg* ***h***[2] *item a m 2 in ccPar et Vratisl*) ς *Plan ω*, *del post Bothium Merkel*; *deff De similitud Ov* (*Wien 1883*) *p 88 Washietl*, *App ed exeg p 404 Ehwald*, *Rh Mus NF LVI 349 Helm* ‖ *poetae abiudicandi sunt hi versus ab omnibus bonis libris alieni cum propter alia* (*velut* foramină spissus, *cf med fac 89*), *tum ob illud* volubilitas capitis, *quod medii aevi, certe non Ovidianum est ac ne fast VI 271 sq quidem* (*qui versus et ipsi spurii sunt*, *cf Peterum in App crit ed p 94*) *defenditur* **435** oculos auresque ς *VA* ‖ cerebrumque ς **436** uim. testo (*i e texto*) *cUrbinas*, vimine quali *NJhbb 1859*, *640 Suchier* **436** *sq* concretum vim. cribri lac solet utve liquor vini sub p. querno *Gierig*, concretum vim. spisso utve l. rari sub p. querno manat et exprimitur p. d. f. cribri *Lenz* **437** liquor uini sub p. praeli (*vel* coli) ς, utve liquor olei sub p. praeli *Credius* **438** foram. succus *vel* sparsus *vel* pulsus ς **439** At ego ***h*** ‖ parat hic ***A*** *Plan ω*, par. hunc *cGoth et tres Heinsiani Hs vulgo olim* ‖ spoliare ***p*** ς **441** d(i *ex* e *m 2*)misi ***F***, dimisi ς ‖ Cthonius (*sic semper in his poeta, cf II 553 VI 677 VIII 738*) *scripsi*, chthonius ς ***A*** *vulgo*, *Χθόνιος Plan*, thonius ***M μ F h*** ς *RV*, nonius ***N***, thonyus ***e*** ‖ telebo absque ***M***, telaba(basque *add m 2*) ***N***, thebeoasque ***F***, tholoboasque ***h*** **442** biforcum (v *sscr* ***e***) ***F e***, bisulcum ς **443** uulner(a *ex* e *m 2*) ***M*** **444** uetus ecce ς *Hs vulgo olim* **445** capiend(ū *ex* o *m 2*) pergama ***M***, capiendo Pergama (*coll IX 684 sq*) *inde Ehwald* **446** Tunc ***F*** **448** (H *del*)aut ***h***, At ***M*** ‖ def(i *ex* e *m 2*)cit ***M***, deserit ***g*** ς

Quid tibi victorem gemini Periphanta Pyraethi,
Ampyca quid referam, qui quadripedantis Echecli
fixit in adverso cornum sine cuspide vultu?
vecte Pelethronius Macareus in pectus adacto
stravit Erigdupum, memini et venabula condi
inguine Nesseis manibus coniecta Cymeli.
nec tu credideris tantum cecinisse futura
Ampyciden Mopsum: Mopso iaculante biformis
accubuit frustraque loqui temptavit Hodites
ad mentum lingua mentoque ad guttura fixo.
Quinque neci Caeneus dederat, Styphelumque Bromumque
Antimachumque Elymumque securiferumque Pyraechmen:
vulnera non memini, numerum nomenque notavi.
Provolat Emathii spoliis armatus Alesi,

---

449 gem. Riphanta *R* ‖ peri(ph)antha **h** ‖ Pyraethi *Riese*, perithi **h**, pyreti *A Plan ω*, Pyritae *Bothe* **450** Ampyca ς *Plan A vulgo*, Amphyca **M** *μ*, Amphica **N** **F** **h** *RV*, Anphyca **e** ‖ refferam q/ (= qui) **M** ‖ quadripedantis **M** **F** **h**, quadr(u *i r m 2*)pedantis **N**, quadrupedantis *cett ω vulgo* ‖ echecli (*cf NJhbb 1872, 428 Roscher*) **M** *μ* *Bothe*, oecli **F** **g** ς *VA Hs*, echeli **N**, ahecli **e**, anecli **h**, oicli ς *Plan Jahn*, Ochecli *NJhbb 1859, 640 Suchier* **451** a(d *add m 2*)uerso **N** ‖ cornu/ **N**, cornu **g** ς **452/454** *om* **N**, *i mg* **n** **452** pelet(h)ronius **F** **h** *μ* *Jahn*, Victe pelethroni'[2] (*i e* pelethronius) **M**, peletro(i *vel* l)[m] **n**, pelecormus **e**, *Πλεϑρόνιος* (*Πελέϑρονιος Boissonade*) *cod Par 2848 Planudis*, Phalectronius *R*, pelethronium *frg Boxhorni Hs vulgo* ‖ micareus **h** ‖ in pectus *i mg* *μ*[2] **453** *om* **M**, *signum* ∴ *i mg add* **m** ‖ stauit *μ* ‖ egyddupum **F**, ericdippum **h**, eridippum **g**, eriduplum *μ*, Erigrippum *R*, Eridupum *VA*, Erigdupon *Bothe* ‖ et *eras* **n** **454** Nesseis *cDresd et e coni Hs vulgo*, nessei/ (s *eras*) **n**, nessei **M** **e** ς *RV*, nessi (*item s l*, nessei *i mg*) *μ*, nesei **F** **h**, Nessaei *A* ‖ *τὸν ἐμὸν σίγυννον ὑπὸ τὸν βουβῶνα κρυβέντα τοῦ Νεσσαίου Κυμήλου Plan* ‖ Inguine nesseo *cZulichem*, Ingu. nesse tuo *cJunianus* ‖ conuecta **n** ‖ coniecta manibus (*corr*) **e** ‖ cime(l *ex* d)i **M**, timoli **h**, Cimoli *Bothe* **456** Ampyciden ς *Plan A vulgo*, Ampycidē *RaphRegius*, Arphice(t *ex* d *per ras*)en **M**, Amphiceden **N**, Anficeden *μ*, Anphiciden **F**, Amphiciden **h** **g** *R*, Amphycidē **e**, Amphicidem *V* **457** Accubuit *A Korn*, (O *ex* A)ccubuit *μ*, Occubuit **h** ς *VA vulgo olim*, Procubuit *Merkel*[1] ‖ odites **h** ς *Plan ω vulgo olim*, Orites *Roscher* **459** stiphelumque **M**, Styphelonque *Plan Jahn* ‖ *Βρόμιον Plan* ‖ Styphelonque Bromonque *Bothe* **460** Athimathumque **h** ‖ Elymumque ς *VA Jahn*, *καὶ Ἔλυμον Plan*, elimumque **M** *μ*, helimumque **N** **F** ς *Hs vulgo olim*, helinumque **h** *R Baumg-Crusius*, helynumque **e**, helimumque **g**, Helinonque *Bothe* ‖ Pyraechmen *Jahn*, pyramen **M** *μ*, pyram̄ (*i e* pyramen) **N** **g**, pẏramon **F** *Plan*, pyragm̄ **e**, piramum **h**, pyracmon ς *Hs vulgo olim*, Pyragmon *R*, pyrāmon *Regius*, Pyramē *V*, Pyragmē *A*, Pyratmon *Bothe*, Pyracten *Merkel*[2] **462** Prouo(l *ex* c)at **M** ‖ emathiis **N**, emachii **h** ‖ Alesi (*Ἀλήσιος*)

quem dederat leto, membris et corpore Latreus
maximus: huic aetas inter iuvenemque senemque,
vis iuvenalis erat, variabant tempora cani.
qui clipeo gladioque Macedoniaque sarisa
conspicuus faciemque obversus in agmen utrumque
armaque concussit certumque equitavit in orbem
verbaque tot fudit vacuas animosus in auras:
„et te, Caeni, feram? nam tu mihi femina semper,
tu mihi Caenis eris. nec te natalis origo
commonuit, mentemque subit, quo praemia facto
quaque viri falsam speciem mercede parasti?
quid sis nata, vide. vel quid sis passa, columque,
i, cape cum calathis et stamina pollice torque:
bella relinque viris!“ iactanti talia Caeneus
extentum cursu missa latus eruit hasta,
qua vir equo commissus erat. furit ille dolore

---

464 [*cf XV 210*] *Servius in Aen V 409*: additum enim hoc est ad exprimendum, quid sit 'senior': item Ovidius 'inter iuuenemque senemque' ‖ *Isidorus Orig XI 2, 25 Lindem*: Senior est adhuc viridior. Ovidius: Senior, Inter iuvenemque senemque [in sexto libro Ovidius Senior inter *sq ccGuelph 1 et 2* Ovidius in sexto libro: Senior, . . . inter iuvenemque *Arevalo*] . *memoriter locum laudasse Isidorum suspicatur ap Lindemannum WOtto . sed videtur ille locum Servii male intellectum exscripsisse* ‖ *item citatur apud Hugonem de SVictore 61 p 134*: 'Ovidius in lib. VI senior inter iuvenemque senemque'.

---

scripsi cum ***M*** ***μ*** ***h*** *ς VA*, helasi ***F***, *Ἀλαίσου Plan*, halesi ***N*** ***e*** *ς* ***R*** *Hs vulgo* **463** membrisque et *ccBas et Goth Burm* ‖ corporis atreus ***M*** **465** Ui/s (i s *i r m 2*) ***N*** ‖ iuuenalis ***O*** ***μ*** ***e*** ***R***, iuuenilis ***F*** ***h*** ***e***[2] *ς VA vulgo olim* **466** galeaque *ς Hs vulgo olim* ‖ macedoni(a *ex* o *m 2*)que ***M***, machedonia(que *add m 2*) ***e*** ‖ sarisa ***N*** ***F*** ***g***, sa/rissa (c *vel* r *eras*) ***M***, sarissa ***μ*** ***h*** *ς ω vulgo*, saryssa ***e*** **467** facieque ***e*** ***g*** ‖ obuers(us *i r m 2*) ***N*** **468** certusque *Kraffert* **470** ceni ***F*** *ς* ‖ crimina ***M***, (fe *i r m 2*)mina ***N*** **472** Com-
i2 ł nuit2
monuit ***M***, Commo/uit (n *eras*) ***N***, Commouit ***e*** *ς V*, Comminuit (ł mouit *sscr* ***F***[2]) ***F*** *ς*, Continuit *ς* ‖ mentemue *cMoreti et e coni* (*cf Bothe Vind p 174*) *JHVoss* ‖ pacto *ccBas et Medic* **473** parasti (*cf X 637 alia*) ***M*** ***μ*** ***RV*** *Ehwald*, pararis ***X*** *vulgo* **474** Quid sis nata uide *recepi ex* ***O*** ***μ*** *ς* ***RA***, Vel quid (nata *om*) uide ***F***, Quid uel nata uide *V*, Uel quid nata u. *ς** *ς Hs vulgo* **475** I(am *add m 2*) cape ***N***, Tu cape ***e*** ‖ I carpe et calathos ***h*** **476** Tela rel. *cMed* ***R*** **477** Ext(i *i r*)nctum ***M***, Excussum *cMenardi* ‖ media latus ***g*** ‖ hauriit (perforauit *sscr m 2*) ***M***, eruit (perforauit *sscr m 2*) ***e***, irruit *in Bibl Diez 1075 Hs*, hauserat ***μ***

nudaque Phyllei iuvenis ferit ora sarisa.
non secus haec resilit, quam tecti a culmine grando,
aut siquis parvo feriat cava tympana saxo.
comminus adgreditur laterique recondere duro
luctatur gladium: gladio loca pervia non sunt.
„haud tamen effugies! medio iugulaberis ense,
quandoquidem mucro est hebes“ inquit, et in latus ensem
obliquat longaque amplectitur ilia dextra:
plaga facit gemitus in corpore marmoris icti,
fractaque dissiluit percusso lamina callo.
ut satis inlaesos miranti praebuit artus,
„nunc age“, ait Caeneus, „nostro tua corpora ferro
temptemus!“ capuloque tenus demisit in armos
ensem fatiferum caecumque in viscera movit
versavitque manu volnusque in volnere fecit.
    Ecce ruunt vasto rabidi clamore bimembres
telaque in hunc omnes unum mittuntque feruntque.
tela retusa cadunt: manet inperfossus ab omni
inque cruentatus Caeneus Elateius ictu.

---

479 Phyllei (*item e coni Hs*) *ccGoth vulgo*, *Φυλλείου Plan*, Phyllaei *aliquot codd Const Fanensis Micyllus*, phylei ***e*** *A*, philei ***h g*** *RV*, pўlei ***F***, pillei ***O μ***, pellaei ς ‖ f. ossa ***e h*** ‖ sarisa ***N F g***, sa/rissa (c *eras*) ***M***, sarissa *cett vulgo* 480 tecti a culmine ***N*** ς *ω vulgo*, iacta aculmine ***M***, tecti culmine ***μ F e g*** ς 481 Aut hii quos paruo ***M*** ‖ feriant ***M***, feri(at *i r m 2*) ***N*** ‖ týmp(a *ex* o *m 2*)na ***F***, timpora ***e g*** 482 dur(o *i r m 2*) ***N*** 484 Hau(d *ex* t *m 2*) ***F*** 485 ebes i. et in latus eius ***M*** 486 Obliquans longa complectitur *cMoreti* 487 *del Merkel*^{2} ‖ ut (*i r m 2, in sscr m 3*) corpore ***N***, ut (*i r m 2*, in *fort fuit*) corp. ***F***, ut corp. ***h*** ς *VA*, in (ceu ł ut *sscr m 3*) corp. ***e***, ceu corp. ***g*** ς *Hs vulgo olim* ‖ *ὥσπερ δὴ μαρμάρου πληγέντος Plan*, ceu uerbera marmoris *HAKoch* 488 desiliit ***e***, dissiliit ς ‖ percuss(o *ex* us) ***h*** ‖ lamina ***F e g*** *ω*, lammina ***O h*** ‖ callo *Merkel*, collo ***A*** *ω* 489 illesos ***μ*** 490 tua pectora ***h*** *ccDresd et Goth* 491 Temptamus (*corr n*) ***O μ g*** ‖ dimisit ***F h*** ς 492 caecumque
ł ceçam^2
e coni Riese, cecumque ***e***, caecamque ***A*** ‖ *ω καὶ ἐν τῷ σκότει τῶν σπλάγχνων* (*i e* caecoque in viscere*?*) *Plan*, caecamque in viscere *Hs* ‖ in uiscera condit *ccBas et Vat* 493 manu *Riese*, manum ***A*** *ω* ‖ '. . . *sein todbringendes Schwert, und blind in dem Inneren regt' ers mit umwendender Hand' vertit*
u^2 u^2
JHVoss ‖ uolnusque in uolnere ***N***, uulnus in uulnera ***h***, uulnusque in uulnere *cett vulgo* 494 rabidi ***h*** *cHamb A Hs vulgo*, rapidi ***A*** *R*, trepidi ***F g*** ς *V* ‖ r. demore ***h*** 495 mittunt feriuntque ***F e g*** ς ‖ f(er *ex corr*)untque ***M***, ferunt(que *om*) ***N***, feri//que ***μ***, ruuntque ***p***, furuntque *Bach* 496 recussa ***h***, retunsa ***F*** ‖
v
inperfossos ***M*** 497 alatheius ***N***, alateius ***h***

Fecerat attonitos nova res. „heu dedecus ingens!“
Monychus exclamat, „populus superamur ab uno
vixque viro: quamquam ille vir est, nos segnibus actis
quod fuit ille, sumus! quid membra inmania prosunt?
quid geminae vires et quod fortissima rerum
in nobis duplex natura animalia iunxit?
nec nos matre dea, nec nos Ixione natos
esse reor, qui tantus erat, Iunonis ut altae
spem caperet: nos semimari superamur ab hoste!
saxa trabesque super totosque involvite montes
vivacemque animam missis elidite silvis!
silva premat fauces, et erit pro vulnere pondus.“
Dixit et insanis defectam viribus austri
forte trabem nactus validum coniecit in hostem
exemplumque fuit, parvoque in tempore nudus
arboris Othrys erat, nec habebat Pelion umbras.
obrutus inmani tumulo sub pondere Caeneus
aestuat arboreo congestaque robora duris
fert umeris, sed enim postquam super ora caputque
crevit onus neque habet, quas ducat, spiritus auras,
deficit interdum, modo se super aera frustra
tollere conatur iactasque evolvere silvas,
interdumque movet, veluti, quam cernimus, ecce,
ardua si terrae quatiatur motibus Ide.

---

498 attonitus (*corr m 2*) ***μ***   499 Monochus ***F***, Mon$\overset{o}{a}$chus ***M***, Mon(y *i r m 2*)chus ***N***, Monicus ***h*** ς   500 Ui(x *i r m 2*)que ***N*** ‖ ille *i l* ***F***² 501 sumus et quid ***h***   502 et qu(i *i r m 2*)d ***N***, et qu(o *ex* i)d ***e***, et quid (quod *sscr* ***g***) ***g*** *ω* ‖ uires quid quod ς, vires*?* quid*?* quod fort. *inde Hs vulgo olim*   503 n(o *ex* u)bis ***M*** ‖ natura duplex *Hs vulgo olim*   504 de(a *ex* o *m 2*) ***F*** ‖ exione ***M***, (i *i r m 2*)xione ***N***   506 $\overset{ł\ cu^2}{\text{caperet}}$ ***e*** ‖ semiuiro ς 509 $\overset{mat^2}{ꝑ}$ter ***F***, premet ***e g*** ‖ et erit *i r* ***n***   510 insanis ***M F μ e*** *cDresd Ben RV Jahn*, insani/ (s *eras*) ***h***, insani(s *add m 2*) ***N***, insani ς *Hs vulgo olim* ‖ defectam *scripsi cum* ***N*** ς, defectum ***M***, derectam ***μ***, deiectam ***F*** ς* ς *ω vulgo*, disiectam (*cf ad 366*) *vel* direptam ς ‖ astri ***M***, a(ustri *i r m 2*) ***N***   511 ualidam *cGronov* ‖ conuertit ***p***   512 nud$\overset{u^2}{ı}$s ***F***   513 otris ***h*** ‖ pelios ***M μ*** ς *Merkel*²   514*sq* tumulo ***A*** *RV*, cumulo ς ***A*** *vulgo* ‖ cumuli — arborei *cMedic*   515 coniestaque ***M μ***, coniectaque ***h*** ς *VA*   517 nec habet ***h*** ς ‖ qua (*vel* quo) ducat *Hs*   518/521 *del Merkel*²   518 se superantia frustra *Korn*   519 ‘*lege* revolvere’ *in Mscr Diez 1075 Hs*   520 Interdumque /// mouet (a *sub ras dignoscitur*) ***M***   521 mo/tibus (n *eras*) ***O***

exitus in dubio est: alii sub inania corpus
Tartara detrusum silvarum mole ferebant;
abnuit Ampycides medioque ex aggere fulvis
vidit avem pennis liquidas exire sub auras,
quae mihi tum primum, tunc est conspecta supremum.
Hanc ubi lustrantem leni sua castra volatu
Mopsus et ingenti circum clangore sonantem
adspexit pariterque animis oculisque secutus,
„o salve" dixit, „Lapithaeae gloria gentis,
maxime vir quondam, sed avis nunc unica, Caeneu!"
credita res auctore suo est: dolor addidit iram,
oppressumque aegre tulimus tot ab hostibus unum;
nec prius abstitimus ferro exercere dolorem,
quam data pars leto, partem fuga noxque removit.'

Periclymenus.

Haec inter Lapithas et semihomines Centauros
proelia Tlepolemus Pylio referente dolorem
praeteriti Alcidae tacito non pertulit ore
atque ait: 'Herculeae mirum est oblivia laudis
acta tibi, senior! certe mihi saepe referre
nubigenas domitos a se pater esse solebat.'
Tristis ad haec Pylius: 'quid me meminisse malorum

---

523 retrusum *M* 524 annuit (*corr n*) *O*, A(b *ex* n *m 2*)nuit [b] *F*, Amnuit *μ* ‖ ampycides *e ς Plan A*, amphycides *M*, amphicides *N F μ h g ς R* ‖ sub aggere *cBas* 525 auem pennis hæc q̄dā (*i e* quidam) exire *M* ‖ per auras *cBas* 526 tum primum *A RA*, tunc pr. *n ς Hs vulgo* ‖ pr. tunc est conspecta supremum *ς A Hs vulgo* ‖ pr. (nunc *ex* tum *m 2*) est c. supr. u, pr. tunc est c. uolucris *M ς*, pr. fuerat (*sed* fuerat *i r μ*) c. uolucris *μ F h e g ς RV* ‖ tunc pr. nunc est c. supremum *ς*, tunc pr. tunc est mihi uisa supr. *cAmbr*, tunc, inquit, tunc est c. supr. *Henneberger* 527 Hanc ibi *Merkel*[2] ‖ leui *g ς Plan* ‖ claustra *Gronov* 528 clangore *N ς ω vulgo*, clamore *M F μ h e g ς* 529 pariterque a(nimo est *i r*, *fort a m 2*) oculisque *F*, p. animo est oculisque *h e ς Jahn*, p. oculis animoque *p ς Hs vulgo olim* 530 lapithaeae *N μ e VA vulgo*, laphiteę *F h g ς*, *Λαπιϑεῖον Plan*, lapithee *M*, Lapithee *R*, Lapitheae *Bothe* 531 auis nunc *A ω Jahn*, nunc avis *ς Hs vulgo* ‖ gloria gentis maxima, vir quondam, sed *Hs* 532 auditore *h* 534 ferrum exercere cruore *cMedic Hs vulgo olim* 535 leto est *ς* ‖ partim *M R* ‖ fugata (ta *virgula del m 2*) noxque *M* ‖ redemit *vel* diremit *ς* 536 laphit(h)as *F g R* 537 Tlepolemus *ς ω Regius vulgo*, tlipolemus *M μ*, triptolemus *h ς Plan*, /triptolemus *N*, triptholemus [phit] *g*, tryptolemus *e*, tripolomus *F* 538 (c *ex* p *per ras*)acico *M*, (ta *i r m 2*)ci(to *i r m 2*) *N*, placido *ς* 539 oblivio *Bothe* 540*sq* Facta tibi *ς* ‖ senior pater *multi coniungebant ante Dan Heinsium* 541 esse solebat *M F μ e ς Korn*, ipse (*i r n*) sol. *h n ς ω vulgo olim* 542 pilius sed quid meminisse *F g*

cogis et obductos oculis rescindere luctus
inque tuum genitorem odium offensasque fateri?
ille quidem maiora fide, di! gessit et orbem
inplevit meritis, quod mallem posse negare:
sed neque Deiphobum nec Polydamanta nec ipsum
Hectora laudamus — quis enim laudaverit hostem?
ille tuus genitor Messenia moenia quondam
stravit et inmeritas urbes Elimque Pylumque
diruit inque meos ferrum flammamque penatis
inpulit, utque alios taceam, quos ille peremit,
bis sex Nelidae fuimus, conspecta iuventus:
bis sex Herculeis ceciderunt me minus uno
viribus; atque alios vinci potuisse ferendum est,
mira Periclymeni mors est, cui posse figuras
sumere, quas vellet, rursusque reponere sumptas
Neptunus dederat, Nelei sanguinis auctor.
hic ubi nequiquam est formas variatus in omnes,
vertitur in faciem volucris, quae fulmina curvis

---

543 obductos oculis (*cf Aen X 64*) *scripsi cum* ***M*** *cBononiensi*, obductos an(nis *i r m 2*) ***N***, obd. annis ***μ F h e ς*** *ω vulgo*, obd. leuiter ς ‖ rescindere (ł reccingere *sscr* e^2) ***e ς*** *Hs vulgo*, ἀναξαίνειν *Plan*, resciscere (rescindere *corr* μ^2) ***μ h*** ς, rescissere ***p***, restinguere (////) ***M***, restinguere ***F*** ς, restngere (i) ***g***, restringere (*fort recte, est enim restringere idem quod aperire; item i mg* e^2) ***N*** *VA*, retexere ς ***R*** ‖ obductum leviter rescindere vulnus *coni Hs* 544 odia *Bothe* ‖ offensamque ς 545 fide di! gessit *e coni Hs vulgo*, fide digessit ***M*** *ccBarberin Bonon Medic*, fide igessit (quoque *i mg*) ***μ***, fide (con *i l*)gessit ***p***, fide quoque g. ***X*** (*i r n*) *ω Jahn* 546 quid ***μ*** ‖ mallem (s^2) ***F*** ‖ negari ***h*** ς *Hs vulgo olim* 547 deiphobum ς *Plan VA vulgo*, dei phoebum ***M***, deiphebum ***N F μ h g***, deyphebum ***e*** ‖ polydamanta ***μ h e*** ς *Plan RA vulgo*, polidamanta ***M F*** ς, pollidamanta ***N***, Pulydamanta (*sed cf her 5 94 Prop IV 1, 29*) *post Const Fanensem in praef* ed^2 *p XXV Riese* 549 Messania ς *R Hs vulgo olim* 550 emeritas ***M*** ‖ e(l *ex* t)imque ***M***, elimque ***N*** ς ***R***, elymque ***e g***, elīque ***h***, helīque ***F***, helimque ς, elinque (m) ***μ***, elinque ***m*** ς *VA Plan vulgo* ‖ pilūque ***O h***, Pylonque ς *Merkel* 551 flammasque ***g*** ς *ω Jahn* ‖ penatis ***M***, penates *cett ω vulgo* 552 intulit *Burm* 553 *om* (*i l add m 3*) ***F*** nelidae ***N*** *A et e coni Hs*, Νηλεΐδαι *Plan*, pelide ***M***, neleide/(s *eras*) ***μ***, neleide ***g***, neleydę ***e***, neleiade F^3, neleidę ***h*** ς ***RV*** 554 *om* ***O***, *i l n* 555 est *del Hs* 556 periclimeni ***M*** ς, periclimini ***μ***, pericremeni ***h***, perichemeni ***R*** 557 resumere sumptas ***g*** *cBersm* ‖ sumptasque reponere posse ς 558 ne(l *ex corr*)ei ***M*** 559 nequiquam (c^2) ***F***, nequicquam ***μ h g*** ‖ uersatus ς *Gebhardus* 560 Vertitur *i r* F^2

ferre solet pedibus divum gratissima regi;
viribus usus avis pennis rostroque redunco
hamatisque viri laniaverat unguibus ora:
tendit in hunc nimium certos Tirynthius arcus
atque inter nubes sublimia membra ferentem
pendentemque ferit, lateri qua iungitur ala;
nec grave vulnus erat sed rupti vulnere nervi
deficiunt motumque negant viresque volandi.
decidit in terram non concipientibus auras
infirmis pennis, et qua levis haeserat alae,
corporis adfixi pressa est gravitate sagitta
perque latus summum iugulo est exacta sinistro.
nunc videor debere tui praeconia rebus
Herculis, o Rhodiae rector pulcherrime classis?
nec tamen ulterius, quam fortia facta silendo
ulciscor fratres: solida est mihi gratia tecum.'
Haec postquam dulci Neleius edidit ore,
a sermone senis repetito munere Bacchi
surrexere toris: nox est data cetera somno.

Achillis mors.

At deus, aequoreas qui cuspide temperat undas,
in volucrem corpus nati Phaethontida versum

561 Fert (*corr*) *μ* 562 usus abit (*corr*) ***M*** ‖ reducto *μ* ς, recuruo *vel* rotundo ς 563 laniauerit ***M***, lania///uerat ***e*** 564 in hunc ***N F h e*** ς *ω* *Hs*, in hac (n²) ***M***, in hanc *μ* ς *Merkel* ‖ certos nimium ***h***, /(im *i r m 2*)um certos ***N*** ‖ t(y *ex* e *m 2*)rinthius ***N***, thirrinthius ***F*** 566 Pend. rapit ς ‖ lateri/ ***N***, lat(æ *ex* a)ri qua (fi *ex* fun)gitur ***M***, f(i *ex* u)ngitur (uel iungitur) *μ*, subditur *Merkel*² ‖ al(a *ex* e *m 2*) ***F*** 568 Destituunt ***h*** ς ‖ uiresque n. motumque ς ‖ uolanti ς 569 consp(i *ex* e, spi *vivgula del m 2*)cientibus (pi²) ***M***, (con *i r m 2*)cipientibus ***N*** 570 inferius pennis *Merkel*² ‖ pinnis (*corr m 2*) ***N*** ‖ et qua ***A R*** *Hs*, et quae ς *VA Merkel*² ‖ qua (le *s l m 2*)uis h. ala ***M*** 571 est *del Bothe* 573 *Omnia praeter* a rebus *nigriore atram redintegrata* ***F*** ‖ Nunc uideor ***M*** *μ* ***F g p*** ς ***R*** *Korn*, N(c̄ *i r m 2*) uid. ***N***, Non uid. ***e*** ς, Num uid. ***h*** ς *VA Hs vulgo olim* ‖ tuis ***M*** *VA*, tui/ ***N*** ‖ debere tibi praec. rebus Herculeis, Rhodiae *Hs* 574 Hercules ***M*** ‖ o (crod *i r m 2*)ie ***N*** ‖ horoide ***h*** ‖ rector *scripsi* (*cf quae dixi Hermes XXXIX 54*) *cum* ***A R***, ductor ς *VA vulgo* ‖ (gent *i r m 2*)is ***N***, gentis ς 575 Ne tamen ς 576 Ulciscar ***h*** ς *Hs vulgo olim*, Ulcisc(a *ex* o *m 2*)r ***N*** 577 neleos (ia²) ***M***, nileius ***h*** 579 t(h)oris ***n X*** *ω vulgo*, toro ***O*** *μ* 580 *i l* ***F***³ 581 phaethontida ς *Merkel*, pethontida ***M*** (petho *virgula del*, cin *sscr*)ntida *μ*, (cig *i r m 2*, o *videtur fuisse pro* g)n(ei *i r m 2*)da ***N***, cy(i)gneida ***F e h g*** ς *VA*, cygeneida ***R***, stheneleida ς *Hs vulgo olim*, *κύκνον εἰς ὄρνιν Plan*, Ledeida *Hs*

mente dolet patria saevumque perosus Achillem
exercet memores plus quam civiliter iras,
iamque fere tracto duo per quinquennia bello
talibus intonsum conpellat Sminthea dictis:
'O mihi de fratris longe gratissime natis,
inrita qui mecum posuisti moenia Troiae,
ecquid, ubi has iamiam casuras adspicis arces,
ingemis? aut ecquid tot defendentia muros
milia caesa doles? ecquid, ne persequar omnes,
Hectoris umbra subit circum sua Pergama tracti?
cum tamen ille ferox belloque cruentior ipso
vivit adhuc, operis nostri populator, Achilles.
det mihi se! faxo, triplici quid cuspide possim,
sentiat; at quoniam concurrere comminus hosti
non datur, occulta necopinum perde sagitta!'
Adnuit atque animo pariter patruique suoque
Delius indulgens nebula velatus in agmen
pervenit Iliacum mediaque in caede virorum
rara per ignotos spargentem cernit Achivos

---

583 *Lucan I 1*: Bella per Emathios plus quam civilia campos.

---

583 patrias plus *cGoth* ‖ iras ciuiliter (*corr*) ***F*** **584** Iamque ph(a *ex* oc *i r m 2*)retrato d. per quinalia ***M*** **585** Sminthea *A et post Farnabium Mitscherlich vulgo*, Smynthea *V Append Adn ad Suet c 12 Beroaldus Hs*, //$^{d^2}$inthia (o *vel* c *i r m 2*, m *eras videtur*, *gl* apollo *i mg*) ***M***, cinthia ***μ N F g h*** ς, cynthya ***e***, cynthida ***p***, cynthia *R*, *Κύνθιον Plan* **586** "natis l. gr. "fratris ***h*** ‖ c(h)arissime *VA* **588** Ecce quid ***e***, Et quid ς ‖ has iamiam cas. ς *R*, has (ia^{c}as, *omnia praeter* a *alterum i r m 2*) cas. ***N***, has iam casuras ***M***, has ubi iam cas ***e***, Ecquid ubi hasciacas (ecquid adhuc dubitas *i mg*) ***μ***, Ec quid ubi asia(m *i r m 2*) et cas. ***F***, hec quid ubi iam iam cas. ***h***, ecquid ubi asiacas cas. ς *A*, Ecquid ut has iam iam cas. ς *Hs vulgo olim*, ubi has iam iamque caducas ***g*** ‖ *ἀσιακὴν ἀκρόπολιν Plan* ‖ conspicis *vel* prospicis ς **589** aut hec quid ***F***, aut haec qui ***h*** ‖ descendentia (tot *omissum i mg add*) ***h*** ‖ def. (m *ex corr m 2*, t *videtur fuisse*)uros ***N*** **590** ce(s *ex corr m 2*)a ***F*** ‖ et quid ne ***h*** ‖ nec pers. ***e*** **591** sua menia tracti ***g*** ς ‖ rapti *cGronov* **592** Cur tamen ***μ*** ς, Et tamen ς ‖ crudelior isto ***g*** **593** Uiuat ς **594** Dæt (*sed* e *postea add*) ***M*** ‖ quod$^{i^2}$ ***e*** **595** Sentiet ***M μ e*** ς, Senti(at *i r m 2*) ***N*** ‖ et ·quoniam ***ω*** **596** necopi(n *ex* m *per ras*)um ***O*** ‖ prode *cCantabr* **597** pa$^{t^2}$ruique ***F***, patruoque ς *Hs vulgo olim*, patrisque ***p*** **598** delatus *cMedic* **599** in plebe *cGronovii* **600** Gnara ***M***, Rapta ***g***, gnava *Hs*, vana *Burm*

tela Parim fassusque deum 'quid spicula perdis
sanguine plebis?' ait. 'siqua est tibi cura tuorum,
vertere in Aeaciden caesosque ulciscere fratres!'
dixit et ostendens sternentem Troica ferro
corpora Peliden arcus obvertit in illum
certaque letifera direxit spicula dextra.
quod Priamus gaudere senex post Hectora posset,
hoc fuit: ille igitur tantorum victor, Achille,
victus es a timido Graiae raptore maritae!
at si femineo fuerat tibi Marte cadendum,
Thermodontiaca malles cecidisse bipenni!
Iam timor ille Phrygum, decus et tutela Pelasgi
nominis, Aeacides, caput insuperabile bello,
arserat: armarat deus idem idemque cremabat;
iam cinis est, et de tam magno restat Achille
nescio quid parvum, quod non bene conpleat urnam:
at vivit totum quae gloria conpleat orbem!
haec illi mensura viro respondet, et hac est
par sibi Pelides nec inania Tartara sentit.

---

607 *sq Sen Controv X 4, 25*: P. Vinicius, summus amator Ovidii, hunc aiebat sensum disertissime apud Nasonem Ovidium esse positum, quem ad fingendas similes sententias aiebat memoria tenendum . occiso Achille hoc epiphonema poni: 'Quod Priamus—Hoc fuit'.

---

601 T(e *i r m 2*)la ***N*** ‖ parim(i *i r **n***) ***O e*** ς *VA Riese*, parī ***F h***, parin ***μ*** ς *R Plan vulgo* ‖ p. (f *i r m 2*)a(s *i r m 2*)susque ***M***, fassusque *i mg iteravit **m***, fassumque ***h*** 602 si qua tibi ***h*** 603 eacidē ***h g***, eacydē ***e***, aeacidem *cDresd R* ‖ laesosque *mg Gryph* ‖ ulcisc(ere *i r m 2*) ***N*** 604 Troia *ccCalandrae Hamb Rhenov Hs vulgo olim* 605 '*lege* Cornua Pel. *ut lib VII 361, fort* Agmina' *in Bibl Diez 1075 Hs* ‖ conuertit ***h g*** ‖ arcumque obv. *Micyllus* 606 dimittit (ɫ direxit) ***N*** 607 Quod ***N F h e*** ς *Seneca Hs vulgo*, Quo ***μ*** Quo(d) ***M*** ς ω[?] 608 Hoc fuit unum igitur t. ***F g***, Hoc f. hoc unum ***e***, Hoc f. hoc igitur *cSenat R* ‖ // tantorum ***e*** ‖ achilles ***M***, achilles ***μ***, achille(s *add m 2*) ***N*** 609 Uinceris a ***e*** ς *Plan R Hs vulgo olim*, Uincitur a ***p*** ς ‖ rapt. iuuencae (*cf her 5, 117*) *cBas* 611 Thermodontiaca ς *Plan A Hs vulgo*, thermodoontiaca ***O F g*** ς, termoodontiaca ***e***, thermodo‿contiaca ***μ***, Termodunciaca ***h***, Thermodoonciaca *R* ‖ bipenni(ɫ securi *sscr m 2*) ***e***, securi *in Bibl Diez 1072 Hs* 612 frigum ***O*** 613 Nomini(s *i r m 2*) ***N*** 614 armabat ***F*** ‖ cremabat ***O μ F g*** *ccRhenov et Zwicc*, cremerat *R*, cremarat ***h e*** ς *VA vulgo* 615 de magno restabat ***g*** 616 paruum ***M μ h e*** ς *R Ehwald*, paru(am *i r m 2*) ***N***, paru(u *ex* a *m 2*)m ***F***, paruam ς *Plan VA Hs vulgo* 617 possidet orbem *cArgentinus* 618*sq* m(e *i r m 2*)nsura ***N***, mensura (ɫ mansura *i mg m 2*) ***e*** ‖ respondit (*corr m 2*) ***N*** ‖ hac est par sibi Pelides *Hs vulgo* ‖ haec est ***A ω***

Ipse etiam, ut, cuius fuerit, cognoscere posses
bella movet clipeus, deque armis arma feruntur.
non ea Tydides, non audet Oileos Aiax,
non minor Atrides, non bello maior et aevo
poscere, non alii: solis Telamone creato
Laerteque fuit tantae fiducia laudis.
a se Tantalides onus invidiamque removit
Argolicosque duces mediis considere castris
iussit et arbitrium litis traiecit in omnes.

Jahn ‖ Par/ (s *eras*) ***O***, Pars ***F*** *cMedic* ‖ sibi pelides ***M***, tibi pelides ***F g h*** ς, tibi pelide/ (s *eras*) ***N***, tibi peli(y)de ***μ e***, ***RA*** *Jahn*, tibi pallide *V* ‖ tart. se(nt *ex* m *m 2*)it ***M***, tart. sentis ***e*** *Plan* 620 ut *i l* ***F***^{2} ‖ posses ***A*** *VA Korn*, possis ς ***R*** *Hs vulgo* ‖ *cf Hermes XXXIX 58* 621 proque armis ς 622 Nunc ea ***h*** ‖ tydides ***F*** ς *Plan* ω, titides ***O μ h***, tytydes ***e***, itthides ***g*** ‖ oileos *excerpta Calandrae c Rhenov Hs vulgo*, oi///tius (oihintius *fort fuit*) ***M***, oyleus ***N***, oleius ***F***, oileius ***h***, oileus ***μ g*** ς ω, olenius ***e*** ς, *ὁ Ἰλείδης Plan* 624 solis T. creato (*cf Hedicke p 32*) *Bentley*, soli/ t. creat(o *ex corr m 2*) ***N***, soli t. creato ***A*** ω *Jahn*, soli t. creatis (*cf Bibl Diez 1069*) *duo Heinsiani*, solis T. creatis *Hs* 625 Laerteque ς *Jahn*, Laertheque ***p***, Laertaque *cRhenov Hs vulgo olim*, Laertæque *VA*, Laerte/que (o *eras*) ***μ***, Lera(e²)oque ***M***, Lerteeque ***i r n***, Lerciadęque ***F***, Lerdiadeque ***h g*** ς, Lercyadeꞔ ue ***e***, Laertiad(a)eque ς ***R***, *καὶ τῷ Λαερτιάδῃ Plan* ‖ fuit ***i r n*** ‖ tante//(e *ex corr m 2*) ***N*** 626 (a *i r m 2*) se ***N*** ‖ tantalides mediis c. castris ***O R*** ‖ conse(c²)dere ***M***, cons(istere *i r m 2*) ***N*** 627 Argelicosque ***h*** ‖ duces onus inuidiamque remouit ***O R*** ‖ onu(s *a m 2*) ***N*** ‖ considere (ł consistere) ***e***, consistere ***g*** ς *Plan* 628 transiecit ς

INCIP̄ LIB̄ · XIIÍ (*nullum interstitium*) ***M***, Explic · lib · XII · Incip · XIII · ***N***, *nullus titulus in* ***F μ h***, LIBER III · DECIMVS ***e***

LIBER TERTIUS DECIMUS.

Armorum iudicium. Aiax.

Consedere duces, et vulgi stante corona
surgit ad hos clipei dominus septemplicis Aiax,
utque erat inpatiens irae, Sigeia torvo
litora respexit classemque in litore vultu
intendensque manus 'agimus, pro Iuppiter!' inquit
'ante rates causam, et mecum confertur Ulixes!
at non Hectoreis dubitavit cedere flammis,
quas ego sustinui, quas hac a classe fugavi.
tutius est igitur fictis contendere verbis,
quam pugnare manu! sed nec mihi dicere promptum,
nec facere est isti: quantumque ego Marte feroci,
quantum acie valeo, tantum valet iste loquendo.
Nec memoranda tamen vobis mea facta, Pelasgi,
esse reor: vidistis enim. sua narret Ulixes,
quae sine teste gerit, quorum nox conscia sola est!
praemia magna peti fateor, sed demit honorem

1*sq* *Quint Inst Or I 5, 42*: quamquam fuerunt, qui nobis quoque adicerent dualem 'scripsere legere' . . quin e contrario 'deuenere locos' et 'conticuere omnes' et 'Consedere duces' aperte nos doceant nihil horum ad duos pertinere ‖ *Iuven VII 115*: consedere duces, surgis tu pallidus Aiax.

5*sq* *Quint Inst Or V 10. 41*: ad commendationem quoque et inuidiam ualet [*locus sc*]: nam et Aiax apud Ouidium 'ante rates' inquit 'agimus causam, et mecum confertur Ulixes'.

9*sq* *Vinc Bellov Spec hist VI 117*: 'Tutius est contendere verbis Quam pugnare manu'.

1/126 *exstant in τ* 1 Non sedere *Ben* ‖ at vulgi *in Mscr Diez 1075 Hs* 2 ab his *Hs*, ad hoc (*vulgus sc*) *Vind p 127 Bothe* 3 sigyeia ***μ***, sigegia ***g*** ‖ torto (*corr*) ***F*** 4 prospexit ς *RV* ‖ in litora ***M*** 7 dubitabit ***M***, dubitabat ***μ*** 8 quas haca/ cl. ***N***, quas hac ab cl. ***g***, quas hac ego cl. *cLeidens et* (*a m 2*) *cSenat Bothe*, *ὅπερ τοῦδε τοῦ στόλου ἔγωγε ἐφυγάδευσα Plan*, quas hac de cl. *cVoss* ‖ cl. remoui ς 9 fictis igitur *cRhenov Hs* 10 prontum est ***e***, promptum est ***τ*** ς 11 quantumque in m. ***h***, qu. (*in s l m 2*) marte ***g*** ‖ feroce/ (m *eras*) ***M***, feroci/ (i *ex corr*) ***μ*** 12 Quantum acie ***N*** *ccBerol et Dresd Hs*, *καὶ ταῖς παρατάξεσιν Plan*, Quamque acie ς, Inque ac:e ***M X ω*** *vulgo* 14 uliịxes ***M*** 16 peti/ (i *ex* o, *ut videtur, per ras m 2*) ***M***, peto (*cf epist. Paridis 19*) *fort scribendum* ‖ sedemit ***M***

aemulus: Aiaci non est tenuisse superbum,
sit licet hoc ingens, quidquid speravit Ulixes.
iste tulit pretium iam nunc temptaminis huius,
quod, cum victus erit, mecum certasse feretur.
Atque ego, si virtus in me dubitabilis esset,
nobilitate potens essem, Telamone creatus,
moenia qui forti Troiana sub Hercule cepit
litoraque intravit Pagasaea Colcha carina.
Aeacus huic pater est, qui iura silentibus illic
reddit, ubi Aeoliden saxum grave Sisyphon urget;
Aeacon agnoscit summus prolemque fatetur
Iuppiter esse suam: sic a Iove tertius Aiax.
nec tamen haec series in causam prosit, Achivi,
si mihi cum magno non est communis Achille:
frater erat, fraterna peto! quid sanguine cretus
Sisyphio furtisque et fraude simillimus illi
inseris Aeacidis alienae nomina gentis?

31*sq* *Lact Plac Comm in Stat Achill I 472*: alii dicunt Sisyphi et Anticliae filium, quae ante nuptias cum Sisypho, Aeoli filio, concubuit, unde Vlixes natus est . hoc et in Ovidio Aiax obiecit.

32*sq.* *Servius in Aen VI 529*: Anticliae filius est, quae ante Laertae nuptias clam cum Sisypho, Aeoli filio, concubuit, unde Ulixes natus est . hoc ei et in Ovidio Aiax obicit et [*sic*] 'sanguine cretus Sisyphio'.

---

17 aemulus: Aiaci *distinx Francius,* aemulus Aiaci: non *olim distinguebant* ‖ tetigisse *e* ‖ Aiaci . non est renuisse (ł tenuisse) (*vel* sprevisse) superbi *in Mscr Diez 1075 Hs* 18 S(it *nigriore atram redintegrata,* Scilicet *fort fuit*) licet ***h***, Scilicet *R*, Si/licet ***N*** ‖ quicquid ***F*** 19 Ipse tulit ***h p*** ς ‖ temptaminis (certaminis *sscr* ***μ***) ***M F μ τ h*** *Merkel*², (cer *i r m 2*)taminis ***N***, certaminis ***e*** ς ***ω*** 20 Quod cum *recepi ex* ***μ N h e g*** ς *R*, Quo cum (*sed cf quae dixi NJhbb 1894, 790*) ***M τ*** ς *VA vulgo*, Qui/ (d *eras*) cum ***F***, Qui cum ς ‖ feretur] *sic* (*sed* ///// fatetur *i mg* ***m***) ***A ω***, f(at *ex corr m 2*)etur ***F*** 23 h(ercule *i r m 2*) ***F*** ‖ cœpit ***M*** 24 Pagasaea *Plan A*, pagasea ***τ M*** ς *V*, paegasea ***μ***, pagaseia ***N***, pegasea ***F h e g*** ς ‖ cholca ***e*** 25 Nā(*i r m 2*) eacus huic ***M*** ‖ sidentibus ***h*** ‖ sil. umbris ς 26 Redit ***h*** ‖ eolidē ***e*** ‖ eolide/(n *eras*)—sisipho/ (,2 ,1) (sisiphon *videtur fuisse*) ***F***, eolides s. g. sisiphus ***g*** ‖ urget] fatetur (*cf 27*) ***M*** 27 *om* ***M***, *aliquot verba erasa sunt i mg, lacunam notavit* ***m*** ‖ Aeton ***μ***, Aeocon ***τ*** ‖ agnouit ς 28 aioue ***M h***, ab ioue ς *R Jahn* 29 in causam ***M μ*** ς *VA*, in causa/ ***N***, in causa ***F τ h e*** ς *vulgo olim* 30 Si/ mihi ***N*** ‖ non sit ***h*** ς 32 Sisiphio ***M***, Sẏsiphio ***F N*** ‖ furtoque (ł tis *sscr* ***n***) ***N*** ς 33 Inseris ***A ω*** *Plan Jahn*, Inserit ***e*** ς *Hs vulgo* ‖ Aeacid(i *i r*)s ***N*** ‖ Quod non ille facit non ueni ad bella coactus *post 33 inseruit* ***p***

An quod in arma prior nulloque sub indice veni,
arma neganda mihi, potiorque videbitur ille,
ultima qui cepit detractavitque furore
militiam ficto, donec sollertior isto
(et sibi inutilior) timidi commenta retexit
Naupliades animi vitataque traxit ad arma?
optima num sumat, quia sumere noluit ulla:
nos inhonorati et donis patruelibus orbi,
obtulimus quia nos ad prima pericula, simus?
Atque utinam aut verus furor ille, aut creditus esset,
nec comes hic Phrygias umquam venisset ad arces
hortator scelerum! non te, Poeantia proles,
expositum Lemnos nostro cum crimine haberet!
qui nunc, ut memorant, silvestribus abditus antris
saxa moves gemitu Laertiadaeque precaris,
quae meruit: quae, si di sunt, non vana precaris!
et nunc ille eadem nobis iuratus in arma,
heu! pars una ducum, quo successore sagittae
Herculis utuntur, fractus morboque fameque
velaturque aliturque avibus, volucresque petendo
debita Troianis exercet spicula fatis.

---

34 An quia *g* 35 negandi *τ* ‖ ille *F ς R vulgo*, ill(is *i r m 2) N*, illis (*fort recte, ut sit dativus*) *M h e μ τ ς A* ‖ κρείττων ἐν αὐτοῖς δόξει *Plan* 36 detractauitque *O μ p ς VA Ehwald*, detrectavitque *X R vulgo* 37 ficgto *M* ‖ illo *p* 38 Et sibi (*de* et *cf 451*) *A ω Loers*, Sed sibi *ccBerol Leid Plan Hs vulgo*, ut sibi *coni Hs* ‖ *parenth posui* 39 iurataque *ς cMenardi* ‖ in arma *ς Hs vulgo olim* ‖ a(r *ex* o *vel* e)ma *M* 40 num sum. *M μ Merkel*, n̄(c *a m 2) N*, nunc (*fort recte*) *X Plan ω vulgo olim* ‖ quia *M μ ς Merkel*, qui *N X ω Plan vulgo olim* ‖ (u *ex* i *m 2*)lla *F N*, illa *τ e ς* 42 Optulimus *M μ e*, O(p *ex* b *m 2*)tulimus *F* ‖ Opt. quia nos *bis* (*altero loco virg deletum*) *μ* ‖ qui nos *ς Hs vulgo olim* ‖ si/mus *F* 43 At utinam *μ* ‖ aut *prius om ς*, *del Bothe* ‖ uerus ille furor *h* ‖ (a *i r m 2*)ut cred. *N* 44 frigias *F* 45 (n *ex* m)onte *M* ‖ poaentia *M*, pœ(ā *i r m 2*)tia *N*, peontida *F* 46 lennos *e*, l(emnos *i r*) *N* 48 laertiad(a)eque *ς Plan ω*, laerciadeque *g*, lertiadæque *M*, lertiadeque *τ μ*, lerciadęque *F h*, lercyadęque *e* ‖ l$^{a^2}$ertia // dampna precaris *N* 49 *i mg N* ‖ dii *M h* ‖ si di (de *i r m 2*, sint *sscr m 3*)nt *N*, si di dent *F τ ς*, si di sint *p ς* ‖ preceris *ς Hs vulgo ante Bothium* ‖ quae, di dent, o non vana precaris *vel* quae di, di dent non vana preceris *coni Hs* 50*sq* nobis curatur in *τ* ‖ heu nunc ille — Et pars magna *Bothe* ‖ et pars una *Naugerius* ‖ pars illa ducum (*sed cf II 426 V 577 IX 20 XIV 482*) *Korn*, spes una ducum *Postgate* 52 utantur *Bothe* 53 Uenatur///(q: s *eras*) *M*, Uenaturque *ς Plan* ‖ alitus(que *add m 2*) *M* 54 Dedita (*corr n*) *O ς*

ille tamen vivit, quia non comitavit Ulixen;
mallet et infelix Palamedes esse relictus:
viveret aut certe letum sine crimine haberet!
quem male convicti nimium memor iste furoris
prodere rem Danaam finxit fictumque probavit
crimen et ostendit, quod iam praefoderat, aurum.
ergo aut exsilio vires subduxit Achivis
aut nece: sic pugnat, sic est metuendus Ulixes!
    Qui licet eloquio fidum quoque Nestora vincat,
haud tamen efficiet, desertum ut Nestora crimen
esse rear nullum: qui cum inploraret Ulixem
vulnere tardus equi fessusque senilibus annis,
proditus a socio est. non haec mihi crimina fingi
scit bene Tydides, qui nomine saepe vocatum
corripuit trepidoque fugam exprobravit amico.
adspiciunt oculis superi mortalia iustis!
en eget auxilio, qui non tulit, utque reliquit,
sic linquendus erat: legem sibi dixerat ipse.
conclamat socios: adsum videoque trementem
pallentemque metu et trepidantem morte futura;
opposui molem clipei texique iacentem
servavique animam (minimum est hic laudis) inertem.
si perstas certare, locum redeamus in illum:

---

55 comitauit **M** *μ τ cGronovii vulgo,* comitatur **N X** *VA Plan,* comitatus ς *R* ‖ uli(y)xem **h e g** ς 56 Mallet **M** *R vulgo,* Uellet **N** *μ* **X** *VA* ‖ palimedes **F g** 57 *habet* **X** *ω, om* **O**, *i l n, del Merkel* 58 Quam **M**, Que/m **N** ‖ conuictum **F** *τ* ς, conficti *g et ap Fabrum ep II 71 Schepperus* ‖ meror iste **h**, memor esse **M F** *τ*, mem. ipse *e*, mem. ille ς 59 danaam **O e** ς *A*, danaum (naam *i mg μ*) **F** *μ τ* **h g** ς *Plan* ‖ fict(um *ex corr m 2*)que **F**, fictusque *τ* 60 quod clam *Burm,* quo (*i e in quem locum*) clam *Bothe* ‖ pr(e *ex* o *m 2*)foderat **M** 61 exitio **M** ‖ subducit ς ‖ achiuas *τ*, achiu(i *ex* a)s **F**, achiuis (uel uas *sscr*) *μ* 64 Non tamen *p* ς, Hau(d *ex* t *m 2*) tamen **F** ‖ efficiat *τ* ‖ ut *om* ς ‖ aut nestore **M**, ut nestor(e *ex* a *m 2*) **N** 65 reor **h** ‖ ulixem **M** *cZwicc R Riese,* ulyxē **e**, ulixe **h**, ulixen **N X** *μ τ vulgo,* Ulyssem *VA* 66 Uulner(æ *ex* a) **M** ‖ eq// (= equi) **N** 67 est hec (nec *i r m 2*) mihi **N** ‖ finxi **e** 68 tydides **N** ς *Plan A vulgo,* tidides **F**, titides **M** *μ g*, tytides **h e** *RV*, tididens *τ* ‖ uocatus *ccStrozz et Medic* 72 dix. istam **F g** ς, fecerat istam (ł ipse *sscr*) **e** ‖ fecerat *vel* fixerat *vel* duxerat ipse ς 74 metu ac *Hs vulgo olim* ‖ trepidantem ς *VA vulgo,* τρέμοντα *Plan,* metuentem (*haud scio an recte*) *A R* 75 latentem ς, paventem *citat Opusc phil I 223 Bergk* 76 minimae est *Hs* ‖ hic laudis **O** *μ* ς *R Jahn,* hec laudis **F**, hoc laud. *τ* **h e** (*ex corr g*) ς *VA Hs vulgo* 77 (ad *i r m 2,* in *fuit*) illum **N**, ad illum **F h e** ς *A*

redde hostem vulnusque tuum solitumque timorem
post clipeumque late et mecum contende sub illo!
at postquam eripui, cui standi vulnera vires
non dederant, nullo tardatus vulnere fugit.
Hector adest secumque deos in proelia ducit,
quaque ruit, non tu tantum terreris, Ulixe,
sed fortes etiam: tantum trahit ille timoris.
hunc ego sanguineae successu caedis ovantem
eminus ingenti resupinum pondere fudi,
hunc ego poscentem, cum quo concurreret, unus
sustinui, sortemque meam vovistis, Achivi,
et vestrae valuere preces! si quaeritis huius
fortunam pugnae, non sum superatus ab illo.
ecce ferunt Troes ferrumque ignisque Iovemque
in Danaas classes: ubi nunc facundus Ulixes?
nempe ego mille meo protexi pectore puppes,
spem vestri reditus: date pro tot navibus arma!
quodsi vera licet mihi dicere, quaeritur istis
quam mihi maior honos, coniunctaque gloria nostra est,
atque Aiax armis, non Aiaci arma petuntur.
  Conferat his Ithacus Rhesum inbellemque Dolona
Priamidenque Helenum rapta cum Pallade captum:
luce nihil gestum est, nihil est Diomede remoto.

---

89 *Carm epigr 649, 10*: neć valuere preces.

---

78 hostem ***M*** *μ* ς ***R***, hoste(s *i r m 2*) ***N*** ***g***, hostes ***X*** ***τ*** ς ‖ vultumque tuum *Schepperus* ‖ *τοὺς ἐχθροὺς καὶ τὴν ὄψιν σεαυτοῦ Plan* 79 sub ipso *cRhenov* 82 *om* ***O***, *lacunam signo* — ·.· *addito indicavit **M**, i l add **n*** ‖ d(u *ex* i *m 2*)cit *μ* 83 t(erreris ulixes *i r*) ***M*** ‖ ulixe(s *add m 2*) ***F*** 84 *i r* (*85 eras*) ***M*** ‖ furoris ***h*** ς *Bothe* 86 Cominus ς *Plan Hs vulgo olim* ‖ pondere (t uulnere *sscr m 2*) ***N***, uulnere ***p*** ς 87 unu(s *i r m 2*) ***N***, unum *ccCantabr et Leid* 88 nouistis ***F N τ h g*** ς ***V***, uoluistis *cBon Bothe* 91 ignisque ***N***, ignemque ***e g R***, ignesque ***n*** *cett vulgo* 92 nunc ***M τ*** ς ***R***, (t *ex* n *m 2*)unc fac. ***N***, tunc ***F e h μ g*** ς ***VA*** 93 pondere puppes ***g*** 94 Spes ***M μ R*** ‖ nostri ς ***R*** ‖ tot pro ς *Hs*, // (pro *a m 2*, post *fort fuit*) tot ***F*** 95 uerba ***O*** ‖ quaeritis ***M***, querit̄/ (istis *i r m 2*) ***N*** 96 Qui (quom *sscr m 2*) michi maior ***M***, Quam mihi maior *i r* ***N*** ‖ honos ***M μ*** ς *ω*, honor ***N τ X*** 98 ıtachu(s *ex* m *i r*) ***M***, itachus ***N μ*** ‖ dol(on *i r m 2*)a ***N*** 99 Priamidenque ***N h VA***, Priamidēque ***M F τ g*** *Ben*, Priamydemque ***e***, Priamidemque *cZwicc* ***R*** ‖ helenon *cBerol Bothe* ‖ capta — captum ***τ F e***, capta — raptum ***h*** ‖ (c *i r m 2*)apta ***N*** 100 Luce ni(c)hil gestum est ***τ X p g*** *ω* ‖ gestum // nichil *μ* ‖ est *om cRhenov del Hs vulgo* ‖ Quorum luce nichil g. nichil est diom. remotum ***M***,

si semel ista datis meritis tam vilibus arma,
dividite, et pars sit maior Diomedis in illis!
quo tamen haec Ithaco, qui clam, qui semper inermis
rem gerit et furtis incautum decipit hostem?
ipse nitor galeae claro radiantis ab auro
insidias prodet manifestabitque latentem.
sed neque Dulichius sub Achillis casside vertex
pondera tanta feret, nec non onerosa gravisque
Pelias hasta potest inbellibus esse lacertis,
nec clipeus vasti concretus imagine mundi
conveniet timidae nataeque ad furta sinistrae:
debilitaturum quid te petis, inprobe, munus?
quod tibi si populi donaverit error Achivi,
cur spolieris, erit, non cur metuaris ab hoste,
et fuga, qua sola cunctos, timidissime, vincis,
tarda futura tibi est gestamina tanta trahenti!
adde quod iste tuus, tam raro proelia passus,
integer est clipeus: nostro, qui tela ferendo
mille patet plagis, novus est successor habendus.
    Denique (quid verbis opus est?) spectemur agendo!

---

106 *Eutyches Ars II 15* (*Keil V 483*): In to desinentia . . primae sunt coniugationis . . . gesto manifesto, . . . Ovidius in metamorphoseon libro XIII: 'Insidias prodet [prodit *P*] manifestabitque latentem'

(Gestum in *i r m 2*) luce nichil //// (gestum *eras videtur*, g. st *dignoscitur*) est d^{o2}imede remoto ***N***, gestum est *i mg n* ‖ luce nihil, gestum nihil est D. *distinx Bothe* **101** Si tamen ***h e g*** ς **102** *om* μ, *i mg* μ^2 ‖ Diui(dite *i r m 2*) ***N*** ‖ et *om* μ^2 ‖ diomedis maior ***e*** ‖ et pars (sit *s l m 2*) maior ***N***, et pars sit melior *unus Heinsianus Bothe*, et maior pars sit ς *Hs* **103** Quid (*ex corr*, Quo *fuit*) tamen F^2, Qd/ (o *eras*) tamen μ, Quod t. ***h***, Quid t. ς ‖ itacho ***M F*** ‖ quam clam quam semper τ ‖ Quo t. haec Ith. cedant, qui s. in *cGoth* **105** clarạ^{o} ***e*** ‖ fuluo rad. *cMoreti* ‖ ferro rad. et auro *Burm*, cono rad. ab auro *Faber et Gronovius* **106** (la *i r m 2*)tentem ***N*** **108** Ponderet tanta τ ‖ sed non ***M e*** **109** Delias τ ‖ esse pot. i. hasta lac. *cRhenov Hs* **110** *del Merkel*^{2} ‖ concretus (pictus *sscr* ***m***) *recepi ex* ***M*** *cMedic R*, caelatus (*cf 291*) ***N X*** μ τ *VA vulgo* ‖ *ἡ τῷ τοῦ μεγάλου κόσμου καλυπτομένη* (celatus *legit*) *ἀσπὶς σχήματι Plan* ‖ convexus *NJhbb 1885, 891 Polle*, curvatus *Korn* ‖ *sed cf ex P II 11, 10 Aen VI 738, de liberiore usu ablativi cf 963 alia*; *vertas igitur*: *'der Schild gehärtet (geschmiedet) mit dem Bilde der Welt'* ‖ *'qui concrevit singulis ex partibus, quae imaginem mundi conplent' Vollmer* **111** Conueniat *cMedic Bothe* **113** Quid tibi ***F*** **114** pol(i *i r*)eris ***e*** **115** que sola τ **117** rara pericula ***g***, raro uulnera ς **119** pl. nobis est ***M*** ‖ succorsor τ **120** *parenth pos Ehwald*

arma viri fortis medios mittantur in hostis:
inde iubete peti et referentem ornate relatis!'
    Finierat Telamone satus vulgique secutum
ultima murmur erat, donec Laertius heros
adstitit atque oculos paulum tellure moratos
sustulit ad proceres exspectatoque resolvit
ora sono, neque abest facundis gratia dictis:
    'Si mea cum vestris valuissent vota, Pelasgi,
non foret ambiguus tanti certaminis heres,
tuque tuis armis, nos te poteremur, Achille.
quem quoniam non aequa mihi vobisque negarunt
fata' (manuque simul veluti lacrimantia tersit
lumina), 'quis magno melius succedit Achilli,
quam per quem magnus Danais successit Achilles?
huic modo ne prosit, quod, ut est, hebes esse videtur,
neve mihi noceat, quod vobis semper, Achivi,
profuit ingenium, meaque haec facundia, siqua est,
quae nunc pro domino, pro vobis saepe locuta est,
invidia careat, bona nec sua quisque recuset.

---

121 *sq Sen Controv II 2, 8*: in armorum iudicio dixerat Latro: mittamus arma in hostis et petamus. Naso dixit: 'Arma viri—mittantur in hostis; Inde iubete peti' ‖ *cf Florus I 5, 2 (Archiv f Lex XIV 1906, 42).*

130 *Priscianus VI 92*: in eo quoque casu [*vocativo sc*] aliquando illos sequuntur Latini: 'Achillē', 'Persē'. Ovidius in XIII metamorphoseon: Tuque tuis armis, nos te poteremur [*sic PBHG*, poteremur *ex* pateremur *K*, potiremur *RAVLbh*], Achille, *cf Test ad XII 363.*

---

121 hostis *Senecae codd*, hostes (e *ex* i *m*) *A ω vulgo*   122 (e *ex corr m 2*)t *N*, et *om* (*fort recte*) *ccCantabr et Senat* ‖ armate *ccGronov et Moreti* ‖ ornate lacertis *M*   123 uulgusque *τ cFrancof*   124 donec laertius *ς ω Plan vulgo*, d. lærtius$^{e^2}$ *M*, d. lahertius *μ*, d. sic laertius *N*, d. lerceius *F*, d. lerteius *τ h*, d. laertenius *e*   125 Astitit *F* ‖ moratus^{os} *μ*, moratus *ς*   126 *hic desinit τ*   129 heros *M*, (h *add m 2*)er(e *ex corr*)s *N* ‖ gestaminis (*cf 116 347*) *malim*   130 poteremur *μ ς A aliquot ccPrisciani vulgo*, p(o *ex* a)teremur *Prisciani cod K*, potiremur *μ*^{2} *A RV* ‖ achilles$^{ł\ e^2}$ *N*   131 quo(niam *sscr m 2*) *F*   132 tex̄$^{v^2}$(i *add m 2*) *M*, texit *ccRhenov et Vratisl*, te(r *i r m 2*)sit *N*, tergit *ς*   133 melius magno *ς* ‖ succedet *p g ς*, succedat *ς*   134 danais magnus *ς* ‖ accessit *epp II 318 Faber*   135 ut est *F h e g ς ω*, uti est *M μ Merkel*, ut/ est *N* ‖ ut est hebes, esse *distinx A* ‖ esse fatetur (*fort recte, cf NJhbb 1893, 609*) *cBas Bothe*   138 *om N, i mg n* ‖ *post 137 insuta est series duorum foliorum in N*; *in his eadem manus recentior, a qua sunt VIII 340/402, scripsit versus VIII 398* (Institerat)—*402, ib 597/608* (in quo des.—praecordia terra), *XIII 276/343* (se putat—mœnia troum)   139 bona sua nec (*corr*) *M*

Nam genus et proavos et quae non fecimus ipsi,
vix ea nostra voco; sed enim quia rettulit Aiax
esse Iovis pronepos, nostri quoque sanguinis auctor
Iuppiter est, totidemque gradus distamus ab illo.
nam mihi Laertes pater est, Arcesius illi,
Iuppiter huic, neque in his quisquam damnatus et exsul.
est quoque per matrem Cyllenius addita nobis
altera nobilitas: deus est in utroque parente.
sed neque materno quod sum generosior ortu,
nec mihi quod pater est fraterni sanguinis insons,
proposita arma peto: meritis expendite causam, —
dummodo, quod fratres Telamon Peleusque fuerunt,
Aiacis meritum non sit nec sanguinis ordo,
sed virtutis honor spoliis quaeratur in istis!
aut si proximitas primusque requiritur heres,
est genitor Peleus, est Pyrrhus filius illi:
quis locus Aiaci? Pthiam haec Scyrumve ferantur!
nec minus est isto Teucer patruelis Achilli:
num petit ille tamen? num, si petat, auferat illa?

---

140 quae nos ***M F e***, quae nō/[2] ***F*** 141 qui r. *Ben*, quod r. *R* ‖ retulit ***O h*** *Ben R*, re(t *del m 2*)tulit ***F*** 142 pronebos ***h*** 144 nam mihi Laertes] *sic μ* ***h*** ς, Namque mi(c)hi laertes ***N***, Nam mm&[i2] (*i e* mihimet) lertes ***F***, Nam michi iãrtes (~ lertiades *i mg m 2*) ***M***, Namque mihi lęrtes ***e*** ‖ arcesius ς *A vulgo*, acr(i *ex* e)sius *μ*, acri(y)sius *A Plan RV* 145 nec in his quisquam d. (et exul *add m 3*) ***h*** ‖ quisquam *om* (*corr n*) ***O*** ‖ d(o *ex* a *per ras*)m/natus (i *eras*) ***M*** 146*sq* Haec quoque *mg ed Gryph* ‖ altera nobis Addita ***e*** *cGoth* 147 nobi(l *ex* s)itas ***M*** 148 quod sim *R* 149 inso(n *ex* r)s ***M*** 150 *distinxi* ‖ peto. meritis e. causam. Dummodo (*vel similiter*) *vulgo* 151 thelamon ***F*** 152 non est[sint2] *μ* 153 honos ***g*** ς *Hs* 154 At si *cGoth R* ‖ heros ***M***, (h *i r m 2*)e(res[i2] *i r m 2*) ***N*** 155 En gen. *cOxon* ‖ pirrus *μ* ***F***, p(yrrus *i r*) ***e*** ‖ pel. pyrrus quoque ***N*** 156 aiaci et iamque haec scyrumue fer. ***M***, aiaci ///// (etiam *fort eras*) haec ///// (siriu *fort eras*) fer. ***N*** ‖ Pthiam haec (*cf ad XII 441*) *suasit Vollmer*, phthiam haec ς *Plan RA vulgo*, pithiam haec *μ* ς, ptyam haec ***F*** ‖ phitiam haec schirumue ***h***, pythiam. [hec] schyrumue ***e*** ‖ haec *om* ς, *del Hs vulgo olim* ‖ phthian scyronue ς *Plan Bothe* ‖ scyronque ς *VA* 157 est isto ***F h*** ς, est illic (huic *sscr μ*) ***M*** *μ*, est isti(c *add m 2*) ***N***, e. istic ς, istic est ς, est illi ς *R*, e. illi ***e*** ς, en ipsi *vel* extincti *Hs* ‖ achillis ***h*** 158 Non (*ex* Num ***N***) petit ***N e*** ς *R*, Nec petit ς ‖ Non tamen ille petit ***p***, num petit illa tamen *Bentley* ‖ non si ***e p***, nec si ς *R* ‖ tamen num (nunquid *sscr m*) sperat ut auf. ***M*** ς *Hs*, tamen (nec si petat *i r m 2*) auf. ***N*** ‖ auferat illa] *sic* ***M*** *μ* ς *Merkel*, au(f *ex* u *m 2*)erat illa ***F***, auferat (arma *add m 2*) ***N*** ‖ arma ***F h e*** ς *Hs vulgo olim*

Ergo operum quoniam nudum certamen habetur:
plura quidem feci, quam quae conprendere dictis
in promptu mihi sit, rerum tamen ordine ducar.
Praescia venturi genetrix Nereia leti
dissimulat cultu natum, et deceperat omnes,
in quibus Aiacem, sumptae fallacia vestis:
arma ego femineis animum motura virilem
mercibus inserui, neque adhuc proiecerat heros
virgineos habitus, cum parmam hastamque tenenti
„nate dea“, dixi „tibi se peritura reservant
Pergama! quid dubitas ingentem evertere Troiam?“
iniecique manum fortemque ad fortia misi.
Ergo opera illius mea sunt: ego Telephon hasta
pugnantem domui, victum orantemque refeci;
quod Thebae cecidere, meum est, me credite Lesbon,
me Tenedon Chrysenque et Cillan, Apollinis urbes,
et Scyrum cepisse, mea concussa putate
procubuisse solo Lyrnesia moenia dextra,
utque alias taceam, qui saevum perdere posset
Hectora, nempe dedi: per me iacet inclitus Hector!
illis haec armis, quibus est inventus Achilles,
arma peto: vivo dederam, post fata reposco.

---

159 nondum *cGoth R* 160 quam qu$^{e^2}$(u *et ipsum a m 2,* q: = que *videtur fuisse a m 1) **M**,* quam quod ς ‖ comprehendere ***M*** 161 Improntu *μ*, In prontu ***e*** ‖ sint (*corr μ*) *μ* ***h*** ‖ duca(m *ex* r *m 2*) ***F***, dicam (*cf Hellmuth Sitzb Münch Ak 1883, 230*) *cNicolaens* 162 futuri gen. nreia lœti ***F*** ‖ genitrix ***F*** *μ* ‖ nerei(y)da ***h e*** 163 natum cultu ***h*** ‖ et *om* ς, *del Hs* 166 deiecerat ς, reiecerat *Hs* 167 cui (ł cum) ***N*** 168 tise (bi *sscr m 2*) ***M*** 169 diui(b *ex* n *m 2*)tas ***M*** ‖ uertere ***F*** ς 170 tel$^{e^2}$aphon ***e***, thelephon ***h*** 173 michi (*corr m 2*) cred. ***N*** 174 *sic* ς *Plan A vulgo* ‖ Melenedon crisephiamque et apollinis ***M***, M(e *ex* i *m 2*)tenedon chrisen ph(i *i r m 2*)tiamque et apollinis ***N***, Meleledon crysephiamque et ap. *μ*, Me thenedon crisenque et cillā et ap. ***F***, Me ten. crysēque et cyllā et ap. ***e***, Me t. crisēque et cillā et ap. ***h*** ‖ *Κύλλαν Plan* 175 Et scyrum ***M F*** ς ***R***, Et cyrum ***N***, Et schyrum ***e***, Et scyron ς *Plan Jahn*, Et putī (p tī *nigriore atram redintegrata*) ***h***, Et syron *cRhenov Hs vulgo olim*, Et Seston *Regius*, Et Scepsin *Micyllus*, Et Siphnon *nescio quis* 176 lernesia (ł lyr²) ***F h g R***, lernesya ***e*** 177 alias ***M*** *ccMed et Rhenov Hs vulgo olim*, alios *μ* ***N X*** *Plan ω Jahn* ‖ pe(r *ex* n *m 2*)dere ***M*** ‖ possit (*corr n*) ***N e g*** 178*sq* per me iac. i. Hector Illis his (*sic*) armis, quibus est inv. Achilles, Arma *distinx ad Stat Silv V, 5, 46 Markland* 179 Illis (hec *i r m 2*) ***F***, Illius (uel illis *sscr*) haec *μ* 180 fa/ta (c *eras*) ***M***

Ut dolor unius Danaos pervenit ad omnes
Aulidaque Euboicam conplerunt mille carinae,
exspectata diu, nulla aut contraria classi
flamina erant, duraeque iubent Agamemnona sortes
inmeritam saevae natam mactare Dianae.
denegat hoc genitor divisque irascitur ipsis
atque in rege tamen pater est, ego mite parentis
ingenium verbis ad publica commoda verti:
nunc equidem (fateor, fassoque ignoscat Atrides!)
difficilem tenui sub iniquo iudice causam.
hunc tamen utilitas populi fraterque datique
summa movet sceptri, laudem ut cum sanguine penset.
mittor et ad matrem, quae non hortanda, sed astu
decipienda fuit: quo si Telamonius isset,
orba suis essent etiamnum lintea ventis.
mittor et Iliacas audax orator ad arces,
visaque et intrata est altae mihi curia Troiae
(plenaque adhuc erat illa viris), interritus egi,
quam mihi mandarat communis Graecia, causam,
accusoque Parim praedamque Helenamque reposco
et moveo Priamum Priamoque Antenora iunctum.
at Paris et fratres et qui rapuere sub illo,

---

199 *(Lactantii) Arg XII fab I*: . . consilia sua, quibus communem rempublicam iuvisset, *cf Append*

---

184 Flamina erant ***O μ ς R Merkel***[2], Fl. sunt ***F h e g ς Hs vulgo olim*** ‖ iu(b *ex* u *m 2*)ent ***M*** ‖ diraeque ς ‖ agamennona ***M***, agamenona ***h*** ‖ fortes ***M*** 188 commoda publica ***e*** 189 *distinx Bach*, equidem fateor *coniungunt vulgo* ‖ Nunc (equidem f. f. i. Atrides) *distinx Hs* ‖ Nunc *ex corr* (Hanc *fuit a m 1*) ***n*** ‖ Hanc equidem ς *Korn* ‖ fassoque *ex* fossos ***M***, faxoque (*corr m 2*) ***N***, falsoque ***F*** ‖ fasso hoc ignoscet ς 189*sq* hunc (equ. fat. f. i. Atrides: diff. — causam), hunc tandem *Vollmer* 191/318 *exstant in* ***τ*** 191 Nunc (ł hunc *sscr* ***n***) ***O τ*** ς, Nunc (*i mg corr*, illinc *sscr*) ***μ***, Vnc (H *sscr m 2*) ***e*** ‖ fraterque (fratris *i mg m*) ***A ω***, fr(atrisque *i r m 2*, fraterque *fort fuit*) ***F***, fratrisque ς *Hs vulgo olim* 192 Cura mouet ς ‖ laudemque ut sang. ***g*** ‖ laudem et cum ς ‖ laude — pen(s *ex* d)et ***τ*** ‖ pensa (*corr m 2*) ***N*** 193 oranda ς ***R*** 194 quod si ***F τ h*** ς 195 etiamnum ***O*** ς ***A*** *Hs*, etiam nunc ***τ F n h*** ς ***RV*** *Jahn* ‖ carbasa ς 196 (o *ex* a *m 2*)rator ***M***, hortator ς ‖ in arces ς 197 et orata est ***M***, et intota est (*corr*) ***μ*** 198 intentus ***τ*** 199 communem *Bentley* 200 Parim ***O*** *cDresd* ***VA***, parī ***F h e***, parin ***μ τ g*** ς *vulgo*, parrin ***R*** 201 moneo ***N*** ς ‖ antera (*corr m 3*) ***F*** 202 Et paris ς, Sed paris (*cf Hellmuth p 230*) *cNicolaens* ‖ pa/ris (t *eras*) ***F***

vix tenuere manus (scis hoc, Menelae) nefandas,
primaque lux nostri tecum fuit illa pericli.
Longa referre mora est, quae consilioque manuque
utiliter feci spatiosi tempore belli.
post acies primas urbis se moenibus hostes
continuere diu, nec aperti copia Martis
ulla fuit: decimo demum pugnavimus anno.
quid facis interea, qui nil, nisi proelia, nosti?
quis tuus usus erat? nam si mea facta requiris,
hostibus insidior, fossas munimine cingo,
consolor socios, ut longi taedia belli
mente ferant placida, doceo, quo simus alendi
armandique modo, mittor, quo postulat usus.
Ecce Iovis monitu, deceptus imagine somni,
rex iubet incepti curam dimittere belli.
ille potest auctore suam defendere vocem:
non sinat hoc Aiax delendaque Pergama poscat,
quodque potest, pugnet! cur non remoratur ituros?
cur non arma capit? det, quod vaga turba sequatur!
non erat hoc nimium numquam nisi magna loquenti.
quid, quod et ipse fugit? vidi, puduitque videre,
cum tu terga dares inhonestaque vela parares.
nec mora, „quid facitis? quae vos dementia“ dixi
„concitat, o socii? captam dimittite Troiam!

---

203 scis haec ς ‖ melelae *τ*, menelahe ***M*** ‖ nefanda ***M***, nephanda(s *add m 2*) ***N*** 204 primaque laus *vel* pars *ad Stat silv V 1, 3* (*p 227*) *Markland* 206 spatiosi in temp. ***R*** ‖ spacioso ***p*** 209 Illa fuit *cBerol* ‖ pugnabimus (*corr* ***F***²) *τ* ***F*** 211 *om* ***O***, *i l* ***n̩*** ‖ requires (*corr*) *μ* 212 fossa munimina *Ehwald*, classes munimine *Mnemos 1878, 106 Halbertsma* ‖ cig(o *ex* n *m 2*)$\overset{n^2}{\text{ọ}}$ *puncta item add m 2*) ***M*** 214 quo simul ***M*** 215 Armandiue *ccMedic et Rhenov Hs* 216 monito *vel* monitis ς 217 inceptam *ad Lucan IX 545 citat Bentley* 218 def. causam ***g*** ς *Hs vulgo olim*, def. culpam ς 220 curnos s(o *ex* a *m 2*)latur ituros ***M***, cur no(n remor *i r m 2*)atur it. ***N*** 221 capit cur non rem. ituros (cur quod u. t. sequatur *i mg μ*²) ***M*** *μ*, capit (det quod uaga t. sequatur *i r m 2*) ***N*** ‖ det quod u. t. sequatur] *sic* ***F h e*** ς *cLeid Voss 51 ω Jahn*, dat quod u. t. s. *τ* ς, dat, quod v. t. sequatur? *distinx Hs* ‖ sequantur *vel* sequamur *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ pugnet! det, quod v. t. sequatur! Cur non a. capit? cur non rem. ituros? *Riese*² *et* (*p 154*) *Hartman* 222 Non hoc est nim. ***p*** 223/233 *del Merkel* 223 fugis ς *Hs vulgo olim* ‖ uidi/ (t *eras*) ***M*** ‖ *cf Ilias Lat 321* 224 bella parares ***V*** ‖ pares (*corr m 2*) ***F*** 225 *τίς ἡμᾶς* (*ὑμᾶς Boissonade*) *ἐξηνέμωσεν ἀπόνοια*; *Plan* 226 dimittite *interpunctione mutata scripsi* (*cf NJhbb 1894, 204*) *cum* ***O*** *τ*, dimittere ***X*** *μ ω* ‖ o socii, captam dimittere Troiam, Quidve *inde vulgo*

quidve domum fertis decimo, nisi dedecus, anno?“
talibus atque aliis, in quae dolor ipse disertum
fecerat, aversos profuga de classe reduxi.
convocat Atrides socios terrore paventes;
nec Telamoniades etiamnunc hiscere quicquam
audet, at ausus erat reges incessere dictis
Thersites etiam, per me haud inpune protervus!
erigor et trepidos cives exhortor in hostem
amissamque mea virtutem voce reposco.
tempore ab hoc, quodcumque potest fecisse videri
fortiter iste, meum est, qui dantem terga retraxi.
　Denique de Danais quis te laudatve petitve?
at sua Tydides mecum communicat acta,
me probat et socio semper confidit Ulixe.
est aliquid, de tot Graiorum milibus unum
a Diomede legi (nec me sors ire iubebat!),
si tamen et spreto noctisque hostisque periclo
ausum eadem, quae nos, Phrygia de gente Dolona

---

227 Quidue domum *A* *ω*, Quid(ue *om*) domum *F*, Quidque dom. *l c conieci* ‖ *potuit tamen poeta dicere, dementis esse et Troiam captam dimittere et post tot annos nihil nisi dedecus domum ferre* 228 inque dolor ***M*** ‖ desertum (*corr*) ***F*** ***μ*** 229 aduersos ς 230 *del Korn* ‖ atridos ***τ*** 231 thelamonides ***F*** ‖ (et *i r m 2*)iam num ***N***, etiam tunc *cBersmanni* ‖ iscere ***F h*** 232 Audet at ausus erat ς *Jahn*, Audeat . ⁊ (*i e* et) ausus erat ***M***, Audeat ausus e. ***e*** ς, Audet (ut ērat *i r m 2*) ā[2]usus/ ***N***, Audeat et ausus e. *R*, Audet (set *i r m 2*) ausus e. ***F***, Audet et ausus e. ***μ h*** ς *VA HAKoch*, Audet ut aus. e. ***τ g p*** ς, Ausit et a. erat *cOxon*, Ausit: at ausus e. *inde Hs vulgo olim*, Ausus at ausus e. *cAmbr et e coni Bentley* 233 haut *add* ***h***[2] ‖ proteruus ***O h μ τ*** ς *ω*, proteruu(s *add m 2*, u *alterum e corr eadem m 2*) ***F***, proteruis (ł uus *i mg* ***e***) ***e*** ς ‖ *καὶ δι᾽ ἐμοῦ οὔκουν ἀτιμωρητί γε ἰταμὸς ἔδοξεν εἶναι Plan* ‖ Th. etiam, per me haud inpune proteruus] *sic scripsit et distinx post Jahnium Ehwald*, Th., etiam per me h. imp., proteruis *Hs vulgo* 234 exortor (*corr*) ***M*** ‖ in hostes ***τ h e*** ς 235 reposco ***O h e*** ς *ω vulgo olim*, reposco refundo (*sic*) ***μ***, refundo ***F τ g*** ς, repono *ccNicolaensis Bas Rhenov et e coni Bentley vulgo*, *ἐπαναςώζω Plan*, rependo *in Mscr Diez 1072 Hs* 236 qu(e *ex* od *per ras*)cumque ***M*** 237 quem dantem ς 238 dan(a *ex corr*)is ***M***, danaiis ***F*** 239 titides ***M h g***, tytydes ***e*** 240 ulix(i *ex* e *per ras*) ***M*** 241 aliqu(i *ex* o *m 2*)d ***M***, aliquit ***τ*** ‖ grecorum ***g*** ‖ uunum (*corr*) ***F*** 242 iu-(b *ex* u *m 2*)ebat ***M*** 242*sq distinxi* ‖ si tamen *et cetera quae scripsi* (*cf IV 537*) *videntur fuisse in* ***O*** 243*sq* Si tamen ς, S/ (i *eras*, ū *a m 2*) tamen ***M***, Si(c *add m 2*) tamen ***N***, Sic tamen ς *R vulgo*, Sed tamen ***μ τ F h e*** ς ‖ et sumpto ***h***, et speto (*corr m 2*) ***F*** ‖ noctis(que *om*, *corr n*) ***O μ*** 244 Ausum eadem ***μ F h e*** ς *ω vulgo*, Ausum etiam ***τ O e*** ς ‖ etiam qu(a *ex* æ *per ras*

interimo, non ante tamen, quam cuncta coegi
prodere et edidici, quid perfida Troia pararet.
omnia cognoram nec, quod specularer, habebam
et iam promissa poteram cum laude reverti:
haud contentus eo petii tentoria Rhesi
inque suis ipsum castris comitesque peremi
atque ita captivo victor votisque potitus
ingredior curru laetos imitante triumphos;
cuius equos pretium pro nocte poposcerat hostis,
arma negate mihi, fueritque benignior Aiax!
Quid Lycii referam Sarpedonis agmina ferro
devastata meo? cum multo sanguine fudi,
Coeranon Iphitiden et Alastoraque Chromiumque
Alcandrumque Haliumque Noemonaque Prytanimque
exitioque dedi cum Chersidamante Thoona
et Charopem fatisque inmitibus Ennomon actum

---

m 2)/ nos ***M***, (eadem que) etiam nunc nos ***N*** ‖ Ausum eadem nobis *Hs*, Ausurumque eadem Phryg. *in Mscr Diez 1075 idem* ‖ sum tamen et spreto—ausus et ausum eadem *Korn* 246 et dedici ***h*** ‖ *cf Ilias Lat 727* 247 cognoueram ***M μ*** ‖ nec quod ***h e*** ς *Hs vulgo*, nec quid (*corr μ*) ***A*** *ω* ‖ *οὐκ εἶχον ὅτι ποτὲ πλέον ἂν κατοπτεύοιμι Plan* 248 praemissa ***e*** ς *Hs*, promerita *coni idem* 249 Hau(d *ex* t *m 2*) c. eo p. tentori(a rhes *i r m 2*)i ***F*** ‖ ea *cLangerm et Medic Hs vulgo olim* 251 uobisque (*corr n*) ***O*** 253/254 *del Bentley, Ovidio tamen tribuit in Phalar praef* (*cf ib p LXX*) *p XLIV idem* ‖ fuerit (que *add m 3*) ***h***, fueratque *vel* tuleritque ς ‖ ferat haec ut dignior Aiax *Muretus*, fueritque his dignior (*cf NJhbb 1850, 89 RDietsch*) *post Heinsium Capoferreus*, tuleritque ea dignior A. *coni Hs*, fueritque benignior Hector *post Gronovium Koeppen, sed cf 101 sq* 255 pilii (*corr n*) ref. ***O*** ‖ serpedonis ***h*** 256 *evanidus in τ* 257 *sic* ς *V vulgo* ‖ ce/ra/non iphitiden aletora char honiumque ***N***, Coeranon iphitiden · aietorāque chronūmque ***M***, Coer. iph. aictorāque (*sic*) chronumque ***μ***, Ceranon iphiten et alastoraque chronumque ***F***, Ceramon—chronumque ***h***, Ceramon yphytidē—croniumque ***e*** ‖ Iphitidenque al. ***A*** ‖ alastora(que *om*) chronumque ***τ***, alectoraque cronumque ***p*** ‖ *Κοίρανον Ἰφιτίδην, Ἀλάστορα, Χρόμιον Plan* ‖ Coer. Hippasiden *et Const Fanensis et Mariangelus Accursius* ‖ Alastora? quid Chromiumque *Vind p 131 Bothe* 258 Alcadrumque ***M***, Alchandrumque ***F h***, Aloandrumque (*sic*) ***R***, Leandrumque ***g*** ‖ haliumque ς *ω vulgo*, *Ἅλιον Plan*, alimque ***μ***, halumque ***g***, aliumque ***A*** ‖ noemonaque ***N*** ς *Plan*, noemaque ***M***, neomaque ***μ***, nomonaque ***e***, nemonaque ***F h g R*** ‖ prytanimque ς *V Riese*, pritam̄que (i) ***N***, pritanimque ***M μ A***, prytanymque ***e***, pritanīque ***F***, pilanumque ***h***, prytanamque ***τ***, Prythanumque ***R***, Prytaninque *Plan Hs vulgo* ‖ *cf Aen IX 767* 259 Chersidamante ς *Hs vulgo*, *Θερσιδάμαντι Plan*, pheridamante ***O μ*** *mg Gryph*, cresidamante ***τ e g***, residamante ***F h*** ‖ thoanta ***N***, thodona ***h***, *Θόωνα Plan* 260 charopem (*item e coni Bentley*) ***N*** ς *VA Jahn*, *Χάροπα Plan*, charope ***M***,

quique minus celebres nostra sub moenibus urbis
procubuere manu. sunt et mihi vulnera, cives,
ipso pulchra loco; nec vanis credite verbis:
adspicite en!' vestemque manu deduxit et 'haec sunt
pectora semper' ait 'vestris exercita rebus.
at nil inpendit per tot Telamonius annos
sanguinis in socios et habet sine vulnere corpus!
Quid tamen hoc refert, si se pro classe Pelasga
arma tulisse refert contra Troasque Iovemque?
confiteorque, tulit (neque enim benefacta maligne
detractare meum est), sed, ne communia solus
occupet atque aliquem vobis quoque reddat honorem,
reppulit Actorides sub imagine tutus Achillis
Troas ab arsuris cum defensore carinis.
ausum etiam Hectoreis solum concurrere telis
se putat, oblitus regisque ducumque meique,
nonus in officio et praelatus munere sortis.
sed tamen eventus vestrae, fortissime, pugnae
quis fuit? Hector abit violatus vulnere nullo!
Me miserum, quanto cogor meminisse dolore

---

charopē **F**, charopen **μ h** ς *Hs vulgo olim*, caropen **e** ς, Tryopē **R** ‖ enomon **h**, eunomin **g**, eunomon *cBersm* **A**, enemon **R** 261 Qui/que **F h** ‖ Quaeque manus **M**, Quinque manus (ł Quique minus *sscr m 2*) **e** ‖ nostr(a *ex* e *m 2*) **N F** 262 uulnera testes *ccMedic et Sixianus* ‖ sunt en mihi u. testes *inde Hs* 264 deduxit **O μ** ς ω *Hs*, diduxit **F τ n e** ς *Merkel*, deducit ς *Gierig*, diducit **h** ς *Burm* 265 nostris **μ** ‖ exerc. curis ς 266 nichil **h e** ‖ expendit *cSixianus* ‖ telamonis **τ** 268 Quod tamen **τ** *cRhenov* ‖ haec ref. **h** 269 trohasque **M**, troiasque **τ**, troiamque **e** 271 Detrectare **h** ς *vulgo olim* ‖ sed nec **h** ς *Hs vulgo olim*, modo ne **e g** ς *VA*, modo nec *cZwicc* **R** 272 atque aliquem **h** ς *VA vulgo*, aut al. **A R** ‖ Occ. acta aliquem — reddit **p** ς ‖ honorem, reppulit *distinx in ed 1887 Simmons*, honorem . reppulit *vulgo* ‖ cedat honorem *unus Heinsianus et e coni Bentley* ‖ Occ. aut aliquem (a *cDresd*) uobis ferat unus honorem **g** *cDresd* 273 Rettulit (reduxit *sscr* **m**) **M R**, Repulit **h** ς, Rettudit *Hs* ‖ a(e *ex* o *m 2*)torides **N**, aucthorydes **e** ‖ sed imag. **M μ** ς, (sub *i r m 2*) im. **N** ‖ tectus Achillis *cBas et e coni Bentley, postea tamen vv 273/274 del idem* 274 Trohas **M** ‖ assyriis **M**, assiriis (*corr m 2*) **N**, arsvris (u *alias scribi solet*) **μ** 275 Hausum **M**, . X . *i utroque mg* **m** ‖ hectoreo s. c. marti *cMenardi* ς, hectoreis — flammis ς ‖ contendere ς 276/343 (se putat — m. Troum) *om* **O**, *in folio singillatim insuto* (*cf ad 138*) *post 138* **n** 276 ducumque *Hs vulgo*, dulcisque **τ**, ducisque **A** ω *Loers* ‖ regisque meique ducisque **h** ς 279 Quis fuit · est hector uiol. **e** *Merkel* ‖ hector (habi *paene evanidum*, it *sscr m 2*) **F** 280 quantum — dolorem ς

temporis illius, quo, Graium murus, Achilles
procubuit! nec me lacrimae luctusque timorque
tardarunt, quin corpus humo sublime referrem.
his umeris, his inquam umeris ego corpus Achillis
et simul arma tuli, quae nunc quoque ferre laboro.
sunt mihi, quae valeant in talia pondera, vires,
est animus certe vestros sensurus honores.
scilicet idcirco pro nato caerula mater
ambitiosa suo fuit, ut caelestia dona,
artis opus tantae, rudis et sine pectore miles
indueret? neque enim clipei caelamina novit
Oceanum et terras cumque alto sidera caelo
Pleiadasque hyadasque inmunemque aequoris arcton
diversasque urbes nitidumque Orionis ensem:
postulat, ut capiat, quae non intellegit, arma!
Quid quod me duri fugientem munera belli
arguit incepto serum accessisse labori
nec se magnanimo maledicere sentit Achilli?
si simulasse vocas crimen, simulavimus ambo;
si mora pro culpa est, ego sum maturior illo.
me pia detinuit coniunx, pia mater Achillem,
primaque sunt illis data tempora, cetera vobis.
haud timeo, si iam nequeam defendere, crimen
cum tanto commune viro: deprensus Ulixis
ingenio tamen ille, at non Aiacis Ulixes!

---

282 luctusue timorue *cRhenov Hs,* luctusque dolorque ς 283 Tardarant ***e*** ‖ sublime leuarem ***p*** 284 *om* ***F***, *i mg* (achil, *cetera abscisa*) *add m 1* 286 pondere ***τ*** 287 uestros certe *ccBersm et Rhen R Hs,* certe nostros *cDresd* 288 incirco (*corr*) ***μ*** 289 fuit suo (*corr*) ***e*** 291 nouit *i r* ***e***², norit ***τ g*** ς *Hs vulgo olim* 293 *sic* ***h*** ς *Plan A*, Plyadas(que *om*) hẏadasque ***e n*** ς *R*, Pliadas hiadesque ***μ***, Pladas hiadasque ***τ***, Plẏadasque hẏadasque ***F*** ‖ *cf georg I 138* 294 Diuersaque ***τ*** ‖ Diuersasque urbes ***A*** *ω vulgo*, Diuersosque orbes (*cf p 63 Gnesotto*) *cBonon Bach*, diversasque ursas *Schenkl* ‖ ‘urbes *corruptum . an* orbes, feras, canes?’ *Korn, sed cf Ilias Lat 876* ‖ *versum del Lejay* 295 *del Bentley* 296 δεινοῦ (*i e* diri) *Plan* ‖ tempora belli ***μ***, munia belli ***g*** ς 297 a(c *ex* r *m 2*)cesse (sis *sscr m 2*) ***F*** 298 Nec (se *om*) m. mala dicere ***μ*** ‖ sentit *om* ***h*** 299 simulare ς ‖ uocat ς *Hs vulgo olim*, putas *cOxon* 300 ego eram *Vollmer* 301 achillē ***F h*** 302 sunt illis ***μ*** ς *A vulgo*, s. illi ***X*** *Plan V* ‖ nobis ***n e*** *R* 303 Hau(d *ex* t *m 2*) ***F*** ‖ timeam ς *R Bothe* ‖ nequam (*corr*) ***F*** ‖ timeo — nequeo ς *Hs vulgo olim* ‖ t. ne grande queam *coni Hs*, t. ne iam nequeam *Bentley* ‖ culpam (crimen *sscr*) ***μ*** 304 deprehensus ***τ*** ‖ Ulyssei *vel* Ulyssi *Hs* 305 tamen est at *cZwicc*

Neve in me stolidae convicia fundere linguae
admiremur eum, vobis quoque digna pudore
obicit: an falso Palameden crimine turpe est
accusasse mihi, vobis damnasse decorum est?
sed neque Naupliades facinus defendere tantum
tamque patens valuit, nec vos audistis in illo
crimina, vidistis, pretioque obiecta patebant.
Nec Poeantiaden quod habet Vulcania Lemnos,
esse reus merui (factum defendite vestrum!
consensistis enim) nec me suasisse negabo,
ut se subtraheret bellique viaeque labori
temptaretque feros requie finire dolores.
paruit — et vivit! non haec sententia tantum
fida, sed et felix, cum sit satis esse fidelem.
quem quoniam vates delenda ad Pergama poscunt,
ne mandate mihi! melius Telamonius ibit
eloquioque virum morbis iraque furentem
molliet aut aliqua producet callidus arte.
ante retro Simois fluet et sine frondibus Ide
stabit et auxilium promittet Achaia Troiae,
quam cessante meo pro vestris pectore rebus
Aiacis stolidi Danais sollertia prosit!
sis licet infestus sociis regique mihique,

---

306 conuitia ***F*** *RV* ‖ reddere ς **308** palameden ***e μ τ***, pilamedem ***F***, palamedē ***h***, palamedem ς, palimeden ***g*** ‖ est *om* ***g*** *cRhen, del Hs vulgo olim* **309** decorum est ***F h e*** ς *Hs vulgo olim*, decorum (est *om*) ***μ τ n*** ς *Jahn* **310***sq* naupliadas ***μ*** ‖ tantas tamque potens *Bothe* **311** austis (i *sscr*) ***μ*** **312** pretioque *A RV*, praestoque *ex Bentlei coni Merkel,* pretio quae *A* ‖ abiecta (o *sscr*) ***τ*** **313** peanciden ***μ***, peanciaden ***h***, peancyadem ***e***, peantiden ***F n*** ‖ uul. lennos ***h e***, uulc. tellus *ccMed* **314** Esse rex(us *sscr m 2)* ***τ*** ‖ crimen def. *cMedic VA et e coni Ciofanus* **315** Consentistis ***F*** **316** bell(i *ex* o *m 2*)que ***F*** **317** ferox ς ‖ finire lab. ***F h μ*** ς *ω*, lenire labores (ł finire *sscr m 3* ***n***, ł dol *sscr* ***e***²) ***e n*** ς, lenire dolores ***τ g*** ς *Hs vulgo olim* **318** *hic desinit* ***τ*** ‖ tantum est ς *ω* **319** Fida: et sed *R* ‖ (et *ex* in)felix ***n*** ‖ sit satis ***F*** ς *Ciofanus*, sit facit (satis *sscr* ***μ***) ***F***² ***μ n h e*** *ω* ‖ foelix cum sit: facit esse fid. *distinx R* ‖ fideli *post Heinsium Bentley* **320** posct̄ (*i e* poscunt, t̄ *add m 2,* ¯ *i r)* ***F*** **321** melius *om* (*s l et i mg add*) ***μ*** **322** morbis (que *om*) iraque ***F h e g n*** ς *VA vulgo,* morbi(s *s l m 2*) iraque ***μ***, morbisque iraque ς *R Riese* ‖ *cf Hermes XXXIX 58* **323** aut alia *Hs* ‖ perducet ***F*** ς *RA* **324** Simoisque fluet sine *VA* ‖ sine fontibus *unus Heinsii* **325** achaica ***F*** **327** stol. phanais (*corr m 2*) ***μ***

dure Philoctete, licet exsecrere meumque
devoveas sine fine caput cupiasque dolenti
me tibi forte dari nostrumque haurire cruorem,
utque tui mihi, sic fiat tibi copia nostri:
te tamen adgrediar mecumque reducere nitar
tamque tuis potiar (faveat Fortuna!) sagittis
quam sum Dardanio, quem cepi, vate potitus,
quam responsa deum Troianaque fata retexi,
quam rapui Phrygiae signum penetrale Minervae
hostibus e mediis. et se mihi conparat Aiax?
    Nempe capi Troiam prohibebant fata sine illo:
fortis ubi est Aiax? ubi sunt ingentia magni
verba viri? cur hic metuis? cur audet Ulixes
ire per excubias et se committere nocti

ł iu[2]
329 Iure **μ p** ς, Dure **F**, Dire ς ‖ phiolotete **μ**, phyloctecte **e** ‖ exercere *ccDresd et Goth R*, execrere **h e** 330 Defoueas—dolendi (*corr m 2*) **F** 331 (ti *i r m 3*)bi **n** 333 332 ς 332 *'Aut valde depravatus est hic versus aut adulterinus' Hs, del post Moretum Merkel, deff post Bothium Ehwald* (*App cr ed exeg p 406*) *et* (*Rh Mus N F LVI 358*) *Helm, atque ille ut censeret* ut *idem esse quod* licet, *hic ut coniunctivum* fiat *pendere vellet a praecedenti* cupiasque; *sed sic videtur interpretandum*: *'ut tui quondam mihi copia facta est* (*cum me auctore Lemni relictus es*), *sic* (*nunc*) *fiat tibi copia nostri', cf De locis quibusd p XI Pascal* ‖ mihi sit fiat **F** ς *R Madvig* (*Adv*
ł sic[2]
cr II 91), *qui versum in parenth posuit,* michi sit **μ** ‖ sic tibi fiat **g** ‖ mihi sit sic sit tibi *cBas* 332*sq versum 333* Te tamen—nitar *habent* **F h** ς *V A, om* **μ e n g** ς ‖ Te tamen aggrediar nec inultus spero relinquar (*i mg* **μ**[2]) ς *R*, Te t.
ł sic mecumque reducere nitar[3]
aggrediar longe formidine pulsa *i mg* **e**[3], Te t. aggr. longe formidine pulsa ς, Te t. agrediar m. red. nitar *i mg* (*m 3*) **n**, Te t. aggr. mecum te ducere nitar *cRhenov*, Te t. aggr. castrisque red. nitar *frg Boxhorn et cJunianus Burm*, Te t. aggr. sollerti pectore fidus ς ‖ mecumque red. nitar *del* (*'non enim dubito hunc et plures ab Ovidio versus relictos imperfectos, quos scioli postea suppleverint'*) *Hs*, te t. aggrediar: fiet tibi copia nostri *Bentley*, te t. aggr. (sic fit tibi copia nostri) tamque tuis *sq Pr Blankenb 1847, 13 CHMüller*, Te tamen a., nec inultus, spero, relinquam *p 4 Braune* ‖ *versu 333 deleto lacunam statuit Ehwald* 334 faueas *ccBonon et Pal* 335 cum coepi (*i e cum decrevi illo potiri, coll IX 115*) *Bothe* 336 rexi (*corr m 2*) **F** 337 rapuii frigrię
ferat[2]
(*sic*) **F** 338 comparat **e n g** ς ω *Jahn vulgo*, cōparat **F**, comperat **μ**, comparet ς *Hs vulgo olim*, conferat (*cf v 6*) **h** ς *Baumg-Crusius* 339 *del Bellermannus* ‖ illis **e** ς *Burm*, ł illo i. palladii signo *sscr* **e**[2] 340 ubi es *unus Heinsianus* ‖ aiax ubi est **h** 341 cur haec **g** ‖ metui(t *i r*) **h**, metuit ς 342 hosti (nocti *i mg m 2*) **e**

perque feros enses non tantum moenia Troum,
verum etiam summas arces intrare suaque
eripere aede deam raptamque adferre per hostes?
quae nisi fecissem, frustra Telamone creatus
gestasset laeva taurorum tergora septem.
illa nocte mihi Troiae victoria parta est:
Pergama tunc vici, cum vinci posse coegi!
　　Desine Tydiden voltuque et murmure nobis
ostentare meum: pars est sua laudis in illo.
nec tu, cum socia clipeum pro classe tenebas,
solus eras: tibi turba comes, mihi contigit unus.
qui nisi pugnacem sciret sapiente minorem
esse nec indomitae deberi praemia dextrae,
ipse quoque hoc peteret, peteret moderatior Aiax
Eurypylusque ferox claroque Andraemone natus
nec minus Idomeneus patriaque creatus eadem
Meriones, peteret maioris frater Atridae:
quippe manu fortes nec sunt tibi Marte secundi,
consiliis cessere meis. tibi dextera bello
utilis: ingenium est, quod eget moderamine nostro;

---

343 troiae *μ* ς **344** a(r *ex* c *m 2*)tes ***F*** **344** *sq exstant* (*cf ad 276sq*) *in* ***O*** **345** raptamue ***O***, raptam(que *om*) ***F*** ‖ efferre ***h*** ς ***R*** *Hs vulgo olim*, auferre ς **346** fecisse(m *ex* s *m 2*) ***M*** **347** Gestaret ς **349** tum ς *Hs vulgo olim* ‖ tunc uici tunc uinci ***h*** ‖ cum uici ***N*** **350** tydiden ***N e*** ς *Plan vulgo*, tididen ***F***, titiden ***M***, titidē ***h***, tytiden *μ g*, titidem ς ‖ uoltuque ***N***, uultuque ***n*** *cett vulgo*, nutuque *in Mscr Diez 1072 Hs* **351** est *om* *μ* ‖ est suc ***h*** ‖ in illis *cMoreti Hs vulgo olim* ‖ pars et s. l. in illis *vel* pars est s. l. et illi *coni Hs* ‖ ἔστι κἀκείνῳ μερὶς τῶν ἐπαίνων οἰκεία *Plan* **352** pro socia clipeumque cum cl. ***h*** **353** mihi turba comes tibi cont. ***M*** **354** pugnantem *ccMenardi et Goth* **355** deberi s. praemia (*sed* s. *virgulis deletum*) ***F*** **356** hoc peteret (*de quo agitur sc*) ***O*** *μ*, haec p. ***X*** *ω vulgo* ‖ peteret *alterum om* ***O*** *μ*, *i mg add* *μ m* ‖ peteret (ł peteret) alter m. aiax ***N*** **357** Euripalusque ***h***, Eurypi(l *ex* i *i r m 2*)usque ***M*** ‖ Andraemone *Plan Jahn*, andremone ***A*** *ω vulgo olim* ‖ *cf Ilias Lat 202 583* **358** idoneus (idomeus *i mg m 2*) ***M***, ideus (idoneus *i mg μ*), idomeus ***h*** **359** Merionis (e[2]) ***F*** ‖ Meriones //(que *eras*) peterent maioris (s. filius[2]) fratris ***M*** **360** *sic* ***F*** ς *ω vulgo* ‖ manu(s *a m 2*) f. n. s. tibi m. secund(e *ex* i *m 2*) ***N***, manus—tibi m. secundae ***M***, manus (uel nu)—tibi m. secund(i *ex* e) *μ*, manu fortes non sunt tibi ***h*** ‖ sunt mihi (ł tibi *sscr* ***e***[2]) ***e*** *duo ccLeidens Merkel* ‖ quippe animae fortes tibi nec Mavorte secundae *Hs* ‖ nec—secundi *in parenth pos Burm* **362** ingenio (*corr*) ***F*** ‖ moder. nostri (*ingenii sc*) *ccRhenov et Palat Hs vulgo olim*, mod. certo ς

tu vires sine mente geris, mihi cura futuri;
tu pugnare potes, pugnandi tempora mecum
eligit Atrides; tu tantum corpore prodes,
nos animo; quantoque ratem qui temperat, anteit
remigis officium, quanto dux milite maior,
tantum ego te supero, nec non in corpore nostro
pectora sunt potiora manu: vigor omnis in illis.
At vos, o proceres, vigili date praemia vestro,
proque tot annorum cura, quibus anxius egi,
hunc titulum meritis pensandum reddite nostris!
iam labor in fine est: obstantia fata removi
altaque posse capi faciendo Pergama cepi.
per spes nunc socias casuraque moenia Troum
perque deos oro, quos hosti nuper ademi,
per siquid superest, quod sit sapienter agendum,
siquid adhuc audax ex praecipitique petendum est,
si Troiae fatis aliquid restare putatis,
este mei memores! aut si mihi non datis arma,
huic date!' — et ostendit signum fatale Minervae.
Mota manus procerum est, et quid facundia posset,
re patuit, fortisque viri tulit arma disertus.
Hectora qui solus, qui ferrum ignesque Iovemque

---

372 *Carm epigr 423, 5*: hunc titulum meritis servat tibi fama superstes.

---

363 futuri est ς *Hs vulgo olim* 365 corp. polles *edd Vincent et Gryph* 366 ante(i *ex* a *per ras*)t ***M*** 367 quanto est *ed Vincent* 368 tanto ς *Plan* 369 ill(i *ex* o *m 2*)s ***M*** 369/370 *om* ***F***, *i mg* (igor—illis *paene evanida*) *add* F^2 370 Atouos ***μ***, At ouos ***M***, Ast o uos ***h*** ‖ proemia ***M*** 371 cura ***M μ*** *Mitscherlich*, curis ***F e h g s ω*** *vulgo*, cur(is *i r m 2*) ***N*** ‖ quibus ***A R*** *Merkel*, qu(a^{s} *i r m 2*) ***F***, quas (*cf IX 107*) ***e*** ς *VA*, quos ς *vulgo olim* 372 credite ***g*** ‖ uestris ***μ e***, ł nostris *sscr* e^2, nostris *i mg* μ^2 373 libor (*corr m 2*) ***N*** ‖ facta ***M*** 374 capi faciendo ***X ω***, capi capiendo ***M μ***, capi (f *i r m 2*)a(c *i r m 2*)iendo ***N*** ‖ feci (cepi *sscr* ***n***) ***O μ*** ς ‖ faciendo p. feci ς 375 Per classes socias *cMenardi* ‖ troiae ς 376 noper (*corr m 2*) ***F*** 378/379 *del post Heinsium et* (*Emend X 189*) *Schraderum Bentley*, *versum 379 del Merkel*^{2}, *def utrumque* (*Rh Mus NF LVI 352*) *Helm* ‖ restare putatur *Hs* ‖ siquid adhuc Calchas hac praecipit arte petendum, si Troiae—putabit *Praemet cruc cr p 103 Withof* ‖ petendum (est *om*) *ccBersm et Rhenov Hs* 379 aliqui(d *i r m 2*) restare (puta *i r m 2*)tis ***N*** 381 fatele ***h*** 382 proc. (est *i r m 2*) ***N*** poss(e *ex* i *m 2*)t ***N***, possit ***μ*** *cDresd* ***R*** 383/823 *exstant in* ***τ*** 383 patuit ***O μ τ*** ς *Hs*, Tunc patuit ***F e g*** ς ***ω***, Tum pat. ***h*** ς *Loers* 384 Hectora (aiax *virg del m 2*) qui solus ***N*** ‖ qui tociens ***g*** ‖ qui solus · ferrumqu (*cf 91*) ignemque ***e*** ‖ qui ferrum ignemque ***h*** ς ***R***

sustinuit totiens, unam non sustinet iram,
invictumque virum vicit dolor: arripit ensem
et ‘meus hic certe est! an et hunc sibi poscit Ulixes?
hoc’ ait ‘utendum est in me mihi, quique cruore
saepe Phrygum maduit, domini nunc caede madebit,
ne quisquam Aiacem possit superare nisi Aiax.’
    Dixit et in pectus tum demum vulnera passum,
qua patuit ferro, letalem condidit ensem.
nec valuere manus infixum educere telum:
expulit ipse cruor, rubefactaque sanguine tellus
purpureum viridi genuit de caéspite florem,
qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus;
littera communis mediis pueroque viroque
inscripta est foliis, haec nominis, illa querellae.
    Victor ad Hypsipyles patriam clarique Thoantis *Hecuba.*
et veterum terras infames caede virorum
vela dat, ut referat Tirynthia tela, sagittas.
quae postquam ad Graios domino comitante revexit
inposita estque fero tandem manus ultima bello,
Troia simul Priamusque cadunt, Priameia coniunx

---

385 sustinet ***h*** ς *ω vulgo*, sustulit ***A***, *ἤνεγκεν Plan* 386 uincit ***F*** ς 387 est *om* ***F*** ‖ posc(e *ex* i *m 2*)t ***N***, poscet ς *Hs vulgo olim*, poscat ς ‖ ulixes *i r* ***e***^{2} 388 "cruore "quique ***h*** 390 Nec (ł Ne^2) ***e***, N(e^c *a m 2*) ***F***, Nec ς 391 impectus ***M*** ‖ tum denique ς *R Hs vulgo olim*, tunc demum ***h*** *cDresd* 392 ferro ***F e h g*** ς *ω vulgo olim*, ferro' (est *eras videtur*) ***N***, fer(rum *ex* ro) ***μ***, ferrum (*sed cf NJhbb 1894, 790*) ***M*** ***τ*** *cc Vratisl et Zwicc Merkel* ‖ patitur ferrum *praef p XXV Riese* ‖ fatalem ***g*** 393 uoluere *citat ad Lucan VII 621 Bentley* ‖ ed. ferrum ς *R*, ducere ferrum ς 394 ille cruor ***F*** ‖ tabefactaque *Burm* 395 *i mg* ***τ*** 396 ebalio ***F h*** ‖ de sanguine *vel* de corpore ς 398 h(e *ex* o *m 2*)c ***F*** 399 ad hysipyles ς *Plan VA vulgo*, ad hy/sipiles ***N***, ad(h)ipsiphiles ***τ F***, ad hysipides (hipsipiles *i mg m 2*) ***μ***, ad ysiphy(i)les ***h e*** *Ben*, ad Isiphiles *R*, ab hypsiles ***M*** ‖ patria ***M*** ‖ Transierat · (Transiit et *alii*) tandem uoto portuque potitus *post 399 i l n* ‖ *eundem versum in aliquot* ς *post 400 collocatum, ab Heinsio damnatum, frustra def Rh Mus LVI 350 Helm* 400 Adueteres ***M***, Ad ueterum ***μ*** ς, Ac veterum *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ terras infames *i r n* 401 400 *cPar* ‖ victor—Thoantis Vela dat—sagittas, Et veterum—virorum Transierat, tandem portu votoque p. *inde Lemaire* 401 refferat ***M*** ‖ tyrinthia ***M***, thirinthia ***F*** 403 Imposita estque fero ***e***^{2} ς *R Jahn*, Impositaque fero est (*cf 410*) ***A*** *VA*, Impositaque sero est ***τ***, Imposita est sero (*ut hic apodosis incipiat*) ς *Plan Hs vulgo*, Imposita et (*vel* ut) sero *in Mscr Diez 1075 coni Hs*, Imp. est saevo *HAKoch* 404/407 *del post Bentleium Bothe* 404 Priamus(que *om*) ***τ*** ‖ priameiaque ς

perdidit infelix hominis post omnia formam,
externasque novo latratu terruit auras,
longus in angustum qua clauditur Hellespontus.
 Ilion ardebat neque adhuc consederat ignis
exiguumque senis Priami Iovis ara cruorem
conbiberat † tractaque comis antistita Phoebi
non profecturas tendebat ad aethera palmas:
Dardanidas matres patriorum signa deorum,
dum licet, amplexas succensaque templa tenentes
invidiosa trahunt victores praemia Grai;
mittitur Astyanax illis de turribus, unde
pugnantem pro se proavitaque regna tenentem
saepe videre patrem monstratum a matre solebat.
iamque viam suadet Boreas, flatuque secundo
carbasa mota sonant, iubet uti navita ventis;
'Troia, vale! rapimur' clamant, dant oscula terrae
Troades et patriae fumantia tecta relinquunt.
ultima conscendit classem (miserabile visu!)
in mediis Hecube natorum inventa sepulcris:
prensantem tumulos atque ossibus oscula dantem

ł es
406 Externasque uano ***h*** ‖ aures (*corr* ***F***²) ***F*** ς, auras ***τ***, oras (*cf Lachm Lucr p 167*) *duo Heinsiani Riese* ‖ χώρους ἀλλοτρίους *Plan* ‖ terr. (urbes *i r m 2*, auras *fort eras*) ***N***, ł auras *sscr* (*m 3*) ***n*** ‖ externosque — agros *HAKoch* 407 qua ergo l'auditur helespontus ***τ*** ‖ angustum pontus qua clauditur elles ***N***, ang. qua pontus clauditur helles ς *cMenardi R* ‖ auras. Longus in — Hellespontus, Ilion ardebat *distinguebant ante Bothium* 408 *om* (*i l add m 1*) ***h*** ‖ ign(i *ex* e *m 2*)s ***F*** 409/411 *del Ehwald*, *409/17 dell Merkel et Korn*, *sed cf Rh Mus NF LVI 358 Helm* ‖ *similiter argumentum eorum quae sequuntur exhibent III 139 sq XI 134 sq* 410 tractaque ***M τ*** ς *R quo probato versum interpolatum censet Hermes XXXVI 44² Leo*, tract(isque *i r m 2*) ***N***, tracta/que (t *fort eras*) ***F***, tractisque ***μ h e g*** ς *VA*, tractata (*cf ad X 285*) ς *Hs vulgo*, ἑλκομένη *Plan*, raptata (*cf XII 223*) *post Heinsium Bentley*, tracta atque *Vollmer* ‖ antistita ς *R vulgo*, antistia *A VA* 411 profuturas ***M*** *R* 412 patrio(r *ex* n)um ***M*** 413 accensaque ***F*** 415 asty(i)anax ***F*** ς *Plan*, astianas ***O μ h*** ς, astyanac ***e*** 416 tenentem (*cf 190*) *scripsi cum* ***M μ*** ς, (tu *i r m 2*)entem ***N***, tuentem ***X ω*** *vulgo* 417 a *i r* ***F***² 418 ui(am *ex* o *i r m 2*) ***N*** ‖ uiam spondet *cLeid Burm* ‖ boreas suadet ***F*** 419 iuuat ***M*** ‖ nabita (*corr m 2*) ***N*** 420 rapidamur ***M*** ‖ dantque ς *Hs vulgo olim* 422 concendit ***τ*** ‖ mirabile (*corr m*) ***M μ***, miserabil(e *ex* is *i r m 2*) ***N*** 423 hecube (*cf quae dixi NJhbb 1894, 791 sq et Ilias Lat 551 1017*) ***F e g*** ς *VA*
h
Hs vulgo olim, e(c *per ras ex* x)cube ***N***, eccube ***h***, ecule ***τ***, hae(e)cuba ***M*** *R*
ecube
Korn vulgo, Hecabe *Plan Bothe*, Hecuba est *Merkel*² ‖ mediis natorum (ecuba uel ecube es *i mg m 2*) ***μ*** 424 Presantem (*corr* ***n***) ***N h***, Pressantem (*fort recte, cf VIII 539*) ς, pulsantem ς

Dulichiae traxere manus, tamen unius hausit
inque sinu cineres secum tulit Hectoris haustos;
Hectoris in tumulo canum de vertice crinem,
inferias inopes, crinem lacrimasque reliquit.
Est, ubi Troia fuit, Phrygiae contraria tellus,
Bistoniis habitata viris: Polymestoris illic
regia dives erat, cui te commisit alendum
clam, Polydore, pater Phrygiisque removit ab armis,
consilium sapiens, sceleris nisi praemia magnas
adiecisset opes, animi inritamen avari.
ut cecidit fortuna Phrygum, capit inpius ensem
rex Thracum iuguloque sui demisit alumni
et, tamquam tolli cum corpore crimina possent,
exanimem scopulo subiectas misit in undas.
Litore Threicio classem religarat Atrides,
dum mare pacatum, dum ventus amicior esset:
hic subito, quantus, cum viveret, esse solebat,
exit humo late rupta similisque minanti
temporis illius vultum referebat Achilles,
quo ferus iniusto petiit Agamemnona ferro,
'inmemores' que 'mei disceditis' inquit 'Achivi,
obrutaque est mecum virtutis gratia nostrae?

---

439 *Paul Nol c XIII 35*: hoc bene subductam religavi litore classem.

---

425 rapuere ς ‖ traxere rates (manus *sscr m 2*) ***F*** 426 sinus ***τ F g*** ‖ haustus ***τ*** 427 *sq* canum de uert. raptum *probante Heinsio* ς *Bothe*, raptum de uert. cr. *cBersm* ‖ cano de v. raptum, inf. inopes, crinem, lacrimasque *Burm* 428 inopes, ruptum (*crinem sc*) lacr. *in Mscr Diez 1072 Hs* ‖ reli/qui//t (relínquunt *fuit*, quit *i mg m 2*) ***M***, relinquunt ***τ***, relinqit ***F***, relinquit ς *Plan Hs* 429 contermina ς 430 habıta (*corr m 3*)—illa ***h*** ‖ *Πολυμνήστορος Plan*, Polymnestoris *RA* 432 polidore caput ***M***, polydore //// (caput *videtur fuisse*) ***N*** ‖ pater *om μ, s l add* μ^2 ‖ aruis ς *Bothe* 433 capiens ***h*** ‖ magni ς 435 cessit *Bach* 436 sui *i r* ***n*** ‖ dimisit ***M F τ*** ς, defigit ***e g*** ς, defixit ς ***R*** ‖ caput impius ense Rex Thr. iugulumque s. diuisit alumni *in Mscr Diez 1075 Hs* 438 *sq notandum est inde a v 438 ad finem totius carminis textum scriptum esse in* ***e*** *ab ea manu, quae priores partes correxit et fere omnes varias lect addidit* (e^2) 438 e scopulo e^2 ς ***R***, exscopulo ***h*** ‖ subiectos (a *sscr*) ***M*** 439 Sigaeo (*sed postea del*) *Bentley* ‖ atr(i *ex* a)des ***M*** 440 439 (*corr*) ***h*** 440 placatum ***g*** ‖ mitior ***h*** ς ***R*** 441 dum ***h*** 442 rapide rupta ***M***, la/te r. ***N*** ‖ similemque *Hs* ‖ minaci *ccLeid et Zulich Hs vulgo olim* 444 Qu(i *ex* o *i r m 2*) ***M*** ‖ iniustum (*cf Pr S G 1887, 19*) *poetam scripsisse puto* ‖ petit ***N*** ‖ agamennona ***M τ***, agamenona ***h*** 446 uirt. gloria e^2 ς ‖ (u *i r ex corr m 2*)r̃ae (*i e* uestrae *ex* nostrae) ***M***

ne facite! utque meum non sit sine honore sepulcrum
placet Achilleos mactata Polyxena manes!'
Dixit, et inmiti sociis parentibus umbrae
rapta sinu matris, quam iam prope sola fovebat,
fortis et infelix et plus quam femina virgo
ducitur ad tumulum diroque fit hostia busto.
quae memor ipsa sui postquam crudelibus aris
admota est sensitque sibi fera sacra parari,
utque Neoptolemum stantem ferrumque tenentem,
utque suo vidit figentem lumina vultu,
'utere iamdudum generoso sanguine!' dixit
'(nulla mora est), aut tu iugulo vel pectore telum
conde meo!' (iugulumque simul pectusque retexit)
'scilicet haud ulli servire Polyxena vellem!
haud per tale sacrum numen placabitis ullum!
mors tantum vellem matrem mea fallere posset!
mater obest minuitque necis mihi gaudia, quamvis
non mea mors illi, verum sua vita gemenda est.

---

447 utque mecum ***τ*** ‖ ne sit *Broukhusius* 448 polixena ***M*** ς 450 que (ł quam *sscr*) ***e***² ‖ *cf carm epigr 397, 1* 451 fortiter infelix et plus quam *Faber*, fortis (at infelix) et plus qu. *Burm*, fortis et inf. heu! plus qu. *Bothe* ‖ *'sed loci sententia est: virgo fortis pariter atque infelix, et utrumque quidem plus quam femina' Jahn* 454 sentitque ***h*** *Mitscherlich* ‖ fera fata ς, fera iusta ς 455 Usque *Ben* ‖ neoptolomum ***F g*** *Ben* ‖ ferr. parantem ς 456 Utque suo ***O F μ τ g*** ς *VA*, Inque suo ***h e*** ς *vulgo* ‖ lumine uultus ***M μ*** 458 *parenth statuit Ehwald* ‖ aut tu (*cf Pr S G 1887, 10*) ***A ω*** *Jahn*, at tu ς *Hs vulgo olim*, vel tu *Riese*, quin tu *Merkel*², age tu (*sed cf eundem in App cr ed exeg p 407*) *Ehwald* ‖ aut tu iug. aut tu pect. *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ pect. ferrum ***e***² ς 459 simul *om* ***h*** 460/461 *del NJhbb 1859, 640 Suchier, bene def Rh Mus NF LVI 361 sq Helm* ‖ *versum 461 post 465 transposuit in ed Edwardsii Postgate, post 468 in parenth ponere malim* 460 *sq* haud (haut ***n*** ς, d *ex* t ***h m F***²) ***X m n μ τ ω*** *Plan Korn*, aut ***O*** ς *Hs vulgo olim* ‖ nulli ***e***² ‖ polixena ***M*** ς ‖ uellem (ł ferrem²) ***N***, ferrem ***h*** ς ***R*** ‖ scil. aut ulli s. P. ferrem aut per t. s. n. placabitur ullum (*ut sit sensus: 'non magis ego servitutem unquam patiar quam vos tali sacrificio ullum numen placabitis') Baumg.-Crusius, eadem suaserat* (*cf Mscr Diez 1072*) *Hs* ‖ aut ulli s. P. vellem? aut per t. s. n. placabitis ullum? *distinx Merkel*² ‖ Pol. vellet (*ut verba* iugulumque — vellet *sint poetae interloquentis in parenth*) *Ehwald* 461 Hau(d *ex* t *m 2*) ***F***, Haut ς, Aut ***h*** ς *Hs vulgo ante Kornium* ‖ At · per ***e***² ‖ placabitur (*incertum unde*) *Hs vulgo olim* 462 Mors tandem *cBersm* ‖ matrem *om* (*add m 2*) ***μ*** ‖ mea matrem ς ‖ mors tamen haec vellem mea matrem *Burm* ‖ mors tantum posset vellem mea fallere matrem *Bothe* 463 monuitque ***M***, m(i *i r m 2*)nuitque ***N*** 464 mea sors *cMedic* ***R*** ‖

vos modo, ne Stygios adeam non libera manes,
ite procul, si iusta peto, tactuque viriles
virgineo removete manus! acceptior illi,
quisquis is est, quem caede mea placare paratis,
liber erit sanguis. siquos tamen ultima nostri
verba movent oris (Priami vos filia regis,
nunc captiva rogat), genetrici corpus inemptum
reddite, neve auro redimat ius triste sepulcri,
sed lacrimis! tunc, cum poterat, redimebat et auro.'
Dixerat, at populus lacrimas, quas illa tenebat,
non tenet; ipse etiam flens invitusque sacerdos
praebita coniecto rupit praecordia ferro.
illa super terram defecto poplite labens
pertulit intrepidos ad fata novissima vultus.
tunc quoque cura fuit partes velare tegendas,
cum caderet, castique decus servare pudoris.
Troades excipiunt deploratosque recensent
Priamidas et quid dederit domus una cruoris,
teque gemunt, virgo, teque, o modo regia coniunx,
regia dicta parens, Asiae florentis imago,
nunc etiam praedae mala sors; quam victor Ulixes
esse suam nollet, nisi quod tamen Hectora partu

---

uerum — est *i r* ***N*** ‖ mea uita ***g*** ‖ gemenda est ***μ τ X g*** *ω vulgo olim*, lugenda est ***h***, cremanda (*corr m 3* ***n***) est ***O***, tremenda est *inde* ***m*** *Merkel*, *οἰμωγῆς ἄξιος Plan* 466 Ite procul ***O μ τ*** ς, Este pr. ***X*** *ω vulgo* ‖ iusta precor ς ‖ tactu/que ***N*** 467 Uirgineo/ (s *eras*)—manu(s *add m 2*) ***N*** ‖ remoue ***μ*** 468 morte mea e^2 ***p*** *ccBersm et Senat* ‖ est placare mea quem cede paratis ***R*** 470 Uota mou. ς *Hs vulgo olim* ‖ monent ***h*** 471 Nunc captiua ***M μ τ h e p*** ς *ω Plan Jahn* N̄(c *postea insertum, i e* Nunc *ex* Non, *fort a m 1*) ***F***, Non capt. ***N*** ς *Hs vulgo* ‖ *sed cf Eur Hec 349sq ἧ πατὴρ μὲν ἦν ἄναξ . . . νῦν δ' εἰμὶ δούλη Ilias Lat 982* Priami nunc filius orat ‖ ineptum ***O τ*** 472 redimatis triste sepulchrum ***M*** ‖ ius *om* ***μ***, *add* μ^2, *i r* ***n*** ‖ sepulchris ***N***, sepulcrum (uel cri *sscr m 2*) ***μ*** 473 tum cum ***h*** 474 et populus ***p*** ς ‖ ipsa ten. ς 476 co-
o
niectą e^2 477 terras ***h*** ‖ deflexo *vel* defesso ς ‖ po(p *ex* b *m 2*)lite ***F***, poblite ***g*** ‖ labens defecto poplite (*corr*) e^2 479 Tum quoque ς ***R*** ‖ u(e *i r*)lare
ł pudendas²
tegendas ***N***, pudendas ς 481 recenset ***τ*** 482 *om* ***R*** ‖ Priamid(a *ex* e *m 2*)s
a
F, Priamides ***τ*** ‖ quid — cruoris ***N h e*** *Plan* ς *Hs*, quod — cruoris ς *Merkel*, quot — cruores (*sed cf XIV 529 XV 423*) ***M μ*** *cBonon Ehwald*, quem — cruorem ***F τ g p*** ς 483 o *add* ***n*** 485/487 *spurios censet* (*praef p XXV*) *Riese* 486/508 *hic permulta legi non possunt in* ***τ***

ediderat: dominum matri vix repperit Hector!
quae corpus conplexa animae tam fortis inane,
quas totiens patriae dederat natisque viroque,
huic quoque dat lacrimas: lacrimas in volnere fundit
osculaque ore tegit consuetaque pectora plangit,
canitiemque suam concreto in sanguine verrens
plura quidem, sed et haec laniato pectore dixit:
'Nata, tuae (quid enim superest?) dolor ultime matris,
nata, iaces, videoque tuum, mea volnera, pectus,
et, ne perdiderim quemquam sine caede meorum,
tu quoque vulnus habes! at te, quia femina, rebar
a ferro tutam: cecidisti et femina ferro,
totque tuos idem fratres, te perdidit idem,
exitium Troiae nostrique orbator Achilles.
at postquam cecidit Paridis Phoebique sagittis,
nunc certe, dixi, non est metuendus Achilles!
nunc quoque mi metuendus erat: cinis ipse sepulti

503sq *Sen Controv VIIII 5, 17*: Ovidius nescit quod bene cessit relinquere .. uno hoc contentus ero: cum Polyxene esset abducta, ut ad tumulum Achillis immolaretur, Hecuba dicit 'cinis ipse sepulti in genus hoc pugnat'. poterat hoc contentus esse; adiecit: 'tumulo quoque sensimus hostem'. nec hoc contentus est; adiecit: 'Aeacidae fecunda fui'.

487 Ediderat *A R V Plan Jahn, abscisum in τ*, Edideras *e coni Hs vulgo*, Ediderit ς, Edideris *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ matri dominum *h* 488 corpos^{v} *M* ‖ iam fortis *h* 490 489 *h* 490 *omnia praeter* fundit *evanida in τ* ‖ lacrimas *alterum om* (*corr μ m n*) *O μ τ* ‖ lacrimasque in *g* ‖ uolnere (*unum vulnus est, cf 476 495 497, de* in *cf XIV 770 alia*) *N*, uulnere *n M F μ e² g* ς *R*, uulnera ς *vulgo*, funera *cBerol* ‖ in funere fudit *h* 491 legit ς *Hs vulgo olim*, petit *vel* dedit ς, terit *coni Hs*, serit *in Mscr Diez 1075 idem* ‖ φιλήματα παρέχει τῷ στόματι *Plan* ‖ pector(a *ex* e *m 2*) *F* 492 uertens *vel* uersans ς ‖ concretam sanguine vellens *Postgate* 493 et *om* (*add m 2*) *N* 494 quod enim *M* ‖ ultima *O* ς, ultim(e *ex* a *m 2*) *F* ‖ matri *ccAmbr Berol Patav Hs vulgo olim* ‖ Θύγατερ ὑστάτη τῆς σῆς μητρὸς (τίς γὰρ ὑπόλοιπός ἐστι πόνος;), θύγατερ, κεῖσαι *i e* nata tuae (quis enim superest dolor?) ultima matris, nata, iaces *Plan* 495 $^{u^2}$uolnera *N*, uulnera *cett vulgo* ‖ tuum mea u. pectus (*pectus sc ferro ruptum, cf 476 et Hermes XXXIX 55*)*e² g* ς *Plan ω*, meum tua u. pectus *O F μ h p* ς, tuum mea uulnera uulnus *τ* ς *Hs vulgo*, meum tua u. uulnus ς, tuum mea funera funus *coni Hs* 496 En ne *cBernegg Hs vulgo olim* ‖ an ne—habes? *coni Hs* 497 a te quia *R* 498 fem. uirgo (ferro *sscr*) *F* 499 tres (*incertum*) perdidit *τ* 501 paridis cecidit *F ccBerol et Rhen Hs vulgo olim* 502 Tunc uerte *g* ‖ dixi/ *N* 503 Tunc quoque *Douza* ‖ Nunc—metuendus *i r n* ‖ cinis ille ς ‖ sepult(i *evanidum*) *M*, sepultus ς

in genus hoc saevit, tumulo quoque sensimus hostem:
Aeacidae fecunda fui! iacet Ilion ingens,
eventuque gravi finita est publica clades, —
sed finita tamen; soli mihi Pergama restant,
in cursuque meus dolor est: modo maxima rerum,
tot generis natisque potens nuribusque viroque,
nunc trahor exsul, inops, tumulis avolsa meorum,
Penelopae munus; quae me data pensa trahentem
matribus ostendens Ithacis „haec Hectoris illa est
clara parens, haec est“ dicet „Priameia coniunx!“
postque tot amissos tu nunc, quae sola levabas
maternos luctus, hostilia busta piasti!
inferias hosti peperi! quo ferrea resto?
quidve moror? quo me servas, annosa senectus?
quo, di crudeles, nisi uti nova funera cernam,
vivacem differtis anum? quis posse putaret
felicem Priamum post diruta Pergama dici?
felix morte sua est, nec te, mea nata, peremptam
adspicit et vitam pariter regnumque reliquit!
at, puto, funeribus donabere, regia virgo,
condeturque tuum monumentis corpus avitis.
non haec est fortuna domus: tibi munera matris
contingent fletus peregrinaeque haustus harenae!
omnia perdidimus: superest, cur vivere tempus

---

504 hoc pugnat *Seneca* 505 Aeacidae ***μ*** e^2 ς *RV vulgo*, Aeacide *A*, Eacide/ ***N***, Aeaciden ***M F τ***, Eacide ***h*** ‖ fui/ ***N***, fuit (*corr* ***μ***) ***M μ*** 506*sq* est *om* ***h*** ‖ Si finita tamen ς *Hs*, Sit finita t. ***p***, Nec finita t. ς *ConstFanensis*, clades: Sed finita t. s. m. P. restant (*ut* Pergama finita *coniungantur*) *distinx V* ‖ uni mihi (*cf her 1, 51*) ς ‖ clades, sed finita aliis, soli mihi *Schepperus* 508 dolor meus ***g*** ‖ maxime ***h*** 509 natisque ***M μ h e*** ς *ω*, gnatisque ***F τ g***, /natisque ***N*** 510 thraor ***h*** ‖ tumul(is *i r m 2*) ***N*** ‖ auolsa ***N***, auulsa *cett vulgo* ‖ deorum ***O τ*** 511 Penelope ***M F***, Penelopes ***N*** ς *R* 513 cara ***g*** ‖ primeia ***M*** 514 amisos (*corr m 2*) ***M*** 516 quid ferrea ς ‖ ferre(a *ex* o *m 2*) ***F*** 517 m(o *i r m 2*)ror ***N*** ‖ damnosa ς *A Hs vulgo olim* 518 Quid e^2 ς *Hs*, Quid *e corr* (Quo *m 1, ut videtur*) ***n*** ‖ dii ***M*** e^2 ς *R* ‖ celestes *R* ‖ nisi uti noua (*cf NJhbb 1894, 794 et ex P III 3, 27*) ***h*** e^2 ς, nisi ut noua ***F τ*** ς, nisi /ut(i *i r m 2*, t *ex corr*) /noua ***N***, nisi quo noua ***M μ*** ς *ω Hs vulgo* 519 an(ū *i r m 2*)/// ***M*** ‖ difertis—posset (*corr*) ***μ*** 521 est *om cRhenov, del Hs* 523 Ha puto e^2 ‖ muneribus *Bentley* ‖ donabere (*cf her 11, 99 Sen clem II 6, 2*) ***O μ*** ς, dotabere (*ex Aen VII 318*) ***τ X g*** *ω vulgo*, *τιμηθήσῃ Plan* 524 monumentis *A ω vulgo*, monimentis *A* 525 est hęc ***N*** ς 526 Contingunt ***g***, Contigerint *ccBas et Berol Bothe* 527 c(u *i r m 2*)r ***M***

in breve sustineam, proles gratissima matri,
nunc solus, quondam minimus de stirpe virili,
has datus Ismario regi Polydorus in oras.
quid moror interea crudelia vulnera lymphis
abluere et sparsos inmiti sanguine vultus?'

Dixit et ad litus passu processit anili,
albentes lacerata comas. 'date, Troades, urnam!'
dixerat infelix, liquidas hauriret ut undas:
adspicit eiectum Polydori in litore corpus
factaque Threiciis ingentia vulnera telis!
Troades exclamant: obmutuit illa dolore,
et pariter vocem lacrimasque introrsus obortas
devorat ipse dolor, duroque simillima saxo
torpet et adversa figit modo lumina terra,
interdum torvos sustollit ad aethera vultus,
nunc positi spectat vultum, nunc vulnera nati,
vulnera praecipue, seque armat et instruit iram.

Qua simul exarsit, tamquam regina maneret,
ulcisci statuit poenaeque in imagine tota est,
utque furit catulo lactente orbata leaena
signaque nacta pedum sequitur, quem non videt, hostem,
sic Hecube, postquam cum luctu miscuit iram,
non oblita animorum, annorum oblita suorum,
vadit ad artificem dirae, Polymestora, caedis
conloquiumque petit: nam se monstrare relictum
velle latens illi, quod nato redderet, aurum.

---

530 poliọdorus ***M***, poli/dorus *μ* 532 Abluere /////// (interea *eras*) et sp. immiti sang. ultus ***M*** ‖ inmitti ***τ***, stillanti *cMenardi* 533 procedit ς *Plan Gierig* 534 laniata ς *Hs vulgo olim* 535 Dixit et inf. ***N***. 536 polydorẹ (i *supra*) ***e***² 537 threius ***τ*** 538 obm. pro dolore ***h*** 539 uocem (*cf NJhbb 1894, 794*) ***τ N X*** *VA Hs*, uoces ***M μ*** *R Merkel* ‖ abortas ***M μ h*** 540 Deuocat (*corr m 2*) ***N*** 541 aduersæ—terræ (æ *bis ex* a ***m***) ***M*** ς 542 Int. tollit toruos ad sydera u. ***N*** ς ‖ extollit ***F τ e***² ***g*** ς, attollit ς ‖ ad eth(æ *ex* a)ra ***M***, adhethera ***h*** 544 Uulnere ***M*** ‖ armat et *s l add* ***F*** ‖ iram ***M h*** *ccBerol et Vatic Ehwald*, ira/ (m *eras*) ***N***, ira ***X μ τ e*** ς *ω vulgo* 546 in *om* (*add* ***n***) ***N h*** 547 lactente ***M μ h e g*** ς *ω*, lact(e *ex* a *m 2*)nte ***N***, lactante ***F τ*** *ccDresd et Zwicc* ‖ leæn(a *ex corr*, æ *fort fuit*) 548 na/cta (pedum *i r m 2*) ***N***, nacta locum ***M*** 549/550 *del Merkel*² 549 hecube (*cf ad 423*) ***N e***² ***g*** ς *ω Hs vulgo olim*, ecubẹ ***μ***, eccube ***h***, Hecabe *Plan Bothe*, ecuba ***M***, hecuba ***F τ*** *Merkel*² *vulgo* ‖ postquam luctu permiscuit *cMedic Bothe* 551 polẏmora (*corr*) ***F***, polymnestora ς *RA* 552 Colloquium(que *om*) ***M*** 553 quod nat(o *ex* ū *i r m 2*) ***F***, quo natum ***τ***

Credidit Odrysius praedaeque adsuetus amore
in secreta venit. tum blando callidus ore
'tolle moras, Hecube', dixit, 'da munera nato!
omne fore illius, quod das, quod et ante dedisti,
per superos iuro.' spectat truculenta loquentem
falsaque iurantem tumidaque exaestuat ira
atque ita correpto captivarum agmina matrum
invocat et digitos in perfida lumina condit
expellitque genis oculos (facit ira nocentem)
inmergitque manus foedataque sanguine sonti
non lumen (neque enim superest), loca luminis haurit.
Clade sui Thracum gens inritata tyranni
Troada telorum lapidumque incessere iactu
coepit, at haec missum rauco cum murmure saxum
morsibus insequitur rictuque in verba parato
latravit, conata loqui: locus exstat et ex re
nomen habet, veterumque diu memor illa malorum
tum quoque Sithonios ululavit maesta per agros.

---

554 otrisius *h*, othrisius e^2 ‖ adsuetus amori (*probat ZÖG 1894, 883 Zingerle*) *vel* allectus amore *Hs*, adductus amore *Polle*, accensus amore *conieci* 555 cum blando *Hs vulgo olim* 556 Tollas (o *supra*) *τ* ‖ Tolle metus *ς* ‖ hecube (*cf ad 423*) e^2 *μ ς ω Hs vulgo olim*, hęc ube (a² *supra*) *N*, eccube *h*, hecub(a *ex corr m 2*) (c² *supra*) *F*, hecuba *M ς Korn vulgo*, he (*cetera abscisa*) *τ*, Hecabe *Plan Bothe* ‖ Hecuba ct, dixit *Merkel*² 557 ante tulisti e^2 559 tumida(que *om*) *h* ‖ exe(s *ex* x *m 2*)tuat *F* 560*sq* At ita *M* ‖ ita *om* (*add m 3*) *h* ‖ correpto capt. agmina m. Inuocat *A RA Merkel*, *συναρπάσασα τοίνυν τοῦτον τὸ τῶν αἰχμαλωτίδων μητέρων σύστημα συγκαλεῖται Plan* ‖ correpto(o *ex* ū *m 2*) *F*, correptum *τ ς* ‖ agmine (*corr g*²) *g ς V* ‖ Inuolat *ς* ‖ correptum c. agmine matrum *inde Hs vulgo olim*, correpto (*ut dativus pendeat ab* involat) c. agmine m. Involat *Lindemann* 561 lum. uertit *p* 562 Expellitque genis oculos *M μ ς R Korn*, Expilatque genis oculos *τ N X g VA Jahn*, Exspoliatque genis oculos *ς HAKoch*, Exspoliatque genas oculis *Excerpta Jureti Hs vulgo olim*, *καὶ τούτους ἐκ τῆς οἰκείας ἕδρας ἐκκόπτει Plan* ‖ nocentem *O F τ* e^2 *g ς R*, ualentem *μ ς Hs*, potentem *h ς Korn* 563 manus foedataque *τ F* e^2 *ς VA vulgo* ‖ manus oculis fedataque *μ*, manus (oculos *i r m 2*) fedataque *N*, manus oculis phoedataque *M* ‖ sonti *F τ* e^2 *ς VA vulgo*, sonti (sanguine *supra*) *N*, sontis *M h g ς R*, sontis (sanguine *supra*) *μ* 564 super (loca est *i r m 2*) *N* ‖ hauri//t (hauruit *fuit*) *M* 565 irrita *h* 566 lapidum(que *om*) *h* ‖ ince(ss *ex* d *m 2*)ere *F*, lacessere *ς* 567 a(t *ex* d *m 2*) *N* ‖ missu(m *a m 2*) *N* ‖ murmure cum rauco *h τ* ‖ iactu' (ł saxum *supra*) *N*, iactum *M* 568 ad uerba *h* e^2 *g ς*, (ad *i r m 2*) uerba *N* 569 canis exstat *ccMed et Moreti* 571 sithonos *τ*

illius Troasque suos hostesque Pelasgos, ·
illius fortuna deos quoque moverat omnes,
sic omnes, ut et ipsa Iovis coniunxque sororque
eventus Hecubam meruisse negaverit illos.
Memnon. Non vacat Aurorae, quamquam isdem faverat armis,
cladibus et casu Troiaeque Hecubaeque moveri.
cura deam propior luctusque domesticus angit
Memnonis amissi, Phrygiis quem lutea campis
vidit Achillea pereuntem cuspide mater:
vidit, et ille rubor, quo matutina rubescunt
tempora, palluerat, latuitque in nubibus aether.
at non inpositos supremis ignibus artus
sustinuit spectare parens, sed crine soluto,
sicut erat, magni genibus procumbere non est
dedignata Iovis lacrimisque has addere voces:
'Omnibus inferior, quas sustinet aureus aether
(nam mihi sunt totum rarissima templa per orbem),
diva tamen veni, non ut delubra diesque
des mihi sacrificos caliturasque ignibus aras:
si tamen adspicias, quantum tibi femina praestem,
tum cum luce nova noctis confinia servo,
praemia danda putes; sed non ea cura neque hic ẹst

---

572 *i l N* ‖ suos hostesque (suos *hic iteratum, virg del*) *M* ‖ peragros *M cRhenov* 574 Et homines *M*, Sic omnes *i r n* ‖ uti et *M F* ‖ ips(a *ex* e *m 2*) *F*, ipse *τ* 575 (h *add m 2*)ecubam *M*, eccubam *h* ‖ meruere (*corr*) *μ* negauerat (*corr g*²) *N F g* 576 hisdem *F*, iste *τ* ‖ fauerit *μ ccAmbr et Barberin* ‖ a(rm *ex* nn)is *M* 577 ob casum *g*, et casum *M* ‖ t(r *ex* h)oieque *M*, troieque troieque (*alterum virg del*) *F* ‖ eccube(que *om*) *h*, τῆς Ἑκάβης *Plan*, Hecabesque *Bothe* ‖ mouere *M* 578 proprior *M* ‖ domestica *h* 579 Mennonis *h e*² *g*, Mem/nonis *F* ‖ amisi *F*, admissi *h* ‖ Phr. (quem *add m 2*) lintea (*corr*) *μ* 581 ille rubor (*cf Hermes XXXIX 56*) *scripsi cum M ccBerol et duobus Heinsianis R*, ille color *N X VA vulgo*, ille decor *Hs* 582 latuit(que *om*) *F* ‖ latuit sub *Excerpta Langermanni* 584 Spectare sustinuit (*corr*) *e* 586 lacrimasque (i *supra*) *τ* ‖ edere *ς* 587 quae sust. *M ccGoth et Vratisl R* ‖ arduus *ς* 588 mihi *om h* 589*sq* venio (*cf 595 Aen VIII 382 Ilias Lat 88*) *ς Hs vulgo olim* ‖ ut non *M μ* ‖ deisque *M*, bouesque *e*² *ς*, popasque *Hs*, focosque *Baumg-Crusius* ‖ dapesque—sacrificas *Burm* ‖ sacrificis (*corr N*) *O* ‖ calig(antes *i r m 2*)que *M*, cal(it *e corr m 2*)urasque *F* ‖ ignibus atras *h*, ign. arcas (*corr*) *g* 591 praevia praestem *in Mscr Diez 1075 Hs* 592 Tunc cum *h* ‖ conubia (ł c̄finia² *supra*) *N* 593 putes si neta cura (*sic*) *τ* ‖ ea causa *cMedic* ‖ nec hic *h*

nunc status Aurorae, meritos ut poscat honores:
Memnonis orba mei venio, qui fortia frustra
pro patruo tulit arma suo primisque sub annis
occidit a forti, sic vos voluistis, Achille.
da, precor, huic aliquem, solacia mortis, honorem,
summe deum rector, maternaque vulnera leni!'
 Iuppiter adnuerat, cum Memnonis arduus alto
corruit igne rogus nigrique volumine fumi
infecere diem (veluti cum flumina natas
exhalant nebulas nec sol admittitur infra),
atra favilla volat glomerataque corpus in unum
densetur faciemque capit sumitque calorem
atque animam ex igni (levitas sua praebuit alas)
et primo similis volucri, mox vera volucris
insonuit pennis, pariter sonuere sorores
innumerae, quibus est eadem natalis origo,
terque rogum lustrant, et consonus exit in auras
ter plangor, quarto seducunt castra volatu.
tum duo diversa populi de parte feroces
bella gerunt rostrisque et aduncis unguibus iras
exercent alasque adversaque pectora iactant,

---

594 Non status *τ* 595 Mennonis *e*² *h g* ‖ $\overset{i^2}{\text{mea}}$ *τ* 596 sub armis *ς* 597 a magno *cMoreti* ‖ sic di (*cf I 2*) *τ F ς Jahn*, sic dii *h e*² *g ς* 598 Da $\overset{\text{ł precor}^2}{\text{procul}}$ *M*, Da procul (precor *i mg*) *μ* 599 mat. pectora *ς* 600 mennonis *h* ‖ annuerat. cum Memn. *distinx Jahn* 601 uolumine *scripsi* (*cf I 571*) *cum O F μ τ ς R*, uolumina *F*² *n h e*² *ς VA vulgo* 602 *om O, i l n* 602*sq* flum. nigras *cBas*, flumina latas *Burm*, flumina lentas *Postgate* ‖ flumine natae exhalant nebulae *Bothe*, flumine Nais exhalat nebulas *Housman* ‖ Exhalant *e*² *ς ω vulgo*, Exalant *N F h*, Exalat *M* ‖ sol/(æ *eras*) $\overset{r}{\text{amitti}}$-tur *M* 605 Densetur *M μ ς Merkel*, Dens(a *i r m 2*)tur *N*, Densa/ịt (a *ex corr m 2*, Densentur *fort fuit*) *F*, Densatur *τ h e*² *g ς ω vulgo olim* ‖ calorem *ς ω Hs vulgo*, colorem *A* 606 animam *ς Hs vulgo*, animum *A ω* ‖ ign(e *ex* i *m 2*) *N*, igne *h* ‖ suas praeb. (alas *om*) *τ* 607 primo/ (s *eras*) *M* ‖ mox uera *μ τ X ω vulgo*, mox prima *O τ cRhenov* 608 p(e *ex* i *m 2*)nnis *N* ‖ son. per auras *g* 609 Innumer(e *ex corr m 2*) *N*, In numerum *cBersm* 610 (T *i r m 2*)erque *N* ‖ locum *p* ‖ et cum sonus *e*² *ς*, et ter sonus *ς* ‖ lustr. ter consonus *mg edd Colon et Gryph* 611 Tunc pl. *τ* ‖ plangor *A ω Ehwald*, plangunt *e*², clangor *ς Hs vulgo* ‖ secedunt *h* ‖ s(ucced *i r m 2*)unt (c *a m 2*)astra *N*, succedunt castra (*vel* astra) *ς*, secernunt castra *ς* 612 Tunc duo *VA* 613 rostris//(que *eras*) *μ*, et rostris et *p ς* 614 alasque *i l F* ‖ aduersa(que *om*) *h* ‖ aduersaque tempora *M* ‖ pectora *i r μ* ‖ iactant *recepi* (*cf*

inferiaeque cadunt cineri cognata sepulto
corpora seque viro forti meminere creatas.
praepetibus subitis nomen facit auctor: ab illo
Memnonides dictae, cum sol duodena peregit
signa, parentali moriturae voce rebellant.
ergo aliis latrasse Dymantida flebile visum est:
luctibus est Aurora suis intenta piasque
nunc quoque dat lacrimas et toto rorat in orbe.

Aeneas apud Anium. Scylla.

Non tamen eversam Troiae cum moenibus esse
spem quoque fata sinunt: sacra et, sacra altera, patrem
fert umeris, venerabile onus, Cythereius heros.
de tantis opibus praedam pius eligit illam
Ascaniumque suum profugaque per aequora classe
fertur ab Antandro sceleratque limina Thracum
et Polydoreo manantem sanguine terram
linquit et utilibus ventis aestuque secundo
intrat Apollineam sociis comitantibus urbem.
Hunc Anius, quo rege homines, antistite Phoebus
rite colebatur, temploque domoque recepit
urbemque ostendit delubraque nota duasque
Latona quondam stirpes pariente retentas.

Hermes XXXIX 56) *ex* ***M*** (*i mg* μ^2) ς, la(ss *i r m 2*)ant ***N***, laxant *vel* pulsant ς, lassant ***μ τ X*** *ω vulgo* **615**
cineri^2 sepulto^2
generi cogn. sepulcri ***M*** ‖ sepul(to *i r m 2*) ***N***, sepulchro ς **617** Pre(p *ex* b *partim i r*)etibus ***M***, Praepet(ibus *i r m 2*) ***N*** ‖ nomen dedit *ccArgent et Zwicc* ‖ facit auctor nomen ***F h*** **618** Memnodies ***τ***, Mennonides ***h***, Memonides ***F*** **619** moriturae voce] *sic* ***F τ*** (*i r* ***μ***) *ccMedic Pal Rhenov Ehwald* ‖ periturae *ex tribus suis Hs vulgo olim* ‖ parenti alii moritura uoce reb. (parentali moriture more *sscr m 2*) ***M***, paren(tali *i r m 2*) moritur(e *ex corr m 2*) uoce reb. ***N*** ‖ more reb. ***F***^{2} ***τ***^{2} ***m h e g p*** ς *ω vulgo*, morte reb. ς, luce reb. (*cf Schol in cBenedictob* parentalis dies dicitur a parento *et fast II 548 am I 13, 3*) *Merkel*^{2} ‖ parentali perit. Marte reb. *Hs*
aurora^2 flebiliter^2
620 dimantida flebile ***M*** ‖ *Δαμαντίδα Plan* ‖ uisum est ***M F e***^{2} ***g*** *VA*, est *om* ***N h μ τ*** ς ***R*** *vulgo* **621** est *s l* ***M*** **622** et toto rorat ab ore *Schepperus* **623** Nec tamen ***N e***^{2} ς **624** Spem *i r* ***n*** ‖ facta ***M*** ‖ altera patrem *i r* ***n***, altera templa ***M*** **625** cytheriais ***M***, cy(i)thareius ***N h***, cytherhus ***τ*** **626** *κἀκ τῶν τοσούτων χρημάτων Plan*, De tantisque op. *ed Bas* ‖ el. unam ς, *ἐν ἐκλέγεται Plan* **628** a(d *ex* b *m 2*) antandr(ū *ex* o *m 2*) ***M***, / ab antrando ***N*** ‖ littora t(h)racum ***F p*** ς **629** *i r* ***F*** ‖ ac Pol. *Bothe* ‖ polydore tuo *cBas* **632** (H *i r m 2*, N *fuit*)unc ***M*** ‖ hanius (*semper*) ***g*** ‖ rege fides *Merkel*^{2} ‖ quo antistite ς *Baumg-Crusius* ‖ antistide ***F*** **633** colebantur *Hs vulgo olim* **634** Urbem(que *om*) ***h*** ‖ ostendit ***X*** *VA vulgo*, ostendens ***M μ τ R***, ostend(it *i r m 2*) ***N*** ‖ uota ς *Hs vulgo olim* **635** quondam *i l* ***F***

ture dato flammis vinoque in tura profuso
caesarumque boum fibris de more crematis
regia tecta petunt positisque tapetibus altis
munera cum liquido capiunt Cerealia Baccho.
tum pius Anchises: ‘o Phoebi lecte sacerdos,
fallor, an et natum, cum primum haec moenia vidi,
bisque duas natas, quantum reminiscor, habebas?’
huic Anius niveis circumdata tempora vittis
concutiens et tristis ait: ‘non falleris, heros
maxime: vidisti natorum quinque parentem,
quem nunc (tanta homines rerum inconstantia versat!)
paene vides orbum. quod enim mihi filius absens
auxilium, quem dicta suo de nomine tellus
Andros habet, pro patre locumque et regna tenentem?
Delius augurium dedit huic, dedit altera Liber
femineae stirpi voto maiora fideque
munera: nam tactu natarum cuncta mearum
in segetem laticemque meri canaeque Minervae
transformabantur, divesque erat usus in illis.
hoc ubi cognovit Troiae populator Atrides,
(ne non ex aliqua vestram sensisse procellam

---

636 thure(a *sscr h*[2]) refuso *F h g ς* 637 casarumque [e2] *M*, c(a)esorumque *h ς* ‖ (crema *i r m 2*)tis *F*, litatis *ς*, secatis *in Mscr Diez 1075 Hs* 638 positique *ς Hs vulgo olim* 639 ceralia (*corr m 2*) *N* 640 Tum *X vulgo*, Tunc *M μ τ ς ω* ‖ prius *ς* 643 niueis *add μ*[2] ‖ uitis [t] *M* ‖ temp. canis *cPal*, temp. mitris *Burm* 645 natorum uidisti *ς Hs vulgo olim* ‖ uidistis *g* 646/647 *i r μ* 646 Qu(e *ex* a *m 2*)m *N* ‖ Quem ta(m̄ unc *i r m 2*) ///// (tamen *eras videtur*) homines *M* ‖ hominem *e*[2] *ς* ‖ uersa est *h*, uexat *vel* seruat *ς* 647 *sq* quid enim *ς R* ‖ enim (est *add m 2*) mihi *N*, enim est mihi *F h e*[2] *ς* ‖ quid e. m. f. a. Auxilii *ccOxon et Rhenov Hs vulgo olim* 648 Auxilium est *p* 649 *sq* habet quod patre (p patris *sscr m 2*) locum quod regna teneret *M*, pro parte locumque (et *s l m 2*) regna tenent(ē *ex* i *m 2*) *N* ‖ locus quo regna *τ*, locumque // regno [vel teneret[2]] *F* ‖ tenentem *μ*, tenenti *ς* ‖ locos et regna tenentem *vel* loci iam r. (*vel* sceptra) tenentem *Hs* ‖ habet pro patre, locumque et *distinx Jahn* ‖ habet: pro patre locumque et r. tenenti Delius aug. dedit huic *coni idem* ‖ pro fratre (*meo sc, coll 661 664*) *Vollmer* 650 alt. libris *R* 651 fem. sorti *ς Hs vulgo olim* 653 In segetes *ς* ‖ laticemque *O μ*[1] *ς*[1] *ω Hs*, laticesque *F h e*[2] *τ g ς Jahn* ‖ laticemque merum *ccMoreti et Patav* ‖ canaeque *Korn*, caneque *M*, bac(c)amque *N X ω vulgo* ‖ laticemque me/ri// (meorum *fort fuit*) caneque [i. holei[2]] minerue (baca *i mg m 2*) *M* 655 pop. achilles *g* 656 Ne [pro ut[2]] nos ex aliqua urm̄ (*i e* vestrum) uenisse proc. *M*

nos quoque parte putes!) armorum viribus usus
abstrahit invitas gremio genitoris alantque
imperat Argolicam caelesti munere classem.
effugiunt, quo quaeque potest: Euboea duabus,
et totidem natis Andros fraterna petita est.
miles adest et, ni dedantur, bella minatur.
victa metu pietas: consortia corpora poenae
dedidit (et timido possis ignoscere fratri:
non hic Aeneas, non, qui defenderet Andron,
Hector erat, per quem decimum durastis in annum),
iamque parabantur captivis vincla lacertis:
illae tollentes etiamnunc libera caelo
bracchia „Bacche pater, fer opem!“ dixere tulitque
muneris auctor opem, — si miro perdere more
ferre vocatur opem, nec qua ratione figuram
perdiderint, potui scire aut nunc dicere possum;
summa mali nota est: pennas sumpsere tuaeque
coniugis in volucres, niveas abiere columbas'.
    Talibus atque aliis postquam convivia dictis

660*sq* *Priscianus VII 11,*: 'his natābus', 'filiābus', 'deābus', 'equābus', mulābus', 'libertābus', 'asinabus' . . Ovidius posuit in XIII metamorphoseon: 'Euboea duabus [diabus *G*, deabus *RL*, *sic Priscianum aut legisse aut legisse sibi visum esse apparet*] Et totidem natis [latis *libri*] Andros fraterna petita est' [*sic K*, potita est *cett*].

---

657 usos ***M*** 658 Abstrait ***M*** ***μ*** ‖ genitoris ut alant ***h*** 659 Arcolicam ***μ*** ‖ diuino munere ς ‖ mun. gentem (terram *alii*) ***h*** ***e^2*** ς 660 duobus ς, deabus *Priscianus*, *ut videtur* ‖ euolia ***M***, eu(b *ex* o *m 2*, o *i r eadem*)a ***N***, euobia (euboea *i mg*) ***μ*** 661 natabusque Andros totidem frat. petita est *Hs* ‖ potita est *Prisciani codd* 662 dedantur ***O*** ***μ*** ***e*** ς *ω vulgo*, reddantur ***F*** ***τ*** ***h*** ***m*** ***g*** ς *Jahn*, minantur ***h*** ***g*** 663*sq* pietas: consortia c. poenae dedidit (*frater sc, cf am III 10, 29 et quae dixi Hermes XXXIX 35sq*) *distinxi et parenth posui*, pietas dedidit *coniungunt vulgo* ‖ Atque meae pietas corsortia (*sic*) ***M*** ‖ Ui(cta *i r m 2*) me(tu *i r m 2*) ***N*** [Uicta^2 metur^2] ‖ corpora ***A*** *ω Korn*, pectora ***e^2*** ***n*** ς *Hs vulgo olim* 664 Dedidit et ***M*** ***μ*** ***e^2*** ς *Jahn*, Dedit et tim. (*corr m 2*) ***N***, Dedit et ut dimido ***τ***, Dedit · et uttimido ***F*** ς, Dedidit ut tim. ς, Redidit et tim. ***h***, Reddidit et tim. ς *VA Loers*, Tradidit et tim. ***g*** ς ‖ Dedit: et ut tim. p. ign. fratri, Non hic *distinx Hs vulgo olim* ‖ posses ***h*** ς *VA Jahn* 666 Hectora ***τ*** ‖ per quos ***h*** ***e^2*** ς *vulgo olim*, per qu(os *ex* e *m 2*) ***F*** ‖ dec. per quos ς 667 parantur ***h*** 668*sq* etiam nunc ***M*** ***F*** ***τ*** ***h*** ***e^2*** ***g*** ς (*i r* ***n***) *RV Korn*, etiamnum ***μ*** ς *Hs vulgo* ‖ sidera caelo ***τ*** ‖ brachia celo Libera ***h*** 670 miro perdere miro ***M*** 671 uocatis ***p*** 672 nunc *om* ***τ*** ‖ discere ς ‖ possim *Hs vulgo olim* 673 n(o *ex corr m 2*)ta ***F*** 674 in uolucrem ς *Hs vulgo olim*

inplerunt, mensa somnum petiere remota
cumque die surgunt adeuntque oracula Phoebi:
qui petere antiquam matrem cognataque iussit
litora; prosequitur rex et dat munus ituris,
Anchisae sceptrum, chlamydem pharetramque nepoti,
cratera Aeneae, quem quondam transtulit illi
hospes ab Aoniis Therses Ismenius oris:
miserat hunc illi Therses, fabricaverat Alcon
Hyleus et longo caelaverat argumento.
urbs erat, et septem posses ostendere portas:
hae pro nomine erant et, quae foret illa, docebant.
ante urbem exequiae tumulique ignesque rogique
effusaeque comas et apertae pectora matres
significant luctum: nymphae quoque flere videntur
siccatosque queri fontes, sine frondibus arbor

---

681 *sq* (*Lactantii*) *Argum XIII fab V*: in quibus crater fuit Aeneae datus ab Alcone Lindio caelatus, *de lectione cf Append.*

---

677 adeunt(que *om*) ***h*** e^2 ***g*** ς 678*sq* antiquam matrem (*cf Aen III 96*) ***μ*** e^2 ς *Plan ω vulgo*, antiquam terram *cSenat R* ‖ matrem *om* ***τ O X*** ‖ ant. matrem cognataque iussit ***μ*** e^2 ς *Plan ω vulgo*, ant. matrem cogn. suasit ***p*** *cMed*, antiquam (antiqua ***M***, antiquā ***F***, *sed virg erasa*) cognataque (cognaque ***τ***) m(o)enia iussit ***τ O X*** (*i mg* ***μ***) ‖ Lit(t)ora ***M μ τ*** e^2 ς *Plan ω vulgo*, Litor(a *i r m 2*) ***N***, Littor(e *ex* a *m 2*) ***F***, Littore ***h***, *an* moenia? *cf Aen III 100* 679 Progreditur ς 680 clamidem ***M h***, clamidē ***F***, cladem ***τ*** 681 Cratera—quem ***N τ*** ς *Hs*, Crateram—quam ***μ*** ς *Merkel*, Crateram—qu(ǣ *ex* ā *m 2, i e* quem) ***M***, Craterā—quem ***F***, Craterem—quem ***h*** e^2 ς *ω* ‖ craterram *coni Hs* ‖ transtulit ***M μ*** *R Merkel*^{2}, (mis *i r m 2*)erat ***N***, miserat ***X*** *VA vulgo* ‖ ill(i *ex* e *m 2*) ***N*** 682/683 aoniis ***h*** e^2 ς *Plan R vulgo*, ioniis ***M F μ τ*** ς, n^2 iouiis ***N***, h(a)emoniis ς *V*, aemoniis ς *A*, hispanis ς ‖ hismenius horis Miserat hunc illi therses ***i l n***, *om* ***N*** ‖ yzmeneus ***M***, ystmenius e^2, hismeneus ***μ***, Minyeius *Hs* ‖ oris^2 heros ***F*** ‖ hunc ***N F τ h*** e^2 ***g*** ς, hanc(u *sscr* ***m***) ***M μ*** ς *R Merkel* ‖ therse ***M*** ‖ sacrificauerat ***τ*** 684 Hyleus (ł Ni *sscr* e^2) e^2 *Merkel*, Nileus *A RV*, Mileus ***g*** *Plan*, Myleus ς *A Hs vulgo olim*, Nileos (*i e ὁ Νιλῆος*) *coni Hs* ‖ *de Alcone cf Opp ph I 658 Bergk, Ind l aest Götting 1884, 3 Wilamowitz* 685 poss(a *ex* e, a *i mg iterat m 2*)s ost. passas ***M*** 686 Hae cum^2 pro ***M*** ‖ ferat illa ***O*** ‖ docebat (n *sscr* ***n***) ***O***, dicebant ***h*** ‖ et quae fortuna docebat *i mg* ***μ*** 687 ignesque gyroque ***M***, piroq' *i mg* ***m*** ‖ urnaeque rogique *Hs*, ignesque pyraeque *Merkel*^{2} 688 et fusaeque *ad Tib I 6, 40 Bach* ‖ comis ***F τ*** 689 luctus ς ‖ nymphe/ ***F***, nymphes ***τ*** 690 (f *i r ex corr m 2*, montes *fort fuit*)ontes ***F*** ‖ arbor ***O μ*** e^2 *ω*, arbos ***F τ h g*** ς *vulgo olim*

nuda riget, rodunt arentia saxa capellae.
ecce facit mediis natas Orione Thebis,
agmen femineum, iugulo dare pectus aperto,
illas demisso per inertia vulnera telo
pro populo cecidisse suo pulchrisque per urbem
funeribus ferri celebrique in parte cremari,
tum de virginea geminos exire favilla,
ne genus intereat, iuvenes, quos fama Coronos
nominat, et cineri materno ducere pompam.
hactenus antiquo signis fulgentibus aere,
summus inaurato crater erat asper acantho.
nec leviora datis Troiani dona remittunt,
dantque sacerdoti custodem turis acerram,
dant pateram claramque auro gemmisque coronam.
    Inde recordati Teucros a sanguine Teucri
ducere principium, Cretam tenuere locique

---

691 (lamb *i r m 2*)unt *N*, lambunt e^2 ς ω ‖ cap(e *ex* i)llæ *M* 692 aere vides medio *Gronovius*, en fecit med. *Vollmer* ‖ natas Orione *cGronovii Hs vulgo*, natas ab orione *N μ h* e^2 *p* ς *Jahn*, natas ab origine *M τ g* ς *R*, n. ab orig(i *ex* e *m 2*)ne *F*, τὰς Ἐχίονος παῖδας *Plan*, natas ab Echione *RaphRegius* ‖ mediis (natas *om*) ab origine *τ* 693/694 *sic* (*nisi quod M habet* dimisso) *M Ehwald, utrumque versum del Bentley* ‖ inertia vulnera *sunt vulnera inerti telo* (*tela sc*) *facta, cf VII 544* ‖ Agmen femineum (*cf VI 199sq*) *M*, Hanc non fem. *cett ω Hs vulgo* ‖ iug. dare pectus aperto (*cf XII 30*, iugulo *est ablat*) *A ω Hs vulgo olim*, iug. dare uulnus aperto e^2 *Merkel vulgo* ‖ Illas (*in secunda imagine sc, tertia versu 697sq describitur*) *M*, Illis *cArgentinus*, Illam *cett ω vulgo* ‖ dimisso *M μ* ς ‖ per inertia uulnera *M μ*, per (fortia *i r m 2*) uulnera *N*, per fortia uulnera *ccBerol et Zwicc Hs vulgo olim*, per fortia pectora *cett ω Jahn* ‖ telo] *sic A ω*, ferro *h cBersmanni* ‖ demisso per Martia vulnera (*vel* viscera) telo *coni Hs*, demissa per fortia vulnera tela (*cf Hedicke p 32*) *Bentley* ‖ hac, non fem. iug. d. vulnus ap., illac, demisso per inertia vulnere tela *Merkel*^{2}, illas demisso per inerti vulnera telo *Adv cr II 92 Madvig* ‖ Alcon femineum iug. d. v. ap. Olim ac dem. per inertia vellera telo *Halieut p 23 Birt* 695 pulchrasque *Lejay* 696 celebri/que (s *eras*) *N* 698 N(e *i r m 2*)/ *M* ‖ interea(t *add m n*) *O* ‖ coronos (*cf p 13 Pr Gotha 1892 Ehwald*) *F h g ccBersm et Senat Ehwald*, coron(o *ex corr fort ex* a, *post* o *ras unius litt*)s *N*, coronas *M μ τ* e^2 ς *ω vulgo*, κορώνας *Plan* 699 nominet *Hs* ‖ et genere *M* ‖ maternam *M* ς ‖ d(u *ex corr m 2*, i *non fuit*)cere *F* 700 sign. exstantibus ς *et e coni Bentley* ‖ auro *M μ* (*i r N*) ς 701 Summis *M* ‖ inaurato cr. erat *i r N* ‖ craterque erat *h* ‖ achanto *M F h* ς ω 703 custod(em *ex* i *m 2*) t. acer(ram *i r m 2*) *M*, custodē/ (s *eras videtur*, ˉ *add m 2*) *N* 704 *om* (*i l m 3*) *N* ‖ Dant// (que *eras*) pat. gemmisque auro claramque cor. *M*, Dantque pat. gemmisque auro clarumque c. *n*, Dant pateram coronam claramque auro gemisque (*vel* genusque?) *μ* 706 certam (*corr m 2*) *N*, creten *ccBonon et Rhenov Hs vulgo olim* ‖

ferre diu nequiere Iovem, centumque relictis
urbibus Ausonios optant contingere portus:
saevit hiems iactatque viros, Strophadumque receptos
portubus infidis exterruit ales Aello.
et iam Dulichios portus Ithacamque Samonque
Neritiasque domus, regnum fallacis Ulixis,
praeter erant vecti: certatam lite deorum
Ambraciam versique vident sub imagine saxum
iudicis, Actiaco quae nunc ab Apolline nota est,
vocalemque sua terram Dodonida quercu
Chaoniosque sinus, ubi nati rege Molosso
inpia subiectis fugere incendia pennis.
  Proxima Phaeacum felicibus obsita pomis
rura petunt, Epiros ab his regnataque vati
Buthrotos Phrygio simulataque Troia tenetur.
inde futurorum certi, quae cuncta fideli

712 *Marius Pl Sacerdos I 161* (*Keil VI 463*): De epitheto. Epitheton est dictio propriis adiecta nominibus . . . ut Larissaeus Achilles, pius Aeneas, fallax Vlixes.

cretam tetigere *μ*, cretam tectique ***M*** 707 nequiere luem ***M*** ς, nequi(ere iouem *i r m 2)* ***N*** ‖ reli(ctis *i r m 2)* ***N*** 708 aptant ς 709 trophadumque
s o
*e*² ‖ recept(o *i r m 2)* ***N***, receptus *τ* 710 Portubus ***M*** *μ* ς *ω vulgo*, Portibus ***N X R*** ‖ insidiis ***R***, *om τ* ‖ oello ***M***, oello *i r n*, ahelo ***R*** 711 dulichicos *τ* ‖ itichamque *τ*, itacāque ***F*** ‖ samonque ***A*** *ω*, samumque ς, Samemque *mg ed Bas*, Samenque *Hs* 712 Neritiasque ***N F*** *μ τ* ς ***A*** *vulgo*, Nereidas ***M***, Narit(c)iasque ***h*** ***e***² ***g*** ς ***R***, Martiasque ***V*** ‖ domus ***O F*** *μ τ* ς ***Riese***, domos ***n h e***² ***g*** ς *ω vulgo olim* ‖ Ulixi ***R***, Vlyssis ***V***, Vlyssei ***A***, Ulixei *Burm*
i v
713 Praetereant *τ*, Pretererant *μ*, Praetereant ***F***, Praetereant ς ***R*** ‖ rite ***M*** *τ Ben*, lite *ex corr* (sine *fort fuit)* ***F*** 714 Ambrachiam ***h*** ς, Ambrachyam ***e***² ‖
ū²
uersique ***M*** 715 *om* ***O***, *i l bis a m 2 et 3* ***n*** ‖ Indicis ***e***² ς, vindicis *Passeratius* ‖ acciaco ***F h***, attiaco ***n***, actiaci ***g***, acciaci *Ben* ‖ ab *om* ***h*** ‖ dicta est *μ cMenardi* 716 suam—quercum ***M*** ‖ dodoni(da *i r)* ***F***, dodonia *τ*, dodonica ***h*** 717 molo/so ,***F*** moloso ς 718 Impia (*cf NJbb 1894, 795)* ***F*** *τ* ***h e***² ***g*** ς *ω Jahn*,
i
In(p *i r m 2)*a ***N***, Inita ***M*** *μ*, Inrita (*cf XIV 539) e coni Hs vulgo* ‖ subvectis *Hs*, tam subitis *in Simmonsii ed Ellis* ‖ ingentia ***M***, in(c *i r m 2)*en(d *i r m 2)*ia ***N*** 719 phaeac(um *i r m 2)* ***N*** 720 Arua petunt ***h*** ‖ epyros *i r* ***F***² ‖ ephiros ab his regnata(que *i r m 2)* uati ***N***, euritos (*item τ)* ab his regnator euntis ***M***, regnataquc *i mg m* 721 Buthrotos ***e***² ς *Plan vulgo*, Butrotos *μ* ***R***, But-
v²
rothos ***VA***, (Bithro *i r m 2)*tos ***N***, Brıtrot(os *i r m 2*, But *i mg m 2)* ***F***, bitro-
ł Heleno²
tos ***h*** ‖ Bruto post frigrio *τ*, Uoto post phrigio (Bruto p̓ phygio *i mg m 2)* ***M***, bruto post frigio *i mg μ*, bruoto uati frigio *Ben* ‖ simula(taque *i r m 2)* ***F*** ‖ tenentur *cMedic Hs vulgo olim*

Priamides Helenus monitu praedixerat, intrant
Sicaniam: tribus haec excurrit in aequora pinnis,
e quibus imbriferos est versa Pachynos ad austros,
mollibus expositum zephyris Lilybaeon, ad arctos
aequoris expertes spectat boreamque Peloros.
hac subeunt Teucri, et remis aestuque secundo
sub noctem potitur Zanclaea classis harena.
Scylla latus dextrum, laevum inrequieta Charybdis
infestat: vorat haec raptas revomitque carinas,
illa feris atram canibus succingitur alvum,
virginis ora gerens, et, si non omnia vates
ficta reliquerunt, aliquo quoque tempore virgo.
hanc multi petiere proci, quibus illa repulsis
ad pelagi nymphas, pelagi gratissima nymphis,
ibat et elusos iuvenum narrabat amores.
quam, dum pectendos praebet Galatea capillos,
talibus adloquitur referens suspiria dictis:

---

724 Siccaniam ***F*** e^2 ‖ Sic. haec multis (tribus *sscr*) ***μ***, Sycaniam hec ternis ***g***^{2} ‖ tribus *om* ***O τ***, *i mg* ***m*** *i l* (*m 3*) ***n***, tribus *i r* ***F*** ‖ (ex *i r m 2*)currit ***N*** ‖ aequore ***N F*** ‖ pinnis *cBonon Merkel*, p(e *ex* i *m 2*)nnis ***N***, pennis ***M*** *Ehwald*, lingis (v *sscr*) ***F***, linguis ***m n X μ τ ω*** *vulgo* ‖ trinis excurrit in aequora linguis *Hs* 725 imbriferis (o2 *sscr*) ***h*** ‖ est uersa ***N h*** e^2 ς ***R***, euersa ***M F τ***, conuersa ***g***, obuersa ***μ*** ς *Hs vulgo olim*, versa est ς *VA* ‖ pachin(o *i r m 2*)s ***N***, bachios ***τ***, pachi(nus *i r m 2*) ***F***, pachinus ***g*** 726*sq* expositum ***F τ*** ς ***ω*** *vulgo*, impositum ***O μ*** e^2 ς, exposita est ***g***, oppositum *cVatic et e coni Housman* ‖ zepheris ***h*** ‖ liliueon ***M***, lilibeon ***F*** ‖ ad *om* ***O s l n***, at e^2 ‖ ad arcton a. expertem ς, at arcton a. expertem *cRhenov Hs vulgo olim* 727 expertus ***M*** ‖ boreanque ς ‖ peloros (v2 *sscr*) ***F***, pelorus e^2 ς ***R***, poloros ***τ*** 728 Hac subeunt ***O*** e^2 ς ***R***, Hec subeunt ***τ***, H(a *i r m 2*)nc sub. ***F***, Hanc s. ***h g*** ς ‖ Haec (*vel* hic *vel* hunc) s. ς, Huc s. ***μ p***, huic sub. *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ et ***O μ*** ς *Merkel*, et *om* ***τ F h*** e^2 ***g*** *vulgo olim* ‖ remisque ς *vulgo olim* ‖ estu(que *add m 2*) ***F*** ‖ Teucri remis, aestuque *Jahn* 729 patitur (o2 *sscr*) zancleam cl. harenam ***M*** ‖ zamclea/ ***N***, zandea ***F τ h g*** ‖ potitur Zanclaeam cl. harenam *Hs* 730 silla ***h*** ‖ laeua ***τ*** ‖ caribdis ***F h*** 731 Infestant ***F τ*** e^2 ***g*** ς ‖ remouitque ***M***, remouet ***F***, remouetque (ł uomitque2 *sscr*) ***τ***, reuomit(que *om*) ***h*** ‖ uorat haec sorptas reu. *cBas et e coni Bentley* 732 aluum *i r n* 733 ore (gæ *ex* ca *m 2*)rens ***M***, or(a fe *i r m 2*)rens ***N*** ‖ ferens ***μ*** 734 Uana (ł ficta *sscr m 2*) ***N*** ‖ relinquerunt ***F*** ‖ alio quoque ς ***R*** 736 grat. nympha ***M μ*** 738 Quam dum (*cf V 114*) ***N F h e*** ς ***ω*** *Hs vulgo olim*, Cui dum ***M μ*** ς *Merkel*, *legi haec non possunt in* ***τ*** ‖ pettendos ***M***, spectandos ς, pexandos *Hs* 739 referens ***A***, refferens ***M***, re(p *i r m 2*)e(t *i r m2*)ens ***N***, repetens ***τ*** e^2 ς ***ω*** *vulgo* ‖ στεναγμοὺς ἀναπέμπουσα *Plan*

'Te tamen, o virgo, genus haud inmite virorum
expetit, utque facis, potes his inpune negare;
at mihi, cui pater est Nereus, quam caerula Doris
enixa est, quae sum turba quoque tuta sororum,
non nisi per luctus licuit Cyclopis amorem
effugere', — et lacrimae vocem inpediere loquentis.
quas ubi marmoreo detersit pollice virgo
et solata deam est, 'refer, o carissima', dixit,
'neve tui causam tege (sic sum fida) doloris!'
Nereis his contra resecuta Crataeide natam est:
'Acis erat, Fauno nymphaque Symaethide cretus, *Acis et Galatea. Polyphemus.*
magna quidem patrisque sui matrisque voluptas,
nostra tamen maior: nam me sibi iunxerat uni.
pulcher et octonis iterum natalibus actis
signarat teneras dubia lanugine malas.
hunc ego, me Cyclops nulla cum fine petebat.
en, si quaesieris, odium Cyclopis amorne

---

754 *Titulus ap Buechel Anth Lat II 1355, 3*: 'Ora puer dubiae signans lanugine vestis (*cf met IX 398*),

---

740 haut *F* 741 hic (*corr*) *g* ‖ negari ς 742 qu(e *ex corr m 2*)m *F* 744 per luctos τ, per (f *s l*)luctus *cBas*, per fluctus *inde Hs vulgo olim* 747 dea est e^2 *h cSenat*, deam ē/ (*i e* est *ex corr*, esse *fuit*) *M* ‖ refer/ (t *eras*, o *om*) *M* ‖ gratissima ς, clarissima ς 748 Neue tu(i *i r m 2*, tuā *videtur fuisse*) *M* ‖ sic sum fida *M*, si cum fida *F*, si sum fida (s. tibi) τ, (sum tibi *ex* sic sum *m 2*) fida *N*, (si *s l* μ^2) sum tibi fida μ *h* e^2 *g* ς ω *vulgo* ‖ doloris *X* ω, dolori(s *add m 2*) *N*, sorori *M cBonon* 749 (re *i r m 2*)secuta *N*, (re) secuta (est *a m 2*) *F*, recusata *R* ‖ Crataeide *Const Fanensis*, crateide ς *A*, grateide *M V*, gratheide τ e^2 *g R*, gratide *h*, (gr *i r m 2*)atheide *N*, grathe(u *ex corr m 2*)de *F* ‖ τῆς τοῦ Κρατείδου παιδός *Plan* ‖ nata/(¯ *et* est *eras*) (///) *M*, nata (est *om*) τ, natam (est *om*) ς *Hs vulgo olim* 750 Accis (*semper*) *R* ‖ nympha(que *om*) e^2 ‖ simethide *M*, sumethi(de *i r m 2*) *N*, sẏmeth)i *ex* e)de *F*, semetide *h*, semethide *g*, Σιμαιθίδι *Plan*, Symaetide *Farnabius* 751 patrisque fui(t *a m 2*) *M* ‖ patrique suo matrique *in Mscr Diez 1075 Hs* 752 se mihi ς ‖ uinxerat *M* 753 pulcher ut *praef* [1] *p XXIV Riese* ‖ actus *N*, auctus *cBas* 754 Signabat e^2 ς, Signa(b *ex* r *m 2*)at *N* ‖ teneras dubia l. malas *N X* μ τ ω *vulgo*, dubia teneras l. m. *ccBersm et Berol Hs vulgo olim*, teneras (dubia *om*, molli *sscr m 2*) lan. malas *M* ‖ teneras tenera *inde* (*cf Pr S G 1887, 22sq*) *conieci*, teneras molli *Korn* 755 me *om h* ‖ nulla *M* μ *F Merkel*, null(o *ex* a) *N*, nullo τ *h* e^2 *g* ς *vulgo olim* ‖ confine *h* 756 En si (*cf Hermes XXXIX 56*) *M* μ, Et si *g* μ^2, Ne (c2) si *F*, Nec si (*ex 823*) *m N* τ *h* e^2 ς ω *vulgo*, nunc si *Vollmer* ‖ ciclop(i *postea insertum*)s *M*, pis *i mg m* ‖ amor(ne *i r m 2*) *M*, amorue *cDresd*

Acidis in nobis fuerit praesentior, edam:
par utrumque fuit. pro! quanta potentia regni
est, Venus alma, tui! nempe ille inmitis et ipsis
horrendus silvis et visus ab hospite nullo
inpune et magni cum dis contemptor Olympi,
quid sit amor, sensit validaque cupidine captus
uritur oblitus pecorum antrorumque suorum.
iamque tibi formae, iamque est tibi cura placendi,
iam rigidos pectis rastris, Polypheme, capillos,
iam libet hirsutam tibi falce recidere barbam
et spectare feros in aqua et conponere vultus.
caedis amor feritasque sitisque inmensa cruoris
cessant, et tutae veniunt abeuntque carinae.
  Telemus interea Siculam delatus ad Aetnen,
Telemus Eurymides, quem nulla fefellerat ales,
terribilem Polyphemon adit „lumen“ que, „quod unum
fronte geris media, rapiet tibi“ dixit „Ulixes!“
risit et „o vatum stolidissime, falleris“, inquit,
„altera iam rapuit!“ sic frustra vera monentem
spernit et aut gradiens ingenti litora passu
degravat aut fessus sub opaca revertitur antra.
  Prominet in pontum cuneatus acumine longo

---

757 praesentior *i mg μ Hs vulgo*, praesenti(us *i r m 2*, praestantior *i mg m 3) M*, praestantior *ex corr* (praesentior *a m 1 videtur fuisse*) *n*, praestantior *μ τ X g ω Jahn* 758 utrimque *ς Hs* 759 inmittis *τ* 760 Horr. nymphis *frg Moreti et cPal* ‖ ui/sus *F* ‖ nullo est *N* 761 magnis *ς* ‖ diis *M μ h* 762 sensit (*cf Hermes XXXIX 57*) *O μ F Ehwald*, sentit *τ h* e^2 *g ς ω vulgo* ‖ ualidaque cup. *M μ cBonon Merkel*^{2}, ($\overset{s}{\text{uo}}$ *a m 2*, uo *i r*)trique cup. *N*, nostrique c. *τ X ω vulgo* ‖ raptus *vel* tactus *ς* 763 obl. nemorum antr. *cGoth* 764 *i mg τ* 765 poliphœme (*item 772*) *M* 766 licet *N* ‖ Iam placet *ς* ‖ rescindere *ς* 767 aqua *F μ τ g ς vulgo*, aquam *O h e ς* 768 ferisque sitisque *h* 769 Cesserat *cMedic Bothe* ‖ et ture *h* ‖ ueniunt abeuntque (*cf Hermes XXXIX 58*) *M μ τ X ω*, ueniuntque abeuntque *N cMed et Bonon Hs vulgo* 770 Telemus *ω Regius vulgo*, T(h)elephus *A Plan* ‖ Siculam d. ad Aetnen *Hs*, siculam d. ad ethnē *M*, siculam d. ad ethnem *μ*, πρὸς τὴν Σικελικὴν ἐνεχθεὶς Αἴτνην *Plan*, siculum d. ad aetnam *ς*, siculum d. (in equor *i r m 2*) *N*, siculum d. in (a)equor *τ X ω* 771 *om* $\overset{i}{O}$, *i l n* ‖ Telemus *ω Regius vulgo*, T(h)elephus *A Plan* ‖ eridines *n*, eurimedes *F*, eurumedes *τ*, euridimes e^2, eurimedes *ς R* 772 terribelem (*corr m 2*) *F* 774 stultissime *ς*, celeberrime *ς* 775 uerba (*corr m 2*) *N* 776 aut gradus (*corr m 2*) *N* 777 op. reu. umbra *M*, op. uertitur umbra *ς* 778 in longum (*corr N*) *O* ‖ cun. flumine *M*

collis: utrumque latus circumfluit aequoris unda;
huc ferus ascendit Cyclops mediusque resedit,
lanigerae pecudes nullo ducente secutae.
cui postquam pinus, baculi quae praebuit usum,
ante pedes posita est antemnis apta ferendis
sumptaque harundinibus conpacta est fistula centum,
senserunt toti pastoria sibila montes,
senserunt undae; latitans ego rupe meique
Acidis in gremio residens procul auribus hausi
talia dicta meis auditaque verba notavi:
„Candidior folio nivei, Galatea, ligustri,
floridior pratis, longa procerior alno,
splendidior vitro, tenero lascivior haedo,
levior adsiduo detritis aequore conchis,
solibus hibernis, aestiva gratior umbra,
nobilior pomis, platano conspectior alta,
lucidior glacie, matura dulcior uva,
mollior et cygni plumis et lacte coacto
et, si non fugias, riguo formosior horto:
saevior indomitis eadem Galatea iuvencis,
durior annosa quercu, fallacior undis,
lentior et salicis virgis et vitibus albis,

ł huc[2]
780 Hunc *N*, Hunc ς *R* ‖ accedit e^2 ς ‖ mediosque per ęstus *M*, mediusque resedit *i mg m*, ciclopsque per ęstus(que *deleto* mediosque *add m 1*) *μ* ‖ medi(o *ex corr m 2*)que *F*, medioque *g* ς *Bothe* ‖ rese(dit *i r m 2*, refertur *fort fuit*) *N*, recedit *R* 781 Lan(i *ex* u *m 2*)gerę *F* 782 post(quam *ex* que *m 2*) *N* ‖ baculique praeb. *h* 783 pedem ς ‖ anten/nis *N*, antennis ς *Hs vulgo olim* 784 fistla (v) e^2 ‖ compactaque fist. *g*, coniunctaque fist. ς ‖ fistula septem *Bentley* 785 *om τ* ‖ pastori(a *i r m 2*) *M* ‖ mont(e *ex* i *m 2*)s *N* 788 auditaque mente ς *Hs vulgo olim* ‖ nataui (o) *M* 789 *sq cf Verg ecl 2, 6sq* 789 fo/(lio *i r m 2*) *N* ‖ nivei folio *Hs* ‖ galateia *V* 790 prato *g h* e^2 ς *Jahn* 791 vitro splendidior *Bothe* ‖ /edo *N*, edo *h* 792 Lenior ς ‖ aequor(æ *ex* a *m 2*) *M* 793 ęstiuaque e^2, estiuo *τ* ‖ gratior aura ς 794 pomis (*cf NJhbb 1894, 795*) *X τ g ω Plan vulgo olim*, (po *i r m 2*)mi(s *a m 2*) *N*, p/omis (r *eras*) *μ*, forma (*glossa, ut videtur*) *M*, palmis *cBerol Bothe*, forda *Merkel*[1], formă ac *Merkel*[2], palma *Siebelis*, pinu (*cf Hedicke p 32*) *Bentley*, farno (*i e fraxino*) *NJhbb 1897, 224 Polster* ‖ mobilior dama (*Adv cr II 92*) *Madvig*, mobilior flamma *in Simmonsii ed Ellis* 797 *olim* (*cf Pr S G 1887, 29sq*) *hunc versum in suspicionem vocavi* ‖ *'vellem pluribus te laudare teque cum horto fertili comparare, sed eheu! fugis neque me audis' interpretatus est p 24 Hartman*
800 Lætior (n[2]) *M* ‖ altis ς

his inmobilior scopulis, violentior amne,
laudato pavone superbior, acrior igni,
asperior tribulis, feta truculentior ursa,
surdior aequoribus, calcato inmitior hydro,
et, quod praecipue vellem tibi demere possem,
non tantum cervo claris latratibus acto,
verum etiam ventis volucrique fugacior aura!
at bene si noris, pigeat fugisse morasque
ipsa tuas damnes et me retinere labores.
sunt mihi, pars montis, vivo pendentia saxo
antra, quibus nec sol medio sentitur in aestu
nec sentitur hiems; sunt poma gravantia ramos,
sunt auro similes longis in vitibus uvae,
sunt et purpureae: tibi et has servamus et illas.
ipsa tuis manibus silvestri nata sub umbra
mollia fraga leges, ipsa autumnalia corna
prunaque, non solum nigro liventia suco,
verum etiam generosa novasque imitantia ceras.
nec tibi castaneae me coniuge nec tibi deerunt
arbutei fetus: omnis tibi serviet arbor.
hoc pecus omne meum est, multae quoque vallibus errant,
multas silva tegit, multae stabulantur in antris,
nec, si forte roges, possim tibi dicere, quot sint:

---

801 *Seneca De benef VII 23, 1 Hosius*: et qui dixit: ʻHis inmobilior scopulis, violentior amne [amne hoc *libri fere omnes*]ʼ, ne hoc quidem se persuasurum putavit aliquem tam inmobilem esse quam scopulum.

---

801 uiolentior angue *ccBersmanni et Menardi* ς, uelocior amne *cLeid* 802 laud. phitone (pauone *i mg m 2*) sup. a(c *ex* g)rior /(i *i r m 2*)gni ***M*** ‖ superior ***τ*** 803 tribolis (u² *sscr*) ***N*** 804 *om* ***O***, *i l* ***n*** ‖ calto (ca² *sscr*) ***F*** 805 Ne(q, *eras*, ñne *sscr m 2*) quod precipue ***M*** ‖ praec. si possem demere uellem (*eadem verba adscr* μ^3) ***h*** e^2 ς ‖ uellem si/ *i r* ***n*** ‖ posse ***F*** ς 808/809 *in parenth pos Ehwald* 808 At /be(ne *sscr*) ***F*** 809 tua ***τ*** 810 monitis ***τ*** 812 Neụ (c *sscr*) e^2 ‖ uirentia ramis ***p*** 813 *om* ***M***, *i mg* (Sunt a *abscisa*) ***m*** ‖ longis mihi uitibus ς ‖ *cf Anth Lat Buech II 468, 5* 814 (h *add m 2*)as ***N***, has *add* h^3 815 siluestria ***τ*** ‖ uota ***M*** 816 (aut *i r m 2*)umnalia ***N***, autumalia ***h*** 817 nigra ***h*** ‖ labentia ***M*** μ 819 mecū iuge ***M*** 820 arborei (*cf georg I 55*) ***h*** ς *Hs* ‖ arbor ***O*** μ ***τ*** ***F*** ς *RV Merkel*², arbos ***h*** e^2 ***g*** *A vulgo* 821 multeque in uallibus *ccBersm et Med R* 823 possim ***M*** μ ς *R vulgo*, possem ***N*** ***F*** ***τ*** ***h*** ***g*** ς *VA* ‖ quọd ***τ*** ‖ s/int ***F***, sunt ***h*** ***g*** ς *VA*

pauperis est numerare pecus! de laudibus harum
nil mihi credideris: praesens potes ipsa videre,
ut vix circueant distentum cruribus uber.
sunt, fetura minor, tepidis in ovilibus agni,
sunt quoque, par aetas, aliis in ovilibus haedi.
lac mihi semper adest niveum: pars inde bibenda
servatur, partem liquefacta coagula durant.
nec tibi deliciae faciles vulgataque tantum
munera contingent, dammae leporesque caperque
parve columbarum demptusve cacumine nidus:
inveni geminos, qui tecum ludere possint,
inter se similes, vix ut dinoscere possis,
villosae catulos in summis montibus ursae,
inveni et dixi ʽdominae servabimus istos!ʼ
iam modo caeruleo nitidum caput exere ponto,
iam, Galatea, veni, nec munera despice nostra!
certe ego me novi liquidaeque in imagine vidi
nuper aquae, placuitque mihi mea forma videnti.
adspice, sim quantus! non est hoc corpore maior

---

824 *Seneca Epist mor IV 33, 4 Hense*: non possumus, inquam, licet temptemus, educere aliquid ex tanta rerum aequalium multitudine . ʽp a u p e r i s e s t n u m e r a r e p e c u sʼ.

---

824 Pauperies[s2](t *add m 2*) ***N*** 825 poteṇs ***M*** 826 circū eant ***M***, circuēant[2] ***N***, circumeant ς *V*, sustineant ς *A*, circuagant *Hs* ‖ distentum umoribus *Bach* 827 trepidis ς 828 *om* ***O***, *i l* ***n*** ‖ Sunt mihi par ς ‖ h(ę *ex corr m 2*)di ***F*** 830 *om* ***M***, *i mg* (coagola) ***m*** ‖ parte ***h*** 831 diuitiae ς 832 *desinit hic* ***τ*** ‖ Munera *i mg* ***e***[2] ‖ damne[m2] ***M*** ‖ lep. capraeque ς, leporesque capreaeque *Polle* 833 Parue ***μ g*** ς *Hs vulgo*, Parque ***e***[2] ***h*** ς *Jahn*, Par ụ[q; 2](e *ex* a *m 2*) ***M***, Par(que *i r m 2*) ***N F*** ‖ demptusue ς *VA Hs vulgo*, domitusue ***O***, demptusque ***e***[2] ***h g*** ς *Jahn*, d(e *i r m 2*)mptusque ***F*** 834 possunt ***F g*** ς, possẹ[i]nt ***e***[2] 835 ut uix ς ‖ dinoscere ***M F h e***[2] ***g*** ς, dignoscere ***N μ*** ς *ω vulgo* ‖ et vix dignoscere quos sit *Hs* 837 et *i r* ***m*** ‖ et dominae dixi ς *Hs vulgo olim* 838 Iam tu caer. ***e***[2], Tu modo caer. ***g*** ‖ Iam mihi *vel* Iam nunc ς ‖ glaucum caput *Hs* ‖ (*cf II 271 fast I 458*) exere ***N X*** *ω vulgo*, exime (*i mg corr* ***μ***, tolle *sscr* ***m***) ***M μ*** 840 liquidaque ***e***[2] *R*, liquid(e *ex* a *m 2*)que ***F***, liquid(a *ex* o *m 2*)que ***N*** ‖ in [ł imagine2] *om* ***μ*** ‖ in margine ***N***, in margine ς 842 Aspicies quantum ***M***, Aspi(ce sim *i r m 2*) quantu(s *a m 2*) ***N***, Aspice sum quantus ***μ***, A. s(i *i r m 2*)m qu. ***F*** ‖ non est h(o *ex* i *m 2*)c ***F***, non hoc est ***h***

Iuppiter in caelo (nam vos narrare soletis,
nescio quem regnare Iovem), coma plurima torvos
prominet in voltus umerosque ut lucus obumbrat,
nec mea quod rigidis horrent densissima saetis
corpora, turpe puta (turpis sine frondibus arbor,
turpis equus, nisi colla iubae flaventia velent!);
pluma tegit volucres, ovibus sua lana decori est:
barba viros hirtaeque decent in corpore saetae.
unum est in media lumen mihi fronte, sed instar
ingentis clipei. quid? non haec omnia magnus
sol videt e caelo? soli tamen unicus orbis.
adde, quod in vestro genitor meus aequore regnat:
hunc tibi do socerum; tantum miserere precesque
supplicis exaudi! tibi enim succumbimus uni.
quique Iovem et caelum sperno et penetrabile fulmen,
Nerei, te veneror: tua fulmine saevior ira est. —
atque ego contemptus essem patientior huius,
si fugeres omnes; sed cur Cyclope repulso
Acin amas praefersque meis conplexibus Acin?

---

847 *Vinc Bellov Spec hist VI 117*: 'Turpis sine frondibus arbor—decori est, Barba uiris'.

843*sq* in *bis μ* ‖ quem uos *O cMedic* ‖ caelis, ubi vos *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ in caelo regnare *fort est coniungendum, de* nam *postposito cf IX 669 XI 162* 844 com(a *a m 2) N* ‖ tor^{v}tos *F*, fortes ς *Bothe*, nostros *p*, totos *Harless* 845 Imminet ς ‖ u(u *i r m 2*)ltus *N*, uultus *cett ω vulgo* ‖ umeros(que *om*) *F* ‖ o$^{v^2}$bombrat *F*, oberrat (ł obumbrat *sscr*) e^2 846/847 *hic omissi exstant in textu post 853 F h* e^2 846 mihi quod *ccAmbr et Medic Hs vulgo olim*, mea quo(d *i r*) *N* ‖ quod duris ς 847 pectora turpe puta *Bentley* ‖ dura puta *F g* ‖ *parenth posui* ‖ turpe est sine *Hs* ‖ arbos ς ‖ Turpe pecus mutilum nemus est absque arbore turpe Et sine crine caput turpes sine frondibus herbae *post 847 i mg n* 848 turpe et equus *Hs* ‖ uelant ς 849 *om* (*add i l n*) *O*, *del Merkel, sed cf NJhbb 1894, 196* ‖ Plurima tegit *h*, pluma decet *Riese* ‖ auibus sua pluma e^2 ‖ decori (est *om*) ς *Bothe* 851 s(e *ex corr i r m 2*)d *N* ‖ mihi fronte sinistra *M* 852 non h(o *ex* æ *i r m 2*)c *M* ‖ magnus *M μ* ς *Plan R Burm*, magn(o *i r m 2*)/ *N*, magn(v *ex corr m 2*, s *add eadem F*, magno *h* e^2 ς *vulgo* 853 soli tamen *N* ς *Hs*, solido tamen *M μ R*, solis tamen *F h* e^2 *g* ς *VA Jahn* ‖ orbi *M μ R* 854 nostro e^2 ‖ meus *om h* 855 Nunc tibi *M* 856 enim *add* h^3 857 Quique *X ω*, Quippe *μ*, Quiue *O* ‖ iouem sperno et celum et *h*, Iovem in caelo sperno et *Hs* 858 te ueneror *O F μ h g* ς *R Jahn*, uereor e^2 ς *VA Hs vulgo*, *εὐλαβοῦμαι Plan* 859 cont. te essem *M* 860 remoto ς 861 amplexibus *h* ς *VA Hs vulgo olim* ‖ acim *ccGoth et Vratisl*

ille tamen placeatque sibi placeatque licebit,
quod nollem, Galatea, tibi: modo copia detur,
sentiet esse mihi tanto pro corpore vires!
viscera viva traham divisaque membra per agros
perque tuas spargam (sic se tibi misceat!) undas.
uror enim, laesusque exaestuat acrior ignis,
cumque suis videor translatam viribus Aetnam
pectore ferre meo, nec tu, Galatea, moveris."
Talia nequiquam questus (nam cuncta videbam)
surgit et, ut taurus vacca furibundus adempta,
stare nequit silvaque et notis saltibus errat:
cum ferus ignaros nec quicquam tale timentes
me videt atque Acin „video" que exclamat „et ista
ultima sit, faciam, Veneris concordia vestrae!"
tantaque vox, quantam Cyclops iratus habere
debuit, illa fuit: clamore perhorruit Aetne.
ast ego vicino pavefacta sub aequore mergor,
terga fugae dederat conversa Symaethius heros
et „fer opem Galatea, precor, mihi! ferte, parentes"
dixerat, „et vestris periturum admittite regnis!"
insequitur Cyclops partemque e monte revulsam
mittit, et extremus quamvis pervenit ad illum

882*sq* *Vibius Sequester p 2, 11 Burs*: Acis ex Aetna monte mari decurrit ex huius ripis Polyphemus saxa in Ulixen iecisse [*sic Muncker*, egisse *codd*] dicitur.

---

862 Ille quidem ***g*** 863 nolleṇt ***M***, nolim *Hs* 864 Sentiat ***F h*** ‖ esse mihi ***μ h e***^{2} ***g*** ς *ω*, ipse michi ***M***, (es *i r m 2*)se m. ***N***, ip(se *i r m 2*) meas ***F***, ipse meas ς 865 diuisaque (*cf trist I 3, 73*) ***O μ R***, diuulsaque ***n X*** *vulgo* 866 sic se ***M*** ς *Plan Hs vulgo*, si se *cett* ς *ω* ‖ und/^{a}s ***h*** 867 acrior (*cf Hermes XXXIX 59*) ***N F h e***^{2} ***g*** ς *VA*, acrius ***μ*** ς ***R*** *vulgo*, ^{c}agrius ***M*** 868 uidear ***M*** ‖ translat(a *ex* u *m 2*)m ***N***, translatum *cCantabr* ‖ ignibus *cGoth*, rupibus *Hs* ‖ ethnam ***M h g***, aethnā ***F*** 870 nequi/quam ***M***, nequicquam ***F h***, nec quicquam ***μ*** ‖ cunc(ta *i r*) ***e***^{2} 871 surgit, uti *ap Bothium Vind p 175 JHVoss* 872 notis montibus ***e***^{2} ς, n. uallibus *cAmbr* 873 nequicquam^{c} ***e***^{2}, ne quicquam ς ‖ t(i *ex* u *per ras*)mentes ***M*** 874 acim ς 875 sit facta ***M***, sit faxo *Hs* ‖ ueneri *ccBerol et Pal Hs vulgo olim* 876 (h *add m 2*)abere ***M*** 877 Aetne *Hs vulgo*, ętnę ***N***, ethne (ethna *i mg* ***μ***) ***μ e***^{2}, ethn(a *i r m 2*) ***M***, (a)et(h)na ***F h*** ς *ω Korn* 878 Atque ego ς ‖ ego coeruleo ς 879 dederam ***M*** ‖ sym(a)ethius ***N μ e***^{2} ς *Plan vulgo*, simecius ***F***, semetius ***h g***, sim^{i2}ethus ***M*** 880 Et fer (*cf NJhbb 1894, 654*) ***N μ X*** *ω Hs*, (A *i r m 2, fort ex* O)ffer ***M***, effer *i mg* ***μ***, Confer *vel* Effer ς, affer *Merkel*^{2} 881 dixerat, aut (*sed cf I 545sq*) *JHVoss* 882 a monte ***g*** ς ***R***

angulus is molis, totum tamen obruit Acin.
at nos, quod fieri solum per fata licebat,
fecimus, ut vires adsumeret Acis avitas.
puniceus de mole cruor manabat, et intra
temporis exiguum rubor evanescere coepit
fitque color primo turbati fluminis imbre
purgaturque mora; tum moles tacta dehiscit,
vivaque per rimas proceraque surgit harundo,
osque cavum saxi sonat exsultantibus undis:
miraque res, subito media tenus exstitit alvo
incinctus iuvenis flexis nova cornua cannis,
qui, nisi quod maior, quod toto caerulus ore,
Acis erat. sed sic quoque erat tamen Acis in amnem
versus, et antiquum tenuerunt flumina nomen.'

Glaucus. Desierat Galatea loqui, coetuque soluto
discedunt placidisque natant Nereides undis.
Scylla redit (neque enim medio se credere ponto
audet) et aut bibula sine vestibus errat harena,
aut, ubi lassata est, seductos nacta recessus
gurgitis, inclusa sua membra refrigerat unda.

---

884 angulus is molis *Merkel*^{2}, ang. is mot(us *i r m 2*, s. angulus *sscr eadem*) *M*, ang. (e saxo *i r m 2*) *N*, ang. esaxo *X g ω vulgo*, ang. a saxo *μ*, ang. ex saxo *ccDresd et Senat*, a. is montis *Merkel*^{1}, a. ex iactu *Riese*, a. exiguus *Hellmuth* ‖ Acim *VA* 885 solum fieri *ccBersm et Zwicc Hs vulgo olim* ‖ post fata *cZwicc* 886 inultas *M*, (au *i r m 2*)itas *N*, in undas *vel* in undis ς 887 de more *O e*^{2} ς, de monte *p Bothe* ‖ infra ς *R* 887/888 manabat — rubor *om O, i l n* ‖ uanescere *M* 890 moras *M* ‖ mollis *M*, mol(e *i r m 2*)s *N* ‖ tacta (*a me sc, cf 652 886 XI 308*) *recepi ex A VA*, iacta ς *Plan Hs vulgo*, tecta ς *R*, facta *g* ς, fracta ς *Gierig*, tanta *vel* acta *vel* cuncta ς, taetra *Merkel*^{2} ‖ dehisc(it *i r m 2*) *N* 891 proceraque *N h e*^{2} ς *R Hs vulgo*, pro(ceraque *i r m 2*) *F*, *ἐπιμήκεις κάλαμοι Plan*, properataque (*cf XV 748*) *M μ g* ς *V Gierig* 892 saxis *M μ* ς *R*, saxi/ (s *eras*) *N*, saxiṣ *F* ‖ exfluuitantibus (exultantibus *sscr μ*^{2}) *M μ*, exulantibus *h*, et fluctantibus *cBonon* 894 Inflexis iu. flexis *marg ed Colon 1564*, Inflexis iuvenis cinctus *RaphRegius* ‖ plexis *Hs* ‖ cornua (in *sscr m 2*) *M* ‖ canis *M*, cānis *h* 895 Qui neque quod *M*, Qui n(isi *i r m 2*) quod *N* ‖ magior *F* ‖ ore (est *add n*) *O Merkel*, ore est *F μ h e*^{2} *g* ς *ω vulgo olim* 896 erat sed sic qu. *h* ς *vulgo*, erat quod sic qu. *M μ*, erat et sic quoque (*fort recte, cf I 660*) *F e*^{2} ς, erat sic et quoque *g*, erat quod fit quo(que *i r m 2*) *N*, erat sic (*vel* sed) quicquid erat tamen ς, erat sed sic quoque amans erat *Animadv p 120 Waddel* 897/968 *exstant in τ* 897 nomen *om τ* 899 Descendunt ς ‖ natat nereis in undis *cBas* 900 nec enim ς 902 seductos *h* ς *ω vulgo*, *ἀναχώρησιν ἀπῳκισμένην Plan*, seducto(s *i r m 2*)/ *N*, seductaque *M X τ* ‖ nata (*corr m 2*) *N* 903 inclusi *cArgentin*, in-

Ecce fretum scindens, alti novus incola ponti,
nuper in Euboica versis Anthedone membris,
Glaucus adest visaeque cupidine virginis haeret
et, quaecumque putat fugientem posse morari,
verba refert; fugit illa tamen veloxque timore
pervenit in summum positi prope litora montis.
ante fretum est ingens, apicem conlectus in unum,
longa sub arboribus convexus in aequora vertex:
constitit hic, et tuta loco, monstrumne deusne
ille sit, ignorans admiraturque colorem
caesariemque umeros subiectaque terga tegentem,
ultimaque excipiat quod tortilis inguina piscis.
sensit et innitens, quae stabat proxima, moli
'non ego prodigium nec sum fera belua, virgo,
sed deus' inquit 'aquae: nec maius in aequora Proteus
ius habet et Triton Athamantiadesque Palaemon.
ante tamen mortalis eram, sed, scilicet altis

---

clausa ***h***, in liquida *unus Heinsii*, infusa *in Mscr Diez 1075 Hs* 904 fretum scindens (*cf NJhbb 1894, 796*) ***μ X g*** *VA vulgo olim*, spetum (*sic*) scindens ***τ***, fretum scind(ens *ex* it *m 2*) ***N***, *τὰ κύματα τέμνων Plan*, freto stridens ***M*** *cBonon Merkel*, fretum stridens ***R***, fretum findens *ex duobus* ς *Hs vulgo olim*, fretum radens (*vel* stringens) *coni idem* 905 versis anth. membris ***μ e***^{2} ς *VA vulgo*, membris a. uersis ***τ h***, (membris *i r m 2*) anth. (uersis *i r m 2*) ***N***, ur̄is (*i e* vestris) antedone siluis ***M*** ‖ andedone ***F τ*** 906 haeret ***O*** ς *A vulgo*, heret (uel dubitat *sscr m 1*, uel ardet *i mg m 2*) ***μ***, ardet ***τ F h g*** ς *RV Loers*, ardens ***e***^{2} ς 907 H^{i}ęc quaec. ***e***^{2}, Haec quaec. ς, Hic quaec ς, His quaec. *cRegius* ‖ quacumque (*corr m 2*) ***M*** 910 conlectus ***N F e***^{2} ς *R vulgo*, coniectus ***τ M h*** ς *VA*, cuneatus *Hs*, congestus *in Mscr Diez 1072 Hs* 911 Longa sub arboribus ***A ω***, Longa sine arb. ς *Hs vulgo olim*, longus ab aequoribus *Merkel*, liber ab arb. *HAKoch*, purus ab arb. *olim* (*coll III 709*) *conieci* ‖ conversus ς ‖ in aequ. ***M μ*** ς, ad aequ. ***F τ h e***^{2} ς ***ω*** *vulgo olim*, (in *om*, ad *add m 2*) aequor(a *i r*) ***N***, ad ethera ***g p*** 912 tuta tamen ***M***, tuta (loco *i r m 2*) ***N*** ‖ monstrumue deusue ***h*** 913 ammiraturque ***M***, admirat(urque *i r m 2*) ***N*** 914 humeris (*corr i mg* ***μ***) ***M μ*** ‖ membra *vel* colla ς ‖ tegenten (terentem *sscr* ***μ***) ***μ X ω*** *vulgo*, gerentem ***M***, te(g *ex corr m 2*)entem ***N***, tenentem *vel* iacentem *vel* rigentem ς, terentem *e coni Hs* 915 tort(i *ex* o *m 2*)lis ***M*** ‖ pistris *vel* pristis *Obs I 13 Gronovius* 916 Sentit ς *Hs vulgo olim* 917 non sum ***e***^{2} ς *vulgo olim* ‖ uera belua ***τ*** 918 Sum deus ς *Hs vulgo olim* ‖ maius *om* ***M*** ‖ in aequora *ccMedic et Rottendorph et Vratisl Hs vulgo*, in a(e)quore (*fort recte, cf III 622*) ***A ω***, *κατὰ τὴν θάλατταν Plan* ‖ protheus (atq' *add m 2*) ***M*** 919 ath^{ma}atiadesque ***h***, athamantidesque ***e***^{2} ‖ aut triton (*item* ς) athamantiadesue *cBersmanni Hs vulgo olim* 920*sq* sed — sic licet altis deditus aequ. — iam

deditus aequoribus, tantum exercebar in illis;
nam modo ducebam ducentia retia pisces,
nunc in mole sedens moderabar harundine linum.
sunt viridi prato confinia litora, quorum
altera pars undis, pars altera cingitur herbis,
quas neque cornigerae morsu laesere iuvencae,
nec placidae carpsistis oves hirtaeve capellae;
non apis inde tulit conlectos semine flores,
non data sunt capiti genialia serta, neque umquam
falciferae secuere manus; ego primus in illo
caespite consedi, dum lina madentia sicco,
utque recenserem captivos ordine pisces,
insuper exposui, quos aut in retia casus
aut sua credulitas in aduncos egerat hamos.
res similis fictae (sed quid mihi fingere prodest?):
gramine contacto coepit mea praeda moveri
et mutare latus terraque ut in aequore niti.

---

928 *Priscianus VI 57*: excipitur 'haec apēs, huius apis', quia hoc solum a pede compositum . . . Ovidius tamen nominativum 'haec apis' protulit in XIII metamorphoseon: 'Non apis inde tulit †hos [^{h}os *R*, collectos *ex Ovidii codd Caroliruh alter*] sedula flores'.

---

tum *Halieut p 31 Birt* ‖ Deditis *R*, debitus *Bentley* ‖ tantum ***M F μ τ h*** ς *ω Lindemann*, iam (*fort ab **n***) tum ***N e***² ς *vulgo* 922 tendebam *HAKoch* ‖ capientia ς *et e coni Eranos VII Risberg* 923 immole ***M***, in rupe *cBas* ‖ moderebar (*corr m 2*) ***N*** 925 Altera pars fundit pars ***M*** ‖ altera fungitur (utitur *sscr m 2*) ***M*** ς *R*, alt. tinguitur *cGoth*, alt. clauditur *cMoreti* ‖ alt. pars undis, pars a. funditur herbis *Merkel*², alt. p. findit, p. a. finditur *Transact Oxf Ph S 1882/1883, 30 Ellis* 926 neque *om* ***τ*** ‖ tetigere *cDresd* 927 hy̆rteque (ue[3]) ***F***, hirtaeque *cGronov R* 928 collectos semine flores (*i e conlectum semen florum, ut sit* semine *abl lim*) *recepi ex* ***O F τ e***² ς, † hos sedula flores *Prisciani codd*, collectos sedula flores *inde* ***μ h F***² ***n*** ς *Plan ω vulgo*, collecto semine fl. *Mscr Bodleian Auct F IV 30 et mg ed Vincent Micyllus*, collectos femine fl. (*cf Tib II 1, 49*) *contra prosodiam Merkel*² *et* (*coll Plaut Mil I 1 27*) *Lejay*, conlectos semina flores *Ehwald*, confertos semine flores *olim temptavi* 929 nec umquam ***e***² ***h*** ς *vulgo olim* 930 ego pronus in udo *in Mscr Diez 1075 Hs* 931 si(c *add m 2*)co ***M*** 933 Desuper exp. *ccAmbr et Moreti*, diversos posui *HAKoch*, Ins. imposui ς ‖ ca(ptos *i r m 2*, p *ex* s, casus *videtur fuisse*) ***M*** 935 934 (*corr* ***μ***) ***M μ*** 934 egerit ***F*** 935 similis aucte (fıcte *inde m 2*) ***F*** 936 Gramineo tactu *cStrozzan Bothe* ‖ mouer(i *ex* e *m 2*) ***F***, mouere ***τ*** 937 mutare ***O μ*** ς *Hs vulgo*,

dumque moror mirorque simul, fugit omnis in undas
turba suas dominumque novum litusque relinquunt.
obstipui dubitoque diu causamque requiro,
num deus hoc aliquis, num sucus fecerit herbae.
„quae tamen has“ inquam „vires habet herba?“ manuque
pabula decerpsi decerptaque dente momordi.
vix bene conbiberant ignotos guttura sucos,
cum subito trepidare intus praecordia sensi
alteriusque rapi naturae pectus amore,
nec potui restare diu „repetenda“ que „numquam
terra, vale!“ dixi corpusque sub aequora mersi.
di maris exceptum socio dignantur honore,
utque mihi, quaecumque feram mortalia, demant,
Oceanum Tethynque rogant: ego lustror ab illis
et purgante nefas noviens mihi carmine dicto
pectora fluminibus iubeor supponere centum;
nec mora, diversis lapsi de partibus amnes
totaque vertuntur supra caput aequora nostrum.
hactenus acta tibi possum memoranda referre,
hactenus haec memini, nec mens mea cetera sensit.

---

motare *τ* ***F h*** e^2 ***g*** ς ω *HAKoch*, *περιδινεῖν Plan* ‖ terreque^{a2} ^{ut2}inequore ***N*** ‖ mitti (*corr* ***N***) ***O*** 938 m(o *ex* i *m 2*)ror ***N***, m$\overset{o}{\text{i}}$ror mirorque e^2 939 dom. suum ς ‖ que *prius om* *τ* ‖ relinquit ***h*** e^2 ς, reliquit ς, relinqu(i *ex* n *m 2*)t ***F*** 940 Obstupui *τ* ***F*** e^2 ***g*** ς ω *vulgo olim* ‖ dubitoque diu ***N*** e^2 ς *VA Jahn*, dubiusque (*ex* dubioque *corr* *μ*) diu ***M*** *μ* ***F*** *τ* ***g*** ς *R Hs*, dubiusque fui ***h*** ς ‖ dubiusque diu quae causa requiro *cBersmanni Hs vulgo olim* ‖ subitaeque rei quae c. r. *vel* dubiusque, fugae quae c. r. *coni Hs* 941 haec aliquis ς ‖ an succus ς 942 quas tamen haec inquam ς *JHVoss* ‖ hos inquam *τ* 943 decerpsi discerptaque ***M*** 944 cum biberant ***M*** 945 Cum subito ***h*** ς ω *vulgo*, Tum s. *cett* ς ‖ trepidare metu *Hs* ‖ intus mea pectora s. *cBonon* 946 capturæ ***M*** 947 restare ioco *ccGoth et Med Hs vulgo olim* ‖ diu *om* *τ* 948 corpus(que *om*) ***h*** ‖ equore *τ* ς 949 Dii maris exc. solii dignantur ***M*** ‖ acceptum ς ‖ dignatur *τ* 951 Occeanum ***F h***, Ocenum *τ* ‖ tethynque ς *RA vulgo*, *Τηθύος Plan*, Tethymque *ed Colon*, thetymque e^2, tetimque ***g***, thetīque ***h***, thetinque ***N F*** *μ*, *τ* thetimque ***M*** 952 nouiens ***N*** ς *Merkel*, nouies ***M X*** ω 954 955 ***X*** ω *vulgo*, 955 954 ***O*** *μ* *τ* ***g*** 954 lapsu(s *add m 2*) de part. amnis ***N*** ‖ lapsu (*cf VIII 160 et quae dixi NJhbb 1894, 780*) *fort verum est* ‖ de fontibus ς *Hs vulgo olim*, de montibus ς 955 Totaque uerguntur *cLeid*, motaque (*vel* potaque) verguntur *Hs* 956 *om* ***N***, *post 959 i l n* 956/957 *post 959* ***h*** e^2 ς ω *Jahn*, *del eosdem Hs* 956 miranda ς 957 Hactenus haec mem. ***M*** *μ* *Merkel*, Hactenus et mem. *τ* ***N X*** ω *vulgo olim* ‖ sensit *τ* ***X***, sentit (ł sit *sscr* ***n***) ***O*** *μ* *R*

quae postquam rediit, alium me corpore toto
ac fueram nuper, neque eundem mente recepi.
hanc ego tum primum viridem ferrugine barbam
caesariemque meam, quam longa per aequora verro,
ingentesque umeros et caerula bracchia vidi
cruraque pinnigero curvata novissima pisce.
quid tamen haec species, quid dis placuisse marinis,
quid iuvat esse deum, si tu non tangeris istis?'
    Talia dicentem, dicturum plura, reliquit
Scylla deum; furit ille inritatusque repulsa
prodigiosa petit Titanidos atria Circes.

958/959 *virgula del* ***g***   958 atque animus rediit *vel* mox ubi mens red. (*vv 956/57 deletis*) ***Hs*** ‖ rediit ***μ h*** ς, redit ***M***, redeunt e^2 ς *ω*, reddunt ***F τ g*** ς, red(dunt *i r m 2*) ***N*** ‖ actum meo corp. ***M*** ‖ totum (*corr m 2*) ***N***   959 Quam fueram ς, Ac fuerat ***M*** ‖ nec eundem e^2 ς   960 hac ego ***Hs*** ‖ tunc ***N*** e^2 ***g*** ς ‖ uiridi (*corr* ***μ***) ***M μ*** ς *Ehwald, fort recte*   961 ue(rro *a m 2*) ***N***   963 pinnigero ***h*** ς *VA Hs vulgo*, pennigero ***M F μ τ*** e^2 ***g R***, pinnifero *cBersm*, p(e *ex* i *m 2*)nnigero ***N*** ‖ nouissime ***h*** ‖ pinnigera c. n. pistre *Obs I 13 Gronovius*   964 diis ***M h***   965 non tu ***h***   966 dicturum dicentem ***h*** ‖ dicturum et plura ς   967 *obelo notavit Merkel*^{2} ‖ Scy(i)lla deum ***τ X*** *ω vulgo*, scylla (deum *i r m 2*) ***N***, Scilla furens ***M μ***, Scylla timens *temptare possis* ‖ ir(r *ex* a)itatusque ***F***   968 tẏtanidos a. circe ***F***   INCIP̄ LIB̄ XIIII ***M***, Incipit XIIII ***N*** ,l' XIIII *in spatio 4 linearum* ***F***, INCIPIT LIBER XIIII e^2, EXPLICIT LIBER XIII · INCIPIT XIIII ***τ***, *nullus titulus in* ***μ h***

LIBER QUARTUS DECIMUS.

Scylla et Circe.

Iamque Giganteis iniectam faucibus Aetnen
arvaque Cyclopum, quid rastra, quid usus aratri,
nescia nec quicquam iunctis debentia bubus
liquerat Euboicus tumidarum cultor aquarum,
liquerat et Zanclen adversaque moenia Regi
navifragumque fretum, gemino quod litore pressum
Ausoniae Siculaeque tenet confinia terrae:
inde manu magna Tyrrhena per aequora vectus
herbiferos adiit colles atque atria Glaucus
Sole satae Circes, vanarum plena ferarum.
Quam simul adspexit, dicta acceptaque salute,
'diva, dei miserere, precor! nam sola levare
tu potes hunc' dixit; 'videar modo dignior esse:
quanta sit herbarum, Titani, potentia, nulli
quam mihi cognitius, qui sum mutatus ab illis.

1/54 *exstant in* **τ** **1** gigantei(s *i r m 2,* gigantes *fuit)* ***M*** ‖ ingestam ς ‖ Aetnen *Hs vulgo,* ethnen(nam *sscr* ***μ***) ***M μ*** *cThuan,* etnam ***N*** *R,* ætnam *VA,* ethnam **τ** ***X*** **2** quis usus ς **3** b(o *ex* u)bus ***N***, bobus ς **4 5** **τ** ς *VA vulgo,* **5 4** ***O F h*** e^2 ***g*** *R Plan* **4** liquidarum ς **5** *om (v 4 i mg iteratus a m 2)* ***μ*** ‖ zanclē ***F***, zandē **τ**, zādē ***h g*** ‖ monia(e *sscr)* ***M*** ‖ regi **τ** ***F*** *Ehwald,* regis ***M***, reg(ii *a m 2)* ***N***, regii ***h g***, rhegi ς, rhesi (ł rhegi *adscr)* e^2, Rhoeti *R* **6** Nauifragumque e^2 ς *RA,* Nau(i *a m 2)*fragumque ***N***, N$^{\text{aui}^2}$////fragumque ***F***, Naufragumque ***M μ h*** ς *V* ‖ ferum *V* **7** terit *Hs* **8** uectus *(cf Aen I 524)* ***O F μ*** **τ** ***h g p*** ς *VA Korn,* lapsus ***n*** e^2 ς *R Hs vulgo,* *ἐνεχθείς Plan,* raptus *(cf Pr S G 1887, 26) coll 470 conieci* **9** utque ***M*** **10** uanarum ***O h*** *cMed Korn,* uariarum ***F*** e^2 ***μ*** **τ** ***n*** ς *ω vulgo* **11** aspexit ḍẹṣpẹx̣ịṭ dicta ***μ*** **12** Diua mei *(corr* ***μ****)* ***μ g*** ς ‖ mesere ***μ*** **13** potē (= potest *alias)* **τ** **13***sq* potes //// hunc ***N*** ‖ dignior esse *optimi libri, distinxi* ‖ dignior esse ***M F*** **τ** ***g*** ς, digni(ıs amore *i r m 2)* ***N***, dignus amore e^2 ς, dign(u *ex* i)s amorem ***μ***, dignus amorem ***h*** ς *Plan ω vulgo* ‖ *haec dicit poeta: 'tu sola potes levare (cf V 21) hunc (me sc, qui nunc deus sum, cf Hor sat I 9, 47), videar modo dignior esse (quam ante, cum mortalis fuerim', cf 828 VII 697)* **14** Quanto **τ** ‖ titana ***M*** **15** *om* ***N***, *i l n* ‖ ˌcognitius ***F*** **τ** e^2 ς *ω,* cogni(tius *i r m 3)* ***n***, cognitius *ex corr* (cognitior *videtur fuisse)* h^2, cognitior ***M***, cogniti^{or}// ***g*** ‖ qui sim *Hs*

neve mei non nota tibi sit causa furoris:
litore in Italico, Messenia moenia contra,
Scylla mihi visa est: pudor est promissa precesque
blanditiasque meas contemptaque verba referre;
at tu, sive aliquod regnum est in carmine, carmen
ore move sacro, sive expugnacior herba est,
utere temptatis operosae viribus herbae!
nec medeare mihi sanesque haec vulnera mando,
fineque nil opus est: partem ferat illa caloris!'
At Circe (neque enim flammis habet aptius ulla
talibus ingenium, seu causa est huius in ipsa,
seu Venus indicio facit hoc offensa paterno)
talia verba refert: 'melius sequerere volentem
optantemque eadem parilique cupidine captam.
dignus eras ultro (poteras certeque) rogari,

17 italio ς ‖ messenia ***M μ*** ς *VA Merkel*², mesenia ***τ F h R***, mesania ***N***, messania ς *Hs vulgo olim*, mysenia ***e***² ‖ littora contra ***e***² ς 19 Plandiciasque ***τ*** 21 20 ***O*** 20 Aut tu ***M***, A(t *a m 2*) tu ***N*** ‖ s. aliquod regnum est ***e***² ***g*** ς ω *Jahn*, aliquod regni est ***M***, aliquod re^{n}gum est ***N***, aliquid regnum est ***F h τ*** ς, aliquid regni est ***μ*** *et pro var lect*, *cZulichem Hs vulgo* ‖ (car *i r m 2*)mine 21 Ore moue ***F h e***² ***τ g*** ς ω *vulgo*, O. mo(ue *i r m 2*) ***N***, Ore tuo (moue *sscr* ***μ***²) sacro ***M μ*** ‖ siue (hoc *i r m 2*)pugnatior ***N***, s. expugnacior (*litt post* e *eras* ***μ***) ***μ*** ς *Hs vulgo*, s. hoc pugnatior ***e***² ς, siue pugnatior ***h***, s. expugnatior ***M F τ*** ς *VA*, s. expugnantior ς *R Jahn* ‖ expugnatior herba (*i e expugnabilior ab herba*) *Baumg-Crusius* 24 Fineque nil opus est ***τ F e***² ς ω *Hs vulgo*, Fineque opusque nullo ***p***, Fineque opus nullo ς, Et neque nil opus est ***M***, E(hoc mihi *i r m 2*) nil opus est ***N***, Hoc mihi nil o. est ***h*** ς *Baumg-Crusius*,
uel neque
Et sine nil o. est (sineque nil *i mg m 3*) ***μ***, Fine nihil opus est (*cf ex P III 1, 113*) ς *Jahn*, Hac ope nil opus est *coni Hs*, Nil medicina opus est *in Mscr Diez 1075 coni idem*, Sic quoque nil opis est *Burm*, Fine opus est nullo *Bothe*, Frigore nil opus est *in app ed Burm p 1100 Capoferreus et* (*Phil Unt II 36, cf Plaut Forsch p 151*) *FLeo* 25 cyrcae—flammas ***M*** ‖ aptius ***h e***² ς ω *vulgo*, a(p *ex* l *m 2*)cius ***F***, altius ('*i e magis nutritum*' *Vollmer*) ***μ τ O F g*** ς, ἀκμαιοτέραν ἐπιθυμίαν *Plan* 27 Siue quod indicium f. hoc o. paterna ***M R*** ‖ Seu (*ex corr m 2*) uen(us *ex corr m 2*) ***N*** 28 melius se quærere uidentem ***M***, mel. sequ. sequentem *cBarberin*, m. sequere uol. ***RA*** ‖ uidentem (uel uolentem *sscr m 2*) ***μ*** 29 par(i *ex* a *per ras*)lique ***M*** 30 *distinx Jahn* ‖ pot. c(er *i r m 2*)teque ***M***, certe poterasque ***e***², poteras certoque ς *R Baumg-Crusius* ‖ rogare ***τ***, rogar(i *ex* e *m 2*) ***F*** ‖ dignus e. ultro: p. certeque rogari: et *distinx V*, dignus eras: ultro poteras certeque rogari *distinx Hs vulgo olim*, dignus eras poterasque ultro (mihi crede) rogari *coni Hs*, dignus eras: ultro p. per teque rogari *Burm*, dignus e. ultro ponti a consorte rogari *Capoferreus*, d. eras: ultro p. certaeque (*i e a certa, fida sc et honesta*) rogari *Bothe*, d. eras: ultro p. certoque (*i e confi-*

et, si spem dederis, mihi crede, rogaberis ultro.
neu dubites adsitque tuae fiducia formae:
en ego, cum dea sim, nitidi cum filia Solis,
gramine cum tantum, tantum quoque carmine possim,
ut tua sim, voveo. spernentem sperne, sequenti
redde vices unoque duas ulciscere facto!'
talia temptanti 'prius' inquit 'in aequore frondes'
Glaucus 'et in summis nascentur montibus algae,
sospite quam Scylla nostri mutentur amores.'
Indignata dea est et, laedere quatenus ipsum
non poterat (nec vellet amans), irascitur illi,
quae sibi praelata est, Venerisque offensa repulsa
protinus horrendis infamia pabula sucis
conterit et tritis Hecateia carmina miscet
caerulaque induitur velamina perque ferarum
agmen adulantum media procedit ab aula
oppositumque petens contra Zancleia saxa
Region ingreditur ferventes aestibus undas,
in quibus ut solida ponit vestigia terra
summaque decurrit pedibus super aequora siccis.
Parvus erat gurges, curvos sinuatus in arcus,

---

denter, cum certa spe) rogare *Turs II 17 Hand* 31 Et speciem ***M*** 32 Neu ***μ τ F e***² ***g*** *RV vulgo,* Eu ***M***, Ne(c *ex corr m 2)* ***N***, Nec ***h***, Ne ς *A* ‖ as(d)sitque *A ω Jahn,* absitque ***e***² ς *Hs vulgo*, absitve *coni Hs* ‖ *cf NJhbb 1893, 615* 33 E nego ***e***² 34 Gramine — carmine ***N***, Carmine—carmine ***M***, Carmine—gramine (*sed cf 43*) ***n X μ τ*** *ω vulgo* ‖ cum tantum (qu *i r m 2*)antum qu. carm. ***N***, cum quantum tantum qu. c. *cBerol*, cum tanto quantumque gr. ***h***, cum tantum quantum quoque gr. ***e***² ς *VA*, *τοσοῦτον ἐπῳδαῖς, ὅσον καὶ ταῖς βοτάναις Plan* ‖ possum (*corr* ***μ***³) ***M μ***, possī/ ***F***, possẹm ***e***², poss(i *ex* u)m ***N*** ‖ tantum, tantum cum gr. possim *Hs vulgo olim* 36 du(o *ex corr*)s ***h***, duos ***g*** ς *Burm* ‖ *τῇ μὲν τιμώρει, τὴν δὲ τιμωροῦ Plan* ‖ pacto *Hs* 37 pius ***τ*** 38 et *om* ***M*** 39 Sopite ***τ*** 40 quatinus ***N F e***² ς 41 Nec pot. ***R*** 43*sq* gramina succis ***e***² ***g*** ς ‖ infamia gramina miscet (*mediis omissis*) ***p*** ‖ horrendos inf. pab. sucos *in Mscr Diez 1075 Hs* 44 carmina ***e***² ***g*** ς *Ben ω vulgo*, camina (*sed* c *i r m 2*) ***N***, (car *i r m 2*)mina ***F***, gramina ***M μ τ h*** ς 45 Celuraque (*corr m 2*) ***F*** 47 Oppositamque *ccBonon Hs vulgo olim* ‖ zandeia ***τ F g*** 48 Region ***μ τ F g R*** *Ehwald*, Recion ***M***, Retion ***h***, Rhegion ***N e***² ***μ*** ς *vulgo* ‖ feruentibus ***τ F*** feruentesque ς ‖ Rhegion, ingreditur *distinx* (*cf Bothe Vind p 175*) *JHVoss* 49 ut solita est ***M*** ‖ posuit ς ‖ terris ***M***, ripa *ccFrancof et Sprotii Hs* 51 paruos sin. *ccAmbr et Bas*, patulos sin. *Hs* ‖ falcatus *duo ccMedicei* ‖ artus (*corr m 2*) ***μ***

grata quies Scyllae; quo se referebat ab aestu
et maris et caeli, medio cum plurimus orbe
Sol erat et minimas a vertice fecerat umbras.
hunc dea praevitiat portentificisque venenis
inquinat, hic pressos latices radice nocenti
spargit et obscurum verborum ambage novorum
ter noviens carmen magico demurmurat ore.
Scylla venit mediaque tenus descenderat alvo,
cum sua foedari latrantibus inguina monstris
adspicit ac primo credens non corporis illas
esse sui partes refugitque abigitque timetque
ora proterva canum, sed quos fugit, attrahit una
et corpus quaerens femorum crurumque pedumque,
Cerbereos rictus pro partibus invenit illis:
statque canum rabie subiectaque terga ferarum
inguinibus truncis uteroque exstante coercet.
Flevit amans Glaucus nimiumque hostiliter usae
viribus herbarum fugit conubia Circes;
Scylla loco mansit cumque est data copia primum,
in Circes odium sociis spoliavit Ulixen;

55*sq haec respexisse videtur Aldhelmus* († *709*), *De metris et enigmatibus ac pedum regulis XCV p 142 Ehwald, cf Aldh v 3* ex quo me dirae fallebant carmina Circae = 58 carmen magico demurmurat ore, *ib v 4sq* quae fontis liquidi maculabat flumina verbis: Femora cum cruribus, suras cum poplite bino Abstulit inmiscens crudelis verba virago = 55*sq*, 64*sq apud nostrum.*

---

52 P(a *a m 2*)r/ta (*i e* Parta *ex* Prata) — re/ferebat ***M*** 54 *hic desinit* τ 55 Nunc dea prediua ***M*** ‖ portentiferisque ς *Hs vulgo olim* 56 hic pressos ***F e***[2] ***g*** ς ω, hic (pr *i r m 2*)ess(os *i r m 2*) ***N***, hic fusis ***M***, hic fusos ***μ h*** ς, hinc fus. ς, huic fusos *Hs vulgo olim*, huc pressos *Merkel*[1] ‖ inquinat effusis; latices (*cf Jhber cl Alt I 1873, 147 Riese*) *Adv cr II 93 Madvig*, inquinat; his fusis *Ehwald* 57 obscur(u *i r m 2*)m ***N*** 58 nouies ***M F e***[2] ω ‖ dea murmurat *ccArgentin et Voss* 59 mediaque — aluo ***e***[2] ς ω *vulgo*, mediaque t. descenderat alvo ***μ***, mediaque t. descend(erat *i r m 2*) aluo ***N***, mediamque t. descendit in (ad ***p***) aluum ***M h p g***, mediamque (tenus *a m 2*) descendit in aluum ***F*** (descendit ad aluum[2]) 60 montris ***F*** 61 et primo *ccGoth et Zwicc* ‖ non credens ***e***[2] ς *vulgo olim* 62 abi/itque ***F***, abicitque ***e***[2], abiitque ***g*** ‖ fugitque ***g*** 63 atthragit ***M*** ‖ quae fugit, a. ora *Schepperus* 66*sq* rabie *Hs*, rabies *A Plan* ω *Jahn* ‖ membra fer. ***g*** ‖ trucis (*corr m 3*) ***F*** ‖ extare ***μ*** ‖ cohaerent ***g*** *ccFrancof et Hamb Hs vulgo olim* ‖ namque canum rabies — cohaerent *Praemet Cruc Crit X Withof*, atque c. rabiem — coercet *Vind p 146 Bothe* 70*sq* cumque e. d. copia, primum in C. *distinx Korn* 71 ulixen ***M μ h*** ς *vulgo*, ulixe(m *ex* n *m 2*) ***N***, ulyxem ***e***[2] ***R***, ulixē ***g***, ulixem ς, Ulyssem *VA*

mox eadem Teucras fuerat mersura carinas,
ni prius in scopulum, qui nunc quoque saxeus exstat,
transformata foret: scopulum quoque navita vitat.
Hunc ubi Troianae remis avidamque Charybdim *Cercopes.*
evicere rates, cum iam prope litus adesset
Ausonium, Libycas vento referuntur ad oras.
excipit Aenean illic animoque domoque
non bene discidium Phrygii latura mariti
Sidonis; inque pyra sacri sub imagine facta
incubuit ferro deceptaque decipit omnes.
Rursus harenosae fugiens nova moenia terrae
ad sedes Erycis fidumque relatus Acesten
sacrificat tumulumque sui genitoris honorat;
quasque rates Iris Iunonia paene cremarat,
solvit et Hippotadae regnum terrasque calenti
sulphure fumantis Acheloiadumque relinquit
Sirenum scopulos, orbataque praeside pinus
Inarimen Prochytenque legit sterilique locatas
colle Pithecusas, habitantum nomine dictas.
quippe deum genitor, fraudem et periuria quondam
Cercopum exosus gentisque admissa dolosae,

72/77 *del Merkel*[2] 72 Moxque ***e***[2] ς 73*sq* Transmutata ***e***[2] ‖ saxum quoque ***e***[2] ***p*** ς ‖ scop. q̄[m] ***N*** ‖ Ni prius in scop. (scopulum quoque n. uitat) Transf. foret, qui nunc qu. saxeus (lacteus *e coni Bothe*) exstat *e cArgentino Bothe* 75 Hanc ubi ς *Hs vulgo olim*, unc ubi ***F*** ‖ Charybdim *Riese*, c(h)ari(y)bdim ***O h μ g*** ς ***A***, carip/im[d2] ***F***, karibdim ***e***[2], c(h)arybdin ς *R vulgo* 76 adesset (*cf in Simmonsii ed p 180 Ellis et quae dixi NJhbb 1893, 638*) *cCanon VII et e coni* (*praef ed*) *Riese*, adessent ***A*** *ω vulgo* 77 Esonium (*corr m 2*) ***N*** 78 Excepit (*corr*) ***e***[2] 79 discidia ***M***, dissidium *ω* ‖ frigii ***M*** 83 sedes eri(y)cis (*cf NJhbb 1894, 797*) ***N F μ h e g***[2] *Ben* ς *VA Jahn*, sedemque eri(y)cis ***M*** ς *R Hs vulgo* ‖ acesten ***M μ h g*** ς *VA*, acestem ***N e***[2] ς *R*, accestem *Ben*, acestē ***F*** 84 sacra facit *in Mscr Diez 1075 Hs* 86 ippodate ***M***, ipodade[t] ***μ***, hippodatę ***F*** ‖ terræque (terras *i mg m*) ***M μ*** ‖ calenti/ (s *eras*) ***N***, calentes ***e***[2] 87 fumantis ***M h*** *Ehwald*, fumantis[e] ***μ***, fumant(es *i r m 2*) ***N***, fumantes ***F e***[2] ς *ω vulgo* ‖ acheloiadumque ς *et ex Naugerii coni Hs vulgo*, acheloidumque ***A*** *Plan ω* ‖ reliquit ***g*** ς 89 Iranimen (*i mg corr μ*) ***M μ***, I(n *i r m 2*)a(r *i r m 2*)imen ***N***, Inarimē ***h***, Inariden ***g*** ‖ procithenque ***M h***, proci/thenque ***N***, prochitenque ***F g***, procitenque ***e***[2], prochytāque *R*, *Προχύτην Plan* ‖ sterelique ***M*** 90 pethecusas ***e***[2] 92 Cercopum ς *A vulgo*, *Κερκώπων Plan*, Cecropum ***M***, cecropes *in* (*Lact*) *argumentis* ***O***, cecoprum ***N***, Cecropidū[d2] ***F*** ς *R*, Cecropidum ***μ***, Cycropidum ***e***[2], Cecropidumque ***h***, Cecropium ***g***

in deforme viros animal mutavit, ut idem
dissimiles homini possent similesque videri,
membraque contraxit naresque a fronte resimas
contudit et rugis peraravit anilibus ora
totaque velatos flaventi corpora villo
misit in has sedes nec non prius abstulit usum
verborum et natae dira in periuria linguae:
posse queri tantum rauco stridore reliquit.

Sibylla. Has ubi praeteriit et Parthenopeia dextra
moenia deseruit, laeva de parte canori
Aeolidae tumulum et loca feta palustribus undis,
litora Cumarum vivacisque antra Sibyllae
intrat et, ad manes veniat per Averna paternos,
orat. at illa diu vultum tellure moratum
erexit tandemque deo furibunda recepto
'magna petis' dixit, 'vir factis maxime, cuius
dextera per ferrum est, pietas spectata per ignes.
pone tamen, Troiane, metum: potiere petitis
Elysiasque domos et regna novissima mundi
me duce cognosces simulacraque cara parentis.
invia virtuti nulla est via!' dixit et auro
fulgentem ramum silva Iunonis Avernae
monstravit iussitque suo divellere trunco.
paruit Aeneas et formidabilis Orci
vidit opes atavosque suos umbramque senilem

---

93 Inde fere(m, *prima virg per ras ex* s) uiros ***M*** ‖ In (de *i r m 2*)for(me *i r m 2*) animal uiros mut. (ut ii *i r m 2*)dem ***N*** 94 Dissimilesque ς ‖ hominis ***R*** 95 aḍ frontem ***F*** ‖ resimas (*cf Nemes III 34*) *ad Solinum p 68 Salmasius,* remissas ***A*** *ω Jahn,* retusas *vel* reuulsas ς 96 contudit ***F N*** e^2 ς *ω*, Contulit (*corr* μ^2) ***M*** *μ* ***h*** ς 97 leuato flauentes ***M***, (uelatos *i r ex corr m 2*) flauentia ***N*** 100 Posce ***N*** ‖ relinquit ς *Hs vulgo olim* 101 parthenopei *μ* 102*sq* laeva—tumulum et *del Merkel*[2] ‖ et *om* ς ‖ *quod si verum est,* verba loca f. p. undis *sunt praemissa appositio ad* litora Cumarum, *ut inde incipiat apodosis* 103 Aeolid(e *i r m 2*) ***N*** ‖ loca foeda *ccGoth et Menardi* ‖ palustribus uluis ς *Hs vulgo olim,* paludibus udis ς 105 *om* *μ*, *i mg* μ^2 ‖ et ad manes veniat *proxime ad* ***M*** *Merkel* ‖ et ad (*sed* a *i r m 2,* d *ex* t *eadem*) manes ***M***, et ut manes (*fort recte, cf III 462*) ***N X*** *ω vulgo olim* ‖ ueniat ***M*** *μ* ***h*** ς *Merkel,* (ade *i r m 2*)at ***N***, adeat ***F*** e^2 ***g*** ς *ω vulgo olim* ‖ p(a *ex corr m 2*)te(r *a m 2*)n(os *a m 2*) ***F*** 106 uultus t. moratos ς *Hs vulgo olim* 109 ferrum est (*cf Hermes XXXIX 34*) ***N*** e^2 *cDresd* ***RA***, est *om cett vulgo* ‖ ignem ς *Bothe* 112 simulaque (*corr m 2*) *μ* 114 in silua (*fort recte*) ***N*** ς 115 deuellere (*corr* ***n***) ***N g*** ς *Hs* 116*sq* formidabilis orco Cernit avos atavosque s. *ap Fabrum ep II 71 Schepperus*

magnanimi Anchisae; didicit quoque iura locorum,
quaeque novis essent adeunda pericula bellis.
inde ferens lassos adverso tramite passus
cum duce Cumaea mollit sermone laborem.
Dumque iter horrendum per opaca crepuscula carpit,
'seu dea tu praesens, seu dis gratissima' dixit,
'numinis instar eris semper mihi, meque fatebor
muneris esse tui, quae me loca mortis adire,
quae loca me visae voluisti evadere mortis.
pro quibus aerias viventi evectus ad auras
templa tibi statuam, tribuam tibi turis honores.'
Respicit hunc vates et suspiratibus haustis
'nec dea sum' dixit, 'nec sacri turis honore
humanum dignare caput, neu nescius erres,
lux aeterna mihi carituraque fine dabatur,
si mea virginitas Phoebo patuisset amanti.
dum tamen hanc sperat, dum praecorrumpere donis
me cupit, „elige" ait, „virgo Cumaea, quid optes:
optatis potiere tuis". ego pulveris hausti
ostendi cumulum: quot haberet corpora pulvis,
tot mihi natales contingere vana rogavi;

---

122 *Ilias Lat 703*: Dumque iter horrendum per . . Carpebant.

---

118 didicitque iura ***M***, did. quae ς, didicitque et *Hs* 120 la(p *ex* s *m 2*)sos
o²
N, lapsus ***F***, lapsos e^2 ς *VA* ‖ aduersos e^2, auerso ς *ω Hs vulgo olim*, aversus *Rappold* ‖ iussos deuexo (*praef*) *Riese* 121 Cum duce Cumaea e^2 ς *ω*
cumarum
vulgo, C. duce cumea ***μ***, C. duce cumarum ***g***, *ἡγουμένης αὐτῷ τῆς Κυμαίας Plan*, Cum dea cumarum ***M F h***, Cum (dea *i r m 2*) cuman// ***N*** ‖ (fa *i r m 2*)llit ***N***, fallit e^2 ς *ω Hs vulgo olim* 123 diis ***M μ*** 125 Munus habere tuum e^2 ς *R*, Mun(; *fort a m 2*) habere (*i r*) tu(um *ex* i *a m 2, ut videtur*) ***N*** 126 me iusse ***h*** 127 uiuenti (*in terris etiamnum moranti, cf 123 Hor c III 5, 2 et II 562 X 239 ex P III 3, 39*) ***M h***, m(eritis *i r m 2*) ***N***, me(rit *i r m 2*)is ***F***, meritis ***μ*** e^2 ***g*** ς *ω vulgo*, vivens *Vollmer* ‖ euectus ***N F*** e^2 ς *RV*, uectus ***M h***, deuectus ***μ***, aduectus ς *V* ‖ in auras ς 128 honores (*cf NJhbb 1893, 615*) *A VA*, honorem ***h*** ς *R vulgo* 129 suspirantibus ***M*** ς, suspira/tibus ***N*** e^2 ‖
v
ausis ***M***, (h *i r m 2*)aus(tis *i r m 2*) ***N***, hastis ***F*** 130 Non dea *cBerol Bothe* 131 ne(u *add* ***h***²) ***O h*** ς 133 Ni (siquidem *sscr m 2*) mea ***M*** ‖ patuisset (pa *i mg adscr*) ***M***, placuisset ***F*** ς 134 percorrumpere (*corr*) ***N*** 135 cymea
u
M μ, cımea ***N***, crinea ***h*** ‖ quod optes (*cf Aen I 76*) ***N F*** (*i mg* e^2) *ccSenat et Zwicc* 137 Ostendi ***M F h μ*** ς *Korn*, Ostend(ens *ex* i) ***N***, Ostendens e^2 ***μ***² ς *ω vulgo* ‖ quod ***M*** 138 u(a *ex corr m 2*)na ***M***, uara *i mg* ***m***

excidit, ut peterem iuvenes quoque protinus annos.
hos tamen ille mihi dabat aeternamque iuventam,
si Venerem paterer: contempto munere Phoebi
innuba permaneo; sed iam felicior aetas
terga dedit, tremuloque gradu venit aegra senectus,
quae patienda diu est (nam iam mihi saecula septem
acta diu): superest, numeros ut pulveris aequem,
ter centum messes, ter centum musta videre.
tempus erit, cum de tanto me corpore parvam
longa dies faciet consumptaque membra senecta
ad minimum redigentur onus: nec amata videbor
nec placuisse deo; Phoebus quoque forsitan ipse
vel non cognoscet vel dilexisse negabit:
usque adeo mutata ferar, nullique videnda,
voce tamen noscar, vocem mihi fata relinquent.'

Achaemenides apud Polyphemum.

Talia convexum per iter memorante Sibylla
sedibus Euboicam Stygiis emergit in urbem
Troius Aeneas sacrisque ex more litatis
litora adit nondum nutricis habentia nomen.

---

146 *Priscianus VI 73* (*cf Probi Frg dubia 133 p LIII ed Aistermann 1910 Bonn*): 'mustŭs' quoque 'musti' excipit Probus, quod tamen mobile videtur, cum veteres et feminino et neutro genere inveniuntur hoc protulisse pro 'novus nova novum' . . Ovidius in XIIII metamorphoseon: 'Ter centum messes, ter centum musta videre' || *Servius in georg II 7*: mustum numero tantum singulari dicimus, sicut vinum, licet Ovidius abusive dixerit 'musta' (*errat enim Thilo, cum haec refert ad am I 15, 11, cf quae sequuntur ap Servium haec*: sed hoc ille plus fecit, quod et 'mustis' [*am I 15, 11*] dixit) || *Schol Bernens ad Verg georg II 7* (*Hagen Jhbb fcl Ph Suppl IV 886*): 'Mustum' numero singulari tantum, ut uinum. licet Ovidius dixit 'musta'.

---

139 Excidit optarem ς *Hs vulgo olim* 141 patere(r *ex* m *m 2*) ***M*** 143 Terga redit ***M*** || ægr(a *i r m 2*) ***M*** 144 est (na *ex corr i r m 2*)m iam ***F*** 145 Acta diu ***M***, Acta (uides *i r m 2*) ***N***, Acta uide ***h***, A. uides ***F μ h e***² ς ***g*** ω *vulgo*, acta adeo *Vollmer* || numero sub pulueris æque ***M*** 146 uidendo ***h*** 147 cum me de tanto *Hs*, cum me tanto de *in Simmonsii ed p 187 Ellis* 148 faciet ***M μ h*** ς *A Jahn*, faciat ***N F e***² ***g*** *RV Hs* || cons. uerba (ł membra *sscr* ***n***) ***O***, consumptaque uerbaque ***F*** || senecta (secuta) ***μ*** 149 redigantur ***e***² ς *R Hs*, redig(a *i r m 2*)ntur ***N***, redientur (g²) ***F*** 151 cognoscet ***M μ h*** ς, agnosse ***N***, agnoscet ***F e***² ***n g*** ς ω *vulgo olim* 154 per (it *i r m 2*)er m/emorante sybilla ***M***, pariter mem. sibilla *RV* 155 euboicam stigiis emergit (emersit ***F μ*** ς *A*) in (ad ***μ***) urbem ***μ X*** ω *vulgo*, euboic(am *ex corr m 2*, euboicis *videtur fuisse*) stigiis (emergit in urbem *i r m 2*, emersus *fuit*) ***N***, euboicis stigiis emersus ab undis (*fort recte, ut sit* sedibus eub. = *in sedes Eub.*) ***M*** 156 e more ς *Hs vulgo olim*

Hic quoque substiterat per taedia longa laborum
Neritius Macareus, comes experientis Ulixei;
desertum quondam, mediis e rupibus Aetnae,
noscit Achaemeniden inprovisoque repertum
vivere miratus 'qui te casusve deusve,
servat, Achaemenide? cur' inquit 'barbara Graium
prora vehit? petitur vestra quae terra carina?'
Talia quaerenti iam non hirsutus amictu,
iam suus et spinis conserto tegmine nullis
fatur Achaemenides: 'iterum Polyphemon et illos
adspiciam fluidos humano sanguine rictus,
hac mihi si potior domus est Ithacique carina,
si minus Aenean veneror genitore nec umquam

---

159 *Priscianus VI 92:* ab 'Ulixeus' quoque nominativo proferunt in 'ei' genetivum . . . Ovidius in XIIII metamorphoseon: 'Neritius [Neritus i^2 *K*, Neretus *B*, Neritus *cett*] Macareus [machareus *AH*, macarius *L*], comes experientis Ulixei'.

---

158 per taedia (*cf 324 her 10, 141*) ***M h g***, post taedia *cett ω vulgo* 159 Neritius ***F*** ς *A vulgo*, Naritius ***O h e***², Nericius ***μ g***, *Νηρίκιος Plan*, Naricius *RV* ‖ mac(a *ex* e *m 2*)reus ***M***, macereus ***N***, machareus ***F h e***² ‖ ulixei (*cf Aen III 513*) ***μ F h*** *Priscianus*, Ulyxei *R*, Ulyssei ς *VA*, ulixis ***e***² ς, ulix(is *i r m 2*) ***N***, ulix(is *ex* e *vel* ei, s *a m 2*) ***M*** 160 mediis e rupibus (*elapsum sc, cf VI 517 VII 836 IX 136 219 XIV 744*) *scripsi cum optimis libris* ‖ mediis erupibus ***M F h μ*** ς *R*, medi(is *i r m 2*) sub r. ***N*** *Ehwald*, med. qui rup. ***e***² ς *Plan Hs vulgo olim*, med. in r. ***g*** ς, med. en r. *Merkel*, med. is r. *Korn* ‖ ethne ***M h g*** ς 161 achemenidē (i *sscr*) ***e***² ‖ inprobisoque ***M*** 162 miratur (*fort recte*) ***M μ*** *ccBersm Dresd et Goth RV* ‖ qui te ***O h*** ς *Hs*, quis te ***F μ e***² *ω Jahn* 163 achamenide ***M*** ‖ gratum (graum *sscr* ***μ***) ***M μ***, grai(um *i r m 2*) ***N*** 164 uehet ***F*** ‖ uestrae — carinae ς *Hs vulgo olim* 165 amictum *in Mscr Diez 1075 Hs* 166 Iam su(u (s *sscr*) *i r m 2*) ***N*** ‖ et setis (ł spinis *sscr m 2*) consert(o *ex* us *m 2*) t. nullis ***N***, et poenis conserto t. uillis ***M***, et penis c. t. uillis (ł spinis conserto t. nullis *sscr m 2*) ***h*** ‖ concreto *vel* consepto *vel* consertus ς ‖ conseptus tegmina nullis *in Mscr Diez 1075 Hs* 167 achamenides ***M*** 168 Auspiciam *R* ‖ fluuidos ***F g*** 169 hac — carina] *sic* ***g*** *ccBersm et Vratisl Jahn* ‖ Haec mihi ni (si *alii*) pot(c)ior (patior, o *sscr*, ***μ***) domus est ithacique carina ***F μ*** ς *ω*, *εἰ μὴ βελτίων ἥδε μοι διατριβὴ καὶ τῆς Ὀδυσσέως νεώς Plan*, Hec mihi ne paciar domus est itachique c. ***h***, Hęc m. ni potior d. e. itaci atque c. ***e***² ς, Haec michi ne pa(t *ex corr*)iar d. est ithacique c. ***M***, Hec (*ex corr*, Ha *fuit*) michi (s *ex* n *m 2*)i p. d. e. ithacique c. ***N***, Hac mihi si p. d. e. Ithac(a)eque c. *cPar duo libri ap Bersmannum et e coni Naugerius Hs vulgo*, Hac mihi si p. d. e. Ithacaea c. *coni Hs* ‖ *receptam lectionem sic interpretor cum Jahnio 'si domus mea et carina Ithaci (i e Ulixis, cf XIII 98) potior est hac carinā'* 170 ęneam ***e***² ς *R*

esse satis potero, praestem licet omnia, gratus.
quod loquor et spiro caelumque et sidera solis
respicio, possimne ingratus et inpius esse?
ille dedit, quod non anima haec Cyclopis in ora
venit, et, ut iam nunc lumen vitale relinquam,
aut tumulo aut certe non illa condar in alvo.
quid mihi tunc animi (nisi si timor abstulit omnem
sensum animumque) fuit, cum vos petere alta relictus
aequora conspexi? volui inclamare, sed hosti
prodere me timui: vestrae quoque clamor Ulixis
paene rati nocuit. vidi, cum monte revolsum
inmanem scopulum medias permisit in undas;
vidi iterum, veluti tormenti viribus acta,
vasta Giganteo iaculantem saxa lacerto
et, ne deprimeret fluctus ventusve carinam,
pertimui, iam me non esse oblitus in illa.
ut vero fuga vos a certa morte reduxit,

171*sq* prestet ***M*** ‖ licet (quet *sscr m 2*) ***M*** ‖ gratus, quod loquor . . respicio . possimne *sq distinx Vollmer* 172 coelum et sita (*i e immota, fixa*) sidera solis *Bothe* ‖ lumina solis e^2 ς *ω*, sid. caeli *HAKoch* 173 Aspicio e^2 ς *Gierig*, Suspicio *Burm* ‖ possumne *μ* ***N*** e^2 ς ‖ impius (*cf 170*) ***O***, immemor ***X*** *ω vulgo* ‖ possimne i. et inmemor esse *in parenth pos et verba* quod loquor et spiro — respicio *ad* ille dedit *rettulit Plan et item Hs* 174 de(d *ex corr m 2*)it ***F*** 175 iam nunc lumen ***M F*** ς *R Merkel*, lumen iam non e^2, iam non lum. ***μ h g***, iam (non *ex* nunc *m 2*) lum. ***N***, lum. iam nunc ς *VA Hs* ‖ uitamque *R* 176 Aut tum. ***N*** ς *R vulgo*, at (v *sscr*) tum. e^2, Vt tum. ***M X*** *VA* ‖ non ulla e^2 ‖ al(u *ex* b)o *μ* ‖ illam c. in aluum *Hs* 177*sq* nisi (siquidem²) si timor ***M***, nisi (si² quod³) tim. ***N***, nisi quod tim. *vel* nisi non tim. *vel* nisi tim. ς ‖ omnē(m *a m 2*) ***M*** ‖ nisi — fuit *om p* 178 fu(gat *ex* it *m 2*) ***N*** ‖ relict(u *i r m 2*)s ***N*** 179 prospexi (con *sscr* h^2) ***h*** ς *Hs vulgo olim* ‖ uolui clamare ς 180 me metui ς ‖ u(rē *i r m 2*) quoque ***N***, ūr/ quoque ***F***, uestri (ł cum²) qu. e^2 ς 181 uidi cum ***N μ h*** e^2 ς *ω*, uidi um ***F***, uidi iam ***M h R*** ‖ cum (a *add m 2*) monte ***N***, cum a monte e^2 ***p*** ‖ reuols(um *ex* o *m 2*) ***N***, reuulso (*sed cf Pr S G 1887, 20*) ***M*** *cStrozzan Hs vulgo*, resiulsum (*sic*) *μ*, reuulsum ***X*** *ω Jahn* 182/183 *om* ***O***, *i l n* 182 med. quem misit ***h***, m. emisit *cVoss*, med. praemisit *cZwicc* 183/246 *exstant in* ***τ*** 184 gigante(ā *ex* o *m 2*) i. s. lacert(um *ex* o *m 2*) ***M*** 185 Et (me *virgula del m 2*) (de *a m 2*)primeret ***N*** ‖ deprimerent *cMed Bothe* ‖ fluctus uentusue ***M*** *Korn*, fluctus(ue *i r m 2*)/ lapisue (*sed* lap *ex corr*, is *i r m 2*; *quid fuerit non dignosco*) ***N***, fluctus lapisue ***h***, fluctus(ue *eras*) lapisue *μ*, fluctusue lapisue (*fort recte*) ***τ F*** e^2 ***g*** ς *Plan ω vulgo*, fluctusve ictusve *Riese*, fluctus iactusve *Merkel*² 186 esse *i r n* 187 uos a certa (*probavit coll V 29 Hs*) ***M μ h*** *Korn*, uos (ab *add m 2*) acerua ***N***, uos ab acerba ***F τ*** μ^2 e^2 ς *ω vulgo* ‖ morte re(mouit *i r m 2*) ***N***, m. mouit *R*, m. remouit

ille quidem totam gemebundus obambulat Aetnam
praetemptatque manu silvas et luminis orbus
rupibus incursat foedataque bracchia tabo
in mare protendens gentem exsecratur Achivam
atque ait: „o si quis referat mihi casus Ulixem
aut aliquem e sociis, in quem mea saeviat ira,
viscera cuius edam, cuius viventia dextra
membra mea laniem, cuius mihi sanguis inundet
guttur et elisi trepident sub dentibus artus:
quam nullum aut leve sit damnum mihi lucis ademptae!“
haec et plura ferox; me luridus occupat horror
spectantem vultus etiamnum caede madentes
crudelesque manus et inanem luminis orbem
membraque et humano concretam sanguine barbam.
mors erat ante oculos, minimum tamen ipsa doloris:
et iam prensurum, iam nunc mea viscera rebar
in sua mersurum, mentique haerebat imago
temporis illius, quo vidi bina meorum
ter quater adfligi sociorum corpora terrae,
cum super ipse iacens hirsuti more leonis

---

e^2 ς *Hs vulgo olim*, m. redemit ς ‖ ab certa m. diremit *coni Hs* 188 gemibundus *τ* ***F***, fremebundus *cSprotii Hs vulgo olim*, tremebundus *ccFrancof et Hamb* ‖ tota g. ob. (a)et(h)na ***F*** e^2 ς ‖ ethnam *i r infra lin* *μ*, Aetnen *Bothe* 189 Praetentatque *vel* Pertentatque ς 190 phedataque ***N***, sedataque *τ* ‖ bachia ***F*** 191 praetendens *μ* ***h*** ς *R*, pṛetendens (*sic*) ***M*** 192 ulixem ***M F*** e^2 ς *Riese*, ulyssem ς *VA*, ulixē ***h***, ulixe(m *ex* n *m 2*) ***N***, ulixen *μ τ g* ς *vulgo* 193 (ex *add m 2*) sociis ***N***, ex soc. ς ‖ in quo (*cf IV 547*) ***F*** e^2 *g* ς *Bothe* ‖ seuia cura *τ* 194*sq* cuius uiuentia — laniem *om* ***O h***, *i l* ***n*** 195 sanguine *cAmbr Bothe* ‖ inuidet ***h*** 196 guttura *g* ‖ crepitent *cBas et e coni* (*cf XV 527*) *in Mscr Diez 1075 Hs* 197 Quam nullum (quātū *i mg m*) ***M*** *μ* e^2 ς *ω vulgo*, Aut (ł quam *sscr m 2*) nullum ***N***, Quo (pro ut *sscr τ*) nullum ***F*** *τ* ***h*** ‖ adeptae *τ* 198 occ. error ς 198 201 199 200 ***h*** 199 etiam num ***M*** *μ* ***h*** ς *A Hs vulgo*, etiam nunc ***F*** *τ* e^2 *g*, etiamnu(nc *ex corr m 2*) ***N*** ‖ madent(e *i r m 2*)s ***N*** 199 201 200 e^2 ς, *quo probato* mentaque et humano *ap Fabrum ep II 71 Schepperus* 200 Credelesque *μ* ‖ orbum ***M*** ‖ et lumen luminis orbum *Housman* 200 202 201 ***O*** 202 *om* (*i mg m 2*) *μ* ‖ Mors erat ante ciclops animum tamen ***M*** ‖ minimum est ***F***, minimumque habet *g* ‖ ipsa doloris ***M F h*** *τ* $μ^2$ *g* ς *VA*, illa malorum e^2 ***n*** ς *vulgo*, *τὸ τῶν κακῶν ἐλάχιστον ἦν Plan* ‖ ante (oculos mi *i r m 2*)nimum tamen (illa malorum *i r m 2*) ***N*** ‖ Occupat atque calor prorsus mea: reliquit: (membra *add m 3*) *supra 202 i mg* $μ^2$ 203 Vidi et prensurum (*corr*) *g* ‖ pressurum ***F N*** *τ* ς, pransurum ς ‖ iam num *R*, iamiam e^2 ς *vulgo* 205 uidi uiua e^2 ς 206 affigi ***M*** *μ* 207/212 *del Merkel*[2] 207 Cum su[per²] *τ*, Quae super ς *Hs vulgo olim*, Dum super *V* ‖ ipsa ***F*** *g*

visceraque et carnes cumque albis ossa medullis
semanimesque artus avidam condebat in alvum.
me tremor invasit: stabam sine sanguine maestus
mandentemque videns eiectantemque cruentas
ore dapes et frusta mero glomerata vomentem
talia fingebam misero mihi fata parari
perque dies multos latitans omnemque tremescens
ad strepitum mortemque timens cupidusque moriri
glande famem pellens et mixta frondibus herba
solus, inops, exspes, leto poenaeque relictus
hanc procul adspexi longo post tempore navem
oravique fugam gestu ad litusque cucurri —
et movi: Graiumque ratis Troiana recepit!
tu quoque pande tuos, comitum gratissime, casus
et ducis et turbae, quae tecum est credita ponto.'

Macareus. Ulixes et Circe.

Aeolon ille refert Tusco regnare profundo,
Aeolon Hippotaden, cohibentem carcere ventos;
quos bovis inclusos tergo, memorabile munus,
Dulichium sumpsisse ducem flatuque secundo
lucibus isse novem et terram adspexisse petitam;
proxima post nonam cum sese Aurora moveret,

---

208 cumque albis ***M X*** *ω*, oblisisque (*corr m 2*) ***N***, cumque ipsis ς, collisis-
uel tus
que *Hs*, contusisque *Burm* 209 Semianimesque ***A*** *ω vulgo* ‖ armis ***μ***, armis ***M*** ‖ cau/am (d *eras*) cond. ***M*** 211 Madentemque (*corr* ***n***) ***O*** ‖ Mandentesque uides ***τ*** ‖ eructantemque *Hs* ‖ cruentis ***τ*** 212 frusta ***μ*** e^2 ς *RA*, frustra ***N F τ***, frust/a (r *eras*) ***M h*** ‖ uouentem ***μ***, uolentem ***h*** 214/217 *del Merkel*[2] 214 latitans multos ς ‖ tremescens (*cf VII 205 637*) *scripsi*, tremensque ***M***, trem(isscens *i r m 2*) ***N***, (t *add m 2*)rem(i *ex* e *m 2*)scens ***F***, tremiscens ***μ τ h*** e^2 ***g*** ς *ω vulgo* 215 mortisque timens *cBas Bothe* ‖ cupidusque moriri ***F h*** ς *ω vulgo*, cupiensque
ri
moriri e^2 ς, cupidusque morique ***M***, cupidusque morique (iri *i mg m 2*) ***μ***, c. morūque ***τ***, cupiensque mor(a *ex* i *fort m 1*, ri *i r m 2*) ***N***, *θανεῖν ἐφιέμενος καὶ τῷ τοῦ θανεῖν αὖθις φόβῳ Plan* ‖ cupidusque mori mortisque timore ***g*** *cGoth Canon VII*, mortemque timens mortisque timore *inde* (*cf Simmons ed p 193*) *Ellis*
r
216 famen ***M*** 217 exspes ***h*** ς *vulgo*, expes ***M***, expes ***μ***, expers (ł exspes *sscr* e^2) ***N F τ*** e^2 ς 218 Haud procul ς *Hs vulgo olim* ‖ nauī ***F***, nauim ς *R* 219 gestu e^2 ***n*** ς *ω vulgo*, gemitu (*quo probato versum post 219 excidisse putat Vollmer*) ***O F μ τ h g*** ς, nutu *unus Heinsianus* 220 gratumque ***M μ*** 221 fidissime *cBas* 222 dulcis et ***τ*** ‖ turme *R* ‖ tecum credita ponto est *Hs vulgo olim* 223 ipse refert ***F τ*** ς 224 *om* ***O***, *i mg* ***n*** ‖ hypotaden ***n***, ypotaden ***h***, hyppodatē e^2, hẏppodatem ***F*** 225 Quos *ex corr* (Qui *fuit*) ***N*** ‖ Quo bouis inclusum ***M*** 227 terra(m *ex* s) e^2 228 nouam (*corr i mg m 2*) ***μ***

invidia socios praedaeque cupidine victos
esse ratos aurum, dempsisse ligamina ventis;
cum quibus isse retro, per quas modo venerat undas,
Aeoliique ratem portus repetisse tyranni.
'Inde Lami veterem Laestrygonis' inquit 'in urbem
venimus. Antiphates terra regnabat in illa.
missus ad hunc ego sum, numero comitante duorum,
vixque fuga quaesita salus comitique mihique:
tertius e nobis Laestrygonis inpia tinxit
ora cruore suo. fugientibus instat et agmen
concitat Antiphates. coeunt et saxa trabesque
coniciunt merguntque viros merguntque carinas.
una tamen, quae nos ipsumque vehebat Ulixen,
effugit. amissa sociorum parte dolentes
multaque conquesti terris adlabimur illis,
quas procul hinc cernis (procul hinc, mihi crede, videnda
insula, visa mihi!), tuque o iustissime Troum,

---

229 Inuidiæ *M*, Inuidie/ *h* ‖ praedaeve *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ captos e^2 ς *R Jahn*, ductos *ccMed et Voss Hs vulgo olim* 230 esse; ratos *distinx Ehwald*
repetit
231 ipse (isse F^2) *F N* ‖ cum (quibus *om*) ipse (retro *ex* rato) per quas *τ* ‖ uenerit *coll I 703 Hs* 232 ratem et *μ O* ‖ tetigisse *cMed*, tenuisse *cMoreti*
e
233 *sic* e^2 ς *Ben Plan ω vulgo* ‖ Inde lami ueteris letam lestrigonis urbem *μ*, uacat et in iani ueterem lestrigonis inquit in urbem *i mg* μ^2, et in̄ iani ueterem leti cognoscimus urbem · Inpius antiphates terra regnabat in illa *i mg inferiore* μ^3, Inde lami ueteris lętā (lęti *τ*, latam *h*) cognoscimus urbem *τ F h g*, Inde (lamii *i r ex corr m 2)* ueter(e *ex* i)m lestri(gonis inquit in *i r m 2)* urbem *N*, Inde imas ueterū lætā cogn. urbem *M*, Inde limas ueterem laeti cogn. urbem *c Vratisl* 233 *sq* urbem Impius ant. *g* ‖ Venimus et ant. *h* 236 (A *ex* U *m 2*)bsque fuga *M* 237 a nobis *M h* 238 Or(a *ex* e *m 2*) *M* 239 in saxa *M ccMed et Moreti* 240 Conitiunt *M*, Coniciunt (ł Continuant *i mg*) e^2, Continuant *cHamb Hs vulgo olim*, Concutiunt ς ‖ mergunt(que *add m 2*) *M* 241 Prora tamen *cMed*, Prima tamen *Bothe* ‖ ulixen *M F* ς, ulixe(m *ex* n *m 2*) *N*, ulyssen ς, Ulyxem *R*, ulixem e^2 *h* ς, ulyssem ς *VA* 242 Fugit et am. *cBersm*, E fugit am. *F* 243 perpessi *cGoth*, praequesti (*coll IV 251*) *Hs* ‖ illabimur ς ‖ adl. istis (ł illis *i mg m 2*) *F* 244 *sq* procul hinc mihi cr. videnda] *sic A ω vulgo* ‖ tibi crede ς ‖ (uidendum *i r m 2*, da est *i mg m 3*) *N*, uidendum e^2, uiuendum *τ*, uidend(am *m 1*, as *m 2*, a *m 3*) *F* ‖ uidenda est *p* ς ‖ procul hinc tibi (cerne) uidenda est (*coll VIII 590*) *Hs vulgo olim*, procul haec tibi [proc. hinc tibi, crede, vid. *ipse tamen edidit*], crede, vid. *Bothe*, procul est, mihi cr. vid. *Merkel*, procul haec, mihi crede, vid. *Zingerle* ‖ hinc mihi cr.—tuque (*245*) *del Korn* 245 Ins(u *ex* i *m 2*)la *M* ‖ troium *τ F*, teucrum ς

nate dea (neque enim finito Marte vocandus
hostis es, Aenea), moneo, fuge litora Circes!
nos quoque Circaeo religata in litore pinu
Antiphatae memores inmansuetique Cyclopis
ire negabamus vel tecta ignota subire:
sorte sumus lecti, sors me fidumque Politen
Eurylochumque simul nimiique Elpenora vini
bisque novem socios Circaea ad moenia misit.
quae simul attigimus stetimusque in limine tecti,
mille lupi mixtique lupis ursique leaeque
occursu fecere metum, sed nulla timenda
nullaque erat nostro factura in corpore vulnus.
quin etiam blandas movere per aera caudas
nostraque adulantes comitant vestigia, donec
excipiunt famulae perque atria marmore tecta
ad dominam ducunt: pulchro sedet illa recessu
sollemni solio pallamque induta nitentem
insuper aurato circumvelatur amictu.
Nereides nymphaeque simul, quae vellera motis
nulla trahunt digitis nec fila sequentia ducunt:
gramina disponunt sparsosque sine ordine flores
secernunt calathis variasque coloribus herbas;

---

246 *post hunc verum desinit* **τ** ‖ nec enim *ccBersm et Goth* 248 cyrceo ***M F*** 250*sq* uel tecta ***M μ h***, (se *i r m 2*)t tecta ***N***, nec tecta ***F g p*** ς, et tecta ***e***² ***g*** ς ω *vulgo*, sed tecta ς, aut tecta ς ‖ uel tecta—lecti *del Gronov* ‖ negabamus, sed t. i. subire sorte s. l. *distinx Merkel* ‖ negabamus, tecta et non nota *Axt* 251 polytem ***e***², polyten ς *Hs* ‖ elpenora ς *Plan VA*, elphenora ***μ*** ς, alphenora ***A R*** ‖ nimiique—uini (*cf NJhbb 1894, 797*) ***e***² ς ω *Hs*, ni(p *partim eras*, m *sscr m 3*)ii—uini ***F***, nimiique—uini/ (s *eras*) ***μ***, nimi(i *i r*)que—bin(i *i r m 2*) ***N*** [v²], nimiumque—uini ***h*** *cThuan*, nimioque—binos ***M*** [v̄²], nimiumque—vino *Merkel*², nimioque—vino *Ehwald* 254 att. stetimusque in ***X*** ω *vulgo* [ł stetimus²] ‖ att. simul atque in ***M***, attig. fumusque (*sic*) in ***μ***, att. venimusque in ***N***, att. primoque in ς ‖ limin(e *ex* a *m 2*) ***N*** 255 lupae *Rappold* ‖ mixtique l. ursique ***A*** ω *Korn*, mixti lupis ursique ***F***, mixtaeque l. ursaeque ς *Hs vulgo* 258 per atria *cBersm* [ł marmore²] 259 Nosque alludentes ς 260 murice ***N*** 261 dicunt ***μ*** 262 Sollem(p)ni ***O F μ h*** ς ***V*** *Riese*, sublimi ***n e***² ς ***R*** *Jahn*, sublimis ς *Burm* ‖ solemni in solio *Hs* ‖ pallaque i. nitente ***g*** ‖ inducta ς 265 trahant—ducant *Hs* 267 c(a *ex* o *m 2*)lathis ***M*** ‖ uarias(que *om*) ***h***, uariisque ς, variantque *ap Fabrum II ep 71 Schepperus*

ipsa, quod hae faciunt, opus exigit, ipsa, quis usus
quove sit in folio, quae sit concordia mixtis,
novit et advertens pensas examinat herbas.
haec ubi nos vidit, dicta acceptaque salute
diffudit vultus et reddidit omina voce.
nec mora, misceri tosti iubet hordea grani
mellaque vimque meri cum lacte coagula passo,
quique sub hac lateant furtim dulcedine, sucos
adicit. accipimus sacra data pocula dextra.
quae simul arenti sitientes hausimus ore
et tetigit summos virga dea dira capillos,
(et pudet et referam!) saetis horrescere coepi
nec iam posse loqui, pro verbis edere raucum
murmur et in terram toto procumbere vultu
osque meum sensi pando occallescere rostro,
colla tumere toris, et, qua modo pocula parte
sumpta mihi fuerant, illa vestigia feci,
cumque eadem passis (tantum medicamina possunt!)
claudor hara, solumque suis caruisse figura
vidimus Eurylochum: solus data pocula fugit.
quae nisi vitasset, pecoris pars una manerem
nunc quoque saetigeri, nec tantae cladis ab illo
certior ad Circen ultor venisset Ulixes.
pacifer huic dederat florem Cyllenius album,

---

268 *om* ***M*** ‖ hę(c *partim eras*) ***F*** ‖ quid usus ς 269 Quoque ***μ*** ***e***^{2} ς *R vulgo olim*, Quo(q : *i r*) ***N*** 270 auertens ***N*** ‖ pensa/s (n *eras*) ***N***, prensas ς 272/307 *om* ***M*** 272 omina uoce (*cf Hermes XXXIX 60*) ***N*** ς ‖ $\bar{\text{omia}}^{2}$ (*sed* a *i r m 2*) uoce ***N***, omnia (omina *corr* ***F***^{2}) uocis (nocis *V*) ***F*** *V*, omina uocis ***μ*** ***h*** ***e***^{2} ***g*** *R*, *φωνὰς αἰσίους Plan*, omnia uotis ς *A Hs vulgo olim*, omina uotis ς *Baumg-Crusius* 274 Mellaque iuncta mero *c Voss* ‖ meri et cum ς *Hs vulgo olim* ‖ coag(u *i r m 2*)la ***N*** 276 Addidit ς ‖ arripimus *Hs* 277 scicientes ***μ*** 278 virga summos *A* ‖ de(a di *i r m 2*)ra ***N***, dea saeua ς 279 ut pudeat, referam *vel* heu pudet, at ref. *Bothe* 280 loqui ***M*** ***μ*** ***e***^{2} ς *Plan R vulgo*, queri (ł loqui *sscr* ***n***) ***N*** ***F*** ***h*** ς *VA* ‖ reddere (*cf Simmons ed p XXXI*) *c Canon VII* 281 in terra ***h*** ς ‖ prono proc. *Hs* 282 pando hoc callescere ***N*** ‖ durescere *vel* concrescere *vel* callescere *vel* coalescere ς 284 figi *vel* ferri *vel* flecti *Hs* 286 Claudor hara solumque suis c. ***F*** ***h*** ς *Hs vulgo*, Cl. $\overset{\text{in antra}^2}{\text{ara}}$ solumque suis c. ***μ***, Cl. in hara suis solum c. *R*, Cl. in antra suis solum c. (*sed* ntra suis *i r* ***n***) ***N*** ***e***^{2} ς *VA* 287 euricolum ***F***, eurilocum ς ‖ pocula vitat *Hs* 288 par (*corr*) una ***μ*** ‖ manerem *ex Gruteri coniectura Burm vulgo*, fuisset ς, maneret ***A*** ***ω*** 289 ni (*corr*) tantae ***N*** 290 cyrce(n *ex* m) ***e***^{2} ‖ ultro ***F***

moly vocant superi, nigra radice tenetur;
tutus eo monitisque simul caelestibus intrat
ille domum Circes et ad insidiosa vocatus
pocula conantem virga mulcere capillos
reppulit et stricto pavidam deterruit ense.
inde fides dextraeque datae, thalamoque receptus
coniugii dotem sociorum corpora poscit.
spargimur ignotae sucis melioribus herbae
percutimurque caput conversae verbere virgae,
verbaque dicuntur dictis contraria verbis.
quo magis illa canit, magis hoc tellure levati
erigimur, saetaeque cadunt, bifidosque relinquit
rima pedes, redeunt umeri et subiecta lacertis
bracchia sunt: flentem flentes amplectimur ipsi
haeremusque ducis collo nec verba locuti
ulla priora sumus quam nos testantia gratos.
annua nos illic tenuit mora, multaque praesens
tempore tam longo vidi, multa auribus hausi,
hoc quoque cum multis, quod clam mihi rettulit una
quattuor e famulis ad talia sacra paratis.
cum duce namque meo Circe dum sola moratur,
illa mihi niveo factum de marmore signum
ostendit iuvenale gerens in vertice picum,
aede sacra positum multisque insigne coronis.
Quis foret et quare sacra coleretur in aede,

---

292 Moly ***e***² ς *Plan A vulgo*, Moli (molle *inde corr* ***n***) ***N F μ*** ς *R*, Molli ***h*** *V*, thmoli ***g*** ‖ uacant ***μ*** 296 pauefactam terruit *cVatic* ‖ perterruit *vel* conterruit ς 297 Hinc fide(s *i r*, ei *eras videtur*) ***N*** 298 dotes ς 299 ignotae (vel innocuae *i mg*) ***μ***, innocuae ς *Hs vulgo olim* 300 percutiturque ***e***² *Merkel* ‖ uerb. caudae *cJun* 302 illa *add* ***μ***² ‖ h(ac *i r m 2*) ***N***, hac ς 303 bif(i *ex* o *m 2*)dosque ***F*** ‖ reliquit ***h g*** ς 304 redeuntque ς *R* ‖ et *om* ς, *del Hs vulgo olim* ‖ subiuncta *ed Vincent 1555* 305 bracchia. tum flentem *Hs* ‖ ampl. ipsi ***e***² *Merkel*, ampl. ill(um *i r m 2*) ***N***, ampl. illum ***h*** ς *Hs vulgo olim*, ampl. ill(is *ex* um *m 3*) ***F***, a. ipsum ***g***, complectimur illum ς *VA*, complectitur (*sic*) ill(um *ex* os *vel* is) ***μ***, ampl. illis *cBerol et Vratisl Bothe*, ampl. ulnis ς 308 nnua nos ***F*** ‖ uitaque ***O*** 309 multa/ ***M*** 310 multis quodam mihi ς ‖ un(a *i r m 2*) ***N*** 314 Ostendit ***M μ h g*** ς *Hs vulgo*, Ostendens ***N F e***² ς *ω* ‖ iuuenale ***M μ h***, iuuen(i *ex* a *m 2*)le ***N F***, iuuenile ***e***² ***g*** ς *ω vulgo olim* ‖ ferens ς ‖ picum ***e***² ς (*i r* ***n***) *VA vulgo*, piccum *R*, pinum ***μ g***, saxum (ł picum *i mg m 2*) ***h***, (sax *i r m 2*)um ***F*** ł picum *sscr* ***F***³, saxi ***M*** [uel picum] 315 multis(que *om* ***p***, *add* ***n***) ***N p*** 315 314 *post Ciofanum Hs* 316 Quid foret ς ‖ celebretur ς ‖ ȩde *om* (*add m 2*) ***F***

cur hanc ferret avem, quaerenti et scire volenti
„accipe“ ait, „Macareu, dominaeque potentia quae sit
hinc quoque disce meae: tu dictis adice mentem!
„Picus in Ausoniis, proles Saturnia, terris *Picus et*
rex fuit, utilium bello studiosus equorum; *Canens.*
forma viro, quam cernis, erat: licet ipse decorem
adspicias fictaque probes ab imagine veram.
par animus formae; nec adhuc spectasse per annos
quinquennem poterat Graia quater Elide pugnam.
ille suos dryadas Latiis in montibus ortas
verterat in vultus, illum fontana petebant
numina naiades, quas Albula, quasque Numici,
quas Anienis aquae cursuque brevissimus Almo
Narve tulit praeceps et opacae Farfarus umbrae

328*sq Priscianus VI 16*: ʻAnioʼ etiam ʻAnienisʼ — quod antiqui secundum analogiam ʻAnienʼ nominativum proferebant . . . Ovidius: quaque [*sic R,* quoque
o
BGLK| Numici Aut Anienis aquae cursuque brevissimus Almo [alma *R*]ʼ.

330 *Servius in Aen VII 715:* Fabarim autem quem dicit etiam ipse per Sabinos transit et Farfarus dicitur: . . Ovidius ʻet amoenae Farfarus umbrae [unde *F*]ʼ.

---

318 Acci(pe *i r m 3,* ait *s l ab eadem*) ***h*** ‖ machareu ***F h*** ‖ domin(i *ex* ę *m 2*)que ***F*** 319 Huic qu. ***h*** ‖ meis tu dictis *cThuan* 322 sed et ipse *cBersm* ‖ colorem (ł decorem *sscr* ***n***) ***N g*** ς 323 formamque prob. ς ‖ sub imagine ς ‖ uer(ū *ex* am *i r*) ***M***, uerum *cBersmanni et e coni Ehwald* 324 adh(anc *i r m 2*) ***M***, adh(uc *i r m 2*) ***N*** ‖ per annos *cBersm et i mg cBas ed Gryph Hs vulgo,* tot annos ***A*** *ω, τοὺς ἴσους ἐνιαυτούς Plan,* tot annis *Vollmer* 325 Quinquennis *cFrancof* ‖ poteram *vel* poterant ς, poteras ς *A* ‖ Graia quater Elide *Excerpta Hercul Hs vulgo,* graia quater ædere ***M***, graia (quater e *i r m 2*)dere ***N***, graia quater edere ***F μ h g*** ς ***RV***, gr. quater ledere *Ben,* pugna quater edere
nel am
graia ***e***^{2} ‖ pugnam *cFrancof Hs vulgo,* pugna ***μ***, pugna ***A*** *ω* ‖ Graias quater edere pugnam ς *Farnabius,* Graiam quater edere pugnam *Bersmannus,* sacram quater Elide pugnam *Capoferreus* ‖ Gratus erat cunctis et munere dignus amoris *post 325 ccZwicc et Leid* 326 dryades *RV*, lat(c;iis ***F e***^{2} ***g*** ς *ω vulgo,* latis ***M μ h*** ς 327 f(u *i r m 2*)rti(u *partim i r m 2*)a ***M*** ‖ montana colebant ς 328 quasque alb. *cBonon* ‖ albua (*corr m 2*) ***F*** ‖ quaque num. *Prisciani codd* 329 Quasque an. *fort recte cBon Hs vulgo olim,* Aut an. *Priscianus Bothe* ‖ anionis ***g*** ‖ cursuque ***N X*** *ω vulgo,* cursusque (*cf ad V 267*) ***μ M***, cursumque *Hs* ‖ almo ***μ*** ς *A vulgo,* al/o (m *eras videtur*) ***M***, albo ***N X*** *RV* 330 Narue (*item* ***N h e***^{2}) t. pr. et opacae f. umbrae ***F μ*** ς *R Korn* ‖ Narque *fort recte*
uelox^{2}
cBersm Plan Hs, Narne ***M*** ‖ praeceps ***M*** ‖ et amoenae *e Servio Hs vulgo olim* ‖ opace parius umbræ ***M***, op. (farfarus *i r m 2*) un(de *i r m 2,* m *dignoscitur*)

quaeque colunt Scythicae stagnum nemorale Dianae
finitimosque lacus; spretis tamen omnibus unam
ille colit nymphen, quam quondam in colle Palati
dicitur Ionio peperisse Venilia Iano.
haec ubi nubilibus primum maturuit annis,
praeposito cunctis Laurenti tradita Pico est,
rara quidem facie, sed rarior arte canendi,
unde Canens dicta est: silvas et saxa movere
et mulcere feras et flumina longa morari
ore suo volucresque vagas retinere solebat.
Quae dum feminea modulatur carmina voce,
exierat tecto Laurentes Picus in agros
indigenas fixurus apros tergumque premebat
acris equi laevaque hastilia bina ferebat
poeniceam fulvo chlamydem contractus ab auro.
Venerat in silvas et filia Solis easdem,
utque novas legeret fecundis collibus herbas
nomine dicta suo Circaea reliquerat arva.
quae simul ac iuvenem virgultis abdita vidit,
obstipuit: cecidere manu, quas legerat, herbae,

N ‖ farfacus **F**, farfasus **h** ‖ umbrae **O** *μ* **F** **h** ς *R*, undę **e**² **n** **g** ς *VA vulgo* ‖ *ὁ τὸ ὕδωρ κατάσκιος Φάρφαρος Plan* 331 regnum (*corr* **F**²) nem. **F** *ccBernegg et Par Hs vulgo olim* ‖ nemor(al *ex corr m 2*)e **F** 333 Ille fouet ς *Hs vulgo olim* ‖ nymphen **M** *μ* **F** **h** ς *Hs*, ny(i)mpham **N** **e**² **g** ς ω ‖ palanti **e**² 334 ionio **N** **F** **h** ς *Merkel*², hionio **M**, ancipiti (i. bifronti *sscr* **e**²) **n** *μ* **e**² ς *Plan* ω *vulgo*, aonio *ccGronov et Junianus*, Inoo *Hs*, innocuo *Merkel*², Italico (*praef ed*²) *Riese*, Ausonio *Rappold* ‖ uen(i *ex* a *per ras*)lia **M**, uen(il *i r m 2*)ia **N**, *Βενιλία Plan* 337 clara — clarior *vel* grata — gratior ς ‖ facies set **N**, facies et **g** ‖ quidem (facie *i r m 2*)/et rarior **F** 338 mouer? (*ultima litt legi non potest*) **h** 339 flum. magna **g**, flum. prona *Housman* 341 flexanima *Hs* 342 tectis *ad Hor epod 5, 28 citat Bentley* ‖ Laurentis *RV* 344 A/cris **M** ‖ gerebat **e**² ς *R*, regebat ς, tenebat *unus Heinsianus* 345 Poeniceam *ccDresd et Goth Hs vulgo*, Ph(o)eniceam **M** **F** *μ* **e**² **g** ς *VA*, Phoenicea **h**, P(he *i r m 2*)niceam **N**, Pheniciam *R*, Puniceam *Mitscherlich* ‖ clamidē **F** *μ* **h**, clamidem **O** **e**² ‖ comprensus **e**² ς ω *Jahn*, contectus **g** ς, suspensus *unus Heinsii*, compressus *vel* concinctus *vel* contortus *vel* contactus ς, contextus *vel* conspersus *vel* conuexus *Hs*, constrictus *epist I 69 Salmasius* 348 Non edicta **h** ‖ rel. arua (ł antra *i mg* **e**² **n**) **N** **e**² ς, rel antra ς *R* ‖ *τὸ Κερκαῖον ἄντρον Plan* 349 a(b *ex* d *m 2*)dita **N** ‖ abd. cernit *cZwicc* 350 Obstipuit **M** *μ* *Merkel*², Obst(u *ex* i *m 2*)puit **N**, Obstupuit **X** ω *vulgo* ‖ cec. sinu ς *Hs vulgo olim* ‖ herbæ **M** **h** ς *R*, herb(e *ex corr*) **N**, herbae$^{\text{uel bas}}$ *μ*, herbas (*fort recte, cf Hermes XXXIX 45*) **F** **e**² **g** ς *VA Jahn*

flammaque per totas visa est errare medullas.
ut primum valido mentem conlegit ab aestu,
quid cuperet, fassura fuit: ne posset adire,
cursus equi fecit circumfususque satelles.
„non" ait „effugies, vento rapiare licebit,
si modo me novi, si non evanuit omnis
herbarum virtus et non mea carmina fallunt."
dixit et effigiem nullo cum corpore falsi
finxit apri praeterque oculos transcurrere regis
iussit et in densum trabibus nemus ire videri,
plurima qua silva est et equo loca pervia non sunt.
haud mora: continuo praedae petit inscius umbram
Picus equique celer spumantia terga relinquit
spemque sequens vanam silva pedes errat in alta.
concipit illa preces et verba precantia dixit
ignotosque deos ignoto carmine adorat,
quo solet et niveae vultum confundere Lunae
et patrio capiti bibulas subtexere nubes.
tum quoque cantato densetur carmine caelum,
et nebulas exhalat humus, caecisque vagantur
limitibus comites, et abest custodia regis.
nacta locum tempusque „per, o, tua lumina" dixit,
„quae mea ceperunt, perque hanc, pulcherrime, formam
quae facit, ut supplex tibi sim dea, consule nostris

351 torrere *vel* ardere ς 353 Quod cup. e^2 ‖ possit *N* 355 Non ait *M μ h* e^2 ς *Merkel,* Non(tamen *i r m 2) N,* Non tamen *F g* ς ω *vulgo olim* 357 et non mea c. (*cf XI 84*) *M Korn,* (me *i r*) n(ec *ex corr m 2*) mea c. *N,* et non (mea *om,* me mea *s l m 2*) c. *h,* nec mea c. *μ,* nec me mea c. *F* e^2 ς ω *vulgo,* et me mea c. ς, si non mea c. *Riese*[2] 359 Fincxit *M* ‖ transcurre *μ* ‖ tr. (reg *i r m 2*)is *N,* tr. uisus *M h,* tr. Pici (*praef ed*) *Riese* 360 Esset et in *M,* Fecit et in ς ‖ trabibus iubet ire *F,* trabibus ne uideri *h* ‖ ire uidetur *g* ς, i. uideres ς ‖ iussit; et in densum rapidus n. i. uideri *Schepperus,* iussit. in horrendum tr. n. i. uidetur *Burm* 361 Plenum qua *M* 362 Hau(d *ex* t *m 2) F* ‖ umbras *M* ς *R* 363 fumantia ς *Hs* ‖ reliquit *F R* 365 illa *om* (*add m 3*) *h* ‖ praeces *ex corr* (praeceps *fuit*) *μ* ‖ uerba uenefica e^2 ς *Plan R Hs vulgo olim* ‖ ducit *vel* dixit ς 367 sol. inniuee̥ u. confunde^{re} *M* ‖ deducere lun. ς 369 Tunc quoque *cGoth* ω ‖ canta(to *i r m n*) *O* ‖ densetur *F h* ς *Hs,* desertū (uel densetur *sscr μ*) *M μ,* densetur (*ex corr,* desertur *fort fuit*) *N,* densatur e^2 *g* ς ω ‖ (car *i r m 2*)mine *N* 370 exalat *O F μ Riese* ‖ cætisque *M* 371 ut *cUrbin et i r n* ‖ regi *h* ς *Naugerius vulgo olim* ‖ comites. ut abest c. regi, nacta *distinx Baumg-Crusius* 372 per ouia *h* 373 perquæ *M* 374 s(i *ex* u *per ras*)m *M*

ignibus et socerum, qui pervidet omnia, Solem
accipe nec durus Titanida despice Circen!'"
  Dixerat. ille ferox ipsamque precesque relinquit
et „quaecumque es'" ait, „non sum tuus: altera captum
me tenet et teneat per longum, conprecor, aevum!
nec Venere externa socialia foedera laedam,
dum mihi Ianigenam servabunt fata Canentem!'"
saepe retemptatis precibus Titania frustra
„non inpune feres, neque'" ait „reddere Canenti,
laesaque quid faciat, quid amans, quid femina, disces
rebus'" ait, „sed amans et laesa et femina Circe!'"
  Tum bis ad occasum, bis se convertit ad ortus,
ter iuvenem baculo tetigit, tria carmina dixit.
ille fugit, sed se solito velocius ipse
currere miratur: pennas in corpore vidit,
seque novam subito Latiis accedere silvis
indignatus avem duro fera robora rostro
figit et iratus longis dat vulnera ramis.
purpureum chlamydis pennae traxere colorem,
fibula quod fuerat vestemque momorderat aurum,
pluma fit, et fulvo cervix praecingitur auro,
nec quicquam antiquum Pico nisi nomina restant.

375/438 *exstant in* ***τ*** **375** prouidet ς, praeuidet ς *ω* **376** Aspice nec *A* ‖ respice e^2, respue *Hs* ‖ cyrcem e^2 **377** relinquit ***M μ h*** ς *R*, reli/quit ***N***, reliquit ***τ F*** ς, repellit e^2 ς *Plan vulgo olim* **378** s(i *ex* u *per ras*)m ***M*** **379** deprecor *cBersm* ‖ longum, di precor, a. *in Mscr Diez 1072 Hs* **380** foed. rumpam (*cf her 4, 17*) ς *Hs* **381** Ianigenam ***N h*** e^2 ς *Plan RV*, lanigeram ***M***, lani//genam (ɫ lanigenam *sscr*) ***μ***, lanigenam ***τ*** ς, (i *ex* l *m 2*)anigenam ***F***, gaiugenam *cBerol 270, 4* ‖ fa/ta (c *eras*) ***M*** **382** reptatis (*corr m 2*) ***N***, receptatis *cCantabr*, retempta/tis e^2 ‖ frusta (r *sscr*) ***M*** **383** neque enim *ccGronov et Moreti Hs vulgo olim*, neque iam *Rh Mus LVI 364 Helm* **384/385** *del Merkel*^{2} **384** faciam ***M*** ‖ amans (quid *add m 2*) fem. ***N***, amans et fem. *R* ‖ disceụs ***h***, disce e^2 **385** *del Korn, def versum l c 363 Helm* ‖ et laesa et fem. ***N F*** e^2 ***g*** ς *VA Hs vulgo olim*, lesa est et fem. ***h***, est laesa et fem. ***M μ*** *R* ‖ circe ***A*** *R Hs*, circe est ς *VA* **386** occasum ***O μ h*** ς *ω*, occasus (*sed cf Hermes XXXIX 36*) ***F τ*** e^2 ***g*** ς *Merkel* ‖ ortum ς *V Hs vulgo olim* ‖ tum ter — ter se *in Mscr Diez 1075 Hs* **388** fugit sese sol. *cVoss Hs* **389** miratus e^2 ς *Hs vulgo olim*, miratu(s *ex* r *m 2*) ***N*** **390** subit(o *i r m 2*) ***N*** ‖ latiis ***h*** ς *R*, laciis ***F***, latis *cett* ς *VA* ‖ ascendere ***M μ h***, a(c *ex corr m 2*)cedere ***N*** **391** Indignatur ***F***, Indignat ***h*** ‖ d(i *ex* u *per ras*)ro ***N***, diro e^2 ς **393** clamidis ***M F τ*** ‖ p(e *ex* i)nnae ***N*** **394** F(i *ex* a *per ras*)bula ***M*** ‖ aurem (v *sscr*) e^2 ‖ vestisque m. oram *Vind p 149 Bothe* **396** antiquum ***μ τ X***, antiqu(ū *ex corr*, o *fort fuit*) ***M***, antiquo ***N*** ς, anticum *cBerol 270. 4*, anti-

Interea comites, clamato saepe per agros
nequiquam Pico nullaque in parte reperto,
inveniunt Circen (nam iam tenuaverat auras
passaque erat nebulas ventis ac sole recludi)
criminibusque premunt veris regemque reposcunt
vimque ferunt saevisque parant incessere telis.
illa nocens spargit virus sucosque veneni
et Noctem noctisque deos Ereboque chaoque
convocat et longis Hecaten ululatibus orat:
exsiluere loco (dictu mirabile) silvae,
ingemuitque solum, vicinaque palluit arbor,
sparsaque sanguineis maduerunt pabula guttis,
et lapides visi mugitus edere raucos,
et latrare canes et humus serpentibus atris
squalere et tenues animae volitare videntur.
attonitum monstris vulgus pavet: illa paventis
ora venenata tetigit mirantia virga,
cuius ab attactu variarum monstra ferarum
in iuvenes veniunt: nulli sua mansit imago.
Sparserat occiduus Tartessia litora Phoebus,

---

404 *sq Priscianus VI 88*: Graeca, quae apud Graecos in *os* desinentia mutant o in u, secundae sunt declinationis ... Ovidius in XIIII metamorphoseon: 'Et Noctem Noctisque deos Ereboque Chaoque Convocat', id est 'ab Erebo' et 'a Chao'.

---

qui *cBerol Hs* ‖ *οὐδ' ὁτιοῦν τῶν ἀρχαίων Plan* ‖ non(*partim eras* ***M***) nisi ***M μ*** ‖ restant ***O F μ τ h*** ς *R*, restat e^2 ***g*** ς *VA vulgo* **397** (I *om*)ntea ***F*** **398** Nequicquam ***h*** ‖ nec in ulla *unus Heinsianus* ‖ recepto ς **399** cyrcē e^2 ‖ umbras ς **400** et sole ***τ*** e^2 ***g*** ς ‖ recludi ***M μ h g*** *R*, recl/udi (a *eras*) ***F***, reclaudi ***τ***, resolui e^2 ς (*i r* ***N***) *VA Hs vulgo olim*, remitti ς **401** Criminibus (que *om* ***τ***, *add* e^3) ***τ*** e^2 ‖ regeque ***τ*** **404** herebumque chaosque (*ex Aen IV 510*) e^2 *ccGoth et Zwicc Lindemann*, erebonque chaonque ς ‖ noctis noctemque d. erebumque chaoque *cBerol* **405** et magnis e^2 ς, et magicis *Hs* ‖ heca(te *i r m 2*)n ***N*** **406** Exiliere e^2 ς ‖ dictu(m *eras*) ***N*** **407** arbos ς *Hs vulgo olim* **408** rubuerunt pab. e^2 ***p*** ς *VA Jahn* ‖ gramina guttis ς **409** reddere ς **411** uol. uidentur ***A*** *ω Burm*, uol. silentum (*sed cf fast II 565 V 483*) ***n*** e^2 ς *vulgo* **412** Attonitus *R* ‖ monstri *Hs* ‖ pauentis (uel tum *sscr* ***μ***) ***M μ*** *cBonon Merkel*², pauent(um *ex* is *m 2*) ***N***, clientum ς, pauentum ***X*** *ω vulgo* **414** adtactu (t *sscr* ***F***²) ***N F***, a(t *ex* c *m 2*)tactu ***M*** **416** Sparserat ***A*** *R Merkel*, Presserat ***F***² e^2 ς *VA vulgo olim*, raserat *Hs* ‖ Tartessia *Farnabius*, traphesia (car *sscr* ***μ***, ł thessalia *sscr* ***n***) ***A***, tarphesia ***p***, cartesia *vel* thephesia *vel* cephesia *vel* carthesia *vel* carchesia ς, Theresia *R*, tarseia *V*, tarthesia *A*, Carteia *vel* Tarpessia *vel* Carpesia *Hs* ‖ *τοῖς Τευψαίοις αἰγιαλοῖς ἐπιπίπτει Plan*

et frustra coniunx oculis animoque Canentis
exspectatus erat: famuli populusque per omnes
discurrunt silvas atque obvia lumina portant;
nec satis est nymphae flere et lacerare capillos
et dare plangorem (facit haec tamen omnia) seque
proripit ac Latios errat vesana per agros.
sex illam noctes, totidem redeuntia solis
lumina viderunt inopem somnique cibique
per iuga, per valles, qua fors ducebat, euntem.
ultimus adspexit Thybris luctuque viaque
fessam et iam longa ponentem corpora ripa.
illic cum lacrimis ipso modulata dolore
verba sono tenui maerens fundebat, ut olim
carmina iam moriens canit exequialia cygnus;
luctibus extremis teneras liquefacta medullas
tabuit inque leves paulatim evanuit auras,
fama tamen signata loco est, quem rite Canentem
nomine de nymphae veteres dixere Camenae."
Talia multa mihi longum narrata per annum

429*sq Lact Plac Comm in Stat Theb V 341:* Ouidius 'Verba sono tenui — exsequialia cygnus'.

418 Expectandus *g* ‖ populique ς *R* 420 nec fas est *Rh Mus XXXXIV 559 Marx, sed cf NJhbb 1893, 616* 421 *parenth ibidem posui* ‖ fac. haec tamen ***F h e***² ***τ ω***, fac. haec (tamen *s l m 2*) omnia ***μ***, fac. et tamen ***O*** *et i mg* ***μ*** ‖ omnia: sese *ex Plan et cMed Hs vulgo olim* 422 Pror. et ***e***² ς ***R*** ‖ latios ς *Hs vulgo*, latos ***A ω*** ‖ *τὸ πλάτος τῶν ἀγρῶν Plan* 423 radiantia *in Mscr Diez 1075 Hs* 425 colles ς, calles *Hs* ‖ sors ***g*** ς ***ω*** 426*sq* tibris ***M*** ς, *Θύμβρις Plan* ‖ aspexi(t *eras*) fessa(m *eras*) ***τ*** ‖ ui(a *i r m 2*)que ***N*** ‖ adspexit fessam luct. uiaque Ti(y)bris ***F e***² ς ***ω*** *Hs vulgo olim* 427 *obelo not Merkel*² ‖ Fessam et iam longa (*i e longinqua, cf III 538*) ***M μ h*** *Merkel*², Tibris et in gelida ***τ F e***² ς ***ω*** *Hs vulgo olim*, Fessa^q; et (in gelida *i r m 2*) longa (*sic*) ***N*** ‖ rip(a *ex* e) ***μ*** 428 illi cum lacrimis *Bothe* ‖ cum lacrimis mixto *Withof* ‖ ipso(s *a m 2*) mod. dolore(s *a m 2*) ***N***, ipsos mod. dolores ς ***ω***, spissos mod. dolores *Hs*, ipso modulante dolore *Burm* 431 extremis teneras (*cf Cat 64, 130 am III 10, 27*) *scripsi* ‖ extremis (mum *sscr* ***μ***²) ***M μ***, extremum ***τ F h g*** ς *vulgo* ‖ Fletibus extremis *Hs* ‖ tener(a *i r m 2*)s ***N***, teneras ***e***² ς ***R***, tenues ***M μ F τ h g*** ς *VA vulgo* 432 le(u *ex* b *per ras*)es ***M*** 433 Fama ***μ*** (uel forma²), Forma (*corr m 2*) ***h*** ‖ est (quē *per ras ex* quæ *m 2*) ***M***, est qu(e *ex* a *m 2*)m ***N*** 434 camenae ***M*** ς *Hs vulgo*, c(oloni *i r m 2*) ***N***, coloni ***μ τ X ω***, colonae *Vollmer* ‖ *οἱ τῶν οἰκητόρων παλαιγενέστεροι Plan* 435*sq* alia multa ***F*** ‖ longum mutata per euum Multaque sunt ***M h*** *cHamb*, longum n(arr *i r m 2*)ata per a(nnum *i r m 2*)

visaque sunt. resides et desuetudine tardi
rursus inire fretum, rursus dare vela iubemur,
ancipitesque vias et iter Titania vastum
dixerat et saevi restare pericula ponti:
pertimui, fateor, nactusque hoc litus adhaesi.'
Finierat Macareus, urnaque Aeneia nutrix
condita marmoreo tumulo breve carmen habebat:
HIC · ME · CAIETAM · NOTAE · PIETATIS · ALVMNVS
EREPTAM · ARGOLICO · QVO · DEBVIT · IGNE · CREMAVIT ·
solvitur herboso religatus ab aggere funis,
et procul insidias infamataeque relinquunt
tecta deae lucosque petunt, ubi nubilus umbra
in mare cum flava prorumpit Thybris harena;
Faunigenaeque domo potitur nataque Latini,
non sine Marte tamen: bellum cum gente feroci
suscipitur, pactaque furit pro coniuge Turnus.
concurrit Latio Tyrrhenia tota, diuque
ardua sollicitis victoria quaeritur armis.
Auget uterque suas externo robore vires,
et multi Rutulos, multi Troiana tuentur
castra. neque Aeneas Euandri ad moenia frustra,
at Venulus frustra profugi Diomedis ad urbem

Diomedis socii. Oleaster.

Multaque sunt ***N*** ‖ narr. per annum] *sic μ τ X ω vulgo* ‖ *si verum est illud* mutata per aevum, *fort lacuna post 435 statuenda* **436** Uisaque ***μ e*²** ***g*** ς ω, Multaque (ł uisa *sscr* ***n***) ***O τ h***, (Visa *i r m 2*)que ***F***, Miraque *cBernegg* ‖ r(e *ex* i *m 2*)sides ***M***, reside(s *ex corr m 2, iuxta est ras*) ***N*** ‖ et de consuetudine ***e*²** **438** *hic desinit* ***τ*** **440** Pert. (flamn *virg del*) fateor ***M*** ‖ na/ctusque ***N*** **441** machareus ***F g*** ‖ unaque (*corr* ***N***) ***O μ h*** ‖ aenia (e *sscr*) ***h*** **442** marmoreo *scripsi cum* ***A*** *ω Plan*, marmorea (*sed cf her 7, 194 fast III 547 Anth L 414, 1 Riese*) *ex cDresd et duobus suis Hs vulgo* **443** cagetam (*corr μ*) ***M μ***, gaietam (*corr m 2*) ***N***, caietem ς, Caieten *Hs vulgo olim* ‖ magnae p. ***N*** **444** Argolico ereptam *cBerol Hs vulgo olim* **445** rel. (lito *i r*)re funis ***M*** ‖ ab a(g *i r m 2*)ere ***N*** **446** relinqunt ***F g*** **447** nubibus ***M*** ‖ imber (ł umbra² *sscr*) ***N*** **448** fulva (*ex corr* ***n***) ***F e*² *g p*** ‖ mare conuulsa *cBas* **450** Nec sine *cVat* **451** pacataque (ał rapta *i mg m 2*) ***M*** **452** Occurrit ς ‖ tyrrenthia ***h*** **454** ext. milite ς **455** ritulos (v *sscr*) ***h*** **456** nec aen. ***e*²** ‖ euandri ad limina ***e*²** ς *Hs vulgo ante Riesium* ‖ ad *om* ς ‖ Euandria limina *coni Hs* **457** Et (ł at *sscr* ***m***) ***O***, Sed (*vel* Et) ς ‖ ut Ven. *coni Hs* ‖ uenelus ***N g*** ‖ uen. frustra prof. ***μ X VA*** *Jahn*, uen. magnam prof. (*cf Aen VIII 9 XI 226*) ***M*** ς ***R*** *Hs vulgo olim*, uen. frustra magni ς ‖ *ὁ δὲ Βένουλος πρὸς τὰ τοῦ μεγάλου Διομήδους τείχη μάτην ἀφίκετο Plan* ‖ ad arces ***e*²** ς *Jahn*

venerat: ille quidem sub Iapyge maxima Dauno
moenia condiderat dotaliaque arva tenebat.
sed Venulus Turni postquam mandata peregit,
auxilium petiit, vires Aetolius heros
excusat: nec se aut soceri committere pugnae
velle sui populos, aut quos e gente suorum
armet, habere ullos, 'neve haec commenta putetis,
admonitu quamquam luctus renoventur amari,
perpetiar memorare tamen. postquam alta cremata est
Ilion et Danaas paverunt Pergama dextras
Naryciusque heros, a virgine virgine rapta,
quam meruit poenam solus, digessit in omnes,
spargimur et ventis inimica per aequora rapti
fulmina, noctem, imbres, iram caelique marisque
perpetimur Danai cumulumque Capherea cladis;
neve morer referens tristis ex ordine casus:

---

458 ıapie *N*, iapige *M* ς 460 u^{v2}enelus *N* 461 Auxilium petiit (*cf I 45sq XV 346sq*) *A RA*, Auxilium petit *V*, Aux. et petiit *p*, Auxiliumque petit *μ* ς *Hs vulgo* ‖ & olius *M*, eolius *μ*, emptolius *N*, eholius *h*, etholius *i mg μ* 462 aut *om* e^2 ς, *del Hs vulgo olim* ‖ com. bello ς 463 suis (s *alterum eras N*) *O μ* ‖ populis *M* ‖ nec (aut *sscr n*) quos *N* e^2 ς *Hs vulgo olim* 464 habere ullos *μ N X ω Jahn*, hab. uiros ς *Hs vulgo*, hab. uir//os (r *per ras ex corr*) *M* 465 Admonitū *M* ‖ luctus renouentur amari (*cf NJhbb 1894, 649*) e^2 ς *Plan ω Jahn*, remouentur luctus amari *N*, renouētur (ł ri²) luctus amarus *μ*, renouetur luctus amaro *F* ς, remou(n)etur l. amaro *g*, luctus renouantur amaro ς *Hs vulgo olim*, renouetur luctus amarus *M h Riese* 466 post alta *h* ‖ memorare, inquit, postquam *Capoferreus* 467 Ilion (*cf ad VII 224 et Hor epod 14, 14*) *A RA Hs*, Ilios *μ* ς *Plan V Bach vulgo* ‖ pauerunt. perg. dextras (*cf VII 808*) *scripsi cum M F* ς, pauerunt (patuerunt *g*) p. flammas *μ h* e^2 *g* ς *Plan ω vulgo*, dana(a *i r m 2*)s pa/uerunt perg. (flammas *i r m 2*) *N*, danais patuerunt p. dextris (*i mg m*) *cSulmon*, pauerunt Perg. Diras *Merkel*², Danais iacuerunt Perg. dextris (ł na) *Ph Anz VIII 492 Nick* 468 Naryciusque *Hs vulgo*, Nariciusque *M* ς, Nericiusque *μ*, Neritiusque *g*, Nericiusque ς, Naritiusque ς *VA*, *Νηρίκιος Plan* ‖ a templo uirg. rapta ς, a Pallade virgine rapta *Hs* 469 solus poenam *cBersmanni Hs vulgo olim* ‖ d(i *i r m 2*)gessit *N*, disiecit ς 470 uecti (ł rapti *sscr F*) *F* ς, *cf 8* 471 Fulgura e^2 ς ‖ noctem hiemes *cTwisden* 472 famulumque *M h*, (c *i r m 2*)umulumque *N* ‖ capherea *M F μ ccGoth et Vratisl Ehwald*, caph(a *ex* e)rea *h*, caph(e *ex corr*)rea *N*, capharea e^2 *g* ς *Ben ω vulgo* ‖ caph. uobis *M* ‖ cladis *om N h*, *add* (*i r n*) h^2 473 referens *μ* ς *VA vulgo*, refere(n *ex* m)s *N*, referam (*cf VII 520*) *M F h* e^2 ς *R* ‖ tristis (e²) *N*, tristes *cett ω vulgo*

Graecia tum potuit Priamo quoque flenda videri!
me tamen armiferae servatum cura Minervae
fluctibus eripuit, patriis sed rursus ab agris
pellor, et antiquo memores de vulnere poenas
exigit alma Venus, tantosque per alta labores
aequora sustinui, tantos terrestribus armis,
ut mihi felices sint illi saepe vocati,
quos communis hiems inportunusque Caphereus
mersit aquis, vellemque horum pars una fuissem.
ultima iam passi comites belloque fretoque
deficiunt finemque rogant erroris, at Acmon
fervidus ingenio, tum vero et cladibus asper,
„quid superest, quod iam patientia nostra recuset
ferre, viri?“ dixit; „quid habet Cytherea, quod ultra
(velle puta!) faciat? nam dum peiora timentur,
est locus in vulnus: sors autem ubi pessima rerum,
sub pedibus timor est securaque summa malorum.
audiat ipsa licet et, quod facit, oderit omnes
sub Diomede viros, odium tamen illius omnes
spernimus, et magno stat magna potentia nobis!“

---

474 tunc pot. *cBersm Jahn* 475 armigerae ς 476 et rursus ς ‖ agris **O μ h** ς ω *vulgo*, argis (*cf I 601*) **F** e^2 **g** ς (*i mg* **μ**) *Jahn*, aruis ς, aris ς *Bothe* 480 sunt **M** 481 importunisque *ccBarberin et Langerm Hs* ‖ caphereus **O h μ** *Plan Ehwald*, caphareus **F** e^2 **g** ς ω *vulgo* 482 vellemque chori *unus Heinsii* ‖ fuissem **M F h μ** ς ω *vulgo*, fuisse **N** e^2 **g** ς 483 tellure fretoque *Schepperus* 484 erroris **n** ς *ccCanon* (*cf ed p 214 Simmons*) *Plan VA vulgo*, terroris **A** *R* ‖ acmon (agamon *inde* **n**) **N** ς *Plan Hs vulgo* (*item in argum L* **O**), agmon **A** ω 485 et *add* h^2 ‖ et talibus **M** 485 488 486 487 492 489/491 493 **O** 485 488 486 487 491/493 489 490 **h** 487 491/493 488 489 490 494 **g** 486 nostra (*cf 493*) **N g** ς *VA*, uestra *cett R vulgo* ‖ recus(e *ex* a *m 2*)t **F** 487 cythereia **N**, citharea **F** ‖ quid ultra **M h** *RV* 488 p. faueant **M**, p. faciet// **N**, p. faciet ς *R* 489 Est locus in vulnus (*cf VII 613*) *Merkel*[2], Est l. inuultu' (*' i r*, ū *fort fuit*) **M**, Est l. in uu/to **N**, Est l. in uoto (uota *sscr* **μ**, uoto *prob Vollmer, ut sensus sit 'res est in eo ut voveatur'*) **F μ h** e^2 **p** ς ω, Est in uota locus ς *Hs vulgo olim*, ἐστὶν ἔτι χώρα τοῦ εὔξασθαι *Plan*, Est l. in votum *temptavi* ‖ sors **F** aut e^2 *R*, sors aut (aut *fuit*) **N**, sors ast *cBerol* ‖ pess. rerum **M** ς *Hs*, pessima est rerum **h**, pess. regum est **μ**, pess. rerum est **N F** e^2 ς ω ‖ at sors ubi p. r. est *Bothe* ‖ *cf ex P II 2, 31 Martialis VII, 47, 5* 491 licet quam quod f. **h** *cGoth et Hamb*, licet quin quod f. *cBernegg*, licet licet ut facit ς *Hs vulgo olim*, licet vel quod f. *Merkel*[1] 492 uiroc **M** ‖ omn(is *i r*, s *a m 2*) **M**, omne *Hs* 493 Spernimus et magno stat m. p. nobis (*cf fast IV 885*) **A** ω *vulgo* ‖ et paruo ς *Gierig*, et damno *cCanon VII et*

Talibus iratam Venerem Pleuronius Acmon
instimulat verbis stimulisque resuscitat iram.
dicta placent paucis: numeri maioris amici
Acmona corripimus; cui respondere volenti
vox pariter vocisque via est tenuata, comaeque
in plumas abeunt, plumis nova colla teguntur
pectoraque et tergum, maiores bracchia pennas
accipiunt, cubitusque levis sinuatur in alas.
magna pedis digitos pars occupat, oraque cornu
indurata rigent finemque in acumine ponunt.
hunc Lycus, hunc Idas et cum Rexenore Nycteus,
hunc miratur Abas: et dum mirantur, eandem
accipiunt faciem, numerusque ex agmine maior
subvolat et remos plausis circumvolat alis:
si volucrum quae sit dubiarum forma, requiris,
ut non cygnorum, sic albis proxima cygnis.
vix equidem has sedes et Iapygis arida Dauni
arva gener teneo minima cum parte meorum.'

---

varia lectio in cLeid ‖ haut magno *in Simmons ed p 215 Ellis,* heu magno *Vollmer* ‖ stet *cDresd* ‖ stat tanta potentia ς ‖ *μεγάλας ἡμῖν ζημίας ἡ μεγάλη ταύτης δύναμις αἰτία γενέσθω Plan* ‖ et magno stat magniloquentia nobis *Merkel* **494** iratam *N X ω Jahn,* iratum *M,* inuitam *ex uno suorum Hs vulgo olim,* invictam *Bach,* inritans *ad Lucan I 327 Bentley Merkel* ‖ pleronius *N,* ple$\overset{v^2}{n}$onius *F,* pleunorius e^2 *g,* pleunonius *μ* ‖ acmon *N* ς *Plan,* (aegm *i r m 2*)on *F,* agmon (g *ex* c *n*) *M μ h* e^2 *g* ς *ω* **495** stimulisque (*cf I 244 VIII 474*) *M F μ h g* ς *V,* (ueterem *i r m 2*)que *N,* ueteremque e^2 ς *RV vulgo* **496** numer(o *i r m 2*) *M* **497** Acmona *N h* ς *Plan vulgo,* Agmona *M μ* e^2 *g* ς *ω* ‖ paranti *cMed et Urbin Hs vulgo olim* **499** habeunt *M* ‖ plumis (quoque/ *i r m 2*) colla *N,* plum. quoque e^2 *g* ς *ω* **500** maiores (*sed virgula del m 2*) br. *N* **501** cubitusque l. sinuatur (*cf Hermes XXXIX 34*) *F h ccGoth et Vratisl, idem videtur fuisse in O* ‖ cubit$\overset{///}{i}$/que (i *alterum per ras ex* u) — sinua$\overset{n^2}{t}$ur *M,* cubitique — sinua$\overset{n^2}{t}$ur *N,* cubitique — sinuantur e^2 ς *ω* ‖ leuis *μ,* leues μ^2 *cett vulgo* ‖ curuatur *μ,* curuantur e^2 *p* ς *cBerol 270. 4,* tenuantur ς *VA* **502** pedis *A ω,* pedum e^2 ς *vulgo* **503** fineque *h* **504** licus *M,* lidus *g* ‖ lidas e^2 ‖ rexenore *h,* renore *M,* rhexenore *μ Merkel,* rhenore *N,* rethenore *F* e^2 *g,* rectore μ^2, rhetenore ς *Hs vulgo olim,* rhethenore ς *ω, σὺν τῷ Πειθήνορι Plan* ‖ nycteus e^2 ς *Plan A,* nicteus *N F* ς *V,* niteus *M μ h,* Nitheus *R* **505** Hunc mirantur *ccFrancof et Vat Hs vulgo olim* **506** Traxerunt faciem ς *Bothe* ‖ formam ς ‖ (a *i r*)gmine *M* **507** Scuolat ς, Euolat *in Mscr Diez 1072 Hs* ‖ circumsonat *cPal Hs vulgo olim* ‖ *cf Hor sat II 1, 58* **508** dubiarum *A ω Ehwald,* subitarum ς *Hs vulgo* **509** sic albis (aliis, *sed corr, μ*) *F μ* e^2 ς *VA* ‖ cignorum est albis sed pr. c. *h,* cignorum sit auis sed pr. cigni/ (s *eras*) *M,* cygnorum s(ed *i r m 2*) habebis (sic albis *sscr m 2*) pr. cignis *N* **510** ardua ς ‖ fauni *M μ,* (dau *i r m 2*)ni *N*

Hactenus Oenides. Venulus Calydonia regna
Peucetiosque sinus Messapiaque arva relinquit.
in quibus antra videt, quae multa nubila silva
et levibus † cannis manantia semicaper Pan
nunc tenet, at quodam tenuerunt tempore nymphae.
Apulus has illa pastor regione fugatas
terruit et primo subita formidine movit,
mox, ubi mens rediit et contempsere sequentem,
ad numerum motis pedibus duxere choreas;
inprobat has pastor saltuque imitatus agresti
addidit obscaenis convicia rustica dictis,
nec prius os tacuit, quam guttura condidit arbor:
arbore enim sucoque licet cognoscere mores;
quippe notam linguae bacis oleaster amaris
exhibet: asperitas verborum cessit in illas.

Aeneae naves. Ardea.

Hinc ubi legati rediere negata ferentes
arma Aetola sibi, Rutuli sine viribus illis
bella instructa gerunt, multumque ab utraque cruoris
parte datur; fert ecce avidas in pinea Turnus

---

512 Actenus ***F*** ‖ uen^{v}elus ***M***, ucnelus ***e***^{2} 513 Peucetiosque ***M μ h*** *VA Plan Hs*, Plauceiosque ***F g***, Plucetiosque ***e***^{2}, Plucetyosque ***N***, Pleuroniosque ς, Pluteciosque *R*, Puteolosque *Regius et mg ed Gryphii* ‖ Melapiaque *A* ‖ reliquit *g* ς 515 514 ***N h*** 514/515 *i r* ***F*** 514 uident q^{ue2} (q *i e* qui *fuit, sed virg eras*) ***M*** 515 cannis ***O μ h g*** ς *Merkel*^{2}, gutis ***e***^{2}, guttis ***F*** ς ω *vulgo olim*, iuncis *vel* tofis ς ‖ manantia (*sed* nt *i r n*) ***A*** ω ‖ stagnis manantia *Hs*, cannis nutantia *Merkel*^{2}, c. latitantia *Korn*, c. variantia *journ of ph XII 1883, 75 Ellis* ‖ semina p pan ***M***, semica p pan ***h*** 516 atque quodam ***μ*** ‖ quondam ς 517 Appulus hac nymphas pastor regione *Hs* ‖ fugat^{a2}os ***h***, uocatas *Bothe* 518 subit^{a}o ***h*** 519 ubi nunc red. ***M h***, ubi m(e *ex corr m 2*)n(s *i r m 2*) red. ***N*** 521 *sq* Appulus has culpat ς ‖ saltumque im. agrestem ***M μ*** ‖ imitatur ς ‖ agreste (*corr*) ***h*** ‖ Addit et *cThuan* ‖ improbus has p. saltuque imitatur agresti Addit et obsc. *Hs* 522 obstenis (*corr m 2*) ***F*** 523 os tacuit (*cf XI 326*) ***M h*** *cVrat Merkel*^{2}, ob/ticuit ***N***, opticuit ***F***, obticut^{cuit} (*omnia a m 2*) ***μ***, obticuit ***e***^{2} ς ω *vulgo olim* 524 Arbore enim (*cf Hermes XXXIX 61*) ***M μ*** *Hs*, arbor enim ***N*** ς *R Bothe*, arbor enim est ***μ F e***^{2} ς *VA Jahn vulgo*, arbore iam *vel* arb. adhuc *Hs* ‖ que *om* ***e***^{2} ‖ liceat ***e***^{2}, liquet ***M μ h*** ‖ arbor e. est: suco liceat *Merkel*^{2}, umor inest sucoque licet *Withof* 525 *sq* succis ol. *cGoth* ‖ cessit in illa ***M***, c. in illis ***e***^{2} ς *R*, mansit in illis *ccMed et Moreti* ‖ foliis ol.—in illa *Polle* 527 inc ubi ***F*** 528 rutili ***N*** ‖ (u *ex* i *m 2*)llis ***O***, ullis ***e***^{2} *cBerol* 529 bella instructa ***μ M F h*** ς *R Hs*, bella inf(a *i r m 2*)ust(a *i r m 2*) ***N***, b. infausta ***e***^{2} ***p g*** ς *VA Jahn*, b. infesta ς, *δυστυχῆ πόλεμον Plan* 530 datum ***F*** ‖ pin(e *i r m 2*)a ***N***

texta faces, ignesque timent, quibus unda pepercit.
iamque picem et ceras alimentaque cetera flammae
Mulciber urebat perque altum ad carbasa malum
ibat, et incurvae fumabant transtra carinae:
cum memor has pinus Idaeo vertice caesas
sancta deum genetrix tinnitibus aera pulsi
aeris et inflati conplevit murmure buxi
perque leves domitis invecta leonibus auras
'inrita sacrilega iactas incendia dextra,
Turne!' ait. 'eripiam, nec me patiente cremabit
ignis edax nemorum partes et membra meorum.'
intonuit dicente dea, tonitrumque secuti
cum saliente graves ceciderunt grandine nimbi,
aeraque et tumidum subitis concursibus aequor
Astraei turbant et eunt in proelia fratres.
e quibus alma parens unius viribus usa
stuppea praerupit Phrygiae retinacula puppis
fertque rates pronas medioque sub aequore mergit;
robore mollito lignoque in corpora verso
in capitum facies puppes mutantur aduncae,
in digitos abeunt et crura natantia remi,

---

531 Texta *e*² ς ω, Te(s *ex* c *i r m 2*)ta ***M***, Transtra ς *cGenev*, Tecta *cett* 532 alimenque *μ* ‖ flammis ς 533 Mulciber *e*², Mulcifer (ł fer) (*corr n*) ***N g*** ς *R Ben* ‖ (ma *i r m 2*)lum ***N***, caelum ***M*** 534 fum(a *i r m 2*)bant ***N*** ‖ transtra car. *μ* ***F e***² ς ω *Hs vulgo*, igne carinae ***O h g*** ς *Korn*, rostra (*s l* ***g***²) c. ς, claustra c. *cMed* ‖ lambebat (*vel* flammabat) tigna car. *coni Hs* ‖ igne *glossa videtur* 535 Cō memor ***h*** ‖ memo(r ha *i r m 2*)s pinus idae de uert. ***N*** ‖ pinus idō (= ideo ?) uert. ***M*** ‖ Ideo in uert. *R* 536 genitrix ī/mitibus (tinitibus *fort fuit*) a. pulsis ***M*** ‖ pulsi/ (s *eras*) ***N*** ‖ aethera ***F e***² ***g*** ς 537 complebit (v²) ***N*** ‖ murmura ***M*** 538 euecta *cGronov* 539 iactas ***N g*** ς ω *vulgo*, iactans ***M*** *μ*, iacta/s ***F h***, iact(as *i r*) ***e***² 540 crema(b *ex* u *m 2*)it ***N*** 542 dictisque ***g*** ‖ tonitruque *cVoss* 543 sanguine (ł grandine²) ***h*** 544 subitis tumidum *cGoth et ex uno suorum Hs vulgo olim*, tumidum rapidis *cSulm* 545 turbant coeuntque in *Hs* ‖ improelia ***M*** 547 Stupea (p²) ***N*** ‖ praerupit ***N e***² ς *VA Merkel*, praerumpit ς *Hs vulgo olim*, prorupit ***M F*** *μ* ***h g*** ς, prorumpit ς *R*, perrupit *Raph Regius* ‖ phryg(i *ex* e *m 2*)æ ***M*** ‖ puppis *A* ω, nauis ς, classis ***e***² ς *Plan Hs vulgo*, classi *coni Hs* 548 pronas im medioque *μ*, pron. imoque sub *ex uno Heinsiano Mitscherlich* ‖ mersit ***F g*** ς 549 in corpore ***N F h*** 550/554 *del Merkel*² 550 cap. faciem ς *Hs vulgo olim* ‖ in capita et facies *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ pup-p(e *ex* u *m 2*)s ***F*** ‖ mutatur *μ* 551 natantia (v) ***F***, nutantia *cGoth*

quodque prius fuerat, latus est, mediisque carina
subdita navigiis spinae mutatur in usum,
lina comae molles, antemnae bracchia fiunt,
caerulus, ut fuerat, color est; quasque ante timebant,
illas virgineis exercent lusibus undas
naides aequoreae durisque in montibus ortae
molle fretum celebrant, nec eas sua tangit origo.
non tamen oblitae, quam multa pericula saepe
pertulerint pelago, iactatis saepe carinis
supposuere manus, nisi siqua vehebat Achivos:
cladis adhuc Phrygiae memores odere Pelasgos
Neritiaeque ratis viderunt fragmina laetis
vultibus et laetis videre rigescere puppem
vultibus Alcinoi saxumque increscere ligno.
    Spes erat, in nymphas animata classe marinas,
posse metu monstri Rutulum desistere bello:
perstat, habetque deos pars utraque, quodque deorum est

---

552 Quodque prius (*cf NJhbb 1894, 654*) ***N*** *Hs vulgo olim*, Qu. sinus ***n M F h*** e^2 ς ω *Jahn vulgo*, Qu. s(i *ex* u)nus ***μ***, Qu. ratis ς, Qu. latus ***g*** ς, Qu. latus (prosinus²) *cLeid Voss 51* ‖ satus est ***h*** **553** nau. linguæ mutatur ***M***, nau. spinę linguae mut. ***μ*** ‖ (sp *i r m 2*)in(e *i r m 2*) ***N***, pinnae *cJunianus* ‖ mutantur ***N***, mutantur ς, curuatur ς **554** Vela comae *cBas* ‖ antennae ***N g*** **555** tenebant *ccBernegg et Urbin* **557/560** *del Merkel²* **557** Naides ***F h*** ς *VA vulgo*, Naiades ***O μ*** e^2 ς ***R*** ‖ summisque in ***μ*** e^2 ***p*** ς, summis in ***A*** **559** saepe (seuo *i mg* ***μ***) ***M μ*** ς ω, se/pe ***h***, s(a)euo ***N F*** e^2 ς *Hs vulgo olim* ‖ *cf 652* **560** pertulerunt ***μ*** ‖ ,pelago iactatis *coniungit Plan* **561** Supposuisse ***M F*** *cGoth*, Supposu(ere *i r m 2*) ***N*** ‖ nisi siqua ueh. ach. e^2 ***g*** ς ω *vulgo*, *εἰ μή τις ἔφερεν Ἀχαιούς Plan*, nisi ṣị qua uehebat achiuos ***μ***, nisi qua ueh. ach. ***F***, nisi quæ ueniebat achiuis (achiuis) ***M***, nisi qua ueniebat achiu(o *ex* u *m 2*)s ***h***, ni// si quạ gestabat Achiuos ***N***, nisi qua ueherentur Achiui *Hs* **562/567** *del Merkel²* **562** ladis adh. ***F*** **563** Neritiaeque (naricie *sscr* ***μ***) ***μ*** *et ex Regii coniectura Hs*, Neretiæque ***M***, N(a *i r m 2*)ritieque ***N***, *τῆς Νηριχίας Plan*, Naricieque ***F g*** ς ***R***, Naritieque e^2 ***h*** ς ***V*** ‖ fragm. laetę ***M*** **564** Vultus et ***M*** ‖ et lætę(ae) ***M g*** *ccBerol Goth Noricus Hs vulgo ante Riesium*, et lęt(i *ex* e *m 2*)s ***F*** ‖ puppem ***A R***, puppim ς *Hs vulgo olim*, puppes *VA* **565** **564** *cBerol 270, 4* **565** *om* (*i l add* ***n***) ***O***, *del Merkel* ‖ Cautibus alcinoi ***g*** ς *Hs vulgo olim* ‖ alcioi (*i mg corr*) ***μ***, alcioni (ł noi *sscr* e^2) ***h*** e^2 ‖ incescere ***μ*** **566** (m) carinas e^2, carinę ***g*** **567/630** *exstant in* τ **567** metu motis rutulis ***M*** ‖ rut(ulum de *i r m 2*) sistere ***N*** ‖ discedere bello *cMed R*, desistere cœpto *cMoreti Bothe* **568***sq* Prestat ***R*** ‖ habentque ***g*** ‖ quodque ***A*** *Plan* ω *Baumg-Crusius*, quod(que *add m 2*) ***N***, quique *cBerol et pro var lect cStrozzanus*, quisque *cPal* ‖ est *om* ς,

instar, habent animos; nec iam dotalia regna
nec sceptrum soceri nec te, Lavinia virgo,
sed vicisse petunt deponendique pudore
bella gerunt, tandemque Venus victricia nati
arma videt, Turnusque cadit, cadit Ardea, Turno
sospite dicta potens, quem postquam barbarus ensis
abstulit et tepida patuerunt tecta favilla,
congerie e media tum primum cognita praepes
subvolat et cineres plausis everberat alis.
et sonus et macies et pallor et omnia, captam
quae deceant urbem, nomen quoque mansit in illa
urbis, et ipsa suis deplangitur Ardea pennis.

Aeneas Indiges.

Iamque deos omnes ipsamque Aeneia virtus
Iunonem veteres finire coegerat iras,
cum, bene fundatis opibus crescentis Iuli,
tempestivus erat caelo Cythereius heros:
ambieratque Venus superos colloque parentis

---

574 *Servius in Aen VII 412*: illud namque Ovidii in metamorphoseos ⟨XIV⟩ fabulosum est, incensam ab Hannibale Ardeam in hanc avem esse conversam.

ł mo
del Hs ‖ abent animos *i r* ***m*** ‖ animos ***e***², animo ***τ h*** ‖ quique deorum instar, habent an. *Hs vulgo olim*, quique, deorum instar, habent animos (*i e 'pars utraque habet deos et eos* (*milites sc*) *qui habent animos instar deorum'*) *distinx Gierig* **569** *sq* nec tam (*sic* ***p***) dot. r. nec soceri sceptrum — quam vicisse *Hs* **570** nec iam lau. ***M*** **571** Se(d *add m 2*) ***N*** ‖ deponendoque dolorem ***M***, deponendique
ł pudore
dolore ***τ*** ‖ pudore̅² ***F***, pudorem ***h*** **572** *sq* Bella gerunt ***N μ e***² ς *ω*, Bella petunt
v² a²
M τ h g ς, Bella petunt (u *partim eras*) ***F*** ‖ Venus Vulcania nato arma vehit
e
Bentley **573** ardua ***h*** ‖ ca(d *ex* n)it ardea uirgo ***M***, (cadit *i r m 2*) ardea (turno *i r m 2*) ***N*** **574** Hospite (H *i r* ***M***) uicta (*corr* ***N***) ***O*** ‖ quem p. barbarus ensis *scribendum esse cum libris fere omnibus* (*nisi quod* quem *conieci ost Micyllum*) *NJhbb 1893, 616 docui*, quam p. Dardanus ignis *Hs vulgo* ‖ qu(a *i r m 2*)m ***N***, qu̅²(a *ex corr*, æ *fuit*, *fort* quam *ex* quæm) ***M***, quam ***μ X ω*** *vulgo* ‖ barbarus (*idem legit et male interpretatus est Servius*) ***A ω*** *Jahn*, Dardanus *Hs vulgo* ‖ ensis ***A ω***, ignis ***e***² ς *Hs* **575** trepida ς *VA* ‖ patuerunt (*igne combusta sc, ut monet Vollmer*) ***A ω***, latuerunt ***e***² ς *Hs vulgo*, ‖ *πυρὶ τὰ οἰκήματα διελύθη Plan* **576** Congeriæ(e) e media ***M μ h e***² ς *ω vulgo*, Cong. in (ł e *sscr* ***n***) media ***N F τ*** ς *Burm*, cong. media ς ‖ media tum (medi *hic iteratum, sed virg del*) primum ***M*** ‖ tunc pr. ς ‖ prebes ***τ*** **577** subverberat ς ‖ *cf Aen XII 866* **579** doceant (*corr* ***n***) ***N*** ς **581** amque ***F*** ‖ aenea ***e***² **582** coegerat ***g***² ς *Hs vulgo*, co(h)ercuit ***A ω*** **583** Tum sene ***M***, Cum (b *ex*
ne
corr, s *fort fuit*)e ***h*** ‖ fund. rebus *cLangerm* **585** superos ///// colloque ***F***

circumfusa sui ʻnumquam mihiʼ dixerat ʻullo
tempore dure pater, nunc sis mitissimus, opto,
Aeneaeque meo, qui te de sanguine nostro
fecit avum, quamvis parvum des, optime, numen,
dummodo des aliquod: satis est inamabile regnum
adspexisse semel, Stygios semel isse per amnes.ʼ
adsensere dei, nec coniunx regia vultus
inmotos tenuit placatoque adnuit ore;
tum pater ʻestisʼ ait ʻcaelesti numine digni,
quaeque petis, pro quoque petis: cape, nata, quod optas!ʼ
Fatus erat: gaudet gratesque agit illa parenti
perque leves auras iunctis invecta columbis
litus adit Laurens, ubi tectus harundine serpit
in freta flumineis vicina Numicius undis.
hunc iubet Aeneae, quaecumque obnoxia morti,
abluere et tacito deferre sub aequora cursu;
corniger exsequitur Veneris mandata suisque,
quidquid in Aenea fuerat mortale, repurgat
et respersit aquis: pars optima restitit illi.

---

599 *sq* 608 *Servius in Aen I 259*: Aeneas enim secundum quosdam in Numicum cecidit fluvium, secundum Ovidium in caelum raptus est, appellatus tamen est Iuppiter indiges ‖ *idem in Aen VI 134*: quod autem dicit Ovidius Aenean inter deos relatum, non mirum est.

---

586 nusquam *in Mscr Diez 1075 Hs* **587** mit. oro (*cf Ilias Lat 1031*) ς *Burm vulgo olim* **588** qui se de ***N*** ‖ qui te quoque sang. ***p*** **589** quamuis paruo (parvom *inde Ellis*) ***M***, quoduis paruum ς ‖ optime munus ***p*** ς *Ellis* **590** aliquid ***F*** e^2 ς *VA*, aliquot *μ* ‖ $\overset{\bar{v}}{\text{regno}}$ ***M*** **592** Asensere ***h*** ‖ dī ***M***, dii *cGoth Gierig* **594** *sic scripsi proxime ad optimos libros* ‖ Tum p. estis ait—digni ***M*** *μ* ***h*** ς *Plan Hs vulgo*, Tum pater ipse ait est (est *om* τ) — dignus ***F*** τ, Tum p. est is ait — dignus e^2 ς ω, Tum p. est(i *i r m 2*)s—dignus ***N*** ‖ celesti numine (*cf Hermes XXXIX 60*) ***N F*** τ ς ω, placato numine (*cf 593*) ***M*** *μ* ***h***, caelesti munere e^2 ς *vulgo* ‖ est, ait, est c. num dignus: quaeque *in Simmonsii ed Ellis* **595** petis per que petis τ ‖ gnata *ccBoxhorn et Goth Hs vulgo olim*, $\overset{a}{\text{nate}}$ τ **596** Factus ***M*** ‖ Sic fatur gaudet ***p*** ‖ $\overset{ar^2}{\text{petenti}}$ ***F*** **597** niueis inuecta ς **598** aurens τ ‖ cinctus *Vind p 151 Bothe* **599** $\overset{r}{\text{Infleta}}$ ***F*** ‖ municius *N*, *Νουμίτιος Plan* **600** morti ***N*** τ ***F*** e^2 ***g*** ς *VA*, mortis ***M*** *μ* ***h*** *R* **601** et laeto ς, et tecto *cBonon* ‖ $\overset{e^2}{\text{aequora}}$ ***N*** **603** Quicquid ***F*** ‖ repugnat τ **604** respergit e^2 ς *R ConstFanensis vulgo olim*, detergit *Hs*

lustratum genetrix divino corpus odore
unxit et ambrosia cum dulci nectare mixta
contigit os fecitque deum, quem turba Quirini
nuncupat Indigetem temploque arisque recepit.

Pomona et Vertumnus. Anaxarete.

Inde sub Ascanii dicione binominis Alba
resque Latina fuit. succedit Silvius illi,
quo satus antiquo tenuit repetita Latinus
nomina cum sceptro. clarus subit Alba Latinum.
Epytus ex illo est; post hunc Capetusque Capysque,
sed Capys ante fuit. regnum Tiberinus ab illis
cepit et in Tusci demersus fluminis undis
nomina fecit aquae; de quo Remulusque feroxque
Acrota sunt geniti: Remulus maturior annis
fulmineo periit, imitator fulminis, ictu.
fratre suo sceptrum moderatior Acrota forti
tradit Aventino, qui, quo regnarat, eodem
monte iacet positus tribuitque vocabula monti.
Iamque Palatinae summam Proca gentis habebat.

---

622 *sq Conr de Mure Repert vocab exquis p 281*: 'Iamque Palatinus summe loca g. h. — Pomona fuit'.

---

605 ho(d *ex* n)ore ***M*** 606 Uncxit ***M***, Uunxit ***τ*** ‖ dulci cum ***h*** 608 numpat (*corr*) ***μ*** ‖ indige(te^{m} *ex corr m 2*, n *dignoscitur*) ***N*** ‖ arique ***μ*** ‖ reponit ς 609 dione (*corr m 2*) ***N*** ‖ innominis ***M*** 610 Resque (fuit nati *i r*, l *sub* n *dignoscitur*) ***M*** ‖ lati(na *a m 2*) ***N*** ‖ successit ***N*** e^2 ς *VA* 611 recidiva *Hs*
ł clarus³
612 narus e^2, dariis ***τ***, clarius ς *cCanon 1*, clarum *ccMoreti et Vratisl Hs*, daunus ς, natus ***p*** ς ‖ subit alba (*cf fast IV 43*) *Excerpta Calandrae et Politiani, ccMoreti et Vratisl, unus Heinsianus et e coni Naugerius vulgo*, subit ecce ***A*** ω, subiit ecce ***τ***, subit (ecce *i r*) ***μ***, subit inde *ccGronov et Leid* ‖ *τὸν δὲ Λατῖνον ὁ ἐξ ἐκείνου γεννηθεὶς περιφανὴς Αἴγιπος διαδέχεται Plan* ‖ latinum ς *vulgo*, latino ***τ N F*** e^2 ***g p*** ς ω, latinus (tini *i mg* ***μ***) ***M μ h*** ς ‖ clarum subit Alba Latinum *Hs*, Clarius subit hicque Latino *in Simmonsii ed Ellis* 613 Epy(i)tus ***h*** e^2 ς
h
ω, Epitus ***μ***, Epitos *vel* Ephitos ς, E/pitus (& *eras videtur*) ***M***, Aepitus ***N***, Aepit(v *ex* o)s ***F***, Aepitos ***τ***, Aepytus (*cf Hermes XXIX 128 Trieber*) *Riese*^{2}, Hepitus ***g*** ‖ est *om* ς, *del Gierig*, et ***g*** ‖ cape(t *ex* n)usque ***N*** ‖ capisque ***O*** ς 614 capis ***O F*** ς ‖ Tyberinus ς *VA* 615 Coepit ***M*** ‖ d(i *i r m 2*)mersus ***N***, dimersus ***F τ g*** ς, submersus *cCaelest* 616 *sq* romulusque — romulus *cBerol 270. 4* ‖ r(e *ex* o *m 2*)mulusque ***N*** ‖ Agrota ς *Baumg-Crusius* ‖ mat. aeuis *cVoss*, mat. aevi *Hs* 619 Hacrota ***M*** 621 montis ***M***, montiṣ ***μ*** 622 *sic* (*cf fast IV 52*) *Naugerius vulgo* ‖ palatinae *cPal*, palatin(æ *ex* a *m 2*) ***M*** palatinus (*sed*
s
u *i r n*) ***μ τ N X*** ω ‖ pal. summe(ẹ) loca ***A*** *Plan* ω, Palatini summam Proca

rege sub hoc Pomona fuit, qua nulla Latinas
inter hamadryadas coluit sollertius hortos,
nec fuit arborei studiosior altera fetus;
unde tenet nomen: non silvas illa nec amnes,
rus amat et ramos felicia poma ferentes.
nec iaculo gravis est, sed adunca dextera falce,
qua modo luxuriem premit et spatiantia contra
bracchia conpescit, fisso modo cortice lignum
inserit et sucos alieno praestat alumno;
nec sentire sitim patitur bibulaeque recurvas
radicis fibras labentibus inrigat undis:
hic amor, hoc studium; Veneris quoque nulla cupido est.
vim tamen agrestum metuens pomaria claudit
intus et accessus prohibet refugitque viriles.
quid non et satyri, saltatibus apta iuventus,
fecere et pinu praecincti cornua Panes
Silenusque, suis semper iuvenalior annis,
quique deus fures vel falce vel inguine terret,
ut poterentur ea? sed enim superabat amando
hos quoque Vertumnus neque erat felicior illis.

---

collis (*vel* montis) *Hs*, Palatinae s. Proca rupis *idem* ‖ *cf Hermes XXIX 125 Trieber* 623 qu(a *i r m 2*) nulla ***N*** ‖ latinas ***O μ h*** ς *VA vulgo*, latinos (*corr* ***F***^{3}) ***F τ e***^{2} ***g*** ς *R* 624 amadrias$^{de^2}$ ***N***, amadriadas ***M h*** ‖ sollertior ***g*** ς 626 nec siluas ς 627 Rurs(us *i r*) amat// (et *fort eras*) ramos ***M***, Rus//(s *et ipsum i r m 2*) amat (et *add m 2*) ramos ***N*** ‖ amat; ramos ***h*** 629 luxuri(e^{m} *i r m 2*) ***N*** ‖ spectantia (*corr* ***μ***) ***μ*** ς, serpentia *cLeid et unus Heinsianus*, spirantia *cMed R* ‖ contra *scripsi cum* ***M*** *cMed*, passim (*i r n*) ***τ μ X*** *ω vulgo* ‖ *τοὺς ἀτάκτους* (*ἀτάκτως Boissonade*) *ἐκτεινομένους πρέμνους ἀναχαιτίζει Plan* 630 *hic desinit* ***τ*** ‖ *versum obelo not Merkel*^{2} ‖ fissa ***F τ g*** ς *VA vulgo olim* ‖ lign^{v}om ***M***, uirgam ς *Hs vulgo olim* 631 praebet ***e***^{2} ς *Hs* 632 nec patitur sentire sitim *Hs* ‖ recuruas ***μ X*** *ω vulgo*, recu(r *i r m 2*)ua(s *i r m 2*) ***N***, repugnans ***M***, reduncas *Hs*, retunsas *Merkel*^{2}, repurgans *ap Simmonsium Ellis* 633 latentibus ς, lactantibus *vel* lambentibus *Hs*, laetantibus *Burm* 634 est *om ccBersmanni et Dresd, del Hs* 635 pom(e *ex* a)ria ***N***, pomeria ***F*** ς 637 satyris (i *supra* r *scr m*) ***M h*** ‖ iactantibus ***M h***, salta/tibus ***N F*** 638 succincti tempora *cArgentinus* 639 Silenusque (*cf Ges Abh p 84 Wissowa*) ***F μ h g*** ς *VA Ehwald*, Silenusque$^{va^2}$ ***M***, Silunusque$^{a^2}$ ***N***, Si(y)luanusque ***e***^{2} ς *R vulgo* ‖ iuuenalior (*sic ubique boni libri*) *scripsi*, iuuenilior *A ω* 641 poterentur ***F*** ς *A vulgo*, poterentur^{i} ***μ***, pot(i *ex* e *m 2*)rentur ***N***, potiretur ς *R*, potirentur ***M h e***^{2} ς *V* 642 Omnes uertumnus *cBersm* ‖ uertunus$^{n^2}$ ***N***, uertunnus ***e***^{2} ***g***, *Βερτοῦνος Plan* ‖ nec erat *cDresd Mitscherlich*

o quotiens habitu duri messoris aristas
corbe tulit verique fuit messoris imago!
tempora saepe gerens faeno religata recenti
desectum poterat gramen versasse videri;
saepe manu stimulos rigida portabat, ut illum
iurasses fessos modo disiunxisse iuvencos.
falce data frondator erat vitisque putator;
induerat scalas: lecturum poma putares;
miles erat gladio, piscator harundine sumpta.
denique per multas aditum sibi saepe figuras
repperit, ut caperet spectatae gaudia formae.
ille etiam picta redimitus tempora mitra,
innitens baculo positis per tempora canis
adsimulavit anum cultosque intravit in hortos
pomaque mirata est 'tanto' que 'potentior!' inquit
paucaque laudatae dedit oscula, qualia numquam
vera dedisset anus, glaebaque incurva resedit
suspiciens pandos autumni pondere ramos.
Ulmus erat contra speciosa nitentibus uvis:

---

643 Ah quotiens *R* 644 uexique *μ*, durique ς 645 Timpora ***M h*** ‖ foeno ***O μ h*** 646 Desectum ***e***² ς *Plan ω vulgo*, Desertum ***A*** ‖ uersasse ***e***² ς *Hs vulgo*, uersari *μ*, uersare ***A*** *ω* 647 at illum ***M***, ut (*a m 2*, t *i r*) ill(um *i r m 2*) ***N*** 648 Iurasses (*sed* s *post* e *add m*) ***A*** *ω*, Iurares ς *Hs vulgo, sed cf IV 800 V 26* ‖ dis iunxisse ***F***, diiunxisse (s² *suprascr.*) ***N*** 649 dat (a *i r m 2*) fro/dator (n *suprascr.*) (r *eras*) ***M*** ‖ vitisve *Hs* 650 Induitur *cThysian* ‖ putaris *Hs* 653 spectatae (ł sperate² *suprascr.*) ***N***, speratae ς, spectandae *in Mscr Diez 1075 Hs* 654 *sq* timpora *bis* ***N F h g*** ‖ temp. uitta ς ***R*** ‖ ad temp. canis ς *Hs vulgo olim* 656 *sic* ***M*** *μ* ς *ω*, Assimilauit ***F h*** ς, Adsimilauit ***N***, Assimulauit (ł mi *suprascr.*) ***e***² ‖ cultos(que *om*) ***F*** 657 potentior ***M F h*** ς ***RA*** *vulgo*, per iritior (uel potentior *suprascr.*) *μ*, (peri *i r m 2*)tior ***N***, peritior (ł potentior *sscr* ***e***²) ***e***² ς *V*, *ὡς ἀγχινουστάτη Plan*, petitior *Capoferreus* ‖ Pomaque miratur mox se conuertit ad illam *cVoss*, P. mirata est · hinc se conuertit ad illam *cBerol 270. 4* ‖ Salue uirginei flos intemerate pudoris *post 657* ς, *χαῖρε τῆς παρθενικῆς ἁγνείας ἀδιάφορον ἄνθος Plan* ‖ inquit Omnibus es (est *V*) nymphis quas continet albula ripis Salue uirg.—pudoris ς *VA* 658 pluraque laudatae ac dedit *Merkel*², blandaque laudatae dedit *Ph Anz VIII 492 Nick* 660 Suscipiunt ***M***, Suscipi(e *i r m 2*)n(s *i r m 2*) ***N*** ‖ curuos ***p*** ς, patulos *vel* grauidos ς ‖ autumno pond. *Hs* ‖ ponde *μ* 661 speciosa ***A*** *ω Riese*, spatiosa ς *Hs vulgo olim* ‖ nitentibus ***M F*** *μ* ***h*** ς *ω Riese*, (tumentibus *ex* nitentibus *m 2*) ***N***, tumentibus ***e***² ***g*** ς *Hs vulgo olim* ‖ uuis *i r μ*

quam socia postquam pariter cum vite probavit,
'at si staret' ait 'caelebs sine palmite truncus,
nil praeter frondes, quare peteretur, haberet;
haec quoque, quae iuncta est, vitis requiescit in illo:
si non nupta foret, terrae adclinata iaceret.
tu tamen exemplo non tangeris arboris huius
concubitusque fugis nec te coniungere curas!
atque utinam velles! Helene non pluribus esset
sollicitata procis, nec quae Lapitheia movit
proelia, nec coniunx † timidi aut audacis Ulixei.
nunc quoque, cum fugias averserisque petentes,
mille viri cupiunt et semideique deique
et quaecumque tenent Albanos numina montes.
sed tu, si sapies, si te bene iungere anumque
hanc audire voles, quae te plus omnibus illis,
plus quam credis, amo, vulgares reice taedas

662 *sic* ***h*** e^2 ς *ω vulgo*, Quam copiam postquam ***M F μ***, Quam (socia *i r m 2*) p. ***N*** ‖ par. (cum *i r m 2*) uite ***N***, parit(*sed* t *in* o *corr m 2*) uirtute ***M*** ‖ quam compta p. par. uirtute pr. *Merkel*^{2} 663 Assistas et ait ***M***, O si staret a. ***g h***, Ah si st. a. ς ‖ preceps ***M***, praecenps ***h*** 664 habebat (ł ret *adscr*) e^2 665 Haec—illo] *haec videntur fuisse in* ***O μ*** ‖ Haec quoque quae iuncta est (est *eras* ***N***) uitis ***O μ h*** *cZwicc V Ehwald*, Haec que in iuncta est uitis ***F***, Haec quoque quae iuncta uitis e^2 ***g*** ς ***RA*** *vulgo* ‖ requieuit ***g*** ‖ in illo (*trunco sc*) ***M μ***, in (ulno *i r ex corr m 2*) ***N***, in ulmo ***X*** *ω vulgo* 666 nupta *ccBonon Berol Thuan Hs vulgo*, nuda ***M μ h***, uincta *i r n*, iuncta (*cf 668 675*) ***X*** *Plan ω* ‖ terrae acclinata e^2 ς *ω vulgo*, terræque acclina(ta *add* F^2) ***M F μ h***, terre/ adclina(ta *add m 2*) ***N***, terraeque accliua ς, terrae inclinata ς, terris accliua ***g*** ‖ *quae vulgo leguntur vix Ovidiana* ‖ si non (*i e si minus, requiesceret sc*), nuda foret terraeque acclina (*i e acclinis*) iaceret *haesitans temptavi* 668 te *om* ***μ*** ‖ contingere ***M*** *ccGoth et Zwicc* ‖ *signum exclam pos Jahn* 669 helenæ ***M*** 670 neq: semeleia ***M***, nec quae semeleia ***h***, neque lap. ***μ***, nec quae (lapit *i r m 2*)eia ***N***, nec quae lapidieia (lapinieia *vel fort* lapitneia *inde corr m 2*) ***F*** 671 Proelia (nec *add m 2*) coniu(nx *i r m 2*) ***N*** ‖ timidi aut audacis] *sic fere* ***A*** *Plan ω*, tim. aut audatis ***M***, timidi/ (a *i r m 2*)ut audacis ***N***, timidis audacis (*fort recte, cf X 543 XIII 196 Tac Agr 35 alia*) *ex cBarberiniano Hs*, nimium tardantis (*cf ex P I V 10, 9*) *Riese*, animosa audacis *HAKoch*, reducis pia nuper *Korn*, timidi, haut aud. *in ed Simmonsii Ellis*, tarde remeantis *Postgate* ‖ ulixei ***F*** ς *Hs vulgo olim*, Vlyssei ***A***, ulix(is *i r m 2*) ***N***, Ulyxi ***R***, Ulyssis ***V***, ulixis ***M μ h*** e^2 ς *Riese* 672 Hunc (*corr*) ***μ*** ‖ aduerserisque ς 673 Mille proci *cLeid Hs vulgo olim* ‖ cup. te ς ***R*** 674 tenet (*corr m 2*) ***N*** ‖ albana ***h*** 675 Sed te si ***M***, Sed (tu *i r m 2*) si ***N***, Sed si tu ***h***, Set tu sis *cBerol 270. 4*, Sed bene si *cMed* ‖ sapias ς ‖ iunge(re *add m 2*) ***N*** ‖ iungere/// anumq: (e *post* r *i r*, iungeran *fort fuit*) ***M*** 676 uelles (*corr m 2*) ***μ***, uelis ς 677 amat ς ‖ reic/ ***F***, respice (*corr i mg m 2*) ***h***

Vertumnumque tori socium tibi selige! pro quo
me quoque pignus habes (neque enim sibi notior ille est,
quam mihi); nec passim toto vagus errat in orbe:
haec loca magna colit; nec, uti pars magna procorum,
quam modo vidit, amat: tu primus et ultimus illi
ardor eris, solique suos tibi devovet annos.
adde, quod est iuvenis, quod naturale decoris
munus habet formasque apte fingetur in omnis,
et quod erit iussus, iubeas licet omnia, fiet.
quid quod amatis idem? quod, quae tibi poma coluntur,
primus habet laetaque tenet tua munera dextra?
sed neque iam fetus desiderat arbore demptos
nec, quas hortus alit, cum sucis mitibus herbas
nec quicquam nisi te: miserere ardentis et ipsum,
quod petit, ore meo praesentem crede precari
ultoresque deos et pectora dura perosam
Idalien memoremque time Rhamnusidis iram!
quoque magis timeas, (etenim mihi multa vetustas
scire dedit) referam tota notissima Cypro
facta, quibus flecti facile et mitescere possis.
    Viderat a veteris generosam sanguine Teucri

---

678 selige ***M μ F h*** ς ω, (d *i r m 2*)el(*i r m 2*)ge ***N***, dilige ς, delige e^2 ς *vulgo olim* 679 habes ***O μ*** ς ***R***, habe ***X*** *vulgo* ‖ sibi ς ω *vulgo*, tibi ***A*** 680 toto passim e^2 ς *vulgo olim* ‖ err(at *i r m 2*) ***N*** 681 Haec loca magna ***A*** ω *Ehwald*, Nec loca magna e^2 ***g*** ς *Jahn*, Haec loca sola ς *Hs vulgo olim*, τούτους τοὺς περιφανεῖς τόπους *Plan*, sed loca sola *coni Hs*, nec loca sola *Bentley*, haec l. amoena *Vollmer* 682 Quam modo ***N F*** e^2 ***g*** ς ω, Qua(m *ex* s) modo ***μ***, Quas modo (modu ***M***) ***M h*** ς *Merkel*, Quod modo (*prob Burm*) *cSprot* 683 *om* ***M*** ‖ deu. ignes *cBas et Goth* 684 quid quod dotale decoris *cAmbr* ‖ decorus ***M h***, decor(is *add m 2*) ***F*** 685 fingentur ***h***, finge/tur ***N*** ‖ omn(e *ex* i *m 2*)s ***N***, omnes *cett* ω *vulgo* 687 quod, quae] quid quæ ***M*** e^2 ς, quod ℘ (*i e alterum* quod) ***N***, quid quod ς 688 noua munera *ccBas et Med* 689 neque tam *Hs* ‖ fructus ς 690 ortus ς 691 nequiquam sine te ***F***, nec quicquam quam te *Hs* 692 Qui petit ς *Hs vulgo olim* 693 Victoresque ***M***, U(l *i r m 2*)toresque ***N*** 694/695 *in spatio, quod m 1 vacuum reliquit,* F^2 694 Idalien ***M μ*** ς ***R***, Ydalien ***g***, Idali(a *i r m 2*) ***N***, Idalian/ F^2, Idalicen ***h***, Idaliam e^2 ς *Ben VA* ‖ rhannusidis e^2 695 Quo/que (d *eras*) ***N*** ‖ caueas e^2 ς, credas *Excerpt Politiani* 696/761 *exstant in* τ 696 tota referam *Hs vulgo olim* ‖ nouissima (*corr i mg* ***μ***) ***μ*** *ccDresd et Senat* 697 facile flecti ς ‖ fl. facile est τ 698/699 *om* τ 698 Vicerat ***R*** ‖ teuchri ***F***

Iphis Anaxareten humili de stirpe creatus,
viderat et totis perceperat ossibus aestum
luctatusque diu, postquam ratione furorem
vincere non potuit, supplex ad limina venit
et modo nutrici miserum confessus amorem,
ne sibi dura foret, per spes oravit alumnae,
et modo de multis † alicui blandita ministris
sollicita petiit propensum voce favorem;
saepe ferenda dedit blandis sua verba tabellis,
interdum madidas lacrimarum rore coronas
postibus intendit posuitque in limine duro
molle latus tristisque serae convicia fecit.
saevior illa freto surgente cadentibus Haedis,
durior et ferro, quod Noricus excoquit ignis,
et saxo, quod adhuc vivum radice tenetur,
spernit et inridet factisque inmitibus addit
verba superba ferox et spe quoque fraudat amantem.
non tulit inpatiens longi tormenta doloris
Iphis et ante fores haec verba novissima dixit:
„Vincis, Anaxarete, neque erunt tibi taedia tandem

---

699 Hyphis *R* ‖ anaxareten ς *Plan* ω *vulgo,* anaxarethen ***O F*** *μ τ* e^2 ***g***, anax(a)erethen ***h*** ‖ hum. de plebe *unus Heinsianus et cBas* 700 ossibus aestum ς *VA vulgo,* (ossi *i r m 2*)bus aestum *N*, ignibus aestum ***M F*** *τ* ***h*** ς *R*, ignibus (ossibus) aestum *μ*, ossibus ignis (e) e^2, ossibus ignes ***n p*** ς *HAKoch* ‖ μέχρις ὅλων τῶν ὀστῶν πῦρ ὑπεδέξατο *Plan* 702 poterat ς 703*sq* amorem est ***O F h*** *cZwicc R* ‖ a. est, neu sibi *praef ed Riese* ‖ Nec sibi ***F*** *τ* ‖ amorem est, nec sibi (*cf XIII 44*) *fort verum est* ‖ alumnas *Hs* ‖ *cf Aen VI 364 X 524* 705/707 *om* ***O***, *add i mg* ***n***, *del Merkel*² 705 de multis alicui (*ex* aliqui ***F***²) blandita (ta *om τ*) ministris ***F*** *μ τ* ***h*** ς, de multis blanditus cuique ministris ς *R Vivianus vulgo,* de m. alicui blanditus amicis e^2 ***g*** ς, de m. alicui suadendo min. ***n*** ς, de m. suadendo cuique min. ς *Bothe,* πολλῶν θεραπόντων ὁντινοῦν λόγοις θεραπεύσας ἐπιμελέσι *Plan* 706 perpensum e^2 ***n*** ς *RV* ‖ f(auor *i r m 2*)em ***F*** 708 madidis *cCantabr* 710 tristique *cBas Hs vulgo olim* ‖ sere(ae) ***F*** ς ω *vulgo,* τῇ θύρᾳ *Plan*, (s *ex* c)er(e *i r m 2*) ***M***, fere(ae) ***N*** *μ τ* ***h*** e^2 ς ‖ conu. dixit ς 711 Saeuior ***A*** ω *Plan Merkel,* Surdior (*ex her 8, 9*) ς *Hs vulgo olim* ‖ furentibus *vel* tumentibus ς ‖ cad. hoedis ς ***A*** *ConstFanensis vulgo,* cad. austris (austis *V*) ***A*** *RV*, cad. euris ς *cBerol 270. 4,* πιπτόντων τῶν ἀστέρων *Plan*, cad. astris *τ* ‖ austris *i r* ***h***² 712 no(r *ex* c)ricus ***F***, doricus *vel* gnoricus ς ‖ exquoquit *μ* *Ben cDresd* 713 uiua rad. ς *Hs vulgo olim* 715 fraudet *τ*, fallit ς 718 anaxarethe ***O*** e^2 ***g***, anaxare(t2)he ***F*** ‖ erunt michi ***M h*** ς *R*, erunt (mea *i r*) *μ*

ulla ferenda mei: laetos molire triumphos
et Paeana voca nitidaque incingere lauru!
vincis enim, moriorque libens: age, ferrea, gaude!
certe aliquid laudare mei cogeris amoris,
quo tibi sim gratus, meritumque fatebere nostrum.
non tamen ante tui curam fugisse memento
quam vitam, geminaque simul mihi luce carendum est.
nec tibi fama mei ventura est nuntia ḷeti:
ipse ego, ne dubites, adero praesensque videbor,
corpore ut exanimi crudelia lumina pascas.
si tamen, o superi, mortalia facta videtis,
este mei memores (nihil ultra lingua precari
sustinet) et longo facite ut narremur in aevo,
et, quae dempsistis vitae, date tempora famae!“
Dixit et ad postis ornatos saepe coronis
umentis oculos et pallida bracchia tollens,
cum foribus laquei religaret vincula summis,
„haec tibi serta placent, crudelis et inpia?“ dixit
inseruitque caput, sed tum quoque versus ad illam,

---

719 fer. mei e^2 *g* ς ω *vulgo*, fer. mihi τ, fer. tibi (ł mihi *sscr* μ) *M* μ *h*, me/i (e *ex corr m 2*) *F* ‖ mollire *F* ς 720 p(ea *i r m 2*)na *N* ‖ nitidaque libens inc. *h* ‖ nitida praecingere ς ‖ lauru(ł ro *sscr* μ) *M* μ *R Merkel*, lauro *N* τ *X vulgo olim* 721 Uincis ait τ *h* e^2 ς *Bothe*, uincis io *Hs* ‖ moriensque τ ‖ gaud(e *ex* o) *M* 722 la(ud *i r m 2*)are *N* ‖ cog. amoris *M* μ *h* *Merkel*², cog. eritque *F* (*i r n*) τ e^2 μ^2 *g* ς ω *vulgo olim* 723 *del Merkel*² ‖ quod tibi *cSenat* 724 ante tui (ł mihi *sscr* μ) μ τ *g* ς *Ben RV vulgo*, ante mihi (ł tui *sscr* e^2) e^2 ς (*i r n*) *A*, ante tibi *M F h cMoreti* ‖ curam fugisse *Hs*, curamque (fug *i r m 2*)isse *F*, curam fuisse *ccBerneggeri et Par*, curam finisse *h* ς, c(u *ex* o)ram me exisse (*fort recte, cf X 51*) μ, curamque egisse *M*, curam (excessisse *i r m 2*) *N*, c. excessisse e^2 τ *g* ς ω *Jahn*, c. cessisse *Hs vulgo olim* 725 uita *M* ‖ carendum est *N* μ *h* e^2 *g* ω, est *om M F* τ ς, *del Hs vulgo* 726 fa(m *i r m 2*)a *N* 727 uidebo *M* 728 p(o *i r m 2*)scas *M*, p$\overset{a^2}{o}$scas *F* 729 Si/(t *eras*) *M* ‖ fata ς *Hs vulgo olim* ‖ factaiudeis (*sic*) τ 730 Este michi *h* 731 *sic* e^2 *g* ς *vulgo*, facite narremur(ut *add* μ^2) *N F* μ τ *h* ς, faciet narr(æ *ex* a)tur *M* ‖ ut euo *h* ‖ facite ut memoremur ς *Hs vulgo olim*, facite o narremur *vel* memoremur *coni Hs* 733/734 *del Merkel*² ‖ dixit *iteratum* (*733 736*) *certe displicet* 733 ad postis *scripsi*, appositis *M* τ, oppositis *h*, appostes *F h*, ad postes *ex corr* (appositis *videtur fuisse*) *n*, ad postes μ e^2 ς *vulgo* ‖ ornatos μ e^2 *g* ς (*i r* F^2) ω, laudatos (ł ornatos *sscr N*) *O* τ *h* 734 Umentis *F*, Umentesque τ ς, Umentes *vel* Humentes *cett vulgo*, liventesque *Hs* ‖ pallia br. τ, squalida br. *Bothe* ‖ tendens ς *R Hs vulgo olim*, tollent τ 735 religauit *ccBersm et Berol* ‖ summi *M Hs* 736 certa *R* 737 nunc quoque *cLeid* ‖ illam est ς

atque onus infelix elisa fauce pependit.
icta pedum motu † trepidantem et multa timentem
visa dedisse sonum est adapertaque ianua factum
prodidit. exclamant famuli frustraque levatum
(nam pater occiderat) referunt ad limina matris;
accipit illa sinu conplexaque frigida nati
membra sui postquam miserarum verba parentum
edidit et matrum miserarum facta peregit,
funera ducebat mediam lacrimosa per urbem
luridaque arsuro portabat membra feretro.
  Forte viae vicina domus, qua flebilis ibat
pompa, fuit, duraeque sonus plangoris ad aures
venit Anaxaretae, quam iam deus ultor agebat:
mota „tamen videamus“ ait „miserabile funus!“
et patulis iniit tectum sublime fenestris;
vixque bene inpositum lecto prospexerat Iphin,
deriguere oculi, calidusque e corpore sanguis
inducto pallore fugit, conataque retro
ferre pedes, haesit, conata avertere vultus

---

738 Utque on. *cBas* ‖ Atque una ***M*** 739 Leta p. metu *Ben* ‖ motu/ (s *eras*) ***μ*** 739*sq* trepidantem et m. timentem] *sic A V*, trepidant(u *ex* e)m et multa timent(e *i r m 2*)m ***F***, trepidantum et multa timentum (timentem *alii*) ς *RA*, trepidantum et morte timentum (*vel* pauentum) ς, trepidantem et cuncta timentem *ccThysianus et Zwicc* ‖ gementem *vel* trementem *vel* tenentem ς ‖ *ἡ θύρα μέντοι τυφθεῖσα τῇ κινήσει τῶν ποδῶν ταραττομένων καὶ δεδοικότων τῷ θανάτῳ Plan* ‖ *versum 740 om* (*i mg add m 2*) ***μ*** ‖ adopertaque (*corr* ***n***) ***O μ*** *ccGoth et Vratisl* ‖ trepidantem — sonum *del Merkel*[2], et multa — adapertaque *del Postgate, def haec omnia Rh Mus LVI 364 Helm* ‖ trepidantum ut (*i e ut primum*) multa gementem — prodidit, exclamant *Hs vulgo olim* ‖ utque onus — pependit (738), icta p. motu, trepidantum morte, gementem visa — prodidit, exclamant *Burm* ‖ trepidantum valva gementem *Opp ph I 659 Bergk*, trepidantum muta (*ianua sc*) gementem *Adv crit II 93 Madvig* ‖ trepidantum *verum videtur*, timentem *quid sit nescio* 744 miserarum *recepi* (*cf NJhbb 1893, 617*) *ex* ***A ω***, miserorum ***g*** ς *Hs vulgo* ‖ *οἰκτρὰ τεκόντων ῥήματα Plan* 746 *in hoc versu desinit* ***μ*** 746*sq* Ducuntur — portantur ς 748 Forte domus uicina uię ***e^2 p*** ς ‖ quam *cMedic Bothe* 749 diraeque ς, durique ***g*** ς ‖ dur. domus ***M*** ‖ plangoris ***N e^2*** ς *VA*, clangoris ***M F τ h g*** ς *R* 750 Anaxaretae *Korn*, anaxarethe ***M h***, anaxarethes ***N F e^2 τ g ω***, anaxaretes ς *Plan vulgo* ‖ habebat ς 751 *distinx Vollmer*, mota tamen *vulgo* ‖ *cf 803 XI 470 706* 752 pat. scandit ***N*** 753 Uix bene compositum *cCantabr Hs vulgo olim*, vix bene iam positum *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ conspexerat ***p*** ‖ yphi(m *ex* n *m 2*) ***N***, iphim ***e^2*** ς, ipsum *cVratisl* 754 Deriguere ***M h e^2*** ς *Hs*, Dirriguere *R*, Diriguere ***N F τ g*** *VA* ‖ calidoque *cVoss* ‖ e pectore ς 756 conataque uertere *vel* conata reuertere ς

hoc quoque non potuit, paulatimque occupat artus,
quod fuit in duro iam pridem corpore, saxum.
neve ea ficta putes, dominae sub imagine signum
servat adhuc Salamis: Veneris quoque nomine templum
Prospicientis habet. — quorum memor, o mea, lentos
pone, precor, fastus et amanti iungere, nymphe.
sic tibi nil vernum nascentia frigus adurat
poma nec excutiant rapidi florentia venti!'
Haec ubi nequiquam formae deus aptus anili
edidit, in iuvenem rediit et anilia demit
instrumenta sibi talisque apparuit illi,
qualis ubi oppositas nitidissima solis imago
evicit nubes nullaque obstante reluxit,
vimque parat: sed vi non est opus, inque figura
capta dei nymphe est et mutua vulnera sensit.

Romulus et Hersilia.

Proximus Ausonias iniusti miles Amuli
rexit opes, Numitorque senex amissa nepotis
munere regna capit, festisque Palilibus urbis

---

758 corpore ***O F τ g*** ς, pectore (*fort recte*) ***e***[2] ς ***R*** *vulgo* ‖ faxum ***τ*** ‖ saxum est ***O*** 759 imag. saxum *cBersm* 760 salamis ***τ X*** *ω*, almum ***M***, sala(mis *i r m 2*) ***N*** ‖ uen. sub n. *cDresd*, Ven. quod n. *Merkel*[1] ‖ numine *ccAmbr et Medic* 761 *in hoc versu desinit* ***τ*** ‖ Ulciscentis *ccZulich et Thuan* ‖ o mea ***τ e***[2] ***g*** ς *ω*, om̄a (*i e* omnia) ***O*** *corr* ***N***, omīā (*i e* omina) ***h***, oma (e2) ***F***, omnia ς, optima ς *cBerol 270. 4* ‖ lentos] duros ***g*** ς, magnos *cBerol 270. 4* 762 faustus ***F*** ‖ nymphe ***N F h e***[2] ς *ω vulgo*, nimphe ***g***, nymphae *VA*, nymph(a *i r m 2*) ***M***, nympha ς, 763 sic tibi nil (*cf ex P IV 1, 25*) *scripsi*, Si tibi nil ***M***, Si(c *add m 2*) tibi n(ec *i r m 2*) ***N***, Sic tibi nec ***X*** *ω vulgo* 765 *om* ***N***, *i l n* ‖ nec quicquam ***h*** ‖ formae deus aptus anili (*cf Pr S G 1887, 28*) *scripsi*, forma deus aptus (actus *i mg m*) anili ***M h***, formas deus aptus in omnes ***F n e***[2] ***g*** ς *Plan ω vulgo*, forma deus acta senili *Merkel*[2], forma celatus anili *Korn*, forma velatus anili *Zingerle*, forma deceptus an. *journ of ph XII 1883, 76 Ellis*, formae deus apta senili *Housman* 766 de(mps *i r m 2*)it ***N***, dem(p)sit ***e***[2] ς ‖ vilia demit *Postgate* 768 opposita ***M***, positas ***N***, appositas ς 769 Euincit ς ‖ nube/(s *eras*) ***M*** ‖ nulla (que *om*) ***h*** ‖ rel(uxi *i r m 2*)t ***N***, refulsit ς 770 *sq* sed opus non est ui namque ***p*** ς ‖ nymphe est ***h*** ς ***R***, nymphæ est ***M***, ny(i)mpha est ***N F e***[2] ***g*** ς *VA Bothe*, nympha (est *a m 2*) ***N*** ‖ (e *i r m 2*)t ***N*** ‖ ipsa figura Capta dei nymphe iam mut. *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ mut. gaudia *cDresd* ‖ sentit ς *Hs vulgo olim* 772 amuli ς *ω vulgo*, amulii ***O h e***[2] ***g*** ς, amulli ***F*** ‖ *ὁ ἄδικος Ἀμούλιος τὰ τῶν Αὐσόνων διῴκει πράγματα Plan* ‖ ini. nutus Amuli *Sprengel*, iniustae mentis Amulīūs *Fuß* 773/775 *i r* ***N*** 773 Nexit ***M*** ‖ munitorque ***g*** ‖ nepotis (*cf NJhbb 1893, 618*) ***O F e***[2] ***g*** ς *Plan*, nepotum ***h*** ς *ω vulgo* 774 c(a *ex* oe *m 1*)pit ***M*** ‖ festique (s2) ***F*** ‖ palilibus ***N e***[2] ς *vulgo*, palilihus (l2) ***M***, parilibus ***h*** ς *RA*, paribus (li2) ***F***, parati-

moenia conduntur, Tatiusque patresque Sabini
bella gerunt, arcisque via Tarpeia reclusa
dignam animam poena congestis exuit armis.
inde sati Curibus tacitorum more luporum
ore premunt voces et corpora victa sopore
invadunt portasque petunt, quas obice firmo
clauserat Iliades: unam tamen ipsa reclusit
nec strepitum verso Saturnia cardine fecit.
sola Venus portae cecidisse repagula sensit
et clausura fuit, nisi quod rescindere numquam
dis licet acta deum. Iano loca iuncta tenebant
naides Ausoniae gelido rorantia fonte:
has rogat auxilium, nec nymphae iusta petentem
sustinuere deam venasque et flumina fontis
elicuere sui; nondum tamen invia Iani
ora patentis erant, neque iter praecluserat unda:
lurida supponunt fecundo sulphura fonti

779*sq* *Priscianus II 34*: Scire autem debemus, abusive etiam a matribus et regibus sive conditoribus et a fratribus etiam patronymica solere formari, ut 'Latoides' Λητοῦς, id est Latonae, filius Apollo, et 'Iliades', Iliae filius Romulus. Ovidius: at [*sic PAGL*, ut *RDHK*] corpora victa sopore Invadunt [Inuadant *RBDH*] portasque premunt [premant *RBDHK*], quas obice fultas Clauserat Iliades', similiter 'Coronides' a matre, Aesculapius — sic idem Ovidius in XV metamorphoseon [624*sq*]: 'Unde Coroniden [coronidam *GL*, coronidem *HK*] circumflua [circumfluet *R*, circumfluat *K*, circumfluerat *G* *alia alii*] Thybridis [tibridis *GLK*] alti Insula — deiecerat [adiecerat *cErlang 2*] urbis.'

---

bus ς ‖ *μετὰ δὲ τὰς Ἑστίας ἑορτάς Plan* 775 taciusque ***F h*** ς, tacius(que *om*) ***e***² ς 776 arcisue ***M***, arcis(que *i r m 2*) ***N*** ‖ redusa ***e***² 777 Dignam animam poena ***F e***² ***g*** *ω*, Digna a. poena ς *Hs vulgo olim*, Dignā animi pœnā ***M***, Dign(am *s l m 2*) a. p. ***N*** ‖ animum (*corr m 2*) ***h*** ‖ pœne ς ***R*** ‖ coniectis ς ‖ exuit ***h e***² ς *ω vulgo*, eruit ***O F*** ς, edidit ***g*** ς, obruit *Hs* 778 rapidorum ς, rabidorum *cArgent* 779 premunt ***e***² ***g*** ς *ω vulgo*, fremunt ***M F h*** ς, fremunt (ł pre *sscr*) ***i r n*** ‖ *τὴν φωνὴν πιέσαντες Plan* ‖ uocis (*corr* ***h***²) ***F h*** ‖ at (*vel* ut) corpora *codd Prisciani*, ut corp. *cVratisl* ‖ uincta ς ‖ soporis ***M*** *cBonon* 780 premunt *ccPrisciani* ‖ obi. firmo ***A*** *ω*, ob. fultas *Priscianus*, ob. firma ***F g*** ς *Hs vulgo olim* 781 ilia/d/es ***M*** ‖ re(clud *i r m 2*)it ***N***, recludit ***e***² ς *Hs vulgo olim*
r²
782 stepitum ***M*** 783 porta *cMedic* 784 N(ec *i r m 2*) cl. fo(ret *i r m 2*) ***M*** 785 Diis ***M h*** ‖ ian(o *a m 2*) ***N*** 786 Nai(y)des ***h e***² ***g*** ς *vulgo*, naiades ***O F*** ς ***R*** 787 iussa ***M R*** ‖ precantem ς 789 elic. sibi (*corr m 2*) ***g*** ‖ nundum ***R*** 790 patentis ***N e***² ***g*** ς *ω*, parentis ***M h*** ς *Plan*, p(at *i r m 2*)entis ***F*** ‖ nec ***e***² ***g*** ς ‖ neque alter/ (cla *i r m 2*)userat unda ***M*** 791 (f *i r m 2*)ecundos sulfura fontis ***N***
fecundo sulphura fonti Incendunt²
91*sq* Lurida subponuntque cauas fumanto bitumine uenas (*sscr omnia m 2*) ***M***

incenduntque cavas fumante bitumine venas.
viribus his aliisque vapor penetravit ad ima
fontis, et Alpino modo quae certare rigori
audebatis aquae, non ceditis ignibus ipsis!
flammifera gemini fumant adspergine postes,
portaque, nequiquam rigidis promissa Sabinis,
fonte fuit praestructa novo, dum Martius arma
indueret miles; quae postquam Romulus ultro
obtulit, et strata est tellus Romana Sabinis
corporibus strata estque suis generique cruorem
sanguine cum soceri permiscuit inpius ensis,
pace tamen sisti bellum nec in ultima tantum
decertare placet Tatiumque excedere regno.
  Occiderat Tatius populisque aequata duobus,
Romule, iura dabas, posita cum casside Mavors
talibus adfatur divumque hominumque parentem:
'tempus adest, genitor, quoniam fundamine magno
res Romana valet et praeside pendet ab uno,
praemia (sunt promissa mihi dignoque nepoti)
solvere et ablatum terris inponere caelo.

---

792 *i l n* 794 alphino *F* 795 gaudebatis *Hs* ‖ n(ec *i r m 2)* ced. *N*, nec ced. *cBersm*, nunc ced. *cSenat Plan et i mg* e^2 796 Flammigera ς 797 nequicquam *h* ‖ permissa ς *Hs vulgo olim* 798 prerupta *M h*, prae(ru *i r m 2)*pta *F*, praes(truc *i r m 2)*ta *N* ‖ nouo] in quo *M*, nouo *i r* F^2 ‖ (m *add m 2)*artius *N* 799 Induerat (*corr* e^2) *M* e^2 ς *VA*, Induerit *g*, induitur *Hs* ‖ quem postqu. e^2 ς, quam postqu. ς ‖ miles postquam romulusque cruorem (*cf 801*) *M* ‖ ul(tro *i r m 2) N* 800 Optulit *O* ‖ et strata est *i r M* ‖ sabin(is *i r m 2) N* 801 Corp. strata estque suis *n* e^2 ς *vulgo*, Corp. strataque (strat^est^aque *h*) suis (*cf ad VII 569 XIII 403 410*) *O F h g* ς *R*, Corp. strata atque suis ς, Corporibusque suis strata est ς, corporibus, et strata suis *ad Charit III 3 p 277 ed a. 1750 D'Orville*, corp. simul atque suis *Bentley* ‖ cineri^e2^sque cruorem *M* 803 ultima tantum (*cf III 532 am III 6,65*) *scripsi cum M F h g*, ultima (ferro *i r m 2) N*, ult. ferro e^2 ς ω *vulgo* 804 excedere *O F h g* ς *R*, accedere e^2 ς *VA vulgo*, ἀποχωρῆσαι *Plan* ‖ *i e 'non placet Tatium excedere regno', de* nec—que (*= ve*) *VIII 678 XIII 919 alia* 805 Occiderat *i r N*, Deciderat ς ‖ que *om cGoth* 806 cum cuspide *ccFrancof et Sprotii* 807 alloquitur *ccGronov et Thysianus* 808 fundam(ine *i r m 2) N* 809 rom. manet ς ‖ ualet et (*cf 775 804 805*) *A Plan* ω *Jahn*, ualet nec (*cf fast II 483*) *cMedic Hs vulgo* 810 Praem. sunt (*sed* t *add n*) promissa *A*, Praem. sint pr. e^2, Pr. quae prom. ς *Hs vulgo*, Pr. nunc prom. ς, Pr. iam pr. *p* ς ω *Jahn*, praemiaque prom. *coni Hs* ‖ *parenth statuit Ehwald* ‖ dignaque (nepoti *i r*) *M*

tu mihi concilio quondam praesente deorum
(nam memoro memorique animo pia verba notavi)
„unus erit, quem tu tolles in caerula caeli“
dixisti: rata sit verborum summa tuorum!’
Adnuit omnipotens et nubibus aera caecis
occuluit tonitruque et fulgure terruit orbem:
quae sibi promissae sensit rata signa rapinae
innixusque hastae pressos temone cruento
inpavidus conscendit equos Gradivus et ictu
verberis increpuit pronusque per aera lapsus
constitit in summo nemorosi colle Palati
reddentemque suo non regia iura Quiriti
abstulit Iliaden: corpus mortale per auras
dilapsum tenues, ceu lata plumbea funda
missa solet medio glans intabescere caelo;

---

824 *sq Paulinus Petricord Vita Martini III 409 Petschenig*: tenues dilapsus in auras.

825 *sq Priscianus VI 95*: ‘glans glandis’ . sic Ovidius in XIIII metamorphoseon: ‘ut lata plumbea funda Missa solet medio glans intabescere caelo’ ‖ *ib VII 38*: ‘haec glans huius glandis’ . . . profert et Ovidius in XIIII metamorphoseon: ‘ut lata—intabescere caelo’.

---

812 consilio ς 813 memoror (*prob Hs*) *ccCantabr et Bas*, nam refero *coni Hs*, nam memor es *Bothe*, nam memor o! *Bach*, sum memor o! *Withof* ‖ tua uerba (*cf IX 778*) ***M h R*** 814 *versus Ennii, cf ann I 65 Vahlen*^{2} ‖ erat ***e***^{2} ‖ tolles ***F e***^{2} ς *VA vulgo*, toll(as *ex corr, it fort fuit*) ***M***, toll(e *ex* a)s ***N***, tollas ***h*** ς ***R***, pones ***p*** ‖ in si(y)dera caeli ***e***^{2} ***p*** ς *V*, ad sidera c. ς, in culmina c. *cVoss* 815 rata sunt ***M***, rata (sit *ex corr m 2*, sint *fuit*) ***N*** 816 aera cæli ***M***, a. celi (ł cecis *sscr m 2*) ***F*** 817 tonitrumque et fulgore ***h*** ‖ $^{u^2}$orbem ***N***, urbem ***e***^{2} ς *Hs vulgo olim* ‖ *cf Hor c I 2, 4* 818 Qui/ (i *ex* a *per ras*, æ *fuit*) sibi ***M***, cum sibi *Bentley* ‖ rata ***M*** ς ***R*** *Merkel*^{2}, data ***N X*** ς *Plan VA vulgo olim* 819 hasta ***h*** ‖ prensos *probante Gronovio cMoreti*, presso *ccGoth et Senat* 820 inpauidos *ccMed Vatic Zwicc Merkel*^{2}, in ualidos *Polle* ‖ gradi(u *i r m 2*)us ***N*** ‖ ictus *HAKoch* 821 pronusque ***M h e***^{2} ς *Plan ω Merkel*, pron(um *ex* us)que ***N***, pronumque ***F g*** ς *Hs vulgo olim* 822 nemoralis ς ‖ palatii ***N***, palanti ***e***^{2} 823 suo non regia (*i e civilia, ‘bürgerfreundliche’, cf NJhbb 1894, 798*) ***N F h g*** ς *ω*, suo (ia *i r m 2*)m reg. ***M***, s. iam regia ***e***^{2} ς *Hs vulgo*, suo regalia ς, suo nunc r. ς, suo tunc r. *ccBerol et Sulm*, suo tum r. *Bothe* ‖ tura ***M*** ‖ quirino ***M*** ς, quirini ς 824 iliadem ***e***^{2} 825 Delapsum ***M h*** ‖ ˉest tenues ***h*** *ccGoth et Vratisl* ‖ ceu lata ***N*** *Hs vulgo olim*, (sic *i r m 2*) lata ***M***, ut lata ***F h e***^{2} ***g*** ς *ω Priscianus ω vulgo* 826 incandescere *cArgent*

pulchra subit facies et pulvinaribus altis
dignior, est qualis trabeati forma Quirini.
Flebat ut amissum coniunx, cum regia Iuno
Irin ad Hersilien descendere limite curvo
imperat et vacuae sua sic mandata referre:
'o et de Latia, o et de gente Sabina
praecipuum, matrona, decus, dignissima tanti
ante fuisse viri, coniunx nunc esse Quirini,
siste tuos fletus et, si tibi cura videndi
coniugis est, duce me lucum pete, colle Quirini
qui viret et templum Romani regis obumbrat'.
Paret et in terram pictos delapsa per arcus
Hersilien iussis conpellat vocibus Iris;
illa verecundo vix tollens lumina vultu
'o dea, namque mihi nec, quae sis, dicere promptum est,
et liquet esse deam, duc, o duc' inquit 'et offer

---

827 Pulchra fuit f. et (puluinaribus *ex corr m 2*, fului' naribus *fuit*) altis ***M***, P. fugit (subit *inde m 2*) fac.—aptis ***F*** ‖ pului/ naribus (s *eras*) ***N***, pului naribus ***h*** 828 Dignior est qualis ***A*** *ω Merkel*, Dignior est quam sit ***g*** *ccSenat et Zwicc RaphRegius*, Dignior est: qualis *distinx ω*, dignior et qualis ς *Ben Hs vulgo olim*, dign. et qualis—Quirini est *Riese*² 830 Irī ***F***, Irim ***M*** ‖ hersilien ς *Bothe*, hersil^{i}em ***M***, hersile (hersiliā *inde m 2*) ***F***, hersilem ***N*** *cLaur 36 14*, hersiliā ***h g***, hersiliam ***n e***² ς *ω vulgo*, *Ἑρσίλεια Plan* ‖ tramite ***p*** ς ‖ *desinit hic in fine ultimi folii recti* (*p 119, ultimum folium versum est vacuum*) ***M***, *tabulam codicum deteriorum inde a v 831 ad finem libri XV adhibitorum in p 2 expressam vides.*

831 uiduae *Mscr Diez BSant 12* ς *Merkel*² ‖ sua sic ***h g c v w*** ς *ω*, sua si(c *i r m 2*) ***N***, suasit ***g***² $w_{1\ 7\ 8}$ *cett* ς 832 de lat(c)ia o et b_1 ***d z*** ς *Hs vulgo*, de la(ci *i r m 2*)o o et ***F***, de latio o et ***N*** ς* ***g a*** ς *ω* ‖ *ὦ καὶ τῶν Λατίνων ὦ καὶ τοῦ Σαβίνων γένους ἐξαίρετον, εὐγενεστάτη, καλλώπισμα Plan* ‖ et de Latia gente et de g. *Bothe* 833 Principium (*corr* b_2) ***c*** b_2 w_6 834 co^{n2}niux ***N*** ‖ viri coniunx, nunc *distinx JHVoss* 835 questus $w_{2\ 4}$ 836 me duce ***R*** ‖ locum pete ***R***, pete lucum w_8 ‖ pete in colle ***h*** ‖ quirino (*fort recte*) ***h*** ς ***V*** *Hs vulgo olim*, colle palati w_2 837 Qua *in Mscr Diez 1069 Hs* ‖ (ui *i r m 2*)ret ***N***, tegit *cLaur 36, 14* 838/839 *del Merkel* 838 uarios del. ***p*** ς ‖ *desinit hic in fine ultimi folii versi* ***N***, *cetera a tribus manibus recentioribus addita sunt, ex quibus una scripsit XV 123/842* 839 Hersilien *Bothe*, Her/silē (i *eras*) ***c***, Hersiliā ***F h d*** ς, *Ἑρσίλειαν Plan*, Hersiliam (*sed cf 830*) *cett ω vulgo* 840 uix lumina tollens uultu ***c*** 841 namque (nec *i r m 2*, mihi *i mg*) quae sis d. prontum ***c*** ‖ mihi non a_{12} a_{13} *Plan* ‖ prompta est w_1 842 duc/ duc ς, duc o dea w_5

coniugis ora mihi, quae si modo posse videre
fata semel dederint, caelum accepisse fatebor!'
    Nec mora, Romuleos cum virgine Thaumantea
ingreditur colles: ibi sidus ab aethere lapsum
decidit in terras; a cuius lumine flagrans
Hersilie crinis cum sidere cessit in auras.
hanc manibus notis Romanae conditor urbis
excipit et priscum pariter cum corpore nomen
mutat Horamque vocat, quae nunc dea iuncta Quirino est.

---

843 quae h e^2 b_2 ς ω *vulgo*, quem (*fort recte*) F e^2 g v a_7 b_1 d w_8 ς *Plan* ‖ possent b_1 **844** simul b_1 ‖ fata mihi w_8 ‖ dederunt d ‖ aspexisse c g b_1 $w_{2\ 4\ 5\ 6}$ ς, aspectasse a_3, ascendisse *Mscr Diez BSant 13*, tetigisse *Polle* ‖ fatebor (*cf VI 356*) *recepi ex* e^2 n v c b_1 a y z ς, uidebor (*ex 843*) F h d x b_2 ς ω *vulgo* **845** uirgine i r F^2, coniuge g ‖ t(h)amantea c v, tāmanthea a_{10}, theumantea b_2, taumantheia w_5, teumantea a_3, teumatea *Mscr Diez BSant 11* **846/849** ibi sidus—notis *del Merkel*² **846** ubi a c d v $b_{1.2}$ ς *Jahn* **847***sq* ac huius h ‖ numine a_4 ‖ flag^r^aṇs n, fragrans h ‖ Hersilie(ę) crinis (*ut sit* crinis *accus lim*) *A R Ehwald*, Hersilee cr. *cLaur 36, 14*, Her/sile cr. c, Hersiliae crinis ς *VA vulgo*, Hersilie crines *Bothe*, Hersilia aerias *Zingerle*, Hersilia aetherias *Riese*², aetherias crinis *vel* crinis aetherias (crinis *et ipse accusativum plur esse vult*) *journ of ph XXII 146 Postgate* ‖ decidit in crinis—Hersilia e terris *NJhbb 1870. 288 Polle* ‖ ἡ τῆς Ἑρσιλείας εὐωδιάσασα (*i e* fragrans) κόμη *Plan* **850** et positum h a_5 a_{11}, et positam *R* **851** orāque F, oramque w_1 ς, (h)eramque a_9 *ccBerol et Goth Bothe* ‖ nunc quoque uincta quirino (est *om*) v ‖ l' XV *in spatio 4 linearum litteris minutissimis* F, *cetera notare non refert.*

LIBER QUINTUS DECIMUS.

Myscelos. Croton.

Quaeritur interea quis tantae pondera molis
sustineat tantoque queat succedere regi:
destinat imperio clarum praenuntia veri
fama Numam; non ille satis cognosse Sabinae
gentis habet ritus: animo maiora capaci
concipit et, quae sit rerum natura, requirit.
huius amor curae patria Curibusque relictis
fecit, ut Herculei penetraret ad hospitis urbem.
Graia quis Italicis auctor posuisset in oris
moenia, quaerenti sic e senioribus unus
rettulit indigenis, veteris non inscius aevi:
'Dives ab Oceano bubus Iove natus Hiberis
litora felici tenuisse Lacinia cursu
fertur et armento teneras errante per herbas
ipse domum magni nec inhospita tecta Crotonis
intrasse et requie longum relevasse laborem
atque ita discedens „aevo" dixisse „nepotum
hic locus urbis erit"; promissaque vera fuerunt.

---

1 *sq Conr de Mure ed Bas p 219*: 'Quaeritur in terra quis tante pondere (*sic*) m. Sustineat'.

11 *Val Flacc V 3 Thilo*: extremi sibi tum non inscius aevi.

---

1 ueritur b_1 ‖ in terra *Conr de Mure* ‖ qui ς *Hs vulgo olim* 2 Sustineat ipio tantoque *c* ‖ tantoue *n* 3 clar(u *ex* a *m 2*)m *F* 4 cognosce (*corr v*) *h v* w_1 w_6 5 hab. rictus a_8, hab. fedus (*corr*) w_4 7 patri(a *ex* e *m 2*) *F* ‖ patria est b_2 ‖ curribusque (militia[2]) *v* 8 penetrat b_1 *d* ‖ hospis (*corr*) *d* 9 Gratia quisquis b_1, Gra quis (*corr m 2*) *v* ‖ (h)italis e^2 *v n* ς, ithali//s *c*, ausoniis *cThuan* ‖ pos. auctor b_1 ‖ actor $w_{2\ 4\ 6}$ ‖ horis *F g* ς, aris b_1 10 de sen. b_1, ex sen. b_2, e *postea inseruit c* 11 indigetus *h*, indulgens a_8 ‖ non immemor a_6 a_{12} ς 12 iues (*initialis saepe omissa*) *v* ‖ bubus (*cf XIV 3*) *g n* w_7 ς *R Hs vulgo olim*, bobus *A VA Riese* 13 la ci/nia (u *pro* i *fuit*) *c*, lascinia b_1, laciniam *v*, latinia $w_{2\ 4}$ 14 errare pererbas *v* 15 magni *om* (*add m 2*) *v* ‖ crotonis (co) *d* 16 requiem b_1 ‖ reuelasse (*corr* b_2) b_1 b_2, eleuasse *h* 17 ita *om b* ‖ descendens $a_{8\ 9}$ ‖ uni dixisse a_3 18 eri(t *i r m 2*) *c* ‖ fuere *v* w_2, fuisse *Hs*

nam fuit Argolico generatus Alemone quidam
Myscelos, illius dis acceptissimus aevi.
hunc super incumbens pressum gravitate soporis
claviger adloquitur: „lapidosas Aesaris undas
i, pete diversi! patrias, age, desere sedes!“
et, nisi paruerit, multa ac metuenda minatur;
post ea discedunt pariter somnusque deusque.
surgit Alemonides tacitaque recentia mente
visa refert, pugnatque diu sententia secum:
numen abire iubet, prohibent discedere leges,
poenaque mors posita est patriam mutare volenti.
candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
et caput extulerat densissima sidereum Nox:
visus adesse idem deus est eademque monere
et, nisi paruerit, plura et graviora minari.
pertimuit patriumque simul transferre parabat

19*sq Conr de Mure p 131*: ‘Nam fuit Argolico—aevi’.

---

19 argolicus *g* ‖ olemone *g* ‖ al. quidem (*corr m 2*) *v* 20 Myscelos *Hs vulgo*, Myscelus *post Micyllum et Scaligerum Riese* ‖ Mic$^{v^2}$ilos *F g*, Micilus *h* e^2 *d* $a_{2\ 6\ 10}$ *w L*, Micilius (*item Ben*) *n*, Michilus *v* a_1 *cLaur 36, 14*, Mic(t *del*)ilus b_2, Mi$^{chi^2}$rilus a_7, Mi(t *ex corr*)ilus *c*, Mictilus a_{13}, Micthylus *cBas F II 26*, Miscilus w_2, Missilus a_3 b_1 ς, *Μίκαλος Plan*, Mycilus *ω* ‖ diis *v* b_1 *c d*, diisque *F h* b_2 *V*, disque w_5 *A* ‖ dis illius *n* 21 mersum grau. a_3 22*sq* adloquitur lap. aesaris (ęseris *vel* heseris *libri*) undas I pete diu. patrias age d. sedes *scripsi* (*cf Studi II p 21 Bernardini*) *cum F* e^2 *n d* w_1 $w_{2\ 5\ 8}$ a_1 $a_{2\ 4\ 7\ 10\ 11}$ ς *cLaur 36, 14 Plan VA*, adl. patrias a. d. sedes I pete diu. lap. aes. undas *c* b_2 $w_{3\ 4\ 6\ 7}$ ς (*item L, ut videtur*) *Hs vulgo*, adl. patrias a. d. sedes Et pete diu. lap. aes. undas *h* $a_{5\ 6\ 8\ 12\ 13}$ *g v* ς *R Riese* ‖ patrias ne des. b_1, patrias ait des. *h* ‖ I // (Et *videtur fuisse*) *F*, I *om* b_1 ‖ aesaris ς *Plan vulgo*, aeseris *h* ς *A*, ęseris *F* e^2 *d n v* b_1 $w_{3\ 5\ 7}$ ς *RV*, heseris *g* b_2 *c* w_1 w_6 24 ni par. w_4 ‖ multa et w_2 ‖ met. paratur (*corr*) b_2 25 Postea *h RV* ‖ Ac ni paruerit, multa ac met. minari *versibus 24/25 deletis in v 33 coni Capoferreus* 26 Olemonides *g* ‖ recondita ς 27 pugnetque (diu *om*) *n* 28 a(b *i r m 2*)ire *c* ‖ inhibent *n* 30 nit. c. extulerat sol w_4 31 *om* b_1 ‖ cap. abdiderat dens. w_4, Extuleratque cap. ς ‖ extulerant dens. sidera noctis *n* ‖ sideribus nox *cMed Bothe* 32 idem *om* b_1 ‖ adesse sibi deus est *h* ‖ mouere (*corr*) *F* 33 Et ni *cBersmanni* ‖ plura ac *cBerol Riese* ‖ minatur a_6 $w_{4\ 5}$ *cLaur 36, 14 Plan* 34 Pertimuit *A ω*, Extremuit *h cBerol et fort* (*ὁ δ' ὑπερετρόμαζε*) *Plan*, Extimuit *cLaur 36, 14 Bothe*, et timuit [?] *Ehwald* ‖ paruumque *R* ‖ patr. palam *cMoreti Bothe*

in sedes penetrale novas: fit murmur in urbe,
spretarumque agitur legum reus; utque peracta est
causa prior crimenque patens sine teste probatum,
squalidus ad superos tollens reus ora manusque
„o cui ius caeli bis sex fecere labores,
fer, precor“ inquit, „opem! nam tu mihi criminis auctor.“
Mos erat antiquus niveis atrisque lapillis,
his damnare reos, illis absolvere culpa;
tunc quoque sic lata est sententia tristis, et omnis
calculus inmitem demittitur ater in urnam;
quae simul effudit numerandos versa lapillos,
omnibus e nigro color est mutatus in album,
candidaque Herculeo sententia numine facta
solvit Alemoniden. grates agit ille parenti
Amphitryoniadae ventisque faventibus aequor
navigat Ionium Lacedaemoniumque Tarentum

---

35 sede(s *add m 2*) ***F*** ‖ pen. suas a_{12} 36*sq* atque per. b_1 ‖ per. (est *om*) w_4 ‖ peracta causa fuit *Faber*, per. causa viri *Hs* ‖ patens (*cf XIII 511*) ***h g d z*** ς ***R*** *Korn*, pater ***v***, patet *cett Plan VA vulgo* ‖ prob. est ***h*** ς g^2 *cBerol et Goth* 38 (at *i r m 2*)tollens ***F***, tendens e^2 ***n v*** b_1 ***c*** $a_{2\ 6\ 7\ 8\ 10}$ a_{13} w_4 39 O cui ius caeli *Muretus vulgo*, O cuius celum ***A*** ω, O cuius ce(lū *i r m 2*) a_{11}, O cuius celebrem w_4, O tu quem celebrem (*item i mg* ***v***) w_7 ς, O tu quem purum a_1 ‖ *ὦ ᾧτινι τὸν οὐρανὸν ἐπορίσαντο τὰ δὶς ἓξ ἆθλα Plan* ‖ o cuius caelum bis s. vicere lab. *Bulaeus*, o cuius caelum bis sex auxere *vel* meruere *Hs* ‖ *idem tamen def fort recte in Mscr Diez 1069 lectionem librorum ita, ut sensus sit ‘O tu, cuius ut coelum esset bis sex labores fecere’* 40 Fer, pater (*cf I 545*) a_{12} ‖ muneris (ł criminis *sscr* ***v***) ***n*** $a_{7\ 10}$ ***v*** ς, funeris ***R*** ‖ actor ***c*** 41/42 *om* b_1 ‖ antiquis e^2 $a_{5\ 10}$ ς *Ben*, antiquos w_6 ‖ nigrisque a_5 ‖ absumere (soluere *sscr*) ***F*** ‖ culpa e^2 ***a y*** ω ς *VA vulgo*, culpam ***F h n v g*** b_2 $w_{4\ 5\ 8}$ ς ***R***, culpas ***c d*** w_7 ***x***, iustos uel culpas a_3, culpae *ccMed et Thuan Hs vulgo olim* 43 Nunc quoque *ex uno suorum Hs vulgo olim*, Tum qu. ς ‖ si(c *sscr m 2*) lata ***F*** ‖ qu. et illata est ***g***, qu. quis lata est *Hs* ‖ tristis sententia *cBas F II 26* 44 dimittitur ***n g v w*** ω 45 effundit a_2 ‖ numerando a_2 ‖ numeratos urna lapillos a_1 46 c. mutatus est b_2 ‖ est *add* c^2 47 Cand. hec (hercules *i mg*) sent. ***c*** ‖ munere b_2 a_3 *vulgo olim* ‖ facta est w_4 48 alemoniden e^2 ***a*** ς *Plan vulgo*, alemonidē ***F h*** e^2 ***c w***, alemonides ***d***, alemonidem b_2 w_7 ς, alemonidon b_1, alemonidem ***g*** ‖ ait ***h*** a_5 ‖ potenti ***v*** *Bentley*, patrono *Sprengel* 49 amphitrionidae ***c g*** 50*sq* navigat Ionium—Iapygis arva] *sic fere* ***A*** ω *Plan*, *nisi quod est* lacedaemoniumque nephetum—sallentinumque tarentum *in* ***h*** ‖ Salentinumque Neretum—Lac. Tarentum ***y z*** *Riese*, Lac. Tarentum Thurinosque sinus *Riesii transpositione probata del Korn* ‖ praeterit et—Neretum (*v 51*) *obelo notat Merkel*[2] ‖ *librorum lectionem bene deff Rh Mus L VI 365 Helm et* (*in app ed exeg*) *Ehwald* 50 ionidum b_1 ‖ lacedaemoniumque nephetum ***h***, lac. terentum ***c***

praeterit et Sybarin Sallentinumque Neretum
Thurinosque sinus Nemesenque et Iapygis arva;
vixque pererratis, quae spectant litora, terris
invenit Aesarei fatalia fluminis ora
nec procul hinc tumulum, sub quo sacrata Crotonis
ossa tegebat humus, iussaque ibi moenia terra
condidit et nomen tumulati traxit in urbem.'
talia constabat certa primordia fama
esse loci positaeque Italis in finibus urbis.
Vir fuit hic ortu Samius, sed fugerat una *Pythagoras.*
et Samon et dominos odioque tyrannidis exsul
sponte erat, isque licet caeli regione remotos
mente deos adiit et, quae natura negabat
visibus humanis, oculis ea pectoris hausit,
cumque animo et vigili perspexerat omnia cura,

---

51 *om* x, Praeterit et sybarim surrentinumque merentum *i mg* x^2 ‖ si(y)-barin *A* ω, sybarī e^2, sibarim w_1 $w_{2\ 6\ 7}$, sibarī *h c d*, sabarim a_3, siphatin a_4, zabarum b_2, Sibarim *VA* ‖ psallentinumque b_1 ‖ nerethum *F d R*, nerehtum *n*, uerethum b_2 a_{10} *cBas F II 26*, merētum *c*, tarentum *h*, Veretum *Pais* ‖ *τὸν Σαλεντῖνον Νέρηθον καὶ τὸν Θούριον κόλπον Τεμέσην τε Plan* ‖ Salentinumque Neaethum *RaphRegius A* 52 Turinosque w_1 *h R*, Taurinosque *v* b_2 a_1 a_2 *c d*, tirrenosque a_7, Sirincsque *Ehwald* ‖ nemesenque *A RV*, nemesenaque a_1, nemesen et *n*, nemesemque a_2 ς, nemes'eque *d*, themesenque *v*, temesenque $a_{4\ 6}$ ς *Plan Regius A*, ṃẹṣẹ// et (mesināque *i mg m 2*) *c*, tandemque a_8, Melesenque *vel* Aretemque *de antiquitate et situ Calabriae l. IV Gabr Barrius*, Crimisenque (*ipse tamen dubitat de mensura priorum syllabarum*) *vel* Camerenque *vel* Temenenque *Burm*, Crimisanque *Merkel*[2] ‖ et *om* *w* ‖ iapidis a_1, iapagis b_2, Iapygis (*fluvii sc*) ora *Baumg-Crusius* 53 qua sp. *h* ‖ sp. aequora (*fort recte*) *praef Trist p LXXVI Owen* ‖ *τὴν ἐκεῖ γῆν ὅση τὴν θάλατταν βλέπει Plan* 54 aesarei *n* ς *RaphRegius vulgo*, *τὸ τοῦ Αἴσαρος στόμα Plan*, esarei w_5, esarii *h*, Aeserei *A*, Eserii *R*, hẹserei *F g*, e(e̦)serei e^2 *c d* b_1 *v* ς *V* ‖ arua *n* ς 55 tum. obliquo sacr. b_1 ‖ cor^m^ṭonis *d* 56 uisaque a_8 ‖ iussaque in (*corr* b_2) b_1 b_2, ‖ (u *i r*)bi *c* 57 et uerum tumulum tr. b_1 ‖ tumulata t. in urbe *h* 58/59 *del Faber* ‖ alia *F* ‖ constabant b_1 b_2 ‖ in sedibus a_{13} *cPal* 60 ortus somnus b_1 ‖ si fug. *n* ‖ hic ortus fugerat sed samius una a_4 61 tirranni^i^dos *v* 62*sq* hisque *c* ‖ isque animo cel(i *ex* e *m 2*) ///(lic *fort eras*) et reg. *F*, isque animo celi r. a_{10}, usque animo licet caeli reg. *h*, is celestiaque et regione *g*, is celi(que *sscr m 2*) reg. *v* ‖ remotos *F h* a_1 w_2 ς *Hs*, remotus (*fort recte, cf trist III, 4*[b], *73 ex P II, 2, 123 ib 11, 3*) h^2 e^2 *g* b_1 b_2 *v a w* ς ω *Jahn* 64 Usibus *g* 65 animo *om* (*i mg add m 2*) *d* ‖ prospexerat *h* ς, perspexe^a^rit *d* ‖ o. ^cura^ mente w_4

in medium discenda dabat coetusque silentum
dictaque mirantum magni primordia mundi
et rerum causas et, quid natura, docebat,
quid deus, unde nives, quae fulminis esset origo,
Iuppiter an venti discussa nube tonarent,
quid quateret terras, qua sidera lege mearent —
et quodcumque latet, primusque animalia mensis
arguit inponi, primus quoque talibus ora
docta quidem solvit, sed non et credita, verbis:
'Parcite, mortales, dapibus temerare nefandis
corpora! sunt fruges, sunt deducentia ramos
pondere poma suo tumidaeque in vitibus uvae,
sunt herbae dulces, sunt, quae mitescere flamma
mollirique queant; nec vobis lacteus umor
eripitur nec mella thymi redolentia flore:
prodiga divitias alimentaque mitia tellus
suggerit atque epulas sine caede et sanguine praebet.
carne ferae sedant ieiunia, nec tamen omnes:
quippe equus et pecudes armentaque gramine vivunt.
at quibus ingenium est inmansuetumque ferumque,
Armeniae tigres iracundique leones
cumque lupis ursi, dapibus cum sanguine gaudent.

---

67 *clausulam* primordia mundi *habes ap Claud Mar Victor precatio 107.*
75 *sq fort respexit haec, ut monet CWeyman, Prudentius cathem III 51sq.*

---

66 dicenda b_1 b_2 w_1 ‖ discendabat (*corr m 2*) *h*, perspecta dabat *cStrozz Bothe* ‖ ce(œ)tuque *F h*, coetumque *g* a_{13}, centumque a_{12} 67 narrantum *d* 68 et quod e^2 b_1 69/70 *om* (*add m 3*) *n* ‖ Quis deus $a_{5\ 9}$ ‖ unde homines *Bothe* ‖ quae fluminis *v* n^3, quid fulm. w_6 ‖ esse(t *add m 2*) *F* 70 an *add* F^2 ‖ et uenti (*corr*) *d* ‖ disscusa b_1, concussa a_2, discissa *ad Lucr VI 282 Wakefield* ‖ tona(ret *i r m 2*) *F*, tonaret *g* b_1 w_7 71 quater(et *i r m 2*) t. qu(a *ex* e *m 2*) *F* ‖ manerent a_8 72 quecumque latent b_1 73 Arguit (*cf V 247 XIII 297 am II 7, 6*) *A ω*, arcuit *g* v^2 ς *Bentley*, arguat *R*, ἐλέγχει *Plan* ‖ primusque tal. w_6, primus quum (*sic*) tal. *Merkel*[2] 74 *i mg* g^2 74/76 et credita—h[illegible]om b_1 76 frutices (‡ fruges *sscr m 2*) *F* ‖ deducenda b_1 77 poma suos (*fort recte, cf appar cr ad Pont III 8, 14*) *h* a_3 a_{11} *cBersm R* 78 *sq* sunt quae—queant *om F* e^2 ‖ quae *om* (*corr m 2*) *d* ‖ mit. possunt b_1 a_6 ς, mit. uentre a_8, mit. flamme *v* ‖ mit. possunt Et mollire famem ς 79 queunt a_2 ‖ uobis nec *c* ‖ lact. hymor *h* 80 mella tū b_1, m. timi *v* ‖ flore/(m *eras*) *g*, florem $a_{3\ 6}$ $w_{2\ 3\ 4}$ ς *Hs vulgo olim* 82 sang. tradit *h* a_4 a_{11} w_3 83 sedent *F*, cedant *R* ‖ omnis b_1 a_6 w_1 84 et pectora b_1 85 Et quibus b_1, In quibus b_2 86 Armeniaeque tigres a_3 *Hs vulgo olim* ‖ immansuetique w_8

heu! quantum scelus est in viscera viscera condi
congestoque avidum pinguescere corpore corpus
alteriusque animantem animantis vivere leto!
scilicet in tantis opibus, quas optima matrum
terra parit, nil te nisi tristia mandere saevo
vulnera dente iuvat ritusque referre Cyclopum,
nec, nisi perdideris alium, placare voracis
et male morati poteris ieiunia ventris?
　At vetus illa aetas, cui fecimus aurea nomen,
fetibus arboreis et, quas humus educat, herbis
fortunata fuit nec polluit ora cruore.
tunc et aves tutae movere per aera pennas,
et lepus inpavidus mediis erravit in arvis,
nec sua credulitas piscem suspenderat hamo:
cuncta sine insidiis nullamque timentia fraudem
plenaque pacis erant. postquam non utilis auctor
victibus invidit, quisquis fuit ille, leonum

88*sq Scholia in Pers sat III 55*: aut quia philosophi non utantur carne, dicentes animas animabus non debere dari unde Ovidius: 'Heu quantum scelus est in viscere viscera condi—Alteriusque animam animantis vivere leto'.

---

88 in uiscera *A post Regium Hs vulgo*, in uiscere (*fort recte, cf Pr Goth 1889, 2 Ehwald*) h a_2 a_8 a_{13} $w_{4\ 6}$ y ς *cLaur 36, 14 codd Schol Persii* ω 89 coniestoque n a_1, comestoque b_1 b_2 ingestoque *Bentley* 90 Alterius(que *om*) e^2, Alternisque *probante Burm cFrancof* ‖ anima$\overset{2}{\bar{}}$ /// animantis F, animam animantis w_4 *R codd Schol Persii* 91 mater a_{12} 92 parit e^2 $a_{6\ 7\ 8\ 10}$ n v z ς *Hs*, creat F h g b_1 b_2 c d x y w ω *Riese*, τίκτει *Plan* ‖ p. nich' inte tristia n 93 ritusque (*cf Pr SG 1893, 7*) F h g a w v c d y z ω *vulgo olim*, rictusque (c *dell* b_2 x) e^2 n b_2 x *Merkel*, tactusque b_1 ‖ τὸ τῶν Κυκλώπων ἔθος *Plan* ‖ inferre ς 94 Et nisi prodideris a_8 ‖ placere c ‖ plac. norat b_1 95 uorato (*corr m 2*) F, m$\overset{o^2}{\imath}$rati h 96 uetus *i r* F^2 97 herbas '*legitur ap Gobel Person Cosmod aetat V cap 20*' *Burm* 98 ne(c *sscr m 2*) c ‖ timore (*corr*) b_1 99 Tunc uolucres *unus Heinsianus*, Tum volucres *Bothe* ‖ tutas w_3 ς *Gierig*, caute w_4 ‖ mouerunt // aere n ‖ ἐν ἀέρι *Plan* [illegible]us h $a_{2\ 8}$ ‖ intrepidus ς ‖ errabat w_1 ς ‖ in herbis e^2 *Merkel*, in agris v $w_{6\ 7}$ *cLaur 36, 14* ς *Hs vulgo olim*, n armis b_1 101 crudelitas (*corr*) F^2) F w_6 ‖ pisce$\overset{2}{\bar{}}$/ c ‖ deprenderat a_1 104 Uitibus b_1, rictibus *NJhbb 1859, 641 Suchier* ‖ leonum (*cf 86 XIV 207*) *Bothe*, deorum (*ex I 32*) A ω, uirorum *ccCantabr Hamb et duo Heinsiani Gierig*, uirorum deorum w_5 ‖ invidit (quisquis f. i. virorum) Corp. *distinx Burm*, ὅστις ποτὲ θεῶν ἦν ἐκεῖνος *i e* inv. (quisquis f. i. deorum) *Plan, item A* ‖ *lectionem librorum* invidit, quisquis fuit ille, deorum *distinguunt et defendunt Boissonade et Jahn, ille* victus deorum *interpretatus hostias* (*boves, alia viva*

corporeasque dapes avidam demersit in alvum,
fecit iter sceleri, primoque e caede ferarum
incaluisse potest maculatum sanguine ferrum
(idque satis fuerat), nostrumque petentia letum
corpora missa neci salva pietate fatemur:
sed quam danda neci, tam non epulanda fuerunt!
Longius inde nefas abiit, et prima putatur
hostia sus meruisse mori, quia semina pando
eruerit rostro spemque interceperit anni,
vite caper morsa Bacchi mactatus ad aras
dicitur ultoris: nocuit sua culpa duobus!
quid meruistis oves, placidum pecus inque tuendos

111*sq Probi qui dicitur Comm in Georg II 380 sq* (*Hagen App Serviana p 372*): postquam humanitas animalium coepit carne vesci, quae frugibus nocent vel aliquos laeserant fructus, prima existimatur hostia fuisse sus, secunda caper, ille, quia terram rostro protundendo semina eruerat, hic, quia vitem laeserat . itaque etiam Ovidius in quinto decimo dat testimonium huic opinioni dicente Pythagora: 'et prima putatur hostia sus meruisse necem—Eruerat rostro spemque interfecerat anni: Vite caper morsa Bacchi mactatus ad aras Dicitur ultoris; nocuit [meruit *P*] sua culpa duobus'.

114*sq Martialis III 24*: Vite nocens rosa stabat moriturus ad aras Hircus, Bacche, tuis victima grata focis, *cf fast I 357 sq.*

---

corpora) diis immolatas, quas quodammodo proprias sibi vindicaverint, hic victus, quos dei dederint i e fruges, et poma et herbas ‖ invidit (quisquis fuit i. priorum) *Hs* ‖ quisquis fuit i., ferorum *Burm*, quisquis f. i. ferarum (*cf 83 87*) *Hottinger*, qu. f. i., piorum *Riese*[1], qu. f. ille, ferinis *Riese*[2], qu. f. i., decoris *KSchenkl* **105** diuisit b_1, dimersit b_2 *R*, demisit ς w_6, condebat (*cf XIV 209*) w_4 **106** primaque ***g*** w_4 ς *Hs vulgo olim* ‖ primoque et c. ***c*** ‖ a caede ς **107** potest *scripsi cf Pr S G 1893, 16*) *cum* ***F*** e^2 ***g v*** b_2 ***c d x y z a w*** ς *A*, puto b_1, putem ς *Hs*, putes ***n h*** ς *RV vulgo* **108** id quoque fas fuerat *journ of ph XXII 150 Postgate* ‖ uestrumque a_2 ‖ p(o *ex* e *m 2*)tentia ***F***, potentia ς ‖ nostrique potentia leti *vel* nostroque nocentia leto *Hs* **109***sq* salva pietate fatemur—tam non ep. fuerunt *mutata in* ***n*** **111** abit b_1 **112** sus potuisse ***n*** ‖ meruisse necem (*cf II 393*) w_2 *Probus* ‖ (quod *ex corr m 2*) sem. ***c***, que sem. b_1 w_6 **113** rastro b_1 ‖ Eruerit—interceperit (*cf Pr S G 1893, 17*) ***F*** e^2 ***a n v*** w_1 $w_{2\ 8}$ ς *VA vulgo olim*, Eruer(i *per ras ex* a)t—interceperit ***c***, Euertit—interceperit ***g*** b_1 b_2, Eruerat—interceperat ***d*** ς *cBas F II 26 Riese*, Eruerat—interciderat (*sed cf VIII 292*) ***h*** w_7 *ccBerol et Zwicc R Korn*, ἀναστρέφει — διατέμνει *Plan*, Eruerat — interfecerat (*cf georg IV 330*) *Probus* **114***sq* Caper rosa *Hs* ‖ Bacchi *VA*, bachi *A* ‖ mactandus $a_{3\ 5}$ w_3 ***z*** ς ‖ Ducitur (ł di *sscr* e^2) e^2 ***g c*** $a_{3\ 6}$ w_3 (*i r z*) ς ‖ mactatur—Ultoris ductus ***y*** *cPal et Berol* ‖ mactandus—Ducitur *fort legit Martialis* **116***sq* inque tegendos ς ‖ unde tuendi sunt homines ***h*** ‖ plenoque fertis ***v*** b_1, plenoque infertis ***v***, pl. fertis quae ***n*** ‖ in *om* ***v***

natum homines, pleno quae fertis in ubere nectar,
mollia quae nobis vestras velamina lanas
praebetis vitaque magis quam morte iuvatis?
quid meruere boves, animal sine fraude dolisque,
innocuum, simplex, natum tolerare labores?
inmemor est demum nec frugum munere dignus,
qui potuit curvi dempto modo pondere aratri
ruricolam mactare suum, qui trita labore
illa, quibus totiens durum renovaverat arvum,
tot dederat messes, percussit colla securi.
Nec satis est, quod tale nefas committitur: ipsos
inscripsere deos sceleri numenque supernum
caede laboriferi credunt gaudere iuvenci.
victima labe carens et praestantissima forma
(nam placuisse nocet) vittis insignis et auro
sistitur ante aras auditque ignara precantem
inponique suae videt inter cornua fronti,
quas coluit, fruges percussaque sanguine cultros
inficit in liquida praevisos forsitan unda.
protinus ereptas viventi pectore fibras
inspiciunt mentesque deum scrutantur in illis:

---

122 *Martialis VI 86, 3*: Stultus et ingratus nec tanto munere dignus.

---

118 Molliaque ***h*** ‖ lanas uel. uestras ***c***, uestris uel. lanis ***w***$_{3\,4}$ *cLaur 36, 14* 119 ualetis ***w***$_1$ 120 dolisue ***a***$_5$ ***b***$_2$ *cGoth R*, doloque ***w***$_6$ ς *VA*, deumque ***b***$_1$ 121 supplex (*corr*) ***F*** ‖ laborem ***w***$_1$ 122 et demum ***b***$_1$, est diuum *ccVratisl et Bas Bothe*, est nimium *Gronov*, ille deum *Hs*, est aequi *Riese*[2], is demum est *Zingerle*, est, Deus (*i e* Δηοῦς) *Merkel*[2] 123 Qui/ (d *eras*) ***F*** ‖ corui ***b***$_1$ ‖ modo dempto ***v*** *cGoth* ‖ pond. rastri *cLeid* 124 Ruriculam ***c*** ‖ suum quia ***n*** 125 nudum ịrenouauerat ***h***, longum ren. (ł annum) ***w***$_4$, nudum ren. ***a***$_1$ ς, dur. reuocauerat ***a***$_3$ ***w***$_6$ ‖ annum ***n*** ***a***$_{10}$ ***w***$_1$ ***w***$_6$, aruum ***v***, agrum ***a***$_{13}$, aurum (*corr*) ***d*** ‖ longum r. annum *in Mscr Diez 1075 Hs* 126 Tot dederat ***A*** ω, (Qu *ex* T)ot ***e***[2] ł Tot *sscr* ***e***[3], tot dederant (*quae colla sc*) *probante Heinsio* ς, tot tulerat *idem Hs*, condiderat *Merkel*[2], quot dederat *Housman* ‖ messas (*corr*) ***v***, menses ***R*** ‖ perculsit ***n*** 128 Inscripsisse ***w***$_1$ 130 formae *Hs* 131 Iam plac. ς, tam plac. *Burm*. ‖ uittisque ***b***$_1$ ***b***$_2$ ***a***$_{12}$ ***w***$_4$, uit(i *ex* a)s ***c*** ‖ insignis ***F h g b***$_1$ ***b***$_2$ ***d w***$_4$ ***x z*** ς ω *Korn*, (pre *i r*)signis ***y***, praesignis (*ex III 32*) ***e***[2] ***n a***$_{6\,8}$ ***v c*** ς *Hs vulgo* 132 audetque ***b***$_{12}$ ‖ audit quod ign. ***h*** 133 suo uidit ***b***$_2$ 134 segetes perc. *cMoreti Bothe* 135 et liqu. ***w***$_5$ 136 erectas ***c***, exsectas *Hs* ‖ uiuentis ς, iuuenci ***b***$_2$ ς, uiuaci ***g***, liuenti ***w***$_5$ ‖ corpore ***e***[2] ***n a***$_{10}$ ***w v*** ς 137 scrutatur ***h***, scitantur ***v*** ‖ et illis *Korn*

unde (fames homini vetitorum tanta ciborum est?)
audetis vesci, genus o mortale? quod, oro,
ne facite et monitis animos advertite nostris!
cumque boum dabitis caesorum membra palato,
mandere vos vestros scite et sentite colonos!
    Et quoniam deus ora movet, sequar ora moventem
rite deum Delphosque meos ipsumque recludam
aethera et augustae reserabo oracula mentis:
magna nec ingeniis investigata priorum
quaeque diu latuere, canam; iuvat ire per alta
astra, iuvat terris et inerti sede relicta
nube vehi validique umeris insistere Atlantis
palantesque homines passim et rationis egentes
despectare procul trepidosque obitumque timentis
sic exhortari seriemque evolvere fati:
    „O genus attonitum gelidae formidine mortis,

---

138 *sq restitui librorum lectionem, distinxi cum Postgatio* ‖ inde fames *journ of ph XXII 151 Postgate* ‖ homini *s l* F^2, homini est a_{10} ‖ uetitorum *i r* c^2 ‖ ciborum est *A ω Merkel,* est *om* y b_1 b_2 w_1 $w_{2\,4\,6}$ *vulgo olim* ‖ quid oro a_{10}, quod ortor (*cf ad 152*) c w_5 ‖ audeat ut vesci *Capoferreus* ‖ audes his v., g. o mortale? *Polle* ‖ genus immortale *cBersmanni et post Capoferreum e coni* (*ad Lucr p 183*) *Lachmann* ‖ audet et his vesci g. immortale! *versu 138 post 87 transposito* (*p 157*) *Bothe* ‖ *varie distinxerunt haec*: scr. in illis. Unde—ciborum (est *add w*)? audetis v., g. o mortale? *ω Hs vulgo olim,* scr. in illis. Unde—ciborum, audeat ut v. g. immortale *in app ed Burm p 1101 Capoferreus,* scr. in illis. Unde f. h. v. tanta? ciborum est Audetis v., g. o mortale? (*versum 138 obelo notans*) *Merkel*², scrutantur—et illis (unde f.—ciborum?) Audetis v. g. o mortale? *Korn* **140** auertite v $w_{3\,6}$ ‖ uestros g *cBerol* **141** dabis (*corr m 2*) F **143** At quon. *cMedic* ‖ mouet ora deus $w_{6\,7}$ ‖ sequor b_1 *cBersm* **145** angustae b_2 a_1 a_2 w_2 d **146** euestigata d w_3 ς *R vulgo ante HAKochium,* ἐξερευνηθέντα *Plan* **147** *sq* Quique (*corr m 2*) v ‖ per ardua (ł astra *sscr* F^3) Alta iuuat F h, per astra Alta iu. (*sed cf 875*) d g $a_{4\,5}$ b_2 $w_{3\,4\,5}$ ς, per ardua Astra iu. *Hs* ‖ *cf Manil I 13* ‖ terris
ł inherti²
et in aera s. rel. F ‖ relictis *cJunian vulgo olim* **149** Nube uei h, Nube mihi b_1 ‖ ualidisque g n w_7 ς ‖ athalantis g w_1, adhlantis h, alantis c d **150** Pallentesque b_1 d a_{11} $w_{2\,6}$, Pallantesque R ‖ Palantesque animos *ccPolitiani et Med Hs vulgo olim* ‖ passim et r. F b_1 a_1 a_2 g c d ς *Ehwald,* passim rat. h ς *R,* passim ac r. e^2 b_2 v ς *VA vulgo* ‖ ratione carentes (ł egentes *adscr v*) v b_2 ς ‖ *cf fast III 119* **151** trepidos(que *om*) n v b_2 p w_6 ‖ proc. strepitumque obitumque h ς, proc. trepid(os *ex* um *m 2*) ob. F ‖ timent(e *ex* i *m 2*)s F, trementes b_1, timentes *cett vulgo* **152** exortari h c *V* ‖ sortemque F h g a_5 ς *VA* ‖ reuoluere n **153** O *om* (*add* F^2) F v

quid Styga, quid manes et nomina vana timetis,
materiem vatum, falsique pericula mundi?
corpora, sive rogus flamma, seu tabe vetustas
abstulerit, mala posse pati non ulla putetis!
morte carent animae semperque priore relicta
sede novis domibus vivunt habitantque receptae.
ipse ego (nam memini) Troiani tempore belli
Panthoides Euphorbus eram, cui pectore quondam
haesit in adverso gravis hasta minoris Atridae:
cognovi clipeum, laevae gestamina nostrae,
nuper Abanteis templo Iunonis in Argis.
omnia mutantur, nihil interit: errat et illinc
huc venit, hinc illuc et quoslibet occupat artus
spiritus eque feris humana in corpora transit
inque feras noster nec tempore deperit ullo;
utque novis facilis signatur cera figuris,
nec manet ut fuerat nec formas servat easdem,
sed tamen ipsa eadem est: animam sic semper eandem
esse, sed in varias doceo migrare figuras.

---

160 *sq Joannes Saresb Policrat VII 10* (*II p 134 W*): ipse ego—minoris Atridae (161 pectore levo, 162 ab adverso).

161 *Theodulfi c. XXX 27* (*Duemmler I 521*): ut cerebro Euphorbi Samius satus esse putatur.

---

154 quid manes et *sumpsi* (*cf I 586 Prop IV 7, 1 Hor c I 4, 16*) *ex* **a_8**, quid tenebras et *A ω vulgo*, quid ten. quid **$w_{2\ 4\ 8}$** *ς Hs vulgo olim* ‖ stigia quid ten. et "uana "numina (o3 *sscr*) **h** ‖ n(u *ex corr*)mina **c**, numina **$a_{2\ 8}$ a_{11} a_{12}** *ς et i r* **F^2**, (nomina *sscr*) tartara **w_4** ‖ quid Styga quidve Erebum *vel* quid Stygias tenebras *Hs* 155 Materiam **g c** *ς* ‖ fatum **b_1** ‖ piacula **a_6 n** *cVoss Hs vulgo olim* ‖ falsi terricula *Adv cr II 93 Madvig* 157 (put *i r m 2*)etis **F** 158 pr. soluta **w_6** 159 dom. unum (*corr*) **v** ‖ novis habitant dom. vivuntque rec. **w_1** *Burm* 160 non mem **b_1** 161 Pactolides **n**, Panthoṛides **c d** ‖ euphoṛibus **c**, eforibus **b_1**, euforibus **b_2**, eumorphus **a_1** ‖ eram tibi **b_1** 162 Sedit in *ccBerol et Politiani Hs vulgo olim* 163 Commoui **a_{10}** 164 abanteis (*vel* ab anteis) **e^2 c** *ς Plan vulgo*, abantheis **g v $w_{2\ 3}$**, ab antheis **F h a_{11} $w_{5\ 6\ 7}$** *Ben*, ab acteis **n**, ab—antheis (ab abante patre acrisii sic dictis *sscr*) **d** ‖ Imperabant heus templo **b_1** ‖ in ag/is (r *sscr*) **v**, in agris **a_2 w_6** *Plan*, in aruis **c d $w_{4\ 5}$** *ccBerol et Vratisl* 165 nil int. **F g**, ni(hil in *i r m 2*)terit **c** ‖ illuc **w_4** 166 Hinc uenit **c w_7** ‖ hic illinc **w_1**, huc illuc **c w_7** 167 equae **c** ‖ humanaque **b_1** 168 nostro **h**, nostr(o *ex corr*) **F**, uester **a_2** ‖ deperit *om* **b_2** 169 fragilis **w_4** *ccGronov Medic Voss Hs vulgo olim* 170 formam s. eandem (*sed cf 455*) **h** (*item* **v**, *sed corr m 2*) **b_1 d** *ς VA Korn* 171 *om* **b_1**

ergo, ne pietas sit victa cupidine ventris,
parcite, vaticinor, cognatas caede nefanda
exturbare animas, nec sanguine sanguis alatur!
Et quoniam magno feror aequore plenaque ventis
vela dedi: nihil est toto, quod perstet, in orbe.
cuncta fluunt, omnisque vagans formatur imago;
ipsa quoque adsiduo labuntur tempora motu,
non secus ac flumen, neque enim consistere flumen
nec levis hora potest, sed ut unda inpellitur unda
urgeturque eadem veniens urgetque priorem,
tempora sic fugiunt pariter pariterque secuntur
et nova sunt semper; nam quod fuit ante, relictum est,
fitque, quod haud fuerat, momentaque cuncta novantur.
Cernis et emensas in lucem tendere noctes
et iubar hoc nitidum nigrae succedere nocti.

---

177 *Vinc Bellov Spec hist VI 117*: 'nihil est quod toto perstet in orbe. 179*sq ib* Ipsa quoque a. uoluuntur tempora—nec enim consistere—Nec leuis aura—Urgeturque eadem ueniente urgetque—pariterque sequuntur'.

---

173 nec piet. e^2 *c Merkel* ‖ nec—ventris *in parenth pos idem* 174 Percipe b_1 ‖ cognata *R* ‖ nefandas (*corr* b_1) b_1 *A* 175 ne sang. *h cBerol A* 176 ἀλλ' ἐπείπερ *Plan* ‖ uen(tris *i r m 2*) *c* 177 nichilque est b_1 ‖ toto nihil est a_6 ‖ quod toto *g* w_2 *cSenat Vinc Bellov* ‖ dedi certe nihil est quod w_4 ‖ perst^{e}at e^2, rest^{e}at *h*, constet a_8 *cLaur 36, 14*, obstet w_1, restet *R* 178 *del Bentley* ‖ flu/unt (g *eras*, u *alterum partim ex corr m 2*) *F* ‖ uaga *F h*, uage a_5 *g* w_1 ‖ firmatur a_{10} ‖ amnisque vagi formatur (*vel* versatur) imago *Burm* 179 Ipsaque ads. b_1 b_2 ‖ uoluuntur *n* e^2 *v* a_6 $w_{1\ 6\ 7}$ ς *R Vinc Bellov*, tenuantur w_2 180 secus ut (*def Class Rev IV 341 Housman*) *h* ‖ nec enim a_2 *c v* $w_{2\ 4\ 8}$ *cDresd Vinc Bellov* 181 aura a_2 w_4 *Vinc Bellov* ‖ ut (unda *om*) b_1 b_2 ‖ repellitur ς 182 Urg. eadem ueniens *A ω Merkel*, Urg. ead. ueniensque b_1, Urg. eadem ueniente *cBonon Vinc Bellov Riese*, Urg. (eadem *i r m 2*) uenien(s *i r m 2*)// a_{11}, U. eadem uenienti (*prob Hs*) *cMedic*, U. prior ueniente *h* w_3 *cLaur 36, 14* ς *Hs vulgo* 183 secuntur *F h d* w_1 w_2, sequuntur *cett vulgo* 185 Sitque b_1 ‖ hau(d *ex* t *m 2*) *F* ‖ mouentur b_1 w_5 186/187 *del Bentley* 186 Cernis et *h* e^2 *a w* b_1 b_2 ς *R vulgo*, Cernis ut *F d n v* ς *V*, Cernis $^{et^2}$// *g*, C. et ut *A* ‖ emensas e^2 *v x z* ς *R V Merkel*, mensas *A*, emeritas *F n y d* v^2, emersas *g* ς *Hs vulgo olim*, extensas uel emersas (*ex* emensas) *i mg y*, emissas w_6, inmensas *h c* w_7 ς ‖ ὁρᾷς δὲ καὶ τὰς νύκτας παραμειβούσας καὶ σπευδούσας εἰς φῶς *Plan* ‖ tendere (*del*, cedere *sscr*) b_1 187 fulua (furva *in Mscr Diez 1075 Hs*) nigrescere nube w_3 *ccMoreti et Langerm Bothe*

nec color est idem caelo, cum lassa quiete
cuncta iacent media cumque albo Lucifer exit
clarus equo rursusque alius, cum praevia lucis
tradendum Phoebo Pallantias inficit orbem.
ipse dei clipeus, terra cum tollitur ima,
mane rubet, terraque, rubet, cum conditur ima,
candidus in summo est, melior natura quod illic
aetheris est terraeque procul contagia fugit.
nec par aut eadem nocturnae forma Dianae
esse potest umquam semperque hodierna sequente,
si crescit, minor est, maior, si contrahit orbem.
Quid? non in species succedere quattuor annum
adspicis aetatis peragentem imitamina nostrae?
nam tener et lactens puerique simillimus aevo
vere novo est: tunc herba nitens et roboris expers
turget et insolida est et spe delectat agrestes.
omnia tunc florent, florumque coloribus almus
ludit ager, neque adhuc virtus in frondibus ulla est.
transit in aestatem post ver robustior annus
fitque valens iuvenis; neque enim robustior aetas
ulla nec uberior, nec quae magis ardeat, ulla est.
excipit autumnus, posito fervore iuventae

---

188 caeli **F** *g* *d* a_1 ς ‖ col^{p}lassa *c*, cum lapsa e^2 *g* a_6 w_7, cum lassa (ł lapsa *sscr*) *v* 189 *ἐν ἠρεμίᾳ κεῖται πολλῇ Plan*, Nocte iac. med. w_4 ‖ neque albo *n* ‖ alto a_3 190 rursumque *Burm* ‖ rursusque alio **F** a_5, r. aliter a_{12}, rufusque alius *g*, rursusque est alius *c* ‖ luci *v* ς *Hs vulgo olim*, luce (*inficit sc*) *Vind p 158 Bothe* 191 phebus b_1 ‖ palancias *c* 193 192 **F** 192 deique oculus *Sprengel* ‖ terra cum conditur (*ex 193*) **F** 193 *om* *h* *g* *v*, *i mg add* *v* 194 est *om* *d* ‖ illi **F** *g* *R*, istic a_3, isti a_2 195 Aeris a_1 ‖ uitat *d* ς *Hs vulgo olim*, *ὑποφεύγει Plan* 197 usquam *VA* ‖ sequenti $a_{3\ 4}$ b_1 b_2 w_7 ς 198 contrahat *h* *n* 199 nonne in facies *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ succedere *h* e^2 *c* a_6 w_1 $w_{6\ 8}$ ς *vulgo*, secedere **F** *n* *g* *v* b_1 b_2 ς ω, (*δρᾷς*) *ἀποχρῶντα Plan* 201 tener ac *h* *Riese* ‖ lactans $a_{2\ 6}$ *y* ‖ simillimis (*corr m 2*) **F** 202 barba w_3 ‖ nitens (tumens *sscr* F^2) **F** *h* a_1 *g* *x* ς *VA Hs*, recens (*sed cf fast IV 126 430*) e^2 *n* *c* *d* b_1 b_2 *y* *z* ς *Bothe vulgo*, uirens a_{11} w_4 ς *Regius* 203 Surgit $w_{5\ 6}$ ‖ est *om* b_1 b_2 ‖ agrestem a_1 *Hs vulgo olim* 204 tum **F** ς *VA Hs vulgo olim* ‖ albus *n* b_1 205 Ridet ager *duo ccLeid et Vossianus Hs vulgo olim*, *οἱ λειμῶνες διαγελῶσι Plan* ‖ nec adhuc a_3 *v* w_1 $w_{4\ 6\ 7}$ *ccGoth et Zwicc* ‖ adhuc in fr. ulla est uirtus *n* ‖ frondibus (uel floribus *i mg*) a_6, floribus a_{12} a_{13} w_3 206 rob. etas *v* b_1 207 *om* b_1 ‖ nec enim a_1 *c* *v* ‖ rebustior *v* 208 ub. neque ardeat b_1 ‖ nec quo a_2 ‖ magis aestuat *cPal*, magis aestuet *Hs* ‖ /ulla (n *eras*) est **F**, illa est w_4

maturus mitisque inter iuvenemque senemque
temperie medius, sparsus quoque tempora canis.
inde senilis hiems tremulo venit horrida passu,
aut spoliata suos, aut, quos habet, alba capillos.
    Nostra quoque ipsorum semper requieque sine ulla
corpora vertuntur, nec, quod fuimusve sumusve,
cras erimus; fuit illa dies, qua semina tantum
spesque hominum primae matrisque habitavimus alvo.
artifices natura manus admovit et angi
corpora visceribus distentae condita matris
noluit eque domo vacuas emisit in auras.
editus in lucem iacuit sine viribus infans;
mox quadripes rituque tulit sua membra ferarum
paulatimque tremens et nondum poplite firmo
constitit adiutis aliquo conamine nervis.
inde valens veloxque fuit spatiumque iuventae
transit et emeritis medii quoque temporis annis
labitur occiduae per iter declive senectae.
subruit haec aevi demoliturque prioris
robora, fletque Milon senior, cum spectat inanes

218 *Gellius N. A. XII 9*: inter ipsas artificis naturae manus.

210 iuuemque **v**, iuuenem(que *om*) **g**   211 Temperiem **n** *cVat* ‖ sparsis(us *sscr* v^2) per t. canis **v** ς *Hs vulgo olim*, sparsis quoque t. c. *cBas F II 26*   212 horrida uisu b_2 *mg Gryph*   213 Haud spol. *R* ‖ suis **n** ς   215 fuimusque sumusque (*corr* **g** F^2) **F g** *cBersm*   216 semina nostra a_1 217 hominis a_1 b_2 *cVatic 1593* ς ‖ primae (*fuimus sc*) *A Hs vulgo*, primo **h n** a_8 a_{12} $w_{3\ 7\ 8}$ **p** ς *A*, prima *R*, patriae *V* ‖ matris primae **z** ‖ *ἡμέρα, καθ' ἣν σπέρμα μόνον καὶ ἐλπὶς ἦμεν ἀνθρώπου, καὶ πρῶτα μὲν τὴν νηδὺν ᾠκήσαμεν τῆς μητρός Plan* ‖ matrisque hab. **F h g a** b_1 b_2 **c d x y** $w_{4\ 7\ 8}$ ς ω, matris(que *om*) hab. e^2 **n v** a_{10} a_{12} ς *Ehwald*, materna hab. ς *cLaur 36, 14 Hs vulgo olim*, matris latitavimus *post* (*cf Mscr Diez BSant 148*[e] *p 313*) *Schepperum Riese*, matris cubitavimus *Merkel*[2]   218 apponit a_{11} ‖ et abdi *Bentley*   220 Soluit a_2 ‖ deque a_2, cumque b_1 ‖ *τὸ πλάτος τοῦ ἀέρος* (*i e* latas . . auras*? cf De met Ov cPlanudeo p 75 Müller*) *Plan* ‖ /emisit **F**, dimisit a_6, remisit a_2 ‖ ad auras w_1 222 quadripes (*cf ad II 84 121 VI 226*) *scripsi*, quadrupes *A* ω *vulgo*   223 poblite **F d** ‖ flexo (*corr*) a_6 224 adiutisque **F** $a_{5\ 6}$ a_{10} a_{11} ς, ajuc̣tis **c**, adiutus b_1 b_2 225 Inde fuitque ualens uelox sp. **c** ‖ veloxque ruit *Schepperus* ‖ spacium(que *om*) b_1 226 Transiit **h** ‖ et meritis **h** *V*, et emensis ς *Hs vulgo olim*, et emersis *cPatav*   227 parter v^1, pariter v^2 b_2 228 Surruit **v**, Obruit b_1, Surripit a_3 ς ‖ hoc b_1 ‖ cui (ł etas *i mg*) a_{13}, aetas a_1 a_2 229 fletq; (a *sscr*) **h** ‖ milon (*virg del*, minor

(illos, qui fuerant solidorum mole tororum
Herculeis similes!) fluidos pendere lacertos;
flet quoque, ut in speculo rugas adspexit aniles,
Tyndaris et secum, cur sit bis rapta, requirit.
tempus edax rerum, tuque, invidiosa vetustas,
omnia destruitis vitiataque dentibus aevi
paulatim lenta consumitis omnia morte.
Haec quoque non perstant, quae nos elementa vocamus,
quasque vices peragant, (animos adhibete!) docebo.
quattuor aeternus genitalia corpora mundus
continet; ex illis duo sunt onerosa suoque
pondere in inferius, tellus atque unda, feruntur,
et totidem gravitate carent nulloque premente
alta petunt, aer atque aere purior ignis.
quae quamquam spatio distant, tamen omnia fiunt
ex ipsis et in ipsa cadunt, resolutaque tellus
in liquidas rarescit aquas, tenuatus in auras
aeraque umor abit, dempto quoque pondere rursus
in superos aer tenuissimus emicat ignes.

---

sscr) b_1, miles a_{10} ‖ spect. inan̆is (*ut* senior inan̆is *coniungatur*) *Bothe*, spect. in amne *post* (*cf ad Sen Herc fur 624*) *Gronovium Bentley*, sp. athletas *Sprengel* 230 *sq parenth et signum exclam posui* ‖ solidorum mole tororum *Hs vulgo*, solidorum more ferorum (taurorum) a_5, sol. more ferorum F a_{10} ς, solidarum mole ferarum $w_{2\ 3\ 4\ 8}$ *ccBersm et Voss*, solidarum morte ferarum ς *A*, δίκην θηρίων (solidorum *om*) *Plan*, solidarum more ferarum (*cf VII 387*) *cett RV* 231/363 *exstant in* τ 231 Herculei(s *add* F^2) F b_1 ‖ fluuidos τ F a_5 g v w_5 ‖ fluidum pendere *ad Lucr II 596 Wakefield* 232 in speculum F e^2 a_2 a_3 a_{10} ς *VA* ‖ inspexit h, conspexit e^2 ς *VA Gierig* ‖ anilis a_5 233 rapta miratur n 234 inu. senectus w_6 235 optima destr. *Vind p 158 Bothe* ‖ dente sub aequo *Sprengel*, d. sub acri *Bach* 236 nigra cons. n ς *Plan* ‖ omnia tabe ς ‖ lento c. o. morsu *post Heinsium Bentley* 237 Haec quo non perstent b_1 238 uias (ł uices *sscr* v) per. F τ v w_4 ς ‖ peragunt n a_{13} $w_{4\ 6\ 7}$ ‖ adhibere a_1 239 genialia g, generalia ς 241 in *om* c b_1 b_2 ‖ unde (*corr m 2*) v 242 at totidem *post* (*cf Mscr Diez 1075*) *Heinsium Bothe* 244 quaquam τ, postquam c, quamuis a_6 ‖ distant *A* ω *vulgo*, distent (*cf XIV 465*) h b_2 x ς *Riese* ‖ distent sp. w_8 245 ἐκ τούτων *Plan*, Ex illis w_4 246 rorescit *cIhuan Hs vulgo olim* ‖ tenuatus (*ex sil w*) *ccBerol Dresd Goth et e coni Micyllus vulgo*, tenuat v, tenuatas a_8, tenuatur v^2 τ *A* ω ‖ καὶ τὸν ἀέρα ἀπολαμβάνει ἀποβαλὸν τὴν βαρύτητα *Plan* 247 abit ς *VA vulgo*, alit *cGenevens*, habet e^2 (ł alit), adit ς, habet τ *A R* ‖ dento h ‖ dempto modo pond. *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ pond. rimis (*corr*) w_6 248 Ad sup. a_1 ‖ ignis a_8

inde retro redeunt, idemque retexitur ordo;
ignis enim densum spissatus in aera transit,
hic in aquas, tellus glomerata cogitur unda.
Nec species sua cuique manet, rerumque novatrix
ex aliis alias reddit natura figuras:
nec perit in toto quicquam, mihi credite, mundo,
sed variat faciemque novat, nascique vocatur
incipere esse aliud, quam quod fuit ante, morique,
desinere illud idem. cum sint huc forsitan illa,
haec translata illuc, summa tamen omnia constant.
nil equidem durare diu sub imagine eadem
crediderim: sic ad ferrum venistis ab auro,
saecula, sic totiens versa est fortuna locorum.
vidi ego, quod fuerat quondam solidissima tellus,
esse fretum, vidi factas ex aequore terras:
et procul a pelago conchae iacuere marinae,
et vetus inventa est in montibus ancora summis;
quodque fuit campus, vallem decursus aquarum
fecit, et eluvie mons est deductus in aequor,
eque paludosa siccis humus aret harenis,
quaeque sitim tulerant, stagnata paludibus ument.
hic fontis natura novos emisit, at illic

---

250 *sq Vinc Bellov Spec hist VI 117*: 'Ignis enim densum — hic in aquas — natura figuras'.

---

249 retro cedunt w_1 250 enim demum *vel* enim casu *Bentley*, enim deorsum *Polle* 251 Hic in *h g* b_2 a_1 $a_{5\ 6\ 8}$ a_{10} a_{11} a_{13} *n x z* ς *Vincent Bell R Hs*, καὶ οὗτος *Plan*, Hinc in *τ F* e^2 b_1 *c d y VA Merkel* ‖ gl. tegitur a_2 ‖ crescit ab unda *Bentley* 252 facies *cLeid* 253 reddit *τ F h g* a_5 a_{11} w_1 *x y* ς *RV Riese*, reparat e^2 *v* b_1 b_2 *a w* ς *A vulgo*, ἀνασκευάζει *Plan* 254 in toto *h n* b_1 b_2 *c d w x y z* ς *Plan Jahn*, in tanto *τ F* e^2 *g v* w_2 ς ω *Hs vulgo olim* ‖ periit tanto a_5 ‖ quiquam b_1 255 faciesque *h* 256 est aliud *τ* 257 illud est cum *τ* ‖ cumque huc sint *Hs* ‖ illa(c *a m 2*) *c* 258 summae *Scaliger* ‖ constat *τ*, constent *Bothe* 260 Credideris *g et e coni Hs* 261 Sae(cul *ex corr m 2*)a *F* ‖ est uersa *n*, uersa es *probante Heinsio* ς *Burm* 262 *in hoc versu desinit (fol 140 v, pagina plena) c* ‖ Uidi quod fuerat *τ* ‖ que fuerat b_1 263 factasque *n*, fractas *d* 264 e pelago *τ v* ‖ conce *v* ‖ iacere *h* 265 E uetus *τ*, ac uetus *Bothe* 266 Quique fuit a_3 ‖ discursus (*corr*) w_5 267 in aequum *ad Liv I 4 Gronov* 268 Eq/ paludo siccis humus /ret (*corr m 2*) *v* 269 Que sitim *h* 270 Hinc a_4 a_{12} $w_{3\ 5}$ *cGoth Merkel* ‖ fontis *F*, fontes *τ cett vulgo* ‖ admisit *n*, immisit ς ‖ at illinc *τ*, et illic a_2 ς ω, at illo a_{13}

clausit, et antiquis tam multa tremoribus orbis
flumina prosiliunt aut exsiccata residunt.
Sic ubi terreno Lycus est epotus hiatu,
exsistit procul hinc alioque renascitur ore;
sic modo conbibitur, tecto modo gurgite lapsus
redditur Argolicis ingens Erasinus in arvis,
et Mysum capitisque sui ripaeque prioris
paenituisse ferunt, alia nunc ire Caicum;
nec non Sicanias volvens Amenanus harenas
nunc fluit, interdum suppressis fontibus aret.

---

273 *sq Seneca NQ III 26, 3/4 Gercke*: perrupta parte, quae minus ad exitum repugnavit, repetiere cursum suum. ‘Sic ubi terreno Lycus [lacus, locus *libri*] est potatus hiatu — renascitur ore — Sic modo combibitur [cum bib. *libri*], tacito modo — Erasinus in undis’.

---

271 et antiquis tam multa (*cf Pr S G 1893, 8¹ et rem 345*) ***A*** *ω vulgo olim* ‖ et antiqui a_2 *cGoth Gierig* ‖ tam multa *om* w_7 ‖ *καὶ ὑπὸ τῶν τῆς γῆς ἀρχαίων σεισμῶν πάμπολλοι ἐξήλαντο ποταμοί* ‖ et aut quaedam stimulata tremoribus ortis *Hs* ‖ et aut imis (imi *ed 1*) commota *Merkel vulgo*, et antiquis conuulsa *vel* multata *vel* tumulata *Hs*, et antiqui compulsa *Capoferreus*, et antiquis excussa *Baumg-Crusius*, et antiqui iam multa *Adv cr II 93 Madvig*, et antiqui tumulata *NJhbb 1874, 184 Polster*, et antiquis non nota *Siebelis*, et a. occulta *Polle*, et antiquis quam multa (*ut sit interrogatio*) *Burm* ‖ clausit et antiquos: tam multa — atque excaecata res. (*i e tot — quot*) *Eldik* ‖ clausit ea (*natura sc*) antiquos iam multa *Bach*, clauserat antiquos, Tum multa *p 160 Bothe* ‖ orbe ***τ*** 272 exsiccata ***h*** e^2 ***g a w*** b_1 b_2 ς ***R*** *Korn*, exciccata a_4, exce(ae)cata
c ca
τ F $a_{4\ 5}$ w_5 ς *Mscr Diez BSant 12 Plan VA Hs vulgo olim*, execata ***v***, exceta ***x***, execata a_{10} ‖ resident a_2 273 tyrreno ***n*** ‖ l(i *ex* a)cus ***d***, l(ac *ex* it)us ***n***, lacus a_1 w_1 ‖ licus epotus ***τ***, l. est potatus *Seneca* 274 Exstiterit w_7 ‖ h(i *ex* u)nc ***v*** ‖
ł orbe² ł ore
alique (*corr m 2*) ***v***, aliquoque ***p*** ‖ ore ***n*** ς *Seneca VA Hs vulgo*, ore ***F*** e^2, orbe ***g***, orbe ***a w h v*** b_1 b_2 ***d*** ς *Plan* ***R*** *Baumg Crusius* 275 Sic ubi a_3 ς ‖ cum bib. ς *VA* ‖ tecto modo ***F g a w*** ς ***R*** *vulgo*, modo tecto ***z*** *Merkel*, modo toto e^2 a_6 a_{10} ***n***, toto modo ***h*** a_2 b_2 ***x y*** *Plan*, tacto modo ***v***, recto modo w_4, tacito modo *codd Senecae*, caeco modo *in Mscr Diez 1075 Hs* 276 arg. surgens ς ***R*** *Plan* ‖ erasmus ***n***, etrasinus a_1, esarinus a_3, arisinus a_6, errasmus ***v***, eranus (*corr*) b_2 ‖ inargis ***τ F*** ς, in undis *Seneca* 277 Et mysum (ł Emissum *sscr* e^2) ***h*** e^2 ***n*** ς ***L*** *ω vulgo*, Et misium a_{12}, Et missum a_1 ς, Emissum ***τ F*** a_3 a_4 ***w d g v*** b_1 b_2 ς, Promissum ς ‖ *φασὶ δὲ καὶ τὸν Κάϋκον ἐξυβρίσαντα μεταμεμελῆκέναι Plan* 278 alia ***τ F*** ς *ω vulgo*, *ἀλλαχόθι Plan*, alias e^2 ***g*** $a_{2\ 5\ 6}$ a_{11} ***w*** b_1 b_2 ***v*** ς, alio ***h n*** a_{10} w_3 ***d*** ς ‖ nunc esse w_7 ‖ aliaque exire *Capoferreus*, aliis (*capite et ripa sc*) nunc ire *p 160 Bothe* 279 Sicanius ***R*** ‖ Amenanus *ex Fulvii Ursini coniectura Hs vulgo*, amasenos ***τ*** a_1 a_5 ***g d*** ς *Plan*, emasemis a_{10}, amasenus *cett* ***L*** *ω* 280 int. cumpressus ***τ***, i. suppressus ***g*** ‖ suppressi montibus b_1 ‖ frondibus a_8 ‖ eret uel aret a_1, (a *vel* æ)ret ***τ***

ante bibebatur, nunc, quas contingere nolis,
fundit Anigros aquas, postquam (nisi vatibus omnis
eripienda fides) illic lavere bimembres
vulnera, clavigeri quae fecerat Herculis arcus.
quid? non et Scythicis Hypanis de montibus ortus,
qui fuerat dulcis, salibus vitiatur amaris?
fluctibus ambitae fuerant Antissa Pharosque
et Phoenissa Tyros, quarum nunc insula nulla est.
Leucada continuam veteres habuere coloni:
nunc freta circueunt; Zancle quoque iuncta fuisse
dicitur Italiae, donec confinia pontus
abstulit et media tellurem reppulit unda.
si quaeras Helicen et Burin, Achaidas urbes,
invenies sub aquis, et adhuc ostendere nautae
inclinata solent cum moenibus oppida mersis.
est prope Pittheam tumulus Troezena, sine ullis

---

281 *sq Vibius Sequester p 3, 12 Burs*: Aniger (*sic Hessel*, Antiger *codd*) qui ex cruore Centaurorum, quos Hercules interfecit, odore suo aduenientes fugat, cum fuerit dulcissimus.

293 (*Lact Plac Argum XV fab XIII*: Helice et Bura [*sic L, sed* Buris *in titulo*] Achaiae urbes ponto voratae sunt.

---

281 bibebantur ς *Hs* ‖ nolis (ł les *i mg*) a_{13} 282 anigros *τ F g* a_5 *v* ς *Plan vulgo olim*, an^{a}igros *d*, anagros ς *R*, anigrus *h* e^2 b_2 ς *Riese*, anagrus *n* b_1 $a_{2\,3}$ *cDresd* ‖ annigeros postquam a_8 283 Surripienda *cBonon* ‖ lau^{e}are e^2 ‖ bimembris *τ*   284 fixerat *n*   285 Quid nonne *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ in scyticis w_8, scythiis *F* ς, scythis (*corr m 3*) *h*, sciticis *v* b_1 b_2, scitius w_1, sitiis a_1 scithiis *τ* ‖ /ipanis *τ*, hipanus *d*, hipnis *g*, hispanis (*corr*) b_1 b_2 ‖ de *om* *n* ‖ in montibus a_1 ‖ ortos (*corr*) *d*   286 sale nunc uit(c)iatur amaro *v* ς *Bothe*
ł antissa
287 amphisa a_{13}, antisa *h RV*, (anthi *i r m 2*)sa *F*, anchisa a_6, amphysa a_1, anchissa a_2 w_2, anthissa *τ* ‖ phorasque *F* e^2 *g* $a_{3\,5}$ a_{10}, forasque *v*, pherasque *τ*, parosque *n*, pharesque a_8, famosque w_1 288 fenissa *d v* b_1, phernissa *n* ‖ // tyros (sc *eras*) *F*, tiros *v* b_2, thiros *d* ‖ nunc *om* *τ*   290 Non freta a_8 ‖ circūeunt *F* e^2 *τ* a_4 a_{12} ‖ zande *τ h* e^2 *g v* b_2 *d* ‖ uincta e^2 *d*   292 mediam b_1 a_9 a_{11} ‖ repulit *h* b_1 b_2 293 que(ae)ras *d v* ς *vulgo*, *εἰ ζηλοίης Plan*, que(ae)ris *τ A ω* ‖ helicen *τ A*, elicen *h* b_1 b_2 *R*, helicē *d*, elicem $a_{6\,8}$, helycem e^2 ‖ burin *τ A*, burim e^2 b_1 $a_{6\,8\,9}$ ς, birin w_4, butin w_5, buran ς *Plan Regius* ‖ achaidas *F* e^2 *a w* ς *R*, achadias *τ*, archadias a_{10}, achiacas *h*, archadas *v*, achaides b_1 w_2 *cDresd*, achaicas $w_{5\,7}$, Achaiades *V*, Achaeidas *A*, *Ἀχαϊκὰς Plan* 296 pittheam ς *vulgo*, pitheam *g* a_{10}, pytheam *τ F RA*, phiteam *h v* b_1 b_2 $w_{2\,4\,7\,8}$ ς, pi^{h}team *d*, phiteiam a_6, pitthean ς, pytheiam *V* ‖ tumulis *τ* ‖ troezena e^2 *a w g* ς *ω*, trocena *F* b_1, trozena *τ* F^2 *h v* b_2 *d* $w_{5\,6}$ ‖ *τῆς Πιτθείας Τροιζῆνος λόφος Plan*

arduus arboribus, quondam planissima campi
area, nunc tumulus; nam (res horrenda relatu!)
vis fera ventorum, caecis inclusa cavernis,
exspirare aliqua cupiens luctataque frustra
liberiore frui caelo, cum carcere rima
nulla foret toto nec pervia flatibus esset,
extentam tumefecit humum, ceu spiritus oris
tendere vesicam solet aut derepta bicorni
terga capro; tumor ille loci permansit et alti
collis habet speciem longoque induruit aevo.
Plurima cum subeant audita et cognita nobis,
pauca super referam. quid? non et lympha figuras
datque capitque novas? medio tua, corniger Ammon,
unda die gelida est, ortuque obituque calescit.
admotis Athamanas aquis accendere lignum
narratur, minimos cum luna recessit in orbes.
flumen habent Cicones, quod potum saxea reddit

---

313 *sq* *Seneca NQ III 20, 3*: hac ratione corruptae cum vitae periculo bibuntur. cuius illud, de quo Ovidius ait 'Flumen habent Cicones—marmora rebus' ‖ *Vibius Sequester p 3, 13 Burs*: apud Cicones flumen est cuius liquor epotus praecordia uertit in silicem et rebus raptis [tactis *coni Hessel*] marmora inducit.

---

297 plenissima *v* *cSenat* ‖ plan. mundi b_1 298 tumulis *τ* ‖ rel. est w_5 299 catūis (*i e* catervis, u *supra* ¯ *scr m 2*) *h* 300 Et spirare *τ F g ς* ‖ capiens *h* 301 caelo *om* b_1 302 n. foras toto *Schepperus* ‖ qua peru. *cBersm*, quae perv. *in Bachii ed p 570 Ochsner* ‖ paruia *R* ‖ nec par uia f. isset *p 161 Bothe* ‖ fl. essent *Bach* 303 Extantem a_2 a_{12}, Extensam *p ς* ‖ tumefacit *h* 304 uesica *F*, uesicas b_1 *cBerol* ‖ derepta (*cf Pr S G 1893, 9*[1]) *g ς Hs*, direpta *τ A ω Jahn*, directa a_9 a_{11} ‖ bicorni *τ F d v ς Hs vulgo*, bicornis e^2 *h a n g* b_1 b_2 *w x y z ς ω Merkel* 305 capro *d ς Hs vulgo*, caprọ (i *supra*) *g*, capri *τ A ω* ‖ timor *τ* ‖ loco *ex uno suorum Hs* 307 et cogn. *h* e^2 *ς Merkel*, aut cogn. *τ F n d y z* $w_{5\,6}$ *ω vulgo olim* ‖ auditaque cognita b_1 ‖ uobis *ς Hs* 308 *sq* super (ł tamen *i mg*) a_{13} ‖ repetam *p* ‖ Quid nonne *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ et *i r* v^2, *om* e^2 *F*, *add* F^2 ‖ lympha liquores d. c. novos *Bentley* 309 capit(que *om*) *v* ‖ media a_3 a_4 a_{10} *d* w_5 ‖ tua] quoque a_3 ‖ hāmon *τ F*, amon $a_{2\,6\,8}$, amō *v*, hamon a_1 *w d Ben* 311 Admotum e^2, admotumque (*coll Plin h n II 228*) *Ehwald* ‖ Athamanas *post Fußium coni Merkel*[2], athamantis *τ F* e^2 *w d g* b_1 b_2 *x y ς ω Gierig*, adamantis *h* a_5 *v cZwicc*, ahalantis *z*, theumatis *n*, thamantis a_9, Athamanta *L*, Athamanis̈ (*i e Athamania*) *e coni RaphRegius vulgo olim*, Athamania *Vollmer* ‖ Athamanes—narrantur *Faber* ‖ *κινηθέντω τῶν ὑδάτων Ἀθάμαντος Plan* ‖ accersere (*corr m 2*) *g* 312 recrescit *excerpta Calandrae VA* 313 *sq* habet b_1 a_{10} ‖ reddat—inducat *in Mscr Diez 1075 Hs*

viscera, quod tactis inducit marmora rebus.
Crathis et hinc Sybaris, nostris conterminus oris,
electro similis faciunt auroque capillos.
Quodque magis mirum est, sunt, qui non corpora tantum,
verum animos etiam valeant mutare liquores.
cui non audita est obscaenae Salmacis undae
Aethiopesque lacus? quos siquis faucibus hausit,
aut furit aut patitur mirum gravitate soporem.
Clitorio quicumque sitim de fonte levavit,
vina fugit gaudetque meris abstemius undis,
seu vis est in aqua calido contraria vino,
sive, quod indigenae memorant, Amythaone natus,
Proetidas attonitas postquam per carmen et herbas
eripuit furiis, purgamina mentis in illas

---

315 *sq Vibius Sequester p 4, 18 Burs*: Crathis confinis Sybari capillos facit aurei coloris.

320 *sq Senec NQ III 20, 5 Gercke*: Aliquam harum habent causam illi lacus, 'quos quisquis [quisque *sP*, quisque ut *ET*] faucibus hausit', ut idem poeta ait, 'Aut furit aut patitur mirum gravitate soporem' ‖ *Isidorus*... *XIII 13, 4*: In Aethiopiae fonte rubro qui biberit, lymphaticus fit.

322 *sq Vibius Sequester p 11, 4 Burs*: Clitor Arcadiae, qui potus uinum in odium adducit ‖ *Isid Orig XIII 13, 2*: Ex Clitorio lacu Italiae qui biberint, vini taedium habent.

---

314 uisceraque tactis b_1, visc. contactis *Vind p 161 Bothe* **315** Gratis e^2 g v a_5 a_{10}, Grātis a_1 a_3, Grannis a_2, Gracis a_6, Fratis τ ‖ et huic *fort recte* (*item, ut videtur, Vibius et L*) ς *Hs vulgo olim*, et hic *cMedic Bothe* ‖ syderis τ, sibaris d, sabiris v, sipharis a_6 ‖ uestris τ ς w ‖ horis h g y w_1 ς, aruis e^2 n v b_1 d z **316** Flectro (*corr m 2*) τ ‖ similis a_5, simil(e *ex* i *m 2*)s F, similes *cett ω vulgo* ‖ fac. similes a_8 ‖ lapillos a_1 **317** est *om* τ F e^2 g ς, *del Hs* **318** etiam] hominum a_{11} ς R ‖ etiam animos (*corr* F^2) F n w_1 $w_{2\ 4}$ **319** Que non F, Quo non τ, quoi non *Vollmer* ‖ undae τ F e^2 n a_9 ς *Regius vulgo*, und(a *ex* ę *m 2*) d, unda a h g v b_1 b_2 $w_{4\ 5\ 8}$ ς *Plan ω* **320** Aethiopumque (*cf II 236 IV 669*) a_2 g v ς *Bothe* ‖ locus—fontibus b_1 ‖ quos quisquis e^2 n a_6 a_{10} $w_{2\ 5\ 6\ 8}$ ς *R Merkel*, quos quisque ut *Seneca* ‖ haurit g v **321** mira a_2 a_8 v, nimium a_1 ‖ mirum patitur *ccBerol et Dresd Hs* ‖ grauitate mirum n ‖ gr. sopitum h, gr. sopore τ **322** de fonte sitim quicumque d a_4 a_{10} ‖ leua(r *partim eras*, u *sscr m 2*)it F, leuarit a_1 $a_{4\ 8}$ $w_{3\ 7}$ ς *Plan Hs vulgo olim* **323** que *om* h ‖ abstenius b_1 b_2 ‖ undam τ **324** Seuius est h ‖ contr. fumo a_{10} **325** memorat τ ‖ amathaone τ, amictóne v, amithaone F w_3 *Plan*, aminthone w_2 a_4, amithoane w_1, annictone b_1, amitone w_4, amitholone d **326** Praetidas h d, Pretidas τ, Praethidas e^2 g, Pre(t *i r m 2*)idas F, (Prae *ex* Pro)cidas n, Preditas *Ben* ‖ attonidas h

misit aquas odiumque meri permansit in undis.
huic fluit effectu dispar Lyncestius amnis;
quem quicumque parum moderato gutture traxit,
haud aliter titubat, quam si mera vina bibisset.
est locus Arcadiae (Pheneon dixere priores),
ambiguis suspectus aquis, quas nocte timeto:
nocte nocent potae, sine noxa luce bibuntur.
  Sic alias aliasque lacus et flumina vires
concipiunt, tempusque fuit, quo navit in undis,
nunc sedet Ortygie. timuit concursibus Argo
undarum sparsas Symplegadas elisarum,
quae nunc inmotae perstant ventisque resistunt.

329*sq Seneca NQ III 20, 5/6 Gercke*: sic huius aquae sulphurea vis habens quoddam acrius ex aëre noxio virus mentem aut furore mouet aut sopore opprimit. hoc habet mali ʻLynceius [linceius *optimi libri*, liceius linceus lintheus *cett*] amnis—haut aliter titubat—bibisset' ‖ *(Lact Plac) Argum XV fab XXII*: Linchestius amnis Thraciae [licestium amnem qui bibit, in ebrietatem conuertitur *n titulo*] hanc vim obtinet potestate mutata, ut aquam eius bibentes ebrii fiant ‖ *Vibius Sequester p 6, 20 Burs*: Lyncestius [*sic Hessel*, Lycesius *codd*] Thraciae cuius aquam bibentes ebrii fiunt.

332*sq Isidorus Orig XIII 13, 7*: in Achaia aqua profluit e saxis Styx appellata, quod ilico potata interficit ‖ *(Lact Plac) Argum XV fab XXIII*: in Arcadia secundum Phoenin urbem aquae feruntur, quae potae nocte nocent, luce autem innocuae cognoscuntur [aqua in urbe phinia in uarias uertitur *in titulo*].

---

328 Mersit aquas ς ‖ odium(que *om*) **h** b_1 ‖ in undas **τ**, in udis **v**, in illis a_2 a_6 a_{13} $w_{4\ 7}$ *cZwicc* ‖ *εἰς ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ—ἐν αὐτῷ Plan* 329 Hinc a_1 a_6 a_8 a_{12} b_1 ς *V* ‖ fuit a_{12} ‖ effetu (c²) **F** ‖ lyncestius ς *RA*, lynchestius *V*, lincestius a_8 **v** w_1 w_3 *cDresd*, *λιγκέστιος Plan*, l(i)inchyestius **F**, lynchiestius **τ**, linchestius e^2 **d** **g** w_4, lichestius **h** b_2 $w_{2\ 8}$ ς, licestius **n** a_1 a_6, lidectacius b_1, linceius *codd Senecae*, lycesius *codd Vibii* ‖ armis b_1 330 gurgite ς 331 Haut **τ** ‖ si mea (*corr* g^2) **g** *cDresd* 332 Est locus (*cf quae dixi Pr S G 1893, 17 sq*) **τ** **g** a_1 a_6 a_8 a_{11} w_1 w_2 w_4 *Mscr Diez BSant 11 et 12* ς *Hs vulgo olim*, Est l(a *ex* o)cus b_1 b_2, Est lacus *cett Plan ω Jahn vulgo* ‖ archadie **F** **h** **d** **w** b_1 b_2 ς ‖ pheneon ς *Plan Hs vulgo olim*, Phoeneon *R*, phenon **τ** **F** **n** b_1 b_2 **w** $a_{4\ 6\ 8\ 9}$ a_{12}, phenō **d**, fenon *Mscr BSant 12*, phoenon a_5 ς, phemon **h** **g** a_{10}, phęnum e^2 **d** w_6 *V*, phoenū a_{13} *cBas F II 26*, phocū a_{11}, phoenin *L*, pheneum ς *A Korn* 333 äquis süspectus **τ** ‖ timete b_1 334 nocte necant *journ of ph XXII 151 Postgate* ‖ bibantur (*corr*) **g** 335 locus b_1 336 natit **τ** 337 sedes **τ** ‖ ortigia e^2 **v** w_7, orthigie **g** b_1 b_2 ‖ argos a_2 **d** w_2 338 symplegades **n**, simplegades $a_{5\ 6}$ $w_{2\ 4\ 6}$, simplesadas **τ** ‖ *προσαραττομένων Plan*, allisarum (*sed cf her 12, 121*) *prol Trist p LXXVI Owen* 339 in monte (*corr m 2*) **x** ‖ *αἳ νῦν εἰς ὄρος συμμένουσι Plan*

nec, quae sulphureis ardet fornacibus, Aetne
ignea semper erit, neque enim fuit ignea semper.
nam sive est animal tellus et vivit habetque
spiramenta locis flammam exhalantia multis,
spirandi mutare vias, quotiensque movetur,
has finire potest, illas aperire cavernas;
sive leves imis venti cohibentur in antris
saxaque cum saxis et habentem semina flammae
materiam iactant, ea concipit ictibus ignem,
antra relinquentur sedatis frigida ventis;
sive bitumineae rapiunt incendia vires
luteave exiguis ardescunt sulphura fumis:
nempe ubi terra cibos alimentaque pinguia flammae
non dabit absumptis per longum viribus aevum
naturaeque suum nutrimen deerit edaci,
non feret illa famem desertaque deseret ignis.
esse viros fama est in Hyperborea Pallene,

340*sq* *Seneca Epist mor VIII—XIII 79, 5*: quid tibi do, ne Aetnam describas in tuo carmine, ne hunc sollemnem omnibus poetis locum attingas? quem quo minus Ovidius tractaret, nihil obstitit, quod iam Vergilius impleverat.

356*sq* *Vibius Sequester p 13, 19 Burs*: Triton Thraciae in quo qui se nouies merserit in auem conuertitur.

340 Hec (nunc *inde m 2*) quae g ‖ sulpureis *Merkel*² ‖ aetne ς *Hs vulgo olim*, *Αἴτνη Plan*, ethne τ g v a_6 a_{11}, aethnae F, ethna h e^2 n d b_{12} w ς, etna R, Aetna *VA Korn* 341 nec enim g a_1 a_2 342 siue est alius b_1 ‖
ł i
tellus animal (*corr*) d w_3 ‖ quod uiuit a_2, et uiuat e^2, et iuuit τ 343 flamma τ n b_1 *ccGoth et Zwicc*, flammamque d ‖ exalantia F h a_1 a_9 a_{10} a_{11} w_1, exalancia d v b_2 ‖ exh. iussis *vel* certis (*praef ed*) *Riese*, exh. motis *Rappold* 344 Spirandique d 345 alias (*fort recte*) ap. g a_9 *Plan*, alas ap. a_3 ‖ hac operire potest, illic (*vel* illac) *Hs* ‖ cateruas τ 346 uentis imis (*corr*) v ‖
n²
a/tris (s *eras*) F 347 nomina w_6 348/352 *om* (*horum versuum i mg a m 2 suppletorum dimidia pars decisa est*) τ 348 Materiem n v a_{11} ς R *Hs vulgo olim* ‖ iactant *om* b_1, iactent a_{11} R ‖ iactant ea *i r* F^3, iact. his (*corr* g^2) g v, iact. iam a_{12} ς ‖ ignibus ignem (*corr*) g d a_6 ‖ ignes a_3 349 relinquuntur b_2 ς R, relinq̄ntur F w_3 ‖ frigora a_{10} ‖ fr. flammis w_2 350 bitumeneȩ e^2 351 Luteaque a_3 w_1 w_4, Luridaque a_4 ‖ assiduis *vel* irriguis *Hs* ‖ arescunt ς, *ἀνακανθήσεται Plan* ‖ s(ulph *i r*)ura e^2, sulpura *Merkel*² ‖ fumis F e^2 b_1 a w n g v ς *VA*, flammis h d b_2 p a_1 a_{11} a_{13} $w_{3\,5\,8}$ ς R 353 assumptis h w_1 b_1 ‖ aeuum *i r* F^2 354 Naturaque τ ‖ Nutrimenque suum nature R ‖ derit a_3, dederit b_1 ‖ deerit nutrimen w_1 ς *Bothe* ‖ edacis a_9 355 fert g ‖ des. ignis (*ut* deserta *sit accus plur*) *NJhbb 1881, 128 Preibisch*, ignes τ A ω *vulgo* 356 Esse homines w_2 ‖ uperborea w_8 ‖ palene a_9 b_1 b_2, palerne, a_2, phalene w_1, philene a_6, pillene e^2

qui soleant levibus velari corpora plumis,
cum Tritoniacam noviens subiere paludem.
haud equidem credo: sparsae quoque membra venenis
exercere artes Scythides memorantur easdem.
    Siqua fides rebus tamen est addenda probatis,
nonne vides, quaecumque mora fluidoque calore
corpora tabescunt, in parva animalia verti?
i quoque, delectos mactatos obrue tauros:
(cognita res usu) de putri viscere passim
florilegae nascuntur apes, quae more parentum
rura colunt operique favent in spemque laborant;
pressus humo bellator equus crabronis origo est;
concava litoreo si demas bracchia cancro,

---

369. 371 *Isidorus Orig XI 4, 3*: pleraque mutationem recipiunt et corrupta in diversas species transformantur, sicut de vitulorum carnibus putridis apes, sicut de equis scarabaei, de mulis locustae, de cancris scorpiones. Ovidius: ʻConcava littorei si demas brachia cancri, Scorpius [scorpio *cZittav*] exibit—uncaʼ

---

357 Quis soleant ς *Lindemann* ‖ soleant niueis (*item* ς) uelare b_1 358 tritonicam b_2, tritomacham *R* ‖ nouiens a_1 $a_{3\,4\,5\,8}$ ς *Merkel*², nouies *A τ ω* ‖ subire b_1 359 Hau(d *ex* t *m 2*) *F* ‖ credas *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ sparsa b_1, sparso *d* ‖ sparseq· *τ* ‖ ueneno *v y* a_2 a_3 ς *VA Hs vulgo olim* 360 sitides *h*, scytides *τ* e^2, scitides b_2 $w_{2\,8}$, scytide *RV*, scy(i)tice *g v* 361 adhibenda *n cMoreti* 362 quicumque *τ* ‖ fluidoque *h d* e^2 *a* b_1 b_2 ς *ω*, fluuidoque *τ F n* a_5 *g v* w_3 ς *ω*, fluidoue *cGoth Hs vulgo* 363 *desinit in hoc versu τ* ‖ Corpore *τ* ‖ tabescunt *τ F h g v a w* b_1 ς, tabuerint e^2 *d n* $a_{3\,6\,7}$ a_{10} a_{13} $w_{2\,6\,8}$ b_2 ς *ω* ‖ an. uti *τ* 364 I quoque *h* e^2 a_1 a_2 *w* ς *ω vulgo*, Hic quoque (*corr d*) *g d* ς, His quoque *F x* ς, Hos quoque *v* a_8 a_{12} ς, Tu quoque b_1 b_2 ς, Nunc quoque w_1, I(n *add m 3*) quoque *n*, Hinc qu. ς, Di(i)s quoque a_4 ς ‖ et mactatos dilectos a_2 ‖ delectos *d v z w* ς *ω vulgo*, deiectos ς, dilecto a_{10}, dilectus *x*, dilectos (ł de *sscr* e^2, electos *sscr* b_1) *F h* e^2 *a g* b_1 b_2 ς ‖ *Ἴϑι γοῦν καὶ σφαττομένους τοὺς ταύρους κάλυπτε Plan* ‖ *del versum Bentley* ‖ i scrobe delecto (*vel* depresso *vel* delecta *vel* depressa) mactatos *vel* i scrobe in egesta mactatos *Hs*, i scrobe sub tecta deiectos *Burm*, e grege delectos mact. *Capoferreus*, i cape delectos mactatosque *Lenz*, inque loco lecto mact. (*coll georg II 296*) *Bothe*, Sic quoque (*nascuntur sc*): del. mact. *Lindemann*, in scrobe Deoos mactatos *Merkel*², i, scrobe deiecto mact. *Madvig*, delectos (*vel* i lectos) macta, mactatos *Stange* ‖ *cf Aen VI 38* 365 uisu *h* e^2 *n g* a_{13} $w_{3\,5}$ b_1 b_2 ς ‖ uiscere tauri *Bentley* 366 Florigerę *F* b_1 b_2 a_1 $a_{3\,5\,8\,9}$ w_1 $w_{5\,6\,7}$ ς, Flammigere a_2 ‖ nascentur w_6 ς *Bothe*, nascantur b_1 ‖ que prisca par. *v*
ł mo
367 colant operique uacent in sp. laborent *Hs* ‖ in speque *v* 368 humi *i r* e^2, humi *g ccMedic et Moreti* ‖ (s *a m 2*)crabronis *F*, crabonis a_5 a_{10} $w_{4\,5\,6\,8}$,
c
ọrabonis *i r* e^2, scrabonis (hornuz *glossam sscr* g^2) *g* a_2 *n* ς, scrabronis a_1 a_9, scabonis *v*, scribonis a_8 369 littereo—căchro *h*, littorei—cancri *Isidorus*

cetera supponas terrae, de parte sepulta
scorpius exibit caudaque minabitur unca;
quaeque solent canis frondes intexere filis
agrestes tineae (res observata colonis)
ferali mutant cum papilione figuram.
semina limus habet virides generantia ranas
et generat truncas pedibus, mox apta natando
crura dat, utque eadem sint longis saltibus apta,
posterior superat partes mensura priores.
nec catulus, partu quem reddidit ursa recenti,
sed male viva caro est: lambendo mater in artus
fingit et in formam, quantam capit ipsa, reducit.
nonne vides, quos cera tegit sexangula, fetus
melliferarum apium, sine membris corpora nasci
et serosque pedes serasque adsumere pennas?
Iunonis volucrem, quae cauda sidera portat,
armigerumque Iovis Cythereiadasque columbas
et genus omne avium mediis e partibus ovi,
ni sciret fieri, quis nasci posse putaret?

---

372 *sq Lact de ave Phoen 107sq*: ac uelut agrestes, cum filo ad saxa tenentur, mutari tineae papilione solent.

379 *sq imitatur haec anonymus ap Isidorum Orig XII 2, 22*: 'Sic format lingua foetum cum protulit ursa'.

---

370 Scorpios ***F*** ‖ exiliet a_1 *cBerol* ‖ que *om* (*corr* g^2) ***n g*** ‖ minatur adunca w_7 **372** Quae(que *om*) ***h*** ‖ sol. albis ς ‖ int. siluis w_1 **373** obs. latinis (*corr*) ***d*** **374** Fer$\overset{a}{e}$li e^2 ‖ palione (*corr m 2*) ***F***, $\overset{\text{uiualther}^2}{\text{papilione}}$ ***g*** **375** gignentia a_3 ς **376** At gen. *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ generaṇt ***F***, generant w_1 ‖ natandi a_3 **377** atque ead. sunt a_3 ‖ longis sint a_{10} w_1 ***v*** *cDresd* ‖ saltatibus b_1 b_2 **378** partes superat e^2 a_8 a_{10} w_1 w_2 6 ***n*** *ccDresd et Goth Hs vulgo olim* ‖ partis mens. prioris ***F*** ‖ mansura ***v*** **379** quae redd. a_2, quod r. *Hs* ‖ edidit uisa b_1 ‖ recenti est a_5 **380** mala b_1 ‖ est *om* a_1 a_8 ς **381** quantum ***n*** ‖ quantam cupit b_1, qualem capit ς *R Bothe* **382** capit *ccLeid et Medic R*, δέχεται *Plan* **383** mellilegarum *in Mscr Diez 1075 Hs* **385** quae pennis a_1 ‖ portat sid. cauda a_2, cauda quae s. p. *Bothe* **386** Armigeramque ***F g*** ς ***R*** ‖ cytherei(y w_4)adasque e^2 w_4 ς *item e coni Vivianus et Micyllus*, cythereidasq ue ***F*** ς*RV*, cithereidasque ***g d*** ς *A*, cithareidasque b_1 b_2 a_3, citheriasque ***h***, cythareasque ***n***, tithereidasque ***v***, citheriadasque a_5, cytereasque w_8 **387** part. aui b_1 **388** Nescieret b_1, Nesciret (*corr*) b_2 ‖ Ni sciret fieri, fieri quis posse put. *cMoreti Hs vulgo olim*, Ni scires — qui nasci p. putares *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ *post 388 inseruit* (*versibus 780/802 omissis*) *versus 757/825, post 711 iteravit versus 389/411* b_1

sunt qui, cum clauso putrefacta est spina sepulcro,
mutari credant humanas angue medullas.
Haec tamen ex aliis generis primordia ducunt:
una est, quae reparet seque ipsa reseminet, ales:
Assyrii phoenica vocant; non fruge neque herbis,
sed turis lacrimis et suco vivit amomi.
haec ubi quinque suae conplevit saecula vitae,
ilicis in ramis tremulaeque cacumine palmae
unguibus et puro nidum sibi construit ore.
quo simul ac casias et nardi lenis aristas
quassaque cum fulva substravit cinnama murra,
se super inponit finitque in odoribus aevum.
inde ferunt, totidem qui vivere debeat annos,
corpore de patrio parvum phoenica renasci.
cum dedit huic aetas vires onerique ferendo est,

389*sq Isidorus Orig XII 4, 48*: Pythagoras dicit de medulla hominis mortui, quae in spina est, serpentem creari, quod etiam Ovidius in Metamorphoseorum [Metamorphose*ων Arevalo*] commemorat dicens: 'Sunt qui cum cl. putr. [est *om ccGuelph 1 et 2*] — Mutari credant [credunt *Guelph 1 Lindem*] — medullas'.

394 *Lact de ave Phoen 86*: nec turis lacrimae guttaque pinguis abest.

397*sq* (*cf* 405) unguibus et puro—ore] *cf Carmen de av Phoen 77*: construit inde sibi seu nidum sive sepulchrum.

398*sq Carmen de ave Phoen 87sq:* his addit teneras nardi pubentis aristas et sociam myrrae uim ‖ *cf Pascal, Letteratura Lat Medievale* (*Catania 1909*) *p 3sq.*

---

389 patefacta ς ‖ est *om h n* 390 mutata (*corr*) b_1 ‖ credunt a_2 a_{12} $w_{2\,4}$ ς 391 ex alio *R*, ex illis a_8 ‖ ex a. rebus prim. ducunt a_2 ς, ex a. ducunt prim. rebus w_3 *cLeid Hs vulgo olim* 392 rep. seseque reseminet a_{13} $w_{2\,8}$, reparat—reseminat *v* b_2 a_1 $a_{2\,4}$ ς *Plan* ‖ raperet a_8 ‖ quae renouat sequia reseminat alto (ales *altero loco, cf ad 388*) b_1 393 fenīa uoc b_1 ‖ nec. fruge *h cZwicc VA Riese* ‖ nec herbis *h n d* b_2 $w_{2\,4\,8}$ ς *VA Gierig* 394 thuris—succo *multi libri* ‖ et succis b_1 b_2 *cDresd* ‖ sicco uiuit amomo *probante ad Solin p 753 Salmasio cMedic* 395 expleuit b_2 396 Ilicis *A ω Jahn*, Ili/cis *v*, ilicet *ad Claudian Phoen 59 Barth et post Heinsium vulgo* ‖ tremulaeque *A ω Merkel*, tremuleque^{ue} *d*, tremul(a)eue w_3 a_5 ς *Hs vulgo* ‖ *versum del NJhbb 1859, 641 Suchier* 397 et pando *ccBas et Noric Gronov Hs vulgo olim*, et duro a_{11} ς *R A Loers* ‖ et rostro—constr. ipsa b_1 b_2 ς 398 Q(uo *om*) simul *n* ‖ ad cas. b_1 ‖ nardi leuis *p* a_8 w_1 $w_{3\,6}$ ς *et in Mscr Diez 1072 Hs* ‖ nardi halantis *Hs* 399 Cassaque *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ Massaque fulua b_1 ‖ lustrauit *unus Heinsii* ‖ murra *Merkel*, myrra *X*, mirra *g v* b_2 $w_{3\,4\,6}$ *d* ς, myrrha *ω vulgo olim* 400 imposuit a_4 a_{10} *n cDresd* 401 uincere debeat *in 2 codd se vidisse testatur ad Claud Phoen 12 Barth* 403/407 *dell Hs et* (*Emend c X*) *Schrader* 403 est *om* e^2 *n v* b_1 b_2 *w* ς

ponderibus nidi ramos levat arboris altae
fertque pius cunasque suas patriumque sepulcrum
perque levis auras Hyperionis urbe potitus
ante fores sacras Hyperionis aede reponit.
Si tamen est aliquid mirae novitatis in istis,
alternare vices et quae modo femina tergo
passa marem est, nunc esse marem miremur hyaenam;
id quoque, quod ventis animal nutritur et aura,
protinus adsimulat, tetigit quoscumque colores.
victa racemifero lyncas dedit India Baccho:
e quibus, ut memorant, quidquid vesica remisit,
vertitur in lapides et congelat aere tacto.
sic et curalium, quo primum contigit auras
tempore, durescit: mollis fuit herba sub undis.
Desinet ante dies et in alto Phoebus anhelos
aequore tinget equos, quam consequar omnia verbis
in species translata novas: sic tempora verti
cernimus atque illas adsumere robora gentes,

---

404 (Aptus tunc *i r m 2*) nid(um *ex corr m 2*) ram(i *ex corr m 2*)s l. arb. a$^{l^2}$te ***F*** ‖ nidum a_{9} ‖ Aptus tunc nidum ramis *g v* a_{13} w_{7} ς ‖ almae *Burm* 405 suum a_{10} ‖ patrium(que *om*) ***h*** 406 *del Bothe* 406*sq* leu(e *ex* i *m 2*)s ***F***, leues *cett vulgo* ‖ orbe b_{1} b_{2} ‖ urbe receptus ante f. s. Hyp. urbe reponit *Schepperus*, urbe petita — urbe reponit *Bothe* ‖ ante aras sacras *vel* ante focos sacros *Burm* ‖ igne rep. *Bach* 408 in illis a_{1} 409 terga (*corr*) ***h*** 410 est *om* $w_{2\,3\,6}$ *ccBerol et Dresd* ‖ marem inuenitur b_{1} ‖ yenam b_{1}, hienam *g v* $w_{2\,5\,6}$ *d* ‖ quatuor ex ipsis uitam ducunt elementis Talpa terra ubi gamaleon in aere uiuit allec unda foret flammaque sibi salmandra *post 411* w_{7} 412 (ł mi) assimulat e^{2}, assimilat ***h*** a_{8} a_{10} a_{12} ς *R* ‖ adsimulat tactu quoscumque ς *R Hs vulgo ante Jahnium* ‖ coloris a_{8} 413 linch(e)as *d*, Lyncis *R* 414 In quibus a_{2} ‖ quicquit *d*, quicq; *R*, quicquid ***h*** ‖ uescica ***h***, plusica b_{1} ‖ reliquit b_{1}, remittit w_{1} w_{2} ς, creauit a_{4}, reminxit a_{10} 415 lapidem ς 416 curalium (*cf ad IV 750*) *exc Calandrae cPal A Hs vulgo*, corallium *n*, coralius *g*, coralium *A ω* ‖ cum primum ***F*** ‖ quo primas cont. *ap Fabrum II ep 71 Schepperus* 417 durascit ***F*** e^{2} ‖ sub illis ***h***, sub undas *n* ‖ unda sub undis a_{10} 418 Desinet ***h*** e^{2} *d* b_{1} b_{2} ς *VA Merkel*, Desinat ς, Deseret ***F*** a_{5} a_{11} w_{1} w_{3} *g v* ς *R vulgo olim* ‖ et Ibero Phoebus *Hs* ‖ anhel(o)as ***F***, anelos w_{1} w_{3}, hanelos a_{1} $w_{2\,4}$ 419 omnia dictis ς *VA Hs vulgo olim*, omn. narrans w_{3} 420 tempora uerti (*cf Pr S G 1893, 21sq*) ***F*** $a_{5\,9}$ a_{11} a_{12} *v* w_{5} ς *A Jahn*, omnia uerti ***h*** e^{2} *d* b_{1} b_{2} *n* ς *Mscr BSant 11 RV Merkel*, tempore uerti (*gentes sc*) w_{1} *et e coni Hs vulgo olim* 421 atque alias (ł illas *sscr m 3 n*) *fort recte* a_{11} a_{13} $w_{3\,7}$ *g v n* ς ‖ sibi sumere a_{11}.

concidere has. sic magna fuit censuque virisque
perque decem potuit tantum dare sanguinis annos,
nunc humilis veteres tantummodo Troia ruinas
et pro divitiis tumulos ostendit avorum.
clara fuit Sparte, magnae viguere Mycenae
nec non et Cecropis nec non Amphionis arces:
vile solum Sparte est, altae cecidere Mycenae,
Oedipodioniae quid sunt, nisi nomina, Thebae?
quid Pandioniae restant, nisi nomen, Athenae?
nunc quoque Dardaniam fama est consurgere Romam,
Appenninigenae quae proxima Thybridis undis
mole sub ingenti rerum fundamina ponit:
haec igitur formam crescendo mutat et olim
inmensi caput orbis erit! sic dicere vates
faticinasque ferunt sortes, quantumque recordor,
dixerat Aeneae, cum res Troiana labaret,
Priamides Helenos flenti dubioque salutis:

---

422 si m. w_1 ‖ cetuque b_2 423 pot. t/ctum v 424 Hec hum. pot. tantumm. b_2 ‖ tantum dare troia *cDresd* ‖ veteres quasdam modo Troia *Withof* 425 annorum b_1 426/430 *dell Hs et* (*Emend c X*) *Schrader*, 428/430 *del ad Lucr p 417 Lachmann*, 427 *et* 430 *del NJhbb 1859, 642 Suchier*, 427 *et* 429 *del Riese* ‖ *bene deff vv 426/430 Jahn et* (*Rh Mus LVI 366*) *RHelm* ‖ clara sit ut Sparte magnaeque in honore Mycenae Nec non Cecropiae nec non Amphionis arces: Vile solum Sparte Pelopeiadesque Mycenae, Oedipodioniae quin nil nisi nomina Thebae, nil Pandioniae restare querentur Athenae *krit Anm z Hor fasc III Withof* 426 fuit Crete *praef ed*[2] *Riese* ‖ micuere a_9 a_{13} ‖ micene F h v b_1 w 427/428 *post 451* τ 427 et cecropis τ F h g b_2 n ς ω *Merkel*[2], et cicropis e^2 a_6 a_3 b_1 d v ω, et ceropis a_{10}, non cecropiae *cVoss Hs vulgo olim* 428 solum est sp. magnae n ‖ spartes altae a_{11} ‖ est *om* a_3 v ‖ cecinere τ 429 edipodionie restant michi nomen athene w_1 ‖ Oedipodionidę F a_{13} b_1 *ccVratisl et Senat*, Oeddipodione a_5, Oedipodiṇonie d, Ediponionide a_6, Oedipioniade a_2 ‖ *οὐδέν ἐστιν ὅτι μὴ ὄνομα* (*i e* nil sunt nisi nomen) *Plan* ‖ nisi fabula (*cf Lucan VIII 407*) *ccBernegg et Strozzanus Hs vulgo olim* 430/491 *exstant in* τ 430 *om* a_1 a_{10} ‖ pandioni//dẹ τ ‖ restat F ‖ nomina b_1 b_2 ‖ quid Pandioniis restat nisi nomen Athenis *Hs* 431 Hinc quoque (*e Troia sc*) *Bothe* ‖ assurgere *cBas* ‖ cons. troiam ς 432 Appennini geni h, appeninigene τ ‖ tybridis *FVA* ‖ thibridis τ, tibridis h g v b_1 b_2, tigridis a_5 ‖ und$^{\text{is}^2}$ F, unda τ, und^{i}as n 434 mut. olimpi w_1 436 Vaticinasque h a_3 v w_1 b_1 b_2 ς *R*, Faticanasque d w_2 ς, Fatidicas(que *om*) n ‖ canunt a_9 w_2 ‖ sordes v, voces *Hs* 438 437 a_3 *et item cum duobus e suis Hs vulgo olim* 437 res romana (*corr*) a_6 ‖ lo$^{\text{a}^2}$bo$^{\text{a}^2}$ret F, laboret a_3 v, periret a_1 a_4 438 helenos τ *Plan*, helen$^{\text{v}^2}$os g, helenus A ω *vulgo*

„Nate dea, si nota satis praesagia nostrae
mentis habes, non tota cadet te sospite Troia!
flamma tibi ferrumque dabunt iter: ibis et una
Pergama rapta feres, donec Troiaeque tibique
externum patrio contingat amicius arvum.
urbem etiam cerno Phrygios debere nepotes,
quanta nec est nec erit nec visa prioribus annis.
hanc alii proceres per saecula longa potentem,
sed dominam rerum de sanguine natus Iuli
efficiet; quo cum tellus erit usa, fruentur
aetheriae sedes, caelumque erit exitus illi.'"
Haec Helenum cecinisse penatigero Aeneae
mente memor refero cognataque moenia laetor
crescere et utiliter Phrygibus vicisse Pelasgos.
Ne tamen oblitis ad metam tendere longe
exspatiemur equis, caelum et quodcumque sub illo est,
inmutat formas tellusque et quidquid in illa est:
nos quoque, pars mundi, quoniam non corpora solum,
verum etiam volucres animae sumus inque ferinas
possumus ire domos pecudumque in corpora condi,
corpora, quae possunt animas habuisse parentum
aut fratrum aut aliquo iunctorum foedere nobis

---

439 set nota *n* **443** Externumque *τ*, Extremum a_8, Externo e^2,
ł utilius[3]
Externa w_5 ‖ patria *d* e^2 w_5 *Merkel* ‖ continget *n* a_1 $a_{4\ 6}$ ‖ annotius *n*, mitius *h cZwicc* **444** rbem ꝛ ecno (*sic*) *v*, Urbem aliam c. a_{10}, Urbem iam c. w_8 ‖ frigios *v* b_1 b_2, strigios *τ* ‖ urbe et iam (et iam *suasit etiam Opp I 124 Haupt*) cerno Phr. se efferre nep., quanta *Hs*, et iam cerno urbem — quanta *in Mscr Diez 1075 idem* **445** erit fueratque pr. *v* w_6 **446** saec. multa a_9, *cf IV 67*
ł rerum
447 dom. mundi e^2 ‖ de yuli sanguine natus w_1 **449** Etheree *d* b_1 b_2 ς ‖ erit *om h* **450** Hoc *n* ‖ Haec "cecinisse pena "helenum tigero eneę *h* ‖ cec. ferunt pen. a_{10} a_{13} **451** 427 428 *τ* **451** recolo a_{13} ‖ cognaque (*corr m 2*) *h* **452** phrigios (bus *sscr*) *d* **453** Nec tamen *h* $a_{2\ 3\ 4\ 8}$ ς, Non tam. *y* ‖ adme/tam (e *ex corr*, admittam *videtur fuisse*) *F*, ad finem a_{13} **454** Expaciemur *v* b_1 b_2 ‖ est *add* v^2 ‖ sub ipso est a_8 **455** *sq post* illa est *virgulam, post* condi (*458*) *punctum pos Ehwald* **455** que *om* e^2 a_9 *n y v z* ς, *del Merkel* ‖ in illo est *d* ‖ est *om cBerol, del Bothe* **456** mundi et quoniam *Hottinger* ‖ corp. tantum (*cf 317*) a_8, corp. sola a_{11} **458** pecorumque w_1 w_2 a_8 *ccGoth et Sulm R* ‖ *πρὸς κτηνῶν κάμπτεσθαι μέλη Plan* ‖ corpora e^2 *τ a d* w_2 w_5 *p* ς *Merkel*, pectora *F h n g v* $a_{4\ 5}$ a_{11} a_{12} *w* ς *ω Hs*, corpore a_2 ‖ corp. uertit a_3 **459** possunt *A ω Jahn*, possint a_4 $w_{3\ 4\ 6}$ *Hs vulgo olim* **460** uinctorum a_6 ‖ sanguine nobis a_{13} w_4

aut hominum certe, tuta esse et honesta sinamus
neve Thyesteis cumulemus viscera mensis!
quam male consuescit, quam se parat ille cruori
inpius humano, vituli qui guttura cultro
rumpit et inmotas praebet mugitibus aures,
aut qui vagitus similes puerilibus haedum
edentem iugulare potest aut alite vesci,
cui dedit ipse cibos! quantum est, quod desit in istis
ad plenum facinus? quo transitus inde paratur?
bos aret aut mortem senioribus inputet annis,
horriferum contra borean ovis arma ministret,
ubera dent saturae manibus pressanda capellae!
retia cum pedicis laqueosque artesque dolosas
tollite nec volucrem viscata fallite virga,
nec formidatis cervos includite pennis,
nec celate cibis uncos fallacibus hamos!
perdite, siqua nocent, verum haec quoque perdite tantum:
ora vacent epulis alimentaque mitia carpant!“

---

461 Aut horum a_2 462 *del Bentley* ‖ tiesteis $w_{2\ 4\ 6}$ ‖ cumulemur *cPal Hs vulgo olim*, cumulentur a_3 *ccGraevian et Leid* ‖ uisc. mersis a_8 463 Qui male a_4 ‖ consuescit **τ g v** b_2 *a w ς ω*, consueuit (scit *sscr* F^2) **F h n** b_1 w_1 w_7, consue(scit *i r*) e^2 ‖ illa **h n** 464 guttura e^2 *d a w ς ω vulgo*, gutora *z*, corpora (ł guttura *sscr* F^2) **τ F h g n** *d x y* $a_{5\ 6}$ $w_{6\ 7\ 8}$ *ς ω Riese*, tempora a_{11} ‖ cultro *A ω Hs*, ferro e^2 **τ p** *z* $w_{2\ 6\ 7\ 8}$ *ς vulgo* 465 rupit *ς* ‖ mugientibus b_1 ‖ auras (*corr d*) e^2 *d* 466 edum **v** b_2 w_1, edit **n** 467 iugurare **τ** ‖ illo alite b_2 468 ille cibos **h n** b_2 ‖ est *om* (*i l add d*) **τ v** *d* ‖ in illis **h g** b_1 b_2 *cZwicc* 469 Alphenus fac. b_1 ‖ quo trans. e^2 *cAmbr Plan ω vulgo*, quod tr. a_2, qua tr. a_5 w_5 *ς*, quam tr. **F τ n v g** a_5 a_{10} $w_{6\ 7}$ b_1 b_2 *ς R*, qui tr. **h**, quis tr. $a_{4\ 8}$ a_{11} a_{12} a_{13} *d ς VA*, cum tr. a_9 w_2 ‖ trans. ipse **τ** ‖ paratus **τ** a_{10} a_{11} **v** *ς*, paramus a_5 ‖ facinus, quo (*ut sit* quo = *ad quod*) *distinx Lenz* 470 ara(e)t **v** ‖ et mortem *b d ς*, at m. *Hottinger* 471 Horrendum (ł horriferum *sscr*) e^2 ‖ boreā **h**, boream e^2 a_2 a_{12} b_1 *ς* ‖ ovis] ṇouis **h**, bos e^2 ‖ ministrat **F** (e2) 472 Vbere **v** ‖ dant b_1 a_{10} *ς* ‖ saturae manibus **F** e^2 *g a* b_1 **v** *w ς ω*, man. satur(a)e **τ h n** a_1 b_2 $w_{5\ 6\ 8}$ *ς* ‖ prensanda a_4, pressura **h** 473 Retiaque et pedicas **n** ‖ laqueos(que *om*) e^2 a_9 a_{10} *z* **v** *w ς Merkel* ‖ artes(que *om*) **τ** 474 nec *om* **v**, ne(da) **g** ‖ uolucres a_3 *ς* 475 formidatis **τ g** b_1 **v** $a_{3\ 5}$ a_{12} *w ς V*, formitis **F**, formidantes *a h* e^2 *n* w_7 b_2 *ς Ben RA*, formidantīs (*cervos sc*) *Regius*, formidandis w_3 *Hs* ‖ includite (*cf Pr S G 1893, 22sq*) **τ F g v** $a_{5\ 6\ 8}$ a_{11} a_{12} a_{13} *w d y ς Plan V Jahn*, inludite *A*, ///ludite *z*, illudite **h** e^2 a_2 a_3 a_4 *x* $w_{3\ 7}$ *ς cBas F II 26 Ben R Hs vulgo*, eludite a_1 ‖ penis **v**, pinnis *cGoth Hs vulgo olim* 477 signa (*corr m 2*) **h** ‖ nocet w_1 w_6 478 ora cruore vacent *journ of ph XXII 152 Postgate* ‖ al. uitia **h**, al. congrua a_9 a_{11} *cVatic ω Hs vulgo olim* ‖ carpent b_1 w_7 *cZwicc*

Egeria. Hippolytus.

Talibus atque aliis instructum pectora dictis
in patriam remeasse ferunt ultroque petitum
accepisse Numam populi Latialis habenas.
coniuge qui felix nympha ducibusque Camenis
sacrificos docuit ritus gentemque feroci
adsuetam bello pacis traduxit ad artes.
qui postquam senior regnumque aevumque peregit,
exstinctum Latiaeque nurus populusque patresque
deflevere Numam; nam coniunx urbe relicta
vallis Aricinae densis latet abdita silvis
sacraque Oresteae gemitu questuque Dianae
inpedit. a! quotiens nymphae nemorisque lacusque
ne faceret monuere et consolantia verba
dixerunt! quotiens flenti Theseius heros
'siste modum!' dixit, 'neque enim fortuna querenda
sola tua est; similes aliorum respice casus:
mitius ista feres, utinamque exempla dolentem
non mea te possent relevare! sed et mea possunt.
Fando aliquem Hippolytum vestras, puto, contigit aures
credulitate patris, sceleratae fraude novercae
occubuisse neci: mirabere, vixque probabo,

---

479 instructum pectora (*cf XI 411 fast V 709*) **τ**, instructum pectore *Bentley*, instructo pectore ***A*** *ω vulgo* ‖ atque aliis dictis instructo pectore (*corr*) e^2, atque aliis instructo p. dixit (″dictis) ***h*** 481 latialis ***h a w ς*** *ω*, latiaris e^2 a_{10} *Merkel*, laciaris ***F***, iacialis ***τ g v*** b_1 b_2 ***d*** a_1 a_4 w_1 $w_{6\,8}$ 482 felis nimph(e *ex* a) ***v***, nimpha felix a_8 483 docuisse ***n*** ‖ ferocem a_4 484 transduxit a_2 b_1 b_2 *cBersmanni*, traducit ***ς*** ‖ arces (ł artes *sscr* e^2) e^2 ***v*** 485 Quem postquam *e cod Cantabr Hs vulgo olim* ‖ regnum(que *add m 3*) e^2 ‖ euum(que *om*) ***τ*** 485*sq* lacieque ***τ F d v*** b_1 b_2 ‖ quem, — deflevere virum (*vel* simul) *Hs*, quem, — flevere. Egerie nam coni. *in Mscr Diez 1075 idem*, quem, — deflevere. Numae nam c. *Burm*, qui — extinctam — deflevere animam *p 164 Bothe* ‖ coniux ***τ*** 488 aristine a_2 ‖ addita ***τ*** 489 questu gemituque ***h g w***, $w_{4\,7\,8}$ *ccVratisl et Zwicc Riese*, gem. gestuque b_1 b_2 490 Ha (*item* e^2) quatiens (*sic*) ***h*** ‖ Impendit ah quoties ***τ*** ‖ nemorumque w_4 491 *desinit in hoc versu* ***τ*** 492*sq* dixerunt ah quoties *cBarberin*, dixere! ah quoties 'flendi' Thes. heros 'sit modus o' dixit *Hs*, dixere! ah quoties, 'fletum', Thes. heros 'siste modo' dixit (*vel* flenti — siste metum) *Bothe* 493 nec enim ***h*** a_8 $w_{2\,4\,7}$ ***ς***, nec iam ***n*** 494 tu(a *add m 2*) est ***F***, tibi est ***ς*** 496 Nunc (*corr* a_{12}) mea te e^2 a_{12}, Nunc (mea *i mg*)te ***d***, Nec mea te, w_2 ‖ et *om* ***h*** 497 y(i)politum ***v*** b_1 b_2 ***w*** ‖ nostras (*corr m 2*) ***v*** ‖ uestras puto (*sed* puto *i r* ***F***) ***F g v ς*** *Hs vulgo olim*, uestras quoque (*sed cf Pr S G 1893, 23*) ***h a d x z*** $w_{6\,8}$ ***ς R*** *Riese*, uestras si e^2 ***n y*** a_1 a_3 a_8 a_{12} a_{13} ***w*** *cBas F II 26 Mscr BSant 11 Plan VA Merkel* ‖ uenit ad aures ***R*** 498 Crudelitate ***n*** a_5 ***R*** ‖ scelerati (*sed cf fast III 853*) w_5, scelerata a_{12} ‖ scelerat(a)e et fr. ***h n ς*** *Plan ω HAKoch* 499 mirabile b_1 $a_{2\,4}$ w_5

sed tamen ille ego sum. me Pasiphaeia quondam
temptatum frustra patrium temerare cubile,
quod voluit, voluisse, infelix, crimine verso
(indiciine metu magis offensane repulsae?)
damnavit, meritumque nihil pater eicit urbe
hostilique caput prece detestatur euntis.
Pittheam profugo curru Troezena petebam
iamque Corinthiaci carpebam litora ponti,
cum mare surrexit cumulusque inmanis aquarum
in montis speciem curvari et crescere visus
et dare mugitus summoque cacumine findi.
corniger hinc taurus ruptis expellitur undis
pectoribusque tenus molles erectus in auras
naribus et patulo partem maris evomit ore.
corda pavent comitum. mihi mens interrita mansit
exsiliis contenta suis: cum colla feroces

---

500 pasiphaeia *n* ς *VA vulgo*, *ἡ τῆς Πασιφάης Plan*, phasipheia ***F***, pasiphea a_8, pasipheia *cett R* ‖ me Pasiphaëidi quondam *vel* Pasiphaëias olim *Hs*, me quondam Pasiphaëa *ad Manil V 536 Scaliger* 501 Tentauit ς, tentato *Hs* ‖ temerasse a_1 $a_{4\,6}$ a_{10} a_{13} $w_{2\,4\,6\,8}$ b_1 b_2 ς *Hs vulgo olim* 502 *sic fere* ***A*** *R Merkel*, *distinx Korn*, *del versum Hs*, *post* uerso *lacunam statuit Merkel*[1], *versum obelo not Merkel*[2] ‖ (Me fingit quod uult *i r m 2*) uoluisse crimine ***F***, Quod uoluit finxit uoluisse cr. a_{12}, Me fingit quod uult uoluisse crim. ***g v*** ς, Quod uoluit finxit uoluisse et (*sed* et *s l add d*) crim. a_1 *d* ς *VA vulgo olim*, Fingit que uoluit uoluisse et cr. w_6, Quod (Que b_1) uoluit finxit infelix crim. (*corr i mg* b_2) b_1 b_2 ‖ crim. falso a_2 503 Indiciine metu magis offensane ς *Naugerius vulgo*, Ind(icii *i r m 3*, ue *s l add m 2*)—offensaue ***F***, Indiciiue—offensaue ***g v*** a_9 a_{11} w_1 $w_{4\,8}$ ς *V*, Indiciiue—offensaque b_2, Indiciique—offensaue *A*, Indiciique—offensaque *a h* e^2 *n d* b_1 ς *R* ‖ repulsa(e *add* e^3) e^2 a_9 *n* w_1 504 *sic* ***A*** *R Korn* ‖ Dampnauit *i r* F^2 ‖ eiecit *n v* ‖ exuit urbe a_6 ‖ Arguit immeritumque pater proiecit ab urbe a_9 a_{11} ς *Plan VA Hs vulgo*, Arguit immeritumque nihil p. ejicit urbe *cVatic*, *καί με μηδὲν ὄφλοντα τοιοῦτον ὁ πατὴρ ἀπελαύνει τῆς πόλεως Plan*, Arcuit (*sic*), emeritumque nihil p. eicit urbe *Hs* 506 Pittheam *n* w_2 ς *Hs vulgo*, *Πιτθεῖαν Plan*, Pit(h)eam e^2 ***g v*** b_1 b_2, Phiteā *h d*, Phiteiam a_1, Phiteia a_3, Pytheā ***F***, Phitenam w_3, Pytheam *R*, Pyc^{e2}team *V*, Pythciam *A* ‖ curru prof. w_7 ‖ trozena ***F*** *h* e^2 ***g*** $w_{2\,5}$ b_2 ς, troezona a_9, trocena *v*, *Τροιζῆνα Plan* 507 *obelo notat Merkel*[2] ‖ corithiaci e^2 508 m(arc *i r m 2*) ***F*** 509 speciem montis w_2 ‖ uisus est *d* $w_{2\,6}$ 510 Edere w_1 ‖ summo in cac. ς ‖ f^{i}undi *n*, fundi ***F*** w_1 w_2 ς 511 hic a_3 w_4 512 *obelo not Merkel*[2] ‖ mollis a_5, mollesque *n* ‖ ereptus a_4, eiectus w_2 ‖ in undas a_1 515 contenta ***A*** *ω vulgo*, intenta ***g*** *ccLeid et Med Ehwald* ‖ *sed* exsiliis mens contenta *idem est atque* ‘*in exsilia mens contenta*’, *cf Liv VII 11, 4* ‖ exitiis intenta suis *Vind p 165 Bothe* ‖ (c *ex corr m 2*)um

ad freta convertunt adrectisque auribus horrent
quadripedes monstrique metu turbantur et altis
praecipitant currum scopulis; ego ducere vana
frena manu spumis albentibus oblita luctor
et retro lentas tendo resupinus habenas.
nec vires tamen has rabies superasset equorum,
ni rota, perpetuum qua circumvertitur axem,
stipitis occursu fracta ac disiecta fuisset.
excutior curru, lorisque tenentibus artus
viscera viva trahi, nervos in stipe teneri,
membra rapi partim, partim reprensa relinqui,
ossa gravem dare fracta sonum fessamque videres
exhalari animam nullasque in corpore partes,
noscere quas posses; unumque erat omnia vulnus.
num potes aut audes cladi conponere nostrae,
nympha, tuam? vidi quoque luce carentia regna
et lacerum fovi Phlegethontide corpus in unda,
nec nisi Apollineae valido medicamine prolis
reddita vita foret; quam postquam fortibus herbis
atque ope Paeonia Dite indignante recepi,
tum mihi, ne praesens augerem muneris huius
invidiam, densas obiecit Cynthia nubes,

ł colla
colla ***F***, tum c. ς ‖ corda e^2 516 conueniunt ***g*** ‖ arrecti(s *ex corr m 2*, que *om*) ***F***, erectisque ς *VA*, erectis(que *om*) b_1 a_{11} ‖ haerent *Hs* 517 quadripedes (*cf ad 222*) *scripsi*, Quadrupedes ***A*** *ω* ‖ monstri motu a_1 518 scopulis currum ***F*** ***g*** w_1 520 flecto w_4 521 Nec tamen has uires e^2 *Merkel*, nec uires tantas (*cf ad XI 77*) *conieci* 522 perp. qua ***w*** ς *Hs vulgo*, perp. que(e) ***F*** ***h*** ***n*** ***d*** ***v*** w_1 w_4 b_2 *ω*, perp. quae e^2 b_1 ***a*** ***x*** ***y*** ***z*** ‖ circumuoluitur $a_{6\ 8}$ a_{10} e^2 ***z*** ς *Merkel*, circumducitur w_5 523 et disiecta ***n*** ς 524 cursu e^2 a_9 525 neruosque ***h*** ***v*** $w_{6\ 7}$ ς *Plan Riese*, neruisque ς ‖ neruos a st. a_3 ‖ stipe e^2 a_{13} ς̈ *Ehwald*, stirpe ***A*** *ω vulgo*, uepre *Hs* 526 partim (que *om*) repr. ***A*** *ω*, partimque repr. (*sed cf Serta Harteliana p 175 Hilberg*) e^2 *Merkel*, partim reprehensa ***g*** ***v*** b_1 b_2 ***d*** ***x*** ***y*** $w_{2\ 4}$ ς *Jahn* ‖ deprensa *ccDresd et Medic Bothe*, repressa ς, laniata a_{11} ‖ reliqui b_1 b_2, teneri ***p*** 527 sonum fracta dare ***n*** 528 Exalari ***F*** ***h*** a_{10} w_1 w_2 ***d*** *Riese*, Exalar(e *ex* i) ***n***, Exalare a_{11} *V*, Exhalare (*prob Opp I 96 Haupt*) ***A*** ‖ nullas(que *om*) a_8 w_1 w_8 529 uultus (uulnus[2]) ***g*** ‖ ὄψις δ' ἦν ἅπαντα μία (*cf I 6*) *Plan* 530 Non potes ***a*** ***h*** ***d*** b_1 b_2 $w_{4\ 7\ 8}$ ς *Plan*, Nunc potes *cSulmon* ‖ aut clad(i *ex* es) et cladem ***g*** ‖ cladem a_{11} 531 regna carentia luce (*sed cf III 226*) ***h*** *Riese*, clade car. regna a_2 532 laui *cDresd* ς, ἔλουσα *Plan*, uoui *R* 535 poeonia ***F*** 536 Tunc w_6 ‖ numinis w_1 w_4 *R* 537 densis ***v*** ‖ Ἄρτεμις *Plan* ‖ nubes — densas w_2

utque forem tutus possemque inpune videri,
addidit aetatem nec cognoscenda reliquit
ora mihi Cretenque diu dubitavit habendam
traderet an Delon: Delo Creteque relictis
hic posuit nomenque simul, quod possit equorum
admonuisse, iubet deponere, „qui“ que fuisti
Hippolytus“ dixit, „nunc idem Virbius esto!“
hoc nemus inde colo de disque minoribus unus
numine sub dominae lateo atque accenseor illi.’

Non tamen Egeriae luctus aliena levare
damna valent, montisque iacens radicibus imis
liquitur in lacrimas, donec pietate dolentis
mota soror Phoebi gelidum de corpore fontem
fecit et aeternas artus tenuavit in undas.

Et nymphas tetigit nova res, et Amazone natus *Tages.*
haud aliter stupuit, quam cum Tyrrhenus arator *Cipus.*
fatalem glaebam mediis adspexit in arvis
sponte sua primum nulloque agitante moveri,
sumere mox hominis terraeque amittere formam
oraque venturis aperire recentia fatis
(indigenae dixere Tagen, qui primus Etruscam
edocuit gentem casus aperire futuros);

---

539 ecathem b_1 ‖ cognda (*corr m 2*) *v* ‖ relinquit a_8 540 cretemque a_1 $a_{2\ 3\ 8}$ w_5 541 an *i r* F^2 ‖ delon delo creteque (*cf 540*) *scripsi cum cThuan* ς, delon delo cretaque *A VA vulgo,* delon creta deloque ***h n x*** $w_{6\ 8}$ b_1 b_2 *R Korn* 542 quod posset ***n*** $w_{2\ 4\ 6}$ 543 Admonisse (*corr m 2*) *v*, Ammonuisse b_1 *d* 544 Ipolitus ***h*** b_1 ‖ uir/bius (i *eras,* ius *a m 2*) ***F*** 545 diisque ***F h g v*** b_1 b_2 546 Nomine e^2 *Plan* ‖ lateoque *v*, lateo hic *g* ‖ accenseor *ccGoth Leid Strozzan Hs vulgo,* accensior (uel assencior *sscr* a_5) ***F*** a_5, accenssior v^2 *cArondel,* ascentior a_{12}, accersior ς, acceptior *g v* b_1 $a_{4\ 6}$ $w_{3\ 7}$ *y* ς, assensior *d*, assencior b_2 a_1 a_2 a_3 w_1, assentior ***h*** e^2 ***n*** a_9 *x y z ω* ‖ εὔνους ἐκείνῃ διατελῶ *Plan* 547 lucus ***F*** 548 ualen(t^2 montisque iacens *i r m 2*) ***F*** ‖ mentisque *v* ‖ rad. (imis *om*) b_1, rad. altis w_6, rad. imi *Hs* 549 lacrim/s (a) *v*, lacrimis *cGoth* 551 aet. tenuauit corpus in a_6, externas artus mutauit in a_9 552 Et nymphas e^2 ***n a z g v*** w_1 $w_{2\ 5\ 8}$ *cBerol Merkel,* (A *ex* E *m 2*)t nymphas ***F***, At (*ex corr,* Quid *fort fuit*) *d*, Haec nymphas *y*, At n. ***h w*** b_1 b_2 ς *ω vulgo olim* 553 Hau(d *ex* t *m 2*) ***F*** ‖ tirrenus *d g v* b_1 b_2 w_1 w_6, tirenus ***h*** 554 Natalem a_{12} ‖ motis adsp. a_9 a_{11} a_{13} w_1 ς ‖ conspexit a_8 w_4 ς ‖ in undis a_{10} 555 primo *d* b_1 ‖ nulloque cogitante b_1 556 Sūmere ***h*** ‖ nunc hom. b_2 *mg ed Colon 1564* 557 rigentia a_{11} 558 Indigete ***n*** ‖ tagē ***h***, tagem a_1 a_2 $w_{4\ 6\ 8}$ 559 (ca *i r m 2*)sus ***F***

utve Palatinis haerentem collibus olim
cum subito vidit frondescere Romulus hastam,
quae radice nova, non ferro stabat adacto
et iam non telum, sed lenti viminis arbor
non exspectatas dabat admirantibus umbras;
aut sua fluminea cum vidit Cipus in unda
cornua (vidit enim) falsamque in imagine credens
esse fidem, digitis ad frontem saepe relatis,
quae vidit, tetigit, nec iam sua lumina damnans
restitit, ut victor domito veniebat ab hoste,
ad caelumque manus et eodem lumina tollens
'quidquid' ait, 'superi, monstro portenditur isto,
seu laetum est, patriae laetum populoque Quirini,
sive minax, mihi sit!' viridique e caespite factas
placat odoratis herbosas ignibus aras
vinaque dat pateris mactatarumque bidentum,
quid sibi significent, trepidantia consulit exta.
quae simul adspexit Tyrrhenae gentis haruspex,
magna quidem rerum molimina vidit in illis,
non manifesta tamen. cum vero sustulit acre

560*sq* Utque b_2 ς *VA Gierig*, t/ue (Vtque *videtur fuisse*) v ‖ palatini v, palestinis a_1 ‖ horrentem b_1 ‖ coll. hastam—rom. olim w_8 **563** uıumis v **564** Haud exspectatas *Hs* ‖ dedit a_{12} ‖ ammirantibus b_2 d g, expatiantibus w_3 **565** Ut d ‖ dum d ‖ cẏpus F ς, cippus (*ceteris locis recte* e^2) h e^2 n w_6 a_1 $a_{4\ 8}$ a_{13} ς ω, cypus w_1 $w_{4\ 5\ 7}$ ς **566** *parenth pos Hs* ‖ falsamque e^2 g b_1 b_2 w ς ω, falsaque F h v $a_{2\ 3\ 5}$ ς ‖ in *om* a_3 **567** Effigiem dig. b_1 a_3 *ccCantabr Dresd Goth* ‖ fontem b_1 b_2 n **568** uidit //(et *eras videtur*) F ‖ dapnans d **569** domito uictor w_1 $w_{2\ 4\ 8}$ ς ‖ remeabat a_8 ς *Hs*, *παρῆν Plan*, rediebat d *Mscr Diez BSant 10* **570** cael. manus et eodem lumina (*cf v 38 et quae dixi Z f GW 1896 Jhber 87*) w_4 z *Ehwald*, cael. oculos et e. cornua *A Plan ω Jahn*, cael. oculos et e. brachia ς *Hs vulgo olim*, oculos eodem sua cornua a_9 **571** protenditur (*corr* v^2) a_{10} v, perpenditur a_2 ‖ port. illi (*corr*) n **572** Seu laetum est aliquid patriae a_{11} ς ‖ patr. populo letumque qu. v ‖ patribus laetum *ad Hor c III 6, 20 Bentley* **573** Siue est min. h ‖ minax *om* v ‖ $^{\text{di}^2}$uirıque F ‖ uiridi de a_1 ‖ ex cespite F n a_8 d v $w_{3\ 5}$ ς *RV* ‖ fact(as *i r m 2*) F **574** adoratis b_1 ς ‖ uiribus a_2 ‖ od. verbenarum ignibus (*praef ed*²) *Merkel, versum obelo notat idem* **575** mactarumque h b_2 **576** Que sibi w_4 **577** inspexit *ccBonon et Berol Hs vulgo olim* ‖ tirrene v b_2 ‖ aruspex F h d v $w_{2\ 4\ 5}$ b_2 **578** molina v, uolumina a_1 ‖ in istis w_6 **579** Nec manif. a_6 ‖ Tum d, Tunc a_1 a_{13}, Mox *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ sustulit augur *cDresd*

a pecudis fibris ad Cipi cornua lumen,
'rex' ait, 'o salve! tibi enim, tibi, Cipe, tuisque
hic locus et Latiae parebunt cornibus arces.
tu modo rumpe moras portasque intrare patentes
adpropera! sic fata iubent; namque urbe receptus
rex eris et sceptro tutus potiere perenni'.
rettulit ille pedem torvamque a moenibus urbis
avertens faciem 'procul, a! procul omina' dixit
'talia di pellant! multoque ego iustius aevum
exsul agam, quam me videant Capitolia regem!'
dixit et extemplo populumque gravemque senatum
convocat, ante tamen pacali cornua lauro
velat; et aggeribus factis a milite forti
insistit priscosque deos e more precatus
'est' ait 'hic unus, quem vos nisi pellitis urbe,
rex erit. is qui sit, signo, non nomine dicam:
cornua fronte gerit! quem vobis indicat augur,

---

596 C o r n u a f r o n t e g e r i t q u e m v o b i s i n d i c a t a u c t o r, *sic citat Eutyches Ars I 3 (Keil V 469), cf ad XI 405.*

---

580 pecudum *cFrancof R Burm* ‖ cippi ***h n*** ς ω, cy̆pi (cipe *581*) ***F*** 581*sq* cippe ***h n*** ς ω ‖ lacie ***F d v*** b_1 b_2 ‖ corni(bus *i r m 2*) ***F*** ‖ artes (*corr*) ***v*** ‖ tibi enim se, Cipe, tuisque — debebunt *Hs* 583 moram ς *Hs vulgo olim* ‖ que *om* a_2 a_{11} ***v*** 584 Appropera ***F***, Accelera w_2, Nunc propera w_4, Ha propera b_2 a_{11} ς 585 cepto a_1 a_3, capto w_8 ‖ perhempni e^2, per aeuum a_1 a_3 *cThuan* 586 Retulit ***h v*** b_1 b_2 w_1 $w_{2\ 4}$ ς ‖ inde pedem a_{12} $w_{4\ 7}$ ‖ que *om* ***h*** 587 Aduertens w_6 ‖ procul (h)a(h) procul ***F d*** e^2 b_2 a_{13} ς ***R*** *Hs vulgo*, procul h̄ // procul ***h***, pr. hinc pr. ***v*** ς, proc. o pr. a_{12} ***n*** ς *VA* ‖ omina *A Plan RA vulgo*, omnia ***v*** b_1 b_2 (a_{13}, *corr*) *V Korn*, omn/a ***F***, /omina ***h***, omnia *ad Hor ep II 2, 199 citat Bentley* 588 dii ***F h g v*** b_1 b_2 ‖ multoque ego tutius ***p***, multo quoque iustius a_1 a_{13} 590 extimplo ***F g v*** a_2 591 tamen pacali (placali ***h n***) cornu lauro ***h*** e^2 ***n*** a_{10} a_{13} ***w*** ς ω, tamen
ł lauro^2
(pacali *i r m 2*) noua cornua fronde ***F***, tamen placcali c. fronde ***d***, tamen capitis noua cornua (carmina ***v***) fronde (*sed* de *ex* te ***g***) a_9 a_{11} a_{12} ***g*** w_4 ***v*** ς *cBas F II 26*, tamen cap. n. cornua lauro a_1 a_3 a_4 $a_{5\ 6}$ w_7 *ccDresd Berol Zwicc et cod Caelestinorum*, t. cap. n. cornua uelat (placali c. lauro *sscr m rec in* b_2) b_1 b_2, tamen cupiens n. cornua lauro a_2 593 priscosque ***F h*** e^2 b_1 b_2 w_1 $w_{2\ 7}$ ς *post Naugerium Merkel*, priscoque ***a w n g d v*** ς *Plan* ω *Hs vulgo olim* ‖ uiros a_1 ‖ ex more b_1 b_2 $w_{2\ 3\ 6}$ ς, de more a_9 ***d*** *ed Junt 1522* 594 En ait a_{10} w_8 ς *Hs vulgo olim* ‖ ni pell. *ccCantabr et Thuan Hs* 595 erit hic a_1 a_4 w_8 ‖ quis sit a_1 a_2 a_8 ***d*** $w_{2\ 4}$ ***R*** 596 nobis (*def Studi II 25 Bernardini*) e^2 ***v*** b_1 ς ‖ auctor *Eutyches*

si Romam intrarit, famularia iura daturum.
ille quidem potuit portas inrumpere apertas,
sed nos obstitimus, quamvis coniunctior illo
nemo mihi est. vos urbe virum prohibete, Quirites,
vel, si dignus erit, gravibus vincite catenis
aut finite metum fatalis morte tyranni!'
Qualia succinctis, ubi trux insibilat eurus,
murmura pinetis fiunt, aut qualia fluctus
aequorei faciunt, siquis procul audiat illos,
tale sonat populus; sed per confusa frementis
verba tamen vulgi vox eminet una 'quis ille est?',
et spectant frontes praedictaque cornua quaerunt.
Rursus ad hos Cipus 'quem poscitis' inquit, 'habetis'
et dempta capiti populo prohibente corona
exhibuit gemino praesignia tempora cornu.
demisere oculos omnes gemitumque dedere
atque illud meritis clarum (quis credere possit?)
inviti videre caput; nec honore carere
ulterius passi festam inposuere coronam.
at proceres, quoniam muros intrare vetaris,
ruris honorati tantum tibi, Cipe, dedere,
quantum depresso subiectis bubus aratro

---

597 intrarit *om* (*add m 3*) *h*, intrabit a_{10} w_1 ‖ dabuntur (*corr m 2*) a_4, daturus *R* 598 portas potuit (*corr* g^2) a_5 w_1 *g v* *cVratisl* ‖ aportas (*corr*) *h* 599 obstruimus a_{10} ‖ illi *g* 600 Nemo (me *ex* $\overset{i}{m}$) est *g*, mi nemo est *r* m^2 *p 415 LMüller* ‖ "uirum "urbe *h* ‖ uirum remouete ς 601 uincire w_1 ‖ carinis (*corr*) *v* 602 A(ut *i r m 2*) *F*, Vel *p* ‖ morte fat. *n*, fat. more *h R* ‖ fatali morte (more *alii*) ς 603 sub cinctis a_1, subcinctis a_2, peliacis *cLeid Bothe* ‖ ταῖς οἰκείαις πεύκαις *Plan* ‖ nisi trux w_8 ‖ immurmurat a_6 a_{10} 604 spinetis b_1 b_2 $w_{6\ 8}$ 605 Aequ. f//it (ac *eras, ut videtur*) siquis *h* 606 frementis ς *Hs vulgo*, trementis *A* ω, δείσαντος *Plan* 607 est *om* a_{10} w_2 *del Hs* 608 Inspectant *g v*, Expectant w_5 ‖ fontes (*corr*) *d* 609 cypus *F*, cippus *h n* b_2' ω ‖ positis (*corr m 2*) *v*, quaeritis a_1 a_3 ‖ habemus *cOxon Bothe* 610 capiti dempta e^2 *Merkel* ‖ pop. spectante a_2, pop. mirante *vel* nullo prohibente *Burm* 611 timpora *h g v*, tympora *F* 612 Dimisere *h n* w_6 ‖ omnes oculos w_8 ‖ dederunt w_1 w_8 613 clarum meritis b_1 w_5, mer. aruum (*corr m 2*) *g*, mer. paruum *v* ς, mer. clarum *cGoth*, mentis clarum a_8 ‖ possit *h* e^2 *n a w* ς ω, posset *F d g* a_9 *v* b_1 b_2 $w_{4\ 5}$ ς 615 possunt a_1 616 At quon. proc. *cZwicc* ‖ uataris *v*, uetatis b_2 $w_{4\ 5}$ *cSenat*, uetarunt *cZwicc*, uereris *cMoreti Hs vulgo olim* 617 cype *F*, cippe *h n* ‖ dederunt a_2 a_8 *d n* $w_{2\ 4}$ 618 subpresso *v* ‖ subiectis depresso w_4 ‖ bubus *F g n* a_5 *v* ς *RA vulgo olim*, bobus *h* e^2 β_1 β_2 *a w* ς *V Merkel*

conplecti posses ad finem lucis ab ortu,
cornuaque aeratis miram referentia formam
postibus insculpunt, longum mansura per aevum.
Pandite nunc, Musae, praesentia numina vatum
(scitis enim, nec vos fallit spatiosa vetustas),
unde Coroniden circumflua Thybridis alti
insula Romuleae sacris adiecerit urbis.
Dira lues quondam Latias vitiaverat auras,
pallidaque exsangui squalebant corpora morbo.
funeribus fessi postquam mortalia cernunt
temptamenta nihil, nihil artes posse medentum,
auxilium caeleste petunt mediamque tenentis
orbis humum Delphos adeunt, oracula Phoebi,
utque salutifera miseris succurrere rebus
sorte velit tantaeque urbis mala finiat, orant:
et locus et laurus et, quas habet ipse pharetras,

Aesculapius.

---

624 *sq* unde Coroniden—urbis] *laudat Priscianus II 34, cf ad XIV 779.*

---

620 619 ***n*** **619** solis ab w_8 ς ***R*** *Hs vulgo olim* **620** aeratis *a m 2 cUrbinas et e coni Jacobus a Cruce Hs vulgo,* auratis ***A*** *Plan* ω *Jahn* ‖ aur. templi ref. ***h*** **621/748** *exstant in* ***τ*** **622** musas a_{10} **624** coronidem b_1 b_2
den
a_1 a_6 ***R***, coronidē ***h*** a_9 ***w***, coronidē (*sed¯ eras*) e^2 ‖ circūfluu/ hybridis ***F***, circumfluat hibridis ***τ*** ‖ tibridis ***g*** a_6 w_1 $w_{4\ 6}$ ***v*** b_1 ς, tybridis $w_{2\ 8}$ ς ‖ th. undis a_1 a_9 ***n*** ς, tibr. unda (vel alti *sscr*) a_6, Thybr. alveo *Hs vulgo olim,* Thybride flavo *Burm* **625** adiecerit (ł accerserit *sscr* ***d***) ***F d*** a_1 a_5 b_1 b_2 ***y*** ς ω *Riese,* adgecerit ***h***, acceuerit w_1, accesserit e^2 ***x*** a_9 $w_{2\ 4\ 7}$ ς, accerserit ***g v n z*** ς, aduerterit a_6, arcesserit ***τ*** a_{10} $w_{6\ 8}$ ς *cBas F II 26,* aduexerit a_2, deiecerat *Prisciani codd,* adiecerat a_4, acciuerit *cBonon Merkel*², asciuerit *cMenardi Hs vulgo olim,* adlegerit *Trans Cambr Ph S III 153 Housman* ‖ *τοῖς ϑεοῖς τῆς Ῥωμαίων ἐνέγραψε*
ł uiolauerat
πόλεως Plan **626** licias ***v*** ‖ condam w_1 w_2 ‖ intrauerat w_5 ς, uitiauerat a_{12}, inuoluerat ***R*** ‖ oras a_9 ς, undas *vel* aras ς **627** pallebant ***h*** $w_{2\ 8}$ *cBerol,* (sq *ex corr*)ualebant ***F*** ‖ uiscera a_1 ‖ tabo (*cf georg IV 252*) a_{11} w_4 ς *Hs vulgo olim,* tabe *Gronov* **628** postquam fessi ***d*** **629** nihil nil b_1 a_{10} a_{11} ‖ nihil *semel* ***n*** ‖
⌉²
temp. nichil artes potuisse ***h*** ‖ nihil artes nil a_9 ‖ meden(t *ex* d)um ***τ***, medendi (*cf VII 526*) *cThuan,* medentis *cMoreti,* medentes *Hs* **630** tenentis ***A*** ω *Ehwald,* terentis ***τ***, tenentes ς *Hs vulgo* **631** *desinit hic* ***p*** **632** salutifer(a *ex* o *m 2*) ***F*** ‖ succumbere ***τ*** **634** ipse ***A*** ω, illa (*cf I 558*) *cCantabr Hs,* ipsa ς, ille b_1 b_2 $w_{3\ 6}$ ς ‖ pharetras (*cf quae dixi Hermes XXXIX 45*) ***τ A*** ω *Ehwald,* pharetr(e *ex* as) ***n***, pharetrae $w_{6\ 7}$ ***y*** ς *Hs vulgo,* pharetre/ a_5, sagittas a_6 ‖ *ἡ δάφνη καὶ ἣν ἐκεῖνος ἔχει φαρέτραν—ἐσείσϑη Plan*

intremuere simul, cortinaque reddidit imo
hanc adyto vocem pavefactaque pectora movit:
'quod petis hinc, propiore loco, Romane, petisses,
et pete nunc propiore loco! nec Apolline vobis,
qui minuat luctus, opus est, sed Apolline nato.
ite bonis avibus prolemque accersite nostram!'
iussa dei prudens postquam accepere senatus,
quam colat, explorant, iuvenis Phoebeius urbem,
quique petant ventis Epidauria litora, mittunt.
quae simul incurva missi tetigere carina,
concilium Graiosque patres adiere, darentque,
oravere, deum, qui praesens funera gentis
finiat Ausoniae: certas ita dicere sortes.
dissidet et variat sententia, parsque negandum
non putat auxilium, multi retinere suamque
non emittere opem nec numina tradere suadent:
dum dubitant, seram pepulere crepuscula lucem,
umbraque telluris tenebras induxerat orbi,
cum deus in somnis opifer consistere visus

---

635 Contremuere *cJunianus* ‖ i/mo **F**, ima w_6 636 adito **τ F** e^2 ς, a(d *ex* u *m 2*)dito **h**, aditu **v** b_1 b_2 w_1 $w_{4\ 7}$ ς, adit(u *ex* o) **n** ‖ patefactaque **τ n** ‖ corpora **h x y** b_1 b_2 w_4 ς 637*sq* Quid (*corr* F^2) **F n** ‖ petis hoc b_1 b_2 *cZwicc*, petis hic a_4 ‖ petis hinc, properans alio *R* ‖ petisses et pete nunc properans alio *Withof* ‖ I pete nunc a_4 ς ‖ nobis b_1 640 accersite *A* ω, arcessite **h z** a_5 a_{13} $w_{6\ 8}$ ς *vulgo ante Merkelium* ‖ prolem huc acc. a_2 641 postqu. prudens a_4 ‖ cepere a_4 ς 642 explorant **τ g v** β_1 β_2 **a w** ς ω, explorat **X** $a_{8\ 9}$ a_{10} w_5 ς 643 pet(a *ex* u)nt **v d** ‖ epidaurea **h** w_3 *ccGoth et Senat* ‖ mittant b_1 b_2 644 Quod simul *R* ‖ Qu(a)e postquam curua **a** e^2 **n** *Merkel*, Quae postquam incurua **z**, Que simulac curua **v** 645 Consilium **v** b_1 b_2 ς ‖ adire **v** ‖ duintque *vel* parentque *Bothe* 647 certas ita (*cf 435*) dicere e^2 **y** ς *Hs vulgo*, certa(s *add m 2*) it (*i r m 2*) adicere **F**, certas addicere *probante* (*cf Bibl Diez 1072*) *Heinsio* ς, certant ita dicere a_{13} **d g** b_1 **w** ς, $\overset{\urcorner^2}{\text{certant}}$ hoc dicere **h** *cSenat*, certant hec dic. ς *R*, certas hoc dic. a_9 *et e coni Riese*, certant addicere (*fort recte, ut sit parenth, cf I 617 V 394*) **τ** a_{10} a_{11} ς, certant adicere a_5 **n**, certantque addicere **v**, certant $\overset{\text{id}}{\text{a}}$dicere b_2, certant adiicere ς *VA*, certant ad$\overset{\text{c}}{\text{i}}$iere **x**, cert. $\overset{\text{s}}{\text{a}}$dicere (ita dicere *sscr*) **z**, certasque abicere *cBas F II 26*, certantque ita dic. ς *Vivianus* ‖ *ἐνίσταυται τοιγαροῦν κλήρους βαλέσθαι Plan* 648 et uana est a_4 649 et multi a_{10} **n** ‖ tenuere a_2, renuere ς *Hs vulgo olim* 650 amittere **v** a_3 $a_{4\ 8}$ b_1 ς, $\overset{\text{a}}{\text{ẹ}}$mittere **d**, dimittere ς 651 populare **v** ‖ noctem (lucem *sscr* **d**) e^2 a_3 **d** $w_{4\ 7}$ ς ‖ *cf I 219* 652 *del Hs* ‖ obduxerat a_9 653 opifex a_1 ‖ iussus a_8

ante tuum, Romane, torum, sed qualis in aede
esse solet, baculumque tenens agreste sinistra
caesariem longae dextra deducere barbae
et placido talis emittere pectore voces:
'pone metus! veniam simulacraque nostra relinquam.
hunc modo serpentem, baculum qui nexibus ambit,
perspice et usque nota, visum ut cognoscere possis!
vertar in hunc, sed maior ero tantusque videbor,
in quantum verti caelestia corpora debent'.
extemplo cum voce deus, cum voce deoque
somnus abit, somnique fugam lux alma secuta est.
Postera sidereos Aurora fugaverat ignes:
incerti, quid agant, proceres ad templa petiti
conveniunt operosa dei, quaque ipse morari
sede velit, signis caelestibus indicet, orant.
vix bene desierant, cum cristis aureus altis
in serpente deus praenuntia sibila misit
adventuque suo signumque arasque foresque
marmoreumque solum fastigiaque aurea movit
pectoribusque tenus media sublimis in aede
constitit atque oculos circumtulit igne micantes;
territa turba pavet, cognovit numina castos
evinctus vitta crines albente sacerdos:

---

654 tuum est w_1 **655** tenet n, gerens w_7 **656** longe *A* ‖ "deducere "dextra h **657** placito a_{10} ‖ talis a_5, tales *A* *ω vulgo* **658** me(t *ex* c *m 2*)um v, metum a_9 ς ‖ ueniam *om* h ‖ nostra *om* τ **659** baculo [v̄] h, iaculum w_2 **660** Aspice b_1, Prospice a_2 ς, Respice a_{13} w_1 ς ‖ uisum ut (ut *om* a_{10} n) a_{10} n ς *VA*, uisu ut (*sed cf trist III 5, 11 ex P III 4, 18*) *A* τ *R vulgo* **661** Uertatur—tantumque a_8 **662** quant. debent cael. c. uerti e^2 $w_{5\,6\,7\,8}$ *Merkel* ‖ corp. possunt ς **663** Extimplo τ *F* g a_5 v b_1 **664** *sq.* lux alma secuta est Postea, sidereosque *p 166 Bothe* ‖ Postquam sid. a_6 ‖ sydereas *F*, sidereas τ ‖ aur. remouerat (*cf IV 81*) a_2 ς **667** Conueniunt e^2 a_2 a_8 a_{10} n v d ς *cBas F II 26 VA vulgo*, Cum ueniunt z, Perueniunt τ *F* h g x y b_1 b_2 ς *R Korn* ‖ *cf Pr S G 1893, 24* **670** misit e^2 b_1 b_2 n a w ς *ω*, mouit (*ex 672*) τ *F* h g $a_{5\,9}$ a_{11} w_3 v ς **671** suo *a m rec* n ‖ forasque τ **672** fastigia et a_2 **673** que *om* τ ‖ ide (*corr m 2*) v **674** ille n ‖ mic[mi](antes *deest*) n, uacantes *F*, ἀποπάλλοντας (*i e* vibrantes) *Plan*, minaces w_1 **675** pauent (*fort recte*) a_{13} ‖ nomina [v] v ‖ castos τ e^2 ς *Hs vulgo*, castus *F* h a n g v w b_2 ς *Jahn*, custos b_1 ‖ numen acastus ς

'en deus est, deus est! animis linguisque favete,
quisquis ades!' dixit 'sis, o pulcherrime, visus
utiliter populosque iuves tua sacra colentes!'
quisquis adest, visum venerantur numen, et omnes
verba sacerdotis referunt geminata piumque
Aeneadae praestant et mente et voce favorem.
adnuit his motisque deus rata pignora cristis
et repetita dedit vibrata sibila lingua.
tum gradibus nitidis delabitur oraque retro
flectit et antiquas abiturus respicit aras
adsuetasque domos habitataque templa salutat.
inde per iniectis adopertam floribus ingens
serpit humum flectitque sinus mediamque per urbem
tendit ad incurvo munitos aggere portus.
restitit hic agmenque suum turbaeque sequentis
officium placido visus dimittere vultu
corpus in Ausonia posuit rate: numinis illa
sensit onus pressa estque dei gravitate carina;

---

677 En deus est deus est (*cf Pr S G 1893, 25*) ***F τ a*** e^2 ***g*** b_1 b_2 ***w d x y ς*** *ω*, Et deus est deus est ***h*** a_8 a_{10} ς *cBas F II 26*, En deus en deus est a_4 a_{12} ***n z*** ς, Et deus en, deus en *Hs vulgo olim*, Et, deus en, deus est *Baumg-Crusius* ‖ En deus est|: deus est hic an. longiusque *R* ‖ *καὶ φησίν· Ὁ θεός ἐστιν, ὁ θεός ἐστιν Plan* ‖ linguisque (que *om* w_4 ς) animisque w_2 $w_{4\,7}$ ς *Plan Hs vulgo olim* 678/679 *om* (*add m 2*) ***v*** ‖ adest ***τ*** a_9 ***w n*** ς *VA* ‖ sisque o pulch. ς, sis omittissime v^2 680 ades a_5 ‖ uisum (*cf 678*) ***τ F*** e^2 ***g a n v*** b_1 b_2 ***x y z*** ς *Plan ω*, iussi (*coll III 130*) *Bentley*, iussum (*cf XI 591*) ***h d y*** ς *Hs vulgo* ‖ ad. numen uisum uen. a_3 w_1 ‖ uenerantur (*cf NJhbb 1894, 645*) a_2 a_8 ***d*** w_1 ς *V Hs*, uenėratur ***τ*** *A RA Jahn* 682 prestat (n *sscr m 2*) ***τ*** ‖ et mente et uoce ***τ F*** e^2 ***a w n g v*** b_1 b_2 ***x y z*** *R Hs vulgo*, et uoce et mente ***h d*** w_6 ς *Plan VA Riese* 683 hiis ***d*** ‖ motusque *ccBersmanni et Zwicc* ‖ pignera ***h*** *Merkel*[2] ‖ pignora ę xistis (*sic*) ***v*** 684 Ter repetita ς *Hs vulgo olim* ‖ dabat a_4 685 Tunc ***h v g*** b_1 ς *Riese* ‖ elabitur ***h*** ς, collabitur b_2 ς 686 Tendit et ***d***, vertit et *p 166 Bothe* ‖ (h *add m 2*)abiturus ***F***, habiturus a_6 w_4 687 Asuetasque ***F d*** ‖ domus b_1 688 Inde superiectis *cSprot* ‖ adoperta ***τ*** 689 medi(a *ex* u)mque ***v*** 690 Tendit et a_5 ***h d*** ‖ ad incuruos w_7, ab incuruo a_1 a_2 a_3 ‖ ag. muros w_2 691 Respicit (ł Restitit *sscr* ***v***) ***τ n v*** a_5 ‖ frequentis ς, sequentes w_1 692 iussus a_8 ‖ demittere w_4 694 honus e^2 ‖ pressa estque dei gr. car. e^2 *et e coni Capoferreus*, pressaque d. grau. carina ***F τ n a w g x y z*** ς *Plan VA Hs vulgo*, pressa/que dei gr. carina ***v***, pressaque d. gr. c. est a_{11} a_{12} a_{13} ***d*** ς, pressaque d. est gr. carina *cGoth R*, pressaque est dei gr. c. a_6 a_8, pressamque d. gr. carinam ***h*** ‖ onus et pressa dei gr. c. est Aeneadae g. *ad Charit p 277* (*ed a 1750*) *Dorvillius*

Aeneadae gaudent caesoque in litore tauro
torta coronatae solvunt retinacula navis.
Inpulerat levis aura ratem: deus eminet alte,
inpositaque premens puppim cervice recurvam
caeruleas despectat aquas modicisque per aequor
Ionium zephyris sextae Pallantidos ortu
Italiam tenuit praeterque Lacinia templo
nobilitata deae Scylaceaque litora fertur;
linquit Iapygiam laevisque Amphrisia remis
saxa fugit, dextra praerupta Celennia parte,
Romethiumque legit Caulonaque Naryciamque,

---

696 Tota w_7 ‖ naues *τ*, naui ς *Burm*, puppis ς *R Hs*, classis e^2 w_4 ς *Merkel* 697 Inpulsat a_{10} ‖ (e *i r m 2*)minet *F* 698 puppem a_1 w_2 ‖ remusa (*sic*) *w* 699/780 *hic omissi post 862 inserti in d* 699 Ceruleus a_{10} ‖ Ceruleam — aquam w_1 w_6 ‖ Prospectat a_4 ‖ modicumque a_{10} b_2 700 sextae *recepi* (*cf Pr S G 1893, 26*) *ex A ω*, sexto *w* ς *Hs vulgo*, sextos a_3 701*sq* latinia $w_{2\ 5\ 6}$, lauinia w_4 licinia w_7, lucinia *v* ‖ templo ($w_{2\ 4\ 5\ 6}$ *ex sil*) *Hs vulgo*, templa *A ω Jahn* ‖ Nobilitata *A ω vulgo*, Nobilitate (a *sscr* a_6 h^3) *τ h* a_4 a_6, Nobilitata (e) w_5, nobilitat(a *ex* e *m 2*) *F* ‖ deae a_5 ς *Hs vulgo*, deę *τ*, deę *v*, de(a *ex* e *m 2*) *F d*, dea *h* e^2 *a* w_1 $w_{4\ 5\ 6\ 8}$ *g* ς *ω Jahn*, dā *n* ‖ Scylaceaque *Exerc Solin p 65 Salmasius vulgo*, sci(y)lleaque *F τ* e^2 *h d a g v* ς *R*, si(y)lleaque *n* b_2 a_5 w_4, scileaque b_1, cilleaque w_1, sileaque a_8, scylleque *R* ‖ τὴν τοῦ Σκιλλαίου ἠϊόνα *Plan* ‖ in lit. *R* ‖ fertur *i r* F^2 703/705 *obelo notat Merkel* 703*sq* Liquit a_6 w_1 w_4 ‖ Linquit et amphigiam b_2, L. iaphigiam *τ* a_5 *v*, L. iapiam *g*, L. iapiniam w_1 w_4, L. iam phrigiā ‖ leuisque (bus²) *F*, leuis(que *om*) a_{13}, leuaque *τ* *g* a_8 *v* $w_{2\ 6}$ ς *Gierig*, leuibus(que *om*) *V*, leuibusque a_3 a_{10} a_{11} w_1 $w_{4\ 8}$ *A* ‖ amphrisia e^2 *n ccGoth et Senat Merkel*, amphrisea w_7, amphrysia ς *RA Bothe*, amphisia *τ F h d* a_5 *g v x* b_1 b_2 ς *V*, amphissia ς *Hs vulgo olim*, āphisia w_1 w_4, amphirsia *y*, amphrigia a_2 a_{10} w_6, amfrigia *z*, τὰς Ἀμφρασίους πέτρας *Plan*, Amphysia *Regius*, Argennia *Is Vossius* ‖ laevisque Amphisia remis saxa legit *Adv I 20 Turnebus* ‖ laevaque Amphissia remis — dextra praer. Argennia *NJhbb 1859, 643 Suchier* 704 celennia *a g d* ς *Plan V Jahn*, celenia *τ* *n* b_1 $w_{5\ 6}$ *et codd AC Planudis*, celenea w_2, cellenia e^2, celeñia *h*, celēpnia a_5, celemnia *F*, ci(y)lenia a_4 b_2 ς, cyllenia *R*, cillenia a_{10} w_1 w_7, celamina *v* *cVratisl*, ceraunia a_3 ς *A Hs vulgo olim*, Cocinthia (*coll Plin H N III 95*) *Is Vossius*, Columnia (*ut* Columna Rhegia, *στηλίς*, *dicatur*) *l c Turnebus* 705 Romethiumque *τ* e^2 *g x y* ς *Merkel*, Rhometiumque *F*, Remethumque a_{11}, Remethiumque *n* w_1 ς, Remetiumque a_9, Remiciumque w_3, Remechiumque $w_{4\ 7}$, Rhoemitiumque *h* ς *Riese*², Romechiumque a_2 ς *VA Hs vulgo olim*, Prometiumque (uel plemirium *sscr m 2*) a_4, Promothiumque a_8, Rometheumque ς, Romeciumque *d v*, Ῥωμίτιον *Plan*, Plemiriumque a_1 a_6 b_1 ς, Phometiumque b_2, Plemyriumque *R*, Plemmyriumque *inde in Mscr Diez 1072 Hs*,

evincitque fretum Siculique angusta Pelori
Hippotadaeque domos regis Temesesque metalla,
Leucosiamque petit tepidique rosaria Paesti.
inde legit Capreas promunturiumque Minervae
et Surrentino generosos palmite colles
Herculeamque urbem Stabiasque et in otia natam
Parthenopen et ab hac Cumaeae templa Sibyllae.
hinc calidi fontes lentisciferumque tenetur
Liternum multamque trahens sub gurgite harenam
Volturnus niveisque frequens Sinuessa columbis

---

708 *Martialis XII 31, 3*: Prataque nec bifero cessura rosaria Paesto, *cf georg IV 119.*

Rheginumque *Regius*, Rumentumque (*i e Rhegium*) *Jac a Cruce*, Lametumque *IsVossius*, Remigioque *vel* Remigiumque (*hoc pro remigibus dictum putat NJhbb 1859, 643 Suchier*) *Adv I 26 Turnebus* || caulonaque τ g v b_1 a w ς ω, caunolaque F h e^2 d, cannolaque w_1 $w_{4\ 8}$, callonaque w_2, cymolamque a_{10}, conantaque b_2 || nari(y)ciamque τ g v w ς R *Hs vulgo*, nari^c^amque F, nari^h^cianque h, naritiamque e^2, naritiamque n b_1 w_7 ς *VA*, nauriciamque b_2, *Ναυϱικίαν Plan*, Naryciumque *Hs* 706 Peruicitque b_1, Euicitque a_3 w_4, Emi^ł ri^cuitque a_4 || pelorim e^2 707 Hyppotadęque F, Hippothateque v, Hyppotateque g, ypotadeque b_2 w, ypodadeque a_2, ipedateque b_1 || domos h g a w ς ω, domus (*fort recte, cf 717 I 121 XIII 712*) τ F e^2 a_6 n w_2 v b_1 b_2 ς, domū $w_{6\ 8}$, domum a_{12} R || reg(e *ex* i)s v || themesesque F d, tenese(s *ex corr*)que h, tenedosque a_6, temesique w_2 || *τὰ Ταμέσης μέταλλα Plan* 708 Leucosiamque a_{10} ς *VA Hs vulgo,* Leucoriamque τ F e^2 a_5 g b_1 w ς, *τὴν Λευκοϱικήν Plan,* Leucoricamque w_2 d_4 R, Leuconiamque a_2 v, Leuconamque a_5 h, Leucatēque d, Leuthoriumque b_2, Yecoriamque n, Leucasiamque *Hs* || trepidique τ 709 capas b_1 b_2 $w_{2\ 6\ 8}$, capas a_{11}, cereas h a_5, capretas w_3, ca(n *del*)preos w_5, campos a_{10} w_1 cere/ (ā *fort eras*) F || promunturiumque n w_3 *Riese*, promuntoriumque a_4 v ς R, promunctoriumque (*def B Ph W 1886 Sp 67 et 99 HRönsch*) τ F h e^2 a_{11} g ς, promontoriumque b_1 b_2 w ς *VA vulgo olim,* promotoriumque a_1 a_5 710 Surrentinos generoso w_7 *cZwicc A* || onerosos b_1 711 orbem b_1 || scabrasque (et *om*) b_1, fabiasque et e^2, stabiāque et n, stabulas et a_{10}, stabilas et h || (mi *ex* o *m 2*)tia natam h 712 Pa^r^thenopē h, Partenopem a_2, Partonopen a_9, Partenopē $w_{4\ 5\ 8}$, Partonopem a_1 w_1, Parthonopem a_4, Partenopenque v || cy̆me(e *ex* a *m 2*) F, cy(i)mee τ h a_5, *Κιμαίας Plan* || sybillę F, sibille τ v b_1 b_2 713 H(in *i r m 2*)c F || calibi τ || lentesciferumque d, lentis cyferumque h || tenentur w_1 ς *Hs vulgo olim* 714 Liternum h ς *Hs vulgo*, Lintinum a_2, Linturnum n w_5, Lenternum d, *Λίντεϱον Plan,* Linternum τ A ω || multasque—harenas w_2 715 Volturnus τ e^2 ς *VA Merkel*, Vuolturnus F, Vulturnus *cett* ω *vulgo* || fre(qu *ex corr m 2*)ens F || sinuessa τ A, sinuella g,

Minturnaeque graves et quam tumulavit alumnus
Antiphataeque domus Trachasque obsessa palude
et tellus Circaea et spissi litoris Antium.
huc ubi veliferam nautae advertere carinam
(asper enim iam pontus erat), deus explicat orbes
perque sinus crebros et magna volumina labens
templa parentis init flavum tangentia litus.
aequore placato patrias Epidaurius aras
linquit et hospitio iuncti sibi numinis usus
litoream tractu squamae crepitantis harenam
sulcat et innixus moderamine navis in alta
puppe caput posuit, donec Castrumque sacrasque
Lavini sedes Tiberinaque ad ostia venit.
huc omnis populi passim matrumque patrumque

---

729 *Walahfrid Strabus LXXVII 17* (*Duemmler II 416*): Tota te plebis populique passim turba conlaudat.

---

simessa *d*, semesa w_6, submessa a_2, sinuosa *F* a_6 w_1 *R*, simexa a_{10} ‖ columbis w_1 w_3 *g ccBonon Goth et Medic Hs vulgo*, colubris a_4, colubris *τ A Plan ω* 716 Minueturque (tuneq *sscr 2 m*) *τ* ‖ qua a_9 ‖ cumulauit *g* ‖ al(u *ex* o *m 2*)mnus *τ* ‖ Illis litoribus dantem post temporis urbi Seruantemque pie caietam nomina [nomine a_9] fame *post 716 in textu* a_2 a_6 a_9 w_5 717 Anticipateque *τ*, Antiphatae(que *om*) *n* ‖ trachasque *n* a_2 a_3 a_4 a_{10} a_{12} *w ς A Hs vulgo*, *Τραχάς Plan*, tracasque *τ F* e^2 *d g v* b_1 a_1 a_5 $a_{6\,9}$ a_{11} $w_{2\,4}$ *ς V*, thracasque *h*, tracas(que *om*) a_1, traccasque a_{13} w_6, trachimque b_2, tratasque *R* ‖ Trachisque (*coll Strab V p 233*) *Adv in poetas Gr et Lat* (*Halle 1898*) *Blaydes* ‖ obsesse *τ* 718 circe(a *i r m 2*) *F* ‖ et curui *cDresd*, et scissi *Kraffert* ‖ antium *τ x* w_2 *ς Regius A vulgo*, antū *F*, ancium a_5, antrum *h ς R*, *Ἄντρον Plan*, anthon a_4, anxur *g v ς*, ansur *n*, ansur a_1, ancon e^2 *d y* b_2 w_1 *ς*, ancum *cBas F II 26 V*, Axur *in Mscr Diez 1075 Hs* 719 ueliuolam *cMedic Bothe*, ueligeram *cDresd* ‖ auertere *cDresd*, euertere *n* 720 portus e^2 ‖ iam uentus *n* 721 uoluntia *F*, uoluens w_5 722 adit a_3 *ς R* 723 pacato (*corr* F^2) *F n* $a_{3\,8}$ *R vulgo ante Riesium* ‖ epadaurius (*corr*) e^2 ‖ arces b_1, oras w_4, auras *d* 724 Liquit *g v* ‖ sibi iuncti (*sed cf Pr S G 1893, 26*) *h Riese* ‖ iuncta *τ* ‖ usu *τ*, aras a_{10} 725 suame (*corr m 2*) *F* ‖ trepidantis a_{10} *ς* 726 innisus (*sed cf quae dixi ib*) *h Riese* ‖ alta *add* F^2 728 Lauinii a_1 a_4 w_1 $w_{2\,5}$ *g*, Lauinie a_5, Lauinias e^2 ‖ tyberinaque ad hostia *τ F* 729*sq* Huic a_1 a_{10} *ς* ‖ omnis populi *Mscr Diez BSant 11 cRottendorphianus Riese*, omnes (oms *τ*) populi *τ A ω vulgo olim*, oīes (*i e* omnes *ex* omnis) pop. *z* ‖ passimque a_{13} ‖ matrumque patrumque *A ω vulgo*, matrumque senumque *h* a_1 w_3 *ς Plan Riese*[2] matrumque nurumque (ł patrū *sscr m 3 n*) a_8 *n* ‖ turba fuit a_1, turba uenit

obvia turba ruit, quaeque ignes, Troica, servant,
Vesta, tuos laetoque deum clamore salutant.
quaque per adversas navis cita ducitur undas,
tura super ripas aris ex ordine factis
parte ab utraque sonant et odorant aera fumis,
ictaque coniectos incalfacit hostia cultros.
iamque caput rerum, Romanam intraverat urbem:
erigitur serpens summoque adclinia malo
colla movet sedesque sibi circumspicit aptas.
scinditur in geminas partes circumfluus amnis
(Insula nomen habet) laterumque a parte duorum
porrigit aequalis media tellure lacertos.
huc se de Latia pinu Phoebeius anguis
contulit et finem specie caeleste resumpta
luctibus inposuit venitque salutifer urbi.

Divus Iulius.

Hic tamen accessit delubris advena nostris:
Caesar in urbe sua deus est; quem Marte togaque
praecipuum non bella magis finita triumphis
resque domi gestae properataque gloria rerum

---

a_6 ‖ seruant b_2 w ς *ω vulgo*, seruat (*fort recte, cf Pr S G 1893, 27*) *A VA* ‖ *τὸ σύστημα — συρρέουσι — τὸ φυλάττον στῖφος Plan* ‖ huc omnis populus passim, matresque patresque, obuia turba ruunt, quaeque ignes, Troia, servant *Hs* ‖ passim iuuenesque senesque *vel* matresque nurusque *coni* (*cf Mscr Diez 1075*) *idem* 731 lęto(que *om*) *F* ‖ salutat τ b_1 w_1 732 nauis deducitur b_1 ‖ undis v 734 adorant $a_{6\ 8}$ a_{10} b_1 w_5 ς ‖ fumo b_1 *cStrozzanus*, fumi *unus Heinsii*, simul ς 735 Lectaque *in Mscr Diez 1075 Hs* ‖ congestos a_1 w_3, subiectos *coni* (*cf Gronov Obss 1 13*) *Scaliger* ‖ incalficit τ 736 Iam(que *om*) v 737 adclinia a_4 a_5, aclinia b_1, adliuia (*sic*) τ, ad(cli *i r*)uia *F*, ac(d)clinia *cett ω* ‖ *ἐπ' ἄκρον τοῦ ἱστοῦ τὴν κεφαλὴν ἐπικλίνας κινεῖ Plan* 738 Colla tenet a_6 ‖ sedesque procul *cMoreti* 739/744 *i mg* e^3 739 Cinditur τ ‖ amnis *i r* v ‖ circ. humor (*ex I 30*) *cBerol* 740 habens e^2 ‖ laterum de p. τ g a_8 y v $w_{4\ 5}$ *ccBersm Berol Sulm R*, laterumque e p. *Merkel*, Arctorum a parte (‘*quoniam haec insula in actis Martyrum plerumque* Insula Lycaonia *appellatur*’) *Sprengel* 741 aequalis *F*, aequales F^2 τ *cett ω vulgo* 742 de latia h e^3 v ς *vulgo*, delata τ *F* w_4 *VA*, de lata a_5 g n d b_1 b_2 ς, delatum a_4 w_1, delatus *R* ‖ primum *R* ‖ *ἐκ τῆς Λατίνων νεώς Plan* ‖ phoebeus h_1 ‖ *inter* 742/743 *vacuum spatium trium lin in F* 743 celesti (*corr v*) v b_1 w_7 ‖ specie uelut aede *Withof* 744 orbi b_1 w_2 ς ‖ *post 744* (*in textu a m 1 h*) *haec leguntur in h V*: Epigramma · Bachus et alcides cesar per gesta deorum Nomina habent · iuncta (hab. iuncta: sed *distinx V*) sed sua facta magis 744 imponit a_{13} 746 quem arte (m2) *F* 748 properaque v ‖ properataque ọṛḍịṇẹ gl. rerum h ‖ *desinit in hoc versu* τ, *del versum Phil XXXVI 487 Hartung*

in sidus vertere novum stellamque comantem,
quam sua progenies; neque enim de Caesaris actis
ullum maius opus, quam quod pater exstitit huius:
scilicet aequoreos plus est domuisse Britannos
perque papyriferi septemflua flumina Nili
victrices egisse rates Numidasque rebelles
Cinyphiumque Iubam Mithridateisque tumentem
nominibus Pontum populo adiecisse Quirini
et multos meruisse, aliquos egisse triumphos,
quam tantum genuisse virum? quo praeside rerum
humano generi, superi, favistis abunde!
Ne foret hic igitur mortali semine cretus,
ille deus faciendus erat. quod ut aurea vidit
Aeneae genetrix, vidit quoque triste parari
pontifici letum et coniurata arma moveri,
palluit et cunctis, ut cuique erat obvia, divis
'adspice' dicebat, 'quanta mihi mole parentur
insidiae quantaque caput cum fraude petatur,
quod de Dardanio solum mihi restat Iulo.
solane semper ero iustis exercita curis,

---

750 749 *n*   749 Insidiis uert. a_8 a_{10} *n v ccSenat et Zwicc* || nouis a_{10}, nouum in a_9 || comāq̣, tē (*i e* comantem *ex* comamque) *h*, comatam a_2, cometen a_{12} ς, cometem ς   750 ˌnec enim ς || a(ctis *i r m 2*) *F* 751 *i mg* d^2 || ullum est (*sic Riese*) ma(i *ex* g)us *h*, ullum opus maius est *z*, ullum o. est maius a_{13} 752 minus est a_1 *cGoth et e coni Faber* 754 gessisse *g*   755 Cinyphiumque *n g* ς *VA vulgo*, τὸν Κινύφειον *Plan*, Cinifiumque *d v cVratisl*, Cynniphiumque w_5, Cyniphiumque *F h*, Cynipheumque e^2, Cinipheumque a_2 a_3 *R* || mithridateisque *cMoreti VA vulgo*, Μιθριδάτου *Plan*, mit$^{e^2}$ridatisque a_9, metridateisque *h*, Mithridatisque *R*, mitridatisque e^2, metridātisque *d*, metridatisque *cett* || timentem *v*   757 egisse—meruisse a_{13} || aliosque w_6, aliquosque w_8 || al. tetigisse a_9 b_2 ς   758 *signum interr pos Lenz*   759 cauistis *ccBonon Medic Zwicc Hs vulgo olim* || habunde *F g* b_1 b_2 w_1 $w_{2\ 4}$ 760 Ne foret a_1 $a_{4\ 8\ 9}$ a_{11} $w_{3\ 4\ 5\ 6\ 7}$ *n* ς *R vulgo*, Nec foret b_1, Ni foret *A V* || mort. sanguine w_3 ς   761 erit (*corr m 2*) *v* 762 genitrix a_2 a_{11} ς || uiditque tr. *v*   763 Pontificis a_2 || et *om n* || letum coniurataque a_3 a_{13} ς *R* || *puncto post* moveri *intercidit Vollmer*   764 erit *v* || cunctis circumuenit obuia a_2 || obuia dixit *d*, obuia diuum ς *Bothe* 765 parantur a_1 a_2 b_1 $w_{4\ 8}$ *ccBersm et Zwicc*   767 Dard. quicquid mihi *n* || quod mihi dardanio solum modo r. yulo w_4 768 (in *a m 2*)iustis *F*, duris a_1 ς, iniustis a_8 b_2 ς *Plan*, inuictis a_2, (in *postea add*)iustis *d* || ^{curis}rebus *d*

quam modo Tydidae Calydonia vulneret hasta,
nunc male defensae confundant moenia Troiae,
quae videam natum longis erroribus actum
iactarique freto sedesque intrare silentum
bellaque cum Turno gerere, aut, si vera fatemur,
cum Iunone magis? quid nunc antiqua recordor
damna mei generis? timor hic meminisse priorum
non sinit: en acui sceleratos cernitis enses?
quos prohibete, precor, facinusque repellite neve
caede sacerdotis flammas exstinguite Vestae!'
  Talia nequiquam toto Venus anxia caelo
verba iacit superosque movet, qui rumpere quamquam
ferrea non possunt veterum decreta sororum,
signa tamen luctus dant haud incerta futuri.
  Arma ferunt inter nigras crepitantia nubes
terribilisque tubas auditaque cornua caelo
praemonuisse nefas; solis quoque tristis imago
lurida sollicitis praebebat lumina terris.
saepe faces visae mediis ardere sub astris,
saepe inter nimbos guttae cecidere cruentae.
caerulus et vultum ferrugine Lucifer atra

789sq Respexit haec Pseudo-Cyprianus De laude martyrii c 29 (ed Hartel III), cf Pascal Lett Lat mediev p 172 sq.

---

769 tydidae ***n*** ς *Plan vulgo*, tididę ***F***, tytide̦ e^2, titide a_6 a_{11} ***v*** b_1 b_2 ***d***, tithidae ***g***, titides ***h*** ‖ calidona ***h*** ‖ uulnerat (*corr* a_6 e^2) ***n*** e^2 ***d*** $a_{6\ 8}$ a_{10} a_{12} a_{13} b_1 w_1 $w_{2\ 4}$ ς *Plan*   770 Quam male—moenia rome w_4 ‖ confundat ***h***, confundunt ***d n*** a_1 a_3 a_8 a_{12} *Plan*   771 Quae uidi a_1 772 Iactari(que *om*) ***h***, Luctarique ***n***, Lactarique ***v*** ‖ sedes(que *om*) ***v*** w_1 774 antiquā ***h***   775 prioris b_1 ‖ mem. malorum w_2 776 en acui *recepit Riese, signum interr pos Ehwald* ‖ sinit en ṃẹ acui ***h***, sin. nunc acui b_2, sin. in me /// acui (*sed omnia praeter* n *alterum et* m c *a m 2 partim i r*) ***F***, sin. in me o cui a_9, sin. in me acui (*sed cf r m*² *p 339 LMüller*) ***A*** *ω vulgo*, *ἰδοὺ γάρ εἰς ἐμὲ ϑηγόμενα Plan*, sin. anne acui *Postgate* ‖ sin. in mea uiscera latos cern. ***v***, sin. inlatos mea uiscera cern. ***g***   777 Quod a_{10} ‖ expellite w_4 ‖ ne(ue *i r m 2*) ***F***   778 extinguere a_3 ***n*** b_2 779 ne quicquam ***h***, nec quidquam b_2, nec quicquam a_5 780/879 *exstant in* ***d***   780 quenquam ***R***   781 possint w_4 ‖ nentum decr. (*coll trist V 3, 25*) ***Hs***   782 haut ***F*** w_1 783 ferent ***g*** ‖ nigras inter ***v*** ς ***R Hs*** *vulgo olim*   784 Terribilisque ***F***, Terribilesque ***A*** *ω vulgo* ‖ audita(que *om*) ***v***, concussaque w_6
ł nuere
785 Premonuisse e^2 ‖ tristis quoque solis ***d***, Phoebi quoque tristis (*ex codd?*) ***Hs*** *vulgo olim*   768 Lumina—lurida a_4 w_1 w_2 ‖ p̄mebat ***h***   787 faces inse ***v*** ‖ arsere a_3 789 788 (*sed litteris* b a *corr*) e^2 788 inter nubes a_2 789 uultus ***n***

sparsus erat, sparsi Lunares sanguine currus.
tristia mille locis Stygius dedit omina bubo,
mille locis lacrimavit ebur, cantusque feruntur
auditi sanctis et verba minantia lucis.
victima nulla litat magnosque instare tumultus
fibra monet caesumque caput reperitur in extis,
inque foro circumque domos et templa deorum
nocturnos ululasse canes umbrasque silentum
erravisse ferunt motamque tremoribus urbem.
Non tamen insidias venturaque vincere fata
praemonitus potuere deum, strictique feruntur
in templum gladii; neque enim locus ullus in urbe
ad facinus diramque placet nisi curia caedem.
tum vero Cytherea manu percussit utraque
pectus et Aeneaden molitur condere nube,
qua prius infesto Paris est ereptus Atridae
et Diomedeos Aeneas fugerat ensis.

---

790 Tinctus erat w_6 ‖ Sparsus et sparsi *n* ‖ cursus *h* w_5 **791** Strygis *R*, tristis *n*, segnis a_1 **792** gemitusque a_{10}, planctusque b_1 *et e coni Broukhusius* ‖ cant. fuerunt *d* **793** audiri a_2 ‖ aud. in w_1 ‖ sacris a_1 a_9 ς ‖ minatia *F h*, minancia b_2 *z*, minacia (*sed cf ad I 91*) *v Hs vulgo olim*, sonantia *n* ‖ locis (*corr m 2*) *g* **794** magnos(que *om*) b_1 b_2 a_{10} a_{12} **795/811 818 843/879** *redintegrati in* e^2 **795** reperi/tur (i *et ipsum i r m 2*) *F* **797** nocturnas w_1 ‖ ululare a_1 ‖ ul. deos a_2 ‖ umbrosaque *v* ‖ silentes (ł tum *adscr* e^2) e^2 *cMedic* **799** nocturnaque *cGronov et unus Heinsii*, nocituraque *Hs* ‖ uincere (ł rumpere *i mg*) a_{13} ‖ uent. uincula fata *F* **800** Hii monitus *n* **801** locus unus a_2 **802** ṇọc̣ẹṭ placet *h*, placent *F* b_1 ‖ (ni *inseruit m 2*)si curia *F* ‖ .edem (o *ssscr*) *d* **803** Tunc a_2 *v* ς ‖ citharea *g* b_1 b_2 a_2 a_5 a_8 ‖ c. manu perc. (ł utraque) b_2 a_1 a_2 a_3 (*i r* F^2) ς *VA Hs vulgo*, c. suum perc. *A R* ‖ utrimque a_{12} ‖ *τὸ στέρνον ἀμφοτέραις ἐκόψατο Plan* **804** et aeneaden (*cf ex P I 1, 35*) *z Riese*, et eneadē b_1 b_2 *ccVatic 1593 1598*, et aenea *alius cVatic*, et (eneadem *i r a m 1, ut videtur*, interdum *fuit*) a_{11}, et aeth(erea *i r m 2*) ṣẹḍē (*expunxit m 2*) *F*, et interdum a_6 a_{10} e^2 w_1 *n* ς *R*, et (set *h*) tandem *h cVat 1596*, et in(tetrum *virgula del*, etherea *sscr*) *d*, et (a)etherea *g x y* a_1 a_2 $a_{3\ 4\ 9}$ a_{13} $w_{3\ 4\ 5\ 6}$ ς *VA*, et etheri/ *v*, et etheria (e *sscr*) a_{12}, et (a)etheria *ccBerol Goth ed Junt 1522 Hs vulgo olim*, et aeria w_8 ς *HAKoch*, et mēdū (*an* inēdū*?*) *cBas F II 26*, et hunc densa *cCantabr*, et obscura a_8 ς ‖ mollitur w_1 $w_{5\ 6}$, conatur *z* ‖ nubem *d* ‖ *καὶ νεφέλῃ κρύπτειν ἐκεῖνον πειρᾶται Plan* ‖ et ethereā sedem (*del haec lineola m 1*) m. c. nube a_5 **805** Qu(a *ex* e *m 2*) *F* ‖ arreptus *d* ς, ablatus w_6 **806** Qua diom. a_9 ‖ diomedeas (o *sscr*) *F*, diomedios b_1 ‖ effugerat b_1 b_2 ‖ ens(e *ex* i *m 2*)s *v*, enses *A* ω *vulgo*

Talibus hanc genitor: ‘sola insuperabile fatum,
nata, movere paras? intres licet ipsa sororum
tecta trium: cernes illic molimine vasto
ex aere et solido rerum tabularia ferro,
quae neque concussum caeli neque fulminis iram
nec metuunt ullas tuta atque aeterna ruinas.
invenies illic incisa adamante perenni
fata tui generis: legi ipse animoque notavi
et referam, ne sis etiamnum ignara futuri.
hic sua conplevit, pro quo, Cytherea, laboras,
tempora, perfectis, quos terrae debuit, annis.
ut deus accedat caelo templisque colatur,
tu facies natusque suus, qui nominis heres
inpositum feret unus onus caesique parentis
nos in bella suos fortissimus ultor habebit.
illius auspiciis obsessae moenia pacem
victa petent Mutinae, Pharsalia sentiet illum,
Emathiique iterum madefient caede Philippi,

---

807 hinc *ccMoreti* ‖ soli *g* ‖ sol(a in *i r m 2*)superabile ***F***, solio ins. a_5 ***h v ς*** ‖ ins. ḅẹḷlū fatū ***h*** ‖ factum ***v*** 808 mou. putas ***a n ς*** *Plan*, mou. potes a_6 ‖ intras lic. ***h***, licet intres ***d*** ‖ ipse ***v*** 809 molimine magno a_3 a_6 ***ς***, mol. nostro a_2, mollimina uasta w_6 *cRegius Heinsii* 810 Exerere et sol. e^2 ‖ stabularia a_4 a_{10} w_6 811 concussum (*cf Pr S G 1893, 14*) ***A*** *VA Merkel*², concursum ***h*** w_1 w_4 ***ς*** *R Hs vulgo* ‖ concussum coelum a_1 a_6 a_8 w_6 ‖ nec fulm. b_1 ***ς*** 812 ullas metuit a_2 ‖ ac eterna *R* 813 incisa ***F*** e^2 ***n d*** b_1 b_2 ***ς*** *VA Loers*, inclusa (*cf Cic Cat I 2*) ***h g v*** $a_{3\,4\,5\,9}$ $w_{4\,5}$ ***ς*** *Plan R vulgo* ‖ perhempni e^2 814 Facta a_{12} 815 nescis ***h*** w_1 ‖ ne
nunc^2
sis et iā ignara ***F***, ne sis iam non i. a_1 ***v*** b_1 b_2 w_4, ne sis iam nunc i. ***g n*** $a_{8\,9}$,
ĩmo bñ c'ta
ne sis iam num i. $w_{2\,3\,6\,8}$, ne sis etiam nunc i. $w_{5\,7}$, ne sis et ạ̄ ṇọ̄ ignara ***d***, ne sis etiam tu i. *R* 816 citharea a_5 b_1 b_2 817 terre quos a_2, quos tempore a_{10} 818 temploque a_8 ‖ templisque locetur e^2 ***n*** $a_{2\,3\,6}$ a_{11} w_1 $w_{2\,6\,8}$ ***d*** *z Plan Jahn* 819 natusque tuus ***h*** a_5 ***n v ς***, nat. (s *ex* t *m 2*)uus ***F***, natusque simul *cSulm JH Voss* ‖ nominis a_2 a_4 a_5 a_{11} a_{13} b_1 b_2 ***w ς*** *VA vulgo*, numinis *cett Plan R* ‖ num. huius *R* 820 urbis onus *ccDresd et 2 Medicei Hs vulgo olim*, orbis on. *coni Bothe* ‖ cędisque e^2 a_6 w_5 *Merkel*, celique ***v*** 821 Hos in a_3 ‖ sui a_9 ***h*** *R* 823 mutine et b_1 ‖ phrasalia ***v*** ‖ sentiit ***h*** ‖ *desinit hic* a_{12} 824 Emathiique (*cf Pr S G 1893, 28*) a_4 ***g*** w_8 ***ς*** *VA*, Emathi(i *ex corr*)que ***d***, Aemathi(e *ex* i)que ***F***, Emathięque $a_{5\,9}$ a_{11} b_1 b_2 w_1 $w_{5\,7}$ *cGoth Vat 1593* ***ς*** *R*, Emachieque a_1 a_2, Emathiaque ***h*** e^2 ***n ς*** *Hs vulgo* ‖ *ἡ τοῦ Φιλίππου Ἠμαθία διάβροχος τῷ λύθρῳ γενήσεται Plan* ‖ madescent *VA mg Gryphianae*, madefacti *cArgentinus Hs vulgo olim*, madef. sanguine campi (*corr m 2*) *cDresd*

et magnum Siculis nomen superabitur undis,
Romanique ducis coniunx Aegyptia taedae
non bene fisa cadet, frustraque erit illa minata,
servitura suo Capitolia nostra Canopo.
quid tibi barbariem gentesque ab utroque iacentes
oceano numerem? quodcumque habitabile tellus
sustinet, huius erit: pontus quoque serviet illi!
pace data terris animum ad civilia vertet
iura suum legesque feret iustissimus auctor
exemploque suo mores reget inque futuri
temporis aetatem venturorumque nepotum
prospiciens prolem sancta de coniuge natam
ferre simul nomenque suum curasque iubebit,
nec nisi cum senior Pylios aequaverit annos,

---

838 *sq huc spectat Sen Apocol 9, 5 Buech;* . . censeo uti divus Claudius ex hac die deus sit, ita uti ante eum qui optimo iure factus sit, eamque rem ad m e t a m o r p h o s i s O v i d i adiciendam.

---

825 magn(ū *a m 2,* us *eras videtur*) ***F*** 826 egipcia ***v*** b_2 ‖ tedẹ[a] *d,* thedae *g,* teda w_4, cede w_1 $w_{5\ 7}$ 829 barbariem e^2 *n x* $w_{3\ 6\ 8}$ ς *Hs,* barberiem a_5, barbariam ***F h d*** x^2 *y z* ς *V Riese,* barbariam[cas²] b_1, barbarie (cas *sscr* b_2) a_1 $a_{2\ 6}$ b_2, barbariae *probante Heinsio* ς, barbaream a_8, barbaricas w_4 *cGoth RA* ‖ *τὴν Βαρβαρίαν καὶ Plan* ‖ gentesque *A Plan RV Gierig,* gentes(que *om*) w_1 $w_{2\ 3\ 5\ 7}$ ς *cGoth A Hs vulgo* 830 Occeano ***F g*** b_2 w_1 $w_{4\ 5}$ ‖ memorem w_1 832 *sq haec a poeta in exsilio addita esse putat Hermes XLVIII 12 sq MPohlenz* 832 uertit[e] ***h*** 833 ferit w_6 ‖ mitissimus *mg Gryph* 834 sui[o] a_6 ‖ geret ***h v*** ς *R,* re(get *i r m 2*) ***F*** 835 futurorumque a_{10}, *τῶν μελλόντων Plan* 836 prolemque suam a_3, prolem sanctam *Ben, τὴν ἱερὰν γονήν Plan* ‖ de sancta a_1 a_8 ‖ s. de uirgine ***h*** *cDresd VA* 837 curamque a_9, *καὶ τὴν ἐπιμέλειαν Plan* ‖ curasque (uidebit *add m 2*) ***F*** ‖ uidebit (iubebit *i mg d*) ***n g d*** $a_{2\ 8}$ a_{11} ***w*** b_1 b_2 ς 838 Ne/ s cum (*sic*) ***v*** ‖ Neque pat[i] senior a_1 ‖ cum senior Pylios aequ. a. (*cf trist V 5, 62 ex P II 8, 41 Merkel*) *Hs itemque Bentley,* cum senior similes aequ. ***F*** e^2 ***a n*** b_2 ***v w x y z d*** ς *ω vulgo,* (cum *om*) senior similes ae. a_1, cum patruo senior similes (a)equ. a. ***h*** b_1 ς, cum senior seniles ae. a_{10}, (cum *om*) consimiles senior ae. a_2, *Γηράσας δὲ καὶ ὁμοίους τῷ θείῳ ἐξισώσας ἐνιαυτούς Plan,* cum senior patrios ae (equauerat w_3) ***g*** (*a m 2* a_3) w_3 ς, cum senior similesque aequauerit *cDresd,* cum senior patrios superaverit *Lenz,* cum Pylio similes ae. *Boissonade,* cum senio similes ae. *p 168 Bothe,* cum senior similes [*moribus, pace, felicitate sc*] exegerit *Jahn,* cum senior sim. impleverit *Bach,* cum imperio sim. ae. *Adv cr II 95 Madvig*

aetherias sedes cognataque sidera tanget.
hanc animam interea caeso de corpore raptam
fac iubar, ut semper Capitolia nostra forumque
divus ab excelsa prospectet Iulius aede!'
   Vix ea fatus erat, media cum sede senatus
constitit alma Venus nulli cernenda suique
Caesaris eripuit membris neque in aera solvi
passa recentem animam caelestibus intulit astris.
dumque tulit, lumen capere atque ignescere sensit
emisitque sinu: luna volat altius illa,
flammiferumque trahens spatioso limite crinem
stella micat natique videns bene facta fatetur
esse suis maiora et vinci gaudet ab illo.
   Hic sua praeferri quamquam vetat acta paternis,
libera fama tamen nullisque obnoxia iussis
invitum praefert unaque in parte repugnat:
sic magnus cedit titulis Agamemnonis Atreus,
Aegea sic Theseus, sic Pelea vicit Achilles;

---

839 Ethereas e^2 d g w v b_1 b_2 ς ‖ cogn. numina(sidera *sscr d*) *d cGronov* ‖ sidera *i r* v 840 Haut animi int. a_2 ‖ Hunc (Nunc g) natum interea—raptum w_4 g ‖ corp. natam a_3 841 aut semper w_1 842 iulius arce w_4 *cThuan*   843 *om* n ‖ medii *Hs* ‖ media de *ccBersm et Dresd*   844 Tunc stetit n ‖ ipsa uenus ς *Plan* ‖ credenda a_{10} ‖ sui(s *partim del*)que F, suisque a_5 845 nec e^2 g $a_{5\ 8}$ b_1 b_2 d ς ‖ in aere b_1 b_2 ς ‖ membris nec uincere solum a_{10} 846 passa recedentem a_2 ‖ passa ingentem *ZÓG 1896, 868 Hilberg* ‖ astris^2 ụṇḍịṣ h 847 lucem cap. h a_{10} ς, numen cap. n v g d a_5 a_9 b_1 b_2 w ς V ‖ aut ign. g ‖ igniscere a_9, ignoscere n g ‖ sentit b_1 b_2 $w_{6\ 8}$ ς   848 Em. sinu luna uolat y z ς *cVatic 1593 Plan Hs vulgo*, E. sinu simul euolat $w_{4\ 7}$ ς R, E. simul luna uol. h a_{13} ς, E. simul luna euolat a_4, E. simul una uol. a_5, E. simul (simul *alterum i r m 2*) e^2 uolat F, E. simul simul euolat e^2 $a_{2\ 6\ 8\ 6}$ a_{10} a_{11} $w_{2\ 5\ 6}$ n x d ς *VA*, E. simul simul alcius euolat (euol. alcius *alii*) illa b_1 b_2 ς, E. simul diua uolat g v, E. simul una emicat w_1 849 Flam(m)igerumque a_1 a_4 w_3 ς *cDresd*, Flammiferum(que *om*) h ‖ traens h, ferens v *cSenat* ‖ lumine a_{11} n ς ‖ lim. callem *cThuan Bentley*, lim. currum w_1 850 Stella nitet *cMedic*   851 Esse maiora suis *cGoth*   852 Hec sua a_5 ‖ uetet *cGoth R*, uenit a_2 ‖ parentis a_3 w_1 g *cBersm*   854 preferri n ‖ unaque ex a_3, unaque hac ς, et in una *cVoss Bothe*   855 magnus (*cf Pr S G 1893, 29*) F n d $w_{2\ 6\ 8}$ $a_{5\ 8\ 9}$ a_{10} a_{11} b_2 x y z ς *Plan Jahn*, ł i magnus e^2, magnis h a_1 g v b_1 w_1 $w_{3\ 4\ 5}$ ς ω, magni *cPalat Hs vulgo* ‖ cessit a_{10}, cecidit a_3 a_5 b_1 b_2 ‖ titulus a_5 b_1 b_2 ‖ agamenonis h v b_2 856 palea v ‖ uicit F e^2 $a_{4\ 6\ 9}$ a_{11} w_1 $w_{4\ 5}$ h d g b_1 b_2 x z y *Riese*, uincit n y v

denique, ut exemplis ipsos aequantibus utar,
sic et Saturnus minor est Iove: Iuppiter arces
temperat aetherias et mundi regna triformis,
terra sub Augusto est; pater est et rector uterque.
Di, precor, Aeneae comites, quibus ensis et ignis
cesserunt, dique Indigetes genitorque Quirine
urbis et invicti genitor Gradive Quirini
Vestaque Caesareos inter sacrata penates,
et cum Caesarea tu, Phoebe domestice, Vesta,
quique tenes altus Tarpeias Iuppiter arces,
quosque alios vati fas appellare piumque est:
tarda sit illa dies et nostro serior aevo,
qua caput Augustum, quem temperat, orbe relicto
accedat caelo faveatque precantibus absens!
Iamque opus exegi, quod nec Iovis ira nec ignis
nec poterit ferrum nec edax abolere vetustas.
cum volet, illa dies, quae nil nisi corporis huius
ius habet, incerti spatium mihi finiat aevi:
parte tamen meliore mei super alta perennis
astra ferar, nomenque erit indelebile nostrum,
quaque patet domitis Romana potentia terris,

---

871 *Pseudo-Acro Schol in Hor c III 30, 1*: exegi: 'Finii, perfeci, ut Ouid. 'iam opus exegi,' *deest tamen* (*cf Hauthal*) *Schol* ut—exegi *in cc A γ R*[1].

ς *ω Hs vulgo* ‖ achillis a_1 857 ex. diuis ae. **h** 859 ethereas e^2 a_5 **g v** b_1 b_2 **d** ς *R* 860 augusto (est *om*) a_1 b_1 b_2 ς *VA Hs*, Aug. es *coni tamen idem* 861 Dii **F h d g v** ‖ quomites **v** ‖ ignis et ensis a_8 $w_{3\ 4}$ *Plan* 862 diique **F g v** b_1 b_2 ‖ indigene a_{10} **g** ‖ quirini a_8 $w_{5\ 6}$ 863 gra^{i}(diue *i r m 2*) **h** 864 cesareos e^2, cesarios a_3 **v** b_1 ‖ secreta a_9 865 cesaria e^2 866 tenet a_{10} ‖ celsus *ccMedic et Sulm Plan*, Latius *RaphRegius*, altas a_1 a_2 a_{11} *Plan R* ‖ ȩdes (ł arces *adscr*) e^2 w_4, aedes *Merkel*[2] 867 alii **g v** ‖ fas est a. piumque **h** ‖ est *om* a_8 **n** w_1 w_6, *del Hs* 868 segnior **v**, tardior a_4 a_9 ς ‖ sit n. tardior *Hs* 869 augusti a_8 ‖ quem rexerat **h** 870 que *om* e^2 w_1 *eras* **n** ‖ presentibus a_2 **n** w_1 871 ignis **a h** e^2 **w v** b_1 b_2 ς *Plan R Merkel*, ignes **F n d** a_1 a_2 $a_{5\ 9}$ w_1 w_4 ς *VA Hs vulgo olim*, imber *ad Prop III* (*IV*) *1, 61 Passeratius* 872 Nec potuit a_{10} 873 Dum uolet **n** ‖ que nec nisi **h** 874 partem mihi a_5 ‖ finiet a_3 a_8 w_1 w_4 875*sq* astra perennis Alta a_3 b_1 b_2 ς ‖ perhempnis e^2 ‖ super ardua pennis w_2 876 ferat **n** ‖ indelebile **a w n d y z** b_2 ς *ω vulgo*, indeflebile **F h** a_6 w_1 e^2 **g x** ς, indelibile b_1, ineffabile **v**, deflebile *cBas F 11 26* 877 terris (rebus *adscr*) b_2, nostris a_8

ore legar populi, perque omnia saecula fama,
siquid habent veri vatum praesagia, vivam.

---

878 famā *v* 879 *bis* b_1 ‖ uatum ueri a_5 ‖ uatis praes. *cGoth*, fatum praes. b_1 ‖ uat. praesagia semper Uiuat (Uiuam w_5) et eternum nomen sine fine manebit a_{11} w_5 ‖ praes. uiuam Siquis erit lector ne dicas uetus scriptor Bis sex millenos (*cf infra*) w_4

P. OVIDII · NASONIS · METAMORPHOSEON · EXPLICIT LIBER XV · FELICITER (*sequitur ras quinque fere linearum in F*) *F h* ‖ Joh. Mart. Winckler Lt. (*i e* Locum tenens?) Rev. Capit. Hamb Secretarius *add h* ‖ EXPL · LIB OVIDII PVBLII NASONIS METAMORPHOSEON l · de transmutatione e^2 ‖ Hic liber est scriptus qui scripsit sit benedictus · Amen dicat omnis homo *d* ‖ Scribere qui nescit nemo (nullum[2]) putat esse laborem Sed ego qui scribo laborem esse puto a_8 ‖ Bis sex millenos uersus [Versus mill. bis sex e^2] in codice [hoc carmine a_5 *cZwicc*] scriptos Sed ter quinque minus continet [contenet v^3, contulit e^2] ouidius e^2 a_2 $a_{3\ 5\ 8\ 9}$ a_{10} $w_{4\ 6}$ b_1 *ς et i mg a m rec v* ‖ Vatis Peligni traduntur carmina fini Qui medio nituit dum sibi [u (i) *i e* ubi *codex*] uita fuit Bis sex millenos — continet houidius *cLeid Lat 96* ‖ liber metha mor pho seos explicit w_5 ‖ finito libro sit laus que gloria Xristo Bis sex millenos *sq* prebet aristeus tibi basia · uerba lieus Sompnum uis cereris · uota precesque thetis · hos uersus fecit fr. Gotfridus de Allaghen ord pdict domus sosacl (*sic*) w_6 ‖ laus tibi sit criste quoniam liber explicit iste explicit iste liber sit scriptor crimine iber w_8 ‖ *nulla subscr in* w_2 $w_{3\ 7}$.

LACTANTII PLACIDI QVI DICITVR NARRATIONES FABVLARVM OVIDIANARVM.

Haec in Ovidii Metamorphoses scholia quod inscribuntur in editionibus veteribus nomine Lactantii Placidi (velut apud Munckerum et Lactantii Placidi argumenta Metamorphoseon Nasonianarum *et* Lactantii Placidi narrationes fabularum, quae in P. Ovidii Nasonis libris XV Metamorphoseon occurrunt), *id librorum fide confirmari negant. sed ut verum est nomen Lactantii Placidi neque in Marciano aut Neapolitano neque in Parisino 8500 inveniri, ita falsum est illud non esse nisi in editionibus. nam in codice Laurentiano 90, 99 hic praepositus est argumentis titulus:*

Celii Firmiani Lactantii
in
fabulas P. Ovidii Nasonis
comentum incipit

Haec videntur fluxisse e commentario in Stat Theb VI 342 (364) Jahnke: sed de his rebus *(meteorologicis sc),* prout ingenio meo committere potui, ex libris ineffabilis doctrinae Persei praeceptoris seorsum libellum composui Caelius Firmianus Lactantius Placidus. *apparet igitur Italum quendam sibi persuasisse eundem hominem scripsisse et commentarium Statianum et narrationes fabularum Ovidianarum*[1]*. quod utrum verum sit necne, ut operae pretium est quaerere, ita a ratione huius editionis alienum. nec minus, quis ille fuerit, quando vixerit adhuc*[2] *nescimus. certe noverunt et exscripserunt eius narrationes mythographi Vaticani I et II*[3]*.*

1) *cf Praef ed Venetae 1486:* . . Verum cum diligentius quærerem: quae prisc scriptores litteris mandauerunt: incidi in Cœlium firmianū Lactantium Placi‑dum: qui in Statii Thebaida scripsit: uirum mea sententia & diligentissimū & disertissimum & qui in fabulas eiusdem poetae commētatus est. Cuius ego ingenium non potui equidem non mirari. Nam incredibili quadam breuitate fabulam quanque cōplectitur: & ĩterpretatur. Quae omnia ita in hoc opere inserui: ut nimiam pulchritudinem præ se ferant.

2) *post belli Gothici tempora vixisse videbatur NHeinsio (cf eius epistolam ad ThMunckerum datam in praef Myth Lat II).*

3) *cf* RSchulz, De Mythographi Vaticani primi fontibus (Diss Hal 1905) *p 46sq et* FKeseling, De Mythographi Vaticani secundi fontibus (Diss Hal 1908) *p 98sq.*

Servata sunt argumenta earum fabularum, quae enarrantur libris I—XIV metamorphoseon, coniuncta cum textu Ovidiano in ea classe librorum, quam notavi siglo **O** *(cf huius ed p 1).*

Ac primum quidem illa exstant in codice Marciano Floren-
M *tino 225 (M) saec XI scripto. singulis autem carminis Ovidiani libris praemissi sunt, rubro atramento scripti, numeris plerumque distincti, continua serie, sicut expressi in editione, tituli omnium, quae ad singulos libros Ovidii pertinent, argumentorum. atque ipsa argumenta, titulis plerumque repetitis, ab eadem prima manu inter textum carminis scripta iusto loco, nisi forte erravit scriba, praecedere solent eas, ad quas spectant, fabulas Ovidianas. contuli adhibitis Georgii Knaack schedis.*

N *In codice Neapolitano IV F 3 (N, saec XI) argumenta adscripta a manu prima exstant in margine, lineis aut rubris aut viridibus cincta, item initiales rubro pictae sunt. series illae titulorum in frontibus singulorum librorum collocatae nec minus tituli numerique, quos singulis argumentis praepositos esse vidimus in M, hic plerumque desiderantur. N ut multis locis interpolatus libro Marciano longe est inferior. contulit GKnaack. in utroque codice fabula 19 libri XIV postrema est: et liber XV carminis et eius argumenta perierunt.*

Accedunt tres codices mutilati, qui, cum ibi argumenta item inter versus Ovidianos posita sint, eidem classi tribuendi sunt atque M N.

β *Fragmentum Londinense Musei Britannici 11967 (β). saec X. insunt post seriem titulorum libri III hae fabulae cum suis titulis et numeris III 1—6 et titulus fabulae 7 (ipsa fabula periit). — IV 12—20. — V post seriem titulorum exstant fab 1—5 9 10. — VI post seriem titulorum exstant fab 1—6/7 usque ad vocem* sacrificium *p 665, 2. β est libro Marciano simillimus. collationem suam benigne mihi suppeditavit REllis.*

π *Fragmentum Parisinum 12246. saec X (π). insunt libri I fab 3—6 cum suis titulis. descripsit eas in journ of ph XV 30 p 242sq REllis.*

ϰ *Fragmentum Hauniense (Ny kgl Saml 2⁰. 55) = ϰ. est saec XII exeuntis. et titulorum series, quam habet M in fronte libri X, et tituli numerique singulis fabulis in M praepositi desiderantur in ϰ. — insunt libri IX fab 6/7* nomine Amphison *ad finem et fab 8 9 10, item X fab 1—12. — contuli.*

Argumenta libri XV in his codicibus melioris et antiquioris notae deperdita, cum ipse libris manu scriptis plane esset destitutus, ex

editione Raenerii (a. 1568) de fide eius dubitans[1]*) descripsit neque notis instruxit (pauculas addidit in editionis Metam Ov tomo II Amst 1727 PBurmannus) Thomas Muncker. sed propagatae sunt hae narrationes fabularum non coniunctae cum carmine Ovidiano in altera classe librorum, quae quamquam illa classe* **O** *multo recentior et multo deterior, tamen plena et integra est. hinc pendent argumenta fabularum libri XV. exstant autem, quod sciam, hi duo codices.*

*Parisinus 8500 (***P***), saec XIV scriptus, membranaceus*[2]*). continet post Fulgentium aliaque in folio 57 sq (No 17) secundum catalogum* Anonymi Enarrationes in quindecim libros Ovidii metamorphoseon. *in ipso autem libro praemissus est narrationibus hic titulus:* Publii Ouidii Nasonis metamorphoseos libri primi narrationes incipiunt. *fabulae libri XV incipiunt a folio 68 v. dedi varias lectiones. libri XV plenas, ceteras passim. usus sum imagine photographica.* *P*

*Laurentianus 90, 99 (***L***), servatus Florentiae in eadem bibliotheca Laurentiana, quae nunc habet librum Marcianum. est cartaceus, saec XV exeunte exaratus. in p 1—238 codicis scriptus est* Iohannis Boccaccii de Certaldo De montibus, De siluis nemoribus et lucis, De fontibus, De lacubus, De fluminibus, De paludibus, de maribus liber. *post folia quaedam vacua scriptum est in fol 241* Celii Firmiani Lactantii in fabulas P. Ouidii Nasonis comentum incipit. *fabulae libri XV incipiunt a folio 282 v. tituli, qui sunt continua serie in fronte libri XV, habent, ut expressi, numeros qui dicuntur arabicos. singulis fabulis numeri latini, non tituli praepositi sunt. descripsit fabulas libri XV e codice in meum usum diligentissime Henricus Meyer Florentinus.* *L*

Addidi lectiones potiores editionis Venetae tertiae (a 1486) = V. quam qui curavit Bonus Accursius Pisanus[3]*) usus est sine dubio bonis codicibus et nostris (***M N L***) et, ut videtur (cf ad p 634, 14 et 15), aliis.* *V*

Non adhibendam esse putavi editionem principem (Patavii 1476), cuius unum exemplar Oxonii in bibliotheca Bodleiana vidit (cf Prolegg Trist LXXXI not[3]*) SGOwen, alterum Florentiae olim in*

1) *cf Praef tomi II Mythogr Lat (Amst 1681):* Liber autem quintus decimus an fide se et auctoritate Raenerii tueri possit, viderit is, cui fortuna eius aliquod MS. obtulerit exemplar.

2) *cf de hoc libro satis memorabili pulcherrimeque scripto Melot, Catalol. cod. manuscr Bibl Reg 1744 tom IV 465 et Pierre de Nolhac, Pétrarque et l'humanisme*[2] *Paris 1907 p 204 sq.*

3) *nam sic incipit Praefatio:* Bonus Accursius Pisanus salutē dicit plurimam Magnifico equiti aurato & sapientissimo ac primo ducali secretario Ciccho Simonetæ.

Laurentiana nunc in Bibl Nazionale servatum examinavit (cf NJhbb 141, 1890 p 349 sq) Georgius Knaack. eandem codicem manu scriptum esse olim putabant ex errore Munckeri[1]*. inscribitur autem falso sic:* Donati grammatici peritissimi fabularum breviatio Ouidii Nasonis elegans et succincta et primo de chao in quattuor elementa diuiso. *hanc editionem, ut gravissime interpolatam, nullius pretii esse l c demonstravit GKnaack.*

Omnino hae narrationes fabularum Ovidianarum interpolationibus foedissimis latissimeque patentibus inquinatae sunt cum in ceteris editionibus veteribus tum in Raeneriana (1568). atque Thomas Muncker, quamquam in praefatione (p 2) tomi secundi Mythographorum Lat graviter vituperat Raenerii libidinem, tamen et ipse edidit illas ut multo minus interpolatas, ita interpolatas. quare inprimis id egi, ut eicerem quae essent adulterina, revocarem lectionem librorum mendosam et lacunosam multis locis, ut est, caverem, quantum potui, ne pro erroribus scribarum corrigerem errores scriptoris.

1) *Praef Mythogr II p 2:* quanquam Donato opusculum inscribunt Colonienses editores ut et chartaceus ille codex, quem in Florentina inspectum bibliotheca ab NHeinsio audisti modo.

LIBER I.

I Chaos in species.
II Terra in varias personas.
III Mundus in saecula quattuor, aureum, argenteum, aereum et ferreum.
IIII Item annus in tempora quattuor.
V Gigantum sanguis in homines.
VI Lycaon, Pelasgi filius, in lupum.
VII A Deucalione iactati lapides in viros et a Pyrrha in mulieres.
VIII Python serpens in figuras.
VIIII Daphne, Penei filia, in laurum.
X Io, Inachi filia, in vaccam.
XI Mercurius in pastorem.
XII Syringa nympha in fistulam.
XIII Argus, Arestoris filius, in pavonem.
XIV Io supradicta in Isidem.

Chaos, ut Hesiodus indicat volumine, quod deorum originem continet, fuit initio rerum confusio, quae postea in suas species distributa est ita, ut levissima corporum, aether igneus et hunc infra aer frigidus ceteraque sidera sublimem partem peterent universa, per quae solis splendor ac lunae vagaretur, gravissima autem, humus liquorque, *fab 1*

P. OUIDII NASONIS METAMORFOSEOS LIBER I. CVM SVIS NARRATIONIBVS INCIP̄ *rubro M*, Narratio ouidii nasonis metaphorseon (*sic*) in libris quindecim *N* 2 Terra in homines *N* 3 Mundus in secula quattuor (*cetera om*) *N* 5 Mundus in tempora quattuor *N* 7 pelasgi filius *om N* 8 iacti *N* ‖ et—mulieres *om N* 9 pithon *M* 11 baccam *N* 13 Syrena (ringa[2]) *N* ‖ nympha *om N* 15 *hunc titulum om N* ‖ supradic/ta (a *eras*) *M* ‖ Isidem] deam *add N* ‖ NARRAT *i mg rubro adscr M*

Titulos libro I praepositos neque numero neque titulo addito sequitur fab I M 16 Hesiodus] *Theogon 116sq* ‖ in uol. *edd vett* ‖ Hesiodi ind. uolumen *PV* 17 in initio *Burm* ‖ quaedam rerum *PV Muncker* 18 hūnc *M* 19*sq* sublimem—subsiderent] *haec foraminibus membranae lacunosa N* ‖ uniuersaque . . (*lacuna*)ae *N* 20 autem *om N*

in ima parte subsiderent. ex terra cum omnia generata sint variarumque rerum mater repperiatur, tum humanum genus, quod cuncta vinceret, Prometheus Iapeti filius, ut idem Hesiodus ostendit, ex humo finxit, cui Minerva spiritum infudit. saecula etiam dicta auctoritate Varronis vertuntur, quoniam aureum in deterius argenteum et post in aeneum ac postea, quod opprobrium antedictis est, in ferreum
fab 2 cessit Separata erat terra a ceteris elementis, sed homo nondum natus, ipsius terrae futurus cultor ac dominus, itaque Prometheus Iapeti filius terram imbre mollivit et ex hac hominem ad dei similitudinem et imaginem finxit, cuius facies non prona, ut cetera ani-
fab 3 malia, esset in terram, sed caelum spectaret erecta Ex quo chaos tenebrosum iniecta luce discussum est et discretis elementis faciem hanc tam claram mundus accepit, deinceps quasi in aetates quasdam, in saecula quattuor distributus est, hoc est aureum et argenteum, aereum et ferreum. quibus pro qualitate sui adscripta sunt nomina. nam aureum saeculum dictum est, quod Saturno regnante omnium rerum erat plena tranquillitas: non furor saeviebat armorum, non avaritia hominum fluctibus commiserat vitam, et cessantibus rastris inarata gravidas fruges terra praebebat. otiosa erat ac secura vita mortalibus; ac sine vicissitudine temporum continua veris gratia fruebantur. deinde secundum saeculum in argenteum ab aureo colore

1 subsederunt *N* ‖ omnia *deest in N* 1 *sq* ex terra—infudit] *iteravit haec in textu carminis post v 33 his discrepantiis lectionum M*: 1 *sq* omniumque (*item P*) rerum mater, 2 *sq* cum humanum genus cuncta uincat (ut hum.—uincat *P*), 4 spir. inmisit (*item P*) ‖ *iuxta* inmisit *titulum* chaos in speciem *rubro postposuit M* ‖ ex terra—in ferreum cessit] *del haec ut glossema* (*immo duplex recensio videtur*) *Muncker* 2 (human *deest*)um *N* 2 *sq* . . od cuncta uinc . . . . us iapeti filius ut . . . ostendit ex hum . . . cui *N* ‖ Hesiodus] *Theogon 565 sq Erg 50 sq* 4 finxit (hominem *sscr m 2, sed eras*, hōinē *i mg adscr alia manus*) *M* ‖ cui *i r m* 4 *sq* saecula—Varronis] Seclum . . dictum a sene *Varro l lat VI 11* ‖ saecula—cessit] *om V* ‖ dicta *N*, dicata *M* 7 cessit] *sequuntur ante carmen ipsum in textu* Orba parente suo—licuisset eram [*trist I 7, 35 sq*] *M*

II Terra invarias (*rubro, ut fere in titulis*) *post 75 M* 7 iam erat *N* ‖ et homo *N* 8 iap/eti (p *eras*) *M* 9 *sq* addī sim. *O* ‖ *cf Vulg Gen I 26* faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram 10 et imaginem *om N* 11 non terram *P*, in terra *N*

III (*numerum om π*) Mundus in se(ae)cula quattuor aureum argenteum ae(e)reum et ferreum *post 88 O π* 11 chos *π* 12 *sq* fac. hanc tam *π N P V*, fac. tam *M* 13 mundi *π* ‖ acc. mundus *N* ‖ quas(i *perfossum*) *π* ‖ aetate *π* 14 aurum *N* 15 ferrum *π* 18 uiam *N* 18 *sq* rastris grauida (inarata[2]) *N* 19 grauides *π* ‖ ot. ac sec. uita erat *N* 20 corporum *π* 21 secundum *M P V*, *om* ϰ *N* ‖ deinde seculum (e[2]) in argenteum aureo colore transacto migrauit *N* ‖ ab *om π N* ‖ auro *M*

migravit. tunc primum et aestus ardentior caeli et graviora frigora incubuere mortalibus. tunc meditata domorum tutiora secreta: antea enim aut in antris habitabant aut incolebant frutecta silvarum. semina etiam tum primum sulcis coepere committere, cum iam terra solita hominibus negaret alimenta. tertium saeculum aereum, argento iam durius. coepere homines inverecundius vivere. nam cupiditate habendi avaritia cum perfidia exorta est. inde mare pervium factum, dum divitiae requiruntur. terra quoque cunctis antea communis limitibus terminisque discreta est, et in venis quidem non sola frumenta quaesita sunt, sed metalla inventa crepuerunt. quartum saeculum ferreum a rigore dictum est; quod in tantam rabiem furoris erupit, ut omnia scelera cupiditatis excelleret. namque ab odiosa vita et insanientis avaritiae grassationibus ad parricidia usque perventum est

Cum Saturno, aurei saeculi rectore, caeli arce deiecto teneret *fab 4*
Iuppiter mundum, sic ipse mundus quattuor ac diversa tempora coartavit, ut ver, quod fuerat ante unum semper ad serenam tranquillitatem continuum, in partem anni quartam et angustissimum coierit tempus, ut huic succederet ardor aestatis et tertio sequeretur autumni infida temperies et post haec totus annus rigida hieme clauderetur. quae quattuor tempora veris exordio qualitatem imitarentur et ordinem saeculorum

Gigantas nomine inmensae molis et similes matri *fab 5*

---

1 ardentis *N* 2 aedificata *π* 3 in *om N* ‖ in[co]lebant *N* ‖ frutecta *P V vulgo*, fructe(c *virgula del*)ta *M*, tecta *N π* 3*sq* sem. enim tunc sulcis *N* 5 saec. successit *π V* ‖ aereum] he . . (*cetera legi non possunt*) *N* 6 homines *om N* 7 cum fidia *π* 8 quoque *om N* ‖ antea comm. cunctis *N* 9 in uenis eius (non *om*) sola frum. quesita s. et met. *π N* ‖ sol(ū *ex* a *m 2*) *M* 11 ferrimineafrigore *π* ‖ dictum *Raenerius*, du/(c *eras*, ratum *i r m 2*, ductum *videtur fuisse*) *M*, duratum *π N P V vulgo* ‖ ferri nimio rigore duratum est *ed Colon 1556 Hs* 12 cupiditat(i *ex* e)s *π* ‖ excelleret *O P V*, exci[e]deret *π*, excederet *Giselinus*, exerceret *Raenerius*, excellerent *Ehwald* ‖ nam *π* ‖ a(b *ex* d) *π* ‖ odios(a *perfossum*) uiti(a *perfossum*, is *sscr*, odiosis uitiis *fort voluit*) *π*, ab odio sanctae vitae *vel* sanctitatis *Vollmer* 13 sanientis *π* ‖ grassationibus *π vulgo*, crassationibus *O P V* ‖ parricidium *N* ‖ *multa in hac fabula nigriore atram redintegrata N*

fab 4 post 112 M π ‖ Saecula in tempora quattuor *π*, III (*sic*) Item annus in tempora quattuor (*titulus hic postpositu*) *M* 14 rectore *om π* ‖ de(i *per ras ex* l)ecto *M* 15 sicut *π* ‖ mundum *N* ‖ mundus habebat *coni Ellis* ‖ diusa (*superior pars litt* i *foramine deleta, supra* u *ras*, diūsa *i e* diuersa *fort fuit*) *M* 15*sq* sic ipse mundum in *coni Muncker* ‖ coartabit *π* 17 parte *π* ‖ coierit *M*, cogeret *π N*, coegerit *V* 18 tempus[uer2] *N* ‖ succideret *N* ‖ etatis *N* ‖ autumnus *N*

V (*numerum om π*) Gigantum sanguis in homines *post 150 π M* 21 Gigantas *M*, Gigant[a]es *N*, Gigantes *π V* ‖ inmensa moles *π* ‖ similis *N*

filios parens terra progenuit, quorum magnitudini par exarsit audacia. nam exstructis in excelsum aggerem montibus sacrilegas manus iniecere caelestibus. sed fulminum igne deiecti inpium genus poenae suae cruore generarunt. nam sanguis eorum permixtus terrae homines procreavit haud longe ab origine discrepantes

fab 6 De Gigantum sanguine nati quam sacrilega mente versati sunt, Lycaonis testatur exemplum. qui tyrannus Arcadiae, cum advenas et hospites trucidaret, etiam Iovem in se accendit iratum. nam Iuppiter humani sceleris inpatiens, in deos querimonia delata, simulata hominis specie ad Lycaonis regiam venit. cui Lycaon tamquam mortali praeparans mortem prius humana membra devoranda velut hospitali humanitate apposuit. quae postquam Iuppiter sensit, non eum penitus interemit, ne supplicii amitteret sensum, sed in lupi saevi eum formam convertit, qui et mores in rabie et nomen Lycaonis in appellatione servaret. non contentus fuit Iuppiter ceteros homines unius Lycaonis terrere supplicio, nisi in genus omne saeviret, indidemque tantam iussit aquarum copiam redundare, ut opertis diluvio montibus cuncti homines interirent

fab 7 Iuppiter propter audaciam Lycaonis ceterorumque mortalium, qui sceleribus suis etiam deorum potentiam temptabant, itaque orbem terrarum profusis imbribus inundavit. et cum duo pietate

---

1 genuit *π* ‖ par exarsit *V vulgo*, par ex(a *i r m 2*)rsit [cumulum[2]] ***M***, par ex-par/sit [pa] (par *incertum*) ***N***, par · exparsit *π* 2 aggerem ***M*** 3 fluminum (*corr m 2*) *π* 3*sq* pœnæ suæ ***M*** *V*, pene sue ***N***, paene suo *π* ‖ poena sua et cruore *Giselinus* 5 au(d *ex* t) ***M*** ‖ discrepantes [differentes[2]] ***M***

Licaon in lupum VI (*numerum om π*) *post 162 π* ***M*** ‖ *margo membranae lacer π* 6 natum *π* ‖ sacrilegam te *π* ‖ sunt ***M*** *V*, sint ***N*** *vulgo* ‖ versati—testatur] uersati—te *desunt in π* 7 tyrrannus *π* 8*sq* Iovem—accendit *desunt in π* ‖ et iam ioue ***N*** ‖ et iratum *π* ‖ accepit *Raenerius* ‖ humani—inpatiens] mani—in *desunt* in *π* ‖ humani/ (g *eras*, generis *fort voluit*) sc. ***M*** 8/14 *exscr Myth Vat I 17* (*5, 27sq Bode*) ‖ 9 quaerimonia *π* ‖ delata et ***N*** *ed Colon Hs* simulata *deest in π*, simil (*cetera evanida*) ***N*** hom. sp. simulata *V* 10 cui [ioui[2]] M ‖ cui lyca *desunt in π* ‖ quasi mort. *π* ‖ prȩparens *π* 11 deoranda *π* 12 apposuit/ (o *fort eras*) ***M*** ‖ quam *π* 13 in lupi saeui eum formam ***O*** *V*, in lupi ferā formā *fort recte π* 14 rabiee (e *prius perfossum*) *π* ‖ rabiem — appellationem *V* 15 nec cont. *π* ‖ ceteros *π* *V*, omnes ***O*** *vulgo* ‖ unius *π* *V*, huius ***O*** *vulgo* 16 indidemque *π*, inde denique ***O*** *V vulgo* ‖ tant(ā *ex* ū *m 2*) ***M*** 17 ut *i r n* 18 interire(ut *i r m 2*) ***M***

VII A deucalione iacti lapides in uiros a pyrrha in feminas *post 239* ***M*** ‖ *fabulam a m 1 omissam supplevit n* 18 Iuppiter propter—generandae prolis] *exscr haec Mythogr Vat I 189* (*p 57, 32sq Bode*) 19 itaque (*cf p 636, 4; 639, 12 alia*) ***O*** *V*, *om Myth Vat vulgo* 20 profu(s *i r m 2*)is ***M*** ‖ duo [s. mortales[2]] ***M***, duo mortales *Myth Vat*

ceteros mortales antecessissent, Deucalion Promethei filius ac Pyrrha, eadem soror atque coniunx, et Parnaso monte proluviem imbrium effugissent, sorte moniti Themidis, eo tempore quae antistes terrae fuisse traditur, a deis veniam acceperunt per preces generandae prolis, ita ut lapides post tergum iacerent, ex quibus homines nascebantur; et a Deucalione missi in viros vertebantur, a Pyrrha autem in feminas *fab 8* Post cataclysmum factum edidit terra Pythonem serpentem, speciem ignotam mortalibus. hunc Apollo sagittis interemit, et, ne eius aboleret nomen, instituit ludos et certamina quaedam in his ludis ostendit. unde etiam Apollo Pythius est appellatus ludique Pythii *fab 9* Daphne, Penei fluminis filia, cum omnium virginum, quae in Thessalia essent, speciosissima haberetur, adeo quidem ut deos pulchritudine sua caperet, Apollo etiam cum illam conspexisset, forma eius expalluit. quam cum neque pollicitis neque precibus adire potuisset, vim ut adferret instituit. et illa cursu conspectum eius effugere cupiens, patrem invocavit, ut virginitati suae, quam sibi permiserat, ferret auxilium. cuius ille auditis precibus filiam deorum auxilio, ut vim effugeret, in laurum convertit *fab 10 et 13 (Muncker)* Io, Inachi filia, cum aequales suas specie praecederet, ab Iove adamata est, qui amoris precibus desiderium explevit. et ne puella Iunonis iram incideret, a

---

1 mortales *hic om Myth Vat* ‖ pi(r *ex* t)rha *M* 2*sq* soror et uxor, in Parnaso—effugerunt et sorte *Myth Vat* 3 antistes oracli *Muncker* 4 traditur [dr̄] *M* ‖ proli *Vollmer* 6 missi *M* ‖ apytrha *M*

VIII Pithon serpens [s. lapides²] in figuras [r] (*titulus fabulae postpositus*) *post 415 M* 7 cataclismo facto *N* ‖ pithona *N* 8 ign. moribus *N* 9 quaedam] uł que iā *i mg adscr m*

VIIII Daphne penei filia in laurum post *451 M* 11/15 Daphne—instituit] *exscr fere Mythogr Vat II 23* (*p 82, 4 sq Bode*) 11 dapne *N* 12 inthesalia *N* 13 Apollo etiam *Muncker,* ap. enim *O* ‖ *om vocem V vulgo* 15 at *Micyllus* 16*sq* patrem—auxilium] nam scimus Daphnen, Ladonis, fluminis Arcadiae, filiam, dilectam ab Apolline et Terrae miseratione in laurum conversam *Myth Vat I 116,* Daphne, Penei fluminis filia . . . illa advocato patre ut virginitati opem ferret, Terrae miseratione ante concubitum in laurum est conversa et ab Apolline in tutelam recepta *Myth Vat II 23* 16*sq* permiserat *M V,* promiserat *N Raenerius* 17 cuius *N vulgo,* (C *per ras ex* Q)uius *i r m,* quam *V* ‖ filiam *vulgo,* filiae *O V* ‖ quibus—prec. filiae *inde conieci* ‖ filiam, dei ut vim effugeret *Burm*

X Yo inachi filia in vaccam *post 567 M* ‖ *exscripsit fabulam Mythogr Vat I 18* (*I 5, 36 Bode*) 18 inachi [amnis²] *M* ‖ inachi amnis *N V vulgo* 19 su(a *ex* o *m 2*)s *M,* sua *N* ‖ amoris (ł admotis *sscr m*) *O,* admotis *V vulgo* 20 speciebus *N* ‖ puella [in²] iun. *M,* p. iunoniis *N,* p. in iun. *vulgo*; puella Iun. *V Muncker*

conpressore in vaccam est transfigurata. cuius fallaciam Iuno cum intellexisset, petit eam ab Iove: velut munus sibi daret vaccam, quia speciosissima erat ceteris armentis, quae in Peloponnensi regno essent. Iuppiter vero, ne, si negasset, proderet puellam, itaque tribuit confestim. Iuno autem, ne amplius eius paelex cum Iove concumberet, Argum, Arestoris filium, centum oculos habentem ei praeposuit. quem Mercurius patris iussu interemit et a casu eius Argiphontes est cognominatus. Iuno Argum, quem ob custodiam occiderat, in volucrem pavonem transformavit et receptum in suam tutelam pennis insignibus, *fab 11* quibus amissa lumina indicaret, ornavit   Iuppiter mittit Mercurium in habitu pastoris ad Argum supradictum interficiendum

fab 12 Syringa nympharum naiadum, quae circa Nonacrinum montem Arcadiae vagabantur, speciosissima proditur fuisse. quam cum Pan, Mercurii filius, adamasset et eam persequeretur et ad amnem Ladona Arcadiae conpulisset, ne vi castitatem deponere cogeretur, sororum auxilio in harundinem conversa est. ex quibus fistula est conposita, quae nomine eius apud Graecos Syringa nuncupatur. cuius cantu Argus in somnos conpulsus est, quo facilius eum Mercurius interficere posset

fab 14 Io supradicta cum furiis exagitata orbem terrarum percucurrisset, novissime in Aegyptum delata ac placata Iunone a Iove in pristinam formam regressa est. Isidis deae nomen accepit linigeraque est appellata.

---

1 in uaccam mutata est isidis deae nomen accepit iuno cum *sq* ***N***   2 petit (i[2]) ***M*** ‖ *post* Iove *distinxi* ‖ ab ***M***, a ***N V*** ‖ uaccam *om* ***N*** ‖ ut munus *Vollmer* ‖ petit eam a Iove velut munus sibi dari (daret *V*), quia *edd vett*, p. ea a Iove velut m. sibi daret vaccam, quia *Muncker*, p. ea a I., velit m. s. dare vaccam, quia *Burm*   3 speciosissima ***O V***, speciosior *vulgo* ‖ speciosissima e. in *coni Muncker* ‖ in Peloponnensi regno *Muncker*, impelop(ensi *i r m 2*) regno ***M***, in poloponensi (regno *om*) ***N***, in Peloponneso *V vulgo*   4 negasseṇt ***M***, negaret ***N*** ‖ proder(e *i r m 2*) ***M*** ‖ itaque (*paene eras*) ***M***, *om* ***N*** *vulgo*, *cf ad 634, 19*   5 iuno autem *om* (*sed eadem haec supra* confestim ne *scr m*) *om* ***O*** ‖ concūberet (2) ***M***   6 Arestoris *V*, aristoł ***M***, aristoris ***N*** ‖ proposuit ***N***   7 argifontes ***N***, argifons ***M***, argiphonos *V*   8 quia ob ***N*** ‖ ille occ. *vulgo*, Ius occ. *Burm*   10 missa (*corr m*) ***O***

XI Mercurius in pastorem *post 667* ***M***   11 interf. supradictum ***N***

XII Syringa nympha in fistulam *post 688* ***M***   12 Syringa ***O*** *Muncker*, Syrinx *V vulgo olim* ‖ nonacrum ***O***, Nonacrium *Burm*   12*sq* archadie (*item 16*) ***M***   14 persequeretur ***O V***, persequens *vulgo* ‖ et *addidi*, *om* ***O V*** ‖ persequens, cum ad *coni Muncker* ‖ ladona *V*, ladonā ***O***   16 arundinē ***O V***, arundines *vulgo* ‖ quibus ***O*** *vulgo*, qua *V* ‖ est cōposita ***O V***, composita est *vulgo*   17 siringa ***N*** ‖ nominatur ***N***   18*sq* conuersus ***N*** ‖ posset interf. ***N***

XIII Io supradicta in hysidem *post 723* ***M*** ‖ *plurima evanida in* ***N***   21 regressa ***M***, reuersa ***N V*** *Muncker*, restituta *ed Colon* ‖ est *om* ***N*** *vulgo* ‖ linigeraque *Muncker vulgo*, niligeraque (*cf ad met I 747*) ***O***, uigilansque *V*

LIBER II.

I Phaethon, Solis et Clymenae filius, fulmine ictus.
II Heliades sorores Aegle Lampetie Phoebe in arbores scilicet populos.
III Lacrimae earum in electrum.
IIII Cygnus, Stheneli filius, Ligurum rex, in avem sui nominis.
V Callisto, Lycaonis filia, in ursam.
VI Eademque cum filio Arcade a Iove in sideribus.
VII Corvus volucris initio candidus, deinde in nigrum.
VIII Coronis, Coronei filia, in avem cornicem.
VIIII Nyctimene, Nyctei filia, in noctuam.
X Ocyroe, Chironis centauri filia, in equam.
XI Battus, Nelei filius, ruricola, in saxum.
XII Aglaurus, Cecropis filia, in lapidem.
XIII Iuppiter, Saturni et Opis filius, ad Europam in taurum.

Clymene, Oceani et Thetidis filia, cum Phaethontem ex Sole *fab 1* conceptum genuisset et in adultam perduxisset aetatem, monuit ut patrem cognosceret. qui infeliciter progressus ad orientem Solem pervenit agnitusque est ab eo per conubii indicia; accensusque agitandi currus amore, quem quattuor equi Pyrois, Eous, Aethon ac Phlegon adsueverant trahere, diu expetitum currum accepit et a praeministris

---

explic̄ liber primus incipiunt capitula libri secundi *i mg iuxta I 747 (unus versus erasus in textu) m, sequuntur ibidem in textu tituli fabularum libri secundi, at post I 779 nec titulus nec spatium (sed i mg signum + et quaedam erasa)* **M** || Incipit liber secundus *iusto loco (post 779)* **N**

2 Phaeton *V*, Pheton **O** || Solis *om (i l add m 2)* **M** || climinae **M**, clymenes **N** *V* 3 sor. eius **N** || eg(ie *i r m 2)* **M**, egie **N** || iāpetiæ **M** || poebe **N** 4 in pop **N** 6 steleni **M** || ligurum rex **O** *V*, *om Muncker* 7 calysto **M** 8 a ioue **O** *V*, *om vulgo* || sideribus **O**, sidera *V vulgo* 9 dein **N** 10 coronę **N** 11 Nictinime **M**, Nyctymone **N** || nictei filia **M**, *om* **N** *vulgo* 12 Ocyre **M**, Ochyroe **N** || aquam **N** 13 Bathus **M** || ruricola *(in textu vox parum perspicua) i mg iteravit m*

fab 1 unius versus interstitio neque numero neque titulo addito sequitur post I 747 et seriem titulorum libri secundi **M** 16 thetidis **M**, thetis **N**, Tethios *V*, Tethyos *vulgo* || phaethontem *V*, phetontem **O** 18 qui velociter iter ingressus *(coll met I 779) Burm* 20 pyrohis **M**, pirois **N**, pyrous *V* || eus **N** || phegeton **N** 21 expetitum currum **M**, expetitam ueniam **N**, petitum c. *V*

Horis iunctum conscendit. monitis itaque instructus patris per iter ignotum cum equis obniti nequisset, equi ignoto agitatore conterriti mundi pronam partem petierunt. quamobrem cum cuncta mortalium ardore subito proflagrantium incenderentur a Ioveque opem inplorantes peterent, ne orbis terrarum conflagraret, Phaethon fulmine ictus et e curru praecipitatus est; atque ita liberati equi vinculis agnito *fab 2 et 3* itinere ad suam stationem reversi sunt Sorores Phaethontis Phaethusa, Lampetie, Phoebe casum fratris dum deflent, deorum misericordia in arbores populos mutatae sunt. lacrimae earum, ut Hesiodus et Euripides indicant, in electrum conversae sunt ac fluxisse dicuntur

fab 4 Cygnus, Stheneli filius, materno genere Phaethonti proximus, cum Liguriam incoleret et in ripa Eridani amnis, quem quidam Padum vocant, cum vidisset corpus Phaethontis a sororibus eius ablui, pari calamitate est concussus. plus enim iusto deflendo propinqui interitum deorum voluntate in volucrem cygnum abiit, qui perosus caelestis ignes paludes ac flumina, quibus insenesceret, est secutus. *fab 5 et 6* Phanocles in Cupidinibus auctor Iuppiter cum reliquias torrentis ignis persequeretur, ut laborantibus opem ferret mortalibus, cum circa Nonacrinum montem Arcadiae, in quo genitus existimatur, vagaretur, in Callistus, Lycaonis filiae, incidit amorem. cui cum preces de explemento desiderii sui admovisset frustratasque voces suas intellexisset, astu eam subit. in Dianae namque sexum se reiecit ac fati-

---

1 instructus *om* ***N*** 1*sq* cum per i. ign. *vulgo* ‖ cum equis ***M*** *V*, equis *vulgo*, equis *om* ***N*** ‖ et equi ***N*** 4 subito ard. ***N*** ‖ proflagrantia *V* 4*sq* implorantibus ferren'/ ***N*** 6 a curru ***N*** ‖ liberi ***N*** ‖ a uinc. ***N***

7*sq* Sorores—mut. sunt] *habet* ***N***, *eadem sine titulo, sed unius versus interstitio, post 324 in textu* ***M*** *V*, sorores phetontis in populos *i mg m* ‖ phetontis phetusa ***O***, Phaethontis phaetusa (*sic*) *V* 8 (l ex i *m2*)am petiæ ***M*** ‖ dum flerent ***N*** 9*sq* lacrimae—dicuntur] *post 363 nullo titulo aut numero in textu* ***M***, *habet V*, *om* (*ex sil* ***N***) *vulgo* 10 sunt ac fluxisse dicuntur *haesitans scripsi*, sunt hoc fuisse dicunt ***M***, sunt ac fluisse dicunt *V* ‖ ac fluxisse *i mg* (*m 1*) *additis signis α α supra* hoc(*in textu*) *et* ac (*i mg*) ***M*** ‖ mutatae succina flevisse dicuntur. lacrimae earum—sunt conversae (*collato Serv ad ecl VI 62*) *Muncker*

11*sq sine titulo, sed unius versus interstitio post 366* ***M*** 11 (C *add m2*)Ignus stenei (2 ***M*** ‖ Phaethonti *V*, phætonti ***M***, phetonti ***N*** 13 Phaetontis *V*, phetontis ***O*** ‖ abluia pari ***N*** 14 est *om* ***N*** ‖ iusto *om* ***N*** 15*sq* cęlesti signo (ł stē ignē *sscr m*) ***O*** 17 phanocles (s. ē, *i e* scil est, *s l add m 2*) ***M***

17*sq sine titulo post 380* ***M***, calisto in ursam *i mg m* ‖ (i *i mg*)uppiter ***M*** 18 lab. mortal. ferret opem ***N*** ‖ et cum *Muncker* 19 archadie N 20 calis(o2)tus ***M***, colistus ***N*** 21 sui des. ***N*** 22 subit ***M***, subiit ***N*** *V* *vulgo* ‖ speciem '*Valteriani codd, ut notat Giselinus*' ‖ se reiecit ***M*** *V*, sedreiecit ***N***, se traiecit *ed Colon Hs*

gatae ornatus pharetra sagittisque velut Diana occurrit, ac veste pariter posita virgo Iovem experta est. neque ideo a Iunone inmerenti delictum remissum est. nam confestim paelicatu eius accensa, ne amplius pulchritudine coniugem caperet, in ursam eam transfiguravit. quae a Iove cum Arcade filio, quem erat enixa, inter sidera conlocatur. a Graecis autem Helice, a nostris septemtrio nuncupatur et a Tethy et Oceano ob Iunonis iram inter cetera sidera liquore non tinguitur, ut auctor Hesiodus indicat. ut alii: 'sed lucet in astris Callisto renovatque suos sine fluctibus ignes' [Callisto supradicta cum filio Arcade in sideribus a Iove translati sunt] Corvus vo- *fab 7*
lucris initio naturae candidis pennis plumatus fuit. sed quia Coronida, Coronei filiam, indicaverat Apollini in adulterio, morari itaque propter acerbissimum indicium flagrantis dei sagittis confixa est; ergo ille niger ex candido factus. ex hac et Apolline nascitur Asclepius, quem pater exciso utero matris, cum ea rogo esset inposita, abstulit. is ad Chironem a patre in Pelium perlatus est montem, ut ab eo incrementum simulque scientiam acciperet medendi Coronis, Coronei *fab 8*
filia, refert corvo, ne indicium Apollini faceret. cum ergo Minerva Ericthonium Vulcani filium, qui ex conplexu sui in terram ceciderat, sustulisset, et comitibus suis Pandroso et Hersae Aglauroque, Cecropis filiabus, cistula inclusum tradidisset monuissetque, ne quis omnino id conspiceret, Coronis supradicta, nobilissima virginum, custodibus laxatam cistulam et inspectam, cum draconem repperisset,

---

1 phar. est *N* 2*sq* Iovem virgo *vulgo* ‖ neque [a]ideo — est *i mg m, habent N V* 3 accensa] Iuno *add Burm* 4 eam *om N* 6 hælicę *M* ‖ septemtri(o *ex* a) *M*, septemtrion *N* 7 a Tethy *V*, a theti *O* ‖ et *om N* ‖ praeter (*ut videtur*) cet. *N* ‖ liquore *N V*, liquore [equore²] *M* 8*sq* Hesiodus] *immo Homerus* (*cf Il XVIII 489 Od V 275*) ‖ uł (*i e* uel) alii *M*, ut /// alii /// *N*, uel alii *V*, hinc illud *Giselinus vulgo* ‖ *versus poetae ignoti* 9 calisto *O* ‖ Calisto et aras [c²] in syderibus *rubro, ut fere, post 503 M* ‖ callisto—translati sunt] *habent* (*post titulum modo dictum M*) *post 503 O V*

Coruus candidus in nigrum *post 533* (*sic*) *M* 11 coron(idā *i mg add m 2*) *M* 12 coronę fil. *N* ‖ itaque *N V*, ita(q; *sscr m 2*) *M*, illa *vulgo, cf ad 634, 19* ‖ aceruissimum *O* ‖ confissa *M*, confixus *N* ‖ ergo] g[o]/(c *eras videtur*) *M* ‖ ille *om N* 14 hac apollini *N* 15 matris *om N* ‖ abstulit *om N* 15*sq* ad achironem *N* 16 delatus *N Hs* ‖ est *om N* 17 medicandi *N* ‖ *in hac fabula multa evanida N*

Coronis in cornicem *post 541 M* 18 cor(u *ex* i *m 2*)o *M* ‖ nec *M* ‖ faceret ap. *N* ‖ cum ergo *M*, cum enim *N vulgo*, cum igitur *V* ‖ mineru(a *i r*) *N* 19 ericthonium *O*, erichthonium *V vulgo* ‖ quod ex *N* ‖ deciderat *N* 20 pandraso *O V* ‖ aglau[r²]coque *M* 20*sq* cecropidis *N*, cęcopdis (*sic*) *M* ‖ Cecropis filiabus] (Cecropis *om*) filiis *V* 22 corni(s *i r m 2*, ł cornix *i mg m 3*) [o²] *M*, cornix *N* 23 dracone *N*

divulgavit; quam ob rem dea eam a se alienavit. quae cum solitudine in litore oblectaretur, Neptunus procul conspecta Venere eius incaluit. cui cum vim adferret, ab eadem dea propter virginitatem tenaciter custoditam in avem cornicem conversa est, ita ut *fab 9* templo deae submoveretur Nyctimene, Nyctei filia, virgo Lesbia, nimia libidine effrenata in patris cubile se inplicuit ideoque adversantibus deis ob admissum cessit in noctuam. quod scelus ipsa nocturno tempore occultat et in luce visa ab omnibus volucribus *fab 10* petitur obnoxia Ocyroe, Chironis et Chariclus filia, contemptis patris artibus vesania futura praecinuit: infanti Asclepio praedixit, quod medicina mortuos ad superos educturus esset, ab avo fulminis ictum experturum; patrem quoque Chirona a serpentibus cruciandum cupidumque mortis ex deo in mortalium numerum venturum. quae cum esset elocuta, in equae cessit figuram, ne adversantibus fatis *fab 11* plura ederet quam praedicta Apollinis sinerent Apollo, Iovis et Latonae filius, cum pecus Admeti, Pheretis filii, pasceret, fistulae cantu solitudinem protegens, boves eius in agros Pyliae regionis progressae sunt, quas Mercurius avertit et in silva occuluit. quod cum Battus, Nelei filius, equas pascens vidisset, Mercurius vero, ut indicium premeret, ex armentis formosissimam vaccam ei concessit. at ille discedenti adfirmavit, lapidem proximum, quem vidisset, celerius quam se quicquam indicaturum. deus vero, ut mortalis fidem ex-

---

1*sq* solitudinem *O* 2 li(t *ex* c)ore ***M*** || procul ea consp. ven. eius *Micyllus*, eius procul conspectae venere *Muncker* || uenire ***N*** 5 admoueretur *V*, amoveretur *Muncker*

Nictinome in nociuā (*sic*) *post 588* ***M*** 5 Nyctimene *V*, Nyctinome ***M***, Nictimone ***N*** || nictei ***M*** 7 ammissum *O* 9 ut noxia *Micyllus*

XI (*sic*) Ocyrhoe in equam *post 632* ***M*** 9 Ocyroe *V*, Ocyrohe ***M***, Ochyroe ***N*** || Chariclus *Muncker*, charictę(ae) *O V* || conceptis ***N*** 10 infantique ***N*** || Aesculapio *Micyllus* 11 ad *om* ***M***, *add m* || reducturus *Giselinus* 11*sq* ed. esset—experturum] *sic* ***M*** *V*, ed. esset quodque esset ab auo fulminis experturus ictum (ictum exp. *edd*) ***N*** *vulgo*, ed. esset ab avo fulminis ictum experturus *Micyllus* || auo/ ***M*** 12 chiron/ ***M*** || a serpentibus *O*, serpentibus *vulgo*, sagittis *V* || cruciatum ***N*** 13 exd^{i2}o ***M***, exđo ***N*** || (in *om*) mortalium num. inuenturum *O V* 14 in æq^{e2}: ***M***, ineque ***N*** 15 plurima ***N***

XII Battum (*sic*) in saxum *post 676* ***M*** 15*sq* iouis filius et latonae ***N*** || 17 bobes ***N*** || agro ***M*** || pile ***N*** 18 occu(l *ex* b)uit ***M*** || cum *om* ***N*** || 19 Nelei filius] *sic O V, sed cf met II 688sq* || quas cum Battus Nelei silvis pascentes vidisset *Burm* 19*sq* vero ut ind. premeret *O V Muncker vulgo*, (vero *om*) ne ind. promeret *ed Lugdun 1518, an* verum ut i. prem.? 20 ei *om* ***N*** 22 deus autem ***N*** || mortali idem ***N***

periretur, paulo post mutata figura ad eundem reversus est simulavitque se amissas boves quaerere et praemium promisit, si demonstrasset. at ille cum, sub quo monte pascerentur, ostendisset, Mercurius perfidia eius offensus in lapidem eum mutavit, qui ab eventu index circa Pylium vocatur Athenis virgines per sollemne sacri- *fab 12* ficium canistris Minervae ferunt pigmenta, inter quas a Mercurio eminens specie conspecta est Herse Cecropis filia. itaque aggressus sororem eius Aglauron precatusque, ut se Hersae sorori suae iungeret. at illa cum pro ministerio aurum eum poposcisset, Minerva graviter offensa est avaritia eius, ob quam cistulam etiam traditam sororibus eius custodiendam adversus suum praedictum aperuisset: Invidiae novissime imperavit . . . eam sorori Hersae exacerbavit diuque cruciatam saxo mutavit Cum Mercurius iussu patris in Phoenicen *fab 13* transgressus esset, ut armenta illius regionis ad litus conpelleret, Iuppiter in taurum conversus cum se armentis Agenoris regis inmiscuisset et in amorem sui spatiantes in harena virgines consistere coegisset, paulatim singulas adludens novissime Europam Agenoris filiam, cuius amore conpulsus averterat figuram, insidentem suo tergo per mare in insulam Cretam detulit ibique concubitu eius fruitus est·

---

2 se *om* ***N*** ‖ promitte*|||*ns ***N*** 3 sub // quo ***M*** ‖ pascerent ***N*** ‖ ostenderet ***N*** 4 quia ab ***N*** 5 pylium ***O*** *V*, Pylum *Muncker*, Pylon *Raenerius*

XV (*sic*) Aglaurus in lapidem *post 707* ***M*** 6 a Mercurio *om* ***N*** 10*sq* est *om* ***N*** ‖ ob quam—aperuisset] *sic fere* ***O*** *V* ‖ ob quam quod cistulam *ed Lugd*, ob quam et quod cistulam *Micyllus* 11 suum *om* ***N*** ‖ cum aperuisset *Hs* ‖ *lacunam statui* 12 imperauit (q̄^ *sscr m*) ‖ eam ***O***, et eam *V* ‖ sorori Hersae exacerbauit ***M*** *V*, sororis herses excer(b *vel* v)atam ***N*** ‖ (diuq *i r*)ue ***N*** ‖ imper. et eam sororis Hersae successibus exacerbavit *Micyllus*, imperavit, ut eam sorori Hersae exacerbaret *Muncker*, imp. eam sororis Herses exacerbare fortunio *Giselinus* 13 saxo ***O*** *V Muncker*, in saxum *vulgo*

XIII Iuppiter in taurum *post 832* ***M*** ‖ *exscripsit fabulam Mythogr Vat I 148* (*p 47, 30 sq Bode*) 13*sq* Cum Mercurius—Cretam detulit] *exscr fere Myth Vat II 76* (*p 100, 22 sq Bode*) ‖ phoenicē ***M***, phenicem ***N*** 14 tr(a *ex* e)nsgressus ***M*** 15 conuersus (est *s l m 2*) ***M***, conu.est ***N*** ‖ conu. est cumque *Myth Vat 1 et ed Colon* 15*sq* miscuisset ***N*** ‖ amore ***N*** 17 coegisset consistere ***N*** ‖ paulatim *vulgo*, ac paul. ***O*** *V Myth Vat I* ‖ singulis *Myth Vat I Giselinus*, ad sing. *Raenerius* 18 converterat *Hs* ‖ insident(em *i r*) ***N*** ‖ suo (si/bi *inde corr*) ***M***, sibi ***N*** *V vulgo* ‖ tergo sibi *Myth Vat II* 19 concubitibus ***N*** ‖ fruitus ***N***, fr(ui *i r*, *pro* i *fort* c *fuit*)tus ***M***, fraetus (*sic*) *V*, functus *ed Lugd*, potitus *Micyllus*

LIBER III.

I Dentes draconis in homines.
II Actaeon, Aristaei et Autonoes filius, in cervum.
III Iuno, Saturni et Opis filia, in anum.
IIII Tiresias, Eueri filius, in feminam.
V Itemque in virum augurem et Echo, Iunonis filia, in vocem.
VI Narcissus, Cephisi et Liriopes filius, in florem sui nominis.
VII Liber pater, Semelae et Iovis filius, in Acoeten, idemque Liber pater in puerum.
VIII Tyrrheni nautae in naves et in delphinos.
VIIII Pentheus, Echionis filius, dilaceratus.

fab 1 Agenor rapta Europa fratres eius ad requirendam sororem dimisit, ita ut, nisi eam repperissent, ad se ne reverterentur, imperaret. Cilix diversas petit regiones, novissime constituit Ciliciam; nec minus Phoenix a nomine Phoenicen. Cadmus vero desperata spe visendi parentis Apollinis oraculum ingreditur sciscitans, in quibus partibus orbis consisteret. accepta itaque sorte, ut vaccam a grege secretam, quae lunae signum in latere haberet, ageret et, ubi fessa procubuisset, ibi statueret urbem, parens praecepto in eam terram devenit, quae postea a bove Boeotia est dicta. hic cum ad fontem Martis socios aquatum misisset et ille ibi venisset, ut vidit a dracone socios con-

---

Liber tertius ***M***, *nullus titulus* ***N*** || *tituli fabularum fere iidem in* ***M*** *β, at priores litterae decisae in β* 5 Tiresias ***N*** *vulgo*, teresia ***M***, tiresia *V*, *periit vox in β* || Eueri filius (*cf 644, 10; 646, 22*) *scripsi*, seueri fil. ***M*** *V*, siueri fil. ***N***, *om vulgo* 6 etho ***M*** 7 cephesi *β* ***M***, Ephesii *V* 8*sq* in Acœtē *V*, inacoen *β*, in coeten ***N*** || Liber pater *om* ***N*** 10 *sic* ***M*** *V*, nauti naues *β*, nautae in aues ***N*** || et (in *om*) delph. ***N*** 11 *numerum om* ***M*** || penetheus ***M***, pantheus ***N*** || ethionis ***M***, chionis ***N***

Dentes dracönis in homines *β* ***M*** || *exscr fabulam Myth Vat I 149* (*p 47, 39sq Bode*) *et Myth Vat II 77* (*p 100, 36sq B*) 12*sq* misit Cadmum, Cilicem (et *add Myth II*) Phoenicem *Myth Vat I et II* || requir. dim. sororem ***N*** 13 ita (ut *ex* sit) $\stackrel{i}{\text{n}}$ ***M*** || imperaret *Giselinus vulgo*, imperat *β* ***O*** *V*, *om Myth I et II* || ac ut—imperat *coni Muncker* 14 regionis ***N*** || ciliciam *i r m* || constitit in Cilicia *Myth II* 15 a nomine ***M*** *V*, a suo n. ***N*** *vulgo* || in Phoenice *Myth II* || revisendi *Raenerius* 17 baccam (*corr β*) *β* ***N*** 20 a boue *V*, ab oue ***M***, abioue ***N*** *et cVat Reg 1401 Mythographi Vat I* || boetia *β* ***O*** *V* 21 et ille ibi *β* ***O***, atqueille illuc *Giselinus vulgo*, et ille itidem *Vollmer* || et cum etiam ipse illuc uisisset *V*, et ipse post illos venisset (*om Bode*) *cVat Reg 1401 Mythographi Vat I* || ille *i e ipse, cf Bonnet Grég de Tours p 301* || a *om* ***N***

sumptos, serpentem interfecit dentesque eius Minervae monitu humo sparsit. ex quibus armatorum multitudo progignitur, quae inter se domestico bello confligit, ita ut ex ea quinque relinquerentur, quia Minervae voluntate creandi populi, qui Thebis considerent, principesque essent. quorum nomina haec produntur fuisse Echion, Idaeus, Chromius, Pelorus, Hyperenor. Cadmo socii condendae urbis additi sunt *fab 2* Diana cum in valle Gargaphie aestivo tempore fatigata ex adsidua venatione se ad fontem perlueret, Actaeon, Aristaei et Autonoes filius, eundem locum petens ad refrigerandum se et canes, quos exercuerat, feras persequens in conspectum deae incidit; qui ne eloqui posset, habitus eius in cervum ab ea conversus est, ita ut pro fera laceratus a suis canibus sit *fab 3* Iuno suspectam Semelen, Cadmi et Harmoniae filiam, cum haberet, quod cum Iove concubuisset, in anum conversa est, ut se fallacia sine invidia cuiusquam ulcisceretur; ad eam venit persuadetque ei, ne alio Iovem apparatu recipiat ad cubile, quam solitus sit apparere Iunoni, quo ut illius auctoritas gravis, proinde ipsius concubitus insignis esset. quod cum impetravisset a cupiente, deus instructus tonitribus ac fulminibus domum Semeles ingressus est: tecta eius deceptae optatis flammis adurit Liberumque conceptum utero gravidae incendio eripit ac femore insuit suo. postea conpletis mensibus nymphis, quae Nysam montem Indiae perfrequentarent, clam tradidit nutriendum *fab 4* Iuppiter cum

---

3 *post* confligit *multa evanida in* ***N*** ‖ quia ***O***, *non constat de β*, qui *V vulgo*, quia a *Ehwald et Vollmer* 4 qui *om* ***N*** 4 *sq* principesque *β* ***O***, princeps (*sic*) *V*, principes *vulgo* ‖ parentes princ. *Vollmer* 5 echyon ***M*** 6 idaeus *β* ***M*** *V Myth I et II*, ideus ***N***, Udaeus (*ex Hygin fab 178*) *Raenerius vulgo* ‖ chromius *β* ***O*** *V Myth II*, Chthonius *Myth I vulgo* ‖ hyperenon *β* ***N*** *V*, hypereñ ***M***, Hyperbion *Myth I*, Hypereon *Myth II* 6 *sq* Cadmo—sunt *del Giselinus* ‖ hi Cadmo *vulgo*

II Acteon in ceruum *post 130 β* ***M*** ‖ *exscr fabulam ex parte Myth Vat II 81* (*p 103, 12 B*) 8 actheon *β* 10 feras persequens *β V*, ferens [as2] pers. ***M***, per aspera sequens ***N***, cervos pers. *vulgo* 11 quod ne *Giselinus*, quae ne *Muncker* 12 lac. a suis c. sit *β* ***M*** *V*, lac. sit a can. (suis *om*) ***N*** ‖ a *om Hs*

III Iuno in anum *post 252* (*sine numero* ***M***) *β* ***M*** ‖ *exscr fabulam Mythogr Vat I 120* (*p 38, 40 sq Bode*) 12 suspectatam *β* ‖ semelē ***M*** 13 Harmoniae *Muncker*, armoniae *β* ***M***, armonię [i] ***N***, Hermione(ae) *V vulgo olim* 14 se falsissime inuidia cuiusquam ***N*** ‖ fallantia *β* 16 quam sol. *β* ***O*** *V*, quam quo sol. *Muncker vulgo* ‖ actoritas ***N*** 17 *sq* impetrauisset [/quisisset 2] ***M*** 20 concēptum *β* ‖ femori *ed Colon* 21 *sq* nisam *β* ***M*** ‖ perfrequentabant *Giselinus* ‖ nymphis—nutriendum] clam tradidit nutriendum nymphis quae nysam montem indiae frequentant ***N***

IV Tyresias in feminam (*numerum om* ***M***) *post 315 β* ***M***

41*

Iunone iocosius omissis omnibus iurgiis referens in coniunctione maiorem capere feminas quam viros voluptatem Tiresiam iudicem adeundum censuit, qui utramque naturam maris ac feminae fuerat expertus. nam quodam tempore cum serpentes concubitu haerentes baculo percussisset, in mulierem conversus fuerat ac rursus proximo vere eadem usus ratione ac tactu in virum cesserat. qui cum Iovis sententiam tutatus esset, damnata Iuno lusum in iracundiam vertit ac Tiresiam luminibus orbavit. pro qua iniuria, quod maius esset, *fab 5* Iuppiter futurorum ei scientiam tribuit Liriope nympha ex amne Cephiso Narcissum procreavit, cui Tiresias, Eueri filius, omnia prospera responso pollicitus est, si pulchritudinis suae nullam habuisset notitiam. hunc igitur Echo cum diligeret neque ullam viam potiendi inveniret, cura et sollicitudine iuvenis, quem extremis vocibus persequebatur fugientem, extabuit, eiusque reliquiae corporis in lapidem conversae sunt; quod ei incidit Iunonis ira, quia garrulitate sua eam saepe esset morata, ne Iuppiter in montibus persequens nymphas manifesto deprendi posset. fertur Echo filia Iunonis ob deformitatem montibus recondita, ne quid eius praeter vocem inspici posset; quae *fab 6* tamen post obitum auditur Narcissum autem supradictum ob nimiam crudelitatem, quam in Echo exhibuerat, Nemesis ultrix fastidientium in amorem sui inpulit, ut non minore flamma ille exureretur. qui cum ex adsidua venatione fatigatus secundum fontem in opaco procubuisset et hauriens aquam imaginem sui conspexisset et

---

1 ioco' suis *M* ‖ ioco, suis omissis omn. iurgiis *ed Colon* ‖ in coitu *ed Colon* 2 tyresiam (*sed* ty *i r β*) *β M*, teresiam *N* 5*sq* conuersus *M*, uersus *β N vulgo* ‖ proximo vere] *sed cf met III 326* 6 ac tactu *V*, hastaceu (*sic*) *β*, atactu *N*, (b *eras*)a(c *i r*)tactu *M*, attactu '*Valteriani codices*' *Muncker*, a tactu *fort verum* 7 in *om N* 8 teresiam *β M*, tereseam *N* ‖ pro *del Giselinus*

Itemque (Iteque *M*) in uirum augurem *post 338 β M* ‖ *exscr fabulam Mythogr Vat I 185* (*p 56, 20 sq Bode*) *et Myth Vat II 180* (*p 135, 18sq*) 9 Lyriope *M*, Aciope *Myth II* 10 Tiresias Eueri *vulgo*, tiresia (tyresia *β*) seueri *β O V* 11 responsu *N* 12 not(itiam *i r*) *M*, noticiam *β* ‖ etho *β* 15 iunonis incidit ira *N* 17 deprehendi *N* 17*sq* fertur—eius] echo fertur filia iunonis et montibus erat recondita ne quid eius *N* 18 nēq. eius *β* ‖ Echo iVI (*sic*) in uocem (*titulus postpositus*) *post 355 in textu M*

VI Narcissus (narcisus *M*) in florem sui nominis *post 401 β M* ‖ *exscr fabulam Mythogr Vat I 185* (*p 56, 30 sq Bode*) *et Myth Vat II 180* (*p 135, 28 sq*) 19 narcisum *M* ‖ autem *om N* 20 exibuerat *β N*, exercuerat *Giselinus* ‖ ne me sis *M* ‖ 21 flamma atque illa *Giselinus vulgo* 21*sq* exureretur *O V*, ureretur *vulgo* 22 ex *om N* ‖ $\overset{\text{uen}^2}{\text{atione}}$ *N* 23 auriens (h *sscr m*) *β O* ‖ et imminens aquae *ed Colon* ‖ sui *om N*

diutius ibi remoraretur, novissime tabuit, ita ut vita privaretur. ex cuius reliquiis flos exstitit, quem naides nymphae flentes casum fratris Narcissi nomine eius adnotaverunt Pentheu , Echionis et *fab 7* Agaues filius, in contemptum trahens praedicata Tiresiae auguris, ut in adventu Liberi Thebani hedera redimiti procederent ac sacra susciperent, prohibet suos parere monitis, quod negaret ex Semele deum proditum. confestim itaque famulis imperat, ut in conspectum suum Liberum vinctum attrahant. at ille ut vesanientem illuderet, versus in Acoeten ducitur vinctus et custodia clauditur Acoetes supra- *fab 8 9 10* dictus, Liberi comes, cuius sub imagine deus latuerat, eludens Penthea, indicat regi, quia ita exigeret, nomen genusque artis suae et quanta vis apparuerit in Libero, quo tempore petens Naxum in Tyrrhenos inciderat. ab his enim propter eximiam pulchritudinem captus pro praeda inpositus navigio. qui ut vidit in aliam se duci regionem, armamenta navis in feras ac serpentes convertit. quo prodigio exterriti Tyrrheni in pelago se praecipitavere ac in delphinos et aves se mutavere. post haec iterum custodia clauditur. quae cum sponte dei patuisset ac vincla manibus defluxissent, in montem Cithaerona digreditur ibique Agauen matrem eius alienatam furore adiuvantibus sororibus Ino et Autonoe inpellit, ut sacra proterentem sua interimat manu.

---

1 remoraretur *β V vulgo*, rememoraretur ***M***, moraretur ***N*** ‖ nobissime (*corr β*) *β* ***N*** ‖ tabuit ***O*** *V*, intabuit *Myth II*, extabuit *vulgo* ‖ pribaretur *β* 2 naydes ***O*** ‖ nymphe *β* ‖ casum *s l* ***M*** 3 nomine *β*, nom̄ ***M***, nomen ***N*** *V* ‖ annotauerunt *β* ***O***, ad notauerunt *V*, insigniverunt *Burm*

Liber pater semele et (& *rubro*, c̄' *inde corr m*) iouis filius in acoetē (acœ ten *β*) idemque liber pater in puerum *post 510 β* ***M***, *ipsa fabula periit in β* 3 [ch] ⁊ionis ***M*** 4 aga(h *ex* a)es ***M*** ‖ conten[m]tū ***M***, contemptu ***N*** ‖ tyresiæ ***M*** ‖ 6 suos pentheus parere ***N*** *V* 8 attrahant ***O*** *V*, attraherent *Muncker vulgo* 9 Aceten *V*, a(ceten *i r m 2*) ***M***, acoen ***N*** ‖ dr̄ uinct' *i r* ***M***, dūr *i mg m* ‖ et [in²] cust. *V*, et custodia ***M***, et in cust. ***N***

VIII Tyrrheni naute in naues et in delphinos pentheus exionis (*sic*) filius dilacerat · dentes draconis in homines *post 576* ***M*** 9 Acetes ***M*** 11 regi nomen genusque artis suae, qua vitam exegerat *Giselinus* 13 inciderat *Giselinus vulgo*, incideret ***O*** *V* ‖ nimiam ***N*** 14 navigio] est *add V* ‖ impositusque navigio ut vidit *Micyllus* ‖ captum pro pr. et impositum nav. ut vidit *Hs* 16 thyrreni ***M***, tirreni ***N*** ‖ impelago ***M***, in pelago ***N***, in pelagu *V*, in pelagus *vulgo* ‖ in *om* ***N*** ‖ *cf Servius ad Aen I 67* 17 aues ***O*** *V vulgo, cf met III 678* ‖ mutauere *V*, mutare [ue²] ***M***, mutasse ***N*** ‖ post hoc ***N*** ‖ ¯(*sed* q *i r m 2*) cum ***M*** 18 dei ***O*** *V Muncker*, deo *vulgo olim* ‖ uincula ***N*** 19 furorem ***N*** 20 inoo et aut. ***M***, ine autunoe (*sic*) ***N***

LIBER IV.

I Dercetis, Nini regis filia, in piscem cessit.
II Semiramis, Dercetis filia, in columbam.
III Pyrami et Thisbes cruor in arborem morum.
IIII Leucothoe, Orchami regis filia, in virgam tuream.
V Clytie, Orchami coniunx, in herbam heliotropium.
VI Daphnis, Idaei filius, in saxum.
VII Sithon ex viro in feminam.
VIII Ex imbribus procreati Celmus et Adamans.
VIIII Crocus et Milax famuli in flores.
X Salmacis et Hermaphroditus in unum corpus.
XI Minyeides Thebanae in vespertiliones.
XII Ino et Melicertes di maris Leucothea et Palaemon.
XIII Spuma maris in Venerem.
XIIII Sidoniae comites Inus in saxa et in aves.
XV Cadmus et Harmonia in dracones.
XVI Guttae Medusae in serpentes.
XVII Atlans, Iapeti filius, in montem sui nominis.
XVIII Virgae subiectae capiti Gorgonis in curalium.
XVIIII Medusae crines in serpentes.
XX Nais nympha in pisces.

fab 1 2 3 Thebis cum Tiresias, Eueri filius, diem festum sacrorum Liberi edixisset, Alcithoe, Minyae filia eiusdem civitatis in eodem permansit iudicio, quo Pentheus, cum sororibus, quae lanae potius operandae

---

Incip̄ liber quartus ***M***, Incipit liber IIII (s *sup*) *post seriem titulorum* ***N*** 2 piscen ***M*** 3 Sameramis ***M*** 4 Pyrami *V*, Pirami ***O*** ‖ crior ***M*** 6 Celitię ***N*** ‖ Clytierchami (*sic*) ***M*** ‖ eliot' ***N*** 7 idei ***O*** ‖ filia ***N*** 8 Siton ***M*** 9 imbrius ***N*** ‖ celm̊ (*i e* celmus) ***M***, Celmus *V*, celmis ***N*** ‖ adamans ***M***, adamas (n *sup*) ***N***, adamas *V*, 11 hermafroditus ***M*** 12 Minides ***M*** *V*, Minyides ***N*** ‖ uespertilliones ***N*** 13 leucothea(r *pro* n *add*) ***M***, Leucotheaque *V* ‖ 14 Spumaris ***N*** 15 comite sinus ***M*** ‖ et aues ***N*** 16 armonia 18 Atlans ***M***, Atlas ***N***, Athlas *V* ‖ sui nominis ***N*** *V*, *om* ***M***, *sed cf 642, 7 alia* 19 Gorgonis *V*, gorgoris ***M***, gorgonae ***N*** ‖ curalium lapidem ***N*** 21 Nays ***N*** ‖ pisces ***O***, piscem *V vulgo*

Dercetis nini regis filia in piscem (ūsa *atro add m 3*) *post seriem titulorum* ***M*** 22*sq* tiresia (tyresia ***M***) seueri ***O*** *V* ‖ sacr. festum ***N*** ‖ liberiæ‿dixisset ***M*** 23 Minyae *Muncker*, miniae ***N***, minæ *V*, minalę ***M*** ‖ eius ***N*** 24 quae *om* ***N*** ‖ operandi ***N***

studio quam sacrorum adesse volunt. itaque rogata est, ut inter opus lanificii referret fabulas, quibus oblectarent adsuetum laborem; dubitat, an de Babylonia, quae in piscem conversa sit, an de filia, quae cessit in columbam, an de naide nympha, quae similiter cessit in piscem, an etiam de ea arbore, cuius poma albi coloris in sanguinem cesserunt Pyramus et Thisbe urbis Babyloniae, quam Semiramis *fab 4* regina muro cinxerat, et aetate et forma pares, cum in propinquo habitarent, rima parietis et conloquii et amoris initia inter se pignerati sunt. constituerunt itaque, ut a matutino ad monumentum Nini regis sub arborem morum convenirent ad amorem. et cum celerius sub lucem Thisbe, nacta occasionem, ad destinatum locum venisset, conspectu leaenae exterrita abiecto amictu in silvam refugit. at fera a recenti praeda cum ad fontem vicinum tumulo sitiens decurreret, relictam vestem cruento ore laceravit. post cuius discessum Pyramus cum eundem venisset locum et amictum sanguine adspersum invenisset, existimans a fera consumptam, ferro se sub arbore interfecit. deinde Thisbe deposito metu, cum eundem fuisset reversa locum et conperisset, se causam mortis adolescentis exstitisse, itaque, ne diutius dolori superesset, eodem ferro se traiecit. quorum cruore morus arbor adspersa, quia foedissimi spectaculi fuerat inspectrix, poma, quae gerebat alba, in conscium vertit colorem Sol praela- *fab 5*

---

1 est *habent β O V, del Muncker vulgo* 3 babillonia *M* ‖ Babylonia] derceti dicat *add N vulgo,* dirceti filia dicat *V* ‖ pisce̅[2] *M* ‖ conu. est *N* 5 sanguineum *Muncker vulgo* 6 cesserint *N* ‖ de qua, quoniam trita non erat, his incipit *addunt edd* II Docet an de babyllonia derceti filia o (*sic*) dicat quae in piscem uersa erat (Sameramis in columbam *rubro adscr*) *post 44 in textu M* III Filiam quoque eius quae in columba (*sic*) mutata fuerat sam(i *ex* e *per ras*)ramis in columbam *post 46 in textu M* IIII An etiam de nympha naide quae iuuenes propter libidinem suam solita erat in pisces inmutare et ipsa in eundem casum recciderit *post 48 in textu M*

Pyrami et thisbes cruor in arborē morū *post 54 M* ‖ *post hunc titulum in textu haec add M*: V An de ea arbore cuius poma albi coloris in sanguinem cesserint · de qua qm̅ trita non erat his incipit ‖ *sequitur sine spatio fabula 4 M* 6*sq* babilloniae *M* ‖ sem. regina muro *N*, sem. [regina] muro *M* 8 rimam *N* ‖ initi(a *add m 2*) *M* 9 a matutino *O V*, a *om Muncker vulgo* ‖ [ad monumentum [2]] mat. nini regis *M* 10 amorem perficiendum *N* 11 occasione *N* 12 cum conspectū *N* 15 eodem uen. et *N* 15*sq* aspersum sanguine *N* 17 eundem *M*, ad eundem *N V vulgo* 18 itaque *M*, *om N V vulgo, sed cf ad 634, 19* 20 quia *M V*, quae *N vulgo* ‖ foedissima *M* 21 in sanguineum *Raenerius*, in conscium sanguineum *Micyllus*, in puniceum *Muncker* ‖ *pagina curtata, multa perierunt in hac fabula N* ‖ *haec nova fabula addita est in N* Iuno

tam Leucothoen ex Eurynome et Orchamo, Achaemeniae principe, origine Beli genitam, Clymenae ac Rhodo, Circae matri et Clytiae, quarum pulchritudine ante sollicitum animum egerat, dilexit. et cupiens, ut in antedictis, cupiditatem sedare, in speciem matris puellae Eurynomes conversus virginem deceptam dolo vitiavit. cuius adulterio Clytie incensa, qua nondum satiatus erat Sol, parenti puellae indicavit. quam ille cum terrae defodisset, vitiator admissi misericordiam exhibens, diducto solo, cui subiecta fuerat, pro ea virgam tinctam nectare, quae gratissima diis hominibusque esset, extulit, quae turea
fab 6 appellatur. hoc Hesiodus indicat   Clytie, nympha supradicta, ob iniuriam, ante dilecta, ab amatore deserta, ita tenuata visceribus est, ut in herbam converteretur, quae primum conservans amorem dei
fab 7 8 9 10 11 heliotropium diceretur cursumque servaret eiusdem dei   Adicit quoque nec de Daphnide Idaeo pastore dictura, qui quod fidem coniugii non praestiterit, abierit in saxum, nec de Sithone, qui ex viro in feminam cesserat; neque etiam casus relatura Celmi aut Adamantis Curetumque, qui ex imbribus sint procreati; nec aut de Croco aut

---

cum impraegnari non potuisset, medicamine cuiusdam herbae accepto concepit et peperit uulcanum · inde dicitur iunonigena.

IV Leucothoe in uirgam turеam *post 166 M*   1 leucotoen *N* ‖ eurinome (*sed* e *alterum add m*) *O*, Eurymone *V* ‖ Achaemeniae *vulgo*, achemenido *M*, achemenidon *N*, Achemenide *V*   2 ab origine *Raenerius* ‖ belli *V* ‖ climene *N* ‖ Circae matri] *cf met IV 205* ‖ circae *O*, Circe *V*, Circes *vulgo* ‖ clitię *O*   3 gesserat *Muncker*   5 euronomes *O*, Eurimones *V*   6 sol erat *N* ‖ cui ante Sol sociatus erat *ed Colon*   7 uitiatorem *N* ‖ ammissi *M*, amissi *N*   8 deducto *N*   9 nectare grauissima de his omnibus que esset *N*   10 hoc et *N*

V Clytię archami (*sic*) coniunx in herpam (*sic*) heliotropium *post 255 M*
herba[3]
10 Clytiæ *M*   11 ante dilecta *O V*, *om Muncker vulgo*   13 eliotropium *N*

Daphnis idei filius in saxum *post 270 M*   13*sq* Adicit—qui quod] *sic O V* ‖ *varie haec interpolata sunt ab editoribus velut sic*: His narratis praeterire se dicit vulgares amores Daphnidis Idaei pastoris, qui quod *ed Colon*, Postquam Leuconoe narrare desiit, poscitur Alcithoe; quae narrationem incipiens ait se non dicturam de Daphnide Idaeo pastore, qui quod *Muncker*   14 nec *Ehwald*, *om O V vulgo* ‖ lapnide *M*, dampnide *N* ‖ idō *M* ‖ qui quia *V* 15 in s. abierit *N*   15*sq* nec de—cesserat] *habent post 278 M V*, *om N* ‖ Sython ex uiro in feminam *post* cesserat *rubro add M* ‖ scythone *V*   Ex imbribus procreati celmus et adamans *post 280 rubro M*   16*sq* neque etiam—procreati] *post titulum modo dictum habet M*, *habet titulo non praeposito V*, *om N*   Crocus et milax famuli in flores *post 282 rubro M*   17*sq* nec aut—versi sunt] *haec post titulum modo dictum habet M*, *habet titulo non praep V*, *om N* ‖ nec aut de *vulgo*, sed aut de *M* vel aut de *V*   18*sq* aut milace *M*, aut Similace *V* ‖ sint *V*   Salmacis et hermafroditus in unum corpus *post 283 rubro M*

Smilace, qui in florem versi sunt; refert quoque Salmacidem fontem Cariae, cuius liquore contacti in mollitiem versi defigurentur. Mercurius cum ex Venere qui duplici figura Hermaphroditus vocatur genuisset eumque naides nymphae in Ida monte educavissent, relictis sedibus in Cariam venit. hic conspicato fonte opacissimi soli ac perlucentis aquae cursum continuit. quo diutius eo loco morante Salmacis naidum dum flores legit conspicatis vestigiis diligere coepit. qui paulatim circa montem Nonacrinum moratus, dum blanditia liquoris precibusque tenetur nymphae, fonte se mersit ac confestim amplexu naidis inhaesit nec ante ab ea dimissus est, quam ab ea impetrasset, in unam ut cederet speciem. data itaque venia Hermaphroditus, postquam se animadvertit nec virum nec feminam factum, a parentibus impetravit, ne infamis solus esset, ut, quicunque eius fontis aqua contactus esset, perinde ut ipse mollesceret Minyei- *fab 12*
des Thebanae sorores fuisse produntur, quarum sollertissimae Leucothoe et Leuconoe, quod Liberi sacra in contemptum devocaverint, Minervae lanificio addictae ex inproviso die numinis vocibus tibiarum et tympanorum exterritae sunt, quae in conspectu non viderent. et ut animadvertere telas instrumentaque sua in hederam ac vites repente mutata et locum adsuetum feris repletum noctemque obfusam timentibus, in volucres conversae sunt, quae vespertiliones vocantur

Iuno graviter ferens, quod Ino, Liberi altrix, sororibus punitis *fab 13*
cum duobus remaneret liberis in vita contemptrix numinis sui, per

1 refert quoque] *haec et quae sequuntur usque ad finem fabulae post titulum modo dictum habet* ***M***, *sine titulo habet* ***N*** ‖ salmacidis fonte ***N*** 2 in *om* ***N*** 3 hermafroditus ***M*** 4 eum quē (*i e* quem) ***O***, enim quem *V* ‖ inidẹ ***N*** 5 opacissimo ***N*** 7 *sic* ***O*** *V Muncker*, salm. una (*sed cf XIV fab 16*) *vulgo olim* ‖ naydum ***O***, naiadum *V vulgo* ‖ dum *om* ***N*** ‖ dil. coepit ***O*** *V*, dil. eum coepit *vulgo* 8 cui paulatim ***N*** ‖ nonagrinum ***M*** ‖ qui circa fontem paullulum moratus *Micyllus*, qui circa f. cum Caricum *Muncker* 9 precibusque nymphae teneretur ***N*** 10*sq* conspectu ***N*** ‖ nayd(i *ex* e)s ***M***, naydum ***N*** ‖ ab ea ***O***, a diis *V vulgo* ‖ coederet ***M*** 11*sq* hermafroditus ***M*** 12 femina ***N*** 13 perientibus (*sic*) ***N***

XI Myniides (Minides β) thebane in uespertiliones *post 388 β* ***M*** 14*sq* Minyeides *Hs*, Miniides β ***M***, Minyides ***N***, Minides *V* 15 produnt β 15*sq* leucothoe β ***M*** *V*, leucothoe (alcithoe[2]) ***N***, Alcithoe *vulgo* ‖ *scriptor erravit, non scriba, cf met IV 196 274* 17 lanifitio β ‖ die numinis *om ed Colon, sed cf met IV 4* 18 quae tamen—viderant *Micyllus* 18*sq* et ut animaduertere ***N*** *V vulgo*, et unima aduerteretur β, et ut anim/ aduertere// ***M*** 19*sq* suā β ‖ uitis ***N*** ‖ mutata repente ***N*** 20 completum *Muncker* ‖ (e *ex* o)ffusam ***M*** 21 ipsis tim. *Raenerius* ‖ uespertilliones ***N***

XII Ino et melicertes di maris leucothea(r *pro* n *add β* ***M***) et palemon *post 415 β* ***M*** 22 //beri β

Taenarum promunturium Peloponense inferorum sequens iter ad Erinyas ultrices inpiorum descendit petiitque ab eis, ut Athamanta cum coniuge Ino, adversarios numinis sui, ulciscerentur. quarum una imperio parens deae relicta regia Ditis ad superos egressa est. ut Athamantis regiam contigit, in sinum eius ac coniugis angues et virus, quibus sensus eorum alienarentur, iniecit. quam ob insaniam ille Learchum filium in venatione pro fera interfecit, Ino autem Melicerten ex scopulo secum in profundum praecipitavit. qui Veneris precibus pro nepote habitis a Neptuno pelagi rectore in deorum cessere numerum, ita ut Melicertes Palaemon, ipsa Ino Leucothoe *fab 14* inter marinos deos nuncupetur Refert quoque Venerem petisse a Neptuno de Ino et Melicerte, ut in numerum deorum referat. significat enim Venus se in undis esse creatam, quo facilius moveret *fab 15* Neptunum Comites Inus, quod desiderio reginae adfectae casum eius maerentes defleverant, ob eandem iram Iunonis cum praecipitare se destinassent, ne pari honore a Neptuno excipi possent, in saxa et *fab 16* aves effecit ut transfigurarentur Cadmus Agenoris filius, postquam inspector fuerat suarum calamitatum in exitu neptium, perosus Thebarum sedes cum Harmonia, Martis et Veneris filia, coniuge sua, in Illyricos profugit. ibi petita venia a deis in draconis speciem convertitur, qui initio mali causa fuit. vota eius expleta sunt: in dracones

---

1 promunctorium (*cf ad met XV 709*) *β M*, promuctorium *N*, promontorium *V* ‖ peloponense *β*, peloponnese *V*, peloponnense *Muncker*, pelopenense *M*, pelopensi *N*, Peloponnesi *Micyllus* 1*sq* aderenias *β*, ad aerinas *M*, aderemas *N*, ad Erinnes *V* ‖ ultricis *N* ‖ pe/itque *β* 4 regiam *N* ‖ dictis *β* ‖ egressa, ut *Micyllus* 5 tetigit *N* ‖ aconiugis *β* ‖ ac uirus *N* 7*sq* melicerten (eum *sscr β*) *β N*, melicertē *M* 8 excopulo *β* ‖ se in *β* ‖ profundo *N* 9 nepotibus *Muncker* 10 leucothoe *O β V*, Leucothee (*cf ad 649, 15sq*) *vulgo* ‖ *an legendum sit met IV 542* Leucothoeque *dubito, cf Prop II 26,10 et 28, 20* 11 nuncupetur *M*, nuncupentur *β N V*, nuncuparentur *ed Colon*

XIII Spuma maris in uenerem *post 530 β M* 12 et *om N* 13 in his undis *N*

XIV Sidoniae comites inus in saxa et in aues *post 542 β M* 15 defluerant (iuno[2]) *N* 16 possent saxa et in aues *N* 17 effecit *M*, efficit *β* 13 trans figuraretur *β*

XV Cadmus et armonia in dracones *post 562 β M*, *sed* (e *i r m 2*)rm(io- *i r ex corr*)na *M* ‖ *descripsit fabulam ad verbum Mythogr Vat I 150* (*p 48,17 sq Bode*) 17 agenoride (*corr*) *N* 18 calamitantium *N* ‖ nepotum *Myth Vat Muncker* 19 sedis (*sed* e *ex* i *m*) *β O* ‖ Harmonia *V Muncker*, armonia *β N*, (e[2]) arm(iona *i r m 2*) *M*, hermiona *Myth Vat* 20*sq* illyricos *V*, illiricos *β N*, iliricos *M*, Illyrios *Micyllus* ‖ a *om N* ‖ deis—convertitur] *sic M V*, deis ut—conuerteretur *N Myth Vat* 21 (in) initio *β* ‖ vota coniugis *Ehwald* ‖ vota sunt impleta *Myth Vat* ‖ in dracones] in serpentes ambo *Myth Vat*

versi sunt Perseus, Iovis et Danaes filius, missus a Poly- *fab 17* decte ad Medusae caput perferendum, quae adspectu suo obvios in silicem convertere solebat, Minerva adiutrice evicit propositum laborem et intercepto Phorcydum lumine, quae invicem custodias Gorgonum agebant, adspectum caput Medusae rettulit. ex sanguine autem, qui Perseo per Africam iter faciente stillaverat, genus serpentum est procreatum. utero autem eiusdem Medusae equus Pegasus cum pennis exiit Atlans Iapeti et Pleionae filius a Themide, *fab 18* quae initio antistes deorum erat, responsum accepit, ne quem hospitio ex progenie Iovis reciperet, si vellet hortum, quo poma aurea erant, custoditum habere. quam ob causam cum Perseo fatigato ex adsiduo cursu requiescendi hospitium negavisset eumque viribus propelleret, ille elatum caput Gorgonae ei obiecit. quo viso in montem pari nomine est versus, cui ultimis Africae locis mundus iniectus est

Perseus per Aethiopiam iter faciens, postquam Andromedan *fab 19* propter superbiam matris, quae se nympharum pulchritudini praetulerat, saxo alligatam ac marinae beluae obiectam vidit, captus specie eius exarsit pactusque a Cepheo et Cassiopia parentibus virginis, ut sibi matrimonio cederent, si beluam interemisset, voti itaque compos est factus. interfecto igitur monstro cupiens requiescere, ne

---

1 conuersi *N* ‖ *tautologiam notat Muncker*

XVI Guttae medusae in serpentes *post 603 β M* ‖ *partim exscr fabulam Myth Vat II 112* (*p 112, 39sq B*) 1 apoli decte *β* 2 obvios (*cf 652, 8*) *Muncker*, oculos *β O V* ‖ *an erravit scriptor? cf met V 179* 3 emisit *N* 4 intercepto gorgones filiae phoroi phorcidum (*sic*) lumine *N* ‖ Phorcydum] *β O V*, Graearum *add vulgo* 5 agebant *vulgo*, alebant *β M V*, habebant *N* ‖ absectum *ed Colon*, abscissum *Raenerius* ‖ e sang. *N V vulgo* ‖ iter fac. per africam *N* 6 (s *add m 2*)tillauerat *M* 7 $^{ex^2}$utero *M*, ab ut. *Micyllus* ‖ eiusdem *β N V*, huius *M vulgo* ‖ pesagus *β* ‖ exit *V*

XVII athlans iapeti (iappeti *M*) filius in montem sui *post 620 β M* ‖ *priorem partem fabulae exscr Myth Vat II 114* (*p 113, 33sq B*) 8 atlans *N*, at(h)las *β M V* ‖ iappeti *M* ‖ Pleionae *vulgo*, peione *β M*, pelonae *N*, hleiões (*sic*) *V* 9 antistites *M* ‖ erat *om N* 10 acciperet *N* ‖ in quo *Micyllus* 11 erant *om M* 12 requiescenti (*i e requiescere volenti*) *Muncker* 13 latum *N* ‖ Gorgonae *Muncker*, gorgone *O*, gorgonei *β*, Gorgonis *V vulgo olim* 14 est *om N*

XVIII Virge subiecte capiti gorgonis in curalium *post 662 β*, (*numero omisso*) Virgae subiectae gorgonis capiti in curalium *item post 662 M* 15*sq* Perseus—interemisset] *exscr Myth Vat I 73* (*p 24, 36sq Bode*) ‖ andromedan *O*, Andromedā *V*, Andromedam *vulgo, non constat de β* 17 illigatam *N* 19*sq* matr. cederent *O*, matr. eam ced. *m vulgo*, m. eam darent *V*, *non constat de β* ‖ cederet *Vollmer* ‖ uoti itaque comp. (*non constat de β*) *O*, uoti comp. *Raenerius vulgo*, uotique comp. *V* ‖ *de apodosi cf ad 634, 19*

caput Gorgonis laederet, virgulas lectas in litore subiecit. et hae super induruerunt, ita ut adeptis radicibus sanguinei coloris mari ut *fab 20* arbusculae nascerentur, quae nomen haberent curalium   Medusa Gorgo cum propter pulchritudinem a pluribus peteretur, coniugium Neptuni effugere non potuit. quae quod in templo Minervae cum eo concubuit, propter religionem loci, quam obtriverat, crines eius in serpentes ab eadem dea sunt mutati, ut, quae petita initio a plurimis procis esset, obiecta deformitate obvios in fugam verteret.

---

1 et his *N*   2 super (*non constat de β*) *O V*, subter *Micyllus vulgo* ‖ in mari *vulgo*   3 quod n. habet *N*

XIX Medusae crines in serpentes *post 752 β M* ‖ *exscr fabulam Mythogr Vat I 131* (*p 42, 17sq Bode*) *et Myth Vat II 112* (*p 112, 33sq B*)   4 peterent *β*   5 cum ea *N*   6 qu/(a *ex corr i r*) obtr. *M*   7 ab eadem dea in serp. *N*   7*sq* a pluribus processisset *β* ‖ (es *i r*)set *M*   8 abiecta *N* ‖ verteret quos serpentes in aegide portat Pallas, ut hostes terreat (terrant *V*, *sic*) *addunt V vulgo*, *om haec β O*

LIBER V.

I Phineus et socii eius in saxum.
II Polydectes in lapidem.
III Musae in aves.
IIII Cyane in fontem.
V Steles puer in lacertam.
VI Ascalaphus in bubonem.
VII Sirenae ex parte in aves.
VIII Arethusa in fontem.
VIIII Lyncum regem in lyncem.
X Pierides in picas.

Andromedan, Cephei et Cassiopes filiam, in Aethiopia propositam *fab 1* beluae marinae Perseus, Iovis et Danaes filius, Medusae Gorgonis caput ferens paciscitur coniugem, si eam periculo liberasset. causa autem prostituendae exstiterat ob Nereidum iram, quarum pulchritudini mater se praetulerat. perfecto igitur a Perseo pollicito cum fides promissa a Cepheo esset praestita et nuptiarum coniugalium epulis regalibus principes interessent, Phineus, Cephei frater, cui Andromeda ante desponsata fuerat, contumeliam sibi existimans gravissimam iniunctam, quod advenae consanguineus postpositus esset, vescentium animos pugna confudit. et cum res miserabilis dimicantium ageretur in regia ac multi ex utraque parte armis, quae casus obtulisset, cecidissent, novissime Perseus praetimens multitudinem adversariorum imperavit, ut discederent ex conspectu sui, caputque

liber quintus *M*, liber quintus incipit *β*, Incip̄ lib V[s] *post titulos N* ‖ *numeros titulorum om N* 2 socii eius transfigurati in s. *N* 3 Polidectes *β O* 6 Steles *β M V, om N*, Stelles *vulgo* 7 in auem bub. *N* 8 Sirenæ *V*, Sirene *β*, Syrenȩ *M*, Sirenes *N* 10 Lincum *β O* ‖ lincem *N*, lincam *β*, lineam (*sic*) *M* 11 picos *N*

titulus fabulae non praepositus β M 12 Andromedan *M, om N, non constat de β*, Andromedā *V*, Andromedam *vulgo* 13 uelte mar. *N* 14 paciscitur *N V*, pascitur *β M* 15 prostituendae [obiciendae²] *M* 15*sq* pulchritudine *N* ‖ mater *om* (*sscr m*) *β O* 16 ig. a Perseo *V vulgo*, ig. perseo *M*, ig. perseus *β N* ‖ *an hoc verum et lacuna statuenda sit dubito* 17 cheopeo *N* 18 phyneus *β* ‖ Cephei] *sic β O V, om vulgo* 19 desponsata *β*, dispōsata *N*, disposita *M* 20 iniunctam] fieri *Raenerius*, inustam *Muncker* 21*sq* vi dimic. *Advers X 8 Barth* ‖ dimicantium [pugnantium²] *M* ‖ agerent *β* 23 praetimens *β M V*, pertimens *N et e coni Micyllus vulgo*

Gorgonis extulit, quo viso Phineus cum auxiliantibus deriguit in saxum. nomina autem eorum sunt: Thessalus, Ampyx, Nileus. Aconteus autem Persei miles dum prospicit dimicans per inprudentiam aspecta Gorgonis specie perinde in lapidem cessit. item Astyages, Rhoetus, Indus Athis, Phorbas, Amphimedon, Actorides Erytus, Polydegmon, Abaris, Lycetus, Helix, Phlegyas, Clytus, Idas, Clymenus, Prothoenor, Hypseus, Lyncides, Emathion, Chromis, Broteas, Telames, Epytus, Lampetides, Pedasus, Lycormas, Pelates, Corythus, Abas, Menaleus, Dorylas, Halcyoneus, Clytius, Clanis, Aethion, Agyrtes, Molpeus, Echemmon. item in lapides Thescelus, Ampyx, Lyncides, Nileus, Eryx. novissime Phineus et ipse cum sociis deriguit in saxum

fab 2 (3 Muncker) Polydectes rex insulae Seriphi, ad quam Perseus cum

---

1 deriguit *β*, d(i *ex* e)riguit ***M***, diriguit ***N V*** 2 thesalus *β* ‖ amphix *β* ***M*** 4 aspectā g. specie ***M***, aspectam g. spetiæm *β* 4*sq* perinde *Vollmer*, proinde *β* ***O V***, *cf 649, 14* ‖ astiages *β* ***M*** 5 rhoecus *β* ***N*** ‖ Indus *β* ***O V*** *om vulgo* ‖ athys ***N***, Atys *vulgo* ‖ Actorides *β* ***O*** *V*, *om vulgo* ‖ fritus *β*, Phritus *V*, Erithus *Micyllus* 7 Polydegmon (*cf met V 85*) *scripsi*, polidemon *β* ***O***, Polymedon *V*, Polydaemon *vulgo* ‖ arabim *β* ***M*** ‖ licetū *β* ***O***, Licetus *V* ‖ Helix (*cf met V 87*) *scripsi*, helice *β* ***M*** *V*, helicem ***N***, Elyces *vulgo* ‖ phlecias *β* ***M***, phlecatis ***N*** ‖ clit/us ***N*** ‖ clymeneus *β* *V*, climeneus ***N***, olimeneus ***M*** 7 prothenor *β* ***M***, Protēor *V* ‖ hipseus *β* ***M*** ‖ lincides *β* ***M***, licides ***N*** ‖ Chromis (*cf met V 103*) *vulgo*, Cromis *V*, charomis *β* ***O*** ‖ protea ***N***, prothea *β* ***M***, Proteus *V* ‖ Telames *β* ***O*** *V*, Ammon (*V 107*) *Ovidius* 8 epytus ***N***, epitus *β* ***M*** *V*, Ampycus (*met V 110*) *Ovidius* ‖ lampetides *β* ***M***, iampetides (*ut videtur*) ***N***, Iapetides *V* ‖ Pedasus (*V 115*) *Ovidius*, pepalus *β* ***O*** *V*, Pettalus *vulgo* ‖ licormas *β* ***O*** *V* ‖ Pelates] *sic β* ***O*** *V* ‖ corinthus *β* ***M***, Corinthius *V* 9 dorilas *β* ***M*** *V* ‖ alcioneus *β* ***M*** *V* ‖ clytius ***N***, clycius *β*, clitius ***M***, Clicius *V* ‖ clanius *β* ***M*** *V* ‖ ethion *β* ***M***, echiō *V* ‖ agirtes ***M*** *V* 10 Molpheus *V* ‖ echēmon *β*, ethēmon ***M***, echenion *vel* echemnon ***N***, Ethemon *V vulgo* ‖ item in lapides] *sic β* ***O*** *V*, in lapides autem versi sunt *vulgo* ‖ Tessalus *V* ‖ ampix *β* ***M***, Amphix *V* ‖ lyncides (*sed cf supra lin 7*) ***N***, lincides *β* ***M*** ‖ erix *β* ***M*** ‖ *post hanc vocem inserunt* (*omissis quae sunt lin 2sq* Thessalus—Astyages) *edd haec*: Aconteus autem Persei miles, dum per imprudentiam dimicans prospicit Gorgonis speciem, proinde in lapidem cessit. *ut aliena a β* ***O*** *V delevi* 11 et *om* ***N*** ‖ diriguit ***N V*** ‖ cum ducentis aliis sociis diriguit *sine ulla fide librorum vulgo* *quae sequitur in edd fab 2 non exstat in β* ***O*** *V*. *ipse damnat eam his verbis Muncker*: '*Hoc argumentum nec Ms. nec Veneta vel Micylliana agnoscunt. nec miror. est enim ad verbum descriptum ex Regianis commentariis et pro Lactantiano a Raenerio nobis obtrusum*'. *en fabulam a Raenerio confictam:* Perseus Atlantis pronepos, votorum compos, cum coniuge Andromeda Argos patriam suam adiit Proetumque pulso Acrisio fratre, ipsius Persei avo, regnantem ostenso Medusae capite in lapidem vertit avoque licet immerito (ipsum cum Danae matre arcae impositum in mare proiecerat) regnum restituit.

II Polidectes in lapidem *post 235 β*, (*sine numero*) Polide(c *atro inseruit m 2*)tes in lapidem *item post 235* ***M*** 12 Poli(y)dectes ***N V***, Polidctes ***M*** ‖ Seriphi *V*, serephi *β* ***O***

Danae matre inclusus arca pervenerat, cupiens ablegare arbitrum, ut matre eius libere potiretur, ad Gorgonis Medusae resecandum caput eum misit. quod ille Minerva volente ad Polydecten pertulit infitiantique laborem operis ostendit, ac prius ille eo diriguit quam se ulcisceretur

fab 3 (4) Musae cum Parnasum montem petissent, adversis tempestatibus, invitatae a Pyreneo, qui Daulida, Phocidis urbem, incolebat, tecta subierunt. qui pulchritudine captus virginum, cum regiam claudi imperasset ad vim inferendam, ne cupiditatem eius experirentur, in volucres conversae sunt. quas ille dum per ardua montium persequitur, prolapsus altitudine scopulorum praecipitatus est, ita ut toto corpore elideretur vitamque finiret

fab 4 (6) Venus indignata, quod et Diana et Proserpina, Cereris filia, numen suum coniugiaque adspernarentur, Ditem, qui territus viribus Typhonis moventis Aetnam, cui subiectus a dis erat, cum ab inferis emersisset, inpulit in amorem, uti Proserpinam circa Pergum lacum Hennae flores legentem cum Minerva atque Diana raperet. qua capta, cum properanter curru fugeret, a Cyane nympha, quam dilexerat Anapis amnis, intercedente tardatus est. at ille incensus ira propter moram intercedentis relecto sceptro inter stagna discussit undam, praecepsque mari mersus Cyanen, quae currui obstiterat, in liquorem sui nominis vertit, cuius lacus contiguus Arethusae videtur

fab 5 (7) Ceres cum orbem terrarum peragrasset, aestu torrida ad casam cuiusdam anus nomine Mismes

---

1 ablegari *N* 2 eius *M V*, illius *β N vulgo* 3 polidecten *β*, polide[c2]ten *M*, polidectem *N*, Polydectē *V* ‖ [neganti2] infitiantique *M* 4 diriguit *β M V*, derigens *N*

III Musae in aues *post 249 β M* 5 parnasum *M*, parnassum *β N V vulgo* 6 Pyreneo *vulgo*, pironeo *β O V* ‖ Daulida *V vulgo*, aulida (d *sscr m*) *β O* 7 eius tecta *Raenerius* 10 sequitur *N* 11 in toto *N* ‖ uitam quoque *N* ‖ finiret *V vulgo*, finisset *β O* ‖ *post hanc fabulam inserit Muncker ultimam* (*X*) *huius libri signatque numero V*

IIII (*deest numerus in M*) Cyane (Cyanae *M*) in fontem *post 293 β M* 13 tiphonis *β M* ‖ mouens sane *N* ‖ ethnam *M*, ætnan *β* 14 adis (i *sscr m*) *β M*, ad iis *N V vulgo* 15 proserpina *N* ‖ circa percum (*cf ad met V 386*) lacum hennae *N*, circa //// la cum hennae *β*, circa pcula cūhenne *M*, circa Aetnam *V edd vett* 16 ac *N* ‖ *cf Schol in Stat Theb V 397* ‖ capta *β M V*, rapta *N vulgo* 17 aciane *β*, a // cione *M* 18 tardatus *β O V*, retardatus *vulgo* 18 *sq* relecto *scripsi*, rel(i *i r m 2*)cto *M*, rel(i *ex* e)cto *β*, relicto *V vulgo* ‖ discusit *β* ‖ ira moram intercedendum ut rumperet sceptro inter stagna discussit *N* 19 *sq* cianen quae *β*, cianenq: *M*, cyanenque *N Muncker vulgo*, Cyanem quae *V* ‖ obstiterat *β O V*, obsistentem *Muncker vulgo* 21 artheus æuidetur *β*, artheusæ uidetur *M*

Steles puer in lacertam *post 437 M* 22 [tor2] ri(da *add m 2*) *M*

devenit petitque ab ea, ut sibi aquam ad colluendum ieiunium porrigeret. quae cum polentatam potionem ei dedisset et illa avidius biberet, puer quidam eiusdem casae nomine Steles procacius est prosecutus praedicans aviditatem eius in bibendo. cuius dea audacia pueri offensa in malis partem potionis in eum effudit fecitque, ut in stelionem converteretur, qui potionem sparsam polentatam tergo
fab 6 (*8*) ostenderet Cum Arethusa, nympha Siciliae fontis, qui humo pressus ab Elide fluit, indicavisset Cereri a Dite raptam Proserpinam et illa a Iove impetravisset, si fratris nuptiis contenta non esset, ea lege ab inferis duceret eam, si nihil gustasset, quam ob causam cum iudicium fieret, Ascalaphus, Orphnes et Acherontis filius, ad indicium primus descendit docuitque eam mali punici granum gustasse; quam ob rem in avem bubonem abominandi ominis conversus est. Iuppiter autem ex aequo fratri Cererique tribuit, ut partem anni Proserpina
fab 7 (*9*) apud virum, partem autem apud matrem ageret Sirenes, Acheloi et Melpomenes musae filiae, cum Proserpinam raptam requirerent neque eam ullo modo possent invenire, a deis novissime impetraverunt, ut versae in volucres non tantum in terra, sed etiam in mari requisitam consequi possent. novissime devenerunt ad petram Martis, quae inminebat proxima pelago. harum ita fatum fuit, quamdiu

1 deuenit *om N* || co^{l2}luendum *M*, solvendum *Muncker* || ad os colluendum porr. *Raenerius* 2 pol. ei potionem *N* 3*sq* uiueret (*corr*) *M* || quid(a *ex* e)m *M* || quidam puer *N* || nomine *O V*, *om vulgo* || pros. est *N* 5 in malis] iuvenali *C Weyman*, *sed cf VIII fab 2 et passim.*

Ascalaphus in bubonem *post 461 M* 9 ^{acquisiuisset2} inpetrauisset *M*, impetrasset *N V vulgo* || conte^{n2}/ta (c *eras videtur*) *M* 10 reduceret *edd vett* || gustasset *O V*, ibi gust. *vulgo* || *post* gustasset *fort lacuna statuenda* 11 Orphnes et Acherontis *Muncker vulgo*, ospesacheront(i *ex* e)s *M*, orpnhes (et *inseruit m 2*) acerontis *N*, hospes Acherontis *V* 12 gustasse/(t *eras*) *N* 13 /ominis (h *eras*) *M* || ominis hominis (*sic*) conu. *N* 14 proserpinam *N* 15 autem *O V*, *om vulgo* || ageret *om N*

VII Syrenes in aues ex parte *post 550 M* || *exscr fabulam Myth Vat I 186* (*p 56, 41 sq Bode*), *cf NJbb 131, 409 ORossbach* || *eandem ex parte exscr Myth Vat II 101* (*p 108, 26 sq B*) 15 Syrenes *M* || acheoloy *N* 16 Calliopes *ed Colon* || fili(ae *ex* i) et melp. musae *N* 17 et eam minime invenissent *Myth I et II* 17*sq* ^{acquisiuerunt2} impetrauerunt *M*, impetrauissent *V*, impetrarunt *Myth I et II* || et a diis nov. impetravissent *Micyllus* || impetr.—consequi possent] *sic O et* (*falsa enim ap Bodium p 57, 1 leguntur*) *Myth I et II* 19 martis *O Myth I et II Muncker*, maris *V vulgo olim* || nov. Siculi venerunt ad petram maris *Adv X 8 Barth* 20 proximo *Myth I*, proxime *Myth II* 20*sq* harum ita fatum fuit, quamdiu earum uox audita non esset mortalibus, manerent incolumes

earum vox audita non esset mortalibus, manerent incolumes. forte Ulixes monitu Circes praetervectus est. tum se praecipitaverunt *fab 8 (10)* Iuppiter divisit annum, ut Proserpina partim ad virum, partim ad matrem moraretur. ergo Ceres exigit ab Arethusa, ut sibi originem suam exponat. Arethusa, Achaidum nympharum formosissima, cum ab Alpheo amne diligeretur cuperetque persequentis impetum effugere, invocavit Dianam, cuius comes et aemula studii fuerat, laboranti ut ferret auxilium. obiecta itaque ea nube numine, ne in conspectum cupientis posset venire, tellure rupta in insulam Aetnaeam misit per obscurum iter et in fontem cognominis sui Ortygium versam ad superos evocavit, cuius liquori Alpheus amnis infunditur Tripto- *fab 9 (11)* lemus a Cerere fruges dividendas accepit per terras, currumque draconibus iunctum cum fecisset, novissime delatus est in Scythiam et a Lynco rege exceptus hospitio. cui cum exposuisset qualiter a dea esset honoratus, invidia honoris instinctus dormientem ut interficeret aggressus est. dea memor muneris sui, ut, quem dignum habuerat divini honoris, conservaret, antequam occideretur, hospitem in lyncem

---

(incolomes ***M***) ***O*** *V*, harum itaque f. fuit, quamdiu earum vox audita (non *om*) esset mortalibus, man. incol. *Mythogr I*, his concessum quoque fuit, ut tamdiu man. incol., quamdiu earum vox (non *om*) audiretur *Myth II*, harum fatum fuit tamdiu vivere quamdiu earum cantum mortalis audiens nemo praetervectus esset *Hygin fab 125* (*p 108 Schmidt, cf ib fab 141 p 22*) ‖ *Hyginum noster male intellexisse videtur, ut putaret 'quamdiu mortalis audiens nemo praetervectus esset' et 'quamdiu mortalis praetervehens nemo audisset' esse idem* 2 monitu Circes praetervectus est ***O*** *V Myth I*, mon. Circes obturatis auribus praeterv. est *pessime* (*cf Hygin l c p 108, 13 et Myth II*) *Raenerius vulgo*

Arethusa in fontem *post 563* ***M*** 3 partem—partem ***N*** 4 exigit (petit[2]) ***M*** ‖ (ab) arethusa ***N*** 5 ar. naydum nympharum fortissima ***N*** 6 amne persequeretur *V* ‖ impetus ***N*** 7*sq* ut (*sed postea insertum*) labor. ***N*** ‖ obiecta itaque ***O***, obiectaque *V Micyllus* ‖ ea nube numine, ne *scripsi*, ea (nube *om*) numini ne ***M*** *V*, ab ea numin(e *i r*) ne ***N***, ea nube, ne *Muncker vulgo* 8 ei nube *Ehwald* ‖ in conspectu (*fort recte*) ***O*** 9 ins. Aetnaeam (*cf met VIII 260*) *scripsi*, ins. (et[2]) ⁊ne//(eā *eras videtur*) ***M***, ins. ethneam ***N***, ins. Aetnā *V*, ins. Aetnae *vulgo*, i. Ortygiam *Micyllus*, i. Ortygiae *Muncker* ‖ admisit *V* 10 cogn. sui orti(y)gium ***M*** *V*, c. s. ortigiam ***N***, cognominem sibi Arethusam *Micyllus* 11 liquore ***M*** *V*

IX Lyncus (Lincus *β*) rex in lincam *post 641* *β* ***M*** 11*sq* Triptolem/us ***M***, Triptolemus (e) *β* 13 insithiam *β*, in (s *a m 2*, c *i r m 2*)itiā (h[2]) ***M***, in scitham ***N*** 14 linco *β* ***M***, linquo ***N*** ‖ excepitus *β* 15 ornatus ***N*** ‖ instinctus ille *Micyllus* 16 memor muneris sui *β*, memore(st *add m 2*) muneris (nuntii[2]) sui ***M***, memor' mun. sui ***N*** ‖ habebat ***N*** 17 divino honore *Micyllus* ‖ lincam *β* ***O***, Lyncam *V*

fab 10 feram convertit   Pieri, qui Macedoniam possedit, et Euippes
(5) novem filiae insolentius dum gloriantur, musas in certamina provocaverunt cantus. quarum una carmen exorsa est, quod Gigantes adversus deos contenderint, ex quibus Typhoeus terrigena deformitate terruisset deos conpulsos in Aegyptum. ibi Iuppiter ob metum in arietem versus est, Apollo in corvum, Liber in caprum, Diana in felem, Iuno in vaccam, Venus in piscem. invicem autem musae cum Cereris laudem cecinissent et qualiter Typhoeus Aetnae monti Siciliae subiectus esset, Pierides victae in picas sunt transfiguratae.

X (*numerum om M*) Pierides in picas *post 661 β M*, *eodem loco* (*in fine libri sc*) *fabula exstat in N*, *cf ad fab 3 extr* ‖ *verbo tenus exscripsit Mythogr Vat I 86* (*p 29, 30 Bode*) 1 Pyeri *M* ‖ Euippes *vulgo*, enippes *β M*, nyppe *N* 2 filiabus *ex corr m 2* (filiae *fuit*) *N* ‖ certamine *N* 3 cantus *N*, cantusque *M et* (*ex sil*) *β vulgo*, in c. cantus provocarunt *Raenerius* 4 tiphoeus *M*, tipheus *N* ‖ terrig(e ex *i m 2*)na *M* 5 ob meritum *N* 6 c/uum (e² *supra*) (o *eras*) *M* 7 autem *s l n* 8 tiphoeus *M*, tipheus *N* ‖ ethnę *O* ‖ monti *vulgo*, montis *β O V* ‖ si/////ciliae *β*   Explič (liber V *add β*) incip̄ lib̄ sextus *β M*, Explič V (s *supra*) · Incip̄ VI (s *supra*) *post titulos fabularum libri VI N*

LIBER VI.

I Arachne in araneam.
II Niobe in lapidem.
III Agrestes Lycii in ranas.
IIII Marsyas in flumen.
V Pelopis umerus in eburneum.
VI Progne et Philomela in aves.
VII Tereus in volucrem epopem.
VIII Zetes et Calais ex parte in aves.

Arachne Lydia, Idmonis filia, cuius mater genita Hypaepis studio *fab 1* lanificii famam quaesierat, cum materna industria cunctas praecessisset in opere faciendo festis diebus insolentius gloriata quam mortalem decuit elocuta est. nam Minervam, a qua docta fuerat, in certamen provocavit. quae in anum versa in hoc ad eam venerat, ut eius audaciae impetum odio futurum conpesceret. quam cum vidisset in certamine permanentem, reversa in suam speciem opere proposito in certamen descendit; et singula, quae sequentur, inseruerunt telae, prius Minerva, dehinc Arachne. sunt enim quaedam necessaria posita inter versus, quae repraesentant opus utrarumque Minerva incipit.

---

2 aracne *β M*, Aragne *V* 4 lici *N*, lyci *β M V* 5 Marsias *β M V* 6 Pelopes *N* 7 Progne *N V*, Procne *β M* ‖ filomela *N* 9 Zetes *V*, Zethes *N*, Zetnes *β*, Zevneṽs (*sic*) *M*

nullus titulus in β O 10*sq* Arachne—cert. descendit] *exscr Mythogr Vat I 91 (p 31 Bode)* 10 Aracne *β* ‖ lidia *β M* ‖ Idmonis] et Hippopes *add Myth Vat* ‖ Hypaepis *vulgo*, hipepis (ipelis *i mg m*) *β M*, hypeplis *N* 11 cum industria (materno[2]) *M* 12 istis diebus *Micyllus* ‖ gloriata quam *V*, gloriatam quam *β*, gła‿taquam (¯ *eras*) *M*, gła tamquam *N* 12*sq* mortalem (s. plus[2]) *M* 13 docta est *N* 15 odio *N et ex coni Micyllus*, otio *M V*, ocio *β*, exitio *Muncker* 16 in certamine *β O V*, in certaminis proposito *vulgo* ‖ reuersam in sua speciem *N* ‖ opere posito *ed Colon* 17 sequentur *β M V*, secuntur *N*, sequuntur *vulgo* 18*sq* prius *β M V*, prior *vulgo*, *om N* ‖ deinc *M* ‖ aracne *β*, Aragne *V* ‖ sunt—utrarumque] *sic β O V*, *om vulgo* ‖ enim *om N* ‖ *post* utrarumque *sequuntur Ovidii vv 1/69 in β O V* ‖ Certamen minerua incip̄ sub uno cap̄ (capitulo *β*) *post 69 β M* 19 incipit (s. certare[2]) *M*

itaque telae suae intexuit contentionem Athenarum inter se Neptunumque habitam. qui lacu salso in arce edito suam possessionem vindicabat, ipsa oliva a se arbore inventa   item Rodopen Threiciam et Haemum; qui pari insania et amore coniugii Iovis ac Iunonis abusi erant nominibus, transfigurati sunt † Pigantes casu ab Iunone in gruem versa est   item Antigonen, Laumedontis filiam; quae cum cum Iove coisset, ob admissum Iuno eam transfiguravit in ciconiam   Cinyrae, regis Assyriorum, praeterea filias ob insolentiam ab eadem dea in gradus templi sui lapide mutatas. per quae exempla frangi posset de Minerva numine; finemque operis sui explicuit: is modus est, et facit arbore finem   Arachne autem, ut videretur per opera respondisse contentioni, telae suae intexuit Iovem in taurum versum ob Europae amorem   eundemque fecit in

---

1 itaque *N*, ita · que *β M* ‖ athenarum [ariopagum[2]] *N* ‖ de urbe Ath. *Micyllus* 2 falso *N* 3 u(e *ex* i *m 2*)ndicabat *M* ‖ arbore *N*, arbor(e *add m*) *β M* *post* inuenta *sequuntur Ovidii versus 70/86 in β O* 3*sq* item—transf. sunt] *post 86 β M*, *numerum* III *praepos M*, *numerum* II *β*, 3 rodopen *β*, rodopē *M*, rhodopen *N V* ‖ threiciam *β N*, tr(e *ex* a)hiciam *M* 4 hemum *β O V* ‖ et am. *β M V*, et in am. *N*, (et *om*) amore *vulgo* ‖ coniugı [i[2]] *N* 5 abusi—sunt] *sic β M V*, aberant mōıb' [ī[2] t ,] transf. sunt *N*, ab. erant in montes transfiguratos *vulgo* † Pigantes—versa est] *post 89 β M*, *numerum* IV *praepos M*, *numerum* III *β* ‖ item Pygantem casu ab Iunone in gruem versam *vulgo*, *sed* item *non exstat in β O V* ‖ Pigantes (Pigamtes *N*) casu ab iunone in gruem uersa est (est *om N*) *β O V* ‖ Pigantes] Pygmaeam matrem *ex met VI 90 Muncker* ‖ casu] pari casu *Muncker* ‖ Pygmeae quoque casum addit, quae—versa est *Micyllus* 6*sq* item Antigonen—ciconiam] *post 92 β M*, *numerum* V *praepos M*, *numerum* IV *β* ‖ *cf Servius ad Aen I 27* 6 antigonen *β*, antigonē *M V*, antigonem *N* ‖ Laumedontis *scripsi*, laudomedontis *M*, lao dome dontis *β*, laomedontis *N V vulgo* ‖ filia *V* 7 quae cum cum *scripsi*, cum *alterum om β O V*, quae dum cum *ed Colon*, quam quod cum *Micyllus*, quam quia cum *Muncker* ‖ quae cum I. coierat *Raenerius* ‖ ammissum *β O* 8*sq* Cinyrae—arbore finem] *post 97 β M*, VI *praepos M*, V *β* 8 item Cin. *vulgo*, *sed non exstat* item *in β O V* ‖ Cinyræ *V*, cynire *O*, cinire *β* ‖ assiriorum *β N* 9 gradus *N*, gradu *β M* ‖ graduum t. sui lapidem *V vulgo* 10 posset [s. arachne[2]] *M*, posset [aragne[3]] *N* ‖ illa posset deque M. n. certior fieri *Micyllus* ‖ docta *addere malim* 10*sq* finemque operis sui explicuit arbore sua (*ut verba* is modus est et facit arbore finem *orta sint e versu Ovidiano VI 102 adscripto*) *Muncker* 11 a harbore *N*, sua arbore *V* ‖ finem] sua *add m vulgo* ‖ 11*sq* Arachne—amorem] *post 102 β M*, VII *praepos M*, I *β* ‖ aracne *β*, Aragne *V* 12 contentioni *Micyllus vulgo*, contentionem *O V*, contemptionem *β* 13*sq* eundemque—Asterien] *post 107 β M*, VIII *praepos M*, II *β* ‖ eundemque] que *om edd praeter V*

aquilam, ut conprimeret Asterien eundem in olorem, ut Ledam, Thesti filiam, conprimeret eundem in satyrum, ut Nycteida, Nyctei filiam, conprimeret eundem in Amphitryona, ut Alcmenam, Electryonis filiam, conprimeret eundem in aurum, ut Danaen, Acrisii filiam, conprimeret, in ignem, ut Asopida (duo sensus isti in unum versum continentur) eundem in pastorem, ut Mnemosynen conprimeret; in serpentem, ut Deoida (et hi duo sensus in unum versum veniunt) Neptuni etiam cupiditatem inserit, ita ut doceret, eum in iuvencum esse mutatum, ut Aeoli filiam stupraret; in amnem Enipeum, ut Aoliam, in arietem, ut Bisaltida conprimeret (hi tres sensus in tribus versibus: aliter cadere non possunt) eundem, ut Cererem, in equum; in volucrem, ut Gorgonam Medusae, ex qua equus Pegasus proditur fuisse; in delphinum, ut Melantho (hi sensus continentur in tribus versibus) Apollinis praeterea in eadem contentione amoris furta intexuit reddita; indicat eum in accipitrem, interdum in leonem, alias in pastorem, ut Issen, Macarei

---

1*sq* eundem in olorem—conprimeret] *post 108 β M*, VIII *praepos M*, III *β* 2 thesti *β O V*, Thestii *vulgo* 2*sq* eundem in satyrum—conprimeret] *post 109 β M*, X *praepos M*, IIII *β* ‖ satirum *β* ‖ Nycteida Nyctei *V*, necteidam nectei *β O* ‖ Nycteida *om multi propter tautologiam, sed cf 668, 5* 3*sq* eundem in Amphitryona—conprimeret] *post 111 β M*, XI *praepos M*, V *β* ‖ amphitriona *O*, amphitrionam *β* 3 algmenam *β M*, egmenam *N* 4 electrionis *β O* 4*sq* eundem in aurum—continentur] *post 112 β M*, XII *praepos M*, VI *β* ‖ in /// (a *ex corr i r*)urum *N* 5 conprimeret· (s. et ut[2]) inignē *M* ‖ Asopida *scripsi*, asopidā *β M*, ausopidā *N*, Asopidam *V vulgo* 6 unum versum *β M V*, uno versu *N vulgo* ‖ '*quae de sensibus inculcantur, identidem quiquot versibus contineantur, ea existimo omnia a glossatore aliquo orta' Muncker* 6*sq* eundem in pastorem—veniunt] *post 113 β M*, XIII *praepos M*, VII *β* ‖ Mnemosynen *vulgo*, Mennosinen *V*, aune-sinē *M*, aune sinen *β*, anı mosynen (*sic*) *N* 7 Deoida (*cf met VI 114*) *Ovidius*, deoidā *M*, deoidam *β N vulgo*, Deolidam *V* ‖ et hi duo// uersus (*sic*) in uno versu continentur *N* 8*sq* Neptuni etiam—non possunt] *post 114 β M*, XIIII *praepos M*, VIII *β* ‖ inserit (arachne[2]) *M* 9 eoli *O* 10 eniphe(ū *ex* ā) *M*, enypheam *β*, eniphea *N*, Enipheum *V* ‖ ut aoliam *β O*, ut Aeoliam *V*, ut Aeoli (*vel* Aloei) uxorem *Micyllus vulgo*, ut Iphimediam *Raenerius* ‖ Bisaltida *scripsi*, Bisaltidam *vulgo*, bisalpidā *M*, bisalpidam *β*, bisalpiam *N*, bis Alpidam *V* 11*sq quae sequuntur post* conprimeret *in β M*: hi tres sensus—Melantho (*11/13*), *ea om N* 12 eundem ut Cererem—tribus versibus] *post 117 β M*, XV *praepos M*, VIIII *β* 12 gorgonam medusae *β*, gorgonā meduse *M*, gorgonam Medusam *N* (*ex sil*) *V vulgo* 14 et hi *N* ‖ continetur *β*, retinentur *N* 14*sq* Apollinis—filiam, conprimeret] *post 120 β M*, XVI *praepos M*, X *β* 15 reddita *β O V*, *om Muncker vulgo* ‖ indicat *β O V*, indicans *vulgo* 16 interdum leonem *N* ‖ eundem in past. (*fort recte*) *β* ‖ Issen *V*, issen/ (m *fuit*, ut issen *i mg m 2*) *M*, issem *β*, issen *an* issem *dubium N* ‖ micarei *N*

filiam, conprimeret Liber pater quoque in uvam versus, ut Erigonen conprimeret Saturnus praeterea versus in equum, ut Philyram, Oceani filiam, conprimeret, ex qua Chirona centaurum videtur procreasse post quae Arachne ordinata tela cum contumeliose a [*fab 2 Muncker*] dea pulsa esset, suspendio se affecit. sed in ultimo casu propter studium, quod a dea acceperat, in araneam versa est, ut opere inutili nullum sui effectum capere posset. plura vero opera Arachnes poeta rettulit fuisse quam Minervae, ut hanc scientia artis, quae potentior *fab 2 (3 Muncker)* est, illam labore contendisse demonstraret Niobe Tantali Sipylo Lydiae orta ob insolentiam Apollinis ac Dianae numen experta est. nam ex Amphione septem filiis totidemque virginibus editis dum comitata gauderet et quodam tempore Tiresias Eueri filius responso monuisset Thebanos, ut Latonae et filiis eius per preces tura redderent, sola exstitit, quae sacrificio interesse noluerit praedicans potentiorem se numine deae ac liberis eius esse. itaque oratione

1 *sq* Liber—Eriyonen conprimeret] *post 124 β M*, XVII *praepos*, XI *β* ‖ liber quoque p. *N* ‖ erigonen *β*, erigonē *M*, erigonem *N* 2 *sq* Saturnus – procreasse] *post 125 β M*, XVIII *praepos M*, *numerum om β* ‖ Saturnum pr. versum *vulgo*, item Saturnum versum *Raenerius* ‖ phyliram *β*, filirā *M*, philiram *N* 3 oceoni *M* ‖ chirona *M V*, chironem *N vulgo*, *non constat de β* ‖ uidetur *β M V*, dicitur *N vulgo* 4 *sq* post quae—demonstraret] *post 126 β M* XVIIII *praepos M*, XII *β* ‖ *fabulam 2 non bene hic incipiunt edd* 4 Post que *N*, Postq: *M*, Postquam *β V vulgo* 4 *sq* Arachne—capere posset] *exscr Mythogr Vat I 91 (p 31, 9sq Bode)* ‖ Aragne *V* ‖ cum contumeliose] *sic β O V*, cum *om vulgo* 5 pulsa *β M V*, compulsa *N*, percussa *ex Ovidio (VI 133) vulgo*, pulsata *Micyllus* ‖ confecit *Muncker* 6 aranea *N* ‖ uersa est *N vulgo*, uersam *β*, uersa *M*, uersa *V* 7 affectum *N* ‖ arachne *N*, Aragnes *V* 8 *sq* scientiam *N* ‖ quae (q̄ *M*) *β O V* ‖ potentior est *β*, ł potior² potentior est *M*, potentiorem (est *om*) *N*, potior est *V vulgo* ‖ illam l. cont. demonstraret *V*, illam l. contendisse (demonstraret *pallido atram add m 2*) *M*, illam l. contendisse (demonstraret *om*) *β*, illam lābure (*sic*) contendisset (demonstraret *om*) *N*

II Niobe in lapidem *post 145 β*, Niobæ in lapidē *sine numero post 145 M*

9 *sq* Niobe—sagittis necaverunt] *exscr fere Mythogr Vat II 71 (p 99, 6 sq Bode)* 9 (N *i r*, O *eras*)iobe *M* ‖ tantali (filia *sscr*, *sed eras*) *M* ‖ sipyli *N*, siphilo *V* ‖ insolentiam *β M V*, insolentiam par *N Excerpta Vindob*, ins. parem *Muncker*, ins. partus *Myth Vat II*, *an* ins. pariter? ‖ apoll(i *ex* e)nis *M* ‖ experta *N V*, expart(a *i r*) *M*, exparte *β* 11 editis/ *M* ‖ dum *β O V*, cum *ed Colon* 12 comitatu *Burm* ‖ tyresia (manto *sscr m*) *β M*, teresia *N* ‖ seueri filius *β*, seueri filiu/ (filius *fuit*) *M*, seueri filia *N* ‖ Manto Tiresiae filia *ex Ovidio (VI 157) V vulgo* 13 nonuisset (*sic*) *N* ‖ filiis *M*, liberis *N V vulgo*, *non constat de β* 14 *sq* potentiorem *β O V*, potiorem *Muncker vulgo* 15 eius *om N* ‖ itaque or. hac *Micyllus*, qua oratione *Muncker*

instincta Latona, questa cum filiis, quod suarum iniuriarum non exsisterent ultores. confestim itaque Apollo et Diana tecti nubibus, ut praeceperat genetrix, Thebas venerunt ac Niobae filios, cum in campo equis exercerentur, sagittis necaverunt. quorum nomina haec sunt: Ismenos, Sipylus, Phaedimus, Tantalus, Alphenor, Damasicthon, Ilioneus. pater Amphion post necem filiorum ferro se interfecit. nec minor violentia desiit esse Niobae. quod Diana indigne tulit, nam virgines pari calamitate affecit. victa novissime Niobe flens deriguit turbineque ventorum in patriam Sipylum delata est cessitque in silicem voluntate Apollinis

fab 3 (4) Latona, Coei filia, cum Iunonis ira ob adulterium ex Iove conceptos Apollinem et Dianam parere non posset et nulla eam errantem regio reciperet, novissime venit in Lyciam et, cum ex ardore aestus ac longitudine viae sitim sedare vellet, ab his, qui ulvam et iuncum secundum lacum legerent, prohibita est propius accedere. quamobrem ira incensa digrediens petiit a deis, ut numquam stagno accolae carerent. auditis itaque precibus eius Iuppiter agricolas in speciem ranarum transfiguravit

fab 4 (5) Satyrus nomine Marsyas, dum cum Apolline tibiis contendit, quas Minerva invenisse proditur, pro audacia, quod deo cedendum non putaret, suspensus

---

1 *sq* instructa ***M*** ‖ questa—confestim *om β* ‖ questa est *ed Colon* ‖ iniuriarum] *cetera hic omissa addita sunt post fab VI/VII in* ***N*** 3 genitris ***M*** niobe *β* ***M***, nibbae (*sic*) ***N***, Niobes *V vulgo* 5 izamenos *β* ***O***, Ismenius *V* ‖ sipilus *β* ***M***, Siphilus *V* ‖ tantalos ***N*** ‖ Alphenor *vulgo*, archenor *β* ***M*** *V*, achenor ***N*** ‖ damasicthon *β* ***O***, Damasithon *V* 5 *sq* Ilioneus *V vulgo*, lonius (*vel* ionius) *β* ***M*** ‖ dama sic thono lomius ***N*** 6 amphio ***M*** 7 minor *β* ***O*** *V vulgo*, minus *malim* ‖ desit *β* ‖ Niobae *scripsi*, niob̄ (*i e* niobe?) *β* ***M***, niobis ***N***, Niobes *V vulgo* ‖ quid ***N*** 8 uicta *ed Lugd 1518*, uita *β* ***O*** *V vulgo*, *om Micyllus* ‖ niobe nou. ***N*** ‖ deriguit *β* ***O***, diriguit *V*, decessit *Muncker vulgo* 9 sipilum ***M*** ‖ cessit(que *om*) ***N*** ‖ uolunte$^{ta^2}$ ***M*** ‖ et dianæ *i mg add m, vulgo*

III Agreste lici (Agrestelici ***M***) in ranas *post 312 β* ***M***, *om fabulam hic* (*add post VI/VII*) ***N*** ‖ *exscr fabulam Mythogr Vat I 187* (*p 57, 8 sq Bode*) 11 parære ***M*** 12 *sq* et nulla—transfiguravit] *exscr Mythogr Vat II 17* (*p 79, 41 sq Bode*) ‖ eame rantem *β*, errantem eam ***N*** ‖ rego$^{n^2}$ ***N*** 13 sedare/(t *del*)***N*** ‖ ab his *β* ***O***, ab iis *V Muncker vulgo* 14 iuncum (ł uimina *i mg m 2*) ***M***, iunquum ***N*** 15 petiit ***O*** *vulgo*, petit *β V* ‖ a deis *β V*, ab eis ***M***, a diis ***N*** 17 speciem *V vulgo*, specie *β* ***O*** ‖ transfigurauit *β* ***O*** *V vulgo*, transformavit *Muncker vulgo*, conuertit *Myth Vat I*, uertit *Myth Vat II*

IIII (*om numerum* ***M***) Marsias in flumen *post 381 β* ***M***, *om fabulam hic* (*add post VI/VII*) ***N*** 17 Satirus *β* ***M*** 18 marsias *β* ***M*** *V* 19 pro audacia (audatia *β*) *β* ***O*** *V Muncker*, per audaciam *vulgo olim*

ac cute nudatus est tergore, quem nymphae ac satyri ceterique ruris incolae fletu prosecuti sunt, quod eius cantu carituri essent, ita ut ex lacrimis eorum flumen increverit, quod eius nomine in Phrygia *fab 5 (6)* Marsyas a prioribus nostris nuncupari videtur Tantalus epulis Iovis cum interesset et cum vellet experiri, an futura prospiceret, invitatus ad epulas, Pelopem notum ex filiis interemit visceraque eius reliquis dapibus inmiscuit. quo pro merito punito misericordia deorum, qui convivii participes fuerant, partes viscerum Pelopis conposuerunt, et umerus, qui defuerat, effectus est de ebore *fab 6/7 (7 M)* Tereus Martis filius, Thracum rex, cum auxilia multis regibus ferret, Pandioni quoque Athenis regnanti, cum a proximis civitatibus oppugnaretur, non defuit, quamobrem filiam suam Prognen illi in matrimonium dedit. quae deportata in mariti regno cum ex intercapidine sororem Philomelam desideraret, petit a Tereo, ut proficisceretur Athenas, sororem sibi ad sollemne sacrificium ut adduceret. qui ut Athenas pervenit, soceri usus hospitio in Philomelae incidit amorem. quam secum digressus mandato coniugis duxit in Thraciam et stabulis clausit, ut ad eam sine suspicione cuiusquam saepius commearet. ac ne eloqui commissa posset, lingua truncavit et coniugi ementitus;

1*sq* ac cute—tergore] *sic fere β O V, vocem* tergore *om vulgo* ‖ acute [nudatus[2]] est tergore *M*, acute est nudatus tergore *β V*, a cute nudatus [corio[3]] tergo corpore *N* ‖ ac a Scythe nud. est tergore *coll Hygin fab 165 (p 19, 13 Schmidt) Muncker* ‖ nymphae—increverit quod] *exscr Mythogr Vat I 125 (p 40, 20 sq Bode* 2 ita fletu *O V* ‖ ei cantu *M* 3 la[cri]mis *β* ‖ phrigia *β*, frigia *M* 4 marsias *β M V* ‖ creditur *Roverius*, perhibetur *Hs*

V Pelopis umerus in eburneum (eburnem *M*, *in quo numerus deest*) *post 400 β M* 5*sq* et cum uellet *V*, et eum uellet *β O*, uelletque *vulgo* ‖ invitatus *Ehwald*, inuitato *β O V vulgo* 6 notum *β O*, nothum *V et e coni Muncker* 7 meritis *N* 8 partes (partem *N*) uisc. pel. *β N*, partes pel. uisc. *M* 9 suffectus *Advers X 8 Barth* ‖ ab ebore *N* ‖ de eb. eff. est *vulgo*

VI Progne et ph(f)ilomela in aues tereus in epopem (pelopen *M*) *post 411 β M* ‖ *duas fabulas statui (item V) cum titulis libro VI praepositis (cf p 659)* 10 Thracum rex] *sic β O V, om Muncker vulgo* 11 oppugnauerunt (*corr*) *N* 12 prognen *M*, progne *N*, prognem *β* ‖ matrimonio *N* 13 regno *β O*, regnum *V vulgo* ‖ intercapidine *Ehwald*, intercupidine *M*, intercapedine *β N V vulgo* 14 filomelā *M* ‖ petit *M*, petiit *β N vulgo* ‖ atireo *N* ‖ adhenas *N* 15 sollempnem *N* ‖ adhenas *N* 16 ospicio *M* ‖ [i. arachnē] amorem *N* 17 duxit *om N* ‖ traciam *M* ‖ et corruptam st. *Micyllus* ‖ stab[u]lis *M* 18 ut—cuiusquam] *sic β O V*, ut sine cuiusquam susp. *vulgo* 19 loqui *N* ‖ possit *N* 19*sq* lingua *β V*, linguam *O vulgo* ‖ lingua eam *Muncker* ‖ ementitus dixit enim] *sic β O* ‖ est mentitus *V*, ement. est *vulgo*, est em. *Ehwald* ‖ *an* ement. dixit sor. (enim *deleto*) ?

dixit enim sororem eius interisse. at Philomela ea, quae lingua prodere non poterat, veste intexuit notis litterarum, quam sorori per sacrificium ad stabula dedit uni perferendam. qua inspecta illa cum coniugis libidinem casumque germanae conperisset, constituit itaque se sacra celebrare Libero patri et more bacchantis ad stabula venit sororemque raptam in regiam duxit. filium Ityn interemit ac dapibus inmiscuit. quibus expletus Tereus filium cum desideraret Ityn, novissime caput eius in sinum abiecerunt Itys dicentes: ‘intus habes quem desideras’. Tereus cum intellexisset scelus scelere ultum esse, coniugem et sororem coniugis dum persequitur, deorum voluntate versi sunt in aves: Progne in hirundinem, Philomela in lusciniam, Tereus in epopem Aquilo cum Orithyiam Erecthei filiam diligeret, *fab 8*
neque ullis precibus a parentibus puellae impetrare potuisset, ut se in affinitatem reciperent, viribus usus suis Athenas advenit et puellam raptam in Thraciam pertulit ibique gravidam fecit. ex qua geminos Zeten et Calain procreavit, quorum postea umeris alae volucrum increverunt, per quas parentis imaginem referrent. Pandion quoque dolore natarum tactus caruit vita regnumque Erectheus filius eius possedit.

1 sorem *β* ‖ interissit (*sic*) *N* 2 potuit *N* ‖ ueste *β O V*, uesti *vulgo* 2*sq* quam *vulgo*, quae *β V*, q̄(*i e* quae) *M*, quem *N* ‖ *post* sacrificium *desinit β* ‖ quae sorori dedit uni perf. *V* 3 dedit *om N* ‖ perferendam *vulgo,* perferendum *M*, perficiendum *N*, perferenda *V* ‖ insecta *N* 4 itaque *O*, *om V vulgo* ‖ *cf ad p 634, 19* 6 filium itin (Itym *V*) *M V*, filiumque ytin *N* 7 teresias *N* ‖ itin *M*, ytin *N*, Itym *V* 8 capud ei in sinu *N* ‖ dicent(e *ex* i)s *M* 9 ultum esset *N* 10 uoluntas *N* 11 progne *O V*, Procne *Muncker*
Zetes et Calais ex parte in aues (*sine numero*) *post 674 M* 12 Orithyiā *V*, orithiā *O* ‖ erecthei *M*, erechtei *N*, Erichthei *V*, Erechthei *vulgo* 14 re$^{i^2}$ciper(ent *ex corr m 2*) *M* 15 traciam *M* 16 zethen *O*, Zetū *V* ‖ calan *M* ‖ postea *om N* 17 quoque amphion (*sic*) *N*, (pand *i r m 2*)ion quoque *M* 18 tractus *N* ‖ uita caruit *N* ‖ erectheus *O*, Erichtheus *V*, Erechtheus *vulgo* ‖ Incipit lib̄ VII *M*, lib̄ VII *N*

LIBER VII.

I Dentes draconis in homines.
II Aeson ex sene in iuvenem.
III Liberi nutrices in iuventam.
IIII Aries in specie agni videtur.
V Cerambus in avem.
VI Draco in saxum.
VII Iuvencus Liberi in cervi figuram.
VIII Corythus in speciem monumenti.
VIIII Maera in canis figuram.
X Coae matronae in boves.
XI Telchines in scopulos.
XII Alcidamantis filia in columbam.
XIII Cygnus, Hyries filius, in olorem.
XIIII Hyrie mater in stagnum.
XV Combe in avem sui.
XVI Letois ex viro in volucres.
XVII Menephron in feram.
XVIII Cephisis in phocen.
XVIIII Eumeli filia in volucrem.
XX Ephyre in serpentem.
XXI Phene et Periphas in aves.
XXII Polypemonis neptis in volucrem.
XXIII Spuma Cerberi in venenum.
XXIIII Sciron in petram sui.
XXV Arne in avem monedulam.
XXVI Formicae in homines.
XXVII Cephalus ab Aurora inmutatur.

---

5 Aries in specie (species *V*) agni uidetur ***O V***, Aries in speciem agni *vulgo* 8 Iuuencum ***N*** 9 Cobidus ***M V***, Coridus ***N*** 10 Mera ***V***, Meæra ***M***, Meenis ***N*** 14 Cignus ***M*** ‖ Hyries ***V***, hiries ***M***, e[h]ri/s ***N*** 15 Hyries ***V*** ‖ Uriæ mater in ***M***, Hyrie mater eius in ***N***, Hyrie in *vulgo* 16 Cambe ***V*** ‖ sui *om* ***V*** ‖ sui nominis *Ehwald* 17 Lætois ***M***, Latois ***N***, Lotois ***V*** 19 XIII (*pro* XVIII) ***M*** ‖ phocem ***M***, focem ***N V*** 20 XIIII (*pro* XVIIII) ***M*** 21 Ephire ***O*** 22 Phene ***O V***, Phineus *vulgo* 23 Poliphæmonis ***M*** 24 inuentū [nenum2] ***M*** 25 petra ***N*** ‖ sui *om* ***V*** ‖ sui nominis *Ehwald* 26 Arme in auem modedullam ***N*** *ordo titulorum qui est in* ***N*** *non semper congruit cum* ***M***, *quem secutus sum*

fab 1 Iason Aesonis filius missus a Pelia, Neptuni filio, cum proceribus Graiorum Colchos ad pellem auream apportandam adiutricibus Iunone ac Minerva ut Aeetae, Solis filii, contigit regiam, pulchritudine sua perculit Medeam adversus parentem, ut sibi potius quam patri consuleret. ergo obligatum Iasonem coegit, ut fidem praestaret coniugii erga se. nam tauros spirantes ignem et draconem custodientem templum et tergus auratum venenis atque carminibus coegit parere Iasoni, ut proscisso solo dentes obsereret serpentis, ex quibus seges armatorum procresceret. inter quos, ut ei praeceptum erat a Medea, iactato silice coegit eos inter se dimicare; qui mutuo bello conciderunt. his gestis Iason cum Medea Corinthum abiit *fab 2* Iason postquam Medeam abductam a parentibus in Graeciam duxit et promisso coniugio sibi copulavit, multis rebus expertus ingenium huius petiit, ut parentem Aesonem senectute elisum in adolescentiam perduceret. at illa nondum amore deposito, quem ex eius iuventute ceperat, nihil denegando ei aenum constituit herbarumque genera, quarum scientiam habebat, variis regionibus quaesita incoquens postquam animadvertit stipitem, quo versabat herbas, in arborem oleam oneratam bacis esse conversum, quae despumata aeno in terram deciderant, in laetissimam herbam esse conversa, maturatum tempus existimans Aesonem interemptum madentibus herbis inmiscuit et, ut promiserat coniugi, ex senectute in pristinum vigorem videtur per-

---

fab I post seriem titulorum sequitur sine numero aut titulo in O

2 colcos (v popolos[2] *supra*) *M* ‖ pelle aurea (*corr m 2*) *N* ‖ adiu(c *virg deletum*)tricibus *M* 3 Aeetæ *V*, æ(tę *i r m2*) *M*, ętę *N* ‖ filio *N* ‖ regia *N* 4 ut *om N* ‖ patri *N*, patri(ę *add m2*) *M*, patriae *V* 5 obligat(um *i r m2*) *M* 7 coegit (s. medea[2]) parere (hobedire[2]) *M* 10 silice] *sic V vulgo, om O* 11 corinthum *O V Micyllus*, Iolcon *ex Ovidio (VII 158) Muncker vulgo* ‖ hab(ii *i r m2*)t *M*

Eson ex sene in iuuenem *sine numero post 158 M, multa evanida hic in N* ‖ *exscr fabulam Mythogr Vat I 188 (p 57, 18sq Bode)* 12 medea *N* ‖ abductam *N vulgo*, adductam *M V* ‖ a *O, om V* 13 huius *O V*, eius *vulgo* 14 par. suum *N vulgo* ‖ elis/ū (i *eras videtur*) *M* 16 æneū (a[2]) *M*, eneum (*sed* n *incertum*) *N* ‖ herb(a *i r*)rumque *N* 17 conquesita *N* 17*sq* postquam—existimans] *om Myth Vat* 19 conuersum maturatum tempus existimans *O V* ‖ *verba quae sunt* maturatum t. existimans *suo loco (lin 20 post* conuersa) *om M V, iteravit N* ‖ despumata *V*, dispumata *O* ‖ æneo (a[2]) *M* ‖ maturatum t. existimans *om M V* ‖ maturum *Micyllus*, maturum iam *Muncker* 21 interemptum *N (i mg m) V vulgo*, interc̣ẹptū *M* 22 r(i *ex* o *m2*)gorem siue uigorem *M*, rigorem siue uigorem (*uno tenore in O*) *N V* 22*sq* perduxit *Myth Vat*

fab 3 duxisse   Liber pater ut animadvertit Aesonem senectutem remediis Medeae expulisse, petit, ut proinde nutricibus suis ferret auxilium easque in adolescentiae vigorem reduceret. cuius auctoritate illa conpulsa eisdem remediis, quibus Aesonem, in primitias reduxit, Libero aeternum beneficium dedit

fab 4 Peliades, Peliae filiae, herbis inpulsae postquam viderunt arietem gravatum aetate in agni speciem transfiguratum, ambitiosius a Medea petere coeperunt, ut Peliae parenti earum restitueret quam temporis processione amisisset iuventutem. quod ut illa accepit, cupiens inimicum Iasonis data occasione punire inpulit eas ut parentem interficerent et laceratum in aenum fervens demitterent. quod ut factum est, currum draconibus iunctum conscendit et per aerem elata conspectum inimicorum profugit

fab 5—9 Medeam fugientem docet Othrym montem Thessaliae petisse, in quem diluvio Deucalionis Cerambus nympharum auxilio pennis delatus sit, et in montem Parnasum, qui est altissimus   hinc Pitanen urbem Aeoliae relinquentem vidisse draconem in saxum esse transfiguratum   deinde Idaeum nemus adisse, in quo Liberi patris filius iuvencum transfiguratum in cervi figuram subtraxit   nec minus patrem

---

Liberi nutrices in iuuentā *sine numero post 293 M* ‖ *exscr fabulam Myth Vat I 188 (p 57, 25sq Bode) et partim Myth Vat II 138 (p 122, 26)*   1 ut *om N*   2 expulisset *(corr) N* ‖ petiit *N* ‖ proinde] perinde *Micyllus, cf ad 654, 4* ‖ suis quoque *Raenerius*   3 ad[2] inolescentiæ *M*   4 isdem *N* ‖ primitias *M V*, pueritiam *N*, primam iuuentutem *Myth Vat I*   5 libero *O Micyllus*, Liberoque *V Muncker vulgo*

Arietes (*sic*) in speciē agni uidet̄ *sine numero post 296 M*   5 herbis *N V*, ///uerbis *M*, uerbis *mg ed Micyll*, uerbis Medeae *ed Colon*, his rebus *Muncker*   7 transfiguratum] mutatum *N* ‖ ab ea *N*   8 processiore *N*   9 quod u. i. accepit] *sic O V, om Muncker vulgo*   10*sq* pun(i *ex* e *m2*)re *M* ‖ ut parentem *O V Micyllus*, parentem *Muncker vulgo* ‖ interficere—dimittere *Raenerius*   10 æneū *M*, eneum *N*   11 demitterent *Burm*, dimitterent *O V*

13*sq* Medeam—qui est altissimus] *post 349 in textu M*, cerambus in auem *rubro, ut fere, (sine numero) adscr idem*   13 docet Hesiodus *V* ‖ Othryn montem *V*, othrimontem *M*, othris montem *N* ‖ peruenisse *N*   14 dilubio *N* ‖ crambos *N*   15 et *om M* ‖ Parnasum] *sic O V*   15*sq* hinc Pitanen—transfiguratum] *post 356 M*, draco in saxū *adscr idem* ‖ Pitanen *V*, pithanen *O* ‖ urbem Aeolie *V*, urbem eolinennū *M*, urbem etolinennum *N*   17*sq* deinde Idaeum—subtraxit] *post 358* (iuuenc' liberi in cerui fig̅ *adscr*) *M*, *scripsit haec in textu supra* Idaeumque nemus *sq (359) N*   17 Idæum *V*, ideum *O* ‖ liberi patris filius iuuencum *N*, liberi patris (filius *om*) iuu. *M*, liber pater iuu. *V vulgo*   18 traxit *N*   18*sq* nec minus—sepulcro] *post 360 (361 om M, i mg add m) M, supra 361 scripsit N* ‖ (c *abscisum*)oridi monumentum *i mg rubro adscr M*

Corythi parvo conditum sepulcro item Maeram casu in figuram canis esse conversam Ab his regionibus digressam Eurypyli *fab 10* urbem contigisse, in qua Coae matronae in cornutas transfiguratae *11 12* sunt propter effectum quod Veneri formam suam anteposuerunt dein Telchinas Ialysios transgressam, quos Iuppiter propter odium coniugis suae Iunonis subiecerat mari quorum regione relicta Ceam urbem pervenisse, in qua Alcidamantem scribit ex filia vidisse columbam procreatam esse Post haec lacum Hyries et Cygni *fab 13 14* tempe. in quibus locis Cygnus cum gravi amore pueri teneretur et imperio eius volucres indomitas ac leonem manum pati coegisset taurumque vicisset neque ideo labor eius potiendi merces exstitisset, indignatus ex praecipiti loco cum se odio laborum iaceret, in volucrem olorem conversus est Hyrie autem mater eius flendo adsidue casum filii sui in stagnum delicuit misericordia deorum,

---

1 Coriti *V*, coridi *O* ‖ paruu (¯ *eras*) ***M*** ‖ conditum *V*, conditus ***N***, conditur ***M*** | nec minus, qua Corythi pater p. conditus est s. *Muncker vulgo* 1*sq* item—conversam] *post 362* (*361 om*) ***M***, *supra* et quos maera *sq* (*362*) *scripsit* ***N*** ‖ neera in canem *adscr* ***M*** ‖ Mæram *V*, neære (*e posterius virgula del m2,* ā *add eadem*) ***M***, meere ***N*** ‖ casu ***M***, casum ***N***, *om V* ‖ et qua Maera in canis figuram est conversa *Muncker vulgo*

2*sq* Ab his—anteposuerunt] *post 364* ***M***, *supra* Euripylique urbem *sq* (*363*) *scripsit* ***N*** ‖ coe matrone in bouē *adscr* ***M*** ‖ euripilus ciuitas est ad quam ueniens hercules hospitatus est quo redeunte cum agmine suo matres eius ciuitatis cornua gessere quae in precationem fecerunt *i mg adscr n* 2 Eurypyli *V*, euripili ***O*** 3 coe ***O***, Cææ *V* ‖ cornutas] boves *add V vulgo* 4 propter affectum *Micyllus*, propterea id factum *Muncker* ‖ sunt: propter (*i e propterea, coll Löfstedt ad Peregr Aeth 280 sq*) *distinguit Weyman* 5 dein Telchinas—mari] *post 367* ***M***, *supra* Phoebeamque *sq* (365) *scripsit* ***N*** ‖ cholchines inscopul(os *ex* ū) *adscr* ***M*** 5 felchinas ***N*** ‖ ialisios ***M*** *V*, ialisias ***N*** ‖ transgressa ***N*** ‖ propter *om* ***M*** 6 subiecerat ***N***, subiecerit ***M***, subiecit *V vulgo* 6*sq* quorum regione—procreatam esse] *post 370* (columbā alcidamantis filia *adscr*) ***M***, *supra 367 scripsit* ***N*** 6 reli(ct *i r*)a ***M*** 7 ceam ***N***, cean ***M***, Cæǣ *V* ‖ alcidamante ***N*** ‖ s. poeta[2] scribit ***M***

8*sq* Post haec—conuersus est] *post 379* ***M***, *i mg* (*ut fere*) *lineis inclusa haec scripsit* ***N*** ‖ cignus in olem (*sic*) *praepos* (*non adscripsit*) ***M*** 8 hiries ***M*** ‖ cingni ***M*** 9 tempe] ingressam *add* ***N*** ‖ cign'// cum ***M***, (Cygnus *om*) cum *V*, cignus cum ***N*** ‖ cum Phyllius quidam gravi *vulgo* ‖ tenerentur *V* 10 indomit(as *add m2*) ac ***M*** ‖ manum *V vulgo*, manu ***O*** 11 taurum qui ***N*** ‖ idō ***M*** 11*sq* mercedes ***N*** ‖ ex praec. loco cum se ***O*** *V*, cum se ex praec. l. *vulgo* 12 laborum ***O*** *V*, laboris *vulgo* 13 Hyrie—sui nominis] *post 381* ***M***, *supra* At genetrix *sq* (*380*) *haec scripsit* ***N*** ‖ hyries (*sic*) in stagnum *adscr* ***M*** 13 Hyrie *V*, hiriæ ***M***, hirien ***N*** ‖ matrem ***N*** 14 casū (filii *om*) sui ***M*** ‖ (in *om*) stagnum elicuit ***N***, in stagnū elicuit *V*

fab 15 16 17 18 19 quod esset sui nominis   Ab his digressam Pleurona pervenisse, in qua urbe Combe, cum † Phasnei filii occiderentur, deorum misericordia effectum est, ut in avem transformaretur   ab his Calauream † Letoi regem cum coniuge in volucres   deinde Cyllenen adisse: hic Menephron, ne cum matre concumberet, ab Iove est transfiguratus in ferae speciem   post horum casum vidisse Cephison nepotis exitum deflentem, qui ab Apolline in phocen transfiguratus esset   item Eumeli domum adisse lugentis filiam in
fab 20 21 22 volucrem cessisse   Aliquando etiam Ephyren contigisse versam pennis viperinis, in qua urbe primum ex fungis edita existimantur corpora   indicat † colchi cum parente Creonte consumptam venenis arsisse nec minus natos a se interemptos Iasoni relictos. inspectis itaque casibus miserorum venisse etiam Athenas hicque Phenen et

---

1*sq* Ab his—transformaretur] *post 383 M*, *supra* Adiacet *sq* (*382*) *haec scripsit N* ‖ (hyries instagnū *rubro perfodit m1*) co(m *i r*)be in auē *adscr M*
1*sq* Ab his [s. locis²] *M* ‖ quā urbē (*sed virgulae erasae*) *M*   2 Combe *V*, cōbe *M*, co'bea *N* ‖ cum [quando²] *M* ‖ fasnei filii *M*, phasnei filiis *N*, Phasnei filii *V* ‖ Combe Ophias, cum a filiis occideretur *Muncker vulgo*   3*sq* ab his Calauream—uolucres] *post 385 M*, *supra 385 haec scripsit N* ‖ (letohin in *i r*) uolucrē *adscr M* 3*sq* calaureā letoi regem *M*, cal. letoi rem *N*, Galaureā Lathoū regē *V*, Cal. Latoniam, ubi regem *Micyllus vulgo* ‖ Letoin *Ehwald* ‖ uolucres *N*, uolucrēs *M*, uolucrem *V* ‖ volucrem versum *Micyllus vulgo*   4*sq* deinde Cyllenen—speciem] *post 387* (menefron in ferā *adscr*) *M*, *supra 386 haec scripsit N* ‖ cillenē *M*, Cyllenem *V*, 5 adiisse, ubi *Muncker vulgo* ‖ menefron *M*   6*sq* post horum—transfiguratus esset] *iuxta 387 i mg* (cephisinphocā *i mg rubro sscr eadem m 2*) *m*, *supra 387 scripsit N*   6 horum *O V*, eorum *vulgo* ‖ cephison *O V*, Cephisum *vulgo* 7 nep. sui exitium *Muncker vulgo* ‖ phocen *V*, phocē *m*, furem *N*, phocam *vulgo*   7*sq* transfig. esset *N*, transf. est *V*, transfiguratus e(*cetera decisa*) *m*, transf. fuerat *vulgo*   8*sq* item Eumeli—cessisse] *post 389* (eumeli filiam in uolucrem *sscr*) *M*, *supra* Eumelique (*390*) *haec scripsit N* ‖ cessisse [cedentem²] *M*
9*sq* Aliquando—corpora] *post 390* (ephire in serpentem *adscr*) *M*, *supra 391 scripsit N*   9 Ephyrē *V*, ephiren *N*, phiren *M*   10 uipereis *V* ‖ existimentur *N*   11*sq* indicat—aves factos] *post 393* (phene et periphas in aues *adscr*) *M*, *supra 394 scripsit N* ‖ indicat colchi[c²](cū eso[ne] *i r m 2*) parente creonē[²] consumpt(ā *i r m 2*) uenenis arsisse *M*, ind. colchida cum parente creone consumptam uen. ars. *N*, Ind. Colchis cum par. Aesone Creontem consumptam uen. ars. *V*, (indicat *om*) ibi cum parente Creusam cons. ven. (arsisse *om*) *vulgo*, ind. colchis (*venenis sc*) cum par. Creonte Creusam cons. ven. ars. (*vel* Colchis Creusam cum *Ehwald*) *malim*   12 minus [s. indicat²] *M* ‖ inemptos *N* ‖ iason(e *ex* i) relicto/(s *eras*) *M*   13*sq* uenisse iam *N* ‖ hicque Phenen—vid. aves factos] *sic O*, *om V* ‖ ubi Phineum et Peripham (vidisse *om*) in aves conversos *Muncker vulgo*

Periphanta vidisse aves factos item neptem Polypemonis vidisse volucrum explesse numerum Ab his novissime excipitur ab Aegeo, *fab 23* nec minus iungit foedus. inter haec Theseus Aegei filius, errore et laboribus plenus, excipitur a patre, cui protinus Medea parat venenum, quod aconiton appellant. Hercules enim ad inferos cum descendisset missus ab Eurystheo, ut canem tricipitem ad superos perduceret, postquam eum in regionem Ponticam perduxit, territum animadvertit ex novitate aeris vomitum profudisse. notato itaque loco spumam eius in venenum esse conversam, quod (Graeci aconas nominant) aconiton a cane nomen accepit Post haec referunt, *fab 24* festos dies agentes laudes Thesei, quemadmodum taurum Marathonium interemisset, ut etiam Procrusten, Cercyonisque necem, qui trabes opponebant hospitibus, ita ut victi exanimarentur ab eis, Scironem quoque Neptuni solitum iter facientibus tendere insidias: postquam a Theseo est interfectus et subiecto mari praecipitatus, corpus eius fluctibus agitatum propter crudelitatem scopulo inhaesit; unde Scironides petrae sunt nominatae ab eius nomine Arne *fab 25* cum insulam Sithon, in qua genita esset, hosti Athenas oppugnanti capta pulchritudine auri provendidisset, ne pro meritis supplicia pen-

1*sq* item neptem—numerum] *post 400* (polifemonis neptis in uolucrem *adscr*) ***M***, *supra* Innixamque *(401) haec scripsit* ***N*** ‖ poliphemonis ***M***, Polyphemonis ***V***

Spuma cerberi in uenenum *sine numero post 401* ***M***, *i mg* (*ut fere*) ***N***

2 excipitur [s. medea[2]] ***M*** 3 minus ***N V***, m(ora *ex corr m 2*, inu' *fort fuit*) ***M***, mora *i mg iteravit m* 5 appellant ***M V***, appellatur ***N*** *vulgo* 6*sq* euristeo ***M*** ‖ adduceret ad sup. ***N*** ‖ et terr. ***N*** 9 spuma ***N*** ‖ conuersum ***N*** ‖ sp. eius conversam in venenum esse repertum est *Micyllus vulgo* 9*sq* quod—accepit] *sic fere* ***O***, *parenth statui* ‖ quod graeci aconas nominant aconiton a cane [ł caute[2]] (acane ***M***) nomen accepit ***O*** ‖ quod Graeci aconiton nominant, quia nascitur in cautibus (cotibus *Micyllus*) ***V*** *vulgo*, *cf met VII 418sq*

Scyron in petrā sui *post 424* ***M*** 11 festiuos ***N*** ‖ laudis ***N*** 11*sq* marotoniū ***M*** 12 p/crutē [s[2]] ***M*** ‖ certionisque///// (ionis *eras, ut videtur*) ***M*** ‖ necem peregerit *Micyllus vulgo* 13 op(b)ponebant ***O***, opponebat ***V*** *vulgo* ‖ hostibus ***V*** ‖ *cf met VII 440* ‖ uicti ***N V***, uictis ***M*** 14 soli(tū *i r m2*) ***M***, solitū *i mg iteravit m* 14*sq* [q[2]] postquam ***M***, qui postquam ***V*** *vulgo* ‖ interfectus—inhaesit] *sic Ehwald*, interf. et s. m. praecip. et corpus—inhaesit ***O***, interf. eius fructibus (*sic*) agit. pr. crud. sc. inh. ***V***, interfectus, eius ossa fl. agitata scop. inhaeserunt *vulgo* 17 scironides ***M***, chironides ***N***, scyronides ***V*** ‖ nominatae ***O V***, appellatae *vulgo* ‖ a (eius *om*) nomine ***N***

Arne in auē monedulā *post 455* ***M*** 18 sithon ***O***, Sythō ***V***, Sithona *Raenerius vulgo*, Siphnon *Hs* ‖ hostia‿thenas [2] ***M*** 19 prouendidisset (p *partim eras* ***M***) ***O***, vendidisset ***V*** *vulgo* ‖ *illud contaminatum esse putat Weyman* ‖ prou. patriam ***M V***

deret, in volucrem monedulam est transfigurata, quae adhuc amore
fab 26 splendoris eius tenetur Aeacus Iovis et Aeginae filius cum Asopidem insulam coniugis nomine incoleret et gravi pestilentia Iunonis ira populum amisisset, precibus et misericordia a Iove impetravit, ut vastata insula, quot formicae in ea apparuissent, tot versae in hominum facies desideratam multitudinem explerent. neque inmerito, siquidem qui ex eiusmodi animalibus creverant Myrmidones sunt appellati. formicae enim graece myrmices appellantur. porro autem
fab 27 hos sensus Cephalo sciscitanti edocet Aeacus Cephalus Deionis refert invicem Aeaco de Procride coniuge et cur aut unde telum gereret. cum in monte Hymetto Atticae regionis venaretur, ab Aurora ob speciem raptus est. quem ut conperit dea Procridis prioris coniugis amore inplicatum a se velle reverti, fecit ut mutata specie remissus Cephalus Athenas contenderet et eam pollicitis muneribusque temptaret, an pudicitiam pueri possit servare. plurimis itaque rebus ad usum feminarum conparatis, quibus capi posset, fallacia mentem elicuit. quod ut illa conperit a marito se esse deceptam, pudore exterrita, ut conspectum eius evitare posset, altis se recondidit saltibus

---

1*sq* est *om* *N* ‖ amorem—tenet *N*

Formicæ in homines *post 468* *M* 2 cum *om* *N* 3 numine coleret *N* ‖ 4 precibus precatus est eam et a ioue *N* 5*sq* in ea appar.—explerent] *sic* *M V*, in ea reptantes uiderant tot uersae in homines (*sic*) facies desideratam mult. explerent hominum *N* 6*sq* inmerita *N* ‖ si(q/ *i r m 2, fuitne* qd *?*) exeiusmodi an. creuerant myrmidones s̄ appellati *M*, siqui ex huiusmodi an. cr. myrmidonas mirmidones (*sic*) sunt app. *N*, si quidē ex—sunt app. *V* 8 grece *N*, gr̄te *M* ‖ mirmices *N* 9 sciscitanti (interroganti[2]) *M*, ea sciscit. *N* ‖ edocet *O V*, narrat *Raenerius vulgo*

XXVII Cephalus ab aurora immutatus *post 680* *M* 9 Deionis *Muncker*, dedonis *M*, deidonis *N*, De donis *V*, de donis *vulgo* 10 cur aut] curauit *N* 11 hymeto *N*, himeto *M V* 12 dea *O V*, *om vulgo* ‖ procridis prioris *i r* *N* 13 more *N* ‖ reverti *scripsi*, (di *ex* re)uerti *M*, deuerti *N*, diuerti *V vulgo* 14 & (ut[2]) *M* 15 pudicitiam *V*, pudiciā (ti[2]) *M*, pudicitiae *N* ‖ pueri *O*, puram *V vulgo* ‖ possit *M V*, posset *N* ‖ plurimis itaque *M V*, plurimisque itaque *N*, pluribus it. *vulgo* 16 mentem Procridis *Raenerius* 17 elicuit (prodidit *sscr m*) *O V*, *an* pellicuit*?* 17*sq* ut—posset] conspectum ∻ (*i e* est) ut euitare posset *N* ‖ aliis se recondit *N* ‖ saltibus] *apud Munckerum addita sunt haec*: Cephalus autem amoris impatientia, cum eius absentiam ferre non posset, precibus impetravit, ut ad se rediret: reversaque canem ei dedit velocissimum et iaculum inevitabile, quod nunquam frustra iaceretur

Fab. XXVIII.

Thebani, Naiadibus Nymphisque futura praedicentibus, Themidis deae obscura dantis responsa templum everterunt. Indignata dea feram immisit, quae

Hic cum adsidue Dianae studio feras persequeretur et ambigua *fab 29* vox refrigerantis Cephali ad eam esset perlata, qui ex nimio aestu auram saepius invocaret, non inmemor pristini amoris, dum virgultis se recondit, ut specularetur, an esset aliqua Aura nomine, cuius ille cupiditate inpulsus a se alienaretur, Cephalus procul speculatus vehementius moveri virgulta, dum latere feram existimat eo loco reconditam, iaculo emisso coniugem inprudens interfecit. fertur autem et telum cum cane ab eadem coniuge interfecta Procride Cephalo tributum, cuius vim ob iram Aurorae similiter ut ferae ab eo perculsae maximo cum luctu viri experta est.

---

pecora et agrestes vexabat. Ad quam opprimendam cum reliqua Graeciae iuventute convenit Cephalus cum iaculo et Laelape cane a Procride accepto. Qui cum missus vulpem persequeretur essetque Cephalus telum coniecturus, utrumque aspexit in saxum commutatum ‖ *interpolavit haec Raenerius, habent edd, non habent* ***O V.*** *immo sequitur in his post* recondidit saltibus (*p 672, 18*) *sine intervallo* hic cum assidue *sq* (*lin 1*), *ita ut fabb XXVII et XXIX una eademque sit in* ***O V***

2 refriger(a *ex* e)ntis ***M,*** refrigerari cupientis *Muncker* 3*sq* uocaret ***N*** ‖ uirgultis sime (*sic*) recondit ***N*** 4 (a *ex corr m 2,* e *fort fuit*)ura ***M*** 6 uirgu(l *evanidum, iteravit i mg m 1*)ta ***M*** ‖ feram *m V vulgo, om* ***O*** 7*sq* interfecit ***M V,*** interemit ***N*** ‖ et telum ***O V,*** id tel. *Micyllus* 8 coniuge prudens interfici procride ***N*** ‖ interfec^{ta2}/ (e *alterum ex* i, interfici *videtur fuisse*) ***M,*** interfecta *om V* 9 aurę^{ro2} ***M*** 10*sq* perculsae—experta est] *margine deciso desunt in* ***N***

LIBER VIII.

I Scylla, Nisi filia, in avem cirin et Nisus, pater eius, in avem haliaeeton.
II Ariadne in coronam.
III Perdix in avem sui nominis.
IIII Meleagrides in aves.
VI Perimele in insulam.
VII Iuppiter et Mercurius in hominum species.
VIII Casa Baucidis et Philemonis in templum et Baucis et Philemon in arborum species.
VIIII Proteus in species.
X Mestre, Erysicthonis filia, in dissimiles figuras et Erysicthon in Famem.

fab 1 Minos, Iovis et Europae filius, cum propter filium Androgeum interemptum ab Atheniensibus poenas repeteret, Megara, in qua urbe Nisus regnabat continua cum Atheniensibus, accessit, qua expugnata animo conceperat occisis praesidiis hostium victoriam faciliter consecuturum; inter quae Scylla, Nisi filia, saepe murum ascendit delectandi

---

Incip̄ cap̄ lib̄ VIII ***M***, Explicit lib VII Incipit VIII ***N*** ‖ *sequitur series titulorum libri VII in* ***O*** 2 Scilla ***M*** ‖ Cirin *V*, kirin ***M***, cyrin ***N*** 3 alieton ***M***, allieton ***N***, alietum *V* 4 ariadne minoys ***N*** 5 Perdix calai filius ***N*** 6 Mollea grides ***N*** ‖ *post hunc titulum sequitur* (*ut tit quintus*) nymphae naides (in *om*) insulas sepositae *in* ***N*** . *is titulus quamquam non exstat in* ***M***, *tamen in eo post titulum* IIII (Meleagrides in aues) *sequitur non* V *sed* VI (Perimele in insulam), *et i mg rubro a m 2 scripta sunt iuxta* IIII, *ut vix legi possint*, naid' in īsul' 7 Perimele insulam ***N*** 9*sq* et casa *V* ‖ Causa ***M*** ‖ b$^{a^2}$ucidis ***N*** ‖ pilemonis ***M*** *V*, pylemonis ***N*** ‖ pilemon ***O*** *V* 11 Protheus ***O*** 12 mestre sichonis ***M***, mestraeresicthonis ***N***, Menstre Erisitonis *V*, ‖ dissimilē figurā ***M***, dissimilem figuram *V* ‖ eresitithinon ***M***, eresicicthon ***N***, erisiton *V* ‖ famen *V*

fab I post seriem titulorum supra Ovidii versus in ***O*** 15 Megara ***O*** *V* *Muncker*, Megaram *Micyllus* 16 continua ***N*** *V*, continu(o *ex* a *m 2*) ***M***, continuo *vulgo* ‖ *distinxi, post* regnabat *incidunt vulgo* ‖ cum Cretensibus acc. *Muncker* ‖ accedisset ***N*** ‖ $^{megara^3}$qua ***N*** 17*sq* facile se *Muncker* ‖ consecuturam *Ehwald* 18 int, q' (*virgulae a m 2*) ***M*** ‖ scilla ***O*** ‖ ascendens ***N*** *Micyllus*

gratia propter lapidem vocalem, qui Apollinis citharae positus sonitum adiecerat. ut animadvertit Minoem adsidentem urbi cultu regali bellicisque rebus interesse, pulchritudine eius exarsit. et cum potiendi nullam viam inveniret, ut victorem hostem faceret gloriosum, crinem purpureum abscidit genitori dormienti, quo fata patriae continebantur. quem cum reseratis portis ac recepto hoste ad Minoem pertulisset, ille inpium facinus aversatus novissime eam navigio recipere noluit. patre iam in avem piscatoriam transfigurato, quam Graeci haliaeeton dicunt, ac persequente filiam, illa quoque in volucrem cirin transfigurata *fab 2* Minos victor cum Atheniensibus stipendium inposuisset et nobilium liberi quotannis ad labyrinthum a Daedalo factum mitterentur, qui Minotauro obicerentur, quem Pasiphae, Solis filia, Minois uxor, eiusdem Daedali fabri ope iuncta tauro, enixa fuerat, tertio stipendio Theseus Aegei et Aethrae filius in insulam Cretam devectus Ariadnae, Minois et Pasiphaes filiae, quae pulchritudine eius exarserat amore periculum capitis effugit. digrediens itaque Athenas cum virgine abducta, ut Diam insulam contigit, Liberum patrem habuit in malis: desertam enim a Theseo sibi copulavit deus. memoria ut amoris exsisteret, corona in nomine eius inter sidera est *fab 3* Daedalus, Eupalami filius, supradictus cum propter commissa Minoem, a

---

1*sq* cui Ap. *Muncker* ‖ cythara(m *i r*) ***N*** ‖ suppositus *mg ed Micyll* ‖ somnum ***N*** 3 interesset ***N*** 3*sq* potiendi $^{eo^2}$ innullam ***N*** 4 ut uictorem (h)ostem ***M V***, uictoria hostem ut ***N*** ‖ gloriosum ***O V***, gloriosiorem *vulgo* 5 genitori ***O V***, patri *vulgo* ‖ $^{crine^3}$ quo ***N*** ‖ fa/ta(c *eras*) ***M*** 6 seratis ***N*** ‖ ac recepto ***O***, accepto ***V*** *vulgo* ‖ mynoem ***N*** 7 $^{minos^3}$ ille ***N*** 8 in aliquam $^{aquila^2}$ auem ***N*** ‖ halieton ***N***, ///(a *i r m 2*)lieton ***M***, Alieton ***V*** 9*sq* qu(o i *r m 2*)que ***M*** ‖ cyrin ***N***, kirinen ***M***, cirinē ***V*** ‖ transfigurata ***M V***, est transf. ***N***, transf. est *vulgo*

Ariadne in coronam (*sine numero*) *post 151* ***M*** ‖ *habet fabulam* (*ut fere*) *i mg adscriptam* ***N*** 11*sq* laberinthum ***M***, lauerincthum ***N***, labrynthū ***V*** ‖ mitteretur ***N*** 12 mino///taur(o *e corr m 2*) ***M*** ‖ quem qua pas. ***N*** ‖ pasiphe ***N***, phassiphen ***M***, Pasyphae ***V*** 13 coniuncta ***N*** 14 agaei ***N*** ‖ Aethræ ***V***, ethre ***M***, ethrae ***N*** ‖ insula cretā (*sic*) ***N*** 15 Ariadnae ***V***, (a *ex corr m 2*)riadnae ***M***, ariagnen ***N*** ‖ Pasiphaes ***V***, pasiphes ***N***, phasiphes ***M*** ‖ quae ***V***, qui (*corr* ***M***) pulchr. ***O*** 16 $^{s.\ ille^2}$ effugit ***M*** 17 abducta *vulgo*, adducta ***M V***, adiecta ***N*** 18 deserta ***N*** ‖ adtheseo ***N*** 18*sq* memoria ut—sidera est] *sic* ***M V***, nec mora ut amoris existens ē(*i e* est) corona in homine eius inter sidera .,. (*i e* est) ***N***, utque sui in eam amoris memoria existeret, coronam nomine eius in coelum transtulit *Muncker vulgo*

III Perdix in auem sui nominis *post 182* ***M*** 20 seupalami ***N*** ‖ $^{facta^2}$ commissa ***M***, commissā ***N***

quo clausus tenebatur, profugere vellet, pennas sibi et filio Icaro aptavit, quibus ut volucres profugerent regis imperium. quorum Icarus, quia praeceptis parentis obtemperare nequiverat, in insulam maris decidit, quae eius nomine Icaria dicta est, Daedalus autem in Siciliam ad Cocalum regem sepulto filio profugit. cuius casum Perdix, Calai filius, Atheniensis, pro gaudio tulit. nam is cum a matre propter cognationem datus esset in disciplinam, quia primus serrae inventor fuerat, ob invidiam ingenii ex muro a Daedalo praecipitatus est. cui in malis Minerva decidenti opem tulit. ante enim quam terram contingeret, ab ea in volucrem est versus, quae a nomine eius perdix

fab 4 vocatur Oeneus, Parthaonis filius, quia in sacrificio cogendorum fructuum consulto praeterierat Dianam, itaque aper ab ea missus est, qui Calydoniae agros vastaret. perseverante Oeneo in despectu deae Meleager iussu parentis convocatis principibus Graeciae aprum venari ingressus est; cum quibus Atalante, Schoenei filia, ex Arcadia digressa, quae prima aprum vulneravit. cuius virtutem et speciem miratus Meleager pro interempto apro exuvias ei concessit, quas Plexippus, Toxeus, Agenor, Thestii filii, virgini ereptas cum interitu rependerunt. At Althaea mater Meleagri, ut fratrum caedem accepit, stipitem fatalem conditum a Parcis, in quo vita Meleagri continebatur, flamma perussit; quo consumpto Meleager exstinctus est. cuius interitu sorores inter fletum conversae in volucres e fratris nomine Meleagrides

---

1 filio *om* ***N*** ‖ ycaro ***N***, (yc *i r m 2,* ic *fuit*)aro ***M*** 2*sq* ycarus [quod] praec. ***N*** 3 nequierat ***N*** ‖ in *om* ***N*** 4 ab eius *Muncker vulgo* ‖ icarea ***M V*** ycarea ***N*** 5 casu ***N*** ‖ calay ***N***, Catai *V*, Cali *Micyllus* 6 atheniensi ***N*** ‖ nā dū [s.] is cū [a2] matre ***M***, nam dum is cum a matre *V*, nam his cum matre ***N***, nam cum is a. m. *vulgo* 7 fratri datus *vulgo* ‖ ei esset *Ehwald* ‖ in dis/plina ***N*** 8 ex muro ***O*** *V*, *om vulgo* 9 in malis cuius ***N*** ‖ decipienti opere t. ***N*** 10 est uersus ***M*** *V*, uersus est ***N*** ‖ ꝑdea uoc. ***N***

Meleacrides (*sic*) in aues (*sine numero*) *post 259* ***M*** 11 quod in ***N*** ‖ sacrifi(c *ex* g *m2*)io ***M*** 12*sq* itaque] *sic* (*cf ad p 634, 19*) ***O***, *om V vulgo* 13 cali[i2]donæ ***M***, calidonie ***N*** ‖ eoneo ***N*** 14 [oenei2] parentis ***M*** 14*sq* uenare iussum est ***N*** ‖ aggressus *Micyllus* ‖ cum *i r m* 15 Atalante Schoenei filia *vulgo*, athalantes coenei filia ***M***, atlantis coenea eius filia ***N***, Athalātis Cenei f. *V* 16*sq* uirt. in speciem (miratus *om*) ***N*** ‖ pro] ꝑ (*i e* per) ***M***, *om V* 17 excubias ***N*** ‖ Plexippus *V*, phex(i *ex* u *per ras*)ppus ***M***, phlexippus ***N*** 18 Toxeus *V*, ac(*partim eras*)ktoa(*i mg m2*)xeus(*in lin sequenti*) ***M***, toxaeus ***N*** ‖ Thesti *V*, thensti ***M***, thenti ***N*** ‖ filii *V*, fil(ii *i r m 2,* ius *fuit*) ***M***, filius ***N*** ‖ ereptis̄ ī [mal2] interemptu ***N*** ‖ [persoluerunt2] rependerunt ***M***, rependerentur ***N*** 19 althæa *V*, althea ***M***, athlea ***N*** ‖ fr(ūm *i r m 2*) ***M*** 20 condi(tum *ex corr*) ***N***

cognominantur Theseus apro Calydonio interfecto cum se reciperet *fab 5* Athenas et torrentibus aquis interpellaretur, ab Acheloo amne, qui imbribus intumuerat, invitatus est, ut suis tectis succederet, dum fluminis unda subsideret. cuius ille hospitio cum resedisset, inter epulationem procul insulas visas ab hospite accepisset nymphas fuisse naides . . .; quae cum deis sacra redderent, ille ab his praeteritus esset, motus offensa in insulas Echinadas eas convertit Perimele, Hippo- *fab 6* damantis filia, cum ab Acheloo amne per vim esset conpressa, pater eam ob admissum praecipitavit in pelagus. stuprator expetiit ita, ut beneficio Neptuni mare eam semotam ab Echinadibus efficeret insulam Iuppiter et Mercurius in hominum figuras versi in regione *fab 7 8 9* Phrygiae cum animos incolarum experti a nullo exciperentur hospitio, a Philemone et Baucide hospitalissime sunt excepti, et cum maxima voluntate rebus humilibusque ad victum et necessariis simplicissimos animos pauperum experti sunt. ergo, ut numen ac vim ostenderent suam, sevocatis senibus in excelsiorem collem casam eorum in templum converterunt eosque ipsos optatos antistites sacrati loci praestiterunt, ita ut, cum senectute soluti essent, in arbores converterentur, ut Philemon cederet in fruticem, Baucis in tiliam; oppidum autem eorum, quod ceteros cives inhospitales habuerat, aquarum multitudine

---

Nymphas naiad̄ in insulas[2] sepos̄ *post 546 M* 1*sq* . . . fecto (*margo decisus*) *N* ‖ Athenas *V*, athenis *M*, athenis *N* 2 t(e *ex* o)rrentibus *M* ‖ interpellaretur *O V*, impediretur *Muncker vulgo* ‖ echolo *N* 4 res(e *ex* i)disset *M*, redisse *N* ‖ et inter *malim* 4 ins(u)las(i *eras*)las *M* 5 accepisset *M V*, conuertisset *N*, accepit *vulgo* 6 naides *O*, naiades *V vulgo* ‖ *lacunam statui* ‖ procul ins. echinadas eas conuertisset (*cf postrema verba fabulae*) *N* ‖ ille (s. achelous[2]) *M*, et ille *malim* 7 ethinadas *M*

Perimele in insulam *post 589 M* 7*sq* ippodamantis *O* 8 achelo *N* ‖ compressa *M*, comprehensā *N*, oppressa *V vulgo* 9 amissum (d[2] eccatum[3]) *M* ‖ expet(i)it *M* 10 ethinadibus *M*

Iuppiter et mercurius in homī species · baucis et pilemon in arbores eorum casā in templū *post 612 M* 12*sq* frigiae *M* ‖ nullo ultro *V vulgo ante Munckerum* ‖ cum amicos incolarum experientiam ultro exciperentur hospitio *N* 13 a pilemone *M V*, (a *om*) epiphelomone *N* ‖ bacide *N* 14 uoluntate *O V*, voluptate *vulgo, sed cf met VIII 678* ‖ humilibusque *M*, humilibus(que *om*) *N V* 15 acu(ī *i r m 2*) *M* ‖ ostenderet *M* 16 seuocatis senibus *O V*, seorsum uocati' *sscr m* 17 optatos] '*hic explica* cum optassent, *ut* iuratus *et similia*' *Burm* 17*sq* (prae *paene evanida*)stituerunt *N* 18 ut in senect. *N* 19 pilemon *N V*, pelimon *M* ‖ fruticem *O V*, ilicem *Micyllus* ‖ bacis *N* ‖ tilia *N* 20 aquarum *vulgo*, equorum (*sic*) *V*, quarum *N*, quorum *M* ‖ multitudine *O V*, magnitudine *Muncker vulgo* obrutum (mersum[2]) *M*

fab 10 obrutum stagnum factum est Achelous inter epulas Theseo, quem receperat hospitio, enarrans hos, qui se in alienam figuram vertissent, emiranti casus mortalium, etiam qui in plures abierint refert, ut Protea Neptuni filium, solitum modo in iuvenem, modo in leonem, interdum in aprum, alias in anguem et cetera in animalia converti, quibus insidias posset eludere

fab 11 Mestre, Erysicthonis filia, Autolyci uxor, cum parentem animadvertisset, quod in Thessalia lucum Cereris devastasset, gravissimam experiri fame poenam, omnibus rebus ab eo consumptis novissime se quoque pro ancilla venisse, a Neptuno, qui eius virginitatem ademerat, petit ut eis ferret opem. at ille memor eius concubitus, cum speciosissima domino tradita esset, ut effugeret eius servitutem, in piscatorem eam processioris aetatis convertit. quo eventu in reliquas quoque figuras solita mutari, ut pretio sui parentem poenas pendentem alere posset. cuius exitus fuit talis, ut varios in fame cibos novissime visceribus suis epulari cogeretur; non enim sinunt superi sive fata, ut Ceres coire cum Fame possit.

(VIII *nigro*) Protheus in species uarias *post 723 M* 2 enarratis his *N* 3*sq* emiranti *O V*, miranti *Raenerius* ‖ plures] *sic O V*, figuras *add vulgo* ‖ habierint *N* ‖ ut Protea *vulgo*, ⁊(*i e* et) prothea *M*, et protea *V*, ex quibus prothea *N* 4 (in *om*) leonem *N* 5 (in *om*) aprum *N* 6 insidiantes *N* ‖ possunt *N*

(VIIII *nigro*) Mestre in dissimiles figuras · etheresictono · in fam̄ *post 740 M* 6 mestre *M V*, mestra *N Muncker vulgo* ‖ Erysicthonis *scripsi*, eresicthonis *O*, Erisitonis *V*, Erisichthonis *vulgo* ‖ autolici *N V*, aut olici *M* 7 parente *N* ‖ quod et in *N* ‖ thesalia *O* 8 experiri *V*, exper(tum *i r m 2*) *M*, expertus est *N*, expertum *vulgo* ‖ fame *V*, fam(is *i r m 2*) *M*, famis *N vulgo* 9 uenisse *N*, uen(didisset *i r m 2*) *M*, vendidisset *V vulgo* 10 eius uirgini necte (*sic*) ad. *N* ‖ abstulerat[2] adem(e *ex* p *m 2*)rat *M*, se *i mg m* ‖ petit *O V*, petiit *vulgo* ‖ eis *M*, ei *N V* ‖ offerret *N* 11 occubitus *N* 12 eius seruitutem *redintegrata in M* ‖ *sic* (*cf 668, 8*) *O V*, provectioris *vel* progressioris *Muncker* 13 sol. est *V vulgo* ‖ utq: *ex* qq: *m* 14 potuisset *N* ‖ ut post varios *Micyllus* 15*sq* coegerunt *N* ‖ non enim—Fame possit] *habent* (cū fame coire p. *V*) *O V*, *om vulgo* ‖ co‿ire *M*, cohire *N* *sequitur hic sine intervallo fab I libri noni* (Deianira *sq*) *in N*

LIBER IX.

I Achelous in varias.
II Nessi cruor in venenum.
III Lichas in scopulum.
IIII Hercules in deum.
V Galanthis in mustelam.
VI Dryope in arborem loton.
VII Iolaus in adolescentem.
VIII Callirhoes filii in iuvenes.
VIIII Byblidis lacrimae in fontem.
X Iphis ex virgine in puerum.

Deianira, Oenei filia, Aetolarum virgo speciosissima, cum a multis *fab 1* peteretur, pater constituit ei coniugio daturum, qui luctandi causa veniret. manentibus itaque e numero petentium duobus, Acheloo flumine et Hercule, quia reliqui ob metum cesserant, in certamen processum est. cum ergo Achelous naturalibus modis Herculem eluderet, modo in liquorem, modo in speciem draconis, novissime in tauri figuram conversus adstitit. quem Hercules ut amplexus est reluctantem, alterum cornu, quod inplicuerat bracchiis, rapuit extortum, quo dolore ille ac deformitate adversarii viribus cessit. at nymphae naides, fluminis filiae, effecerunt, ut id, quod ereptum capite erat,

---

Incip̄ lib̄ VIIII ***M*** ‖ *de titulis libri qui sunt in* ***N***, *cf ad p 680, 2* 3 Nesi ***M*** ‖ uene(num *ex corr*) [nū²] ***M***, uenum [ne²] ***N*** 4 Licas *V*, Lyphas ***M***, Lichan ***N*** 6 Galantis ***M***, Galanti/s ***N***, Gallantis *V* 7 Driope ***M*** 9 Calliores *V*, Calliides ***M***, callithoes ***N*** ‖ iuuenem ***N*** 10 Biblidis ***M*** *V*

achelous in uarias *iuxta initium fabulae I rubro i mg* ***M*** 12 *sic V*, Deiani(ra [o²] enei filia *i r m 2*) ⁊olarū [et²] ***M***, Dei. enei f. aeto(*post* o *littera incerta*)ru ***N*** 13 se dat. *Raenerius* ‖ d(a *ex* o *i r m 2*)turum ***M*** 14 veniret] *sic* ***O*** *V*, vinceretque *add vulgo*, et vinceret *malim* ‖ e *om* ***O*** *V* ‖ potentium ***N***, pot ētū *V* ‖ achelo ***N*** 15 me/tū ***M*** ‖ cessarant ***M*** ‖ certamen *ex corr* (*quid fuerit incertum*) ***N*** 16 processum [uentum²] est [est²] ***N*** ‖ achelois ***N*** 17 liquore ***N*** 18 astitit ***M*** *V*, assistit ***N*** ‖ ercules ***M*** 19 alterum *vulgo*, alternū ***O*** *V* ‖ cornu [||] (‾ *fuit*) ***M*** ‖ cornu eius ***N*** ‖ rupit *Muncker* ‖ exportum ***N*** 21 naydes ***N***, naiades ***M*** ‖ capite ***N*** *V*, capit(e *i r m 2*) ***M***, capiti *vulgo*

omnibus copiis autumnalibus replerent, ut apud posteros maximum haberet fructum et mirationem. itaque Cornucopia effectum est ut
fab 2 diceretur omnibus temporibus Post haec victor Hercules cum Deianiram Nesso Centauro commisisset, ut eam Euenum amnem, qui initio Lycormas erat nominatus, transveheret, et ille specie captus puellae flexibus errans quaereret locum conprimendi, illa fidem mariti inplorante tum sagittis eum confixit. qui cum exspiraret, vestem Deianirae cruentavit indicavitque remedium fore erga coniugem de-
fab 3 serti amoris. qui tamen cruor in veneni cessit partem Eodem tempore Hercules cum in insulam Thessaliae, regnum Euryti, traiecisset et Iolen filiam eius dilectam traheret in patriam, prior coniunx Deianira ut audit animum viri a se esse mutatum, tunicam sacrificaturo Iovi Lichae famulo dedit ei perferendam, qua ille honoratus vota religionemque piaret. eam indutus Hercules cum ad aram accessisset prosecans exta, flamma vestis incaluit et Lernaeo veneno contacta haesit visceribus. in maximo itaque cruciatu cum a corpore ei avelli nequiret, Lichan acerbissimi muneris reum, proiectum a se, Euboico mari mersit; quem innoxium culpae Thetis vertit in scopu-
fab 4 lum conchis muricibusque vestitum Hercules in Oeta, Thessaliae monte, praestructo rogo ac sagittis traditis Philoctetae, Poeantis filio, qui eius pyram struxerat, flammis exustus est, ita ut inmortale

1 replerent *V vulgo*, replerunt N, replerꝰ ***M*** ‖ replerent ut] repletum *Muncker* 2 Cornucopia *edd*, cornu copia ***M V***, cornu copi(ae *evanida i mg*) ***N***, Cornucopiae *Raenerius* ‖ *hanc fabulam sine interstitio in textu sequuntur tituli libri IX, tum demum* Incipit nonus ***N***

Nessi cruor in uenenum *post 100* ***M*** 4 deianyra ***N*** ‖ Euenum *V*, euhenum ***N***, euchenū ***M*** 5 in initio ***N*** ‖ licormas ***M V*** ‖ *cf Vib Sequ p 5 Burs* 6*sq* flexibus errans] *cf georg III 14* ‖ et illa ***N*** ‖ implorans ***N*** 7 tum ***O***, cum *V*, *om vulgo* 8 forte ***N***

Liphas in scopulū *post 133* ***M*** 10 in insulam thessaliae regnum euriti ***M***, (in *om*) insula euboao (*sic*) thesaliae r. eurithii ***N***, in ins. Euboeam Thessaliae r. Euriti *V*, in ins. Euboeam per Oechaliae r. Euryti *Micyllus*, in insulae Euboeae Oechaliam r. E. *Muncker* ‖ *cf Servius ad Aen VIII 291* 10*sq* traiecisset et Iolen] traiecisset iolen ***M***, traiecisset: Iolem *V*, egressi atrocen ***N*** 12 a se esse ***O*** *V*, esse a se *vulgo* 12*sq* sacrificaturo *vulgo*, sacrificatura *V*, sacrificatur(o *ex* am *m 2*) ***M***, sacrificaturam ***N*** 13 perferrendam ***N*** 14 putaret ***N*** 15 prosecans ***N V***, secans ***M*** 17 ei *scripsi*, ei[2] ***M***, eius ***N V*** ‖ euelli *V* ‖ Licā *V* ‖ lychan aceruissimi ***M***, lychanua ceruissimi ***N*** 17 *sq* quem—vestitum] *paene evanida in* ***N*** ‖ thetis ***O***, Tethys *V vulgo*

Hercules in deum *post 228* ***M*** 19 Tandem Hercules *Micyllus* ‖ Hercules in Oeta] *om* ***M V*** 20 philocte[te2] ***M*** ‖ peantis ***O*** 21*sq* filius ***N*** ‖ piram ***N*** ‖ ita ut in mortale (immortale *V*) ius a ioue caelo (īmortał uis *i mg m*) ***M V***, ita inmortalitatis iussu iouis caelo ***N*** ‖ immortalium deorum ius *Raenerius*

ius a Iove caelo reciperet et aliquando placata Iunone filiae eiusdem nomine Hebae iungeretur. Deianira autem re audita ipsa se interfecit

· Alcmene cum ex Iove Herculem conceptum propter Iunonem *fab 5* parere non posset, inplorata ab ea partubus praesidens Lucina, quam quidam Ilithyiam interpretantur, ad fores reginae venit. et cum in terra residens nexis manibus caneret quod Iunonis voluntate partu laborantem retardaret, Galanthis praeministra conspexit et providentia dolum ridens ementita est Alcmenam partu solutam. at illa inprudens resolutis manibus Alcmenam cruciatu liberavit. cuius astutiam gravissima poena est prosecuta, namque eam in mustelae figuram convertit, ita ut ore, quo mentita est, pareret

Dryope, Euryti filia, *fab 6/7* soror Ioles, Andraemonis coniunx, quam antea dilexerat Apollo, cum ad lacum sacratum nymphis dona ferens venisset et ex arbore loto ramum decerpsisset, quo parvum filium nomine Amphison, quem secum tulerat, oblectaret, in quam Lotis fugiens Priapum erat transfigurata, quia sacrae arboris violatrix exstiterat, trunco eius haesit infixa. inter quae dum casum sororis Iole refert Alcmenae, Iolaus, Herculis et Hebes filius, in antiquam pueritiam transfusus videtur. sic enim Hebe Iunonis filia roganti coniugi promiserat

Callirhoe, *fab 8* Acheloi amnis filia, Alcmaeonis coniunx, qui materno sanguine ad-

---

vulgo, immortalitatis ius *Muncker*, immortale eius *Micyllus* 1 reciperet ***M***, reciperetur ***N V*** *Micyllus* 2 ebę ***M***, heue ***N*** ‖ autem *om* ***N***

Galanthis in mustelam *post 272* ***M*** 3 herculem conc. ***O V***, conc. Herc. *vulgo* 4 habea ***M*** 5 Ilithyam ***V***, elythiā ***M***, elithiā ***N*** ‖ interpretantur ***M V*** *vulgo*, uocant ***N*** 5*sq* in terra *vulgo*, intra ***O***, *an (cf met IX 298 310)* in ara? 6*sq* nexis manibus—retardaret] *sic fere* ***O V***, nexis manibus partum retardaret *Muncker vulgo* ‖ nexibus ***N*** ‖ manibu ***N*** 7 laborantē/ ***M***, laborantes ***V*** 9 alcmena ***N***

driope in arborem loton *post 323* ***M*** 11*sq* Dryope—coniunx *om* ***N***, *add* ***n*** ‖ driope ***O*** ‖ Euryti ***V***, euriti ***M***, eurithi ***n*** 12 soror/ioles ***M*** ‖ andremonis ***n V*** 13 dona *om* ***N*** 14 nomine Amphison] *his verbis incipit* ***ϰ*** ‖ amphison ***O ϰ V***, Amphisson *Muncker, cf met IX 356* 15 lotis ***N ϰ***, lotis (v) ***M***, Lotum ***V*** 16 (u *i r*)datrix ***N*** 17 iole ***ϰ V***, iolæ ***M***, ioles ***N*** ‖ Alcmenæ ***V***, alcmenę ***ϰ***, al(c *ex* i)menę ***M***, alcmene ***N*** 18 hercules ***N*** ‖ hebes ***M***, ebes ***N***, hebis ***ϰ*** ‖ Iolaus, fratris Herculis filius *Raenerius*, Iol., Iphicli et Diomedes f. *Burm* 19 hebe iunonis filia ***ϰ***, ab iunonis filia ***N***, (hebe *om*) iunonis f. ***M*** *vulgo*, (Hebe *om*) Iunonius filie (*sic*) ***V*** ‖ roganti *vulgo*, rogante ***O ϰ V*** ‖ promiserat (s. ercules[2]) ***M***

Calliores filii in iuuenes *post 393* ***M*** ‖ Iolaus (Hiolaus ***M***) supradictus cessit in iuuenem *post 393* ***ϰ*** *et post fab VIII* (*ante 394* Dumque *sq*) *in textu rubro* ***M*** ‖ *ipsa fab VIII sine titulo sequitur post 399 in* ***ϰ*** 19 Calliore ***M***, Cal(q)chroe ***N***, Callirhoe ***ϰ V*** *vulgo* 20 et alcm. ***N*** ‖ alcmeonis ***N ϰ V***, acmeionis ***M*** ‖ coniunx ***M V***, *om* ***N ϰ*** *vulgo*

spersus in Acarnaniam se contulerat, ut expiaretur, coniugium iniit.
ex † duabus filios edidit. qui cum per fallaciam a Phegeo, cuius ante
filiam habuerat, esset occisus, petit a Iove, liberis suis, ut ultores
patris essent, annos adiceret. ergo ut id consequi possent, dei vo-
fab 9 luntate ex pueritia in adulescentes factum est ut cederent Miletus
ex insula Creta in Asiam profectus ibi urbem sui nominis constituit.
hic ex Maeandri filia Byblis et Caunus. ex his Byblis cum fratrem
corporali amore potius quam pio patrioque more diligeret nec vesania
cupiditatem conspiceret atque per litteras detestandum amorem in-
dicavisset, furiali vesania ipse instinctus patria profugit. quem illa
dum vestigiis persequitur, multas permensa gentes novissime in
Cariam venit, ibique adsiduo maerore et fletu fatigata cum conci-
disset, nympharum Lelegeidum misericordia exspirantis lacrimae in
fab 10 fontem conversae sunt, qui dominae nomine esset insignis Phae-

---

1 arcaniam *N* ‖ contulit *N* ‖ *post* expiaretur *fort lacuna statuenda* ‖ coniugio *ϰ* 1*sq* init (i *supra* init) (init *V*) ex duabus filios *M V*, inibit duos filios *ϰ*, iniit ex quo duos filios (*fort recte*) *N*, iniit. ex duabus Alcmaeon filios *vulgo*, in. ex eoque duos filios *Micyllus* 2 a fegeo *M*, a phegen (*sic*) *N*, (a *om*)phegeos *ϰ* ‖ antea *N* ‖ *cf Hygin fab 245* (*p 137 Schmidt*) 3*sq* petit a Iove] *sic fere O ϰ V* ‖ petit (s. calliore[2]) *M*, petiit *N* ‖ mater a I. petiit *ed Colon*, petit illa a. I. *Micyllus*, petit Callirhoe a I. *vulgo* ‖ ut ult. essent, patris annos *Burm* ‖ (v) oltores *M*, ultore *ϰ* ‖ ut liberis suis ultores *N* 4 ut *om N* 4*sq* dei ergo uoluntate *M ϰ* ‖ *quo recepto fort scribendum*: liberis suis, ut u. p. essent; annos adiceret ergo, ut id consequi possent. dei ergo *sq*

biblidis lacrimę in fontem *post 417 M*, *item est post 417 fabula* (*titulo tamen omisso*) *in ϰ* 5*sq* Mil. apollinis filius *N* 6 ibi *M V*, ibique *N ϰ* 7 hic *N ϰ*, hic (s. iste[2]) (huic *i mg m 3*) *M*, huc *V* ‖ mearandi *N* ‖ filia et apolline *ϰ* ‖ bi(y)blis et caunus *M ϰ V*, biblin et caunum gen̄ (*i e* genuit?) *N* ‖ huic—Caunus nati sunt *vulgo* ‖ ex his biblis cum *ϰ V*, (ex his *i r m 3*) biblis cum *M*, (ex his *om*) byblis cum *N vulgo* ‖ fratrem *ϰ*, fratre (m[2]) (hec *i mg m 2*) *M*, fratre *N V* 8 pi(o *ex* a) *M* ‖ fraternoque *ed Colon* ‖ uesania *M ϰ*, uesanam *N*, uesaniam *V vulgo* 9 cupiditate *ϰ*, cupiditatis *V vulgo* ‖ conspiceret *O ϰ*, compesceret *V vulgo* ‖ atque per *M ϰ vulgo*, caunoque per *N* 10 ind. ille fur. uenia inst. *N*, ind. et ille ut fur. uesa (*cetera evanida*) *ϰ* 10*sq* patria *scripsi*, patriā[2] *M*, patriam *ϰ N V* ‖ cuius illa dum vestigia *Raenerius* 11 permensa (peragrata[2]) *M* 11*sq* nobilissime in curiam (*sic*) *N* 12 m(a)erore *M V*, errore (*recte?*) *N ϰ* ‖ fatigata *om ϰ* 13 lelegeidum *ϰ V vulgo*, leleidum (ge[2]) *M*, lelegidum *N* ‖ expirantes *M* 14 qui (s. fons[2]) *M* ‖ esset *O ϰ*, est *vulgo*

Yphys ex uirgine in puerū *post 665 M*, *item post 417 exstat fabula* (*titulus tamen deest*) *in ϰ* 14*sq* Phestos *O ϰ V*

stos est oppidum in insula Crete. hic Ligdus generosae stirpis ac praestantis fidei cum petisset a Telethusa coniuge, ut, si puellam pareret, necaret, si puerum autem, sobolem patriae servaret, et uterque pro casu futuro lacrimas dedissent, mater nequiens adferre manus filiae Isidem in malis habuit auxilio; cuius pollicitis illa infantem pro puero, decepto patre filii opinione, nutrivit. itaque cum aetas matura nuptiis increvisset, nihil suspicans pater obstrictus fide coniugis Ianthen ex Theleste genitam despondit. qui inter se cum gravi amore premerentur, maxime Iphis (hoc enim pater nomine avi cum vocari voluerat), trepidante ergo matre, ne Iphis diu adversus virum cum infamia reperiretur, eadem dea fuit in auxilio. nam ut totis nuptiis iugari possint, Iphin in puerum transfiguravit.

1*sq* oppidum in insula crete *N*, insula in oppid(o *ex* ū) crete *M*, in″sula oppidum cre″ta *ϰ*, ad oppidū ī īsulā Cretæ *V* ‖ ligdus *M V*, licgdus *N*, lugduis *ϰ* ‖ generosae—fidei *om N* 2*sq* praestant(is *pallido atram add*) *M* ‖ petiisset *N* ‖ thelethusa *N* ‖ si ei puellam peperisset *ϰ* ‖ puella pareret^2 necaret *M* 3 si *om ϰ N* ‖ āut m^2 *M* ‖ si autē puerum *V* 4 dedisset *ed Colon* ‖ afferre *O ϰ Muncker*, inferre *V vulgo olim* 5 deam ionem^2 isidem *N* ‖ puellam infantem *ed Colon* 6 decepto patre (patr/e, i *fort eras M*) filii opinione *M ϰ V vulgo*, (decepto *om*) patri optulit et sub filii op. *N* ‖ itaque cum *O ϰ V*, namque cum *Muncker vulgo* 7*sq* anthen *N* ‖ ex Theleste *V*, ext(h)eleste *M*, exteliste *ϰ*, ex telixie *N* 8 *sic M V*, gen. filio despondit *ϰ*, gen. fide respondit *N*, *an* gen. filiae desp.? 9 maxime magis^2 ẏphis s. premeret^2 *M* 9*sq* aui eum usuario uoluerat nominare *ϰ* 10 trep. ergo *O ϰ Muncker*, et trep. etiam *V vulgo olim* ‖ ergo diu *N* ‖ diu *ϰ V*, d/ū^2 (diu *fuit*) *M*, *om N vulgo* ‖ adversus virum] *sic O ϰ V*, puella *Raenerius vulgo* 11 in auxilio *O ϰ*, auxilio *V vulgo* ‖ nuptiis optatis *ed Colon*, votis nuptiis *Burm* ‖ iug(a *ex* ra)ri *M* 12 possint *ϰ V*, n̄(*i e alias* non) possint *O*, *an* nunc possint?

LIBER X.

I Cerberus. Olenus.
II Lethaea in lapides.
III Attis in pinum.
IIII Cyparissus in cupressum.
V Iuppiter in aquilam.
VI Hyacinthus in florem.
VII Cypri incolae in boves.
VIII Propoetides in lapides.
VIIII Pygmalion in vecordem amorem.
X Myrrha in arborem sui.
XI Ex conubio Myrrhae et Cinyrae incesto.
XII Hippomenes et Atalanta in leones.
XIII Adonis cruor in florem purpureum.
XIIII Mente nympha in herbam mentam.

fab 1 Orpheus Eurydice interempta ad inferos descendit et a Dite impetravit, ut eam reduceret ad superos lege proposita, si sequentem non respexisset; quod ille praestare non potuit. revocata ergo ad inferos Orphea, ut ad lucem confugerat, sic dementia stupuisse dicit ut canem Cerberum, item Olenum et Lethaeam in lapides trans-

---

Lib̄ X ***M***, Explicit nonus. Incipit lib decim' ***n***, Ouidii lib̄ VIIII explicit incipit X ***ϰ*** ‖ *seriem titulorum om* ***N ϰ*** 3 Letheus ***M***, Lethæus ***V*** 5 in cypressū ***M*** 6 iacitnus ***M*** 9 propepide ***M*** 10 pimalion ***M*** 11 myrra ***M*** ‖ sui] nominis *add Ehwald, sed cf 679, 2 alia* 12 myrrę et cinire ***M*** ‖ incesto] Adonis *add* ***V*** *vulgo* 13 atalas ***M*** 15 Mynthe ***V*** ‖ mintenimpha ***M*** ‖ erbā ***M*** ‖ Narratio (*rubro*) *post titulos* ***M***, *ceterum sine numero aut titulo fabula I* (*usque ad* instituit *p 685, 2*) *sequitur in* ***M*** ‖ *fabula I sequitur fabulam X libri noni tamquam et ipsa ad eum pertinens in* ***N*** ‖ *fab I subsequitur titulum libri in* ***ϰ***

16 euridice ***M ϰ*** 16*sq* et adiit impetrauit ***ϰ*** 18*sq* revocata—stupuisse dicit] *sic fere* ***M*** ‖ reu. ergo ad inf. orphea ut ad lucē confugeret sic dementia stupuisse dic̄ (*i e* dicit) ***M***, reu. ergo ab inferis (orphea *om*) ut lucem conspiceret sic dementia stup. dic̄ ***ϰ***, ///amissa ergo euridice secundo orpheus in lucem conspexit sic dem. stupuisse dicunt ***N***, reu. igitur ad inferos Orpheus ut ad lucem confugeret: sic dem. st. dicitur ***V***, revocata ergo ad inferos Orpheus, ut ļucem contigit, sic dem. stup. dicitur *vulgo* 20 ut canem cerberum ***M ϰ V***, (ut *om*) can. cerberum ***N*** ‖ Olenum et Lethaeam *scripsi*, olenū ⁊ lethea ***M***, olenu' et lethea ***N***, olenū clethea ***ϰ*** ‖ et Olenū et letæa (*sic*) ***V***, ut Olenus et Lethaea *vulgo* ‖ lapides ***M***, lapidem ***N ϰ V*** 20*sq* transfigurati ***ϰ***, transfiguraret ***V*** ‖ qui in Ida monte in lapidem—transfigurati sunt *vulgo*

figuratos. postea dolore ac fletu finito, ne rursus coniugale desiderium experiretur, puerilem Venerem instituit [Orpheus postea dolore ac fletu suo finito rursus cum vellet petere infernas sedes et eum portitor prohiberet, itaque ne in coniugio desiderium experiretur, apud Thracas primus instituit puerilem Venerem, ut non erga feminas esset]

Ad cantus Orphei desiderantis consuetudinem coniugis cum plurima *fab 2*
animalia capta vocis dulcedine convenissent et in his etiam arbores elicitae . . inter quas stupens cantibus pinus Cybeles montis, qui in Phrygia est, in quam Attis, matris deum antistes, mutatus. alii ferunt fuisse eius filium, alii pastorem. Cyparissus, Amyclei filius, *fab 3*
ex insula Ceae. hunc Apollo dilexit et propter cervum patientem manus, quem per inprudentiam sagitta transfixum interemerat, manus adferentem sibi periculo eripuit et protinus in arborem genetivi nominis vertit Ganymedes, Trois filius, prima forma cum ceteris *fab 4*

---

1 ne *om N* 2 uenerē (statuā² (?)) *M* 2*sq* Orpheus postea—erga feminas esset] *habet haec post 63 in textu M, non habent hic N ϰ V, habet eadem post 71 in textu ϰ, habet septem paginis post in pag octava recta N, non habent V vulgo* || *titulum* Orpheus cerberon ostendit transfiguratum esse in saxum *praemisit rubro M,* (esse *om*) *habet post 63 ϰ, eundem post* instituit (*lin 2*) *i mg N* 3 suo *habet M, om N ϰ* 3*sq* et eum *evanida in ϰ* || ne inconiugi(o *i r 2—3 litterarum m 2*) des//ē (piger ²) (*voluitne* deses?) *M*, ne coniugale desiderium *N ϰ* || experiretur (probaretur²) *M* || tracas *O* || uirilem *N* || non *om ϰ* || e/ga (er²) *M* || feminis *M* || Item olenum ac letheum in lapides transfiguratos in ida (*cf p 684, 20sq*) *post 67 ϰ*

Attis in pinum *post 67 M, post 85 sine titulo habet fabulam ϰ, item sine titulo i mg N* 6*sq* desiderantis *ϰ V*, desiderantes *O* || consuetudinem coniugis cum *ϰ V vulgo*, consuetudinem (consuetudine *N*) cum uenissent coniuges cum *O* 7 dulcitudine *ϰ* || et inissent iam arbores *N* 8 *lacunam statui* || inter quas *O V*, et inter quas *ϰ* || quas tupente (i) *ϰ* 8*sq* cibeles (matris deorum *sscr m*) *O ϰ* || montis qui in frigia est *N*, monitis (que²) inphrigia est *M*, monit'· sui phrigia est *ϰ*, montis quæ in phrygia est *V* 9 quam *ϰ V*, qua *O* || dm̄ *O ϰ* || 9*sq* mutatus] est *add V vulgo* || alii—pastorem] *habent O ϰ V, om edd* || alii vero *N ϰ* || ferunt] fuer̄ *ϰ* || eius *M*, eum *N ϰ V*

ciparissus in cupressū *post 105 M, sine titulo habet fabulam post 105 ϰ*

10 Cyparissus *ϰ V*, ciparissus *M*, ciparissus (u) *N* || Amyclei *N V*, amiclei *M ϰ* || fil(ius *ex* ei, *ut videtur, corr m 2*) *M*. 11 ceæ *M*, cee̜ *ϰ*, cæe *V*, cea *N vulgo* || ceruum (v²) *M* 12 interimerat *ϰ* || man' (suas *adscr m 2*) *M* 13 afferentem *ϰ V*, afferen'//(n *et ipsum i r m 2*) *M*, asserentem *N* || periculum *N* || ptin' (s. a pollo³ statī²) *M* || genitiui nom. *O ϰ V*, sui nom. *vulgo* 14 uertit *M*

Iuppit̄ in aquilam *post 142 M, post 142 fabula sine titulo est in ϰ* || Ganimedes *ϰ*, Ganimedes (ī²) *N*, Ganim(edes *et cetera omnia i r m 2*) *M* 14*sq* Trois *vulgo*, troi (regis frigie *sscr m*) *O V*, troili *ϰ* || cum ceteris y(I)liensibus phrygie

Iliensibus Phrygiae praeferretur et adsiduis venationibus interesset,
ne infamiam virentis aetatis subiret, Iuppiter versus in aquilam ex
fab 5 Ida monte cum rapuit in eaelum ministrumque fecit Hyacinthus
Amyclae, dilectus ab Apolline, cum per iocum in certamen disci
venisset, altius iactum pondus non prius despicere potuit, quam
capiti sensit iniectum; quo eliso post obitum eius cruor in florem
fab 6 eius nomine inscriptum accessit Amathus oppidum in insula
Cypro, cuius incolae obtrita consuetudine humani generis soliti in ara
Iovis, quae proxima erat deae, advenas inmolare; quorum crudelitate
Venus offensa, ne relinquere sedes suas cogeretur, in boves eos vertit,
qui a magnitudine cornuum Cerastae apud Salaminios sunt nominati
fab 7 Propoetides, filiae Amathunteae, adspernatae Venerem primae in
trivio vulgavere corpora. ob eiusdem deae iram quia pudore indu-

---

N V, cum ceteris yliensibus (phrygiae *om*) *ϰ*, cum ceteris ilieni(fil *ex* cic)us [sib'] frigie (*omnia i r et, ut videtur, a m 2*, filus frigie *virgula perfossum*) ***M*** 2*sq* ne infamiam—fecit] Iuppiter ne infamiam virentis, id est masculini, concubitus subiret, versus in aquilam ex Ida monte Ganymedem rapuit, et fecit eam pincernam in caelo *Mythogr Vat I 184* (*p 56, 15sq Bode*) 2 ne inter [in³] famiā (inter *virg del m 3*) ***M*** ‖ [uiridis³] uirentis ***M*** 3*sq* exit a monte ***N*** ‖ in celum *s l ϰ* ‖ ministeriumque ***N*** ‖ *omnia in hac fab praeter* Ganim (*685, 14*) *et extrema, quae sunt* cū rapuit—fec̄ *i r et, ut videtur, a m 2* ***M***

iacinthus in florē *rubro iuxta 162 in laevo mg folii versi* (*ipsam fabulam infra titulum scr eadem m 2*) ***m***, *habet fabulam sine titulo post 161 ϰ* 3 iacinct' ***m*** 4 Amyclae *Muncker*, amicle ***O*** *ϰ*, Amyclides *V vulgo olim* ‖ per [s. cū ioue¹] locum ***N*** ‖ certamen *ϰ* 5 uenissent *ϰ* ‖ dispicere *Muncker* 6 iniectum] inlecto ***N*** 6*sq* obitum eius cruor eius nomine in florem inscriptum accessit (cessit *V*) ***m*** *V*, obitum nomine cruorem eius in florem inscriptum esse cessit *ϰ*, obitum nomine cruor eius in florem inscriptum secessit ***N***, ob. eius cruor in florem eius n. inscr. cessit *vulgo*

VIII Cypri incole in boues *post 219* ***M***, *fabula ipsa* (*sine titulo, multa evanida*) *item post 219 ϰ* 7 Amanthus ***M***, Amathos *ϰ*, Amathus ***N***, Amatus *V* [uł amathuntis²] ‖ est opp. *ed Colon* 8 soliti/ ***M*** ‖ sol. erant *ed Colon* ‖ in *om V* ‖ ara *ϰ V vulgo*, aram ***N***, ara [///] (‾ *eras*) ***M*** 10 offensa [irata²] ***M*** ‖ conuertit ***N*** 11 a *om ϰ* ‖ cærastæ [serpens cornutus²] ***M*** ‖ salaminos ***N*** ‖ appellati ***N***

VIIII Propeides inlapides *post 237* ***M***, *fabula sine titulo item post 237 ϰ* 12 Propoetides *ϰ vulgo*, Propetides *V*, Propeides ***M***, Propei(des *a m 2*) ***N*** ‖ filiae] feminae *Muncker* ‖ Amathunteae *Muncker vulgo*, amanthintæ (u *sscr m*) ***M*** *V*, amathintę *ϰ*, amathite ***N*** ‖ aspernatae *ϰ*, aspnate [sprete²] ***M***, asper(a *ex* ta)tae [nant³///] ***N*** 12*sq* uenere seu bitū (*sic*) primae *ϰ* ‖ intriuio [in tribus uiis²] ***M*** 13*sq* pudore induruerant *V vulgo*, pudorē duruerant ***M***, pudore duruerant *ϰ*, pudore diruerant ***N*** ‖ pudor c⟨esserat et sanguis⟩ induruerat *Knaack*, *cf met X 241*

ruerant, in lapides novissime sunt transfiguratae Pygmalion of- *fab 8*
fensus inpudentia vulgari Propoetidum statuit caelebs permanere; qui cum signum virginale ex ebore fecisset, captus specie eius in vecordem incidit amorem et cum tota mente quaesivit a dea, ut ei signo, cuius amore exarsisset, anima infunderetur. qui ut egressus templo domum pervenit, conperit voto se esse damnatum coniugii. itaque laetatus artis suae Paphum filium genuit, qui in insula Cypro oppidum sui nominis constituit Myrrha, Cinyrae et Cenchreidis *fab 9*
filia, iracundia Veneris, quod mater eius praeferretur deae, patrem inpio amore dilexit; nec viam potiendi inveniens cogitur suspendium experiri. cuius nutrix intra cubile gementis excipit vocem, et signis cognitis nefariae mortis, dum diligentius scrutatur, causam poscit. consulta ergo puella ei pollicetur se effecturam, ut parenti sine ulla infamia iungatur. cuius illa oratione in promissum tempus differt.

Pigmalion inuecordem amorē *post 242 M, est fabula sine titulo post 242 in ϰ*

improbitatem²
1 Pygmalion *N V*, Pigmalion *M ϰ* 2 inpudentia *M* ‖ uulgari *O V*, uulgi *ϰ* ‖ pro-
e celesti'²
poe(e)tidum *ϰ V*, propoeidū *M*, propodeium (*sic*) *N* ‖ celeps *N ϰ*, celeps *M* 2*sq* cui
statuā²
cum *N* 3 signū *M* 3*sq* fecissut (*sic*) *N* ‖ specie eius] pedeius *vel* pedeuis *ϰ* ‖ inuecordē *M V*, in uercodem *N*, in ueterem *ϰ* ‖ et cum *O ϰ V*, et (cum *om*) *vulgo* 4 totā que(siuit *om*) *ϰ* ‖ a dea *M V*, ab ea *ϰ N* 5 animā *ϰ* ‖
ini(ca *vel* ta *del*)ceretur²
infunderetur *M* ‖ qui *om ed Parm* ‖ ut *om N* 6 damnatum *ϰ et e*
o²
coni Muncker, d/natum *M*, natum *N*, donatum *V vulgo* ‖ coniugii *M V*, coniugio *N ϰ* 7 artis suae (*non constat de N*) *M ϰ*, arte sua *V vulgo* ‖ qu(i *ex* a *i r*) *M*

Myrra in arborem sui *post 297 M, sine titulo habet fabulam post 297 ϰ*

o
8 Myrrha *V*, Myrra *M ϰ*, Myrra *N* ‖ Cinyrae *V vulgo*, cynire *ϰ*, cynere *N*,
eo qđ
cinere *M* ‖ cenchreidis *ϰ V*, chencreidis *O* ‖ quod *M* 9 quod sibi mater
r²
Raenerius vulgo ‖ praeferretur *V*, praeferetur *M*, praeferetur *N*, praeferens se
habendi²
ϰ ‖ deae *O ϰ V*, *om vulgo* 10 diligens *ϰ* ‖ potiendi *M*, petendi *ϰ* ‖ cogitavit *ed Colon* 11 excipit *N*, excepit *ϰ*, exc(e *ex* i *m 2*)pit *M*, excepit *V* ‖
v
et insignis *N* 12 nepharie *N* 12*sq* scrutator *N*, cunctatur *ϰ* ‖ consulta ergo puella *O V*, consolata ergo puellam (*fort recte*) *ϰ et e coni Raenerius*, consolata ergo puella *Muncker* 13 pueil. in praesentia ei *N ϰ* ‖ se effecturam *M V*, (se *om*) effecturam *ϰ*, fuisse effecturam *N* 14*sq* cuius illa orationem in promissum tempus differt *M V vulgo*, cuius oratione illa sustinet in promissum tempus (differt *om*) *N*, cuius oratione illa cū it inprimis sū tempus differt *ϰ* ‖ promissum in opportunum tempus differt *Raenerius* ‖ oratione amorem (*vel* mortem)—differt *Burm* ‖ *an* in promissum t. admissum differt?

at anus die sollemni Cereris, quo mater eius operata a viro secubabat, alumnam noctu deducit ad Cinyram praedicans forma eius inpulsam sibi se concredidisse; qui data cupiditate lumen inferri iussit, ut speciem eius notam haberet, cognitusque filiae pater stuprator coactus est pudore ferro stricto eam insequi. quae duplici metu territa in silvam profugit ibique misericordia eiusdem deae in arborem, quae *fab 10* eius nomen indicaret, mutata est   Ex Myrrhae et Cinyrae incesto concubitu ob iram Veneris conceptus est infans. versa enim Myrrha in arborem sui nominis nascitur, quem Adonem cognominarunt, quem non minus Venus dilexit, quam puella patrem Cinyram dilexerat, *fab 11* beneficio Cupidinis   Atalante Schoenei filia cum de coniugio sciscitata esset et monita nulli iungeretur, quia omnium virginum pernicissima erat, petentibus procis legem posuit, eius coniugem futuram, qui se cursu pedum antecessisset, victo autem necem statuit. quam cum Hippomenes, Megarei filius ex progenie Neptuni, incenso amore diligeret nec mortem certaminis expavesceret, Venerem in malis habuit auxilio. nam ex Tamaseno agro ei tria mala aurea donavit,

1 sollemni *vulgo,* sollenni *V,* sollēne *M,* sollempne *N ϰ* ‖ eius] e *virg del m 2 N* ‖ a viro *om N*   2 Cinyrā *V,* ciniram *O ϰ* ‖ forma *M V vulgo,* forma[,2] *N,* formam *ϰ* ‖ [s. patris s. puellā2] inpulsā *M*   3 sibi[q,2] *M* ‖ concredidisse *ϰ,* concredisse *O,* credidisse *V vulgo* ‖ data *O ϰ V vulgo,* sedata *Muncker* ‖ inferī[2] ussit *N*   5 insequitur *N*   6 eius [dē2] deae *M*   7 nōē (*i e* nomine) *N* ‖ conuersa est *ϰ*

Ex conubio myrre et cinire incesto (Adonis *add vulgo*) *post 502 M, habet fabulam sine titulo post 502 ϰ*   7 [e]Ex *N* ‖ Myrrhae *V vulgo,* myrre *N,* murre *M,* mirra *ϰ* ‖ cinyre *ϰ,* cin(i *ex* e *m 2*)re *M,* cinere *N*   8 concubito *ϰ* ‖ Myrrha *V,* myrra *O ϰ*   9 nascetur *N* ‖ cognominarunt *ϰ,* cognominat̄ (cognominart, *i e* cognominarunt, *corr inde m 1*) *M,* cogn(o *ex* a *i r m 2*)minatur *N,* cognominamus *V,* cognominant *vulgo* ‖ non m. venus *O ϰ V,* Venus non m. *vulgo*   10 qu(ā *i r m 2*) *M* ‖ Cinyram *V,* ciniram *ϰ,* cinirā *M,* cyneran *N*

Hippomenes et atalas in leones *post 559 M, habet fabulam sine titulo post 559 ϰ, multa evanida et redintegrata in N* ‖ *cf Hyg fab 185 et Servius ad Aen III 113*   11 Atalantes chœnei *M,* Adlantes chonei *N,* Atalantes coenei *ϰ,* Atalanta cenei *V*   12 sciscita *N* ‖ esset *paene evanidum i mg ϰ* ‖ et monita *om ϰ* ‖ ut nulli *ϰ* ‖ quae omn. *N*   12 *sq* [uelocissima3] pernitiosissima *M*   13 pet. procis legem *ϰ V vulgo,* pet. legē[2] //// (ꝑcis *eras*) *M,* pet. legem procis *N* ‖ eius se *ed Colon* ‖ futuras *M*   14 *sq* cursum *N* ‖ quam ut *N*   15 ippomenes *M,* hyppomenes *N,* hypomenes *ϰ,* Hippomanes *V* ‖ metarei *N* ‖ incenso *O V,* intenso *ϰ vulgo*   16 mortem *M ϰ V,* morte *N,* morem *vulgo,* Martem *C Weyman* ‖ extimesceret *ϰ*   17 Tamaseno *ex met X 644 scripsi,* Tamaseo *Muncker,* amaseno *M,* damaseno *ϰ,* demaseno *N,* Damasēo *V*

qui in insula est Cypri; ex iisque in cursu proiceret virgini; futurum enim, ut cupiditate eius tardaretur, dum peteret. cuius monitu Hippomenes consecutus victoriam postea ingratus adversus deam cognitus est. itaque inpulsu eiusdem deae, Matris deum lucum dum transgrediuntur, quem Echion terrae filius sacraverat, non tenuerunt cupiditatem: quin adversus religionem in sacrato concubuere solo. quam ob causam a dea in leones sunt conversi. unde deae Matri ex illo leones sunt subiecti

fab 12 Adonis supradictus monitus a Venere, quam vim ferae haberent. igitur is in venatione ab apro interemitur, cuius cruor eiusdem deae numine in florem purpurei coloris conversus est

fab 13 Minte nympha in herbam mutata mentam odio Proserpinae, Cereris filiae, quod cum Dite patre, coniuge suo, concubuisset

---

1*sq* donavit, qui in ins. est Cypri; ex iisque *proxime ad libros scripsi*, agro (*p 688, 17*), qui est in ins. Cypro, ei—donavit, ut *vulgo* ‖ donauit · Ex inq: in insula ꝯ (*i e* est) cipri in cursu prohici(r *ex* c)et *M*, donauit exoi (?) quae est insula cypri quae in conuersu proiceret *N*, donauit quę (qui—Cypri *plane om*) incursu proiceret *x*, donauit: qui est in insula cypri: ut in c. proiiceret (s. pomi[2]) *V*, donavit, ut in cursu proiceret *vulgo* ‖ enim fuit ut *x* 2*sq* eius *M*, eorum *Muncker* ‖ tardaretur dum *O x V*, tardaretur impetus, ea dum *vulgo* ‖ monitu *x*, moniti'[2] *M*, monitis *N V vulgo* ‖ ippomenes *M*, hyppomenes *x*, yppomenes *N* ‖ Hippomanea cons. *V* 3 secutus *N* 4*sq* impulsuș *N* ‖ deae matris deum lucum dum *x V*, deae matris deum lu(v)cidum *N*, deae matris lucum dm̄ dū *M* 5*sq* quem matri deum ech. *x* ‖ echion *x V*, cloethion *M*, tycloechion *N* ‖ quam adu. *x* 6 concubuere *N V*, concubuere̅[2] (t *add m 2*, nt *sscr m 3*) *M*, concubuerint *x* ‖ abea *x* 7 deạe matri *O*, deum m. *x V vulgo*, Idaeae m. *Muncker* 8 subiecti] *abscisum in N*

Adonis cruor in florem purpureum *post 704 M*, *habet fabulam sine titulo post 704 x* 8 Adonis *x V*, Adon *M*, Ado(d)n *N* ‖ ferre *N* ‖ ferae///// ///// rauit (*spatium litterarum evanidarum non tantum, ut* haberent non obtempe *fuisse possit*) *x* 9 haberent] non obtemperauit *add vulgo*, *non habent haec O V* ‖ ig. his *N* ‖ interemitur *M V*, interimitur *N x vulgo* 10 deae *om N* ‖ *hic desinit x*, *Ovidii vv 705/707 sunt in fine paginae ultimae.*

Mynte nympham in herbā mentā *post 727 M* 11 Minte *M*, Min(o)the *N*, Minthe *V vulgo* ‖ mentam *M V*, mentham *N vulgo* 12 dite patre *O*, dicteo p. *V*, (Dite *om*) patre *vulgo* ‖ suae *N*

LIBER XI

I Serpens in lapidem
II Ceae matronae in species
III Contactus Midae in aurum
IIII Pactolus amnis in colorem auri
V Midae aures in asini aures
VI Ex harena obruta harundines
VII Neptunus et Apollo in homines
VIII Thetis nympha in plura
VIIII Daedalion in volucrem
X Lupus in saxum
XI Ceyx et Alcyone in aves sui nominis
XII Aesacus in volucrem mergum

fab 1 Orpheus, Oeagri fluminis et Calliopes musae filius, cum habuisset coniugem nomine Eurydicen et eam amisisset et cum sine ea ab inferis redisset, lege accepta a Plutone, ad superos ne talem dolorem in altera experiretur, puerilem amorem primus instituit. quam ob causam Thressae mulieres instinctae in abditis locis solitudinem agentem propter desiderium coniugis interfecerunt separatumque eius caput a reliquo corpore cum lyra in amnem Hebrum praecipitaverunt, per quem in mare delatum et hinc in insulam Lesbum. cum hic haesisset in litore serpensque morsu sanguinem lamberet, priusquam vultus eius appeteret, ab Apolline, Iovis et Latonae filio,

Lib̄ · XI · ***M***, Explicit liber X Incipit XI ***n*** ‖ *tituli totius libri hic omissi sequuntur post fab 2 in* ***N*** 4 mide ***M*** ‖ Contacta a Mida et arena Pactoli in aurum (*titulo IIII omisso*) *vulgo* 6 //(au *eras videtur*)mide aures ***M*** ‖ aures asini ***N*** 7 ex harena obruta · harundine ***N***, ex harena obruta (ƨ uba *ssscr*) in harundinem *inde corr* ***n*** ‖ Cannae vocales *vulgo* ‖ harundinem ***V*** 10 Sedalion ***M***, Dedilion ***N*** 12 altione ***M***, alcione ***N*** 13 esachus ***N***

Serpens in lapidem *sine numero post titulos libri* ***M*** 14 oeagri filius inisset calliopes ***N*** 15 euridicen ***M*** ‖ a/misisset ***M***, ammisisset ***N*** 16 ne talem ***V***, natalem ***O*** 17 in altera ***V*** *vulgo*, inalta(/// ¯ *eras*) ***M***, in alteram ***N*** ‖ primus ***V*** *vulgo*, prius ***M***, *om* ***N*** 18 Thressae ***V***, tressae ***N***, therse ***M***, Threiciae *Micyllus* ‖ inabditis (absconditis[2]) ***M*** 19*sq* agentem (s. p//tē *sscr m 2, 3—4 litterae evanidae*) ***M*** ‖ eius caput ***O***, caput eius ***V*** *vulgo* 20 hebreum ***N*** 21*sq* lesbum quod cum hic esisset ***N*** 22 serpensque ***V*** *vulgo*, serpens quæ ***M***, sedōsq' (*sic*) ***N*** ‖ sanguinem ***V***, sanguinē[2] ***M***, sanguine ***N*** 23*sq* et alatone ***M*** ‖ filio—est] *abscisa in* ***N***

duratus in lapidem est Ceae matronae, quae caedi interfuerant *fab 2* Orphei, a Libero ulciscente aemulum scientiae suae in varias species abierunt Liber Thracia digressus cum Tmolum montem Lydiae *fab 3* comitatus Bacchis peteret, Silenus ei aufugit, quem Phryges captum ad Midan regem duxerunt. agnitus ab eo exceptus est, et Libero advenienti reddidit. et ob beneficium optandi deus veniam ei dedit: si quid vellet, a se peteret. ille, ut quaeque contigisset, aurum fieret; quod ei inutile fuit. cui deus petenti, ut restitueretur sibi, fecit. iussit enim ad flumen Pactolum pervenire; ibique se supponeret et sic rediret in pristinum statum, unde aqua aurei coloris esset
Pan, cum Tmolo monte Lydiae frequentinus fistula se oblectaret, *fab 4* elatus gloria agrestium nympharum Apollinem in certamen devocavit. iudice ergo Tmolo, cuius mons erat, cum Apollini victoria esset adiudicata, Midae regi supradicto adsidenti soli displicuit. quam ob causam Apollo ob eandem stultitiam, quam et supra gesserat in Liberi

---

Ceę matronę in species *sine numero post 66 M* 1 Ceæ *M*, Cee (t *sscr*) *N*, Cææ *V*, Thraciae *vulgo* 2 libero (a bacho[3] *sscr*) *M*, liuero *N* || emulū (assimulatorē[2] *sscr*) *M*, emulo *N* || uarias species *O*, spec. varias *V*, arbores varias *vulgo* || uaria(s *add m 2*) *N*
Contactus nidę (*sic*) in aurū *post 84* (85 nec satis *sq om*) *sine numero M* || *exscripsit fabulam Mythogr Vat I 88* (*p 30, 10 sq Bode*) 3 Liber pater *vulgo ante Munckerum* || a thracia *N* || tmolum *N V*, tho/molū (o *prius virg perfodit m 2*, l *eras*, molū *i r m 2*, tholū *videtur fuisse a m 1*) *M* || Lydiae *O Muncker*, Ciliciae *V vulgo olim* 4 com. Bacchis peteret] *sic V vulgo*, com. esset bachis petere *M*, comitatur esset bachis peteret *N* || phriges *M*, friges *N* 5 midan *N*, mẏdan *M*, Midam *V vulgo* || abeo (s. rege[2] *sscr*) *M* 6 reddidit *O V*, redditus *vulgo* || et ob *M V*, (ı *i r*) ob *N*, quod ob *vulgo*, id ob *Muncker* 7 sed quid *N* || ut ille ut quaeque *N* || ille, ut quaeque cont., aurum fierent, petiit *Micyllus*, ille petiit, quaecunque cont., aurum fierent *Muncker* || fieret *M V*, fierent *N vulgo* 8 inhutile *N* || inutile fuit] nam coepit sui voti affectu [effectu?] torqueri; quia quicquid tetigerat, aurum statim efficiebatur *add Myth Vat* || cui' (*i e* cuius) *N* 9 enim cum (*fort recte*) *N*, enim ut *V* || peruenire(t *add m 2*) *M*, perueniret *N V* || (se *add m*) supponeret *M V*, se supponere *N*, se lavaret *vulgo* || *cf met XI 141* 10 rediret] *sic O V* || coloris aureę (*sic*) *N* || esset *M V*, *om* (*non abscisum*) *N*, esse coepit *vulgo*
Midę aures in asini aures *post 145 M* 11 *sq* Pan cum—displicuit] *exscripsit Mythogr Vat I 90* (*p 30 Bode*) || Tmolo *scripsi*, thomlu (*sed* o *virgula perfodit m 2*, o *sscr eadem et* u *in* o *corr, ut nunc exstet* th/mlo (o[2] *sscr*) *in m*) *M*, Tmolum *N V vulgo* || monte *scripsi*, mont(ē *i r m 2*, *virgula paene erasa*) *M*, montem *N V vulgo* || lidiæ *M* || freq̄nti/us (n *eras*) *M*, frequentans *N V vulgo* 12 agrestium *N V vulgo*, agrestū *M* || gloria aggressus est nimpharum *N* 13 tmolo *N V*, thmolo (i[2] *sscr*) *M* || erat itaque cum *N* 14 regis *N* 15 caus. ego (*sic*) apollo *N* || quam *N V*, qu(ā *i r m 2*) *M* || et supra *M V*, (et *om*) supra *N*

patris voluntate, iratus. deus aures eius in asininas, ut essent sem-
piterno, effecit, cuius iudicium nulli rei faceret. qui tamen fertur
Midas esse Matris magnae filius. sic enim cum Hesiodo consentit
fab 5 Ovidius Refert quoque deformitatem illius; quam cum veste ce-
laret, ut famulus vidit . . . neque eloqui posset, quia eiusdem dei
mentem † in aures haberet. qui rursus . . . obruta harena harundines
fab 6 enatae agitataeque vento deformitatem Midae indicarent Inter
Sigeum Rhoeteumque promunturia, quo loco ara Iovis Panomphaei a
Phrygibus est consecrata, Laomedon Capys filius cum Ilium poneret,
Apollo ac Neptunus in homines versi operas suas † aestimati ad ex-
struendum murum adduxerunt, ita tamen, ut Neptunus perfidia regis
offensus in agros eius mare mitteret omnesque fructus obrueret,
supra quam poenam coegit eum Hesionam filiam marinae prostituere
beluae. qua liberata ab Hercule rursus in fraude cognitus; equos
enim, quos ob salutem virginis pactus erat, ei abnegavit; ideoque ille
expugnato Ilio Hesionam abreptam Telamoni, qui socius militiae

---

1 patris *om* ***N*** ‖ iratus . deus *scripsi*, deus iratus ***O V*** ‖ deus *om vulgo* ‖ in asininas *scripsi*, ina(ni^{2})sinas ***M***, inasmas ***N*** ‖ asininae ut essent semp. *V vulgo* 2 effecit *V vulgo*, efficit ***O*** ‖ nulli (s.^{2}) rei ***M***, nullum rei ***N*** ‖ faceret *vulgo*, facerent ***O V*** ‖ *an* indicium? *ut sensus sit 'cuius rei nulli* (*i e nemini*) *indicium faceret'*, *cf met XI 180 sq* ‖ qui an̄ (*pro* aū *i e* autem?) ***N*** 3 mýdas ***M*** ‖ esse *om* ***N*** ‖ esiodo ***M***, esyodo ***N*** ‖ consensit ***N*** 4 obidius ***N*** ‖ *cf Mythogr Vat III 10, 7* (*I 226, 9 Bode*)

Ex harena obruta in harundines *post 179* ***M*** 4 deformitatem *V vulgo*, deformitatē^{2} ***M***, deformitate ***N*** ‖ quam *om* ***N V*** ‖ uestem̦ ***N*** 5 *lacunam statui* ‖ posset (qa^{2}) eīdēdī mentem ***M***, posset eiusdem dei mentem *V*, possit quod eius dei mentem ***N*** ‖ mente aures *Ehwald* 6 haberet ***M*** *V*, haberent ***N*** ‖ qui rursus ***O V***, cui r. *Micyllus* ‖ *lacunam statui* 7 deformitatē^{2} ***M***, deformitate ***N*** ‖ mideȩ ***N*** ‖ indicarent] *sic* ***O V***, *an* indicarunt?

Neptunus et apollo in homines *post 193* ***M*** 8 Sigæum Rhœtæumque promontoria *V*, sigeū roetheū q̄ (*i e* quae) promunctoria ***M***, sigeum rhoeteum promunctoria ***N*** ‖ q̄ loco ***M*** ‖ ara *om* ***M*** ‖ Panomphaei (*cf met XI 198*) *vulgo*, panopei ***O V*** 9 frigibus ***O*** ‖ Panopeia Phrygibus *V* ‖ capis ***M*** *V*, cap̄is ***N*** ‖ cum illum (*corr*) ***N*** 10 *sq* e(ae)stimati ***M*** *V*, stimat ei ***N***, aestuanti *Muncker*, aedificanti *Ehwald*, pretium aest. (*coll ad Peregr Aeth 214 sq Löfstedt*) *Weyman* ‖ extruhendum ***M***, estruendum ***N*** 11 adduxerunt ***N***, ad duxer̄ ***M***, addixerunt *V vulgo* ‖ quibus perfectis pactum aurum Laomedon negavit *add vulgo, non habent* ***O V*** ‖ ita factum ut *vulgata lectione recepta coni Muncker* 13 *sq* hesionā ***M***, esyonem ***N***, Hesionē *V*, Hesionen *vulgo* ‖ prost. uelle ***N*** 14 liberane hercule ***N*** 15 (promiserat^{2}) pactus erat ***M*** 16 hesionā ***M***, esyonam ***N***, Hesionē *V*, Hesionen *vulgo*

fuerat, copulavit Proteus cum Thetidi praecepisset, si voluisset *fab 7* iugalis fore, ut filium parente fortiorem procrearet, Iuppiter incensus pulchritudine est nymphae. qui id sibi ne incideret, concubitum eius refugit et successorem coniugii Peleum nepotem dedit; quem illa refugiens modo in volucrem, modo in arborem, interdum in tigrim conversa cum eluderet, Peleus adorato Neptuno ut in amorem opem sibi ferret . . . Proteo mandavit preces eius, qui se mari emerserat . . . accepit . . . mandavit, ut quiescenti Thetidi meridiano calore insidiaretur, vinculis inligatam adgravaret. ex qua Achilles, vir fortissimus Graecorum, procreatus est Peleus fratre Phoco interempto pro- *fab 8* fugus Trachina ad Ceyca, Luciferi filium, in hospitium venit. hic accepit Daedalionis filiam Chionem speciosissimam fuisse; hanc a Mercurio per quietem conpressam, item ab Apolline in anum converso. horum altero Autolycum [furacissimum, qui ex albis nigra, ex nigris autem alba faciebat, procreatum, ex Apolline item Philammona studiosissimum

---

1 copulavit] *abscisum in* ***N***

Thetis nympha in plura *post 217* ***M*** 1*sq* Protheus ***O*** ‖ praecepisset ***O***, praedixisset *V vulgo* ‖ voluisset—procrearet] *sic* ***M***, uol. ut iugał fore ut filium parte (*sic*) fortiorem procreasset ***N***, uellet iugalis fieri, quod filium—procrearet *V vulgo* ‖ praedixisset, si voluisset iug. fieri, fore ut filium *sq Muncker* 2 incessus ***N*** 3 incideret ***M*** *V*, incidere ***N***, accideret *vulgo* 4 et succ. ***M***, et successore ***N***, et successionē *V*, et in successorem *vulgo* ‖ coniugii *V*, coniugi ***M***, coniuge ***N*** ‖ pelei/ (peleū *videtur fuisse*) nepotem ***M***, nepotes (*sic*) peliam ***N*** 5 modo in uol. *om* ***N*** ‖ ˜tigres ***N*** 6*sq* (e *ex* c)um ***M*** ‖ Peleus—ferret] *sic* ***M***, phebus adorato neptuno id in am . sibi opem ferret ***N***, Peleus Neptunum oravit, ut opem sibi ferret *V vulgo* ‖ *lacunam statui* 7 protheo ***O*** ‖ Proteo—eius] *sic* ***O***, qui cum Proteo preces eius commendaret *V vulgo* ‖ qui se m. emerserat] *sic* ***O***, ille emergens e mari *V vulgo* ‖ *lacunam statui* 8 accep̄ mandauit ***O***, Peleo mandavit *V vulgo* ‖ *lacunam statui* ‖ thetidi ***N*** *V*, thetide ***M*** ‖ maridiano colore (*sic*) ***N*** 9*sq* eamque vinculis *V vulgo* ‖ acgrauaret ***N***, aggrauare ***M***, agrauaret *V* ‖ ex qua—procr. est] *sic fere* ***O*** ‖ exquo (a *supra* o) ***M***, ex quo *V* ‖ achilles procr. est fortissimus ***N***, Ach. Graecor. fort. natus est *V* ‖ *longe aliter vulgo*: aggravaret; et quamvis in mille figuras converteretur, ne dimitteret, donec in pristinam rediisset formam . sicque illa potitus, Achillesque Graecorum fortissimus procr. est

Dedalion in uolucrē accipitrē *post 265* ***M*** 10 Phoco *V*, foco ***M***, pheuo ***N*** 11 Trachina *V vulgo*, tracia ***M***, thraciam ***N*** ‖ ad Cæyca *V*, adceic(ā *partim i r*, ē *videtur fuisse*) ***M***, adleicam ***N*** 12 dedalioni' ***M***, delalioni (*sic*) ***N*** ‖ filiam *V*, f/// (*2—3 litterae evanidae i r a m 2, in quibus* a *dignoscitur*) ***M***, filii ***N*** ‖ chionē ***M***, chiones (‾2 *supra*) ***N***, Cronem *V*, Chionen *vulgo* 13 cōpressam ***M***, comprensam ***N***, oppressam *vulgo* ‖ speciosissimam: quae cum ab Apolline et Mercurio amaretur, a Mercurio per quietem compressa est, item—uerso *V* 14 alterum ***N*** ‖ autolicum ***M*** *V*, autolico ***N*** 15 Ap. autem *Muncker* ‖ philamona ***N***

citharae. hanc etiam gloriantem, quod talibus concubuisset deis, Dianae pulchritudini se praetulisse. confestim itaque illam, ut debuit, procacem eius linguam sagitta incidisse; atque ex eo vulnere est confestim interempta. qua calamitate Daedalion cum se eodem rogo vellet consumi neque eum proximi paterentur, ut furiis instinctus montem Parnasum petisset et se praecipitasset, antequam radicem montis contingeret, ab Apolline in volucrem accipitrem esse conversum

fab 9 Anetor pastor armentorum, quae Peleus ad Ceyca perduxerat, indicat a lupo, cui obsisti nequiret, custodes interimi. qui ut intellexit Psamathes nereidis ira id sibi accidere, quod Phocus ea aetate Aeaco genitus a se interisset et id precibus magis quam ultione esset sedandum, suppliciter ab ea petit, ne ultra persequeretur admissum. quae aliquando Thetidis sororis mota precibus, ne amplius fera armenta
fab 10 petens saeviret, in saxi eum figuram convertit   Ceyx Luciferi filius, prodigiis agitatus, Miletum, ad oraculum Apollinis, quoniam Delphos Phorbas cum Phlegyis infestabat, contendit coniugeque Alcyone, Aeoli filia, tardante profectionem ob desiderium affirmavit intra alterum mensem se reversurum: quod ut non posset praestare, naufragio vitam amisit. cuius adventum cum illa desideraret non respondentem tempori destinato et in dies gravissimo luctu adficeretur, misericordia Iunonis, quam assiduis precibus fatigabat, per quietem

---

1 talibus *O*, cum talibus *V vulgo* 2 illa *O*, *om V* 3 incidisset] traiecit *V* ‖ est *om N* 4 interepta *N*, interemptam *vulgo* 5 nec id *ed Colon* ‖ montes *N* 6 parnasum *O V*, Parnassum *vulgo* 7 uolucrem *O V*, *om vulgo* ‖ eum esse *malim* ‖ esse conversum *N vulgo*, ēē conuer(sus *a m 2*) *M*, est conuersus *V*.

Lupus in saxū *post 345 M* 8 arment(o *ex* a)rum *M* ‖ quae Peleus *vulgo*, q (*i e* qui) pele(ū *a m 2*) *M*, quem peleus *N V* ‖ Ceyca *vulgo*, Cæyca *V*, ceic(ē *ex* ā *m 2*) *M*, cycaca (*sic*) *N* 9 cur obstitē (*i e* obstitere?) *N* ‖ interimit *N* 10 Psamathes (*cf met XI 398*) *scripsi*, ipse mathes *M*, Samathes *V*, *om N vulgo* ‖ eaco *N*, eaco[n2] *M* 11 interissed *N* ‖ et *om N* ‖ precibus magis *N*, precibus (magis *om*) *M V*, pr. potius *vulgo* ‖ esset *N V*, est *M*, esse *vulgo* 12 persequeretur *O*, prosequeretur *V vulgo olim* ‖ ammissum *N*, amissum[factum2] *M* ‖ quae[s. mathes2] *M* 13 Thetidis *vulgo*, thetis *O V* ‖ mota thet. sor. *N* 14 sax/i *M* ‖ figura *M*

X Ceix et alcione in aues *post 406 M* 14 ceyx *N*, ceix *M* 15 prod. acceptis *N* ‖ mi(l *ex* r *m 2*)etum *M* 16 dilfos *N* ‖ fornas *N* ‖ Phlegyis *V*, phlegiis *M*, phelegiis *N* ‖ ingestabat *N* 17*sq* Alcyone *V*, alcione *M*, alcionea *N* ‖ coniugeque—tardante] *sic O*, coniugique Halcyonae (Alcyone *V*) A. filiae tardanti *V vulgo* ‖ profectione *N* ‖ affirmauit *M V*, affirmabat *N*, affirmat *vulgo* 18*sq* ut *om N* ‖ uitammisit *N* 20 temporis definito *N* 21 assiduis *O Muncker*, suis *vel* ipsius (*item V*) *vulgo* ‖ *lacunam statui* ‖ quietē (ī *a m 2*) sōnus *M*

. . † Somnus enim iussu eius filius ad indicium Morphea imitatorem figurarum missus, cuius frater ab dis Icelos et ab hominibus Phobetor appellatur, solitus item in varias figuras abire Phantasus . . . Trachina ad Alcyonen dimiserat . . . coniugem conperit interisse. excusso ergo sopore lumen inferre iussit . . . agnitum vere perisse. novissime ad litus decurrit, unde illum dimiserat. et ut naufragi exanime corpus fluctuari proximo litore prospexit, in figuram volucris Aeolis cessit, quae ab eius nomine vocatur. in eadem specie corpus Ceycis est versum. hae volucres hiberno tempore per septem dies in mare nidum ponunt pullosque, qui casus maiorum suorum deplorent, in litore exponunt   Aesacus natus Priami, ex Alexirhoe Cebreni *fab 11* amnis filia sub monte Ida furtim editus, urbanum apparatum cultumque cum silvis et labori postposuisset, incidit in conspectum Hesperies nymphae; cuius captus pulchritudine dum fugientem persequitur, causa interemptus eius exstitit. confusa enim timore per ignorantiam serpentem calce pressit, cuius morsu stricta concidit. eius desiderio Aesacus, ne diutius dolorem sentiret, e monte in subiectum pelagus se praecipitavit; qui priusquam mergeretur, in avem cessit.

---

1 Somnus enim—Morphea] *sic fere* (indictum ***N***, /norphea ***M***) ***O***, somnus eius filius ad indictum Morphea ***V***, Somnus ad indicium faciendum filium ipsius Morphea *vulgo* ‖ *locus graviter corruptus*   2 missus ***M***, missos ***N***, missus est ***V***, mittere iussus *vulgo* ‖ Icelos *scripsi*, Icelus *vulgo* ‖ abdisicecon et ab hom. ***M***, ab diis et ab hom. ***N***, ab diis Iceon et hom. ***V*** ‖ Phobetor] fouetur ***N***   3*sq* app. solitus—Phantasus] *quae expressi proxime accedunt ad libros*, app. solitus in uarias figuras haberi itē inpathe(s *ex* t m 2)us ***M***, app. et qui in uarias fig. haberi sol. est hipathesus ***V***, app. sol. in uarias fig. haberi tē pāpasus ***N***, et alter, qui in var. fig. abire sol. est, Phantasus *vulgo* ‖ *lacunam statui*   4*sq* tracina ***M***, tracia ***N***, Tracinam ***V*** ‖ Alcyonen ***V***, calidonem ***O*** ‖ Trach. ad Alcyonen dim.] ille igitur Trachinem ad Halcyonen missus est *vulgo* ‖ *lacunam statui* ‖ coni. conp. interisse] *sic* ***O***, quae ex eo (ex eo *om* ***V***) coniugem comperit interiisse ***V*** *vulgo* ‖ excussa *Muncker*   5 inferre ***O***, inferri ***V*** *vulgo* ‖ *lacunam statui* ‖ agnitum vere perisse] agnitū ue repperisse ***O***, agnitum vero periisse ***V***, *om vulgo*   6 unde ***O***, ubi ***V*** *vulgo*   7 fluctuari ***O V***, fluctuare *vulgo*   8 eolis ***M*** ‖ ob ei' noē ***M*** ‖ uocatur *om* ***N*** ‖ eadem specie ***M***, eandem specie ***N***, eandem speciem ***V*** *vulgo*   9 c//cis (*cetera legi non possunt*) ***N*** ‖ hae volucres—exponunt] *propter marginem abscisum desunt in* ***N***   10 malorum suorum ***M***, suorum maiorum ***V*** *vulgo*   11 inl(i *ex* o)tore ***M*** ‖ *cf Servius in georg I 399*

Esacus in mergum *post 748* ***M*** ‖ Eacus (*infra* E *est ras*) ***N***   11 Alexirhoe (*cf met XI 763*) *scripsi*, Alyxothoe *vulgo*, ‖ ex alix(i *ex* o)roe ***M***, et alixthoes ***N***, et Alixiores ***V*** ‖ Cebreni *vulgo*, crebreni ***M***, crebræneique ***N***, crebeni ***V***, Cebrenidis *Micyllus*, Cebrenis *Muncker*   13 consultum que ***V*** ‖ cum *om* ***N***   14 Hesperies *vulgo*, pieries ***M***, peperies ***N***, Eperies ***V*** ‖ cuius captus pulchr.] *sic* ***MV*** *vulgo*, quam capit pulchr. ***N***   15 intereptus ***N*** ‖ eius ***O V***, *om vulgo*   16 serpente ***N***   17 esacus ***M***, eacus ***N V*** ‖ in *om* ***N***   18 cessit[*sic* ***M***, hec ęquora amat nomenque mergi tenet, qui amne mergitur ab illo (ab *om* ***V***) *add* ***N V*** ‖ *cf met XI 795*

LIBER XII.

I Serpens in lapidem
II Iphigenia in cervam
III Cygnus in avem
IIII Caenis in volucrem
V Periclymenus in plura
VI Apollo in Alexandrum

fab 1 2 Agamemnon Atrei et Aeropes filius, dux Achivorum, cum in Aulide Iovis sacra ministraret, conspexit draconem in arbore, quae impendebat arae, lapsum ad nidum volucris; cuius octo pullis consumptis ab eodem serpente, novissime circumvolante matre aquila, conversus in saxum est. quo prodigio Calchas, Thestoris filius, augur respondit, per novem annos in Troadem dimicaturos, decimo autem eos Ilio potituros. fertur autem portus Boeotiae hic esse, ubi mille naves adversis tempestatibus stetissent. morantibus enim Achivis respondetur a Calchante non ante classes posse moveri, quam Iphigeniam pater inmolasset. quae cum pro re communi ad aram esset applicata, inter sacrificium obductis nubibus a Diana rapta est et

---

lib̄ XII ***M***, Explic̄ lib XI Incip̄. XII ***N*** ‖ *tituli huius libri adscripti sunt iuxta fabulam 4 i mg* ***N*** 3 Efigenia ***M***, Enfigeniam ***N***, Iphigeniam *V* 4 cignus ***M*** 5 Cænis *V*, cene ***M***, cene(ʾ *i e* us *add m 3*) ***N*** 6 Periclimenus ***O*** ‖ in varias figuras *vulgo*

fabulae 1 et 2 sine numero aut titulo sequuntur titulos libro XII praepositos in ***M***, *adscriptae sunt i mg libri XI exeuntis in* ***N*** 8 Agamennon ***M*** *V*, Agamenon ***N*** ‖ eropes ***M***, europes ***N*** *V* 9 $^{u^2}$anlide ***M*** ‖ iouis ***M*** *Burm*, ioui ***N*** *V vulgo olim* ‖ arborem ***N*** 10 hare ***N*** 11 nou. etiam *vulgo* 12 ipse conversus *vulgo* ‖ conuersum ***N*** ‖ quorum *V vulgo* ‖ Calchas *V*, chalcas ***M***, chalchas ***N*** ‖ testoris ***O*** *V* 13 Troade *Raenerius* 14 eos Ilio *scripsi*, Ilio eos *V*, eos ili(o *ex* u *i r m 2*) ***M***, eos ilium ***N***, (eos *om*) Ilio *vulgo* ‖ Bœotiae (*ex sil*) ***N***, bœtiæ ***M*** *V* 15 naues ***N*** *V*, $^{n^2}$aues ***M*** ‖ aduers; tempestates ***N*** ‖ mirantibus ***N*** 16 respondetur a Calchante *V vulgo*, respondente / (a *fuit*) ***M***, responde/(t̄ *i r*) a ***N*** ‖ chalchante ***O*** ‖ *ante* respondente *in* ***O*** *fort lacuna statuenda* ‖ non ante. cl. posse *om* ***N*** 16*sq* Iphigeniam *V vulgo*, effigeniam ***M***, ephigeniam ***N*** 17 re *om* ***N*** ‖ haram ***N*** 18 apli$^{i^2}$cata ***M***, āplicata ***N*** ‖ i. sacrificium ***O*** *V*, i. sacrificandum *vulgo*

pro ea supposita cerva. [Iphigenia supradicta, Agamemnonis filia, in
cervam et a Diana est in Tauricas fines translata] Fama cum *fab 3*
per orbem Graiorum adventus ad expugnandum Ilium venisset et in
Troade classes apparuissent, primus in congressu bellantium Prote-
silaus, Iphicli filius, ab Hectore est interemptus. dein novissime Cyg-
num Neptuni filium, qui nullo telo interimi poterat ab Achille, cum
diu in certamine victoriae contentio esset et frustra in eum tela
eminus iaceret, Menoete Lycio prius interempto, stricto ense perse-
quens praecipitatum supra saxum eliso gutture pressit. qui prius-
quam spoliaretur armis ab eo, Neptunus eum parens in volucrem
eiusdem nominis contulit, ne nominis aboleretur perpetuitas Su- *fab 4*
perato Cygno inter epulas Achilles ceterique Achivum mirantur cor-
poris duritiam, quod totiens hasta a corpore eius esset repulsa; quae
admiratio a Nestore, sene doctissimo, speciosiore exemplo infirmatur.
rettulit enim sua aetate Caenin Elati filiam fuisse, quae propter
pulchritudinem a Neptuno conpressa sit data venia ob iniuriam, ut
in virum mutata nullo telo interfici possit. huic cum Pirithous Ixi-
onis filius . . . nuptui interesset ducta Hippodamia et Eurytus inter
Centauros vino incitatus in nuptam novam impetum fecisset, ceteri

---

1*sq* cerua subposita est *N* ‖ Iphigenia supr.—translata] *habent haec in textu post 23* (*praeposito titulo rubro* Efigenia in ceruam *M*) *M V*, *non habet N* ‖ Effigenia *M* ‖ agamennonis *M*

Cignus in auē *post 34 M*, *etiam haec fabula* (*cf p 696 ad fab 1 et 2*) *i mg libri XI adscripta est in N* 3*sq* adventus *vulgo*, aduentū *O*, aduentu *V* ‖ ilium isset in troade *N* ‖ adventum ad exp. Ilium et in Tr. classes esse aperuisset *Micyllus* 4 conuersu *N* 5 iphidi *M* ‖ nou. uenit *N* ‖ Cygnum *V*, cignū *M*, cignus *N* 6 filius *N* ‖ in nullo *N* ‖ pot. ab Achille *O V*, poterat, Achilles *vulgo*, *distinxi* ‖ cum enim diu *Raenerius* 8*sq* emminus *M* ‖ et frustra—Lycio] et frusta (*sic*) in tela minus iaceret m̅te telicio *N* ‖ hense *M* 10 Nept. eius par. *ed Parm* 11 vol. eius nom. *N* ‖ contulit *om N* ‖ aboleret *N* ‖ perp(e *ex* o)tuitas *M*

Cee̜ inuolucrem *post 145 M* 12 cigno *O* ‖ achiuum *M vulgo*, achiui *N V* ‖ mirantur *M*, ammirantur *N*, admirantur *V vulgo* 13*sq* toties asta *N* ‖ qua ammiratione *N* 14 a *om N* ‖ firmatur *N*, infirmat᾽[2] *M* 15 ret- tulit *N*, retulit *M* ‖ Caenim (Caenin *praetuli*) Elati *vulgo*, cenin fiati *M*, ceneā infiati *N*, Caenin· Phiati *V* ‖ filiam p fenam fuisse *N* 16 compressa sit *V vulgo*, conprensa sit *M*, compressa est *N* 17*sq* mutatam *N* ‖ possit *M V*, posit *N*, posset *vulgo* ‖ huic cum—interesset] *sic fere O*, *lacunam statui* ‖ Hinc *V* ‖ pyrithous *M* 18 neptu(g *vel* ii)i *N*, neptūi (*sic*) *V* ‖ hic cum Pirithous Ixionis filius Neptuni int. *ed Parm*, hic cum Pirithoi, Ixionis filii, nuptiis int. *vulgo* ‖ hypodamia *M*, hippoduma *N* ‖ Eurytus *V vulgo*, eurilus *O* 19 concitatus *N* | fuisset *N*

prosiluere Lapithae atque Centauri nuptias frequentantes. ideoque caedes cum maxima esset exorta plurimique ex utraque parte ob raptum matronarum concidissent et quod inviolabilis ille restaret, ab universis, qui ex caede reliqui fuerunt, novissime impetu facto congestisque in eum arborum truncis spiritum reddere coactum. tamen non inmemor deus Neptunus, a quo speciosum munus acceperat,
fab 5 supradictum in volucrem nominis sui transfiguravit Periclymenus a Neptuno accepta potestate ut se in varias figuras transverteret, cum adversus Herculem dimicasset et eum varietate formarum vellet eludere, in aquilam transformatus est; quam ille advolantem sibi et in altitudinem se aeris efferentem novissime sagitta traiectum in-
fab 6 teremit Neptunus graviter ferens Cygnum filium suum ab Achille cecidisse et Hectorem defensorem operum, quae ipse posuisset, ab Apolline socio laboris petit, quoniam sibi non daretur, ut cominus cum eo congredi posset, ut ultor exsisteret. at ille auditis precibus eius inmixtus acie nullique conspicuus arcum Alexandri in Achillem convertit, ut sagittas vel in eum dirigere posset, talumque, quod fuit in eius corpore mortale, percussit et interemit.

---

1 prosiluere] promiscui *N* ‖ nuptias *N vulgo*, in nuptias *M V* ‖ ideoque caedes cum maxima *scripsi*, ideoque cędes maxima *M*, id. cęnis maxime (*sic*) *N*, ideoque cum maxima caedes (caedes m. *vulgo*) *V* 2*sq* obratū *M* 3 conc. et quod inu. ille (ipsa *V*) *M V*, conc. cenea quod inu. (ille *om*) *N*, eo quod inu. iste (ipse, ista *alii*) *vulgo* ‖ restauraret *N* 5*sq* reddere coactum *scripsi*, reddidere coactū *M*, reddere coactus est *N V vulgo* ‖ tamen—Neptunus] *haec legi non possunt in N* ‖ tamen illius *Raenerius* 7 Cycnum suprad. *Muncker* ‖ in *om M* ‖ nom. sui *O V*, sui nom. *vulgo*

periclemenus (*sic*) in plura *post 531 M* 7 Periclimenus *M* 10 inaquila *N V* ‖ transformatus *O V*, transfiguratus *vulgo* ‖ avolantem *vel* evolantem *Burm*, *sed cf met XII 563* 11 sagittā (*i e* sagittam) *M* ‖ traiectum *om N*

Apollo inalexandrū *post 572 M* 12 cignū *M* ‖ suum *O V*, *om multi* 13 cecidisse *O*, occidisse *V vulgo* ‖ hectore *N* 14 non *om N* ‖ comminus *O V* 15 posse *N* ‖ ut *om N* ‖ ipse ultor *ed Colon* ‖ ut ille *N* 16 conspectus *ed Parm* ‖ paridis[3] alexandri *N* 17 sagittam *V* ‖ vel in eum *scripsi*, ut in e. *M*, in eum *N V vulgo* 18 eius corp. *O V*, corp. eius *vulgo*

LIBER XIII.

I Aiacis cruor in florem.
II Hecuba in canem.
III Memnonides in aves.
IIII Anionis filiae in columbas.
V Orionis filias in Coronidas.
VI Ambracius in saxum et Molossi filii in aves.
VII Acis in flumen.
VIII Glaucus in deum marinum.

Achille ab Alexandro occiso arma cum peterentur ab Aiace, quia *fab 1* frater patruelis esset, et Ulixe, qui se consilio potiorem ac virtute indicaret, placuit principibus, ut utriusque gesta erga rem publicam in bello perpenderentur et digniori propositum praemium cum causa ab universo exercitu tribueretur. Cum itaque in conspectu omnium Aiax virtutem suam, quibus Graios iuvisset, rettulisset, Ulixes consilia sua, quibus communem rem publicam adauxisset, iuvisset duces quoque, novissime signum Minervae fatale, quod ille extulisset, ostendit. quo Grai moti cum ante orationem eiusdem perculsi stuperent, ab Aiace arma abiudicata sunt et Ulixi data. qua ille contumelia

---

Incip̄ lib̄ · XIII *M*, Explic · lib · XII · *N* 2 florem] purpureum *add vulgo* 3 ecuba *M* 4 Memnonides] *sic M V* 5 Anionis] *sic M*, Anienis *V*, Anii *vulgo* 6 filias in Coronidas] *sic M V*, filiae in coronas *vulgo* 7 *sq* Am·brasius (Ambraxius *V*) insaxū & molossi (Molosii *V*) filii inaues *M V*, VI. Ambracius in saxum. VII. Molossi filii in aues *Muncker vulgo* 8 flumem *M*
fab I nullo titulo praeposito sequitur titulos libri XIII M 10 al. socio arma *N* 11 patruhelis *N* ‖ ulixe *O*, Ulysse *V vulgo* ‖ cons(i *ex* o)lio *M* 12 indicaret *O V*, iudicaret *vulgo* ‖ uirtusq̄ (q̄ = quae) *ex* utriusque *N* ‖ gesta] merita *N* ‖ res gestae in bello *V* 13 perpenderetur *N* 14 consessu *Burm* 15 virtutem suam, quibus] *sic fere M*, quibus rebus *malim* ‖ uirtutē suā (*virgulae pallidiore atram additae videntur*) q̧^{a2} (b *i r ex corr*, q̧ *per ras ex* q, *ut* qb: *i e* quibus *videatur fuisse*) graios uixisset *M*, uirtutes suas quas grais iuuisset *N*, uirtutes suas, quibus Graecos (graios *V*) iuuisset *V vulgo* ‖ rettulisset *N V*, retulisset *M* 16 com. rem (publicam *om*) *ed Colon et ex coni Muncker*, *sed cf met XIII 199* ‖ adauxisset] *huc transposui*, *post* quoque *est in O V*, *cf notam proximam* 16*sq* adauxisset *M*, auxisset *N*, adduxisset *V vulgo* ‖ ducemque adduxisset (*Achillem sc*) *ed Colon* 17 extulisset *M V*, extulit *N*, sustulisset *vulgo* 18*sq* quogray *N* ‖ orationem *O Muncker*, oratiōe (*sic*) *V*, oratione *vulgo* ‖ ob aiace *M* 19 ara diiudicata *N* ‖ ulixe *N*

accensus incubuit ensi; ex cuius cruore flos purpureus similis hyacinthi *fab 2* natus est Ulixes postquam Philoctetae sagittas ipso comitante in castra Graecorum pertulit, quibus Ilium captum est, praeda dives Hecuba Priami coniunx Ulixi sorte cessit, quae novissime acerbitatibus interitum Astyanactis et Polyxenae, quae in bustis Achillis fuerat interempta, maerens, classe Thraciae cum esset appulsa, ex reliquis liberis, qui restabant orbae, Polydorum, apud Polymestora qui quondam fuerat educatus, putabat incolumem manere; quae dum spatiatur in litore, animadvertit eum exsanguem fluctibus in aridam eiectum. is autem propter aurum, quod cum infante Polydoro traditum fuerat . . . itaque avaritia ductus Polymestor eum interfecit et, ut indicia quoque facinoris celari possent, eum in profundo praecipitavit. quod ut Hecuba supradicta, Cissei filia, conperit, per pollicitationem curavit, ut perveniret ad Polymestorem dicens se velle adicere super quod ante dederat aurum, quo facilius nati celarentur indicia: et tyrannus verum esse existimans petenti secretum conloquium dedit. Hecuba nacta lumina

---

1 ense *N*, ens(i *ex* e *per ras*) *M* ‖ hyacinthi *V*, iacincti *M*, iacinthi *N*, hyacintho *Raenerius*

Ecuba in canem *post 398 M* 2 Ulixes *O*, Ulysses *V vulgo* ‖ philoctetae *N V*, phyloctete *M* 3 illius captus est *N* 3*sq exscr haec Mythogr Vat II 209* (*p 145, 26sq Bode*) ‖ praeda *om N* ‖ praeda divisa (*abl*) *Myth Vat et e coni Micyllus* 4 ecuba *O* ‖ coniux *N* ‖ Vlyssi *V vulgo* ‖ forte *V* ‖ aceruitatibus *O* ‖ *fort* in acerb. 5 intexitū *M* ‖ astianactis *M* ‖ et Polyxenae quae *V*, et polixenæq̄[2]: *M*, et polixete quae *N* 6 classe Thratiae (*sic*) *V*, in classe Thraciae *Myth Vat*, classæ trhaciæ *M*, calsi tracie *N*, classe in Thraciam *vulgo* ‖ apulsa *N* ‖ qui restabant] quo directabat *N* 7*sq* orbe *O V* ‖ polimestora *O* ‖ qui quodā[n2] f. *M*, a quo clam f. *N*, qui clam f. *V* ‖ eductus *M* ‖ *distinxit Muncker, ante* qui *ponunt virgulam vulgo* 8 putabat *om N* ‖ permanere *ed Parm* ‖ quae *om N* ‖ spargiatur *N* 9*sq* [ex2] anguē fl. *M*, aquae fl. *V* ‖ (e *i mg m 2*) fluct. *M* ‖ in aridam (*terram sc*) eiectum *M Muncker*, i. aridum deiectum *N V vulgo olim* ‖ is *scripsi*, (h *eras*)is *M*, his *N*, polymestor *V vulgo* 10 taurum *N* ‖ quod *om N* ‖ infantem *M* ‖ polidoro *O* ‖ *lacunam statui* 11 itaque *O*, *om V vulgo* ‖ Polymestor autem (enim *Myth II*) propter aurum, quod—fuerat, avaritia ductus eum interfecit *Myth Vat vulgo* ‖ fuerat: auaricia quoque facinoris eum int. *V* 11*sq* et ut—praecipitavit *om N* 12 profundo *O*, profundum *V Myth Vat vulgo* ‖ quod ut *V*, quod cum ut *M*, quae ut *N*, quod cum *vulgo* ‖ æcuba *M* 13 praedicta *N* ‖ p̄ policitione (curavit *om*) *N* 14 polimestorē *M* ‖ adicere *M*, adiicere *N V* ‖ quod tanta *N* 16 [s. ecubæ2] petenti *M* ‖ collo (*finis lineae*) colloquium *N*, colloquii *ed Colon, del ut glossam Burm* ‖ ecuba *O* ‖ nacta lumina (inueniens s. tempus *sscr m*) *O*, nacta locum lum. *V vulgo*

ei abstulit; quam Thraces dum persequuntur saxis, versa est in canis figuram Memnon, Tithoni et Aurorae filius, Priamo ferens auxilium *fab 3* ab Achille occiditur. mater ergo precibus pro assiduo officio inducendae lucis ab Iove impetrat, ut in cineres eius adusto rogo sorores convertantur in volucres Memnonides nomine. quae memores belli cum quotannis ad sepulcrum eius conveniunt, et inter se dimicantes sanguine suo manibus eius frequentia parentant et ipsa mater eius matutinis temporibus lacrimas desiderio filii sui Memnonis transmutat in rorem. quod tamen monumentum in Phrygia constituit patruus eius, ut Hesiodus vult Aeneas cum patre Anchise et filio Ascanio pro- *fab 4* fugus Delphos venit. hic ab Anio, sacerdote Apollinis, recipitur hospitio, quibus indicat quinque se filiarum parentem orbum relictum. Andrum enim, a quo Andros insula, reliquisse patriam. huic ut Apollo dederit augurium, sic Liberum dedisse virginibus, ut contacta manibus earum in segetem, vinum oleumque verterentur. eas, Agamemnon, ut caelesti munere exercitum alerent, cum vellet abducere, in insulam eandem Andron profugisse. hinc rursus ne vinculis inligatae raperentur potentia regis Agamemnonis, Liberi numen effecisse

---

1 obtulit *N* ‖ tharaces *N* ‖ persecuntur satis *O*

Mennonides in aues *post 575 M* 2 Memnon *V*, Memno *M*, Meño *N* ‖ thýthoni *M*, tithomi *N* ‖ *cf Hes Theog 984* 3 pater uero *N* 4 ut fauillae eius ad. *V* 4*sq* sorores *M*, et sorores eius *N*, pariterque sor. *V* ‖ conu. in uol. *O*, in uol. conu. *V vulgo* 5 me(ni)mnodes *M* ‖ uol. quae memnonides nomine mem. belli *N* 6 cū/ (cui *i e* cuius *videtur fuisse*) (singulis[3]) quot anni *M*, cuius quotannis *N*, (cum *om*) quot annis *V* 7 eius *om N* ‖ frequentia *O*, frequentes *V vulgo* ‖ parentant *N*, parent *M V* 8 transmutat *M*, transmutauit *N*, transformat *V vulgo olim* 9 cui tamen *Muncker* ‖ frigia *N* 10 Hesiodus *V*, esiodus *M*, hesius *N* ‖ uolt *N* ‖ *post* eius *fort lacuna statuenda*

Anionis filiæ in colūbas *post 622 M* 10 cum parente *N* 11 delphos *O V vulgo*, Delon *ed Colon* ‖ (anio[2]) anio (*ab* amo *vix differt, propterea corr m 2*) *M* 12 indicat] *Anius sc, nisi* qui *pro* quibus *scribendum est* ‖ filiarum *O V*, filiorum (*coll met XIII 645*) *Muncker vulgo* ‖ orbum *N V*, morb(ǫ *i r m 2*) *M* 13 (s.[2]) andrū *M* ‖ enim] filium *add vulgo* ‖ insula (dr̄ *i e* dicitur *sscr m 2*) *M*, insulam *N* ‖ patriam] *sic O V*, indicat *i mg add m*, narrat *add vulgo* ‖ (andro[2]) huic *M* 14 dederit *N V*, deder(a *i r m 2*)t *M* ‖ si *N* ‖ liber/ *M* ‖ contracta *N* 15*sq* in uinumque oleum(que *hic om*) *N* ‖ eas ut *N* ‖ agamennon *M* 16 alerent *O V*, aleret (*sed cf met XIII 659*) *V vulgo* ‖ adducere *N* 17 profugisse *V vulgo*, profug(it *i r m 2*, isse *videtur fuisse*) *M*, profugissent *N* 17*sq* illigate *M*, illiga(tae *propter finem lineae om*) *N* 18 agamennonis *M* ‖ nubem *N* ‖ effecisse *scripsi*, effecit *M V vulgo*, efficitur *N*, dicitur *Knaack*

ob misericordiam et muneris sui causa in columbarum speciem *fab 5* transtulisse Discedentes ab Anio Anchises et Aeneas invicem munera dant et accipiunt. in quibus fuit crater Aeneae datus ab Alcone Lindio caelatus, Anius autem a Therse Boeotio acceperat; in quo exsculptae erant Thebae et Orionis filiae, quae pro populo Thebano passae erant inmolari. et harum rogi cum cineribus adusti essent duo adulescentes inde increverunt, qui virginum Coronidae nomine *fab 6 (6 et 7 Muncker)* nominati Petens insulam Cretam et hinc Italiam supradictus ut aliquando errorem positis sedibus finire posset, multis regionibus transitis Ambraciam adeunt a dis per certamen petitam, in qua Ambracii imaginem in saxum conspiciunt figuratam. hinc in Chaoniam, in qua oraculum Iovis, delati adspiciunt Molossi regis filios, qui ne flamma consumerentur, inmortalium numine factum est, ut in avium figuras *fab 7 (8 M)* transmutarentur Acis, Fauni et Symaethidis nymphae filius, Galateam, Nerei et Doridis filiam, cum diligeret nec minus ipse ab ea peteretur, Cyclops, quia copia eiusdem nereidis nulla fieret, quod feritas eius

---

1*sq* causa *scripsi*, causam ***O*** *V vulgo* ‖ in col. ***O***, ut in col. *V vulgo* 2 transtulisse ***N***, transtulisset ***M***, transferrentur *V vulgo*

Orionis filiae in coronidas *post 674* ***M*** 2 a(ni *ex* m *m 2*)o ***M*** ‖ eneas ***N*** 3 cratera ***N*** 4 alcione li(n *eras*)dio ***M***, alcone lindio ***N***, Alcone Lydio *V vulgo* ‖ celatus (sculptus[3]) ***N*** ‖ anius ***N***, an(ni *ex* m)us ***M*** ‖ a Therse *V vulgo*, a/therse ***N***, adtherse ***M*** ‖ Boeotio *vulgo*, bœtio ***O*** *V* 4*sq* in (cratere[3]) quo ***N*** 5 exculptae ***N***, exculte ***M***, sculptae *V vulgo* 6 arum ***M*** ‖ rogi *vulgo*, proci (*cf met XIII 698*) ***O*** *V* ‖ cineribus ***M*** *vulgo*, cineris ***N***, muneribus *V* ‖ adulescentes ***M***, adolescentes ***N*** *V* 7*sq* qui uirginum coronide nomine nominati ***M***, qui uirg. nomina coronandi nominati ***N***, qui et (ex *V*) u. nomine Coronae sunt nom. *V vulgo*

Ambrasias (v) in saxū et molossi filius in aues *post 699* ***M*** 8*sq* Petens ***M***, Petentes ***N*** *vulgo*, Petēs *V* ‖ insultus rectam ***N*** ‖ hinc initaliam ***N*** ‖ supradictus ***M***, supradicti ***N*** *V* 9 aliquando ***N*** *V vulgo*, aliquem ***M*** ‖ errorem *om* ***N*** ‖ sedibus ***N*** *et e coni Micyllus*, aedibus ***M*** *V vulgo* ‖ posset ***O***, possent *V vulgo* 10 adeunt ***M*** *V*, adeant ***N*** ‖ ad is ***M*** ‖ qua *scripsi*, quā (*virg paene erasa in* ***M***) ***O*** *V* ‖ Ambracii *vulgo*, ambrasii ***M*** *V*, ambras ***N*** ‖ Ambr. iudicis *Raenerius* 11 imagini ***N*** ‖ conspiciant ***N*** ‖ in Chaoniam *vulgo*, in a coniā ***M***, in aoni ***N***, in Aoniam *V* 12*sq* delati *vulgo*, elati ***O*** *V* ‖ accipiunt ***N*** ‖ filios ***N*** *V vulgo*, fili(i *ex* ū *per ras*) ***M*** ‖ qui ne fl. consumerentur *vulgo*, qui sine fama (flamma *V*) dū consumerentur ***M*** *V*, (qui *om*) sine flamma cons. ***N*** 13 inmortalium (s. deorum[2]) ***M*** ‖ aui(t *del m 2*)um ***N*** ‖ figuram ***N***

Acis in flum̄ *post 718* ***M*** 14 Symaethidis *vulgo*, simethides ***M***, simetides ***N*** ‖ Fauni Simethidesque *V* ‖ galatheam ***M***, galatea ***N*** 15 Doridis *V*, dori/dis (a *eras*) ***M***, dorithos ***N*** ‖ filia ***N*** ‖ ipsa ***N*** 16*sq* ciclos ***N*** ‖ quia ***O*** *V*, quod *vulgo* ‖ nereidis *om* ***N*** ‖ quod ***O***, quo *V*, quia *vulgo* ‖ eius esset (ei *om*) inuisa ***N***

ei invisa esset, incensus furore spelunca relicto patre prosiluit vagatusque per silvas conspexit Galateam gremio Acidis residentem; avulsum scopulum Aetnae in eos eiecit, cuius vim exterrita Galatea subiecta mari mersa est. Acis autem, qui effugere impetum eius non potuit, obrutus saxo est. cuius cruor numine eiusdem Galateae in flumine eiusdem nominis sui, quod est in Sicilia, versus est, cuius liquori se iunxit voluntate Glaucus Anthedonis filius piscator, cum speciosos *fab 8 (9 M)* pisces cepisset et eos vellet recentissimos in urbem ferre, in opaco loco proximo mari eos, dum requiesceret ac retia siccarentur, sub recentissimam herbam exposuit. at illi vigore eius sucoque contacti recuperato spiratu, quem amiserant, merserunt se in profundum. at Glaucus experrectus, existimans vim quandam divinitatis esse in herba, ipse quoque ieiunium polluit alienatusque mente ex alto se praecipitavit in pelago, sed inter deos marinos receptus; qui ut Scyllam, Crataeidis filiam, eodem mari versantem conspexit, pulchritudine eius accensus est. quam ne alloqui possit, mari recondita est

---

hodiosa2 /// //
1 inuisa *M* ‖ spelunca] sanguine (*quaedam erasa*) *N* ‖ relicto patre (*cf met XIII 854*) *O*, relicta palam *V vulgo* 2 galatheam *M*, galatam *N* ‖ sedentem *N* ‖ auulsum *O V*, auulsumque *vulgo* 3 Aetnæ *V*, ethne *M*, ethna *N* ‖ in eos eiecit *V*, in eo se iecit *M*, in eos iecit *N* ‖ uim exterrita *M*, ui exterrita *V*, ui ea territa *N* ‖ galathea *M* ‖ subiecta *M*, subiecto *N V vulgo* 4 mersa *V vulgo*, uersa(m *sscr m*) *O* ‖ autem *om N* 5 ruor *N* ‖ galatheae *M* ‖ flumine *O*, flumen *V vulgo*

Glaucus in dm̄ marinum *post 897 M* ‖ *multa evanida in N* 7 Glacis *N* | Anthedonis *vulgo*, antedonis *M V*, anthedonitis *N* 8 cœpisset *M*, cepissent *N* ‖ ferret *N* 9 (proxi *abscisum*)mo *N* ‖ ut requ. *N* ‖ secaren(tur *evanidum*) *N* 10 rectissimam *N* ‖ et posuit *N* ‖ illi *abscisum in N* 11 spiratu *M*, (*priores litt abscisae*)tu *N*, spiritu *V vulgo* ‖ ammiserant *O* ‖ mers(e *i r*)rant *N* ‖ (prof *abscisum*)undum *N* 12 Glaci *N* ‖ expertus *N* ‖ (ex *in fine lin*)timans *M* ‖ in herba *V vulgo* ‖ quādā diuinitatis esse · herba *M*, (qu *abscisum*)endam diuinatissimi essent herba *N* 13 ipsa *N* ‖ ieiun. solvit *Muncker* ‖ se *abscisum in N* ‖ praec. abiit in *N* 14 pelago (*sic passim, cf p 700,12*) *M*, pelagus *N V vulgo* ‖ sed *om N* ‖ inter deos ī *N* ‖ quod ut *N* ‖ Scyllam *V*, scillā *M*, scilla *N* 15 Crataeidis *vulgo*, gratheidis *O V* ‖ filia *N* ‖ uersatam *N* ‖ conspicit *N* 16 accensa *N* ‖ accensus fugientem persecutus est *Raenerius* ‖ que ne *N* ‖ possit *M V*, posset *N vulgo* ‖ mari *N V*, mar(i *ex* e *per ras*) *M* ‖ recondita *N V vulgo*, condita *M*

LIBER XIV.

fab 1 Glaucus Anthedonius supradictus Scyllam circa Siciliam conspicatus cum adamasset et quia nollet sequi appetentem, venit ad Circen obsecrans, remedio ut amanti succurreret. quem illa non levi cupiditate contra eum nequiens a proposito retardare, amorem incidit dicens quae esset, quae sibi praeferretur. instructa enim Hecatae

---

Incip̄ lib̄ · XIIII *M* ‖ *fabulae libri XIV sine titulis aut interstitiis omnes hic i mg continuantur* ***N*** 2 scilla *M* 4 Cercopes *vulgo*, cecropes *M*, Cecropides *V* ‖ simios *M*, simias *V vulgo* 5 sibilla *M* 10 in locum *M V*, in auras *vulgo* 14 Nereti (*cf met XIV 563*) *M V*, Alcinoi *vulgo* ‖ rates ***O*** *V*, navis *vulgo* 15 turri^{n2} *M* 17 Vertūnus *M*

fab 1 sequitur titulos libri XIV titulo non praeposito M ‖ *cf Servius in buc VI 74* 21 Glacicus antedonius *M*, Glacian thedonius ***N*** ‖ scillā *M* ‖ supra sic. ***N*** 22 cum ***N***, (d *ex* c)um *M*, dum *V vulgo* ‖ et *del Muncker* 23 cirnen ***N*** ‖ remedio *scripsi*, remedia ***O*** *V* ‖ *distinxi*, obs. remedia, ut *distinguunt vulgo* ‖ quam ***N*** ‖ illa non ***O*** *V*, illa ipsius non *vulgo* 24 contra ***O***, capta *V vulgo* ‖ eum *addidi*, *om* ***O*** *V* ‖ amorem *M V*, amore ***N*** ‖ am. indicit *V Micyllus*, am. indicat *Muncker*, *sed cf p 635, 20* 25 dicens *om* ***N*** ‖ praeferretur *V*, praeferrerctur *M*, praeferetur ***N*** ‖ hæcate ***O***, Hecates *V vulgo*

carminibus venit in locum, in quo Scylla ablui consueverat. venenis inbuit, quibus illa tenus pube est efferata, ut amantibus odio ac timori esset (quod ob factum illa postea in Ulixen amatum ab ea exercuit saevitiam), quod Glaucus factum hoc a Circe dolenter tulit

Docet eandem Scyllam transformatam esse in saxum, ne Aeneae nocere *fab 2* possit naviganti in Italiam

Cercopes propter fraudem scelusque, *fab 3* quia bonis semper insidiatores fuerunt, perosi ab Iove, ut qualem animum habuissent, talem et speciem post obitum indicarent, in simias conversi sunt. itaque Inarimen insulam proximam, quam ei incoluerant, Pithecus a nomine Graeciae possedit

Apollo, Iovis et *fab 4* Latonae filius, Sibyllam Glauci filiam cum diligeret, pro concubitu optandi veniam tribuit. at illa in longum victura tempus, spatians in litore hausto pugno harenae petit tot annorum spatium, quot partes eius dinumerare posset. igitur praestata fide ad tempus, senectute dilapso corpore relicta est vox, quae Sibyllam indicaret. deus vero voluisset non morari in eo munere, sed illa neglexit dei voluntatem

---

1 venit—Scylla] uiuit in quo scilla loco ***N*** ‖ scilla ////(locũe *ras*) ***M*** ‖ consueu e [*finis lin*] uerat ***N*** ‖ ueniens ***N***, uenenisque (*forte recte*) *V vulgo* 2 *sq* bube ***N*** ‖ efferat *in fine lin* ***N*** ‖ ut amantibus—timori (timore *V*) esset *V vulgo*, ut am. hodio ac timoris esset ***N***, uttā cantib: e(cati *vel* tati, e *illud a m 2*) in ore esset ***M*** 3 *sq* quod ob fact. ***M*** *V*, quod ẽ (*virgula i r*) fact. ***N*** ‖ in ulixen ***M***, ab ulixe ***N***, in Ulyssen *V*, in Ulyssem *Muncker vulgo* ‖ *parenth posui* 4 exer (cuit *deest*) *in fin lin* ***N*** ‖ (sae *om*)uitiam ***N*** ‖ at Gl. *mg Micyllianae* ‖ *distinxi, puncto ante* quod *intercidunt vulgo. de* quod—hoc *cf Beitr z spät Lat Ups 1907, 94sq Löfstedt* ‖ fac/tū (*litt incerta*, facitū *vel* facetū *fuit*) ***M*** ‖ dolen///ter ***N***

Eadem in saxum *post 67* ***M*** 5 *sq* scillā ***M*** ‖ ne Aen. nocere possit naviganti in Italiam *scripsi*, ne eneę nauig. noc. possit nauig. in It. ***N***, ne aeneae nau. noc. possit (*finis lin*) /////// (in it *i r m 2*)aliam ***M***, ne Aen. nau. noc. possit in Italiam *V*, ne Aen. nau. in It. noc. posset *vulgo*

Cecropes (*sic*) in simios *post 74* ***M*** 6 Cercopes *vulgo*, Cecropes ***O***, Cecropides *V* 7 bonis ***O***, boni *V vulgo* ‖ fuerunt ***M*** *V*, fuerant ***N*** ‖ exosus est Iuppiter *V* 9 simias ***M*** *V*, simios ***N*** ‖ itaque *om* ***N*** ‖ Inarimen ins. proximam *vulgo*, inarimeni insulā proximā ***M***, in armeni insula proxima ***N*** ‖ ei ***N***, /i ***M***, hi *vulgo* ‖ In. Prochytenque insulas proximas, quas hi incol. *V vulgo* 10 pithecus anœ̄ ḡciæ possedit ***M***, pithecusa a nomine graecitate possedit ***N***, Pithecusa nomine suo Pithecusas uocauit *V*, nomine suo Pithecusas vocavit *vulgo*, Pithecusae nomen Graece poss. *Ehwald*

Sibilla invocē *post 100* ***M*** 11 laitone ***N*** ‖ sibillā ***M***, siuillam ***N*** 12 obtandi ***N*** ‖ spati(e *i r m 2*)ns ***M***, ans *i mg m* 13 austo ***N*** ‖ spatia ***N*** 14 igitur / ***M***, igitur ergo ***N*** ‖ praestrata ***N*** ‖ quod ad tempus (*attinet sc*) *Muncker* 15 relixta (*sic*, est *om*) uox ***N*** ‖ sibillā ***M***, siuilla ***N*** 16 uol. n̄ morari in eo ***N***, uol. morari eū (*sed* e *i r m 2*) in eo ***M***, uol. morari eam in eo *V vulgo*

fab 5 Aeneas iter in Italiam tendens ad Laistrygonas venit, ubi Macareus Neritius comes Ulixis apparuit † congressusque est comitatum. itaque cum exposuisset apud Cyclopem Achaemenides, quae essent passi socii, similiter et ille cum comite Eurylocho, a Circe qui potione accepta in varias figuras commutati sunt; ac novissime Ulixes remedio Mercurii ibi venit et socios recuperavit; ex eo Circe iunxit se ei in matrimonium. monuitque Aenean, ne litoribus Circes accederet

fab 7 Picus ex progenie Saturni, rex Tyrrheniae, quae postea Italia dicta. hunc propter eximiam pulchritudinem cum † album postea Tyberis nymphae item Almone qui Numiciam cantu diligeret et ille unius igne premeretur ac Veniliae filiae nomine eius propter notitiam carminum Canens . . . contigit ut in agrum Laurentem veniret. et Circe, Solis filia, in eodem agro spatians Pici pulchritudine . . accedere nequiret, quem elusum imagine ferae . . . solitudine cum includere nequiret, ut aliquando solverentur cupidine . . . profugientem, quia iugali amore animi se iunxerant, ne specie sua cuiquam gratus esset, in

---

Socii ulixis in feras *post 153 M* ‖ *multa evanida in N* 1 inter it. *N* ‖ tedens *N* ‖ ^{l}aistrigonas *M*, laistrogonas *N*, Lastrigonas *ed Colon*, Læstrygonas *V vulgo* ‖ ibi *N* ‖ macereus *N* 2 congressusq: ē comitatū *M*, congressus q̄ ē comitatum *N*, congressusque eos est comitatus *V vulgo* ‖ comitatum *ut ex*
nericius[2]
glossa comitatus *ortum del Ehwald* 3 ciclopem *O* ‖ achimenides *M*, *om vocem N V* 4 et ille cum com. Eurylocho, a Circe qui *proxime ad M scripsi*, et ille a circe cū comite erilocho (Euriloco *V*) qui *M V*, et (ille a *om*) circe comite eurilocho (qui *om*) *N*, et ille, quae a Circe cum com. Eur., qui *vulgo* 5 commutauerit *N* ‖ ac *om V* ‖ quodque nov. *Micyllus* 6*sq* mercuri *N* ‖ eo ven.
ulixi[2] s. nericius[2]
V ‖ circe iunxisse *N*, Circē iunxisse *V* ‖ iunx. et in *N* 7 se ei *M* ‖ monuitque *M*, monuit(que *om*) *N* ‖ ae(c)nean *O*, Aeneam *V vulgo* ‖ *cf met XIV 247, sed fort lacuna post* matrimonium *statuenda* 7 *sq* accedat (*expuncta incerta*) significan(s *vel* t) socios reddi ulixi in pristinum statum *N*

hanc fabulam graviter corruptam, lacunosam, ad legendum difficillimam habet solus N, non habent M V ‖ *leguntur tamen pro fab 7 in cod Laur 90, 99 (= L, cf p 629) et in Donati, qui dicitur, breviatione fabularum Ovidii (cf p 630), quae inde in ceteras edd fluxerunt excerpta haec:* Picus ex progenie Saturni, rex Tyrrheniae (Tyreniae *Don*), quae postea Italia dicta est, cum in agro Laurenti venaretur, visus a Circe, propter eximiam pulchritudinem est adamatus . sed cum amore coniugis suae (Canentis regīe *add Don*) devinctus appetitum deae reiceret, ab eadem ob contemptum (eius *add Don*) in avem picum mutatus est 8 tirreniae *N* 9 alveum *Weyman* 11 ac ne uelie *N* 13 soli *N* 14 solitudine (*expuncta incerta*) *N* 15 aliq/a/do (u n *non dignoscuntur*) *N* ‖
i
cupidine profugientem (*quae expunxi evanida*) *N* ‖ qa īgali amore an̄ se iunxerant (*expuncta incerta*) *N* 16 specie (*expuncta incerta*) *N* ‖ grat' esset (*item*) *N*

volucrem sui nominis eum mutavit. sensum hunc similiter Achae-
menides Aeneae refert   Socii quoque Pici requirentes ducem, ne *fab 8*
viribus in noxiam saevirent, contacti venenis in varias species abiere
Uxor quoque Pici Canens desiderio viri secundum Tiberim deflens *fab 9*
casus amissi extabuit, ita tamen, ut locus memoriam nominis posteris
praeberet: Canens nominatus est   Nec minus refert Macareus *fab 10*
insolentiam sociorum erga Venerem, Aeneas adversus Rutulos pro
Latino dimicantes ab Euandro cum auxilium petisset et Turnus
Venulo legato a Diomede, qui sub Dauno Iapyge rege domicilium
posuisset, negante eo quod pro Aenea adversus Venerem stetisset
vulneratamque a se inimicam haberet. comites eius contemptu deae
cupientes proficisci in bellum inmani volucrum figura decepti substiterunt.
eorum nomina Acmon Lycus Idas Rexenor Nycteus, quae volucres albi
coloris cygni sunt   Dauniae regionis locum arboribus obumbratum *fab 11*
Pan Mercurii filius tenuit, quem postea nymphae accoluerunt. has pastor
Apulus cum procacibus maledictis terruisset, itaque ne amplius linguam
in propatulo haberet, numine earum in arborem oleastrum extabuit.

1 mutauit // (*expuncta incerta*) ***N*** 1*sq* achemenides (*item*) anee ***N*** ‖ refert *scripsi,* re(*marg abscisus*) ***N***

Socii eius in feras *post 396* ***M*** 3 innoxā (i² *supra*) ***M***, in noxitu ***N*** ‖ ue(*in fine lin*) neṇis ***M*** ‖ abiere (ferarum *add m 2*) ***M***, abiere mutati ***N V***

Canens pici uxor in locū *post 415* ***M*** 4 Uxorque pici ***N*** ‖ seculum ***N*** ‖ des. uiri sec. Tiberim deflens ***O V***, sec. Tib. defl. des. viri *vulgo* 5 casus ***O V***, *om vulgo* 6 Canens ***O V***, Canens enim *vulgo*

Diomedis socii in aues *post 434* ***M*** 6 ref. mac. ***O V***, Mac. refert *vulgo*
7 ī solentiam (i *supra*) ***N*** ‖ socio(s *i r m 2,* orum *videtur fuisse*) ***M*** ‖ uener(i' *i r m 2,* ē *videtur fuisse*) ***M*** ‖ ænea(s *i r m 2,* æ *fort fuit*) ***M***, aenee ***N***, Aeneæ ***V*** ‖ rutilos ***N***
8 ab endraho ***N*** ‖ et quemadmodum ***V*** *vulgo* 9*sq* nenulo ***N*** ‖ adiomede (s. petisset² *supra*) ***M***, amomede ***N*** ‖ Diomede] item auxilium postulasset *add* ***V*** *vulgo, non habet haec* ***O*** ‖ iapige ***M***, lapide ***N***, Iapygie ***V*** 10*sq* neg. eo quod ***O***, neg. eo, eo quod *vulgo* ‖ posuisset: qui id se facturum negasset. eo quod ***V*** 11 uulnerataque ***N*** ‖ et ut comites ***V*** *vulgo* ‖ contemptu' ***N*** ‖ deae *om* ***N*** 12 inmani ***M***, immani ***N V***, in mari *vulgo* 12*sq* figura] filia (*sic*) ***V*** ‖ substiterunt ***O V***, substiterint *vulgo*
13 acmon (*cf ad met XIV 484*) ***O***, Agmon ***V*** *vulgo* ‖ lycus ***N V***, licus ***M*** ‖ rexenor ***M***, rhexenor ***N***, Rhetenor ***V*** *vulgo* ‖ Nycteus ***V*** *vulgo*, nicteus ***M***, nyctheus ***N*** 14 coloris ***M***, color(i *ex* e)s ***N*** ‖ cigni ***O*** ‖ ut cycni *Muncker vulgo* ‖ albi c. cygni essent ***V***, a. c. ut Cygni essent *Micyllus*

Apulus pastor inoleastrū *post 509* ***M*** 14 Dauniae ***N***, Daune ***M***, Laviniæ ***V*** ‖ locum ***M V*** *vulgo*, lucum (*fort recte*) ***N*** 15 mercuriu (s *supra*) ***N*** ‖ accoluerunt *scripsi,* occuluerunt ***O V***, coluerunt *vulgo* 16 itaque (*cf ad p 634, 19*) ***O V***, *om vulgo* 17*sq* in patulo ***N*** ‖ num(i *ex* e *m 2*)ne ***M*** ‖ arbore ***N*** ‖ et ita factum est (factus ***V***, tus est *i mg m*) ***O V*** ‖ extabuit, cuius fructus suo amarore linguae pastoris asperitatem refert *vulgo*

fab 12 et ita factum est Turnus adversus Aenean pro Lavinia sponsa
dimicans cum classibus ignem inferre conaretur, Mater deum quia
ex Ida monte Phrygiae sacrato essent factae, impetratis precibus ab
Iove in nympharum speciem convertit, ut dearum marinarum numerum
fab 13 augere possent effecit Naves Aeneae docet ex recordatione laborum
suorum in speciem nympharum versas voluntate Neretique navem
vidisse dicit in naufragio, item Alcinoi Pelasgos portantem saxo
fab 14 durescere Turno ab Aenea interempto Ardea urbs, regnum Turni,
incendio in cinerem redacta, ex quo volucris emersa est, quae patrio
fab 15 eius nomine vocaretur a posteris Ardea Venus ut animadvertit
Aenean filium laboribus exhaustis ad finem venisse aevi, petit ab Iove
patre, ut promissis fidem faceret. cuius ille precibus auditis efficit,
ut in agro Laurenti flumine Numicio ablueret mortalitatem interque
indigetes deos referretur, ita ut a posteris sicut ceteris diis sacra ei
fab 16 administrarentur Tiberinus, Albanorum rex, Tusco amni Albula
mersus interiit ac nomen fluvio reliquit. item Aventinus, a quo mons,

---

Naues aeneae in nymphas *post 526* ***M*** 1 enean ***N***, æneā ***M***, Aeneam *V vulgo* ‖ labia$^{ni^2}$ ***M*** 2 cum cl. ignem inferre con. *scripsi*, cum class. ignem (inferre *om*) con. ***M***, cum classi eius (ignem *om*) inferre con. ***N***, cum immittere ignem classibus con. *V vulgo* ‖ mat dm̄$^{cibelen^2}$ ***M*** 3*sq* phrigie ***M***, frigiae ***N*** ‖ precibus ab ioue in nymph. speciem ***M*** *V vulgo*, precibus auemque in n. specie ***N*** 4 illas conv. *vulgo* ‖ ut ***O*** *V*, utque *Micyllus vulgo*, et ut *Knaack* ‖ numen *V*

Nereti naues in saxū *post 561* ***M*** 5*sq* ex rec. laborum suorum in sp. nymph. versas voluntate (*i e libenter, cf p 703, 7 et met XIV 555sq*) *scripsi*, ex rec. in spec. nymph. uersus laborum suorum uoluntate ***O***, in spec. nymph. versas deorum voluntate ex rec. suorum *vulgo*, ex rec. in sp. nymph. v. deorum suorum voluntate *V* 6 neretique ***M***, nereititique ***N***, Naritiique *V*, Neritiamque *vulgo*, Neritiique *malim, sed Lact non intellexisse videtur verba Ovidii met XIV 563* 7 uidisse dicit in (in *om* ***M*** *V*) naufragio ***O***, vidisse laetas pereuntem naufragio *vulgo* ‖ Alcinoi *vulgo*, alcioni ***N***, alcionē ***M***, Alcinoum *V* ‖ pelasgos$^{grecos^2}$ ***M***, pelagos$^{s^2}$ ***N*** ‖ portantis ***N***

Ardea t̄ni in auē *post 566* (*sic*) ***M*** 8 interfecto ***N*** 9*sq* redac/tan̄ (*sic*) ***N*** ‖ qua *ed Parm* ‖ emersa est] *sic* ***O*** *V*, resurrexit *sscr m* ‖ patrio eius nomine ***O*** *V*, patriae nom. *vulgo*

Eneas in deum *post 580* ***M*** 11 enean filium ***N***, filiū æneā (Aeneam *V*) ***M*** *V vulgo* ‖ exaustis ***M***, exhustis ***N***, exhaustum *ed Colon* ‖ petit ***M*** *V*, petiit ***N*** *vulgo* ‖ petit ut ab ***M*** 12 faceret] *sic* ***M*** *V*, ac nepotem suum in deorum numerum referret *add* ***N*** ‖ ille *om* ***N*** ‖ effecit *V* 13 numici ***N*** 14*sq* referetur$^{r^2}$ ***M***, referreretur ***N*** ‖ diis ***M*** *V*, dis ***N***, deis *vulgo* ‖ ei amministrarent̄ ***M***, eis amministrarent ***N***

Uertumnus in anum *post 608* ***M*** 15*sq* aluulam mersis ***N*** 16 reliqnid ***N*** ‖ auentino ***N*** ‖ mors^{n} ***N***

urbis Albae accepit imperium. sub hoc Pomona hamadryadum nympharum, hortorum cultrix feliciumque arborum, cuius nomen pomaria obtinent, fuit. hanc cum Vertumnus diligeret solitus in varias figuras mutare et ea refugiente concubitum sollicitudine adsidua ureretur, novissime in anum versus est eique multa rettulit, quibus feminae flecti solerent, ut sibi iungeretur. ipsa autem perseverante in proposito novissime refert quoque fuisse Cypro Anaxareten, quae propter superbiam punita fuisset a Venere, versusque in suam formam concubuit cum ea Vertumnus In insula Cypro Anaxarete ex *fab 17* progenie Teucri Salaminii forma ceteras gentis eiusdem supergressa, sed, ut pulchritudo eminens, fuit propter adspirationem virorum abominanda omnibus. quam cum Iphis eiusdem civitatis amore diligeret neque aditum ad eam sibi omni tempore occursanti ac deferenti casus suos, quod in tam gravi sorte incidisset . . ad extremum, ne diutius doleret, noctu clam ante fores puellae suspendio se liberavit. cui cum funus pro dignitate fortunae per publicum maxima

---

1 urbis in eos quod huc pro casi fluuius albe acc. imperium ***N*** ‖ amadriadum ***M***, amariadum ***N*** ‖ *una sc, cf p 649, 7* 2 felicūq: ***M*** ‖ arbor(um *i r*) ***N*** 3 fuit ***O***, *om V vulgo* ‖ cum *om* ***N*** 4 mutare ***M***, mutare(t *virg del m 1*) ***N***, mutari *V vulgo* ‖ et refugientem ***N*** ‖ sollictudine ass. ur. ***M***, sollicitudo a. aureret (*sic*) ***N*** 5 auum ***N*** ‖ uersus est ***N***, ūsa' (*i e* uersus *ex* uersa *m 1*, uersus *i mg iteravit m 1*) ***M***, conuersus est *V* ‖ rettulit ***N***, retulit ***M*** *V* 6 feminae *om* ***N*** ‖ solerent ***O*** *V*, solent *vulgo* ‖ iungerentur ***N*** 7 Cypro *V*, cipro ***O***, in Cypro (*sed* Cypro *dativum esse puto*) *vulgo* ‖ Anaxareten *V vulgo*, anaxerethen ***M***, amarethen ***N*** 8 usque in ***N*** 9 uer(*cetera abscisa*) ***N*** Anaxarethen in lapidem *post 697* ***M*** 9 In *om* ***N*** ‖ cipro ***O*** ‖ Anaxarete *V*, anaxarethe ***O*** ‖ An. fuit *V vulgo* 10 *sq* Salaminii *vulgo*, salamin(ii *simillimum est litterae* n, *propterea* salaminii *iteravit i mg m 2*) ***M***, salamina ***N***, Salaminia *V* ‖ quae forma *V vulgo* ‖ formas ***N*** ‖ ceteras gentis eiusdem *Burm*, cæteras gentes eiusdem ***M***, teteras gentes e. ***N***, ceteras gentes eiusdem civitatis (*cf lin 12*) *V vulgo*, cet. virgines e. civ. *mg Micyllianae* ‖ supergressa ***M***, supergressas ***N***, supergressa est *V vulgo* 11 et ut pulchr. emum inhesit (*sic*) propter ***N*** ‖ ita propter *V vulgo* ‖ adspirationem ***O***, aspernationem *V vulgo* ‖ utrorum ***N*** 12 abhominanda ***M*** ‖ qua' cum ***N*** ‖ yphis ***N*** ‖ *fortasse* amore uero 13 *sq* ad eam sibi—incidisset] *sic* ***O***, ad eam (eum *V*) haberet, dolens, quod in tam gravem sortem incidisset *V vulgo* 14 deferenti ***M***, defendenti ***N***, deflenti *conieci* ‖ graui sorte ***O***, grauem sortem *V vulgo*, *sed cf p 664, 13 et 703, 14* ‖ *lacunam statui*, reperisset *vel simile aliquid desiderari* ad^3 *puto* 14 *sq* ad extremum *om* ***N*** 15 clam ante *V vulgo*, claman/s/(tes *eras*, s *i r m 2*) ***M***, clamante/ (s *eras*) ***N*** 16 cui (cum *om*) faunus ***N*** ‖ pro dign. fortunae] *sed cf met XIV 699* humili de stirpe creatus, *inde* pro humilitate fort. *vel* non pro dign. fort. *coni Burm* ‖ p plicu' ***N***

frequentia duceretur et illa patientissime ex superiore parte domus
prospiceret, ob nimiam crudelitatem animique duritiam in vestigio
sui a Venere saxo durata est, ita ut apud Salaminios species eius
Prospicientis Veneris nomen acceperit. dehinc Vertumnus rediens
fab 18 in suam speciem Pomona potitus est   Post Amulii ac Numitoris,
Albanorum regum, interitum Romulus urbis a se conditae cepit
imperium. qui cum adversus Titum Tatium pro raptu virginum
dimicaret, hostis appropinquavit patriae. quod ut Venus praesensit,
portis obseratis una patefacta est Tarpeia virgine prodente patriam.
Venus pro filii incolumitate a nymphis, quae proxime Ianum erant
geminum, petit auxilium. data ergo venia secundum portam, quam
Sabini irrupturi erant, recluso fonte scaturientes aquae, quae latuerant,
humo sparsae pressius hostem averterunt; victoriaque Romulus rebus
urbis conpositis iura reddens populo, sicut petierat mater, raptus in
fab 19 caelum est, ita ut Quirinus novo nomine vocaretur   Hersilia,
coniunx Romuli, cum fleret amissum coniugem, a Iunone ei post

---

1 fren(*finis lin*)tia ***N*** ‖ ex superio/re ***M***, exuperiore ***N***, ex superiori *V vulgo*   2 cr$^{u^2}$/d(e *ex corr m 2*)litatem ***M***   3 apud *om* ***N*** ‖ salominios ***M***   4 prospicientis *V vulgo*, prospicientes ***O*** ‖ accepit ***N*** ‖ dehinc ***M*** *V vulgo*, his ***N*** ‖ redigens ***N***   5 suam spec. ***M*** *V*, (suam *om*) spec. ***N*** ‖ potitus est] uertũnus pomone refert anaxarethe quare saxo durata sit *add i mg m*

Romulus in quirinum *post 771* ***M***   5 amulli/ (*sed* i *a m 2*) ***N***   6 reg/u' (n *eras*) ***N*** ‖ condita ***N*** ‖ coepit ***M***   7 titium ***N***   8 approp. patriæ *V*, appropinquauit$^{\text{pat}\overset{\text{i}}{\text{e}}}$ ***M***, appr. epatrie ***N*** ‖ quod ut V. praesensit] *sic* ***O*** *V vulgo*, *haec del hoc loco et post* patriam (*lin 9*) *transp fort recte Raenerius*   9 p(o *ex* a)rtis ***M*** ‖ tarpeya ***N*** ‖ pro/dente ***N***   10 quod ut Venus praes., pro *Raenerius* ‖ incolomitate ***O*** ‖ proxime ***O*** *V*, proximae *vulgo* ‖ Ianum *Muncker*, iano ***O*** *V vulgo* ‖ quae proximae Iano erant, geminum p. auxilium *vulgo*   11 petit ***M***, petiit ***N*** *V vulgo* ‖ quam *V*, quã ***M***, qua ***N***   12 *sq* sauini ***N*** ‖ irrupturi ***N*** *V*, i///turi ***M***, erupturi *ed Colon* ‖ scaturientes *V vulgo*, scaturentes ***M***, scaturientis ***N*** ‖ lat. humo sparsae pressius hostem auerterunt ***M*** *V*, lat. humo sparsae (pressius *deest*, hostem *vix legi potest*) auerterunt ***N***, lat., erumpebant: quae cum frigidae hostium introitum non prohiberent, ex frigidis in calidas versae hostem a. *vulgo*   13 uictoriaque ***M*** *V vulgo*, uict(o *vel* a)roitaque (victoria itaque *videtur voluisse*) ***N*** ‖ uict. rom. ***O*** *V*, vict. potitus Rom. *vulgo* ‖ *cetera plerumque evanida in* ***N***   14 (m *ex corr m 2*)ater ***M***   15 est *om* ***N*** ‖ uo(caretur *abscisum*) ***N***

Hersilia in horã *post 828* ***M***   15 Ersilia ***M***   16 *sq* ammissum ***N*** ‖ a iunone ei post data (datum ***N*** *V*) inmortalitate (immortalitatem *V*) ***O***, post

data inmortalitate Hora Quirini nuncupata est, quorum templa a populo Romano in colle Quirini constituta sunt.

---

datam ei a Iunone immortalitatem *vulgo* 1 ora quirini ***M*** *V*, hora quirin(i *i r*) ***N*** ‖ a *om* ***N*** 2 quirini ***M***, quirinali ***N*** *V vulgo* ‖ constituta sunt] *sequuntur hi duo versus in* ***M***:

s. uirum[2] s. ersilia[2]
Flebat ut amissum coniunx · cū regia iuno

i
Irim ad hersilem descendere limite curuo

sunt hi versus in fine folii 119 recti, folium 119 versum est vacuum. fabulae libri XV cum narrationibus desiderantur in ***O***.

LIBER XV.

1 Calculi nigri in candidum colorem
2 Animae in varias species
3 Panthus in Euphorbum
4 Tempora in species
5 Amnis Lyciae in regionem mutatus
6 Erasinus amnis in regionem similiter aliam
7 Caicum flumen in regionem aliam similiter
8 Amasenum fluvium in terrae speciem
9 Anigrum flumen dulce in aquae amaritudines
10 Hypanis amnis in aquae amaritudinem similiter
11 Antissa et Pharos insulae in scopulos mutatae
12 Leucades insulae tres in montium species et Zancle insula in scopulum
13 Helice et Buris insulae in scopulum similiter
14 Tumulus Troezena in aream mutatus est
15 Lacus in Africa Hammonis in glaciem convertitur
16 Lignum in Athamanta a tactu aquae in ignem
17 Flumen Ciconum bibentes in lapidem mutantur
18 Crathis amnis colorem in varium vertit
19 Salmacis fontem qui contigit, in mollitiem vertitur
20 Lacum Aethiopiae qui bibit, in insaniam vertitur
21 Clitorium fontem qui bibit, odium vini capit
22 Licestium amnem qui bibit, in ebrietatem convertitur

de codicibus huius libri cf p 629 ‖ Incipit liber ultimus *L* ‖ *initium novi libri non titulo sed maiore interstitio notatur in P* ‖ *series titulorum desideratur in P* 4 Euphorbum *scripsi*, euphorbiū *L*, Euphorbium *V* ‖ Euphorbus in Pythagoram *vulgo* 5 *sic L V*, Elementa in varias species *vulgo* 6 lyciæ *L V*, Lycus *vulgo* 7 Erasinus *V*, Erasmus *L* 8 Caicum flumen *V*, Caium flumen *L*, Caycus fluvius *vulgo* 9 Amasenum fluuium *L*, Amas. flumen *V*, Amasenus fluuius *vulgo* 10 Anigrum flumen *L V*, Anigrus flumen *vulgo* 11 Hipanis *L V* 12 Anthisa *V*, Anchisa *L* ‖ Antissa, Pharos et Tyros ins. *vulgo* 13 insulae *vulgo*, insula *V*, insule *L* 14 Elyce *L V* ‖ scopulum *L V*, scopulos *vulgo* 15 *sic* (*sed* troezana) *L V*, Area in tumulum mutata *vulgo* 16 Lacus *L V*, Fons *vulgo* 17 *sic L V*, Fons Athamanis lignum accendit *vulgo* 19 Cratis *L*, Gratis *V* ‖ Crathis et Sybaris amnes capillis aureum colorem dant *vulgo* 20 contigit *L*, contingit *V vulgo* 21 *sic L V*, in insaniam aut in soporem *vulgo* 22 Clytorium *V*, Clitonium *L* 23 Licestium *L*, Lincestium *V*, Lyncestium *vulgo*

23 Aqua in urbe Phenea in varias vertitur
24 Symplegades cautes in Ponto in petras redactas
25 Aetna, mons Siciliae, in ignem
26 In Palene urbe Tritonides a tactu in aves
27 Scythides feminae a tactu immutatae veneni
28 Ex vitulis apes nascuntur
29 Ex equo crabrones
30 Ex cancro scorpius
31 Ex tineis agrestibus papiliones
32 Ranae ex limo producuntur
33 Ex carne ursae effigies eius apparet, postea lambendo efficit
34 Apis initio vermis, post in suam speciem venit
35 Aves ex ovi vitello prodentur
36 Ex medulla humana angues nascuntur
37 Phoenix avis ex sanie sua aliam progenerat
38 Hyaena fera in varias figuras
39 Animal ventis in varias species
40 Lynces Liberi ex urina in lapidem
41 Coralium lapis sub aqua mollis est, extra durescit
42 Gentium species in varias
43 Numa Pompilius in aera
44 Egeria post mortem mariti Numae in vallem Aricinam se contulit lugens
45 Hippolytus in deum Virbium

1 phinia ***L***, Phinea ***V*** ‖ Aqua lacus Phenei nocte fit noxia *vulgo* 2 Symphegades ***L***, Sinplegades ***V*** ‖ in ponto ***V***, imponto ***L***, *om vulgo* ‖ redactas ***L V***, redactae *vulgo* 4 Im palena ***L***, In Palena ***V*** ‖ tritonides ***L V***, *feminae sc* ‖ *male interpretatus est noster met XV 358, cf ad p 718, 2* ‖ In Pallene urbe Tritoniacae paludis attactu vertuntur homines in volucres *vulgo* 5 *sic* ***L V***, Sc. fem. attactu veneni in aves mutantur *vulgo* 8 schabrones ***L***, Scabrones ***V*** 9 *sic* ***L V***, Bombyces in papiliones *vulgo* 10 producuntur ***L***, produntur ***V***, *om vulgo* 11 *sic* ***L V***, Ursa lambendo fingitur ex frusto carnis *vulgo* ‖ efficies ***L*** 12 Apis ***L***, Apes ***V*** ‖ uermes ***L V*** ‖ Apes initio vermes, postea speciem suam accipiunt *vulgo* 13 Aues *hic addidi*, *om* ***L V*** ‖ prodentur ***L***, prodentur aues ***V*** ‖ Aves ex ovi medio *vulgo* 15 Phoenis ***L*** ‖ sua aliam prog. ***L V***, sua renascitur *vulgo* 16 *sic* ***L V***, Hyaena modo mas modo femina *vulgo* 17 Animal ventis (*cf met XV 411 et p 719, 1*) *scripsi*, Anima labentis ***L V***, Chamaeleon *vulgo* ‖ in v. species] *sic* ***L V***, in varios colores vertitur *vulgo* 18 *sic* ***L V***, Lynces Liberi urinam vertunt in lapidem *vulgo* 19 sub aqua ***V***, *om* ***L*** ‖ Coralium ex molli durum *vulgo* 20 *sic* ***L V***, Gentes variantur in species *vulgo* 21 *sic* ***L V***, Omnia, quae nascuntur, transmutantur in dissimiles species *vulgo* 22 Aegeria ***L V*** ‖ ualle(m *incertum*) aricina ***L***, uallem Aritinam ***V*** ‖ Egeria in vallem Aricinam se contulit *vulgo* 24 hypolitus ***L***

46 Egeria nympha, coniunx Numae, in fontem
47 Glaeba in puerum eundem Tagen nomine
48 Iaculum Romuli in arborem
49 Cipi frons in cornua
50 Aesculapius in draconem
51 Caesar in stellam

fab 1 Myscelus, Alemonis filius, procreatus Argis, cum quieti se dedisset, Hercules visus est, qui eum moneret, ut patriam relinqueret et secundum Aesarem amnem consideret. qui cum facere extimesceret, quia lex vetaret deserere patriam et in aliam civitatem transire, rursus admonitus est. metuens itaque penates suos destituit ideoque in iudicium publicum est devocatus. et cum partem pro se populi, partem adversus se haberet, iudicaturis calculi albi ac nigri dati sunt, ut atri damnarent, candidi absolverent. Myscelus itaque praetimens periculum capitis Herculem invocavit, ut laboranti sibi, quia eius iussis obtemperasset, ferret auxilium; cuius preces non in cassum abierunt. nam cum calculi more patriae urna effusi diducti essent, omnes apparuerunt in colorem album conversi. quam ob rem ille metu liberatus per Ionium pelagus navigans cum Italiam venisset et Aesarem amnem attigisset, sicut praeceptum erat, urbem constituit eamque a proximo tumulo, cui Tares Neptuni filius subiectus erat,
fab 2 Tarentum nominavit   Pythagoras Samius tyrannidem fugiens cum patriam reliquisset, in Italiam venit et quae didicerat de rerum

---

1 Aegeria ***L*** ‖ coniux ***L*** ‖ Egeria in fontem *vulgo*   2 nomine (*coll p 720, 9*) *Ehwald* ‖ eundem itagen nomen ***L***, eundem tagen nomme (*sic*) ***V*** ‖ Gleba in pueri figuram mutata *vulgo*   4 Cipi *scripsi*, cipri ***L***, Cippi ***V*** ‖ fons ***L*** ‖ Cippus factus cornutus *vulgo*   6 *sic* ***L V***, Iulius Caesar in cometen *vulgo*

Singulis fabulis praeponuntur numeri Latini, non tituli in ***L*** ‖ *ne numeri quidem exstant in* ***P****, sed post singula argumenta additur prior quaeque pars eius versus, quo incipit fabula Ovidiana.*

7 Myscelus *ed Colon*, micilus ***L P***, Micilius ***V***, Mycilus *vulgo* ‖ argis ***P V*** *vulgo*, agris ***L***   9 esarem ***L V***, cesarem ***P*** ‖ amceōm (?) ***P*** ‖ considere ***L***   10 uetaret ***P V***, uetarat ***L*** ‖ diserere ***P*** ‖ transire ***P***, transirēt ***L V***   12*sq* et cum—haberet] *sic* (se et pop. ***L V***) ***P L V***, et cum omnem populum adversus se haberet (*ex met XV 43sq*) *vulgo*   13 iudicaturi ***P***   13/15 ac nigri—capitis *om* ***P***   14 micilus (*cf lin 7*) ***L V*** ‖ praetimens ***L V***, pertimescens *vulgo*   15 laborantis quia ***P***   17 patriae ***L V***, patria ***P*** ‖ urna effusi diducti ***P***, in urna effusi deducti ***L V*** *vulgo*, in urnam effusi educti *vel* ex urna effusi *Burm*   19 iolium ***P*** ‖ cum italiam ***P L V***, cum in Italiam *vulgo*   20 esarem ***P L V***   21 tares ***P L V*** *vulgo, an* Taras? *cf Servius in Aen III 551* ‖ subiectum ***P***   22 tarentu ***L***, tarnōtum ***P*** ‖ Queritur interea quis tante ꝛc̉ (*met XV 1*) *add* ***P***
22 Phitagoras ***P***   23 didicuit ***P***

natura mundique ad modum saeculi aurei docet, ad usus terra necessarios cuncta praebente, saeculo nefas esse animalibus vesci, quae essent consanguineae animae mortalium in proximo tempore et corporibus transfunderentur. postea paullatim concessum est, ut maleficis ferae dolis interceptae occiderentur et mansuetarum fetus, sues, quod fruges satas eruerent, item capri, quod vitem maturam praecerpere assuevissent, ne fructus crescerent Pythagoram eundem *fab 3* inducit referentem cuncta rerum temporibus inmutari, siquidem ipse annus vertatur in quattuor species, veris, aestatis, auctumni et hiemis; et quae nascuntur, quoniam in initio prodita teneras inmaturasque species habeant, deinde res crescendo robustae aetatis, novissime senescentis esse. se quoque memoria tenere bello Troiano Euphorbum Panthoidem fuisse et posteaquam a Menelao sit occisus in bello, animam eius in se esse transfusam clipeumque eius, dum in aetates ductus sit, quo usus esset in bello, in templo Iunonis Argivae cognovisse Ipsa quoque initia quattuor, ex quibus *fab 4* generantur omnia, transfigurari motibus suis. resolutam enim tellurem in aquas abire, attenuatam efficere ignem, rursus per eundem ordinem retexi, spissatam enim in aera uerti, hunc in aquam, hanc in terram

---

1 mundique admodum *P L V*, mundique, aperit, ad modumque *vulgo* ‖ seculo aureo *P* ‖ terra *vulgo*, terr(a)e *P L V* 1*sq* ad usus quoque necessarios cuncta praebente terra nefas esse *vulgo* ‖ nefas fuerat *P* 3 que essent *P*, quod e. *L V* ‖ in *P L V*, *om vulgo* ‖ quod essent in eis forte consanguineorum animae mortalium *vulgo* 4 et corporibus transf. *P*, et quod (*supra lin scr haec L*) corporibus corpora transf. *L V*, et quod e corp. in corpora animae transf. *vulgo* ‖ postea paull. conc. est *P L V*, postea docet unde occidendorum animalium usus primum inoleverit. nam paull. conc. est *vulgo* 5 maleficis *P L*, maleficiis *V*, maleficae *vulgo* ‖ ferre *L* ‖ decepte *P* ‖ occidentur *P* ‖ *distinxi*, mans. foetus sues, quod *vulgo* 6 sue *P* ‖ eruerunt *P* 7 ne fr. crescerent (crescēt *P*) *P L*, ne fr. cresceret *V*, nec deinde fr. cresceret *vulgo* ‖ Talia constabat certa ¬ċ (*XV 58*) *add P*

8 cunta *L* ‖ immutari *P L V*, mutari *vulgo* ‖ si quid *P* 9 uertatur *P L V*, uertitur *vulgo* ‖ in *om P* ‖ autunni *L* 10*sq* inmaturasque *P*, immutatasque *L V*, imminutasque *vulgo* 11 deinde res cresc. (rescendo *P*) *P L V*, deinde cresc. *vulgo* 12 esse *addidi*, *om P L V*, fieri *add vulgo* 13 Euphorbum *V*, euphorbium *P L* ‖ Panthoidē *V*, in panthoidem *L*, panthidis filium *P* ‖ postquam *P* 13*sq* occisus in bello—esset in bello *habent P V vulgo*, *om L* ‖ O genus attonitum gelide ¬ċ (*153*) *add P*

16 I pā (*i e* ipsam?) *L* 17 omnia transfigurari *P*, omnia intransfigurari *L*, o. transfiguratis *V* ‖ montibus *P* ‖ resolutam enim tellurem *vulgo*, resoluta enim tellure *L V*, res. utellure (*sic*) *P* 18 aquas *P*, quas *L V* ‖ abire] hītare (*i e* habitare?) *P* ‖ attenuatam *vulgo*, attenuata *P L V* ‖ attenuatam aquam efficere; et aera rursus *vulgo* 19 spissatam *scripsi*, spissata *P L V* ‖ aera *P V*, aerea *L* ‖ spissatum ignem enim *vulgo*

abire ceteraque rerum perinde variari, quae tempus aut natura vix
acceptas ab initio facies cogat amittere; eadem fluminibus etiam,
fab 5 fontibus ac terrenis locis accidere Amnem Lyciae consumptum
fab 6 ostendit alias apparuisse, alias non Erasinus diu refluens postea
fab 7 Argis est redditus voluntate Iunonis Caicum flumen Mysiae aliis
fab 8 nunc ripis, aliis in initio fluxisse fertur Amasenum flumen Siciliae
fab 9 intumescere, refluere, interdum siccari Anigrum flumen iocundis-
simam aquam sitientibus praestitisse, posteaquam centauri ab Herculis
sagittis confecti cruorem in eo abluerint, aspero advenientes fugasse
fab 10 odore Hypanium Scythiae amnem amari factum liquoris, cum fuerit
in initio dulcissimi, ob seminarium Scythiae regionis eiusdem
fab 11 12 Antissa et Pharos, item Tyros in Phoenice, insulae fuerunt Item
Leucades insulae tres fuerunt, nunc a fluctibus relictae. item Zancle
coniuncta Italiae nunc freto discriminatur; propterea id contigit, quod
fab 13 Latonae sedes est ibi negata Helice et Buris, Achaiae urbes, ponto
fab 14 voratae sunt Tumulum secundum Troezenam urbem in aream

---

1 habire ***P*** ‖ ceteraque ***P V*** *vulgo*, cetera q ***L*** ‖ perinde *V vulgo*, p̄ idē ***P***, deinde ***L*** ‖ tempore ***P*** 2 cogat ***L P***, cogit *V vulgo* ‖ eadem flum. *om* ***P*** ‖ Quatuor eternus genitalia ¬c̓ (*239*) *add* ***P***

3 licie ***P***, Lyci *Raenerius* 4 alias non] Sic ubi terreno ¬c̓ (*273*) *add* ***P***

4*sq* Erasinus ***P*** *vulgo*, Erasmus ***L V*** ‖ Er. diu refluens postea argis ***P L V***, Er. in Arcadia fluere visus, modo latens, terrae voragine absumptus postea Argis *vulgo* ‖ Redditus argolicis ¬c̓ (*276*) *add* ***P***

5 Cai(y)cum ***P V*** *vulgo*, caium ***L***, Caicus *Micyllus* ‖ micie ***P*** ‖ Emissum capitisque sui ¬c̓ (*277*) *add* ***P***

7 refluens *Burm* ‖ Nec non sicanias ¬c̓ (*279*) *add* ***P***

7*sq* iocundissimam ***P***, iocundissimum ***L***, iucundissimum *V vulgo* 8 potus quam ***P*** ‖ Ante bibebatur nunc ¬c̓ (*281*) *add* ***P***

10 Hypanium ***P***, Hipanem ***L V***, Hypanin *vulgo* ‖ amari ***P***, mari ***L***, marini *V vulgo* ‖ liqu. ait *vulgo* 11 seminarium ***P L V***, *an* semimarium*?* ‖ ob fontem regionis eiusdem in eum influentem *vulgo* ‖ Quid non et scithiis ¬c̓ (*285*) *add* ***P***

12 Antissa *vulgo*, Anthisa ***P L V*** ‖ item Tyros *om* ***P*** ‖ tyros *V*, tiros ***L*** ‖ phoenice ***L V***, phenîce ***P***, Phoenicia *vulgo* ‖ fuerunt *sic* ***P L V***, nunc vero continenti coniunctae *add vulgo* ‖ Fluctibus ambite fuerunt (*sic*) ¬c̓ (*287*) *add* ***P***

13*sq* tres—relictae] *sic* ***P L V***, *t*res in salo sunt nunc, a fluctibus olim relictae *vulgo* 14 olim coniuncta *vulgo* ‖ coniunta ***L*** ‖ ytalie ***P*** ‖ propterea id ***P L V***, quod propt. *vulgo* ‖ contigit ***P*** *vulgo*, contingit ***L V*** 15 sedes *om* ***P*** ‖ Leucada continuam ueteres ¬c̓ (*289*) *add* ***P***

15 Elice ***P***, Elyce ***L V*** ‖ buris ***L V***, bura ***P*** *vulgo* ‖ Si queris elicen (et *om*) burin ¬c̓ (*293*) *add* ***P***

16 troezenam ***P L V***, Troezena *vulgo* ‖ in aream redactum *V*, in area redacta ***P***, in aerea redecta ***L*** ‖ ex area factum ait *vulgo* ‖ *etiam hic errasse Lactantium puto*

redactum eruptione spiritus, qui terrae increverat Lacus in Africa *fab 15*
Hammonis solis ortu frigescit obiectuque solis calescit, postmodum
in glaciem vertitur In Athamanta lignum tenuata luna admotum *fab 16*
fonti accenditur Flumen quoque apud Ciconas est, ex quo qui *fab 17*
bibit, in lapidem convertitur Crathis amnis confinis Sybari capillos *fab 18*
aurei coloris efficit Salmacis fons in Caria contactu sui liquoris *fab 19*
cogit in mollitiem corporis obscaeni verti; beneficio Mercurii et Veneris
dicitur esse factum Lacus est in Aethiopia, hausto liquore ad *fab 20*
sitim sedandam aut in insaniam aut in soporem vertit Clitorius *fab 21*
fons in Arcadia vinum in odium adducit, quod Melampus, Amythaonis
filius, Proetidas cum ab insania liberasset, novissime remedia in eum
proiecisse fertur Lyncestius amnis Thraciae hanc vim obtinet *fab 22*
potestate mutata, ut aquam eius bibentes ebrii fiant In Arcadia *fab 23*
secundum Pheneon urbem aquae feruntur, quae potae nocte nocent, luce
autem innocuae cognoscuntur Symplegades cautes in Ponto *fab 24*
concurrentes flatibus solitae moveri nunc fixae fundamentis tenentur
loco Aetna, mons Siciliae, in ignem verti coepit, cum in initio *fab 25*

---

1 qui *vulgo*, que(q;) ***P L***, quae *V* ‖ terr(a)e ***P*** *V vulgo*, terra ***L*** ‖ Est prope pitheam ⁊c (*296*) *add* ***P***

1 Lacus ***P L*** *V*, Fons *vulgo* 2 hammonis ***P L*** *V*, Ammonis *vulgo* ‖ solis ortu—calescit] *sic* ***P L*** *V*, solis ortu obituque cal. *vulgo* ‖ Plurima cum subeant ⁊c (*307*) *add* ***P***

3*sq* In Athamanta *scripsi*, Athamanta ***P L*** *V* ‖ acceditur ***L*** ‖ Athamanis Thessaliae regionis fonti lignum tenuata luna adm. accenditur *vulgo* ‖ Admotis athamantis ⁊c (*311*) *add* ***P***

4 cyconas ***L*** *V* ‖ est *om* ***P*** ‖ Flumen habent cicones ⁊c (*313*) *add* ***P***

5*sq* Crathis—efficit] *sic fere* ***L*** *V*, Cratis fluuius colorem in uarium uertit ***P*** ‖ Cratis ***L P***, Chratis *V* ‖ amnis et ei conf. Sybaris *vulgo* 6 efficit ***L*** *V*, efficiunt *vulgo* ‖ Cratis et hinc sybaris ⁊c (*315*) *add* ***P***

7 beneficio ***P L*** *V*, quod benef. *vulgo* ‖ Quodque magis mirum est ⁊c (*317*) *add* ***P***

8 hausto ***P L*** *V*, qui hausto *vulgo* 9 aut in ins ***P*** *V*, aut ins. ***L*** ‖ uertit ***P*** *V vulgo*, peruertit ***L*** ‖ Ethiopesque lacus ⁊c (*320*) *add* ***P***

9 Clitorius ***P*** *vulgo*, Clytorius *V*, Clytonius ***L*** 10 arcadia *V*, archadia ***P***, archaida ***L*** ‖ ami(y)thaonis ***P*** *V*, amitheonis ***L*** 11 proetida ***P*** ‖ ab *om* ***P*** ‖ Clitorio quicumque sitim ⁊c (*322*) *add* ***P***

12 Lyncestius *vulgo*, Linchestius ***P L***, Lynchestius *V* ‖ Traciæ *V*, tracie ***P L*** ‖ Huic fluit effectu ⁊c (*329*) *add* ***P***

14*sq* Pheneon *scripsi*, heneon ***P***, phœnin ***L***, Phœnon *V*, Phenon *vulgo* ‖ nocte pote ***P*** ‖ congnoscuntur ***P*** ‖ Est locus archadie ⁊c (*332*) *add* ***P***

15*sq sic* (Simphlegades ***P***) ***P L*** *V*, Ortygia insula olim mobilis erat . Symplegades quoque cautes *sq vulgo* ‖ imponto ***L*** 16 concurrentes *vulgo*, concurrente ***P L*** *V* ‖ Sic alias aliasq; ⁊c (*335*) *add* ***P***

17 *sq pro fab 25 hos versus Ovidianos* (*340 sq*) *tamquam iustam fabulam habet* ***P***:

fab 26 riguerit In Pallene, quae sub Aquilone iacet, Thraciae homines
dicuntur in volucres verti, novies cum in Tritonicam paludem mersi
fab 27 sunt Scythides, in Scythia feminae, venenis sparsae corpora
fab 28 inmutant Ex vitulis apes nascuntur, quas Aristaeus fertur inve-
fab 29 30 nisse Ex equo crabrones nasci potuisse primum proditur Can-
fab 31 crum demptis bracchiis si terrae subicias, scorpius nascitur Tineae
fab 32 agrestes, quae folia filis intexunt, in papiliones vertuntur Ranae
nascuntur ex limo sine pedibus, mox natando pedes increscunt
fab 33 Ursae carnem pariunt eamque lambendo in figuram sui convertunt
fab 34 Apes in initio truncae ut vermes nascuntur, postea corporis partes ac
fab 35 pennas accipere produntur Pavones, qui in tutela Iunonis haben-
tur, item aquilae Iovis columbaeque Veneris et ceterae volucres ex
fab 36 media parte ovi, quae vitellus vocatur, videntur nasci Ex medulla
fab 37 humana in sepulcris angues proseminantur Phoenix in Assyriae
finibus nido ex odoribus facto, cum est senectute pressa, supra re-
cumbit, ex cuius sanie alia renascitur et viribus roborata nidum in
urbem effert Solis ibique in templo eius monumentum patris reponit.
fab 38 fertur enim quinque aetatis saecula replere Hyaena fera ex

---

Nec quoque (*sic*) sulphureis ardet fornacibus ethne Ignea semper erit ⁊c, *ipsam fabulam 25* Aetna—riguerit *omisit* ‖ Atna *L* ‖ in initio *L*, initio *V vulgo*

1 palle(ne q; *evanida*) *P* ‖ thracie(ae) *L V*, tracie *P*, *om vulgo* 2 cum in] cum apud *P* ‖ tritonicam *L*, heritonides *P*, Tritoniacam *V vulgo* ‖ paludem *om P* 3 sunt *P L V*, sint *vulgo* ‖ Esse uiros fama ē ⁊c (*356*) *add P*

3 fœmine *L V* 4 inmutant] *sic P L V*, se in aves transfigurantes *addunt vulgo* ‖ Haud equidem credo ⁊c (*359*) *add P*

4 *sq fab 28 om P* ‖ aristeus *L V*

5 equo] putrefacto *addunt vulgo* ‖ scrabrones *L V*, scrabo *P* ‖ Pressus humo ē ⁊c *add P*

5 *sq fab 30* (Cancrum *sq*) *om P* ‖ dentis *L* ‖ subbicias *L*

6 *sq* Tinee(ae) agrestes *P L V*, Bombyces *vulgo* ‖ Queq; solēt cesis (*sic*) ⁊c (*372*) *add P*

8 pedes increscunt *om P* ‖ Semina limus ht̄ ⁊c (*375*) *add P*

9 Nec catulus partu ⁊c (*379*) *post fab 33 add P*

10 *sq* in initio *P*, initio *L V vulgo* ‖ postea—produntur] *sic L V*, postea corporis parte hac produntur *fort recte P* ‖ Nonne uides ⁊c (*382*) *add P*

11 iunonis *P V*, iouis *L* 12 columque *P* 13 oui quae *L*, iouiq; (*sic*) *P*, oui qui *V vulgo* ‖ Iunonis uolucrē queq; (*sic*) ⁊c (*385*) *add P*

13 *sq* Ni sciret fi' · certum (*sic*) ⁊c (*388*) *post fab 36 add P*

14 Phoenix *L*, Phenix *P*, Phœnis *V* ‖ ssyriae *L*, assirie *P* 17 urbem *P V vulgo*, orbem *L* 18 enim *om P* ‖ ꝑplere *P* ‖ Hec tam̄ ex aliis ⁊c (*391*) *add P*

18 Hyena *L V*, Hiena *P*

femina in marem vertitur Animal ventis et aura nutritum quod- *fab 39*
cumque contigit coloris eiusdem efficit Lynces, Liberi tutela, *fab 40*
urinam vertunt in lapidem Curalium lapis sub aqua mollis est, *fab 41*
extra durescit Significat gentes variari in species deorum volun- *fab 42*
tate Numa Pompilius propter scientiam rerum a populo Romano *fab 43*
in regnum est receptus. cuius praecepta cum ante dictis haec sunt: quaecumque nascuntur, haec crescendo et senescendo transmutari in dissimiles species et post obitum sic consumi, ut aut in terram abeant, qua corpora sunt, aut in aera, qua spiritu contineri videntur. porro Helenus, Priami filius, refert Aeneae urbis conditae positionem
Egeria post mortem mariti Numae in vallem Aricinam se contulit *fab 44*
lugens Hippolytus cum propter novercale odium propulsus esset *fab 45*
patria et Troezena proficisceretur, ex inproviso mari elatus taurus, sicut parens optaverat, gravissimum ei obiecit timorem. exasperatis equis tractus interiit. quem Aesculapius Dianae voluntate, cuius initio comes fuerat, reduxit ad superos. hinc eiusdem deae revocatus in nemus Aricinum mortalitatem exuit. a converso itaque nomine deus
Virbius est nominatus Egeria nympha Numae Pompilii coniunx *fab 46*

---

1 foemina *L V* ‖ mare *P* ‖ Si tamē ē aliquid ⁊c̄ (*408*) *add P*

1 Animal *P L*, Camaeleon *V*, Chamaeleon *vulgo* ‖ uertis *P* ‖ nutritum *P L*, nutritus *V vulgo* 2 contigit *P*, contingit *L V*, contigerit *vulgo* ‖ efficit *L V*, efficitur *vulgo, om P* ‖ Id quoq; qd' uentis ⁊c̄ (*411*) *add P*

2*sq* Ly(i)nces liberi tutela *P L V*, Lynces, qui sunt in Liberi tutela *vulgo* ‖ Victa racemifero ⁊c̄ (*413*) *add P*

3*sq* Curalium *P*, coralium *L V vulgo* ‖ Sic et coralium (*sic*) quo ⁊c̄ (*416*) *add P*

4*sq* Significat *P V*, Significant (n *virgula perfossum*) *L* ‖ Deseret (*sic*) ante dies (*418*, ⁊c̄ *deest*) *add P*

5 Nūma *L* 8 ita cons. *P* 9 qua corp. *P*, quae corp. *L V vulgo* ‖ qua sp. *P*, quae sp. *L V vulgo* 10 Aeneae *V*, aenee *L*, anee *P*, ab Aenea *vulgo* ‖ Nunc quoque dardaniam ⁊c̄ (*431*) *add P*

11*sq* Egeria *P*, Aegeria *L V* ‖ in vallem—lugens *V vulgo*, in ualle aricina secū tulit legens (*sic*) *L*, in ualle aricina p̄ dolore uiri tabescēs in fontē sui nominis est conuersa (*sed cf fab 46*) *P* ‖ Talib; atq; aliis ⁊c̄ (*479*) *add P*

12 Hippolytus *V*, Hypolitus *P L* 13*sq* patria *P V*, priā *L* ‖ et] ut *P* ‖ Troezena *V*, trœcena *P*, troexena *L* ‖ proficiscetur *P* ‖ ex] et *P* ‖ īprouisu *P* ‖ mari' (*i e* maris) *P* 14 exasperatis *L V*, exaspernatis *P*, et exasperatis *vulgo*, itaque exasp. *Micyllus* 15 equi sde (*sic*) tractus *P* 16 eiusdem dee(æ) *P L V*, ab eadem dea *vulgo* ‖ e. deae numine *Burm*, e. deae voluntate (*cf lin 15*) *malim, sed* eiusdem deae nemus *fort coniungendum est* ‖ reuocatus *P L V*, evocatus *vulgo* 17 exuit. a] *sic vulgo*, exuit ei *P L V* 18 Fando aliquando (*sic*) hypolitum ⁊c̄ (*497*) *add P*

18 Egeria *P*, Aegeria *L V* ‖ coniux *L*

proditur; quae post viri interitum cum se in nemus Aricinum contulisset, ibi questu adsiduo deflet casum viri fatigans Dianam, eius regionis incolam, adsiduo fletu. novissime lacrimae eius ab eadem dea transmutatae sunt in fontem, qui ex eius nomine nuncupatur

fab 47 Egeria Cum in Tyrrhenia, quae postea Italia dicta est, quidam arator iustum opus in dies redderet, presso vomere glaebam opinione sua ponderosiorem excitavit; cuius dum miratione premeretur, animadvertit eam in figuram pueri esse transmutatam, qui, Etruscorum lingua Tages postea nomine, futurorum scientiam inveniret

fab 48 Romulus, Martis et Iliae filius, cum venaretur, ex monte Aventino persequens aprum fugientem iaculo fixit, quod protinus in colle Palatino haeserit. locus eius montis Scalae Caci, cuius ima pars specu adeo depressa terrae est et conprehensa radicibus. effectum est no-

fab 49 vissime, ut in arborem cornum incremento conversa sit Cipus Genucius ab hoste victor revertens priusquam triumphans portam intraret, animadvertit cornua sibi in temporibus enata. quo prodigio exterritus haruspices cum consuluisset, responsum est, eum, si in urbem intraret, regnaturum. quod ille aversatus patribus convocatis indicavit; ac cum perstitisset patriae numquam se tyrannum futurum, decretum est ei universorum consilio tantum agri, quantum uno die aratro

---

1 proditur que(ae) *habent* ***P L V***, *om vulgo* 2 et ibi ***P*** ‖ deflet ***L V***, deflens ***P***, deflevit *vulgo* ‖ dianam ***P V***, dianem ***L*** 5 Non tñ agerie (*sic*), luctus ¬c̄ (*547*) *add* ***P***

5 tirrhenia ***L***, tīrenia ***P*** ‖ que(ae) postea italia dicta est ***P L***, quae etiam Tuscia (dicta *add* ***V***) est ***V*** *vulgo* 6 presso vomere] *cf georg II 356* 8 tñmutata ***P*** ‖ qui et rusticorum ***P*** 9 inueniret ***P L V***, invenit *vulgo* ‖ Vt nīphas tetigit ¬c̄ (*552*) *add* ***P***

11 iaculo ***P***, iaculum ***L V*** *vulgo* ‖ fixit ***P***, focit (*sic*) ***L***, fecit ***V***, iecit *vulgo* ‖ quod prot. ***P V***, q(*i e* qui*?*) prot. ***L***, quod cum prot. *vulgo* ‖ incole ***L*** 12 locus eius montis ***L V***, locus eius monumentis ***P***, loco eius montis *vulgo* ‖ Scalae Caci (*cf Topogr d Stadt Rom p 34 135 O Richter*) *scripsi*, Culetete (*sed* C *virgula perfossum, ut aut* I *ex* C (*vel* C *ex* I) *factum aut* C *deletum videatur*) ***L***, cale caece ***P***, scaletete ***V***, scala facta *Raenerius vulgo* ‖ una ***P*** 13 depressus terre ***P*** ‖ et conprehensa ***P L V***, ut sit comprensa *Raenerius vulgo* 14 incremento ***P L***, in cremento ***V***, *om vulgo* ‖ conuersa ***P V***, concersa (*sic*) ***L***, conversum *vulgo, sed* hasta *vox, quae est apud Ovidium, obversatur nostro* ‖ Vtq: palatinis ¬c̄ (*560*) *add* ***P***

14 Cipus ***L***, Cypus ***P***, Cippus ***V*** *vulgo* 15 Genucius (*cf Val Max V 6, 3*) *scripsi*, genitius ***P V***, cenitius ***L***, Genutius *vulgo* 16 animauertit ***L*** ‖ in ***P L V***, *om vulgo*, 17 *sq* si (in *om*) urbem ***P*** 18 quod ille *vulgo*, quo ille ***V***, quod · n · (*alias* = enim) ***L***, quo domo ille ***P*** ‖ aversatus *vulgo*, aduersatus ***P L V*** ‖ conuocatus ***L*** 19 perstitisse ***P*** ‖ patre (i *supra*) ***P***, *om* ***L V*** *vulgo* 20 quam tum ***L***

posset circumdare, portaque, qua intraturus fuisset, insignis gratia ut aeneis cardinibus aptaretur, in qua ad memoriam posterorum cornutum caput eius exsculperetur Gravis pestilentia Romanis cum *fab 50* incidisset et maxima trepidatio urbem terreret, per legatos oraculum Apollinis consultum est. ex quo responsum, ut Asclepium Epidauro accersirent; nobilissimique legati cum simulacrum dei petitum ad Epidaurios missi essent, stupentibus admiratione deus in draconem versus per medium Epidaurum lapsus navem legatorum conscendit; cum quibus vectus Romam ut delatus est, insulam Tiberis ingressus est ibique se virgultis occuluit, qui locus Draconis vocatur Ovidius *fab 51* opere peracto docet se a chao principium cepisse et ad Caesarem deduxisse, quem gentibus orbis devictis Venus ab inimicorum insidiis avertit; inque filium eius quod epigramma conpeteret, a nobis tale conpositum est.

---

1 insignis gratia (*i e ut insigne, cornua sc, in perpetuum servaretur*) ***P L V***, in signi gratiam factum *vulgo* 2 posteriorum *V* 3 exculperetur *V vulgo*, exculperet ***L***, excluderetur ***P*** ‖ Vt (*sic*) sua fluminea ⁊ċ (*565*) *add* ***P***
4 urbe *V* ‖ terreret ***P L*** *V*, teneret *vulgo* 5 appollinis ***L*** ‖ asclepium ***P L*** *V*, Aesculapium *vulgo* 6 accersirent ***P L*** *V*, accerserent *Raenerius*, arcesserent *vulgo* ‖ nobile sūmique ***P*** 7 epidaurios ***L***, epidaureos ***P***, epidauros *V* ‖ missi essent ***P***, misissent ***L*** *V*, venissent *mg ed Micyll*, ivissent *Raenerius vulgo*, fuissent *Burm* ‖ supentibus ***L*** 8 mediam *Burm* 9 insulam ***P***, insula ***L*** *V* ‖ tiberis ***P***, tyberis ***L***, Thyberis *V* 10 Pandite nūc muse (*622*) ⁊ċ *add* ***P***

11*sq* per. post docet ***P*** ‖ se a chao *vulgo*, se achaos ***P***, se ad chaos ***L***, se a chaos *V* 12*sq* devictis Venus—conpositum est] *sic* ***L*** *V*, de uictis uenus ab in. ins. qꝫ (*alias* = quia) origines averterit inque filium ei' epigramma cōpeteret—conpositum (est *om*) ***P***, devictis Venus post suorum insidias in cometen vertit *vulgo* 13 advertit ***L*** 14 conpositum est] Bachus et alcides cesar ⁊c *add* ***P***, Expliciunt fabulae ouidii · ām · finis · *add* ***L*** ‖ *habet epigramma illud post fab 51 in textu Ovidiano* (*ante 745* Hic tamen accessit *sq*) *his verbis V*:

Epigramma.

Bacchus et Alcides Cæsar per gesta deorum
Nomina habent iuncta: sed sua facta magis.

INDEX NOMINUM

confecit

Paulus Klink

stud. phil.

Asteriscus singulis numeris adscriptus spuria indicat. Crux singulis vocabulis adscripta notat corrupta vel dubia. Quae uncinis quadratis includuntur, pertinent ad Lactanti Placidi qui dicitur narrationes; numeri maiores indicant paginas, minores lineas.

Druck von J. B. Hirschfeld (August Pries) in Leipzig.